Incipiunt ſermo
nes notabiles valde: ⁊ multū formales fra
tris Socci ordinis Ciſtercien̄ . de ſanctis.
ſic nuncupati cū de ſuco id eſt de medulla ſa
cre pagine ſtilo ſub eleganti exquiſitiſſime
ſint collecti . ⁊ primo de ſancto Andrea.

Sermo. I.

Enite poſt
me Mat.iiij. Beatus
Bern̄. exponēs verbū
propoſitū dicit per hec ver
ba. Dn̄s nos oēs ad e
ternitatē vocat. q̄ duo
bus modis venim⁹. ſ. mala deſerēdo ⁊ bona
faciēdo: ⁊ ſm hoc verba propoſita in duo diui
dunt̄. Primo eñ a malis reuocamur. Se
cūdo ad bonū hortamur. Primū ibi: venite
Scdm̄ ibi poſt me. Malū aūt a quo per hoc
verbū venite reuocamur: ſurgit a triplici ra
dice. ſ. a peccati feditate. a carnis voluptate.
⁊ a mūdi vanitate. Ab his eñ tribꝫ recedere
nos oportet ſi ad regnū ſuū volumus deū ſeq̄
Nā primos odit. ſcd̄i nō placēt. tercij ſūt ini
mici. De primis nāq; dr̄ Eccleſi. xij. Altiſſi
mus odio hꝫ peccatōres. De ſcd̄is dr̄ Ro. viij
Qui in carne ſunt deo placere nō pn̄t. De
tercijs dr̄ Jac. iiij. Qui vult ēē amicus h⁹
ſeculi inimicus dei cōſtituet̄. Scim⁹ aūt q̄
omēs qui in dei ſunt odio. aut diſplicentia.
aut inimicicia regnū celoꝝ nullaten⁹ conſe
quunt̄. oportet ergo vt ſi poſt deū venire cupi
mus ab his tribꝫ lōgius recedam⁹. Qd̄ ſi
decreuerimus facere ſciēdū eſt q̄ a peccatis
per pn̄iam. a carnis voluptate per reſiſtēciaꝫ. et
a mūdi vanitate per diſplicētiā recedere nos o
portet A Primo ergo volētes ad dei vo
catōem recedere a pc̄tis hoc per pn̄iam fieri o
portebit. Dr̄ eñ in Ezech. Si pn̄iam egerit
gēs iſta a malo ſuo. agā ⁊ ego pn̄iaꝫ ſuper ma
lo qd̄ cogitaui vt facerē eis. Nō aūt dn̄s a
geret pn̄iam ſuper malo qd̄ cogitauit inferre
nobis. niſi q̄r pc̄tā noſtra per pn̄iam ſint dele
ta. Hinc act̄. iij. Penitemī ⁊ cōuertimī: vt
deleant̄ pc̄tā veſtra. Ut aūt pn̄ia noſtra ſit
efficax ⁊ pfecta. dꝫ ſe ad oīa loca diffundere
in quibꝫ peccata ſunt cōmiſſa. qd̄ taꝫ figura
q̄ꝫ ſcriptura lucide declarat̄. Figura ſic. He
ſter. iiij. legit̄ vbi dr̄. Omia loca in quibus
ante letari cōſueuerāt crinium laceratōe cō
pleuerunt. ſimil̄r ſcriptura idem oñdit̄ ſa
pien. xi. Per que quiſ peccat per hec ⁊ torque
tur. ſ. penitēdo. Oportet enim medicinam ad
hoc vt ſit efficax ad omnē locū pertingere in
quo latuerit morbꝰ peccatoꝝ. Sunt autem
duo vt ait Augu. que peccatū pficiunt. ſ. vo
luntas ⁊ opus. Volūtas in corde. opus in
corpe. Ad eadem duo neceſſe eſt vt pn̄ia ſe
diffundat vt, viꝫ in corde penitēdo doleat.
⁊ corpus in ope penali ſatiſfaciat. vt ſic pec
catū in corde per cōſenſus inclinatōnem. ⁊ in
corpe per opis perpetratōnē pficit̄. ſic etiā pe
nitētia vera ex cordis cōtritōe ⁊ corpis ſatiſ
factione compleat̄. Hinc eſt q̄ cum in om̄i
peccato aīma primo dat cōſenſum. et exīde
corpus pc̄tm opere pficiat. ideo oportet exigē
te iuſticia vt aīma prius q̄ꝫ corpus puniatur
vel hic ſufferēdo dolorē pn̄ie vel in inferno
patiēdo tormēta miſerie. vt ſicut aīa pceſſit
corpus in culpa dando cōſenſum. ſic etiā p
cedat ad tormētū. Et ex hoc ſatiſfactum cre
dimus q̄ſtioni ſimpliciū dicētiū illud eze.
xviij. Non eſt equa via dn̄i in eo q̄ aīa exu
ta corpe pena plectit̄ pro culpa que in corpe ē
cōmiſſa. q̄r oē pc̄tm̄ aīa prior inchoat dando
cōſenſum. ⁊ q̄r prior eſt in culpa dꝫ etiā in pe
na merito eſſe prima. Q̄r aūt ipa aīa prima
ſit in culpa apte dicit Aug. Omne peccatū
adeo eſt volūtariū vt ſi non ſit voluntariū
non ſit peccatū. Hinc Bern̄. Peccatum in
foribꝫ eſt: ſed niſi apiaꝫ dādo cōſenſum nō
intrabit. Pōt quidē inimic⁹ excitare tēpta
tionis motum: ſed in te eſt ſi volueris dare
cōſenſum. ⁊ nemo nrſtrum in hoc certamīe
deijcietur inuitus. Unde ſicut cogitatio illi
cita deformat. affectio vulnerat. ſic cōſenſuſ
animā necat. ideo anima erit prior in pena:
vel hic doēldo vel illic penam ſufferēdo. hīc
Jheronimus Reuera non poteſt corrumpi
caro niſi mens fuerit ante corrupta. erit er
go anima prior in pena quia carnem preceſ
ſit in culpa. Poſtq̄ꝫ autem peccata per peni
tentiam ſunt deleta. ideo ne alia illabantur
que graui⁹ oportet penitere carnis voluptati
ē fortiſſime reſiſtēdū. Qui eī vt dr̄ ec. xxiiij.

nota h q̄ aīa p⁹ eſt
pu pena q̄ȝ in
pore

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTECA ... ZARAGOZA
R. 21518

Baptiſat a mortuo ⁊ iterū tāgit mortuū q̄d
ꝓderit lauatio eius: Laui pedes meos vt dr̄
in Cant. quomodo iterum inquinabo eos.
Ut ergo poſt penitētiā puritas cōſeruetur ſe
cundo voluptati carnis p⁹ p reſiſtentiā eſt
fortiſſime obuiandum. vt quotiēs mentem
de illecebris pulſauerit. ſtatim ei aditus per
fortiſſimā reſiſtētiam denegetur. quia ſi denuo
admitteretur fieret nouiſſimus error peior pri
ore. quod p nullum modū poteſt melius fie
ri q̄ ſi omēs occaſiones peccati penitus de
ſpuamus: omēs ſenſus noſtros ab omī in
tentōe diligētiſſime auertētes. Sicut dī Ec
cle. ix. Uirginē ne cōſpicias ne forte ſcanda
liſeris in decore illius. Unde dicit Grego.
Non licet intueri quod nō licet concupiſce
re. Has occaſiones gl̄atur ſe declinaſſe Sa
ra Thob. iij. di. Nunq̄ cū ludentib⁹ miſcui
me nec cum his qui in leuitate ābulāt par
ticipem me p̄bui. Et ideo ſubſequit̄ ampli⁹
gloriādo. Nunq̄ vir̄ cōcupiui ⁊ mundā ſer
uaui animā meā ab omī concupiſcētia. Fa
cillime aūt voluptati reſiſtimus ſi ſemp co
gitamus illud Gre. Momentaneū eſt qd̄
delectat eternum vero qd̄ cruciat. Et iō hāc
ſtultam commutatōz null⁹ facit niſi penit⁹
ſtult⁹. ❡ Tercio venire iubemur a dn̄o
de mūdi vanitate ⁊ hoc per diſplicentiā. Ad
hanc diſplicētiam facillime puenimus ſi ea
que mūdi ſunt ſubtilr̄ perluſtramus. Eſt eñ
tot ⁊ tantis malis ⁊ venenatis infectionib⁹
exuberans vt vere conſiderāti oporteat diſ
plicere. Sic enim ait Grego. Aliqn̄do nos
mūdus retrahit a deo nūc vero tātis plagis
plenus eſt vt ipſe iam mūdus nos mittat ad
deum. Sunt enim tria in mūdo que ipſum
faciunt omnio diſplicere. quia decipit. defi
cit ⁊ interficit. Decipit quia ꝓmittit ſuffici
entiam quam non ſoluit: ſed quanto plura
acquirimus tāto nos facit amplius indige
re. Cum eñ ꝓmittat dulcia pulcra et delec
bilia ⁊ oīa bona: priuat nos veris boīs pul
cris dulcib⁹ ⁊ delectabilib⁹. Unde Grego.
Si bonū diligit mens in bonis melioribus
id eſt in celeſtib⁹ delectet̄. Si aūt malū me
tuatur eterna mala oīb⁹ malis ſeculi prepo
nant̄. Scdō mūdus deficit: Nā ſi aliquid na
ture bonitatis eſſet in mūdo. tñ quia nō per

manet dz merito diſplicere. Sic eñ dī. Jo.
Mūdus trāſit ⁊ cōcupiſcētia eius. Quid ergo
ꝓderit homī ſi vniuerſum mūdum lucretur ⁊c.
Tercio mūdus interficit. ſic eñ dicit Job.
Ducūt in bonis dies ſuos ⁊ in pūcto ad in
ferna deſcendūt. Amicus eñ ſeculi inimic⁹
dei conſtituit̄. Inimicos autē dimergit in
mare ⁊ percutiet eos in poſteriora obprobriū
ſempiternū dabit ill̄. qd̄ eſt miſerabilr̄ occi
dere. ❡ Sequit̄ ſcdm̄ principale ſcilz
poſt me. In quo verbo hortat̄ nos dn̄s vt e
um in bonis que ī ſeipō nobis ꝓponit imite
mur. q̄ in tria bona ſpalia diuidunt̄. Propō
ſuit eñ nobis in ſeipō corpalem opatōz. pe
nalē tribulatōem. ⁊ virtualē exercitatōnem
Primū nobis ꝓpoſuit in ſua cōuerſatōne.
Scdm̄ in paſſione. Terciū in virtutū exhi
bitione. In his eñ trib⁹ dn̄m ſequamur: ſi
tñ ipm̄ ↄſequi deſideramus. Primo ergo de⁹
ꝓpoſuit nobis in ſeipō corpalē opatōem in
eo φ oīa que opatus eſt nō ꝓpter ſe ſed ꝓpt̄
nos opatus eſt. quippe qui ſibi ipī ſufficiēs
nihil eoꝝ que fecerat indigebat. Hinc Eſa.
Oīa opa noſtra dn̄e opatus es nobis. q̄ nō
opa dei vocat ſed noſtra. q2 nō ſibi ſed omia
fecit nobis. qd̄ apcius dī. aplus. Oia ꝓpter
electos ⁊c. Sic ⁊ nos oīa noſtra opa non ꝓp
ter nos nec ꝓpter aliquid aliud extra deum:
ſed ꝓpter ſolū deū ⁊ eius bn̄placitū faciam⁹
nihil nobis reſeruātes qd̄ non cū bona con
ſciētia eius laude valeat exhiberi. qd̄ fideliſ
ꝓpheta fecerat qui dicebat. Nō nobis domi
ne non nobis. quod etiā monet aplſ. i. Cor.
x. Omia quecūq3 facitis ad gl̄am dei facite.
Item Coll. iij. Omia in noīe dn̄i nr̄i faci
te. Et iterū. Non ad oclm̄ ſeruiētes quaſi ho
minib⁹ placentes: ſed deo qui ꝓbat corda.
Nullum ergo bonum opus q̄tūcūq3 de
genere boni erit meritoriū apud deū quod
non per intentionem ad dn̄m ordinet̄. Nec
in hoc vt ait Bernard. amittimus aliquid
ſed plurimum lucramur ſi opera noſtra da
mus domino commutantes ea in melius.
Nam ex hoc nobilitantur. augmentantur.
⁊ perpetuantur. Nobilitantur ex nobili ſub
iecto quod eſt deus. Quicquid enim gene
roſo deo et nobili attribuitur: ex ſua videli
cet virtute totum efficitur generoſum.

Scdō opera noſtra data deo augmentātur
quia accipiēs noſtra dat nobis ſua. vt quic
quid minus eſt de noſtro p ſua opa ſupple
amus. de quib⁹ opib⁹ dr̄ Sap. iij. Oē au
rum in compatōe eius arena eſt exigua ⁊ tā
q̄ lutum eſtimabit̄. Tercio perpetuantur:
Deus enim cum ſit eternus in ſe. perpetuat
omia ſibi data Eccle. iij. Opa dei pſeuerāt
in eternū Eccle. xxiij. Fundamēta eterna ſu
pra petram ſolidata. Cui cōſonat aplſ. i. co
rin. iij. di. Fundamētū aūt aliud nemo pōt
ponere p̄ter illud quod poſitū eſt: quod eſt
xp̄s ihēſus ❡ Scdō ꝓpoſuit nobis de
us in ſeipō penalem tribulatōem. nec i his
aliquid ꝓpter ſeipm̄ ptulit. ſed ꝓ nobis vo
lens vt ⁊ nos aliquid ꝓpter eum ſufferam⁹
⁊ taliter vt ſicut ipe pro nobis gaudens eſt
paſſus dicente aplō ad Heb. Qui ꝓpoſito
ſibi gaudio ſuſtinuit crucem cōfuſione cōtē
pta. ſic ⁊ nos gaudētes ꝓpter eum quicquid
occurrerit ſufferamus. Quod vt facilr̄ vale
amus tria ſunt nobis frequēter de nr̄is tri
bulatōnib⁹ cogitāda. ſ. quia leuius purga
mur. ab inferno ſecuramur. ⁊ ſublimi⁹ pre
miamur. Hec tria fidelr̄ conſiderata tribu
latōnis noſtre leuigāt omē pondus Primo
dico leuius hic purgamur. Cum. n. oī pctō
debeat̄ pena: multo leuius hic in foro miſe
ricordie q̄ in foro iuſticie punimur. teſtāte
Eze. iiij. Diem pro anno dedi tibi. ac ſi di
cat. Sicut leuius ⁊ breui⁹ eſt puniri p diem
q̄ p annum: ſic leuius eſt puniri in pn̄ti tpe
q̄ in futuro. Hinc Job. vi. Qui timet pru
inam irruet ſup eum nix. per pruinā leuē ⁊
tenuē. p niuem vero ꝓfundā tribulatōnem
volens intelligi. Scdō p tribulatōes pn̄tes
ab inferno ſecuramur. Dī eñ naum. i. Nō
cōſurget duplex tribulatio. Unde de hic ca
ſtigatis ſtatim ſubiūgit. Afflixi te ⁊ nō affli
gam te vltra: ⁊ nūc cōteram virgam de dor
ſo tuo ⁊ vincula tua dirumpā. Hinc apoc.
ij. Qui vicerit pn̄tes tribulatōnes nō lede
tur a morte ſcdā. i. ab inferno. Hinc ꝓuer.
xxiij. Percute filiū tuum virga: ⁊ liberabis
aīam eius a morte. Tercio ſublimius p̄mi
amur. Nam q̄to hic deo verius aſſimilāmī ī
patiēdo: tanto illic glorioſius ſublimamur
Hinc. ij. Corin. iiij. Id qd̄ momētaneū eſt

⁊ leue tribulatōnis noſtre: ſupra moduz in
ſublimitatē eterne glorie pondus opatur in
nobis Mat. v. Beati qui pſecutōem patiū
tur ꝓpter iuſticiā: qm̄ ipōꝝ eſt regnū celo
rum ❡ Tercio ꝓpoſuit nobis deus in
ſeipō virtutū exercitatōem. q2 nulla ſine vir
tutib⁹ poterit eſſe ſalus. Dicit eñ Bernar.
Quātūlibet crucies quātūlibet te affligas:
non tibi ſui copiā tribuet: qui dn̄s virtutuz
dr̄ niſi fueris virtutib⁹ adornatus Et q2 pre
dicta oīa ſine fructu vacua remanerēt ſi non
virtutib⁹ ornaremur. ideo nobis in virtuti
bus ſe ꝓponit dicens nobis illud Jud. vij.
Qd̄ me videris facere omēs facite. Propt̄
quod ſciēdum φ lz omnes virtutes eſſenti
aliter poſſidet. tres tamē ſpēalr̄ p̄ ceteris no
bis magis ꝓpoſuit neceſſarias. ſ. caritatem
humilitatē. ⁊ mititatem: monens ⁊ ſuadēs
vt in eiſdem ipm̄ cum conatu quo poſſum⁹
imitemur. Nā in eiſdē trib⁹ plena ⁊ abſolu
ta cōſiſtit pfectio: Nā p primā dō. p ſcdām
ꝓximo. per terciā3 nobis ſoluimus quod te
nemur. Qui autē deo ꝓximo ⁊ ſibi exhibet
quod debet. hic pfectus eſt vir ⁊ beatus ī fac
to ſuo erit. De prima. ſ. caritate dī Johan.
xv. Maioꝛ ē caritatē nemo habet ⁊c. de ſcdā
autē ⁊ tercia dī Math. xi. Diſcite a me quia
mitis ſum ⁊ humilis corde. Q2 autem ſola
caritas deo de nobis ſufficiat aperte oſtēdit
Bernard. dicens. Solus amor eſt quem a
nobis exigit deus ſiue cum bn̄ficijs obruit.
vel flagellis corripit. vel conſilijs inſtruit. l
mādatis aſtringit. ⁊ quicquid diuīa lege in
ducitur vel introducitur ad ſolum amorem
inducitur. Solue ideo tributum amoris et
deo noueris ſatiſfactum. Ipſa eſt eñ virt⁹
in qua nec opus minimum deſpicitur. ſine
qua nec maxima acceptant̄ Non predicatō
etiam ſi linguis angeloꝝ fiat. nō fides etiam
ſi mōtes trāſferat. non elemoſina etiā ſi oēs
facultates in cibos paupeꝝ diſtribuant̄. non
corpis afflictio etiam ſi ardeat. Ex quibus
omib⁹ liquet φ p ſolā caritatē deo perſolui
mus abundanter. Scdō debemus ꝓximo
mititatem: hoc eſt pietatē. p quam eū in oī
bus ſuis factis pie ⁊ dulciter iudicem⁹ inuē
tes ipz ⁊ oīa ſua oclo colūbino iudicātes eū
ſic a b ipō cupim⁹ iudicari. Hinc ꝓuerb. xi.

Equum pondus voluntas eius · Ac ſi di
catur. Uolūtas dei eſt vt in iudicādo nos ꝛ
ꝓximū equum pondus hēamus. Hinc Le
ui. xix. Statera iuſta ꝛ equa ſint pondera · ꝛ
iterꝫ. Non ſint in domo tua diuerſa pōdera
quia vt Prouerbio. xx. dicitur. Pondus ꝛ
pondus · mēſura ꝛ mēſura vtrūqꝫ abomina
tio eſt apud deū · ꝓpter quod male pōderāti
bus dicit deus Paralippo. iiij. Ego maiuſ
pondus apponā. De his diuerſis pōderibꝫ
dicit Grego. Omnis qui aliter penſat ea q̄
ꝓximi ſunt ꝛ aliter que ſunt ſua habet pon
dus ꝛ pondus. Tercio dēmus nobis humi
litatem · vt cum priora duo fecerimus nos
nos inutiles iudicemus · quia ſolū fecim⁹
quod debuimus nihil addētes. Uñ Greg.
Quelibet aſſint bona opa nulla ſunt ſi non
ex humilitate cōdiantur · ꝛ omne quod agi
mus pdit: ſi nō ſolicite ꝑ humilitatē cuſto
ditur. In his eñ virtutibꝫ imitemur ihm̄
xp̄m qui eſt bñdictus in ſecula.

II De eodem ſecundus ſermo

Venite ꝛ videte

Jo. i. Dicit Gre. Nemo poteſt
in vna eademqꝫ re omīpotenti
deo ꝛ hoſtibꝫ eius gratus exiſtere. Nam dei
amicū ſe denegat qui eius placet inimico. ꝛ
inimicis veritatis aduerſabit qui eidem ve
ritati ſubiugat. Ideo in verbo ꝓpoſito deus
ſalutē nrām deſiderās ab inimico ſuo mōo
videlꝫ nos vocat vt ab eo recedentes ꝛ ſibi
adherētes vitā ꝛ grām conſequamur ❡
In verbis ergo ꝓpoſitis duo breuiter tāgū
tur. Primo enim ponit ſuam vocatōeꝫ · Se
cundo vocatōnis remuneratōꝫ. Primū ibi
venite · Scōm ibi: videte. Uerꝫ quia di. gre
go. Q facta ſaluatoris ſic accipiēda ſunt vt
in veritate credāt facta · ꝛ tñ ꝑ ſignificatōnē
nobis aliquid inſinuēt faciendūꝫ. Propter
qꝺ́ ſciendū ꝙ verba ꝓpoſita ad duplicē īrel
ligentiā nobis deſeruiūt · ſ. ad hiſtorialeꝫ ex
poſitōem ꝛ ad moralē noſtri informatōem.
Prima expō declarat nobis aploꝝ vocatō
nem · ſcōa nrām inſtructōem. Primā expō
nem breuiter pcurrētes dicim⁹ ꝙ beat⁹ An
dreas ꝛ alij apli quadruplr̄ a dño ſunt voca
ti. Primo eñ vocauit eos ad ſui noticiam ·
ſcōo ad diſciplinatus grām · tercio ad fami
liaritatis amiciciā · quarto ad aplatus excel
lentiam. Primo dico vocauit eos ad ſui no
ticiā cū ad oñſionē iohā. bapt. dicētis. Ecce
agnus dei Andre. ſtatim ſeqbat ad dñm d.
Rabbi vbi hītas? ꝛ dixit ei dñs di. Ueni
ꝛ vide · in quo vocauit eū ad ſui noticiaꝫ · qꝛ
cognito eo redijt in ſua. Scōo vocat eoſ ad
diſciplinat⁹ grām cū dice. petro ꝛ ādree Ue
nite poſt me faciā vos piſca. ho. ꝛ in ſliquūꝫ
nō redierūt in ſua · ſequit. n. At ille relictis
rhetibꝫ ꝛ naui ſecuti ſunt dñm. Tercō voca
uit quoſdā ex eis ad ſingularis familiarita
tis amiciciā · ſic eñ freqnter legim⁹ in euan.
Aſſumpſit ihūs petrꝫ ꝛ iacobū ꝛ iohānē ſe
creto. Quarto vocauit eos ad apoſtolatus
excellentiam: cum miſiſſet eos binos et bi
nos ante faciem ſuam. ſic enim Luce. ix. di
citur. Cōuocatis ihēſus duodecim apoſtol
dedit illis virtutē ꝛ ptātem ſuper omīa de
monia: ꝛ vt languores curarent. Hec d̄ hi
ſtoriali veritate breuiter tacta ſufficiāt. Nūc
ſermo retorquēdus eſt ad morꝫ noſtrorꝫ edi
ficatōnem. Quid enim nobis ꝓdeſſet ꝙ a
poſtolorꝫ vocatio ſingulis annis in eccia re
citaretur ſi non in eiſdem poſſemus mora
liter edificari ❡ Sciendū ergo ꝙ oēs
qui ad ꝑfectum ſtatū ſanctitatis: ꝛ vſqꝫ ad
gradum apoſtolicū ꝓmouent · ꝑdictis qua
tuor modis ſpūaliter intellectis a domino vo
cantur. Primo ergo vocamur ad dei amici
ciam cum rōe illuminati ꝑ creaturā cognoſci
mus oportere ꝑexiſtere creatorem. Sed quis
cognoſcet eū cuꝫ de eo dicat Eſa. xlv. Tu es
vere deus abſcōditus. Hinc Iſi. di. Deus
ſibi ſoli cognitus eſt ꝛ homi aſſumpto · luceꝫ
eñ inhabitat inacceſſibilē nec alic⁹ creature
pure cognitio ad eum poteſt ꝑtingere · qꝛ fi
niti ad infinitū nulla eſt compatio · Sed ſi
nulla poſſet haberi de deo noticia · deus non
diceret ps. Uacate ꝛ videte qm̄ ego ſum de
us. Nam ſine dei qualicunqꝫ noticia nulla
omnino poterit eſſe ſalus dicente Ber. Si
ignoras deum poterit ne eſſe ſalus: ac ſi di.
nequaqꝫ · Et hoc ꝓbat ſubiungēs. Non eñ
poteris amare quē neſcias · nec hēre qꝺ́ non
amaueris. Ac ſi dicat. Qui ñ cognoſcit deū
nō amat deū · qui ñ amat deū nō habet deū.
qui aūt non hꝫ deū infideli deterior ē. Hanc
cōtrouerſiā ꝑ diſtinctōꝫ declināntes dicimuſ
ꝙ ꝑfecta cognitōe nulla creatura pōt deum
cognoſcere · ꝛ tamē ex neceſſitate oportet noſ
de deo hēre noticiā qualemcūqꝫ. Unde ſic
nullus deum ꝑfecte poteſt cognoſcere · ſice
tiam nullus debet eſſe qui de deo aliquid ñ
cognoſcat. Propter qꝺ́ ſciēduꝫ ꝙ triplex de
deo in ſcriptura cognitō reꝑitur. ſ. cognitio
rōnis · deuotōis · ꝛ glorificatōnis. Cognitio
ratōnis eſt quam per rōem creaturarꝫ ratio
cinādo inueſtigamus. Nam per creaturarꝫ
magnitudinē · pulcritudinē · ꝛ altitudinē ꝛc̄.
creatorē ſine dubio ꝑſupponimus · pulcruꝫ
ꝛ magnū ꝑexiſtere. Quis eñ niſi mētis in
ops credat ꝙ creature creauerint ſemetipaſ
Hinc Sapie. xiij. Si qui ſpecie creaturarū
delectati ſunt · ſciāt quāto hijs dñator eorūꝫ
ſpecioſior eſt. Aut ſi virtutē ꝛ opa creatura
rum mirati ſunt intelligāt ab illis · qm̄ hic
qui fecit fortior eſt illis. A magnitudīe eniꝫ
ſpeciei creature poterit earꝫ creator cognoſci
biliter videri. Hinc Ro. i. Inuiſibilia dei a
creatura mūdi per ea que facta ſūt intellecta
conſpiciunt. Hāc cognitōem antiqui philo
ſophi hēbant de deo · queꝫ tñ non deum ſed
primā cām noīabāt. De quibꝫ dicit aplus
vbi ſupra. Quia cū cognouiſſent deum nō
ſicut deū glīficauerūt aut grās egerūt ſed e
uanuerūt in cogitatōnibꝫ ſuis · ꝛ obſcuratū
eſt inſipiēs cor eorꝫ. Hinc Bern. Potentia
dei in eſſe rerum ineffabilis ꝯmēdat ꝙ tam
multa tā magna tā multiplr̄ tam magnifi
ce ſunt creata. In modo autem gubernandi
relucet ſapīa dei ſingularis ꝙ hec quidē ſur
ſum illa vero deorſum · q̄dā in medio ordīa
tiſſime ſunt locata. In vtilitate vero oīꝫ am
mirabil' apparet benignitas q̄ oīa ad vſum
nōm miſericorditer ſunt creata · In pmo ap
paret pr̄is potēria · in ſcōo filij ſapīa · ī tercio
ſpūſſancti clemētia. De hac noticia di. gre.
ſuper illo verbo Job. xxxvi. Omnis hō vi
det eum: vnuſquiſqꝫ intuet ꝓcul. Ois hō
eo ipō quo rōnalis eſt debet ex rōne colligere
eum qui ſe cōdidit deum eſſe · quē nimirū vi
dere eſt dñatōem illius ratiocinādo conſpi
cere vbi īcte ſubiūgit · vnuſquiſqꝫ intuetur
ꝓcul. Procul quippe intueri eſt iam non il
lum per ſpēciem cernere · ſed adhuc ex ſola o
perum ſuorum admiratōne penſare. Secū
da cognitio eſt deuotōniſ · quam illi habent
qui per fidem que ꝑ dilectōem opatur adhe
rent deo eius offenſam declinantes · ꝛ q̄ ſunt
placita toto conamīe operātes · quam noti
ciam omēs fideles habent qui amore di bo
na que pn̄t faciunt ꝛ peccata grauia declināt
De qua noticia dr̄ Ihere. ix. Non glietur ſa
piens in ſapiētia ſua · nec fortis in fortitudi
ne ſua · nec diues in diuitijs ſuis · ſed in hoc
glorietur qui gloriatur ſcire ꝛ noſſe me. De
hac noticia dr̄. i. Corin. xiij. Nunc cognoſco
ex ꝑte. videmus enim nunc per ſpeculum in
enigmate. Item Johan. x. Cognoſco oues
meas: ꝛ cognoſcūt me mee. Qui ergo prop
ter deum declināt delectabilia ꝛ aggrediun
tur difficilia ꝓbant vtiqꝫ ſe noſſe deuꝫ. Ter
cia cognitio eſt ꝛ dr̄ glorificatiōis ꝑ quaꝫ in
patria deum cognoſcimus · ipm̄ facie ad fa
ciem cōtemplantes. De qua per Ihieremi.
xxxi. Non docebit vltra vir ꝓximū ſuū ꝛ vir
fratrem ſuum dicens. Cognoſce dominuꝫ
omnes enim cognoſcent me a minimo vſqꝫ
ad maximum. Unde apoſtolus. i. Corinth.
xiij. Tunc autē cognoſcā ſicut cognitus ſum.
Prima cognitio notificat deum quia eſt · ſe
cunda quia bonus eſt · tercia quia glorioſus
eſt · In prima eſt demerituꝫ · In ſecūda me
ritum. In tercia premium. De prima eniꝫ
dicitur ad Romanos. i. Quia cum cogno
uiſſent deum non ſicut deum glorificauerūt
ꝛc̄. loquens d̄ philoſophis qui per creaturā
deum cognouerunt · nec tamen per fideꝫ in
eum crediderunt. De ſecūda dicitur. Sci
mus quando filius dei venit: ꝛ dedit nobis
ſenſum vt cognoſcamus eum verum deum
De tercia dicitur Romanorꝫ. xvij. Hec eſt
vita eterna vt cognoſcant te ꝛc̄. ❡
Secundo vocat nos deus ad diſciplinatuſ
grām: quod contingit cū inſpirat nobis for
tiſſimum affectum: et deſiderium diſcendi
omnia eius beneplacita ꝛ ꝓ viribꝫ faciendi
legem vite ſue ꝛ diſcipline mentis noſtre o
culis anteponens · docens nos tanquaꝫ ma
giſter: vt eandem ſuam vitam noſtre vite
moribus imbuamus · vt illud Ezech. nobiſ
valeat veraciter applicari. Similitudo hoīs. ſ.

quia nec cūctos par moꝛuꝫ qualitas aſtrin
git. Nam que alījs officiūt alijs pſunt quia
plerunqꝫ herbe que hec animalia nutriunt
alia occidūt. ⁊ medicamētum qḋ vnū moꝛ
bum imminuit alteri vires ingerit. ⁊ panis
qui vitam foꝛtiū roboꝛat: paruuloꝝ etatem
necat. Pro qualitate igiꝰ auditoꝝ foꝛmari
debet ſermo doctoꝝ. Unde aliter loquimur
peccatoꝛibꝫ. aliter penitētibꝫ. aliter ꝓficiēti
bꝫ. aliter pfectiōem attingētibꝫ. quā diuerſi
tatem ſcriptura copioſe p̄dicatoꝛibꝫ āmini
ſtrat. Unde peccatoꝛibꝫ dꝛ Thob. xiij. Con
uertimini peccatoꝛes ⁊ facite iuſticiā coꝛam
deo. Penitētibꝫ vero dꝛ Eſa. xliij. Ego ſuꝫ
qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. Pꝛofi
cientibꝫ aūt dꝛ Eccle. Quodcunqꝫ pōt ma
nus tua inſtāter opare. quibꝫ etiā oſtēditur
iſte ſanctus vt ad exemplū eius ſanctitatiꝰ
ꝓficiāt ad vitam eternam. Conātibꝫ auteꝫ
ad perfectiōem dꝛ Lu. vi. Eſtote pfecti ſic̄ pa
ter veſter celeſtis pfectus eſt. Obmiſſis au
tem omībꝫ ſolum de ꝓficiētibꝫ hic intēdiꝰ
quibꝫ ſanctus iſte ſub magnitudine ſua pꝛo
poniꝰ vt diſcant ſancti ⁊ magni fieri ſic̄ ip̄e.
In verbis ergo ꝓpoſitis tria intelliguntur.
Pꝛimo enī magnus iſte pontifex demōſtra
tur. ſcḋo demōſtratus cōmendaꝰ. tercio cō
mendatus ꝓbaꝰ. Primū ibi: ecce. Scḋm
ibi ſacerdos magnus. Terciū ibi qui in die
bus ſuis placuit deo. Hec ꝑ oꝛdinē ꝓſequē
tes: pꝛimo ſciēdum ꝙ res demōſtrabiles ſo
lent ex cauſa triplici demōſtrari vt videlicꝫ
ex demōſtratis rebꝫ ꝓuocemur. pꝛouocati v
foꝛmemur. infoꝛmati imitemur. Ex hac tri
plici cā iſte magnus ſacerdos eſt nobis per
hoc aduerbium ecce demōſtratus. Pꝛīo enī
ille ſanctus demōſtraꝰ vt cum ip̄e hō ſilis
nobis paſſibilis magnus ſanctus fuerit ꝓ
uocemur ad eius exēplum: vt ⁊ nos magni
fieri ſtudeamus dicētes iam pꝛouocati illḋ
petri actu. x. Non eſt acceptoꝛ pſonarū deus
ſed in omī gente qui timet eum ⁊ opaꝰ iuſti
ciam acceptus eſt illi. nihil enī amplius illi
debuit q̄ꝫ nobis. nec minus nobiſ exhibet q̄ꝫ
illi. ſi tamē fideles fuerimus in cōmerendo
Scḋo eſt nobis demōſtratus: vt ex demon
ſtratiōne pꝛouocati ꝑ eius exēplum infoꝛme
mur: quibꝫ exercitījs poſſumus magni fieri
ſicut ip̄e. De quo Exoḋ. xv. Inſpice et fac
ſm̄ exemplar quod tibi mōſtratuꝫ eſt ī mon
te. Hinc Gre. Unicuiqꝫ electo ad ſumēdā
viuēdi regulam pſm̄ p̄cedentiū exēpla mō
ſtrentur. vt ex illaꝝ vita conſideret quid ſac
tibꝫ quid in moꝛibꝫ ſuis ſeruet. qui ergo p̄
ceptis nō accēdimur ſaltē exemplis pꝛouo
cemur: vt nil ſibi mens difficile eſtimet qḋ
ab alījs pfecte pagi videt. Tercio iſte ponti
fex demōſtratur nobis magnuſ vt pꝛouoca
ti ⁊ infoꝛmati ip̄m efficaciter imitemꝰ. Quo
aūt ip̄m imitari deāmus in tercio membꝛo
pꝛincipalis diuiſionis. ſ. in diebꝫ ſuiſ placu
it deo lucide declaraꝰ ¶ Sequiꝰ ſcḋꝫ
pꝛincipale. ſ. ſacerdos magnus. in quo iſte
pontifex a magnitudine cō mendaꝰ. Habet
aūt triplicē magnitudinē. ſ. in vite ſanctita
te. interceſſionis ptāte. in miraculoꝝ clarita
te. De quo poteſt ſumi illud Geñ. xxvi. I
bat pꝛoficiens atqꝫ ſuccreſcēs donec vehemē
ter magnus effectus eſt. De ſcḋo poteſt ſu
mi illud. iiij. Re. v. Erat vir ille magnus ⁊
potens apud dñꝫ ſuū ⁊ honoꝛatus. De ter
cio patet in legēda ſua vbi legiꝰ. ⁊ exꝑimen
to cognoſciꝰ ꝙ vſqꝫ in hanc diē ſignis ⁊ vir
tutibꝫ ſubuenit vniuerſis. ex quibꝫ omnibꝫ
tam magnus effectus eſt coꝛā deo ⁊ hoībuſ
vt ſacerdos magnus veraciter noieꝰ. Seq̄
tur tercium pꝛincipale in quo huius ponti
ficis magnitudo pꝛobaꝰ in eo qḋ ſubiungiꝰ
Qui in diebꝫ ſuis ⁊c̄. In quibꝫ verbis tres
ponunꝰ pticule. ſ. dei complacētia. eius iu
ſticia. ⁊ recōciliatōis gratia. Que qꝛ in ip̄o
confluxerunt ideo ip̄m magnū veraciter ef
fecerunt. qui enim deo ſibi ⁊ pꝛoximo exhibꝫ
quod dꝫ. reuera magnus veraciter pꝛedica
tur. naꝫ ꝑ has tres pticulas p̄dicte tres ma
gnitudines: ſi tamē cōuenietēr adaptantur
lucide ꝓbanꝰ. Nam magnitudineꝫ poteſta
tis per dei complacētiā. magnitudineꝫ ſanc
titatis per ſuiip̄ius iuſticiā. ⁊ magnitudinē
claritatis ꝑ recōciliatōis grām compbamꝰ
Qui enī placēt deo apud deum ſunt potētes
qui in ſe iuſti ſunt. nulli dubium quin etiā
ſancti ſint. ⁊ qui recōciliāt deo peccatoꝛes ꝑ
miraculoꝝ exhibitiōem clari ſunt in eccl̄ia ⁊
famoſi. Nunc aūt tēpus eſt vt verba ad no
ſtram edificatiōem conuertamus. diſcentes

et docentes quibꝫ exercitījs ⁊ nos magni a
pud deum fieri valeamus. Ad hoc eniꝫ glo
rioſus iſte pontifex ſub ſua magnitudīe no
bis ponitur in exemplū: vt ex ſua magnitu
dine cōmoniti diſcamus magni fieri apud
deum. Peccatoꝛes enī cōmonenꝰ vt iſternuꝫ
fugiāt. penitētes vt ad regnū celoꝝ ꝑueniāt
boni vt in magnitudine ꝓficiant. quod ſi de
creuerimus faciendū: p̄dictas tres pticlas.
ſcꝫ complacētiā. iuſticiā. recōciliatōis grām
aſſumamus: incipiētes a pꝛimo vicꝫ a com
placentia: ⁊ inquirētes ſolicite quibꝫ exerci
tījs deo placere valeamuſ ¶ Pꝛimo
ergo ſciēdum ꝙ p̄ ceteris tria placent deo q̄
ex pſona ſua Eccle. xxv. ꝓponit nobis deus
ita dicens In tribꝫ bñplacitum eſt ſpiritui
meo que ſunt ꝓbata coꝛam deo et hoībꝫ. ſcꝫ
concoꝛdia fratꝝ vir ⁊ mulier bñ cōſentiētes
⁊ amoꝛ ꝓximoꝝ. que tria ſi vite noſtre inſe
rimus deo ꝑ omīa cōplacemus. Sunt aūt
frēs oēs ſenſus coꝛpis ⁊ omīa coꝛpis mem
bꝛa ꝑiterqꝫ ⁊ affectiōnes potentie ⁊ virtutes
aīme ex affinitate quā hn̄t ad inuicem: frēs
iuſto noīe appellanꝰ. quos tūc ad ꝯcoꝛdiaꝫ
reducimus quādo ex noſtra diligentia et co
natu omēs deo cōcoꝛditer obſequuntur ita
vt deuotō dicat ſingulis ⁊ omnibꝫ id Iuḋ.
vij. Quod me videtis facere oēs facite vt n̄
ſint in nobis ſciſmata: ſed ſimul omīa ſtren
nue ad deum oꝛdinanꝰ. quod cum factū fue
rit ſubito valde ꝓficimus ad pfectū. ſic ecō
uerſo cum in vobis ſint ſciſmata ⁊ diſſenſi
ones nunqꝫ ꝓficere poſſumus. qꝛ q̄ꝫtum in
vna pte ꝓficimus tm̄ in pte altera retarda
mur. ſicut Eccle. xxxiiij. dꝛ. Unus oꝛans ⁊ a
lius maledicēs. cuius vocem exaudit deus?
vnus edificans ⁊ alius deſtruēs quid pꝛo
deſt niſi laboꝛ. Ideo dicit apl̄s. i. Coꝛinth. i.
Non ſint in vobis ſciſmata. quia vt ait gre
go. Quid pꝛodeſt ſi cōtra hoſtium inſidias
tota pene ciuitas caute cuſtodiꝰ. vnū auteꝫ
foꝛamen aptum relinquiꝰ ꝑ quod ab hoſti
bus capiꝰ. Ex hac ergo pte deo multuꝫ pla
cebimus: ſi fratres ſenſuum ⁊ mēbꝛoꝛuꝫ in
dei ſeruitio ſint cōcoꝛdeſ. Hinc Grego. ſub
iungit. Qui ergo pfecte deo placere deſide
rat: nihil ſibi de ſe penitus derelinquit. facꝰ
ſibi totus tanq̄ꝫ vas pditum ⁊ ſicut moꝛtu
us a coꝛde. Scḋm quod de. nobis p̄ ceteriſ
deo placet eſt. ſi vir ⁊ mulier ſint bñ ⁊ ꝑ om
nia conſentiētes. Quid per virum niſi ſpūſ
quid ꝑ mulierem niſi caro accipiꝰ Qui tūc
bene cōſentiūt quādo caro ancillaꝰ ⁊ ſpiritꝰ
dñatur. quādo caro rōni ſe ſubijcit ⁊ ſpiritꝰ
ſempꝫ p̄cipit. Sed dicetes. hoc viḋ difficile.
quia caro cum ſit delicata ⁊ tenera ſpūi nō
poteſt obedire. Ad hoc dicimuſ ꝙ ſit valde
poſſibile. nam caro nō iubeꝰ extingui ſꝫ con
cupiſcentia refrenari ⁊ iuxta vires obedire.
Q ſi iteꝝ dixeris illud ꝓuer. xiiij. Uireſ nō
ſuppetūt. Rñdetur qḋ ibidem ſubiungitur
Qui inſpectoꝛ eſt coꝛdis ip̄e intelligit ⁊ ob
ſeruatoꝛem aīme tue nihil fallit. Et quia ca
ro delicata eſt vt caro tm̄ faciat q̄ꝫtum poteſt
cōſuliꝰ Eccle. xxxj. quid in eius delicijs ſit
agendū cum dꝛ. Seruo peſſimo latera fag
ginare. Hinc Bern. Docēdus eſt homo ho
ne voluntatis ſic habere coꝛpus ſuum ſicut e
grum cōmendatum. cui etiā multū volenti
inutilia ſunt neganda. vtilia vero etiam no
lenti ingerēda. et ſic de eo agere ſicut ḋ non
ſuo: ſed eiuſ a quo p̄cio magno empti ſumꝰ
Ideo durius quidē coꝛpus tractandum eſt
ne rebellet: ſic tamē vt ſeruire ſufficiat. quia
ad ſeruiēdum ſpūi datum eſt. Et iteꝝ dicit
Bern. Docēdus eſt homo bone voluntatis
rōnabiliter moꝛtificare mēbꝛa ſua ⁊ iuſtuꝫ
rōnis ⁊ diſcretiōis hēre iudicium. nec alicu
ius eoꝛum in iudicio accipe pſonā. Et Gre.
Diſcretiōe magni moderaminis carnis cura
frenāda eſt vt ſeruiat ⁊ mīme principeꝰ. ne
quaſi dña animū vincat ſꝫ ſubiecta mentiſ
dominio quaſi ancilla famuleꝰ vt iuſſa aſſit
ad nutum coꝛdis depulſa deſiliat. Terciuꝫ
quod p̄ ceteris placet deo eſt amoꝛ ꝓximoꝝ.
Ip̄e enī oīno ſtatuit hominē ſine crimīe co
ram deo. Facit enim in nobis tria bona: ſī
quibꝫ nō eſt ſalus. Nam ꝑ amoꝛem ꝓximi
malum declinaꝰ ⁊ omne bonū pficitur. ⁊ ſi
ne eo nihil de nobis a dño accepta. ⁊ omē
quod agimus cum dilectiōe pꝛoximi gratā
ter a dño accepraꝰ. De pꝛimo di. apoſtolus
Dilectio pꝛoximi malum non opatur De
ſcḋo dicit idem apl̄s. Plenitudo legis ē di
lectio. De tercio iterum apl̄s. Si linguis
hoīm loquar ⁊ an. ⁊c̄. Qui ergo p̄dicta tria

deo exhibuerit ꝑ om̄ia placet deo ⁊ ei vera/
citer dicere poſſumus id Ecclеſ.ix. Uade et
comede in leticia panem tuũ ⁊ bibe cũ gau/
dio vinum tuũ quia deo placẽt opera tua.
Non aũt opa placerẽt niſi ipe dño prius pla
ceret: dicẽte Gre. Non abel placuit ex mũe
re ſed munus ex abel. qz nullũ bonũ facimꝰ
niſi fuerimus prius boni. Et ſciendum ꝙ
poſtq̃ȝ cepimus placere dño oĩa que ſũt in
celo ⁊ in terra bona ⁊ mala ꝓmouẽt nos vt
amplius placeamus. Hinc ꝓuer. xvi. Cuȝ
placuerint dño vie hominis inimicos eiꝰ cõ/
uertet ad pacem. Qui aũt curioſa deuotiõe
ſcire deſiderat ſi do ipe placeat: ingrediatur
introrſum: eſtimãs ⁊ mẽſurans q̃ȝtum deuſ
ei placeat: ⁊ ſciat ſine dubio ꝙ tãtũ ipe pla/
cet deo quod apte nobis innuit Luc. vi. di.
Eadem mẽſura qua mẽſi fueritis remetief
vobis: Bern̄. Alma ex eo ꝙ ſe diligere et ve
hementer diligere ſentit nõ ambigit etiã ve
hementer diligi: ⁊ quãtũ ipe nobis eſt in af
fectu tm̄ nos ei ſumuſ ſine dubio in affectu
ne ĩ in modum impfectiõem nr̃am qua dbi/
liter placet nobis deus ſic nos placere ei cũ
ipe dicat Eſa. liiij. Non enim cogitatiões
mee cogitatiões veſtre. neq̃ȝ vie mee vie ve
ſtre. quia ſicut exaltãtur celi a terra. ſic exalta
te ſunt vie mee a viis veſtris. Sic per locũ
a ſimili exaltata eſt ſua complacẽtia ſup no
ſtram. ℞ Scdm quod nos magnos
efficit eſt iuſticia. quã ſi cõſequimur veraciſ
ſumus magni. Unde Eccleſi. iiij. Uſq̃ȝ ad
morteȝ certa ꝓ iuſticia. De hac iuſticia tria
breuiter perſtringanſ. ſ. de eius deſcriptione
exercitatiõe. ⁊ vtilitatis aſſecutiõe. de primo
di. Augu. Juſticia eſt virtus gñalis cõplec
tens totius aĩme rectitudinẽ. que duobꝰ ad
impleſ modis. vt que ꝓhibita ſunt a deo ñ
faciamus. ⁊ que p̃cepta ſunt compleamus.
Similr̃ Bern̄. deſcribit eam ſic dicens. Ju
ſticia eſt virtus reddens vnicuiq̃ȝ qd̓ ſuum
eſt. Scdo dicẽdum eſt de eius exercitatiõe.
quam poſt p̃dictam deſcripteõm Bern̄ ſub
iũgit dicẽs. Redde ſupiori. redde equali. ⁊
inferiori que ſua ſunt: ⁊ iuſticie noueris ſa/
tiſfactum. Reddamus ergo primo ſupiori
ſcȝ deo reuerẽtiam vt in omĩ loco omĩ tẽpo/
re erubeſcamus mala facere tanq̃ȝ ſtemꝰ in

p̃ñtia ſuꝫ maieſtatiſ. ſic enim eſtimabant ſe
ſtare ꝓphete cum freq̃nter dicebãt. Uiuit do
minꝰ in cuiꝰ ꝯſpectu ſto. Scdo reddamꝰ eq̃li
ſcȝ ꝓximo beniuolentiã vt ſemp ei ſimus ꝯ
ſilij ⁊ auxilij debitores. Tercio reddamꝰ iñfe
riori ſcȝ corpi cuſtodie ⁊ diſcipline diligen/
tiam. cuſtodiam ne malũ faciat. ⁊ diſcipli/
nam vt ſi faciat diluat. Tercio dicẽdum eſt
de vtilitatis aſſecutiõe. Sunt eñ tria maxi/
ma bona faciẽtibꝰ iuſticiã a dño repromiſſa
ſcȝ p̃ñtis vite ſanctificatio. inferni euaſio. ce
citatis celeſtis regni aſſecutio. De p̃mo dici
tur Mat. v. Beati qui eſuriũt ⁊ ſitiunt iu/
ſticiaȝ. quod ſi beati vtiq̃ȝ ⁊ ſanctificati. De
ſcdo ꝓuer. x. Juſticia liberat a morte. qd̓ de
eterna oportet intelligi. quia a morte non li
berat tempali. De tercio dr̓ in pſal. Domi
ne quis habitabit in tabernaclo tuo? Et rñ
detur Qui operaſ iuſti. ⁊c̄. Jdeo monemur
Eccle. iiij. Agoniſare ꝓ iuſticia vſq̃ȝ ad mor
tem. Qui enim habet iuſticiam: habet ꝑ cõ
ſequens omne bonum

IIII De eodem Sermo ſcds

In tempore ira

cundie facta eſt recõciliatio vbi
ſupra ℞ Dicit Bernard.

Beati qui de ſua recõciliatõe non ingrati ꝓ
aliis pie ſoliciti ſunt: ⁊ eos q̃ȝtum p̃ualent
deo recõciliare laborãt. Uerbum itaq̃ȝ ꝓpoſi
tum quod cum duobꝰ membris p̃miſſis ſcȝ
dei placentia ⁊ noſtra iuſticia magnos nos
facit coram deo. nũc eſt largiẽte dño pertra/
ctandum. Merito enim magni dicẽdi ſunt
qui deo placẽt ⁊ in ſe iuſti qui ꝓ aliis effica
citer intercedũt. Sed anteq̃ȝ hanc recõcilia
tionem pertractemus prius recõcilianda ẽ
ſcriptura. que videſ in hac materia diſcorda
re. Nam verbũ ꝓpoſitũ hic ſonare vidr̓ ꝙ vi
ri ſancti poſſint deo reconciliare peccatores.
cui ſiñe cõtrarium ſonat quod dicit Job. ix
Deus eſt cuius ire reſiſtere nemo poteſt.
Quõ hic dr̓ ꝙ ſancti in tempe iracũdie re/
cõciliant: vel ſi recõciliant: quomõ veruȝ eſt
ꝙ ire dei nemo poteſt reſiſtere. Naȝ poſſe re
ſiſtere ⁊ non poſſe valde cõtraria ſũt. Quã
tamẽ contrarietatẽ beatus Grego. determi
nando reconciliat ſic di. Mirum valde eſt

ꝙ ire dei nullũ poſſe reſiſtere dr̓. cũ multos
indignatiõi ſupne obuiaſſe eloquia diuina te
ſtentur. An non ire dei moyſes reſtitit q̃ pro
cadente populo erectus iram ſupne ꝑcuſſio
nis reſtringit di. Dimitte illis hanc noxam
alioquin dele me de libro quẽ ſcripſiſti. An
non dauid ire dei reſtitit. qui angelo ferientĩ
⁊ ſe offerens placatõis grãm ante tps ꝓpo/
ſitum exegit. An non helyas ire dei reſtitit:
qui lõgo iam tẽpe terre aride ſubductas de
celo pluuias verbo reuocauit. Quõ igitur
ire dei nullum poſſe reſiſtere dr̓ cum multos
ſepe reſtitiſſe exemplis expñabꝰ demõſtretur
Sed ſi ſubtilr̃ beati Job eloquia ⁊ iſtorum
facta penſamus. ⁊ verum cognoſciſ ꝙ diuine
ire non reſiſtiſ ⁊ verum ꝙ multi reſtiterunt
Nam ꝙ multi ſancti ire dei reſiſtãt exempla
iam poſita oſtiderunt. Reſiſti autem ire di ñ
poteſt cum eius indignatio ſeſe vt ita dixe/
rim medullitus mouet. que dum ita ſe mo/
uerit hanc oppoſitõ humana nullatenus re
tinet. nec ſe valeat cuiuſlibet deprecatio obiicẽ
cum ſemel deus ab intimis iraſcẽdo diſpo/
nit. Hinc eſt ꝙ moyſes qui reatum totiꝰ ple
bis apud dñm ſuis p̃cibꝰ texit dum ſe obii
cere obtulit diuine iracũdie vim placauit: ad
petram oreb veniẽs ⁊ ꝓ aque exhibitõe diſ/
fidens repromiſſionis terram ingredi dño
iraſcẽte non potuit. ⁊ ſepe de hac re affligiſ.
ſepe deſiderio ſe excitante turbaſ. ⁊ diſpoſite
vltõnis iracundiã repellere a ſeipõ non va/
luit. qui hanc volẽte dño a populo amouit
qui cum ſepe de hac re dñm rogaret dixit ei
dñs. Nequaq̃ȝ vltra loquaris ꝓ hac re. Jre
igitur dei ⁊ reſiſti valet qñ ipe qui iraſciſ o/
pitulaſ. ⁊ reſiſtere omnĩo non valet quando
ſe ad vlciſcendũ excitat: ⁊ ipe p̃cem q̃ ei fun/
ditur nõ aſpirat ℞ De hac recõciliati
onis deuotiõe tria per ordinem ſunt dicen/
da. ſcȝ d̓ interceſſionis qualitate eius apud
deum acceptabilitate. recõciliatorꝫ vtilitate
Primo dico vidẽdum eſt de recõciliatiõnis
qualitate. hoc eſt qual' eſſe debeat ⁊ ſunt tria
Debet eñ recõcilians ſe totum exponere. ſo
lius dei glãm querere. ⁊ vindictam nõ expe
tere. que tria in vna efficaciſſima recõciliati
õne cognouimus eueniſſe. Sicut eñ diciſ
Exo. xxxij. Uidens populus ꝙ moram face/

ret moyſes deſcẽdendi de monte cõgregatꝰ
aduerſus aaron ait. Moyſi huic viro q̃ nos
eduxit de egypto ignoramus quid acciderit
ſurge fac nobis deos qui nos p̃cedãt. Dixit
q̃ȝ ad eos aarõ. Tollite in aures aureas de
vxorꝫ filiorumq̃ȝ ⁊ filiarꝫ auribꝰ ⁊ afferte ad
me. Feciтq̃ȝ populus qd̓ iuſſerat. ⁊ fec̃ ex eis
aaron vitulũ cõflatilem: dixerũtq̃ȝ. Hi ſũt
dii tui iſrael qui eduxerũt te de terra egypti.
Et ſequiſ. Locutus eſt dñs ad moyſen. De
ſcende peccauit populus tuus receſſerunt ci
to de via quam oſtẽdiſti eis. Et ait. Dimit
te me vt iraſcaſ furor meus cõtra eos et de/
leam eos. faciamq̃ȝ te in gentem magnum
Moyſes aũt orabat dñm deum ſuũ dicens
Queſo dicant egyptii. callide eduxit eos
vt interficeret in montibꝰ. ecce quõ queſiuit
glãm dei. Obſecro dñe peccauit ꝑplus tuuſ
peccatũ maxim. Aut ergo dimitte eis hanc
noxã. aut ſi nõ facis dele me de libro tuo quẽ
ſcripſiſti. ecce quõ ſe totum expoſuit. ⁊ ſeqſ
Deſcẽdens moyſes de mõte dixit ad ꝑplm.
Si quis eſt dñi iũgaſ mihi. Congregatiq̃ȝ
ſunt ad eum omẽs filii leui. quibꝰ ait. Hec
dicit dñs deus iſrael. Ponat vir gladiũ ſu
um ſup femur ſuũ. Jte ⁊ redite de porta vſ/
q̃ȝ ad portam ꝑ medium caſtrorꝫ. et occidat
vnuſquiſq̃ȝ frẽm ⁊ amicũ ⁊ ꝓximum ſuum
Feceruntq̃ȝ filii leui iuxta ſermonem moyſi.
cecideruntq̃ȝ in die illa quaſi. xxiij. milia ho/
minum. Ecce quã grauem vindictã expetiit
⁊ ſic pat ȝ quõ iſte recõciliator p̃dicta tria in
ſua recõciliatõe exhibuit. quia glãm dei q̃ſi
uit. ſeipm̃ totum expoſuit. ⁊ vindictaȝ expe/
tiit. Hic nota ꝙ non dicimus ꝙ recõcilianſ
aliũ vel quẽ recõciliare mittiſ caſtigare debe
at ipm̃ niſi ſit p̃latus hñs poteſtatem ſupra
eum. tũc debet eis penam grauẽ influgere ſȝ
ipe recõcilians ꝓ eo quem recõciliare cupit
in ſeipm̃ debet penã accipere ſe puniẽs pro
illo. Scdo vidẽdum eſt de huius recõcilia
tionis apud deum acceptabilitate Nam in
ter om̄ia genera deuotiõnuȝ neſcio ſi aliqua
deuotõ deum plus moueat plus placat plꝰ
delectet. ⁊ hoc ꝓpter tria. ſ. aĩme p̃cioſitatem
dei caritatem. deuotiõnis nobilitatem. Pri
mo dico ꝓpter aĩme precioſitatem. Si eniȝ
q̃libet oblatõ iuſte oblata lȝ ſit momẽtanea

⁊ ſpalis·placet ⁊ placat deum in infinitum
oīno plus placet deo q̄ȝ reconcilians offert
deo cū ſuis intercessionibꝰ reformat dei grē
peccatorē quippe que ſic oblata cum deo per
manet in eternum. Nam de eius p̄ciositate
dr Sap. vij. Infinitus theſaurus eſt hoībꝰ
⁊ ideo talis theſaurus oblatus tanto deo ē
gratior quāto eſt p̄ciosior omībꝰ mūdi rebus
Scdo talis rcōciliatio accepta eſt deo ꝑpter
dei caritatē Cum eñ in infinitū diligat ani
mas: tāto recōciliatō deo eſt acceptior· quā/
to plus diligit illud qđ offert· nam de īfini/
ta ergā nos eius caritate dr Iheremie. xxi.
In caritate perpetua dilexi te. Qui ergo re
conciliat ei hoc quod ab eterno dilexit ⁊ in e
ternum diliget non poteſt facere obſequiū
magis gratum. Tercio talis recōciliatio ac
cepta eſt deo ꝑpter deuotōis nobilitatē. Ip/
ſa eñ p̄fert ymaginem mediatoris dei et ho/
minum ihū xp̄i qui nos recōciliauit p mor/
tem ſuam ⁊ ſanguinē patri ſuo dicēte aplō
Rom. v. Qui recōciliauit nos deo patri p
mortē ſuā Item ij. Corin. vi. Deus erat in
xp̄o mūdm recōcilians ſibi· Ergo nobilis eſt
deuotio eius qui vicem gerit xp̄i: exñs me
diator dei ⁊ hoīum· obicem ſe offerēs deo vt
recōciliet peccatores. Ex hac ergo triplici cā
gratiſſima ⁊ acceptiſſima ē iſta deuotō quip
pe quia ex eo deus occaſionē accipit miseren
di. Quis enim neſciat q̄ȝ grata ſit iſta īter/
ceſſio patri ·per cuius occaſionē parcit filio
quem foꝛſitā dilexit ab eterno. Q̄ autē talis
recōciliatio ſit ei acceptiſſima ex hoc patȝ ꝙ
tam doloroſe conq̄rit ſe paucos recōciliato/
res habere dñs per Eze. xxij. Queſiui d̄ eis
virum qui interponeret ſepem ⁊ ſtaret oppo
ſitus cōtra me nec inueni· Item in eodē· im
ꝓperat his qui ſibi magni videbant· Non
aſcēdiſtis ex aduerſo nec oppoſuiſtis vos mu
rum ꝓ domo iſrael vt ſtaretis in ꝓlio in die
dñi. Item Eſa. lxiiij. Non eſt qui inuocet
nomē tuum qui cōſurgat ⁊ teneat. S
Tercio vidēdum eſt de recōciliātium vtili/
tate: ⁊ ſunt tres. Sunt eñ ſup deum poten
tes. ſingulare meritū cumulātes· deum con
tra ſeipm̄ adiutorē hñtes. Primo dico eoꝝ
vtilitas eſt q2 hñt ſup deū ꝑātem. Cū eñ
ſolius dei glām ⁊ peccatoꝝ ſalutē deſiderēt:

nihil eis deus poterit denegare. Unde cum
moyſes ꝓ tot milibꝰ grauiſſime peccātibus
dñm exoraſſet. Rñdit dñs. Dimitte me vt
iraſcat̄ furor meus cōtra eos. Quod expo/
nens Greg. dicit. Quid eſt ſeruo dicere di
mitte me: niſi penſā q̄ȝtum in hac recōcilia
tione apud me valeas ⁊ cognoſce quia obti
nere poteris quicquid ꝓ ꝑplo exorabis. Se
cundo ſunt ſingulare meritū cumulantes:
quia nō ſolum ſuas ſaluant animas ſȝ etiā
ꝓ alioꝝ ſalute ſunt ſolliciti apud deuȝ de ſin
gulis reportantes meritū quēadmodum ꝓ
ſeipis· quippe qui omniū hominū detrimē
ta lugēt tāq̄ȝ ſua ⁊ ſilr gaudent de boniſ om
nium vt de ſuis· Unde talibꝰ dicere poſſu
mus illud heſt. iiij. Ne putes quia aīam tu
am tm̄ liberes que in domo regis ꝓ cunctis
es. Si enim nunc ſilueris per aliā occaſiōeȝ
liberabimur ⁊ tu ⁊ domus patris tui peribi/
tis. Unde nos miseri qui in cōſpectu dei tā
q̄ȝ vere miseri ⁊ abomiābiles non audemus
comꝑere· ⁊ idcirco magnorum intercessiōi/
bus indigemus dicere poſſumus id qđ ibi
dem vt ſupra ſubiūgit. Quis nouit vtrum
idcirco ad regnū veneris. i. vtꝝ ad hoc mag/
nus ⁊ potēs apud deū factus es vt in tli tē/
pore parares. Tercio tam nobilis eſt iſta re/
conciliatō vt deum cōtra ſeip̄m hēant ad
iutorem· quia niſi deus in cordibꝰ eoꝝ affec
tum aſpiraret nō p̄nt facere quicq̄ȝ· ⁊ hoc
eſt quod dicit Greg· Omēs qui ire dei ob/
uiant ab ip̄o accipiūt vt cōtra impetum per
cuſſionis eius opponant̄ atq̄ȝ vt ita dixerim
cum ip̄o ſe erigūt contra ip̄m eoſq̄ȝ vis di/
uina ſibi opponit ſecum· q2 in eo ꝙ aduerſū
ſeuientis iram foras ſe opponūt intus eos
gratia iraſcēns fouet ⁊ famulātes interius
leuat quos quaſi aduerſantes exterius tole
rat· portat ergo cōtradictōem deꝑcantium·
quā aſpirat ⁊ velut nolēti imponit quod ab
ip̄o vt fiat impatur. Has ergo tres vtilita
tes habent recōciliantes. ſ. ꝙ magna poſſūt
apud deum ꝙ maioris ſunt meriti ceteris
ꝙ deum hñt in cordibꝰ ſuis nō ſicut alij de
uoti ſed tam efficaciter ⁊ interminata virtu/
te vt habeant eum adiutorem cōtra ſemet/
ip̄m Rogo ergo oēs deuotos qui ad hanc
dignitatem in hoc ip̄m poſiti ſunt vt me pec

catorem apud deū ꝓmoueant accēdes ⁊ aſ
ſuefaciētes deuotōem ſuam ⁊ diſcant in ꝑne
quomō in tempe iracūdie recōciliare pecca/
tores debent apud deum· Q̄ aūt ſanct9 Ni
colaus in tpe iracundie apud deum ſit ⁊ fu
erit efficax reconciliator patet tam ex crebra
ſuppliciūm inuocatōe q̄ȝ miraculoꝝ exhi/
bitione. Nam de primo. ſ. crebra inuocatōe
dicit Bernar. Poſt memoriam virgīs glo
rioſam tam dulcis pietas tā pia dulcedo in
cordibꝰ fidelium obſeruat̄· vt in die tribula
tōnis nomen nicolai teneat̄ in ore requieſcat ī
corde. Si choruſcatōes fulgurāt ⁊ ꝓcell' to/
nantibꝰ de ſuꝑius vindicta timet̄· nicolauſ
in patrocinium aſſumit̄ ⁊ dulciter acclama
tur. Si tempeſtas ſeuiens ⁊ crudelitas ma
ris magni nauigātibꝰ mortem intendat: ni
colaus fidelr exorat̄ vt audiat· ſupplicat̄ ino
catur vt veniat. miſericorditer acclamat̄ vt
eruat. Secundo idem patet ꝙ ſit efficax re/
cōciliator ex crebra multiplicium miracloꝝ
exhibitōe vt patet ex eius legenda

V De ſancto Thoma ſermo primus

Domine neſci

mus quo vadis ⁊ quomodo
poſſumus viaȝ ſcire. Verba
ſunt apl'i thome Iohan. xiiij

T Dicit ſapiēs Salomō Eccle. xij. Ver
ba ſapiētium ſicut ſtimuli et quaſi claui ī al
tum defixi que ꝑ magiſtroꝝ conſilium data
ſunt a paſtore vno· his amplius fili mi ne
inquiras. Verba iſta ſcđo loco ꝑpoſita huic
glo'ſo principi thome poſſunt non incōgrue
adaptari· qui vnus de cōcilio. i. de conuētu
magiſtroꝝ. ſ. apoſtoloꝝ accepit cū alijs apo/
ſtolis copiam ꝓfunde ſapiē ab vno paſtore
ſȝ ihesu xp̄o· qui cum ab ip̄o paſtore ſuo ſa/
piētiam nō eam que mūdi eſt ſed etiā deſur
ſum eſt deſcendens a patre luminum didi
cerunt. Ideo verba eoꝝ per eos ad nos trāſ/
lata nobis debent eſſe tanq̄ȝ ſtimuli ⁊ eis tā
q̄ȝ claui in altum defixi· Nobis inquam de
bent eſſe tanq̄ȝ ſtimuli per que ſtimulamur
vt ſequamur dñm ⁊ aplos· ⁊ eis ſunt tāq̄ȝ
claui ꝑ quos in ꝓfundum eternitatis cū do
mino ſunt cōfixi· igitur glo'ſus iſte princepſ
fonti diuine ſapie: ⁊ paſtori ihesu xp̄o familia

riter adherens ⁊ verum ab eo ſapiām hauri
ens· ex quo veraciter ſapiēs factus quattuor
verba loquit̄ in ſcriptura· que deuote intelle
cta tanq̄ȝ ſtimuli mouere nos dñt vt ad do
minum cōuertamur ⁊ nichilominus in eiſ
dem verbis inſtruimur quibꝰ exercitijs et q̄
via hoc facere debeamus vt tandem aliquādo
ꝓmouente gratia nos ſicut nūc eos tanquā
claui cōnectant dño in eternum· ita vt eadē
verba in hac via qua ambulamus ſint no/
bis ſtimuli ⁊ in patria ſiāt claui. Primum
ergo verbum thome ponit̄ Io. xiiij. vbi dici
tur. Dñe neſcimus quo vadis ⁊ quomodo
poſſumus viā ſcire. Scđum ibidem. xi. Ea
mus ⁊ nos moriamur cum ip̄o. Terciū ver/
bum Iohan. xx. Niſi videro in manibꝰ fixu
ram clauoꝝ ⁊c̄. Quartum ibidem· dñs me9
⁊ deus meus. Hec quattuor verba tam pro/
fundas cōtinent ſnīas vt ſi permaneat ſtu
dio diligēti· eliquat̄ ex eis doctrina q̄ omībꝰ
imitātibꝰ ſufficiat ad ſalutem Primū eniȝ
verbum docet nos de vie dei inquiſitōe. Se
cundum de inuēte vie ꝓgreſſione· Terciū
monet nos de magnanimitatis cōtētōe Quar
tum de termiī ꝑuentōne ſiue premij aſſecuti
one. In virtute hoꝝ quattuor verboꝝ beatuſ
thomas in hac via ⁊ vita ꝑfectiōem vite at
tingebat ⁊ in patria ad ſupremū cumulum
glie perueniebat. In quoꝝ verboꝝ virtute ⁊
nos ſupremā vite p̄ntis ꝑfectōem ⁊ in futu
ro magnam cōſequimur glificatiōem· Hec
ergo quattuor ꝑ ordinem ꝓſequētes: primo
dicamus ꝙ primū verbum nō tpe ſed ordie
hic ꝑpoſito eſt illud Dñe neſcimus quo va
dis ⁊ quō poſſumus viam ſcire· qđ non de/
ſperando ſed inquirēdo dixit· In quo verbo
beatus thomas primū inquiſiuit de via per
quam eundum foret ad deum inſinuās no/
bis in eodem ꝙ ante omīa inquirēdum eſt
nobis de via que ad deuȝ directo itinere nos
ꝑducat· eo ꝙ hoc ſit nobis ſumme neceſſari
um ad ſaluteȝ ꝑpter infinita deuia q̄ dñs vo
cat latam viam que ducit ad perditōnem ſi
non cognoſcamus deuia vt ea declinamus
ſed arripiētes rectam viam vt in ea ambu/
lemus· quia ſicut ꝓuerbio. xvi. dr̄. Eſt via q̄
videt̄ homī recta ⁊ nouiſſima eius ducunt
ad mortem Item Eccle. iiij. Vidi impios

in inferno ſepultos qui cum adhuc viuerēt
in loco ſancto erant ⁊ laudabant in ciuita-
te quaſi iuſtoꝝ opm ¶ Propter qḋ
ſciendum ꝙ licet infinita ſunt vt ꝑnuſimuſ
deuia. Augu. tamē vat ſr nobis ꝓuidens in
tria omīa cōſtringit di. Tria ſunt genera ho
minum que odit deus ſcꝫ remanērem. retro
cedentem. aberrātem. ⁊ ſubiūgit exponendo
Qui nō pficit remāſit in via. Qui a melio
ri ꝓpoſito declinat ad id qḋ deteri9 eſt reuer
ſus eſt retro. Qui vero fidem q̄ p dilectōēꝫ
operatur deſerit a via errauit. Hec ergo duia
declinātes ⁊ de recta via fide ſr inquirentes
ex ꝓfundo cordis clamemus ad dn̄m dicē-
tes. Notā fac mihi viā in qua ambulē vt ſi
mus de nūero eoꝝ de quibus dr in pſalmo
Deduxit eos in viam rectā vt irent in ciui-
tatem habitatōnis: vt ſic p deum ducti glo
riari poſſimus cum pſalmi. dicētes. In ter-
ra deſerta inuia ⁊ inaquoſa ⁊c: vt videaꝫ tā-
tem aliquādo virtutem ⁊ glām tuā Ex his
itaqꝫ ꝑcibo deus victus quippe qui ad ꝓfun
das preces ſe cōtinere nō poteſt oñdit nobiſ
vias vite in triplici loco vt vndiqꝫ inforтуна
ti nō poſſumus nos de ignorātia excuſare.
Oñdit eñ nobis viam in verbi dei inſtruc
tione. bonoꝝ hoīm exemplificatōe. ⁊ ſui ipi9
oñſione. vt auditus per verbi dei auditōem
viſus per bonorum hominum obſeruatiōeꝫ
affectus p ſui oñſionem valeat informari.
Primo dico docemur viam in verbi dī au
ditōne. Nam ſeculares in ꝑdicatōnibꝫ. lite
rati vero in lectōibꝫ de via dei pleniſſime in
formantur. In ſcriptura eñ que formam ꝑ
bet vie dei omīs etas omīs ſtatus omīs cō-
dictio hoīm informaſ. Nam ex virtute miri
fica dulcis dei qui dat ſaporem verbis q̄ au
diunſ aures diuerſoꝝ verba dei audiētiuꝫ
diuerſas in verboꝝ vniuſcuiuſqꝫ neceſſitate
inueniūt illumiatōnes. vt in vno eodemqꝫ
ſermone peccator ꝯpūgaſ ad pniam. iuſtuſ
accēdatur ad grāꝫ quod p māna hn̄ figura-
tum legimus de quo dr Sap. xiij. Voliūta
ti vniuſcuiuſqꝫ deſeruiens ad qḋ quiſqꝫ vo
lebat cōuertebaſ. Nam p māna verbū dei
non incōgrue deſignaſ. Hinc Deutero. xvi
Facies quodcunqꝫ dixerint qui ꝑſunt loco
quem elegit dn̄s ſequerīſqꝫ ſnīam eoꝝ. nec
declinabis ad dextrā nec ad ſiniſtram. Qz ſi
malus ꝑdicat deſtruens vita quod docꝫ ver
bis inſtruit nos dn̄s Mat. xxiij. di. Que di
cūt facite que aūt faciūt facere nolite. Qz au
tem de via dei in verbo ꝑdicatōnis pleniſſi-
me informemur ꝛñdiſ in pſal. vbi dicif In
quo corrigitur adoleſcētior viam ſuam? et
eñdet ſibi ipi afflatus ſpū ſancto dicēs: in cu
ſtodiēdo ſermones tuos. Scdo ad viam dī
addiſcēdam remittit nos deus ad obſerua-
tionem bonoꝝ vt diligēter vitam eoruꝫ tan
qꝫ exemplaria obſeruemus: aduertētes di-
ligenter quid qualr qñtum ⁊ qño in moribꝫ
in actōnibꝫ in virtutibꝫ agant ⁊ qualiter ſe
deo ⁊ ꝓximo exhibeant. vt ex eis informati
piter ⁊ ꝓuocati ipos ꝓ viribꝫ imitemur. hic
eſt quod p Job. xii. loquiſ nobis deus dic.
Interrogate quēlibet de viatoribꝫ. ac ſi dic.
De via ꝓueniēdi ad me querite viatores.
Qui aūt ſint veraciter viatores exponit gre
go. ſic di. Viator dr qui pñtem vitam eſſe n̄
patriam attēderit qui in dilectōe ꝑtereūtis
ſeculi cor figere deſpicit qui nō remanere ſit
tranſeuntibꝫ ſed ad eterna toto corde perue
nire cōcupiſcit. quotquot eñ tales ſunt vera
citer viatores ſunt qui intētōem mentis in
amore vite pñtis figere dedignantur. Qui
autem pñtem vitam nō quaſi viam ſed q̄
ſi patriā attēdunt viatores nō ſunt. ſed tāqꝫ
ciues ſuaꝫ inhītāt regiorē. qui bene figura
ti ſunt p filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidiam tri
bum manaſſen. qui cum vidiſſent terraꝫ ia
zer ⁊ galaad aptās alēdis animalibꝫ vene-
runt ad moyſen di. Terrā quam pcuſſit do
minus in cōſpectu filioꝝ iſrael vberrima ē
ad paſtum aīalium: ⁊ nos ſerui tui hēmus
iumēta plurima. ꝑcamurqꝫ ſi inuenim9 gra
tiam coram te vt des nobis eam in poſſeſſi-
onem. nec facias nos trāſire iordanē Nūeri
xxxij. Sic ſeculares cōſiderātes ꝙ terra iſta
apta ſit ad paſcua voluptatis eligūt eaꝫ ce-
leſtem patriā cōtemnētes niſi ponāt in cor-
dibꝫ ſuis tale ydolum vt vtrūqꝫ velint hr̄e
qḋ nulli vnq̄ legimus eueniſſe. De his vi
atoribꝫ dicit Bern̄. Cōſiderānbꝫ nobis eos
qui hanc vitam nō tāqꝫ patriam attendūt
qui ſe cognoſcūt non habere hic manentēꝫ
ciuitatem ſed futurā inquirūt. Alium enim
inuenimus ſacris lectōibꝫ intendētem. ali
um orōnibꝫ incumbentē. alium ꝓ ſuis exceſ
ſibꝫ lacrimātem. aliū in dei laudibꝫ exultan
tem. aliū vigilātem. aliū ieiunantē. aliū pie
tatis officia fratribꝫ exhibentē. aliuꝫ largas
elemoſinas facientem. aliū paupes colligen
tem. alium pegrinātem. aliū cōtinētē. aliuꝫ
omēs vias ſuas ſolicite obſeruātem. alium
loco ⁊ tpe his omibꝫ adaptātem. ⁊ ſubiun
git Bern̄. Curre per ſingulos curre p omēs
⁊ omēs inuenies hēre facies eūtium in ihe
ruſalem. quid ergo de his oibꝫ dixerim niſi
ꝙ ſint veriſſimi viatores ¶ Tercio ſe
ipm nobis deus tanqꝫ viam obijcit in exē-
plum qui huius pegrinationis viam tanqꝫ
peregrinus ⁊ aduena ābulabat. quod i ſpū
ꝓuidens Ihere. xiiij. cōpatiēdo dixit Qua
re quaſi colonus futurus es in terra ⁊ qua-
ſi viator declinās ad manēdum: Quare fu
turus es quaſi vir vagus ⁊ fortis qui n̄ po-
teſt ſaluare. nec ſolū eſt viator ſed qḋ pl9 eſt
ipa via. Sic eñ dixit thomas q̄renti d̄ via
Ego ſum via veritas ⁊ vita. via in cōuerſa
tione. veritas in ꝓmiſſione. vita in ꝓuētiōe.
Cum eñ diceret ſe eſſe viam ne quis ex hoc
magis deſparet hn̄s ꝓ impoſſibili nec taleꝫ
viam in deo preoñſam poſſet attingere. mi-
nus aūt ambulare. Ideo ſtatim ſubiunxit.
Ego ſum veritas qui ꝓmiſi homīeꝫ in hac
via adiuuādū ⁊ deducēdum dicēs deuſ. ix.
Scies hodie ꝙ deus tuus ipe trāſibit añ te
ignis deuorās ⁊ cōſumēs qui cōterat ⁊ di-
ſperdat hoſtes tuos añ faciē tuam velociter
Itē in codē. xxi. Dn̄s deuſ tuus ipe eſt du
ctor tuus: nec dimittet nec derelinquet te.
Hinc Eſa. Noli timere qꝛ ego tecū ſum cū
trāſieris p aquas ego tecū ero ⁊ flumīa nō
opient te. cū ambulaueris p ignē nō cōbu-
reris ⁊ flāma nō cōburet te. Et iteꝝ qño ſo-
let nutrix portare infantulū ſuū in ſinu ſuo.
ſic portauit te deus. Quid aūt daturus ſit
his qui hāc viā in deo oñſam ꝑſumentes d̄
eius adiutorio aggrediunſ. ſubiūxit. ⁊ vita
ac ſi dicat. Ego non ſolū ſum via qua ē eū-
dum: nec ſolū veritas cui eſt de adiutorio re
promiſſo credēdum. ſed etiā ſum vita ad re
munerādum. Inter oīa autē deſiderabilia
nihil tm̄ allicit nihil tātū diligiſ qñtum vi-
ta. ⁊ ideo deus ꝓmiſit in munere qḋ maxi
me affectaſ. Hinc Bern̄. Deus volēs ſuaꝫ
nobilē creaturaꝫ hoīem viqꝫ reuocare. Si
inquit coegero aſinum. hēbo nō hoīem. ꝙ
nō volēs veniat. Nūquid aſinis dabo reg-
num meū: aut nūquid de hobꝫ cura eſt deo
Oportet ergo hēre voluntarium. Scio inquit
quid agā Hō timidus eſt natura ſr terrebo
eum ſi forte ſic reuertatur ⁊ ꝓmīatus ē acer-
biora que excogitari pñt. ſ. tenebras eternaſ
vermes īmortales. ignē inextinguibilē. Cū
aūt nec ſic reuocareſ ait deus. Non ſolum
timidus eſt homo ſed ⁊ cupidus. ꝓmittam
ergo ei quod oīno deſiderabile ſit. Deſide-
rant homīes auꝝ ⁊ argentū ⁊ filia. ſed ſup
oīa deſiderāt vitam: manifeſtū eſt hoc. Si
inquit tātopere deſiderāt miſerā hāc vitam
laborioſam defectuoſam oī bono exoſam. q̄
tum diligēt beatā quietā eternā ⁊ ex omī bo
no copioſam. Promiſit ergo vitam ī ꝯbis
ſupra poſitis ⁊ talē vitā in qua daturus eſt
deus. qḋ ſm Eſa. nec oclus vidit nec auris
audiuit nec in cor homīs aſcēdit. Merito i-
bunt ergo in ſuppliciū eternū qui hāc viam
lumīoſam delicioſam fructuoſam cuꝫ dn̄o
ire cōtēnūt. cōtēnentes nihilominus cū hac
via veritatis ꝓmiſſionē in adiuuando ⁊ ta
lem vitā ꝓ remuneratōe in ꝓueniēdo cōtē-
nunt. De his tribꝫ. ſ. vie oñſione. du catus
ꝓmiſſione. ⁊ ꝓueniēnū remuneratōe dr ꝓ-
uer. iiij. Viā ſapīe mōſtrabo tibi. ecce prim.
ducam te p ſemitas: ecce ſcdm. quas cū in-
greſſus fueris non artabunſ greſſus tui: ec-
ce terciū. Hec tria tāgit Bernardus dicens
Plane in deo videbis viam p quā ābules
ecce pmū. cautelam qua ābules: ecce ſcdꝫ.
ad quā ambules manſionem: ecce tercium.
Quicūqꝫ ergo vie pulcritudine delectatus
ꝓmiſſionis certitudine ſecuratus. remune-
ratōnis magnitudine animatus: viā in deo
nobis preoſtenſam aggredi deſiderat. ecce
ex perſona ſua deus per beatum Bern̄. ꝓpo-
nit nobis viam dicens. In via mea cogno
ſcere poteris viam tuam. vt ſicut pauperta-
tis et obedientie. humilitatis ⁊ patiētie. ca-
ritatis et miſericordie indeclīabiles ſemitaſ
tenui. ſic ⁊ tu eiſdem veſtigijs incedas. non
declinans ad dexteram nec ad ſiniſtram.

y In quibꝰ verbis tria principalr̄ denotant̄ que deus habuit in vita ſua preter et in via. Nam in tribꝫ habuit paupertatē · in corpe penalitatē · in anima humilitatem ⁊ caritatē. Nunc vade o homo : ⁊ ſi vis viam dei aggredi fac ſimilr̄ · quia in eiſdem tribꝰ plena ⁊ abſoluta cōſiſtit pfectio. Nam per paupertatē nos a rebꝫ denudamus · per penalitatē corpus abdicamus · per caritatē vero aīam deo damus. Qui ergo his tribꝫ ꝓpter deum renūciauerit nihil ſibi ex omnibꝫ reſeruauit ſed ſe totaliter exinaniuit. Sed ꝙ ipſe magnam paupertatē habuerit teſtant̄ diuerſoriū in preſe · ⁊ panni. Unde pſal. Pauper ſum ⁊ in laboribꝫ ⁊c. Quod penalitatem habuerit patet. Nam filius de cruce loquit̄ ad patrem dicens. Super me confirmatus eſt furor tuus ⁊ o · fluc. t. induxiſti ſuper me · fluctus penalitates vocans. Quod humilitatem habuit ipſe loquitur ad diſcipulos dicens. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humil' corde. Quod caritatem habuit patet ipſo dicente Johannis. Maiorem caritatem nemo habet ⁊c · In his ergo tribꝫ oportet nos ingredi viam dei ne ſua tam ꝓmiſſione ꝙ remūeratione priuemur nec nos terreat ſi non eque currimus cum gigāte. Non enī hoc a nobis requiritur · quia illa via vt prius ꝓbatum eſt ⁊ nullus poteſt ad eam ſaltē pertingere: Unde Eſaie. Quomodo exaltati ſunt celi a terra ſic exaltate ſunt vie mee a viciis veſtris · ſed ſi facimus quod poſſumus: nihil a nobis amplius exigetur opitulāte pietate ⁊ miſcdia dn̄i noſtri iheſu xp̄i · qui

VI De eodem ſermo ſcd's.

Amus ⁊ nos et moriamur cum xp̄o Johan. xi. Dicit Bern̄: hꝫ ſpiritusſanctus paſſus ſuos in nobis · ſicut enī paſſuꝫ paſſui quis apponēs ire vel ambulare dr̄: ita alicui gratiaꝫ quaꝫ in nobis facit ſpūſſanctus aliam miſericorditer apponēs quaſi quendā in nobis ꝓceſſum facit. In verbo ergo ꝓpoſito beatus thomas hortat̄ nos vt poſt viā oñſionem quaꝫ deus nobis oñdit in ſeipſo cum dn̄o eamus ſpūalibꝫ paſſibꝫ ambulantes. Licet enī beatus thomas in verbo tunc ꝓlato intenderit dn̄m corporalibus ſequi paſſibꝫ · ſed hoc ipſum tamē nullatenus facere potuiſſet ſi non interius in anima ſpūſſanctus prius eandē ambulatōem ſpūaliter peregiſſet. Beatus igr̄ apoſtolus hoc intendit in verbo ꝓpoſito vt nos vna cum eo ⁊ cum dn̄o eamus: et cum dn̄o moriamur. In quibꝫ verbis duo facit. Primo enim hortatur nos apoſtolus vt dominicum euntēꝫ ad paſſionem ſequamur ſcđo vt cum ipſo moriamur. Hec enī duo ſe hñt ſicut multū ⁊ maius. Multum enī eſt cum dn̄o pati · ſed maius eſt cum dn̄o mori. Sed quia neutrꝫ corporalr̄ facere poſſumꝰ reſtat vt qui cū dn̄o pati ⁊ mori deſiderēt ſpiritualr̄ hoc agāt Z Expedito ergo vno ſermōe de via actōnis: nūc dicēdum eſt de via paſſionis: quā viā paſſionis cū dn̄s inchoaſſet. Primo ſm̄ Jo. xviii. trās torrentē cedron egrediebat̄ · ſcđo captiuat̄ · tercio ligatur · quarto flagellat̄ · quinto crucifigit̄ · ſexto moriebat̄. In his ſex penalitatibꝫ poſſumus deū ſequi vt tādem ad eū qui iam regnat in celeſtibus veniamus · ſi enī vt ait apl's cōpatimur · ⁊ cōregnabimus. Hec ergo ꝑ ordinē diſcurrētes · primo tranſeundum cū dn̄o trāſ torrentē cedrō · oīa obſtacla vitiōꝫ conuenientia ꝓcedentes. Cedrō enī interꝑtat̄ meror · oīs enī qui primū cōuerti delibrat diuicias honores voluptates relinquendo incidit ſine dubio ī merorem. Tūc enī mōi vanitas · corporis debilitas · amicoꝫ affinitas · religionis auſteritas ⁊ adhuc infinita obſtacula mētibꝫ noſtris ſe obiiciūt · ex quoꝫ cōſideratōe vſqꝫ ad ſūmum triſticia replebimur ⁊ merore. Cū enī ex vna pte ex conſilio rōis cōſentimus legi dei qm̄ bonuꝫ eſt · ⁊ ex aduerſo ꝓpter affectū deprauatum ex pdictis obſtaculis timemꝰ non poſſe pficere · qd' ſi decreuimus ichoare fit āxietas ſup anxietatē · pugna contra pugnam fit triſticia ſup triſticiā Et id añ omnia neceſſe eſt vt hūc torrētem cedrō. i. hunc merorē viriliter trāſuadamus ab oculis mētiſ noſtre oīa obſtacula abigētes. Hāc pugnā ſentiebat apl's in ſeipſo dicēs Ro. v. Cōdelector legi dei ſm̄ interiorē hoīeꝫ · video aūt aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee · quē merorē hēt. expreſſius ponit dicē.

Reuera cuꝫ inceperis triſticia implebit cor tuū: ſi autem pſeueraueris in veritate dico tibi. Triſticia tua vertet̄ in gaudiuꝫ. Secūdo dn̄s iuit ad locum vbi captiuabat̄ dans nobis intelligere · vt ſi cū eo pati volumꝰ et regnare nō refugiamus cū ipſo etiā captiuari: ne ex merore ſubuerſi p cōſenſus inclinationem ⁊ deliberatōem ad ea q̄ reliquimꝰ reuertamur · ⁊ hoc eſt qd' nobis Gen̄. xix. pcipitur. Noli reſpicere poſt tergū · qd' traſgrediens vxor loth verſa eſt in ſtatuā ſal'. Statua aūt hēt effigiē hꝫ hoīs nec eſt homo: ſic ingrediēs viam dn̄i ⁊ reſpiciēs retro · pōt q̄dem hēre ſiſitudinē religioſi · ſed non eſt religioſus vt ſit de numero eoꝫ de quibꝫ dicit apl's. Sunt quidē formā pietatis habētes virtutē aūt eius abnegātes. Hinc dicitur Luce. ix. Nemo mittēs manū ad aratrꝫ ⁊ reſpiciens retro aptus eſt regno dei. Ne ergo tanq̄ꝫ canis reuerſus ad uomitū ad ea que reliquimus reuertamur. Juxta cōſiliū apl'i. ii. Corin. x. In captiuitatē redigamus omnē intellectum in obſequiū xp̄i. Tercio dn̄s ligabatur volēs vt ⁊ nos cum eo fidelr̄ alligemur · qd' tūc facimus ſi ea que captiuauimꝰ ne redeāt per pniam ⁊ fidelē intētōem ⁊ ſinceram dilectōem que eſt duoꝫ ligatio in dominū ordinemꝰ nunq̄ꝫ aliquid agētes qd' p puram conſciām ei attribuere nō poſſumꝰ: Talis enī cōnexus oīno neceſſarius ē ad ſalutem · quia nō erit meritoria vita nr̄a niſi p caritatis vinclm ſimus cum dn̄o colligati: Unde de quibuſdā non colligatis dr̄ Oſee x. Diuiſum eſt cor eoꝫ nūc interibunt · De colligatis aūt vinculo caritatis dr̄ Job. xv Ego ſum vitis vera · vos palmites q̄ manꝫ in me ⁊ ego in eo hic fert fructum multum ⁊ bn̄ dr̄ fructū multum · qꝛ bona ⁊ mala nr̄a ⁊ aliena ⁊ oīa que celi ambitu cōtinent̄ cooperant̄ in bonū his qui ſm̄ ꝓpoſituꝫ ſiue ſm̄ hāc ligaturā dn̄o cōnectunt̄. Opa enī nr̄a ex ſe · ꝑ ſe ſine deo viliſſima ſunt: ⁊ luce dei indigna · cum aūt deus ea nobiſcū fecerit tūc nobilitant̄ ⁊ meliorant̄ ⁊ ſic celeſtis regni meritoria reputant̄: quia tūc non noſtra ſed vt dei opera accepta nt̄ · quod totū cōtingit ex ipſius caritatis ſalutifera ligatura: de qua Eccle. vi. dr̄. Uincula illius alligatura ſalutaris A Quarto dn̄s flagellat̄ volens ⁊ a nobis deſiderās vt cum ipſo ⁊ ꝓpter ipm̄ ſimilr̄ flagellemur · quod tunc nobis euenit cum captiuati ne ad mala redeamuſ vt in dn̄m alligati vt bona faciamus tanq̄ꝫ ſerui inutiles caſtigamur. Uerꝫ quia deꝰ ſūme bonus eſt nihil habet in ſe ꝑ quod nos puniat ⁊ caſtiget quippe cuius natura bonitas eſt ⁊ dulcedo · ꝓprium miſereri ſemper ⁊ pcere · ſuſcitat cōtra nos mala que commiſimus vt exigēte ſua iuſticia caſtigemur ī his que cōmiſimus cōtra eum vt fiat qd' ſcriptum eſt Sapiē. xi. Per que quis peccat per hec ⁊ torquetur · cui cōſonat illud Jacobi. i. Unuſquiſqꝫ tēptat̄ a ꝯcupiſcētia ſua abſtractus et illectus. Peccata ergo que commiſimus iuſto dei iudicio mouent nobiſ prima bella · et tunc maxime cum recedimus a peccatis. Sic enim dicitur Eccleſiaſti. ii. Fili accedens ad ſeruitutem dei ſta in timore et prepara animam tuam ad temptatōem · qꝛ vt ait Eſaias. Qui receſſit a malo prede patuit. Cum vero in his diutius decocti et exercitati fuerimus: ſubminiſtrat nobis deus aliquas ſorbiunculas diuine conſolatōnis tanq̄ꝫ electuarium confortatiuum vt in his confortati ſequentia poſſimus viribus ſuſtinere · ⁊ hoc eſt quod dicitur Deuterono. iiii Afflixit te penuria ⁊ dedi tibi manna · quia ſicut Thobie dicitur. Non delectatur in perditionibꝫ noſtris · ſed poſt tempeſtatem tranquillum facis ⁊ poſt lamentatiōem et fletū gaudium ⁊ exultatōem infundis. Quinto confortati eamus cum domino ad ſpinee corone impoſitōnem · conſputitionem. et colaphiſationem. Quod tunc nobis euenit cū ſpinis tribulationum vndiqꝫ ſepti ex omni parte cingimur et tribulamur ſicut Job qui rebus ſpoliatus · filiis orbatus · vulneribus ſauciatus · vſqꝫ ad ſterquilinium conſternatus · ab amicis laceratus · ab vxore autem ſubſannatus: dixit. Semitam meam deus circumſepſit: ⁊ tranſire non poſſum. Quod exponens Gregorius dicit. Cuꝫ tanta nos afflictio obruit vt ex nullius rei conſideratione animus reſpirare poſſit · iam flagellis quaſi corona cingimur. Quia tribulationum verbere ex omni parte circum-

damur·his circūdatus fuit,ꝓhetā cum di/
xit.Circūdederūt me mala quoꝝ nō ē nu/
merus.Cum dn̄o etiā cōſpuimur qñ perſe
cutores noſtri intimā maliciā euomētes in
faciem·ↄtumelijs ꝛ obꝓbrijs nos cōfun/
dunt.De quo Job.xx.vi.Faciē meā con/
ſpuere nō verenſ:qđ nequaq̄ beato viro ad
lrām euenisſe credimus·ſed cōſputū ſe aſſe
rit cum amici ſui cōtumelioſe ſibi in faciem
exꝓbraſſent.Unde Gregor̄.exponēs pre/
dictum verbum dicit.Faciem cōſpuere eſt
non tam in abſentia bonis detrahere·ſed vi/
numquēq̄ iuſtum etiam in p̄ſentia conui/
cijs ꝛ obꝓbrijs cōfutare·quem tūc prauī
dum apte irridēdo deſpiciūt:in eoꝝ contu
melijs fluxa verba quaſi fluentes ſalinas e/
mittūt.Colaphiſamur etiā cum dn̄o,quan
do queq̄ bona opa a prauis hominib' tanq̄
peſſima ſubſannanſ.His trib' laceſſit' fu/
it apoſtolus cum ſpinis tribulationū vndi/
q̄ ſeptus.ij.Corin.xi.dixit In laborib' plu
rimis in carcerib' abūdātius in plagis ſup̄
modum·in mortib' frequēter ꝛc:que ibi ꝑ
ordinē recitanſ.Cōſputus etiam extitit cū
dictum eſt ei Actuū.xxij.Tolle blaſphemū
tolle maledicū.Colaphis etiam ceſus ē cū
i.Corinthioꝝ.iiij dixit.Uſq̄ in hanc horā
eſurimus·ſitimus·ꝛ nudi ſumus·colaphis
cedimur·tāq̄ purgamenta huius mūdi facti
ſumus oīm ꝑipſima vſq̄ adhuc.   B
Sexto eamus cum dn̄o ad crucis paſſionē
quod tūc facimus ſi ſupra ꝛ infra ad dexte/
ram ꝛ ad ſiniſtrā paſſiones nos vndiq̄ cru
cifigunt.Nam ſuperior pars crucis cōſiſtit ī
diuine gratie ſubtractōne·inferior in affectio/
nis amariſſima laceratōne·dextra vero in
omnis pſperitatis elongatōe·ſiniſtra autē
in omniū iſtorum nulla ſubuētōne.De pri
mo dicit Bern̄.Anima que didicit in inti/
mis ſuis dei p̄ſentiam ſuſpirare pariſ ꝛ gu
ſtare·neſcio an vel ip̄am gehennam experi/
ri ad tēpus horribiliuſ penaliusve ducat.q̄
vt a deo derelicta poſt guſtatā gratiam exi/
re denuo ad illecebraſ carnis ꝛ moleſtias ex
teriores.Secūdo inferior pars crucis con/
ſtat ex amariſſima affectōne·que fluit ex p̄/
ma·nam ſubtracta gratia prima que affec/
tiones dulciter nutrit·non relinquiſ niſi a/
maritudo amariſſima.Hinc Ber.Jā3 hu9
penas iam acerbiſſime vapulo qñ ita exa/
ruit cor meum:coagulatū eſt ſicut lac nec ↄ
pungi ad lacrimaſ queo tāta eſt duricia cor
dis.Tercio ſiniſtrū cornu crucis cōſiſtit ī ſpi
ritu blaſphemie laceratōne·nolens eni3 in/
cipit homo dura amara et feda ↄmaginari
de deo·ꝛ quia intrinſecus deum diligit:in/
cipit ex hoc lacerari ꝛ grauiſſime grauari·đ
hac parte tercia dr̄ Treno.i.Non eſt qui cō
ſoletur eam ex omib' caris eius:oēs amici
eius ſpreuerunt eam ꝛ facti ſunt ei inimici.
Quartum cornu crucis cōſiſtit in ꝑfidiſſi
ma ſui ip̄ius reprobatōne·videns enim cō/
tra ſe mala vndiq̄ cōgregari ꝛ aggrauari:
ꝛ deum nō ſubuenientem quaſi dormitare·
imaginatur ſe eſſe de numero reproboꝝ per
fide credens ſe nō eſſe de electis·quia clamo
res ſuos de tātis miſerijs ſic obaudit.De
hoc dr̄ in p̄s.Elōgaſti a me amicum ꝛ pro/
ximū ꝛc.Hanc materiā quere latius đ inuē
tione ſancte crucis   Septimo eamus cū
domino et cū ipſo moriamur·qđ tūc utiq̄ cō
tingit cū ex p̄dictis omib' pene cōſūpti mū
dus et oīa que in eo ſunt nobis mortua ſunt
et nos mundo vt dicere poſſim9 cū aplo.Ui
uo aūt iam nō ego·viuit vero in me chriſt9
hinc p̄s·Memor fui dei ꝛ delectatus ſum ꝛ
exercitatus ſum et defecit ſpiritus meus·qđ
exponēs greg·dicit·Quid eſt qđ ait defecit
ſpūs me9 niſi ſpūs hois ſpūs elatōis·q2 q̄
to ſpūs nr̄ ꝑ cōtinuata exercitia deficit·tāto
ī nobis ſpūs dei creſcit·nec ꝑfecte dō place/
re poſſum9 q̄diu de ſpū nr̄o aliqđ ē ī nobis
ſed poſtq̄ tot9 ſpūs nr̄ exaltat9 fuerit tūc pri
mū pleni deo viuim9 vita dei ꝛ ſum9 de nūe
ro eoꝝ de quib' dr̄.Mortui.n.eſtis ꝛ vita ve
ſtra abſcōdita ē cū xp̄o ī dō.Octauo p9 hāc
beatā mortē cū dn̄o vulneramur·quā3 vul
neratōem accepit illa in cā.cū dicebat.Uul
nerata caritate ego ſum.Qua vulneratiōe
tūc primū cōfigimur cū p9 p̄ſcriptā mortē
illa fortiſſima caritate q̄ vni9 cū dō ſpūs eri
m9 vulneramur·in q̄ reliquū ſopati dulciſ
requieſcim9 in nll'a deceteta inq̄etudie fatiga/
ti·ꝛ iuxta ſalomonē ꝑfecte iuſti facti nō con
triſtabimur:q̄cquid accidit iuuāte dn̄o nr̄o
ihesu xp̄o qui eſt bn̄dictus in ſecula.

VII   De eodem tercius ſermo

Ji ſi videro in

manib' eius fixurā clauoꝝ
ꝛ mittam manū meā in lo/
cum clauoꝝ ꝛc Job.xx.   C

Dicit Gregori.plus nobis thome infideli
tas ad fidem q̄ diſcipuloꝝ credētium fideſ
ꝓfuit·quia dum ille palpādo ad fidem re/
ducitur·noſtra mēs omī dubitatōe poſtpo
ſita in fide ſolidaſ.Nos aūt verba ꝓpoſita
non ſub ſignificatōne infidelitatis ſed mag
nanimitatis accipimus:ꝓſequētes magna
nimitatis eius conſtātiam ꝛ fortiſſime ſpei
ſiue fiduciā quam ad deum ſine heſitatione
habuit·quia niſi mitteret manus in lat9 ei9
credere recuſabat·nihil dubitās niſi a dō ſe
cure acciperet quicquid ſperare fiduciali ter
potuiſſet·ꝛ hanc eius fortem cōſtantia3·hic
ꝓſequimur vt eadem informati ip̄m q̄tu3
poſſumus imitemur·nam qđ audebat obti
nuit iuxta verbum ꝓmiſſionis Mathei.xi
Amē dico vobis quicquid orātes petinſ cre
dite quia accipietis ꝛ fiet vobis.Expedītis
ergo ſupra duob' apl'i verbis in duob' ſer/
monib' tercium eius verbum ꝛ quartū ſub
vnius ſermonis cōpendio coarctamus·ne
ex ꝓlixitate tedium genereſ.Sicut igiſ bea
tus apoſtolus in primo verbo nobis ꝓpoſu/
it de vie inquiſitōne·in ſecūdo de inuētevie
ꝓgreſſione·ſic in iſto tercio verbo ꝓpoīt no/
bis de magnanimitatis deuotōe·q̄ ad mag
num noſtre ſalutis ꝓfectu3 eſt neceſſaria ſu
pra modum.Mens eñ que puſillanimis ē
ſic parꝝ ꝓficit.ſic fidens ꝛ audax deuotō q̄c
quid petierit impetrabit.Unde Bernard9.
Quantūcunq̄ quis ſperare potuerit tātu3
eſt ſine dubio accepturus imo in infinitum
amplius ita ſuaue ſi tamē talis audacia nō
ex meritoꝝ p̄ſumptōne ſed ex diuine virtu/
tis inſpectōe habet ortum·Unde idem ait.
Donec habeat ꝑfecte deſiderare non poteſt
ſed nec perfecte habere donec ꝑfecte deſidere3
Ut ergo ad magna deſiderāda deuotōe3 no
ſtram ad magnanimitatis audaciam excita
re ꝛ ꝓuocare valeamus quatuor ſunt in no
bis acquirēda:ꝛ quatuor in deo conſiderā/
da·Prima quatuor in nobiſ acquirēda ſūt
iſta ſcilicet conſciētie puritas·fer uens chari
tas·bonorum operum multiplicitas·et mu/
tua dei ꝛ hominis familiaritas·hec ſi in vita
noſtra habuerimus ſpem noſtram ꝛ fiduci
am erigunt·ꝛ ad magna deſiderāda coram
deo faciūt nos audaces.Primo ergo plātē
mus in nobis puritatem·quam tunc acqui
rimus ſi omne quod dem ordet conſcientia3
pijs exercitijs et deuotis affectib' exhauri/
mus·tamdiu hoc agentes ꝛ cum augmento
exercitiorum cōtinuantes·quouſq̄ conſciē/
tia peccatorum pondere prius oppreſſa aliq̄
liter in ſpe venie reſpiret·exhaurientes nihi
lominus reliquias peccatorum quouſq̄ oī
ſuſpecto timore expulſo de remiſſione pecca
torum ex infuſa quadam iocunda leticia fi/
ducialiter conſciētia ſuperſperet.Cum eni3
ſpinis peccatorum euulſis inter nos ꝛ deu3
non iacet medium quod conſciētiam humi
liet deijciet ꝛ ſugillet·tunc leuare faciē poſ/
ſumuſ ꝛ preſumere altiora De hac fiducia
ex puritate ꝓueniente dixit Johan.Si con
ſcientia noſtra non reprehenderit nos fidu
ciam habemus ad deum.de qua Bernard'.
O quid audet cor mundum ꝛ conſciētia pu
ra.Sicut enim mens mali cōſcia ſuo ſemꝑ
pondere premitur ad infima.ſic exonerata
malis ad ſuperna erigitur ꝛ audaci fiducia
audet magna.Secūdo plantemus ī nobis
caritatem·quam ex ſuppoſita prima gratia
faciliter acquirimus·quippe que ex pura ca
ritate habet ortum·hanc enim legem ꝛ vir/
tutem habent diuine gratie vt vna gratia ex
altera generetur.Sic enim dicitur Gen̄.i.
Q2 vnumquodq̄ habet ſementem ſui gene
ris in ſemetip̄o·ꝛ ideo anima ſentiens ſe re
miſſionem peccatoꝝ a dn̄o accepiſſe·contiē
re ſe non poterit niſi dirigatur in dulcorem
que vic3 caritas creſcit ꝛ ꝓficit·ꝛ ex cōtinuo
beneficiorum intuitu incipit caleſcere ꝛ fer
uere.Sic enim dicit beatus Auguſtin9.Ad
dei dilectōnem in nobis excitandam nutriē
dam ꝛ augmētandam nihil ita valet ſic be
neficiorum eius frequēs ꝛ diligens rcorda
tio·que cū ſic ꝓfecerit audet magna.Hic di
cit gre.Plus diligit qui pl9 p̄ſumit.De q̄
audacia di.Bern̄.Caritas reuerētiā neſcit.

claudit oculos maieſtati· diſſimulat meri/
ta· et vrgente virtute propria audet magna
P Tercio ſuꝑaddamus prioribꝫ bonoꝝ
opm multiplicitatē que neceſſario ſequitur
ex ꝑdictis. Non eñ vacue caritati creditꝰ· ſꝫ
ſolum illi que opibꝫ cōprobatꝰ. Hinc Job.
xv. Si ꝑcepta mea ſeruaueritis manebitis
in dilectōe mea ſicut ⁊ ego ꝑcepta pr̄is mei
ſeruaui ⁊ maneo in eius dilectōe. Hic greg
De dilectōe conditoris lingua mēs vita re
quiratꝰ· ⁊ ſubiūgit. Nunq̄ꝫ eñ eſt amor dei
ocioſus· operatur eñ magna ſi eſt· ſi vero ope
rari renuit amor non eſt. qui amor licet ſine
opibꝫ tempore dono dei hoībꝫ infundatꝰ: faci
lime tñ euaneſcit niſi bonis opibꝫ iugitꝰ nu/
triatur. Sic eñ de puerbi. xxvi. Cum defe/
cerint lingua extinguetꝰ ignis· bona eñ opera
ſunt tāq̄ꝫ ſubſtratoriū mentem eleuās fidu/
cialiter ad deum. Quarto creſcit audacia ex
mutua dei ad hoīem ⁊ homīs ad deū fami
liaritate· qui eñ familiariter ſe frequentant
audēt ꝑſumere a ſe magna. familiaritas au
tem hoīs ad deū nutritꝰ ⁊ ꝑficitur ex crebris
cogitatōibꝫ· frequētibꝫ ⁊ ſanctis meditatōi/
bus· peculiaribꝫ orōnibꝫ· ⁊ a frequētia hoīꝫ
alienationibꝫ· ⁊ viceuerſa ex dei ad homīes
inſpiratōnibꝫ· viſitatōnibꝫ· cōſolatōnibꝫ· in
ternis āmonitōibꝫ· in quibꝫ dum guſtatꝰ q̄ꝫ
dulcis eſt dñs ex hoc ad magnā audaciā ꝑ/
uenitur· vt homo audeat tā magna deſide/
rare que oīm hoīm merita excedūt. Hic ber
nar. Crebra viſitatō dat familiaritatē· fami
liaritas auſum· auſus guſtū ⁊c. Uerum q2 i
ꝑdictis quatuor nequaq̄ꝫ nos deo idoneos
exhibemus· eo ꝙ in ꝑdictoꝝ ſectibꝫ ꝓfunda/
ti nos erigere non valemus· ideo caput de
ſterquilinio erigamus bona dñi que etiam
quoſq̄ꝫ deſꝑatos ſubleuāt ꝯtēplantes qđ et
feciſſe legimus magnos ſanctos. ſic eñi dic
pſal. Ego ſum pauꝑ ⁊ dolēs ſalus tua deus
ſuſcepit me. Cum eñ ſuā inſpiceret miſeri/
am: cōſternatus aīo dixit. Ego ſum pauper
⁊ dolens· cū aūt paꝝ erectus ſurſum aſpice/
ret dei ſublimia iocūdatꝰ dixit· ⁊ ſalus tua
deus ſuſcepit me: ac ſi paucis verbis diceꝫ
Et ſi miſer ſum in me· diues tamē ſum ī te
Cui ſimile dixit Bern̄. Ego q̄ꝫdiu me reſpi
cio in amaritudine moratꝰ oculus meus· ſi

aūt ſurſum ſuſpexero ſꝫ diuine miſerationis
auxilium: recreabit mox amarā viſionē mei le
ta dei. Sunt ergo quatuor que in deo conſi
derata ſupra modū faciūt nos audaces: ſꝫ
veritas ꝓmittētis· facilitas omnipotentis·
caritas volentis· ⁊ dignitas largiētis. Pri/
mum quod ſupra modum nos erigit eſt ve
ritas ꝓmittentis· qui ꝓmittens cum nō ſo
lum ſit verus: imo in abſtracto ſit veritas e
terna adeo vt ſue ꝓmiſſionis iota minimū
impoſſibile ſit irritari· quia mentiri non po
teſt. nihilominus tamē iurauit ſe daturum
quicquid deſiderare poſſumus vel audemꝰ
ſic enim dicitꝰ Marci. xi. Amen dico vobis
quicquid orantes petieritis credatis q2 ac/
cipietis ⁊c. Hinc Sapiē. xii. Juramenta et
cōuentōnes dediſti bonarum ꝓmiſſionum.
Promiſit enim nobis ſpm̄ſanctum in pre/
ſenti regnum celorū vitam eternam ⁊ ſeip/
ſeipſum· quod patet tā ex veteri q̄ꝫ ex nouo
teſtamēto ex preallegatis. Unde petrꝰ. Pre
cioſa ꝓmiſſa nobis donauit. Uerum q2 mul/
ti veraces ſunt qui promiſſa ſoluere nō poſ/
ſunt. Secundo conſideretur in deo facilitas
omnipotentis qui ſolo nutu voluntatis ſue
poteſt ſoluere omnia que promittit: dicente
pſalmiſta. Omnia quecunq̄ꝫ voluit domi/
nus fecit ⁊c. Item Sapien. xii. Subeſt tibi
cum volueris poſſe. Et iterum Eccleſiaſt. xi
Facile eſt in oculis dei ſubito honeſtare pau
perem. Unde de hijs qui puſillanimitate pſ
ſi non audent petere magna dicit Job. xxii.
Quaſi nihil poſſit facere omnipotens ſice/
ſtimabant eum. Unde dñs dixit apoſtolis
adhuc modice fidei exiſtētibus. Uſq̄ꝫ modo
non petiſtis quicq̄ꝫ· licet enim tunc peterent
tamē reſpectu eius quod daturus erat qua/
ſi nihil petebant. Sed eſto ꝙ aliquis ſit ve
rax in promittendo: facilis in ſoluendo· mi/
nus autem diligat eos quibus dona ⁊ bene
ficia ſunt promiſſa addatur tercium videli
cet caritas: que prioribus addita multū co/
git. Tercio ergo conſideranda eſt caritas lar
gientis: que maior eſt ſuper ſingulos electo/
rum q̄ꝫ ſit ſpacium inter celum et terram:
adeo vt quemlibet electum plus diligat q̄ꝫ
omnis creatura angeloꝝ ⁊ hominū diligat
deū. q̄ppe cū finitū ⁊ infinitū nullā adinuiceꝫ

hēant compatōnem· quis ergo non videat
q̄ꝫ delectabiliter ſua bona tribuat ſic dilectis.
De hac caritate de Jo. Maiorē caritatem
nemo hꝫ ⁊c· quod exponēs Bern̄. dicit. T
maiorē habuiſti o bone iheſu: quia aīam tu
am poſuiſti ꝓ inimicis tuis. Nam ſm̄ apo/
ſtolum cū adhuc inimici eſſemus recōcilia
ti ſumus deo ꝑ morteꝫ filij ſui. Quid mō a
taliter recōciliatis cōtinere poterit aut quō
vt verbis vtar apli: non oīa nobis cuꝫ illo
donauit· qui vt nos audaces faceret ī peten
do dixit Luce. xi. Si ergo vos cū ſitis mali:
noſtis bona data dare filijs veſtris: q̄ꝫto ma
gis pr̄ veſter de celis dat ſpūm bonū pe. ſe.
Ac ſi di. Si oēs pr̄es q̄ꝫtumcūq̄ꝫ crudeles
imo omēs patres cupiunt filijs ſuis bona:
qui pōt cape capiat· quāto affectu deus patꝰ
velit ⁊ deſideret vobis bonū. Sed eſto ꝙ v
nus hēat oīa praius dicta: ſi aūt degener ieg
nis humilꝰ cōditōis ſit ⁊ indignus ex hoc ſo
lo reſtringitꝰ ⁊ ne magna poſſit facere ꝓhibe
tur· Quarto cōſideretꝰ in deo dignitas infi/
nita· qui tā ꝓpter ſui dignitatē q̄ꝫ diuitiarūꝫ
immēſitatē q̄ꝫrum in ipō eſt nō pōt dare ꝑ
ua. Si eñ rex diues ⁊ inclitus rogatus ꝓ
munere daret fabā valde ridiculoſum eſſet
q̄ꝫto magis deus cuius dignitatis ⁊ magni
tudinis nō eſt nūerus neq̄ꝫ finis. Unñ Eſa.
lxvi. Celū ſedes ⁊ ſcabellū terra eſt pedū eiꝰ
Unde ⁊ ſi nos indigni ſumus vt magna ñ
dēat nobis dare· ipē tñ cum ſit digniſſimus
digniſſime dabit magna· ⁊ hoc eſt qđ dr̄ E
ze. xxxvi. Non ꝓpter vos ego faciā ſed ꝓpter
nomē meū magnū E His quatuor ꝯ
ſideratōibꝫ deus ſanctos ſuos ita inebriat ⁊
facit magnanimes· vt nō mō quecunq̄ꝫ ſua
ſed audeāt petere ipm̄ deum· oīa ſua audeo
dicere ꝓ nihilo reputātes niſi eis tribuat ſe
metipſum. Mētior ſi hoc nō petiuit moyſes
Exodi. xxxi. cum dicebat· Si inueni grām
in cōſpectu tuo· oñde mihi faciē tuā vt ſciā
te· ⁊ ſponſa in Cā. i. Jndica mihi vbi cubes
in meridie. Jn hunc ergo affectū cū magni
ſancti ꝑuenīūt ⁊ aliquādiu in eo decocti fu
erint: vt videlicet fiant humiliores ⁊ a pul
ueribꝫ peccatoꝝ mūdiores tūc ruit in āple/
xus dicens· Ecce aſſum. Ex cuius pñtia de
us tota ſnitas aīaꝫ mirifice illuſtrabit· que

ſꝫ aīma diuinitus afflata duplici affectu/
viꝫ reuerētia ⁊ amore tāq̄ꝫ duobꝫ brachijs
vt ait Bernardus. dilectū apprehendit am/
plectitꝰ ⁊ ſtringit dicēs ex ꝓfundiſſima ām
ratōne ⁊ ex intimiſſima dilectōis flagratōe
illud quartū verbum thome quod in princi/
pio ꝓpoſuimus ſꝫ dñs meus ⁊ deus meus
Unde ſicut thomas ex viſu ⁊ cōtactu deum
pñtem intelligens ineffabili gaudio repletꝰ
clamauit. Dñs meus ⁊ deus meus· ita aīa
ſancta vt ait Bernar. ex virtute qua īmutatꝰ
⁊ caritate qua inflāmatꝰ deum pñtem intel
ligens ex affectu ammirationis ⁊ gaudij ine/
briata clamat dñs meus ⁊ deus meus: ſen/
tiens ſibi veraciter exhiberi qđ filius ꝓmi/
ſit Johā. xiiij. dicens. Ad eū veniemus ⁊ mā
ſionem apud eū faciemus· ponēs hec verba
in plurali ꝓpter trinitatē ꝑſonaꝝ· quod expo
nens Bern̄. dicit. Tanta eſt dignatō verbi
tantaq̄ꝫ beniuolētia patris circa bñ affecta/
tam ⁊ bñ cōpoſitam animā· vt nō modo ad
eam veniāt ſed ⁊ māſionem apud eam faci
ant tam pater enutriēs q̄ꝫ filius erudiēs ita
vt ſingule ꝑſone in diuinis ſingulas anime
potētias illuſtrent ſua virtute pariter et im
mutēt. Nam ex patris preſentia voluntas a
more inflammatꝰ· ex filij preſentia intellectꝰ
ſapiētia illuſtratur· ex ſpiritusſancti autem
dulcedine memoria dulcoratur. De his tri
bus dicit Bernar. ⁊ primo de patre. Quid
eſt prēm venire ad animā? afficere ad amorē
patris enim diligere eſt· ⁊ ideo patris aduē
tus ex infuſa dilectōne comprobatur. De fi
lio autem dicit. Quid eſt verbum veīre ad
animam? erudire ad ſapientiam· nam ſi ſen
ſero mihi aperire ſenſum vt intelligā ſcrip/
turas aut ſermonem ſapiētie quaſi ebulli/
re ex intimis· aut infuſo lumine deſuper re/
uelari miſteria· aut certe expandi mihi qua
ſi quoddam largiſſimum celi gremium ⁊ v
beriores deſurſum influere animo medita
tioni ymbres non ambigo ſponſum id eſt fi
lium adeſſe· verbi ſi quidem hec copie ſunt ⁊
de plenitudine eius iſta accipimus. Si au/
tem perſeuerauero huic dignationi dignis
ſemper quantum in me eſt actibꝫ ⁊ effectibꝫ
reſpondere etiam manſion em apud me fa
ciet tam pater enutriens q̄ꝫ filius erudiens/

Sic ⁊ veriſſime tam ex eo ꝙ nexus patriſ ⁊
filij q̄ꝫ ex ineffabili delectatōis dulcedīe ſpi
ritus ſanctus cognoſcif eſſe patris. Vbicun
qꝫ ei eſt pater ⁊ filius ibi eoꝝ nexus .i. ſpūs
cum eis eſt. Sed quia de hoc ſacramēto in
digne loquif inexpertus qui nō eſt conſcius
huius ſecreti cōmercij: qui iam nō intiguit
calamū lingue in experiēciam cordis· idō ego
miſer peccator qui in ſtercore meo putrui:
vt iumētum pauſēs cor meū redeo ad me
ipm ſupplicās deo ſi forſitan ex hoc veniam
inueniā apud eum qui eſt ſuꝑ omīa de⁹ bn̄
dictus in ſecula ⁊c. ¶ Verum quia di.
Gre. miracula nō ſanctum faciūt ſed oſten
dunt· ideo vt huius glīoſi principis thome
aplī ſanctitatē ꝑclarā ſaltem tenuiter decla
remus. Ecce in paſſionali legif ꝙ patriar
cha indoꝝ vnius anni ſpacio orōnis grā ro
mam nauigio ꝑuenit· qui requiſitus a ſum
mo pontifice de thoma aplō ⁊ eius miracul̄
coram clero ⁊ ꝑplō ita vt nouit tn̄dit dicēs.
Ciuitas in qua venerabilis thome corp⁹ re
quieſcit vlna vocaf· toti⁹ regni noſtri caput
per mediū aūt ciuitatis illius phyſon vnuſ
de ꝑadiſi fluiꝰ emanat· que a fideliſſimis
xp̄ianis tota vt decet inhabitaf· inter quos
nullus erroneus aut infidelis habitare pōt
quin aut citius reſipiſcat aut inopinatu ca
ſu moribūdus corruat. Paululuꝫ aūt extra
menia vrbis illius mōs ſeparatus eſt aquis
ꝓfundiſſimi lacis vndiqꝫ ſeptus in illo mō
te eſt turris excelſa: in cuius ſūmitate beati
thome aplī eccīa poſita eſt in circūitu aūt ei
uſdem lacus de foris in honore .xij· aplōꝝ
.xij. ſunt monaſteria. Predictus aūt mons
vbi thome apoſtoli monaſterium eſt nl'hō
minum acceſſibilis eſt infra annum: neqꝫ
illum temere adire aliquis audet· ſed et pa
triarcha in die thome ſacra miſteria celebra
turus nō niſi ſemel in anno cum circūqua
qꝫ aduenientibꝰ locum ⁊ eccleſiam ingredif
Adueniēte aūt annua feſtiuitate aplī .viij.
diebꝰ ante feſtum ⁊ .viij. diebꝰ poſt feſtuꝫ la
cus predictū mōtem circūdans ita totus e
uaneſcit vt vix diſcernaf vtꝝ aqua ibi fuerit
⁊ ideo fit cōcurſus fidelium ⁊ oēs male ha
bentes lāguoꝝ ſuoꝝ remedia meritis aplī i
dubitāter cōſequunf. Eſt etiā intra ſacra ſā
ctoꝝ illius eccīe ciborium argētō ⁊ lapidi
bus ꝑcioſis mirifice decoratū· intra qd̄ pre
cioſiſſima concha argēteis dependet cathe
nis: hn̄s intra ſe ꝑcioſum illum theſaurum
ſcꝫ corpus aplī quod adhuc integꝝ ⁊ illeſū
ac ſi illa die ſit depoſitum ꝑſeuerat· in q̄ con
cha tāqꝫ adhuc viuus erectus ſtare videtur
Añ cuius cōſpectum aurea lāpas plena bal
ſamo argēteis reſtibꝰ pendet· que ſemel ī an
no accēſa nec balſamū diminutū nec lāpas
extincta reperitur· quo balſamo quicūqꝫ ꝑun
ctus fuerit ſanabif a quacunqꝫ infirmitate.
Deīde ꝑdictus patriarcha accedēs ad miſ
ſarum ſolēnia cum ſuis ſuffraganeis ꝑdic
tam conchā expādit ⁊ corpus apoſtoli in ſe
de aurea collocat ſuꝑ altare. cuius adhuc fi
gura ⁊ integritas talis ꝑmanet qualis fue
rat cum ꝑ mōdm diſcurreret ꝓpter deum. Fa
cies eius tanqꝫ ſydus rutilat· capillos hēnſ
rubeos ⁊ pene vſqꝫ ad humeros defluentes
Barbā vero ruffam ⁊ criſpā ſed non ꝓlixaꝫ
vniuerſam formā viſui pulcerrimā· veſtīuꝫ
etiā duricia ⁊ integritas eadem adhuc per
manet. Itaqꝫ corpe ei⁹ ſacro in cathedra po
ſito ſtatum miſſaꝝ ſolēnia celebranf. Cū au
tem euchariſtie ꝑcipiēdi tps aduenerit: pa
triarcha cōſecratas hoſtias in altari compo
nit: ⁊ cum magna reuerētia ad locū vbi apo
ſtolus ſedet eas defert· ⁊ flexis genibꝰ eas a
poſtolo offert· quas aplūs extēſa manu dexte
ra ſuſcipit vt nō mortuus ſed viuus eē cre
datur. Suſceptas aūt hoſtias in palma ex
tenſa cōſeruat ſingula ſingulis moꝝ datur⁹·
Vniuerſ⁹ itaqꝫ vtriuſqꝫ ſexus popul⁹ cum
magna deuotōe ⁊ reuerētia accedit vn⁹ poſt
alium· ⁊ hoſtias de manu aplī ore ſuſcipiūt
aplō porrigēte· Si quis aūt infidelis vel a
lia qualicūqꝫ peccati macula infectus com
municaturus acceſſerit: oīmibꝰ videntibus
aplus manū cum hoſtijs retrahit et claudit
nec q̄ꝫdiu pn̄a eſt peccator eam apit Pecca
tor autem ille nunqꝫ euadit quin aut ſtatiꝫ
reſipiſcat ⁊ pn̄a ductus ab aplō cōmuniōeꝫ
ſumat· aut ātēqꝫ exeat moriaf· qd̄ cernentes
quiqꝫ infideles relicto errore ſuo moꝝ ad fi
dem cōuertunf. His oīmibꝰ ſolēniter pactiſ
⁊ tota illa ebdomoda in laude aplī tranſac
ta: patriarcha cum epīs ſuis ſacꝝ corpus a

poſtoli in locum ſuū cum debita reuerentia
reponūt ſingulis cum laude in ſua redeūti
bus. Poſt hec tota illa laci ꝓfunditas mon
tem circūdans aquis alueum ſuū vt antea fu
erat vberrime replet: ⁊ in latum ⁊ ꝓfunduꝫ
ſicut ante fuerat ſe extēdit. Talibꝰ autem pa
triarcha referēte auditis Calixtus papa ſe
cundus cū toto clero dominuꝫ laudauit pa
trē ⁊ bn̄dixit

VIII De natiuitate dn̄i noſtri

Ortus eſt ſol

Magna legētiū vt dicit
Gre. debet eſſe diſcretō vt
in ſacro eloquio cum vn⁹
quiſqꝫ ſermo dr̄ non ſempꝫ vnam eandemqꝫ
rem ſignare credaf. Nā vnus idemqꝫ ſmo
ꝓlatus vnā ſignificatōēm ſepe auditui ſge
rit: ⁊ aliā cordi imprimit· ꝑ quod informamꝛ
vt tāto fidentius ad interiorē ſenſum recur
ratur quāto euidētius claret ꝙ quis ꝑ exte
riorem ſenſum minime edificaf· quod in xp̄o
ſito innuif euidēter. Quid eñ huic feſto cō
fert laudis ſi ſm̄ exteriorē ſenſum thema no
ſtrum exponaf· vt ſcꝫ dicamus hodie ſolem
oriri: qui heri ⁊ nudiuſtercius ſibi oriebatur
quāto ergo minus eſt qd̄ ſonat exterius tā
to diligentius queraf quod latet interi⁹· cū
cūctis eñ liquet ꝙ ꝑ ſolem xp̄s deſignaf· Vñ
canit eccīa. Ex te eñ ortus eſt ſol iuſticie xp̄ſ
deus noſter. Et hic ſol hodie ortus eſt ſuper
terrā· qd̄ huic feſto ꝓ maxima laude applica
tur· hoc eñ ꝑconiuꝫ nulli alteri diei poterit
applicari. Hinc greg· di. Sepe ſacro eloqo
dn̄s ſolis appellatōe figuraf ſicut ꝑ ꝓpheraꝫ
Zachariam vl. dr̄. Vobis timētibꝰ nomen
meū orief ſol iuſticie. ¶ Verba itaqꝫ
ꝓpoſita de ſole xp̄o intellecta exponi poſſūt
dupl'r· allegorice ⁊ tropologice· hoc eſt miſte
rialiter ⁊ moraliter. Miſterialiter de xp̄o ⁊
eccīa: moraliter vero de qualibet aīma fide
li cui dn̄s in ſpū oritur ad ſalutem Primā
acceptōēm breuiter ꝑcurramus vt ſecunde
acceptioni moroſius intēdamus. De p̄io
ſciēdum ꝙ verbum ꝓpoſitum in ſacra ſcrip
tura quadrupl'r cum totidē effectibꝰ inuen
tur. Erat eñ totus mūdus añ ortum h⁹ ſolis
quatuor malis oppreſſus· que vix mala ſol
xp̄s in ortu ſuo miſericordiē rā mouebat. Fuit ꝰ
qꝫ totus mūdus ante ortum ſolis xp̄i errore ex
cecatus· affectu carnali depꝛauatus· demōi
bus ſubiugatus· inferno deputatus. Primo
dico āte ortum huius ſolis hoc eſt āte nati
uitatem xp̄i totū genus humanū paucis ex
ceptis ydolatriā ſequebātur· adorātes lapi
des ⁊ ligna volucres celi ⁊ beſtias terre. De
quibꝰ dr̄ Geñ· vi. Senſus ⁊ cogitatō hūa
ni cordis in malū ꝓna ſunt ab adoleſcentia
ſua· ⁊ aplūs Roma .i. Mutauerūt gloriam
incorruptibilis dei in ymaginē corruptibil'
hoīs ⁊ volucꝝ ⁊ quadrupedū ⁊ ſerpentiuꝫ
⁊ ſeruierūt creature potius q̄ꝫ creatori. De
us ergo veniēs in mūdm tenebras erroris ꝑ
ꝑdicatōēm illumīauit di. Johan. xiiij Si
creditis in deum ⁊ in me credite· ac ſi dicat
Lapides ⁊ ligna que tanqꝫ deos colitis ipſi
non ſunt dij ſicut ego ſum deus· nam vt ait
pſal. Omēs dij gentium demonia. De hoc
etiā dr̄ Naum. vi. Ortus eſt ſol ⁊ auolaue
runt locuſte· per locuſtas ſaltātes dans ītel
ligere errores: qui quaſi de malo in malum
ſaltāt. Scd̄o āte ortum huius ſolis totum
humanū genus fuit carnali affectu depꝛua
tum: ſic eñ dr̄ Geñ. vi. Oīs caro corrupe
rat viā ſuā. Venit ergo xp̄s ⁊ ꝑ ſuā amariſſi
mam paſſionē oēm carnalem affectum in
electis ſuis penitus areſecit· vt ſm̄ aplm̄ .ij.
Cor. v. Qui viuūt iam nō ſibi viuāt: ſed ei
qui ꝓ oībꝰ mortuus eſt· qꝛ vt idē ait gal.
v. Qui ſunt xp̄i carnem ſuā crucifixerūt cū
vicijs ⁊ cōcupiſcētijs. De hoc ortu ⁊ ei⁹ affe
ctu dr̄ Jac .i. Ortus eſt ſol cum ardore ⁊ ex
iccatum eſt fenū .ſ. carnalitatis. Juxta illud
Eſa. Omīs caro fenum. Unde Bernard⁹·
Pudeat ſub ſpineo capite membra ducere
vitā delicatā. Tercio āte ſolis huius ortum
humanū genus demonibꝰ extitit ſubiuga
tum. Nam ex originali ⁊ actuali peccato to
tum humanuꝫ genus paucis exceptis erat
ſub iugo dyaboli nec ꝓpria virtute ab hoc li
berari poterat ſed oportuit vt hoc fieret ꝑ deū
incarnatum. Hinc Job. xij. Nunc pꝛīceps
huius mūdi eijcietur foras. quod expoīt glo.
Princeps mūdi .i. reprobꝛꝝ eijcief foras de
cordibꝰ electoꝝ. Quod pulcre ſub metha
phora Job. lx. declaraf vbi dr̄. Abſorbebit

ricordiſter ꝓmouetur.ſ.per benignã dei ordĩ
nãm dilectõem·corpis ⁊ ſanguis dñi com
munionem. De.i.dr Johã.xvij. Pater ſã/
ctifica eos in veritate vt omẽs vnum ſint ſi
cut tu pater in me ⁊ ego in te·vt ⁊ ipĩ vnum
ſint in nobis. De ſecũdo dr Jo.iiij. Deꝰ ca
ritas eſt ⁊ qui manet in caritate in deo ma/
net ⁊ deus in eo. quod exponit Bern. dicẽs
Per caritatẽ homo in deo ⁊ deus in homĩe
eſt· De tercio dr Johã·vi. Qui manducat
carnem meam ⁊ bibit ſanguinem meũ in
me manet ⁊ ego in eo·ex his ergo trib⁹ per/
ficitur hec vnio glorioſa. De hoc ortu ſolis
dr in pſal· Ortus eſt ſol: ⁊ ꝯgregati ſũt In
quã cõgregatõem nos ꝑducat·q̃ viuit ⁊c

IX De ſancto ſtephano

Ideo celos a
pertos Act.vij. dicit Grego
Sacre ſcripture ſic in verita
te credanſ facte.vt tñ per ſig
nificatõem nobis aliquid inſinuẽt vt forãſ
de hiſtorijs doceamur·⁊ intus ꝑ intellectũ
miſticum inſtruamur. Uerba itaqꜫ ꝓpoſita
per hiſtoriã docent nos ꝙ beatus ſtephanuſ
in ꝑſecutõe poſitus vidit celos aptos·⁊ cũ
hoc ſenſu nobis inſinuãt· ꝙ et nos deuotis
exercitijs aptõem celi mereri poſſumus: vt·
poſt·mortẽ ſine medio ad celi gaudia auo/
lemus ℟ Propter qđ ſciendum ꝙ ſa
cram ſcripturã vndiqꜫ ꝑluſtrantes inueni/
mus celum quatuor vicib⁹ apertum. Primo
Mat.iij. vbi dr. Baptiſatꝰ ihesus cõfeſtim
aſcẽdit de aqua ⁊ ecce apti ſunt ei celi: ⁊ vi/
dit ſpm̃ deſcendẽtem ſicut columbã in ipm̃
⁊ vox de celis di. Hic eſt filius meus. Se/
cundo celum aptum legiſ Actu.x. vbi diciſ
Uidit petrus celũ apertũ: ⁊ deſcẽdens vas
quoddam velut lintheũ magnũ quatuor in
icijs ſummitti de celo in terrã in quo erant
omĩa quadrupedia ⁊ ſerpentia terre ⁊ vola/
tilia celi: ⁊ facta eſt vox ad eum· Surge Pe
tre occide ⁊ mãduca. ait aũt petrus. Abſit a
me dñe·quia nunqꜫ mãducaui omne ꝯmu
ne ⁊ immũdm. Et vox iterũ ſcđo ad eum Qđ
deus purificauit tu ne cõmune dixeris·et re
ceptum eſt vas in celum. Tercio celũ aptũ
legiſ Act.vij. cum lapidareſ ſtephanꝰ: vbi
dr. Cum eſſet ſtephanus plenus ſpũſãcto
intẽdens in celum vidit glãm dei ⁊ ait. Ec
ce video celos apertos ⁊ ihesum filiũ homĩſ
ſtãtem a dextris virtutis dei. Quarto celũ
apertũ legiſ Apoca.iiij. vbi Johannes ait.
Poſt hec vidi ⁊ ecce oſtium magnũ apertũ
in celo. In his quatuor celi apertõib⁹ qua
tuor genera hoĩm quib⁹ ſtatim vt egrediũſ
a corpe ſine omĩ medio celi ianua aperta ẽ.
Sunt aũt pure innocẽtes·ꝑfecte penitẽtes
dura ⁊ aſpera patiẽtes· ſublimia cõtemplã
tes. Hec quatuor genera hoĩm per ordinẽ
ꝑcurrẽtes primo dicimus ꝙ pure innocen/
tib⁹ celi ianua aperta eſt. Pure aũt innocẽ/
tes illos vocamus qui puritatẽ baptiſma/
lem caſte ⁊ caute cuſtodierũt·nec pctã actua
lia addiderũt·quib⁹ ſicut xp̃o in ſuo baptiſ
mo apertũ eſt celum·ita ⁊ omẽs qui in vir/
tute eiuſdem baptiſmatis xp̃i ſanctificati et
purificati fuerint q̃diu eadẽ puritas mãſe/
rit quacũqꜫ morte ꝑoccupanſ ad celũ euo/
lant ſine mora·nec moueat quẽqꜫ ꝙ ꝓpa
merita nõ habeãt: quia in meritis xp̃i que ĩ
ſacramẽto baptiſmatis ꝑcipiũt diuites fa
cti ſecure ad deum trãſeũt tam a ꝓprijs deli
ctis purgati q̃ ex meritis xp̃i ditati: donec
volũtatis vſum habuerint a malis omnib⁹
ſunt ſecuri·⁊ hoc eſt qđ dicit Berna. Nihil
eſt quod timeamus donec volũtatẽ et facul
tatem deliberãdi renatus quiſqꜫ recipiat: a
caritate xp̃i omnĩo nõ poterit ſepari·ſ; ſecu/
rus interim deget ſub ꝓtectõne ⁊ aduocati
one dñi dei ſui ꝑcipiẽtis omĩ creature. No
lite tãgere xp̃os meos. At vbi infantulꝰ ig/
norãtie metas egrediẽs reddiſ ſibi ceteroꝝ
vtriqꜫ violẽtiam: nec tũc formidare neceſſe ẽ
ſed ab eo qui dormit in ſinu ſuo ꝓpria caue/
at volũtate·qua ſi abuſus fuerit non redire
licebit ad baptiſma·ſed ex ꝓprijs neceſſe eſt
laborib⁹ baptiſmus cõſecretur: quia ſic di/
uina gratia exigit vt qui ex aliena culpa ob/
ligatur ꝑ alienam penam abſoluaſ·ſic etiã
diua iuſticia requirit: vt qui ex ꝓpria culpa
cõtaminaſ ꝓpria etiam pena plectaſ. Et qꝛ
oẽs ex aliena culpa.ſ.primorum parentum
ad penam obligabamur·ideo ex aliena pẽa
ſ; dei abſoluabamur. Hinc iterum Bern.
Sola ſcõi ade tribulatio purgat quos con
taminauit ꝑuaricatio ſola prioris· q̃diu er
go baptiſmalis innocẽtia ſeruaſ· tãdiu celi
ianua apta manet·ſed poſtq̃ hõ ꝑ liberũ ar/
bitrium peccauerit·⁊ ſic deum amiſerit ſpõ/
te dans manus in iniquitatib⁹ ⁊ peccatis:
tũc ianua celi claudiſ donec vel hic ꝑ condi
gnam ſatiſfactõem vel purgatorij penã me/
ditum tolliſ·⁊ tũc illa ianua denuo apiſ. Ue
rum quia difficilimũ eſt vt vſqꜫ in finem ⁊
maxime in adultis pura inocẽtia ſerueſ· qꝛ
ad hãc nõ ſolũ requiriſ peccatoꝝ vitatio ſed
et bonorum opatio ideo pauci in pura ĩno
centia vſqꜫ in finem ꝑſeuerãt. Et ſciendũ ꝙ
apertio regni celoꝝ non cõſiſtit ex 〈v〉irtute ba/
ptiſmatis ſed paſſionis xp̃i·quia ſi quis añ
paſſionẽ dñi baptiſatus deceſſiſſet nõ ilico
regnũ celoꝝ introiſſet·etiã ſi ſufficienter ab
actuali ⁊ originali abſolutus fuiſſet L.
Scđo celum aptum eſt vere penitẽtib⁹: qđ
reuera neceſſariũ eſt poſt ꝑdicta videlicet·
vt qui primã veſtem innocẽtie ꝑdiderint et
ꝑ cõſequẽs regnũ celoꝝ ſibi clauſerint ꝑ for
tiſſimam pniam iterũ reſeraſ· quod ĩ ſecũda
celi aptõne euidẽter innuiſ vbi de miſſo lin
theo pleno reptilib⁹ añ petrũ dictum eſt ei·
Occide ⁊ mãduca·quia niſi quis oĩa·reptã
tia ⁊ ſerpentia hoc eſt vicia ⁊ peccata in lin/
theo conſcie repta plene occiderit ⁊ perfecte
mactauerit·regnum celoꝝ ſibi clauſum ſue
rit·quod ꝑ ſufficiẽtem mactatõem ꝑdictoꝝ
iterũ apiſ. Dicimus aũt ꝙ peccata reptãtia
ꝑ plenam ⁊ ꝑfectam pniam ſunt mactãda
ne quis ſibi blãdiens ex qualicũqꜫ pnĩa ſi
bi ꝓmittat plenam innocẽtiam peccatorũ
⁊ ſic ſeipm̃ ſeducat. Difficilimũ eſt enim vt
multum inquinati ad priſtinã redeãt puri/
tatem quod tam ſcriptura q̃ figura cogno/
ſcimus euidẽter· Figura quia templum ſa/
lomonis a gentib⁹ ꝓphanatũ nunqꜫ ad deco
rem priſtinum poterat reformari. Simil'r
ſcriptura·dicit eñ Ambro· Facilius inueni
eos qui innocẽtiã ſeruauerũt q̃ qui dignã
pniam ꝑegerũt. Cum eñ ſingulis peccatis
pene ſingule debeãtur iuxta illđ Job.x. Lu/
et omĩa que fecit·⁊ illud Eccle.xij. De omĩ
errato adducet te deus in iudiciũ. Attẽdat
qui poterit q̃ difficile ſit redire ad priſtinã
puritatem q̃ ꝓfundiſſima pnĩa opus ſit ꝑ
quam plena innocẽtia reperiat. At niſi hoc
fieri potuiſſet non dixiſſet apl's poſt ꝑſecutõ
nem eccle Nihil mihi conſcius ſum Hinc
Ihero. dicit. Si quis veſtẽ innocẽtie peccã/
do corrupit pnĩe remedio poterit reparare·
quia pnĩa eſt ſecunda tabula poſt naufragi
um·quia vt ait Ber. Qđ deus nõ imputa/
re decreuit ſic eſt quaſi non fuerit. Si ergo
decreuerimus innocẽtiã repare ⁊ ꝑ cõſeqñſ
ianuã celi ꝑ pniam reſerare curemus vt no
ſtra pnĩa ſit ꝑfecta·que tũc veraciter coꝝ dõ
ꝑfecta dr ſi ipam pniam ad omĩa loca ĩ qui/
bus peccauimus dilatemus. Sic eniũ poẽſ
ſancti ſuas pnĩas ꝑegerũt·de quib⁹ dr Hie/
ſter.ix. Omĩa loca in quib⁹ antea letari cõ
ſueuerãt criniũ laceratõe repleuerũt. Et qꝛ
peccauimus in corde male cõſentiẽdo·in o/
re vana ⁊ turpia loquẽdo·in corpe crimina
perpetrãdo·ideo ad hec tria loca pniam ext̃
damus. Ita viꝫ vt cordi demus amarã cõ
tritõem·ori fidelem cõfeſſionem·corpi pena
lem ⁊ aſperam ſatiſfactõem·hec tãdiu cõti/
nuantes quouſqꜫ ſpũſſanctus teſtimoniũ
ꝑhibeat ſpũi nr̃o ꝙ dimiſſa ſint nobiſ pecca
ta·⁊ ſic innocẽtia eſt reparata·⁊ ꝑ cõſequẽs ce
li ianua reſerata. Tercio celum aptũ legimꝰ
in paſſione ſtephani ſicut ſupius eſt oñſuꝫ
per quod nobis innuiſ ꝙ celum oĩb⁹ marti
rib⁹ eſt aptum·hoc enim priuilegio decoraſ
martirium .vt qui ꝓpter deũ mori ſe offert
in deo ſtatim inueniãt vitã: ⁊ dignũ valde ẽ
vt qui cõtẽnũt viuere ꝓpter deum mori cu/
pientes·in deo ſibi vitam inueniãt ꝑparatã
Uerum quia hec noſtris deſunt tempõib⁹
non enim iam dicit nobis deus vt ait greg.
ꝓ me morere ſed mñ in te carnalia deſideria
occide·ideo querẽda ſunt alia que pacis tẽ/
pore coraꝫ deo ꝓ martirio computenſ· dicit
enim gre. Martires eſſe poſſumus etiam ſi
nullo ꝑcuſſoriũ ferro trucidemur. Idẽ Ha
bet pax noſtra martiriũ ſuum·quia ⁊ ſi car/
nis colla ferro nõ ſubdimus ſpũali tm̃ gla
dio carnalia deſideria trucidamus. M
Hoc autem martiriũ quod pacis tẽpe deo
offerre poſſumus in trib⁹ exercitijs exhibeſ·
ſ; in corpis afflictõe·ꝓximi cõpaſſione· in
iuriaꝝ patiẽti perpeſſione·in quib⁹ trib⁹ ſã
guis conſumiſ qui in martirio gladio effũ/

dicitur. Primū dico exercitiū qđ martirio e
quipollet cōſiſtit in corpali afflictōe. vt quē
ſimul fundere non poſſumus ſanguinē diu
turnis ⁊ aſperis laboribꝰ fatigati quotidiana af
flictōe extrahamus. Qđ autem hoc ꝓ marti
rio computetur expſſe Bern. inſinuat dicens
Vere martirij genus eſt effuſio quedā ſan
guinis in quotidiana afflictōe. illo nimiꝝ
quo ceduntur membra ferro. horrore quidem
mitius ſed diuturnitate moleſtius. ⁊ ſubiū
git. Sic quippe infirmis ⁊ puſillis corde ne
ceſſe eſt vt qui ſemel ꝓ xp̄o fundere ñ ſuf
ficiunt ſaltem minori quodā ſꝫ diuturniori
martirio ſanguinē fundāt. Scōm exercitiū
quod martirio equipollet conſiſtit in proxi
mi compaſſione. vt videlꝫ tot vulneribꝰ cō
paſſionum cōfodiamur in corde quot miſe
rias corpm ⁊ animaꝝ in noſtris ꝓximis ex
perimur cōdolentes ex affectu ſingulorꝝ mi
ſerijs tanq̄ʒ noſtris. hoc martirio ſe paulus
affligebat cum dicebat .ij. Corin. xi. Quis in
firmatur ⁊ ego nō infirmor. quis ſcādalizatur ⁊
ego non vror. De his duobꝰ martirijs dicit
Gre. duobꝰ modis crux tollitur. cum aut per
abſtinētiam afficitur corpus. aut p cōpaſſiōꝫ
ꝓximi affligitur animus. Terciū exercitium
quod martirio equipollet cōſiſtit in iniuria
rum paciēti perpeſſione. Hoc eñ mouet in
tima cordis ⁊ medullitus nos affligit. De
hoc marti. dicit Gre. Ferre cōtumelias ⁊ o
dientem diligere martiriū eſt in occulta co
gitatōe. ⁊ ſubiūgit. Nos ergo ſine ferro mar
tires eſſe poſſumus ſi paciam in animo cu
ſtodimus. Quarto celum apitur cōtēplātibꝰ
ſicut Apoca. iiij. ſancto iohāni legimus eue
niſſe vbi dr. Vidi ⁊ ecce oſtium magnū ap
tum in celo. per qđ manifeſte datur intelligi
q̄ diuina cōtemplātibꝰ poſt mortem ſine me
dio celi ianua eſt apta. Ad quam cōtēplatō
nem ⁊ per cōſequens celi apertōnem ſi veni
re cupimus tribꝰ eam paſſibꝰ attingemus.
quibꝰ etiā in iohāne cognouimus accepiſſe.
ſcꝫ humane cōuerſatōis alienatōe. carnalis
cōſolatōis abdicatōne. ipſius aīe ad deū ele
uatōne. De primo inſtruimur Eze. iij. vbi
dr. Includere in medio domus tue ⁊ ibi lo
quar ad te. In quibꝰ verbis docemur a tu
multibꝰ hoīm ſeparari. Hinc Bern. O aīa

eſto ſola vt illi ſoli te ſerues quē in ſolum ex
omībꝰ elegiſti. quia ſtudia cōtemplacōnis
ſilēcium amāt. quietē deſiderant. cordis pa
cem ab exterioribꝰ pſſuris ⁊ conſciam in o
puritate cordis ⁊ corpis cōſeruāt. De ſecū
do dr in pſal. Renuit cōſolari aīa mea ⁊ iō
ſtatim ſequitur. Memor fui dei: ⁊ delectatus
ſum. De quo Bern. Renuat cōſolari aīa
tua in alijs ſi vis in dei cōſolationibꝰ delec
tari. quia impleri aīma dei viſitatōibꝰ ñ po
terit niſi carneis cōſolatōibꝰ funditus renū
ciaverit. De tercio monemur per Eſaiā. li.
Eleuare eleuare cōſurge ihrlm. In quibus
verbis pfecta forma intime eleuatōis inui
tur. dr eñ bis eleuare ꝓpter intellectum ⁊ af
fectum cum ſubiūgitur: conſurge .i. ſimul cū
omnibꝰ interioribꝰ ⁊ exterioribꝰ ſurſum te e
rige. in quo cum fecerit homo qđ poterit cō
deſcēdet nobis deus ⁊ ſua dulcedine reficit
aīam deſolataꝫ. quod pulcre in lege oſtēditur
vbi moyſes ſepe ad cōſulendū dnm montē
aſcēdit ⁊ dñs condeſcēdit. qđ exponēs gre.
di. In legis accepcōe dr q: moyſes aſcēdit:
⁊ dñs in mōtem deſcēdit. Quid p mōtem
niſi noſtra cōtemplatio accipitur. in quē nos
aſcēdimus vt ad ea que vltra nrām īfirmi
tatem ſunt vidēda ſubleuemur. ſed in hunc
dñs deſcēdit. quia nobis multum ꝓficiēti
bus parum aliquid de ſe noſtris ſenſibꝰ a
perit dñs noſter iheſus xp̄s.

X De ſancto ſtephano ſermo ſcdus.

Ecce relinque
tur vobis domus veſtra deſer
ta Mat. xxiij. Dicit Grego
Quid ꝓdeſt mala cognoſce
re ſi nō cōtingat euadere. Tota ergo intētio
ne curādum eſt vt dum vocatōnis tempus
accipimꝰ bñ viuēdi ſtudio mala euadamꝰ.
Ecce in priori ſermone dictum eſt quibꝰ ex
ercitijs hoīes ad celi gaudia vocantur. nūc
ſermo exigit vt dicatur quibꝰ demeritis ad
ꝓfunda inferni demergamur. Primus er
go ſermo habitus eſt de auolatiōe electoruꝫ
iſte aūt ſecūdus hñdus eſt de damnatōe re
proborum ¶ Sed qui ſumus nos
aut que ſcia noſtra vt electos ⁊ reprobos p
diſcretas diſtinctōes diſcernamus. Quis

enim cognouit ſenſum dñi aut quis conſili
arius eius fuit? Dicit enim Salomō eccl.
ix. Sunt iuſti atq̄ʒ ſapiētes ⁊ opa eorum in
manu dei ſunt. ⁊ tamē neſcit homo vtrꝫ amo
re an odio dignus ſit. ſed oīa ī futurū reſer
uantur incerta. eo q̄ vniuerſa eque eueni
unt iuſto ⁊ impio. bono ⁊ malo. mūdo ⁊ im
mundo. Cui ſnīe conſonat greg. dicēs. Per
mixta eſt eccia diuerſitate filiorꝝ: q: ſic omēs
ad fidem recipit vt tamē nō omēs ad glām
ꝑducat quouſq̄ʒ nāq̄ʒ hic viuimus neceſſe
eſt vt vitam pñtis ſeculi ꝑmixti agamus.
Tūc aūt diſcernimur cum ꝑuenimus. ſoli
eñ boni nuſq̄ʒ ſunt niſi in celo. mali ſolo nuſ
q̄ʒ niſi in inferno. Hec aūt vita que inter ce
lum ⁊ infernum ſita eſt ſicut in medio ſubſi
ſtit: ita vt vtriuſq̄ʒ ꝑtis ciues communiter
recipit quos tamē ſancta eccia ⁊ nunc indi
ſcrete tenet ⁊ poſtmodum in egreſſione di
ſcernit. Licet itaq̄ʒ de iſtorum .ſ. electorum ⁊
reproborum diſcreta diſtinctōne nullaꝫ cer
titudinem hēamus. iuxta illud Eccleſia. iij
Quis nouit ſi ſpūs filiorum adā aſcendat
ſurſum ⁊ ſi ſpūs iumentorꝝ deſcēdat deorſū
reprobos iumēta vocans. ex pte tamen cog
noſcimus ſcꝫ per ſpeciēm ſacre ſcripture q̄ il
li ſcꝫ electi ad celi gaudia aſſumuntur ⁊ alij vi
delꝫ reprobi ad infernū demerguntur. qđ ap
te oſtēdit veritas Mat. xxiiij. dicēs. Duo e
runt in agro. vnus aſſumetur alius relinquetur
duo erūt in mola vnus aſſumetur ⁊ alius re
linquetur. In quibꝰ verbis innuitur q̄ in omī
ſtatu alij aſſumūtur ⁊ alij relinquuntur. Licꝫ
itaq̄ʒ diſcernere nō poſſumus qui ſint repro
bi ⁊ qui electi. hoc tñ fiducialr dicere poſſu
mus qui hoc vel illud bonū vel malum fece
rit ⁊ in eo vſq̄ʒ in finem pſeuerauerit ille re
probus eſt ⁊ hic electus. Nūc ad thema ꝓ
poſitum reuertamur. Ecce relinquetur vobis
domus veſtra deſerta. nec dubiū quin hoc d
reprobis dicat deus qui cum hic ꝑ vitaꝫ re
probam deū volūtarie derelinquāt. domꝰ eo
rum .i. corpus ⁊ aīa hic a gracia ⁊ in futuro
a glīa deſeretur. Corpus enim domus ē ani
me. anima vero domus dei. vtraq̄ʒ autē do
mus deſerta erit. cum aīma corpus deſerit ⁊
deus animā derelinquit. Corpi eñ non de
relinquitur lapis ſup lapidem. cum in die re

ſurrectōnis ꝑhibūt omēs cogitatōnes eoruꝫ
niſi cōcedamus illud Eccleſi. x. Cum morit
homo hereditabit ſerpentes ⁊ beſtias et ver
mes. ita videlꝫ vt ſerpentes ⁊ vermes here
ditent corpus. beſtie aūt infernales animaꝫ
hereditabūt. ¶ Sūt ergo octo genera
hominum qui ſtatim vt de corpe exeunt ad
ꝓfundū inferni ſine medio demerguntur: qđ
iohannes in Apoca. xxi. enumerat ita dicēs
Timidis ⁊ incredulis execratis homicidis
fornicatoribꝰ veneficis ydolatris ⁊ omībus
mendacibꝰ pſ illorꝝ erit in ſtagno igne ardē
ti ⁊ ſulphure. quod eſt mors ſcda. Hec ꝑ or
dinem exponētes. Primo dicimus q̄ timi
di ſunt qui licet peccare audeant ⁊ audacter
offendere deum. nō tamē audēt agere peni
tentiam timētes q̄ ſint delicati ⁊ nō valeāt
in pnīa perſeuerare. vel q̄ non poſſint a pec
catis ceſſare vel timēt deum nō facilr cōdo
nare. vel ſolēt de pnīa finali ſperare. De q
bus dicit Job. Qui timet pruinam cadet
ſup eum nix quod eſt dicere. Qui timēt p
uam pnīam ⁊ pruum ſatiſfactōis laborē ſub
ire ꝓ peccatis cōmiſſis: irruet ſuper eos nix
omīs miſerie calamitatis ⁊ amaritudīs: vt
ſicut nix maior ⁊ ꝓfundior eſt pruina. ſic mi
ſeria futura maior eſt omī malo qđ ꝓ ſatiſ
factōne paſſi ſunt in hoc tempe penitentes.
Talibꝰ timidis cum ſuis allegatōnibꝰ dicit
Bern. Quid timidi eſtis modice fidei: vt
peccata dimittere nolit deus ſꝫ affigit ea cru
ci. Quid teneri ⁊ delicati eſtis ſed nouit ip
ſe figmētum nrm. Quid male aſueti eſtis:
ſed dñs ſoluit compeditos. Quid cūctemur
manū porrigere adiutorij. ſed vbi abunda
uit delictū ſupabundauit ⁊ gratia. Quid er
go amplius impedit a ſalute: ⁊ dico q: deū
ignorantis. Omēs eñ qui nolūt cōuerti deū
ignorāt. neq̄ʒ eñ ob aliud renuūt cōuerti ni
ſi quia grauem ⁊ ſeuerꝝ ymaginantur euꝫ qui
pius ⁊ benignus eſt. durum ⁊ implacabilē.
qui miſericors eſt. ferum ⁊ terribilem qui a
mabilis eſt. ⁊ mētitur iniquitas ſibi. formans
ſibi ydolum ꝓ eo qđ non eſt ipſe. Scdo in
credulis inferni ianua eſt apta: qui vere fi
dei per vitam reprobā cōtradicūt. eo q̄ ad
eandem fidem ꝓbādam teſtes ydoneos nō
adducūt. quia ſicut Deute. xvij. dr. In ore

duoꝝ vel triū teſtium ſtabit omne verbum. Sunt autē ydonei teſtes vere fidei. cor lin-gua ⁊ manus. quos qui adduxerit ad ꝓba-tionem fidei ſue veraciter eſt fidelis. Cōtra primū teſtem peccāt heretici qui ſimulato ꝑ ore ⁊ ope fidem cōfitētur cui tamē cordis ꝑſi dia cōtradicit. Cōtra ſcdm peccāt iudei ſara ceni ⁊ pagani: qui apto ore euomunt blaſ-phemias cōtra fidem. Cōtra terciū teſtem manus vel opis peccāt mali xpiani. qui cor de ⁊ ore xpianos ſe aſſerūt ſed opibꝫ contra dicunt. De hac veritate fidei dicit Bernar. Ecce nūc apud hoīes dicūt. Nos iam dñz non erubeſcimus. ꝙ aperta eum voce ꝓfite mur. Quibꝫ ego rñdeo ꝙ in hac plebe xpia na ſunt nōnulli qui xpm ideo cōfitentur. qꝛ cunctos xpianos eſſe cōſpiciūt. nam ſi nomē xpi in tāta glā non eſſet tot ꝓfeſſores xpi ſā-cta eccia non hēret. nō ergo ſola vox ſufficit ad ꝓbatōem fidei quā defendit ꝓfeſſio gña litatis. Eſt enim aliud vbi quiſqꝫ ſe ꝓbet ſi veraciter credat. Certe pſecutiōis tpe erube ſcere poterāt fideles ſubſtātijs nudari. ꝺ di gnitatibꝫ deijci verberibꝫ affligi. Pacis au-tem tpe quia hec a noſtris pſecutiōibꝫ deſūt eſt aliud vbi oſtdamur nobis. Veremur a ꝓximis deſpici dedignamur iniurias ꝟbi to lerare quoꝝ tñ cōtraria ſunt ad ꝓbatōnē fi-dei leuiora. Ecce inter nos ⁊ deū peccādo di ſcordias facimus. ⁊ tñ ad nos ſuos legatos prior premittit vt nos ipi qui peccauimus ad pacem dei rogati veniamus. Erubeſcat er-go humana ſupbia. cōfundat quiſqꝫ ſi non ſatiſfaciat prior proximo qñ poſt culpaꝫ no ſtram vt ei recōciliari debeamus etiā ipſe q offenſus eſt legatis interuenientibꝫ obſecrat deus ꝑ Tercij quibꝫ inferni ianua ē apta ſunt execrati. Sunt aūt homines triplr execrati. ſ. excōmunicati in peccatis profun-dati quolibet peccato mortali a cōmunione ecclie ſepari. In prima acceptōe execrat⁹ idē eſt quod maledictus Sup quos eniꝫ cadit excōmunicatōis cōtaminatio dicunſ meri to maledici. In ſcda acceptōe execrat⁹ idē eſt qꝺ abominabilis. qui enim nimis profū-dati ſunt in peccatis oībꝫ hoībꝫ ſunt abo-minabiles vt ſint de numero eoꝝ de quibuſ, dr prouer. xiij. Impius cum venerit in pro-fundum peccatoꝝ cōtemnit. quia aūt cōtem-nit ſicut in Eſa. dr cōtemnetur. In tercia ac ceptōne execratus idem eſt qꝺ turpis uł vi lis. eo ꝙ quodlibet mortale peccatū aſſimi-let hoīeꝫ iumētis. Iuxta illud pſal. Homo cum in honore eſſet nō intellexit ⁊c. Dic au tem Augu. ꝙ turpius eſt aſſimilari iumen to qꝫ eſſe. quia id facit viciū: hoc natura. de primis dr Thob. xiij. Maledicti ſunt q con tempſerint te. de ſcdis dr Prouerbio. xvij. Abominabiles ſunt deo qui agunt ipie. de tercijs dr Sapi. x. Luto vilior eſt vita eius Quarti quibꝫ inferni ianua eſt apta ſūt ho micide. ⁊ hi in triplici dīa continenſ. Sūt enim homicide ſanguinē fundētes. proximoſ odiētes. paupes ſpoliātes. De primis dici tur Apoca. xiij. Qui in gladio occiderit opꝫ tet eum gladio occidi. Item Mathe. xxvi. Omis qui accepit gladiū gladio pibit. de ſcdis dr. i. Iohā. iij. Qui odit frēm ſuū ho micida eſt. ⁊ ſcimus qꝛ omis homicida nō habet vitā in ſe manētē. De tercijs di. Aug. Paſce fame morientē ſi non paviſti occidi ſti. pcipue hoc verum eſt in extrema necessi tate. Unde Eccle. xxxiiij. Qui aufert panem in ſudore eſt quaſi qui occiderit proximū ſu um. quia vt ibidem dr xxxiiij. Panis egen tium vita pauperis eſt. ⁊ qui defraudat illuꝫ homo ſanguinis eſt. De his dñs cōqueriſ in pſal. Deuorauerūt plebem meā ſicut eſcaꝫ panis. Quīto inferni ianua apta eſt forni-catoribꝫ. Sunt aūt tres ſpēs fornicatōnis. viꝫ ſenſualis. mētalis. actualis. ⁊ in oībuſ his peccata mortalia cōmittunſ. Prima for-nicatio quā ſenſualē dicimus eſt qñ ꝑ euaga tōem ſenſuū illicita cōcupiſcim⁹ circumfe rentes maxime viſum ⁊ tactū. vt ꝑ eos in cōcupiſcibilibꝫ delectemur. A quo prohibet nos dñs Nume. xv. vbi dr. Non ſequamis oculos ꝑ res varias fornicātes. Itē eccle. ix. Auerte faciēꝫ tuā a muliere cōpta. nec cir cumſpicias faciem alienā. quare: quia ppē ſpeciem mulieris multi perierūt. Scda forni catio eſt quādo volūtarie ex intentōe ⁊ ppoſi to ad voluptatē in nobis excitādaꝫ carnalia cogitamus. ⁊ ad cogitata carnalibꝫ deſide-rijs inflammemur. De quo dr Iob. xx. Ca put aſpidū ſuget ⁊ occidet eum ligua vipe ræ nunc enim ſic ſugimus cum dyabolicis ſug-geſtionibꝫ conſentimus. De hoc dr Deu. vi. Non cōcupiſces vxorem proximi tui: quia re: quia vt Mathei. v. dr. Qui viderit mu lierem ad ꝯcupiſcendum eā iam mechatuſ eſt eam in corde ſuo. Tercia fornicatio actu alis dr: que conſiſtit in actu illicito ⁊ carna li: quam ꝓpter ſui feditatē deliquimus indi ſcuſſaꝫ Q Sexti quibꝫ inferni ianua eſt aperta ſunt venefici. Illos vocamus ve-neficos qui quacunqꝫ actōne vel occaſione alios pertrahūt ad peccandum. venenū cui-libet rei illicite ꝓpinantes. Habet autē tres ſpecies hoc venenum ⁊ totidem nomīa. Di cuntur enim adulatores. detractores. diſcor diarum ſeminatores. Qui ideo dicunſ ve-nefici: quia non ſolum in ſeipis peccant ſed etiam ſua perſuaſione alios vt dictum ē in citant ad peccandum. De primo dicitur in pſalmo. Oleum peccatoris non impiguet caput meum. quod exponens Bernar. ait. Impinguat caput oleum peccatoris cū de-mulcet mētem fauor adulātis. Miro enim modo culpa augetur: cum is qui corripi de buit laudaſ. Hinc Eccle. vij. dicitſ. Meliuſ eſt a ſapiente corripi qꝫ ſtultorum adulatōe decipi. De ſecūdo dicit dñs per pſalmiſtaꝫ Detrahentē ſecreto ꝓximo ſuo hunc perſe-quebar. Alia enim peccata ſimpliciter odit deus: iuxta illꝺ pſal. Iniquos odio habui Hoc autem intātum abominaſ vt etiā per-ſequi videaſ. Unde apoſtol⁹. Detractores deo odibiles. Hinc Bernar. Gladi⁹ triplex lingua detractoris. nec hmōi linguā mucro ne illo quo latus dñicum eſt confoſſuꝫ cru-deliorem dicere verearis. Tres enī vno ictu occidit. ſcilꝫ ſe. eum cui detrahit. ⁊ illuꝫ qui hoc libenter audit. De tercio. ſ. diſcordiaruꝫ ſeminatore dr ꝓuerb. vi. Sex ſunt que odit deus: ⁊ ſeptimū deteſtaſ aīma eius. ⁊ hoc ē ſeptimum. Qui ſeminat inter fratres diſcor dias. de quo adhuc ibidē dr. Hō apoſtata vir inutilis graditur ore peruerſo. ꝑuo cor de machinaſ malum ⁊ omi tempe iurgia ſe minat. Septimi quibus inferni ianua ē ap ta ſunt ydolatre. quos cōſueto noīe auaros dicimus quos iam ydolatras vocamus. qꝛ bona temporalia colūt ⁊ diligūt pluſqꝫ deū De quibꝫ dr Ephes. v. Scitote ꝙ omis a-uarus: quod eſt ydolorum ſeruitus nō ha-bet hereditatem in regno dei. Hinc Auguſ. Hoc vniuſcuiuſqꝫ deus dicit quod pluſqꝫ deum colit diligit ⁊ veneratur. Octaui qui bus inferni ianua eſt aperta dicuntur men daces. Uerum quia non omne mendaciū pertrahit ad infernum: diſtinguēda ſūt mē dacia: vt ſciatur quod mendacium ſit mor-tale. Sciēdum ergo ꝙ triplex eſt mendaciū ſcilicet iocoſum. officioſum. pernicioſuꝫ. Io coſum eſt quod ex ſola leuitate inventum ꝓ fertur: in quo nullum malum intēditur: ſꝫ ex ſola incuria ꝓfertur. Officioſum dicim⁹ quod nulli nocet: aliquibus autem prodeſt verbi gratia. Ut ſi quis alterius rapere vel-let pecuniam ⁊ ego requiſitus dicerē neſcio cum ſcirem quod facilime credimus emen dari. Pernicioſum autem dicitur quod in dolo ⁊ fraude committitur ad nocendum. ⁊ hoc ſolum pertrahit ad infernum. ꝺ quo di ctum eſſe credimus illud Sapienſ. v. Os quod mentitur occidit animam. ⁊ illud pſ. Perdes omnes qui loquuntur mēdaciū ⁊c. Qꝛ autem his octo generibus hominuꝫ in ferni ianua ſtatim vt de corpore exeunt ſit a perta. Sciēdum ꝙ licet predicti ſinguli ſin-gula ſua habeant. in vnum tamen coeunt: ſicut qui diuerſa hñt capita ⁊ caudas colli-gatas. ⁊ hoc eſt valde impium in quo om-nes conueniunt. De quibus Iob. Quare impij viuunt. ſublimati ſunt. confortatiqꝫ diuitijs ſemen eorum permanet cum eis ꝓ pinquorum turba et nepotum in conſpectu eorum. domus eorum ſecure ſunt ⁊ pacate: ⁊ non eſt virgo dei ſuper illos. bos eorū con cipit et abortiuit. vacca peperit et non eſt pri uata fetu ſuo. Egrediuntur quaſi greges ꝑ uuli eorum: et infantes eorum exultant lu-dibus. tenent tympanum ⁊ cytharā ⁊ gau-dent ad ſonitum organi. ducunt in bonis di es ſuos ⁊ in puncto ad infernum deſcēdūt Ex hac vltīa ſententia patet ꝙ predicti om nes ſub nomine impij collegati deſcendunt ſine medio ad infernum. A quo horribili de ſcenſu dignetur nos miſericorditer preſer-uare ihesus xps: qui viuit ⁊ regnat in ſecla ſeculorum. Amen

XI Sermo primus de ſancto iohan-
ne euangeliſta.

Amantiſſimus

dñi habitat cõfidenter deu.
xxxiij. R Dicit beatus
Greg. Reuereamur amicos dei vt eos pa-
tronos in noſtris neceſſitatibꝰ habeamus:
debemus aũt eos tripliciter revereri. Nos
enim predicatores debemus eorum ſanctita
tē ſermonibꝰ declarare. auditores ſublimē
eorum vitam admirari. vtriq; autem hoc ē
predicatores ⁊ auditores qꝫtũ eſt poſſibile e
os imitari. Verba itaq; ꝓpoſita duo nobis
inſinuãt. videlicet glorioſi huius pꝛincipis
multitudinē meritoꝝ. Secũdo magnitudi
nem premioꝝ. Primum ibi: amãtiſſimus
Secũdum ibi: habitat ⁊c. Primū patet
in hoc ſuplatiuo amãtiſſimus. Non eniꝫ ē
dubium quin ille qui p̄ ceteris amãtiſſimꝰ
habebatꝰ: copioſa merita compoꝛtarꝫ. Et qꝛ
premia demerentur ex meritis: iuxta illõ apo
ſtoli. Vnuſquiſq; mercedē accipiet ſm̄ ſuū
laborem. nec dubiũ quin etiã nũc poſſideat
ſm̄ mẽſuram meritoꝝ copioſiſſimũ cumu-
lum premioꝝ. Q: aũt a deo p̄ ceteris aman
tiſſimus haberetꝰ per venerabilem Bedam
lucide declaratꝰ. dicit enĩ ſic. Diligebat ihe-
ſus iohannem nõ exceptis ceteris ſingulari
ter ſolum ſed p̄ ceteris quos diligebat. fami
liarius vnum quē ſpecialis prerogatiua ca
ſtitatis ampliori dilectõne fecerat dignum
⁊ ſubiungit. Omnes quippe diligere ſe pro
bat quibus ante paſſionē dixit. Sicut dile
xit me pater: ⁊ ego dilexi vos. ſed hunc pre
omnibꝰ dilexit. quia virgo electus ab ipſo vir
go in euum permanſit. Verum qꝛ diuinus a-
mor non ſinit eum eſſe ſine germine. ideo ſi-
cut eum p̄ ceteris adamauit: ſic eum etiã p̄
ceteris exaltauit. Exaltauit aũt eum tripl'r.
ſcꝫ in vite ſanctitate. ſpãlis ꝓrogatiue clari-
tate. in mortis ſingularitate. Hec ꝑ ordinē
ꝓſeq̃ntes: primo exaltauit eum in vite ſctĩta
te. ⁊ hoc in quatuoꝛ ſingl'r eminẽtibꝰ gratijſ
ſcꝫ in coꝛpis caſtitate. aïe caritate. actõnum
ſublimitate. ⁊ paſſionũ nobilitate ⁊ trãquil
litate. In his quatuoꝛ in viatoꝛibꝰ ꝑficitur
ſanctitas huius vite in quibꝰ iohannes ſte
tit in ſublimiori ſtatu qm̃ ab huius vite vi
atoꝛibꝰ poterit cõprehendi. Primo exaltauit
eum deus dãs ei in coꝛpe ſublimiorē ſtatũ
caſtitatis qui eſt pura virginitas que conſi-
ſtit in volũtate actu ⁊ hitu. Voluntate quia
ab eo tpe quo vocatus adheſit dño nunquã
ad momentũ extitit infirmata. qd̃ raro de a
lijs virginibꝰ eſt repertum. quin interdũ tẽp-
tationibꝰ victe cedant. aliqñ ſaltem in affec
tu a ꝓpoſito caſtitatis recedãt. Si autē nũ
q̃ꝫ habuit infirmã voluntatē. multo minuſ
admiſit actualē carnalitatem. Nec ſolũ in
his duobꝰ. ſ. voluntate ⁊ actu extitit incoꝛru
ptus. ſed etiã virtutē caſtitatis traxit in ha-
bitum vt ꝓpter ſolã delectatõem virtutis et
circũſcripto merito ſic viuere voluiſſet. dicit
enĩ Bern̄. Virtus qñ naturalis eſt cuꝫ ve-
nit in aïam tanq̃ꝫ in locũ ſuũ tũc fidel'r ⁊ hñ
cum natura cõuenit ⁊ delectabiliter poſſide
tur cũ nllm̃ potius ſit ei p̄miũ q̃ꝫ in deo cõ-
ſcĩa ſui. Vñ veraciter dicere potuit illud ſa
re quod ſcribitꝰ Thobie. iij. Tu ſcis dñe: qꝛ
mundã ſeruaui aïam meã ab omĩ cõcupiſc.
vñ cum tres ſint ſtatus in eccĩa ſcꝫ cõiuga-
lis. vidualis. virginalis. Iohãnes virgo in
ſublimiori ſtatu deo obtulit coꝛpus ſuũ Si
enĩ ſupradicta virgo ſacra longe minoris me
riti teſte deo de plena mũdicia potuit gratla-
ri. multo magis iohãnes qui incomꝑabilit̄
ſanctioꝛ extitit plenam mundiciam habuit
in ſeipſo S Secũdo beatus iohannes
ad deum habuit caritatem ⁊ tantam quan
tam neſcio ſi quis maiorem habuit ĩ hac vi
ta. Magna autem caritas oſtẽdi non pote-
rit niſi per augmẽta graduum aſcendatur:
nec ſuprema cognoſci poterit niſi ad mediaſ
et infimas comparetur. Dicit enim beatus
Bernardus. Magna res amoꝛ eſt ſed ſunt
in eo gradus. Inter magnas aũt caritates
tres inueniũtꝰ maxĩe quibꝰ io. dñm diligebat
Eſt ei caritas nuditatis totalitatis itegrita
tis. alie due ſũt caritas puritatis ⁊ equitatis:
q̄ ꝓnũc obmittũtꝰ. Prĩa caritas ē nuditatiſ
q̃ tãto affcu tẽdit in deũ vt ab oĩbꝰ mũdi rebꝰ
⁊ ſeculi actibꝰ pᷓtereꝫ ab oĩ carnis ꝯſolatõe
denudet hoĩem nl in oĩbꝰ his admittẽs: qd̃
offẽdat oc'loſ maieſtatiſ. d̃ his q̃ hãc hñerũt
d̃r amos. ij. Robuſtꝰ coꝛde int̄ foꝛ. nudꝰ fu.

Robuſtiſſimi enĩ ſunt valde qui carnalibꝰ
deſiderijs ad plenum reſiſtũt: nullam ſuper
fluitatem penitus admittẽtes ſicut in cenO-
bijs per dei grãm multi viuũt. ſꝫ adhuc foꝛ-
ſitan volũtas ꝓpꝛia non eſt victa. quod tan-
to eſt difficilius q̃ꝫto intimius. Secũda ca
ritas eſt ⁊ de totalitatis. que animam ꝑ pꝛi
oꝛem amorem ex omnibꝰ que nõ ſunt deꝰ ex-
tractam totam in deũ rapit: vt deuꝫ diligat
ex ſe totum ex omĩ virtute. cũctis viribus in
deũ cõtractis. facta: ſcꝫ ſit ſibi homo tanq̃m
vas perditũ: vt illi totus viuat qui ſe totuꝫ
cõdidit. Hũc amorē requirebat dñs cũ mã
dauit deute. vi. Diligas dñm deum tuũ ex
toto coꝛde tuo ⁊ ex tota aïa ⁊ ex tota foꝛtitu-
dine tua. qd̃ etiã renouauit in noua lege: vt
nunq̃ꝫ eẽt delibile in eternum vicꝫ Math.
xxij. Tercia eſt caritas integritatis. que non
ſolum deũ ex ſe tota diligit. ſed etiam iubet
vt ipſm in omnibꝰ mẽbꝛis ſuis diligamꝰ a-
mãtes omẽs ꝓximos vt noſipſos: vt ſicut de-
us ꝓ nobis tes coꝛpus ⁊ animã poſuit. ſicut
⁊ nos eadē ꝓximis exponamus. qd̃ ipſe Io-
hannes meminit. i. Io. iij. cuꝫ dixit. In hoc co
gnouimus caritatē dei quoniã ſicut ille pro
nobis animã ſuam poſuit. ſic ⁊ nos dẽmuſ
ꝓ fratribꝰ aïas ponere. Nec dubiũ quin io-
deum ⁊ hoĩes dilexerit vt hoꝛtatꝰ. Q: ſi q̇s
obijciat q alij apoſtoli ſilẽm amorē imo pe
trus maiorem habuerit cui dictũ eſt a dño
Simon dil:gis me plus his: Rñdeo q li
cet alij diſcipuli in ſcola magiſtri cum iohã
ne cõgregati eque magnam ⁊ petrus maio-
rem caritatē habuerit. iohãnis tamē caritaſ
tanto maioꝛ effecta eſt quãto in via meren
di in qua de die in diem augebatur pre om
nibus ſuperuixit. T Tercio iohannes
ſtetit in altiori ſtatu actõnum nobilitate. ve
rum quia actõnes eſtimantꝰ plus ⁊ minꝰ no
biles ſm̄ nobilitatem obiectoꝝ Ideo beatꝰ
iohãnes tres exercuit nobiles actões que in
ter omnes alias ꝓpter nobiliſſimum obiec-
tum altiores ⁊ nobiliores reputantꝰ. et ſunt
iſte predicatio ſacroꝛum libꝛoꝛum cõſcriptõ
diuinoꝛum cõtemplatio. quas tres actiões
altiores diximus. quia facte ſunt ad eccleſie
edificatõnem ⁊ dei gloꝛificatõnem. De pꝛi
ma eius actione: ſcilicet predicatione dicit
venerabilis Beda q ꝓpter inſuperabilem e
uangeliſandi conſtantiam a domiciano ce-
ſare fuit in pathmos inſulã relegatus. Q:
autem actio predicãdi ſit nobilis valde m'l-
tas alias excellens patet per apoſtolum. i. co
rinthioꝛum. xiiij. Vbi predicatõnem dilec-
tioni ⁊ alijs pijs exercitijs preferet dicẽſ. Se
ctamini caritatem. emulamini ſpiritualia.
magis autem vt pꝛophetetis. Et ſubiungit
Volo autem omnes vos loqui liguis. ma-
gis autem pꝛophetare. Nam maioꝛ eſt qui
pꝛophetat q̃ꝫ qui loquitur linguis. Qui enĩ
loquitur linguis ſemetipſm edificat. qui au
tem pꝛophetat eccleſiam dei edificat: Ac ſi
patenter dicat. Qui loquitur linguis id eſt
qui oꝛat priuatum bonum facit. qui autē ꝓ
phetat id eſt predicat commnne bonum fa-
cit. Scimus autem q commune bonũ me
lius eſt q̃ꝫ priuatum. De ſecũda autem eiꝰ
acceptione videlicet libꝛoꝛum conſcriptiõe
patet. Quia tres libꝛos nobiles et eccleſie
perutiles ſcripſit ſcilicet epiſtolas. apocali.
⁊ euangelium. In pꝛimo de dei et pꝛoximi
caritate. in ſecundo de preſenti ⁊ futuro ſta-
tu eccleſie et eius qualitate. in tercõ de diui
nitate diſſeruit. De tercia vero actione ſcili
cet diuinoꝛum contemplatõne patet ĩ apo-
calipſi quam per reuelatõnem ihꝛſu chꝛiſti
hauſerat contemplãdo. et ſic patet quomo-
do agebat tres nobiliſſimas actõnes
V Quarto iohannes ſtetit in ſublimio
ri genere paſſionis gaudenter ſufferenſ om
nia que ob amorem ihꝛſu chꝛiſti ſibi fuerãt
irrogata: obſeruans diligenter magiſtri ſui
veſtigia: qui vt ait apoſtolus. Propoſito ſi
bi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione con-
tempta Hebreoꝛum. xij. Et ſummo deſide
rio anhelabat vt ſimilia ſimili ex affectu ꝓ-
ter magiſtrum ſuſciperꝫ qualia magiſter ſu
ſtinuit propter eum vt fieret in eo quod ſcri
ptum eſt Sapientie. xiiij. capitulo. Simi-
li pena ſeruus cum domino afflictus eſt: et
popularis homo regi ſimilia paſſus. Per-
tulit autem tria genera paſſionum: quas
diſtinguendo vocare poſſumus ſcilicet ge-
nerales. ſpeciales. et ſingulares. Generaleſ
paſſiones dicimus quas cum alijs apoſto-
lis pertulit qui cum eis legitur flagellatus.

Actuū.v.Cęſis apoſtolis dimiſerunt illos.
Illi aūt ibant gaudētes a cōſpectu ꝛc̄.Spe
ciales aūt dicimus quas a domiciano pau/
liſſe legitur.a quo in doliū ferpētis olei ār
dētē ꝑorā latinā miſſus eſt.ille aūt inde exiuit il
leſus.Qui etiā aliās iuſſus eſt venenum bi
bere:ꝛ nihil ei nocebat. Quas ideo ſpāles
dicimus :quia licet ſolus eas ſuſciperet.alij
tamē apl̄i martires paſſi ſunt ſilia ꝛ maio/
ra.Singulares aūt paſſiones iohānis illaſ
dicimus quas iuxta crucem dn̄i ſtans ꝑtu
lit cum mgr̄o amariſſimas eius paſſiones.
quas tam in corꝑe q̄ȝ in corde dulcis iheſuſ
ꝑtulit.ex amariſſimo cōpaſſionis affectu fa
ciens ſuas.Omnē enim dolorem quez ma
giſter in cruce ꝑtulit: ipe in animo ſuffere/
bat.qui cordis ſui ꝛ aīe intima penetrauit:
que videlȝ amaritudines tāto erāt vehemē
tiores:quāto in aīma que mori non poterit
ꝓfundiores.cuius cōpaſſio in corde ꝛ aīa
tam immaniter ſeuiebat vt pie credi poſſit:
ꝙ nulli martires extra in corꝑib̄ tantas a/
maritudines ꝑtuliſſent:adeo etiā vt ex ſola
cōpaſſionis amaritudine martir ſuper oēs
martires ſit effectus.Et ideo has paſſiōes
ſingulares diximus.quia in his nec ꝑmū
ſilem viſus eſt nec habere ſeq̄ntem.Quis
enim cogitare ſufficiat q̄ta miſeria pectus
eius repleuerat.cum dulcis magiſter ſuper
cuius pectus priori nocte dulciter delicādo
in cena recubuit.de cruce alloquēs ipm̄ dul
ciſſime matri recōmendauit dicens.Muli/
er ecce filius tuus.ꝛ ad eum.Ecce maī tua
Ex quorum verboꝝ virtute ratio eſt hebeta/
ta.mens amaritudine inebriata.tota aīa in
ꝓfundum omīs miſerie cōſternata.O q̄ȝ ꝓ
fundo cordis affectu clamabat illud Petri
xiiij.Quis mihi det vt ego moriar ꝓ te.nec
dubiū quin hoc ex omib̄ viſcerib̄ voluiſſȝ
Sic patet quomō deus exaltauit iohānem
in vite ſanctitate.Secūdo exaltauit eum in
ſpecialis ꝓrogatiue claritate multa inſignia
ſingularis amicicie cumulās ſuꝑ eum inter
quas tres tātum breuiter noīamus.Prīo
ꝙ diſciplm̄ quē diligebat ihūs ꝯgnoīare de
cuit Scd̄o ꝙ ſupra pectus eius in cena re/
cubuit.tercio ꝙ m̄rem eius ꝛ ipm̄ matri in
extreme mortis articulo recōmendare volu
it.quoꝝ nullum alicui ceteroꝝ legimus eue
niſſe. ❧ Tercio exaltauit eum glorioſe
mortis ſingularitate.de qua dicit venerabi
lis Beda Cum iohānes ſciret ſibi imminere
diē receſſus ſui cōuocatis diſcipulis p⁹ mo
nita exhortationū ac poſt miſſaꝝ celebratōȝ
ad vltimū valefecit.deinde deſcēdens in de
foſſum ſepulture ſue locum: facta oratione
appoſitus iſt ad prēs ſuos.hec Beda. Ora/
uit aūt expanſis manib̄ ad dn̄m dicenſ O
bone iheſu inuitatus ad cōuiuiū tuū ecce ve
nio grās agēs.quia dignatus es me ad tu/
as epulas inuitare.ſciēs ꝙ ex toto corde de/
ſiderarē te.Cunq̄ȝ orōnem finiſſet tāta lux
ſuꝑ eum emicuit vt nullus in eum reſpice/
re poſſet Recedēte aūt luce fouea plena mā
na inueniſ.qđ in illo loco vſq̄ȝ in hūc diem
pſeuerat atq̄ȝ in fundo fouee inſtar minute
arene terra ſcaturire vide ſicut in fontib̄ cō
tingit.hinc merito dicere poſſumus.Quis
cognouit ſenſum dn̄i aut quis cōſiliari⁹ ei⁹
fuit:vt dilecto ſuo tam mirabilē vocatōnis
grām exhiberet.Vez quia dr̄ Iob.v.Ni/
hil fit in terra ſine cā.ideo huius grē cauſaȝ
triplicē aſſignamuſ.Hoc em̄ factū credim⁹
ꝓpter eius mūdiſſimā caſtitatē.amariſſimā
cōpaſſibilitatē.dei liberaliſſimā voluntatez
Primā cām ponit Beda vbi cū dixit Appo
ſitus eſt ad patres ſuos ſtatim ſubdit.qui tā
liber a dolore mortis q̄ȝ a corruptōne carniſ
inueniſ alienus.Scd̄am cauſam dicimus
amariſſimam cōpaſſibilitatē.ꝛ quia hoc ſā
ctorum auctoritatib̄ ꝓbare non poſſumus
ideo ſatis cōuenit vt hoc rōne oſtēdamus.
iudicabat enim dei benigna clemētia indig
num vt beatus iohannes dulciori mortis a
maritudine plecteretur.et quia ſub cruce
magiſtri ſtans compatiēdo ꝛ moriēdo quo
dammodo debitum mortis exoluerat.pla/
cuit magiſtro vt in ſecunda morte ſine lege
mortis.hoc eſt ſine mortis amaritudīe mo/
reretur.Qz ſi hec ratō tanq̄ȝ ab imperito po
ſita non accipitur.rogo legentes vt eam ha
beant pro non dicta.Terciam cauſam dixi/
mus dei liberaliſſimam voluntatem. Cu/
ius videlicet cauſam non eſt aſſignare. nec
ſtulte inquirenti aliquam dare:cum ipe ſit
cauſa ſcȝ cauſaliſſima omnium cauſarum:

niſi forte velimus illam cauſam aſſignare.
quam deus per Eſaiam.xlij.capi.exprimit
Qm̄ complacuit ſibi in illo aīa mea.Sic
patet q̄ȝ glorioſe mirificauit dn̄s ſanctū ſu/
um exaltādo illum apud ꝓximos ſuos vt ve
raciter dicat.Exaltaui electuȝ de plebe mea
Sequiſ ſcd̄m principale ſcȝ habitat cōfidē
ter.de quo in ſequētib̄ dicemus: adiuuāte
iheſu chriſto

XII Sermo ſecundus de eodem

Qui vicerit faci

am illū columnā in tēplo meo.
Apocal.iij.dicit Bern̄.Hoc ꝓ/
monitos vos eſſe volo frēs neminē ſuꝑ ter/
ram abſq̄ȝ tēptatōne victuꝝ: vt cui forte tol
litur aliqua ſecurus aut magna pauiduſ ex
pectat aliaȝ vt nūq̄ȝ ſibi in corꝑe mortis hu
ius libertatem perfectam audeat polliceri.
Neceſſe eſt em̄ vt veniāt tēptatōes.Quare
Quia nullus coronabiſ :niſi qui legittime
certauerit.Quomō autem certabim⁹ ſi de/
ſit qui impugnet.Quid mihi cū victoria ſi
non ſum in ꝑlio.Ergo deus miſericorditer
nobiſcū agens vult nos tribulatōnib̄ exer
ceri:vt quod virtuoſis opib̄ a nobis nō po
terat extorq̄ri: ſaltem laborioſis impugnatō
nib̄ obtineat a nobis deus.ꝛ ideo ſicut nec
mare fluctib̄ ſic nec vita homīs carere pōt
temptatōnib̄.imo tot tēptatōnib̄ plena ē
vt non immerito tota ipa noſtra vita tēpta
tio appelleſ dicēte Iob .vij. Militia ē vita
hominis ſuꝑ terram.Et quia gl'ioſus iſte pri
ceps iohānes ꝑfecte vicit omīa. factus ē co/
lumna in templo dei.hoc eſt in potiorib̄ ho
nis dn̄i collocatus vbi innixus ſuꝑ dilectū
habitat cōfidenter.tāto nūc in ꝑmijs ꝑ cete
ris ſublimatus:quāto in via hac in meritiſ
extitit exaltatus quē in verbis ꝓpoſitis idō
deus nobis ponit in exemplū: ac ſi delectet
gl'a premioꝝ ipm̄ imitemur in exercitijs me
ritorum dicens ſingulis ꝛ omnibus nobis
thema propoſitum ſcilicet qui vicerit ꝛc̄. Ac
ſi dicat.Qui vicerit ſicut iohannes faciam
eum columnam ſicut iohannem.Non em̄
perſonaꝝ acceptor eſt deus vt ait petrus.ſed
qui fecerit quod ille accipiet ſicut ipe. Verū
quia nimis ſublimata eſt gloria eius vt nec
cogitando nec loquendo fimbriam eius poſ
ſimus attingere.Quid enim locuſtis cum
gigante de quibus dicitur Numeri.xiij.ca.
Vidimus quoſdam in terra promiſſionis
de genere giganteo.quibus comparati qua
ſi locuſte videbamur.Ideo ne glorioſa eiuſ
premia quaſi balbutiendo verbis vilib̄ ir
quinemus ipa cum reuerētia inclinamus:
ꝛ premia eius quaſi punctualiter tacta trā/
ſeamus materiaȝ que in manib̄ eſt ad nos
miſeros culices reflectentes.vt ſi de colūniſ
templi celeſtis fieri non poſſumus.ſaltē de
granis harene que tam in templi edificatō
ne quam in columnaꝝ erectōne ſimiliſ ne/
ceſſaria eſt fieri ſtudeamuſ ❧ Reſumē
tes ergo verbum ꝓpoſitū.qui vicerit ꝛc̄.tria
dicamus per ordinem. Primo de mō īpu/
gnandi.Secūdo de modo vincendi.Tercō
de fructu premiādi.De primo ſciēduȝ ꝙ
ſunt ſeptem que nos impugnāt licet ſingu/
lorum intentō ſit diuerſa.ſcilicet deus.pro/
ximus.dyabolus.mundus.caro.homo ſeip
ſum.ꝛ opera virtuoſa.Deus enim impug
nando nos temptat vt perficiat.proxim⁹ vt
noceat.dyabolus vt interficiat. mūdus vt
decipiat.caro vt inficiat.homo ſeipm̄ vt ſibi
ſatiſfaciat.bona opera vt homo ea perficiat
De primis tribus dicit beatus Bernard⁹.
Alia a deo.alia a ꝓximo.alia ab aduerſario
ſuſtinemus. De ſequentib̄ tribus ſcilicet
mundo carne ab homine in ſeipō.dicit bea
tus Bernardus.Impulſor hominis ē mū/
dus.caro homo ipe.mundus impulſat de
veneno vanitatis.caro de delicijs volupta/
tis.homo ipe vt det peccato conſenſum vo/
luptatis ſeu libertatis.Bonum vero opus
quod eſt ſeptimum nos impugnat per ſuā
difficultatem.hec breuiter percurramus vi
dendo quomodo ſingula nos impugnent.
Primo ergo deus nos impugnat:ꝛ hoc ali
quando in rebus per earum ſubtractōnem
aliquando in corpore per infirmitatum ca/
ſtigationem.aliquando in anima per gra/
tie ſubtractionem.et hec omnia facit vt ad
deſideranda celeſtia nos inuitet.Secundo
eſt dicendum ꝙ proximus nos impugnat:
videlicet in rebus nos ſpoliando. vel famā
denigrādo.vel etiam corpus vulnerando.

vel quibuſlibet alijs iniurijs nos grauando.
Tercio dyabolus nos impugnat per prauas
ſuggeſtiones ⁊ malas immiſſiones: de quo
Bern. Ille calidiſſimus ſerpens cui nullū
aliud ſtudiū eſt niſi fundere ſanguinē alarꝫ
hic eſt qui iugiter machinatᷓ malū venenatiſ
ſuggeſtionib᷒ ſufflat· illicitos motus inflā/
mat· ⁊ mille modis nocēdi corda hoim̄ tēp/
tare non ceſſat. Quarto mūdus nos īpugnat
dextro ⁊ ante· a dextris ⁊ a ſiniſtris ſenſib᷒ no
ſtris exteriorib᷒ ſuas offerēs vanitates· vñ q̄
Bern. Quot mūdus oblectamenta tot vic
ſuſtus parat tēptamenta· dicit enim ſingu/
lis nobis illud Sapi. ij. Venite fruamur
bonis que ſunt ⁊ vtamur creatura tāq̄ȝ ī iu
uentute celeriter. Non eñ eſt qui agnit⁹ ſit
reuerſus ab inferis· ⁊ p̄ Job. xl. dicit nobis
mūdus. Circūda tibi decorē ⁊ in ſublime eri/
gere ⁊ ſpecioſis induere veſtib᷒ ⁊c. Quinto
impugnat nos caro noſtra dicēs nobis illō
Sap. ij. Venite ⁊ vino p̄cioſo ⁊ vngentiſ
nos impleamus: nullū p̄atū ſit qd̄ non p̄/
trāſeat luxuria noſtra. Sic eñ ait apl̄s. Ca
ro cōcupiſcit aduerſus ſpūm· de qua lucta
dicit Bern. Noſipi geſtamus laqueū nr̄m
vbiq̄ȝ nr̄m circūferimus inimicum carnē
hanc loquor de peccato genitam ⁊ nutritā
Grāde periclm̄ ⁊ grauis lucta aduerſus do
meſticum hoſtē maxime cum nos aduene ſi
mus ⁊ ille ciuis ſuam inhabitet regionem.
nos aūt exules ⁊ p̄egrini. Sexto impugnat
homo ſemetipm̄ quādo ex vehemēti tēptati
one pene victus iam eſt in deliberatōe dādi
cōſenſum· de quo Bern. Noli mirari vſq̄ȝ
adeo hō impulſor eſt ſuiipſius ⁊ ſuimet p̄ci
pitator vt nō ſit qd̄ in altero formidet ſi ipſe
ſolus a ſeipſo manus cōtineat· manū tuam
dico cōſenſum tuū· hūc ſolum contineas et
omnis impugnatō nō nocebit. In hac eñ
libertate creauit nos deus vt nulla penitus
creatura euellere ab eo nos poſſit ſola id no
ſtra deſerere nos poſſumus p̄prietate. Vnd
Geñ. Sub te eſt o homo appetitus tuus ⁊
tu dñabens illius. Septimo impugnāt noſ
op̄a virtuoſa que ex viciata natura p̄rimo/
rum p̄entum non delectat op̄ari. Omnem
eñ virtutē ⁊ oīe bonum difficulter facim⁹
niſi p̄ cōtinuam aſſuefactōem ipſorum op̄a/
tio trāſeat in affectum. Ipſa ſunt enim de q̄/
bus dicit ſcriptura. Ericius in liminari: et
leo in via· per ericium horrorem· per leonē
timorem volens intelligi· quia bona opera
hſit horrorem in inchoatōne ⁊ timorē in exe
cutiōe· ⁊ ſic patet qūo ex omni p̄te hoſtibus
circumdamur vt veraciter dicere poſſimus
illud pſal· Circūdederūt me mala quorum
non eſt nūerus. Z Scd̄o dicendū eſt
de modo vincēdi: hoc eſt qūo has impugna
tiones vincere deām⁹. Sed vt verbis vtar
Bern. Qui ſumus nos: aut que fortitudo
noſtra vt tam multis tēptatōnib᷒ reſiſtere
valeamus? ⁊ ſubiūgit. hoc erat certe quod q̄
rebat deus ⁊ ad quod nos ducere ſatage/
bat: vt videntes defectū noſtrū cum puris o/
ratōnib᷒ ad eius miſcōiam confugiamus.
Primo ergo deum vincimus ſi eius flagel
la ſine murmure ſufferamus· quod cū vi/
derit nos fidelr̄ facere quaſi victus p̄ nr̄am
patientiam dicit nobis illud Naum. Afflixi
te ⁊ nō affligam te vltra: ⁊ non conterā vir/
gam de dorſo tuo· Secundo proximum vin
cimus ſi iniurijs fatigati malum p̄ malo nō
reddamus. Tercio dyabolum vincimus: ſi
eius perſuaſionib᷒ per fortem reſiſtentiam a
dictum denegamus. Vnde Jacobi. iiij· Re
ſiſtite dyabolo: ⁊ fugiet a vobis. Sic docet
nos Bernardus dicens. In his trib᷒ menſ
debet ſemetipſam circumſpicere oculo vigi/
lanti ne contra mala proximi p̄trahatᷓ ad
retributōnem mali· ne contra temptamēta
dyaboli ſeducatur ad delectatōnem ⁊ cōſen
ſum delicti· ne contra flagella opificis ad ex
ceſſum p̄uat murmuratōnis. Quarto mū
dum vincimus ſi lumen vere fidei teneam⁹
Vnde prima Johannis. v. Hec eſt victo/
ria que vincit mundum fides noſtra. Qui
enim perfecte credit deum ⁊ futuram vitā
mundum iſtum paruipendit. Quinto car/
nem vincimus: ſi duris laborib᷒ eius de/
ſideria exhauſimus· dicente beato apoſtolo
Paulo Romanorum· viij. capit°lo. Si ſpi/
ritu facta carnis mortificaueritis viuetis.
Sexto noſmetipſos vincimus: ſi volunta/
ti proprie renunciantes diuine voluntati p̄
oīa nos conformamuſ. De quo apoſtolus.
Nemo quod ſibi ſit vtile faciat ſȝ qd̄ multis.

Septimo bona op̄a vincimus ſi frequēti
aſſuefactōe ipſa trahimus ī affectum. A
Tercio dicēdum eſt de cumulo p̄miorū: vt
ſi p̄dicta omnia vincimus quid ⁊ q̄tū ex hoc
apud deū de p̄emio cōſequam̄. Sūt autē
ſeptem p̄mia in apoca· poſita que iſtis victo
rib᷒ ſunt p̄miſſa. Primo de victoria qua de
um vincimus dr̄ Apoc· iij. Qui vicerit da
bo ei ſedere mecū in throno meo· vt ſicut fla
gella videbat ei aduerſari p̄ intimiſſimam
vnionē debet in me perpetuo cōſolari· ī quo
adheſio beate vnionīſ p̄mittitᷓ· qui eñ vt ait
apl̄s adheret dño ſedens cum eo in throno
ſuo vn⁹ cū eo ſpūs efficitᷓ. Scd̄o vincentib᷒
p̄ximos p̄mittitᷓ remiſſio omnium peccato
rum cum dr̄ Apoca. iij. Qui vicerit veſtietᷓ
veſtib᷒ albiſ· ⁊ hoc eſt qd̄ dr̄ Mat. vi· Si di
miſeritis homib᷒ peccata eorū ſcȝ nō reddētes
malū p̄ malo dimittet vobis pater celeſtiſ
peccata veſtra· dimiſſis aūt peccatis reddim̄
dealbari· ⁊ eſt cōueniēs p̄miſſio· qui eñ ma
la p̄ximi equanimiter ſuſtinet a commiſſis
peccatis purgatᷓ· ⁊ q̄ malū p̄ malo non red
dit purgatus cōſeruatᷓ. Tercio vincēntibus
dyabolum p̄mittitᷓ p̄ticipatio oīm bonorū:
que dñs meruit in ſua paſſione cum iterū
apocal. ij. dr̄. Vincenti dabo edere de ligno
vite. i. de fructu ligni vite quod eſt crux xp̄i:
in qua pependit vita noſtra ⁊ eſt conueniēs
p̄miſſio. Dignū quippe eſt vt qui p̄ virtu/
tem crucis ⁊ paſſionis xp̄i omib᷒ p̄ſuaſiōi/
bus dyaboli reſiſtit viril̄r fructus etiā eius
p̄cipiat in eternū. Quarto vincentib᷒ mun
dum p̄mittitᷓ eterne damnatiōis euaſio. cū
iterum Apoca. ij. dr̄. Qui vicerit non ledetᷓ
a morte ſcd̄a: hoc eſt non damnabitᷓ in infer
no. Cum eñ duplex ſit mors culpe ⁊ pene.
Mortem culpe per peccata mortalia incur/
rimus. Mors vero pene eſt quam p̄ dāna/
tionem incurrimus. De prima dr̄ Ezechi.
xviij. Anima que peccauerit ipſa morietᷓ que
eſt mors prima· hic aūt tangitᷓ damnatō q̄
eſt mors ſecūda. Juſte aūt victorib᷒ mundi
datur in p̄miū euaſio mortis ſecunde· quia
nemo vincit mundum niſi qui ſe mortificat
mūdo· qui autem mortificat ſe p̄pter deum
merito euadit mortem damnationis. Hic
poteris applicare de duplici morte. ſ. culpe ⁊
pene: de quo alibi. Quīto vincentib᷒ car/
nem p̄mittitur ſpiritualis conſolatio· cum
iterum Apocal. ij. dr̄. Vincenti dabo māna
abſcōditum qd̄ nemo ſcit niſi ipſe qui acci/
pit. Dignū quippe eſt vt qui p̄pter deū car/
nis dulcedinem reſpuūt hoc in p̄miū hab3
ant vt dīne cōſolatōnis dulcedine cōſolentᷓ.
Vnde Bernard. Renuat homo cōſolari in
alijs qui vult in dei conſolatōnib᷒ delectari
quia quāto magis illis euacuabitur: tanto
magis iſtis implebitᷓ: ſi multum multum.
ſi parum parū. Sexto vincentib᷒ ſeipſos p̄/
mittitur tam p̄ñtis vite q̄ȝ future ſublima/
tio ſingularis· cum iterū ſubiūgitur Apoca.
iij. Qui vicerit ſcȝ ſeipm̄ faciā illum colū/
nam in templo meo ⁊ eſt digna de p̄miſſio.
Nam ſicut inter omēs victorias maior ē il/
la qua ſe homo totum vincit intus ⁊ extra
dicente ſalomone Prouerbio xvi. Qui do
minatur animo ſuo melior eſt expugnatore
vrbium· ſic etiam nomie colūne maius p̄e
mium p̄mittitᷓ· vt in hac via ceteris p̄feran
tur ⁊ in patria glorioſius ſublimentur. Se
ptimo vincētib᷒ p̄dicta oīa p̄mittitᷓ oīm p̄/
dictorū tam p̄ñtiū q̄ȝ futurorū copioſa p̄mia
tio: cum tādem cōcluditᷓ Apoca. xxi. Qui vi
cerit poſſidebit hec oīa: ac ſi di. Qui de pec/
catis vnū vicerit illi etiā vnum p̄miū reſpō
debit· qui aūt omīa vicerit oīa p̄dicta p̄mia
recipiet ⁊ ea cū dño manēs in perpetuū poſ
ſidebit· ad que nos per.

XIIII Sermo de innocētib᷒

Iſi conuerſi fu
entis ⁊ efficiamī ſicut p̄uuli nō
intrabitis in regnū celorū mat.
xviij B Dicit beat⁹ maxim⁹ ep̄s. Hēc
xp̄iana ſimplicitas infantiā ſuā niſi q̄ iſta
nobilior eſt q̄ȝ illa· nā xp̄ianorū infantia ē ex
virtute· q̄ p̄pter deū acquiſita in morib᷒: il/
la aūt infantia puerorū eſt ex teneritudīe na
ture. Vt aūt ad exhortatōē dñi p̄ virtutis ī
fantia efficaci⁹ laborem⁹ triplex eſt nobis p̄/
miū repromiſſum. ſ. gr̄a in p̄ñti· regnū ce/
lorū ⁊ mai⁹ in celo p̄miū. De p̄io dr̄ Mat.
xi. Grās tibi ago pr̄ celi ⁊ terre q̄ abſcondi
ſti hec a ſapiētib᷒ ⁊ p̄udētib᷒ ⁊ reuelaſti ea
p̄uul'· ita pater qm̄ ſic placitum eſt ante te·

De ſcḋo in pn̄ti themate declaraṫ· de tercio
liceꝫ Mat.xviij. Quicūq₃ humiliauerit ſe
ſicut puulus iſte hic maior eſt in regno ce/
lorum. De quo puulo dicit iteꝝ maximus.
epō. Uideamus quis ſit ille puulus q̄ di/
ſcipulis ꝓponiṫ imitādus: non eñ arbitror
hūc eſſe de plebe· nō de publico. nō de multi
tudine ceteroꝝ ſed de celo. Jpe eſt enim d̄ q̄
dr̄ Eſa.iiij. Paruulus natus eſt nobis. Ui
ſis ergo premiꝭs que grās cōtinent multas
valde. nūc videndum eſt quibꝫ exerciciꝭs pu
eri effici valeamus. Sunt aūt ſeptem exer
citia per que ad pueri ſilitudinē peruenimꝰ·
ſ₃ per puritatē· ſimplicitatē · amabilitatem
ignoſcibilitatē· ⁊ humilitatē· verecūdie ⁊ o/
bediē veritatem· hec ſeptem hn̄t pueri a natu
ra ⁊ nos eadem ſtudeamus hēre ex gratia
⁊ virtute. Si ergo cupimus predicta p̄mia
ꝯſequi p̄ pueroꝝ exercitia iā ꝓmiſſa ſtudea
mus Primo ⁊ ante omia conemur aſſequi
puritatē· cū₃ eñ puer dicaṫ a puritate· qui/
cunq₃ hanc habuerit ille eſt veraciter puer
dei. Ex hac p̄ima gratia vocabat deꝰ aplos
pueros dicēs Jo.xxi. Pueri nunquid pul/
mentarium habetis. Ueꝫ quia omēs pecca
uimus vt ait aplꝰs Romā.iij. Omēs pecca
uerunt ⁊ egent gr̄a dei· ideo opꝫ vt peccatū
per pn̄iam expellaṫ· ⁊ maxime p̄ illā pn̄iam
que cōtritio appellaṫ. Et quia multi contri
tionem hēre videnṫ· qui tamē p̄ eam pecca
ta non exhauriūt· eo ꝙ inefficax et inſuffici/
ens ſit apud deum. Jdeo rogat nos deꝰ ioſ
ue.ij. vt fortem ⁊ verā cōtritōem habeamus
dicēs. Date mihi veꝝ ſignū. Ueꝫ autem ſi/
gnum ſunt amariſſime lacrime quas fūdi/
mus ꝓ peccato. Ueꝫ cum ſignū correſpon/
dere debeat ſignato q̄tum poteſt· ⁊ cum la/
crime ſint ſignum ⁊ cōtritio ſit ſignatū· ideo
ex ꝓprietatibꝫ ſigni cognoſcere poſſumuſ q̄n̄
ſufficiēs ſit ſignatū ¶ Hn̄t autem la/
crime tres ꝓprietates· Sūnt eñ calide· ſal/
ſe· ⁊ ab emiētiori ſenſu ſ₃ oculorum effluūt
que tria nos inſtruūt q̄ūo contritio ſit faciē
da. Cōtritio igiṫ vt ſit efficax ex feruēti deuo/
tione ⁊ ex medullis cordis ꝓcedere d₃: vt ſi
cut lacrime calide ſunt: ſic cōtritio ex calore
magni doloris d₃ ꝓcedere· vt fiat qd̄ iob. xli
dr̄. De ore eius lampades ꝓcedūt ſicut te/
de ignis accēſe: Scḋo lacrime ſunt ſalſe p̄
quod innuiṫ ꝙ cōtritio d₃ eſſe amariſſima:
vt ſit quod deute.xxxij. dr̄. Fel draconū vi
num eoꝝ· fel eñ draconū peccatū eſt qḋ ex
ſua amaritudine inebriare d₃ contritentem
ſicut vinum vt dicere poſſit illud Treno.iij
Repleuit ⁊ inebriauit me amaritudine ini
micus meus. Tercio lacrime fluūt ab emi/
nentiori ſenſu: ⁊ ſignant ꝙ de ꝓfundiſſimo
affectu lacrime iſte fluere dn̄t. Ex his ergo
tribꝫ ꝓprietatibꝫ lacrimaꝝ in cōtritōe ſerua
tis ꝑfecta erit cōtritō· ⁊ ex hoc peccata omia
condonanṫ. Scḋo pueri hn̄t ſimplicitatem
ſine duplicitate ⁊ ſine dolo agētes ⁊ viuen/
tes· ſic ⁊ nos ſimpl'r viuamus ⁊ ſimplicita/
tem in oībꝫ ⁊ p̄ omia teneamus· quia ſic ꝓ/
uerbi.x. dr̄. Qui ambulāt ſimpl'r ambulāt
cōfidenter D Eſt aūt triplex ſimplici
tas ſ₃ cordis· oris· ⁊ opis. Prima ſimpli/
citas ſ₃ cordis eſt vt omia interiora ſcił₃ co
gitatio· rō· voluntas· ⁊ memoria in vnū₃ cō
ant ⁊ cōſonēt in deum· nec ſint in eis falſita/
ta· ſed quod rō approbauerit hoc volūtas ve
lit memoria amplectaṫ. De hac ſimplicita/
te dr̄ Sap̄.i· Jn ſimplicitate cordis querite
illum. Qñ eñ omia interiora ad q̄rendum
deum coeūt· tūc cito quod queriṫ inuenitur
Unde Mat.vi· Si oculuſ tuus ſimplex fu
erit totū corpus tuū lucidū erit· vocans ibi
ocłm intētōem ⁊ affectum. Scḋa ſimplici/
tas eſt oris· quā tūc veraciter tenemus quā/
do nulla duplicitas eſt in ore· vt locutōi no
ſtre nulla duplicitas ſed ſemp̄ veritas ⁊ pu
ra intētio ſit annexa· quod dn̄s monere ſtu/
duit Mat.v. vbi dicit· Sit ſermo veſter eſt
eſt· non nō· nam quod amplius eſt a malo ē
ac ſi dicat. Sermo veſter ex nulla doloſita/
te ex nulla falſitate a veritatis tramite rece/
dat· ſed eſt veritatis ſemp̄ annectaṫ eſt locu
tionis· ⁊ vbi eſt non inueniṫ in reꝫ veritate
ibi etiā nō ſit in locutōe· vt ꝓpter nullam rē
locutō veſtra a veritate recedat. Nec ſolum
hec ſimplicitas tenēda eſt in locutōe ſed in
oīm ſenſuū exterioꝝ apprehenſione· vt ſi qḋ
cōtingat videre vel audire ſimpl'r illud fiat
verbi gratia. Si cōtingat aliquid pulcrum
videre ſimpl'r videaṫ· nec corde ſtatim con
cupiſcaṫ· ſimil'r ſi quid audiaṫ non ſtatī₃ ad

delectatōem ꝓtrahaṫ· hoc ergo ſimpl'r videṫ
vel audiṫ cui nō iungiṫ appetitus. Unī Ber.
Columbinus ⁊ caſtus eſt oculus qui in re/
bus humano viſui ꝯceſſis nulla libidine ſi/
gitur. Tercia ſimplicitas eſt opis q̄n̄ omia
opa noſtra ſine exceptōne cum teſtimōio cō
ſcīe ad deum ordinanṫ· nec vnq₃ aliqḋ opuſ
facimus qḋ cum murmurāte conſcia in deum
nō poterit ordinari ſed p̄ puram intētōne₃
omia deo damus. De hac ſimplicitate dici
tur puer.xi. Uolūtas dei in his eſt qui ſim/
pliciter ambulāt. Cur hoc? quia vt dr̄. Qui
ſimpl'r ambulat confidenter ambulat ¶
Tercio ꝓprietas puerorum eſt amabilitas.
Amāt eñ ⁊ amanṫ facil'r· ſic qui deo ⁊ hoī/
bus cupit eſſe amabilis in hac virtute pue/
ros ſtudeat imitari. Quibꝫ autē₃ exerciciꝭs
hoc poſſit fieri docet Bern̄. ita dic· Arbitror
ꝙ tu bn̄ viuas ſi viuas ordinal'r tibi· ſocial'r
ꝓximo· humil'r deo. Ordinal'r vt in omī cō
uerſatōe tua ſolicitus ſis obſeruare vias tu
as ⁊ in cōſpectu dn̄i ⁊ in cōſpectu ꝓximi cō/
uerſatōem hn̄s bonam ſine ſcādalo ⁊ ſine q̄
rela: exhibens omibꝫ te amabilē bonos mo/
res ⁊ verba dulcia omnibꝫ p̄bens. De quo
dr̄ Eccle.xx. Sapiēs in verbis ſeip̄m ama/
bilem facit. Uere eñ eſt ſapiēs qui verba et
opa ſub diſciplina moꝝ ſcit regul'r ordiare:
cauēs ſibi a ſcādalo ⁊ peccato. Social'r etiā
debes viuere ſi amabilis cupis eſſe· qḋ tunc
facis ſi ſtudeas oīm mores ⁊ opera portare
patiēter ⁊ a nemīe portari· pacifice viuēs et
quiete ⁊ omibꝫ te blandē ⁊ affabilem exhi/
bere. Unde Salomō qui pacificus interp̄/
tatur dictus eſt amabilis deo. ij. Regū₃.xij
vbi dr̄ Uocauit nomē eius amabilis dn̄o
eo ꝙ dn̄s diligeret eum. Tercio debes viue
re humil'r ſi amabilis eſſe cupis. Uerū₃ qꝛ
humilitas eſt vnū de p̄ncipalibꝫ membris
in principio ſermonis ꝓpoſitis· ideo loco
huiꝰ ponamus verecūdiā que eſt virtꝰ ꝓ/
p̄ia pueroꝝ. Pueri eñ ſemp̄ ſunt verecun
di· de qua virtute dicit Bern̄. Neſcio an q̇c
q̄₃ gratius verecūdia aduerti in moribꝫ ho/
minum queat· que l₃ oīm etatum ornatꝰ ſit
in teneriori tamē etate amplius pulcriuſq₃
niteſcit. Quid amabilius verecundo adole
ſcente? O pulcra q̄₃ ſplēdida gemma vere/
cundia eſt in vultu adoleſcētis· ſoror conti/
nentie eſt ⁊ columbine ſimplicitatis indiciū
tum teſtis innocētie· lāpas pudice mētis ir
gitet lucens vt nihil in ea turpe vel indeco/
rum reſidere atēptet quod nō ilico prodat.
F Quarta ꝓprietas pueroꝝ eſt ignoſci/
bilitas· facilime eñ conſueuerūt pueri ledē
tibꝫ cōdonare· ſic ⁊ nos noſtris offenſoribꝫ
cōdonemus. Ad quod faciendū tria nos al
liciūt. ſ. neceſſitas· vtilitas· cōformitas Pri
mo neceſſitas ad cōdonandum iniurias nos
cōpellit· quia mādatū eſt a deo. Unde dicit
Leui.xi. Non ſis memor iniurie ciuiū tuoꝝ
ꝓpter quod dr̄ Mat.xviij. Serue nequam
nōne oportuit te miſereri ⁊ cōſerui tui? Q₂ au
tem neceſſitas nos cōpellit patet quia nihil
bonū₃ a nobis acceptaṫ niſi ꝓrimo ignoſca
mus. Scḋo vtilitas cōſiderata ad ignoſcē
dum facil'r nos inducit. Hec aūt vtilitas ē
remiſſio oīm peccatoꝝ. que tn̄ rōe offenſi· ſ.
dei ⁊ rōne offenſaꝝ ſunt penitus infinita· vn̄
Eccle.xxviij. Relinque proximo tuo nocen/
ti te· ⁊ tūc dep̄canti tibi peccata ſoluenṫ. J/
tem Luce.vi. Dimittite ⁊ dimittemini ⁊c.
Tercio ad cōdonandū nos mouēs ē dei cō/
formitas. Cum eñ facimus hoc quod deuſ
in extrema neceſſitate cōſtitutus ſ₃ ī paſſio
ne fecit: qui dixit. Pater ignoſce illis qꝛ ne
ſciunt quid faciūt· dicimur ex hoc deo ñ mo
dicum aſſimilari. Unde Cri. Nichil eſt qḋ
ſic deo ſilem faciat q̄₃ ledētibꝫ fore placabilē
Quinta ⁊ vltima ꝓprietas pueroꝝ eſt hūi/
litas. De ſexta ⁊ ſeptima ꝓprietate ſup̄ poſi
tis vide alibi. Qual'r aūt hāc hēamus ex in/
terp̄tatōe nominis edocemur. Dicit eni₃ hu
milis quaſi humo ſimilis. Humus autem
eſt fertilis· ſtabilis· deſpicabilis· que tria in
noſtra humilitate dn̄t conuenire. Primo igiṫ
noſtra humilitas debet eſſe fertilis· vt ſimꝰ
humiles non verbo tm̄ ſ₃ ope ⁊ veritate· hu/
militatem taliter in ope exercētes vt viles ⁊
abiecti ab omnibꝫ iudicemur. Multi enim
dicūt ⁊ ſentiūt de ſe vilia· ſed non ſuſtinēt
ab alijs idem dici: hi formā hn̄t humilita/
tis ſed nequaq₃ opera veritatis· Scḋo hu/
militas noſtra ſit ſtabilis vt ſicut in proſpe/
ritate ita in aduerſitate· in honore ſic in ab/
iectōne· in laudibꝫ ſicut in vitupijs ſtemuſ

ĩmmobiles ſicut terra·quia vt đr prouerb
xiiij. Qui mollis ⁊ diſſolutus eſt in opere.
ſuo·frater eſt ſua opa diſſipantis. Hinc.i.
cor·xv·fratres mei dilecti ſtabiles eſtote et
immobiles. Tercio ſimus deſpicabiles·i·de
formes in habitu exteriori ſicut terra omnē
ſolicitudinē noſtrā in decorē interiorẽ hoīs
ordinantes vt cum nemo manum poſſit mit
tere in ambobus·negligamus exteriora vt
decorent interiora: imitātes eum de quo đr
Eſ.liij. Non eſt ei ſpecies neqȝ decor. Si er
go his ꝓprietatibus puerorum decorati fuerim⁹
erimus pueri dei ⁊ p̄dicta tria p̄mia ꝓmiterē
te dño cōſequamur ¶ Vero quāto vi
ta hoīs eſt purior tanto magis ei ſolet a de/
monibus doloſius inſidiari. Ideo p̄ſcripta
puritas p̄ quatuor mala deſtruit ſcȝ per ni/
miam occupatōem·carnalē delectatōnem·
ſupbie inflatōem·luxurie inquinatōem·qđ
pulcre in veteri teſtamēto legimus figura/
tum. Nam pueri a pharaone ſubmerguntur
ab vrſis lacerant·ab anthiocho p̄cipitant·⁊
ab herode trucidant. De primo đr Exod.i.
Dixit rex egipti obſtetricibus hebreorum preci/
piens eis. Qn̄ obſtetricabitis hebreas ⁊ p/
tus tempus aduenerit ſi maſculus fuerit in
terficite·ſi femina reſeruate. Quid p̄ pha/
raonem qui interp̄tatur diſſipās preparatos
niſi terrena occupatō que preparataȝ diſſipat
puritatē accipit·de qua dicit.i.Re.x. Aſp
ſionem pulueris mutauit os ⁊ ocul⁹. Hinc
Eze.xxiij. Polluerūt in negociatōnibus ſuis
ſanctificatōem ſuam. Bern. Exteriora intu/
ens ſalua ſibi arbitrat omīa·nō ſentiēs ver/
mem occultum qui interiora corrodit. Se/
cundo pueri lacerant ab vrſis.iiij.Reg.ij.
Egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu ⁊ lacerauerūt
ex eis.xlij.pueros. Per hos vrſos carnalis
delectatō accipitur·ſicut enim vrſi ꝓ mellis
p̄ua dulcedine perdūt ſepe vitam ſic ⁊c·hinc
prouer. Propter crapulā multi perierūt·hīc
dñs Mat. Videte ne grauent corpora vr̄a
crapula ⁊ ebrietate·quare? Quia ſicut ait
apl's. Si ſm̄ carnem vixerimus non ſolum
puritatem p̄dimus ſed penitus moriemur
Tercio pueri p̄cipitant ab anthiocho·ſic.n.
đr.ij.Macha.vi. Mulieres infantibus ad
vbera ſuſpenſis p̄ muros p̄cipitauerūt. Per

hunc anthiochū qui paupis ſilentiū inter/
pretat·ſupbia intelligit que paupratē pro
priam ſemp ſilet intuēs altiora ⁊ credit ſe a
liquid eſſe cuȝ nihil ſit·que etiā angelos ab
altitudine celi p̄cipitauit·multomagis ho/
mines q̄ꝫtumliber pueros p̄cipitat. Vn̄ ber
nar. Expedit tibi non eſſe virginē q̄ȝ de vir/
ginitate inſoleſcere·⁊ ſubiūgit. Salubriorē
ergo viam ſequēdi deum elegit in humilita
te peccator q̄ȝ in virginitate ſupbus. Quarto
pueri ab herode trucidant. Sic enim dicit
Math.ij. A bimatu ⁊ infra occidit multos
pueros herodes·gloſa id eſt ab unis annis
Per quem ſcȝ herodem luxuria deſignat·
que puritatem in nobis fedat penitus ⁊ ex/
tinguit. Ad horum puerorum ꝓprietateȝ p/
ducat nos ihēſus x̄ps.

XIIII · De ſancto Silueſtro

Homo quidam

pegre proficiſcēs vocauit ſer
uos ſuos ⁊ tradidit illis bo/
na ſua ⁊c. Mat.xxv ¶

Beatus Greg. exponens verbum ꝓpoſituȝ
di. Quis eſt iſte homo qui pegre proficiſca/
tur? niſi redēptor noſter qui in ea carne quā
aſſumpſerat ibat in celum. Carnis eñ loc⁹
ꝓprius terra eſt que quaſi ad pegrinanduȝ
ducit dum p̄ redemptorē nr̄m in celo collo
catur·quod hō p̄ pticulare ſignum adiunc/
tum innuit·per quod ab omibus alijs hoīb⁹
ſpecificatur. Ipſe eñ ſic ſingulariter homo
extitit vt nec p̄mū ſimilē viſus ſit nec ha/
bere ſequētem. De cuius ſingularitate dic
Iob·xxxvi·Ecce deus excelſus ⁊ nullus ei
ſimil' in legiſlatoribus inuenit. In verbis er/
go huius euāgelij ſūmarim pſtrictis glio/
ſus iſte ⁊ ſingularis homo ihēſus x̄ps quin
qȝ nobis inſinuat. que fidel'r cōſiderata nō
modicum nos emēdant.ſ. bonorum ſuorum
diſtributōem·ſeruorum negociatōem·[illegible]ci/
atōnis rōem·bone rōnis remuneratōȝ·ma
le rōnis damnatōem. Primū ibi: homo q/
dam ⁊c. Scōm ibi: abijt ⁊c. Terciū ibi: ac/
ceſſit ⁊c. Quartū ibi: euge ſerue bone Quī
tum ibi: ſerue male ⁊ piger. Hec p̄ ordineȝ
proſequētes. Primo dicamus de bonorum
huius beati hoīs diſtributōe·qui vicȝ hō

in aſcēſione pegre proficiſcēs hoc eſt ī celū
dedit dona hominibus diſtribuēs nobis ſua
bona·⁊ vni dedit quīqȝ talēta·alij duo·alij
ꝟo vnū·vnicuiqȝ ſm ꝓpriā virtuteȝ. Sed p̄
hec quinqȝ talēta ſiue dona quīqȝ corpis ſen
ſus accipim⁹: dicēte Gre. pene eiſdem ver/
bis cū ſubiūgit. Quinqȝ talētis donū quin
qȝ ſenſuū videlicȝ viſus auditus guſtus ta
ctus et odorat⁹ exprimit·quos idcirco dñs
nobis ꝯtulit vt lucremur in eis qđ nobis ꝓ
ficiat in eternum. Hec breuiter dicta ſint de
mēbro primo ſcȝ bonorum diſtributiōe ⁊c.

I Secūdo đr đ ſeruorum negociatōe q̄ nos
ſum⁹. Qui ergo cū his quinqȝ ſenſibus tan
q̄ȝ cum quinqȝ talētis vult negociari volue
rit debet vſum eoruȝ ad tria fidel'r ordinare·
Primo debet eos ab omnibus illicitis de/
clinare ad bona ⁊ deo digna ordinare·et ex
eorum abiectis meliora cogitare: Primo di/
co debemus ſenſus noſtros ab illicitis ſ̄di/
nare ne hauriamus ex eis quod intus in a/
nima nos occidat·quia ſicut đr Prouerbi.
xiiij. Mors ſecus feneſtras poſita eſt·que ſi
intrare p̄mitit morimur corā deo. Nec ſuf/
ficit vnum ſenſum ab illicitis cuſtodire·ſed
oportet vt omēs per diligētem cuſtodiā ob/
ſeruant. Dicit eñ Gre. Quid ꝓdeſt ciuita
tem vndiqȝ muniri·pateat aūt aditus ex v/
na pte. De viſu đr Eccle.ix. Virginē non
aſpicias ⁊c·quia ꝓpter ſpeciē mulieris mul/
ti perierūt. De auditu Eſa·xxxiij. Qui ob/
turat aures ſuas ne audiat ſanguinem iſte
in excelſis hitabit. De olfactu đr Eſaie.iij.
Erit ꝓ ſuaui odore fetor. De guſtu apoſto/
lus. Nolite inebriari vino ⁊c. De tactu qui
cōmunis eſt ſenſus toti corpi dicit aplus·ij.
Corin.vij. Bonum eſt mulierem nō tange
re. Scriptura eñ ab oībus illicitis p̄cipit ab
ſtinere. Unde verſus· Sunt ſenſus quinqȝ
quorum male ſenſa relinque· Quare? Quia
iſti quinqȝ ſenſus ex corrupta natura ad illi
cita inclinati quinqȝ ſanctiſſimos ⁊ fortiſſi/
mos homīes pſtrauerūt. Nam viſus pſtra
uit euam·de quo Geñ.iij.đr. Vidēs muli/
er lignum q̄ eſſet pulcrum viſui: comedit ⁊ de
dit viro ſuo Item viſus ſtrauit dauid·qui
cum poſt multas ⁊ fortiſſimas victorias de
ambularet in ſolario domus ſue vidit berſa

bee ⁊c. Scōs ſenſus ſcȝ auditus deiecit adā
de quo đr Geñ·iij. Quia audiſti vocē vxo
ris tue plus q̄ȝ me maledicta terra in opere
tuo. Simil'r petrus: qui cum ad vocem vi'
ancille terrītus timuit mortem vitam negā
uit ſicut Mat.xxvi·⁊ Iohā.xviij. legit ma/
nifeſte. Tercius ſenſus.ſ. olfactus vicit iu/
dam·qui cum ſenſiſſet odorē vngenti effuſi
ſuper caput ihēſu indignādo ⁊ murmuran/
do dixit. Ut quid perditō hec ⁊c·qui male ꝓ/
ficiens vſqȝ ad dñi ꝓditōem·venditōnem·
deſperatōnem·⁊ ſuſpīius occaſionē miſera/
bilit' periuit. Quartus ſenſus guſtus. vicȝ
infatuauit eſau·qui illectus ex rufa lēticla
vendidit primogenita ſua·de quo đr Gene.
xxvi. Coxit iacob pulmētum: ad quod cum
veniſſet Eſau laſſus de agro ait. Da michi
de coctōe tua hac rufa. Cui dixit iacob. Vē
de mihi primogenita tua. At ille reſpondit
En morior quid mihi ꝓderūt primogenita
Et ſequit. Sic accepto lētis edullio come
dit ⁊ bibit p̄uipendens q̄ primogenita ven
didiſſet. Quintus ſenſus tactus videlicet:
ſtrauit ſampſonē p̄iter ⁊ ſalomonē·quorum
alter fortiſſimus in ſcriptura·alter vero ſa/
pientiſſimus memorat. ¶ Secundo
hi ſenſus ab illicitis cuſtoditi ⁊ abſtracti de
bent ad obiecta deuota ⁊ deo digna fidelit'
ordinari·vt eadem obiecta p̄ ymaginatiōȝ
ad interiora trāſmiſſa aīam ad deuotōnem
afficiāt: dirigēdo ſcȝ viſum ad ꝓximorum mi/
ſerias ꝓpter cōpaſſionē ⁊ ad ſanctorum mores
auditum ad p̄dicatiōes edificatorias ꝓpter
vite emēdatōem·guſtum ad refectōnes ne
ceſſarias ꝓpter ſolam corpis ſuſtētatōeȝ·ta/
ctum ad exercitatōes duras ⁊ aſperas ꝓpter
dei imitatiōem·ita videlȝ vt ſinguli ſenſus
tanq̄ȝ famuli fidel'r obſequētes dñe ſue aīe
rōnali certatim ad interiora deuotas mate/
rias offerāt vt ipa aīma tanq̄ȝ ſapiēs muli/
er ad fructuȝ meritorum ſe valeat excitare. De
his duobus exercitijs videlȝ ſenſuū ab illici
tis abſtractōne ⁊ eorūdem ad obiecta bona
ordinatōne đr Eccle.vij. Melius eſt ire ad
domum luctus q̄ȝ ad domū cōuiuij ⁊ de eiſ/
dem Bern. Habeat deuotus homo famili/
am ſenſuum ſuorum ſic ordinatā ⁊ diſcipliatā
vt dicat huic·Vade ⁊ vadat·⁊ alio veni et

veniat ⁊c. ¶ Tercio ex obiectis ſenſuū
debemus meliora cogitare· ipa obiecta ſoli/
cite eſtimādo dicētes ſingulis que ſenſibus
noſtris obijciunt. Quid ſibi vult iſtud: Et
inueniemus ſi iuſte ea eſtimabimus q nihil
penitus cōtinent vtilitatis: verbi gratia Si
viſus viderit pulcra· auditus audiat dulcia
⁊ guſtus ſentiat ſuauia nō illic reſideāt: ſed
ex his cogitēt boni viatores meliora· ſcꝫ dei
pulcritudinē· celeſtis armonie dulcedinem
⁊ ſic agat de reliquis. Hinc Bern. Prudēs
eſtimator reb9 vtit̃ p ſpeculo ⁊ in omni eo
quod cernit ſui amatoris reſultat memoria
aſpicit cūcta que cōdidit ⁊ quo cōdiderit fi/
ne: atqꝫ ex arra dilectōnis quam ꝑcontulit
ſapiēter eſtimat quāta ſeruauit in dotē: nec
dubium quī creator ſibi meliora reſeruaue
rit qꝫ dederit creature. Vilia ſunt ergo pre/
ſentia licet multa ex eis pulcra ⁊ dulcia ap/
pareāt· ſed optima ſunt que ſignant qd̕ pa/
tet per Eſa. qui omnia pn̄tia vocat ſomniū
dicens. Sicut ſomniat eſuriēs et comedit:
cum aūt fuerit expgefactus vacua eſt anima
eius· ⁊ ſicut ſomniat ſitiēs ⁊ bibit ⁊ poſtq̄m
expergefactus fuerit laſſus adhuc ſitit· ſic e/
rit multitudo omniū gentiū que dimicat ꝯ
tra montem ſyon diligēdo tpalia pluſqꝫ de
um· quod exponēs Greg. dicit. Sepe cōtin/
git dormiēti inopi vt ſe per ſomniū diuitē
videat: atqꝫ eiſdem reb9 animū extollat le
tatur ſe habere quod nō habet· ſed repente e
uigilās dolere incipit qui diuitiaꝝ imaginē
dormiēs tenebat· ⁊ tūc gemit ſub pauperta
tis pondere· qui ſe credidit diuitias poſſide
re. O ſi ſcripture non credimus tēpus pte/
ritum quod viximus ad memoriā reuoce/
mus ⁊ inueniemus q oīa pterita nihil dif/
ferūt iam a ſomno· cogitet ergo qui poterit
ſi expediat p breui ſomo pn̄tis vite eternam
vitā perdere: ⁊ cum hoc damno penas ppe
tuas ſuſtinere. ¶ Tercio videndū ē
de ſenſuū noſtroꝝ tanqꝫ talētoꝝ reddēda rō
ne· quod intelligit̃ in eo quod d̃r. P9 multū
vero tēporis venit dn̄s ſeruoꝝ illoꝝ ⁊ poſu/
it rōnem cum eis. Hoc autem tēpus eſt tps̄
mortis: in quo cum ſingulis nobis ponit ra
tionem cum vſura exigens quod commiſit
Deus enī qui in aſcēſione pegre pficiſcēs
aſcēdit in celum· in morte ſingulorū reuerti
tur rōnem exigēs de talētis. Quo aūt a no/
bis rōnem exigat: ipſe iudex nobis inſinuat
per Eſa. xxviij. vbi dicit. Ponam in ponde/
re iudiciū ⁊ iuſticiā in mēſura. Judiciū aūt
in pondere ponere eſt iudicare nos ſm pon
dus boni ⁊ mali quod cōmiſimus corā deo
verbi gratia. Peccata noſtra in dei iudicio
ponderant̃. vtrū cōmiſſa ſint ex ignorātia vl̕
malicia vel infirmitate· vtrū ex ſurreptōe vl̕
intērōne vel etiam moroſa deliberatiōe. Si
milr̃ bona noſtra ponderant̃ ſi difficilia ar/
dua vel leuia ſi ex deuotōe vel leui affectōne
vtrū volūtarij vel coacti obtulerimus ea dō·
⁊ ſm hec pondera boni ⁊ mali· merita vl̕ de/
merita· punitōem vel cōſolatōem· dānatiōē
vel glorificatōem reponderat nobis de9· qa
ſicut d̃r puerbio. xi. Equū pondus volūtas
eius· nam de reponderatōe maloꝝ d̃r deute.
xxv. Pro mēſura peccati erit modus plaga
rum· ⁊ in Apoca. xiiij. Quātū glificauit ſe ⁊
in delicijs fuit: tātum date ei de tormentis·
Modus aūt remetiēdi bona erit ſine modo
dicēte aplo. ij. Corin. iiij. Jd quod momen
taneum eſt in pn̄ti ⁊ leue tribulationis ſup
modum in ſublimitatē eterne glie pondus
operatur in nobis. Hinc. ij. paralippom. x. Ego
maius pondus apponā. Similr̃ iuſtus iu/
dex ponet cōtra nos iuſticiā in mēſura· bōa
noſtra ⁊ mala mēſurat̃ qꝫdiu ea fecerimus
ſi in lōgum ea vel vſqꝫ in finē cōtinuauim9
virtutem pſeuerātie attingētes: vtrum cir/
ca horam terciam ſextam nonam vel vnde/
cimam ad lucrādum exiuerimus· ⁊ ſm hāc
diuerſitatē noſtra negociatio a dn̄o iudicat̃
⁊ ſm hoc bona p bonis mala p mal̕ nobis
a dn̄o remetiunt̃. ita ſane vt in momēto in
ictu oculi ad infernum vel purgatoriū vel
etiam in celum ſm exigētiam negociatōnis
quā fecimus in talētis ictu rapidiſſimo trāſ
feramur. ¶ Quarto dicēdum eſt d̕ bo
narum negociationū remuneratōne quam
intelligimus in eo quod d̃r. Euge ſue bone
⁊c. verum quia in horum talētorum negoci/
atione triplex eſt difficultas. ſ. reſiſtentia· ca
rentia· continua dei reminiſcētia· ideo deus
dat nobis triplex pmiū illi triplici difficul
tati correſpondēs. ſ. dei dilectiōē· ſpūalem

cōſolatōem· eternam glorificatiōem. Pmo
dico quia magna eſt difficultas in refrena/
tōne ſenſuum: quos in charitate ⁊ ſerio oport
tet cōtinuo cohiberi· ideo remunerat nos de
us dans nobis ſuam dilectiōem vt cū illa
nō amamus auertētes omēs ſenſus ab eis
deū amare dulciter incipiamus· ipa enī tē
pora ſpreta ⁊ cōtempta vrgent nos ⁊ quaſi
ſtimulāt ad amādum deū. Aīa enī ad yma/
ginem dei qui amor eſt creata: inſitum hēt
naturalr̃ amorem· qui cū cōpeſcit̃ amare ſē/
ſibilia cogitur amare deū. Hinc Auguſtin9
Cum exhauſeris cor tuū ab amore mūdi hau
ries amorē dei ⁊ incipit inhitare caritas de
qua nihil mali poteſt pcedere. Scdo mag/
na eſt difficultas carere ſenſibilib9· de qbus
delectatōnes plurime hauriunt̃ dicente p/
pheta ex pſona ſecularium· Delectaſti me do
mine in factura tua ⁊c. Ideo loco corpaliū
delectationū exhibet nobis deus ſpūalē cō
ſolatōem· dās ſeipſum nobis in quo delecta
biliter fruemur omib9 his ſpūalr̃ que corpo
raliter dimiſimus pter deum· vt qui viſui
noſtro corpali ſubtraximus pulcra ſonora
auditui· olfactui ſuaue olētia· guſtui dulcia
tactui leuia: his in infinitū melioribus in deo
ſpūaliter perfruemur· quod expſſe inſinuat
nobis Aug. di. Quid amo cum te amo do
mine deus meus nō ſpēm corpis nec cādo/
rem lucis amicū oculis· nec dulces melodi
as delectabiles auribus· nō florum vngētoꝝ
aromatū ſuaue olētia· non māna ⁊ mella q̄
reficiūt guſtū· nō mēbra acceptabilia carnis
āplexib9· non hec amo cū amo deū meum. ⁊
tn̄ amo quādā lucem ⁊ quādā vocē ⁊ q̄ndā
odorem ⁊ q̄ndam cibum ⁊ quēdā amplexū
interioris hominis mei· vbi fulget aīme mee·
qd̕ non capit locus· vbi ſonat qd̕ non rapit
tēpus· ⁊ vbi olet quod non ſpargit flatus· ⁊
vbi ſapit qd̕ non minuit edacitas· ⁊ vbi he
ret quod nō diuellit ſocietas· ⁊ hoc eſt quod
amo cum amo deū meū. Item Bern. De9
eſt iuſtis forma ſpecioſiſſima ad oculū· ar/
monia delicatiſſima ad auditū. odor ſuauiſ
ſimus ad olfactum· ſapor dulciſſim9 ad gu
ſtum· amplexus delectabiliſſimus ad tactū
Cum igit̃ aīma habeat quinqꝫ ſenſus ſpūa
les ſicut corpus quinqꝫ ſenſus corpales· que
tenuit pter deū in corpalib9 delectatiōib9
retur vtiqꝫ ī ſpūalib9 cōſolari. Tercio quia
magna eſt difficultas in cōtinua dei remini
ſcentia pter difficultatē quā ſuſtinemus ex
ſenſuū cohibitōe· ideo remunerat nos deus
p eternam glificatōem· ⁊ hoc eſt quod pmit
titur nobis. i. Re. ij. Qui glificāt me glifica
bo ⁊ ego eos: ac ſi di. Qui glificāt me hn̄do
me ſemp p oculis: ⁊ hoſpitātes me in cordi
bus ſuis per cōtinuā rememoratōem: glifi/
cabo ⁊ ego eos deificās eos per eternā glifi/
catōem ¶ Quinto ⁊ vltimo dicendū
eſt de male rōnis dānatōne que intelligit̃ ī
eo quod d̃r. Serue male ⁊ piger· vſqꝫ ⁊ ſer
uum inutilē eijcite in tenebras exteriores. i.
in penas eternas. Qui enī volens cadit in
tenebras interiores culpabilis conſcientie
merito mittit̃ in tenebras exteriores. dāna/
tionis eterne. Pena aūt eterna d̃r triplicit̃
generalis. Primo pter oīm penaꝝ cōiūcti
onem· Hinc. iiij. Re. ix. d̃r. Quia dereliquē
runt dn̄m deum ſuū idcirco induxit ſup eos
dn̄s oīe malum· qui aūt dicit oīe nihil ex
cipit. Unde cum ꝑs multas penas nume/
raſſet di. Ignis grādo ⁊c. adiecit· hec omnia
ps calicis eoꝝ. Hinc Eze. xvi. Ecce ego con
gregabo ſup te amatores tuos cum vniuer/
ſis quos oderas ⁊c. Scdo pena damnatoꝝ
generalis d̃r· quia totū hoīem intus ⁊ extra
in corpe ⁊ in aīma ⁊ in omnib9 ſenſib9 mē/
bris ⁊ corpis pcib9 cruciabit· quod flēs pre
dixit dn̄s Luce. xix. di. Quia venēt dies in
te vſqꝫ· ⁊ coanguſtabūt ⁊c. Tercio pena dā/
natoꝝ generalis d̃r· quia oīa peccata cōmiſ/
ſa ſemp ardebūt· nec vnum ex omnib9 quā
tumlibet mīmum vnqꝫ poterit cōſummari:
dicēte dn̄o Mat. v. Amē dico vobis nō ex
iet inde donec reddat nouiſſimū quadran/
tem· vocās quadrātē nouiſſimum minimū
peccatum. Hinc Gre. Qui de magnis ma/
lis debitores ſunt ſupplicijs traditi etiā no/
uiſſimum quadrātem ſoluūt. Illis enī mi/
nima pcūtur qui maiora mala diſtricte de/
fleuerunt· quos aūt magna pmunt etiā ma
la mīma in gehenna pariter affligūt. Igit̃
quia cōfeſſor iſte talēta ſibi cōmiſſa a dō ad
lucrum poſuit ideo meruit in eccia tm̄ ſubli
mari· cuius meritis ⁊ pcib9 interuenientib9

celeſtiū honorum cōſortes fieri mereamur.

XV Sermo de ſancto agnete virgine.

Eſpondi voſ
vni viro virginē caſtam ex/
hibere xp̄o.ij.Corin.xi.Dic
Bern̄ R . Tria ſūt que
mrimoniū carnale cōſtituūt:que etiā ſpūa
liter intellecta matrimoniū perficiunt ſpūa
le.Sunt aūt iſta tria ſcꝫ deſponſatio. ſubar
ratio.cōſummatio.Per primum.ſ.deſpon
ſatōem cōſenſus nubentiū comprobatur.ꝑ
ſcōm.ſ.ſubarratōem ratificat̄.per terciū vi
delicet corpm cōiūctōnem mrimonium cō/
ſummat̄.Eſt tamē dr̄a inter hec duo matri
monia.quia in carnali matrimōio corpora.
in matrimonio vero ſpūali corda tranſferū
tur.In verbis ergo ꝓpoſitis p̄dicta tria ma
trimoniū cōſtituētia intelligunt̄.Nam ī eo
ꝙ apoſtolus dicit.Deſpondi:tāgit deſpon
ſatōnem quā ip̄e verbis ⁊ doctrinis inter a/
nimas fideliter comportauit.In eo autem
ꝙ dicit virginē caſtā:tāgit ſubarratōem.nā
virginitas arra eſt dicēte Bern̄.Qđ vnuſ
quiſqꝫ a deo ſinglr̄ accepit hoc illi arra eſt:
In eo aūt ꝙ ſubiūgit exhibere xp̄o tāgit ma
trimonij cōiūctōem.In his trib⁹ gloriatur
beata agnes mrimoniū inter ſe ⁊ deum ẏa/
citer cōſummatum.Nā de primo.ſ.de dſpō
ſatōne dixit iuueni qui eā adamauit et eam
ſibi deſponſari deſiderauit.Ipſi ſum deſpon
ſata cui āgeli ſeruiūt ⁊c̄.De ſcđo.ſ.ſubarra/
tione iterꝝ gloriat̄ ſubiūgēs.Anulo ſuo ſub
arrauit me dñs meus ihēſus xp̄s ⁊ tāqꝫ ſpō
ſam decorauit me corona.De tercio pergit
iterꝝ gl'iari di.Iam amplexib⁹ xp̄i caſtis a/
ſtricta ſum ⁊ corpori eius ſociata.ipſi iuncta
ſum in celis quem in terris poſita tota dīuo
tione quesiui:⁊ hec đ mrimonio beate agne
tis que iam ſponſo ſuo deo in celis eternalr̄
copulata eſt breuiter dicta ſufficiāt.Nūc ſti
lum ad morꝝ noſtrorꝝ edificatiōem cōuertē/
tes ⁊ diſcētes quō ⁊ nos poſſumus ſed⁹ nu/
ptia tum cum deo inire ⁊ cōtrahere vt ⁊ noſ
ſibi matrimonialr̄ copulati in eternū in cel'
cum ip̄o viuere valeamus Q Prop/
ter quod ſciēdum ꝙ aīma ad ymaginē dei
facta in ſui creatōne in libertatē quandam

poſita eſt in quā libertate ad bonū ⁊ ad ma
lum ſe poterit inclinare.hñs nichilominus
rectorē liberum eius arbitriū videlicꝫ guber
nātem ſe ⁊ regētem.⁊ ſic ineſt ei inter vitam
⁊ mortem.inter lucē ⁊ tenebras.inter bonū
⁊ malum cognitio iudicij ⁊ optō eligendi:
que vol uerit.ita vt hac libertate facta potēs
ſit bonum facere ſiue malum.Stāte itaqꝫ a
nima in hac libertate nō declinās animū
ſuū in hoc vel in illud per cōſenſum.tūc de⁹
⁊ omīs creatura certatim deſiderat ſibi ani
mam deſponſare:omīb⁹ acclamātibus.o ſi
trāſeat ad nos.Nec mirꝝ.ip̄a eñ eſt domina
mdi ⁊ nobilior omī creatura.⁊ ideo omnia
que ſunt ꝓcātur eam mādātqꝫ ei per ſenſus
corpis tāqꝫ per nūcios vt ſibi cōſentiat.⁊ ꝑ
cōſequēs alijs renūciet.hoc faciunt diuitie.
hoc delicie.hoc honores.hoc dignitates.hoc
poteſtates.hoc ſingula ⁊ vniuerſa apud ani
mam temptare nō ceſſant ⁊ ſingula iſtorū
ꝓmittūt ei ſufficientiā licet ſoluere neqāt
quod ꝓmittūt.Inter que omīa deus etiam
ad eam nūcios ſuos mittit.mādans ei per
Ihere.ꝓphetā.Reuertere ad me ⁊ ego con/
uertar ad te.⁊ Cāti.ij.Oñde mihi faciē tu/
am ſoror mea ſponſa.hoc eſt:inclina ad me
cōſenſum tuū.Hāc dei ⁊ oīm creaturarum
deſiderabilē acclamatiōem āmirās paulus
dixit.ij.Corin.iiij.Spectaculm facti ſumus
mūdo:angelis ⁊ homib⁹.quod exponēs ber.
dicit.O ſi ita eſt vt oculi oīum ſint in nos:
noſtri quo abierūt aut quare ip̄i ſoli receſſe
runt a nobis a dextris ⁊ a ſiniſtris tāto ſtu/
dio circūſpecti ſoli nos diſſimulamus ſpi/
cere vitā nrām.Dicūt eñ ſinguli ſi ad nos
pertrāſeat licet in tētōe diſſimili.nam deus
nos deſiderat vt nobis ꝓficiat.mundus vt
decipiat.dyabolus vt interficiat ⁊c̄.Nam đ
malis angelis ⁊ homib⁹ dicit p̄s.Me expe
ctauerūt peccatores vt perderent me.de bo
nis autem idē ip̄e dicit.Me expectant iuſti
donec retri.mihi.His itaqꝫ acclamatōnib⁹
dei ⁊ oīm creaturarꝝ in lōgū cōtinuatis hec
maxima hoīm multitudo plus credēs ſen/
ſuum vanitati vtpote p̄ntib⁹ qꝫ fidei verita
ti de abſentib⁹ ⁊ futuris abit ⁊ conſentit in
creaturas renūciās creatori.dicitqꝫ illđ Ex
odi.iiij.Sponſus ſanguinum michi es.ac

ſi dicat.Si te deum in ſponſū elegero vis
tū noſtrꝝ ſudorem nrm̄ laborem:⁊ vt pro te
ſanguinem nrm̄ fundamus.dicitqꝫ illđ iob
Recede a nobis ſciam viarꝝ tuarꝝ nolumus
⁊ quis eſt dñs vt ſeruiamus ei.Sicqꝫ con
tingit vt dño dicēte Luce.xiiij.alius vadat
ad villam ſuam ſpectādum.alius ad iuga
ꝓbādum.alius ad vxorē ſuā ad deliciādū
dicētib⁹ ſingulis ad nuncios dei.Rogo te
habe me excuſatū.⁊ ſic relicto deo adheren/
tes creature.tādem aliqñ miſeri experiunt̄
licet ſero ꝙ iſta ſenſibilia multa ꝓmiſerunt
⁊ parꝝ ſoluūt.iuxta illud Eccleſi.xx.Exigua
dabit ⁊ multa improperabit R Hic au
tem error ex triplici cā ſurgit.ſ.qꝛ bona mū/
di ſūt p̄ntia.apparētia.boni reſiſtētia.Primo
dico ꝙ iſte error ſurgit ex viſibilium p̄ntia
que vndiqꝫ ſenſib⁹ noſtris ſe ingerūt.De⁹
autem ⁊ eius bona minime iam vident̄.⁊ idō
mens aſſueta p̄ntib⁹ ad iſta viſibilia facilr̄
ſe inclinat dicens illud Sap̄.ij.Fruamur
bonis que ſunt ⁊ nō p̄tereat nos flos tempo
ris.hinc Bern̄.Niſi mens diſtricte ſeueritā
tis freno ab his ſenſibilib⁹ ſe cōtinue retra/
xerit nolens in ea labit̄ ⁊ in eis inuita delec/
tabilr̄ requieſcit.Scđo iſte error ſurgit ꝓpt̄
apparētiam quđ taliter eſt videndū.De⁹ eñ
indidit aīme rōnali naturalē appetitum vt
appeteret ſummū bonum qđ eſt deus:cōti
nens in ſe veraciter omē bonum.Ip̄e autē
cupiens nos ad ſe allicere bonorum ſuorū
vmbrā ⁊ quādam ſimilitudinē licet tenuē
ſparſit in creaturis.non vt illa nos decipe/
rent ſed ad deum trāſire inducerēt:tōcinan
tes ſapiēter ⁊ dicentes.Si hec trāſitoria ha
bent aliquid pulcritudīs dulcedinis ⁊c̄.qua
lia ſunt in deo qui hec omīa creauit.Unde
Bern̄.Noſtra deſideria in trib⁹ ſunt maxi/
me cōſtituta.ſ.in eo quod decet.quod expe
dit.⁊ quod delectat.Hec tria cōcupiſcim⁹
omēs ſed alius magis hoc:alius magis il/
lud.Alius eñ ſic deditus eſt voluptati que
delectat:vt nec quod decet.i.honorē.nec qđ
expedit id eſt diuitias quicqꝫ curet.alius au
tem queſtui incūbens.honeſtū diſſimulat et
iocundū.alius aūt voluptatis pariter ⁊ vtili
tatis negligentior ſolum vel maxime ſectat̄
honorem:nec rep̄henſibile eſſet deſiderium

eorꝝ ſi vbi veraciter inueniunt̄ hec quererēt.
que vere ſunt in deo.Et quia hec ſenſibilia
apparēter oſtdunt in ſe quod veraciter eſt in
deo:ideo aīma ſummū bonum ſomniās cre
dit ſe poſſe inuenire illud in iſtis trāſitorijs
⁊ caducis cōtenta ſigno ꝓ ſignato.⁊ ſic crea
ture que debebāt allicere ad deū facte ſunt
in deceptiōem ſtultis homib⁹.iuxta illđ Sa
pi.xiiij.Creature facte ſunt in deceptiōnē ⁊
tēptatōem hoīm ⁊ in muſcipulā pedib⁹ inſi
pientium. S Tercio iſte error ſurgit
ex eo ꝙ in primo aggreſſu ſpūalia hñt diffi
cultatem:p̄ntia autem aliquid p̄ferunt cū
quadā falſitate.eciā quia qui ī p̄ntia eligūt
florere ⁊ iocūdari pmittunt̄ ſm̄ illud pſal.
Dimiſi eos ſm̄ de.cor.eo.Qui autem in de/
um eligūt duris ⁊ cōtinuis labori⁹ exercē
tur.Unde Iob.x.Si iuſtus fuero nō leua
bo caput ſaturatus afflictōe ⁊ miſeria.Su/
per quod Gre.Iuſtus labore ſui certamis
afflictus caput leuare nō ſinit̄.vt hic p̄llus
a perpetua afflictōe liberet̄.Ex his ergo cau
ſis ⁊ multis ſimilib⁹ omēs pene relicto deo
ad trāſitoria ſe cōuertūt.Interim tū benig/
nus deus cōtemni ſe vidēs reuocat nos cō
tinue.⁊ ſuis cōtemptorib⁹ vt redeant etiā in
p̄mia repromittit clamans poſt tergū illud
Cant.vi.Reuertere ſunamitis.nūc per cō/
minatōem nunc per ſupplicatōem īuocans
abeuntes.Nam de comminatōe đ Oſee.ij
Dixiſti vadā poſt amatores meos:qui dāt
panem mihi lanā linum et oleum.⁊ ſequit̄
cōminatō.Ecce ego ſepiam vias tuas ſpi/
nis ⁊ ſepiam eā maceria ⁊ vias ſuas nō īue
niet.De ſupplicatōne vero đ Ihere.iij.
Uulgo đ.ſi dimiſerit vir vxorē ⁊ recedens
ab eo duxerit alium.nūquid non polluta ē.
nūquid reuertet̄ ad eam vltra.Tu aūt for/
nicata es cum amatorib⁹ multis:tamen re
uertere ad me ⁊ ego ſuſcipiam te dicit dñs
reuertere auerſatrix ⁊ non auertā faciē meā
a vobis quia ſanctus ſum ⁊ non iraſcar in ꝑ
petuum.O ſi aīa ex his in ꝓfundo cordis
intrinſecus ad pniam permota fuerit dicēs
ex omni affectu omnib⁹ ſuis amatoribus ⁊
mdi vanitatib⁹ illud Eſa.xxij.Recedite a
me amare flebo.In quib⁹ verbis indicit ſi/
bi a peccatis ceſſatōnem ⁊ de commiſſis cō

triũdem: ⁊ ſi ſic ad deum ꝑfecte conuerſa fuerit dicens illud Oſee.ij. Uadã ⁊ reuertar ad virũ meum priorẽ: quia bñ michi erat tũc magis q̄ nũc iurans ⁊ ſtatuens in reliquũ cuſtodire iudicia iuſticie ſue renũciãs prioribꝫ amatoribꝫ anteq̄ compleat verbum illud dicit deus. Ecce aſſum: dans ei anulum in manũ ſuam: per quẽ ſibi aĩam deſponſabit: vt ⁊ nos cum beata iſta virgine agnete dicere poſſimus. Anulo ſuo ſubarrauit ⁊c̄. Ex hoc mutuo cõſenſu deſponſatio eſt completa. ¶ Secũdo deus ſuam ſponſam taliter vt dictum eſt ad ſe cõuerſam tribus munuſculis ſubarrabit: ex quibꝫ decẽter ornata redditur deo grata. Primo dat ei tantũ q̄ monile adornans pectus ab omnibꝫ peccatis plenam puritatem. De quo ornatu gloriaꝛ Eſa.lxi. di. Induit me dñs: vſq̄ q̄ſi ſponſam ornatam monilibꝫ ſuis. Secũdo dat ei anulum adornãtem manũ .i. meritorie actõnis acceptabilitatẽ: vt cui nõ lõge ãte dictum eſt illud Eſa.i. Non accipiam munus a vobis: manus enĩ veſtre ſanguine plene ſunt etiã quãtũcunq̄ magnum: nunc aũt quãtũcunq̄ minimũ gratãter accipiat: dans ꝓ eo premiũ ſemꝑ durãs: intm̃ vt etiam ꝓ potu aque frigide ꝑmiũ ei donet. Dicit enĩ Gre. Cor ⁊ non ſubſtãtiã penſat deus: nec perpendit q̄tum in eius ſacrificio: ſꝫ ex q̄to offertur: quia ante dei oculos nũq̄ vacua eſt manus a munere: ſi archa cordis repleta ſit bona volũtate. Iſte eſt anulꝰ quem pater luce atteſtãte iuſſit dare filio reuertenti dicens. Date anulum in manu eius. De hoc anulo gl'iata eſt virgo de qua in pñti eſt nobis ſermo cum dicebat. Anulo ſuo ſubarrauit me. Tercio ſubarrabit deus ſponſã ſuam: ponens coronã in capite ſuo: ꝑ quã conuenienter intelligimus regalẽ dignitatẽ: vt q̄ non lõge añ abominoſa meretrix eſt vocata. Ier.iij. Sub omni ligno frõdoſo tu proſternebaris meretrix. Nũc cõuerſa ad deum nominetur amica ſoror colũba ſponſa mollis tenera: ⁊ quicquid delicacius poteſt dici. His enim omnibꝫ nomibꝫ deum legimus ipſam nomiare: ⁊ cui prius dictũ eſt Eſa.xlv. Deſcende ſede in puluere filia babilon ſede in terra. tace intra tenebras: quia nõ vocaberis vltra dñã regnoꝝ. Nũc ei cõuerſe ad dñm dr̃ in eodem .xlvij. Erũt reges nutricij tui ⁊ regine nutrices tue: vultu in terra demiſſo: ⁊ adorabũt te ⁊ lingẽt puluerẽ pedum tuorum. De hac corona dr̃ per Eze.xvi. Dedi coronam decoris in capite tuo. ⁊ ecce tps tuum tẽpus amantiũ. In quo verbo ſponſa trahitur ad aliud genus deuotõnis: vt nõ quecunq̄ dei ſunt deſideret ſed ipm deum cupiat: nam per hãc coronã nobilis facta incipit grãdia poſtulare ⁊ que excedãt omne meritum deſiderare. ¶ Tercio poſt p̄dicta m̃rimonium feliciter cõſummaꝛ quod taliter cõtingit cum aĩa ſancta ex donis arrorum ſupra modũ nobilitata: ⁊ ex verbis vltimis dicti ſcꝫ. Tẽpus tuum tẽpus amãtium prouocata. ⁊ quid petere debeat informata incipit audere magna: ita vt in ipm deum vt veniat ⁊ quod cepit compleat ex medullis cordis dirigat vota ſua: dicens cõtinuo clamore illud Cant.vij. Ueni dilecte mi: nam vt ait Bern. Deſideriũ vox eſt ⁊ valida. In q̄ deſiderio cum aliq̄diu decocta fuerit veniet deſideratus ⁊ ruit in amplexus dicens. Ecce aſſum afferẽs ſecum oĩa que dilectant que licꝫ ineffabilia ſint vtpote excedẽtia omnium intellectũ vt dicit Bern. Que ea que ĩ ſpũ aguntꝛ non verbo docentꝛ ſed ſpũ reuelãtur: eſt enim mãna abſcõditum quod nemo nouit niſi qui accepit: ex omnibꝫ tamẽ iſtis gratijs tres tantũ depingimus verbis quibus poſſumus. Nam in hac dei ⁊ aĩme coniũctõne affectus hominis inflãmaꝛ ad dĩuiſſimam delectatõem: intellectus illuminatur ad ſecretoꝝ reuelatõem: totus ſtatus interioris hominis ineffabilibꝫ gaudijs iocundatur: ſicut ab eo cognouimus qui replet⁹ bonis iſtis euaporabit ea nobis Augu. vicꝫ ſic di. Quid eſt illud dulce quod in recordatione dei me tãgere ſolet ⁊ tam ſuauiter afficere: vt iam totus quodãmõ a memetipo alienari: ⁊ neſcio quo abſtrahi incipiã ſubito innouor ⁊ totus immutor: ⁊ bene michi eſſe incipit vltra q̄ dicere ſufficiã: exhilaratꝛ conſciã: in obliuionẽ venit omnis p̄teritoꝝ doloꝝ miſeria: exultat animus: clareſcit intellectus: cor illuminatꝛ: deſideria iocundantꝛ: iamq̄ alibi neſcio vbi me eſſe video ⁊ q̄ſi amplexibus amoris intus teneor: et neſcio quid id ſit: ⁊ tñ retinere id ſemꝑ ⁊ nunq̄ ꝑdere toto niſu laborare: luctatur quodãmodo delectabiliter anim⁹ ne recedat ab eo qḋ ſemꝑ amplecti deſiderat: q̄ſi in illo deſideriorũ omniũ finẽ inuenerit: ſũme ⁊ ineffabiliter exultat vt nihil amplius q̄rens: nihil vltra appetens: ſemꝑ ſic eſſe volens. Nũquid ille eſt dilectus? Uere ipe eſt dilectus meus qui viſitare me venit. Non vt totũ infũdat ſe intus: ſed vt guſtandũ prebeat ſe: non vt impleat deſideriũ: ſed vt trahat affectũ. Et hoc eſt qḋ maxime ꝑtinet ad arram deſponſationis: ꝙ ille qui in futuro ſe tibi videndũ ⁊ perpetua poſſidendũ dabit: nũc aliquãdo vt q̄ dulcis ſit agnoſcas: ſe tibi guſtandum prebet qui viuit ac regnat ⁊c̄.

XVI. De ſancto fabiano ⁊ ſebaſtiano.

Iſti autem in perpetuũ viuent. Sap.v. ℟

Dicit beat⁹ Aug⁹. Iuſticia eſt virtus generalꝭ cõprehendens tot⁹ anĩe rectitudinẽ: que ꝯſiſtit in dicta ordinatiõe hominis ad deũ: ad ſe ⁊ ad ꝓximũ. Ex q̄ patet ꝙ omne quod ſortiꝛ veraciter rõem boni in virtute iuſticie ꝯtineꝛ. Et q2 iuſticia eſt optimũ in merito: iõ promittiꝛ ei optimũ in ꝑmio: ſcꝫ vita eterna: iuxta illud ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo ⁊c̄. vſq̄ qui operatur iuſticiã. Que aũt vita eterna ſit optimum in premio: oñdit Bern. ſic dicens. Homĩes deſiderant aurũ ⁊ argentũ: ſuꝑ omnia autem hec deſiderant vitã. Omnia enim q̄ ſunt: naturali deſiderio vitã cupiũt. Que ſi vitã hanc miſeram oĩa deſiderãt: q̃nto deſiderio ãplectenda eſt vita beata: in q̄ nulli⁹ rei ẽ penuria in eternũ. Ad quã vitã eternã per meritum iuſticie ꝑueniꝛ: ſicut patꝫ in verbo ꝓpoſito. Iuſti in perpetuũ viuent ⁊c̄. ac ſi dicatur. Qui vitam eternã que eſt ſũmũ bonũ deſiderat: fiat iuſtus: q2 ad hanc ſolũ ꝑ iuſticiã ꝑuenitur: qḋ ꝯſiderantes glorioſi iſti martires iuſticiam ad deũ: ad ſe ⁊ ad proximũ ſtrenue exercebant: dantes deo ſincerã charitatem: ſibi durã ⁊ amaram penalitatẽ: primo veritatem oſtendendo ei verbo ⁊ exemplo viam veritatis: ⁊ hec ꝑ memoria ſctõꝝ: dãtes alijs occaſionẽ diffuſius loquẽdi dicta ſufficiant. Uerbũ ꝓpoſitũ prout nr̃e edificationi expedit: q̃ntũ dñs dederit exponentes. In quibꝫ duo intelligimus: ſcꝫ meritum ⁊ premium. Meritũ in eo ꝙ dicit: iuſti: premiũ in eo ꝙ ſubiũgit in perpetuum viuent. Sed q2 ſm gregoriũ nemo infima deſerens repente fit ſũmus: ſed velut quibuſdã aſcenſorijs gradibus ꝑ incrementa ꝓfectuũ quotidie ꝑuenitur quouſq̄ tandẽ aliq̃n ad perfectõis celſitudinẽ aſſurgam⁹. ℣ Ideo ſciendum ꝙ ad perfectionẽ iuſticie attingendã ſeptem gradibꝫ ꝑuenimus: ſcꝫ fidei aſſertione: ſpei erectione: fideli ꝯfeſſione: ſtrenua exercitatione: elemoſinarũ largitione: mãdatoꝝ executione: iuſticie opatione. Hec per ordinem ꝓſeq̄ntes primo dicim⁹ ꝙ iuſti erimus ꝑ vere fidei aſſertionẽ. Notabiliter aũt vere fidei dicimus ad excludendũ fidem mortuam ſiue fictã. Fidem aũt mortuã dicim⁹ illam: que fidei opa nõ adiungit. dicente Iaco.ij. Quid prodeſt ſi fidem quis dicat ſe habere: opera aũt nõ habet. Nunquid fides poterit ſaluare eũ? nã ⁊ demones credũt ⁊ ꝯtremiſcunt. Sicut enĩ corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita ⁊ fides ſine opibus mortua eſt. Hinc gregorius. Fidei noſtre veritatem in vite noſtre ꝯſideratiõe debemus agnoſcere. Tunc enim vere fideles ſumus ſi quod verbis ꝓmittimus opibus adimplem⁹. Fictã etiã fidem illã dicim⁹: que ⁊ ſi opa habeat: charitatem tñ nõ adiũgit. Illud enĩ fictum dicim⁹ qḋ apparet ⁊ nõ exiſtit. Illam ḡ fidẽ fictam dicim⁹ q̄ per fidei aſſertionẽ ⁊ operationem apparet: ſed ꝑ dilectionem non exiſtit. Oportet ergo fidem verã ⁊ viuã per dilectionẽ ⁊ operationẽ pariter ⁊ aſſertionẽ exiſtere: que duo tangit apl's ad Gal.v. cum dicit. Neq̄ circũciſio aliquid valet neq̄ prepucium: ſed fides q̄ dilectionẽ operaꝛ. Per talẽ enim fidem xp̄s habitat in cordibꝫ nr̃is: ex cuius p̄ñtia erimus ſtatim iuſti. Que aũt per talem fidẽ iuſticiã ꝯſeq̄mur ſcripturarũ teſtimonio atteſtatur. Dicitꝛ enĩ Geñ.xv. Credidit abraam deo ⁊ reputatũ eſt ei ad iuſticiã. Item abachuc.ij. Iuſtus ex fide ſua viuit. ⁊ paulus Ro.i. ⁊ ad Hebre.x. Iuſtus me⁹ ex fide viuit. Uerũ q2 talis nõ fruſtra credit

ſed erigit hominē ad ſperandū: ideo vt iuſtꝰ
ex fide iuſtificetur adhuc viteriꝰ ꝓcedatur.
Z Sc̄do ergo iuſti erimus ex noſtre ſpei
erectione: ſpem nr̄am ad deū fiducialiter eri-
gentes. qua vt potenter poſſimꝰ erigere tria
debemus deuote ꝯſiderare ſcȝ promittentis
veritatē: volentis caritatem ⁊ oīpotentis
facilitatem. hec tria ſi deuote ꝯſiderabimus
ſpem nr̄am ad deū erigimus ſupra modum.
Hinc nr̄am ſpem conabat̄ erigere Bern.
cū dicebat. Si decreuerit deus ſaluare nos
continuo liberabimur ſi viuificare voluerit
vita in volūtate eiꝰ eſt ſi premia eterna lar-
giri licet ei q̄d vult facere: ⁊ ſubiūgit predi-
cta tria dicēs. Quādo enī ſperantium ſe po-
teſt deeſſe illa veritas tam veraciter promit-
tens. illa caritas tam dulciter ſtringens. il-
la maieſtas tam potenter ſoluens. que tāto
affectu rogat in ſe ſperari. ꝙ autē talis ſpes
conſtituat iuſtū ſiue iuſticiā tribuat dicitur
ꝓuer. xxviij. Juſtus vt leo ꝯfidit. Talis enī
fortis ſpes hominem facit fortiſſimum nihil ti-
mens nihil metuens ſicut leo: qui ad nulli-
us pauebit occurſum vt dicit ibidē. ſic ho-
mo qui totā ſpem ſuā in deū poſuit nihil ti-
met. Tertio amplius iuſtificabimur p̄ fide-
lem ꝯfeſſionē accuſantes nos ſuper omi in-
iuſticia: quā meminimus nos ꝯmiſiſſe. Jn
eo aūt ꝙ nr̄am iniuſticiā accuſamus diſpli-
centes nobiſmetipſis: in hoc iam iuſti appa-
rebimus corā deo. Naȝ accuſanti iniuſticia
remittitur: illa aūt iniuſticiā dimiſſa ſtatim
iuſticia ſubornatur. qȝ nō eſt mediū ponere
inter illa. Qȝ aūt ꝯfeſſio iuſtū conſtituat di-
citur ꝓuer. xviij. Juſtus prior accuſator eſt
ſui. A Eſt aūt triplex ꝯfeſſio. mētalis.
ſacramentalis ⁊ generalis. Mentalis quā-
do ꝯpuncti interius humili recognitiōe deo
mentaliter ꝯfitemur. de q̄ dicit̄ in p̄s. Dixi
confitebor aduerſum ⁊c̄. et illud. Cogitatio
hominis ꝯfitebit̄ tibi. Sacramentalis illa
dicit̄ que per xp̄m inſtituta ⁊ p̄ ap̄los ꝓmul-
gata eſt q̄ conſueto vſu ſacerdotibꝫ clauem
habentibꝫ ſm̄ morem eccleſie ꝯfitemur. De
qua Leui. xiij. Plaga lepre ſi fuerit in hoīe
adducetur ad ſacerdotē. Apertius aūt in no-
ua lege Math. viij. cū cuidam leproſo mūda-
to dixit ieſus. Uade oſtende te ſacerdotibuſ

hinc. i. Johan. i. Si ꝯfiteamur peccata nr̄a
fidelis eſt deus ⁊ iuſtus vt remittat nobis
peccata noſtra. Generalis dicit̄ que in arti-
culo neceſſitatis fieri poteſt cuilibet xp̄iano.
de q̄ dicit Augꝰ. Tanta eſt virtus ꝯfeſſiōis.
vt ſi deeſt ſacerdos in articulo neceſſitatis:
confitens habens deſideriū ꝯfitēdi poteſt
cuilibet ꝯfiteri. Uerū quia nō valet ꝯfeſſio
niſi ſatiſfactio ſubiūgatur. Quarto iuſticiā
ꝯſequimur per ſtrenuaȝ op̄ationem: exercē-
tes nos fideliter in oīu genere boni per que
ſperamus nos deo poſſe placere. Hec autē
iuſticia neceſſario ſrgitur ad predicta. quia
nec fides nec ſpes nec cōfeſſio quicq̄ꝫ ꝓdeſt
niſi op̄a adiungant̄. maxime ſi ad huiuſmō
di exercicia tēpus acceſſerit oportunū. B.
Hec aūt opera in triplici genere exercentur
nec extra illa aliq̄d exerciciū poteſt eſſe: ſcili-
cet cogitatiōe. locutione ⁊ op̄atione. ⁊ in his
occurrit tibi campus latiſſimus ſpaciandi.
Jn cogitatione ḡ cogita tua defectuoſa. dei
beneficia copioſa. mūdi ruinoſa. dei magna-
lia glorioſa. ⁊ ex his nr̄a deuotio excitat̄: ſine
qua op̄a noſtra parum valent. ⁊ ideo horta-
tur nos apoſtolus. i. Thimo. iiij. Exerce te
ad pietatem: hoc eſt ad deuotionem interio-
rem. quia exercitatio corporalis ad modicū
vtilis eſt. ſubaudi ſine interiori deuotione.
dicit enim Hugo de ſancto victore. Uiſibi-
lis actio quaſi corpus eſt. deuotio vero qua-
ſi anima. ⁊ ſicut corpus ſine anima mortuū
eſt: ſic actio ſine deuotione: ⁊ ſicut aīa cor-
pus viuificat: ſic deuotio actionem. Simi-
liter exerceamus nos in locutione loquētes
proximis vtilia dei magnalia econtra cauē-
tes vana ⁊ ſcurrilia ⁊c̄. Ad quod hortat̄ nos
apoſtolus Col. iiij. Sermo veſter ſemp̄ in
gratia ſale ſit conditus: vt ſciatis quomo-
do oporteat vos vnicuiq̄ꝫ reſpondere. Sic
etiam opera noſtra tripliciter faciamus. ſci-
licet cum diligentia. ſapientia. frequentia ſi-
cut in aliis ſermonibꝫ eſt expreſſum. de qui-
bus operibus cum eorum diligentia. iterū
dicit apoſtolus Col. vt ſupra. Quodcunq̄ꝫ
facitis ex animo operamini ſicut deo ⁊ non
hominibus. ſcientes ꝙ a deo recipietis re-
tributionem. Qȝ autem iuſticiam ex his cō-
ſequamur dicitur Eccleſi. xxix. Juſtus cor

ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad do-
minū qui fecit illū. quod exponēs Bern. di-
cit. Uigilemus ſup̄ opera noſtra ne vel ob-
mittamus quod preceptū eſt: vel q̄d prohi-
bitum faciamꝰ. Uigilemus etiā ſuper v̄ba
noſtra ne vel in eis deū offendere vel proxi-
mo nocere contingat. Similiter ſup̄ cor no-
ſtrum eſt precipue vigilandū. quod ſc̄dum
ſapientem omni cuſtodia eſt ſeruanduȝ. quo-
niam ab ip̄o vita procedit. Quinto iuſticiā
conſequimur ex mandatoꝝ dei op̄atione: vt
ſi omnibꝫ bonis intendere nō poſſumus ſal-
tem ea que magis vrgent ⁊ omnino neceſſa-
ria ſunt faciamus: ⁊ ad hoc merebimur dici
iuſti. Sic enī. ij. Mach. ix. dicit̄. Juſtuȝ eſt
ſubditum eſſe deo: vt q̄d ip̄e precipit ſubdi-
ti faciamus. C Sunt autē tres cauſe
ꝓpter quas mandatis dei eſt fideliter inten-
dendum: ſcȝ ꝓpter preſentis tp̄is quietatio-
nem. inferni euaſionem. regni adeptionem
De primo dicit̄ Eſa. xlviij. Utinā attendiſ-
ſes ad mandata mea facta fuiſſet ſicut flu-
men pax tua intendens de illa pace que eſt
vnanimis ſuſceptio emergentiū in tempo-
re: quā nullus habere poterit niſi ſanctus.
de ſc̄do dicit̄ ꝓuer. xviij. Qui cuſtodit mā-
datum cuſtodit animā ſuaȝ ſcȝ ab inferno.
de tertio dicit̄ Math. xix. Si vis vitaȝ in-
gredi ſerua mandata. Qȝ ſi mandatoꝝ ob-
ſeruatio ꝓpter eoꝝ multitudinē cuiq̄ꝫ nimiſ
difficilis videatur. ecce ⁊ in hoc prouidit no-
bis deus vt obſtruatur os loquētiū iniq̄:
⁊ fiat mūdus omnis ſubditꝰ deo dans vnū
mandatum caritatem videlicet: in quo oīa
alia includūtur: dicēte ap̄lo ad Gal. Omis
lex in vno ſermone inſtauratur ſcȝ dilige pro-
ximum tuū: ⁊ iterū plenitudo legis eſt cari-
tas legē continens ⁊ ꝑ hetas. quaȝ ſi ſolum
ſeruabimus omnia ſunt ſeruata. Uerum quia
difficile eſt vt mandata oīa obſeruentur. tū
eſt vt ꝙ in illis minus agit̄ elemoſinis ſup-
pleat̄. Sexto ergo iuſticia acquirit̄ elemoſi-
narum largitione. Juſtum quippe eſt vt ra-
tione affinitatis q̄ inter nos ⁊ proximos no-
ſtros cadit: vt is qui abundat ei ſubueniat
qui nō habet. Qui ḡ hanc exercet iuſticiā iu-
ſtus erit. hinc ꝓuer. xij. Qui negligit dam-
num ꝓpter amicū iuſtus eſt. qui enī ſibi dā-

num facit vt proximo indigenti ſubueniat
iuſtus eſt. hinc iterum Prouerbiorum. xxi.
Qui iuſtus eſt tribuit ⁊ nō ceſſat. ⁊ iterū ibi-
dem. xxix. Juſtus nouit cām pauperum.
D Ut ergo largitioni elemoſinarū deuo-
tius intendamus: tria bona q̄ ex elēoſina no-
bis eueniūt attēdamus. Tollit enī a nobis
damnationē delictoꝝ: facit purgationem et
eternam meret̄ glorificationē. quod in vna
ſentētia expreſſe legimꝰ Thob. iiij. Elemo-
ſina ab omi peccato ⁊ a morte liberat: ⁊ ipſa
eſt q̄ purgat peccata: ⁊ ſubdit̄ nō longe poſt
⁊ facit inuenire miſericordiā ⁊ vitam eternā
Jn quibꝫ verbis predicta tria lucide expri-
muntur. Septimo iuſti denominatiue a iu-
ſticia noīantur vt veraciter dicātur iuſti qui
iuſticiam op̄antur: quia ſicut albus ab albe-
dine. niger a nigredine: ſic iuſtus a iuſticia
nominatur hinc. i. Job. iij. Qui facit iuſti-
ciam iuſtus eſt. Uerū cum ſm̄ Bern. Juſti-
cia ſit virtus reddens vnicuiq̄ꝫ quod ſuum
eſt. hoc fac reddendo inferiori equali ⁊ ſupe-
riori vnicuiq̄ꝫ q̄d ſuū eſt ⁊ eris iuſticie obſer-
uator. Da ergo tibi tanq̄ꝫ inferiori veraȝ co-
gnitionem. eq̄li id eſt ꝓximo dilectiōem. ſu-
periori. i. deo ſubiectionē. Primo demꝰ no-
bis veram cognitiōem vt nos metip̄os veraci-
ter ꝯgnoſcamus: quia nemo (vt ait Bern.)
abſq̄ꝫ cognitione ſui ſaluabit̄. ⁊ alibi idē di-
cit: ꝙ hoc ꝓuerbiū. homo ſcito teip̄m. dicit̄
e celo cecidiſſe. Jnitium enī oīs ſalutis et
gratie ꝯgnitio noſtri eſt. Sc̄do demus ꝓxi-
mo dilectionē que adeo neceſſaria eſt vt ca-
dat etiaȝ ſub precepto: qȝ nec deus reputat
ſe diligi niſi ꝓpter eū et ꝓxiꝰ diligat̄. Tertio
ſubiectionē humilimaȝ demꝰ deo: q̄d ex oī
debito iuſtiſſimū eſt. de q̄ p̄s. Subditꝰ eſto
dn̄o ⁊ ora eum. item Eccle. li. Subiicite col-
lum veſtrū iugo eius. His ſeptē particula-
ribꝫ iuſticiis paulatim de die in diem a no-
bis exhaurimus iniuſticiā quouſq̄ꝫ tandeȝ
aliq̄n tota exalata ꝑfecta iuſticia ſubintra-
bit: ⁊ hoc eſt q̄d dicit p̄s. Exercitatus ſum ⁊
defecit pauliſper ſp̄us meꝰ. q̄d exponēs gre.
dicit. Quid eſt ꝙ dicit ſpiritus meus niſi
ſpiritus elationis ⁊ ſpiritus iniuſticie: qui
quanto quotidie in nobis deficit: tanto ſpi-
ritus dei in nobis proficit ⁊c̄.

XVII. De ſancto Uincencio.

Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſū
⁊ tollat crucem ſuā ⁊ ſequatur
me Math. xvi. ⁊ Lu. ix. E Dicit apo/
ſtolus Hebre. x. Uoluntarie peccanti iā
non relinquitur hoſtia ꝓ peccato: niſi quia no
illi denuo crucifigitur xp̄s: nō complantatur
iterū ſimilitudini mortis eius ꝑ baptiſmū
ſed ꝓpria iam ab eo lacrimarū vnda exigit-
ꝓpriā baiolare crucē. ꝓpria mortificare mē/
bra: eo ꝙ ſola ſcd̄i ade. i. xp̄i tribulatio pur/
gat quos ꝯtaminauit preuaricatio ſola pri
oris ade. vbi ḡ ꝓpria macula fuerit. propria
purgatio iure requiritur: nō ꝙ ꝓpria cuiuſꝗ ſa/
tiſfactio ſufficere poſſit. Quid enī eſt vniuer
ſa penitētia noſtra: ſm ꝙ nō compatiamur
omnino ſi poſſumꝰ ꝯtegnare. ⁊ tūc quod in
nobis minꝰ eſt ipſe ſupplet. modicū tñ id qd̄
tunc eſt: nō patitur deſeruari ſed vult deus: vt
qui ſponte membra nr̄a dedimus arma ini/
quitati ⁊ peccatis. ſponte etiā patiamur vt
per ꝓpriam paſſionē diluamus qd̄ volunta
rie eſt cōmiſſum. Fuit ergo pia iuſticia vt q
ex alieno peccato ſcꝫ originali obligati fui/
mus. et aliena etiā pena abſolueremur: ſed
qui ꝓpria mala cōmittit iuſtū eſt vt per pro
priam penā diluat ⁊ emendet: ⁊ ſm apl̄um
oēs peccauerūt ⁊ indigent gr̄a dei. neceſſe
eſt vt qui poſt ꝓpria cōmiſſa deū ſequi volu
erit ꝓpriam tollat crucē: ⁊ ſic ſequatur deū: et
hoc eſt ꝙ dicit veritas in verbo ꝓpoſito. Si
quis vult venire ⁊c. ac ſi dicat. Si quis eſt
de numero eoꝝ qui peccata ꝓpria commiſe
runt ⁊ ducti penitentia volūt venire poſt me
neceſſe eſt vt tales tollant crucē ſuā ⁊ ſequā
tur me. F In quibus verbis q̄tuor in/
telligimus: ſcꝫ humani arbitrij libertatem.
diuini exempli nobilitatē. ꝓprij meriti ſub/
limitatē. eterni premij ſecuritatē. Primū
ibi. ſi quis vult venire poſt me. ſcd̄m ibi: ab/
neget ſemetipſm. tertiū ibi. ⁊ tollat crucē ſu
am. quartū ibi: ⁊ ſequatur me. In primo mē
bro adhuc tria intelligimꝰ: ſcꝫ dei largitatē
hoīm libertatem. venientiū paucitatē. Pri/
mū ibi. ſi quis. ſcd̄m ibi. vult. tertiū ibi. ve/
nire poſt me. Hec oīa ꝑ ordinē exponētes
primo dicimus ꝙ in hoc nomine diſtribu/
tiuo quis: dei intelligimus largitatē qui oī
bus ſe offert nulli ſe denegans. vt ſit ſenſus
Si quis. i. quicunꝗ cupit nō denegetur illi beni/
gnꝰ occurſus ad grām offerendā. qd̄ tam ꝑ
figurā q̄ꝫ ꝑ ſcripturam poſſumꝰ declarare.
Per figurā q: incarnatꝰ ꝓ nobis ſemper in
medio inuenitur: ad inſinuandū ꝙ oībus ſe ex/
hibeat. Unī natꝰ ꝯtinuo in medio aīaliū po
nitur ⁊ in medio templi offertur. inuenis in
medio doctoꝝ inuenitur. in medio latronū
crucifigitur. reſurgens a mortuis in medio di
ſcipuloꝝ apparuit. qd̄ totū factū eſt ad inſi/
nuandū ꝙ oibus ſe exhibeat. Hoc etiā ꝓba
re poſſumꝰ ꝑ ſcripturā. dicitur enī Leui. xxvi.
Ponā tabernaculū in medio vr̄i ⁊ nō abij
ciet vos aīa mea ſcꝫ q̄ntū in me eſt. idē dicitur
deutero. xx. Dn̄s deus vr̄ in medio vr̄i. hinc
Actuū. x. dixit petrꝰ In veritate cōperi. q: nō
eſt ꝑſonaꝝ acceptor deꝰ: ſed in omni gente
qui timet deū ⁊ opatur iuſticiā acceptus eſt
illi. in quibus oibus dei ꝯgnoſcimꝰ largitatē
Scd̄o in hoc verbo vult intelligimꝰ hūani
arbitrij libertatē: ꝑ quā homo dignificatus
eſt ſuꝑ ceteras creaturas. q̄ libertas iō ei da
ta eſt: vt ſi volens bonū eligat digne remu
neretur cū poſſit malū. ſi vero volens malū
eligat digne puniatur cū poſſit bonū. De q li/
bertate dicit apoſtolus Gal. Uos in liber/
tatem vocati eſtis: tñ ne detis eam in occa/
ſionem carnis. quod exponens Bern. dicit
Hec eſt libertas qua nos chriſtus liberauit
vt nulla penitus creatura alia auellere nos
ab eo aut violenter auertere poſſit. ſola illū
noſtra deſerere poſſumus voluntate ⁊c. erit
forſitan peccatum in foribus ſed appetitus
eius ſub eo eſt. tñ aperire recuſet. renuat cō/
ſentire. ⁊ ſic in his que dicta ſunt declaraui
mus humani arbitrij libertatem que eſt pri
me deciſionis membrum ⁊ ſubdiuiſionis
ſcd̄um. G Tertio in hoc verbo ve/
nire poſt me. viuentium intelligimus pau/
citatem. licet enim facultas veniendi ad
regnum celorum data ſit omnibus ſicut in
euangelica patet parabola in qua oēs ad
nuptias ſunt vocati: pauci tñ venire dignā/
tur: excuſationis verba nuncijs mittentes.
quia a ꝓpria ꝯcupiſcentia abſtracti ⁊ illecti
ſinguli ad negocia ſua vadunt. Unī ſenſus
eſt. qui vult venire poſt me id ē ſi aliquis eſt
qui velit venire veniat. Hanc paucitatē con
queritur dominus Mich. vij. cū dicit. Ue mi
hi q: factus ſum ſicut qui colligit racemos
vindemie in autumno: non eſt botrus ad
comedendū: qd̄ adhuc apertius de Math.
xxij. Multi ſunt vo. p. v. el. Cauſā vero hu
ius reꝝ veritas in euāgelio inſinuat dicēs.
Arta eſt via q̄ ducit ad vitā. ſuper qd̄ verbū
dicit Criſ. Siquis viā que ducit ad vitā
laborioſam exiſtimat: ſue deſidie imputet et
non vie. Si enī tempeſtates pelagi. nautis
vulnera militibus. frigora ⁊ glacies agricolis
leuia ⁊ portabilia ſunt ꝓpter ſpē premij tē/
poralis. multomagis dū celū placet nullū
debet ſentiri periculū. Nullus ḡ aſpiciatur in
viam ꝙ arta ſit ſed quo ducit. i. ad celū: nec
aliam ꝙ lata ſit: ſed quo ducit. i. ad infernū
Quid ḡ in cauſa eſt ꝙ pauci veniūt. q: expe
rimur inquirēdo rōis cecitatē. ꝯcupiſcibilis
peruerſitatē. fallentis dyaboli ſubtilitatē. in
nobis cadendi pronitatē. reſurgēdi difficul
tatem. reſiſtēdi debilitatē. retrahentiū mul/
tiplicitatem. ⁊ iō conqueritur dn̄s Eſa. xxiiij.
Quō ſi pauce oliue q̄ remanſerūt excutian/
tur ex oleo ⁊ racemi cum fuerit finita vinde
mia. ſic dyabolus q̄ſi totā meſſem colligit et
deus q̄ſi poſt tergū eius colligit qd̄ remāſit.
vt dicere poſſit deus illud Ruth. ij. Uadā
in agrū ⁊ colligam ſpicas q̄ fugerūt manus
metentiū. H Sequitur ſcd̄m membrū
principale ſcꝫ abneget ſemetipſm. In q me/
riti noſtri ſublimitas deſignatur. qd̄ ad ſequē
dum deū valde neceſſariū eſt. Cū enim ſm
Eſa. i. a planta pedis vſꝗ ad verticē non ſit
in nobis ſanitas: ſed oīa retrarim a deo nos
retrahunt. ideo neceſſe eſt vt qui deū ſequi
deſiderat ꝑ fortiſſimā reſiſtentiam his reſi/
ſtat. Unī Bern. ſuper predicto verbo Eſa di.
Qd̄ in homie purū poterit inueniri ab intꝰ
manat. de corde exit peſtiferū virus ac dein/
ceps corpus occupat vniuerſū. Oportet ḡ
nos hec oīa abnegare: q: nō ſolū nō ꝓmouēt
ſequentē ſed impediūt proficere cupientem
Sciendū ꝙ tria ſunt q̄ nos oportet penitus
abnegare: ſcꝫ noſtra. nos ⁊ noſtros de quibus
oībus dicit Gre. Aliqñ monet nos dn̄s vt
noſtra relinq̄mus vt eſt illud. Niſi quis re
nunciauerit oibus que poſſidet non poteſt
meus eſſe diſcipulus. Aliqñ monet vt nege
mus nō ſolū noſtra ſed noſmetipſos vt eſt
illud. q vult venire poſt me abneget ſemet/
ipſm. Et fortaſſe nō eſt laborioſum relinque
re noſtra: ſed valde laborioſum eſt relinq̄re
noſmetipſos. minꝰ quippe eſt abnegare qd̄
habet. multū aūt valde eſt abnegare qd̄ eſt.
nec tñ ſufficit relinquere nr̄a niſi relinqua/
mus ⁊ nos. Sed quid eſt ꝙ dicimus relin
quamus ⁊ nos. ſi enī noſmetipſos relinqui/
mus quo ibimus: ſed aliud ſumꝰ per pecca/
tū lapſi. aliud per naturā cōditi. aliud qd̄ fe/
cimus. aliud qd̄ facti ſumus. relinq̄mus er
go noſmetipſos q̄les peccando nos fecimus
⁊ maneamus noſmetipſi q̄les per grāꝫ facti
ſumus: ⁊ ſubiūgit exemplū. Ecce etenī q ſu
perbus fuit. ſi cōuerſus humilis factus eſt
ſemetipſm reliquit: ſic de alijs vicijs ⁊ pecca
tis. de quibus dicitur ꝓuer. xij. Uerte impios ⁊
nō erunt: non q: omnio nō erūt per eſſentiā
ſed nō erūt in impietatis culpa. Niſi ḡ quis
a ſemetipſo deficiat ad eū qui ſuꝑ ipſm ē non
appropinquat. nec valet apprehendere qd̄ ſu
per ipſm eſt ſi neſcierit mactare qd̄ eſt. Aliqñ
monet nos dn̄s vt nr̄os relinq̄mus dicens
Math. x. Qui amat patrē ⁊ matrē plus q̄ꝫ
me: nō eſt me dignꝰ. In q omnis carnalita
tis affectꝰ exprimitur: qui oēs relinquēdi ſūt
penitus ꝓpter deū: ſed iā qui ſe a vicijs ab/
negat exquirēde ſunt ei virtutes vn̄ creſcat
I Sequitur ergo tertiū principale ſcꝫ tol/
lat crucem ſuā. in quibus verbis tria intelligi
mus: ſcꝫ ſufferendi promptam voluntatem
tribulationis aſperitatē. diſcretionis q̄litatē
Primū ibi tollat. ſcd̄m ibi crucē. tertiū ibi
ſuam. Primo ergo cum dicit tollat querit
deus in nobis promptam voluntatem.
qui enim aliquid tollit ad illud plena facie
ſe conuertit. Per faciem autem volūtas ac
cipitur que quanto ad ſufferendū eſt prom
ptior tanto apud deum tribulatio eſt nobi/
lior ⁊ acceptior: dicente Jaco. i. Omne gau
dium exiſtimate cum in temptationes va/
rias incideritis: quia vt ait apoſtolꝰ. ij. Co/
rinth. viij. Si voluntas prompta eſt ſm il/
lud quod habet accepta eſt deo. Scd̄o dicit

crucem in quo tribulatiõis tangit acerbita/
tem. Nõ eñi crucis acerbior paſſio denota
tur. Verũ q̃ effuſio ſanguinis ab eccleſia
iam receſſit. iõ loco crucis ⁊ effuſiõe ſangui
nis dubit aſpera corpis exercitia per q̃ pau
latim de die in diez ſanguis extrabit a dño
acceptantur: vt fiat qd dicit. iij. Re. ij. Ef/
fudit ſanguinẽ belli i pace. Q aũt talia exer
citia p martirio computentur expreſſe dicit
Bern. Vere martirij genus eſt ⁊ effuſio q̃/
dam ſanguinis in quotidiana corpis afflic/
tione: illo nimirũ quo cedũtur mẽbra fer/
ro: horrore quidẽ mitius ſ; diuturnitate mo
leſtius. ſic quippe in firmis ⁊ puſillis corde
neceſſe eſt vt quez ſemel p xpõ fundere non
ſufficiũt ſaltem minori q̃dam ſed diuturnio
ri martirio ſanguinẽ fundant. Tertio ſubiũ
git ſuã. in q̃ tangit diſcretionis moderataz
q̃litatẽ: vt ſit ſenſus. Tollat crucem ſuam. ſ.
ſuis viribus cõmenſuratã: ne p indiſcretiõis
imperiũ deficiant añ tpus: ⁊ per cõſis corona
perſeuerantie ãmittatur. ppter qd dicit ps.
Fortitudinẽ meã a te cuſtodiaz ⁊c: ⁊ aplus
hortatur. Rationabile ſit obſequiũ veſtruz: q2
nõ coronabitur niſi q̃ legitime certauerit. Le/
gitime aũt non certat qui deficit ante finẽ.
R Sequitur quartũ principale: ſcz ⁊ ſeq̃/
tur me. Quõ autẽ ipm ſeq̃mur vt ſui grãm
cõſeq̃mur Sciendũ q̃ dupliciter eſt ſequen
dus ſcḿ duplex eſſe ſuũ ſcz hũanũ ⁊ diuinũ
ita vt per nrm ſenſum interiorẽ ſuuz ſpũm
id eſt diuinitatẽ: ⁊ per noſtrũ hoiem exterio
rem ſuũ hoiem exterius fideliter ſequamur
De prima imitatiõe hortatur nos dñs deu/
tero. xiij. Dñm deuz veſtrum ſequimini.
Quõ aũt ipm ſic ſeq̃mur ſtatim ſubiungit
Ipm timere. mandata illi⁹ cuſtodire ⁊ au/
dire vocez eius. In quibus oĩbus hortamur
eũ ſequi ſcḿ diuinitatẽ. q2 nonduz apparuit
deus hõ. ſic ſecut⁹ eſt euz iob q̃ dicebat. Ve/
ſtigiã eius ſecut⁹ eſt pes meus. viã eius cu
ſtodiui: nõ declinaui ex ea. Quõ aũt hoc fa/
ceret ſubiũgit. A mãdatis labiorũ eius non
receſſi: ⁊ in ſinu meo abſcondi verba oris ei⁹
De ſcda imitatiõe dicit. i. pe. ij. Xps paſſus
eſt p nobis vobis relinquẽs exemplũ vt ſe/
quamini veſtigia ei⁹. hinc ex pſona hoïs di
cit bern. Sicut ego paupertatis ⁊ obediẽtie

hũilitatis patientie ⁊ miſericordie [illegible]
nabiles ſemitas terui. ſic ⁊ tu eaſdẽ [illegible]
incedas nõ declinãs ad dexteram nec [illegible]
ſtram. De his duobus modis ſequẽdi dñm
dicit Bern. Alcẽde o hõ q̃ olim priuſq̃ ver
bum caro fieret ⁊ habitaret in nobis: antiq̃
patres deũ ſequebantur ſoli ſpũi ei⁹ ſolo ſuo
ſpiritui adherentes. nunc aũt nõ ſolo ſpũitu
ſed ⁊ corpe ſequẽdus eſt: adeo vt cũ predicaſ
ptẽs terrenis leganĩ abundaſſe ſubſtantijs
de cetero niſi quis renũciauerit oĩbus que
poſſidet nõ poſſet ei⁹ eſſe diſcipulus. Seq̃/
mur g̃ deum q̃ntũ ad diuinitatẽ per volun/
tatis cõformationẽ: ſeq̃mur hoiem xpm imi/
tantes corpalem eius cõuerſationẽ: quod no
bis preſtare dignetur ⁊c.

XVIII. In conuerſione ſancti Pauli.

Imitatores mei

eſtote Philip. iij. L Dĩ
cit beatus Criſ. in libro de laudi
bus pauli. Quicquid patriarche. quicquid
pphete. quicquid apli ſeu quilibet ſancti ſi/
ue iuſti in ſe potentia⁹ aliquid acceperũt ſiue
oſtenderunt. hec oĩa ſimul colligens paulus
cũ tanto habuit cumulo cũ q̃nto nullus eo/
rũ bonũ quo excellebat impleuit. ⁊ ſubiũgit
Abel obtulit ſacrificiũ ⁊ inde laudatur: ſed
ſi pauli hoſtiã adducimus in mediũ. q̃ntũ
celũ a terra ſuperior apparebit. ſiquidẽ ſeipz
per ſinglos dies imolabat ipo dicẽte. Quo
tidie morior ppter vrãz gloriã fratres. Sed
nec hoc cõtentus qui mundũ vniuerſum ſta
duit imolare: ſed ⁊ abraam mirantur oẽs q̃
ad iuſſum dñi reliquit patriam ⁊ amicos.
Sed quomodo paulo poſſit equari. qui nõ
ſolum patriam ſed totuz mundum ⁊ ſeipm
reliquit. Stupent crucez Job omnes homi
nes propter patientiam. Sed quis paulũ
poſſit aſpicere. qui nec a tribus aut quattu/
or amicis opprobria ſuſtinuit: ſed ab omi/
bus infidelibus ⁊ nihilominus pro eiſdem
cupiuit anathema dicẽs. Optabam anathe
ma eſſe p fratribus meis. Moyſen paulus ſa
tis eminẽti virtute tranſcendit: qui ad aq̃s
cõtradictõis de verbis dñi diffidẽs dixit. Nõ
de petra iſta pducere poſſumus aq̃s. Paul⁹
vero de verbis dñi tm̃ cõfidebat. vt cõſtãter di/

Et ſi nos aut angelus de celo euãgeliſat ali
ud q̃ȝ euãgeliſamus vobis anathema ſit. De
ſtat vt paulũ angelis cõparemus: ideo reli
quentes terraz etiam celorũ faſtigia tranſea
mus. Quid ergo magnificũ in angelis pre
dicamus. quia pfecto oĩni diligẽtia deo ad/
herent ⁊ obediũt inceſſanter. paulus ãbo mo
le corpis adhuc grauatus adeo adheſit deo
vt cõfidenter diceret. Certus ſum q̃ neq̃ȝ
mors neq̃ȝ vita ⁊c: vſq̃ȝ. poterit nos ſepare
a caritate que eſt in xpõ iheſu. ⁊ tãq̃ȝ cum ip
ſis angelicis ſpiritibus degẽs iugi mẽtis con
templatõe morabatur in celis dicens. Noſtra
conuerſatio in celis eſt: vſq̃ȝ huc. verba ſunt.
Cri. Nos vero laudẽ eius amplius pſequẽ
tes facilr aſtruimus ipm maiorem pphetis
⁊ aplis extitiſſe. Naz pphete tam ſobrie ſpi/
ritu ſancto inſpirati fuerãt: vt ventura verbis
conſuetis ⁊ vſitatis hominibus nunciarent.
Paulus vero in abiſſum deitatis tam pro/
funde immerſus extitit: vt tam archana ac/
ciperet a dño verba. que non licz homini lo
qui. ex quibus tam inebriatus fuerat q̃ vtrũ
in corpe eſſet vel extra corpus neſcirz. Quid
autem de apoſtolis dicimus quibus licet mi
norem ſe ppter humilitatẽ dixerit Ego ſum
minimus apoſtolorũ inquiẽs. cõfidenter tñ
dicit ſe plus omnibus laboraſſe. Sed dicerz
aliquis. Cum paulus vt dictũ eſt ſupuolet
vniuerſos. quid ẽ q̃ tam abſolute ſe monet
imitari? Ad quod rñdet Cri. dicens. Poſſi
bile eſt dei iuſſa perficere ſi tãtummodo veli
mus. ⁊ omnẽ nature trepidatõem alacrita/
tis virtute ſupare. nihilq̃ȝ impoſſibile eſt eo
rum que a xpõ hominibus impantur. ſi eniz
q̃ȝtum in nobis eſt virium ponere velimus
maximũ deus adiungit auxilium. q2 ſi pm
pta in nobis volũtas fuerit nihil erit quod
nos a vtute poſſit pbibere. quia tale illi cor
pus fuit quale nobis eſt. talis aĩma tales ci
bi. ſed volũtas in illo mirabilr fuit ⁊ pclara
deuotõ. ⁊ hoc fuit p qd ille talis ⁊ tãtus eſſe
ctus eſt. Vt ergo pauli gñalem exhortatõez
qua ſe iubet imitari ad certos limites rſtrin
gamus M Sciẽdũ q̃ ipm debemus in
quattuor imitari: in quibus oẽ eius exercitiuz
totalr exhauritur. ſ. in pfecta cõuerſiõe. corpa
li exercitatõe. virtutũ acquiſitõe. ſublimi cõ

tẽplatõe. Hec p ordinẽ pſeq̃ntes. primo imi/
temur ipm in pfecta cõuerſiõe. Hec eñi con
uerſio fuit initiũ ſalutis ſue. ⁊ ſilr nos p cõ/
uerſionem initiabimur ad ſalutẽ. de q̃ horta
tur nos dñs iohel. ij. vbi dr. Cõuertimi ad
me in toto corde veſtro ⁊c. i. ſilr toti vertimi.
In quibus verbis pfecta cõuerſio deſignatur
Ad pfectã aũt cõuerſionẽ tria requiruntur. ſ.
terminus a quo recedamus. termin⁹ ad quẽ
veniamus. ⁊ motus quo trãſeamus. Termi
nus aũt a quo nos vertamus noſipi ſumus
eo q̃ ex nobis ⁊ a nobis nihil boni facere poſ
ſumus. ⁊ ideo cũ ſimus ſic inutiles a nobis
neceſſario recedemus. hinc Math. xvi. Si
quis vult veni. poſt me ⁊c. qd exponẽs greg
di. Niſi quis a ſemetipo deficiat ad euz qui
ſuper ipm eſt nõ appinquat. nec valet app/
hendere qd ſup ipm eſt niſi appinquat. nec
valz apprehendere qd ſup ipm ẽ ſi neſcierit
mactare qd eſt. N Sed di. ali. quis a
ſemetipo põt recedere? dico q̃ a nobis rece
dimus ſi volũtatẽ pprĩã abnegamus. qd fa
cere monemur Eccle. xviij. vbi dr. A volun
tatibus tuis auertere. quare? q2 ſicut oſee dr.
Cõfundetur iſrl in volũtate ſua. q2 nullũ bo/
num deo placere poterit factũ ex ppria volun
tate. hinc Eſa. dr. Ecce in die ieiunij vrĩ in/
uenitur volũtas vrã: ⁊ ſubiũgit. Nũquid tãle
eſt ieiuniũ qd elegi? ac ſi di. non. De q̃ ber.
Ego aũt nõ ſolũ hoc de ieiunio meo: ſed de
omĩ obſeruãtia monachi vbi inuenitur volũ/
tas ſua idipm ſentio. Grãde eſt ergo malũ
ppria volũtas qua fit vt bona tua nõ ſint bo
na. ab hac ergo recedam⁹ q2 nihil penit⁹ cõ/
fert boni. Termin⁹ aũt ad quẽ nos vertam⁹ ẽ
ipe deus quo nihil meli⁹. nihil digni⁹. nihil
vtilius poterit hẽri in hac vita pᵗer ⁊ futu/
ra. ſic. n. ipe de ſe di. Eccle. xxiiij. In me grã
oĩs vie ⁊ veritatis. Nihil ergo meli⁹ q̃ȝ vt
ad ipm cõuertamur. iugũ. n. ei⁹ ſuaue ẽ et o
nus eius leue: ita vt ſcḿ gre. p amore ei⁹ p/
ſecutio placeat. ⁊ oĩs p eo afflictio in mẽtis
dulcedinẽ veniat. nihil etiã dignius ẽ q̃ȝ vt
ad dñm cõuertamur. q̃ppe qui ppter nos de
celo veniẽs in oĩ ſua mĩa ſe totũ ad nos to/
talr inclinauit omĩa q̃cunq̃ȝ fecit in celo et i
terra in noſtram ſalutem ordinauit. quod
conſiderans Pſalmiſta admirando dixit.

Quid eſt homo quia magnificas eum· aut
quid apponis erga eum cor tuū? Itē: nihil
vtilius eſt q̄ȝ vt ad dn̄m cōuertamur· qꝛ vt
ait apoſtolus. In ipſo ſunt omēs theſauri ſa
piētie ꝛ ſcīe abſcōditi· ꝛ ideo qui cōuertꝰ ad
dn̄m ipſm̄ apprehendit in eo inueniet oē bo/
num ipſo dicēte· Qui inueniet me: īueniet
theſaurū ¶ Tercio dicendū eſt d̄ motu
per quē creſcamus. Hic aūt motus ꝓfectꝰ
noſtri per plenā ꝛ perfectā volūtatem in no
bis ꝓmouet. Cum eñ in regno aīe volun/
tas ſit regina quocūq̄ȝ ſe cōuertit· illuc totꝰ
homo totalr̄ ſe cōuertit. Unde Actu. ix. legi
tur: cum paulus ꝓſtratus in terrā iā ad do
minū conuerteret̄: obtulit ei volūtatē ſuam
ſtatim di. Dñe quid me vis facere· ac ſi di
cat. Cōuerſus offero tibi volūtatem: tu in
forma quid p̄ eā fieri digneris. Nam vt ait
Bern̄. Bona volūtas ī animo eſt origo om
nium bonoꝝ ꝛ oīm mater virtutum· ꝛ ideo
qui bonā habet volūtatē ſecum habet quic/
quid ei ad bn̄ viuēdum opus eſt· ideo con/
ſulit Bern̄. vt omī diligētia cōſideremꝰ ſta
tum volūtatis noſtre di. Cuſtos aīe ſue val
de ſolicitus eſſe debet circa cuſtodiā volūta
tis ſue· vt prudenter intelligat et diſcernat
quid in totum velit vel volēdū ſibi ſit· ſicut
eſt amor dei· quid ꝓpter illud velit· vt eſt a/
mor ꝓximi. deinde q̄ȝtum velit ꝛ quomodo
velit· vtrū quidē vſq̄ȝ ad cōtemptum ſui ipſi
us: oīm q̄ȝ que ſunt vel eſſe pn̄t· d hoc nō tā
tum ex iudicio rōnis: ſed etiā ex affectu mē
tis: vt iam volūtas pluſq̄ȝ volūtas ſit vt a/
mor ſit· vt dilectio ſit· vt caritas ſit· vt vni/
tas ſit· vt ſpūs ſit. Expedita autē hac conſi/
deratōne volūtatis: nunc quō in nobis pro
moueat̄ vt ſuā perfectōem attingat ē dicen.
¶ Sunt aūt de hac voluntate tria per/
currēda: per que cognoſcemus eius ꝓfectū
vel etiā defectum. ſ. de bone volūtatis q̄ȝti/
tate· qualitate· ꝓfectibilitate. Primo viden
dum eſt d̄ eius q̄ȝtitate· hoc eſt q̄ȝ magna eſ
ſe debeat. Habet aūt triplicē mēſuram: per
quā eius cognoſcimus quātitatē. Menſura
tur enim ad nrām poſſibilitatē. cognoſcibi/
litatem· dei voluntatē. Primo dico menſu
ratur ad nrām poſſibilitatē cum omia volu
mus que poſſumus virib3 adimplere d poſ

ſibilib3 nichil penitus obmittētes· ita viꝫ
vt nec infra p̄ deſidiā remaneamus nec mo
dum p̄ indiſcretū feruorē excedamus· qd̄ cū
cōtingit tunc noſtra volūtas eſt debite men
ſurata· ꝛ omēs tlēm voluntatē habentes in
libro dei· hoc eſt in libro vite veraciter ſūt cō
ſcripti dicēte pſal. Impfectū meum viderūt
oculi tui: ꝛ in libro tuo omēs ſcribent̄. Qd̄
exponēs Bern̄. dic. Qui omēs ꝓfecto q̄ qd̄
pn̄t faciūt· hoc eſt qui voluntatē ſue poſſibi
litati hn̄t cōmenſuratā. Ad hāc menſuram
hortat̄ nos apl's. ij. Cor. viij. di. Nunc fac/
to ꝓficite: vt quēadmodū ꝓmptus eſt animꝰ
voluntatis· ita ſit ꝛ ꝑficiēdi ex eo quod ha/
betis. Si eñ volūtas ꝓmpta eſt ſm̄ id qd̄
habet accepta eſt deo: non ſm̄ qd̄ non habet
ac ſi dicat. Si volūtas infra poſſe noſtrum
remanet vel ſupra poſſe ſuū ſe extēderit do/
mino nō eſt grata. Quomō aūt hanc men
ſuram apprehendere valeamuſ docet nos be
atus Bern̄. di. Cum volūtas noſtra in ſpi/
ritualib3 ꝛ in his que ad deum ſunt nō vult
quod poteſt ſtimulāda eſt ꝛ cogēda· cū vult
quod nō poteſt ꝛ pluſq̄ȝ poteſt regenda eſt ꝛ
per obſam refrenāda· cum aūt vult qd̄ pōt
laudāda eſt ꝛ ꝓſequēda. Sepe eñ ſi non ex
citatur, dormit ꝛ tan[illegible]bluiſcit̄ quo ten
debat ꝛ facile declinat quaſi a latere in obli/
gatōnes oblate delectatōnis· hāc mēſuram
pauci ſeruāt quod lamētabilr̄ conqueritur
Bern̄. di. Uix eſt aliquis qui in eis que ad
deum ſunt experiri velit quid poſſit etiā qd̄
ꝓmptiſſime poteſt q̄ñcunq̄ȝ ſm̄ carnem vel
ſeculum vel timor impulerit vel cupiditaſ
traxerit· ſed ſi fallimus homīes inſcios nō
nos ꝑmittas vt quaſi fallere volētes te fal
lamus noſmetipſos· non laboramus qꝛ non
poſſumus vel nō poſſe nobis videmur· vel
cōſuetudine ocij vel deliciaꝝ noſtrarū nos
non poſſe efficimus. Or ſi dixeris illud pro
uerbi. xxiiij. Uires non ſuppetūt. Rn̄det ſa
lomon ibidem. Qui inſpector eſt cordis ip
ſe intelliget ꝛ obſeruatorē anime tue nichil
fallit. ¶ Scd̄o noſtra volūtas com
menſurāda eſt ſuper ſcire noſtꝝ: vt ſine diā
exceptōnis omīa velimus que ſcimus eſſe
bona· ꝛ ecōtra omīa nolimus que ſcimꝰ eſſe
mala· Hāc eñ p̄rogatiuā hēmus p̄ ceteris

creaturis q̄ ſcire ꝛ cognoſcere poſſumus bo
num ꝛ malū per iudiciū rōnis· ꝛ bonum cu
pimus ex naturali deſiderio affectōnis dicē
te boecio. Ineſt mētib3 humanis naturalr̄
boni inſerta cupiditas. Si ergo naturaꝫ iu
uabimꝰ facilr̄ gratuito bonū volemꝰ? Unde
quādo ꝓpter deum volumus omīa que ſci/
mus ꝛ cognoſcimus eſſe bona· tūc eñ n̄ſum
negociū bene ſe habet· quia tūc omnia q̄ ſic
ſcimus ope veraciter ſi poſſumus adīplere
debemus· ſi aūt non poſſumus ꝛ vellemus
coram deo vt ait Aug. reputabit̄ eſſe factuꝫ
De primo dr̄ Ephe. vi. Scientes quoniaꝫ
vnuſquiſq̄ȝ qd̄cunq̄ȝ fecerit bonum hic reci
piet a dn̄o: ſiue ſeruus ſiue liber. De ſecun/
do dr̄ Jaco. iiij. Scienti bonū ꝛ non faciēti
peccatū eſt illi. Tercio cōmēſuranda eſt nr̄a
voluntas ad dei volūtatem. vt viꝫ velimꝰ
omīa que vult deus. ꝛ cōtrario affectu exe/
cremur omīa que non vult deus. Nobis .n
ex magna pte notum eſt quid velit deus · in
formati tam ex ſcriptura ex reꝝ figura q̄ȝ eti
am ex reꝝ natura· ꝛ ideo de negligētia n̄ poſ
ſumus habere excuſatōem. Hinc Baruch
iiij. dr̄. Beati ſumus iſrael q̄ñ que placent
deo manifeſta ſunt nobis: Quō autem hec
mēſura agenda ſit docet nos Bernar· dicēſ
Scio omnē creaturā aliam ab homīe velit
nolit ſubiectā oportere eſſe creatori· ſed a ra
tionali volūtaria exigit̄· at ſubiectōꝫ iſtam
triplicem neceſſe eſt eſſe· vt quod certuꝫ eſt
deum velle illud nos velimus omnīo· ꝛ qd̄
certū eſt deū nolle id nos ſimilr̄ execremur:
quod aūt incertum eſt vtꝝ deus velit an no
lit· nec velimus ex toto nec penitus nolimuſ
ꝛ ſubiūgit Bern̄. In hoc medio frēs totum
ſtat periclm̄ religioſoꝝ· quia hinc accidit vt
diſſimulemus dn̄i querere volūtatē· qꝛ no/
ſtram facere volumus ꝛ aliquam habere d
ignorātia excuſatōem. Quis eñ dyabolus
eſt ille monachus qui velle audeat qd̄ certū
eſt deum nolle aut ecōtra· ꝓpterea rogo fra
tres diligēter attendite: quoniā vt arbitror
nihil modo poſſetis vtilius audire: q̄ȝ vbi
certa eſt voluntas dei oīno ſequat̄· in his ve
ro reb3 vbi certum nihil poſſumus inueni/
re· nihil certum noſtra volūtas deſignet ſed
magis pendeat in vtrūq̄ȝ ꝛ p̄ceptoris ſui in

hmōi ſe ſubdat iudicio· optima enim atteſtaſ
volūtatis eſt obedīa in talib3 ambiguis.
¶ Scdm̄ principale eſt dicere de vo
luntatis qualitate· hoc eſt qualis eſſe debeat
noſtra volūtas. Hanc autē formam accipe
poſſumus ex ſimilitudine dīne voluntatis·
que lꝫ ſit vniformis ꝛ ſimpliciſſime eſſētie:
ꝓut eſt in deo· quia idem eſt quod deus· ſm̄
tn̄ effectus gratie quos opatur in nobis va
riatur· ſm̄ qd̄ homīes plus ꝛ minus ad vo/
luntatem ſuam in nobis eis ꝑficiendam ſe
diſponūt· quam diuerſitatē tangit apoſtolꝰ
Roma· xij. cum di. Obſecro frēs renouami
ni in nouitate ſenſus veſtri vt ꝓbetis que ſit
voluntas dei bn̄placens ꝛ ꝑfecta. Nā in eo
q̄ dicit volūtas in ſingulari: tangit volun
tatis ſimplicitatē· in trib3 autem illis q̄ ſub
iungit tangit in nobis effectuū multiplici
tatem. De hac dei volūtate dicit Bernarđ
Uolūtas dei eſt bona in noſtra conuerſiōe.
beneplacens in cōuerſoꝝ ꝓmordē· ꝑfecta in
ꝑfectōnis cōſummatōe. Uerum quia deuſ
bona ſua que in ſe habet per occultā quādaꝫ
vim generatiuā plantat ꝛ generat in nobis
que eſſentialr̄ ſunt in eo ꝛ accidentalr̄ in no
bis dicit Bern̄. Amor dei amorem aīme pa
rit ꝛ illius p̄currēs intētio: intētam aīmam
facit· ſolicitudoq̄ȝ ſolicitam· ꝛ ſubiūgit Ne
ſcio enim qua vicinitate nature cum ſemel
reuelata facie glām dei ſpeculari poterit aīa
mox illi cōformari neceſſe erit atq̄ȝ in eādē
ymaginem trāſformari· ſic a ſimili volūtas
dei bona nrām facit bonam· bn̄placens bn̄/
placitam· perfecta ꝑfectā. Primo ergo nr̄a
voluntas erit bona quādo ex bona volunta
te dei nouiter cōuerſi omnia que facimꝰ ſo/
lum in ſatiſfactōem ꝛ dīne offenſe placatio
nem ordinamus nichil aliud de omnib3 q̄
facimus intēdentes niſi vt deum placemꝰ
et peccata que cōmiſimus emendemus· q̄
poſtq̄ȝ dimiſſa fuerint: quod minime nos la/
tere poterit· nam ex remiſſione peccatoꝝ ſe/
renata ꝛ exhilarata ſurgit conſcīa tanq̄ȝ au/
rora poſt noctem que certiſſimū eſt ſignum
remiſſionis· incipimus iam placere dō mū
dati a feditate peccati ꝛ non hn̄tes maculā
neq̄ȝ rugam ex cuius placētia etiam incipit
nobis placere deus. Secūdo nr̄a volūtas

erit bn̄placēs cum ex ꝑmiſſa remiſſione in-
cipit nobis deus dulceſcere ita vt omnia q̄
facimus ſolum in dei bn̄placitū ordinamꝰ.
nihil oı̄no de vtilitate ꝓpria cogitātes vt di
cere poſſimus cū aplo.ij.Cor.v. Contendi
mus ſiue abſentes ſiue p̄ſtes placere do·ſi
ducialr̄ ſperātes ex his que in nobis ſunt ꝙ
⁊ nos placeamus deo: ſic em̄ ait Augu. Ille
placet deo cui placet deus. Item Bernar.
Qui nō placet deo nō poteſt illi placere de
us·⁊ cui placet deus deo diſplicere non po-
teſt. Tercio noſtra volūtas erit ꝑfecta cum
ex cōtinuatis prioribꝫ exercitijs deus īcipit
habere erga nos ꝑfectam volūtatē·hoc ē īci
pit habere plenam volūtatem ꝑficiēdi vitā
nrām cuius execucōem in tercio mēbro ꝓſe
quimur S Terciū principale eſt dice-
re de volūtatis noſtre ꝑfectibilitate. Plena
autē ⁊ abſoluta ⁊ ſumma ꝑfectio noſtre vo-
luntatis cōſiſtit in tribꝫ.ſ.in dei dilectiōe·tē
poralium abiectōne·boni ꝓ malo reddibitō
ne. Primo dico noſtra volūtas plene perfi
citur in dei dilectōne·hoc eſt cum voluntas
in tātum ꝓmouetur vt trāſeat in amorē· exi
ens a terminis ſuis vt amor ſit ꝓprie ⁊ ñ vo
luntas·⁊ hoc eſt qđ dicit Bern̄. Magna ad
deum ⁊ ꝑfecta volūtas amor eſt·dilectio ē·
adheſio eſt·caritas eſt·fruitō eſt·⁊ ſubiūgit.
Unitas aūt ſpūs hominis cum deo volūta-
tis ꝑfectio eſt: cum iam nō ſolūmō vult qđ
deus vult·ſic non tm̄ eſt affectus ſed in affe
ctu ꝑfectus·vt nō poſſit velle niſi quod de-
us vult: velle aūt quod deus vult·hoc ē iā
ſilem deo eſſe. Scđo volūtatis perfectio cō-
ſiſtit in tp̄alium abiectōne·quod contingit
cum homo in tm̄ abſorbet̄ in deo vt de tēpo-
ralibꝫ nec cogitare libeat nec hēre ⁊ hoc ē qđ
beatus Gre.vi.cum ait. Bone voluntatis
ſacrificium nunq̄ꝫ plene ꝑficitur niſi huius
mūdi cupiditas ꝑfecte deſerat̄·nam quicq̄d
in eo cōcupiſcit̄ hoc ꝓcul dubio ꝓximis tui-
demus. Tercio ꝑfectio volūtatis cōſiſtit in
boni ꝓ malo reddibitōne·vt vicꝫ manſueti
ad omēs ꝓ malo bonum omibꝫ exhibeamꝰ
De quo.i.Thi.v. Uidete ne quis malum
ꝓ malo reddat alicui·ſed ſemꝑ qđ bonū eſt
ſectamı̄ inuicē ⁊ in omēs·hoc eſt enim volū
tas dei in xp̄o ihesu in omnibꝫ vobis· ſcimꝰ

autē ꝙ volūtas dn̄i eſt perfecta. De hac au-
tem volūtate ex his tribꝫ collecta de Colo.
iiij. State perfecti ⁊ pleni in omni volunta
te dei. Quod nobis

XIX De eodem ſermo.ij.

Caſtigo corpus

meū ⁊ in ſeruitutē redigo. ⁊c.i.
Cor.ix. T Gre. ille mōis
omnibꝫ dꝫ ad exēplum viuēdi ꝑparari: qui
cunctis paſſionibꝫ carnis moriēs tm̄ ſpūali
ter viuit qui ꝓſpera mūdi poſtponit·q̄ nul
la aduerſa ꝑtimeſcit·qui ſola interna cōſide
rat·qui nulla illicita perpetrat·⁊ perpetrata
ab alijs deplorat·qui ex affectu cordis alie-
ne infirmitati compatit̄·ſicqꝫ in bonis proxi
mi ſicut in ſuis letat̄·qui ſe imitabilē in cū-
ctis que agit inſinuat ⁊ nichil in ſe hēat qđ
erubeſcat·qui ſic ſtudet viuere vt ꝓximorꝫ
arētia corda fluētis doctrine valeat irriga-
re·⁊ ſubiūgit· Ecce ſedus homo pulcrū de-
pinxit hoīem. Uerꝫ quia tales nūc nr̄is tem
poribꝫ in eccīa aut non inueniunt̄·vel ſi ſūt
in ſua humilitate abſcōdunt̄·quia ſicut in pri
mitiua eccīa ad alioꝝ edificatōem ſancti ſig
nis ⁊ prodigijs oſtēdebant̄·ſic nūc mundus
tantis malis plenus eſt vt neceſſario abſcō
dant̄. Ideo mō tales in exemplūꝫ ponendi
ſunt qui de hoc ſeculo trāſierunt ⁊ vitā ſuā
manifeſtāte deo nobis in exemplum viuen
di reliquerūt·qui mortui in corpe nec ꝺ lau
de timeāt ⁊ tamē alios per exēplū doceant.
ſcriptum nanqꝫ eſt. Ne laudes hoīem in vi
ta ſua. Sicut igit̄ glōſus iſte princeps pau
lus in priori ſermone ſeipm̄ nobis poſuit in
exemplum ꝑfecte cōuerſionis di. Imitato
res mei eſtote·ſic in iſto ſermōe ſe iterūꝫ no
bis ponit in exemplū corꝑalis exercitatiōis
di. Caſtigo corpus meūꝫ. Ut aūt huic mē-
bro omne corꝑale exercitium includamus.
U Sciendū ꝙ corꝑale exercitium in tri
plici dr̄a exercet̄.ſ.in bonorum operatione·
maloꝝ reluctatōe·aduerſoꝝ perpeſſione· in
his tribꝫ omne corꝑale exercitium complē
tur. Dicit ergo apoſtolus·caſtigo cor.meū
ac ſi di.quia bona volūtas nulla eſt niſi ꝓ-
cedat in opus·quia bone volūtatis proba-
tio exhibitio eſt operis·ideo quēadmodūꝫ

in priori ſermone me vobis propoſui in exē
plum perfecte ꝯuerſionis que potiſſimū cō-
ſiſtit in ꝓprie volūtatis abdicatiōe ⁊ diuine
voluntatis acceptione·ſic nunc pono me vo-
bis in exemplū corꝑalis exercitatiōis ·quia
nulla volūtas bona poteſt exiſtere que cū po
teſt nō curat in opus ꝓcedere·nec bona pote
rit iudicari ſi nō poterit opꝫ cōprobari. Pri
mo ergo de bonoꝝ operationē ꝓſequētes dici
mus ꝙ opa noſtra ad hoc vt grata a dn̄o ac
ceptentur triplicē debent habere decorē. De
bent em̄ eſſe fidelia·vtilia ⁊ difficilia. Fide-
lia deo·vtilia ꝓximo·difficilia nobis·in qui
bus decorata gratiſſima erūt deo. Primo ḡ
opa noſtra debent eſſe fidelia: vt in oībus q̄
agimus·nō qđ nobis vtile eſt ſed dei glām
⁊ eius beneplacitū inquiramus dicētes cū
ꝑs. Non nobis dn̄e non nobis. Qđ valde
ꝯgruū eſt ⁊ omnibꝫ debitūꝫ deo nr̄o·quippe q̄
oīa que in celo et ī terra opatus eſt ſm̄ de-
um ⁊ hoīem: nō ſibi opatꝰ eſt ſed miſericor-
diter oīa nobis·dicente aplo·i.Corinth·iij.
Oīa veſtra ſunt ſiue paulus ſiue appollo
ſiue cephas ſiue mūdus ſiue vita ſiue mors
ſiue p̄ſntia ſiue futura: oīa veſtra ſunt·vos
aūt xp̄i·xp̄us autē dei. Hanc fidelitatem ex
medullis cordiū amplectētes viciſſitudinē
ei rependamus: vt ſicut ipſe ꝓ nobis omnia
opa ſua fecit·ſic ⁊ nos viceuerſa ꝓpter eum
oīa opa noſtra faciamus: ſūme cauentes
ne aliquid faciamꝰ·qđ teſte ꝯſciētia nō poſ-
ſit in eius obſequiū ordinari·ne ex hoc nīm
obſequiū fiat infidele. De his fidelibꝫ dici
tur in ꝑs. Oculi mei ad fideles terre vt ſe ⁊c̄
qꝛ ſicut dicit̄ ꝓuer·xij· Qui fideliter agunt
placent deo·⁊ merito·qꝛ ſicut dicit̄ Eccle·vi
Amico fideli nulla eſt cōparatio: ⁊ nō eſt di-
gna ponderatio auri ⁊ argenti circa bonita-
tem fidei illiꝰ. Qui tanto ſunt acceptabilio
res q̄nto pauciores·nā in alijs virtutibꝫ fal
tem aliqui: ſed vere fideles pauci inueniun
tur·ſicut dicit̄ ꝓuer·xx· Multi ſunt miſeri-
cordes·virū aūt fidelē quis inueniet? Te
em̄ perdere q̄ſi nō ſis·factus tibi tanq̄ꝫ vas
perditū: ⁊ omībꝫ obliuiōi tradıtꝰ tanq̄ꝫ mor-
tuꝰ a corde vt ſoli deo in oībus intēdas·hoc
em̄ omnibꝫ virtutibꝫ mirabiliꝰ iudico·⁊ iō
pauci ſunt qui taliter ſint fideles·qđ inſinu

abat p̄ſſo Lu·xij·dicens. Quis putas eſt fi
delis ſeruus ⁊ prudens quē conſtituit dn̄s ſ
Paulus tn̄ hoc bonū habuit qui·i·Thi.i.
dixit. Gratias ago deo qui me cōfortauit in
xp̄o ieſu·qꝛ fidelem me exiſtimauit ponens
in miniſterio ſuo. X Scđo opa noſtra
debent eſſe ꝓximis nr̄is vtilia: vt vel per do-
ctrinā informētur: vel per bonoꝝ operꝝ exem
pla edificentur·qꝛ tunc opa noſtra ſimpla
tanto multiplicant̄ q̄nto plures ex eis edi-
ficantur. Si em̄ ex mandato ꝓximos nrōs
tenemur diligere vt noſmetipſos. Cur non
intendimus ſaluti eoꝝ ſicut nobis. Sint er
go opa nr̄a vtilia eis ⁊ nobis: vt nobis me-
rita cumulemus ⁊ ꝓximos edificemꝰ·qđ re
uera fecit apls·i·Corint·ix·dicens. Ego ſic
pugno ⁊c̄. Ad hec vtilia opera hortatur nos
apls tam in ſcriptura q̄ꝫ in ſuipſius exēpla-
ri figura. In ſcriptura cum dicat Rom·xv·
Unuſquiſqꝫ veſtrū proximo ſuo placeat in
bonum ad edificationē·etenim nō xp̄us ſibi
placuit: ſed ſicut ſcriptū eſt im properia ex-
probantiū tibi ceciderūt ſup me. ⁊ iterꝝ Co-
rin·x· Nemo qđ ſuū eſt querat: ſed qđ alteri
us. Hoc ipm̄ oſtendit in exemplari figura·
hoc eſt in ſemetipſo cū·i·Corin·x·di· Omni
bus per oīa placeo·nō q̄rens qđ mihi vti
le eſt ſed qđ multis. Tercia opera noſtra de-
bent eſſe difficilia vt ex hoc corā deo nr̄ affe-
ctus ⁊ deuotio cōprobetur. Nā debilia ⁊ in
firma opera deo nauſeam ꝓuocant ⁊ noſtra
in eis apparet tepiditas ·a qua nos excutere
dn̄s deſiderat cū per Eſa·xxxv·dicens. Con
fortate manꝰ diſſolutas ⁊ genua debilia ro
borate·dicite puſillanimes ꝯfortamini·⁊ am-
plius Hebre·xij· Curramus ad ꝓpoſitū no-
bis certamē aſpicientes in auctorē fidei ⁊c̄.
⁊ ſubiūgit. Recogitate eū qui talē ſuſtinuit
a peccatoribꝫ aduerſum ſe ꝯtradictionēꝫ: vt
nō fatigemini animis veſtris deficiētes·nō-
dum em̄ vſqꝫ ad ſanguinē reſtitiſtis aduer
ſus peccatū pugnātes·qui dn̄s ieſus ꝓpter
paſſionis difficultatēꝫ in agonia prolixius
orans q̄ſi guttas ſanguīs ſudauit·et ad hoc
ydoneū exemplar taliter agētes non impro
perat nobis dn̄s illud Hiere·xlviij· Nec iu
xta qđ poterat conatus eſt facere. O ſi dixe
rimus illud Prouer·iiij· Uires ñ ſuppetūt

otioſis fabulis ⁊ ſepe ob paruiſſimū conui-
uiū: imo qñqꝫ ꝓpter ſignū ita dereliquim⁹
caritatē: vt nō ſolū multis diebꝰ ſed etiam
menſibꝰ forſaſſis ⁊ annis: nec loqui nec ad
amicicias veniamus. ⁊ dū hec frequēter inſi-
nuo abſoluo apud deū conſcientiā meā. ſed
ad pauli caritatē redeam⁹. de q̄ dicit Criſ.
Sicut ferrū miſſū in ignē totū ꝑfecto ignis
efficitur. ſic paulus caritate ſuccenſus totus
effectus eſt caritas: cū quia beatiorē cunctis
ſe reputabat. ſine qua nec dñationū nec prī-
cipatū ſocius eſſe cupiebat: ſed magis cum
hoc eſſe extremus: imo etiā de numero puni-
corū q̄ ſine hac eſſe inter ſūmos ⁊c. Eius ḡ
exemplo ꝓuocati ſtudeamus eū in caritate
imitari que initiū ⁊ finis eſt oīm bonorū q̄
etiā nobis eſt neceſſaria: vtpote ſine q̄ peni-
tus nihil ſumus. ❡ Quod ſi decreuerī-
mus faciendū per tres grad⁹ quos ipſe pau-
lus ad Thi. i. nobis ꝓpoſuit in ipſa caritate
progredi nos oportet. ſic em̄ dicit Finis pre-
cepti eſt caritas de corde puro. ꝯſciētia bo-
na ⁊ fide nō ficta. que tria exponit Bern. ita
dicens Solū cor purū eſt qđ effluere neſcit
qꝛ nihil facilius fedatˀ corde expoſito: qđ ſo-
la continet caritas ne fruſtra pateat. Porro
ꝯſcientiam bonā habet ad oīs. qui proximi
bonū equevt ꝓpriū diligit. ſi quo min⁹ ꝯuin-
citur nō habere illā que nō querit q̄ ſua ſunt
Fides aūt non ficta eſt illa que ꝑ dilectionē
operatur. alioquin nō modo fictā ſed ⁊ mortu-
am eā iacobꝰ dicere nō veretur. Per cordis
ergo puritatē. ꝯſcientie bonitatē. fidei veri-
tatem caritas acquiritˀ ⁊ acquiſita ꝑiter cō-
ſeruatur. Cor aūt noſtrū veraciter depuratˀ
ſi intus captiuatur vt nō velit ſe extra fūde-
re ſup aliquā creaturā. quo facto cogitˀ deū
diligere. qui nobis eſt intimior q̄ nos ipſi ſi-
mus nobis. quē cū apprehendim⁹ cor noſtꝝ
intus cū eo permanet: ⁊ nō exponitˀ ad pec-
candū: ⁊ ſic puritas eſt plantata. Ex hac aūt
puritate bona ꝯſcientia naſcitˀ quod ſic ꝓba-
tur. Cū enim cor purū deū intus habeat qui
bonū eſt optimū ⁊ ſupremū: nō poteſt inui-
dere ꝓximis. imo gaudet ⁊ letatˀ de quibuſ-
cunqꝫ bonis ſucceſſibꝰ ꝓximorꝝ: qꝛ anima ex
generoſo bono quod deꝰ eſt generoſa facta
oīm hoīm bona diligit ſicut ſuū bonum. Ex
his duobꝰ ſequitˀ tertiū ſcꝫ fides non ficta
Cum em̄ priora duo bona videlicꝫ cor purꝫ
⁊ ꝯſcientia ocioſa eſſe non poſſint: exeunt in
opa que fiūt ex inſtinctu caritatis: ⁊ hoc eſt fi-
des nō ficta. que ꝑ dilectionē dicitˀ operari.
Cor ḡ purū quod effluere nō permittitˀ. bo-
na cōſcientia ꝑ quā malū nō admittitˀ. fides
nō ficta qua bonū non negligitˀ perfectaꝫ in
anima ꝯſtruunt caritatē. que vicꝫ caritas in-
tus cū deo conſtructa bona mira in anima
operatur. Que aūt bona operatur bern. oſten-
dit per ſimile ſic dicens. Res in igne lique-
ſcendo mollitur dilatatˀ ⁊ purgatˀ. ⁊ ſubiun-
git applicans ad amorē hunc triplicē ꝯſide-
ratim amore qui vere ignis dei eſt in ſe corda
reſoluens ⁊ ꝯflans in maſſam vnitatis quē-
admodū varia metalla ſoluta igne ꝯcurrūt
in vnū Cor ḡ igne caritatis emollitū fluit
ſed qꝛ nō effluit iō dilatatˀ a dextris ⁊ a ſini-
ſtris ſubueniēs pariter hoſtibus ⁊ amicis.
Porro ſic liquefactū ⁊ dilatatū purgatˀ vt
ad plenū excoquat ſi quā habet ſcoriā pur-
gatiſſimā reddens aīam. Ex quibꝰ iā dicitˀ
tria maxima bona in aīa generantˀ. ❡
Nam ꝑ cordis molliciē ⁊ liq̄factionem dei
⁊ anīe intelligim⁹ vnionē. per dilatationeꝫ
omniū tam amicorꝝ q̄ inimicorꝝ benignam
ſubuentionē. ꝑ purgationē predictorꝝ duo-
rum ampliorē iterū ꝓmotionē. Talē carita-
tem habuiſſe paulū credim⁹. de cui⁹ carita-
te dicit Criſ. Perfrui caritate xp̄i. hoc erat
paulo vita. hoc mūdus. hoc angls. hoc pre-
ſentia. hoc futura. hoc regnū. hoc promiſſio.
hoc bona oīa. hoꝝ em̄ que hic habentur nihil
aſperū. nihil ſuaue reputabat. ſic deſpicie-
bat aduerſa q̄ timemus vt ſolet herba putre-
facta cōtemni. tyrānos ac populos ſpirātes
furore velut quoſdā culices eſtimabat. mor-
tem ⁊ cruciat⁹ ⁊ mille ſupplicia q̄ſi ludū re-
putabat puerorꝝ. vn̄ cū magno feruore ver-
bū dei loqueretur dixit ad eū feſtus Act. xxvi.
Inſanis paule. Multe te lr̄e ad inſaniā cō-
uertūt. in hac ḡ caritate paulū q̄ntū poſſu-
m⁹ imitemꝰ. Scđo dicendū eſt de pauli hu-
militate. quā tam ꝑ nois interp̄tatōeꝫ q̄ꝫ ver-
borū ſuorꝝ prolationē ꝓfundiſſimā ꝯgnoſci-
m⁹ extitiſſe. Paul⁹ em̄ interpretatˀ modic⁹
eo qꝙ conſueto vſu loquēdi ſepe dicim⁹. pau-
paululū ex pēcta. i. modicū. hic aug. Paul⁹
nomē humilitatis eſt. ⁊ ſicut ſaulus dictuſ
eſt a ſeuicia ⁊ crudelitate: ſic cōuerſus dict⁹
eſt paulus ab hūilitate. Idem pꝫ ꝑ verborꝝ
ſuorū prolationē. dicit em̄. i. Corin. xv. Ego
ſum minimus aplorꝝ: qui nō ſum dign⁹ vo-
cari aplus: nec hoc ꝯtentus qꝙ ſit minimus
aplorꝝ: ſed vocat ſe minimū ſanctorꝝ Ephe.
iii. di. Mihi omniū ſanctorꝝ minimo data eſt
hec gratia in gentibꝰ: ſed adhuc amplius ſe
humiliat vocans ſe abortiuū qđ tanqꝫ fedū
⁊ abominabile ab oībus proijcitur cū. i. Co-
rin. xv. dicit. Nouiſſimo autē omniū tanqꝫ
abortiuo viſus eſt mihi. adhuc aūt ⁊ profun-
dius ſe humiliat vocans ſe nihil: cū. i. Cori.
xii. dicit. Et ſi nihil ſum ſigna tn̄ apoſtolat⁹
mei facta ſunt in vos. Sed neſcio quid ad-
huc humilius de ſe ſentiat ſcribens. i. Cori.
iiii. Factuſ ſum peripſima oīm vſqꝫ adhuc
Poſtremo ſup oīa priora ſe humiliat vo-
cans ſe maximū ⁊ precipuū peccatorē cū. i.
Thi. i. ſcribens dicit. Fidelis ſmo ⁊ oī ac-
ceptione dignus: qꝛ ieſus xp̄s venit in hunc
mundū peccatores ſaluos facere: quorꝝ pri-
mus ego ſum. Vocat ergo ſe mīmū aplorꝝ.
minimū ſanctorꝝ. abortiuū. nihil. peripſima
⁊ precipuū peccatorē: vt ex oībus his affe-
ctum ſue hūilitatis poſſet ſaltē tenuiter de-
clarare. ❡ Sed ne videatur hoc dice-
re q̄dam ſimulatione ſicut nos peccatores
ꝯſueuimus nos humiliare: dicentes de no-
bis tota die. Ego ſum peccator. Hoc exclu-
dit Bern. ſic dicens. Non faciebat hoc pau-
lus mentiendi precipitatiōe: ſed eſtimandi
affectione. ⁊ ſubiūgit ratione. Qui ḡ perfe-
cte examinādo ſeipm̄ intelligit ſuo peccato
nullius peccatū par eſtimat. qđ non intelli-
git ſicut ſuū. Sed adhuc aliquis ꝑgit vlte-
ri⁹ dicens. Ego non capio illud verbū quō
paulus in tam ſublimi vita exiſtens ſe tam
vilem ex affectu potuerit reputare. Dico qꝛ
quicquid boni habuit ſoli deo tribuit. iuxta
illud. i. Cori. xv. Gratia dei ſū id qđ ſum. ſi
quid vero mali habuit: ſibi ſoli adhibuit.
Q i hec ratio non ſumitˀ: ſaltem in hoc ipſo
admiremur prerogatiuā pauli qꝙ tam ſubli-
mis in vita tam vileꝫ ex affectu ſe potuerit
eſtimare. nam ⁊ ego tantā eius humilitateꝫ
cū tante vite ſublimitate oībus miraculꝭ ſu-
is iudico mirabilioreꝫ. nam ſm̄ Bern. rara
omnino ⁊ magna virt⁹ eſt: vt magna licet
operantem magnū te neſcias: ⁊ manifeſtā oī-
bus tuā te ſolum latere ſanctitatem. hoc ego
oībus virtutibꝰ mirabilius iudico. Sed re-
ſpiremus ſi placet ne auditores tedio fati-
gati ſi ſermo nimis in longū ducitur his q̄
adhuc de humilitate reſtant dicenda auida
deuotiōe non poſſint intendere interim ru-
minantes tanqꝫ munda anīalia ea que de
paulo dicta ſunt: vt ex his deſiderio inflam-
mati attenti⁹ audiant que ſequūtur ⁊c.

XXI. De eodem ſermo quartus.

Obſeruate eos qui ita ambulant ſicut habe-
tis formam noſtrā Phil. iii

❡ Dicit gregori⁹. Una-
queqꝫ virtus q̄ſi quibuſdam gradibꝰ ꝑfici-
tur quouſqꝫ per incrementa meritorꝝ ad ſū-
ma perducitˀ. alia nanqꝫ ſunt virtutum exor-
dia. aliud ꝓfectus. aliud perfectio. In his
ergo ꝓpoſitis hortatur nos apls: vt cū ipm̄
p̄ntē tanqꝫ formā exemplarē cui imprima-
mur hr̄e non poſſimus: vtpote tranſlatum
ad gloriā ſaltem eos qui p̄ntes ſunt ⁊ viuē-
di formā ex ſuis ſcriptis acceperūt: diligen-
ter obſeruemus vitā noſtram ad illorū re-
gulam informantes. Expeditis ergo in p̄ce-
dentibus glorioſi hui⁹ principis ꝑfecta cō-
uerſione. corporali exercitatione. virtutū ac-
quiſitione ⁊ noſtra qualicunqꝫ imitatione.
Viſa etiam pauli ꝓfundiſſima humilitate
Nūc reſtat dicēdū de eiuſdē hūilitatis imi-
tatiōe: hoc eſt q̄liter ipm̄ in hūilitate ⁊ ſi nō
in ꝑfectiōis culmine ſaltē tenuiter imitemꝰ.
qđ oīo neceſſariū eſt ad ſaluteꝫ eo qꝙ p̄dicta
oīa fructu vacua remanerēt ſi nō ꝯdimētuꝫ
hūilitatis hr̄ent dicēte gre. q̄libet aſſint cor-
pori: opa nulla ſunt ſi nō ex hūilitate ꝯdiā-
tur. ⁊ ſubiūgit. In cūctis ḡ q̄ agitis fratres
mei radicē boni opis hūilitateꝫ tenete. Cui
ꝯſentit bern. di. Inſipiēs ⁊ inſan⁹ ē q̄cunqꝫ
in alijs vite meritis q̄ꝫ in ſola hūilitate cōfi-
dit. que cum ita neceſſaria eſt omi ſtudio co-
nandum eſt vt eā poſſimus in orū ꝯſciētie
tranſplantare. qđ vt facili⁹ faciamus. P

Sciendum ꝙ virtus humilitatis ſicut cete
re virtutes queadmodū ſupra ꝑ gre. patuit
tres habet partes: ſcꝫ principiū. mediū ⁊ fi/
nem. Prima hūilitas eſt incipientiū. ſcd̃a
ꝓficientiū. tertia perfectoꝝ: que tres ſpecies
ex triplici radice ſurgūt in nobis: ſicut ex ſan
ctorum dictis patere poteſt. Nam hūilitas
incepta ſurgit in nobis ex cognitione verita
tis. hūilitas ꝓfecta ex deuotiōe caritatis. hu
militas perfecta ex ↄtemplatiōe diuinitatis
Hec tria per ordinē proſequētes dicimꝰ ꝙ
prima hūilitas ſurgit in nobis ex cognitiōe
veritatis. qḋ cōtingit cū primū reuocamur
ad noſipſos ⁊ audimꝰ vocem dn̄i dicētis in
tra nos illud Eſaie. Preuaricatores redite
ad cor. idq̄ȝ tam efficaciter ⁊ viuaciter agiť:
vt vox ipſa reducat nos ad noſipſos ⁊ arguēſ
ſtatuat ante faciē noſtrā: dicentes nobiſipſis
illud Ione. i. Qd̄ eſt opus tuuȝ. que terra
tua: ⁊ inueniemꝰ nos ī finitis ꝑcīſ qḋamo
do obuolutos. ꝓpter qḋ clamare cogimur in
celū dicentes nobis illud Iere. xvi. Ve mi/
hi: mater mea vt quid me genuiſti virum ri
xe. virū diſcordie: nō feneraui nec feneratuit
mihi quiſq̄ȝ. oēs maledicūt mihi. Naȝ ex
eo ꝙ deus ſtatuit nos ante nos vt dictū eſt
illuminamur intus ad cognitionē veritatis
in quo lumine cognoſcimꝰ que mala incur/
rimus ex peccato q̄ in hoc lumine cognoſce/
mus. Videmus quippe peccata que cōmiſi
mus. bona que omiſimꝰ. culpā quā merui/
mus. merita que amiſimus. offenſam quaȝ
incurrimus. regnū quod ꝑdidimꝰ. infernū
quē accepimus. ⁊ ecce fit dolor ſuꝑ dolorem
anxietas ſuper anxietatē. ex profundo cordis
clamātes ad dn̄m illud ps. In veritate tua
humiliaſti me. Qui aūt hec mala cognoſcit
veraciter niſi durior ſit lapide in ꝓfundum
humiliatur ⁊ vſq̄ȝ ad puluerē animo cōſter/
natur. ſic enim dicit Bern. Tu quicūq̄ȝ es
etiā ſi ſanctus es: ſi teipſm ad lumen verita/
tis intus ſine diſſimulatiōe inſpicias ⁊ ſine
palpatione diiudices: nō dubito quin hūi/
lieris tu in oculis tuis. factus tibi vilior ex
hac cognitione tui: Quis nec dum fortaſſe
idem eſſe patiaris in oculis alioꝝ. Et hec co
gnitio in humilem valde ⁊ amarā penitēti
am nos proſternit: tam diu nos macerantes
tamdiu caſtigātes q̄uſq̄ȝ deus miſertus no
ſtri dicat nobis illud Iere. xlij. Iam placa/
tus ſum ſuꝑ malo qḋ feci vobis. nolite time
re a facie regis babilonis. q̄r vobiſcū ſuȝ ego
⁊ ſaluos vos faciā ⁊ dabo vobis miſericordi
am ⁊ miſerebor veſtri ⁊ habitare vos faciaȝ
in terra veſtra. ¶ Scd̃a hūilitas ſur
git in nobis ex deuotiōe caritatis. qḋ contin
git cū per remiſſionē a peccatis liberati: leti
⁊ alacres currimus viā dei: iurantes ⁊ ſta/
tuentes cuſtodire iudicia iuſticie eiuſ. noua
q̄dam dilectione feruēter dn̄m diligentes:
in q̄ auide cupimus deo in omnibꝰ ⁊ per oīa
cōplacere: in quo feruore cū aliquādiu curri
mus. ecce ex q̄dam pia diſpenſatiōe deus po
nit nobis obicem ⁊ obſtaculū. volens expe/
riri vtrū in eius ſeruicio velimus ſtrenue ꝑ
manere: ꝑmittens quaſdā beſtiolas carna/
lium temptationū ex cauernis memorie in
mediū ſerpere. que de reliquijs peccatorum
tanq̄ȝ tinea de lana erūpentes: mentem ro/
dunt ⁊ lacerāt memoriā inquietātes. ⁊ hoc
eſt qḋ diciť Iudic. ij. Ego nō deleto gētes
que in medio tui ſunt: vt in ipſis expiat hie
ruſalem: vtrū cuſtodiant mādata dn̄i. Itē
in eodem. He ſunt gentes q̄s dn̄s dereliq̄t
vt erudiret in eis hieruſalem. ⁊ poſtea diſce
rent filij eoꝝ certare cū hoſtibꝰ ⁊ hēre conſue
tudinē preliandi. Hinc Bern. Benignꝰ de
us nō permittit electū ſuū temptari in prin
cipio ſuꝑ iſtud qḋ poteſt. vn̄ fit vt nec dam
ni quātitas: nec recuꝑandi difficultas quā/
ta eſt innoteſcat. ſed poſtea innoteſcit aliq̄li/
ter rei difficultas ⁊ fruſtra ſperata facilitas
euaneſcit. Et ecce tribulatio ſuꝑ tribulatio/
nem ex importunitate impugnantiū vicioꝝ
Unde q̄ȝdiu veri boni maior cōcupiſcentia
vel maior delectatio mentē hoīs nō obtinu/
it cū exoſa q̄dam voluptate geſtoꝝ. viſoꝝ. au
ditorū pantur imaginatiōes ⁊ ad cogitāda
ſpūalia ⁊ diuina: lumē oculorū ſuoꝝ ⁊ ipſm
non eſt ſecū. ⁊ tpe pſalmodie ⁊ orōis cetero
rūq̄ȝ exercitiorū ſpūalium in corde ſerui dei
etiā reluctantis ⁊ nolētis imaginatiōes vol/
uūtur: ⁊ cogitationū fantaſmata verſantur.
a quibꝰ velut immūdis auibꝰ circūuolanti
bus ſacrificiū deuotiōis vel orōnis rapitur
de manu tenētis: vel ſepe polluitur vſq̄ȝ ad
lacrimas offerentis: ⁊ ideo ex hac ↄſideratī/
one humiliant nihil penitus ſe facere iudi/
cantes ⁊ vn̄ ſe deficere exiſtimant inde ꝓfi/
ciunt neſcientes: q̄r licet in opibus forſitan
minus faciant. feruor tn̄ ⁊ hūilitas ꝓmoue
tur: q̄ facillime euaneſceret ſi ad votū oīa
ꝑuenirent. Hinc Gre. Nōnunq̄ȝ ad conce/
pta deſideria minime ꝑueniť vt ipſa interue
niente tarditate ad eadē deſideria laxato ſi/
nu mētis dilatentur: ⁊ que extenuari fortaſ
ſe impleta poterant: repulſa magis creſcant
Vn̄ ſemen in terrā iactū gelu premiť ⁊ poſt
pluuiā quo foras citius apparere cōpellitur
vt eo intus fecūdius radiceť: ⁊ quo vetatur
ꝓgredi inde citiꝰ cogiť multiplicari: ⁊ ex hiſ
oīibus hūilitas ꝓmouetur. de q̄ dicit ps.
Quaſi lugens ⁊ contriſtatꝰ ſic humiliabar
De hac duplici humilitate dicit bern. Eſt
humilitas quā veritas parit ⁊ nō hēt calorē
⁊ eſt hūilitas quā caritas format ⁊ inflam/
mat: ⁊ hec quidē in affectu eſt. illa aūt in co/
gnitione. ¶ Tertia hūilitas ſurgit ex
ↄtemplatione diuinitatis in qua q̄nto alti/
us ꝓficimus tanto profundius hūiliamur.
q̄r q̄ntumcunq̄ȝ modicū eſt: qḋ de bonis dei
ↄtemplādo accipimꝰ. hoc ipſm tam magnū
tamq̄ȝ excellens eſt vt in eiꝰ ↄparatione vile/
ſcat penitꝰ oīs creatura. qḋ tam figura q̄ȝ
ſcriptura lucide declarať. Figura. Dicitur
eīn Ezech. i. Cū fieret vox ſuꝑ firmamentū
ſtabant aīalia ⁊ ſubmittebant alas ſuas.
qḋ exponens Gre. dicit. Cū ſanctoꝝ mētes
creatoris ſui potentiā intenta ↄtemplatiōe
ↄſiderant vileſcunt eoꝝ animo virtutes q̄s
hn̄t: ⁊ tanto apud ſe fiūt hūiles q̄nto illud
altū eſt qḋ ſuꝑ angelos ſonat. Idem patet
ꝑ ſcripturā. Dicit eīn iteruȝ Gre. Sancti q̄
apud deū altius ꝓficiūt: eo ſubtilius indi/
gnos ſe eſſe deprehendūt. q̄r dn̄i proximi lu/
ci fiunt: quicquid eos in ſe latebat inueniūt
⁊ tanto ſibi foras deformes apparent. quāto
magis pulcrū eſt qḋ de deo vident. q̄r vnuſ
quiſq̄ȝ ſibi dū tactu veri luminis illuſtratur
oſtiditur: ⁊ vn̄ cognoſcit quid eſt iuſticia in/
de erudiť vt etiā videat quid ſit culpa. Cuȝ
eīn ſm̄ philoſophū. oppoſita iuxta ſe poſita
magis eluceſcant. hinc eſt ꝙ ꝑ dei ſublimia
noſtra vilia melius cognoſcūtur. hinc abra
ham alas depoſuit qui loquens cū deo cinerē
⁊ puluerem ſe vocauit. Hinc moyſes alas
depoſuit: qui mox vt verba dei audiuit: loq̄
ſe neſcire deprehendit dicens. Obſecro dn̄e
nō ſum eloquēs ab heri ⁊ nudiuſtertius ex
quo locutus es ad ſeruū tuū. hinc dauid a/
las depoſuit qui cōtemplans dn̄m vocauit
ſe canem mortuū ⁊ culiceȝ viuū. hinc bern.
Nunq̄ȝ deprehendit ſe meliꝰ modus huma
ne imꝑfectiōis q̄ȝ in lumine vultus dei ⁊ in
ſpeculo diuine viſionis. ¶ Tertio di/
cendū eſt de pauli benignitate: q̄ȝ piꝰ q̄ȝ be/
nignus extiterit circa oēs. Hanc aūt beni
gnitatē tripliciter exercebat: ſcꝫ cōtra perſe/
quētes. ↄtra delinquētes. ↄtra quaſlibet mi
ſerias ſufferētes. Naȝ ſuos ꝑſecutores qui
ſuā mortē aſpirabant. ſanguinē ſitiebāt. ex/
cuſando defendit dicens. Ro. x. Fratres te/
ſtimoniuȝ illis ꝑhibeo. q̄r emulationem dei
habent: ſed nō ſm̄ ſcientiā. Nec hoc ↄtētus
ſed cōuertit ſe ad orōeȝ di. Ro. vt ſuꝑ. Fra/
tres voluntas cordis mei ⁊ obſecratio apud
deū eſt ꝓ illis in ſalutē. Nec hoc cōtentus
ſe optabat eſſe anathema dicens Ro. ix.
Optabat anathema eſſe ꝓ illis. Vn̄ Criſ.
Nemo vnq̄ȝ tantū dilexit amicos. q̄ntū ille
dilexit inimicos. q̄nto enim amplius offe/
rebantur tāto plus eoꝝ inſaniā miſerebať.
Scd̃o benignus extitit contra delinquētes.
vn̄ ipſe dicit Corin. iij. Lugeo multos. q̄ an
tem peccauerūt ⁊ nō egerūt penitentiā ſuper
immundicijs ſuis. Criſ. Nullus vnq̄ȝ tan
tum doluit ꝓpria mala quātum ipſe aliena.
nam vt alij ſalui fierent: ipſe a celorū gloria
cupiebat excludi. q̄ſi enim totū mundū ipſe
genuiſſet. ſic ꝓ omnium peccatis doluit. ſic
oēs in dei regnū feſtinabat inducere. do/
cendo. orando. ſupplicando. pollicendo. ali/
quando eternis. aliq̄n p̄ntibus. aliq̄n ſmo/
nibus. aliq̄n rebus. aliquādo ꝑ diſcipulos.
aliquādo literis. aliq̄n per ſemetipſm cupie/
bat eripere lapſos. ſtantes ↄfortare. ↄtritos
ſaluare ⁊c̄. Tertio benignus extitit circa oēſ
hoies quaſlibet miſerias ſufferentes. Unde
ipſe dicit. Omnibꝰ oīa factus ſum: vt oēſ
ſaluos facerem. ſubiūgens. Quis infirma/
tur ⁊ ego non infirmer. quis ſcandalizatur
⁊ ego non vror. ¶ Qualiter autem

paulū in hac benignitate imitari debeam⁹
in predictis tribus eius exercitijs informa/
mur. Primo debemus eſſe benigni ad no/
ſtros pſecutores· omnē maliciam quam in
nos exercent nullo aculeo repugnātes vt di
cere poſſimus cū ps· Si reddidi retri·mi·
ma·reti·merito ·ꝛc. Scdo debemus eſſe be/
nigni ad peccatores: ex pfundo cordis com
patientes eoꝝ erroribus ꝛ pro ipis fideliter
dn̄o ſupplicantes ꝛ nihilominus eos conſi
lijs ꝛ auxilijs reuocantes Ad qd hortaſ noſ
apoſtolus cū dicit Galatas·vi· Fratres ſi
preocupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto:
vos qui ſpiritales eſtis huiuſmōi inſtruite
in ſpiritu lenitatis· qꝛ vt ait Gre· plus ē vi
ctu rā aīaꝫ ī ppetuū reficere ſiue eē reuocare
ꝙ̄ ventrem morientem carnis terreno pa/
bulo ſatiari. Tercio debem⁹ eſſe benigni ad
formā pauli ſup quibuſlibet miſerijſ proximo
rū· nam de hoc genere deuotiōis dicit bern·
Multe miſerie proximoꝝ in piſtillo cordis
collecte atqꝫ oculo pietatis inſpecte: ipe ſūt
ſpecies ex quibus vngenta optima ↄponun
tur· que omnia vnctio ſancti ſpiritus facere
nos doceat.

XXII· De eodem ſermo quītis.

Adhuc excellen
tiorem viam vobis demonſtro.
Scio hominē in chriſto raptū
ꝛc· primū ſcribitur·i· Corin·xij· ſcdm autē
habeſ·ij· Corin·xij· Dicit Eruſ· Conſidere/
mus quātis honoribꝫ deus paulum an̄ tem
pus reſurrectionis extulerit. in paradiſum
rapuit· in celū ſubleuauit. ineffabilis archa
ni fecit eſſe participem taliūqꝫ miſteriorum
conſciū ꝙ nulli hominū phas fuit conſiteri.
nec immerito ad celū rapitur: qui pter de/
um deſeruit totam terram. ¶ Expe/
ditis ergo vtrūqꝫ in precedentibꝫ tribꝫ exer
citijs pauli ſcꝫ conuerſione· corpali exercita
tione · virtutū acquiſitione: pterqꝫ noſtra
in eiſdem qualicunqꝫ imitatione· nūc dicen
dum eſt de quarto membro in primo ſmo/
ne pdito ſcꝫ de contemplatiōe. Et hoc du/
pliciter: ſcꝫ in generali ꝛ in ſpeciali. In gene
rali cum dicit· adhuc excellentiorem viā ꝛc.
In ſpeciali cū ſubiungit. Scio hominē in

chriſto ꝛc. De quo duo breuiter tangemus
ſcꝫ pauli ↄtemplationem ꝛ noſtrā imitatio
nem. Nam de ſua ↄtemplatione ipe nobis
inſinuat vbi ſup cū dicit. Ueniam autē ad
viſiones ꝛ ad reuelationes dn̄i: ꝛ ſubiūgit
Scio hominē in xp̄o ante annos·xiiij·(ſiue
in corpe ſiue extra corpus neſcio· deus ſcit)
raptū ꝛc. ꝛ ſcio huiuſmodi hominē ſiue in
corpore ſiue extra corpus neſcio: deus ſcit·
quoniā raptus eſt in paradiſum ꝛ audiuit
archana verba q̄ nō licet homini loqui que
ſūmis labijs ſolūmodo tetigiſſe ſufficiat.
Quis em̄ contingere pſumat vel loqui au/
deat que (vt ait aplꝰs) nō licet homini loqui
Hac ergo dimiſſa ↄtemplatione p participans
noſtre modulo poſſibili pſeq̄mur. nā de il/
la intendit aplꝰs in verbis ppoſitis cū dicit·
Adhuc excellentiorem viā vobis demōſtro
ipa em̄ contemplatio inter om̄es vie ꝛ vite
actiones excellentior reputaſ· nā de hoc mo
dicum guſtare plus eſt ꝙ̄ in alijs exercitijs
multū laborare· dicente bern· Menti vſani
mo: cum cetera ps hominis regenda ſit ſibi
ſub. ita· nec dign⁹ aliquid ad querēdū· nec
dulcius ad inueniendū: nec vtilius ad ha/
bendū ꝙ̄ qd ſolā mentē ſupeminet·i· deus
qui vicꝫ deus p ſolā cōtemplationē appre/
henditur in hac vita· itaqꝫ hic ſumus vt di/
camus de ↄtemplatione que tres ptes cōti
net· principiū· mediū atqꝫ finē. Primo di/
catur q̄liter ↄtemplatio incipiaſ · ſcdo quid
in ea guſtatur· ſiue quō in ea pgrediaſ · ter/
cio quomō finiaſ. Principiū autē eius ad/
huc in tria diuidiſ. Primo em̄ ponem⁹ ei⁹
deſcriptionē· ſcdo ad eam noſtrā habilitati
onē. tercio ei⁹ ingreſſionē. ¶ Hec pſe/
quentes primo ponem⁹ eius deſcriptionē
quā Gre· deſcribit ita dicēs. Contemplati/
ua vita eſt caritatē dei ꝛ pximi tota mēte re
tinere: ab exteriori actiōe quieſcere: ſoli deſi
derio ↄditoris inherere: vt nihil iā agere li/
beat: ſed calcatis curis oībus ad videndū
faciē dei anim⁹ inardeſcat: ita vt iā nouerit
carnis pond⁹ cū merore portare: totiſqꝫ de/
ſiderijs appetere: illis hymnidicis angloꝝ
choris intereſſe: admiſceri celeſtibus ciuibꝫ
de interna dei corruptione gaudere. Item
aliā deſcriptionē venerabilis beda pſequiſ

ita dicens. Contemplatiua vita eſt: cū quis
longo bone actōis exercitio edoctus diuine
orōis dulcedinē inſtructus· crebra lacrima
rum ↄpunctione aſſuefact⁹· a cūctis mundi
negocijs vacare ꝛ in ſola dei ꝛ proximi dile
ctione intendere didicerit· gaudiū quoqꝫ p
petue beatitudinis qd in futura pceptur⁹
eſt vita: etiā in pn̄ti cepit ardenter deſiderā
do pregustare: ꝛ aliqn̄ etiā q̄ntū mortalibuſ
phas eſt in exceſſum mētis ſublimiter ſpe/
culando obrīpere. Scdo dicendū eſt de no
ſtra ad ↄtemplationē habilitatiōe: q̄ licꝫ in
predicta deſcriptione ſufficiēter doceaſ · ali/
quid tn̄ pter ſimpliciores de hoc membro
in mediū proferamus. Nam qui ad apipi/
cem diuine ↄtemplatiōis aſpirat · neceſſe ē
vt ab om̄ibus peccatis ꝛ vicijs penit⁹ ſe de/
beat elongare· om̄ia terrena ſub pedibꝫ con/
culcare· bonis opibus ſe exercitare· affectū
ſuū ſanctis deſiderijs inflāmare· crebris ſu
ſpirijs euagationē mentis ad deū reuocare
ad hanc grām ↄtemplatiōis ↄtinue ſuſpira
re ꝛ viſitationē ſancti ſpūs ardēter deſidera
re ꝛ in his q̄uſqꝫ accipiat ↄtentioſe pſeuera
re. Uerū qꝛ prolixitas ē mater tedij hec oīa
que dicta ſunt in tria breuiter pſtringamuſ
q̄ virtutē in ſe ↄtineant oīm pdictoꝝ. ¶
Debem⁹ em̄ ſi ad hui⁹ cōtemplatiōis grāz
nos voluerim⁹ efficaciter habilitare cor ī de
um q̄ntū poſſumus ſtabilire· eius pn̄tiam
ardēter ſitire· ↄtentioſe ambire. Primo di/
co debem⁹ cor in dn̄o ſtabilire· qd tūc veraci
ter facimus· ſi om̄ia opa nr̄a in dn̄o vniam⁹
que licet ſint varia ꝛ diuerſa· tn̄ quia in vno
id eſt in deo tanqꝫ in fine vltimo cōueniunt
erunt veraciter vnita ꝛ in dn̄o ſtabilita: hec
ſtabilitas a dn̄o cōmendaſ: cū lu·x· ad mar
tham dixit dn̄s. Martha ſolicita es et tur·
ba ris erga plurima. Porro· vnū eſt neceſſariū· ac ſi di/
cat. Licet circa multa occuperis: vnū tn̄ eſt
neceſſariū vt eadem multa in dn̄o vniātur
Hinc aplꝰs·i· Corin·xv· Fratres mei dilecti
ſtabiles eſtote ꝛ immobiles abūdantes in
omni ope bono· ſemp ſcientes ꝙ labor veſter
nō eſt inanis in dn̄o· ac ſi dicat. Si in om̄i
bono abūdatis ꝛ eadem in dn̄m fideliter or
dinatis: ꝛ in his duobꝫ ſtabiles ꝛ immobi
les pſeueratis· tūc labor veſter nō eſt inanis

in dn̄o ſed ſtabilis· de quo dicit Hebre·xiij
Optimū eſt grana ſtabilire cor· bonū em̄ eſt
opibus abundare· melius eſt eadem multa
in dn̄m ordinare· ſed optimū eſt in eiſdē im
mobiliter ꝛ ſtabiliter perſeuerare. ¶
Scdo debem⁹ dei pn̄tiam ardenter ſitire vt
eius pn̄tiam pre oībus mūdi delicijs deſide
remus. Magnus enim eſt de⁹ ꝛ oportet vt
magno valde dſiderio affectetſ ꝛ hoc ē qd di·
ps· Ignis ante ipm̄ precedet· qd exponens
Bern· dicit. Oportet vt ardor deſiderij pue
niat faciē eius ad omnē aīam ad quā ipſe
eſt venturus: qui oēm ↄſumat rubiginē vi
cioꝝ ꝛ ſic preparet locū dn̄o. Nam in om̄i ge
nere deuotionis nulla ita attractiua eſt diui
ne pn̄tie ſicut vehemens deſideriū· nec aliq̄
deuotio dn̄m ita allicit ſicut iſta. Ut ergo nrāz
deuotionē valeam⁹ in nobis medullitus in
flāmare· hoc ſemp pre oculis eſt habendum
ꝙ ſine deo nihil boni poſſum⁹ ipſo dicente.
Sine me nihil poteſtis facere: ꝛ cū eo om̄ia
valeam⁹· dicente aplꝰo. Om̄ia poſſum in eo
qui me ↄfortat. Sine eo ab oībus concucla
mur· qꝛ ſicut p ſalomonē ſapien. dicit Lu/
to vilior eſt vita ei⁹: ꝛ cū eo om̄ibꝫ dn̄amur
Sic em̄ inſtitutus eſt pim⁹ homo Gen̄·i·
Dominamini piſcibꝫ maris ꝛ volantibus
celi ꝛ vniuerſis animātibꝫ que mouenſ ſu/
per terrā. Item Eccl·xvij· Dedit de⁹ homi/
ni pcātem illoꝝ que ſunt ſup terrā poſuit ti/
morem illi⁹ ſup omnē carnē ꝛ dn̄atus eſt be
ſtiarū ꝛ volatiliū celi· hec ꝛ adhuc infinita
alia mouere nos debent vt dei pn̄tiam me/
dullitus deſideremus. Tercio debem⁹ gra
tiam ↄtemplatiōis ↄtentioſe ambire faciē/
tes vt dauid qui dicebat. Iurauit dauid do
mino· votū vouit deo iacob. Si introiero in
tabern· domus mee· vſqꝫ· donec inueniā lo/
cum dn̄o. Hinc veritas dicit Lu·xiij· Con/
tendite intrare p anguſtam portā · quod de
ↄtemplatione ↄueniēter accipitur· qꝛ pauci
ſunt qui pter eius artitudinē ingrediātur
per eā in bona dn̄i· dicit em̄ Bern· Si quis
veſtrū iuxta ſapientē cor ſuū tradit ad vigi/
landū diluculo· ꝛ ſm Eſa· ſtudeat parare
vias ſuas· cui etiā ſm ps· licet dicere. Ocu/
li mei ſemp ad dn̄m· viſitabiſ profecto fre/
quenter: nec vnqꝫ ignorabit temp⁹ viſita/

tionis ſūt. De his omnibꝫ habilitationibꝫ
pmiſſis dicit Bern. licet ſub aliis verbis.
Modus viſitationis nō eſt in arbitrio acci
pientis: ſed in gr̄a dei donantis: ſed homis
eſt iugiter preparare cor ⁊ voluntatem expe
dire ab affectionibꝫ alienis. ratione ⁊ intel
lectum a ſolicitudinibꝫ. memoriā a negocio
ſis ⁊ ocioſis: nōnunq̄ a neceſſariis occupa/
tionibus: vt in die bona dn̄i ⁊ in hora bene
placiti eius cū audierit vocem ſpiritus ſpi/
rantis: continuo ꝯcurrant ſibi ⁊ cooperētur
in bonū: ⁊ quaſi ſymbolū faciant. ℞
Tercio dicendū eſt de dei ingreſſione: nam
cū per intima exercitia homo deuotus tali/
ter vt dictū eſt habilitatus fuerit: vt oīa
interiora hominis ex intimo affectu dei deſi
derent pn̄tiam ⁊ dicant omni creature. Nū
ciate dilecto: q2 amore langueo: tūc vltra ſe
continere non poterit ⁊ ruens in amplexus
dicat. Ecce aſſum: ex cuius pn̄tia anima ſan
cta illuſtratur. inflāmatur et illuminatur. ita
vt ex profunda āmiratione dicat. Benedic
anima mea dn̄o ⁊ omnia que intra me ſunt
nomini ſancto eius. De cuius ingreſſu di/
cit Bern. Cum de his q̄ de deo ſunt ⁊ ad de
um ſunt aīa tm̄ proficit vt voluntas fiat a/
mor: tunc ꝯtinuo per viā amoris infundit
ſe ſpūſſanctus. ſpiritus vite: viuificans oīa
⁊ adiuuans: ſeu in oratiōe ſeu in meditatio
ne: ⁊ memoria fit ſapientia cū ſuauiter ei ſa
piunt bona dn̄i. intellectus vero efficitur con/
templatio formans illud in quaſdā ſpiritu
alis ſiue diuine ſuauitatis experiētias. ſicq̄
fit vt p dei ingreſſum volūtas fiat amor. in
tellectus ꝯtemplatio. memoria vero ſapien
tia: vt q̄ prius erant ex ſe potentie an̄e. nūc
mutentur in diuinas quaſdā experientias.
vt fiat hec mutatio dextre excelſi: ergo in vir
tute in qua immutans ⁊ in amore q̄ inflam
mans deum preſentem intellige. De eius
etiā ingreſſione ſic iterū dicit Bern. Fateor
mihi ſepe aduentaſſe verbū: cumq̄ ſepius
intraſſet ad me: non ſenſi aliquotiens cū in
trauit adeſſe ſenſi affuiſſe recordor: interdū
etiā preſentire potui introitum eius ſentire
nunq̄ ſed ne exitum: nā vnde in animā ve/
nit quove abierit denuo eum dimittens ſed
quo vel introierit vel exierit etiā nūc igno/
rare me fateor. ſane p oculos nō intrauit: q2
nō erat coloratū: nec p aures: quia nō ſonu/
it: ⁊ ſic de reliquis ſenſibus. iuxta illud. Ne
ſcis vnde veniat aut quo vadat: q2 veſtigia
eius non cognoſcentur. queris ḡ vnde adeſſe
nouerim: viuū ⁊ efficax eſt: mox vt intus ve
nit expergefacit dormitantē animam meam
Scd̄o eſt dicendū de ꝯtemplatiōis medio
ſiue ꝓgreſſione vel etiā de eius opatione hoc
eſt. quid deus ſic adueniens in aīa operetur
Opatur aūt deus in aīam veniens tria: ſcꝫ
potentiarū anime rationalis illuſtrationē
corpis ⁊ corpaliū ſoporationē ⁊ anie glorifi
catione. De primo aūt ſciendū q̄ ſm̄ Aug.
opa trinitatis ſunt indiſtincta ſiue indiui/
ſa: ⁊ ideo cū deus ad aīam venire dignatur
dicitur tota trinitas veniet. Sed melius hic
(ſi placet) ſubſiſtimus: ne materia tam ve/
nuſta breuiori ſmone q̄ expedit anguſtetur
vel etiā ſi vt oportet ſmo in longū ducitur
ex attediatione auditorꝫ materia deformetur.
mediū contemplationis qd̄ nunc in mani/
bus eſt in alterius ſmonis principiū reſer/
uantes ad laudem ⁊ gloriam ⁊c̄.

XXIIII. De eodem ſmo ſextus.

Emulamini ca-
riſmata meliora. i. Corin. xij.
S dicit Gre. Contempla/
tiua vita amabilis valde dulcedo eſt: que
ſup ſemetipſam animā rapit. regna celeſtia
aperit. terrena debere contemni oſtendit. ſpi
ritualia mētis oculis patefacit. corpalia of/
fenſa abſcondit: que cū ſapore intime deuo
tionis venturā vitam p ſuſpenſionē cordis
in deū nos faciat pregustare: vt fiat ī nobis
illud Joſue. Jam incipe poſſidere. ideo hor
tatur nos apl̄s in verbis ꝓpoſitis vt eidem
contemplationi tanq̄ meliori ⁊ nobiliori ex
ercitio totis viribꝫ intendamus dicēs. Emu/
lamini cariſmata meliora: hoc eſt imitami/
ni meliora dona q̄ in ipō vſu ꝯtemplatiōis
ꝓpinante ſpūſancto feliciter ꝓguſtātur. Ex/
pedito ḡ priori ſmone de ꝯtemplatiōis prin
cipio: nūc de eius medio hoc ē qd̄ deus ſic ad
ueniens in aīa operetur in mediū ꝓferamus.
Operatur aūt tria ſcꝫ potentiarū anīe rati/
onalis illuſtrationē. corpis ⁊ corporalium

ſoporationem anime glorificationem. ℭ
Primo deus adueniens opatur in anima
potentiarū illuſtrationem qd̄ vt euidentius
intelligatur. Sciendū q̄ ſm̄ Aug. opa tri
nitatis ſunt indiſtincta ſiue indiuiſa. ⁊ ideo
cum deus ad animam venire dignatur tota
trinitas veniet. iuxta illud Johannis. xiiij.
Ad eum veniemus ⁊ manſionē apud eū fa/
ciemus. quod exponens Bern. dicit. Tan/
ta eſt beniuolentia patris tantaq̄ dignatio
filij circa bene affectam ⁊ compoſitam aīam
vt non modo ad eam veniant ſed ⁊ manſio/
nem apud eam faciāt tam enutriens pater
q̄ erudiens filius. vbi autē eſt pater ⁊ filius
ibi vtiq̄ erit ⁊ ſpūſſanctus. quippe qui ſine
ſuo amore qui eſt ſpūſſanctus nuſq̄ erit ita
ſane vt ſingule pſone in diuinis ſinglās po
tentias anime rationalis irradient ⁊ perlu/
ſtrent. Pater eñ quia amor eſt iuxta illud
i. Job. iiij. Deus caritas eſt. afficit volunta
tem ad amoris inflāmationē. filius quia ſa
piētia patris eſt. iuxta illud. i. Corin. i. nos
predicamus xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapienti
am. ꝑluſtrat intellectum ad ſplendoris illu
minationē. ſpūſſanctus quia bonitas eſt. iu/
xta illud Sap̄. xij. O q̄ ſuauis ⁊ bonus eſt
ſpiritus tuus in oībus: afficit memoriam
ad dulcoris delectationē. ⁊ ſic patet quomō
ex dei preſentia potentie anime illuſtrentur
Hinc eſt q̄ deus ignis dicitur deutero. x. De
us tuus ignis cōſumens eſt: nō quia ignis
materialis ſit: ſed quia ex ꝓprietatibꝫ ignis
predicti tres effectus patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſan
cti cognoſcūtur. hinc Eſa. lxvi. deus in igne
veniet. Nam ſicut ignis habet ardorē. ſplē/
dorem ⁊ dulcorem. ſic deus ignis veniens
ad animā p amorem caritatis dat volunta
ti dilectionē. p ſplendorem ſapiētie dat in/
tellectui illuminationē. p dulcorem bonita/
tis dat memorie delectationē. ita vt a patre
ardorem dilectiōis. a filio ſplendorem illu/
minationis: ⁊ a ſpūſancto dulcorem ⁊ boni
tatis deguſtationē ꝓcedere dicamus ℭ
Hinc Bern. de ſingulis iſtis dicit. Quid
patrem eſt venire ad animam? Afficere ad
amorem. Patris eñ diligere eſt: ⁊ ideo pa
tris aduētus ex infuſa dilectione ꝓbatur. in
cuius preſentia aīa deuota tāto flagrat di/
lectionis ardore vt etiā dilatetur ad diligē/
dum quoſlibet inimicos: ex cuius ardore du/
bigo tam peccatorū q̄ viciorū tantū ꝯſumi/
tur q̄ntum expedit ad ſalutem. Quid eſt fi/
lium venire ad animā? Erudire ad ſapien
tiam. ⁊ ſubiungit. Si ſenſero mihi aperire
ſenſum vt intelligam ſcripturā. aut ſmonē
ſapientie q̄ſi ebullire ex intimis. aut infuſo
lumine deſup reuelari miſteria. aut certe ex
pandi mihi q̄ſi quoddā largiſſimi celi gre/
mium ⁊ vberiores deſurſum influere anio
meditationū imbres: nō ambigo ſponſum
adeſſe. verbi ſiquidē he copie ſunt ⁊ de ple/
nitudine eius iſta accipimus. Si aūt pſeue/
rauero huic dignationi dignis ſemp quod
in me eſt affectibꝫ ⁊ actibꝫ reſpondere: ⁊ gra
tia dei apud me vacua nō fuerit: etiā manſi
onem apud me faciet. tam pater enutriens
q̄ filius erudiens. Et q2 predicatorꝫ omniū
fruitio in ſumma delectatione agitur. nulli
dubium eſt quin eandē delectationē tanq̄
condimentū ſpūſſanctus adminiſtret. Nec
eſt iſta diſtinctio triū perſonarū in tribꝫ po/
tentiis quā bern. hic ponit ꝯtra ſententiam
augꝰ. ſupra dicēis q̄ opa trinitatis ſunt in
diſtincta. q2 hec diſtinctio ſolūmodo penes
dn̄antem gratiam accipitur. verbi gratia. Il
la viſitatio in qua plus ſentitur de dilectio/
ne q̄ de eruditione ſapientie patris dicitur ſi
ue patri attribuitur: nō q̄ in eadem viſitati
one nō ſit filij ſapientia: nec delectatio ſpūſ
ſancti: ſed q2 bonū patris ibi pre ceteris do/
minatur. ſic illa viſitatio in qua plus de ſapi
entia q̄ de amore ſentitur: viſitatio filij iu/
dicatur. non q̄ aliarū perſonarū ſcꝫ patris
⁊ ſpūſſancti bona nō confluant: ſed quia bo
num filij precellit: ⁊ ſic de reliquis poteſt
dici. ℭ Habita itaq̄ viſitatione triū
pſonarū in tribus potentiis diſtincta. nunc
dicendum eſt de vna viſitatione ſiue opati/
one indiſtincta quā tota trinitas in aīa opa/
tur. de qua iterū dicit bern. Poſtq̄ gr̄a intus
venit expergefacit aīam meā monuit emol/
liuit ⁊ vulnerauit cor meum. quoniā durū
lapideumq̄ fuit ⁊ male ſanū cepitq̄ euelle
re ⁊ deſtruere edificare ⁊ plātare. rigare ari/
da. illuminare tenebroſa. clauſa reſerare. fri
gida inflāmare ⁊ mittere praua in directa ⁊

aſpera ĩ vias planas. ita vt benediceret anima mea dño. ex motu cordis intellexi p̄ſentiam eius. ⁊ ex fuga viciorũ carnaliũ ⁊ cõpreſſione affectuũ aduerti potentiã eius: ⁊ ex diſcuſſione ſiue redargutione occultorũ meorũ admiratus ſum ꝓfunditatẽ ſapientie eius. ⁊ ex q̄ntulacunq; emendatiõe morũ meorũ expertus ſum bonitatẽ eius. ⁊ ex reformatione ſpũs mẽtis mee .i. interioris hoĩs mei percepi vtcunq; ſpeciẽ decoris eius: ⁊ ex contuitu ſimul omniũ horũ expaui multitudinẽ magnitudinis eius. Verũ hec oĩa vbi abſceſſerit verbũ quodam illico languore torpentia iacere incipiũt ac ſi caccabo bullienti ſubtraxeris ignem. hoc mihi ſignũ abſceſſionis eius. Y Scḋo deus ex ſui p̄ſentia operatur corporis ⁊ ſenſuũ ſoporationẽ. qḋ taliter contingit: q2 cogitationes. imaginationes ſenſualitates: ⁊ ſi quid eſt aliud de inferiori parte rationis ad illuſtrationẽ potentiarum ⁊ dei viſitationẽ pre ãmiratione ⁊ ſtupore in extaſim ⁊ exceſſum mẽtis introrſum rapiũtur ⁊ iam exteriora ſopiunt̃. Ad quẽ ſoporem illa venerat que in canticis dicebat Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat. quã dormitionem apl'us vocat mortẽ dicens. Mortui enim eſtis ⁊ vita veſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo. De hoc ſopore dicit aug9. Si alicui ſileat tumultus carnis. ſileant fantaſie terre. celi. aque. aeris. ſileat ⁊ ipſa anima ⁊ tranſeat ſe. nõ ſe cogitando. ſileat oĩs lingua. omne ſignũ. oĩſq; imaginarie reuelationes: ⁊ quicquid tranſeũdo fit ſileat omnino. ⁊ poſtea ſubdit. Si ſic. iam tacent oĩa ⁊ loquatur ipſe ſolus nõ per illa ſed ꝑ ſemet ipſm vt audiamus verbũ eius: nõ ꝑ linguã carnis: nec ꝑ vocem angeli: nec ꝑ enigma ſimilitudinis. ſed ipſm quẽ in his amamus. ipſm ſine his audiamus: ⁊ hec vna viſio ſiue auditio rapiat ⁊ abſorbeat ĩ interiora gaudia ſpectatorem ſuũ: vt talis ſit ſempiterna vita quale ſit hoc momentũ cui ſuſpiramus. hoc eſt intra in gaudiũ dñi tui. De hoc ſopore adhuc dicit Gre. ſuper illo verbo. In viſione nocturna. Quando ſopor irruit ſuper homines mens noſtra nullo mõ ad quietẽ intime contemplationis rapitur: niſi ſtudioſe prius a tumultu terrenorũ deſideriorũ ſopiatur: ⁊ tunc ſecreta diuinitatis apprehendimus: cũ ab huius mundi tumultuoſa occupatione ſopitis exterioribus in mẽtis noſtre cubilia ſegregamur. q2 dum exteriores ſenſus ab hui9 vite ſolicitudinibȝ ſoporam9 vacante mente viuatius interiora apprehendamus. Z Tertio de9 nobis adueniens ex ſui p̄ſentia operatur anĩe glorificationẽ q2 poſtq̄ ſepoſita ſunt oĩa: anĩa introrſũ rapitur ⁊ in dei laudẽ ⁊ gloriã ſublimatur vbi ex mutua collocutione in eandẽ claritatem tranſformant̃. Que ſint aũt bona domini ꝑ que anĩa ſic glorificatur: nec ſcio nec intelligo nec mirũ de me qui nihil ſum: ſed et ſancti qui has delicias guſtauerũt dicunt ſe nihil dignũ verbis poſſe exprimere. de quorũ numero bern. precipuus ꝯtemplator dicit. Que in ſilentio ꝑcipiũtur nõ verbo docẽtur ſed ſpũ reuelantur: ⁊ citius experientia cognoſcunt̃. ⁊ ſubiũgit. Qḋ ergo ſermo nõ explicat ꝯſideratio querat. oratio expetat. mereatur vita. puritas preparet. humilitas alliciet. caritas conſequatur. hec eſt via ⁊ non alia que ſectatores ⁊ cupidos hui9 gratie introducat introſum in ſancta ſanctorũ. Dicamus tñ quod poſſumus ⁊ colligamus ſcripturam: que in enigmate hanc gloſam materiam prologuit̃ ⁊ depingit. nam deuter. x. dicitur de hac gratia. Rerũ omnium abundãtia ꝑfrueris. ⁊ p̄s. Sicut letantiũ omnium habitatio in te. ac ſi dicat. O beata anima ſic viſitata habitatio. ſ. dei in te eſt ſicut gaudiũ omniũ letantium. Veniens eñi deus aſſumit animã in ſeipſm ⁊ vnit eam ſibi vt fiat vnus ſpũs cum eo. in qua vnione fruens deo fruitur omni bono. quippe quia fruitur deo qui eſt eſſe bonũ. Verũ cũ ſm Eſa. xvi. ſm magnitudinẽ operũ erit viſitatio eorum ſcȝ hominũ. ideo ſciendum ꝙ hec viſitatio variatur ſm qḋ ſe habilitauerit homo plus ⁊ minus. quod gregorius in vna declarat ſententia ſuper illo verbo iob. iiij. Ad me dictũ eſt verbũ abſconditũ: ⁊ quaſi furtiue ſuſcepit auris mea venas ſuſurrij eius per hoc ꝙ dicit venas ſuſurrij patenter dat̃ intelligi. quibus modis ad noſtre intelligẽtie aurem veniat. Aliquando enim amore nos afficit. aliquando preſentia q̄ nl'la ſint oſtendit: aliquando ad eterna diligenda deſiderium erigit. aliqñ bona dei inſinuat. aliquando celeſtia dat cognoſcerẽ. aliqñ de incircumſcripti luminis claritate mentem inebriat: ⁊ hoc vltimũ maxime accedit ad anime glorificationẽ. Anima enim ex gloria diuine potentie irradiata erit ⁊ ipſa clarificata qḋ tam figura q̄ ſcriptura poſſumus declarare. Figura ſicut Exo. xxxiiij. dicit̃ ꝙ moyſes ex familiari collocutione dei clarificatã habuit faciẽ ⁊ cornutã: ita vt filij iſrael nõ poſſent intendere in faciẽ eius. Idẽ oſtenditur ſcriptura. ij. Corin. iij. vbi de iã dicta figura mentionẽ faciens dicit. Q2 ſi miniſtratio mortis literis deformata in lapidibȝ fuit in gloria. ita vt non poſſent intendere filij iſrael in faciẽ moyſi ꝓpter gloriã vult9 eius que euacuatur. quõ non magis miniſtratio ſpiritus erit in gloria. ⁊ ſubiungit. Nos ergo oĩes reuelata facie gloriã dñi ſpeculantes in eandem imaginẽ tranſformamur a claritate in claritatẽ tanq̄ a dñi ſpũ. Tertium membrũ principale ſcȝ de his que poſt ꝑceptam grãm homini ꝑmanẽt. require de ſpe in ſermone. Nõne cor noſtrum ardens erat ⁊c̃. A Tertio dicendũ eſt de contemplationis fine. fine dico nõ ꝯſumptiõis ſed ꝯſummatiõis. De quo ſciendũ ꝙ vita ꝯtemplatiua excellit actiuam in tribȝ: ſcȝ in dignitate. nobilitate ⁊ vtilitate. Primo dico ꝙ ꝯtemplatiua vita excellit actiuã in dignitate. q2 in digniori ſubiecto qḋ eſt anĩa: ⁊ in digniori obiecto agitur qḋ eſt de9. nam de primo dicit Bern. Nullũ dignius exercitium eſt homini q̄ in eo qḋ melius habet ⁊ in quo ceteris animãtibȝ ⁊ ceteris ꝑtibus ſuis p̄eminet que eſt mens ⁊ animus. De ſcḋo idem dicit. Menti vel animo nihil dignius eſt ad querendũ nec dulcius ad inueniendum: q̄ ꝙ ſolam mentẽ ſupereminet qḋ eſt deus. Scḋo excellit eã in nobilitate. q2 ad illam ſcȝ actiuã ⁊ rudes ⁊ ruſtici mittuntur: ad iſtam vero ſcȝ ꝯtemplatiuã vitã ſoli nobiles ſpũs inuitantur. nã ruſticani intellectus a ꝯtemplatione ꝓhibentur. quibȝ dicitur Eccle. iij. Altiora te ne queſieris ⁊ fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed que precipit tibi deus illa cogita ſemꝑ: non enim neceſſarium tibi eſt ea que abſcondita ſunt videre oculis tuis. q2 ſicut dicitur prouer. xxvij. Qui ſcrutator eſt maieſtatis opprimetur a gloria. ad quã tamen gloriã nobiles ſpirit9 ⁊ ſubtiles dulciter inuitant̃: cũ eis dicit̃ in p̄s. Vacate ⁊ videte quoniã ego ſum deus. Hos diuerſos ſpũs ordinat apl's. i. Corin. vi. cũ nobilibȝ ſpiritibȝ dicit. Indigni eſtis qui de minimis iudicetis. ruſticanos ſpũs mittens ad actiuã: cũ ibidem ſubiũgit. Cõtemptibiles qui ſunt in eccleſia: illos conſtituite ad iudicandũ. quod exponẽs gre. dicit Qui nullis magnorũ donorũ virtutibȝ pollent: ipſi in terrenis negocijs occupẽtur. qui aũt ſpũalibus bonis ditati ſunt: ꝑfecto non debent terrenis negocijs implicari: vt dũ non cogunt̃ ad inferiora: melius valeant ſuperioribȝ deſeruire. qḋ adhuc declarat gre. per exemplũ dicens. Sancta eccleſia ſic cõſiſtit in vnitate fideliũ ſicut corpus noſtrũ in compage membrorum. Alia nanq; ſunt mẽbra in corꝑe que luci deſeruiũt. alia que a terre tactu minime diſiũguntur. Oculus quippe luci intẽdit: ⁊ ne cecari valeat a puluere cuſtoditur. Pes vero tunc recte ſuũ officium peragit cum terre puluerem non refugit: qui tamen corporis membra viciſſim ſua officia ſibi impartiendo copulantur. vt pes oculis currat ⁊ oculus pedi proſpiciat. Sicut igit̃ oculus clarior ⁊ purior eſt pede ſic ꝯtemplatio que eſt actus oculi interioris clarior ⁊ precioſior ẽ q̄libet actione exteriori Tertio contemplatiua excellit actiuã in vtilitate quã nobis inſinuat ſalomon prouer. iij. dicens. Melior eſt acquiſitio eius negociatione auri ⁊ argẽti primi ⁊ puriſſimi fructus eius precioſior eſt cunctis opibȝ et oĩa que deſiderantur huic nõ valent cõparari longitudo dierũ ⁊c̃. Hinc dñs pretulit marie exercitiũ dicens eam ꝑtem optimam elegiſſe. ꝓpter quod dicit Gre. Contemplatiua vita maior eſt merito q̄ actiua. quia hec in vſu preſentis vite laborat. illa vero ſapore intimo per ſuſpenſionem cordis venturã requiem iam deguſtat. Ad quem guſtum in hac vita ⁊ ſanetatem in futuro nos perducat ⁊c̃.

XXIIII. De purificatiõe ꝟginis glo'ſe.

Poſtquā cōple-
ti ſunt dies purgatiōis Marie
Luce·ij·Dicit Gre·Verba ſa-
cri eloquij ſic ſunt intelligēda: vt ⁊ in veri-
tate credant̄ facta: ⁊ tñ p ſignificationez no
bis aliq̄d inſinuent moraliter faciendū In
verbis ğ ꝓpoſitis cū ſequētib᷒ tria poſſum⁹
intelligere de virgine ⁊ ei⁹ filio facta· q̄ mo-
raliter intellecta in nobis ſunt ſil'r facien
da: ſcꝫ virginis mr̄is purgationē· luminiꝫ
portationē· dei in templo pn̄tationeꝫ. Pri-
mū intelligit̄ in hoc qđ dicit̄. Poſtq̄ꝫ cōple
ti ſūt dies purgatōis marie Scđm ī hoc ꝙ
ſubiūgitur· tulerunt illū ſcꝫ ieſum qui de ſe
dicit. Ego ſum lux mūdi. Tertiū cum ꝯdu-
citur. Vt ſiſterent eū dn̄o. Unde ꝓpter hec
tria feſtū iſtud tria habet noīa. Nam ꝓpter
virginis mr̄is emūdationē. vocatur feſtum
purificatiōis· ꝓpter portationē filij· vocatur
feſtū luminis ſiue lumīatiōis· ꝓpter dei in
templo pn̄tationem in pleriſq̄ꝫ calendarijs
ſcribit̄ feſtū ypapanti: qđ interpretat̄ feſtuꝫ
pn̄tationis. B Et notandū ꝙ his tri-
bus in virgine ⁊ filio ei⁹ geſtis triplicē ho-
die in eccleſia reuerentiā exhibem⁹. Naꝫ ꝓ-
pter virginis purificationē hodie agim⁹ ꝓ-
ceſſionē· ꝓpter filij portationē celebrā⁹ lūinū
baiolationē· ꝓpt dei in tēplo pn̄tationē reli
gioſi hodie accedūt ad cōmunionē. Hec er-
go ſm̄ hyſtoriā breuiter tacta ⁊ veraciter fa
cta ad laudē virginis ⁊ filij ſufficiant appli-
cantes eadem tria ad edificationē morū no-
ſtrorū· q2 in eiſdem ad vite ei⁹ que nūc eſt ꝑ
tingimus perfectionē ⁊ ad ſupremā in celo
ꝑueniemus glorificationē. Predicta auteꝫ
tria tali ordine ꝓſeq̄mur· dicentes primo de
ꝯſcientie nr̄e purgatiōe· ſcđo de illuminatio
ne· tertio de dei in tēplo cordis nr̄i pn̄tatiōe
De primo ſit prim⁹ ſmo· de ſcđo ſcđus· de
tertio tertius. Primus ꝑtinet ad incipien-
tes· ſcđs ad ꝓficientes· tertius ad perfectos
Primo ğ ad puritatē in nobis ꝯſtruendaꝫ
ante omnia valet ⁊ neceſſaria eſt pctōꝝ pur
gatio q̄ trib᷒ exercitijs ꝑficitur: ꝑ que omni
um peccatoꝝ ꝯſequimur ꝑfectiſſimā remiſ-
ſionem: vicꝫ eſtimatiōe· emendatione ⁊ ſup
plicatione. Primuꝫ ğ opus nr̄e purgatiōis
conſiſtit in eſtimatiōe· per quā ingredientes
ſinū ꝯſcientie ⁊ ſtatuentes nos ante nos· cō
tra noſmetip̄os iudiciū inſtauremus· quod
ſcꝫ iudiciuꝫ docet nos gre· ordinare dicens.
Debet vniuſcuiuſq̄ꝫ mens cās ſuas apud
dn̄m ⁊ cauſas dn̄i ꝯtra ſe ſolicitatiōe ⁊ inq̄-
ſitione diſcutere· debet caute penſare que ab
eo bona percepit: ⁊ que mala bonis illi⁹ per
uerſe viuēdo reſponderit· qđ electi quotidie
facere omnino nō ceſſant dicente ſalomone
Cogitatio iuſtoꝝ iudicia. Accedūt enim ad
ſecretariū iudicis intra ſinū cordis ⁊ ꝯſide-
rant ibi q̄ꝫ diſtricte q̄n̄q̄ꝫ feriat: qui hic diu
patienter expectat· ibi conſcientia accuſat· ra
tio iudicat· timor ligat· dolor excruciat· qđ
iudiciū eo certius punit quo interius ſeuit.
Unuſquiſq̄ꝫ eñ cū cauſam hui⁹ examinis
ꝯtra ſe aggredi ceperit· ip̄e eſt actor qui ex-
hibet· ip̄e reus qui exhibet̄. Actor inquantū
penitens· reus inq̄ntū peccator: ⁊ ſic ip̄e qui
eſt ſemetip̄m inſequit̄ qui fuit Nemo enim
ſufficienter eſtimare poterit q̄nta mala per
ſingula momenta cōmittimus· q2 ſicut non
ſentimus q̄ntū creſcant membra· ꝓficiat cor
pus· mutat̄ ſpecies· nigredo capillorū albe-
ſcit in canis· hec quippe oīa neſcientib᷒ no
bis agūtur in nobis· ita mens noſtra ꝑ mo-
menta viuendi ip̄o curatū vſu a ſemetipſo
ꝑmutatur ⁊ nō agnoſcimus niſi vigilāti ſtu
dio in interiora reſidentes ꝓfectus noſtros
quotidie defectuſq̄ꝫ penſem⁹. Excitati ğ tot
vocibus preceptoꝝ adiuti tot exemplaribus
ſanctoꝝ ad occulta noſtra redeamus diſcuti
amuſq̄ꝫ oē qđ agimus· ⁊ quicquid in no-
bis diuine rectitudinis regulaꝫ offendit ac-
cuſemus magnūq̄ꝫ eſtimemus. Nos itaq̄ꝫ
per beatū Gre· inſtructi: inſtauremus intra
nos contra noſmetip̄os iudicium veritatis
ponderantes: ⁊ ſine diſſimulatione eſtiman
tes ſingula ⁊ oīa peccata que cōmiſimus
in numero pondere ⁊ menſura· hoc eſt quot
qualia· quanta mala cōmiſimus· quē in eis
offendimus· quia deum. quāta mala ex eis
incurrimus ⁊ q̄ꝫ profunde ex hoc viluimus
hoc tamdiu continuantes quouſq̄ꝫ nō ſoluꝫ
ex iudicio rationis ſed ex intima cordis affe
ctione peccata noſtra maxima reputem⁹: ex
profundo cordis clamantes in celum illud
Hiere· xvi. Ve mihi mater mea· vt quid ge
nuiſti me virū rixe ⁊c̄ lu· xv Pater peccaui ī
celum ⁊ coram te vſq̄ꝫ· fac me ſicut vnuꝫ de
mercenn̄· ⁊c̄. ac ſi dicat Quia ex feditate pec
catoꝝ degener fact⁹· dignitatē filiatiōis ma
le viuēdo ꝑdidi· rogo vt ponas me in extre-
mū ſtatū ſnoꝝ vt ſic ſaltē ſim de nūero tuo-
rū. C Ad hanc ꝓfundā eſtimatiōeꝫ in
ducere nos voluit dn̄s cū dixit Iere· ij· Trā
ſite ad inſulas ⁊ ꝯſiderate vehemēter ⁊ vide
te· ſi factū eſt huiuſcemōi: ſi mutauit gens
deos ſuos ⁊ certe ip̄i nō ſunt dij· Populus
vero me⁹ mutauit gl'am ſuā in ydolū· obſtu
peſcite celi ſup hoc ⁊ porte celi deſolamini ve
hemēter. Hec aūt eſtimatio in triplici dn̄a
exerceat̄· ſ· in dei offenſiōe· damnoꝝ nr̄oꝝ cu
mulatiōe· ⁊ nr̄a vilifactiōe. Primo dico ex-
erceatur eſtiatio in dei offenſiōe: ponderan-
tes q̄ꝫ maximuꝫ ſit ꝓ vilib᷒ pctīs offendere
deū noſtrū· nā ſi oīa alia mala ex pctīs no
ſtris incurrim⁹: eſſent diſſimulanda· hoc ſo-
lū ſup oīa mala peſſimū dicꝫ ꝙ deū preꝫ
noſtrū: bn̄factorē noſtꝝ offendim⁹ cōuincit
nos peſſime egiſſe ⁊ pcta maxia commiſiſſe
de quo eſt iā ſupdicta autoritas Iere· Hoc
iudiciū cū eſtimatiōe hem· tranſfigurauit in
ſe dicens. De⁹ ſe prēm mihi exhibuit: ſed
nō ego me illi viciſſim in filiū: q̄ nam fronte
attollo iam oculos ad vultū patris tam bo-
ni tam malus fili⁹? pudet tanto patri vix̄
ſe degenerē· exitus aq̄rū deducite oculi mei·
operiat ꝯfuſio faciē meā· vultū meū pudor
ſuffundat. Proch pudor: quē fructū habui
tunc in quib᷒ nūc erubeſco? Quid caduca
vana ⁊ ꝓpe nulla: quoꝝ finis mors eſt· infe-
lix ⁊ inſanus p̄ferre non erubui eterni patri
amori pariter ⁊ honori· ꝯfundor audire: ſed ⁊
ſi pater nō eſſet obueret me bn̄ficijs· inſtau
rat aduerſuꝫ me teſtes: vt alia innumera ta
ceam hui⁹ corpis victū ⁊ vſum tpis huius
ſed ſuper oīa hec ſanguineꝫ dilecti filij ſui
clamantē de terra pudet ingratitudis quā-
q̄ꝫ ad ꝯfuſionis cumulū arguat etiā reddi-
diſſe mala pro bonis ⁊ odiū pro dilectione
q2 quāto de illo benignius tanto de me indi
gnius ſentire cogor Hec ſancta diſceptatio
⁊ deuota vtriuſq̄ꝫ ꝑris allegatio: conuincit
nos peccata noſtra maxima eſtimare: ⁊ hoc
eſt qđ dicit Gre· in ſententia ſup̄ poſita vbi
ait: ꝙ in deuota eſtimatione debem⁹ cauſas
noſtras apud deū ⁊ cauſas dei ꝯtra nos ſo-
licite eſtimare. q2 quāto maiora bona a deo
accipimus: tanto nr̄a mala q̄ in eū cōmitti
mus erūt ſine dubio grauiora. D Q2
ſi quis de numero ſtultoꝝ dicat. Ego non
capio hoc verbū· quō peccata mea: nec mul-
ta nec maxima poſſim tam grauiter eſtima-
re? Ad qđ non ego ſed hern· rñdet dicens.
Qui ꝑfecte examinando ſeip̄um intelligit
ſuo peccato nulli⁹ pctm̄ par eſtimat· qđ nō
intelligit ſicut ſuū. Vn̄ qđ de nobis vidim⁹
hoc veraciter teſtamur: ſed de alijs nihil ſci
mus· ꝙ ſi vidimus ab aliquib᷒ homicidia·
neſcimus tñ ſi cōpuncti ſint veniā cōſecuti.
Quō ergo tu o frater leue audes dicere in
quo offenditur xp̄us. hinc iterū dicit. Q2 tu
ip̄a leuia eſtimas: ideo eſt: q2 nec deum ma
gnū nec damna magna q̄ ex peccato incur-
ris ꝯſideras nec attendis ac ſi apertis ocul'
cognoſceres ꝙ ad iracundiā ꝓuocaſti eum
qui reſpicit terram ⁊ facit eā tremere· tangit
montes ⁊ fumigant· peccata in euꝫ cōmiſſa
nec ꝑua nec leuia reputares. Scđo eſtimā-
da ſunt damna q̄ ex peccatis incurrim⁹ que
ſunt ſimiliter infinita. Nam regnū celoruꝫ
perdidim⁹· infernū meruim⁹· diuitijs hono
ribus ⁊ vita nos priuauimus: ⁊ vt breuiter
ꝯcludamus oē qđ ſortit̄ rationē mali in-
currimus ex peccatis: ⁊ omne quod ſortitur
rationē boni ammiſimus que ſi omnia ma
gna imo maxima ſunt iudicemus illud ma
ximum ex quo nobis mala hec omnia ꝓue-
nerunt: quod eſt quodlibet peccatuꝫ morta-
le hinc Pſalmiſta iuſtus eſtimator rerum
vocat omne peccatum mortale maximū di-
cens· Si mei non fuerint dominati vſq̄ꝫ: ⁊
emundabor a delicto maxio ſcilicet peccato
mortali. Quod ideo maximum dicitur: q2
infert omne malum ⁊ maximis bonis pri-
uat. Tertio eſtimandum eſt q̄ꝫ viles ⁊ abo-
minabiles ex peccato facti ſumus· nam q̄ꝫ-
diu ſumus ſine peccato mortali: digniores
ſumus oībus inferiorib᷒ creaturis: ſed poſt
q̄ꝫ iugo peccati ceruicē dedim⁹ eis oīb᷒ vili
ores ſum⁹· de pctōrib᷒ enim dicit̄ Sap̄· xv
Luto vilior eſt vita eius· ⁊ in p̄s· Homo cū

in honore eſſet nō intellexit ⁊c̄. hinc eſt ꝙ de
adam poſt peccatū dixit om̄is creatura. Ec-
ce adam q̄ſi vnus ex nobis factꝰ eſt. Poſtq̄
aūt his tribus modis deuotionē noſtraȝ ex-
aſperauerimus vt nō ſolū ex iudicio rōnis
ſed ex affectu deuotōis peccata nr̄a maxima
eſtimamus. tanto horrore ⁊ tremore cōcurri-
mur: vt ſine om̄i dilatiōe ad emendatiōem
penitētie recurramus clamātes in celū atq̄
dicentes illud Math. xviij. Patientiaȝ ha-
be in me ⁊ om̄ia reddam tibi. D Se-
cūdo ergo dicēdū eſt de peccatoꝝ emēdatio-
ne: que ſi efficaciter emēdare cupimꝰ et ad
ꝑfectam ꝯſcientiam emundare: oportet nos
in oībus locis in quibꝫ peccauimꝰ peccata
exhaurire: ⁊ om̄ia loca q̄ peccatis nr̄is feda-
uimus emūdare. In triplici aūt loco pecca-
uimus: ſcȝ in corde in ore ⁊ in actione. ideo
neceſſe eſt vt triplici ſcoba loca eadē emun-
demus. Nam peccata cordis ꝑ contritionē
oris ꝑ confeſſionē. actionis per ſatiſfactionē
lege oppoſita emendemꝰ. qđ tam figura q̄
ſcriptura facere docemur. Naȝ de figura di-
citur Heſter. Om̄ia loca in quibꝫ ante leta-
ri ꝯſueuerant crīmū laceratione cōpleuerūt
hinc eſt ꝙ filij iſrael victores madianitaꝝ in
vltionē peccatoꝝ om̄ia ornamenta ꝑ que fi-
lie moab ⁊ madian allexerant eos ad peccā-
dum in donarijs dn̄o obtulerūt. ſic peniten-
tes veri victores peccatorū: in ſemetipſis oīa
que eos ad peccandū allexerant deo offerūt
pro emenda. hoc idē oſtendit etiā in ſcriptu-
ra. dicit eñ Gre. ſup illo Math. iij. Facite
dignos fructꝰ penitentie. Dignos penitētie
fructus facit. qui om̄ia deo in ſacrificium of-
fert. per que eū in culpa ſe meminit offendiſ-
ſe. Et illa egregia peccatrix de q̄ di. Gre. oīa
que ſibi turpiter exhibuerat. hec iaȝ deo lau-
dabiliter offerebat. Oculis terrena ꝯcupie-
rat: ſed hos iam ꝑ penitentiam cōterens fle-
bat. capillos ad cōpoſitionē vultus exhibue-
rat: ſed iam capillis lacrimas tergebat. ore
ſuꝑba dixerat: ſed pedes dn̄i oſculans hoc
in redemptoris ſui veſtigia figebat. quot er-
go in ſe habuit oblectamenta. tot de ſe exhi-
buit holocauſta. cōuertit ad virtutū nume-
rum criminū magnitudo vt totū ſuiret deo
in penitentia quicquid ex ſe deū cōtempſe-
rat in culpa. qꝛ ergo hanc peccatricē magda-
lenā viꝫ imitati ſumus peccādo. imitemur
etiā eam in penitendo. qđ ſi facere decreue-
rimus. E Sciendū ꝙ primā radicē
pctōꝝ in corde poſuimꝰ ꝑ conſenſum. iō ibi
dem etiā primū remediū cōtritionē ſcȝ oppo-
namus: gemētes ⁊ flentes ⁊ in ꝓfundo cor-
dis dolentes: ⁊ tamdiu hoc ꝯtinuātes quo-
uſq̄ ꝑ remiſſionis grām peccata oīa ꝯterā-
tur. Ad hanc ꝯtritionē monemur ꝑ hiere. ij.
Tren. Deduc q̄ſi torrentē lacrimas die ac
nocte ⁊ nō des requiē tibi. ⁊ iterū. vi. Luctū
vnigeniti fac tibi planctū amarū. Quare?
Quia ſacrificiū deo ſpūs ꝯtribulatus ⁊ cor
cōtri. ⁊ hu. deus nō deſpicit: tā intimo affe-
ctu hoc agentes vt dicere poſſimꝰ illud Je-
re. xxiij. Contritū eſt cor meū in medio mei.
cōtremuerūt om̄ia oſſa mea. In hac contri-
tione ⁊ luctu tamdiu ꝑſeuerantes quouſq̄
deus miſertꝰ nr̄i dicat nobis illud. iiij. Re.
xx. Audiui orōem tuā vidi lacrimā tuā: ⁊ ec-
ce ſanaui te. Scđo ad ꝯfeſſionē eſt ꝓceden-
dum: vt qui ꝑ os vana ⁊ ſcurrilia loquēdo
peccauimus: ꝑ oris ꝯfeſſioneȝ illa fideliter
emendemus. qđ facere iubemur Thob. xiij
vbi dicit. Cū timore ⁊ tremore ꝯfitemini il-
li. Item puer. xviij. Qui abſcondit ſcelera
ſua nō dirigetur: qui aūt ea confeſſus fuerit
miſericordiā conſequet. nam fidelē ⁊ ſince-
ram ꝯfeſſionē multū cōmendat gre. dicens
Mirentur alij virtutes ſanctoꝝ: ego nō mi-
nus miror hūilem ꝯfeſſionem pctōꝝ. Scio
eñ ꝙ ꝑ infirmitatis verecundiaȝ grauioris
ſolet eſſe certaminis cōmiſſa ſincera ꝓdere
q̄ nō admiſſa vitare. F Tertio dicen-
dum eſt de opis ſatiſfactione: que ſi tempo-
ris opportunitas acceſſerit omīno eſt neceſſa-
ria ad ꝑdicta: qꝛ nec cordis ꝯtritio nec oris
ꝯfeſſio ſufficiūt niſi ſatiſfactio adiūgat. Li-
cet eñ culpa in cordis ꝯtritiōe a deo liberali-
ter ſit dimiſſa. debitū tñ pene ſi tp̄s aderit ex-
igit ꝑ ſatiſfactionē. qđ apte nobis innuitur
in dauid poſt ꝯfeſſionē qua dixit. Peccaui
dn̄o: ⁊ poſt remiſſionē qua dixit nathan ad
dauid. Tranſtulit dominus peccatū tuum
non morieris. Poſt hec tamen ſuſcepit in-
flictionem pene cum propheta ſubiunxit.
Uerum tamen quoniā blaſphemare feciſti
inimicos nomen dn̄i. ꝓpter hoc filiꝰ qui na-
tus eſt morte morietur. Ex quo patet ꝙ poſt
remiſſionē culpe pena nihilominus eſt infli-
cta. Hinc Job. Uerebar om̄ia opa mea. ſci-
ens quia nō parceres delinquenti. quod ex-
ponens Greg. dicit. Delinquenti nequaq̄
parcitur: quia delictū deus ſine vltione non
deſerit. Aut enim ip̄e homo hec in ſe penitēs
punit. aut hoc deus cuȝ homine vindicans
percutit: ⁊ ſubiūgit. Sic nos ſalutis vnda
poſt culpam primi parentis abſoluimur: ſꝫ
tamen reatum eiuſdem culpe diluentes ab-
ſoluti adhuc carnaliter obimus. Sic patet
ꝙ ſatiſfactio ſit neceſſaria predictis duobuſ
que etiam dimiſſis peccatis neceſſario adiū-
getur. Nam ſi ip̄am non adiūgimus: con-
uincimur ex hoc priora duo efficaciter nō fe-
ciſſe. qui enim vere peniteta ſatiſfactione ſe
nullatenus poterit continere. G Ad
efficacem autē ⁊ fortiſſimā ſatiſfactionē tria
requirūtur: ſcȝ cōmenſuratio. contrarij exhi-
tio. offenſatuȝ remiſſio. Primo requiritur
ſatiſfactionis ad culpaȝ cōmenſuratio. vt ſi
multū peccauimus multuȝ emendemus. ſi
magis: magis. ſi maxime: maxime. quod fa-
cere monemur deutero. xxv. Pro menſura
peccati erit modus plagarū. Item Apoca.
xiij. Quantū glorificauit ſe ⁊ in delicijs fu-
it: tantū date ei de tormentis. hinc Gre. ſu-
per illo verbo. dignos penitētie facite fructꝰ
dicit. In his verbis vniuſcuiuſq̄ conſcien-
tia conuenitur: vt tanto bonorū operū lucra
querat per penitentiā: quanto ſibi grauiora
damna intulit ꝑ culpam. ⁊ tanto ſibi debet
licita abſcindere: quāto ſe meminit illicita
perpetraſſe. imitantes dauid. qui poſt illici-
ta adulterij ⁊ homicidij bibere noluit licitū
hauſtum aque. Scđo ad efficacem ſatiſfa-
ctionem requiritur contrariorū exercitatio.
vt in quocunq̄ genere malorū peccauimuſ
in eiuſdem generis cōtrario fortiſſime emē-
demus. vim nobis facientes ꝯtra vim. con-
ſuetudinē contra conſuetudinē. neceſſitateȝ
contra neceſſitatem. affectū contra affectuȝ
donec plenam mereamur accipe delectatio-
nem ꝯtra delectationē: vt tandem aliquan-
do adiuuante gratia plus delectemur in ex-
ercitio virtutū ⁊ bonorū operum q̄ prius in
oblectationibus viciorū. in quo exercitio in
principio magno opus eſt certamine. qꝛ cū
contra veterem conſuetudinē viciorū noua
lege virtutum contendimus: quaſi cōtra de-
cliuum fluminis conamur: ⁊ quantumlibet
modicū ab intentione conandi remittimus
animū: relabimur in priora. dicit eñ bern.
ꝙ peſtes viciorū vſq̄ in vltimā ſolicitudi-
nem ſolitariū ꝑſequūtur. ⁊ niſi ꝑtinaci ſtu-
dio ⁊ prudenti opera expurgata fuerint. cō-
ſuetudo leniri poteſt: vinci vix poteſt. ⁊ quo-
modocunq̄ ſe componat animus heret ⁊ in
quauis ſolitudine ſecretum vel ſilentiū cor-
dis eſſe non patitur. Ideo ſicut prediximuſ
in oppoſitis virtutibus contra viciorū con-
ſuetudinem viriliter accingamur. vt ſi pec-
cauimus ꝑ ſuperbiam emendemus per hu-
militateȝ. ſi in luxuria ꝑ caſtitatem. ſi in fra-
terno odio per caritatem lege contraria no-
ſtram ſatiſfactionem dn̄o offeramus. Se-
cundo ad ſufficientem ſatiſfactionē requiri-
tur offenſatuȝ remiſſio que ſola ſufficit ſi ꝑ-
fecte agitur. Ad hoc enim deus fortiſſimis
ꝓmiſſionibus ſe conſtrinxit. vt omnē offen-
ſam condonet liberaliter ſi nos amore ſui ex
corde pleno noſtris offenſoribꝫ ignoſcamꝰ
quod facere monemur Eccle. xxviij. Relin-
que proximo tuo nocenti te: ⁊ tūc deprecan-
ti tibi peccata ſoluentur. quod qui non fece-
rit fruſtra pro offenſis dei preces multipli-
cat: quia pro incōueniens habetur quod ibi-
dem dicitur. In hominē ſimilem ſibi nō ha-
bet miſericordiam: ⁊ ꝓ peccatis ſuis depre-
cabitur? Ad qđ adhuc expreſſius monemꝰ
Math. vi. Si dimiſeritis hoībus peccata
eorum: dimittet ⁊ vobis pater celeſtis pecca-
ta veſtra. qđ ſi nō dimiſeritis ⁊c̄. Qđ q̄ ne-
ceſſariū ſit expreſſe innuitur in orōe dn̄ica.
vbi docemur orare vt nō aliter nobis dimit-
tantur niſi ſicut nos dimittimus: quod ad-
huc inculcare nobis voluit dn̄s tanq̄ ſum-
me neceſſarium cum dicebat. Cū ſtabitis
ad orandū. dimittite ſi quid habetis aduer-
ſus aliquē vt eſt pr̄ vr̄ ⁊c̄. qđ ſi nō fecerimꝰ
dicit nobis eccle. Ne laboretis. nō eñ ꝑuenie-
tis ad obtentū vt qđ petitis ip̄etretis. H
Tertio ad plenā pctōꝝ purgatōeȝ pꝰ ꝑdicta
duo. ſ. eſtiatōeȝ ⁊ emēdatōeȝ tertio adiūgit

ſupplicatio. dicit enim Bern. Quid pdeſt penitere de culpa ⁊ non de venia ſupplicare. Illa enī ſupplicatio eſt efficaciſſima vbi homo in ſe punit fortiter qđ deliqt ⁊ nihilominus deo ſupplicat húiliter ac ſi nihil puniat in ſeipo. Ad efficaciam aūt ſupplicationē cui deus miſericorditer ſe inclinet tria debemus ꝯgregare: ſcꝫ diuine miſericordie inſpectionem. noſtre miſerie denudationē: ⁊ in id qđ petitur deuotā attentionē: que tria collecta inuenimus in vna deuotiſſima ſupplicatione Dan. ix. Ibi enim deo ſic ſupplicat. Nobis dn̄e confuſio faciei. tibi aūt dn̄o deo noſtro miſericordia ⁊ ꝓpiciatio. q2 receſſimus a te ⁊ nō audiuimus vocē tuam. Nam in eo quod dicit. nobis dn̄e ⁊c. tangit noſtre miſerie denudationē. in eo aūt qđ adiungit. tibi dn̄o deo ⁊c. tangit diuine miſericordie inſpectionem. in eo vero ꝙ cōcludit: q2 receſſimꝰ ⁊c. inſinuat deuotā attentionē. Hec eadē tria dicit Bern. habenda in qualibet deuota ſupplicatione dicens. Tria videntur mihi neceſſaria quibꝫ orationis intētio eſt firmiter aſtringenda. Conſiderare nāqꝫ debet is qui orat quid petat. ipm quē petit. ſeipm qui petit. In eo autē qđ petit duo ꝯſideranda ſūt vt ſi ſm deū ſit quod poſtulat: ⁊ ſi hoc ipm in ſūmo deſiderio habeat. Similiter in ipo quē petit deū ſcꝫ duo debet attendere. videlicet bonitatē ⁊ maieſtatem. Bonitatē qua vult nobis oē bonū. maieſtatem qua pōt dare oē quod petit. Similiter in ſeipo q petit duo ꝯſiderentur. vt p ſuis meritis nihil ſe accepturū putet: ⁊ de dei miſericordia fiducialiter ſperet. quicquid orauerit ſe accepturū. Ipe enī ſpūſſanctus qui dat vt taliter poſtulemꝰ: in cordibꝫ noſtris facit nos fiducialiter poſtulare: ⁊ interpellans pro nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ vt ait apl's. deum inclinat in corde ſuo: ad exaudiendū eum miſericorditer. vn̄ Bern. Sicut ſpūſſanctꝰ ille nobis interpellat p nobis: ita in patre dictā donat cū patre ⁊c. Hec ergo tria. ſ. eſtimatio. emēdatio ⁊ ſupplicatio taliter vt dictum eſt inſtaurata: remiſſionē impetrant omniū peccatorū qn̄tūcunqꝫ multorū pariter ⁊ maximorū. ex quibus dn̄s ſufficienter placatus dicet nobis illud Eſa. xl. Dimiſſa eſt iniqtas illiꝰ. ſuſcepit de manū dn̄i duplicia p oībꝫ pctis ſuis. q duplicia ſūt. remiſſionis pfectiſſima gr̄a ⁊ dei pleniſſima amicitia. que duo nobis impetret dulciſſimus aduocatus noſter ieſus chriſtus ⁊c.

XXV. De eodem ſmo ſcdus.

Venite ambulemus in lumine dei noſtri eſa. ij.

I Dicit Bern. Noſtra deſideria in tribus maxime conſtituta videntur ſcilicet in eo quod decet. quod expedit et qđ delectat. hec ſunt que concupiſcimus nō certe quidem omnia: ſed alius magis hoc: alius magis illud. Alius enim ſic deditus eſt voluptati que delectat. vt nec qđ decet. i. honorem reputet. nec quod expedit id eſt vtile curet. Alius autem queſtui intendens: ⁊ honeſtum diſſimulat ⁊ iocundum. Alius autē ⁊ voluptatis ⁊ vtilitatis negligentior ſolū vel maxime ſectatur honorem. nec reprehenſibile deſideriū horū: ſed ſi ibi quererent vbi veraciter inuenirentur. Hec enim vbi vere ſūt ibi omnia vnum ſunt. Nā in mundo iſto ſenſibili: nec vnum ſunt nec vera ſunt. in lumine autē diuino quod nunc in manibꝫ eſt vere ſunt ⁊ vnum ſunt. Ipſum enim ē vtile honeſtum ⁊ iocundum decet expedit ⁊ delectat: quod adhuc vſitatius poteſt dici. In diuino lumine ſunt diuitie honor ⁊ voluptas. Expedito ergo vno ſmone pertinēte ad primum nomen huius feſti. qui ꝓprie reſpicit incipientes. Nunc ordo poſtulat vt dicamꝰ de illuminatione pertinente ad proficientes ⁊ patet ordo. Dicit enim Bern. ꝙ purgato oculo interiori ſtatim adeſt lux cui firmiter adherere cupiens: ſed corpore preſſus nō preualens ad ſeipm nolens volenſqꝫ reſilit.

K Ut ergo hoc lumen diuinum quātum poſſibile eſt in hac vita mortali apprehendere valeamus. tria ſunt neceſſaria que in verbo propoſito deſignantur: ſcilicet ſecularium actionum alienatio. bonorum operum multiplicatio ⁊ diuini luminis infuſio. Primum ibi. Venite. ſecundū ibi. ambulemus. tertiū ibi. in lumine dei noſtri. q tria hoc intendunt: vt a mūdo recedamꝰ. in bonis opibꝫ pficiamꝰ. diuinū lumē ſuſcipiāꝰ.

Primo a mundo recedamus: nō paſſibus corporis: ſed magis affectibus mentis. Si enī vt in priori ſmone patuit purgati ſumꝰ a peccatis: niſi a mūdo. i. ab his que in mundo ſunt recedamꝰ. quid pderit purgatio noſtra. Erit ſine dubio recidiuāti qꝫ iacenti deterius. nā vt dicit Eccle. xiij. Qui tetigerit picē inquinabit ab ea. Ibidē. xxxiiij. Qui baptiſatur a mortuo ⁊ iterū tangit eū. quid prodeſt illius lotio? vn̄ quotiens mūdi viſcoſitas mentē pulſat. rn̄deamus ei id cañ. v. Laui pedes meos. quō iterū inquinabo eos? dicit enī bern. Si dixerit mihi dn̄s ieſus in ſpiritu. dimittunt tibi peccata tua: et ego peccare nō deſidero. quid pderit? vt ad ꝓpria verba ꝓpoſita exponamus dicit nobis deus. Venite a mūdo. i. ab oībꝫ occaſionibus eorū que ſunt mundi. q ſunt pdicta tria vtile. honeſtū ⁊ iocundū. ad que nr̄a deſideria ſunt naturaliter inclinata. Quare ab illis reuocamur? q2 ſunt in mūdo fallaciter apparentia. in ꝯſciencia veraciter exiſtentia. in celo feliciter pmanētia. Utile enī. i. diuitie mundi decipit honeſtū. i. honor in mūdo interficit. iocundū. i. voluptas inficit. ⁊ ideo iubet nos deꝰ ab omnibꝫ occaſionibꝫ illorum longe recedere: ne iam dudū purgati eorū infectionibꝫ iterū inquietemur. Notabiliter aūt dicit. venite in ſcda pſona ⁊ ambulemus in prima: ꝯnumerans ſe nobis: q2 nobiſcum nō peccat: ſed nobiſcū bona operatur.

L Scdo dicit nobis deꝰ ambulemꝰ. hoc eſt in bonis opibus pficiamus. nam vt ait Bern. Ambulare pficere eſt: vt pdicta tria ſcꝫ qđ decet expedit ⁊ delectat que in mūdo ſunt fallaciter apparētia. ⁊ ideo fugienda. in ꝯſciencia nr̄a vbi ſunt veraciter exiſtentia: ⁊ ideo appetenda. fugientes ḡ vmbrā pdictorū triū: ſcꝫ qđ expedit. qđ decet. qđ delectat ſm qđ in mundo ſunt: ſeqmur veritatē. ⁊ eadem tria in ꝯſciencia nr̄a cōportemus. Nā qđ expedit ꝯſiſtit in bonis opibus. qđ decet in virtutibꝫ. qđ delectat in ſanctis affectibꝫ. ⁊ qn̄to plus de his tribꝫ in cōſciencia acquirimus: tanto veriꝰ priora tria ſcꝫ qđ expedit quod decet. qđ delectat poſſidemꝰ. de eo nāqꝫ quod expedit. i. de veris diuitijs dicit gre. Diuitie mētis ſunt bona opa. que in omne tempꝰ ⁊ in oīa ſecula expediūt acquirentibus ea. De eo vero qđ decet: quod alio nomine verus honor eſt dicit iterū gre. Si culmen veri honoris qrimus ad celeſte regnum tendite. verus enī honor virtutibꝫ decoratur. De eo aūt qđ delectat dicit ps. Renuit conſolari anīa mea. vſqꝫ delectatus ſum. ſuper quo dicit Gre. Si a carne quodlibet qđ delectat abſcindimus. mox intus in xp̄o quod delectat inuenimus. vn̄ bern. Abſit abſit vt intus in ſpiritu nō inueniamꝰ ſup modum maiores delectatiōes: qꝫ in qlibet carnis feditate. In his ḡ tribus cū dn̄o ambulemꝰ in ſpiritu ⁊ in infinitū ea verius abundantius ⁊ ſalubrius intus qꝫ in quibuſlibet exterioribus inuenimus. vn̄ de gaudio quod ex iſtorū perceptione concipimus. dicit Bern. Gaudia noſtra non perdimus: ſed mutamus de corpore in ſpiritum. de ſenſibꝫ in cōſcientiam vbi verius ⁊ tutius conſeruamꝰ. In his ergo duobꝫ verbis ſcꝫ venire et ambulemus: noſtra conſiſtit pfectio. nam p primum a malo reuocamur. p ſcdm ad bonū hortamur. ⁊ ē ſimile huic ps. Declina a malo ⁊ fac bonum. et Eſa. Quieſcite agere peruerſe. diſcite benefacere. ⁊ math. Sint lumbi veſtri precincti: ⁊ lucerne ardētes in manibus veſtris.

M Tertio monemur vt diuinū lumen ſuſcipiamus cū dicit. In lumine dei noſtri. quod a priori noſtro ſmone numerando eſt ſcdum membrum: ſed in hoc ſermone pro membro tertio computat. De quo lumine tria dicantur per ordinē. ſ. de luminis diſtinctione. declaratione ⁊ progreſſione. De primo ſciendū eſt ꝙ triplex eſt lumen: ſcilicet naturalis intelligentie. litteralis ſcientie ⁊ ſpiritualis influentie. Primum non ſufficit. ſcdm non afficit. tertiū proficit. Primum dico lumē naturalis intelligentie non ſufficit. quia quantumcūqꝫ quis ſplendeat lumine naturalis intelligētie: ſepe tamen fallitur in iudicijs ſuis. dicens bonum malum ⁊ malum bonum. vnde nathan interrogatus a dauid de edificatione templi. dixit ex lumine naturalis intelligentie. Omnia que habes in corde tuo fac. dominꝰ enī tecū eſt. ⁊ ideo fefellit eū in ſua intelligentia Lu. xij. Vide ne lumen qđ

ta de eſt tenebre ſunt. Hoc tñ lumen natura/
lis intelligẽtie cũ ad bonũ ↄuertitur multũ
adiuuat. vñ Bern. Si quis callet ingenio.
ſi viget arte · ſi preeminet intellectu · inſtru/
menta ſunt hec tam viciorꝝ ꝙ̃ virtutũ. Nõ
ergo refulgeat vti eo in bono: quo ꝛ in malo
poteſt vti · ꝙ hoc preſmiũ opus virtutis eſt.
Scdm lumẽ literalis ſciẽtie ꝑ literarꝝ ſtudi
um acquirit̃ · de quo dicit̃ Sap. vij. Diligi
te lumẽ ſapientie. Hoc lumẽ ſi ſpũali illumi/
ni ↄiunctũ fuerit · optime cõueniũt · ſi aũt ſi
ne illo habet̃ ſemꝑ nocet dicente aplo. Sci/
entia inflat · qđ per ſimile oñdit Bern. dicẽſ
Licet bonos ↄſtet eſſe cibos: tu tñ in ſumen
do modũ ꝛ ordinẽ nõ obſeruans reddis ti/
bi plane nõ bonos. ꝛ ſubiũgit · qđ dico de ci
bis dico de ſcientijs · nã deus nõ ꝓbat mul/
ta ſcientẽ ſi modũ neſcient. Deus eñ fru/
ctum ſcientie: nõ in ſcientia ſed in modo cõ
ſtituit · vñ aplus. Qui ſe putat aliquid ſci/
re ꝛ nondũ ſcit · quõ oporteat eũ ſcire · huiuſ
vana eſt ſcientia. Utrũqȝ ergo lumẽ tam na
turalis intelligentie ꝙ̃ literalis ſciẽtie ſine
ſpũali ſemꝑ nocet habenti. vñ iob. Lux im
piorũ extinguet̃. Impij eñ ſunt qui ad lau
dem dei ꝛ ꝓpriã ſalutẽ hec duo lumina in ter
tiũ non ordinant vt per ipſa que ad hoc data
ſunt tertiũ conſequant̃. Tertiũ lumẽ qđ ſo/
lum ſufficit ꝛ ꝑficit in oẽm ſalutẽ: eſt diui/
na influentia: q̃ nõ eſt aliud niſi interna de/
uotio hoĩs: affectũ inflãmans ad deũ quaȝ
poſt purgationẽ infundit de⁹ anime cauter
ſolicite ambulanti. De q̃ lumine poteſt ſu/
mi illud Eſa. lx. Surge illuminare hieru/
ſalem q꞉ venit lumẽ tuũ. Q꞉ aũt hec deuotõ
lumen veraciter debeat appellari docet ꝛ di
cit Bern. Cũ in his ſcȝ purgationibꝫ diu ex
ercitatus fueris. pete tibi dare lumẽ deuotio/
nis. De hoc lumine pñs eſt intẽtio abiectis
alijs: q꞉ illud lumẽ deuotiõis anime deum
querẽti infundit̃ poſt predicta. Sic ergo vi
ſum eſt de horꝝ trium luminũ diſtictione.

N Scdo dicendũ eſt de huius tercij lu/
minis declaratione · de quo ſciendum ꝙ hoc
lumen deuotiõis ex noua dilectione afficiẽ/
te animã infundit̃ · qđ taliter declarat̃. Cũ
enim inter deũ ꝛ animã non cadat mediũ
niſi ſolũ peccatũ dicente Eſa. lix. Iniquita/
tes veſtre diuiſerũt inter vos ꝛ deũ: ꝛ̃ pecca
ta veſtra abſconderũt faciem ſuã a vobis · q̃
cum ꝑ contritionis prius habita ſcȝ depurgati/
one de medio ſunt ſublata · ſtatim amor dei
tanq̃ calor ab igne · radius a ſole pertingit
ad animã · ex cui⁹ cõtactu incipit ꝛ ipſa inca/
leſcere ꝛ viceuerſa deũ diligere vehementer
Deus enim cũ ex ſublato peccato ſit plenis
radijs ſue caritatis tangit animã ꝛ ſtatim af
ficitur ad amandũ. ꝛ hoc eſt qđ dicit Bern.
Amor dei amorẽ anime parit ꝛ ꝑuenit. Si
cut igitur ſol radiũ ſuũ ſuper rem obiectam
proijcit ꝛ ꝑ modũ reflexionis de re obiecta
calor ↄtra ſolem reuertit̃ · ſic de⁹ caritas ca/
lorem ſue dilectionis ſuꝑ animã proijcit: et
de aĩa ad deum redit: vt ſic dilecta deũ re/
diligat a quo miſericorditer eſt ꝑuẽta. Cur
aũt hec deuotio noĩe luminis deſignetur:
ratio in euidenti eſt · hoc aũt fit ꝓpter ſimili
tudinẽ vtrobiqȝ repertam. Sicut eñ lumẽ
habet ardorẽ · ſplendorẽ ꝛ dulcorem. ſic iſta
deuotio habet ardorẽ dilectiõis · ſplendoreȝ
cognitiõis · dulcorẽ conſolatiõis. Q꞉ aũt lu/
men ardorẽ ꝛ ſplendorẽ habeat ꝓbatiõe nõ
indiget. q꞉ patȝ ad ſenſum · de dulcore aũt di
citur Eccle. xi. Dulce lumẽ ꝛ delectabile eſt
oculis videre ſolem. Hinc eſt ꝙ difficulter
a lumine oculos vertimus ſed viſum in lu/
mine figim⁹ etiã renitentes. Quõ autẽ pre
dicta tria ſurgant in aĩa ſic oñditur. Naȝ
in illa deuotiõe aĩa ſancta ſentit ſe remiſſi/
onem peccatorũ miſericorditer percepiſſe. ꝛ
iõ velit nolit ipſa ſe ↄtinere nõ poterit niſi di
ligat · in dulcorẽ flagrans ꝛ deſiderans ali/
quid poſſe facere in q̃ eius beneficijs corre/
ſpondeat: ꝛ nihil dignũ inueniẽs · dulce hẽt
flere dicẽs in hoc dulci fletu. Quid retribu
am dño · qui ardor q̃nto ſurgit vehemẽtior ·
tanto ſplendor ↄgnitiõis ampli⁹ cõualeſcit ·
vñ in hoc ſplendore ſepe talia cognoſcere et
ſentire incipit q̃ ante infuſaȝ grãm ſibi inco
gnita extiterãt. vñ p̃s. Incerta ꝛ occulta ſa/
pientie manifeſtaſti mihi. Eſa. Oſtendã ti/
bi theſaurũ ſecretorꝝ meorũ. Singulariter
tamen in hac deuotione lucidarius cogno
ſcit ſe pctõꝝ indulgentiã recepiſſe: quã dei li
beralitatem ex vna pte ↄſiderãs · ꝛ ex altera
pte ſe nihil dignũ poſſe agere · dicit cũ beat⁹.

Diligam te domine pro dono tuo ꝛ ꝓ mo/
dulo tuo: minus quidẽ iuſte ſed plane non
minus poſſe meo: qui ꝛ ſi q̃ntum debeo nõ
poſſum: non tñ poſſum plus ꝙ̃ poſſum. po
tero aũt plus cum plus donare dignaberis.
nunq̃ aũt prout dignus haberis. Habet eti
am hec deuotio cũ ardore ꝛ ſplendore · dul/
corem ↄſolationis. quã cõſolationeȝ decla/
rat nobis Bern. dicẽs. Quid eſt ↄſolatio:
ꝛ reſpondet · gratia deuotiõis ꝛ ſuauiſſima
delectatio boni ꝛ guſtus ſapiẽtie licet exigu/
us · quibꝫ interim benign⁹ dñs affluctam re/
frigerat animã. Quid aũt ſit ille guſt⁹ ſub/
iungit dicẽs. Guſtus ille nihil aliud eſt ꝙ̃
irritamentũ deſiderij ꝛ incentiuũ amoris vt
fiat qđ ſcriptum eſt. Qui edunt me adhuc
eſuriũt. O Tertio dicendũ eſt de hui⁹
luminis ꝓgreſſione. De quo ſciendũ ꝙ ha
bet principiũ mediũ atqȝ finem · hoc eſt ha/
bet ingreſſum ꝓgreſſum ꝛ egreſſuȝ. Primo
dico ꝙ hui⁹ luminis principiũ ſiue ingreſ/
ſus circa dei beneficia verſatur · mediũ vero
eius ſiue ꝓgreſſus deo placere conat̃ · finis
vero ſiue egreſſus flagranti deſiderio ↄſum
matur. Hec pcurrentes primo dicimus ꝙ
hec deuotio habet dei beneficia intueri. Nã
ex ornata cõſcientia ꝛ ſerenata · q꞉ nõ habet
pro peccatis amplius ſolicitari: cõuertit ſe
ad illud qđ proximũ eſt ad manũ · ꝛ hec ſũt
beneficia que accepit. Que cũ incipit intue/
ri cognoſcit ſe quaſi bñficijs obrutam · ꝛ tã/
tum cumulũ accepiſſe q̃ntum eſt ſpaciũ in/
ter celum ꝛ terram: dicens ex deuota ãmira
tione ꝛ ex ãmiranda deuotione illud · ij. Re
gũ. vij. Quis ego ſum dñe aut que domus
mea · q꞉ adduxiſti me huc uſqȝ: ſed ꝛ hoc pa/
rum viſum eſt in ↄſpectu tuo: niſi loquere/
ris de domo etiã ſerui tui in longinquũ. Et
illud p̃s. Quid retribuam dño ꝛc̃. In hac
deuotione ſtetit Aug⁹. cũ d꞉. Cum dei miſe
rationes circa me attendo ſic mihi videtur
ꝙ ſi phas eſt dicere: q̃damnodo nihil ali/
ud agit deus niſi vt ſaluti mee prouideat:
ꝛ ita eũ totũ pro me occupatum video qua
ſi omniũ oblitus mihi ſoli velit vacare. Ex
horũ ergo beneficiorũ intuitu paulatim inci
pit dulceſcere benefactor: ꝛ ideo mutat̃ de/
uotio ꝛ proficit in affectũ iterũ nobiliorem.

Scdo ergo itur ad mediũ ſiue progreſſum
hui⁹ deuotionis ꝛ ex medullis cordis per ſe
dulceſcit de⁹ ꝛ qui pri⁹ diligebat̃ ꝓpter bene
ficia nũc ſine omniũ illorꝝ intuitu diligitur
ꝓpter ſemetipm̃: ꝛ iõ oĩa ſua obſequia de
uotionẽ ꝛ affectũ ad hoc ſolũ ordinat vt pla
ceat deo: nihil ãplius deſiderans aut requi
rens. Ex hac deuotiõe dixit ꝓpheta cuȝ dice/
bat. Quid eñ mihi eſt in celo ꝛ a te quid vo
lui ſuꝑ terram · vſqȝ deus cordis mei ꝛ pars
mea de⁹ in eternũ. In hac deuotiõe diu ſiſti
tur: ꝛ neſcio ſi a quoqȝ viatore inter cõmu/
niter viuentes vlteri⁹ procedat̃ · ꝙ ſi vltra
ꝓceditur itur in deuotionẽ iterũ ſanctiorem
P Tertio ergo ſuccedit finis ſiue egreſ/
ſus huius deuotiõis: quod nõ eſt aliud niſi
vehemens deſideriũ quo dei pñtiam deſide
rat tanq̃ ſponſi dicens illud iob xxxi. Quiſ
mihi det vt deſideriũ meũ audiat omnipo/
tẽs · ac ſi dicat. Non ſurgo · non excitor · nõ ex
cutior de puluere · nõ reſpiro in ſpem gratie
donec ipe veniat ꝛ oſculetur me oſculo oris
ſui: ꝛ hoc deſideriũ interdum tam vehemẽ/
ter proficit vt etiã ab hac flamma ſe compe
ſcere non poſſit · ꝛ hoc eſt ꝙ dicit p̃s: Ignis
ante ipm̃ precedit ꝛc̃. De hoc ardore deſi/
derij dicit Bern. exponendo p̃s. Oportet vt
ardor deſiderij preueniat omnẽ animaȝ ad
quã ipe deus eſt venturus qui omnẽ cõſu/
mat rubiginem viciorꝝ: ꝛ ſic preparet locuȝ
dño: ꝛ tunc ſcit anima · quoniã iuxta eſt do/
minus cũ ſe ſenſerit illo igne ſuccenſaȝ. In
hoc deſiderio diu decoquit̃ anima nõ que/
cunqȝ bona dei deſiderans ſed ipſum deuȝ.
quia expreſſe dicit Bern. Guſtato aliqua/
tenus in hoc deſiderio ꝙ̃ dulcis eſt domin⁹
etiam cuȝ ad ſe reuertatur in cordis palato
ſaporẽ retinet · q̃ fit vt iã ſolũ ipm̃: nõ ipius
quecunqȝ bona deſideret. Hunc ardorẽ taȝ
diu euaporando continuaſſet quouſqȝ ani/
ma ad omnẽ quadraturam fuerat preparata ·
ꝛ ad ſuſcipiendum deũ humiliata: ꝛ tunc
veniet dilectus in ortum ſuum · de cuius ex
hibitione in ſermone qui ſubiungitur eſt di
cendum ipo adiuuante qui adiuuat in dul
cedine ſua pauperes ſuos ꝛc̃.

XXVI. De eodem ſmo tertius.

Adorna thala

mum tuũ ſyon ⁊ ſuſcipe regẽ
chriſtũ. Q Dicit bern.
Cum eccleſia ſponſa xpi ver/
ba in ſcripturis diuinis alterat vel alternat
fortior eſt illa cõpoſitio ꝙ͂ poſitio prima ver
borũ: ⁊ forſaſſis tanto fortior q̃nto diſtat in
ter figurã ⁊ veritatem. inter lucẽ ⁊ vmbraʒ
inter membra ⁊ corp⁹. Nullus enĩ ꝓphetaꝝ
vel etiã apoſtoloꝝ erubeſcit dici membrum
eccleſie. Et ſi verba mẽbri gratanter accipi/
mus. cur nõ magis verba eccleſie que eſt cor
pus. Nemo ergo me iudicʒ. nemo ſuggillet
aſſerens me nõ debere talia themata aſſume
re: que in ſacra ſcriptura hoc eſt in biblia mi
nime reperiuntur. Sunt autẽ verba ꝓpoſita
ipſius eccleſie ſponſe dei. cui⁹ autoritas forti
or eſt autoritate cuiuſ͂l ĩ bet mẽbri ſui. que ſuã
autoritate verba biblie in verba ꝓpoſita alte
rauit. Quid eſt enim dicere. Adorna thala
mum tuuʒ ſyon: niſi ꝙ dicit͂ Exo. xl. Lotos
aqua indues ſanctis veſtib⁹. ⁊ qḋ Ruth. iij
dicit. Lauare ⁊ induere cultiorib⁹ veſtibus.
⁊ multa his ſimilia que in ſacris literis re/
periunt͂. Hic nota autoritatẽ eccleſie ex di/
ctis Bern. quib⁹ ꝯſonat Aug⁹. dicẽs. Euã/
gelio nõ crederem: niſi me autoritas eccle/
ſie cõmoneret. Expeditis ḡ in precedentib⁹
de purgatione ⁊ illuminatiõe. nũc ordo po/
ſtulat vt dicam⁹ de dei in templo cordis no
ſtri preſentatiõe. cui⁹ occaſione verba ꝓpoſi/
ta ſunt inducta. In quib⁹ verbis q̃ttuor ꝓ/
ponũtur. Primo enĩ hortamur ad ꝯdignã
preparationẽ. Scḋo intelligim⁹ eiuſdẽ pre
parationis ſpecificationẽ. tertio ornate ⁊ pre
parate anĩe nobilitationẽ. quarto ſecuram
poſt predicta dei ſuſceptionẽ. Primuʒ ibi.
adorna. ſcḋm ibi. thalamũ tuũ. tertiũ ibi. ſy
on. q̃rtum ibi. ⁊ ſuſcipe regẽ xpm. Ex his q̃t
tuor tñ duo de ornatu ⁊ ſuſceptione videli
cet ꝓſeq̃mur. Primo ergo dicam⁹ de orna/
tu: cui licet omĩa predicta deſeruiãt q̃ omĩa
faciunt ad ornatũ: tñ vt ſatiſfaciam⁹ ꝓpoſito
themati aliud ponam⁹: qḋ in prehabitis ſer
monib⁹ forſitan nõ eſt tactũ. R Pro/
pter qḋ ſciendũ ꝙ beatus bern. ſex ponit exer
citia quib⁹ electus de⁹ ad thalamuʒ cordis

venire cogitur: nec vllo modo ſe poterit con
tinere dicens. Bona que exhibent͂ anĩe non
verbis explicant͂. nam ſponſi ⁊ ſponſe cõmer
cia nullis põt verbis explicari: nõ enim ver
bo docent͂ ſed ſpiritu reuelant͂. ⁊ ſubiungit.
Qḋ ergo ſermo nõ explicat ꝯſideratio q̃rat
oratio poſcat. mereat͂ vita. puritas preparet
humilitas alliciat. caritas ꝯſequatur. His
ergo ſex exercitijs ſcʒ cõſideratiõe. orõne ſan
cta cõuerſatione. puritatis preparatione. hũi/
litatis exhibitione ⁊ caritatis inflammatiõe
anima noſtra ad nuptias celebrãdas in tha
lamo cordis ſufficientiſſime preparat͂. Naʒ
ſi flagrans deſideriũ de quo in fine p̃cedẽ
tis ſmonis dixim⁹. in his ſex efficaciter ſe ex
ercuerit. deus ſe nullo modo poterit ꝯtinere
ſed veniet in animã ſic flagrantẽ: ruens in
amplexus dicet͂. Ecce aſſum. vulneraſti cor
meũ ſoror mea ſponſa. Primo ergo intran/
tes noſmetipſos noſtra ꝯſideratione q̃ram⁹
⁊ ſubtiliter diſcutiam⁹ vtrũ noſtrũ deſideri
um ſit perfectũ vt ipm deũ vſq̧ ad contem
ptum noſtri ⁊ omniũ que ſunt vel eſſe põt
deſideremus: ⁊ hoc non tñ ex iudicio rõnis
ſed etiã ex affectu mẽtis. ⁊ ſi quid in affecti/
bus tali deſiderio inuentũ fuerit aduerſari:
ſic eradicet͂: vt ipm noſtrum deſideriũ non
ſolũ ſit in magno affectu ſed in affectu perfe
cto. Magnũ enim bonũ eſt deus: ⁊ iõ opor
tet vt magno deſiderio requirat͂. S
Scḋo huic conſiderationi addatur oratio.
vt intima oratione poſtuletur qḋ tam inti/
me deſideratur. Uacuũ enim eſſet deſideri/
um ⁊ cito deperiret ſi nõ affectuoſis oratiõi/
bus fulciretur. hec aũt oratio vt ſit efficax et
deuota teſtes habeat ꝓfunda ſuſpiria ⁊ ꝓfu
ſas lacrĩas ⁊ impatientẽ lãguorẽ. dicens ex
omĩbus his illud. ij. Re. xiiij. Obſecro vt
videaʒ faciẽ regis. ⁊ illud Cañ. Reuertere
dilecte mi. id eſt iterũ verte te ad me. ac ſi di
cat. Licet dudũ veneris priores grãs tribu/
endo. iterũ tñ venias teipm aptius ⁊ abun
dantius exhibendo. hec enĩ ꝯſueuit benign⁹
deus in nobis miſericorditer actitare vt ſe/
ipm ſoleat preuenire: teſtante ſcriptura que
dicit. ignis ante ipm precedet. ⁊ ipe nihil/
ominus ignis dicit͂: dicente moyſe deute.
Audi iſrael dñs de⁹ tu⁹ ignis ꝯſumens eſt.

et ſic ignis ignẽ precedit. i. deus deũ. hoc eſt
deus ſeipm precedit. dans ſe aliter ꝓueni/
ens. et aliter ſubſequẽs. vt qui ſeipm iaʒ ꝓ/
uenit dans ſe ad deſideriũ accendendum.
poſtea ſubſequatur ſeipm tribuens ad dele
ctabiliter perfruendum. vt fiat qḋ in perſo
na yſaac de deo dictũ eſt Geñ. xxvi. Ibat ꝓ
ficiens atq̧ ſuccreſcens donec vehementer
magnus effectus eſt. Tercio his duobus
ſcʒ ꝯſiderationi ⁊ orationi addat͂ vita ſan/
cta. vt qḋ ꝯſideratione queritur oratiõe pe/
titur vita mereatur. Uita autem ſancta vt
multa ⁊ magna paucis ꝓſtringamus in tri/
bus ꝯſiſtit. habet enĩ malis reſiſtere potẽter.
bona facere diligẽter. aduerſa ſuſcipere pa/
tienter. de primo dr̃ iudith. iiij. Dedit eis d.
us celi virtutẽ reſiſtendi. de ſcḋo ⁊ tercio di
cit Gre. Electoꝝ eſt bona facere ⁊ mala per
peti. hoc triplici funiculo vita ſancta in ſe
colligitur ⁊ ꝯſtringitur vt difficile rumpa/
tur ⁊ ideo per talem vitã dei pñtiã pmme/
retur. T Quarto his trib⁹ puritas
adiũgat͂ vt qui in predictis trib⁹ exercitijs
deũ promeruerũt aduenienduʒ. puritas lo
cum prepararet ad ſuſcipiendum. que omni/
no neceſſaria eſt cũ predictis. que talis ⁊ tã
ta eſſe debet vt cũ teſtimonio conſcientie di
cere poſſimus illud aplĩ. Nihil mihi cõſci/
us ſum. licet ad perfectã puritatẽ teſtimoni
um nrm nõ ſufficiat. qḋ predicto verbo ad
iecit apl̃s. Sed nõ in hoc iuſtificatus ſum
qui aũt iudicat me dñs eſt. Soluʒ ergo di
teſtium oniũ ſufficit vt ſpiritusſanctus dicat
in cordibus noſtris ſpiritui nr̃o. ꝙ dimiſſa
ſint nobis peccata noſtra. ſm qḋ canticoruʒ
dr̃. Tota pulcra es amica mea ⁊c̃. Talis pu
ritas perfectũ eſt ſubſtratoriũ venienti d ño.
vnde Bern. quibuſdã hãc puritatẽ nõ ha/
bentib⁹ improperat dicẽs. Miror quorun/
dam impudentiam. qui cũ ſuam ꝯſcientiã
multis feditatib⁹ coinquinauerint. audent
tamẽ ad tam fedum conſcientie ſue lectulũ
omni orationũ inſtãtia totius puritatis do
minũ inuitare. ⁊ ſubiũgit. Quid enĩ lectu/
lus nõ eſt floridus ſed putridus. et tu illic
regem glorie inuitas: Centurio negat illuʒ
intrare ſub tectũ ſuũ ꝓpter ſuã indignitatẽ
et clamat princeps aploꝝ. Exi a me dñe q̃ʒ

peccator ſum. et tu dicis. Intra dñe quoni
am ſanctus ſum. Et quid me vis facere in/
quit profecto. vt primũ emundes ꝯſcienti/
am ab omni inquinamento carnis ⁊ ſpiri/
tus ire ⁊ diſceptationis murmuris ⁊ liuo/
ris. Quinto his quattuor ſuperaddatur hu/
militas. que ſupra modum deum allicit ad
veniendum. ipo dicẽte yſa. lxvi. Ad quem
reſpiciã niſi ad humilem ⁊ quietũ ⁊ treme
tem ſmones meos: Cum enĩ ipe ſit humi/
limus (ſicut dr̃ dañ. ij. Suſcitabit deus re
gnũ qḋ in eternũ nõ diſſipabitur. et humi/
limũ hominẽ ꝯſtituet ſup illud) diligit ſu/
um ſimile ad illud dulciter ⁊ delectabiliter
ſe inclinans. hinc eccle. Humilia te deo et
expecta manũ eius. ꝓpter qḋ btã virgo oim
virtutũ oblita ex ſola gloriatur hũilitate tã
tam ſe grãtiã ꝯſecutam dicẽs. q̈ re. hu. an.
ſue. hoc eſt ꝙ deus volens nõ longe p⁹ mit
tere ſpiritumſanctum monuit aploſ dicẽs
Diſcite a me q̈ mitis ſum ⁊ humilis cor/
de. de hac virtute multa inuenietis in pre/
miſſis. Sexto his quinq̧ ſuperaddatur ca/
ritas. in cui⁹ virtute de⁹ ſtatĩ ingredit͂ thala
mum mentis. Ipſa enim eſt vltima diſpo
ſitio ad ſuſceptiõem dei animã habilitãs et
diſponens. ⁊ hoc eſt qḋ apte bern. inſinuat
ita dicẽs Cũ de his que d deo ſũt cogitatur
et volũtas eo ꝓficit vt amor fiat. ꝯtinuo per
viam amoris infundit ſe ſpũſſanctus ſpũs
vite omnia viuificans ⁊ adiuuans ſeu in
orõne ſeu in meditatione infirmitatẽ cogi/
tantis et ꝯtinuo memoria efficit͂ ſapientia
et ſuauiter ei ſapiunt bona dñi. intellectus
vero efficitur contemplatio. ac ſi dicat. Ex
dei preſentia omnia interiora in diuinum
affectum tranſmutant͂. q̈ volũtas fit amor
memoria ſapientia. intellectus ꝯtemplatiõ
V. His itaq̧ omnib⁹ qui ad ornatũ per
tinent decenter explens. tranſeundum ẽ ad
ſm membrũ. ſcʒ dei ſuſceptionẽ. aliq̈s effe/
ctus illius beate gratie quantũ dñs dede/
rit ſaltẽ imaginabiliter depingẽtes Expedi
to ergo primo mẽbro. ſequitur ſcḋm ſcʒ ſu/
ſcipe regẽ xpm. vbi tangit͂ dei ſuſceptio. De
qua intimiſſima gratia nil per experientiaʒ
cognouimus. ideo etiã ⁊ de ꝓprio nil pone/
mus. ſed duos ꝯtemplatores maximos in

mediū adducamus·vt ab his tanq̄ exper/
tis audiamus quid de hac gratia acceperīt
ſenſerint ⁊ quid de hac nobis eructuando ī
ſcripturis dixerūt ac reliquerunt·ſcʒ augu·
⁊ bern̄. vt prim⁹ dicat nobis de modo illi⁹
gratie.et ſcđs ſcʒ bern̄. dicat quid accipiaꝰ.
Ecce primo aug⁹. adducimus qui pre cete/
ris doctoribꝰ huius gratie ſecreta ponit in
lucem dicēs. Cum mēs humana ex dei vi/
ſitatione ceperit ſemetipſam excedere ⁊ illā
incorporee lucis claritatē totā intrare. et in
his que in intimis videt quendam intime
ſuauitatis ſaporē attrahere· ⁊ ex eo intelligē
tiam ſuā condire ⁊ in ſapientiā vertere. to/
ta in hac mentis exceſſu pax illa que exu/
perat omnē ſenſum inuenitur atq̄ obtineꝰ
vt fiat ſilentiū in celo quaſi hora dimidia.
ita vt contemplantis animus nulla alternā/
tium cogitationū tumultuatione turbetur
nihil omnino inueniēs qđ vel per deſideri
um amplius petat. vel per faſtidiū arguat
vel per odiū accuſet. ſꝫ infra contemplatōnis
tranquillitatē totus colligitur ⁊ intromit/
titur in q̄ndā affectū mltū inuſitatū intror
ſum. ad neſcio quā dulcedinē. que ſi ſemꝑ
ſic ſentiretur profecto magna felicitas eſſet
nihil agit ſenſualitas. nihil imaginatio. ſed
oīs inferior vis animi ꝓprio interim vi/
duatur officio· Superior aūt vis aīe in id
intime quietis ſecretū ⁊ ſumme tranquilli
tatis archanū feliciter introducitur. Uiuus
eſt em̄ ſmo dei ⁊ efficax pertingēs vſq̄ ad
diuiſionē aīe ⁊ ſpūs. ⁊ iā nihil in creaturis
hac diuiſione mirabili⁹ cernitur· vbi id qđ
eſſentialiter vnū eſt atq̄ indiuiduū in ſemet
ipm ſcinditur. et qđ ſimplex in ſe ⁊ ſine ꝑti
bus conſtat. quaſi quadam partitione diui
diꝰ vt ad ſumma ſpiritus ſubleueꝰ ab aīa
ſcīditur vt dño vniatur. Felix diuiſio ⁊ mi
rabilis ſeparatio vbi qđ corpulentū ⁊ fecu
lentū eſt deorſum remanet· et qđ ſpirituale
atq̄ ſubtile eſt· vſq̄ ad ſpeculationē diuie
glorie ſublimetur. et in eandem imaginem
transformatur. Pars inferior cōponitur ad
ſummā pacē ⁊ tranquillitatē. pars vero ſu/
perior ſublimatur ad gloriā ⁊ iocunditatē.
in quibꝰ verbis auguſti. inſinuat nobis h⁹
gratie modum quantū exprimi verbis pote/

rit. In his verbis auguſtini quinq̄ quali/
tates intelligūtur que has delicias reddūt
commendabiles ⁊ oīni dulcedine ſuperefluē
tes. Illa em̄ gaudia ſunt copioſa. delicioſa
glorioſa. fructuoſa ⁊ miraculoſa. Prīo di/
co ſunt copioſa qꝛ ex omnibꝰ bonis collecta.
qđ tangitur in eo qđ dicit· In hoc mentis
exceſſu inuenitur illa pax q̄ exuperat omnē
ſenſum. de qua copia dicitur deute. xxviij.
Abundare faciet te dñs omnibꝰ bonis. qui
em̄ deū habet. qui de ſe dicit eccl. xxiiij. In
me gratia oīs vite ⁊ veritatis ⁊c. habet ꝑ
conſequēs omne bonum. Secundo ſunt deli
cioſa et oīnibꝰ delectationibꝰ cumulata qđ
tangitur in hoc qđ ſubiungit. et intromitti
tur in quendam affectū· de quibus delitijs
dicitur Jeremi. ix. Abundauerunt in deli/
tijs in bonitate tua magna· et deute· Inun/
dationē maris quaſi lac ſugent. De quibꝰ
adhuc dicit bern̄. Sic eſt aduentus dei be/
nedictiones ⁊ diuitie ſalutis cū eo. et vni/
uerſa que cū ipſo ſunt affluūt delicijs. Ter/
cio ſunt illa gaudia glorioſa· qꝛ de creatore
non de creatura ſunt· et hoc tangitur in hoc
quod dixit· Superior vis anime in id arca
num ⁊c· Dicit em̄ Gre. Illa eſt vera glo/
ria que de creatore nō de creatura ɔcipitur
biere· nō glorietur ſapiens in ſapiētia ſua·
vſq̄ in hoc glorietur qui gloriatur ſcire et
noſſe me. quod in via peregrinationis ma/
xime hic contingit. Quam gloriā predixit
Eſa. lxvi· Gaudete gaudio vniuerſi vt ſu/
gatis ⁊ repleamini ab vberibꝰ cōſolationis
eius. vt indulgeatis ⁊ delicijs affluatis ab
omnimoda gloria dñi· Quarto ſunt fru/
ctuoſa qꝛ in hac via peregrinatōis bona ce/
leſtia incipimus poſſidere has delitias ꝑ/
guſtando· ſicut qui comedit primitias an/
te meſſem ⁊ hoc eſt quod dicꝰ eccle. vi. Ac/
cede ad eā ſcʒ ad grām iſtā. et ſuſcipe bonos
fructus illius. in ope em̄ ipſius exiguū labo
rabis ⁊ cito edes de generationibus illius
hinc eſt ꝙ iſta grā vocaꝰ primitie ſpūs· qꝛ
pregustantur ante meſſem celeſtiū bonorū.
Itē ſunt fructuoſa qꝛ etiā grā recedente re/
manet odor deuotōis vt ſemper ſimus ſan
ctiores ⁊ in ſtatū ſꝑ proficimus meliorē vn̄
gre· Guſtato ſpī. de· oīs caro. i. carnalitas.

qđ tangitur cū dicit. Pars inferior anie. i.
ſenſualitas cōponitur ad ſummā pacē. ⁊c.
Quinto ſunt oīa hec quodammō mira/
culoſa qđ tangitur in hoc qđ dixit aug⁹. Ni/
hil in creaturis hac diuiſione mirabili⁹. Il
lu denique ait Gre. eſt miraculū qđ ab hu
mana rōne nō poterit apprehendi. Z
Scđo dicendum eſt quid hic accipiaꝰ qđ
Bern̄. luculente declarat dicēs. Nūc ſuſcipiē
te modicū quid inſipiētie mee, fateor mihi
aduēiaſſe vbum inſipiētia dico ⁊ pluries.
Cumq̄ ſepius intraſſet. nō ſenſi aliq̄tiēs cū
intrauit adeſſe ſenſi. affuiſſe recordor inter/
dū ⁊ preſentire potui introitū eius ſentire
nūq̄ ſꝫ nec exitū ⁊c. require in ſmōe de ſan
cto paulo. ſcʒ adhuc excellentiorē ⁊c· Iſte
ſunt delicie de quibꝰ in pſal. dr̄. Inebriabū
tur ab vbe. do. t. et tor. ⁊c. Quas ad pregu/
ſtandum ⁊ prelibandum ꝓpinat electis ſu
is deus· vt ſciāt ⁊ interrogēt quid in eorū cū
eo in eternū debeāt poſſidere. dicens nobis
cū eaſdem guttulas ſorbere incipim⁹. Gu/
ſtate ⁊ videte q̄m ſuauis eſt dñs· ꝓpter qđ
etiā aīe electoꝝ ⁊ ſancti oēs cū ad hāc frui/
tionē peruenerint. celi noīantur· eo ꝙ quic/
quid poſſidetur in celis ſuo mō agiꝰ in eis.
⁊ guſtatur in terriſ ⁊ ꝑ cōſe agitur in terris
Queris quid nā ſit illud. Uacare deū. lau
dare deū· adherere deo. frui deo. hinc bern̄.
Ego puto omnē animā talem. nō mō cele/
ſtē eſſe ꝓpter originē ſꝫ ⁊ celum nō immeri/
to appellari ꝓpter imitationē. Eſt ergo aīa
ſancta celū. hñs ſolem intellectū. lunā fidē
aſtra virtutes. et ſubiungit· nec mirū ſi hoc
celum deus libenter inhītat. qđ vtiq̄ nō q̄
modo ceteros dixit tm̄ vt fieret. ſꝫ pugnauit
vt acquireret· occubuit vt redimeret. Hoc
tm̄ ſciendum ꝙ hec gratia nō faciliter eſt ad
manū nec occurrit ſuauiter viuentibꝰ in ter
ris. et hoc eſt qđ dicit Bern̄. Hec grā non
ſic preſto erit oīni aīe. niſi illi dūtaxat quā
ingēs deuotio ⁊ vehemēs deſideriū ⁊ pre/
dulcis affectus ſponſam ꝓbāt. Tlis inq̄m
accipiet bñdictionē a dño ⁊ miſcđiā a dō
ſalutari ſuo. nō ſic impij nō ſic quoꝝ prim⁹
ego ſum grām hāc guſtamus. De quibus
dr̄ iob. xx. Nō videbit riuulos fluminis torrē
tis mellis ⁊ butiri. qđ exponēs Gre. dicit.

Fluuius torrentis eſt ipſa inundatio ſpūs/
ſancti. et ſepe amantis animus tāto cōtem/
plationis munere repletur vt videre vale
at qđ loqui neſciat. Unde cū nos ſpiritus/
ſancti gratia refundit. melle nos pariter ⁊ bu
tiro replet. mel deſuper cadit. butirū vero ex
animaliū lacte colligitur. Cū igitur vnige/
nitus dei filius ſit deus ſuper omnia ⁊ ho/
mo factus inter oīa· qui tn̄ nos dulcedie
ſue diuinitatis ⁊ miniſterio incarnatōis re
pleuerit melle pariter ⁊ butiro ſatiat ad qđ
nos ⁊c.

XXVII. De eodem.

Uſcepimus de-

us miſcđiam tuā in medio tem/
pli tui ꝑs. A Dicit bern̄· Bo. iox dei
alia accipimus inferius vt tpalia. alia in/
terius vt ſpiritualia. alia ſuperius vt cele/
ſtia ⁊ diuina. que tāto ſunt pre ceteris nobi
liora. quantū celum ⁊ terra ⁊ deus quibuſ/
libet bonis preſtantior inuenitur. Quantū
em̄ quodlibet eſt inferius tanto ignobilius
quanto ſuperius tanto nobilius qđ in ordi
ne elementoꝝ cognoſcitur euidenter Terra
em̄ cū ſit infimū eſt etiā ignobiliſſimū ele/
mentū· qđ aūt ſuper illā vt aq̄ nobilius eſt
ſupra quā aer iterū nobilius. ſuꝑ quē ignis
qui eſt nobiliſſimū elemētū. ſic ꝑ oēm mo
dum eſt in donis gratuitis. que q̄nta ſunt
ſuperiora tanto meliora. dicēte iaco. j. Oē
datū optimū ⁊ omne donū perfectū deſur/
ſum eſt deſcendens a pr̄e luminū· In his
ergo ꝓpoſitis tria intelligimus ſcʒ doni no
bilitatē. accipiētiū neceſſitatē· dantis largi
tatē. Primū ibi ſuſcepimus deus· ſcđꝫ ibi
miſcđiam tuā· terciū ibi in medio tēpli tui.
Prīo ḡ dicamus de doni nobilitate. qđ ſic
viſum ē. tāto eſt ceteris oīnibꝰ nobilius q̄n
to eſt ſuꝑius oībꝰ alijs q̄ ſcʒ miſcđia que
dei donū eſt cū ſit in corde dei nō accidētali
ter ſꝫ ſubāliter dicimus eā eſſe deū. ſic enim
vocat eū ꝑs dicēs. Adiutor meus tibi pſal/
lam vſq̄. deus meus miſcđia mea. et in ꝓ/
poſito Suſcepimus deus miſcđiam tuā.
id eſt miſericordem deū. Propter qđ ſcien
dum ꝙ mīa deus ⁊ dei donū recte dicitur.
Deus vt eſt in corde dei; quēadmodū iā

dictū eſt. donū dei ſcꝫ qḋ benigna quadā pietate ſup nr̃am miſeriā ſe inclinat. de cu/ius corde eadem miſc̃dia nobis fluit tanꝗ̃ riuulus a fonte radi⁹ a ſole. ita miſc̃dia dat miſc̃diam ſubālis accidentalem. vt dantē ſignat nomē eſt ſubē. vbi donū nomē eſt q̃/litatis. Siue aūt miſc̃dia deus vel donum dei dicatur ipſa. tanto eſt nobilior quāto ſublimior. Vñ iuſticia dei alta dē ſicut mō/tes. veritas ſicut nubes. ſ; miſc̃dia ſicut ce/lum dicētē ps. Dñe in celo miſc̃dia tua. et veritas tua vſq; ad nubes. iuſticia tua ſicut montes dei. que oīa ideo induximus vt huius doni ſcꝫ miſc̃die nobilitatē ex ſua al/titudine probaremus. videmus eñ ad ſen/ſum ꝙ quāto aliquid in ſuperiori loco ſitū eſt ſicut arbores ⁊ vineta tanto fructus eius dulcior melior ⁊ nobilior reperitur. ❡

Scd̃o ſciendum eſt de accipiētiū hoc donū neceſſitate. hoc eſt ꝗ̃ neceſſariū ſit vt hoc do/nū miſc̃die ↄſequamur. Quid eñ miſeris qui vere miſeri ſunt tam neceſſariū eſt. q̃m miſc̃dia ſine qua nemo ſaluabitur cū qua nemo damnabitur. Dicit eñ Gre. Juſti/cia nr̃a ad examē diuine iuſticie deducta iniu/ſticia eſt ⁊ ſordet in diſtrictione iudicis qḋ in oculis fulget bene operātis. de q̃ adhuc dicit bern̄. Sicut nullius merita ſufficiūt ſi ſine mīa ꝑ ſolam iuſticiā iudicabitur. ſic nullius peccata impediūt ſi cū mīa ſuſcipi/tur. De hac miſc̃dia mia breuiter ꝑſtringā/tur. ſcꝫ de eius deſcriptōe ⁊ eius diuiſione ſiue eius ad nos ↄmunione participatōe ſiue diſtributione. Deſcribitur aūt ſic. Miſeri/cordia eſt bñficiū miſo gratis impēſum. de qua dicit bern̄. Juſticia meritū querit. mi/ſericordia aūt ex miſeria nr̃a excitata ⁊ pro/mota miſero ſe dat gratis. de qua adhuc a/lia datur deſcriptio. Miſericordia in deo ē exhibitio indebiti beneficij. Et q2 in deū nl̃/la cadit mutatio nulla alteratio. nulla acci/dentalis affectio. ideo hec miſericordia nihil aliud eſt ꝗ̃ deus exiſtēs magna vt de⁹. iu/xta illud eccī. Scd̃m magnitudinē ipſius ſic ⁊ miſericordia illius cū ipſo eſt. Sequit̃ videre de miſericordie diſtributōe. de q̃ ſci/endum ꝙ deus pater miſc̃diarū ſeptē miſe/ricordias tanꝗ̃ ſeptē panes paupibꝫ ſuis

dedit. Primā nobis exhibuit in carnis aſ/ſumptione ad vitā nr̃am inſtruendā. Se/cundam in templi oblatōe ad humanā na/turā patri recōciliandam. Terciā in corpo/ris ⁊ ſanguinis ſui cibatione ad infirmita/tē nr̃am ↄfortandā. Quartā in crucis paſ/ſione ad captiuū hominem redimendum. Quintā in reſurrectōe ad celi ianuā aperi/endam. Sextā in aſcenſione ad manſionē noſtrā preparandam. Septimā in ſpiritus ſancti miſſione ad plenā in nobis ſanctita/tem perficiendam. De ſeptē miſericordie ſunt ſeptē panibꝫ deſignate. quibꝫ vt math. xv. de dñs turbas pauit. q2 oīs hō qui ad vitā paſcitur eternā. his miſericordijs enu/tritur. ❡ Primo ergo exhibuit nobiſ deus miſericordiā incarnationis. Cū enī genus hūanū ex preuaricatōe primorū pa/rentū in tā profundam miſeriā cecidiſſet vt nec ꝑ ſe nec a creatura alia potuerat releua/ri. deus mīa motus deſcendit ad inferiores ptes terre aſſumēs hominē in ſe ⁊ per cōſe/quēs nr̃am miſeriā vt nos de profundo no/ſtre miſerie liberaret. De hac mīa di. apl̄s thimo. iij. Apparuit benignitas ⁊ humani/tas vſq;. ſ; ſm̄ mīam ſaluos nos fecit. Cui/us miſericordie ſi ad ↄdignum occurrere cupimus oportet vt ⁊ nos in perfecta puri/tate renaſcamur Ad hoc eñ deus natus eſt nobis hō in perfectiſſima puritate. vtpote natus a patre deo ⁊ virgine matre. a quibꝫ nullā ↄtraxit maculā volēs vt ait apl̄s vt ⁊ nos imitātes eum in nouitate vite ambule/mus. nec nobis ſua ꝓderit incarnatio. niſi nr̃a in hac pte adiūgatur imitatio. Vñ do/minus dixit nicodemo ioh. iij. Oportet vos naſci denuo qḋ cū ille ꝑ incōueniēti acciperet dicēs. Quō pōt hō naſci cū ſit ſenex. ſubiū/git dicēs exponēdo qḋ dixit. Niſi qs rena/tus fuerit ex aq̄ et ſpū ſancto nō pōt intrare in regnū dei. q2 niſi ex aq̄ lacrimarū ⁊ ſpiri/tu ſancto in cordibꝫ nr̃is ↄtritōm efficiente ad plenā puritatē renaſcam̄. nō ꝓderit no/bis hec mīa incarnatōis. et ꝑ ↄñs nō intra/bimus in regnū dei. Scd̃o exhibuit nobis ſcd̃am mīam in ſuiipſius in tēplo oblatiōe offerēs ſeipm̄ patri in nr̃a nāa ad reconci/liandum. de q̃ miſc̃dia dicit̃ ꝓbū ꝓpoſitum

Suſcepimus deus miſc̃diam tuā in me. ⁊c̃. glo. i. miſericordem filiū tuū. Cui⁹ effe/ctū ſi ↄſequi cupimus oportet nos ꝑ fidē q̃ per dilectōem operatur corpi eiuſ miſtico qḋ eſt eccl̃a incorpari ⁊ ſic ei vniri ⁊ incorpari in eo patri offeramur ⁊ ſic recōciliem̄. Ter/cio exhibuit nobis deus terciā miſc̃diam. dans nobis corpus ſuū ⁊ ſanguinē ad no/ſtrā infirmitatē ⁊ mediā. quā ex eiuſdē cibi carentia contraximus roborādam. cui ſi ex qualicūq; ↄgruo occurrere cū ea deuotōne cupimus ⁊ affectu. q̃ deus hūc cibū nobis preparauit accedere nos oportet. deus aūt hūc cibū nobis inſtituit in maxima caritate di/cēs luc. xxij. qñ hāc miſc̃diā inſtituit. De/ſi. de. hoc pa. man. vo. ſic ⁊ nos ad eundē ci/bum ſumendū magnā caritatē habeamus ⁊ cū magno deſiderio accedamus vt fiat in nobis qḋ eccle. xxiiij dr̃. Qui edunt me ad/huc eſu. et qui bibūt me. adhuc ſi. De hac miſc̃dia dr̃ in ps. Miſericors ⁊ miſator do/minus eſcā dedit timētibꝫ ſe. qḋ de corpore xp̄i oportet intelligi. q2 eſcā materialem ſiue corpalem nō ſolum dat timētibꝫ ſe. ſ; etiā peccatoribꝫ. vñ ps. Apis tu ma. tuam ⁊c̃. De hac miſc̃dia etiā dr̃ eccle. iij Secūdū magnitudinē ipſius ſic ⁊ miſc̃dia que ab ip/ſo eſt. q2 hec mīa q̃ eſt corpus xp̄i datori dō ꝑ oīa adeq̄tur. nil in eo min⁹ nobis exhi/bēs ꝗ̃ ſe totū ⁊ hoc ē qḋ dicit̃. zach. iiij. Exe/quabit grām gr̃e eius ❡ Quarto ex/hibuit nobis q̄rtā miſc̃diam in crucis paſ/ſione ad hūanū genus redimendū. de qua dicitur in pſal. Quia apud dñm mīa ⁊ co/pioſa apḋ eū redemptio. ac ſi dicat. Quia apud deū in corde eius magna fuit miſeri/cordia hec coegit eū vt per paſſionē crucis copioſam nobis redēptionē exhiberet. De hac miſericordia dicit bern̄. Erat in corde dei miſericordia multa nimis quādoq; cu/mulanda ſup filios hominū. ſ; hec latebat ⁊ neſciebat hō preciū eius donec rupto va/ſculo in quīq; ptibꝫ corpis effluebat. ⁊ ſub/iungit. Hinc multe miſericordie corporis. hinc multe miſericordie cordis. hinc dolo/res. hinc miſerationes. Miſericordie domi/ni multe ſ; ⁊ miſerie dñi mltē. Vincēt ne mi/ſerie mīas. aut mīe miſerias ſupabūt. Vi/

cent plane mīe tue antique dñe. Hui⁹ mi/ſericordie dñi magne ſi participes eſſe cupi/mus. oportet nos dñm ꝑ viribꝫ imitari. vñ ḋ j. pe. ij. Xp̄us paſſus eſt pro nobis vobis re/linquēs exēplum vt ſeq̄mini veſtigia eius. hinc Bern̄. Prodeſt nobis dñi paſſio ſi noſtra ſeq̄tur imitatio. vt ſeq̄mur veſtigia eius. Alioquin exquiretur a nobis etiā ſan/guis ille iuſtus qui effuſus eſt ſup terram nec immunes erimus ab illo tā ſingulari ſcelere iudeorū qḋ vīq; tante caritati ingra/ti fuerimus. ꝙ ſpiritui gratie ↄtumeliā fece/rimus. ꝙ filiū dei ↄculcauerimus. Quito exhibuit nobis deus quintā miſericordiā in ſua reſurrectione. ad celi ianuā nobis a/periendam que ex culpa primorū parentū humano generi a mundi initio clauſa fuit. qḋ in eorundem ꝑntū de ꝑadiſi eiectione ⁊ gladij verſatilis ad cuſtodiendam ianuā collocatione euidenter oſtenditur. ſic Gen̄ iij. dr̃. Ejecit deus adam de ꝑadiſo ⁊ collo/cauit ante ꝑadiſum voluptatis cherubin et flammeū gladiū atq; verſatilem ad cuſto/diendam viā ligni vite. Quem ideo voluit eſſe verſatilem ad inſinuandum ꝙ aliquā/do eſſet ꝑ paſſionis mīam amouendus. vt eo āmoto homines poſſent celeſtis paradi/ſi ianuā introire. De hac miſericordia dici/tur in pſal. Bonum eſt ↄfiteri dño. vſq; ad annunciandū mane mīam tuā. hoc ē ad an/nūciandū illam mīā q̃ facta eſt nobis ma/ne. i. in die reſurrectōis. de q̃ adhuc. j. petri. j dr̃. Bñdictus deus qui ſm̄ magnā mīam ſuā regenerauit nos in ſpem vite eterne per reſurrectionem ihū xp̄i ex mortuis. cui nos tūc dignos exhibebimus. ſi ⁊ nos cum xp̄o a peccatis omnibꝫ ⁊ vicijs reſurgamus. vt mortui peccatis iuſticie viuamus qḋ ē ſpi/ritualis reſurrectio. de qua dicit apl̄s coloſ. iij. Si conſurrexiſtis cum xp̄o q̄ ſurſum ſunt querite que ſurſum ſunt ſapite. ❡ Sexto exhibuit nobis ſextam miſericordi/am in aſcenſione ad manſionē nobis ppetu/am ꝑparandam ipſo ſaluatore dicēte ioh. xiiij. Vado parare vobis locū. de hac mīa dr̃ eccl. xvi. Miſc̃dia vnicuiq; faciet locū. hinc eſt ꝙ deus pater dicitur miarū. q2 omnia q̃ nobis exhibuit in mīa dedit nobis hic aug

ait. Sicut deus pr̄ mīa motus dedit nobis
filiū ſic idē filius oīa ſua opa in mīa con/
ſummauit. ꝓpter quod nō ſolū mīcors dici
tur ſ3 mīa antonomatice noīatur. vñ p̄s.
Deus meus mīa mea ꝛc̄. De q̄ adhuc di/
citur Eſa. xvi. preparabit̄ in mīa ſoliu3 eius
ſc3 domꝰ. Cui gr̄e ſi nos dignos cupimus
exhibere opꝫ vt pñtem vitā tanꝗ̄ aduene
pagamus. dignum quippe eſt vt qui ciues
ſanctoꝝ ꝛ domeſtici dei ſcripti ſunt in celis
tanꝗ̄ aduenas ꝛ pegrinos ſe exhibeāt ſup
terrā. queādmodū hortamur. j. pe. ij. vbi dr̄.
Obſecro vos tanꝗ̄ aduēas ꝛ pegrinos ab
ſtinere vos a carnalibꝰ deſiderijs. Septio
exhibuit nobis deus ſeptima3 miſcdiam in
ſpiritusſancti miſſione ad nr̄am ſanctifica/
tionē ꝛ ad oēs priores miſcdias feliciter cō
ſumendas. de qua dr̄ eccle. ij. In oblectati/
one veniet vobis miſcdia. hoc eſt ſpūſſanctꝰ
qui cū ſit ſup mel dulciꝰ delectat aīa3 Spi
ritus eīn ſancti miſſio nō modicū cor dele/
ctat. de hac miſcdia adhuc dr̄ lu. j. Per vi/
ſcera miſcdie dei noſtri vi. nos ori. exal. Ad
quā miſcdiam ſi digne cupimꝰ ſuſcipi ſtu/
deamus ſp pari ꝛ prepari inueniri. vt cum
ſpūſſanctus ſpirauerit paratos nos inueni/
at. oī hora expanſos ſinus hñtes ad grati
am ſuſcipiendam cum ſpūi placuerit nos
miſcditer viſitare. qd̄ etiā berñ. monuit di
cens. Licet ſpm̄ſanctū accipere non ſit in ar
bitrio hominis conātis ſ3 in gratia donātis
hominis tñ eſt iugiter preparare cor. volū/
tatē expediendo ab affectionibꝰ alienis. ra/
tionē ꝛ intellectū a ſolicitudinibꝰ. memoriā
a negocioſis nōnūꝗ̄ etiā a neccij̄s occupati
onibꝰ. vt in die bona dñi ꝛ in hora benepla
citi eius. cū audierint vocē ſpiritus ſpiran/
tis ꝯtinuo ꝯcurrant ſibi ꝛ coopentur in bo/
nū. De his ſeptē miſcdijs dicit Berñ. Se
cundu3 altitudinē celi a terra corroborauit
miſcdiam ſuā ſup timētes ſe. de his adhuc
dicit berñ. Electi dei ꝯſiderantes dei miſe/
ricordias ſentiūt ſup ſe tanꝗ̄ cumulū miſe
ricordiarū quantū eſt ſpaciū inter celum ꝛ
terrā. ¶ Secundo dicendū eſt de mi/
ſericordie pticipatōe. hoc eſt quibꝰ iſte mīe
ꝓueniāt ad ſalutē. q̄ licet q̄ntū in ſe eſt mil
le vt ita dixerī mūdis ſiue ſeculis ſufficerēt.
nō tñ digncs ſe oēs hoīes exhibēt vt has
miſcdias ꝯſequātur. q2 reuera pauci ſaluā/
tur. qd̄ tanꝗ̄ tonitruū eſſet ab oībꝰ audiē
dū. Sūt aūt tñ tria gña hominū quibꝰ ad
ſuā ſaluatō3 debētur mīe ſupdicte. ſc3 vere
penitētibꝰ. primis ꝯpatiētibꝰ ꝛ fiducialiter
ſperātibꝰ. De pñis dr̄ ſapie. Miſtus ē dñs
penitētibꝰ. De ſcdis dr̄ mat. v. Beati miſe/
ricordes. De tercijs dic p̄s. Miſerere mei
deus miſerere mei. Quare? Quia in te cō-
a. mea. Prima ḡ mīa debeꝰ ꝯ̄e penitentibꝰ
Dicit aug'. Si tu cognoſcis ego ignoſco.
qd̄ ex pſona dei dicit. Obmiſſis ḡ infinitis
malis q̄ ex peccatis incurrimus tñ tria po/
nemus q̄ in euāgelio tangūtur. cū lu. dr̄. ho
mo quidam deſcen. de iheruſalē in ie. ꝛ inci
dit in latrones ꝛc̄. In quibꝰ ꝟbis tria ma/
la tangūtur. Primu3 malum eſt ſpoliatio.
Hō eīn qui in ſtatu gr̄e poſitus eſt ciuis iā
in hierlem aſcriptus eſt. ab illo ſtatu deſcē/
dit in iericho. i. in mundanū ſtatū plenum
pctis. incidit in latrones mortaliū pctōꝝ. q̄
primū ſpoliant eū oībꝰ bonis datis acqui/
ſitis ꝛ pticipatis. Datis p ſacramēta eccle
acquiſitis ꝓprijs laboribꝰ ꝛ pticipatis a cri/
ſto ꝛ eccīa. his oībꝰ denudaꝰ. vñ ieremie.
Egreſſus eſt a filia ſyon oīs decor eius. Se/
cundum malū eſt in naſalibꝰ vulneratō. q̄
ꝯſiſtit in bonoꝝ naturaliū debilitatōe. que
ſunt ꝓnitas ad peccandū. difficultas ad re
ſiſtendum ꝛ puſillanimitas ad ſufferēdu3
q̄ oīa ex predictis amplius infirmantur
vñ p̄s. Miſerere mei qm̄ infirmus ſu3 ꝛc̄.
Terciū malu3 eſt ſemiuiui relictio. Ille āt
dr̄ ſemiuiuus qui malꝰ viuit ꝛ bonis mortu
us eſt ſic ſunt oēs pctōres ꝛ talis ſtatꝰ inter
oēs peſſimꝰ eſt nā ad malū ſatis eſſet vt q̄
bonis mortuꝰ eſſet ꝙ etiā malis mortuus
eſſet vel ſi malis viueret etiā bonis viueret
nūc aūt malis viuimꝰ ꝛ bonis mortui ſumꝰ
ideo talis ſtatus peſſimꝰ eſt. quē ſi apertis o/
culis clara lucedītatis ꝯgnoſcere incipimꝰ
niſi ſumus inſenſibiles ad pñiam ꝑparamꝰ
Scdo mīa debeꝰ ꝓximis ꝯpatiētibꝰ math.
v. vt ſup. Bti mīcordes. Tercio mīa debeꝰ
fiducialr̄ ſpantibꝰ. vñ iere. Bndictus hō q̄
ꝯfidit in dño ꝛ erit dñs fiducia eius ꝛc̄. de
quibꝰ plura vide in alijs ſmonibꝰ. Terciū

principale iuxta primā diuiſionē eſt dicere
de diuinis largitate deſignata per hoc quod
dr̄ in medio tēpli tui. Ad hoc eni3 in medio
tēpli oblatus dr̄. ad inſinuandum ꝙ nullū
tranſeat nulli ſe deneget. ſ3 q̄ntū in eo eſt ſi/
nū miſcdie oībꝰ apiat. et hoc eſt qd̄ petruſ
actuū legitur dixiſſe. In veritate ꝯperi. ꝙ
nō eſt acceptor pſonarū deus. vſq3. hunc ex
audit. ꝓpter qd̄ etiā q̄ñ de loco agitur deus
ſemp legitur in medio extitiſſe. Nā in carne
natus in medio duū animaliū eſt in preſe/
pio reclinatus. ad tēplum inueniēs in medio
eſt oblatus. cruci affixus. in medio latronū
eſt collocatus ꝛ reſurgēs a mortuis in me/
dio diſcipuloꝝ apparuit. Ad quid hec oīa
niſi vt nobis inſinuet ꝙ ad miſcdiam largi
endā oībꝰ pateat. oībꝰ ſe exhibeaꝰ. ꝛ hoc
eſt qd̄ pater dicit ad filiū ꝓuer. Diriuenꝰ
putei tui foras ꝛ in plateis aquas tuas di/
uide. hinc eſt ꝙ in can. dictus eſt flos cāpi.
eo ꝙ oībꝰ pateat oībꝰ ſe exhibeat ieſus
criſtus dominus noſter ꝛc̄.

XXVIII. De btā agatha. ſmo. I

Ratia ſuper gra-
tiam mulier ſancta eccle. xxvi.

D Dicit Gre. Quid inter hec nos bar/
bari dicimus. qui ad regna celeſtia ire per
ferrū puellas videmus. q̄ ſi adipiſci regna
celoꝝ per bella pſecutōm nō poſſumꝰ. hoc/
ipm turpe nobis ſit ꝙ deū nolumus ſalte3
per pacē ſequi. Ecce nulli noſtrū modo dici
tur ꝓ me morere. ſ3 tñ inte illicita deſide/
ria occide. In verbis ergo ꝓpoſitis hec ſan
cta virgo ꝛ martir agatha a triplici gr̄a cō/
mendatur. ſc3 a virginitate. paſſionis acer
bitate. vite ſanctitate. Primū ibi gr̄a. ſcd̄3
ibi ſup gratiā. terciū ibi mulier ſancta. Ex
hac triplici gr̄a meruit a deo triplici aureo/
la coronari. Nam pro virginitate vnam. ꝓ
paſſione ſcdam. ꝓ vite ſanctitate q̄ ꝟbo ꝛ ex
emplo deū docuit ꝛ predicauit terciam au/
reolam eſt adepta ꝛ hec pauca de hac virgi
ne dicta ſufficiāt. Proſequētes ſmonē qui
bus exercitijs ipſam virginē imitemur vt i
hac via ꝛ vita ei ſaltē tenuiter ꝯformari in
regno celoꝝ eius ꝯſortio pfrui mereamꝰ. Ve
rū ꝙ pauci eā in prima gr̄a imitātur. pauci
oēs in ſcda. ſaltē in tercia ſc3 vite ſanctita/
te ipſam q̄ntū poſſumus imitemur. quod
etiā ex ipſius nomīs interptatōne facere cō
monemꝰ. dr̄ eī agatha ab agios. qd̄ ē ſcūs et the
os qd̄ eſt deꝰ. inde agatha quaſi ſancta dei. q̄
re merito eā imitari debemus. Na3 ad hoc
dirigit nos deus. di. deute. Sancti eſtote
qm̄ ego ſanctus ſum. ¶ Sunt aute3
ſex genera exercitioꝝ que nos ſanctos effici
unt. quoꝝ tria ponit eiꝰ. in legenda huius
virginis. ſc3 cordis mundicia. bonoꝝ opeꝝ
ſufficiētia. ſpiritusſancti pñtia. reliq̄ tria po
nit berñ. di. Tria ſunt q̄ nos ſanctos effici/
unt. vic3 victus ſobrius. actus iuſtus ꝛ ſen
ſus pius. In his ſex exercitijs oīs actꝰ iu
ſticie ꝯtinetur ꝛ totus ſtatus homīs indu/
ditur ꝛ ideo qui in his ſanctificatus fuerit,
erit ſine dubio totꝰ ſanctus. Primo ergo ſan
ctificemus nos per cordis mundiciam pur
gantes cor nr̄m ꝛ ſeparantes ab oībꝰ immū
dicijs ꝛ feditatibꝰ peccatoru3. qd̄ cū ad ple
nū factū fuerit erimus ſine dubio ſancti. ſi
tñ nihil de ꝯtingētibꝰ obmittamus. qd̄ face
re monemur deute. xxiij. vbi dr̄ Sint caſtra
tua ſancta ꝛ nihil in eis appareat feditatis.
inſinuans in his ꝟbis. ꝙ ex ſola mundicia
ſi in nobis plantata fuerit ſine dubio ſumꝰ
ſancti hinc. ij. cor. vij. di. Mūdemꝰ nos
ab omni inquinamēto carnis ꝛ ſpūs. pfici/
entes ſanctificatōnē nr̄am in timore domi.
Quō autē mundari debeamus docet nos
Berñ. ſic di. Aſcendat homo tribunal men
tis ſue. vt audiat cauſa3 preterite vite ſue.
Aſſit accuſatrix ꝯſcia. teſtis mēoria. ratō iu
dex. timor carnifex. et quicquid inuentū fu
erit in quibꝰ deū offendimus p cordis ꝯtri
tionē ꝯteratur. per oris confeſſionē exhauri
atur p ſatiſfactionē deleatur ꝛ p reſiſtentiā
ſimilibꝰ reſiſtatur ꝛ his omnibꝰ firmū ꝓpo
ſitū adiūgatur. hoc tamdiu ꝯtinuātes quo/
uſq3 ſpūſſanctus affectū nr̄m in aliud genꝰ
deuotōis trahat. in gr̄aꝝ vic3 actionē. Ipa
eni gr̄aꝝ actio ꝛ vox laudis cū ex intimo af/
fectu ꝛ cū ex iudicio ratōis agitur ſignū eſt
remiſſionis pctōꝝ. Unde cū anxia pñia in
iocundam deuotionē gr̄aꝝ actionis pmuta
ta fuerit. hec mutatio dextre excelſi certiſſi/
mū ſignū eſt ꝙ oīa peccata nr̄a adeo nobis

liberaliter ſint dimiſſa ex q̄ remiſſiore iam
veraciter ſumus ſancti. ℟ Scd̄o ſan
ctificemus nos per bonoꝝ ſufficiētiā precā
pue ⁊ an̄ oīa illa facientes q̄ facere cogimur
ex p̄cepto. Nam q̄ cadūt ſub p̄cepto vtpo-
te legalia· de neceſſitate ſunt ſalutis. ipa eſt
ſanctificāt nos pre ceteris dicēte dn̄o leuit.
xx. Sanctificamini ⁊ eſtote ſancti· qm̄ ego
ſum dn̄s deus veſter. In quibꝫ aūt ſancti-
ficari debeamus ſtatī ſubiūgit di. Cuſtodi
te p̄cepta mea ⁊ facite ea qꝛ ego ſum dn̄s de
us qui ſanctifico vos. ac ſi dicat. Vos faci-
te ipa opa ⁊ ego ſanctifico vos. Vt ſperemus
ſanctificari nō ex opibꝫ q̄ fecimus nos. ſꝫ a
deo. et q̄nto ipa opa fidelius agimus tanto
ipe deus amplius nos ſanctificat. ꝓpter qḋ
cū ſumma diligētia ſtudendū eſt vt opera
q̄ debētur deo fideliter pagātur. qꝛ vt ait q̄-
dam. plus meremur aduerbijs q̄ꝫ noībus
hoc eſt plus meremur de bn̄factō ope q̄ꝫ de
bono· et hoc eſt qḋ di. ꝓuer. ij. Qui fideliter
agūt placēt deo· ſic ecōuerſo diſplicent qui
faciūt negligēter iuxta illud iere. xx. Male-
dictus qui facit opus dei fraudulēter ſiue
negligēter· Cum aūt fideliter ⁊ feliciter a-
gimus. ſi ipa nr̄a opa cū diligētia attēciōe
⁊ fideli intēciōne dn̄o offeramus. vt per dili
gentē attētionē oēs ſenſus ⁊ corꝑis mēbra
ad opus dei ꝯuocemus· ꝯuocatos adune-
mus qḋ facere monemur Eccl. xx. vbi dꝛ.
Conuine ⁊ cōgrega cor tuū in ſanctitate et
ibidē li. Congregate vos in domū diſcipli
ne. vt dicatur de vobis veraciter illud ꝓuer.
ix. Sapīa vocauit ācillas ad arcē. hoc ē ſm
glo· ſapiēs deuotio vocauit ancillas. i· ſen-
ſus corꝑis ⁊ affectus aīe ad arcē· i. ſummuꝫ
conatū. Sic etiā opa nr̄a ꝑ fidelem intenti
onē dn̄i in ſolum deuꝫ ordinari videlicꝫ vt
ipa intentio deū ponat in omnibꝫ q̄ agim⁹
fundamentū qḋ enī ſuꝑ aliud q̄ꝫ ſuꝑ deuꝫ
edificatur tranſit cū ſuo fundamēto· quod
aūt ꝓpter deū agitur et ſuꝑ deū ponitur qui
eternus eſt cū deo ꝑmanet in eternū. hic ec-
cle. Fundamēta eterna ſupra petrā ſolida-
ta. petra aūt erat xp̄s. vnde apl̄s. fundamē-
tū aliud nemo ponere pōt q̄ꝫ qḋ poſituꝫ eſt
xp̄s ieſus. Tūc aūt opa nr̄a per fidelem in-
tentionē in ſolum deū ordinamus cū oīa

que agimus ad laudem ⁊ gloriā ſuam faci
mus. nihil aliud ex oībꝫ que agimus in-
tendentes. Ad qḋ hortatur apl̄s di. Om-
nia que facitis ad gloriā dei facite. Sūt eīn
quoꝝ ſimplex nō eſt oculus· intentiōis oclm
in aliud q̄ꝫ in deū nequiter obliquātes. ⁊ hi
tales recipiūt hic mercedem. ℟ Tercio
ſanctificamur ꝑ ſpūſſancti pn̄tiam· qui li-
cet in prima ⁊ ſcd̄a ſanctificatione neceſſa-
rio nobiſcum fuerit. eo ꝙ nihil boni facere
poſſumus ſine ipo. hic tamē ſingularē poſt
predicta ponimus eius pn̄tiā. qꝛ hic in pro
pria virtute· hoc eſt in ſua dulcedine datur
nobis. Datur aūt ꝓpter duo ſcꝫ ad ꝯſolati-
onē ⁊ ad virtutū plantationē. Nobis daī
ad ꝯſolationē· qꝛ poſt cordis purgationem
⁊ bonoꝝ opm multiplicationē infunditur
ad eius dulcedinē deguſtandam· vt quem
prius in opibꝫ faciendis habuimus auxili-
atorē. nūc habeamus ꝯſolatorē ne ſentien-
tes ſolū laboris fatigationē ⁊ nō ſpūs ꝯſola
tionē ſub onere opprimamur Eſt aūt hec e⁹
ꝯſolatio qꝛ vt ait apl̄s. Spūſſanctus ꝑhi-
bet teſtimoniū ſpiritui nr̄o ꝙ filij dei ſum⁹
ꝙ ſi filij ⁊ heredes ⁊ ſic in hac graciosa atte
ſtatione in hac vita de filiatione ⁊ in futu-
ra vita de hereditatis aſſecutiōe miſcditer cō
ſolamur vt ſm aplm̄ habeamus ſanctifica
tionē vite eius que nūc eſt finē vero vitam
eternā. Datur etiā ſpūſſanctus ad virtutuꝫ
plantationē. nam ex de. pn̄tia deū cognoſci
mus. ex cuius ꝯgnitione neceſſario ꝯſequi-
mur caritatē. Nec eī pōt eū ꝯgnoſcere ⁊ nō
amare. ꝑ eius vero abſentiā nosipos ꝯgnoſci
mus ⁊ inde humiliamur qui eīn veraciter
ſe cognoſcit neceſſario ꝯſequitur hūilita
tē. qꝛ tūc nr̄e vanitates ⁊ miſerie in lucē pro
deunt abſente deo. ⁊ quoꝝ intuitu vſqꝫ in
puluerē humiliamur. Ex intuitu ergo dei
habebimus caritatē. ex nr̄o vero hūilitateꝫ
nā ex eius pn̄tia amamus· ex eius abſentia
humiliamur. In hac alteratiōe ſtetit pſal.
cū dicebat. Ego mēdicus ſum ⁊ paup: dn̄s
ſolicitus eſt mei nā in eo ꝙ ſe deſpexit hūi-
liatus dixit· Mendicus ſum ⁊ paup. inde
aūt fugiēs ⁊ deū reſpiciēs· ꝯſolat⁹ ⁊ in ſpē
ſubleuatus dixit. dn̄s ſolicitus eſt mei De
bis di. aug⁹. Dn̄e deus meus ſi nō attēdes

rem miſcdias tuas. mee miſerie me precipi-
tarent in deſperationis abyſſum. Hic gre.
Adeſt ſpūſſanctus vt ſubleuati petum ame
mus· abeſt vt cognoſcētes noſtrā miſeriaꝫ
humiliemur. ſcimus aūt ꝙ ſine caritate et
humilitate nō eſt ſalus. Hinc Bern̄. Qui
in ſpiritu ambulat nequaq̄ꝫ in vno ſtatu ꝑ
manet. nec eadem ſemꝑ facilitate proficit ⁊
nō eſt in homine via eius· ſꝫ queādmodum
ei ſpūs moderator diſpenſat prout vult. nc̄
ſegnius nūc alacrius. que retro ſunt obliui
ſcitur ⁊ ad anteriora ſe extendit. ergo cuꝫ te
torpore vel accidia affici ſentis. noli ꝓpterea
diffidere aut deſiſtere a ſtudio ſpirituali. ſꝫ
iuuātis require manū trahi te obſecrās do-
nec denuo ſuſcitante grā factus promptior
alacrior curras quādiu eſt gratia. ſic delcrā
re in ea vt nō exiſtimes te donū dei iure he-
reditario poſſidere. ne ſubito cuꝫ retraxerit
manū ⁊ ſubtraxerit donū tu animo ꝯcidas
factus triſtior q̄ꝫ oportet· qꝛ hec alteratio ſpi
ritus venientis ⁊ recedētis nō agitur in no
bis ad noſtrā inſipientiam· ſꝫ ad dei in no-
bis edificandam ſapientiaꝫ. nō ad dei indi
gnationē. ſꝫ ad nr̄am ꝓmotionē qꝛ forſitan
plus ꝓficim⁹ in grē ſubtractiōe quaꝫ in ſue
p̄ſentie ꝯſolatiōe. Nam q̄ntū nobis deuoti-
onis accreſcit ex ſpūs pn̄tia in dilectionis
ꝓmpta opatiōe. hilari iubilatiōe. ſublimi cō-
templatiōe. q̄ oīa in puluerē reuertētur cuꝫ
ſpūs non ſpirauerit. tm̄ in ſubtracta grā ac
creſcit nobis de dei timore duro labore· an-
xietatis horrore. impatiēti languore. ꝓfun-
da ſuſpiratione ⁊ ſic de alijs· ex quibꝫ omni
bus in ſubtracta grā ſpūſſancti pl⁹ meremr̄.
q̄ꝫ ex pn̄tia eiuſdem ꝯſolemur. Et qꝛ diffi-
culter creditur ꝙ ſubtracta grā plus vtili-
tatis ꝯferat quā hr̄ta. ecce ad manū eſt ſnīa
bern̄· di· Deus ⁊ ſi iuſtis nō deſit ad meri-
tū. plerūqꝫ tm̄ abeſt ad ſolatiū. illud vtilius
iſtud iocūdius. et ſubiūgit· hētur igit̄ ⁊ la-
tet dū ſenſum cordis minime tāgit illa ſuaui
tas hr̄ta ſꝫ abdita nec ex hoc detrimētū acci
piet aīa ſancta ſi tm̄ vere deū diligit. qꝛ mo-
rā faciente ſponſo· nō tm̄ cū fatuis virgini-
bus dormitat ſꝫ crebris ſuſpirijs excitata. ꝓ
fundis gemitibus exagitata impatiēti lan
guore diſſimulare nō valet. meſticiā cordis

nec eandem abſcondere q̄ creſcendo peccatis
aduerit. et ideo aīa deuota ex his multum
meriti congregat ⁊ ꝓficit vehemēter. ℟
Iuſte aūt ſpiritūſanctū in medio iſtoꝝ ſex
exercitioꝝ poſuimus tanq̄ꝫ oīa ordinantē
viuificantē ⁊ oīa facientē ſicut cor in me-
dio corꝑis poſitū eſt. qꝛ nulli opus ꝓſpera-
bitur ad merendum qḋ ſancto ſpū nō iuua
tur. qḋ eīn cor facit in corꝑe hoc ſpūs in ope
re· et ſicut corpus nō viuit ſine aīa. ſic nul-
lum opus ſine ſpū. Unde ſicut per euꝫ oīa
colligūtur ſic ſine eo oīa defluūt ⁊ in nihilū
redigūtur· ipe eīn ſpūſſanctus vt ait Bern̄.
eſt omnipotēs artifex creās hominis ad de
um bonā voluntatē dei ad hominē faciens
ꝓpiciationē. formans affectionē. dās virtu-
tem. proſperans opationē. agens oīa for-
titer ⁊ diſponens oīa ſuauiter. et ſubiun
git. Hoīes docet deū querere· angelos ado
rare· ſolus ipe ſpūs eſt qui docet inuenire
hr̄e ⁊ frui. ipe tm̄ eſt ſolicitudo hn̄ querētis
⁊ in ſpū pietatis ⁊ veritas adorātis. ſapiētia
inueniētis. amor habētis. et gaudiū fruen-
tis. Quē vtiqꝫ ſpiritūſanctū hec oīa bona
facientē ſi cupimus hr̄e domeſticū ⁊ inha-
bitantē in nobis. oīa nr̄a interiora ⁊ exte-
riora ſub cenſura diſcipline deuotiſſime cō
ponamus nihil omnino admittētes qḋ ei-
deꝫ ſpiritui aduerſetur· qꝛ vt dꝛ ſap. j. Spi
ritusſanctus diſcipline effugiet fictū et au-
fert ſe a cogitatōibꝫ que ſunt ſine intellectu
quod exponēs Bern̄. di. Et ſi repellere a ſe
ſpiritum ſanctum nō eſt in voto cogitātis.
fit tm̄ ex culpa negligentis vt ſpūs diſcipli-
ne merito ſe auferat a cogitationibꝫ q̄ ſunt
ſine intellectu. et ideo q̄ priora ꝯmercia ſan
cti ſpūs experiri deſiderat. ſe ab oībꝫ cuſtodiat
q̄ eidem ſpūi aduerſari ꝯſiderat. adiuuan-
te ieſu criſto ⁊c̄.

XXIX. De eodem. ſmo nonus

Irgo cogitat
q̄ dn̄i ſūt vt ſit ſcā corꝑe ⁊ ſpū. i
cor. vij. N di. gre. Aīa ſine delctātiōe eē
n̄ poterit. Aut eī delctābit̄ in infimis ⁊ caꝛꝫ
ſuꝑmis. aut in ſummis ⁊ ꝯtemnit infima·
Expedita ergo in precedenti ſermone ſan-
ctitate interiori que per cordis mundiciam

ſpiritualiū opum ſufficientiā.ſpūſſancti pñ/
tiam eſt fideliter acquiſita.nūc ad eandem
ſanctitatē perfectius poſſidendā alia ſunt
exercitia adducenda que in exteriori ꝯuer/
ſatione nos ſanctificāt vt fiat qđ ſcribit in
apo.Qui ſanctus eſt ſanctificetur adhuc.
In vbis ergo ꝓpoſitis tria tangit apoſtol⁹
ſcȝ ſtatū excellentē.actū ꝯpetentē.finē con/
gruentē.Primū ibi virgo. Uirginitas ē
in oīm ſtatu excellentior eſt.ſcđm ibi cogi/
tat.in quo tangit actū tali ſtatui ꝯpetentē
Uirgines eñ que a debito maritali ⁊ a|cu/
ris ſeculi per oīa ſunt ſolute merito cogi/
tare debent que ſunt dei vt ſicut ꝯiugate ex
vinculo maritali cogitare ꝯpelluntur vt vi
ris ſuis placeāt.ſic virgines deo dicate intē
dere debent quō placeāt deo ſpōſo ſuo.Ter
ciū ibi vt ſit ſancta ⁊ corpore ⁊ ſpiritu in q̄
tangit finē ꝯgruentē.Ad hūc ergo finē om
nes ſacre virgines.cogitationes.locutiões
⁊ opa debent dirigere.vt ſint ſancte.quippe
quoꝝ ſponſus ſanctus eſt.a quo nullaten⁹
in thoꝝ maritalem aſſumūtur.niſi ⁊ ipe ſi/
militer fiant ſancte.Qđ etiaȝ iſta glorioſa
virgo de qua nobis eſt ſmo agatha viȝ de
uotiſſime ſtuduit adimplere que res corp⁹
⁊ animā poſuit vt poſſet placere deo.et pla
cuit ſicut ſignoꝝ ⁊ miraculoꝝ euidentia cō
probauit.que vſq; in finē ſeculi deus ꝑ eaȝ
⁊ ꝓpter eā exhibebit ⁊ exhibuit clarificās eā
ton mundo vt ex hoc innoteſceret quāta de
uotione ſtuduit vt corpore ⁊ ſpū eſſet ſan/
cta.quā ideo deus nobis poſuit in exēpluȝ.
vt qui dñm ieſum qui ſe exaltauit vt gigas
ad currendam viā imitari nō poſſum⁹.pu
ellam tenerā ⁊ delicatā imitemur ſaltem te
nuiter.qđ adhuc vtinaȝ faceremus.Quo/
modo aūt ipam in ſua ſanctitate imitari de
beamus vt ⁊ nos ſimiliter ſimus ſancti do/
cet nos Bern̄.dicēs. ¶ Tria ſunt q̄
faciūt hominē ſanctū.victus ſobrius.actus
iuſtus.ſenſus pius.in quibȝ tribȝ plena et
abſoluta ꝯſiſtit perfectio.Eſt aūt ſm quod
diffiniūt doctores.ſobrietas moderatus v/
ſus tp̄aliū circa ſolam neceſſitatē reſtrictus
cuius obſuantia licet difficilis videat his
qui in carne ambulant.facilis tamen eſt ill'
qui bona ſpiritualia guſtauerunt.q2 parua

bona reſpectu maioꝝ ⁊ melioꝝ ꝓ nihilo re/
putāt.quod expreſſe greg.inſinuat dicens.
Dulce eſt eſſe in hūanis rebȝ.ſ3 ei qui ad/
huc de celeſtibȝ gaudijs nihil nouit.q2 quā
to minus eterna intelligit.tāto delectabili
us in tp̄alibȝ requieſcit.At ſi quis iam cor
dis ore guſtauit que ſit illa dulcedo celeſti/
um bonoꝝ quanto illud dulce eſt qđ intus
habet tāto ei in amaritudine vertitur omne
qđ foris ſuſtinet.et ideo facile eſt ei immo de
lectabile.vt foris ꝓpter deū ſobriū victum
habeat qui intus dulciter paſcitur.Ut er/
go ſpūſſanctus.de cuius pñtia in priori ſer
mone dictū eſt paſſibȝ ꝓfectum in nobis
ꝓmoueatur.et nos magis ac magis in eius
ꝯſolationibȝ proficiamus.neceſſe eſt vt ꝑ
ſobriū victū carneis ꝯſolationibȝ funditus
renūciemus.q2 nullatenus poſſūt eſſe ſimul
dicit eñ aug⁹.Si animus habet vnde de/
lectetur extrinſecus ſine delicijs manet in/
triſecus.oīa ergo exteriora de genere cōſo
lationū carnalium per victum ſobriū am/
putemus.Uoco aūt ſobriū victuȝ ſolā ne/
ceſſaria ab omni ſuperfluitate in omni vſu
penitus reſtricta ſola neceſſitate contenta.
Ex quibȝ verbis colligimus.ꝙ non ſolum
ſobriū victum vocamus moderatam cibi ⁊
potus ſumptionē.ſ3 omniū rerum ad vſuȝ
noſtrū pertinentiū reſtrictionē.in quibȝ oī/
bus ſobrium victum accipimus ſi eis vti/
mur moderate qđ nō ſolum religioſis expe
dit ſ3 omni xp̄iano ꝓficit ad ſalutē.quia ſi/
cut ꝓpter gulam primi parētes ⁊ nos in illis
de paradiſi gaudijs ſumus expulſi ſicut ait
Gre.per ſimoniā ⁊ ſobrietatē recto itinere
regredi nos opꝫ.vt fiat in nobis quod de
magis dr̄ math.Per aliā viaȝ reuerſi ſunt
in regionē ſuam.et ideo ſicut diligim⁹ pa/
triam ſic in oībȝ vtendis victū ſobriū te/
neamus. ¶ Que tñ oīa ne multi/
tudo confuſionē generet ⁊ errorē in triplici
dīa colligātur.ita viȝ vt oīs ſobri⁹ vict⁹ ſi
at in tp̄aliū moderata fruitōe in exterioruȝ
ſenſuum diſciplinata gubernatione.inter/
norum motuum cauta ⁊ vigilanti cohibiti
one.Primū ergo ſobriū victū teneamus
in vſu temporalium.vt in omnibus qui/
bus oportet ad vitaȝ ſuſtentādam ſiue etiā

conſeruandam vt eſt cibus potus ſcmini⁹ ve/
ſtis ⁊ ſimilia.ſolis ſimus neceſſarijs contē/
ti nulla vnq̄ ſuꝑflua ex oībȝ admittētes
⁊ hec ſobrietas paupertas voluntaria ē voca
ta.de q̄ dr̄ eccl.Eſt paup cū in multis ſit di
uicijs.de hac ſobrietate dr̄ eccle.xxx.Sani/
tas corpis ⁊ aīe eſt ſobrius potus.noīe po
tus vſualia corpis volens intelligi.de hoc
vſu dicit Bern̄.Felix ſm tp̄s viator qui ci/
uiū ſuoꝝ beneficiū ſine ꝯtranſire nō poteſt
in obſequiū ſuū ſcit ꝯuertere ⁊ vti ad vtili/
tatē.Scđo ſobriū victuȝ teneamus in vſu
ſenſuū ⁊ ſenſibiliū.oēs ſenſus corporis a
vanis nugatorijs ⁊ ſuꝑfluis ꝯtinētes ⁊ ad
ſola nccīa ordinantes.qđ fideliter faciebat
iob qui dicebat.Pepegi fedus cū ocul' me
is vt ne cogitarē de virgine.Sed cur hoc fa/
cit tñdit q2 alitus eius prunas ardere facit
hoc ⁊ nos facere monemur Eccle.ix.vbi dr̄
Uirginē ne aſpexeris.ne forte ſcandalize/
ris in decore ei⁹.de hoc vſu docet nos bern̄.
dicēs.Habeat hō dei ſenſus ſuos exterio/
res nō duces ſ3 ſuiētes.vt dicat huic vade ⁊
vadat ⁊ alio veni ⁊ veniat ⁊ ſuo ſuo fac hoc
⁊ abſq; ꝯtradictōne faciat.et ſubiūgit.Q2
magnus ille eſt qui vſum ſenſuū ſuoꝝ no/
uit expendere in ſuā ſalutē ⁊ vtilitatē ⁊ eos
ſcit in obſequiū xp̄i cōuertere ⁊ ordinare.et
talis cptie ſibi credendus eſt quātalibet mul
titudine ꝯuerſetur.Tercio ſobriū victū te/
neamus in vſum motuū internoꝝ oēs mo
tus illicitos in ſuis pncipijs cohibentes
hoc eñ maxime placet.qđ pulcre figuratuȝ
legimus.j.reg.vbi dixerūt philiſtei ad re/
gē ſuū Quō hic melius poterit placare do
minū ſuū q̄ȝ in capitibȝ nr̄is.ſic demōes cō
ſtantes intra nos motus illicitos dicere poſ
ſunt.Quō quis melius placare poterit deū
ſuū q̄ȝ ſi pncipijs talium motuū reſiſtat.qđ q̄
cunq; faceret ex oībȝ ſeq̄ntibȝ nil timeret
quod etiā poſitū eſt in noſtra plena volun/
tate.ſic eñ dicitur geñ.iiij.Sub te eſt o ho
mo appetitus tuus ⁊ tu dñaberis illius qđ
expōnēs Bern̄.di.Poteſt quidam dyabo
lus excitare in nobis temptationis motuȝ.
ſ3 in nobis eſt ſi vinci volumus ⁊ nemo no
ſtrum in hoc certamine deijcietur inuitus.
De hoc triplici vſu dicit poſtillator ſup il/

lo verbo.Mulier gratioſa eſt gloria viri ſui
et merito laudanda.que res domeſticas ad
vtilitatem familiam ad honeſtatem ſeipaȝ
ad morum venuſtatem bene regit.Sic ani
ma deuota eſt gloria viri ſui.id eſt dei.que
predicta tria ſub decēti moderamine regit.
ordinat.et diſponit.nam per hoc ꝙ dic̄ res
domeſticas tangit ſenſuū gubernationem.
per hoc vero ꝙ concludit ſeipſam tangit in
ternoꝝ motuū cohibitionem. ¶ Se
cundum ꝙ iuxta Bern̄.nos ſanctificat ē iu
ſtus actus.Noſtri aūt actus vt iuſti fiant.
ſunt maxime circa noſtros proximos exer/
cendi.nam deo qui ſcrutatur corda manife
ſti ſumus qui non indiget vt exterioribȝ ex
hibitionibus informetur.Ut ergo act⁹ no/
ſtros proximis exhibendos virtute iuſticie
informemus.inſpiciendum eſt illud glori/
oſum exemplar qđ eſt deus vt ſm formam
quā ipe nobis in ſeipo de proximo agendo
ꝓpoſuit noſtros act⁹ vt iuſti fiāt ordinem⁹
que videlicet deus veniens in carnē ſe totū
cum oībȝ que habebat hoc eſt res corpus
⁊ animā poſuit pro nobis.Nam de rebȝ ꝓ
nobis poſitis dicit dn̄s ieſus iere.duodeci
mo.Reliqui domū meam.dimiſi hereditā/
tem meā.de quo ⁊ apoſtolus.ij.corinthioꝝ
quarto.Scitis fratres qm̄ criſtus propter
nos egenus factus eſt cū eſſet diues vt nos
illius inopia diuites eſſemus.De corpore
autem pro nobis poſito dicit deus yſaie.l.
Corpus meum dedi percu.et ge.me.vel ⁊c̄
De anima vero pro nobis oblata dicit ite/
rum Jeremi.duodecimo.Dedi dilectaȝ a/
nimam meam in manus inimicorū.His
ergo tribus pro nobis taliter vt dictuȝ eſt
poſitis dicit nobis deus exodi viceſimoquī
to.Inſpice ⁊ fac ſecundum exemplar quod
tibi monſtratum eſt in monte qui eſt xp̄us.
Item Joſue ſecundo.Quomodo ego feci
vobiſcum miſericordias ita ⁊ vos faciatis.
Si ergo actus noſtros iuſtificare volumus
debemus ⁊ nos res corpus ⁊ animam pro
fratribus ponere.Nam de rebus ammonȝ
nos Johannes in epiſtola ſua dicens.qui
habuerit ſubſtantiam huius mundi et vi/
derit fratrē ſuū neceſſitatem habere ⁊ clau/
ſerit viſcera ſua ab eo.quomō caritas pr̄is

manet in illo ? de corpore autem ponendo
pro fratrib⁹ exemplum habemus de xp̄o q̄
factus eſt pro nobis obediēs vſq; ad morte
De aīa vero ponenda iterū dicit ioħā . in
ep̄la ſua. Sicut xp̄us aīam ſuā pro nobis
poſuit ita ⁊ nos debemus pro fratrib⁹ aīas
ponere. ℞ Incipientes ergo ab vlti
mo hoc eſt ab aīa eo ꝙ ab illa tanq̄ a radi
ce cetera trahāt ortū. nemo eīn res vel cor/
pus ponit pro ꝓximo niſi per caritatē pri⁹
animā ponat. Primo ſi iuſtificare cupim⁹
actus noſtros exēplo xp̄i ponamus pro ꝓ/
ximo animas. nō vt deus. qui in cruce mo/
riens ꝓ nobis animā ſuā dedit. ſ; ſic pona/
mus. vt qđ facilimū eſt anime. hoc proxio
exhibeamus. et hoc eſt vt eū ex corde veraci
ter diligamus. vt ſcḋm regulā naturalē affir
matiuā ⁊ negatiuā; velimus ⁊ nolimus ei
omīa que nobis nolumus ⁊ volumus ex/
hiberi. et iſte ē facilimus mod⁹ ponēdi ani/
mā pro fratrib⁹. qđ ⁊ ſaluator monuit con
deſcendens noſtre infirmitati ioh. dicens.
hoc eſt preceptū meū vt diligatis inuicē ſicut
dilexi vos. nam ad omīa q̄ deus pro nobis
poſuit fecit ⁊ exhibuit caritas eum vrgebat
quā ſi ſolam haberemus faciliime imo gau
denter res corpus ⁊ animā pro fratrib⁹ po/
neremus. Scḋo ſi actus noſtros iuſtificā/
re cupimus ad exēplum criſti. ponamus ꝓ
proximis corpus nr̄m. qđ ſi illud ſicut xp̄s
in morte dare nō poſſumus. ſaltē omes ac/
tus de corpe poſſibiles. vt ſunt verba conſo
lationis. exhortatōnis. de malo reprehenſi/
onis. de uoce orōnis. mores ſancte ꝯuerſa/
tionis. noſtris ꝓximis exhibeamus. et que/
cunq; alia fideli exhibitione corporis eius
exhibere poſſumus faciamus. taliter agen
tes vt omniū mores benigna caritate porte
mus ⁊ a nemine nos portemur. vt veraci/
ter de eo qui eiuſmodi eſt dici poſſit illud.
ij. mach. Hic eſt fratrū amator ⁊ pp̄li iſrael
hic eſt qui multū orat ꝓ populo. de hoc dici
tur. xxvij. Bonis amici ꝯſilijs aīa dulco/
ratur. Tercio ſi iuſtificare cupimus actus
nr̄os ad exēplum xp̄i. ponamus ꝓ proximis
res nr̄as ꝑ opa miſericordie q̄ ſubuentio tā
to deo eſt acceptior. q̄nto res impendende iu
ſtius hn̄tur laborioſius acquiruntur tenui⁹

poſſidentur. qđ in ſcripſa oſ̄ditur euidēter
q2 munus abel ex iuſta habitione oblatum
aqua dauid ex laborioſa ⁊ periculoſa acqui
ſitione libata. minuta vidue ex tenui poſſeſ
ſione ſacrificata deo fuerūt adeo grata ⁊ ac
cepta vt in ſacra ſcriptura in eternā ſint me
moriā ꝯmēdata. Nec rerū penuria ab hac
ſubuētōe quēq; poterit excuſare. q2 ab vno
quoq; hoc ſolum requiritur qđ habet. hinc
thob. iiij. Si multū fuerit tibi abundāter
tribue. ſi exiguū ⁊ hoc ipm̄ libenter impartire
ꝙ ſi nihil penitus habemus ſaltē potuz aq̄
frigide indigēti exhibeamus ꝓ quo merces
a dn̄o eſt ꝓmiſſa. ꝙ ſi nec illud fuerit ſaltē
affectū bone voluntatis exhibere nō negli/
gamus. q2 ſicut di. gre. cor ⁊ nō ſubā; pēſat
deus. nec attēdit q̄ntū ſ; ex quāto offeratur.
nec vnq; manus vacua erit a munere ſi ar/
ca cordis repleta ſit bona voluntate. S
Terciū principale qđ ſcḋm Bern̄. nos ſancti
ficat eſt pius ſenſus. Piū aūt ſenſum dici
mus iu eternā deuotionē. que deo ſuſpirā/
te tantū inualeſcit. vt in ea dei pn̄tia feliciſ
ſentiatur. Cum eīn pietas ſcḋm Bern̄. ſit
cultus dei ⁊ maxime talis cult⁹ qui agitur
in affectu. hic talis cultus cū intantū profi/
cit. vt d̄us in eo ſua miracula operetur. iuſto
nomine pius ſenſus poterit appellari. vt ꝑ
hoc qđ eſt pius cultus dei detur intelligi. ⁊
per qđ eſt ſenſus qui a ſentiendo dr̄. hoc in/
tendatur ꝙ ille cultus in anima ſentiatur.
Que videlicet deuotio licet in noſtra mini
me ſit poſita ꝑtāte vt iubeamur quaſi ex no
bis ipis per pium ꝯſenſum ſanctificari. poſ/
ſumus tamen aliquid per qđ hanc gratiā
miſericorditer mereamur vt ab ea tanq; ab
infimo incipiētes ⁊ per gradus aſcendētes
tandem aliquando ad hanc gratiam veni/
amus. Sunt ergo tres gradus per quos in
hanc gratiam aſcendemus. ſcilicet per in/
tellectum. operis affectum. diuinum affe/
ctum. ſi hec tria in deum ordinamus. hanc
gratiam conſequimur. Primo ergo exer/
ceamus nos ad deum per intellectum ipm̄
per iugem memoriam ad deum erigentes.
vt videlicet ſine intermiſſione deum cogi/
temus. hoc enim omnes poſſumus. Eſt
enim nec aliquis qui ab hoc ſe valeat ex/

cuſare. et ideo hoc ipm̄ ſtrictiſſimū eſt man
datū. ſic eīn dr̄ Deute. Caue ne vnq; obli/
uiſcaris dn̄i dei tui. Itē tob. Omi tempo/
re in mente habeto deū. Itē prouer. In oī/
bus vijs tuis cogita illum ⁊ ꝑs. Adhereat
lingua mea faucib⁹ meis ſi nō ⁊c. Et ſi co/
gitatio nr̄a in deū eleuata per ſurreptionē
ad infima delabitur. eo ꝙ terrena inhabi/
tatio ſenſum multa cogitantē deprimit. ite
rū eleuetur. ꝙ ſi iterū defluat iterū atq; ite/
rū erigatur. et ſi adhuc noſtra eſt ſemꝑ co/
gitatio apud deū. qđ intendebat iob. cū di
cebat. xvi. Ad deū ſtillat oculus meus. In/
tellectū ſuū oculum vocās. quē ad deū ſtil/
lare dixit eo ꝙ nō continue. ſed per interci/
ſa tempa hunc erexit ad deum. ꝙ ſi ſic ꝑ in
tellectū ad deū ſtillamus deum ſꝑ cogita/
mus. ℭ Secundo exerceamus nos
in deo per opis effectū. vt opari incipiam⁹
omnia que homo xp̄us in ſua ꝯuerſatione
nobis ꝓpoſuit facienda. Ad hoc eīn induit
hominē vt ex eo prouocati ipm̄ pro virib⁹
imitemur. et hoc eſt qđ dixit luc. xxij. Ego
diſpono vobis regnū ſicut diſpoſuit mihi
pater meus. ac ſi dicat. Sic ego deſcēdens
a patre ⁊ veniēs in mūdū non niſi per labo/
res ſudores dolores patre ſic diſponēte ad
eum redeo. ſic ego diſpono vobis vt ſi poſt
me ad deū venire cupitis eiſdē veſtigijs in
cedatis nō declinātes ad dexteram vel ad ſi/
niſtram. in quo ſi fideliter agimus nihil de
ꝯtingentib⁹ obmittētes. in hoc merebimur
vt ſuā nobis ꝯmūicet deitatē. vt ſicut ama
ra ſui homis imitando bibimus ſic etiā ſue
deitatis dulcia deguſtemus. Tercio exerce
amus nos in diuino affectu quē in dei pre
ſentia afflati diuinitus ꝯſequimur. et ideo
vt verius dicamus nō ex nr̄o exercitio. ſ; ex
dei beneficio tanq; premiū predictoꝝ acci/
pimus illud donū. Talis aūt diuinus af/
fectus opatur in nobis ardentē dilectionē
ſapīe illuſtrationē. miniſterioꝝ reuelationē
ſpiritusſancti nobiliſſimā ꝯſolationē ⁊ mł/
ta ſimilia que nemo ad ꝯdignū v̄bis vllis
poterit explicare dn̄o nr̄o ieſu xp̄o operante
hanc gratiā in nobis qui ⁊c.

XXX De cathedra ſancti Petri.

Exaltent euz in ec

cleſia plebis ⁊ in cathedra ſeniorū
laudent eū ꝑs Dicit btūs Gre. Quanto
electi dei ⁊ dilecti a dn̄o amplius diligun/
tur. tanto in tribula perſecutionis durī⁹ cō/
terūtur. Et q2 btūs petrus in celeſti patria
vt catholice ⁊ religioſe creditur. in multis ē
pre ceteris ſublimatus. ideo oportuit vt in
hac via ⁊ vita duros ſuſtineret cruciatus.
ℭ Propter qđ ſciendum ꝙ anteq; per/
ueniret ad celeſtis patrie exaltationē. trib⁹
vicijs ⁊ modis ſuꝑ terrā legitur exaltat⁹.
per electionē. opationē. paſſionē. per glorifi
cationē ⁊ per iudiciarie poteſtatis aſſeſſio/
nē. Primo dico btūs petrus a fidelib⁹ xp̄i
et ab eccleſia ſancta in antiochia ad pontifi
calem dignitatē exaltatus fuit. ipm̄ per ca/
thedralem honorē ſummū pontificē ⁊ pa/
ſtorē eligentes ⁊ ſuper vniuerſam eccleſiā
ſtatuentes. qđ tamē nō factū eſt ſolum ex ſi
delium electione. ſ; ex dei iam dudum preor/
dinatione. nā in eo ꝙ deus dixit petro. Pe
tre amas me paſce oues meas. hoc ipm̄ ter
cio repetēs in eiſdem verbis ipm̄ ſuper eccle
ſiam pontificem ordinauit. ſic eīn dr̄ iohan
nis. xxi. Manifeſtauit ſe ieſus ad mare tibe
riadis ⁊c. vſq; cū ergo prandiſſent dixit ihe
ſus ſimoni petro. Petre diligis me pl⁹ his
dicit ei. Etiam dn̄e. tu ſcis q2 amo te. dicit
ei Paſce oues meas. en hec verba vſq; ter/
cio repetiuit dans ei in eiſdem verbis pon/
tificatus dignitatem ⁊ ligandi atq; ſoluen
di. celum aperiendi ⁊ claudendi auctorita
tem. ſic enim dicitur Math. Quodcunq;
ligaueris ſuper terram erit ligatum ⁊ in ce
lis. et quodcunq; ſolueris ſuꝑ terrā erit ſo/
lu. Hoc adijcientes ꝙ in huius v̄bi. Pa
ſce oues meas. trina replicatione. hoc dn̄s
intēdebat vt petrus paſtor poſitus cū omi/
bus ſequacibus populum ſibi ſubiectū tri/
pliciter paſcere debet. ac ſi dicat. Si diligiſ
me paſce verbo paſce exemplo. paſce orati/
one. In quibus verbis omnium paſtorum
conſciennia ſtrictiſſime cōuenitur. dicit eīn
Bernnardus. ꝙ iuſto ordine oues paſcunt
a paſtoribus. dignum quippe eſt. vt qui
lana et lacte paſcuntur ab ouibus ipſi

predictis tribꝫ ſimiliter paſcãt oues. quod
qui nõ fecerint audiãt quid cõtra eos dicat
dñs Ezech. xxxiiij. Ue paſtoribꝫ qui paſce/
bant ſemetipſos. gregẽ aũt meum nõ paſce/
bant: et ſubiũgit. Nonne greges paſcũtur
a paſtoribꝫ lac comedebatis. lanis coperi/
ebamini. et qđ craſſũ erat occidebatis. gre/
gẽ aũt meũ nõ paſcebatis. In quibꝫ oĩbꝫ
verbis oĩes paſtores ꝺ fideli cuſtodia ani
monentur. q2 ſicut ſapiẽ vi. dr̃. Durиſſimũ
iudiciũ fiet his qui preſunt. X Secũ/
do btũs petrus exaltatus eſt per opationez
Cum eñ viderẽt tam fideles q̃ȝ infideles.
ꝙ tantis miraculis in ſuis opibꝫ choruſca/
ret. vocabant eũ nõ hominẽ. ſꝫ quaſi deũ di
centes act. xiiij. Dij ſimiles facti ſunt hoi/
bus. deſcenderunt ad nos ⁊c̃ quoꝝ errorem
in ꝓfundum hũilitatis ſe ꝓſternẽs pie cor/
rexit dicẽs. Quid nos intuemini quaſi no
ſtra virtute aut ptãte fecerimus hunc am/
bulare. deus abraã ⁊ deus yſaac ⁊ deus ia/
cob deus patrũ nroꝝ glorificauit filiũ ſuũ
ieſum. ac ſi diceret. Non nos ex his operi/
bus exaltate. ſꝫ dñm magnificate. qui ꝑ noſ
hec miracula opatur. Intantũ ergo petruſ
extitit exaltatus ⁊ inſignis prodigijs ⁊ mi
ris operibꝫ magnificatus vt in plateis po
nerẽt infirmos in lectulis ⁊ grabatis. vt ve
niẽte petro ſaltẽ vmbra illius obumbraret.
queq̃ȝ illoꝝ ⁊ ſanarẽtur a languoribꝫ ſuis.
Tercio btũs petrus exaltatus eſt in paſſio/
ne cũ a perſecutoribꝫ leuatus a terra ſuſpen
deretur in cruce pedibꝫ ſurſum leuatis ⁊ ca
pite dimiſſo in terrã. per paſſionẽ crucis fi/
niens vitã in nomine ieſu xp̃i. Y Et
ſciendum ꝙ ꝓpter has tres exaltatiões qui
bus ſuꝑ terraȝ meruit exaltari ecc̃ia ſponſa
xp̃i triplex de eo feſtũ inſtituit celebrari. vo/
lens vicẽ reddere ſue triplici exaltatõi. Nã
ꝓpter primã exaltationẽ ſcꝫ electionis feſtũ
qđ eſt in manibꝫ extitit inſtitutũ. ꝓpter ſecũ
dam exaltationẽ ſcꝫ opationis inter q̃ opa
nõ minimũ fuerat. ꝙ detẽtus in carcere ⁊ i
vinculis per angeluȝ extitit liberatus ſicut
act. xij. dr̃. colitur ad vincula. ꝓpter terciam
vo exaltationẽ ſcꝫ paſſionis terciũ feſtũ ſo/
lenniter celebratur. Z Quarto ꝓpter
merita harũ triũ exaltationũ in celo eſt glo

rioſiſſime exaltatus q2 gloria eius dũs ⁊ tã
ta eſt vt ſcđm apl̃m nec auris audiuit. nec
in cor hoĩs aſcendit q̃ preparauit deus diligẽ
tibꝫ ſe. ideo de hoc nihil amplius loqui pre
ſumimus hoc firmiter credentes ꝙ ſicut in
terris eſt in labore ⁊ ſudore ⁊ cruore pre cete
ris exaltatus. ſic etiã in celo ⁊ nõ mediocri/
ter exaltatus. Si eñ ſm̃ menſurã caritatis
ordinantur in celo. iſꝫe qui plus alijs diſci/
pulis vt ait ſaluator. dilexit pre ceteris eti/
am nõ immerito ſublimatur. Quarto exal/
tabitur in iudicio aſſidens cũ chriſto ⁊ cuȝ
eo iudicãs totũ mũdm̃. et hoc eſt qđ promi/
ſit ſaluator Math. dicẽs. Amẽ dico vobis
ꝙ vos qui reliq̃. ⁊c̃. viꝗȝ ſedebitis ſuper ſe
duo. iudi. duo. tri. iſrael. Has exaltatiões
intuẽs Berñ. ammirando de ſancto petro di
xit. Conſiderãs ꝙ petrũ manus omnipoten
tis regni celeſtis clauibꝫ inueſtit. ſuꝑ quez
fundatur ecc̃ia. cui ptãs ligandi atq̃ȝ ſoluẽ
di tradit. qui celos claudit ⁊ aperit qđ che
rubin ⁊ ſeraphin hẽre non legi. vehementer
ammiror ⁊ ſubiungit. Conſummatus ali/
as ineſtimatus honor ⁊ dignitas glorioſa
hominẽ in terris poſitũ in celis imparé ⁊ in
ter ãgeloꝝ choros iudiciarie poteſtatis exer
cere virtutẽ. Aſſiſtunt angeli preſidẽtis im
periũ expectãtes ⁊ amminiſtratorij ſpũs aſſi
gnata ſibi miniſteria ſortiũtur. ſꝫ ligãdi at/
q̃ȝ ſoluendi nullus eoꝝ accepit ptãtez. Ad
eſt petrus ⁊ ad eius imperiũ orbis vniuer/
ſitas ſoluitur ⁊ ligatur. et precedit petri ſen
tentia: ſniam ſaluatoris. q2 nõ qđ xp̃us li/
gat petrus. ſed qđ petrus ligat xp̃us. iudi/
cat petrus ⁊ petri iudicium ꝯfirmat omnipo
tens. O q̃ȝ potẽs dignitas q̃ȝ digna poten/
tia ⁊c̃. A Et ſciendum ꝙ hec triplex ex
altatio ex radice triplici ſumpſit ortũ ſcꝫ ex
xp̃i inſtitutõe priore. ꝯgnitione illuminatõ
re. caritate feruẽtiore. Primo dico petrꝰ ex
altatus fuit per electionem ex xp̃i inſtituti/
one priore. Audiẽs enim eccleſia ꝙ xp̃s ex/
iſtens in terris petrũ ſummũ paſtorẽ inſti/
tuit in his verbis Simon diligis me plus
his. paſce oues meas. eandem inſtitutio/
nem per ſuam electionem perducere volu/
it ad effectum. Scđo exaltatus fuit ꝑ opa
tionẽ ꝓpt ꝯgnitõz illũinatõrem. vñ cũ dñs

quereret a diſcipulis de ſua cognitõe mat.
xvi. di. Quẽ dicunt homines eſſe filiũ ho/
minis. ⁊ alijs alia reſpondentibꝫ dixit ibe/
ſus. Uos aũt quẽ me eſſe dicitis: Reſpon
dit petrus tanq̃ȝ pre omnibꝫ illuminatus.
Tu es xp̃us filius dei viui. cui dñs. Beatꝰ
es ſimon bar. q2 ca. ⁊ ſang. nõ reue. t. ſꝫ pa/
ter meus qui eſt in celis. ac ſi dicat. Hãc co
gnitionẽ nõ habes niſi ex infuſo lumine ve/
ritatis ⁊ vt deus hãc aſſertionẽ ꝓbaret eſſe
veriſſimã vtpote ſupra quẽ tanq̃ȝ ſuper fun
damentũ edificaret eccleſiã. merito debuit
petrũ pre ceteris honorare. et tanq̃ȝ aſſerto/
rem profundiſſime veritatis ſignis ⁊ mira
culis in ſuis operibꝫ exaltare. Tercio exal/
tatus fuit in paſſione ꝓpter caritatẽ feruen
tiorẽ vt ſicut deum pre ceteris plus dilexit.
dicente dño iohãnis xx. Simon iohannis
diligis me plus his. ſic etiã debuit euȝ pre
ceteris in paſſione proximius imitari. Om
nes enim martires qui digni inuenti ſunt
pro nomine ieſu contumeliam pati ⁊ paſſi/
onis ſubire tormentũ. ex radice caritatẽ ve/
raciter acceperũt. quis eñ tam dira ⁊ dura
⁊ tam gaudenter poſſet iam ſubire tormẽta
ſi non ad hec ꝑatienda incitaret violẽtia ca
ritatis. hinc Augꝰ. Quomodo corruptibi/
lis puluis contra tam ĩmania tormẽta do
minaret. niſi in eo xp̃us habitaret. et hoc ꝑ
affectũ dilectionis. De prima exaltatione
dicit in pſal. Exaltaui electũ de plebe mea
De ſcđa ibideȝ. Dextera dñi exaltauit me
per dexterã miracula que ſolus deus opera/
tur in ſanctis ſuis volens intelligi. De ter
cia dr̃ eccle. xlvi. Exaltauit eũ de terra. ⁊ hec
de exaltatione huius glorioſi principis di/
cta ſufficiant. B Nunc dicendum eſt
quibus exercitijs etiam nos exaltari valea
mus. vt quẽ delectat exaltatio premiorum.
non deterreat exercitatiõ laboꝝ. Si ergo hu
ius principis exaltationẽ ſaltẽ tenuiter tan
q̃ȝ fimbriã tangentes ꝯſequi cupimus. opꝫ/
tet nos per predictos modos exaltationis
tranſire. et induere nos exercitijs eorun/
dem. incipientes ab electione vt ab illa ad
operationẽ ⁊ paſſionẽ iuſto ordine adiuuã
te gratia veniamus. Primo ergo cupiẽtes
exaltari hic per vite meritũ ⁊ in patria ꝑ glo

rie premium incipiamus ab electione. qđ
tunc facimus. ſi per gratiã ſpiritusſancti in
trinſecus ꝯpuncti incipimus inſpicere vi/
tam noſtrã bonũ ⁊ malum. celum ⁊ terram
celeſtem iocunditatẽ. infernalem calamita
tem: momẽtaneam delectationẽ. et eternaȝ
damnationẽ. mentis noſtre oculis ꝓponen
tes. et inter iſta deliberato cõſilio diſcurren
tes. iꝑa prout ſunt iuſta ponderatione cõſi/
derãtes ⁊ profunde timãtes quid inter iſta
ſit potiſſimũ eligendum. Utrum ꝓpter mo
mẽtaneã delectationẽ incurrere expediat eẽ
nam damnationẽ. vtrũ ꝓpter terrena bona
carere expediat bonis celi. cum futura bona
ſint preſentibus longiora. in infinitũ meli/
ora ⁊ in oĩbꝫ preſtantiora. nec dubium ſi
ſine diſſimulatõne vtrũq̃ȝ inſpiciamꝰ. quĩ
deũ cum ſuis bonis eligamus ⁊ cũ indigna
tione magna ꝯtraria deſpuamus. iurãtes
et ſtatuentes cuſtodire iudicia iuſticie eius
quod ſtatim vt factũ fuerit elegit etiaȝ nos
deus transferens nos de ſeruio dyaboli ⁊ fa
ciens nos filios dei. ⁊ ex hoc ſtatim ſumus
non mediocriter exaltati. dicetq̃ȝ nobis deꝰ
illud deute. xxvi. Dñm hodie elegiſti vt ſit
tibi deus ⁊ ambules in vijs eius ⁊ elegit te
hodie dñs. vt ſis ei ꝓplus peculiaris ⁊ faci/
et te excelſiorẽ cunctiſ gentibꝫ quas creauit
in laudem ⁊ gloriã ſuam. Et illud ioſue. ho
die incipiã te exaltare. An nõ ſumus vehe/
menter ⁊ multũ nimis exaltati. cũ de ſeruis
dyaboli adoptemur in filios dei. Quid eñ
ignominioſius dyabolo. quid glorioſiꝰ deo
nihil. Adhuc etiã ſcio ꝙ ignominioſius ſo/
nat ſeruũ eſſe dyaboli quã dyabolum eſſe. eo
ꝙ oĩs ſeruus inquãtũ ſeruus inferior ſit do/
mino ſuo ⁊ oĩs dñs inquantũ talis ſupe
rior eſt illo. De hac ſeda ſeruitute dr̃ iohan.
quarto. Oĩs qui facit peccatũ ſeruus ẽ pec
cati. Peccã aũt ex hoĩe facit dyaboluȝ dicen
te dño ioh. vi. Nonne ego. xij. vos elegi. et
vnꝰ ex vobis dyabolꝰ ẽ. et ſic patet ꝙ ex nr̃a
electõe q̃ deũ elegimꝰ exaltabimũ vehemẽter.
Scđo exaltamũ ꝑ opatõz cũ iaȝ filij dei facti
⁊ ſpũ filioꝝ inſpirati auide currimꝰ viã dei
qđ tũc ꝯuacat ⁊ fidelr̃ facimꝰ ſi oĩa opa nr̃a
deo exhibenda cuȝ conatu facimꝰ ⁊ exceſſu
ut vt oĩa q̃ facimus ſm̃ ꝯñeȝ ſtatũ excedãt

operū aliorū. nō contenti cōmunibus obſequijs. ſed quātūcūq; vires ſuppetunt cū diſcreto exceſſu oīa faciamus vt dicere poſſim⁹ illud eccle. ij. Magnificaui, opa mea. Hic aūt exceſſus ne indiſcretio reputetur ex duobus conſtat ſcʒ ex multitudine ⁊ conamine. hoc eſt vt multa faciamus bona opera ⁊ eadem cū conamī. Hunc conatū opm tam diu cōtinuātes. quouſq; de exceſſu operū veniamus in exceſſum mentis. de q̄ ps. Ego dixi in exceſſu mentis mee. Quid aūt dixerit ex ſubtracta gratia ignorabat nihil ſciens niſi ꝙ proiectus eſſet a gratia quam in exceſſu ſentiebat. Hunc exceſſum opm noſtrorum docet nos bern. di. Bonū eſt homini ſua obſequia ad cumulum dare. verbi gratia. Sufficit ad ſalutē moleſtias corporis ferre patienter. ſed cumulus eſt etiā in feruore ſpiritus eas amplecti libenter. Sufficit ad ſalutē ſuperflua nō requirere. ſed nec ꝓpter ipa ſi deſunt neceſſaria murmurare. ſed cumulus eſt exultare ⁊ libenter querere. quomodo alius magis habeat ⁊ ipe penuriam patiatur. Sufficit ad ſalutē ſi nec in patientia vel fraude aliqua ad illud qđ deſiderās intuitū vel animū prelati tui inclinare. ſʒ cumulus eſt refugere ea ⁊ ablata reſpuere. in quibus voluntatē tuam ſenſeris oblectari.

D Tercio exaltamur cum petro per paſſionē. cū nos quibuſdam exercitijs paſſioni equiualentibus ſtrenue exercemus. Naʒ cum ꝓpriorum exercitiorum merito ſancti homines ad contemplationis gratiā admittunt. ab oī ſpē terrene cōſolatōis ſe elōgāt. vt bonis celeſtibꝰ abundantius perfruātur. quibus vtcūq; guſtatis cū more ſuo ſe ſubtraxerit fit amaritudo amariſſima. et impacienti deſiderio languere incipiūt vehementer. Cum eñ ad carnales delectationes redire nec libeat nec liceat ambobus carentes. ⁊ tamq; inter celum ⁊ terrā ſuſpenſi amariſſime cruciantur. et talis cruciatus equiualet paſſioni. de hac paſſione di. iob. vij. Suſpendium elegit anima mea. qđ exponēs Grego. dicit. Quid per animā niſi mentis intentō quid per oſſa niſi carnis fortitudo deſignat. Omne aūt qđ ſuſpenditur proculdubio ab imis eleuatur. Anima ergo ſuſpendiū eligit vt oſſa moriantur. qꝛ dum mentis intentio ad alta ſe ſubleuat. omnem in ſe carnis fortitudinem necat. Sancti eñ viri certiſſime ſciunt. quia requiem in hac vita habere nequaq; poſſunt. et idcirco ſuſpendium eligunt. qꝛ deſideria terrena deſerentes ad alta animū tollunt. ſuſpenſi aūt oſſibus ſuis mortē inferunt qꝛ amore ſuperne patrie in virtutū ſtudijs accincti. hoc qđ fortes prius in mundo fuerant ſuſpenſi occidūt. de hoc martirio dicit Ber. Cuʒ gratia cōtemplantis celerius nō ſubuenit. fit obſecranti celuʒ eneum ⁊ terra ferrea. et cum relicta ſibi humani cordis duricia ad votū exaudiri non meretur. anxietas deſiderantis negari ſibi exiſtimat quicquid differt. et neſcio an vel ipam gehennā experiri ad tempus horribili⁹ penalius ve ducat. ꝙ poſt ſpiritualis ſtudij guſtatā ſuauitatē exire denuo ad illecebras ⁊ moleſtias carnis. Talis ergo cruciatio ⁊ ſi nō ferro ſanguinē fundat. petri tamē corporali martirio adequatur. tales eniʒ inter celi ⁊ terre cōſolationes eleuati pendent miſerabiliter deſolati. Nonne velud inter duas menſas poſiti explantes. hincinde ſpectamus ieiuni. ſic ſumus omnino ſic. vnde ergo ſic poſitis riſus vnde ioc⁹. vnde leuitas quando forte nō agnoſcimus. ad quā ⁊c.

XXXI. De ſancto Mathia. ſmo. j.

Cecidit ſors ſuper Mathiam ⁊ annumeratus eſt cū vndecim. act j. Dicit Aug⁹. Omnipotēs deus qui ſumme bonus eſt vult omnes homines ſaluos fieri. et ad agnitionē ſui nominis peruenire vt fiant participes ſue bonitatis. cui ꝓprium eſt ſe cōmunicare ꝓpter qđ cūctis vocat nullum reſpuēs. nullum tranſiēs. oībus gratias ſuas offerens. qꝛ non eſt acceptor perſonarum deus. et ideo ſortē ſue vocationis ſuper oēs mittit licet non capiat apud omnes. In verbis ergo ꝓpoſitis duo intelligimus ſcilicet glorioſi huius principis electionē ⁊ electi ſublimationem. Primū ibi. Cecidit ſors ſuper Mathiam. ſecundum ibi. et annumeratus eſt cum xi. Occaſione ergo huius ſortis duo dicemus. videlicet de ſortē cōtemnēntibus. ſcđo de in ſorteʒ conſentientibus. de primo ſit prim⁹ ſermo. de ſcđo ſcđs. De primo adhuc tria dicem⁹. primo de ſortis deſcriptiōe. ſcđo de ſortis diuiſione. tercio de ſortis obaudiōe. E

Primo ḡ dicamus de ſortis deſcriptione. q̄ (q̄ntum eſt de p̄nti materia ⁊ q̄ntum ptinet ad noſtrā vocationē obmiſſa ſorte q̄ vſi ſunt apoſtoli. de q̄ nihil certi nobis doctores inſinuant) nihil aliud eſt niſi diuine gratie ammonitio monens intus ꝑ ſpiritum ſiue monēs extra ꝑ hominē ad conſentiendum deo Et hanc ſortem ſue āmonitionis de⁹ mittit ſuper omnē hominē. nullū tranſiens nullū cōtemnens: cui ſi cōſenſerimus ꝑficiet in nobis ſanctificationē vite eius que nūc eſt pariter ⁊ future. Vñ ſi ſorti ſue āmonitiōis cōſenſerimus dantes ei cōſenſum noſtrū cum āmoniti fuerim⁹ vel intus a ſpū vel extra ab homine beati erimus in eternū. ſi aūt negauerimus nec ſorti ei⁹ cōſenſerimus iuſto dei iudicio derelinquimur reprobati. Vnđ ad ſalutem noſtrā ⁊ dei grām conſequendā ꝓdicta duo neceſſario requirūtur: ſcʒ diuine ſortis āmonitio ⁊ cōſenſus noſtri inclinatio Ipſa eñ ſunt de quibꝰ Math. xviij. dicitur Si duo cōſenſerint de omni re quā petierīt fiet eis a patre meo qui eſt in celis. De⁹ aūt ſortem ſue vocationis ſingulꝭ exhibet. licʒ oēs per cōſenſum oblate gratie nō conſentiant. non occurrant. Vñ qđ math. v. dicit. De⁹ ſolem ſuū oriri facit ſuper bonos ⁊ malos ⁊ pluit ſuꝑ iuſtos ⁊ iniuſtos. hoc. i. paral. xvi dicit. Miſit ſortem ex equo magnis ⁊ puis ⁊ hoc qđ in his duobꝰ dicit hoc intendebat Iob dicens Suꝑ quem nō effulſit lumen eius: ⁊ cū his tribꝰ cōcordat ps dicens. Nō eſt qui ſe abſcondat a calore eius. quod eñ nos hic dicimus ſortē hoc iob lumē ⁊ pſal. nominat calorem. ⁊ ſic ptʒ ſortis deſcriptio quā ideo multis noībus expoſuim⁹: vt eius ſignificatio euidentius innoteſcat. F

Scđo dicendū eſt de ſortis diuiſione. hoc ē quot modis dñs ſortem ſue vocatiōis ſuper nos mittat. Et q̄ntū nunc ſufficit quinq; ſūt modi quibus nos deus ad ſe miſericorditer vocat: ſcʒ criminis obiectione. pene cōminatione. paterna ſupplicatiōe. beneficiorum exhibitione ⁊ premij ꝓmiſſiōe. His quinq; modis oēs homines niſi obſtinati fuerint alliciuntur: ⁊ ad id qđ alliciēs deſiderat inducūtur. Primo ḡ vocat nos de⁹ mittens ſuꝑ nos ſortem ſue vocationis ꝑ criminis obiectionem. improperans nobis peccata q̄ commiſimus: qđ tunc agit cū vel int⁹ ea ad memoriā nobis reuocat. vel foris ꝑ ꝓs predicatoris inſinuat. ſic ꝑ iere. nobis nr̄a crimina obijciuntur cū dicit. Tranſite ad inſulas ⁊c. ⁊ poſt plura ſubiungit. Duo mala fecit populus me⁹. me dereliquerūt fontē aque viue ⁊ foderūt ſibi ciſternas diſſipatas q̄ continere nō valent aquas. In quibus verbis duo tangūtur ꝑ que oīa peccata criminalia cōmittūtur ſcʒ auerſio ⁊ cōuerſio. Auerſio a ſummo bono: qđ tangit in eo quod dicit. Me dereliquerūt fontē aque viue. Conuerſio ad bonū cōmutabile: qđ in eo tangit quod ſubiūgit. Et foderūt ſibi ciſternas diſſipatas. Hoc eñ bonuʒ cōmutabile bene ciſternis diſſipatis ſimile dicit. qꝛ oīs vſus tpalium cōtra deū cum tpe euaneſcit. Secundo mittit ſuper nos de⁹ ſortem ſue vocationis per pene cōminationē. reducēs nobis ad memoriā q̄nta mala cōminatus eſt dñs his qui in criminibꝰ perſeuerant ꝙ inexorabilis ſit eis ⁊ ꝙ inflexibilis. dicēs eis illud prouer. i. Ego in interitu veſtro ridebo ⁊ ſubſannabo cū vobis qđ timebatis aduenerit. De qua cōminatiōe dicitur deutero. xxviij. Augebit dñs plagas tuas. plagas magnas ⁊ perſeuerātes peſſimas ⁊ perpetuas: ⁊ conuertet in te oēs afflictiōes egypti quas timuiſti ⁊ adherebūt tibi: inſuper languores vniuerſos ⁊ plagas que nō ſunt ſcripte in volumine legis inducet ſuꝑ te donec te conterat. Item Amos. iiij. Iurauit dñs in ſancto ſuo. qꝛ veniet dies ſuꝑ vos ⁊ leuabunt vos in contis ⁊ reliquias veſtras ī ollis feruentibus. Item ps. Niſi conuerſi fueritis gladiū ſuū vibrauit ⁊c: vſq; ſagittas ſu. ardentes effecit. De hac cōminatiōe dicit bern. Deus volens nobilē creaturā ſcʒ hoiem reuocare. ſcio inquit quid faciā. Homo timidus eſt naturaliter terrebo eū. ſi forte ſic cōuertatur ⁊ viuat ⁊ cōminatus eſt acerbiora que excogitari poſſunt ſcilicet tenebras eternales. vermes īmortales: igneʒ inextingui-

bilem. ¶ Tertio mittit ſup nos deus
ſortem ſue vocationis vocans nos p pater/
nam ſupplicationē: vt quem criminis obie/
ctio nō moueat · cōminatio nō terreat · dul/
ciſſima ſupplicatio alliciat · de qua vocatiōe
dicitur Jere · iij · Reuertere auerſatrix et nō
auertam faciē meam a vobis: quia ſanctus
ſum ⁊ non iraſcar in perpetuum · ⁊ ibidē · iij
vulgo dicitur. Si dimiſerit vir vxorem ſuā
⁊ recedens ab eo duxerit virū alterū · nun/
quid non polluta ⁊ contaminata erit muli/
er illa? Tu autē fornicata es cū amatoribꝰ
multis · tamē reuertere ad me dicit dominꝰ
⁊ ego ſuſcipiam te. item Ezech · Nunquid
voluntatis mee eſt mors impij dicit dñs · ⁊
non magis vt cōuertatur a vijs ſuis ⁊ viuat
⁊ quare moriemini domus iſrael? quia no
lo mortem morientis · reuertimini ⁊ viuite.
Hinc Cañ · v · Reuertere reuertere ſunami
tis: reuer · reuer · ac ſi dicat. O ſunamitis id
eſt miſera ⁊ captiua · reuertere primo ꝓpter
beneficiū creationis · reuertere ſcdo ꝓpter be/
neficiū redemptionis · reuertere tertio ꝓpter
gratias benefactiōis · reuertere quarto ꝓpter
ſpem eterne glorificatiōis: vt ſi vnūquodq; iſtoꝝ
ſingulariter nō moueat: moueant ſaltē cūcta
ſimul iuncta. Quarto mittit ſup nos deus
ſortem ſue vocationis: mr · uneribꝰ beneficio/
rum nos alliciens inter que nōnunqꝫ facit
nobis proſpera arridere ⁊ nulla aduerſa ad
herere. Multi ſunt enim qui plus bñficijs
inclinantur qꝫ duris minis compellantur · ⁊
ideo tot ⁊ tanta beneficia contulit que etiā
quoſqꝫ ingratiſſimos poſſet obuertere. Dedit
enim nobis noſmetipſos ſm corpus ⁊ aīaꝫ
addidit ⁊ alia perque in bono eſſe vtrunqꝫ
poſſit ſubſiſtere · dedit celū ⁊ terram ⁊ oīa
que in eis ſunt: nec omnibꝰ his contentus
addidit ſemetipm ſm ſe totū: hoc eſt ſm de
um ⁊ hominē · totam trinitatem ſm nume/
rum perſonarū. Dedit enim filiū in incar/
nationem · ſpūmſanctū in ſanctificationem
ſe patrē ſeruauit in eternā glorificationē: in
tantū ſemetipm ꝓ nobis exinaniens · vt de
oībus que habebat nihil a nobis penitus
contineba. His beneficijs augꝰ · affectū ſu/
um excitare voluit cū dicebat. O aīa mea
dilige deū qui dedit tibi celum cū ſideribus
aerem cū volucribus · terram cū germinibꝰ ·
aquam cū piſcibus · ſpūmſanctū in ſanctifi
cationem · filiū in redemptionem · ſeipm in
eternā fruitionē ſiue glorificationē ⁊c̄. Item
Bern · Quia oēs diligunt munera · venit
deus ⁊ tot ⁊ tanta nobis contulit donaria · vt
in arctam ſue dilectiōis ſeipm nobis totum
daret cum oībus que habebat. ¶
Quinto mittit ſup nos ſortem vocationis
ſue per premiorū ꝓmiſſionem ꝓmittens no
bis talia ⁊ tanta que vt ait aplus nec auris
audiuit ⁊c̄ · item ꝓmittens nobis in preſen/
ti tempore dulciſſimas delectationes · in fu
turo vero eternā glorificationē: que ambo ꝓ
mittit nobis Math · xix. Omnis qui reliq/
rit patrem aut matrē ⁊c̄ vſqꝫ centuplum ac
cipiet ⁊ vitam eternam poſſidebit. Tanto
eñ affectu diligit nos deus vt nō ſit conten
tus poſt finem laboris copioſa nobis dare ꝑ
mia: ſed in via hac qua ambulamus de pri
micijs celeſtiū bonorū ⁊ ſtillicidijs quibus
letabitur germinās nos infundit: vt cogni/
to qꝫ dulcis eſt dñs viam dei delectabiliꝰ ꝑ
curramus. His quinqꝫ modis mittit ſuper
nos deus ſortem ſue vocationis videat ⁊ in
telligat quis conſentiat quis ſequatur · quic
quid eñ homo de his ⁊ ſimilibꝰ āmoniti/
onibus cogitauerit nō credat has āmoniti/
ones ſuas eſſe cogitationes: ſed dñi āmoni
tionem ⁊ ſortis ſue vocationē · quia oēs bo
ne cogitationes dei ſunt āmonitiones: non
noſtre cogitatiōes · iuxta illud ps · Ego ſum
qui loquor iuſticiā. quod ex pſona dei dicit
mala vero cū cogitamus noſtre ſunt cogita
tiones. ſm illud math · xv · De corde exeunt
cogitationes male. adulteria ⁊c̄. Vñ bern ·
Cum mala verſamus in corde. noſtra cogi/
tatio eſt: cū vero bona dei ſermo · illa ſcꝫ ma/
la cor noſtrū dicit · hec ſcꝫ bona cor noſtrū au
dit. His quinqꝫ modis nitebatur dominꝰ
iudam ad penitentiā reuocare. Primo per
criminis obiectionem: cū dixit. Juda · oſcu
lo filiū hominis tradis: quod cū non aduer
teret · ſcdo eum reuocauit per pene cōminati
onem dicens. Ve homini per quē filius ho/
minis tradetur · ⁊ cum nec ſic proficeret · ter
cio addidit dulcium verborum allocutionē
dicens. Amice ad quid veniſti? ⁊ cum nec

quīn amiciciam ad eum habuerit quem vo
cauit amicum · ⁊ cū nec ſic audierit: q̄rto ſub
iunxit beneficiorū exhibitionem: conſtituē
eum procuratorem ſuper his que mitteban
tur · ⁊ maxime quia oſculatus eſt eū. Quin
tum ſcilicet premij promiſſionē nō addidit
ſciens qꝫ obſtinatus iam factus premia nō
curaret. ¶ Tertio dicendū eſt de voca
tionis recuſatione ſiue ſortis obauditione.
Cum enim omnes vocentur ⁊ pauci veni/
ant: expedit vt ponantur cauſe propter quaſ
obaudiuit dominū ſic vocantem. Sunt au
tem nouem modi ꝓpter quos vocati renu/
unt cōſentire. Primi enim deſperant ſicut
cayn ⁊ iudas: quos cū reuocaſſet dominus
improperando eis peccata ſua querens in
eis locū penitentie dixerunt. Maior eſt ini/
quitas mea qꝫ vt veniam merear. Scdi vo
cati irrident ſicut patet de vocans per loth.
de quibus Geñ · xix · dicit̄. Viſus eſt eis q̄ſi
ludens loqui. Tercij contemnunt ſicut pha
rao: qui ſignis ⁊ miraculis vocatus recuſa/
uit dimittere populū opponens ſe deo ſicut
Exo · i · dicit̄. Induratū eſt cor · ⁊c̄. De q̄ au/
gꝰ. Poterat deus ſupbiam pharaonis per
vrſas ⁊ leones domuiſſe: ſed muſcas miſit:
vt eius ſupbiam magis confunderet. Quar
ti per occaſionē aliquā ſe excuſant ſicut ſaul
qui preuaricationē inobediētie apud ſamu/
elem excuſauit dicens. i · Re · xv. Accepit po
pulus de melioribus armētis vt ymolaret
domino ⁊c̄. ⁊ ſicut illi euangelici qui lu · xiiij
vocati excuſauerunt ſe dicentes. Villā emi
quinqꝫ iuga boū emi · vxorem duxi · rogo te
habe me excuſatū. Quinti vocati venire dif
ferunt: dicentes intra ſe · adhuc iuuenis es ·
multū ſupereſt de tempore · ex quoꝝ perſona
dicitur Sap̄ · ij · Venite fruamur bonis in
iuuentute celeriter: non pretereat nos flos
tpis. Quibus rñdet dñs Lu · xij · Vigilate
quia neſcitis qua hora dñs veſter venturus
ſit · de quorū numero erat ille qui in euange
lio ait. Anīa mea habes multa bona ⁊c̄. cui
dñs reſpondit. Stulte hac nocte ⁊c̄. Sexti
non veniunt detenti immoderato timore vl̄
amore cogitantes intra ſe: non potes pecca/
ta dimittere · res iniuſtas reſtituere · in rigo/
re penitentie perſiſtere ⁊c̄. Quibus reſpon/
det Job · vi · Qui timet pruinam irruet ſup
eum nix ac ſi dicat. Qui timet paruā penā
irruet ſuper eum penalitas infernalis vel q̄
inordinate diligunt vel diuitias vel corpꝰ
vel pueros ⁊c̄ · Eſt autē inordinatus amor
quādo quelibet creatura plus diligit̄ qꝫ cre/
ator. Septimi veniunt ſed inſufficienter et
diminute: vt qui cōpuncti aliqua emendāt
⁊ aliqua adhuc tenent: vel qui venientes ad
religionē affectum honorū diuitiarū volu/
ptatum que reliquerunt in ſeculo iterū poſt
ſe trahunt vt achab · de quo · iij · dicit domi/
nus. qꝛ humiliatus eſt mei cauſa: nō inducā
mala in diebus ſuis ſicut etiā phariſei de q̄
bus dñs dicit Mat · xiiij · Ve vobis phari/
ſei qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis · in/
tus autē plena oſſibus mortuorū. ¶
Octaui aliqui veniunt ſed p apoſtaſiam re
ſiliunt ab incepto quorū magna eſt multitu
do · quia ad bonū ſtatum venietes poſtea vl̄
attedian vel laboribus fatigari: vel tempta/
tionibus ſuperati: voluntate vel opere reſi/
piſcunt: ſicut hi qui in deſerto celeſti pane de
paſti attediati dixerunt Exo · xvi · Vtinā eſ
ſemus in egypto vbi ſedebamus ſup ollas
carnium · ⁊ iterū. Anima noſtra nauſeat ſu
per cibo illo leuiſſimo · nil reſpiciūt oculi no/
ſtri niſi man. Noni vocati nō veniūt ponen
tes ſpem ſuam in penitentiā finalem · dicūt
enim. Deus eſt miſericors ad gemitū igno
ſcens faciliter: ⁊ ſic pmanentes in peccatis
deū inhonorāt vnde eū honorare merito de/
buerunt · quibꝰ dicit̄ Eccle · v · De ꝓpiciatu
peccatorū noli eſſe ſine metu: nec adijcias
peccatū ſuper peccatū: ⁊ ne dicas miſeratio
domini magna eſt: multitudinis peccatoꝝ
meorū miſerebitur · vnde Bern · ſuper illo
verbo Non congregabo conuenticula eorū
de ſanguinibus ⁊c̄ dicit. Vt quid homines
in vita ſua diſſimulant agere penitentiā ⁊
de extrema preſumunt confeſſiōe. Quomō
ſub vnius hore ſpacio reuocari poſſe exiſti/
mant oīa anīe membra: que p conſenſum
⁊ deſideria mala p totū mundū ſparſa ſunt
⁊ diſtracta · non dico ait dñs quin aliquos
tales ſaluare potens ſim · oīa in momēto
in ictu oculi reuocare: ⁊ p ſpūm qui nō mo
do vbi vult ſed quando vult ſpirat illā eis

infundere penitentiam quā vix alij diutur
no longi temporis exercitio conſequuntur:
quemadmodum vedi latroni Sed dicere vo
bis. Non cōgregabo conuēticula ⁊c. id eſt nō
magnas talium magnitudines congrega
bo. nam in omni ſcriptura canonica vnum
tm̄ inuenies extrema penitentia ſaluatū. et
hoc hora dominice paſſionis. quando nō in
ueniebatur tanta fides in iſrael. Ut ſunt er
go qui a deo miſericorditer vocati venire cō
temnunt et diuerſis ſe occaſionibus ſubdu
centes. Ex quorum temeritate ⁊ preſumpti
one dominus motus iurauit in ira ſua. quia
non intrabunt in requiem ſuam: dicens lu
ce. xiiij. Amen dico vobis ꝙ nemo virorum
illorum qui vocati ſunt guſtabunt cenā me
am. A quo iuramento ⁊c.

XXXII. De eodem ſermo ſcd̄us.

Ecidit ſors ſu

per mathiam vt ſup. Dicit
ſalomon ex perſona dei. Be
atus homo qui audit me ⁊ q
vigilat ad fores meas quotidie ⁊ obſeruat ad
poſtes oſtij mei. L In quibus verbis
ſcd̄o loco politis intimiſſima vis ⁊ ſubtiliſ
ſima deſcribitur dei commonētis nos ⁊ ſor
tem cōmonitionis ſue ſuper nos proijcientis
obſeruatio: quod in his tribus verbis ſcilicet
audit vigilat obſeruat lucide declaratur. qui
enim hos tres cuſtodes ad oſtiū cordis ſui
poſuerit: ſcilicet audientiam vigilantiam et
obſeruantiam: quātumcūque ſuaue venerit
non poterit ignorare. De qua diligenti cu
ſtodia dicit Bernardus. Deus veniens ad
nos non facile obſeruatur vnde veniat et q
vadat. ⁊ iſtud forte ſine damno ſalutis ne
ſcire licet. ceterum quando veniat aut quan
do vadat id plane periculoſiſſime ignoratur
Cum enim hec circa nos diſpenſatore ſancti
ſpiritus viciſſitudines vigilantiſſime non
obſeruantur. fit vt nec abſentem deſideres
nec preſentem glorifices. Nempe qui idcir
co recedit vt auidius queratur. quo nā mo
do ſi abeſſe neſcitur requiritur? ⁊ qui dignan
ter ad hoc redit vt cōſoletur qualiter digne
pro ſua maieſtate ſuſcipitur ſi nec adeſſe ſenti
tur? hinc eſt ꝙ hi qui ſortem vocantis dei

contempſerūt. ideo damnandi ſunt. quia nec
preſentiam nec abſentiam eius curauerunt
propter quem contemptum cenam domini
vt iurauit non guſtabunt: auertens ſe ab il
lis tanꝙ reprobatis ⁊ conuertens ſe ad ele
ctos: ſortem ſue vocationis proijciens ſuper
illos qui pulſantem vt audierint intromiſe
runt. Sicque contingit vt de vno eodemque dul
ciſſimo manna te alij reficiantur alij induran
tur alij ſtrangulentur ⁊ alij emundentur. ſi
cut de ſole vno ⁊ eodem alie res molleſcunt
vt cera: ⁊ alie indureſcunt vt lutum. Sicut
igitur iam pulſans a reprobis non auditur
ſic ⁊ ipſi pulſantes ſimiliter nō audiuntur
dicetque eis. Amen dico vobis: neſcio vos.
Intromiſſus autem ab electis ſtatim i me
dio terre ſalutem incipit operari: vt fiat qd̄
ſcriptum eſt Eccle. In diſtributione ſortis
da ⁊ accipe: hoc eſt da cōſenſum ⁊ accipe gra
tiam. Nam ex gratia adiuuante ⁊ conſenſu
noſtro inclināte perficitur ſalus noſtra. ⁊ hoc
eſt quod dicitur Apoca. Ego ſto ad oſtium
⁊ pulſo. ſi quis mihi aperuerit: intrabo ⁊ ce
nabo cum eo. M In quibus verbis
predicta duo tanguntur: ſcilicet gratia pul
ſans ⁊ conſenſus aperiens. Cū ergo occur
rimus deo ſiue ſortem mittenti ſiue pulſan
ti quod vnum eſt. dantes ſibi conſenſum no
ſtrum ⁊ dicentes cum pſal. Iuraui ⁊ ſtatui
cuſtodire iudicia iuſticie tue. deus ſine medio
intrat in hoſpicium cordis noſtri habitans
per fidem in cordibus noſtris. iuxta illud ſa
pientie. viij. Intraui in domum meam con
quieſcam cum illa ſcilicet anima tanꝙ cum
ſponſa. ⁊ ſequitur. Non enim habet amari
tudinem conuerſatio illius: nec triſticiā cō
uictus illius ſed leticiam ⁊ gaudium. licet ta
men omnes equaliter id eſt equali gratia nō
inhabitet An videtur tibi equaliter ineſſe ei
qui dicebat. Si venerit ad me non videbo
eum. ſi abierit nō intelligam. iob. ix. ⁊ ei qui
dixit. Cum inhereo tibi ex omni me nuſꝙ
erit mihi dolor ⁊ labor ⁊ viua erit aīa mea
tota plena te. An videtur tibi equaliter id ē
equali gratia ineſſe ei quem per ſolam fidem
inhabitat. ⁊ ei qui dixit Bern. Viuum ⁊ ef
ficax eſt verbum dei: mox vt intus venit ex
pergefecit dormitantem animam meā: cepit

euellere ⁊ deſtruere edificare ⁊ plantare ⁊c̄
vnde ſicut ieſus chriſtus primū natus poſi
tus eſt in preſepio pānicul̄is inuolutus. ſic
primū ſpiritualiter natus in nobis habetur
quaſi quodammodo inuolutus. ⁊ hoc figura
tum legimus in euangelio: vbi dicitur ꝙ ali
quādo occulte erat in templo. aliquā aūt ma
nifeſte. vnde bern. de eius inuolutione ſic di
cit Cor in pectore. anima in corde. mens in
aīa. fides in mente. chriſtus in fide. Voco
autē deum in preſepio cordis noſtri inuolu
tum: quādo per fidem habitat in nobis ⁊ nul
la adhuc incaleſcente deuotione ſentitur. Cū
autē homo bonis operibus ⁊ virtutibus diu ex
ercitatus interdum ſentit in corde ſuo vehe
mentē ignem caritatis: quā alijs vicijs ne
quaꝙ ſentit: tūc dicitur habitare in cordibus
noſtris non ſolū per fidem inuolutus ſed per
ſenſibilem gratiā quaſi denudatus. De hac
duplici inhabitatione dicit bern. Deus ⁊ ſi
iuſtis non deſit ad meritū: plerumque tamē
abeſt ad ſolacium. illud vtilius. illud autem
iocundius habetur: itaque ⁊ latet dum ſenſū
cordis minime tangit illa ſuauis habita ſi
abdita. N. Deus ergo per conſenſus
inclinatiōnē intromiſſus in animā noſtram
ambulando: id eſt proficiendo in nobis quin
que paſſibus tanꝙ quinque profectibus nos pro
mouet vſque ad perfectū perficiens vitā noſtrā
Primo enim conſcientiā purificat peniten
tiam infundendo. ſcd̄o mentē fortificat reſi
ſtentiam conferendo. tertio bona opera multi
plicat nobiſcum efficaciter operando. quarto
virtutes edificat animam decorando. quinto
nos ſanctificat deuotionem noſtram diuini
tus aſpirando: ⁊ in his quinque perficitur vi
ta noſtra. Primo dico conſcientiam purifi
cat a peccatis fedis penitentiā infundendo:
eo ꝙ nulla cōueniētia nec cōmanſio poteſt
eſſe lucis ad tenebras. nam que communica
tio diuine maieſtatis ⁊ iniquitatis? Sed
ſtatim vt ingreſſus fuerit per radios ſue veri
tatis impingit in tenebras: diſſoluens ⁊ diſ
ſipans in momēto in ictu oculi quicquid in
uenerit feditatis. quod ſic contingit. Nam per
lumen ſue penitentie nō poteſt aīa mala q
cōmiſit ignorare: ſed ſtatim vt cognita fue
rint diſplicent vehementer. que autē diſpli

cent penitet cōmiſiſſe. Ex dei ergo preſentia
ſurgit anime cognitio. ex cognitione aūt proce
dit diſplicentia. ex illa vero ſurgit penitētia
ad quā vt ait Criſo. ſine omī intervallo ſeqⁱ
tur indulgentia peccatorum. Non enī contine
re ſe poterit illa benigna dulcedo ⁊ dulcis be
nignitas: q eſt in viſceribus miſericordie dei
noſtri: cū ex corde nos penitere ⁊ dolere co
gnoſcat: ſed ad gemitū offenſam in ſe cōmiſ
ſam miſericorditer indulgebit. Sed quid
prodeſt penitere de culpa ſi nō detur gratia
a modo cōtinendi? Laui pedes meos ait il
la in Can. quomō iterum inquinabo illos?
O Scd̄o ergo fortificat mentē reſiſten
tiam conferendo. quid enī prodeſſet prima
gratia ſcilicet remiſſio peccatorū: ſi non ſu
rogatur virtus ⁊ gratia continendi. fieret ſi
ne dubio nouiſſimus error peior priori: ⁊ re
cedenti ſcd̄m aliquid peius fieret ꝙ iacenti. Et
quia hec gratia ex parte a nobis eſt vt videlꝫ
ea omnē occaſionē recedendi penitus ſub
trahamus. ideo conſulitur nobis Eccleſ. x
Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſu
per te locū tuū ne dimiſeris. ac ſi dicat. Si
temptatio valida te inuaſerit. ſta in timore
ne conſenſeris eligens magis mori ꝙ mori.
Efficatior autē ⁊ cautior reſiſtentia hec eſt
vt cuilibet impugnationi in principio reſi
ſtamus vt vicia impugnantia dicere nobis
poſſint ex perſona philiſtinorū illud. i. Reg.
Quō melius poterit placare dn̄m ſuum ꝙ
in capitibus noſtris. Quia vicia in modū
ſerpentium ſe habent: qui vbicūque caput im
miſerit facillime ſubſequitur totū corpus. vn
de poeta. Principijs obſta. ſero medicina
paratur. Cum mala per longas conualuere
moras: quia valde fedum eſt ⁊ indecens coram
deo: ſi quis per gratiā a peccatis iam munda
tus ad eadem iam redeat iterū ſe deformās
propter quod tales duobus immūdiſſimis re
bus comparantur: ſcilicet cani reuertēti ad vo
mitum ⁊ ſui luto in volutabro. Hinc puer.
xxvi. dicitur. Sicut canis qui reuertitur ad vo
mitū ſic imprudens qui iterat ſtulticiā ſuam
Item. ij. Pe. ij. Contingit aūt eis illud ve
ri prouerbij. Canis reuerſus ad vomitū ſuū.
⁊ ſus lota in volutabro luti. hinc Bernar.
Si dixerit mihi ieſus dimittūtur tibi pec

tam tua: niſi ego peccare deſiero quid pro/
derit? Expui tunicam meam ſi reinduo eā
quātum profeci? ſordens omni genere vici
orum diu iacui in luto fecis. Sed erit ſine
dubio deridenti ꝙ iacenti deterius. deniq̄
qui me ſanum fecit ipm mihi dixiſſe recor/
dor. Ecce ſanus factus es. vade iam ampli⁹
noli peccare ne deterius aliqͦd tibi cōtingat
¶ Tertio deus habitans in corde bona
noſtra multiplicat nobiſcū cooperando. nā
ſi ſoli nos ipa fecerimus nihil nobis prode
runt ad ſalutem: ſed valor ⁊ acceptabilitas
eorum ex cooperante ſpiritu eſtimatur. qui vi
delicet ſpiritus vt grata ſint deo patri: for/
mat ipſe eadem opa noſtra ad exemplar ope
rum domini noſtri ieſu chriſti. Opera autē
chriſti quinq̄ ſignis perfectiſſima compro/
bātur: in quibꝰ quantū ipm imitabimur. in
tantū erunt etiam perfecta opa noſtra. Ha
bebant enim opa ieſu chriſti difficultatem.
promptam voluntatē. feruentem caritatē.
⁊ pſeuerantie longanimitatem: omnia non
ad ſuā ſed ad noſtrā faciens vtilitatē. Nam
de primo ſcilicet operū difficultate dicitur
Mar. Cepit ieſus pauere ⁊ tedere ⁊ meſtuſ
eſſe in agonia di. Triſtis eſt aīa mea vſq̄
ad mortem. Itē Johan. Factus eſt ſudor
eius velut gutte ſanguis decurrentis in ter
ram. quod reuera ex difficultate pconcepte
mortis factū fuit ⁊ ex imaginatione crudeliſ
ſime paſſionis. Scdo ex promptiſſima vo/
luntate fecit opa ſua Lu. xxij. Deſiderio de/
ſideraui hoc paſca manducare vobiſcū. Itē
Hebre. xij. Per patientiā curram⁹ ad pro/
poſitum nobis certamen inſpicientes in au
ctorem fidei ⁊ cōſummatorē ieſum. qui p/
poſito ſibi gaudio ſuſcipit crucē confuſione
contempta. Tertia ex maxima caritate fecit
opa ſua dicens Job Maiorem caritatē ne/
mo habet vt animā ſuā ponat quis p ami/
cis ſuis. Quarto in pfectiſſima pſeuerātia
opa domini ſunt completa. Vnd emittens
ſpiritum dixit. Conſummatū eſt. Quinto
in omibus his opabatur nō quod ſibi vtile
fuit: ſed qͦd nobis. nihil enim ex oībꝰ his
que opabatur ſibi accreuit: ſed noſtrā in oī/
bus pmouit vtilitatem. In his quinq̄ do/
minus ieſus exiſtens in hoc mundo opera
ſua perfecit ⁊ cōpleuit. In eiſdem eciā ſpūs
ieſu in minori mundo. id eſt ī nobis exiſtēs
ad exemplar prioris operū ſpūaliter opera/
tur niſi obſtacula ponendo ſanctoſpūi reſi/
ſtamus. qͦd ne faciamus dicit nobis de⁹ Ex
odi. Inſpice ⁊ fac ſm exemplar qͦd tibi mō/
ſtratum eſt ⁊c. ⁊ illud Judicū. vij. Qͦd me
videris facere omes facite. Si ergo volum⁹
efficaciter opari. operemur difficilia ⁊ cum
hoc ſint voluntaria ⁊ feruida cū pſeuerātia
⁊ in his omibus non noſtrā ſed dei q̄ramuſ
gloriam: ⁊ ſic efficaciter opamur. ¶
Quarto deus habitans in nobis vlteri⁹ p/
greditur. plantans ⁊ edificans in nobis vir
tutes. nihil enim omnia predicta placerent
deo ſi nō eſſent virtutibꝰ adornata. ſic enim
dicit Bern. Deus qui dñs virtutum dicit
nequaq̄ thalamū mentis ingreditur ſi nō
fuerit lectulus conſcientie virtutibꝰ adorna
tus ⁊ ſubiungit. Quantumlibet te affligas
quantumlibet te crucies: non ſui copiam ti
bi tribuit niſi fueris virtutibus decoratus.
Suppoſitis autē virtutibꝰ theologicis: ſcili
cet fide. ſpe ⁊ caritate que omni homini ſunt
neceſſarie ad ſalutem ſine quibꝰ impoſſibi/
le eſt placere deo. Studendum eſt aliis vir/
tutibus que ad ſpiritusſancti manſionē ī nobis
pre ceteris deo placent: ſcilicet noſmetipos
iudicare. miſericordiam amare. ſolicite am/
bulare. ⁊ he ſunt virtutes de quibꝰ dicitur
Michee. vi. Indicabo tibi homo quid ſit ti
bi bonū ⁊ quid dñs requirat a te. Vtiq̄ fa/
cere iudiciū ⁊ diligere miſericordiam: ⁊ ſoli
citum ambulare cū dño deo tuo. Primū ex
hibendum eſt nobis. ſcdm proximo. tertiū
deo. ¶ Qui autē in ſe in proximo ⁊ ī
deo facit quod debet. hic perfectus eſt vir et
beatus erit in facto ſuo. Primo ergo inſtau/
remus iudicium contra noſmetipos de oī/
bus cogitationibus. affectionibꝰ. locutioni
bus ⁊ opationibus nos ſubtiliſſime diiudi
cantes. nec aliquid iſtorum nos tranſeat qͦd
non diſcutiatur ⁊ diiudicetur. ⁊ ſi quid in/
uentum fuerit quod non liceat. deceat vel ex
pediat: puniatur ⁊ in reliquum caueat. Ta/
le iudicium ſupra modum placet et placat

deum ⁊ preparat locum domino. ps. teſtan
te qui dicit. Juſticiā ⁊ iudicium preparatio
ſedis tue. Bern. Diligit deus animā. que
in conſpectu eius ſine intermiſſione ſine diſ
ſimulatione diiudicat ſemetipam. idq̄ iu/
dicium non niſi propter nos a nobis exigit
deus. quia ſi noſmetipos diiudicauerimuſ
non vtiq̄ iudicabimur. quod dñs monere
ſtuduit cum dixit. Cum feceritis que prece
pta ſunt vobis. dicite. ſerui inutiles ſumus
. quod debuimus facere fecimus Scdo ha
beamus miſericordiam ad proximos. omia
eorum facta miſericorditer iudicātes bona
eorum facta magnificātes ⁊ mala fideliter
excuſantes. hinc Bern. Caue ſerue dei alie/
ne conuerſatiōis eſſe: aut curioſus explora/
tor. aut temerarius iudex etiam ſi perperā
actum deprehendens. nec ſic iudices proxi/
mum magis autē excuſa intentionē ſi op⁹
non potes. puta ignorantiam. puta caſum.
puta ſurreptionē. ꝙ ſi omnē omnino diſſi/
mulationem rei certitudo recuſat: ſuade ni/
hilominus tibi ⁊ dicito apud te. Vehemēs
nimis fuit iſta temptatio. quid de me illa fe
ciſſet ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatē.
Tertio ambulandum eſt ſolicite coram deo
qui tanta ſolicitudine nos ⁊ omnia opa no/
ſtra intuetur vt etiā dinumeret greſſus no/
ſtros Job. Tu quidē greſſus meos dinu/
meraſti. ⁊ illud ps. Omnes vias meas pre
uidiſti. Quā ſolicitudinem competenter co
ram deo gerimus. ſi omni cautela ⁊ omī di
ligentia caueamus diſplicentiam ⁊ placen/
tiam ingeramus. ¶ Quinto de⁹ ha/
bitans in nobis omnem vitam noſtrā ſan
ctificat interiora noſtra diuinitus inſpiran/
do. quod contingit cum per priora exercitia
bene humiliati. diſpoſiti ⁊ preparati ſenti/
mus in nobis flagrantem ignem caritatis.
qui ex ſuperabundanti copia omnium gra/
tiarum in nobis conflatur copioſas benedi/
ctiones ſecum ferens. ſic enim dicitur gene.
ex perſona dei venientis ad animam. Mo/
dicum habuiſti anteq̄ venirem ad te. nunc
autem benedixit tibi deus ad introitum me
dium. hinc deutero. Ipe venit plen⁹ bene/
dictionibus. nam per inhabitantem deū in
cordibus noſtris. dicitur nobis iterum deu
tero. Benedictus eris ingrediens ⁊ egredi/
ens. benediceq̄ tibi dominus in cūctis opi
bus tuis. Ex his benedictionibus tm̄ tres
breuiter nominemus. Veniens enim deus
ad animā tres benedictiones pre ceteris ſe
cum fert: ſcilicet benedictionē mutationis
augmentationis ⁊ ſanctificationis. Primo
dico aufert ſecum benedictionem mutatio/
nis. mutans maledictionem veteris homi/
nis in benedictionē. nam anteq̄ dominus
veniret ad nos ſubiacuimus maledictioni
illi qua dicitur. Maledicti qui declinant a
mandatis tuis. ⁊ illi qua dicitur. Maledi/
ctus qui ſeruit indignus ſe. ⁊ quia ſuiuimuſ
mācipio corporis noſtri. quod reuera indi/
gnius ⁊ ignobili⁹ eſt q̄ nos. ⁊ per ꝯſequens
dyabolo ⁊ peccato. de quo dicitur. Qui facit
peccatum ſeruus eſt peccati. ideo ex his omi
bus ſumus maledicti: ⁊ hec maledictio cō/
mutata eſt in benedictionem ex cuius virtu
te omnia nobis modo cooperantur in bonū
Scdo apportat ſecum benedictionem au/
gmentationis: cumulās ſuper nos incremē
ta meritorū: ⁊ dicens nobis illud Gene. i.
Benedixit deus illis ⁊ ait. Creſcite ⁊ multi
plicamini ⁊ replete terram. at ſi benedicens
nobis dicat. Creſcite ī meritis ⁊ replete ter
ram corporis veſtri virtutes ⁊ merita cumu
lantes. Tertio benedicit nobis benedictiōe
ſanctificationis. quia ex eius inhabitatione
intus ⁊ extra per omnia ſanctificamur. de q̄
dicit Pſalmiſta. Hic accipiet benedictio/
nem a domino ⁊ miſericordiam a deo ſalu/
tari ſuo. Hoc totum operante in nobis do/
mino ieſu chriſto ⁊c.

XXXIII. De ſancto Gregorio.

Egociamini dū
venio. ¶ Dicit bernardus.
Secure negociabor ꝑcipiente domino meo.
Non enim paruum mihi fiducie robur pre
ſtat ꝙ ille ſummus imperator factus eſt ne
gociator meus ⁊ negocium meum ſine ocio
egit q̄diu fuit ī terris. Quia glorioſus iſte
princeps beatus gregorius inter ſupremos
negociatores fidelis ⁊ prudens extitit nego

ciator: vt non ſolum in tempore ſuo: hoc eſt in vita ſua verbo ⁊ exemplo negocia domini ſui fideliter perageret: ſed vſqȝ in pſens tempus · imo vſqȝ in diem nouiſſimum ſcriptis ſuis dulciſſimis dei eccleſiaȝ edificet ad edificationem tabernaculi quod eſt eccleſia cõportans aurum et lapides precioſos · ita vt de illo veraciter dici poſſit illud Zach · xiiij · Non erit mercator vltra in domo dei · ſubaudi ſimilis illi. Et illud Eccle · Non eſt inuẽtus ſimilis illi in doctrina moralitatis · ⁊ hec de laude eius breuiter tacta ſufficiunt · quia vt ait Ambroſi · Eius laudi aliquid addidiſſe decerpere eſt. Ipſe eſt enim de quo veraciter dictum eſt. Euge ſerue bone ⁊ fidelis: quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupra multa te cõſtituam · quia inuentum eſt cor eius fidele · ſicut dicitur Eſdre · Nunc conuertamus negociationem ad noſmetipſos: eo q etiaȝ nobis dictum ſit verbum ꝓpoſitum ſcilicȝ Negociamini dum venio: ⁊ negociemur in ſpiritu interioris hominis noſtri · eo q illa negociatio melior ſit negociatione auri ⁊ argẽti: ſicut dicitur prouer · iij · Uerum quia illa loca apta ſunt ad lucrandum vbi nõ longe ab inuicem ſunt loca multa forenſia ⁊ multe nundine in vicino · eo q mercatores ſua mercimonia ad eadem loca vicina poſſunt faciliter tranſportare. Ideo volentes mercari ⁊ negociari quod in eternum expediat · ingrediamur interiora noſtra · colligentes ſarcinculas noſtras: id eſt intellectum ⁊ affectum: ⁊ mentaliter diſcurramus ad loca vicina · que ⁊ ſi longe diſtare aliqua videãtur vt pote celum ⁊ infernus · ſpiritui tamen proxima ſunt ⁊ mente velociter omnia percurrere poſſumus ſine quouis obſtaculo retardante. quia in imagine velociter currit homo: vt in ictu oculi pertranſeat multa loca.

V Primo ergo collectis ſarcinculis noſtris intellectu ⁊ affectu ſcilicet curram⁹ introrſum ad nundinas: id eſt ad negociationes ⁊ mercimonia peccatorũ · ſcd̃o ad nundinas defectuũ noſtrorũ · tertio ad conſiderationem beneficiorum · quarto ad nundinas inferorũ · quinto ad forũ regni celorũ · ſexto ad vanitatem mundanorũ · ſeptimo negociemur aliquid apud deum deorũ. Hec proſequentes per ordineȝ · primo negociemur circa materiam peccatorum noſtrorũ · ponderantes menſurantes ⁊ numerantes magnitudinem longitudinem ⁊ multitudinẽ peccatorum. In his nundinis taliter nos exercentes quouſqȝ lucremur merces omnibꝫ mundi diuitijs meliores: quod eſt penitentia ſalutaris. Nam in ponderibus ⁊ menſuris datur ⁊ accipitur aliquid · ſic ⁊ nos dem⁹ pondera peccatorũ ⁊ accipiamus penitentiam: que cõmutatio nobis erit vtilior q̃ȝ omnes mundi diuitias acquiſiuiſſe. Et hoc eſt primum lucrum quod in hoc primo cõmercio lucramur ſine quo nullum lucrũ in reliquis conſequamur. Quod ſi hoc lucrum ſcilicet penitentiam iterũ ad aliud lucranduȝ ſicut prudentes mercatores faciunt · vlterius exponimus conſequimur · pro illo theſaurũ iteruȝ meliorem remiſſionem videlicet peccatorũ. Hec enim ſe conſequũtur ad inuicem · vt ꝑ fideli ponderatione peccatorum detur penitentia: ⁊ pro vera penitentia accipiat remiſſio peccatorum · hinc Bern · Ad veraȝ cognitionem peccatorum immediate ſequitur penitentia: ad quã ſine vllo interuallo ſubiungitur remiſſio · nam qui vere cognoſcit malum quod ex peccato incurrimus · a penitentia ſe non poterit continere · multominus deus cui proprium eſt miſerere ⁊ parcere a remiſſione ſe continet vbi viderit penitentiaȝ veram eſſe · hoc ergo magno lucro conſecuto ad alias nundinas properemus. X

Scd̃o ergo curramus ad nũdinas defectuum noſtrorum · hec enim mercatio immediate ſequitur ad predictaȝ. Nemo enim ſentiens ſe ꝑ alleuiationem conſcientie ⁊ ꝑ atteſtationem ſpũſancti remiſſionis gratiaȝ conſecutũ mutata deuotione accingit ſe ad gratias referendas: ſed ecce aſſunt qui nos impediunt defectus noſtri ⁊ reliquie peccatorum inquietantes nos ⁊ impedientes ne ad grãs referendas caput erigere valeam⁹. ⁊ tunc primuȝ incipit apparere noſtri negocij difficultas. Cũ enim ex prima gratia creſcit voluntas vt prompta ſit ad faciendũ · qd̃ nouit placitum eſſe deo: ⁊ ipſi defectus adhuc cruidi ex vulneribꝫ nouiſ ſanandi ipediũt bonaȝ volũtatẽ · fit dolor ſup dolo. apiectas inlta tũ ...

lugens plus defect⁹ q̃ȝ prius ipſa peccata: ⁊ hoc eſt q dicit Bernardus. Benignus dñs non permittit electum ſuum in principio tẽptari ſupra illud quod poteſt · vñ fit vt nec damni quantitas nec recuperationis difficultas quanta eſt innoteſcat: ſed poſtea innoteſcat aliqualiter: niſi difficultas ⁊ fruſtra ſperata facilitas euaneſcit. In hoc ergo foro: ſi tamen his nundinis fideliter intenti fuerimus · mercabimur lucrum bonum ⁊ vtile · quod in theſauris ſpiritualibus non mediocriter enitet · ⁊ hoc eſt humilitas que p̄ ceteris virtutibus placet deo: que ſup omnes mundi diuitias ditiorem facit hominem ⁊ eſſe gratioreȝ apud deum · de cuius gratitudine dicit dominus per Eſa · Ad quẽ reſpiciam niſi ad humilem ⁊ quietum ⁊ trementem verba mea? hinc Bern · Inſipiens ⁊ inſanus eſt quicunqȝ in ſapientia vel in alijs quibuſcunqȝ vite meritis q̃ȝ in ſola humilitate confidit. Y Sopitis ergo ⁊ aliquantulum mitigatis defectibꝫ noſtris tertio diſcurramus ad nundinas beneficioruȝ dei · eſtimantes quis · qualia · quanta beneficia nobis dedit ⁊ inuenim⁹ q̃ȝ indebita miſeratio q̃ȝ gratuita dignatio · q̃ȝ ſtupẽda dulcedo inclinauit deum vt noſtri memoriã taliter haberet. Quis enim ẽ iſte benefactor? Reuera deus cuius magnitudinis non eſt finis · qui bonorũ noſtrorum nõ indiget ſufficiens ſibi: ⁊ tamen cor ſuũ dulciter poſuit ſuper nos miſeros ⁊ indignos · ac ſi ex gratia noſtri dependeat omne bonum ſuum. Qualia autem ⁊ quãta beneficia nobis cõtulerit? Sciendũ q contulit nobis optĩa queqȝ. Quid enim melius homine glorificato · quid melius celo tanto hoſpite ſanctis ⁊ angelis illuſtrato · quid melius deo cũ oĩbus optimis ſuis nobis in perpetuum cõmunicato? De quibus optimis dicitur · i · Re · ix · Cuius erũt optima queqȝ in iſrael? ⁊ ſubiungitur. Nonne tibi? Item deuter · xxviij · Aperiet dominus theſaurũ ſuũ optimum ſcilicet celum. Quanta autẽ contulerit nobis? Dico q omnia · nihil ex omnibꝫ ſibi reſeruãs · hinc ps · Omĩa ſubieciſti ſub pedibus eius. Item apoſtolus. Omnia ꝓpter electos. Ex his nundinis (ſi tamen preciosa queqȝ eius non diſſimulabimus) nobiliſſimam margaritã mercabimur quã dicimus caritatem: nihil enim tam facile inclinat hominem ad diligendum ſicut beneficia largitoris · hinc ait Aug⁹ · Ad dei dilectionem in nobis excitandam · nutriendam augmentandam · nihil ita valet ſicut beneficiorum eius frequẽs ⁊ diligens recordatio

Z Quarto aggredere ⁊ ingredere regionem diſſimilitudinis mundũ ſcilicet iſtum ⁊ vide q̃ȝ frequẽtes ſint ibi nundine: quãte germinent ⁊ regerminent vanitates. Uade ergo ſic per forenſes tumult⁹ ⁊ hincinde decertantes circumſpice. Et quantum colligo in tribꝫ cauſis natat omnis voluptas. Alij enim diuitijs · alij carnis delicijs · alij glorie innituntur. Nam de diuitijs dicit Bernar · Curris ad indiam · ethiopiam circũis · tranſis maria: ⁊ alium tibi orbem aperis nauigãdo vt diuitias aggreges fugis patriaȝ · ignoras filios · diuelleris ab vxore ⁊ omniuȝ neceſſitudinuȝ oblitus queris vt acquiras · acquiris vt perdas · perdis vt doleas · ⁊ hoc ꝓ diuitijs. Audi breuiter de honoribus. duceȝ te conſtituerũt ⁊ data eſt tibi facultas vt miſer ſis ⁊ amplius non quieſcas: cumulatur materia ſolicitudinum. Nunquid in honore ſine dolore · in prelatione ſine tribulatiõe. in ſublimitate ſine vanitate quis eſſe poterit? Si ergo queris gloriam: omnibꝫ inuidie ſemina prebuiſti. Idem iudicium eſt de carnis delicijs. In breui tranſit voluptas ipſa ⁊ infectã fetidamqȝ infelicem relinquit memoriam. Contemne igitur hec omnia · ⁊ de his omnibus nundinis lucrare nummuȝ ſcilicet contemptum mundi qui plus ꝯfert vtilitatis q̃ȝ mũdi machina vniuerſa. Quinto curre ad nundinas infernales: quas iterũ deſcribit Bern · ſic dicens. Illa regio eſt regio dura · regio timeſcenda · locus afflictõis terra obliuiõis · terra miſeriarum · terra turbinis ⁊ caliginis · terra maledictionis ⁊ mortis · in qua nullus ordo. ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. Torus tremo ad frigus illud horrendum · ibi fetor intolerabilis · ibi percutientes mallei reſonant inceſſanter · ibi confuſe tenebre cumulatius denſentur · ibi confuſio peccatorum. ibi terribilis ⁊ horribilis

faciēs demonum·ibi fletus ⁊ ſtridor denti/
um·ibi eſt penarum diuerſitas·acerbitatis
eternitas. Currere per hec tribulantes nū
dinas: ⁊ ſic moriens diuens deſcēdas in in
fernum lucratē ex his omnibus odium pec
cati dicens in corde tuo. Melius eſt carere
preſentibus voluptatibus ꝙ in ſempiternū
ſubiacere illis cruciatibus. A Sexto
currendū eſt ad nundinas regni celorū: ad
regionem glorioſam: gaudioſam ⁊ volupru
oſam. Ad regionē glorioſam· quia ibi vniti
deo erimꝰ glorioſi nimis valde. de qua glo/
ria dicit dñs per Eſa·xlix· Erunt reges nu/
tricij tui ⁊ regine nutrices tue: vultu in ter/
ra demiſſo adorabunt te ⁊ puluerem pedū
tuorum lingent· ⁊ ſcies quia ego dñs ſuper
quo non confundentur qui expectant eum.
Secūdo ipſa etiam eſt regio gaudioſa· qꝛ tot
ſunt ibi gaudia quot ſunt ibi ſancti ⁊ ange/
li congregati. De quo dicit Eſa·lxv· Gau/
debitis ⁊ exultabitis vſq; in ſempiternum.
De hac leticia dicit Bern· Si haberes ali
quem quē ſicut teipſum amares: de eiꝰ bono
ſicut de ꝓprio gauderes·haberes ergo gau/
dium duplicatum·ſi vero duos vel tres vel
plures tibi pares in amore poſſideres ⁊ eos
ſimili felicitate cōſpicuos cerneres·nūquid
pro eorum leticia in te multiplicaretur gau
dij magnitudo? Poteſt ne ergo illius gau
dij modus a quoq; homine penetrari cū vl
tra mille milia ⁊ decies centena milia innu
merabiles ſint: ⁊ omēs beatitudine eadē ꝑ/
fruantur: nec vllus eorū ſit qui nō tantum
de bono alterius gaudeat quantū de ꝓprio
que omnia nimis habent reſpectum eiꝰ quē
ſupra ſe vident: quē cum videmꝰ nos amā/
tes longe amplius ꝙ noſipſi nos amemus
ideo gaudebimus de ſua gloria multum ni
mis valde. Tertio conſideremus: quia re/
gio iſta eſt voluptuoſa· de cuius delicijs dici
tur in pſ· Inebriabuntur ab vbert· do· tu· ⁊
tor· volup· tu· pota· eos. Iuſte autē nomine
torrentis celeſtes delicie nuncupantur. Quia
ſicut torrens ex multis riuulis confluentibꝰ
facit inundationē·ſic celeſtes delicie ex deo ⁊
ſanctis omnibus et angelis in nos fluūt: nec
ſolum ex omnibus in nos fluunt ſed in nos
totos·alioquin quomō erit deus omnia in oī
bus·ſi in homine de homine aliquid rema/
nebit? Hec ergo ſi fideliter perſpecta fuerit
mercabimur inde lucrum glorioſum et lu/
crum vtile: videlicet deſideriū ſupernorum
quo adepto nihil amplius liber in terris cu
pientes diſſolui ⁊ eſſe cū chriſto. B
Septimo currendū eſt ad nundinas glorio
ſas ⁊ omnibus meliores quas deus poſſidet
in ſeipſo· de quo ⁊ ſi nihil dici poterit dignū
eo ꝙ lucem habitat inacceſſibilem ·⁊ iō hec
eius ſcientia exuperat omnē ſenſum· aliquid
tamen de his que ſub ipſo ſunt balbuciendo
loquamur: quia ipſa ſunt que in ipe viſitari
hnis: vt ait Eſa· replent templum id eſt ani
mas contemplatiuorū: non enim ipſe videt
quia vt ait Iohan· Deū nemo vidit vnq;
ſed que ſub ipſo ſunt vtcunq; ab anima ſen
tiuntur: ⁊ hoc eſt quod ait Gre· Anima ſpi
ritus ſancti gratia afflata· ꝑ figuras quaſdā
deum videt: ſed ad ipſam vim eius eſſentie
nō pertingit. De his ergo que ſub ipſo ſunt
tria contemplemur ⁊ contemplando rime/
mur: ſcilicet iudiciorū profunditatem· dul/
cedinis bonitatem ⁊ maieſtatis ſublimita/
tem. In quorū contemplatione ſi tm̄ profe
cerimus vt affectꝰ noſter hereat ⁊ ſcḋm ea di/
uinitus afficiatur ⁊ afficiatur: tria lucra inde
reportabimus omnibus mundi diuitijs me/
liora: ſcilicet pauorem· dulcorem ⁊ ſtuporem
ita vt hec ſingula de ſingulis illis ſurgant.
Nam pauorem de iudiciorum profundita
te· dulcorem de dulcedinis bonitate ⁊ ſtupo
rem de maieſtatis ſublimitate reportamus
contemplando. In prima contemplatione
ſtetit pſ· cum dicebat. Iudicia dei abyſſus
multa. O quanto pauore paulus proſtra/
tus extitit: cū tremens ac pauens dixit Ro
ma·xi· O altitudo diuitiarum ſapientie et
ſcientie dei: ꝙ incomprehenſibilia ſunt iu/
dicia eius ⁊ inueſtigabiles vie eius. In ſe/
cunda ſtetit pſalmiſta: cū dixit. O magna
multitudo dulcedinis tue domine ⁊c̄. Item
ſapientie·xij· O ꝙ bonus ⁊ ſuauis eſt domi
ne ſpiritus tuus in nobis. De ambobꝰ aūt
idem dicit in eodē. Vide bonitatē ⁊ ſeueri/
tatē dei· in eos quidē q̄ ceciderūt ſeueritatē
in te aūt bonitatē ſi tm̄ ꝑmāſeris ī bonitate alio/
q̄n tu excideris. de tercio· ſ· ſtupore maieſtatis
dicit Bern. Precipua ⁊ maxima contem/
platio ⁊ ammiratio maieſtatis. Hoc requi
rit cor purgatū a vicijs liberatum atq; exo/
neratum a peccatis: vt ſe facile poſſit ad ſuꝑ
na leuare vt interdū per aliquas morulas
ſtupore ⁊ extaſi ſuſpenſum teneat ammiran
tem· de qua etiā dicit Gregꝰ· Tunc dei ma
xime maieſtatem miramur: cum in cōtem/
platione eius obſtupeſcendo obmuteſcimꝰ
plus muſitare cupientes ꝙ verbis exprime
re valeamus: non inuenientes verba ydo/
nea ad tam ſublimia exprimenda· hoc agen
te ieſu chriſto ⁊c̄.

XXXIIII· Sermo ſcḋs de eodem

Accipite diſcipli

nam per ſermones meos ⁊ prode
rit vobis. Sap· vi· C Di
cit Gregꝰ· de quo nobis eſt ſermo· ſi mētis et
corporis euagatio per diſcipline cenſurā cō/
peſcitur· tunc ſpirituale edificiū ad deū eri
gitur· nam quo diſciplinata mens extra ſe
euagari compeſcitur· eo ſupra ſe ſurgere cō/
pellitur: qꝛ ⁊ in altum arbor creſcere non po/
terit que per ramos ſe diffundere nō prohi/
betur· que ſi primo inferius conſtringitur in
altum ire compellitur· ſic ⁊ cum riuos fonti
um obſtruimus: fluenta contra ſuam natu
ram ſurſum fluere cōpelluntur· ſic ſi ꝑ diſci
pline cenſuram inferius coartamur: ſurſū
ad deum faciliter eleuamur. Dicit ḡ beatus
Gregꝰ· qui de diſciplina morū ⁊ virtutū ſu
per omnes doctores diſſeruit. Accipite diſci
plinam per ſermones meos editam ⁊ ꝓderit
vobis. In quibꝰ verbis duo facit. Primo
enim ꝓponit ſuam exhortationē. Scḋo ex/
hortationis fructificationē. Primū ibi· acci
pite diſciplinā· ſcḋm ibi· ⁊ proderit vobis.
D Cum ergo ſcḋm Bern· omnes homīes
natura equales genuerit· quicquid boni vel
mali hominibus acceſſerit· ex diſcipline dili
gentia vel eius negligentia habet ortum: et
ideo in genere moꝝ nullū bonū meliꝰ inue
nitur· qua fit vt bona que fecerimus tā ſpi
ritualia ꝙ corporalia per diſciplinam ador
nata reddantur coram deo ⁊ hominibꝰ gra/
tiora. Nam in agendis ⁊ patiendis plꝰ me/
remur in adiuncta diſciplina morum ꝙ in
exhibitionibus factorū. Non enim ſufficit
vt quecunq; bona opera faciamus: ſed vt ea
cum diſciplina ⁊ diligentia exhibeamꝰ· qḋ
in deutero· facere monemur cū dicitur. Iu/
ſte quod iuſtum eſt exequaris. Iuſte enim
quod iuſtum eſt facimus cum iuſtū opus
deo cum diſciplina debita exhibemus· hinc
pſ. Deus glorificatur in conſilio ſanctorū
ac ſi dicat. Plus glorificatur deus in conſi
lio quo cōſiliamur ⁊ conamur: vt bona que
facimus diſciplinate ⁊ decenter dño exhibe
antur ꝙ in ipſis operibus ſine illo. C Grata
autē ſit diſciplina dño patet per eius deſcri/
ptionem quam ponit Bern· ita dicens. O
ꝙ compoſitū reddit omnē ſtatum corporis
necnon ⁊ mentis habitū diſciplina· ceruicē
ſubmittit· ponit ſupercilium· componit vul
tum· ligat oculos· cachynnos cohibet· gulā
frenat· iram ſedat ⁊ format inceſſum. E
Eſt autē quadruplex diſciplina quattuor ī
locis vite noſtre ſi proficere cupimus adhi/
benda: ſcilicet in cordis cogitatione· oris lo/
cutione· morū ⁊ totius vite moderatione et
corporis caſtigatione: que omnia per cautam
⁊ diligentem diſciplinā ſunt ſubtiliſſime re
gulanda. Primā ergo diſciplinam appona
mus cordi: eo ꝙ ab ipſa vita procedat· nam
vt ait Bern· Fruſtra ſiccatur riuus ſi fons
ipſe non fuerit obturatus. Cui ſi debitā di/
ſciplinam ſeruare cupimus tres ei cuſtodias
deputemus: vt videlicet ipſm primū ⁊ ante
omnia in omni puritate ⁊ mundicia cōſer/
uemus· ſcḋo vt deum ⁊ eius bona continue
cogitemus· tertio vt ipſm virtutibꝰ adorne/
mus. Primo dico cor noſtrum in omī pu/
ritate conſeruemus nihil penitus admitten
tes quod cor noſtrū inquinet vel conſcienti
am reprehendat. C ſi aliquid irrepſerit ſta
tim vt deprehenſum fuerit expellatur. So/
lus enim deꝰ inſpector eſt cordis· iuxta illud
iij· Reg· viij· Tu ſolus noſti cor omniū filio/
rum hominum· ⁊ illud. Homo videt in fa
cie· deus aūt intuetur cor. Nam vt ait bern·
nihil facilius fedatur corde. Ante omnia au/
tem ne mortal' peccati macula irrepſerit ca/
ueatur ne aliquid de genere eiuſmodi in no
bis regnet· ne dominet: ne aliquando cōſen
tiatur: dicentes ſemper in cordibus noſtris

illud pſ. Si mei non fuerint dominati tūc
immaculatus ero: ⁊ emun. a deli. maximo:
quod eſt mortale peccatū. de quo hortaẜ apo
ſtolus Ro. vi. di. Non regnet peccatum in
mortali veſtro corpore. ¶ Scdo diſci
plinemus cor noſtrū vt cogitet ſemper deū
nam ex hoc multū proficimus ⁊ interiora
noſtra om̄ia ſanctificantur. hinc diciẜ deuẜ.
Caue ne aliquādo obliuiſcaris domini dei
tui. Quod reuera digne facimus: quia ipſe
nunq̄ obliuiſciẜ noſtri. Itē Thobi. Omni
tempore in mente habeto deum: quia nihil
dignius. nihil vtilius. nihil dulcius poterit
cogitari. Tertio diſciplina cordi noſtro ap-
ponatur vt ipm̄ virtutibus adornemus vt
videlicet ſtudeamus habere in corde noſtro
ad deum ardentem caritatem. ad noſipſos
humilitatem ⁊ ad proximos benignitatem
in his diſciplinabimur ad omnē (ſi tamē p
ficimus) ſanctitatem. De hac cordis diſci-
plina dicitur Eccle. vltimo. Suſcipiat ani-
ma noſtra diſciplinā. hoc eſt bonam cordis
⁊ mentis ↄfirmationē Scdo diſciplina ad
hibenda eſt locutioni oris: ne quid loq̄mur
quod coram deo vel hominib' vel etiam in
ꝓpria conſcientia tanq̄ reprehenſibile con-
temnatur. ¶ Verū quia ẜmo noſter
tripliciter variatur. aut enim deo loquimur
aut ꝓximo aut ꝓ nobiſipſis. ideo diſciplina
oris adhibenda ſimiliter variatur. Primo ergo
locutio quā deo exhibemus diſciplinetur ad
deuotionē: vt quicquid deo loquimur tam
humiliter tam affectualiter ei exhibeatur vt
coram deo deuotio excitetur: ⁊ per diſcipli-
nam verba arceantur: vt in noſtra locutiōe
nihil fatuum nihil diſtortū. nihil ſaluti no-
ſtre contrariū. nihil contra voluntatē ſuam
poſtuletur: nec per euagationē ⁊ verborum diſ
ſolutionē. non ſolū quod petimus nō conſe
quamur: ſed tanq̄ indigni ⁊ deo abomina-
biles repellamur. dicatq̄ nobis deus illud
apl̄i Iaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo q
male petatis. ſicq̄ noſtra locutio q̄ deo de-
betur per diſciplinā coerceatur. vt ſolū deū
⁊ quod petimus cogitemus. Hinc Bern.
Docendus eſt ⁊ fideliter ammonendus in
oratione ſua cor ſuum ſurſum leuare ⁊ a cor
poralibus ⁊ corporum imaginationib' quan
ta poteſt puritate longius recedere. Scdo
locutio noſtra que ꝓximis debetur per diſci
plinam caſtiget vt ſolū edificationē proxi-
mi intendamus: tam diſciplinate tam mo-
derate: tam mature verba noſtra ꝓferentes
vt omnis qui audierit edificetur. De hac
diſciplina loquendi dicit Bern. Boni cum
loquūtur duo in ſuis locutionib' attēdunt
vt videlicet aut ſibi aut certe auditorib' ad
vtilitatem loquantur vel ad minus ſibi ſoli
proſint ſi auditorib' nō proſunt Vn̄ Sap.
Sermo noſter nō ſit inanis ſed aut ſuadeat
quod bonū eſt. aut moneat. aut conſoletur.
aut ꝓuocet. aut inſtruat audientem vel cor-
ripiat delinquentem. De hac diſciplina lo-
quendi diciẜ prouer. v. Fili mi diſciplinā
labia tua ↄſeruent. ⁊ aplus Ephe. iiij. Ser-
mo veſter ſemꝑ ſit in gratia ſale conditus.
nam bonus ẜmo iuſte ſali cōparatur. q2 ſicut
ſal a putredine. ſic bonus ẜmo a fetore ma-
le fame nos conẜuat. ¶ Tertio loqui
mur q̄nq̄ nō deo nec proximo: ſed ad ꝓpriā
vtilitatem ⁊ q̄lemcunq̄ neceſſitatem loqui
oportū o[illegible] nos oporet. quod cū fieri opor-
tet hoc fiat cū maxima diſciplina corporis.
morū cōpoſitione. membrorū ordinatione.
matura locutione. non vocis exaltatione: vt
de nobis dici poſſit illud Eccle. xliiij. In ſer
mone cōpoſito ſunt om̄ia. nam ſicut prouer.
xv. diciẜ. Qui moderaẜ ſermones ſuos pru
dentiſſimus eſt. cauentes illud improperiū
Eſa. lviij. Cum deſieris digitum extendere
⁊ loqui qđ non ꝓdeſt. orietur i tenebris lux
tua. ꝓuer. vi. Homo apoſtata eſt vir inuti-
lis graditur ore peruerſo. annuit oculis. te-
rit pede. machinatur malū ⁊ omni tempo-
re iurgia ſeminat. q2 ſtult9 in riſu exaltat vo
cem ſuam. Tertio in morib' noſtris ⁊ in om̄i
conuerſatione noſtra diſciplinā conẜuem9
vt nō ſolum ꝑdictis in locis ſed in omnib'
moribus noſtris diſciplinare nos apud de-
um ⁊ homines teneamus. capitis inclinatio
ne. oculorum depreſſione. viſus ſummiſſio-
ne. inceſſuum iuſta moderatione: ⁊ tot9 cor
poris compoſitione. quod ſuadet apoſtolus
Roma. xij. dicens. Prouidentes bona: non
ſolum coram deo ſed etiam coram homini-
bus. quod exponēs Bernardus dicit. ¶

Prouidentur bona coram hominibus tri-
bus modis. habitu. actione ſermone. Ha-
bitu ne ſit notabilis. actione ne ſit repreh ē-
ſibilis. ẜmone ne ſit contemptibilis. de quo
in priori membro dictum eſt. Nam de ha-
bitu dicit Auguſti. Habitus tuus mores
honeſtos exhibeat. diſciplinā redoleat, ma
turitatem habeat. nō vt hominibus placea
mus ſed ne ſcandalū prebeamus ⁊ ne diui
num intuitum diſtortis morib' ⁊ laſciuis
inceſſibus offendamus. nam vt frequenter
exterior diſciplina bone cōpoſitionis in mē
te indicium eſt cum tanta maturitate ꝑuer
ſantes vt dicatur de nobis. quod de beato
Bern̄. legimus. Prima virtus habit9 cor-
poris. q ita quaſi vno modo ſemper ſe ha-
beat vt nihil poſſit offendere intuentes. to-
tum in eo diſciplinatū. totum inſigne vir-
tutis. perfectionis forma vn̄ de iterū Bern̄.
In omni conuerſatiōe tua ſolicitus ſis ob-
ẜuare vias tuas. et in conſpectu domini et
in conſpectu proximi caueas tibi a peccato.
et illi a ſcandalo ⁊ ſubiungit. Cuius omni
bus grata ⁊ nemini onoroſa conuerſatio ē.
huic ſine dubio de propria ſalute vniuerſa
fratrum congregatio atteſtatur. Quarto
diſciplinemus corpus. hoc eſt caſtigationi-
bus affligamus. quia vt ait apoſtolus He
brō. Si extra diſciplinam eritis. non filij
ſ adulterini eſtis. Hec autē diſciplina ne
ceſſaria eſt poſt predicta. vt ſi quid de predi
ctis diſciplinis obmiſſum fuerit. vel aliqd
excreuerit. per diſciplinam corporis caſtige-
tur. ¶ Hec autem diſciplina ſicut ⁊ ce-
tere virtutes tripliciter variantur quia tri-
pliciter exercetur. ſcilicet in reſiſtentia vicio
rum in aggreſſione arduorum ⁊ in ſufferē
tia aduerſorum. in his tribus om̄is caſtiga
tio continetur. de quibus dicitur eccl. xxxiij
Cibaria ⁊ virga ⁊ onus aſino. panis ⁊ diſ
ciplina ⁊ opus ẜuo. Or ſi corpus noſtrum
magis laſciuire cupiens. hec aggredi nolu
erit. tunde latera eius virga. eccle. iterū ibi-
dem. Seruo peſſimo latera ſanguinare vt
poſſumus dicere ẜm gre. q atribus tripli-
citer diſciplinamur. Alia nanq̄ a dō. alia
ab antiquo aduerſario. alia a proximo ſu-
ſtinemus A proximo nanq̄ perſecutōnes
damna ⁊ contumelias. ab antiquo aduer-
ſario temptamēta. a deo flagella toleram9.
Qualiter autem hec tria ſufferantur ſtatī
ſubiungit dicens. Or in his tribus modis
vigilanti oculo ſemꝑ ipam mens debet cir-
cumſpicere. ne contra mala proximi perturbata
batur ad retributionem mali. ne contra tē-
ptamenta dyaboli ſeducatur ad delectatio-
nem vel conſenſum delicti. ne contra flagel
la opificis ad exceſſum prorupat murmura-
tionis. ¶ Sequitur ſecundum prin-
cipale. ſcilicet ⁊ proderit nobis. in quo ver-
bo nobis innuitur vtilitas diſcipline. Nā
ex predictis quatuor diſciplinis vtilitates
totidem nobis ſurgunt. quia ex diſciplina
cordis ſiue ſpirituali interiora mundātur.
ex diſciplina verbali merita cumulātur. ex
diſciplina morali virtutibus ditamur ⁊ ex
diſciplina corporali a futuris penis ſecurā
mur. Et ſic per iſta quatuor exercitia anīa
noſtra ad dei ſimilitudinem a qua longe ꝑ
diſſimilitudinem receſſerat reformatur vt
per iſta quatuor tanq̄ quatuor paſſib' ad
deum redeat vnde venit ⁊ hoc eſt quod di-
cit Bernnardus. Ab ipō ⁊ ad ipm̄ condit9
eſt animus rationalis. vt ad ipm̄ ſit cōuer-
ſio eius. ad imaginem enim ⁊ ſimilitudiē
eius conditus ē. Unde quādiu hic viuitur
q̄ꝓxius poteſt accedat ad eum ſimilitudi-
ne a quo ſola diſceditur diſſimilitudine vt
ſit hic ſanctus ſicut ille ſanctus eſt. et in futuro
btūs ſicut ille btūs eſt. qđ adhuc tā figura q̄
ſcriptura poterit declarari. Figura nam ſi-
cut dicitur Geneſis octauo. emiſit noe co-
lumbam de arca non vt extra maneret. ſed
vt ad eum rediret. ſic deus creando infun-
dens ⁊ infundendo creans mittit animas
rationales in hunc mundum. non vt extra
maneant. ſed vt ad eum redeant. quod ad-
huc per alia quedam euidentiora declaraẜ.
Omnia enim entia particularia ⁊ impſe
cta ſicut eſt aqua ignis ⁊ terra ad ſua prin-
cipia ⁊ ad ſua perfecta naturali curſu ten-
dunt. vt in eiſdem perficiantur. hinc eſt q
omnis aqua particularis naturali ſuo cur-
ſu tendit ad mare. vt in eo tanq̄ in ſuo per
fectibili perficiatur Eccle. Omnia flumina
intrant mare. ſic omnis ignis naturaliter

ſurſum tendit vt celo empireo tanq̃ ſuo
perſcrutabili vniatur. ſic omnia que de terra
naſcuntur. in terram reuertuntur Eccleſia.
tercio. Omnia pergunt ad vnum locum q̃
de terra facta ſunt. et in terram pariter reuer
tuntur. Sic anima rationalis que a deo ē
ad deum iuſto ordine reuertetur. quod nō
ſolum figura vt viſum eſt ſed etiā ſcriptu/
re oſtenditur. dicitur enim Eccleſiaſt. duo
decimo. Reuertatur puluis in terram ſuā
vnde erat. et ſpiritus redeat ad dominum
qui dedit illum. vnde de homine chriſto dr̄
Iohannis. Sciens ieſus quia a deo exiuit
et ad deum vadit. vnde Bernardus. Spi
ritus rationalis quia imago dei eſt. intelli/
git et ſcit ſe poſſe et debere adherere ei cuiuſ
ymago eſt. quod cum in homine perficitur
tunc compleſſe dicitur curſum ſuū. de hac
fine conſummationis iterum dicit Bernar
dus. Hoc eſt deſtinatum ſolitarij certami/
nis brauium. hic finis. hic premium. hic re
quies laborum. conſolatio dolorum. et ipſa
hominis perfectio et vera eius ſapiētia. om
nes amplectens et continens in ſe virtutes
non aliunde collectas ſed naturaliter inſi/
tas. ad ſimilitudinem dei qua eſt ipſe quic
quid eſt et hec eſt hominis iuſti in hac vita
perfectio. et perfectio huius perfectionis ibi
erit vbi erit brauium ſuperne vocatōis per
fecta apprehenſio. ad quā etc.

XXXV. De ſancto benedicto.

Quicunq̨ hāc re

gulam ſecuti fuerint. pax ſuper il/
los et miſericordia et ſuper iſrael dei Galſ.
ſexto. M Dicit Ambro. Ad ſanctiſſi/
mi et beatiſſimi patris noſtri benedicti cui9
hodie feſta celebramus laudes addidiſſe a
liquod decerpiſſe eſt. eo q̄ illa nobilis ling
ua gregorij quicquid laudis eius accipi po
terat. redundantis eloquij ſermone magnifico
glorioſe depinxit. totam vitam eius et actus
tam magnifice extollens. vt laudi eius ni/
hil amplius addi queat. q̄ ſi quid deuotio
ne vrgente de noſtro aliquid addere cupi/
mus. non verbis ſed operibus illud fiat. ſic
enim dicit ambroſius. q̄ virtutū eius glo
ria non ſermonibus exponenda eſt ſed operi
bus comprobanda. Suprema enim laus
deo et ſanctis eius gratiſſima et nobis vtiliſ
ſima conſiſtit in ipſorū imitatione vt ſequa
mur veſtigia eorum non declinantes ad de
xteram nec ad ſiniſtram. propter quod ſ huiuſ
propoſitum eſt inductum quod nobis mi/
niſtrat materiam imitandi. nam in regula
que nobis proponitur vita eius glorioſa re
lucet. Dicit em̄ Bern̄. q̄ non potuit aliter
docere q̄ viuebat. nec aliē viuere q̄ docebat
N Sciendum ergo q̄ in verbis propoſitis
duplex nobis regula proponitur imitandi vi
delicet doctrinalis et exemplaris. Doctrina
lis eſt illa editio que hodie per vniuerſum
ordinem ciſterſien̄. ad legendū in noſtris
capitulis inchoatur. in qua docemur quō ſe/
cundum deū et glorioſum legiſlatorē noſtrū
benedictum viuere debeamus. Exēplaris
aūt regula eſt ſanctiſſimi patris noſtri vita
que nobis tam in lectionibus q̄ in cantibuſ
ad memoriam reuocatur. de prima regula
ſit primus ſermo. de ſecunda ſcdus. De pri/
ma regula proſequētes. ſciendum q̄ in verbis
propoſitis tria intelligimus. ſcʒ ſequentium
paucitatem. regule auctoritatē. imitantiū
vtilitatem. Primū ibi quicunq̨. ſcdm ibi
hanc regulam ſecuti fuerint. terciū ibi. erit
pax etc. O Primū adhuc tria cōtinet
ſcdm q̄ hec diſtributio quicūq̨ tria impli/
cat. Inſinuat enim nobis dei largitatē. ſe/
quentium paucitatem. regule libertatem.
Primo dico hec diſtributio quicūq̨ inſinua
it nobis dei largitatē. ac ſi dicatur. Quia
dei largitas nulli ſe denegat. nulli ſe ſubtra
hit. ſed ſtans in publico cuilibet ſe offert ſi
num gratie nulli claudens. ſed ſecundum
capacitatem ſequentiū ſue largitatis gra
tiam amminiſtrat. Dicit eniʒ philoſoph9
q̄ non eſt ponere vacuum. ſed quantū nos
exinanimus de obſtaculis gratie. tantū de
bonis domini adimplemur. Dicit em̄ Bern
nardus. Quāto quis de terrenis euacuabiſ
tanto de bonis celeſtibus implebitur. ſi mulſ
tum multum. ſi parum parum. quia ſicut.
iiij. Regum quarto di. vbi vaſa vacua nō
fuerint ibi locum ſtare neceſſe eſt. quia ſicut
in collationibus patrum dicitur. diuine lar/
gitatis munificentia ſecundum menſurā
fidei in qua vnumquemq̨ reperit gratiam
largitur. credentem namq̨ q̄ ad emundati/
onem lepre ſue voluntatis chriſti ſola ſuffice
ret. voluntatis ſue ſolo curauit aſſenſu di/
cens. Volo mundare. Alteri deprecanti vt
adueniens per impoſitionē manus defun
ctam filiam ſuſcitaret. ingreſſus domū ei9
eodem modo vt ille rogauerat exhibebat.
Alij credenti ſummam ſalutis in ſolius ſer
bi ſui prolatione conſiſtere cū diceret. Dic
tantum verbo et ſanabitur puer meus. per
ſermonis imperium diſſoluens artus priſti/
no robore ſolidauit. dicens. Vade et ſicut cre/
didiſti fiat tibi. Inter alios autem virtutē
curationis ita effluenter effudit vt de his
euangeliſta commemoret. et curauit omēs
languores eorū. inter alios autem illa im/
menſa beneficiorum abyſſus ita obdurata
eſt vt dicatur. Non potuit ieſus inter illos
facere virtutes propter incredulitatem illo
rum et ita largitas dei non ſm vniformem
maieſtatis ſue potentiam ſ; ſm capacitatē
et affectum petentium gratiam ſuā ſingu/
lis impartitur. P Secundo hec di/
ctio diſtributiua quicunq̨ inſinuat ſequē/
tium paucitatem. ac ſi dicatur. Quicunq̨
de multitudine omnium. quia pauci ſunt
qui expedite ſequantur regulam. Si enim
in via preceptorum pauci ſunt qui ſequan
tur dominum ipſo dicente. Multi ſunt vo
cati pauci vero electi. quanto minus in viā
conſiliorū in quo non dicimus q̄ pauci de
his qui ſunt in ordine ſaluantur. quod du/
rū eſſet dicere. ſed q̄ minus habet iuſticia
ſupplet miſericordia. Hoc tamen audacter
dicimus ex ſententia ſaluatoris innixi euā
gelice veritati. quia licet multi ſint vocati.
pauci tamen ſunt electi. quia arta eſt via q̄
ducit ad vitā et pauci ambulant in ea. Cur
autem pauci ſint qui ſaluentur multe ſunt
cauſe. Hoc enim contingit propter impedi
entium demonū doloſitatem. concupiſcibi/
lis peruerſitatem. cadendi pronitatē. reſur/
gendi difficultatem et ſtandi debilitatem.
propter quod dominus conqueritur michee. vij
di. Ve mihi quia factus ſum ſicut q̄ colligit
in autumno racemos vindemie nō eſt bo/
trus ad comedendum. Item Eſaie. xxiiij.
Quomodo ſi pauce oliue que remanſerūt
excutiantur de oleo et racemi cum fuerit fini/
ta vindemia. Hinc criſoſto. Timendū eſt
xpianis ne eo modo introeant in regnū ce/
lorum quō filij iſrael in terram promiſſio/
nis ſcilicet duo tantū de omni multitudine
quia ſolum per vnam viam ſcilicet carita/
tem itur ad regnū celorum. ſed per ſeptem
mortalia peccata tanq̨ per ſeptē vias deſcē
ditur ad infernū. Q Tercio hec di/
ſtributio quicunq̨ implicat regule liberta/
tem. quia omnibus patet acceſſus ad eam et
nulli penitus denegatur. di. Bernardo.
Regula ſancti benedicti (vt ego ſentio) omi
homini proponitur. imponitur nulli. prodeſt
ſi deuote ſuſcipitur et tenetur. non tamen ſi
non ſuſcipitur obeſt. quod autem in volun
tate eſt ſuſcipientis non in poteſtate propo
nentis voluntarium merito dixerim nō ne/
ceſſarium. Attamen hoc ipſum quod dico
voluntarium. ſi quis ex propria voluntate
ſemel cōmiſerit et promiſerit. deinceps ī ne/
ceſſarium commutatur. nihil iam liberum
habet dimittere quod ante non ſuſcipere li
berum habuit. ideo quod ex voluntate ſu/
ſcepit ex neceſſitate tenebit. Sequitur ſecū/
dum mēbrum ſcilicet hanc regulā. in quo
regule noſtre auctoritatē diximus deſigna
ri. Cum enim per vniuerſum ordinē ciſter/
ſien̄. hodie hoc ē in die ſancti bn̄dicti in ca/
pitulis noſtris regula incipiatur. poſt cui9
lectionem ſermo ſtatim ſubiungitur. conue/
nienter valde hoc pronomen hanc quod eſt
demonſtratiuū regula iam lecta demōſtra/
tur et de ea dicitur. Quicunq̨ hanc regulā
etc. R De hoc ergo mēbro tria dican
tur per ordinem. ſcilicet de voti obligatōne
ſecundo de horū que votū adiuuant inſinu
atione. tercio de finis aſſecutione. Primo di/
co videndum eſt de voti obligatione hoc eſt
quid vouētes ſtatum religionis promitta/
mus. non autem promittimus regulā ob
ſeruare. vel perfectionis ſtatum nos velle cō/
ſūmare. quia ſi hoc promitteremus. tūc nō
ſoluentes eſſent voti tranſgreſſores. quod ni
mis difficile videretur. ſ; promittim9 nos
velle conari. nec velle exercitare et opera da
re vt perfectionē vite attingamus. et quicūq̨

ab hoc conatu ⁊ voluntate conandi recederet. eſſet vtiqꝫ tranſgreſſor voti. Vnūquodqꝫ autem tunc perfectum dicitur cum attingit proprium finem qui eſt vltima rei perfectio. Vltimus autem humane vite terminus eſt ipſe deus ad quem tanqꝫ in vltimū finem ⁊ ſuum perfectibile tendere debet anima rationalis. quē cum apprehenderim⁹ dicimur iam perfecti. Hunc autem finem perfecte non apprehendimus in hac vita. ſ ideo nobis hic finis proponitur vt ſciamus quo ſit conandum. nam ad hunc finē in futuro conſequendum promouentia ſunt accipienda ⁊ impedientia proijcienda. et hec duo cum magno ⁊ indeficienti ſtudio ſunt facienda ⁊ continuanda. quod ergo primū eſt in intentione vltimū erit in executione et quod vltimū eſt in intentione vltimum eſt in executione. S Primo ergo dicendum eſt de conatu agendi. deinde de conatu nociua abijciendi. tercio de conatu promouentia accipiendi. que ſe iuſto ordine adinuicē conſequūtur. quod patet per ordinem retrogradum. Non enim finem deum cōſequimur niſi per caritatem. nec illam conſequimur niſi alia amabilia abijciamus. nec illa duo perficimus niſi per indeficientem conatum ad ea ſcriter contendamus. Primo ergo dicamus de conatu quem per votum regule vouemus. Tunc autem bonum ⁊ ſanctum habemus conatum. ſi ſtuduerimus et exercitauerimus nos vt de cōtingentibus quantum iuuamur nihil obmittamus. ſed ſicut ait apoſtolus. ſiue preſentes ſiue abſentes contendamus placere deo. ne imprecetur nobis illud Iereme quadrageſimo octauo. Nec iuxta quod potuit conatus eſt facere. et hunc conatum pro perfectione accipit a nobis deus. Vnde ſuper illo verbo pſalmiſte. Imperfectū meum viderunt oculi tui ⁊ in libro tuo omnes ⁊c. dicit Bernardus. In libro tuo omnes ſcribentur tanqꝫ perfecti. et ſubiungit. Qui omne quod poſſunt faciunt? Si autē ab hoc conatu deficimus a voto noſtro recedimus. et per conſequens cadimus a ſalute. vnde Bernardus ſuper illo verbo. Ambulate dum lucem habetis dicit. Non ambulantem ſed ſedentem a mortis tenebris comprehendi periculoſum eſt. et quis ſedens niſi qui ſecurus proficere. Id caueto. ⁊ ſi mors te occupauerit fueris in refrigerio eris. Sic ergo in ſolo conatu permanebimus. votū noſtrum ſoluimus. ⁊ hoc ipſum nobis pro perfectione reputatur dicit enim iterum Bern. In deſeſſum proficiendi ſtudium et iugis conatus perfectio reputatur. T Expedito ergo de conatu indeficienti. ſecundo dicendum eſt de ſtudio impedientia amouendi. et hoc quantum de preſenti voto regule ſunt tria a quibus tanqꝫ a radicibus pullulat omne malū. Abijciamus ergo diuitias induentes paupertatem. carnis delicias reſpuentes aſſumentes caſtitatem. cordis vicia ⁊ maxime propriam voluntatem proſequentes diuinam voluntatem per obedientiam. que tria neceſſario abijcimus ⁊ eis de neceſſario renunciamus ſi tamen ad finem noſtrum conari intendimus vt oportet. Cum enim per ſolam caritatem finem perfectionis attingamus. illam non conſequimur. niſi priora amabilia relinquamus. quia amor partitus in multa non eſt efficax ad deum. Nam vt ait iohannes. Nolite diligere mundū. neqꝫ ea q̄ in mūdo ſunt q̄ ſunt predicta tria. Quare? Quia qui diligit mundum non eſt caritas patris in eo. Tercio dicendum eſt de ſtudio ⁊ conatu promouētia aſſumendi. hoc eſt omnia que nos ad perfectionē promouēt aſſumamus. q̄ licet ſint multa. vtpote omnia que ſunt de genere bonorum. illa tamē ſunt ſingulariter proſequenda que homo xp̄s ieſus nobis propoſuit in ſe ipſo. que ſunt humilitas vite auſteritas benignitas pietas ⁊ ante oīa hec caritas. Nā vt ait iohā. qui dicit ſe in xp̄o manere debꝫ ſicut ille ambulauit ⁊ ipſe ambulare alioquī perfectionē vite quā dulcis ieſus in ſeipſo nobis propoſuit nullatenus conſequimur. naꝫ perfectio vite hūane in ſola perfectione caritatis conſiſtit per quā affectus hominis totaliter in deū fertur. ſ hoc ſolum contingit in patria. et hec eſt illa caritas de qua precipitur math. vi. Diliges dn̄m de. tu. ex to. corde et ex to. a. t. ⁊c. quā deus non ideo precipit vt preuaricatores nos conſtituat cū nō poſſit impleri. ſ vt ſciamus quo ſit conandum. V Eſt tamen ſciendum q̄ ſanctus thomas duplicem ponit caritatē. Vnam qua ſcd̄m omnes affectus toti ⁊ totaliter ⁊ ſemper ferimur in deum. et hec nō niſi in patria poſſidetur q̄ in hac via ⁊ vita ñ poterit adimpleri. De qua dicit bern. Ego puto non hic impletum iri. diliges dn̄m deū ⁊c. quouſqꝫ ipſum cor cogitare iam non cogatur de corpore. Impoſſibile nanqꝫ eſt totaꝫ hanc ex toto ad deum poſſe colligere ⁊ diuino infigere vultui. quamdiu huic fragili et erumnoſo corpori cogimur deſeruire. Tūc autem implebimus cuꝫ introductus fuerit fidelis ſuus in gaudiū domini ſui. quaſi miro modo quodammodo oblitus ui ⁊ a ſe penitus velut deficiens totus pergit in deū et deinceps adherens ei vnus ſpiritus erit cum eo. X Secunda caritas eſt qua totaliter ferimur in deum ſ ad punctuꝫ et veluti ad momentum. et hec viris perfectiſſimis poſſibilis eſt in hac vita. De qua auguſti. ſuper illo verbo. Diliges dn̄m ⁊c. vſqꝫ tota virtute tua dicit. Hec totalitas q̄ hoc intendit vt oēs motus anime in deum referantur. ſic non impletur in hac vita niſi forſitan ad tempus breuiſſimū a viris perfectiſſimis quod idipſum ſibi factum aſſerit dicens. Cum inhe ſero tibi deus ex omni me nuſqꝫ erit dolor ⁊ labor. viua erit anima mea tota plena te. ad quā ſi conamur nihil de contingentibus obmittentes. ex hoc ⁊ nos perfectionem dicimur attigiſſe. Sequitur tercium principale ſcilicet erit ſuper eum pax et miſericordia ⁊ ſuper iſrael dei. In quibus verbis tria bona ſequentibus regulam promittit apoſtolus. ſcꝫ mentis tranquillitatē miſericordie largitatem dei caritateꝫ. Primū ibi pax. ſecundum ibi miſericordia. tercium ibi et ſuper iſrael dei. Y De quo ſciendū q̄ quādiu viuimus in hac vita malo triplici ſubiacemus. ſcꝫ malo periculoſe impugnationis. malo diſpendioſe commiſſionis et malo defectuoſe operationis vel etiā timoroſe indignationis. Primo dico ſubiacemus malo periculoſe impugnationis Impugnant enim nos tres hoſtes ſcilicet caro mundus ⁊ demones. quorum impugnatio eſt periculoſa. quia caro vicina. mūdus magnus ⁊ demones multi. Contra hos datur pax ſequentibus regulam quod per Eſa. xlix. promittitur cum dicitur. Longe effugabuntur a te qui abſorbebāt te. diceturqꝫ eis illud. j. reg. xxv. Sit tibi pax. ſit domui tue pax ⁊ omnibus quecunqꝫ habes ſit pax. dans triplicem pacem contra tres hoſtes. Hinc petrus dicit. Quis eſt qui vobis noceat ſi boni emulatores fueritis. ac ſi dicat. nemo. quia vt ait gre. nulla nocebit aduerſitas ſi nulla dn̄etur iniquitas. Scd̄o ſubiacemus malo diſpendioſe cōmiſſionis. q̄ peccata cōmittimus inceſſanter. de quo ia. iij. di. In multis offendimus omnes. Contra hoc malum datur ei miſericordia vt facilime remittantur. Vnde prouer. xv. dicit Per miſericordiā purgāntur peccata. ezech. xvi. Expandi amictū meū ſuper te. et operui ignominiam tuā. Amictum vocans miſericordiam Hinc mar. xvi. Et ſi mortiferū quid biberint non eos nocebit. vt nō ſolum mala non noceant ſ miro modo etiam cooperentur in bonum. Z Tercio ſubiacemus malo defectuoſe operationis ⁊ timoroſe indignationis. Sūt enī tam vilia ⁊ propter nulla in iudicio diuine veritatis opa noſtra ⁊ tam defectuoſa vt merito timeamus ea in dei oculis diſplicere ⁊ per conſ ſue nos indignatōni ſubiacere quibus pro conſolatione dr̄ ⁊ ſup iſrael dei. ac ſi dicat. Deus. Sicut caritas mea eſt ſup iſrael. i. ſup celeſtes ſpiritus qui iuſte iſrael. i. videntes deū dicunt et per conſ ſup omnia eorum opa. ſic vos placetis et per conſ omnia opa vr̄a placent. diceretqꝫ eis illud Eccle. ix. Vade ⁊ comede panē tuum in leticia ⁊ bibe cū gaudio vinū tuū. q̄ deo placēt opa tua. Poteſt ⁊ aliter exponi hec pticula ſcꝫ ſup iſrael dei. vt per hoc deſcribat ⁊ ſpecificet eos quibus pax ⁊ miſcd̄ia ſit promiſſa. ac ſi dicatur. Pax ⁊ miſcd̄ia erit ſup illos. qui in regla ita pficiūt vt fiāt vere iſraelite. i. cōtēplantes deū. nō ſup q̄ ſibi vouētes ⁊ nō ſoluētes. ſ ſup eos qui gr̄a promouēte ita pficiūt vt ſciāt deū ſpūaliter contemplari. qui in trinitate eſt ⁊c.

XXXVI. De annunciatione beate Marie virginis.

IN ſole poſuit ta
bernaculū ſuū A. pſal. xviij. di-
berū. Accede hāc ſilitudinē qua nulla in re
bus mūdi poteſt eſſe ſublimior. nihil eñi ha
buit ſpūſſanctus in viſibilibꝫ creaturis ex-
cellentius cui excellentiā virginis ꝯparet.
In verbis ergo ꝓpoſitis ſub metha ſora ſo-
lis hec glorioſa feſtiuitas ꝯmēdatur. in qui
bus tria per ordinē declarantur. vicʒ glorio
ſe virginis excellentiſſima ꝯmendatio filij
dei dignātiſſima ꝯceptio. omniū noſtrūʒ
vtiliſſima ꝓmotio. Primū ibi. in ſole. ſecū
duʒ ibi poſuit. terciū ibi. tabernaculū ſuuʒ
Primo igitur noīe ſolis ꝓponitur nobis
glorioſe virginis excellētiſſima ꝯmendatio
quā in ꝓprietatibꝫ ſolis luciſſime cogno-
ſcemus. Non eñi ſolis nomīe vocaretur ni
ſi quia ꝓprietates eius ſibi poſſent ꝯuenien
tiſſime adaptari. Nam ſm philoſophum
omnes transferentes. ſcdm aliquā ſimilitu-
dinē transferūt. non igitur beata virgo ſol
vocaretur. ſi non poſſent ei ꝓprietates ſolis
aptiſſime applicari. Propter qd ſciendum
ꝙ ſol ſeptem habet ꝓprietates. que ſpiritua
liter intellecte ꝯueniūt ꝟgini glorioſe. Ha
bet eñi ſol in ſubſtantia puritatem. in ſplen
dore claritatem. in excellentia ſingularitatē
in ſitu ſublimitatē. in motu continuitatem
in influētia fecunditatē ad oīa ꝯmūitatē
que ſpiritualiter īntellecta glorioſe virginis
Marie ſtatui coaptantur. Primo dico ſol
habet ī ſubſtātia puritatē. et tantā ꝙ inter
omnia corporalia nihil poteſt purius inue
niri. adeo vt omniū hominū intuentiū vi-
ſus ex puritate eius retūdatur. Quis eniʒ
apertis oculis pleno intuitu ſolem vnquā
potuit intueri. Que ꝓprietas glorioſe ꝟgi
ni optime conuenit. que pre oībus puris
creaturis tam angelicis ꝙ hūanis hʒ excel
lentiſſimā puritatē. quā nulla creatura ple
na ꝯgnitione ſufficiēter poterit intueri. vn-
de auguſti. Ubi de peccato agitur Marie
nullam volumus fieri mentionē. ea eñi pu
ritate nitebat virgo ſancta. qua ſub deo ne-
quit maior intelligi. vnde oēs tam ange-
lici ſpūs ꝙ hūani ādmirando clamāt ī celis
Que eſt iſta q̄ aſcendit de deſerto: ac ſi di-
cant. Que eſt iſta que in tāta puritate aſcē
dit. quā nō ſolum nullus hominūʒ ſ; nullꝰ
noſtrū ad plenū cognoſcere poterit. puritā-
te eius noſtrū intuitū repellente. hic bern.
Quis vnquā ſolem iſtū materialeʒ pleno in-
tuitu apertis oculis potuit intueri. ſic nullus
eius puritatem plena cognitione ſcire po-
tuit ⁊ videre. B Secundo ſol in ſplē-
dore habet claritatem. per quā lucet ⁊ perlu-
cet omnē ſuperiorē regionē. ita vt oīa cele
ſtia luminaria in ꝯparatiōe ſui ſplendoris
non luceant. imo nec penitus videantur. qꝛ
ſtelle ⁊ luna que in nocte lucent ex ſuperexcel
lenti ſolis claritate. in die nō ſolum lucēt. ſ;
penitus occultantur. ſic beata virgo omnē
creaturā in vite ſanctitate taʒ excellenter ſu
pereminet. vt in eius ꝯparatione omnes ſan-
cti ⁊ angeli quaſi non ſint extincti videant̄
Hinc bern. Sol iſte materialis tam luci-
de incandeſcens ita ſiderum ⁊ lune poſitio-
nem obfuſcat vt ſicut quaſi non ſint. videri
non poſſint. Sic virga yeſſe veri preuia lu-
minis inacceſſibili luce perlucens. ſic vtro-
rūq; ſpirituū hebetat dignitatē. vt in cōpa-
ratione virginis. nec poſſint nec debeāt ap-
parere. et licet in eius cōparatōne nihil eſſe
vel etiam apparere videantur. non modicū
tamen ex eius fulgore illuſtrantur. vt ex eiꝰ
preſentia tota celeſtis curia ⁊ vniuerſa eiꝰ
milicia clarius incandeſcant. Hinc iterum
Bern. Sicut oēs ſtelle pariter ⁊ luna ſplē-
dorem ſuū habent a ſole. nec tamen in eius
lucent pñtia. ſic omnes ſancti lucidius lu-
cēt ex eiꝰ pñtia ⁊ tamen ī eꝰ ꝯparatiōe q̄ſi
non luceant ſic latent. vnde ꝯtingit hoc mi
rabile vt ex eius preſentia magis luceant ⁊
tamen minus lucere videantur. Sicut er-
go ſuper oīa luminaria celi. ſol ſuo lūmīe
emicat et choruſcat. ſic beata virgo ſanctita
te vite emicat ſuper oēs ſanctos. C Tercio
ſol habet in ſitu ſublimitatem. vt etiā ex ni-
mia remota altitudine paruuſ apparea cū
ſit maior tota terra. ſic beata virgo tā in via
per vite meritū ꝙ in celo per premiū. ſuper
omnes puras creaturas in altiſſimo eſt lo-
cata. C Propter quod ſciendum ꝙ
ſtatus vie ⁊ merita ſanctorum in tribꝫ con-
ſiſtunt. ſcilicet in gratijs. virtutibꝫ ⁊ deuo-
tionibus. et horum tria ſuprema ⁊ altiſſima

virgo ſanctiſſima attingebat. Supremum
autem in gratijs eſt omnē gratiam abūdā-
tiſſime poſſidere. Unde ipſa gloriatur de
hac abundantia eccl. dicens. In me oīs
gratia vie ⁊ veritatis. ac ſi dicat. Omnis
gratia vie id eſt vite huius eſt in me. q̄ nō
ſolum mihi ſ; omni homini oīi ſtatui om
ni etati ſufficit. Unde Jero. Ceteris ꝑ par
tes marie vero tota ſe ſimul infudit plenꝰ-
tudo gratiarum bern. Ad quid putas mari
am ab angelo iam dudum ante ꝯceptioneʒ
plenam gratie nunciatam: niſi vt ſuperue-
niente deo in vterum. nobis fieret ſuperple
na vt quotienſcunq; precibus (licet tenuif)
moueretur ſupereffluere nobis liquorē gra
tie effundendo. Unde ex perſona eius dicit̄
Eccle. Uidete quia nō ſolum mihi labora-
ui. ſed omnibꝫ exquirentibꝫ veritatem Al-
tiſſimū ergo in omnibus gratijs eſt habere
omnem gratiam. Ipſa nanq; omnem ha-
bet gratiam. non ſolum ſibi ſed omnibꝫ eā
inuocantibus ſufficientem. Secundo ſte-
tit in altiſſimo virtutum. quia quicquid ſu
premū in virtutibus eſſe poterat. hoc habe
bat. ſupremū aūt in virtutibus dicimꝰ om
nes habere virtutes in ſummo. ſine vicio ī
pugnante. qd in nobis minime ꝯtingit. qꝛ
q̄d eñi in nobis de virtutibꝫ plantatur. hoc
fit cum impugnatione ꝯtrarij. ſcʒ vicij. naʒ
in nobis virtus tenet mediū viciorꝫ ⁊ nul
la in nobis virtus nutritur niſi de vicio cō
trario impugnemur. vnde eunuchis nō at
tribuitur virtus caſtitatis quia de vicio cō
trario ſcilicet luxuria minime impugnātur
Glorioſa aūt virgo ſic omnes virtutes ha
buit. vt de nullo vnq̄ vicio temptaret̄ Ter
cio ſtetit in ſuprema deuotione. tanto autē
noſtra deuotio eſt altior quāto ſubiectuʒ de
quo procedit (loquitur de ſubiecto huma-
no) et obiectū in qd agitur eſt purius ⁊ no-
bilius. Et quia virgo ſancta puriſſima fu-
it poſt deū. ⁊ in puriſſimū obiectū deuʒ vi-
det quē pre omnibus creaturis puriorē ap
prehendit Ideo eius deuotio ſemper extitit
in ſupremo. Quoꝫ aūt in his altiſſimis ſemper
fuerit. ex perſona eius dr̄ Eccle. xxiiij. Ego in
altiſſimis habito ⁊ thronus meus in colū-
pna nubis. In omnibꝫ ergo altiſſimis grati
arum virtutū deuotionis ꝯtinue morabat̄
D Quarto ſol in motu habet ꝯtinuita
tem nunq̄ eñi ad momentū tpis ad ictū ocu-
li requieſcit. ſ; curſum ſuū ꝯtinuat inceſſan
ter. Sic beatā virgo ſemꝑ fuit in motu me
ritorie actionis. Quicquid eniʒ agebat hoc
cū tanta diſciplina ⁊ reuerentia faciebat ꝙ
in oībꝫ ſuprema merita cumulabat. Si eñ
alij ſancti in infinitū inferiores ad talē ſta-
tū ꝓmouente gratia, puehūtur. vt de vita eo
rum teſtante ps. folium nō defluat. et oīa
quecūq; faciet ꝓſperentur. multomagis ſi
ne oī ambiguo de virgine eſt credendum
ꝙ de oī vita ſua nihil vnq̄ ei vacuū per
tranſiuit. nam in comedendo bi. dor. ſine q̄-
bꝫ hūana natā durare nō pōt. auxit ſuū me
ritū inceſſanter. qui ꝓpe que de oībꝫ his ni
hil ꝙ q̄ ſola requirebat neceſſitas ſibi ſum-
pſit. Hec aūt cōtinuitas merendi precipue
ex tribꝫ agebatur. vicʒ de exteriorꝫ ſenſuū et
mēbrorꝫ ad deū ⁊ ꝓpter deū cōtinua exerci-
tatione corporis continuatōe interiorꝫ ſuorꝫ ſcʒ
rōne memoria ⁊ voluntate. mētis ⁊ ſpiritꝰ
ad deū cōtinua ſuſpēſiōe qd licet nobis ſit
impoſſibile ⁊ ꝑ cōſequēs de ea vix credibile
tñ qꝛ btā ꝟgo in ſe nl'lū hūit ītractiuū eo ꝙ
fomes peccati ꝑ cōceptiōꝫ filij ſublatꝰ eſt in
ea totaliter ⁊ extīctus. Ideo ſꝑ ſuprema me
rita cumulabat. Quoꝫ ſi ꝓpter corporis teneritu-
dinē aliqd ď exercitio oportuit relaxari hoc
ipm tam ꝟtuoſe agebat vt etiā ꝑ ꝟtutē diſ
cretionis q̄ mater eſt omniū virtutū. ſupre
ma merita reportaret. E Quinto ſol
hʒ in influētia fecunditatē. nihil eñi eſt ſub
ſole qd nō ſolis influētia valeat fecundari.
et ſine eius ꝟtute gignere de ſe fructū. Hic
philo. di. ꝙ hō gñat hoīem ⁊ ſol. ſic btā vir
go fecunditatē tribuit. nec ſine eius auxilio
nullus vnq̄ facere potuit de ſe fructū Hic
bern. Maria velut alterū ſolē induit ſibi. ⁊
quēadmodū ille ſup bonos ⁊ malos indiffe
rēter oriſ tribuēs oībꝫ ſine dīa fecūdari. ſic
ipa beata virgo nō diſcutit merita. ſ; oībꝫ
ſeſe exorabilem omnibus clementiſſimam
prebet. omniūq; deniq; neceſſitates āpliſſi
mo quodam miſeret̄ affectu. Nullus eniʒ
homo vnq̄ proficere potuit nec proficiet in
eternum. niſi qui fecunditatē merendi eſt a

deo per virginẽ cõſecutus. Hinc Bernar. Quicquid eſt illud qđ offerre deo paras. marie ꝯmẽdare memẽto ſi nõ vis ſuſtine re repulſam. quia ſicut deus non niſi per eã ad nos venit. ſic nec nos nec noſtra opa ad deũ veniunt niſi per eã. Dupliciter ergo ꝑ eius auxiliũ ſecundamur. quia ſi quid bo ni facimus per eius auxilium proſperatur. ſcđo per nos opatũ eius manibꝰ dño pñtatur. Eſt ergo ꝯueniẽtiſſima ſimilitudo. vt ſicut ſol pater eſt omniũ naſcentiũ. ſic vir go ſancta mater eſt omniũ credentiũ. Cuꝫ eñi in ea ſint oẽs gratie ⁊ ꝟtutes. quicqđ de eiſdem bonis conſequimur. accipimꝰ vti qꝫ de virgine glorioſa. ꝓpter qđ oẽs electi eius dicũtur filij. quoꝝ omniũ ieſus xp̃us ſicut Luce. ij. primogenitus eſt vocatus.

¶ Sexto ſol habet ad oĩa ꝯmũitatẽ. ſplẽ dorẽ ſuũ bonis ⁊ malis ꝯmunicãs ſpgẽs il lum ad loca feda ⁊ munda. Sic beata vir go cũ ſe creature ꝯmunicat. ſingulis ꝓ ſua capacitate tribuens. qđ inſinuare curauit in canti. dicẽs. Ego flos cãpi q2 ſicut flos cã pi oĩbꝰ exponitur. nulli clauditur. ſic vir go ſancta nulli ſe denegat ſꝫ ꝯmunicat vni uerſis. nec ſolum nulli ſe denegat. ſꝫ quod plus eſt oĩbꝰ ſe offert dicẽs illud Eccle. Venite ad me oẽs qui ꝯcupiſcitis me et a generationibꝰ meis implemini. Hic ber nardus. Maria oĩbꝰ oĩa facta eſt. vt de plenitudine eius accipiãt vniuerſi. captiuꝰ redemptionem. eger curationẽ. triſtis con ſolationẽ. peccator veniã. iuſtus gratiã. an gelus leticiã. deniqꝫ tota trinitas gloriam. filius carnis ſubãm. vt nõ ſit qui ſe abſcon dat a calore eius. Merito ergo ad mariam tanqꝫ ad mediũ reſpiciunt vniuerſi. et qui habitant in celo. et qui ſunt in inferno. et q̃ nos preceſſerũt ⁊ nos qui ſumus ⁊ q̃ nos ſequũtur ⁊ nati natoꝝ ⁊ qui naſcẽtur ab illis. Illi qui ſunt in celo vt reſtaurẽtur. ⁊ q̃ ſunt in inferno vt eripiãtur. et qui p̃ceſſerũt vt ꝓ phete fideles inueniãtur. et qui ſequuntur vt grãm ꝯſequãtur. Merito ergo in te reſpi ciunt oculi totius creature. q2 ꝑ te ⁊ in te et de te benigna manus oĩpotẽtis quicquid creauerat recreauit.

¶ Septio ſol in excellẽtia hꝫ ſingularitatẽ qđ ex interp̃ta tione noĩs declaratur. dr̃ eñ ſol quaſi ſolus lucẽs. eo q2 parem nõ habeat. Sic btã vir go ſola eſt. nõ hñs in celo parẽ nec ſimilem ſup terrã. Hinc berñ. Et ſi aliqui in aliqui bus ꝯmunicẽt virgini. vnũ tñ eſt in q̃ nec primã ſimilẽ viſa eſt nec hře ſequentẽ. ſcili cet gaudiũ matris cuꝫ virginitatis honore. O primã ergo partẽ elegit. in quo ei nõ cõ municat alienus. q2 ⁊ ſi bona eſt fecunditas ꝯiugalis. melior tñ eſt caſtitas virginalis. ꝓrſus aũt optima eſt fecunditas virginal. Q. ſi adijcias. cuius mater eſt? Que iam lingua poterit etiã ſi angelica fuerit dignis laudibꝰ extollere matrẽ. matrẽ nõ cuiuſcũ qꝫ de plebe ſed dei. duplex nouitas. duplex ſtupor ſꝫ digne ꝓrſus aptiſſimeqꝫ ꝯuenirẽs. neqꝫ eñ alius filius virginẽ nec dm̃ decuit alter ptus. Octauo ſol in eclipſi videt̃ hře doloris calamitatẽ. ſic btã virgo in paſſiõe filij eclipticata ẽ ſup oẽs viatores ſufferẽs vim doloris ſicut ex ſimeonis ꝓphetia ei fue rat ꝓphetatũ dicẽtis. Tuã ipſius aĩam ptrã ſibit gladius. qđ exponẽs berñ. di. Vere tu am aĩam doloris gladius in hora paſſiõis filij pertranſiuit vt plus qꝫ martirem te pre dicemus in qua nimirũ corporee ſenſuũ paſ ſionis excelſerit ꝯpaſſionis affectus. An nõ tibi plus qꝫ gladius fuit ſmo ille. reuera ꝑ tranſiens animã ⁊ pertingens vſqꝫ ad diui ſionem anime ⁊ ſpiritus. Mulier ecce filiꝰ tuus. O ꝯmutatõm inequaleꝫ iohãnes ti bi ꝓ ieſu tradit̃. ſuus ꝓ dño. diſcipulus ꝓ mgr̃o. filius zebedei ꝓ filio dei.

¶ Et his ergo ⁊ ſilibꝰ ꝓprietatibꝰ ſolis btã ꝟgo eſt ſolis noĩe appellata. in quẽ ſolem deꝰ ta bernaculum ſuum. i. xp̃m poſuit. qui homo xp̃us bene tabernaculum dr̃. q2 in eo vt ait apoſtolus. plenitudo diuinitatis corporali ter habitabat. Fuit ergo deus in homi ne criſto. criſtus aũt ex homine ⁊ deo in vni tate perſone in Maria habitabat. hic berñ. Iure ſole Maria perhibetur amicta q̃ pro fundiſſimã diuine ſapientie vltra quã cre di poſſit penetrabat abyſſum. vt quantum ſine perſonali vnione creature patitur ꝯdi cio luci illi inacceſſibili videatur immerſa. Ipa enim meruit velut ſummatim cingi ⁊ operiri vndiqꝫ ⁊ circũfundi vndiqꝫ ⁊ tanqꝫ

ipſo diuino igne concludi. Agente hoc in ea ſpũ ſanctiſſimo qui nos apud eum dignet̃ miſericorditer promouere ⁊c̃.

XXXVIII. De eodem ſmo ſcđus.

Dies boni nũcij eſt. ſi tacuerimus ⁊ noluerimꝰ nũ ciare ſcelerie arguemur. iiij. reg. vij. Dicit Berñ. Qđ per gabrielẽ archangelum ma rie diuinitus nunciatur ⁊ per ipꝫ adimple tur. hoc eorũ pauet celum. ſtupet terra. crea tura oĩs etiã celeſtis miratur. In verbis ergo ꝓpoſitis quatuor intelligimus. videli cet huius diei feſtiuitatẽ. feſtiuitatis hiſto ricam veritatẽ. noſtram vtilitatẽ. predica toris ad annũciandaꝫ neceſſitatẽ. Primũ ibi dies. ſcđm ibi nuncij. tercium ibi boni. quartũ ibi ſi tacuerimus ⁊c̃. Primũ autẽ expõne nõ indiget. in manibus enim eſt huꝰ diei feſtiua celebritas. et ideo deuote luden dum eſt. In ſcđo mẽbro videlicet in bono nuncio qđ in hac die marie matri noſtre et per ꝯñs toti mũdo nũciatur. qđ vt ad qualẽ cunqꝫ intelligentiã auditoꝝ mentibꝰ incul care valeamus. neceſſe eſt ſmonẽ iſtũ aliꝰ exordiri. qui ſmo vt gratius acceptetur nõ noſtrũ ſꝫ beati Berñ. ſnſam applicamus. q̃ ſic dicit.

¶ Videre videor mihi primũ hominẽ. quatuor virtutibꝰ in exordio crea tionis ſue amictũ eſſe. que ſunt pax. ꝟitas. miſcđia ⁊ iuſticia. de quibꝰ dicit pš. Miſe ricordia ⁊ veritas obuiauerũt ſibi. iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt. Eſt eñ in his quatuor ſa lutis integritas. nec ſine his oĩbꝰ põt ſta re ſalus nr̃a. quas dñs accepit de corde ſuo. et primos pntes his veſtiuit. iuxta illud ec cleſiaſt. xvij. Deus ſm ſe veſtiuit hominẽ virtute ⁊ dedit ei poteſtatẽ eoꝝ que ſunt ſu per terram. Primo aũt dedit eis pacem. vt nec intus nec foris eſſet aliquid qđ eos poſ ſet aliq̃liter pturbare vel ad aliquã inquie tudinẽ ꝓuocare. vt nec intus eſſent pugne. nec foris timores. nec caro ꝯcupiſceret aduer ſus ſpm̃. nec ſpũs ꝯtra carnẽ. Poſt hãc gra tiã dedit homini ſcđo veritatẽ cũ inſtrue ret eũ ⁊ docuit quid ei eſſet faciendũ p̃terea cauendum. cũ eis dixit. Ex oĩ ligno para diſi comedetis. De ligno aũt ſciẽtie boni et mali cauete ne comedatis. Tercio dedit eis iuſticiã tñ ꝯminabatur eis penã dicẽs. Quacũqꝫ die comederitis morte moriemini. Tandem exhibuit miſcđiam cuꝫ poſt tranſ greſſionẽ deus motoſe deãbularet in paradi ſo. dans locũ pñie ⁊ occaſionẽ venie interro gando. Adam vbi es? et q2 ſponte hõ dimi ſit pacẽ ⁊ miſcđiam nõ curauit. dñs manꝰ iniquitatibꝰ ⁊ peccatis ⁊ ambo preuarican tes contra mandatũ dñi pomũ vetitũ gu ſtauerũt. ideo relicta pace ſtatim inuenerunt aliã legẽ in mẽbris ſuis repũgnantem legi dei. ideo due virtutes. ſcꝫ pax ⁊ miſcđia re ceſſerunt ab eis ⁊ redierũt in cor dei qui de dit illas. relique duo ſcꝫ iuſticia ⁊ ꝟitas re manẽtes cũ eis ipſos cum oĩ poſteritate ſua ſine miſcđia affligebãt. Hinc eſt q2 dñs plus qꝫ per quinqꝫ milia annoꝝ de hoc pec cato placari nũqꝫ potuit. ſꝫ ad perſuaſionẽ veritatis ⁊ iuſticie totũ mũdũ diluuio pau cis exceptis deleuit. multa ſimiliter milia pro vno murmure proſtrauit. ſeuiẽs et in dignãs homini ſicut leo. His aũt duabus ſcꝫ veritate ⁊ iuſticia hominibꝰ nõ parcẽtibꝰ interim nõ ceſſabat pax nec dabat miſcđia ſilentiũ in corde dei. ſed pio ſuſurrio pater na pulſantes viſcera. deo dulciter ſuggere bant dicentes. Nunquid in eternũ proijci et deus aut non apponet vt complacitior ſit adhuc. nunquid obliuiſcetur miſereri de us aut ꝯtinebit ſꝫ ira ſua miãs ſuas? Et qꝫ tis diu multũqꝫ viſus ſit diſſimulare paſ ſerationũ. vt interiꝫ ſatis faceret zelo iu ſticie ⁊ ꝟitatis. nõ tñ infructuoſa fuit ſuppli cantiũ importunitas ſꝫ exaudita eſt in tpe op portuno. Forte eñ interpellantibꝰ tale dr̃ de diſſe reſum. Vſqꝫ quo preces vr̃e? debitor ſum ⁊ ſororibꝰ vr̃is quas accinctas videtis ad faciendam vindictam in nationibꝰ iuſti cie ⁊ veritatis. vocentur. veniant et ſup hoc verbo pariter conferamus. Feſtinant ergo legati celeſtes. et vt viderunt miſeriam ho minum et crudelem plagam. propheta lo quitur. angeli pacis amare flebant. qui e nim fidelius que ad pacem ſunt querant quam angeli pacis? Sane ex deliberatio ne communi aſcendit veritas ad conſtitutã diem. ſed aſcendit vſqꝫ ad nubes. nec dum

plane lucida ſed obſcura ⁊ obnubilata zelo
indignatōnis. factūq; eſt vt legimus in ꝓ-
phēta. Dñe in celo miſericordia tua ⁊ veri
tas tua vſq; ad nubes. Medius aūt pater
luminū reſidebat. et vtraq; pro pte ſua qḋ
habebat allegabat. et quod vtilius poterat
loquebatur. R Quis putas illi col-
loquio meruit intereſſe ⁊ indicabit nobis?
quis audiuit ⁊ enarrabit? forte ineñarrabi-
lia ſunt ⁊ nō licet homini loqui. Sūma au-
tem controuerſie huius hec fuiſſe videtur.
Eget miſeratōe creatura rationalis ait mi
ſericordia. quoniā miſera facta eſt ⁊ miſera
bilis venit tempus miſerendi eius. q̄ȝ iam
tempus preteriit. Et econtra veritas ait.
Oportet inquit impleri ſmonē quē locut⁹
es dñe. totus moriatur adam necēſſe eſt cū
omnibꝫ qui in eo erāt qua die vetitum po-
mū in preuaricatione guſtauit. Ut quid
ergo ait miſcdia. vt quid me genuiſti citius
periturā. ſcit eñ veritas ipa quoniā miſe
ricordia tua periit ⁊ nulla eſt ſi nō aliquan-
do miſereatis. Similiter aūt ⁊ illa ecōuer
ſo loquebatur. Quis eñ neſciat ꝙ ſi predi
ctam ſibi preuaricator ſniām mortis euaſe-
rit. periit nec permanebit in eternū veritas
tua dñe? Et ecce vnus de cherubin ad regē
Salomonē ſuggerit eſſe mittendum. quo
niam filio datū eſt omne iudicium. In ei⁹
ergo iudicio ⁊ in conſpectu ſuo pdicte ali-
ter miſcdia ⁊ veritas obuiauerūt ſibi. eadē
que ſupra dicta ſunt verba querimonie re-
petentes. Fateor ait veritas zelum bonū ha
ber miſericordia. ſed vtinam ſm ſcientiam
Nunc autē quid preuaricatori plus q̄ȝ ſo-
rori iudicat eſſe parcendum? At tu inquit
miſericordia neutri parcis ſed tanta indig-
natione ſeuis in preuaricatōe vt inuoluas
pariter ⁊ ſororem. Quid male merui ſi q̄d
habes aduerſum me dicito mihi. Sin aūt
quid me perſequeris? Grandis controuer
ſia fratres ⁊ intricata nimium diſceptatio.
Quis non illic diceret. Bonū nobis erat
ſi natus nō fuiſſet homo iſte ⁊ ſic erat. omni-
no non videbatur quomodo ſimul poſſent
miſcdia ⁊ veritas conſuari. Cūq; veritas
adiiceret in iꝫ m iudicē ptis ſue merita di-
cens. cauendum omnino ne irritū fieret ver

bū patris. et ne ſmo viuus ⁊ efficax quali-
bet occaſione euacuaretur. Ait pax. Parci-
te queſo parcite verbis huiuſmodi. nō vos
decet huiuſmodi altricatio virtutū eſt iſta
inhoneſta contentio. Porro iudex inclina-
uit ſe ⁊ digito ſcribebat in terrā. Erant autē
verba ſcripture que pax ipa legebat in auri
bus omnium. Hec ſcilicet veritas dicit. pe
rii niſi Adam moriatur et hec ſcilicet mi-
ſericordia dicit perii niſi miſcdiam ꝯſequa
tur. Fiat mors bona ⁊ habet vtraq; qḋ pe-
tit. Omnes obſtupuere in verbo ſapientie
⁊ forma ꝯpoſitionis pariter atq; iudicii. Si
quidem manifeſtū fuit nullam eis occaſio
nem querimonie remanere. ſi fieri poſſet qḋ
vtraq; petebat vt ⁊ moreretur ⁊ veniā con-
ſequeretur. Sed quō fiat inquiūt. Mors
crudeliſſima ⁊ amariſſima bona fieri q̄ ratione poterit? At ille. mors peccatoꝝ peſſi
ma. ſ; precioſa fieri poterit mors ſanctoꝝ
An nō erit precioſa ſi fuerit vite ianua. por
ta glorie. Precioſa vtiq; inquiūt. L
Sed quomodo fieri iſtud. At ille. Si quis
ex caritate moriatur. et qui nihil debet mo-
ri. ⁊ cuius mors pcioſior erit in bono q̄ȝ om
niū hoim q̄ fuerūt ſunt ⁊ erūt mors poteſt
fieri in malo. Bonus viſus eſt ſmo ⁊ fidel'
⁊ omni acceptōe dignus. Sed vbi ille inno-
cēs poterit inueniri qui mori velit. nō ex de
bito nec ex malo merito. ſ; ex bñplacito ſuo
Circuiit veritas orbē ⁊ nemo mūdus a ſorde.
nec infans etiā cuius vnius diei eſt vita ſu
per terrā inuenitur. Sed ⁊ miſcdia celū oē
pluſtrat. et in angelis q̄q; (ne dicerē prauitatē) minorē inuenit caritatē. nec anglꝫ poſ
ſe ſufficere ꝓ omībꝫ cū ſit ſilīter creata. Re-
deunt ergo ad ꝯſtitutū diem veritas ⁊ miſe
ricordia. anxie plurimū non inuento quod
deſiderabant. Tunc ſeorſum pax cōſolans
eas. Vos inquit neſcitis quicquā nec cogi
tatis Non eſt qui faciat bonum. nō eſt vſq;
ad vnū. Qui conſiliū dedit ferat auxilium
Intellexit rex quid loqueretur ⁊ ait. Penitet
me feciſſe hominem. Pena inquit me tenet
mihi incumbit (vt pax ait) ſuſtinere penam
et penitentiam agere ꝓ homīe quem creaui.
Tunc ergo dixit. Ecce veniā. Non ei pote-
rit hic calix tranſire niſi bibā illū. et acceſſito

protinus gabriele. Vade inquit dic filie ſy
on. Ecce rex tuus venit feſtinauit ille ⁊ ait
Adorna thalamū tuū ſyon ⁊ ſuſcipe regem
porro venturum regē. miſcdia ⁊ veritas ob
uiauerūt ſibi. ſicut ſcriptū eſt. Miſcdia ⁊ ve
ritas precedent faciē tuā. Juſticia vero thro-
nū preparauit ſm Eſa. Juſticia ⁊ iudiciū
preparatio ſedis tue. Pax aūt cū rege venit
vt ꝓpheta fidelis inueniret qui dixit. Pax
erit in terra nr̄a cum venerit. Et illud Eſa.
ſcdo. Conflabūt gladios ſuos in vomeres
⁊c. M. Sequitur terciū ſcȝ boni. in q̄
huius annūciationis vtilitas deſignatur.
Propter qḋ ſciendum. ꝙ in prima creatōe
homo accepit triplicē dignitatē. ſcȝ natura
lium excellentiam. mētis innocentiā et dei
amiciciam. Primo dico habuimus natu-
ralium excellentiā. in eo ꝙ oīa nr̄a interiora
⁊ exteriora ſurſū ad deū erāt erecta vt ſine la
bore ⁊ ſine omī impugnatione deū poſſem⁹
ꝯtēplari. ita vt ab hac excellētia nihil foris
impediret. nec intus retardaret. Nā vt ait
Ecclī. Rectus dñs rectū fecit hominē. vt
omnia q̄ eſſent in homine recto ordine eri-
gerent ſe ad deū. Secundo habuimus mē
tis innocentiā. q̄ ſine omī peccato creati fu
imus. Ad imaginē quippe dei. qui peccatū
nō habuit creatus fuit homo. ex cuius pſo-
na dr̄ in pſal. Ego in innocētia mea ingreſ
ſus ſum: redime me ⁊ miſerere mei. Tercio
in dei magna amicicia ſtetit hō. Cū eī oīs
dilectio ⁊ amicicia ſup ſimilitudine funda
tur dicēte eccle. xiii. Omne animal diligit
ſuū ſimile. nō potuit d̄s nō diligere hoīem
quē ad ſimilitudinē ⁊ imaginē ſuā creauit
Ab his omībꝫ dignitatibꝫ cecidit hō. cū gu
ſtauit cibū vetitū preuaricando mandatū
⁊ nos in eo cecidimus vniuerſi. N
Cecidimus aūt in triplicē miſeriā Nā ab
excellentia cecidimus in ignominiā. ab in-
nocētia ad culpe miſeriā. ab amicicia ad di
inimiciciā. Ex quibꝫ tribꝫ nimis abomina-
biles facti ſumus. ꝓpter qḋ de homīe ſic la-
pſo dr̄ in pſal. Homo cū in honore eſſet nō
intellexit. ecce dignitas homīs in qua ſtetit
ſequitur. Comparatus eſt iumētis inſipiēti-
bus ⁊ ſimilis factus ē illis. ecce ignominia
in quā cecidit. vt homini poſt lapſū inſul

tando ⁊ improperādo dicerēt beſtie terre il-
lud Gen̄. Ecce adam quaſi vnus ex nobis
factus eſt. Hec ergo tria ſcȝ excellentiā inno
centiā ⁊ amiciciā recuperauimus per dei in-
carnationē. Nam excellentiā recuperauim⁹
per dei ⁊ hominis in vtero virginis vnionē
Maxima eñ dignitas homini eſt deū hre
hominē ⁊ fratrē noſtrū. vnde ex hac excellē
tia aliquādo ꝑuenimus ad infinitā dignio
rē excellentiā in celo. vbi limpidius ⁊ imme
diatius q̄ȝ adam. deū ⁊ dñm ꝯtemplamur
vnde cū dñs ꝯmendaſſet iohannē baptiſtā
Lu. vii dicēs. Inter natos mulierū nō ſur-
rexit maior iohāne bap. ſubiūxit. Qui aūt
minimus eſt in regno celoꝝ. maior eſt illo.
Ex quo patet ꝙ minimus in regno celorū
in digniori ſtat excellentia q̄ȝ adam. licȝ eñ
adam in magna ſtare excellētia. peccare tñ
poterat qḋ in regno celoꝝ nullus pōt. Se-
cundo innocentiā recuperauimus per domī
paſſionē. Ipe eñ vt Eſa. ait. peccata nr̄a ꝑ
tulit ſup lignū. et iterū. Ipe peccata mltoꝝ
tulit. Itē Jere. xxxi. Peccati eoꝝ non ero
memor amplius. ſublato aūt peccato inno
centiam recuperauimus. hinc roma. vi. Li-
berati a peccato. ſui autē facti deo. habetis
nunc quidem ſanctificationē veſtrā. finem
vero vitam eternā. Tercio recuperauimus a
miciciam per ſanguinis effuſionē. ſic enim
dicit apoſtolus. Cum inimici eſſemus re-
conciliati ſumus deo per mortem filii eius
Vel dicere poſſumus. ꝙ recuperauimus di
amicitiā per incarnationis vnionē. in eo eñ
ꝙ veſtiuit ſe carne noſtra. priori nos ami-
cicie reformauit. Secundo innocentiā re-
cuperauimus ꝑ eius paſſionē. Tercio aūt ex
cellentiā recuperauim⁹ ꝑ eius reſurrectōeȝ in cuius
virtute aſſequimur eternā glificatōȝ. in q̄ copio
ſam ⁊ glorioſam excellentiā hēbim⁹ in eter
nū. Q Sequit̄ q̄rtū ⁊ vltimū ſcȝ ſi ta
cuerim⁹ ſceleris arguemur in q̄ predicatoris
nccītas declaratur. qui eñ ſciētie ⁊ eloquē-
tie donū ⁊ maxime grām ad loquendū ver
bum dei accipiūt a domino grauiſſime ar-
guuntur ſi ea ad lucrum nō poſuerit aīarū
Unde Eſa. Ve mihi q̄ tacui. Cōſiderauit
eñ ꝙ ad predicandū talentū acceperat et ideo
doluit ſe tacuiſſe. ꝓpter qḋ talibus negligē-

tibus. dicitur Luce decimono. Serue ne/
q̃ quare non dediſti pecuniã meam ad mẽ
ſam ⁊ ego veniens cum vſura vtiq; exegiſ/
ſem illam. Hinc .j. Corinthiorũ nono. Ue
mihi ſi non euangelizauero. quoniam diſ/
penſatio tradita ſiue credita eſt mihi Bern
nardus. Ue qui bene loqui de domino ac/
ceperunt ſi queſtum reputant pietatẽ ⁊c. ℞

XXXVIII. De eodem ſermo tercius.

Ue maria gra

tia plena Luce ſecundo. Dicit
Bernardus. Iniungitur no
ua legatio angelo gabrieli. et nouam virgo
profeſſa virtutem. noue ſalutationis hono
ratur obſequio antiqua excluditur maledi
ctio mulierum. et nouam noua mater acci/
pit benedictionem. ℗ In verbis er/
go propoſitis cũ ſubiunctis. ſex dulciſſime
ſententie ponuntur. quibus glorioſa virgo
Maria mirifice cõmendatur. Primo enĩ
laudatur ⁊ ſalutatur a puriſſime vite inno
centia. ſecundo a virtutũ copioſiſſima ſuffi
cientia. tercio a gratiarum pleniſſima ſup/
effluẽtia. quarto a digniſſima dei preſentia
quinto a ſtatus ſui excellentiſſima reueren
tia. ſexto a fructus ſui vtiliſſima magnificẽ
tia. Primum ibi aue. ſecundum ibi maria
tercium ibi gratia plena. quartum ibi dñs
tecum. quintum ibi benedicta tu in mulie/
ribus. ſextum ibi et benedictus fructus ven
tris tui. Hec ergo laudis preconia per or/
dinem proſequentes. primo dicimus ꝙ be
ata virgo commendatur ⁊ laudatur ꝑ hoc
ꝙ eſt aue a puriſſima vite innocentia. q̃ ſci/
licet ſalutatio tanto glorioſior chriſti virgi/
ni attribuitur. quãto rarior in ſcriptura in/
uenitur. In omni enim textu veteris teſta
menti ante iſtam ſalutationem non inueni
tur. eo ꝙ nulli vnq; hominũ veraciter po/
tuerit applicari. Quis enim ſine ve a mun/
di exordio eſt inuentus. nec infans cuius vi
ta eſt vnius diei ſuper terram. Dicitur enĩ
aue. id eſt ſine ve. hoc eſt ſine culpa. cui iu/
ſto ordine debetur ve effectum pro cauſa vt
ſepe ſolet fieri intelligentes. et quia ſola vir
go immunis ab omni macula fuit. ideo ei
ſoli hec noua dictio ⁊ noua ſalutatio debu/
it reſeruari. ℚ Eſt autem triplex ve a
quo fuit libera virgo ſancta ſcilicet a ve cul
pe originalis a ve culpe venialis ⁊ a ve cul
pe mortalis. De primo ve dicitur Jeremie
decimoquito. Ue mihi mater mea vt quid
me genuiſti virum rixe. virũ diſcordie. Ri
xas enim ⁊ diſcordias quibus ſpiritus con
cupiſcit aduerſus carnem ⁊ caro aduerſus
ſpiritum. ab originali peccato contraximus
que in nobis rariſſime compeſcuntur. De
ſecundo ve dicitur treno. Ue nobis q̃r pec/
cauimus. hoc enim de veniali congrue põt
dici. cum Jere. in vtero ſanctificatus in n̄
ro prime perſone connumerãs ſe alijs mor
taliter non peccauit. et ideo hoc ve pro veni
alibus poteſt ſumi. De tercio ve dr̃ Oſee
Ue eis quia receſſerunt a me. et iterũ Je/
remie. vij. Ue eis cum receſſero ab eis. qđ
de mortalibus peccatis cõuenit intelligi. q̃r
nec deus a nobis nec nos a deo recedimus
niſi cum culpam cõmittimus mortalium
peccatorum. De omĩbꝫ aũt tribꝫ iſtis ve dr̃
Apo. v. Ue ve ve habitantibꝫ in terra. ſic eñ
dicit iohãnes. Audiui vocẽ angeli vni⁹ vo
lantis per mediũ celi dicentis voce magna
Ue ve ve omĩbꝫ habitãtibꝫ in terra. ac ſi di
cat. Omñes habitantes in terra infecti ſunt
aliquo iſtoꝝ triũ ve. qđ vt plenius ⁊ plani/
us videatur. ℞ Sciendũ ꝙ ſunt tria
gñia peccatoꝝ. ſcꝫ originale. veniale. mortle.
vt premiſimus. et ſicut ex decore gratie nul
lum bonũ remanet irremuneratũ. ſic ex de
core iuſticie ⁊ ex decore culpe nullum malũ
remanet impunitũ. ideo predictis tribꝫ ge/
neribꝫ pctõꝝ inter ſe diſtinctoꝝ debent tria
genera ve inter ſe diſtincta. Nam origina/
li pctõ debetur ve lymbi. in quo ante hũites
pctm̃ originale excluduntur a viſione dei.
Peccato vero veniali debet purgatorium
per cuius ignẽ predicte anime a ſuis veniali/
bus depurãtur. Peccato aũt mortali debe
tur infernus. nõ vt illic ꝑuenieñtes purgen
tur ſꝫ vt eternaliter cruciẽtur. Cũ ergo beata
virgo nullum predictoꝝ pctõꝝ habuerit
ideo adiudicabit ei angelus ꝙ merito eſſet
ab omĩ ve ꝑueniẽte ex peccato penitus libe
rata ⁊ aliena. Licet enĩ vt doctores tradunt
ad lymbum deſcendiſſet. ſi ante paſſionem
dñi deceſſiſſet. hoc nõ fuiſſet ꝓpter culpã ꝑ/
ſone. ſed ꝓpter infectionẽ nature hũane. Uel
etiã dici poteſt. ꝙ hoc ideo factuꝫ fuiſſet. ꝙ
deus per paſſionẽ ſuam celeſtis regni ianu
am nondum aperuiſſet. ℌ Poſſunt
aũt quattuor cauſe aſſignari. cur btã virgo
nouo ſalutatõnis genere debuit ab angelo
ſalutari ſcꝫ ꝓpter veteris culpe tranſuerſio/
nẽ. noue virginitatis inuentionẽ. nouã cõ/
ceptionẽ ⁊ nouã ꝑturitionẽ. Prima dico
cauſa propter quam btã virgo nouo ſaluta
tionis genere ſalutatur hec eſt. cum culpa
eue in gratiã. maledictio in benedictionẽ. to
tũ q; pondus mali in bonũ cumulũ muta/
tũ fuit. in ſignũ huius ergo gratie nomẽ ꝑ/
uaricatricis mulieris debuit etiã tranſpoſi
tis literis tranſmutari. vt cũ illa vocaretur
Eua. nr̃a reparatio in cõtrariũ facta incipere
merito debuit ab aue. Qr̃ aũt totũ malum
per euam infuſum per mariam in gratiã ſit
mutatũ. dicit aug⁹. Eua enĩ luxit. iſta exul/
tauit Eua lacrimas Maria gaudiũ in ven
tre portauit. impleta eſt ergo Maria gratia
et eua euacuata eſt a culpa. maledictio eue
in benedictionẽ mutatur marie. Scđa cau
ſa ꝓpter quã btã virgo nouo ſalutatiõis ge
nere ab angelo ſalutatur. eſt noue virgini/
tatis adinuẽtio. licet enĩ multe eſſent virgi
nes ante eã. nulla tamẽ ex illis ante ipaꝫ ꝓ/
poſitũ hũit ſic manendi. vnde bern̄. O btã
virgo quis te docuit aut q̃ pagina inſtruxit
vt virginitate dño ſic placeres. Dicũt enĩ
eius precones ꝙ deo virginitatis ſue votũ
emiſerat. hac tñ ↄditione interpoſita. ſi di
uine foret bñplacitũ voluntati. ꝓpter qđ an
gelo ſalutanti rñdit hũiliter dicens. Quo/
modo fiet iſtud qm̃ virũ nõ cognoſco. i. nõ
ↄgnoſcere ꝓpono. Et quia ante eã nemo v̄/
ginitatis votũ emiſerat. ideo ꝓpter hãc no/
uã ⁊ deo gratã ⁊ inſolitam adinuẽtionẽ. no
ua ſalutatione ab angelo ſalutatur. Tercia
cauſa noue ſalutationis eſt noua ⁊ prius in
audita conceptio. concepit ergo v̄go nõ de
virili ſemine ſꝫ de ſpũſſancti germine. in q̃
nec primã ſimilem viſa eſt nec hñe ſequẽtẽ
et hoc eſt qđ ꝓmiſit angelus virgini querẽ
ti. Quomodo fieret iſtud? dicẽs. Spiritus
ſanctus ſuperueniet in te. ex cuius virtute cõ
cipies virgo ꝑmanẽs poſt ↄceptũ. Quarta
cauſa noue ſalutatõis eſt nouus ⁊ inſolit⁹
et omni ſtupore mirandus ꝑtus. Non enĩ
parturiuit quẽlibet de plebe. nec principeꝫ
quãtũlibet magnũ huius mđi. ſꝫ deũ verũ
qui fecit mđm. De hac nouitate ⁊ ineffabi
li ſtupore. dicit bern̄. Si adijcias aliq̃ eius
excellentijs. cuius mater eſt? que iam pote/
rit lingua etiam angeloruꝫ dignis extollere
laudibꝫ virginẽ matrẽ. nõ cuiuſcũq; ſed dei
⁊c. Iſta eſt enĩ nr̃e virginis gloria ſingula/
ris ⁊ excellentiſſima ꝑrogatiua. ꝙ filiũ ſuũ
eundemq; cũ deo p̃re hr̃e meruit ↄmunem
Ex his ergo quattuor nouitatibꝫ btã virgo
noue ſalutationis genere debuit ſalutari.
ℌ Sequitur in predicto themate ſcđm
membrũ ſcꝫ Maria. In quo innuitur vir/
tutũ copioſiſſima ſufficientia. qđ ex interꝑ/
tatione eiuſdem nominis euidentius decla
ratur. Maria enĩ interꝑtatur mare. Habet
enĩ mare tres vel quattuor ꝓprietates q̃ ſpi/
ritualiter intellecte Marie cõueniunt ꝓpter
quas a mari maria vocata eſt. Deſcribitur
enĩ in libro de naturis rerũ ſic. Mare ẽ col/
lectio omnium aquarum tam dulcium q̃
ſalſarũ. hoſpitiũ omniũ fluuioꝝ. ſubſidiuꝫ
in neceſſitatibꝫ. refrigeriũ in periculis. itine
rantiũ ↄpendiũ. laborantiũ lucruꝫ. In his
maris ꝓprietatibꝫ omniũ virtutũ cumulus
glorioſe virginis declaratur. Nã ꝑ primaꝫ
ꝓprietatẽ ſcꝫ collectio omniũ aquarũ. qđ ni
ſi cumulus omniũ virtutũ accipitur. quod
aũt ſubiũgitur. Tam dulciũ q; ſalſarũ. in/
nuitur ꝙ nõ ſolum virtutes dulciter affici
entes habuit ſꝫ etiã ꝑ ↄpaſſionẽ amaricantes
per quas materno affectu oĩm miſerijs
ↄpatiebatur. Si enĩ paulus multũ inferi/
or dicere de ſe potuit. Quis infirmatur et
ego non infirmor? quis ſcandalizatur ⁊ ego
non vror. q̃nto magis maria. De hac vni/
uerſitate omniũ virtutũ. di. anſel. exponẽs
illud eccle. Uas auri ſolidũ ornatũ oĩ lapi/
di ꝓcioſo. Maria eſt vas ꝓpter diuinitatis
ↄtinẽtiã. auri ꝓpter ſtat⁹ eminẽtiã. ſolidum
ꝓpter omniũ maloꝝ reſiſtẽtiã. ornatũ oĩ la/
pide ꝓcioſo ꝓpter omniũ v̄tutũ ↄfluentiaꝫ
qđ pulcre nobis ꝓponitur geñ. j. vbi dr̃ Cõ
gregẽtur oẽs aque q̃ ſub celo ſunt in locum

rnū ⁊ ſequit. Cōgregatiōes aquaꝝ appella
uit maria. ac ſi in eiſdē verbis ſilenter īnuat
Ubicūqꝫ ⁊ ī quecūqꝫ loco videritis ꝯgrēga
tōnē oīm aquaꝝ .i. oīm virtutū collectionū
ipſa eſt maria electa mater dei. ¶ Se
cūdo in ꝑdicta maris deſcriptiōe ſubiungit
Caput ⁊ hoſpitiū. caput ꝓpter aquaꝝ efflu/
entiā. hoſpitiū ꝓpter earūdē refluentiā. que
duo breuiter tangunt ecc. vbi dr. Ad mare
vñ exeunt flumia q̄ntū ad caput. iteꝝ reuer
tunt quantū ad hoſpitiū. Sic beata virgo
maria caput eſt oīm grāꝝ. aqua quicquid
boni ꝯſequimur nobis fluit. Hinc bernar/
dus. Nihil nos deus habere voluit qḋ per
manus ſanctiſſimi virginis marie nō tran/
ſiret. Eram⁹ eī omnes filij ire ⁊ indigni vt
a deo īmediate aliquid acciperemus. datū eſt
ergo marie quicq̄d ſalutis quicquid grē ac
cipimus. vt ꝑ illam daret nobis. quippe q̄
nec ſeipſum nobis dare voluit niſi ꝑ ipſam
Eſt aūt mare nō ſolum caput aquaꝝ. ſed et
hoſpitiū eaꝝ. ꝑ quod inſtruimur. ꝙ cū oīa
flumina gratiarū ab ipſa ſcꝫ virgine maria
nobis fluant. debemus ⁊ nos eadē ꝑ grāꝝ
actionē in ipām refundere. vt vberius iteꝝ
nobis fluāt bern̄. Ad mare vnde exeūt flūia
reuertātur vt iterū fluāt. nec vt minus bn̄s
ꝙ dederat repeat ſ ne tibi depeat quicquid
ad eā retuleris. Siquidē ⁊ fluis aq̄ ſi ſtete/
rit putreſcet. ſic plane grāꝝ ceſſat decurſus
vbi recurſus nō fuerit. ¶ Tercio mare eſt ſub
ſidiū in nccītatibꝫ ſic btā virgo dei genitrix
ī nccītatibꝫ ſubuenit vniuerſ ⁊ qḋ ſingulis
nccīm fuerit ſubminiſtrat. vnde ſtans in pub
lico clamat ad nos oēs dicēs. Uenite ad me
om. q̄ ꝯcu. me. et a ḡnatōibꝫ meis adimple
mini. hinc bern̄. Maria ſinū aperit vniuerſ
vt de plenitudine eius oēs accipiāt. captiu⁹
redēptōem. eget curatōem. triſtis ꝯſolatōꝫ
pctōꝛ veniā. iuſtus grām. angelus leticiā. fi
lius carnis ſubām. deniqꝫ tota trinitas glo
riā. ¶ Quarto mare eſt ꝯpendium itinerātiū
longiſſima .n. via ſup mare velociter ꝑtran
ſitur. ſic ⁊ ergo btā eſt nrm̄ ꝯpendiū qui ī hoc
mari magno itineramus. faciliter em̄ ⁊ ve/
lociter ꝑ eā ceſ grās ꝯſequim̄. ꝓ quibꝫ ſine
ea nos oporꝫ longiſſima tpis ſpacia labora
re. vñ bern̄. Aduocatā premiſit ꝑegrinatio
nīa. q̄ tanqꝫ iudicis mater ſuppliciter ⁊ fide
liter ſalutis nrē negocia ꝑtractabit. nec pa/
tī repulſam poſſumus vbi ante filiū matrē
ante patrē filiū hēmus. Filius eī oſtendit
patri vulnera. mater filio pectus ⁊ vbera.
nec vlla pōt eſſe repulſa. vbi tot ꝯcurrūt ca
ritatis inſignia. ¶ Sequit terciū ſcꝫ
grā plena. in quo grāꝝ tāgitur pleniſſima
ſupeffluentia. qḋ expōnēs Bern̄. di. Legi/
mus ī actibꝫ aplōꝝ ſtephanū plenū gratia
et aplōs repletos fuiſſe ſpūſancto. ſ longe
diſſimiliter a maria. qꝛ nec ille adeo plen⁹
fuit vt in eo hītaret plenitudo diuinitatis cor
poraliter vt in maria. nec illi cōceperant de
ſpūſancto queadmodum maria. Ad quid
igitur nūciatur ab angelo plena grā. niſi vt
dñō ſupueniēte nobis fieꝫ ſupplena. Hec
aūt plenitudo gratiarū in tribꝫ cognoſcitur
ſcꝫ in multitudine. magnitudine ⁊ latitudi
ne grāꝝ. Primo dico hec plenitudo q̄ ma
ria plena ab angelo nūciatur ꝯſiſtit in mul
titudine grāꝝ. hūit em̄ oēs grās et oīa que
rōem gratie ſortiūtur dicēte Eccle. In me
om̄is grā vie ⁊ vite. Itē hiero. Ceteris per
partes marie ſe ſimul infudit plenitu/
do oīm grāꝝ. Nobiſcū eī bn̄ agitur ſi vel
vnā gratiunculaꝫ ꝯſeq̄mur teſte Aplō qui
dicit vnicuiqꝫ nrm̄ data eſt gratia. nō ſic de
maria que ſic plena eſt gratia. vt nec vna ei
ex om̄ibꝫ defuiſſet. Scḋo plena gratia dici
tur ꝓpter grāꝝ magnitudinē. nō em̄ exiliter
gratias ſuas habuit ſed in maxima virtute
habuit vniuerſas. vñ Bern̄. Non decuit ꝟ
ginem btām cū vulgo ꝯīes hre grās que
ſummū ⁊ maximū geſtabat in vtō. ſ q̄cq̄d
ſūmū q̄cq̄d ſupmū. q̄cq̄d maximū ī grījs
eſſe poterat. hoc habebat. ¶ Tercio gratia ple
na ab angelo ſalutatur. ꝓpter gratiarū lati/
tudinē. Tam ſupeffluenter eniꝫ plena erat
gratia vt eas in celum in infernū extenderꝫ
⁊ in terrā. qḋ bern̄ nobis inſinuās exponēs
verbū ps. Operatus eſt deus ſalutē in me
dio terre. dicit. Iuſte vterus virginis me/
diū terre appellat. ad illam em̄ ſicut ad me/
diū reſpiciūt. et qui in celo habitāt ⁊ q̄ habi
tant in inferno. et qui nos preceſſerūt ⁊ nos
qui ſumus ⁊ qui nos ſequūtur ⁊ nati nato/
rū ⁊ qui naſcentur ab illis. Illi qui ſunt in
celo vt reſarciātur. qui in inferno vt eripi/
antur. qui nos preceſſerūt vt ꝓphete fideles
inueniātur ⁊c. quā vt ſe nobis mediatricem
inter nos ⁊ deū exhibeat. moneat ⁊ promo
ueat ſuarū ſupeffluentia. copia ⁊ immenſi/
tas gratiarum ⁊c.

XXXIX. Sermo q̄rtus De eodē.

Dominus tecū

dicit Bern̄. Licet deus ſit cum
om̄ibꝫ ſanctis. quadam tamē prerogatiua
ē ſingulariter ē cū virgine Maria. cū qua
vtiqꝫ tanta conſenſione fuit vt illius nō ſo/
lum voluntatē ſ etiā carnem ſibi ꝯiunge
ret. ac de ſua virginis qꝫ ſubſtantia vnum
xp̄m efficeret. vel potius vnus xp̄s fieret. q̄
et ſi nec totus de deo nec totus de virgine.
totus tn̄ dei ⁊ totus virginis eſſet. nec duo
filij ſ vnus vtriuſqꝫ filius. ⁊ ſubiūgit. Do
minus pater tecū qui ſuū filiū facit tuum.
obumbrās tibi. vt tn̄ ſplendorē filij valeas
ſuſtinere. filius tecū qui ad condendum in
te mirabile ſacramentūꝫ miro modo ⁊ ſibi
reſerat vterū tuū ⁊ tibi ſuat ꝟginale ſigna
culū. Spūſſcūs tecū. de cui⁹ virtute conci/
pis ſanctificās te vt ſola digna eſſes dei fi/
lium parturire. ¶ Expeditis ergo tri/
bus particulis angelice ſalutationis. Nūc
quod reliquū eſt exequamur. Fuit aūt ds
tota trinitas cū maria ꝓpter tres cauſas vi
delicet vt corpus fecundaret. vt vitā ſancti
ficaret. animā quodammodo deificaret. et
vt hec tria in ſupremo magnificaret. In
quibꝫ ipām ſuper omnes creaturas mirifi/
ce ſublimauit. ita vt corpus in ſupremo ſta
tu fecundaret. vitam in ſupremo ſtatu ſan/
ctificaret. animā in ſupmo deificaret. Sup/
ma aūt fecunditas eſt ꝟginis nrē fecundi/
tas. q̄ florē virginitatis hrē meruit cū fru/
ctu fecunditatis. in q̄ nec primā ſilem viſa ē
nec hrē ſequentē. Sūt em̄ virgines q̄ mun
dam ⁊ incōtaminatā virginitatē ſuauerūt
ſ fecunditatis fructu caruerūt. Sūt ⁊ fecū
de cōiugate ſ virginitatis florē perdiderūt
ſ nulle viſe ſunt que florē cum fructu habe
re meruerūt pter nrām virginē ac matrem
glorioſam. hinc bern̄. Bona eſt fecunditas
ꝯiugalis ſ melior caſtitas virginalis. opti
ma aūt fecunditas virginea ſeu fecunda ꝟ/
ginitas. Secundo dñs fuit cum ea vt vitā
eius ſanctificaret ⁊ hoc nō ſimpliciter. ſ in
ſupremo. Hec autē ſanctificatio vt ſupma
fieret multis particularibus ſanctificatio/
nibus eſt completa. et a prima vſqꝫ ad vlti
mā ⁊ perfectā ꝯcurrunt quinqꝫ. Prima eī
ſanctificatio contigebat in ſui in vtero pur
gatione. ſecunda in virtutum exercitatione
tercia in ſpiritusſancti ſupuentione. quarta
in filij vnigeniti dei conceptione. quinta in
euiſdem filij educatione. cōmanſione ⁊ fe/
lici contrectatione. In prima ſanctificatio
ne ſanctior fuit renatis. quia ipā ex ſua ſan
ctificatione potens erat non peccare qḋ non
eſt in renatis. In ſcḋa ſanctior fuit quibuſ/
libet viatoribus. quoꝝ nullus vnqꝫ ſe tam
ſublimiter exercebat. In tercia excellebat a
dam in ſtatu innocentie. qui licet creat⁹ eēt
vt poſſet libere nō peccare. habuit tamē cūꝫ
hoc contrarium vt poſſet peccare. quod p⁹
conceptioneꝫ nequaqꝫ extitit in maria. In
quarta eius ſanctificatione excellebat ange
los. qui licet eſſent confirmati vt nullaten⁹
poſſent peccare. non tamen poſſunt augere
meritum vt Maria. In quinta ſanctifica/
tione ita approximabat ſe deo. vt nulla vn/
qꝫ pura creatura tanta ſe ei ſimilitudine cō
ſcaret. qui ergo poteſt capere capiat qꝫ ſu
pra moduꝫ ſanctificata fuerit vita virginis
glorioſe. ¶ Tercio deus teſtante an/
gelo fuit cum Maria vt animā eius quo
dammodo deificaret. Naꝫ ex vnione dei q̄
plenitudo diuinitatis habitabat in eā cor/
poraliter. ita immerſa fuit deo vt nihil ſape
ret. nihil intelligeret niſi deum. de qua ſan
ctificatione dicit hieron. Sicut lana candi
diſſima naturali colore dealbata. cū inficit
ſanguine cōchili vel muricis. vertit in pur/
puram. ſic ſpiritusſanctus cum in concepti
one venit ad virginē que iā dudū plena fu/
it gratia. verſa eſt et ipſa ſine tactu virili in
matrem. vt iam non ſit quod fuerat ſ pur/
pura veriſſima ad indumentum ⁊ gloriaꝫ
ſummi regis diuinitus aptiſſima dedicata
vt nulli deinceps vti ea vſu femineo licue/
rit niſi deo. et nullis iam vſibus ſit ipā mā/
cipanda niſi diuinis. et tanto validius in/

flammabat dei preſencia quanto diuinis intus illuſtrabatur viſitacionibus. quam totam repleuerat ſpiritusſancti gracia totam incanduerat diuinus amor. ita vt in ea nihil eſſet quod mundanus violaret affect9. ſed ardor continuus ⁊ ebrietas perfuſi amoris. Hinc de eadem deificacione dicit bernardus. Maria iure ſole perhibetur amicta que profundiſſimā diuine ſapiencie vltra ꝙ̃ credi et dici poſſit penetrauit. abyſſuꝫ vt quantum ſine perſonali vnione creature condicio patitur. luci illi inacceſſibili videatur immerſa. ipſa enim meruit velut ſolarim cingi ⁊ operiri vndiqꝫ ⁊ circumſundi ⁊ tanꝙ̃ ipſo diuino igne concludi. Ut autem euidencius videatur quanta ſingulari excellencia deus pre omnibus creaturis fuerit cum maria. oſtendit bernard9 ſic dicens. Z Quattuor modis deus in eſt omni creature. Primo eſſencialiter tā bonis ꝙ̃ malis. nihilꝫ intercludit diuinitatis eſſenciam per quam eſſe omnia acceperunt. Secundo modo ineſt bonis operacione. agit enim in eis virt9 operatiua vt operentur opera dei. nec ocioſe creati ſunt inter creaturas ſicut mali. in quibus licet deus ſit per preſenciam ſed ad vindictam. quia elegerunt areſcere vt alimēta ſempiternis ignibus amminiſtrent. Tercio ineſt pleriſꝙ bonis illuminacione. quos de futurorūꝫ cognitione nobilitat ⁊ participes efficit ſuorum ſecretorum. Quarto ineſt vni ſoli creature virgini videlicet ydemptitate. qꝛ idem eſt quod illa. hic taceat et contremiſcat omnis creatura vt vix audeat aſpicere tante dignationis immenſitatem. Habitat deus in angelis ſed nō in eadeꝫ eſſencia habitat deus in virgine cum qua vnius nature habet ydentitatem. Et ideo cuꝫ angelus ſalutando virginem dixiſſet dn̄s tecū hoc inſinuare voluit. ꝙ ſingulari quadam excellentia cum ea dominus eſſe voluit pre omnibus creaturis vt ſic potens eſſet in celo ⁊ in terra ſubuenire miſerijs miſerorum. Unde clamemus ad dominam ⁊ reginam noſtram aduocatam et adiutricem dicētes illud Bern̄. Nunquid qꝛ ita deificata es. ideo noſtre humanitatis oblita es? Abſit.

A Sequitur quintum in angelica ſalutatione: ſcilicet benedicta tu in mulieribus in quo cōmendatur ab excellentiſſima ſtat9 ſui reuerentia. ꝑ quā benedictionem nō ſimpliciter benedicitur: ſed ꝑ̄ omnib9 mulieribus benedicta predicatur. Propter qđ ſciendum ꝙ eſt quadruplex benedictio quib9 beata virgo eſt benedicta ſcꝫ maledicti euacuatio. fecunditatis ꝓpagatio. ſingularis gratie collatio. ſuperexcellentis doni congratulatio. his omnib9 benedicitur virgo ſancta Prima ergo benedictio eſt maledicti euacuatio. fuerūt enim omnes filie eue ex ꝑuaricatione matris omniū multipliciter maledicte. Erat enim maledictio ſterilitatiſ gentem non ampliando. in peccatis cōcipiendo. multiplicis incōmoditatis partū geſtādo. doloris ⁊ acerbitatis in pariendo. Prima dico erat maledictio ſterilitatis. vt quecunqꝫ ſm legem habens viruꝫ ſterilis eſſet. dicebatur ab omnib9 maledicta. Unde rachel que diu ſterilis erat ⁊ cum parere cepiſſet dixit ad primū ꝑtū. Hoc ꝑ beatitudine mea. abſtulit ei de9 obprobriū meū. Scd̄a maledictio eſt ꝙ oēs mulieres ſetū ſuū cōcipiunt in peccatis. vn̄ ps. Ecce enī iniquitatib9 ꝯceptus ſum ⁊ in peccatis ꝯcepit me mater mea. Tertia maledictio eſt ꝙ fructū ventris ſui geſtātes multis ſubiacent miſerijs ⁊ erūnis. hinc Gen̄. iij. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ ꝯcept9 tuos ait dn̄s ad euaꝫ Item Thob. iiij Honorē hēbis matriſ tue omnib9 diebus vite ei9. Memor eſſe debes que ⁊ quanta ꝑicula paſſa ſit mater tua ꝓpter te in vtero ſuo. Quarta maledictio eſt ꝙ mulieres cum dolore pariūt. propter qđ iterum Geneſis. iij. dixit dominus ad mulierem. In dolore paries filios. Et in euangelio. Mulier cum parit triſtitiam habet.

B Has omnes malectiones felix hec mulier ſuis benedictionibus euacuauit. qꝛ virgo permanſit cum honore. concepit ſine pudore. geſtauit infantem ſine labore. et peperit ſine dolore. ⁊ hec eſt prima benedictio ꝑ quā beata virgo omnē maledictiōeꝫ penitus exufflauit. Scd̄a benedictio ē fecūditatis ampliatio ꝑ quā ꝑturiētes multiplicāt ꝯgnationeꝫ ſuā: qua ⁊ noſtra domina benedicta ꝑuitit. ꝙ licꝫ vnū filiū naturaliter peperiſſet. in eius tn̄ virtute et ſi non naturaliter gratuito tn̄ pepit omnes filios adoptiuos. vt ſm Apl̄uꝫ ipſe ſit primogenit9 in multis fratrib9. Hinc Mat. j. Pepit fi. ⁊c̄. vt naturalis filius relatiue dicat̄ primogenit9 ad filios electiōis quos poſt primogenitū gratuite generauit. Et de hoc debito nr̄e filiatiōis ad virginē ⁊ noſtrā matrē naturalis filius in cruce moriēs ꝓ nobis Mariā ꝯmonuit i ꝑſona Johānis dicēs. Mulier ecce filius tuus. ad diſcipulū aūt. ecce mater tua. ac ſi diceret. Sis memor mater ꝙ hi ꝓ quib9 patior tui ſūt filij adoptiui: quippe q̄s dici ⁊ eſſe volui fratres meos. Et cū pater meus celeſtis exigēte iuſticia in peccatorē deſeuiat ipſm volens dān̄are: tu tanꝙ̃ mater ipſm peccatorē ꝓ quo nūc morior maternis amplectere viſceribꝫ. ⁊ ire patris te opponēs ꝓ filijs interpella. Q aūt ꝯuerſus ad diſcipulū dixit: ecce mater tua. tantū eſt ac ſi in ꝑſona Johannis qui ſonat grā dei dicat̄ oīb9 peccatoribus. ecce mater vr̄a. vt cū pre cōfuſiōe ſcelerꝝ veſtrorꝝ nō audeatis leuare faciē vr̄am ante iudicē deū: nec corā dn̄o apparere: ad Mariam tanꝙ̃ ad matrē fiducialiter confugite: quā vt matrē reuereamini. ⁊ ipſa vos tanꝙ̃ filios foueat ꝓmoueat. nutriat. ⁊ defendat. Ipſa enī ad hoc electa eſt vt congreget ꝓfugos in iſrahel. ſm yſa. xj. Ipſa eſt enī ꝑ ciuitatē refugij deſignata. Un̄ Deut. xix. dicit̄. Tres ciuitates ſepabis in medio terre: ſternens diligēter viā vt habeat e vicino q̄ propter homicidiū ꝓfugus eſt quo poſſit euadere. C Tercia benedictio eſt ſingularis gratie collatio: de qua dicit̄ Gen̄. Benedixit dn̄s Abrahā. ꝑ quē noſtra virgo eſt multipliciter bn̄dicta. omnes enī grē quas accepit a dn̄o fuerūt grē ſingulares. Quarta benedictio dicit̄ cōgratulatōis collaudatio. et hec eſt ſolius virginis bn̄dicte: que tam ſup modū ſuꝑ omnes hoīes ꝓfecit in grā vt omnes āmirarētur ⁊ āmirantes deuꝫ magnificent in eternū. De q̄ dicit̄ Judith. xiij. Bn̄dicta es tu filia a dn̄o deo excelſo pre oībus mulierib9 ſuꝑ terrā: qui nomē tuū ita magnificauit vt non recedat laus tua de ore hominū. qm̄ in om̄i gente qui audient nomē tuū magnificabit deum iſrahel ſuꝑ te. Et ſequit̄. Tu gloria hierlm. tu leticia iſrahel. tu honorificētia ꝑpl̄i noſtri. qꝛ feciſti viriliter ⁊ cōfortatū eſt cor tuū ꝙ caſtitatē amaueris. ⁊ man9 dn̄i cōfortauit te. ⁊ ezis bn̄dicta i eternum. De hac cōgratulatiōe ipſa noſtra virgo gloriat̄: dicens. Ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generatiōes. Sequit̄ ſexta ⁊ vltima particula ſalutatiōis. quā tn̄ nō angelus: ſꝫ Elizabeth addidit: dicēs. Et benedictus fruct9 ventris tui. Hec aūt bn̄dictio q̄ fruct9 virginis. i. Jeſus xp̄s bn̄dicit̄ in plus ſe hꝫ ꝙ̃ benedictio virginis. qꝛ bn̄dictio virginis ſuꝑ omnes mulieres ⁊ ſuꝑ omnes homines extendit̄. bn̄dictio aūt fructus ei9 ſine exceptiōe ſuꝑ omnia ſe extēdit: dicente aplō Ro. ix. Qui eſt ſuper oīa deus benedict9 in ſecula. Naꝫ illius benedictio ad omnes electos filios ſe extēdit. qꝛ in eo omnes ſumus ſua gratia benedicti. Hic Gen̄. xiiij. dic̄ deus ad Abrahā. In ſemine tuo benedicentur vniuerſe cognatiōes terre. D Iſte aūt glorioſus fructus eſt fruct9 triſi. ſ. dei patris om̄ipotēnis. virginalis ventris. ſp̄ualis mētis. Primo dico fructus iſte eſt fruct9 dei patris omnipotēnis. Sic eniꝫ in ꝑſona pr̄is dr̄ in ps. In ſplēdoribus ſanctorꝝ ex vtero ante luciferū genui te. Et in hac generatiōe filius eq̄lis eſt patri coeternus et conſubſtātialis. Hinc Bern̄. Altiſſim9 pater ꝙ̃uis omnipotens ſit: nō potuit tn̄ vel equaleꝫ ſibi cōdere creaturā vel inequalē gignere filium. Fecit itaqꝫ angelū magnū: ſed nō qualis ipſe eſt. ⁊ ideo nec eq̄lis: nec altiſſimus. ſolū aūt vnigenitū quē nō fecit ſed genuit om̄ipotēs oīpotentē. altiſſimus altiſſimū. eternus coeternum ipſm ſibi ꝑ oīa coeq̄ri. nec rapinā arbitratus eſt nec iniuriā. Secūdo idem fruct9 pr̄is eſt etiā fructus matris ꝑ aſſumptū hominē: vt pꝫ i tota iſta materia. Tercio idē eſt etiam fructus ſpiritualis mētis Mat. v. Qui fecerit volū. ⁊c̄. vſqꝫ: ipſe me9 fra. ſo. ⁊ mater eſt. Has aūt tres generatiōes hꝫ ex triplici ſubſtātia q̄ eſt in xp̄o. ſ. diuinitate. carne. ⁊ ſpiritu. Nam ex pr̄e naſcit̄ deus. ex matre homo. in mente naſcit̄ ſp̄us. ex pr̄e naſcit̄ eternaliter. ex matre temꝑaliter in mente ſpiritualiter.

XL. De eodem ſermo. v.

Miſſus eſt ange

lus Gabriel. Luc. j. Multa di/
cim⁹ ⁊ deficim⁹. q̄a vt ait Ber.
Licet multi de virgine matre loqui geſtiāt:
quicq̄d tñ de indicibili dicitur: eo ip̄o ꝙ dici
nō potuerit minus gratū ſit. min⁹ placitu3:
⁊ min⁹ acceptū. In verbis ergo ꝓ oſitis cū
ſequentib⁹ q̄tuor poſſumus intelligere q̄ ad
dei incarnatōe3 decēter cōuenīūt. ſ. angeli le
gationē. virginis deliberatione3. ꝯſenſus in
clinationē. ⁊ dei ꝯceptionē. Primū ibi: aue
cū ſequētibus. in quib⁹ angelus ſuā legatio
nem pozrauit. Secundū ibi: quō fiet iſtud.
in quo virgo beata ſe deliberauit. Tercium
ibi: ecce ancilla dñi. in q̄ ꝯſenſu3 inclinauit.
Quartū ibi: fiat mihi. in quo verbo deus in
vt̄ꝝ eius ſe inclinauit. nec deū cōcepiſſ3: ni/
ſi prius cōſenſiſſet. nec pcudēter cōſenſiſſet:
niſi mature deliberaſſet. nec deliberaſſet: niſi
legatōe3 angel⁹ c audiſſ3. ¶ A legatōe g̃ in
cipiētes: dicim⁹ ꝙ hec angelica legatio tria
oñdit ⁊ pficit in ea. Oſtēdit eñ. eam deo ac
ceptiſſimā. hoīb⁹ fructuoſiſſimā. ſibiip̄i ſan/
ctiſſimā. Primo dico oñdit eā deo eſſe acce/
ptiſſimā: qui ad opus nr̄e redemptiōis ele/
git eā ex omni carne. nec dubiū quin deo fue
rit gratiſſima: qui eā ad tam ſublime opus
ex oībus ⁊ pre omnib⁹ elegit. qḋ in ſe cogno
ſcēs dic. j. Paral. xxiij. Placuit deo vt me
eligeret. Secūdo hec legatio fecit eā hoībus
fructuoſiſſimā. De nulla enim creatura pu
ra tam copioſus fruct⁹ ꝓuenit queādmodū
de Maria. de cui⁹ fructu quātū in eo eſt om
nes hoīes ſunt redempti: iuxta illud Eccli.
Uidete qm̄ non ſolū mihi laboraui: ſ; om/
nib⁹ exquirētib⁹ veritatē. Tercio hec legatio
fecit eā ſibiip̄i ſanctiſſimā. cui⁹ corpus ⁊ aīa
ex vnione diuini germinis ſunt q̄dāmodo
deificata. Secūdo beata virgo poſt legatio/
nem habuit deliberatione3 quā flore triplici
adornauit. Non enim ꝑcipitauit vt Eua. q̄
ad legationē ſerpētis ſtatim ꝑcipitādo con
ſenſit: ſ; moroſe deliberauit. qꝛ cogitabat q̄liſ
eēt iſta ſalutatio. nō nimis dubitauit vt Za
charias. qui ꝓpter nimiā incredulitate3 lin/
gue officio eſt priuatus. ſed ſapiēter interro/
gauit: dicens. Quō fiet iſtud. Tercio cōſen
ſu3 ſuū inclinauit: dicens. Ecce ancilla dñi.
⁊ hoc cum triplici deuotiōe ornās cōſenſum
ſc3 cum ꝓfunda humilitate. plena credulitā
te. affectuoſa cupiditate. Na3 humilitas in ea
apparuit ꝙ cum regina celi ⁊ terre eligeret̄
ipſa ſe ancillā nominauit. Plena autē credu
litas in hoc cognoſcit̄ ꝙ dixit: ſm verbū tu/
um. Affectuoſa cupiditas in eo qḋ dixit: fi/
at. qḋ eſt verbū optatiuū. Quarto poſt hūc
ꝯſenſu3 deus ſe in eius vteru3 inclinauit: ſe/
ret̄s ſecum benedicte matri triplicem grati/
am. Omnes eni3 mulieres maledictiōi ſub
iacebāt triplici. habent eni3 in cōceptiōe pu/
dorem. in imp̄gnatiōe laborē. in partu dolo/
rem. que tria dñi cōceptus abſtulit et eoru3
cōtraria ſecum tulit. Nam vt ait Bern. fuit
beata virgo ſine pudore fecunda. ſine labore
grauida. ſine dolore puerpera. ecce triplicem
gratiā. ¶ His breuiter ꝑcurſis: nunc
videamus quō in predictis q̄tuor: ſc3 legati
one. deliberatiōe. cōſenſus inclinatiōe. dei cō
ceptione: noſtrū negociū agitetur. Omnes
enim qui vnq̄ ſunt gratiā cōſecuti: per p̄di/
cta quatuor ſunt ꝓmoti. ita vt qui deo vnq̄
placuerūt et ad eius regnum ꝑuenerūt: per
iſta quatuor trāſierunt que per ordine3 pro/
ſequētes. Primo dicim⁹ ꝙ deus magni cō/
ſilij angelus ad ſingulos ⁊ ad omes ſuas le
gationes mittit: nullū tranſiens: nullū ſpē/
nens. teſte Job qui dicit. Sup quem nō ef/
fulſit ſplendor eius. hoc eſt lumē gratie ⁊ vo
cationis ſue. Hanc aūt legatione3 ꝑagit in
triplici genere nuncioꝝ. ſc3 per creaturā. ſcri
pturā. ⁊ natura3. Primo dico mittit ad nos
omnē creaturā: que nos ꝯmonefaciat vt ad
eum cōuertamur: ⁊ ei vt dignū eſt adhērea/
mus. Nam in eo ꝙ omnia ſeruiūt ei: q̄d ali
ud aſtruūt niſi vt ad hoc ei pre oībus tenea
mur. ⁊ ad hoc ſimus tanto obligatiores: q̄n
to pre ceteris digniores. Hinc Sapiē. xiij.
A magnitudine ſpeciei creature cognoſcibi/
biliter poterit eoꝝ creator videri. Cur aute3
deus p creaturā vult cognoſci: niſi vt cogni/
to adhēream⁹. Hinc Job. xij. Interroga iu
mēta ⁊ docebūt te. volatilia celi ⁊ indicabūt
tibi. loquere terre ⁊ rn̄debit tibi: ⁊ narrabūt
piſces maris. Hinc Aug⁹. Ecce celū: terra:

mare ⁊ omnia que in eis ſunt vndiq̄ mihi
dicūt vt amē3 te. nec ceſſant hoc dicere om/
nib⁹ vt ſint inexcuſabiles. Interrogaui om
nia de deo meo ⁊ dixerūt mihi omnia. nō ſu
mus deus tuus: quere ſup̄ nos. Hinc Ber.
Queſo reduc oculos ad omnia inferiora et
aduerte: ſi non cuncta que vel nobis in pro/
ſperis ſeruiūt vel ſeuiūt in aduerſis, queda3
ſunt calcaria vrgētia quodāmodo ad curſu3
amoris. Secundu3 legatum mittit ad nos
deus ſc3 ſacram ſcripturā. que certatim cla/
mat in omnibus dictis ſuis vt ad deum ve
nire cōtendamus. Hinc Eccli. xij. Uerba
ſapientum ſicut ſtimuli: que nos vel pſuaſi
one: vel exhortatiōe: cōminatione: promiſſio
ne ſtimulāt ad deu3. Nam vt ait apoſtolus
ij. Thimot. iij. Omnis ſcriptura diuinitus
inſpirata vtilis eſt ad docendū. ad arguen/
dum. ad corripiendū. ad erudiendū in iuſti
cia dei. Per hos omnes modos ſacra ſcri/
ptura ſtimulat nos ad deum. Hinc idem
apoſtolus. ij. Corinꝫ. v. Pro chriſto legati/
one fungimur tāq̄ deo exhortāte p nos. ob/
ſecram⁹ p xp̄o recōciliamini deo. vt cū xp̄us
pro oībus nobis mortu⁹ ſit: de cetero qui
viuūt iam non ſibi viuūt: ſed ei qui pro om
nibus mortuus eſt. ¶ Tercius nun/
cius eſt ꝓpria natura: que ſola omnibus ta/
centibus nunq̄ in homie requieſcit: ſed ſem
per bona ſuggerit et mala ſuggillat. intēdēs
in eiſde3 duob⁹ vt ad dñm veniam⁹. Hinc
Prouerbi. Siue iraſcat̄ homo ſiue rideat:
non inueniet requiē. Hinc Sap̄. Semper
ꝑſumit ſeua ꝯturbata ꝯſciētia. Hinc Ber.
Inexcuſabilis eſt oīs homo: etiā infidelis ſi
nō diligit dñm deū ſuū. Clamat nempe in/
tus ei inata ⁊ nō ignota rōni iuſticia ꝙ ex to
to corde illū diligere debeat cui ſe totum de/
bere nō ignorat. Hinc ē ꝙ eadē natura duo
ꝑcepta aīe ſuggerit. ſ. affirmatiuum: qḋ tibi
vis fieri vide vt alteri exhibeas. Negatiuū
ſc3 qḋ tibi nō vis fieri alteri ne feceris. vt p
hec duo oīb⁹ alijs tacentib⁹ ꝯmoneamur vt
ad dñm veniamus. Ante oīa aūt ⁊ ſup oīa
īceſſanter hec diuina īſpiratō ſalutē nobis nū
ciat. q̄cq̄d eñ de grē bōi menti ſuggerit̄ dei
ē locutio: dei legatio: ⁊ dei ad ſe ſtimulatio.
Hinc Ber. Si int⁹ ē monitus fuero in ſpū
de tuēda iuſticia. ſeruāda equitate iſtiuſmodi
ſalutaris ſuaſio erit mihi ꝓfecto p̄nūcia im
minētis aduentus. ⁊ p̄paratio quedā ad ſu
ſcipiendū deū. Nec talia cogitata putemus
nr̄am cogitatōem. dicit eñ bern. Cū mala
in corde verſamus nr̄a eſt cogitatio. ſi bona
dei locutio. illa cor noſtrum dicit. iſta audit
Accepta g̃ hac triplici legatōe dic nobiſ de⁹
illud. ij. reg. xxiiij. Nūc delibera ⁊ vide quē
reſpondeam ei qui miſit me ſermonē. Itē
ioſue. xxiiij. Elige hodie qḋ placet cui ſerui/
re potiſſimum debeatis. Et reſpondemus
omnes illud exodi. xxiiij. Omnia que locu/
tus eſt dominus faciem⁹. ⁊ illud ioſue. xxiiij
abſit a nobis vt dominum relinquamus.
Sed pleriq̄ dicunt ⁊ non faciunt. quod nō
ſine dolore dici poterit. maxima enim multi
tudo facit contrarium. de quibus iudi. ij. di
citur. Audientes mandata domini omnia
facere contraria. propter quod deus nō que
rit ꝓmiſſi precipitationem ſed mutuam de
liberationem. ¶ Secūdo ergo ex his
cōmoniti deliberemus vtꝝ expediat vt dño
ſeruiamus vel ab eius ſeruitio recedamus
reuocantes ad memoriam huius vite bre/
uitatem. future eternitatē. inferni calamita/
tem. celi iocunditatē. inferiorum bonoꝝ te/
nuitatē. ſuperioꝝ copioſitatē. demonū impi
etatē ⁊ crudelitatē. dei ⁊ ſanctoꝝ benignita
tem ⁊ ſublimitatē. q̄ cū diligenti cōſideratio
ne comparamus ad inuicē inuenimus ſine oī
ambiguo nihil dignius. nihil vtilius. nihil
dulcius quā vt domino ſeruiamus. Nā cui
dignius ſeruiemus quam ei qui dedit nos/
metipſos nobis celum ⁊ terram mare ⁊ oīa
que in eis ſunt. nec his contētus ſed ꝙ ma
ius omnibus eſt. dedit ſemetipſum nobis
ſeruiens peccatis noſtris ſicut yſ. xliij. Ser
uire me feciſti in peccatis tuis. prebuiſti mi
hi laborē iniquitatibus tuis. nec ꝯtent⁹ his
ſed addidit promittens bona infinita ſcil3
celi poſſeſſionē. ſuiip̄i⁹ fruitō3. an cui adhuc
fuiem⁹ digni⁹ q̄ ei q̄ ſol⁹ ſup nos ē de⁹ nr̄
Quotiēs eñ fuimus creature incuruati ⁊
ſeruiuimus inferioribus ⁊ indignioribus ⁊ ex
hoc incurrimus maledictionem ſicut per ꝓ
phetā3 dicitur. Maledictus qui ſeruit indi/
gnis ſe. ignominioſum eni3 habet dominu3

qui ſeruit dyabolo. Secundo nihil eſt vti-
lius niſi vt deo cui ſeruire regnare eſt ſerui-
mus. Hec autē vtilitas vt paucis concludat
verbis ꝯſiſtit in omni maloꝝ euaſiōe. ⁊ in om-
ni bonorū aſſecutōe. de quibꝰ duobꝰ dicit .j.
Paral. xxviij. Si quęſieris dn̄m inuenies eū.
ſi autē dereliqueris eū ꝓijciet te ī eternū. Ter-
cio nihil dulcius eſt quaꝫ adherere ⁊ ſeruire
deo. ſicut dicit Eccl. Nihil dulcius ꝙ reſpi-
cere ī mandatis dn̄i. Et in ps. Dulciora ſu-
per mel ⁊ fauū ⁊c̄. Hinc Mat. xi. dicit.
Jugū meū ſuaue ē ⁊ onus meū leue. De q̄
Bern̄. Deus qui eternā vitaꝫ ꝓmittit in pa-
tria: pñtem cōſolatiōem ⁊ requiē promit-
tit in via. Viſis ergo cauſis ad ſer-
uiendū deo fortiſſime cogentibꝰ: tercio dicē-
dum de cōſenſus inclinatiōe: per quem nos
velle ſeruire deo ꝓmittimus ⁊ vouemus. qđ
cū facere intendim⁹: dicit nobis illud Hie-
re. ij. Scito ⁊ vide quid feceris. ac ſi dicatur
Cōſidera q̄s ſit cui offeras. quid ſit qđ offeras
⁊ q̄liter. Pͥo ꝯſidera quis ſit cui votū tuū
offeras. quia nō ē vnus de plebe cui poſſibi-
le ſit mentiri. ſed eſt deus. cui ſi mētiti fueri-
mus: poteſtatē habet corpus ⁊ aīam mitte-
re in gehennā. quia ſicut Eccli. v. dicit. Di-
ſplicet deo infidelis ⁊ ſtulta promiſſio. Jlla
autē ꝓmiſſio ſtulta eſt ⁊ infidelis que ꝓmit-
tit qđ non ſoluit. Secūdo conſidera quid ſit
qđ offeras. ⁊ ſunt omnia q̄ nō ſunt deus q̄ in
triplici rerū differētia includunt: que ſunt
res corpus ⁊ anima. Res autē offerimus per
paupertatē. animā per reſignatā ꝓpriam vo-
luntatē. corpus per caſtitatē. Tercio cōſide-
ra qualiter offeras p̄dicta tria. ⁊ hoc facien-
dum eſt cū triplici cautela. ſcꝫ ſine omni re-
uocatōe operis expletiōe. ꝓfectuū augmēta-
tione. Primo dico offeramus deo votū vi-
te noſtre ſine omni reuocatiōe. vt qđ ſemel cū
cauta deliberatiōe obtulim⁹: nunꝙ ad nos
reuocemus. ſed vtamur oblatis. ſcꝫ rebꝰ cor-
pore ⁊ aīa tanꝙ nō noſtris: ſed tanꝙ ei⁹ cui
ea obtulimus. Hinc Deutro. Cū voueris
votū dn̄o deo tuo: non tardabis reddere. q2
requiret illud a te dn̄s deus tuus. ⁊ ſi mora-
tus fueris reputabit tibi in peccatū. Si no-
lueris polliceri abſq3 peccato eris. qđ autē
ſemel egreſſuꝫ eſt de labijs tuis obſeruabis

⁊ facies ſicut ꝓmiſiſti. q2 vt dicit Eccl. Me-
lius eſt nō vouere ꝙ poſt votum ꝓmiſſa nō
ſoluere. Sumꝰ cauētes ne impꝓperet nobis de-
us illud Hiere. ij. Cōfregiſti iugū. rupiſti
vincula ⁊ dixiſti nō ſeruiā. Secundo obla-
ta deo ꝑ votū noſtrū non ſolū nō reſumam⁹
ſed ope expleamus. non ſolū lingua ꝓmitē-
tes: ſed vota noſtra ope ⁊ veritate adimplē-
tes. qđ tunc veraciter facimus. ſi in his que
deo vouim⁹ nec nobis nec alijs: ſed ſoli deo
viuamus: facti nobis tanꝙ vas pditū. Qđ
faciendū monet nos apl's: dicens. Nemo
qđ ſibi vtile eſt faciat: ſꝫ magis qđ alteri. Et
illud. Omnia quecūq3 facitis ad gloriā dei
facite. Tercio vota noſtra dn̄o ꝓmiſſa ſolua-
mus cū augmētatiōe: vt de die in diē vota
noſtra augeam⁹. Nā vt ait Bern̄. nulli diu
in eodē ſtatu eſſe cōceditur. Oportet enī ſuū
dei aut deficere: aut ꝓficere. Ne ergo deficia-
mus: neceſſe eſt vt ꝓficiam⁹. Nec hoc intel-
ligimus aſtruere: vt qui hodie fecit qđ potu-
it cras faciat pluſꝙ poſſit. vt qui hodie orās
ꝓſoluit pſalteriū cras dicat duo ⁊c̄. hoc enī
eſſꝫ diſcretōis metas excedere. ſꝫ dicim⁹ hoc
augmentū in ſpū fieri oportere. vt videlꝫ
in charitate hūilitate ⁊ ceteris virtutibꝰ ꝓfi-
ciamus. vt qui heri multū deum dilexim⁹:
multū hūiles fuimus ⁊c̄. hodie plus diliga-
mus: plus corā deo hūiles appareamus. Nā
ex tali augmētatōe nō ſolū noſtrū obſequiū
nō aggrauat: ſed poti⁹ alleuiat. vt cū ps. in
via teſtimonioꝝ dei ſicut in oībus diuitijs
delectemur. Quarto poſt dei lega-
tionē noſtrā deliberationē ꝯſenſus inclinati-
onem dei accipim⁹ viſitatiōnē. Naꝫ p̄dictis
illectus veniet ⁊ ruit in amplex⁹: dicēs. Ec-
ce aſſū. Quō autē veniat tangit paucis ver-
bis Deutro. xxxiij. vbi dicit. Jpſe venit ple-
nus benedictōibꝰ. Eſt autē triplex benedictio.
ſcꝫ maledicti euacuatio. fecūditatis amplia-
tio. ſingularis grē collatio. Maledictio autē
quā prima benedictio euacuat in duobꝰ cō-
ſiſtit. ſ. in laboris fatigatōe: ⁊ eiuſdē laboris
fruſtratōe. De primo dr̄ Geñ. j. Jn ſudore
vultus tui veſ. pane tuo. De ſecūdo ſtatim
ſubiungit. Cū operatus fueris: terra nō da-
bit fructus ſuos. Hāc maledictōem aufert
cū venerit ad aīam ferēs ſecū benedictiōem.

per quā dilectorem laborant ſine fatigatiōe
et cū magna fructificatione. de quo per Eſa-
iā. xl. Qui ſperant in dn̄o mutabunt for-
titudinē. aſſument pēnas vt aquile currēt
⁊ nō laborabūt ambulabūt ⁊ nō deficiēt. Et ē cā
q2 dn̄s exiſtēs cū eis portat laborem et ideo
non laceſcunt. ꝓpter quod deus ſuū ſeruiciū
vocat iugum leue dicens math. Tollite iu-
gum meū ſuper vos. De hac bñdictiōe dr̄.
Geñ. xxx. Modicū habuiſti anꝙ venirem
ad te et nūc benedixit tibi deus ad introitū
meū. Secunda benedictio eſt fecunditatis
ampliatio. q2 ſtatim ex eius pñtia omia ad
meritū ꝓpagātur. quicquid ei in dei pñtia
agitur totū erit meritoriū apud deū. Hinc
ij. reg. de deo dr̄. Cuncta ſalus mea ⁊ omis
voluntas. nec eſt quicꝙ ex eo. qđ nō germi-
net. omia enī talibꝰ cooperātur in bonū. de
hac bñdictione dr̄ Geñ. Benedixit eis di-
cens. Creſcite ⁊ multiplicamini. ac ſi dicat
Creſcite in vite ſanctitate ⁊ multiplicami-
ni in meritoꝝ multiplicitate. qđ ſolū ex dei
contingit pñtia. quia ſine eo nihil poſſum⁹
nec quod facimus quicꝙ valet. Tercia be-
nedictio eſt ſingularis gratie collatio. offe-
rens ſingulis ſm̄ ꝙ plus ⁊ minus ad gra-
tiā ſe diſponunt ⁊ fidelius ⁊ ſincerius dn̄o
ſe ꝯiungūt. iuxta illud Eſa. Scdm̄ magni-
tudinē opm̄ erit viſitatio. de cuius diuerſi-
tate dicit bern̄. Oportet pro varijs deſiderijs
anīe guſtū diuine pñtie variari. deniꝙ au-
diuimus in amatorio carmine canticoꝝ q̄-
tiens mutauerit vultū ⁊ nūc inſtas verecū-
di ſponſi ſancte anīe petat amplexus ⁊ oſcu-
lis delectetur. nūc vero in oleo ⁊ vngentis
medicū ſe exhibeat. ruſumꝙ quaſi viator
et ſimilibus modis gratiam ſecum afferat
dominus ieſus ⁊c̄.

XLI. De ſancto Ambroſio.

Jdete vigilate ⁊

orate. marci xiij. Di. bern̄
Ne in huius ſancti feſtiuitate cuiuſcūꝙ ſer-
monis videamur immunes. recurrēdū eſt
ad euangelicā lectionē in qua ſub triū bre-
uitate verboꝝ ſapiā dei pr̄is humane perfe-
ctōis ſummā inclulit. Ait enī. Videte vigi-
late ⁊ orate. Quō autē in his tribꝰ verbis hūa-

ne ꝑfectōis vita ꝯſiſtat lucidius patebit
ſi virtutē eorundē verboꝝ ꝯgnoſcemus. Nā
per verbū videte a malis purgamur. ꝑ ſe-
cundum ſcꝫ vigilate bona operamur. per ter-
ciū ſcꝫ orate ad ꝑfectū ſanctificamur qui au-
tē a malis purgatur bonū operatur ⁊ ſancti-
ficatur hic perfectus eſt vir. Et q2 egregius
iſte doctor beatus ambro. virtutē ⁊ amorē ho-
rū triū verboꝝ ꝑfectiſſime in ſe transforma-
uit ideo placuit ad gloriaꝫ ſuā in eius feſto
de predictis verbis facere ſmonē. hec breui-
ter tacta de ſancto ambroſio dicta ſufficiāt.
Nunc videamus quibꝰ exercitijs p̄dictorū
verboꝝ virtutē ⁊ veritatē in nr̄am vitā tranſ-
plantemus dicētes. Videte vigilate ⁊ ora-
te. Quō ergo per verbū videre a malis pur-
gemur ſic patet. nam hoc verbū videre idem
eſt ꝙ cognoſcere vel intelligere ſicut vſitato
modo loquēdi poſt narrationē alicuius ſer-
monis dicimus. Vidꝰ hoc .i. intelligis hoc
vel ꝯgnoſcis hoc. qđ etiam Bern̄ aſſerit ſic
dicēs. Jlle qui videt omia hortatur nos vt
poſtpoſitis oculis carnalibꝰ. mētis oculis
lumē videamus. illis inꝙ oculis de quibꝰ
ꝑ ſalomonē dr̄. Ocli ſapiētis in capite eius
.i. in xp̄o. qui cū ſit caput nr̄m ⁊ corꝑalibꝰ
ocul' videri nō poſſit ꝯñs ē vt hoc intelliga-
tur de oculis cordis dictū. Jn hui⁹
ergo verbi virtute tria intelligimus q̄ ſemuicē
ꝯſequūtur ꝑ q̄ tria a malis oībꝰ pleniſſime
purgamur ſcꝫ ꝑ pctōꝝ cognitionē. ꝯtritōeꝫ
⁊ remiſſionē. dic̄ ḡ nobis deus. Videte ocu-
lis cordis introrſum ⁊ ꝑluſtrate ꝯſciam et
videte mala q̄ ꝯmiſiſtis. q2 nēo mūdꝰ a ſordꝰ
nec infans vni⁹ diei cuius vita eſt ſuꝑ terrā
qđ ſi facimus inuenimus imenſum cumu-
lū pctōꝝ ſi tn̄ ocl'os cordis ſm̄ iere. xxxi. diri-
gim⁹ in directū ait ei ſic Statue tibi ſpecu-
culā. pone tibi amaritudies ⁊ dirige cor tu-
um in viā directā in q̄ ambulaſti. ſi enī da-
uid dī ſecretarius hoc dicere potuit. Circun-
dederūt me mala quoꝝ non eſt nu. et alius.
Peccaui ſuꝑ arenā maris. quō nos miſeri
nō poſſum⁹ dicere. q2 peccauim⁹ ſuꝑ omnē
eſtimatōꝫ. aut qđ peccatū inter oīa gñia mali
eſſe potuit. quod non vel affectu vel operis
effectu aliquando commiſimus. q2 quāto
puriores ſum⁹ ⁊ vicinores dō. tāto plura

cognoſcimus ⁊ videmus dicēte gre. San/
cti viri quo apud deum altius ꝓficiunt eo
ſubtilius indignos ſe eſſe deprehendūt. q꞉
dū proximi luci fiunt. quicquid eos in ſe la
tebat inueniunt ⁊ tanto ſibi foris deformes
apparēt. quāto minus pulcrū eſt qḋ intus
vident. hoc eſt qḋ Ezech. viij. dr̄. Adhuc ꝯ
uerſus videbis abominatōnes maiores q꞉
quāto verius ad deū ꝯuertimur tāto maio
res abominationes videmus. ¶ Ve
rū q꞉ omne maluꝫ veraciter cognitū diſpli
cet ⁊ tanto amplius diſplicet quāto verius
eſſe cognoſcitur malum. ideo ex hac cogni/
tione (ſi tamē vera ē ⁊ ſincera) neceſſario ſe
quitur diſplicentia ⁊ cognitio pctōꝝ. qḋ nō
eſt aliud niſi dolor vehemēs qui cōterit oīa
genera pctōꝝ. Spūs enī dn̄i q꞉ malum ſe
cum ꝯpati nō poterit. ſtatim vt intus venit
per vehementē dolorē contritionis pctā cō/
terit ⁊ edificat puritatē. hic. iij. reg. xix. Spi
ritus dn̄i grandis ⁊ fortis ſubuertēs mon
tes ⁊ conterens petras ante dn̄m. ſ; non in
ſpiritu dn̄s. ac ſi dicat. Licet in tali ꝯtritiōe
ſit veraciter deus pn̄s. tamen q꞉ dulcis eſt
dn̄s ⁊ amara contritio. ideo dn̄s non ſenti/
tur. hinc Eſa. dr̄. Triturabis montes ⁊ cō/
minues ⁊ colles in pulnereꝫ pones ⁊c. per
montes ⁊ colles peccata parua ⁊ magna ſi
gnans. vnde in predicto verbo ſequitur Et
tu exultabis in dn̄o ⁊ in ſancto iſrael leta/
beris. quia poſt contritionem gaudiū ⁊ ex/
ultatio infundetur que duo certum ſunt ſi/
gnū remiſſionis peccatoꝝ. Nunq̄ enī peni/
tens gaudet ſ; luget donec percipiat veniaꝫ
peccatorum. et hoc eſt ꝙ penitēti ꝓmittitur
Eſa. Infrenabo os tuū laude mea ſcꝫ ꝑ re/
miſſionē pctōꝝ ne intereas ſcꝫ per luctū et
triſticiam. Et ſciendum ꝙ de his tribꝰ ſcili
cet cognitione. contritiōe ⁊ remiſſione ſiml'
ſcribere placuit ad inſinuandū ꝙ ſiml' ſunt
tpe. q꞉ in eo puncto quo ꝓde cognoſcimꝰ ſta
tim ꝯpūgimur ⁊ remiſſionē ſtatī accipimꝰ
Q꞉ aūt ꝯgnitio ⁊ contritio ſine pn̄ia ſint ſi
mul tpe aſtruit Bern̄ dicēs. Notanduꝫ ꝙ
iſta duo ſcꝫ ꝯgnitio ⁊ ꝯtritio ſꝑ ſibi inuicē
ſunt ꝯiūcta. vt ꝯgnoſcere nō poſſit quis ni/
ſi peniteat nec penitere poſſit niſi cognoſcat
Q꞉ etiā cū illiſ duobꝫ ſtatim ſit remiſſio pꝫ
ex eo qḋ ij. reg. dr̄. ꝙ poſtq̄ dauid peniten/
do dixit. Peccaui ꝓpheta ſtatī ſubiūxit re/
miſſionē dicēs. Tranſtulit dn̄s pctm̄ tuum
Itē ꝑ ezech. in vetuſta trāſlatōe dr̄. Qua/
cūq̄ hora pctōr ingemuerit oīm pctōꝝ n̄ re
cordabor amplius. hinc criſ. ait. Sine ōni
interuallo lacrime penitētis ⁊ remiſſio pec
catoꝝ ſil' ſūt tpe. et hoc verū eſt q̄ntū ad cul
pā ſiue offenſam dei quā ſtatim remittit do
minus ſine mora. licet ſm albertū ſupmiſ/
ſam oporteat hominēꝫ per multa trahi an̄/
quaꝫ peccatum penitus deſtruatur. et hoc
quantum ad maculam. ¶ Sequi/
tur ſecundum principale ſcilicet vigilate in
quo verbo poſt mali purgationē hortamur
ad boni operationem. Hoc verbo ſcilicet vi
gilate ſepe dominus vſus eſt in ſcriptura
hortans apoſtolos ⁊ nos in illis vt ſup ſta/
tu noſtro ſolicite vigilemus. dicens math.
viceſimoquinto. Vigilate quia neſcitis di
em neq̄ horam et multa ſimilia per totum
euangelium. Sunt autem pre ceteris tres
vigilie omnino neceſſarie quas Gregoriuſ
breuibus verbis tangit dicēs. Vigilat qui
ſeruat operando quod credit. vigilat qui a
ſe torporis ⁊ negligentie tenebras repellit.
vigilat qui per aſpectum veri luminis mē/
tis oculos apertos tenet. in prima vigilia
proponit nobis deus bonorum quantitatē.
in ſecunda qualitatem. in tercia veritatem.
vt videlicet opera noſtra ſint multa. bona ⁊
vera. que tria ſi noſtris operibus adijcimus
ſine dubio vtiliter vigilamus. Primo di/
co vigilemus ſuper opera nr̄a vt ſint multa
omnia in quibus deo placere nos poſſe ſpe
ramus operantes. quod facere monemur.
Eccleſiaſtici. Quodcunq̄ poteſt manus
tua facere inſtanter operare. quia nec opus
nec ratio nec ſapientia nec ſcientia erunt a/
pud inferos quo tu properas. et iterū. Ma
ne ſemina ſemē tuum et veſpere non ceſſet
manus tua. quia merces erit operi tuo. q꞉
vt ſapiens dicit. In omni opere bono erit
abundantia taliter agentes vt fidem noſtrā
magnam eſſe magnis operibus comprobe
mus. quia ſecundum apoſtolum fides ſine
operibus mortua eſt. q꞉ vt ait gre. Tūc ꝟe
fideles ſumus. ſi quod ꝟbis ꝓmittimꝰ opi
bus adimplemꝰ. Scḋo vigilādū eſt ſup no
ſtroꝝ opm̄ qualitate. vt ſicut prius vigila/
uimus vt eſſent multa. ſic nūc vigilemus
vt ſint bona. Erūt autē bona ſi omnē negli/
gentiā ⁊ torporeꝫ ab eiſdem operibꝫ repella
mus. hinc ij. paralip. xix. dr̄. Sit timor dn̄i
vobiſcū ⁊ cū diligētia cuncta facite ⁊ ſic age
tis in timore dn̄i cuncta fideliter ⁊ corde ꝑ/
fecto. cui ꝯſonat apoſto. col. iij. di. Quodcū
q̄ facitis ex animo operamini ſicut dn̄o nō
hominibꝫ. ſcientes ꝙ a dn̄o recipietis retri
butionē hereditatis. Sicut ergo in prima
vigilia vigilauimus opa multiplicādo ſic
etiā nunc vigilemus eadem bene faciendo
De quibꝫ ambobus monemur in lege cuꝫ
dicitur. Iuſte qḋ iuſtū eſt exequaris. ⁊ hoc
eſt qḋ ſupra intendit gre. cuꝫ dicit. Vigilat
qui a ſe torporis ⁊ negligētie tn̄bras repel/
lit. Predicta ergo duo cū magna circūſpe/
ctione opemur vt videlicet ⁊ multa ſint ⁊ be
ne facta que raro fiunt vt oportet qḋ conſi/
derans iob dixit Verebar omnia opa mea
qḋ ꝯſiderans Gre. dicit. Quid eſt ꝙ Iob
mira faciēs hec ipa veretur niſi ꝙ in ſancti
viri actibus verbis q̄ colligimus vt ſi pla
cere deo veraciter cupimus. poſtq̄ peruer/
ſa ſubegimus ipa in nobis bene geſta time
amus. Cur hoc ſtatiꝫ ſubiūgit bern̄. dicēs
Duo ſunt que in bonis opibus neceſſe eſt
vt ſtudioſe formidēt. ſcꝫ deſidia ⁊ fraus. de/
ſidia ꝑ torporē naſcit̄ faciēs pauca opa qḋ ē
contra primā vigiliā que facit mlta Fraus
aūt fit per priuatam dilectionē que facit cō
tra ſcḋam vigiliam. quia bona nō bene facit
hoc ꝯſiderans iob dixit. Verebar oīa opa
mea. ac ſi dicat. Que aperte egerim video
ſ; quid in his latenter pertulerīt ignoro. nā
predicta duo ſcicꝫ fraus et deſidia in bonis
opibꝫ tam abominabilia ſunt corā deo vt ꝑ
Iere. xlviij. maledicantur qui taliter opant̄
vbi in antiqua tranſlatione dr̄. Maledictꝰ
qui facit opus dei fraudulenter ⁊ deſidioſe.
quam maledictioneꝫ ſi cauere cupimus p̄/
dictas duas vigilias ſolicite obſuemus.
¶ Tercio vigilandum eſt ſup noſtroꝝ
opm̄ veritatem. que tunc ſalubriter verificā
tur cum per affectum intime deuotionis et
per aſpectum diuine contemplationis.
omnes vias domini vigilantiſſime obſer/
uamuſ. ſic eniꝫ dicitur prouer. viij. Beatus
eſt qui audit me ⁊ vigilat ad fores meas et
obſuat poſtes hoſtij mei. Ad hanc vigiliaꝫ
hortatur nos dn̄s Lu. xij. vt ſimus ſimiles
hominibꝫ expectantibꝫ dn̄m ſuū qn̄ reuer/
tatur a nuptijs. Hoc aūt vigilare nihil ali/
ud eſt q̄ diligentiſſime obſuare internos
motus affectōm noſtrarū. quibꝫ ex dei pre/
ſentia alteramur ⁊ variamur ad diuerſa ge
nera gratiarū nunc enim premimur ad hu
militatem. nunc vero accendimur ad carita
tem nunc autē illuminamur ad cognoſcen
dam myſticam veritatem ⁊ ſic varijs mo/
dis afficimur ſm ꝙ ſpiritꝰ domini nos co
gnouerit indigere, ⁊ nos dignabitur ꝓmo/
uere ⁊ ideo valde actīte obſeruāde ſunt vie
eius. Quas diuerſitates tangit. iob cuꝫ di/
cit. Quaſi furtiue ſuſcepit auris mea ve/
nas ſuſurrij eius. quod exponēs Gregoriꝰ
dicit. Quaſi venas ſuſurrij ſui aperit nobiſ
deus cum nobis latenter inſinuat quot mo
dis ad noſtre intelligentie aurem venit. A/
liquando enim nos amore aliquādo timo
re compungit. aliquando preſentia ꝙ nul/
la ſint oſtendit. aliquādo ad eterna diligē/
da deſiderium erigit. aliquando prius eter
na indicat vt poſtmodum temporalia vile/
ſcant. aliquando noſtra nobis mala aperit.
et ad hoc nos inſtruit, vt de alienis malis
etiam doleamus. aliquando aliena mala
noſtris obtutibus obijcit ⁊ cōpunctos nos
mirabiliter a noſtra prauitate corrigit. Ve
nas itaq̄ diuini ſuſurrij audire ⁊ furtim di
uine aſpirationis modos occultos tenui/
ter ⁊ latēter cognoſcere. quippe qui ad hoc
venit ad nos vt eius preſentia homo ꝓmo
ueatur. et ad hoc recedere ſe ſimulat vt aui
dius requiratur. cogentes eum atq̄ dicen/
tes. Mane nobiſcum. De hac vilia inten/
debat Gregorius. cum dicebat. Vigilat
qui ad aſpectum veri luminis mentis ocu/
los apertos tenet. Ipſa enim eſt nobiliſſi/
ma vigilia inter omnes. quia cito ducit ho
minem ad perfectum ſicut dicitur Sapi/
entie ſexto Qui vigilauerit ad illam cito e/
rit ſecurus. ¶ Sequitur
tercium principale. ſcilicet orate. per quod

dixiimus nos ⁊ noſtra opera ſanctificari vt
ſicut prius per actu3 videndi purgari ⁊ per
actū vigilandi meritis ditari ſic per actum
orandi dicimur ſanctificari. dicit em̄ diuus
iob. vi. Uerba mea ſpūs ⁊ vita ſunt. q̄ quā
to crebrius ruminantur. tāto verius homies
ex eis purificantur. hic eſt dī. iiij. dē. Sācti
ficantur boles p̄ vbū dei ⁊ oratōes. Sūt aūt
tres ſpēs orōis p̄ ceteris ſanctiores q̄ ex tri/
plici gñe deuotōis dn̄o offerūtur. ſ3 filial.
ſponſalis ⁊ diuinalis. Filial' orō eſt quā ſo/
li filij offerūt deo vt pr̄i. Quā tūc effundi⁹
cū p̄ priora exercicia ſublato timore pctōꝝ ⁊
dulci affectu deū oramus ⁊ adoram⁹ ſtan/
tes in eo affectu corā deo dulciter amantes
⁊ fiducialiter orātes. de paterno affectu ni/
hil om̄io heſitātes. ſicut filius añ p̄rem. pci
cipātes ſpm̄ naſalis filij qui patrē ſp̄ dulci
ter ⁊ fiducialiter orauit. dulciter dicēs. Ab
ba pater. fiducialiter dicēs. Ego ſcieba3 q2
ſp̄ me audis. de q̄ dī. ap⁹. ro. iiij. Quonia3
eſtis filij miſit dēs ſpm̄ filij ſui in corda nr̄a
clamantē abba pr̄. hinc dn̄s alber. dī. Dul/
ciſſimū eſt nomē patris in ore filij. ſi tn̄ fili
us in ſpū qui a pr̄e p̄cedit in filiū orat dm̄
ſuſpirās ad p̄riam quā in illo affectu ſuper
ſperat ſe tāq̄3 iure hereditario poſſidere. hec
tn̄ deuotio nō eſt plena q2 deū diligit p̄pter
hereditatē in illo amore oculū reflectēs ad
p̄riam Ad hāc oratiōnē dn̄s inſtituere nos
voluit cū dn̄icā orōnē patris noīe īchoauit
℟ Scd̄a orō dr̄ ſponſalis. q̄ ex tali affe/
ctu amoris deo offertur. quē caſta ſpōſa ex/
hibet ſponſo ſuo. q̄ nec diligit nec q̄rit nec
deſiderat aliud niſi ſponſum. nā ſiue eā cor
ripiat. ſiue durū ſe ei exhibeat ſiue p̄cutiat.
ſiue q̄cūq̄3 alio mō indignatōis oculo ipa3
reſpiciat. diligit tn̄ ſponſum. ſic oratio ſpō/
ſalis orat deū nō p̄pter gratiā impetrādam
nec p̄pter patriā poſſidendam. ſ3 orat deū et
diligit p̄pter deū. dī. illud p̄s. Quid eī mi/
hi eſt in celo ⁊ a te quid volui ſup̄ terrā vſ/
q̄3. tu es deus cordis mei ⁊ pars mea dēs in
eternū Quippe qui eſt ei plus in affectu q̄3
oīa deſiderabilia q̄ potuerūt exoptari. In
hac expectatione anima ſuſpenſa incipit lan
guere et pre impatienti deſiderio eſtuare ī/
terpellans omnē celi miliciā dicens. Adiu/
ro vos filie iheruſale3 vt annuncietis dilcō.
quia amore langueo. de hoc affectu d bern
nardus. Subtractio rei amate augmētatō
deſiderij eſt. et qd ardenti⁹ optat car3 egri⁹
et hoc eſt languor amoris qd non eſt aliud.
niſi tedium inpatientis deſiderij. S
Tercio oratio dr̄ diuinalis q̄ de pleno p̄m/
priuario omniū graciarū ⁊ maxime ex frui/
tiōe diuine p̄ñtie dn̄o exhibetur. p̄ q̄uā ſan
cti homines inebrian iuxta illud p̄s. Ine/
briabūtur ab vbertate domus tue. p̄ nimia
dulcedine. detruncatas orationes vel poti/
us eructuatas dn̄o euaporāt. vel deficiunt
in oratione neſcientes quid loquantur. qd
tam in figura q̄3 in ſcriptura deuotis homi/
nibȝ legimus eueniſſe. In figura ſicut. j. re
gū de anna legitur vbi ſic dicitur. Anna lo
quebatur in corde ſuo tantūq̄3 labia illius
mouebantur et vox penitus nō audiebatur
eſtimabat igitur heli eā eſſe temulentā dixit
q̄3 ei. vſq̄3 quo ebria eris? Similiter in ſcri
ptura vbi bern̄. ſup̄ illo verbo detrūcato. di
lectus meus mihi ⁊ ego illi dicit. Affectus
hic loquitur nō intellectus. et ſubiūgit. Ad
quid ergo ſic loquitur? Ad nihil aliud niſi
q̄ mirabiliter delectata nec omnino tacere
potuit nec tamē qd ſenſit exprimere. Habēt
em̄ voces ſuas affectus per quas ſe etiā cu3
volunt p̄dūt. timor metuloſas. dolor geme
bundas. amor iocundas. verbi gratia. Nū
quid merentium ſingultus vel gemitus p/
cuſſorum vel etiam ſaturatoꝝ ructus vſus
creat. ratio excitat aut deliberatio ordinat. ꝟ
p̄meditatio format. ſic flagrans amor p̄ſrī
diuinus. cum ſe contra ſe cohibere non pre
ualet. non attendit quo ordine qua lege ver
borum ebuliat. interdum nec verba requi/
rit interdum nec voces vllas ſolis ſuſpirijs
contētus Inde eſt quod q̄ eiuſmodi eſt ſan
cto amore flagrans idq̄3 incredibili modo
pro captanda quantulacunq̄3 euaporatiōe
ardoris quem patitur. nō conſiderat quid
qualiter eloquatur. ſed quicquid in buccas
venerit amore vrgente non annunciat. ſed
eructuat. ad qua3 eructuatione3 in preſenti
pregustandam ⁊ in futuro ſuperefluente3
repletionem eternaliter poſſidendam. nos
perducat ieſus chriſtus.

XLII. De ſancto Marco ſermo vnicus.

Similis factus ē leoni in operibus ſuis. i. Ma/
cha. iiij. Dicit Grego. ℟
quia p̄ clamorem in deſerto. qd p̄prium eſt
leonis. ſanct⁹ marc⁹ ſuū exorſus eſt euāgeli/
um recte leo figurat. quē ezech. p̄pheta in ve
teri teſtamento ⁊ Iohan. in nouo ſub forma
⁊ figura leonis ambo in ſpū cū euangeliſtis
ceteris preuiderūt. nec immerito: quia p̄ ru/
gitum ſui euangelij virtute mirifica dei ec/
cleſia3 edificauit. cuius vitā gl'oſam ſicut in
paſſionali legit: crebra miracula atteſtātur
et hec breuiter tacta de ſancto marco ſuffici/
ant. Nam qui de eius vita ⁊ miraculis p̄di
care voluerit. in ei⁹ legenda copioſa materia
inuenit. Nunc verbū p̄poſitū ad nr̄am edifi
cātionē inflectamus: aliquid ex eo eliciētes
qd ad laudem dei ⁊ hui⁹ ſancti edificet mo
res nr̄os. Nam vt ait Aug⁹. Nullus maior
deo ⁊ eius ſanctis honor poterit exhiberi: q̄3
vt eos pro viribȝ imitemur. de eoꝝ vita ⁊ do
ctrina nr̄is moribȝ aliqd attrahentes per qd
eis aſſimilati ad eoꝝ conſortiu3 veniamus.
Quia igit̄ beatus marcus ex ſimilitudine
leonis ad tantā vite ſanctitatē eſt p̄motus:
vt eius memoria in eccleſia dei celebris ha/
beatur. intueamur ⁊ nos leonē vt ex ei⁹ p̄pri
etatibus ⁊ actibȝ nr̄am vitā ſimiliter emen
demus. De leone tria p̄ ordinē p̄curentes
ſ3 de leonis diuerſa acceptione. ſcd̄o de leo
nis hic intenti electiōe. tertio de p̄prietatū le
onis ad iuſtu3 hoiem applicatione. Primo
dicamus de leonis diuerſa acceptione. de q̄
dicit Greg⁹. Quia natura vniuſcuiuſq̄3 rei
ex diuerſitate cōponit: ideo in ſacro eloquio
p̄ rem quālibet licite diuerſa ſignant. qd de
leone qui in manibȝ eſt exemplificat ita di/
cens. Ecce leo habet virtutē ⁊ ſeuiciā. Ex vir
tute ſignat deū ⁊ iuſtū hominē. deū qui vir
tutem habet ex natura. iuſtū hominem qui
virtutē habet ex gratia. Ex ſeuicia aūt dya/
bolum ſignat. Q2 aūt leo deū iuſtū hominē
⁊ dyabolū ſignificat euidenter legim⁹ in ſcri
ptura. Nam de leone deo dicitur Apoca. v.
Ecce vicit leo de tribu iuda: radix dauid.
In quo xp̄s natus ex ſemine dauid deſcribi
tur quē deus pater rugitu diuine fortitudis
a mortuis ſuſcitauit. De leone aūt dyabolo
dicit. i. Pe. v. Fratres ſobrij eſtote ⁊ vigila
te. q2 dyabolus tanq̄3 leo rugiens ⁊c̄. De le
one vero iuſto hoīe dicit in p̄uer. Iuſtus q̄i
leo confidit. abſq̄3 terrore erit. qd exponens
Greg⁹. dicit Qui ſua ſpontanea mortifica
tione contra aduerſa om̄ia fortitudine3 ſecuri
tatis habet. leo congrue nuncupat. Scd̄o di/
cemus de leonis hic intenti electione. obmit
tentes ergo primū ⁊ ſcd̄m leone3 eo q̄ diui
ni leonis virtus ⁊ fortitudo inattingibil' ſit
⁊ inexplicabilis. ⁊ ſcd̄i leonis ſeuicia ⁊ mali
cia abominabil'. de tertio leone ſ3 iuſto ho/
mine: eo q̄ hoc ad inſtructionē morū nobis
hic p̄ficiat p̄ſeq̄mur. S Tertio ḡ di/
cemus de p̄prietatū leonis ad iuſtū hominē
applicatione. Propter qd ſciendu3 q̄ ſicut
in naturis rerū legim⁹: leo obmiſſis multis
alijs ſex habet p̄prietates. Conſueuit em̄ ve/
ſtigia ſua cauda complanare. rugitu ſuo catu/
los ſuſcitare. beſtias ſuo circuitu captiuare.
dorſum cauda verberare. venatoribȝ auda/
cter obuiare. dormiens vigilare. Hec per or
dinem p̄ſequētes. primo dicimus q̄ leo cō
ſueuit p̄ cauda3 ſuā veſtigia complanare. ne
ſua itinera deprehendant. Quid p̄ veſtigiū
niſi om̄ia tp̄alia: que ſunt veroꝝ ⁊ eternorū
honorū veſtigia intelligimus? Scim⁹ autē
q̄ veſtigium nō eſt illud cui⁹ eſt veſtigium
ſed ſimilitudo eiuſ. ſimiliter cauda finis eſt
eius cuius eſt cauda. Si ergo mentē pulſa
uerit delectatio tp̄aliū honoꝝ que ſunt diui
tie. honores. voluptates. cogitemus ad quē
finem nos p̄trahant: q2 excludunt a veris ho
nis ⁊ pertrahūt ad infernū. Non ergo atten
damus ad hoc qd iam apparēt: ſed quo nos
pertrahant. ⁊ eade3 tp̄alia q̄ veſtigia ſunt ve
rorū honorū p̄ conſiderationē finis tanq̄3 per
caudam a noſtris cordibȝ deleant. dicentes
intra nos illud Math. Quid p̄derit ſi ho/
mo lucretur vniuerſum mundū. anīe vero
ſue detrimentū faciat ⁊ ſic in hoc primo actu
leonē congrue imitamur. Deletis ḡ his ve
ſtigijs vt in reliquū nō impediant. ſcd̄o imi
temur leonē in rugitu. p̄ quē leo catulos ſu/
os mortuos natos ſuſcitat ad vitam. Sic ⁊
nos animā nr̄am p̄pter dilectionē p̄dictorū

temporalium: ⁊ inordinatū vſum eorundē
mortificatam. p rugitū fortiſſime pñie advi
tam meritoriā ſuſcitemus·lugentes et vali⸗
diſſimo clamore rugiētes mortē anīe noſtre
quā ex inordinato affectu ⁊ malo vſu incur
rimus pdictorꝫ·hunc rugitū pñie deo taꝫ ef
ficaciter exhibentes : vt dicere poſſimus cū
Job·iij·Tanꝗ inundātis aque ſic rugitus
meus·qđ exponens Greg⁹·dicit. Dum ele
cti mentis ſue oculis diuina iudicia antepo
nunt: dū de oculta ſup ſe ſententia trepidāt
dum ex vna pre culpas ⁊ ex aduerſo diſtri⸗
ctum dei iudiciuꝫ cogitant: q̄ſi q̄dam in eis
aquarū moles ⁊ flumina colliguntˀ: que in
memorie rugitus q̄ſi in ſubiecta littora deflu
unt·quē rugitū pñie dauid exhibuit cuꝫ di
xit. Rugiebaꝫ a gemitu cordis mei. Cordis
dolorem nō vocis clamorē volens intelligi
Sed quid pderit cōmiſſa penitendo dilu⸗
ere·niſi penitenda cū ſūma diligentia caue⸗
antur? Sic enī dicit Greg⁹· Vera peniten⸗
tia eſt peccata preterita ſic penitere: vt penitē
da nō iterū cōmittantur. Quid enī pderit
iam lauiſſe ſi iterum ſordibꝯ inquinemur?
Tertio ergo leonē iterū imitemur : qui beſti
as nouit ſuo circūitu captiuare ·ſic enī legitˀ
de leone. Qui cū vrgente fame pdicta vult
capere horribilem emittit rugitū·ad cui⁹ ſo⸗
nitum oīa aīalia ſtant territa: ⁊ ſtupefa⸗
cta expectantes edictū ſui regis cuꝫ tremore
tunc curſu ſuo circūit aīalia: ⁊ non audent
tranſgredi curſum illiū·ſic ⁊ nos qui per ru⸗
gitum pfunde pñie nos mūdauimus a no⸗
ſtris peccatis· nunc ſupeſt vt ſolicita circū⸗
ſpectione circūeamus beſtias noſtras ·i·no⸗
ſtros beſtiales motus ſtatuentes eius termi
num regularis diſcipline: quā nullaten⁹ au
deamus tranſgredi·ne ꝯſentientes eis facia
mus noſtra nouiſſima peiora peioribꝯ·dicē⸗
tes ſingul' nr̄is affectibꝯ illud Job·xxxviij·
Huculꝗ venies ⁊ nō pcedes vlterius ⁊ hic
confringes tumētes fluctus tuos; ſtatuētes
eis talem terminū: vt ſolū ſenſum moueāt:
⁊ nequaꝗ pueniant ad ꝯſenſum. Quia vt
ait Gregorius. Nulla nobis nocebit aduer
ſitas ſi nulla dñetur iniquitas. Iteꝫ Aug⁹·
Concupiſcentijs nō conſentire magna lausˀ
eſt; nō ſentire pfectio ē. Veꝝūqꝫ dicit bern·

Quid prodeſt mala nō agere niſi deſ bonis
opibus inſudare? ¶ Quarto imitem̄
leonem qui pre cōmotionis dorſum cauda
percutit. Quid p dorſum niſi laborē cōmen
ſuratum noſtris viribꝯ. Quid p caudam ni
ſi finē vt prius dixim⁹ debem⁹ accipe. Dor⸗
ſum ḡ cauda percutimus: ſi ꝯſiderātes finē
ꝙ nō diu ſubſiſtimus· ⁊ ex hac conſideratōe
cōmoti: dorſo noſtro inponimus quicq̄d de
bonis opibus poſſumus opari·cogitātes ꝙ
cito tempus veniat in q̄ nihil amplius in p
petuum poſſumus laborare. An nō ſapiens
Salomon eccl'es·ix·dorſum cauda pcutere
docuit cū dixit. Q̄dcunꝗ poteſt manusˀ tua
facere inſtanter operare· quia nec opus nec
ratio: nec ſapientia: nec ſcientia erunt apud
inferos quo tu properas. In quibus verbis
predicta duo intelligi voluit. Nam in eo ꝙ
dicit·q̄dcunꝗ poteſt manus tua facere· de
opere dorſo imponendo monuit· in eo autē
ꝙ ſubiunxit: quia nec opus nec ratio ⁊c̄·de
vite monuit breuitate· ⁊ hoc per caudam id
eſt per finis conſiderationem fieri voluit:
quod etiam paulus nos facere docuit : cum
ad Hebreos·xij·dixit. Per patientiam cur
ramus proponi nobis certamen aſpicie̋tes
in auctorem fidei ⁊ conſolatoreꝫ ieſum: qui
propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem con⸗
fuſione contempta. Et ſubiunxit. Recogita
te eum qui talem ſuſtinuit aduerſus ſemet⸗
ipſum a peccatoribus contradictionem: vt
non fatigemini animis veſtris deficientes·
Ac ſi dicat. Recogitate eum qui pro vobis
laborare non ceſſauit: quouſꝗ omnibꝯ com
pletis dixit in cruce. Cōſummatum eſt ·hoc
eſt. Omnia que pro ſalute hominum facere
debui ſunt completa . Poſſum⁹ etiaꝫ hanc
ſententiaꝫ aliter accipere: vt per dorſum ope⸗
ra per caudam que in fine eſt: in vltimum fi
nem cōtinuata accpiamus·quod inſinuan⸗
dum lex precepit: vt omnia animalia in ſa⸗
crificiū oblata deberēt cū cauda imolari ·at
ſi ex negligentia aliquid ſurrepſerit : vt non
omni tempore dorſo commenſurata opera
imponamus·nō iam cauda vel flabello ·ſed
fortiſſimis diſciplinis dorſum vſꝗ ad effu⸗
ſionē ſanguinis flagellem⁹·iuxta illud eccl'.
Seruo peſſimo latera ſanguinare· quoſdā

dixeris illud prouer. Vires non ſuppetunt?
Reſpondemus qđ ibidē ſubiūgitur. Qui
inſpector eſt cordis ipſe intelligit: ⁊ obſer⸗
uatorem anime tue nihil fallit . Verum qꝫ
nemo ſm̄ Boecium tam compoſite felicita⸗
tis eſt qui ſufficienter faciat in oībus ope⸗
ribus quod oportet· pter quod Eſa· de oīm
hominū operibus dixit. Omnes iuſticie no
ſtre ſunt tanꝗ pannus mēſtruate· ⁊ qui nō
in aliqua parte cū ſtatus ſui qualitate rixet:
eo ꝙ alij non tanta alij non taliter opera fa
ciant vt oportet pter infinitas negligētias
quas cōmittimus inceſſanter. Ideo diuina
miſericordia nrām ſalutem deſiderans fla⸗
gellis nos inſequitur· vt quod minus eſt in
operibus reſarciat per flagella· ⁊ ideo quali
ter hec flagella ſuſcipiantur: ⁊ ſuſcepta ſuffe
rantur leo iterum nos informat. Quinto er
go in naturis animaliū legitur de leone: ꝙ
cum ſe ſenſerit a venatoribus inſequi ·tunc
glorioſuꝫ valde ſe reputat· ⁊ vibrans caput
⁊ fremens anīo·gaudens preparat ſe ad bel⸗
lum·nec tunc ſiluas repetit ne fugere videatˀ
ſed in aperto campo ſe recipit vt a venatori⸗
bus inſequētibꝯ facilius inueniatur. Sic ⁊
nos cū ſenſerimus nos a domino tribulari
hoc nobis pro maxima gloria repuſemus·
⁊ de eiſdem gaudentes· ex intimo deſiderio
occurramus dicentes illud Andree . O bo⸗
na crux diu deſiderata· ⁊ iam concupiſcenti
animo preparata·ſecurus ⁊ gaudens venio
ad te. An non veri glorioſi ſumus·qui ex tri
bulatione certum pignus accipimus· quod
p̄ ceteris accepti ſum⁹ do? vñ Thob· Quia
acceptus eras deo: neceſſe fuit vt temptatio
probaret te. An non vere glorioſi ſumus qui
pre ceteris ſingulariter deo placemus: ſicut
dicitur Judith. Oēs qui deo placuerunt
per multas tribulationes fideles tranſierūt
An non pro maxima nobis gloria reputabi
tur ꝙ pre ceteris nos deus dignatˀ in ſua glo
ria ſublimare·dicente Ap⁹·ij·Corin· Id qđ
momentaneuꝫ eſt ⁊ leue tribulatiōis ſupra
modum in ſublimitatem eternum pondus
glorie operatur in nobis·quod conſiderans
apoſtolus de ſuis tribulationibꝯ gloriatur
dicens. Superabundo gaudio in omni tri
bulatione· ⁊ iterū. ſed gloriamur in tribula⸗

tione·hec tria bona ⁊ infinita alia iacobꝯ con
ſiderans dixit. Omne gaudium exiſtimate
fratres cū in temptationes varias incideri⸗
tis. Verūſquia dignuꝫ eſt vt in bonis ⁊ fide⸗
libus operibus laſſati recreemur ⁊ in tribu
lationibus fatigati conſolemur · ideo quid
poſt predicta nobis eueniat in leone iterum
exemplatur. ¶ Sexto ergo de leone
legitur: ꝙ apertis oculis quaſi vigilans dor
mit p quod informamur · vt ſi poſt bonoruꝫ
operum laſſationē quietari: ⁊ poſt tribulati
onum fatigationē cupimus conſolari·inter
ne contemplationi ſtudioſius intendamus
in qua ſi ſoporando volumus dulciter dele⸗
ctari. Primū poſtpoſitis occaſionū tumul⸗
tibus introrſum ingrediamur: ⁊ collectis af
fectibus de cūctis locis ſopitis oībus exte⸗
rioribus ſenſib⁹·omnia interiora noſtra ad
dominū erigam⁹· ⁊ in ipm̄ nos dulciter ſu⸗
ſpendamus·quod ſi fideliter agimus cōde⸗
ſcendit nobis dominus ⁊ ad nos vt ita dixe
rim deſcendit·de ſua nobis dulcedine propi
nās aliquid·per quod inebriati omniū labo
rum ⁊ tribulationū quas vnꝗ pertulimus
mercedem accipimus glorioſam· quod be⸗
ne figuratum legimus Exo·xxxiij·vbi in le⸗
gis datione dicitˀ ꝙ moyſes aſcendit in mō⸗
tem ⁊ dominus deſcendit. Quid per mon⸗
tem niſi ſublimis contemplatio accipitur·
in quam cum aſcendimus vt ad ea que vl⸗
tra infirmitatem noſtram ſunt contemplan
do ſubleuemur: dominus deſcendit ⁊ aliq̄d
de ſe ad guſtandum anime exhibet·quod q̄n
tumlibet parum ſit·omnium tamen laborū
pariter ⁊ tribulationum · plenum accipim⁹
refrigerium·ſoluens dominus quod promi
ſit Deutero·iiij· Rerum omnium abūdan⸗
tia perfrueris· ⁊ iterum inundationem ma⸗
ris quaſi lac ſuges· ⁊ Eſaias·lx· Tunc vide⸗
bis ⁊ afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur cor
tuum: quando conuerſa fuerit ad te multi⸗
tudo maris ſcilicet omnium gratiaruꝫ. De
hac vigilia pariter ⁊ dormitatiōe dicit ſpon
ſa in canticis. Ego dormio ⁊ cor meum vigi
lat·quod exponens Gregorius dicit. Foris
dormio ſed intus cor vigilat·quia dum exte
riora quaſi non ſentio: interiora ſoletter ap⸗
prehendo ⁊ dum exteriores ſenſus ab hui⁹

vite tumultibus ſopio vacāte mente internā viuacius apprehendo. tūc enim verba dei mētis viuacius penetrat. cum ad ſe admitte re cura ſecularium tumultus recuſat ⁊c̄.

·XLIIII· De philippo ⁊ iacobo.

Isti ſunt viri miſericordie. eccle. xliiij. Dicit gregorius. Qui cōtra biformis fortune inſultus vniformi conſtātia mētis militat premunitus vt nec in aduerſis deijciat nec in proſperis eleuetur. hic perfect⁹ eſt vir In verbis ergo propoſitis glorioſi iſti principes a virtute duplici commendantur: ſcȝ a virili ſtrennuitate: ⁊ a clementi pietate. Primum ibi. Iſti ſunt viri. ſcd̄m ibi. miſericordie. Primum exhibebant ſibi. ſcd̄m nobis. Hec eſt enī religioſa iuſticia vt vnuſquiſq̄ ſit ſibi ſtrennus ⁊ alijs ſit benignus.

x Sciendum autem q̄ tam iſti principes ſalicet philipp⁹ ⁊ iacobus q̄z ceteri apoſtoli. tum ꝓpter excellentem vite ſanctitatē tum ꝓpter innumeras gratias quas pre ceteris ſanctis tanq̄ fundatores eccleſie a domino acceperunt. diuerſis ſunt appellationibus in ſacro eloquio nominati: eo q̄ eorum ſublimitas vno vocabulo non potuit deſignari. Vocantur enim viri vt in propoſito. Principes vt in p̄s. Principes populorū congregati ſunt ⁊c̄. Angeli quia per eos angelorū exercitia: quorū eſt nunciare dum in terris eſſent poſiti nunciabātur. Vocati ſūt dij. vt eſt illud in p̄s. Dij fortes terre vehe. ele. ſunt. Dicti ſunt autem viri propter vite ſtrennuitatem. Principes autem ꝓpter virtutum ſublimitatem. Angeli ꝓpter puritatem ⁊ nunciatorū veritatem. Dij ꝓpter miraculorum celebritatem De primo nomine exigente propoſito thematе ſit p̄ſens ſermo. de alijs vero in feſto apoſtolorū petri ⁊ pauli ſmones habeantur. Dicemus ḡ ad laudem ⁊ gloriam iſtorū principum verbū propoſitum ſalicet. Iſti ſunt viri miſericordie. quorum virilem conſtantiam Bern. declarat ſic dicēs. Apoſtoli ſancti in vita ſua magnam habebant conſtantiam. Habebāt enī in conuerſatione continentiam. in predicatione ſapientiam. in paſſione patientiā. ⁊ in his tribus luce darius eorū ſtrennuitas apparebat. Primo dico habebant in cōuerſatione conſtantiam. In omni ↄuerſatiōe nihil penitus admittentes in quo deum poſſent offendere ⁊ ꝓpriam conſcienciā maculare. ſenſus exteriores ⁊ affectiōes interiores ab omni illicito continentes. Hec autē vniuerſitas continentie in triplici genere conſiſtebat. Continebant enim ſe a mundi diuitijs. eligentes nudam paupertatem. a carnis delicijs aſſumentes purā caſtitatem. a dyaboli aſtutijs negantes conſenſum ⁊ ꝓpriam voluntatem: ⁊ in his tribus ab omni ſe proprio denudabant. plene ⁊ perfecte res corp⁹ ⁊ animā reſignantes: ⁊ in horum triū oppoſitis deo ſtrennue fulentes. Primo dico cōtinebant ſe a mundi diuitijs: eligētes extremam paupertatem reſpicientes in auctorē fidei ieſuȝ qui pauper fuit in ingreſſu. quia vt dicitur Luce. i. Natus in diuerſorio in p̄ſepium continuo reclinatur. Fuit pauperior in progreſſu. quia ſicut Math. vi. Vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autem hominis nō habet vbi caput reclinet. Fuit etiā in pauperrimus in egreſſu: quia nudus pendebat in cruce ⁊ mortu⁹ pāno inuoluitur alieno. quod conſiderātes diſcipuli in profundam valde paupertatē ſe dimerſerūt. De qua paulus pro ſe ⁊ coapoſtolis omnibus loquitur. i. Corin. iiij. dicēs Eſurimus. ſitim⁹. nudi ſumus ⁊ inſtabiles vſq̄ purgamenta huius mundi facti ſum⁹ peripſima omniū vſq̄ adhuc. y Secundo continebāt ſe a carnis delicijs reſpuentes omnem voluptatem. de quibus iterū dicit Apoſtolus. ij. Corin. x. In carne ambulantes non ſm̄ carnem militamus. Ac ſi dicat. Licet in carne viuamus: tamen carni non viuimus. ⁊ iterum Ro. viij. Non ſm̄ carnem ambulauimus ſed ſm̄ ſpiritum. et iterum in eodem. Debitores ſumus nō carni: nec ſm̄ carnem viuamus ſed ſm̄ ſpiritum. Tertio cōtinebāt ſe a dyaboli aſtucijs ſiue a cordis vicijs abnegantes propriā voluntatem. de quo iterum pro ſe ⁊ coapoſtolo dicit Ro. xiiij. Nemo noſtrum ſibi viuat. id eſt ſue voluntati: ⁊ nemo ſibi moritur. Siue enī viuimus domino viuimus. ſiue mo

rimur dn̄o morimur. Et q̄ apoſtoli ab his tribus ſcȝ a rebus. corpore ⁊ ſpiritu ſe viriliter continebant vt in nullo iſtorū deū offenderēt. ideo ī iſtorū oppoſitis ſcȝ paupertate. caſtitate ⁊ in dei volūtate viriliter adherebāt ⁊ ſic in ↄuerſatione habebant continentiā ſe a malis omnibꝰ preſuantes. Scd̄o habebant in predicatione ſapientiā per quā conſtanter predicabant doctrinā ſuam ſignis et prodigijs ↄfirmantes. de qua dixit dn̄s Luce. xxi. Dabo vobis os ⁊ ſapientiā cui reſiſtere nō poterunt omnes aduerſarij veſtri. Hac autē ſapientia ad triplex bonū vſi ſunt. Predicabant enī ſine errore ſine terrore. ope ⁊ labore ſuam predicationē ↄfirmātes. Primo dico. predicabant p ſuā ſapientiā ſine errore omnes pfidias ⁊ hereticas prauitates deſtruentes. Spiritus enī ſanctus vt veritas ꝓmiſerat docebat eos omnē veritatem. Sine errore aūt predicat qui veritatē predicat ꝓpter deum. ꝓpter deū dico: q̄ qui ꝓpter ſui ipſius oſtentationē vel turpis lucri acquiſitionem. vel ꝓpter adulationē. vel ꝓpter quam cunq̄ aliā cauſam a deo intentans intentionem predicat. nō veritatē predicat ſed errorem. etiā ſi verū eſt qd̄ loquitur. que omia de ſe ⁊ coapoſtolis negat paulus. i. theſſa. ij dicens. Exhortatio noſtra nō de errore eſt neq̄ [illegible] mundicia neq̄ in dolo: ſed ſicut probati ſumus a deo: vt crederet nobis euāgelium ita loquimur. Non [illegible] pla [illegible] s. neq̄ in occaſi [illegible] s teſtis [illegible] q̄ quentes ab [illegible] ab alijs [illegible] bis eſſe vt xp̄i apoſtoli. Sc [illegible] plentiam predicātes ſine terrore. pro verita te verbum dei ⁊ ſalute hominū vitā ⁊ corpora exponentes: quam audaciam docuit eos [illegible] ſter eorū Luce. xij. cum dixit. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his q̄ occidunt corpus: ⁊ poſt hoc nō habent ampli⁹ qd̄ addant: ſed timete eū qui poſtq̄ occiderit habet ptātem mittere in iehennam. Cui⁹ doctrine magiſter eorū exemplū addidit in ſeipo: quod ⁊ fecerūt. q̄ ꝓpter nullam poteſtatem: ꝓpter nullā tirannidem a veritate receſſerunt: ſed cum magna conſtantia imperterriti loquebanẗ verbū dei coram regibꝰ et tirannis. Tertio habebant virilem ſapientiam ſuā predicationē ↄfirmantes ope et labore. q̄ qd̄ verbo docuerant exemplificauerant in ſeipis imitantes magiſtrum ieſum. de quo dicit Actu. i. Cepit ieſus facere ⁊ docere. primo facere. ſcd̄o docere. vn̄ vnus eorꝫ ſcȝ iacobꝰ dicebat. Eſtote factores dei: ⁊ nō auditores tm̄: fallentes voſmetipſos. quam formā paulus in ſe ſumpſerat cum dicebat. Nihil audeo loqui eorū que p me non efficit xp̄us. indicans verecundiā predicatori qui predicat qd̄ non facit: q̄ quod verbo edificat negligentia deſtruit: qd̄ cum ſit difficilimū. ideo veris predicatoribꝰ qui verbo p̄dicant ⁊ exemplo debetur aureola: quam in cōmunibus opibus nō meremur. z

Tertio glorioſi iſti principes virilē conſtantiam in hoc exhibebant: q̄ habebant in paſſione patientiā: nec murmurātes neq̄ querulantes: ſed tacita cōſciencia quicquid eis irrogatum fuerat ſufferentes. Hanc aūt patientiam exhibebant in ſuis paſſionibꝰ ꝓpter tria: vt videlicet ſe magiſtro ↄformarent. exemplū poſteris darent. premia cumularēt. Primo dico patientiam in ſuis paſſionibꝰ exhibebant vt ſe magiſtro conformarent. ſic enim predixerat eis ieſus Math. Nō eſt diſcipulus ſuper magiſtrū. Si enim me pſecuti ſunt ⁊ vos pſequēṫ. Ad hanc ↄformita [illegible] Apl̄s. Hebre. xij. cū dixit. Pe [illegible] men aſpicientes in auctore fidei [illegible] torē ieſum: qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē confuſione ↄtempta. ⁊ ſubiungit [illegible] talem ſuſtinuit a peccatoribus aduer [illegible] onem: vt non fatigemini animis veſtris deficientes. qd̄ ⁊ fecerunt. nam in omni preſſura ⁊ anguſtia ad formā [illegible] magiſtro eis tradi tam mētaliter recurrebāt. ſic enim magiſter eorū dixit. Exemplum dedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis. Scd̄o patientiā in ſuis paſſionibus exhibebant: vt patiendi formam poſteris darēt. vt ſicut ipī a magiſtro acceperāt ſic eandem formam in poſteros tranſfuderunt. ſic enī ſepe legitur in euangelio. Dedit

·L. 3·

diſcipulis vt apponerent turbe. Hinc Tbo:
ij. dicit. Hanc temptationē permiſit de⁹ eue
nire ei: vt poſteris daret exemplū patientie
eius: ſicut et ſancto iob. hinc Jac. v. Exem
plum accipite frēs exitus mali et longanimi
tatis laboris et patientie ſanctoꝝ: et ſubiun
git. Ecce beatificamus eos qui ſuſtinuerūt.
Sufficientiam iob audiſtis et finem dn̄i vi
diſtis. Tertio patientiā exhibebant in ſuis
paſſionibus vt premia cumularēt. Nemo enī
vt ait veritas coronabit niſi qui legitime cer
tauerit. Legitime aūt certat qui paſſioni pa
tientiam ſupaddit. hinc veritas dicit aplis.
In patientia veſtra poſſidebitis aīas ve
ſtras. Ac ſi dicat. Paſſiones paruz valent:
ſed ex patientia ſupaddita aīas poſſidemi⁹
Hinc aplus. Si quis putat ſe aliquid ſcire
et nondū ſcit quō oporteat eū ſcire. in quibus
verbis nobis inſinuat ꝙ paſſio ſine peniten
tia parū valet. De quibus meritis dicit apo
ſtolus. i. Corin. iiij. Illud qđ momentaneū
eſt et leue tribulationis in pn̄ti ſup̄ modum
in ſublimatione eternū glorie pondus opa
tur in nobis. Non enī vt idem ait ſunt con
digne paſſiones hui⁹ tpis ad futurā gloriaz
que reuelabit in nobis. Et ſic patet primuz
membrū ſcz quō glorioſi iſti pricipes viri fu
erūt. i. viriliter vixerūt. A Sequit ſcđm
principale ſcz miſericordie: in quo declarat
quid nobis effecerūt. Sibi enī dura [illegible]
ra impendebant et nobis miſericordie exhi
bebant: et hoc eſt religioſa iuſticia [illegible]
[illegible]
[illegible] videat qui ſibi ſunt re
miſſi [illegible] alijs nimis duri. qui vt ait veritas
imponūt grauia et importabilia in humeros
hominū. digito autē ſuo nolunt [illegible]
[illegible] principes et mi
[illegible] dicuntur [illegible] miſericordie. Pri
mo q2 miſericordiam a deo ſunt ſecuti. ſcđo
q2 miſericordia pleni. tertio q2 a deo nobis
miſericorditer ſunt donati. De primo ſcili
cet ꝙ a deo miſericordiā ſunt ſecuti: et nullis
eorum meritis a deo ſunt preuenti dicit Jo
han. xv. Non vos me elegiſtis: ſed ego elegi
vos et poſui vos vt eatis et fructuz afferatis
et fructus veſter maneat. Quā electōez apo
ſtolus apertius inſinuat ad Tbi. di. Nō ex

operibus iuſticie que fecimus nos ſed ſm ſuā
miſericordiam ſaluos nos fecit. Scđo dicti
ſunt viri miſericordie: q2 miſericordia pleni
quod in vita eorū et in actibus legitur euidē
ter. Ibi enim legimus quō diſcurrebant: q
modo ſeipſos impendebant; quō etiam ſuis
pſecutoribus miſericordiā exhibebant. Ter
tio dicti ſunt viri miſericordie: q2 miſericor
diter nobis a deo donati ſunt vt in eoꝝ lapſi
bus: et rurſus in eoruz virtutibus diſcamus
quid a dn̄o ſit ſperandum pariter et timen
duz. Unde Greg⁹. Narrat nobis ſacra ſcri
ptura ſanctorum geſta vt ad imitationē cor
da prouocet infirmorū. dumqz illorū victo
ria facta cōmemorat. contra viciorū prelia
debilia noſtra confirmat. Nōnunqz autem
non ſolū nobis virtutes ſed et caſus innote
ſcit vt et in victoria fortium videamus quid
imitari debeamus: et in lapſibus quid timea
mus. Ecce in pcipuis apoſtolis petro et pau
lo videmus lapſus in quos ceciderūt. vide
mus et ſummā dignitatē in quā ſurrexerunt
vt ex conſideratione lapſuū trepidemus et ex
conſideratione reparationis nō deſperem⁹
fiduciam nrām erigentes in dn̄m ieſum.

XLIIII. Sermo de eodem.

Citis frēs quo-

modo vos oporteat imitari nos.
Neqz enim panē gratis mandu
cauimus [illegible] labore et fatigatione noct[illegible]
[illegible]
[illegible] in modo [illegible] plum viuendi
[illegible] paſſionibus [illegible]
[illegible] viuunt [illegible]
[illegible] qui nulla adulteria [illegible]
[illegible] qui ſola interna deſiderant. qui
nulla illicita perpetrāt et perpetrata ab alijs
deplorant. qui ſe imitabiles in cunctis que
agunt inſinuant: et nihil in ſe habeant [illegible]
erubeſcant. Et q2 glorioſi iſti principes hanc
deſcriptionem in vitam ſuaz veraciter tranſ
plantabant. ideo ipi ſe nobis proponunt in
exemplum imitationis ſine rubore: dicētes
nobis verbum propoſitum B In qui
bus verbis duo poſſumus intelligere: ſcili
cet imitationis exhortationem. ſcđo vite ſue

quam imitari debeamus deſcriptionē. pri
mum ibi. Scitis fratres. ſcđm ibi. neqz panē
gratis manducauimus. Q2 ſi ad eorum ex
hortationē eos decreuerimus imitari in mē
bris in priori ſermone expoſitis de eis: ipſos
poſſumus veraciter imitari. vt ſicut ipi viri
liter agentes in conuerſatione continentiaz
in predicatione ſapientiam. in paſſione pati
entiam dn̄o exhibebant. ſic et nos eadez tria
in vitam noſtram poſſumus tranſplantare
Hec ergo per ordinem pſequentes. primo
in vitam noſtram puram ꝯtinentiam trāſ
plantemus. primū ante omnia dn̄m depre
cantes vt eandem cōtinentiam nobis donet
Ipſa enim eſt tante nobilitatis et virtutis
vt nullus eam p ſe et ex ꝓprijs viribus habere
valeat. niſi dederit eam deus. et hoc eſt ꝙ ſa
pi. viij. dicitur. Non poſſum eſſe continens
niſi deus det. et hoc ipm̄ erat ſapiētie ſcire cu
ius eſſet hoc donū. Quis enim a ſe habere
poterit qđ tante virtutis reputabitur in ſcri
ptura. Sic enī dicitur Eccle. xxvi. Omnis
ponderatio non eſt digna cōtinentis anime
Que cum deuotore a deo poſtulata fuerit: tūc
homo ad ipſam acquirendam de libero ſuo
arbitrio et ꝓprio conatu debet ponere qntuz
poteſt. qđ etiam a nobis requirit de⁹ dicēs
ſingulis nobis illud Eccle. xx. Cōtine et cō
grega cor tuū in ſanctitate. Qđ niſi homo
poſſet non diceretur nobis Eccle. iij. Sapi
ens cor et ītelligibile abſtinebit ſe ab illis ſci
licet peccatis: et tunc in operibus iuſticie ſuc
ceſſus habebit. Debemus autē nos a tripli
ci malorum genere continere ſcilicet a dam
nabili iniquitate. delectabili voluptate et in
ordinabili ſuperfluitate. quia primū priuat
nos regno celorū. ſcđm conſolatione ſpiritu
alium bonorū. tertium ſtatu perfectorū. Pri
mo dico debemus nos continere ab iniqui
tate damnabili. hoc eſt a peccatis mortalibus
ꝓpter qđ ſolūmodo damnamur. Naz vt ait
Johan. iij. Qui facit iniquitatē peccatum
facit: quia iniquitas peccatū eſt. Uocat aūt
hoc peccatum mortale damnabile ad diffe
[illegible] aliorū peccatorū que nō damnant
[illegible] deformant: vt ſunt venalia. Peccatum
autem mortale iđ ſic dictuz eſt: q2 mortificat
et damnat pertrahens ad infernuz. teſte pa-

Conuertantur peccatores ad infernuz. qui
autem damnantur in inferno celo priuan
tur. Scđo debemus nos cōtinere a delecta
bili voluptate: q2 nunqz ſpūales erimus ni
ſi a noſtris nos voluptatibus abſtrahamus.
hinc Eccle. xvi. Si dederis anime tue volu
ptates ſuas: faciet te gaudiū inimicis tuis:
et iterū. A voluptatibus tuis auertere. Q2 aūt
voluptas impediat ſpūalem conſolationez
dicit Job. Lapides cauant aque. qđ eſt di
cere. Aque carnaliū voluptatum excauant:
id eſt attenuant lapides: id eſt religioſos for
tes et duros ad modū lapiduz. vnde Aug⁹.
Si animus habet vnde oblectetur extrinſe
cus ſine delicijs manet intrinſecus. q2 vt ait
Eſa. xxviij. Anguſtatum eſt ſtratū ita vt al
ter decidat: q2 ſimul in vno corpore ambe de
lectationes capere ſe non poſſunt. Nam vt
ait Bern. Impleri anima viſitationibus dn̄i
non poterit que carnalibus deſiderijs ſubia
cet: ſed qnto illis euacuabitur: tāto iſtis im
plebitur. ſi multum: multū. ſi parū: parum
Tertio abſtinere debemus ab omni inordi
nabili ſuperfluitate ſolis neceſſarijs cōtenti
Illa enim promiſſa ſunt a deo patre nobis
in viaticum volens vt nequaqz pro vite ne
ceſſarijs ſolicitemur. ſic enī ait veritas ma
thei. vi. Nolite ſoliciti eſſe dicētes. quid mā
ducabimus aut quid bibemus. ſcit enim pa
ter veſter celeſtis quid vobis neceſſe ſit. hinc
Eccle. xix. Tantum fideliter age et inuenies
omni tempore quod neceſſariū eſt. Qui au
tem promiſit neceſſaria voluit nos oīa ſup
flua deuitare. hinc prouer. xx. Duo rogaui
te ne deneges mihi antequ moriar. Menda
citatem et diuitias ne dederis mihi. ſed tri
bue tm̄ victui meo neceſſaria. ne forte ſatu
ratus illiciar ad negandū et dicam. quis eſt
dominus: et egeſtate compulſus furer ac p
iurem nomen dei mei. Ex his ergo q̄ dicta
ſunt vera et ſancta conſtituitur continentia:
quā qui in vitā ſuā tranſplantauerit fortiſſi
mum habet inicium ſancte vite. que cū ma
gna ſit: non erit ab homine ſed a deo. Sic
enim dicitur Sapi. viij. Sciui quoniā ali
ter non poſſum eſſe continens niſi deus de
derit: et hoc ipſum erat ſapiē ſcire cuius eſſet
hoc donum. C Secundo habebant

ſancti apoſtoli ſapientiam in predicatione.
ſic ⁊ nos ſtudeamus habere ſapientiam ⁊ ſi
non in predicatione: quod paucorū eſt. ſal/
tem in operatione: vt ſapienter oīa noſtra
opera diſponamus. qđ facere monemur per
apoſtolū Jacobū dicentē. Eſtote factores
verbi. non dicit eſtote predicatores. nam et
ipſa predicatio apud deum modicū reputaſ
niſi factio operis adiungatur. vnde Apoſto
lus. Qui dicit ſe noſſe deum ſcʒ in predica/
tione: ⁊ mandata eius cuſtodit mendax eſt.
De hac ſapientia a q̄ ſancti homines deno/
minatiue ſapientes dicūtur tria ꝑ ordinem
ponantur: ſcʒ quid dicatur ꝑ nomē ſapien/
tia. ſcđo quibus debeatur. tertio que vtilitaſ
cōſequatur. Primo dicamus quid ſit ſapi/
entia: que nihil aliud eſt niſi deus. ⁊ Salo
mon in prouer. Sapiētia edificauit ſibi do
mum. de qua dicit Job. xxviij. Sapientia
abſcondita eſt ab oculis omniū viuentium
quia vt ait yſido. Deus ſibi ſoli cognitus
eſt ⁊ homini aſſumpto. de qua adhuc expreſ
ſius dicit apoſtolus xp̄m dei virtutem ⁊ dei
ſapientiam. hec autē ſapientia datur in ſpi/
ritu bonis hominibus ⁊ oculte. de qua dicit
Job vbi ſupra. Sapientia vbi inuenitur: ⁊
quis eſt locus intelligentie eius? ⁊ reſpōdet
Sapiētia trahitur de occultis. hoc eſt de ſpi
ritu interiori. Scđo dicendum quibus debe/
atur ⁊ quibus exercitijs acquiratur. Dabi/
tur autē triplici generi hominum: ſcʒ humi
libus. ſeparatis a carnalibus ⁊ alienatis a
tumultibus mundi. De primo dicitur Job
vbi abyſſus dicit. Non eſt mecū ſapientia
quod exponens Greg⁹. dicit. Quid ꝑ abyſ
ſum niſi ſuperbi ſignantur. qui cum dicant
Sapientia non eſt in me: relinquiſ ꝑ oppo/
ſitum ꝙ in humilibꝫ requieſcat. Scđo ſa/
pientia datur abſtractis a carnalibꝫ. et hoc
iterum dicit Job. Sapientia nō inuenitur
in terra ſuauiter viuentium: id eſt non inue
nitur in cordibus eorum qui voluptuoſe vi
uunt. hinc Eſa. xxviij. Quem docebit ſcien/
tiam: ⁊ reſpondet. Ablactatos a lacte: a uul/
ſos ab vberibus. de quibꝫ Gre. Quiſquis
adhuc huius vite voluptatibus paſcitur ab
eterne vite intellectu ſeparatur. Tertio de/
betur ſapientia alienatis a mundi tumulti/

bus. vnde Job vbi ſupra. Mare dicit non
eſt mecum. Quid per mare qđ inquietū eſt
⁊ tumultu agitatur: niſi laborantes in ſecu/
lo intelligimus. in quibꝫ quia ſapientia nō
eſt. relinquitur ꝙ habitet in abſtractis. de
his tribus dicitur per Eſa. lxvi. Ad quem re/
ſpiciam niſi ad pauperculū ⁊ contritū ſpi/
ritu: ⁊ trementem ſermones meos? per hoc
ꝙ dicit pauperculum tangit humiles: cum
autem addit contritū ſpiritu. tangit abſtra/
ctos. cū vero ſubiungit: ⁊ trementem ſermo
nes meos: tangit alienatos a mūdi tumul/
tibus. Tertio dicendū eſt que vtilitas con/
ſequatur eos quos inhabitat ſapientia. Et
dicimus ꝙ poſſident omne bonū. Cū enim
deus ſit ſummū bonum neceſſario relinqui
tur. vt qui deum habuerit qui eſt vera ſapi/
entia in ſe habeat omne bonum. Ipſe enim
eſt illa ſapiā de qua dicit Jaco. iij. Que de
ſurſum eſt ſapientia. primū quidē pudica
eſt: deinde pacifica. modeſta. ſuaſibilis. bo/
nis conſentiens. plena miſericordia ⁊ fructi
bus bonis. In hac deſcriptione diuine ſapi/
entie tangitur omne bonū. Hec tamen ſapi
entia diuerſos diuerſimode inhabitat. ſm ꝙ
plus ⁊ minus ad ſapientiam ſe diſponunt
Nam incipientibus dat timorem. proficiē/
tibus laborem: ꝑfectis diuinum dat ſaporē
De primo dicitur ꝓuer. ix. Inicium ſapiē/
tie timor domini. qui autē hunc timorē ha/
buerit bona nō negligit ⁊ ſolicite cauet oīe
malum. nam ſm ps. Nihil deeſt timentibꝫ
eum. Scđo hoc eſt in medio proficientibuſ
dat laborem: faciens efficaciter operari ⁊ viri
liter laborare. deus enim cooperans dat vir
tutem operibꝫ: vt ab ipō gratiſſima acceptē
tur ⁊ fiant digna remuneratione eternorū
que ſine deo penitus nil valerent. Qđ con/
ſiderans ſapiens petijt dicens. Da mihi do
mine ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiā
vt mecum ſit ⁊ mecum laboret: vt ſciā quid
acceptum ſit coram te oīni tempore. Quod
enim ſine deo facimus vix vſq; ad mortem
permanet. quod aūt cum deo facimus ꝑma
net in eternum: quēadmodum coop
eſt eternus. Et hoc eſt quod ait Gregori
Omne qđ ſm preſens ſeculum agitur vix
vſq; ad mortem ſufficit. qđ vero pro eterna

vita agitur etiam poſt mortem ſeruatur. et
tunc apparere incipit cū laborum carnaliū
fructus ceperit non videri. Tertio hoc eſt in
fine dat ſaporem: afficiens eos de omnibus
prout ſingula ſapiūt ſm veritatem. de q̄ ſa/
pientia dicit Bern. Inueniſti plane ſapien
tiam ſi ſingula tibi ſapiunt prout ſunt. pec/
cata ⁊ vicia tanq̄ vilia ⁊ omnino fugiēda.
temporalia autē velut caduca ⁊ omnino con
temnenda. eterna vero tanq̄ ſummo deſide
rio affectanda. Nec tales affectus inſūt no/
bis ex iudicio rationis velut coacti: ſed ex ſa
pore ſapientie ſic ſimus velut naturaliter af
fecti. Habemus ergo veram ſapientiā ſi pec
cata defleamus. ſi huius ſeculi deſiderabi/
lia contemnamus. ſi futura bona ſcʒ celeſtia
toto deſiderio appetamus. De hac ſapiā di
citur ꝓuer. viij. Melior eſt ſapiā cūctis opi/
bus precioſiſſimis: ⁊ oīe deſiderabile non
poteſt ei cōpari. Talis enim ſapiā vnit nos
deo ⁊ aſſimilat. ⁊ taliter affecti nō poſſumuſ
aliud velle q̄ʒ quod deus vult: dicēte Bern.
Unitas ſpiritus cū deo eſt volūtatis perfe/
ctio: cū iam non ſolum vult qđ deus vult:
ſed in affectu eſt ꝑfectus: vt non poſſit velle
niſi quod deus vult. Velle autē quod deus
vult hoc eſt iam deo ſimilem eſſe. D
Tertio glorioſi iſti principes in paſſione ha
bebant patientiā: ſic ⁊ nos in omnibus que
patimur non ſolū patientiam habeamus:
ſed gaudenter ⁊ hylariter ſufferamus. iuxta
illud Jaco. j. Omne gaudiū exiſtimate fra
tres: cū in varias temptationes incideritis.
Eſt autē triplex patientia ſm ſtatum tripli/
cem electorum: ſcʒ incipientiū. proficientiū
perfectorum. ⁊ ſm hanc diuerſitatem ſtatu/
um patientia variatur. Nam incipiētes de
bent mala ſua ſuſtinere patienter. ꝓficiētes
autem libenter. ꝑfecti vero gaudenter. Qui
tres modi ſm triplicem hunc ſtatum inue/
niuntur in paulo. nam in primo ſtetit cum
ij. Corin. viij. dixit Tribulationē patimur
ſed non anguſtamur. que verba ſonant: ꝙ ꝑ
tulit patienter. In ſcđo ſtetit cū ibidem. xij.
dixit. Ego libentiſſime impendar: ⁊ ſuꝑim
pēdar ꝓ animabꝫ veſtris. ecce libenter. in ter
tio ſtetit cum ad Gal. vi. dixit. Mihi abſit
gloriari: niſi in cruce dn̄i noſtri ieſu chriſti:

⁊ iterū. Suꝑabundo gaudio in omni tribu
latione. hoc totū agente in hominibꝫ ſanctiſ
domino ieſu chriſto ⁊c̄.

XLV. De inuentione ſancte crucis.

Benedictum eſt
lignum per quod fit iuſticia. ſa/
pi. xiiij. Dicit Gregorius ſuper
illo verbo Job. Lignum habet ſpem. In ſa
cra ſcriptura ligni nomine crux domini figu
ratur: ⁊ ſubiungit exemplum: ſicut cum di/
citur. Mittamus lignum in panē eius. li/
gnum quippe in panem eius mittere eſt do/
mini corpori crucem adhibere. Sic in ꝓpo/
ſito lignum per quod fit ⁊ facta eſt iuſticia:
non eſt aliud niſi crux chriſti: eo ꝙ nullū li/
gnum ydoneum fuit ad faciendam iuſticiā
niſi illud. Huius ergo verbi occaſione tria
per ordinem proſequimur: ſcilicet de huius
ligni benedictione. ligni crucis diſtinctione
⁊ iuſticie exhibitione. Primo dico dicendū
eſt de huius ligni benedictione: hoc eſt. cur
hoc lignum ſit ⁊ dicatur benedictum. E
De quo ſciendum ꝙ in veteri teſtamento ꝓ
pter triplicē cauſam bn̄dictiōem legim⁹ ex/
optatam ſcʒ propter liberationem. propter
ſeminis multiplicationem ⁊ celi glorificati
onem. propter quas tres cauſas reuerendū
lignum crucis nunc merito dicitur benedi/
ctum. Primo dico ſancta femina Judith
benedicta legitur propter populi ſui libera/
tionem. de qua. xiij. dicitur. Benedixit te do
minus in virtute ſua: quia per te redegit ad
nihilum inimicos noſtros. Item in eodem
xv. Tu gloria hieruſalem. tu letitia iſrael. tu
honorificentia populi noſtri. quia feciſti vi/
riliter ⁊ confortatum eſt cor noſtrum. ideo
eris benedicta in eternum. Que non ob ali
ud meruit hanc benedictionē: niſi quia ab
inimicis ſuis dei populum liberauit. Secū
do thobias benedicitur propter ſemīs mul/
tiplicationem: vt ex eo ⁊ vxore eius ſara ſo/
boles procrearentur ⁊ procreate multiplicenſ
Sic enim dicitur Thobie. ix. Benedicat te
dn̄s deus iſrael: ⁊ dicaſ bn̄dictio ſuꝑ vxorē
tuā ⁊ ſuꝑ parētes vrōs ⁊ videatis filios vrōſ
⁊ filios filiorum veſtrorum vſq; in tertiam

⁊ quartam generationē: ⁊ ſit ſemen veſtruȝ
benedictuȝ a deo iſrael qui regnat in ſecula
ſeculorū amen. Tertio legimus iacob patri
archam a patre ſuo yſaac benedictū ⁊ ꝓpriā
te ei celi poſſeſſionē. ſic enim dixit geñ. xxviij.
Deus oñipotens bñdicat tibi: det tibi bene
dictiones abrae vt poſſideas terrā peregrina
tionis tue quā pollicitus eſt auo tuo. His
tribꝰ benedictiōibꝰ benedixit iacob filio ſuo
ioſeph in terra egypti dicēs geñ. xlix. Oñi
potens bñdicat tibi benedictionibꝰ celi deſu
per. ecce tertia benedictio: ⁊ bñdictionibus
abyſſi iacentis deorſum ecce prima. ⁊ bene
dictionibus vberuȝ ⁊ vulue ecce ſcda. His
ergo tribꝰ bñdictionibꝰ ꝯfluentibꝰ in vnaȝ
benedictionē venerandū lignū crucis noſtre
eſt ⁊ dicit benedictū. Nam ꝑ eam ab infer
no ſumus liberati: meritis ⁊ gratia ditati ⁊
ad celuȝ deputati. ⁊ ideo ex profundo corde
cū omni reuerentia ꝓſtrati dicamus omnes
Benedictū lignū per qđ fit iuſticia. naȝ per
hoc additū ſcȝ per qđ fit iuſticia lignū crucis
ab alijs lignis ſpecificat. ¶ Eſt eñ tri
plex lignū de quo legit in ſcriptura ſcȝ ꝑua
ricationis cuiꝰ fructū primi parentes guſtā
tes preuaricati ſunt mandatum dñi. eſt ⁊ li
gnum maledictionis. de quo dicit Deute.
xxi. Maledictus omnis qui pendet in ligno
in qđ ſcelerati ꝓ ſuis ſceleribꝰ ſuſpendūtur
a quibꝰ lignis: benedictū lignū noſtrū ſpeci
ficatur cū dicitur. ꝑ quod fit iuſticia. ⁊ illud
eſt lignum benedictionis a nobis valde ve
nerandū. Primo ergo lignū crucis eſt ⁊ di
citur benedictū. qꝛ per ipm ſumus liberati.
In eo eñ ꝙ ieſus xp̄s cōpleta paſſione cru
cis deſcēdit in limbū ⁊ p̄rēs ꝑ ſue pñtie illu
ſtratiōȝ inde abſoluit: nos finaliter liberauit
vt illic niſi velimus minime veniamꝰ. ⁊ hoc
eſt qđ aperte dicit Gre. Ecce nos qui redē
ptoris gratiā redempti. hoc iam celeſtis mu
neris habemus: vt cū a carnis noſtre inha
bitatione ſubtrahimur. mox ad celeſtia pre
mia ducamur: qꝛ dū redemptor nr̄ clauſtrū
inferni penetrans electoꝝ exinde aīas redu
xit. nos illo ire nō patit. vñ iam alios deſcē
dendo liberauit. ſed qui añ eius aduentum
in hūc mundū venerant qntūlibet de virtu
te iuſticie hñent ex corpibus educti in ſinum
celeſtis patrie recipi non poterant. vñ iacob
Geñ. xlv. dixit. Salutare tuū expectabo do
mine. Idem. Lugens deſcendā in infernū.
Item balaam in ſpū ꝓphetie Nume. xxiij.
dixit. Videbo eū ſed nō modo intuebor euȝ
ſed nō ꝓpe: eo ꝙ qntumlibet ſancti eſſent in
lymbo tñ captiui tenebant. donec ꝑ beneſici
um crucis ipi ⁊ nos ab illis fuimus miſeri
corditer liberati. Scdo reuerendū lignum
crucis benedictum dicit. quia per illud ſolo
le virtutū gratiarū ⁊ meritorū in ſummo per
oñia multiplicari pariter ⁊ ditari. Naȝ tue
rita xp̄i ⁊ omniū ſanctorū in virtute paſſio
nis coadunata participamus ⁊ ꝑ omnia cō
municamus: vt deus poſſit nobis dicere il
lud Geñ. xxx. Modicū habuiſti antecꝫ veni
rem ad te: ⁊ nunc diues effectus es. benedi
xitcꝫ tibi deus ad introitū meū. hinc. i. Co
rinth. i. Gratias ago deo meo ꝓ omnibꝰ vo
bis: qꝛ diuites facti eſtis in illo: ita vt nihil
vobis deſit in vlla gratia. Tertio glorioſum
lignū venerande crucis noſtre benedictum
dicitur ꝓpter celeſtis regni apertionē et no
ſtram introductionē. Nam ꝑ crucis paſſio
nem celeſtis regni ianua eſt aperta. qđ pul
cre figuratū legitur Nume. xxxv. vbi dicit.
Exules ⁊ profugi ante mortē pontificis nul
lo modo in vrbes ſuas reuerti potuerūt. ſed
remanebunt in vrbibꝰ refugij. donec ſacer
dos magnus qui oleo ſancto vnctus fuerit
moriatur. hinc ipſe dñs per p̄s dicit. Sin
gulariter ſum ego donec tranſeaȝ. quia nul
lus qntumlibet ſanctus celū introire potuit
quouſcꝫ in ligno crucis per mortem chriſti
preuaricationis delictū eſt ſolutum. ¶
Expedito ergo primo membro ſcilicet de li
gni benedictione. nunc ſeruato ordine: dicē
dum eſt de crucis diuiſione. Sciendum er
go ꝙ in paſſione domini triplex erat crux ſci
licet mali latronis: ⁊ boni latrōis ⁊ crux xp̄i
que tres cruces deſignant triplex martiri
um. De prima cruce mali latronis deſcen
ditur ad infernū. de ſcda ad celum. de tertia
cruce xp̄s trāſijt in ſup̄mā plenitudinē oīm
bonorum ſuorū. Hec autē triplex crux vſcꝫ
in finem ſeculi habet martires ſuos. Oportet
enim oēm hominē velit nolit in alīq cru
ce iſtarū triū pendere ⁊ martiriū ſuū com

plere. Nam mali homines ⁊ magni pecca
tores pendent in cruce mali latronis. de q̄ ⁊
ipi cum malo latrone tranſeūt ad infernuȝ.
Q aūt tales habeant martiriū ipi de ſe fatē
tur Sap̄. v. Laſſati ſumus in via iniquita
tis ⁊ ambulamus vias difficiles. de quibus
dicit Iere. Vt inique agerent laborauerūt.
Boni aūt homines qui ꝓpter deū abſtinent
a peccatis ⁊ faciunt bona q̄ poſſunt. pendent
in cruce boni latronis ⁊ cū eo ꝑueniūt ad re
gnum celoꝝ. Perfecti aūt ſancti: qui ꝑfecte
imitantur dñm nō declinantes ad dexteram
nec ad ſiniſtram: cū xp̄o pendent in ſua cru
ce. tranſeuntes de illa ad ſuprema p̄mia per
fectorū. Et qꝛ nemo declinare poterit niſi in
aliqua cruce iſtarū triū martirium patiatur.
eligat quiſcꝫ in qua cruce ſuū cupiat marti
rium ſuſtinere. Nam ad labores ⁊ paſſiōes
ex prima preuaricatione addicti ſumꝰ: vt ne
mo valeat his carere. Hinc Geñ. iij. dicit.
In ſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo. Iteȝ
Iob. Non inuenit in terra ſuauiter viuenti
um: ⁊ ſubiūgit. Sicut auis ad volandum:
ſic homo naſcit ad laboreȝ. Et qꝛ nemo ſine
cruce paſſionū viuere poterit ſuꝑ terraȝ. eli
gat qui prudenter ꝓ ſe agere voluerit crucē
ſalutarē. a qua tandē feliciter abſolutus vi
uat cū dño in eternū. Declinans crucē ma
li latronis in qua cū eodem latrone huiꝰ ſe
culi filij: id eſt oñes peccatores cruciantur ⁊
de pena huiꝰ cruciatus tranſeūt ad infernū
eternaliter cruciandi. Nunc has cruces bre
uiter ꝑcurramus vt videamus qui in q̄ cru
ce pendeant: ⁊ q̄s quilibet in ſua cruce ſuffe
rat cruciatus. Eſt ergo prima crux mali la
tronis: ⁊ cū eo omniū pctōꝝ qui cruciant et
fatigantur vt ea ſibi attrahant q̄ in hoc ſecu
lo ꝯcupiſcunt. quoꝝ alij inhiant honoribus
alij diuitijs. alij voluptatibꝰ. que vt ꝯſequā
tur duriſſimis afflictionibꝰ atterūtur. qꝛ vt
dicit Eccle. Non eſt ei bene qui aſſiduꝰ ē in
malis. de quibꝰ dicit Bern. Sunt qui labo
res ſuſtinent ſed nō eſt eis ps. nam ideo vi
gilat raptor circa montē ferro veſtitus vt pre
dam rapiat. vigilat fur vt domū fodiat. vi
gilat luxurioſus vt ſuā expleat voluntatem.
Sed hi oñes longe ſunt a dolore quē dñs
ꝯſiderat. ſed de his doloribꝰ tranſeūt ad eter
nos. de quoꝝ doloribꝰ dicit Boetius. O q̄
multis amaritudinibꝰ hūane felicitatis dul
cedo reſperſa eſt: ⁊ ſubiūgit. Anxia enim res
eſt hūanoꝝ bonoꝝ ꝯditio. que vel nunq̄ to
ta ꝑueniat vel nunq̄ perpetuo ſubſiſtat.
Habet autem hec crux peccatorum quat
tuor cornua. que eos miſerabiliter cruciant
⁊ affligunt: vt nunq̄ ad momentuȝ tempo
ris requieſcant. Nam ſuꝑior ps crucis eſt
ſuperbia q̄ laborant vt alijs dñentur. Infe
rior pars luxuria vt voluptatibꝰ delectētur
Dextrum cornu auaricia vt diuitie acqui
rantur. ſiniſtrū vero inuidia q̄ de bonis alio
rum cruciant. Ex his q̄tuor infectionibus
torquētur vt nunq̄ requieſcāt. de quibꝰ Ie
re. Impij q̄ſi mare feruēs qđ quieſcere non
poteſt. Vel poſſumus dicere ꝙ hec crux pec
catorū ex q̄tuor timoribꝰ ꝯſtat. ſemꝑ enim
ſunt in timore grauiſſimo ꝯſtituti. nam ſu
perior ps crucis eoꝝ eſt timor de offenſa dei.
inferior timor inferni. retro peccata ꝯſequen
tia ⁊ accuſantia. ante durū ⁊ ſeuerū dei iudi
cium. ex quibꝰ q̄tuor ꝯfluentibꝰ ꝓfecto ſup̄
modū cruciant. de quibꝰ in ꝓuer. Siue ira
ſcatur ſiue rideat nō inueniet requiē: qꝛ dicit
ſapi. Semꝑ preſumit ſeua ꝑturbata cōſci
entia. de quibus ⁊ iob. Sonitus terrorum
ſemꝑ in auribꝰ eius. Et qꝛ de hac cruce ma
ledicta itur ad perpetuos cruciatus. idō hac
cruce derelicta cū bono latrone cruci pñie cō
figamur: qꝛ de illa omni certo certiꝰ cū bono
latrone ad purgatoriū vel ad celi gaudia ve
niemꝰ. ¶ Scda ḡ crux eſt boni latro
nis: ⁊ eſt crux penitentiū hñs q̄tuor cornua
ſicut prima. Nam ſuꝑior ps huiꝰ crucis eſt
dolor ⁊ ꝯtritio de offenſa dei: cui includimꝰ
oñia penalia. q̄ ad placandum deū ei poſſu
mus exhibere. ſicut eſt ꝯfeſſio. ſatiſfactio. do
lor. gemitꝰ. luctus ⁊ oēs deuotiōes q̄ de ſu
periori ꝑte cōis ex corde dolētis ꝓcedere vi
dentur. hec inq̄ oñia in vnū ꝯgeſta ⁊ ſurſū
ad placandū deū euaporata ꝓ ſuꝑiori parte
crucis accipe poſſumꝰ. Scda ps huius cru
cis eſt ps inferior in quā ꝑteȝ pedes de terra
eleuati duro clauo ꝯfiguntur. per qđ oñis
terrene ꝯſolatōis abdicatio intelligit. Nā ꝑ
pedes affectiōes accipimꝰ q̄s de terra leuāꝰ ⁊
cruci ꝑ clauū affigimꝰ cū eaſdem affectiōes

ab omni terrena ꝯſolatione longius ſepera⸗
mus ⁊ ꝑ clauũ diuini timoris cruci xp̄i paſ
ſioni eiꝰ ꝯfigimus: nihil aliud cogitãtes ni⸗
hil nos ſcire arbitrantes niſi ieſum xp̄um ⁊
hunc crucifixũ. Tertia ps huiꝰ crucis eſt cor
nu dextrũ cui etiã dextra manus cõfigit̃. per
quã manũ q̄ prompta ē ad largiendũ igno⸗
ſcibilitas q̄ eſt virtus inter oēs virtutes lar
giſſima deſignat̃. hec eñ virtus vt ait Criſ.
maxime hoiem aſſimilat deo. qui nõ ſolum
ſuis crucifixoribꝰ indulſit: ſed ⁊ ꝓ eis apud
prēm intercessit dicens. Pater ignoſce illis
q2 neſciũt quid faciunt. Propter qd̓ de hac
virtute in ſcriptura ſepiꝰ ãmonemur. q2 nũ
q̄ȝ deũ offenſum placabimꝰ niſi ⁊ nos nr̄is
offenſoribꝰ ignoſcamus. Hinc di. eccl̄. Re⸗
linque ꝓximo tuo nocenti te ⁊ tũc deꝓcanti
tibi peccata ſoluent̃. ⁊ itez. In hoiem ſimi⸗
lem ſibi nõ habet miam ⁊ ꝓ peccatis ſuiſ de
precabitur. hinc veritas math. Dimittite ⁊
dimittemini. q2 ſi vos nõ dimiſeritis. nec pr̄
veſter celeſtis dimittet vobis. Quarta parſ
huiꝰ crucis eſt cornu ſiniſtrũ. ꝑ qd̓ ablatorũ
reſtitutio deſignat̃. q2 vt ait Augꝰ. Nõ dimit
titur pctm̄ niſi reſtituat̃ ablatũ. dicit̃ eñ Le
ui. vi. Redde oīa: ⁊ q̄ per fraudem volueras
obtinere reintegres. hinc. iiij. Re. iiij. Reſti
tue ei oīa q̄ ſua ſunt. qd̓ nõ ſolũ intelligen
dũ eſt de rebꝰ: ſed etiã de fama. de honore et
de omni bono hoīs indebite ablato: q2 coraȝ
deo imo a deo maledicti ſũt qui ꝓximo ſuo
quicq̄ȝ de fama vel honore ſuo ſurripiũt dicē
te dño deute. xxvij. Maledictꝰ qui tranſfert
terminos ꝓximi ſui. Tertiã crucē q2 alta ni⸗
mis eſt ⁊ ſublimis: ⁊ magni ſunt ꝑ oīa qui
cũ chriſto pendent in ea vſq̄ȝ ad feſtũ exalta⸗
tionis ſeruabimus.

·XLVI·

Sermo de ſancto Johanne baptiſta.

Johannes ē no

men eius Luce. i. J Dicit
quidã doctor. Nomina ſunt in
uenta ad ſignãdas res. vbi g̃ multe ſũt res.
ibi oportet multa hrī noīa ad ſignandas res
multas. Cũ ergo glorioſus iſte princeps ꝓpter
vite ſanctitatē multas hēat ꝓrogatiuas pre
ceteris ſanctis. ideo ad exprimendas illas
oportuit eũ multis noībus appellari. De q̄
bus noībus ꝓpter pluritatē que mł eſt tedij
cauendã. tm̄ tria eiꝰ nomina in mediũ ꝓfe⸗
ramus: vt ex eiſdē ſaltē tenuiter huiꝰ princi⸗
pis ꝓrogatiuas ꝯgnoſcamꝰ. Dicit̃ n. iohã.
vox ⁊ angelus. Qui ꝓpter hoc plura hēt no
mina. q2 vno vocabulo eiꝰ ſanctitas non po
terat explicari. de primo de io. i. Fuit homo
miſſus a deo cui nomē erat ioh. de ſcd̓o Je
re. xl. Vox clamãtis in deſerto. de tertio per
malach. iij. Ecce mitto angelũ meũ. dicitur
aũt ioh. ꝓpter grãm preuenientez. vox ꝓpter
grãm concomitantē. anglus ꝓpter grãm cõ⸗
ſummantē. Primã grãm habet illud ꝓco⸗
nium Jere. i. Priuſq̄ȝ te formarez in vtero
noui te. ꝓpter ſcd̓az illud Jere. Dñs ab vte⸗
ro vocauit me. ꝓpter tertiũ habet illud mat.
Inter natos mulieꝝ ⁊c̃. Hec de laude huiꝰ
magni principis breuiter tacta ſint. Nunc
materia ſmonis ad nrãm edificatõem q̄ntũ
dñs dederit ꝯuertentes effectuſ iſtoꝝ noīm
⁊ realē veritatē totis viribꝰ inducētes q̄s vi
delicet effectꝰ tũc miſericorditer ꝯſequimur
ſi q̄ntũ poſſumus ad grãm habilitamur. vo
cem imitamur ⁊ ad ꝓfectũ angeli conamur.
De primo g̃ noīe ioh. qd̓ grã interpretatur
ſit primꝰ ſmo: virtutē gratie aliq̄liter expo⸗
nētes. De ſcd̓o noīe vox ſit ſcd̓s ſmo. quõ ꝑ
vocē dei intus loquētis ⁊ ꝓmouētis ꝓmo⸗
ueamur inſinuãtes. De tertio noīe angeluſ
ſit tertius ſmo: quõ virtuteſ ⁊ ꝓprietates an
geli nobis applicare debeamus alõge depin
gentes. Dicturi g̃ de grã tria de ipſa ꝑ ordi⸗
nem ꝓſequimur ſcȝ de eiꝰ deſcriptiõe. diui⸗
ſione. noſtra diſpoſitiõe. Hec deſumētes pri
mo dicamus de gratie deſcriptiõe: vt ꝑ eiꝰ
deſcriptionem qualemcunq̄ȝ eius noticiam
habeamus. Verum quia gratia ad diuerſa
comparatur. ideo ex eadem diuerſa compa⸗
ratione diuerſas recipit deſcriptiões. Com⸗
paratur eñ gratia ad gratie largitorē tanq̄ȝ
ad ſuũ principiũ: ⁊ ſic eam notificat yſido.
dicēs. Gratia eſt diuini mũeris donũ ꝑ qd̓
bone volũtatis ē exitꝰ. Gratia eñ dei rãgenſ
⁊ mouēs volũtatē excitat eã in opus. Aliqñ
vero ꝯpat̃ ad ſubiectũ in q̄ ē ſcȝ in aīa: ⁊ tũc
ſic deſcribit̃. Grã eſt nitor aīe ꝑ quã recõcili
atur ⁊ grata efficit̃ deo. Aliqñ ꝯpat̃ ad ſuũ
oppoſitum ſcilicet peccatum: ⁊ tunc ſic deſcri

bitur. Gratia eſt iuſtificatio ⁊ remiſſio pec⸗
catorum. quibꝰ dimiſſis in ſortez computa⸗
mur ⁊ numerũ filiorũ dei. Aliquando ergo
comparatur ad ſuũ effectum quē operatur
in nobis. ⁊ tunc ſic deſcribit eã Criſ. dicens
Gratia eſt ſuauitas mentis ⁊ delectatio cor
dis. Aliquãdo vero gratia compatur ad ſu⸗
um premiũ. quod ꝑ gratiã conſequimur. et
tunc ſic deſcribit̃. Gratia eſt ſimilitudo glo⸗
rie. Itē Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Da
tur etiam alia deſcriptio generalis ex omni⸗
bus his contexta que talis eſt. Gratia ē for⸗
ma a deo data ſine meritis (⁊ hoc q̄ntũ ad
gratiam gratis datam) gratum faciens ha⸗
bentem (⁊ hoc q̄ntum ad gratiam gratũ fa⸗
cientem) ⁊ opus eius bonum reddens (quã
tum ad gratiã conſummantē). Et hec deſcri
ptio tangit omnē gratiam ſcȝ preuenientez
comitantem ⁊ gratiã conſummantē. Item
datur alia deſcriptio gratie gratis date ſcȝ.
Gratia eſt manifeſtatio ſpiritus ad vtilita⸗
tem ⁊c̃. que enumerat Apꝰ. i. Corin. xij.

R Scd̓o dicendum eſt de gratie diuiſio
ne quã trimembrem ponit Bern. dicēs. Tri
plicem gratiam fratres diuinitus accepimꝰ
Primã q̄ vocamur. ſcd̓az qua adiuua
mur. tertiam qua ꝯſummamur alias cõfir⸗
mamur. prima nos incitat. ſcd̓a ꝓuehit. ter⸗
tia ꝑficit. Omiſſis aũt ſcd̓is ⁊ tertijs que in
ſequētibus ſmonibus habent locũ. De pri
ma gratia ad hunc ſmonem ꝓprie ꝑtinentē
proſequamur. Hec itaq̄ȝ prima gratia que
alio noīe dicit̃ gratia gratis data: eo q2 nos
per eam deus preuenit ⁊ incitat ad ſalutem.
Hec diuiditur in ſex gratias ꝑtiales. Nã
gratie gratis date: aliqua eſt ⁊ dicit̃ genera⸗
lis. ſpecialis. ſingularis. habitualis. actual̓
⁊ alia naturalis. Prima ergo que generaliſ
dicitur eſt gratia creatiõis: que cõmunis eſt
omnibꝰ creaturis ⁊ maxime ratione vtenti⸗
bus. per quã de nõ eſſe ī eſſe tam nobile nos
deus creauit. An nõ gratia maxima qui heri
nihil fuimus: ⁊ hodie inter tot milia creatu
rarum ſumꝰ nobiliſſima: cui ad ſeruiendũ
oĩa alia ſunt creata. ps. Omnia ſubiecisti
ſub pedibꝰ eius. Geñ. Dominamini piſci⸗
bus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ beſtijs terre.
Hinc gloriando dicere poſſumꝰ illud apli ⁊
ſinguli de ſeipis glorianter dicere pñt. Cũ
autē placuit ſcȝ deo ſegregauit me de vtero
matris mee ⁊ vocauit me ꝑ gratiã ſuaȝ. Se
cunda gratia dicit̃ ſpecialis q̄ contractior eſt
q̄ȝ prima. ſcȝ gratia redemptiõis: qua ꝑ ſan
guinem xp̄i ieſu redempti ſumus Johan. i.
Gratia ⁊ veritas per ieſum xp̄um facta eſt.
Itē Tit. ij. Apparuit grã ſaluatoris noſtri
dei: nõ ex opibus iuſticie que fecimus nos:
ſed ſm ſuaȝ miam ſaluos nos fecit. ⁊ infra.
Juſtificati gratia grã ipſius vt heredes ſimꝰ
ſm ſpem vite eterne. Que ideo ſpecial̓ grã
dicit̃ ab illa prima. q2 multi ſunt vocati pau
ci vero electi. plures eñ ſunt creati q̄ȝ ꝑ paſ⸗
ſionē ſaluent̃. de his duabꝰ gratijs di. bern.
Quid retribuam dño ꝓ omnibꝰ q̄ retribu⸗
it mihi. In primo opere me mihi dedit. in ſe
cundo ſe. ⁊ vbi ſe mihi dedit me mihi reddi⸗
dit. Tertia gratia dicit̃ ſingularis. quã vni⸗
cuiq̄ȝ ſingulariter exhibet dñs: vt ſunt inter
ne inſpirationes: ⁊ alie q̄leſcunq̄ȝ ꝓmotiões
De quibꝰ dicit Apꝰ. Vnicuiq̄ȝ noſtrũ da⸗
ta eſt grã ſm menſurã donatiõis xp̄i. ⁊ iterũ
Vnuſquiſq̄ȝ habet donũ a deo. vnus ſic ali⸗
us vero ſic. Sicut eñ deus ſinglis homini⸗
bus ſinglas diſpoſitiões depingit in facie.
ſic etiã ſingul̓ ſinglas grãs impartit̃. L
Quarta grã dicit̃ habitualis. q̄ naturis ho
minũ virtutes inſerit naturales. verbi grã.
Sunt hoīes qui nõ ex infuſa vel bonis exer⸗
citijs acquiſita grã: ſed a natura ſunt miſeri
cordes vt ad omnē miſericordiã faciliter per
effluãt. de q̄ miſericordia dicit ioh. Ab infan
tia creuit mecũ miſeratio. Et ſunt hoīes na⸗
turaliter timidi timore ſeruili. ⁊ ſũt alij ma⸗
gnanimes naturaliter. ⁊ ſic de reliq̄s ex eiſ⸗
dez habitibꝰ qui ex inſertis virtutibꝰ ad vir
tutes gratuitas ⁊ gratũ faciētes facilime in⸗
clinãtur. Quĩta grã dicit̃ ⁊ eſt actual̓ ꝑ quã
vel locutiõe vel in ꝑdicatiõe vel opatiõe. vt
in exemplari q̄licunq̄ȝ exhibitione preuenti
ad bene agendum homines commouentur
De quibus dicitur Roma. xi. Sine peni⸗
tentia ſunt dona dei ⁊ vocatio. Quicquid
ergo in nobis vel etiam coram nobis de ge⸗
nere locutionum. operationum a deo vel ab
homine agitur. quod ad bonum agendum
nos poterit commouere actualis vocat̃ gra⸗

tia gratis data. quam in euangelijs legimꝰ
multipliciter exhibitam. Petrum namq₃ ⁊
andream hac preuenit gratia: lenibus ver-
bis eos commonendo dicens. Venite poſt
me faciam vos piſcatores hominum. Pau
lum proſtrauit ſubito duris verbis ipſum cor
ripiendo dicens. Saule ſaule quid me per
ſequeris? Alium preuenit voluntatem ſuã
dulcibus verbis demulcendo cum dixit.
Vis ſanus fieri? Alium coacte compulit:
vt patris ⁊ matris ſepulturam denegaret.
qui cum diceret. Domine permitte primũ
ſepelire patrem ⁊ matrẽ. Reſpondit ei. Di-
mitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. ⁊ ſic
multiformis dei gratia ſalutem hominum
multiplici ac inſcrutabili pietate diſpenſat
ac ſui congruentiam vniuſcuiuſq₃ gratiam
ſue vocationis miſericorditer impartitur.
Sexta gratia dicitur naturalis que nature
inſerta creſcit ⁊ proficit cum natura. ſicut eſt
ſanitas corporis. fortitudo membrorũ: ⁊ bo
na complexio. ⁊ alie valitudines corporales
quibus omnibus cum ea ad bonum cõuer-
timus adiuuamur. Vnde Gregorꝰ. Omnia
bona ⁊ dona nature quibus vnus faciliꝰ q̃₃
alter poteſt ire ĩ actus meritorios vocat gra
tiam gratis datã. Hec ſunt gratie gratis da-
te quibus a domino preuenimur vt ex eis ex
citati ⁊ commoniti ⁊ adiuti ire in actus me-
ritorios facilius valeamus. Hinc Bern.
Conatus liberi arbitrij ad bonum caſſi ſunt
ſi a gratia non adiuuantur ⁊ nulli ſi non ex
citantur. Excitat ergo liberum arbitriũ du₃
ſeminat cogitatum. ſanat dum mutat affe-
ctionem. roborat dum producit ad actũ. ſer
uat ne ſentiat defectum. Hinc Bonauentu
ra ſuper ſcdm ſententiarũ que. xxvi. has gra-
tias notificat ſic dicens. Quicquid illud ſit
quod ſuperadditum eſt naturalibus adiu-
uans aliquo modo ⁊ preparans voluntate₃
ad habitum vel ad vſum. ſiue illud gratum
ſic datum ſit habitus. ſicut timor ſeruilis vl'
pietas aliquorũ viſceribus inſerta ab infan
tia: ſiue etiam ſit alius actus: ſicut vocatio
vel aliqua locutio: qua deus excitat animũ
hominis vt ſe requirat. totum eſt de rõe gra
tie gratis date. ſine qua vix aut nunq̃₃ alicu
ius hominis vſus liberi arbitrij reparatur.

⁊ ſine hac concedendum eſt liberum arbitri
um nunq̃₃ ſe poſſe diſponere ad gratia₃ gra
tum facientem. Hec ſunt gratie quibus inici
amur ad ſalutem quas alij audiunt ⁊ emen
dantur. alij obaudiunt ⁊ indurantur. ſicut
de eodem vino potato ſani iocundantur ⁊ in
firmi febricitantur. Verum quia ſine gratia
deo nunq̃₃ hoc placuit. ideo quibꝰ exercitijs
deus maxime motus gratiam nobis tribu-
at eſt videndum. ¶ Tertio ergo in-
quirendum eſt de noſtri ad gratiã habilita-
tione. ⁊ hoc conſiſtit in tribus. ſcilicet ſi deũ
timeamus. nos coram deo humiliamus. et
gratos nos exhibeamus. Hec tria ſ₃ timor
humilitas ⁊ gratitudo: deum inclinant ad
gratiam nobis danda₃. Primo dico mere-
mur gratiam ex timore. Facile autem deu₃
timebimus ſi timoris materia₃ vndiq₃ nos
cinctam apertis oculis videamus. Nam ſi
ſurſum aſpicimus: videmus deum quẽ of-
fendimus. ſi infra infernum quẽ meruimꝰ.
ſi retro peccata que commiſimus. ſi ante iu-
dicium qđ nõ euadimus. ſi intra defectꝰ q̃s
incurrimus. ita vt his omnibus conſidera
tis proni corruamur in terra₃ clamantes in
celum illud Iere. x. Quis non timebit te o
rex gentium ⁊c̃. Hinc Bern. In veritate cõ
peri ⁊ didici nil eque efficax eſſe ad gratiam
promerendam retinendam ac recuperandã
q̃₃ ſi omni tempore videaris non altum ſa-
pere ſed timere. Time ergo cũ arriſerit gra-
tia. time cum abierit. time cum denuo redi
erit. Succedant ſibi viciſſim in animo tuo
tres iſti timores ſm ꝙ gratia adeſſe dignat'
vel offenſa recedere vel cum redire placata
ſentitur. Cum adeſt time: ne non digne ope
reris in ea. ꝙ ſi receſſerit tunc ampliꝰ timẽ-
dum tanq̃₃ mox caſurus. Time g̃ ⁊ contremi-
ſce deo vt ſentis tibi irato. nec dubitas ĩ cau
ſa fuiſſe ſupbiam etiã ſi non appareat. etiam
ſi nil tibi conſcius es. iam vero ſi reciprocata
redierit: tunc multo amplius timendum: ne
forte contingat recidiuum. Beatus es. ſi tri
plici timore iſto cor tuum repleueris. ¶
Scđo habilitamur ad gratiam promeren-
dam ex humilitate. Quanto enĩ hũiliores
nos deo exhibemus. tanto in gratia erimus
abundantiores. vnde Iere. Omnis vallis

implebitur. qꝛ vt ait ps. Inter mediũ mõ-
tium tranſibũt aque. Vnde illa glorioſa in
cantico ſuo cecinit ſe meritum diuini partꝰ
ex humilitate conſecutã dicens. Quia reſpe
xit humilitatem ancille ſue. Hinc de his du
obus ſcilicet timore ⁊ humilitate dicit domi
nus per his. Ad quẽ reſpiciam niſi ad humi
lem ⁊ trementem ſmones meos. ac ſi dicat:
Cui dabo gratiam niſi timentibꝰ ⁊ humili-
bus. Ac ſi dicat nulli alteri. hinc Iaco. iiij.
Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus aũt dat
gratia₃. hinc Gregꝰ. Quelibet aſſint bona
opera nulla ſunt: niſi ex humilitate condiã-
tur. In cunctis ergo que agitis radicem bo
ni operis humilitatem tenete. nec eos q̃bus
iam ſuperiores: ſed quibus inferiores eſtis
aſpicite. vt meliorum exempla vobis propo
ſitis ad maiora ſemper aſcendere valeatis.
Item Augꝰ. Nihil nos ita gratos deo facit
q̃₃ ſi vite merito magni ⁊ humilitate parui
ſimus. qui ergo humilitatem que eſt mater
virtutum neſciunt vſum ſui laboris ꝑdunt
etiam ſi bona videntur que ſtrenue operã
tur. Et ideo vt ait Bern. Inſipiens ⁊ inſa-
nus eſt quicunq₃ in alijs vite meritis ſeu in
alta religione q̃₃ in ſola humilitate confidit
Propter qđ omnibus alijs omiſſis de ſola
humilitate ſaluator monuit. ꝓponens ſe no-
bis exemplum dicens. Diſcite a me qꝛ mi-
tis ſum ⁊ humilis corde. ſuper quo Bern.
Sublimis deus: ſed non ita tibi ꝓponitur.
Sciendum autem ꝙ ad hanc virtutẽ hu
militatis tribus gradibus ſiue paſſibꝰ poſ-
ſumus peruenire. ſcilicet ſi dei occultum iu-
dicium pertimeſcimus: ſi defectos noſtros
cognoſcimus: ⁊ ſi meliores nobis ſemper in
ſpicimus. Primo dico ad incuruanda₃ cer
uicem noſtrã multum valet: ſi occultũ dei iu-
diciũ ſemper ꝑtimeamus: dicẽtes in cordibꝰ
noſtris illud Eccles. ix. Sunt iuſti atq₃ ſa-
pientes ⁊ opera eorum in manu dei ſunt: et
tamen neſcit homo vtrũ amore vel odio di-
gnus ſit. ſed oĩa reſeruant' in futurũ incer
ta. Scđm quod valet ad humilitatem eſt:
ſi noſtros defectus ſemper inſpiciamus faci
entes ſicut machabei. de quibꝰ dicit'. i. ma-
cha. iiij. Vt viderunt ſanctificationem deſer
tam ⁊ altare prophanatũ ⁊ portas exuſtas

⁊ in atrijs virgulta nata: quaſi in ſaltu. ſcin-
dunt veſtimenta ſua ⁊ planxerunt planctu
magno. Et impoſuerunt cinerem ſuper ca-
put ſuum ⁊ ceciderunt in facies ſuas ⁊ cla-
mauerunt in celũ. Nullus enĩ adeo ſanctus
eſt: quin inueniat humiliationis materia₃
in ſeipſo. iuxta illud mich. vi. In medio tui
hũiliatio tua. Hinc Bern. Si te ad lumen
veritatis intus in animo ſine palpatione ſi-
ne ſimulationes diiudices. nõ dubito quin
humilieris ⁊ tu in oculis tuis factus humi
lior. ex hac cognitione tua: ⁊ q̃nto altius ꝓ-
fecerit tanto amplius inuenit qđ eu₃ humi
liat. Sancti enim viri quo apud deũ altius
proficiunt. eo ſubtilius indignos ſe eſſe de-
prehendunt. quia q̃nto proximiores luci ſũt
tanto ſibi foras deformes apparent. Vnuſ-
quiſq₃ enim ſibi dum tactu veri luminis il-
luſtratur oſtendit'. ⁊ vñ cognoſcit in lumĩe
quid ſit iuſticia. inde erudit' vt videat quid
ſit culpa. ¶ Tertio ad humilitatẽ in
nobis plantandam valet ſi meliores ſemꝑ
pre oculis habeamus: in quoꝝ comparatiõe
erimus viles nobis: vt dicere poſſimus il-
lud Nume. xiij. Vidimus q̃ſdam de gene-
re gyganteo: quibus compati quaſi locuſte
videbamur. Hinc Bern. Quãdiu paruulus
es pedagogum tibi ꝓcurabo: elige tibi meo
conſilio hominẽ cuius vite exemplar cordi
tuo ita inſedeat: vt quotiens eius recordatꝰ
fueris: ad reuerentiam cogitati aſſurgas: et
temetipſm ordines ⁊ componas ac ſi pſens ſit.
Tertium humilitans nos ad gratiã eſt gra
titudo vt vic₃ grati ſimus ad om̃em gratiã
quã exhibet nobis deꝰ. qđ monet apꝰ. Gal.
iij. dicens. Grati eſtote. qđ tunc digne agi-
mus ſi omni gratie cũ gratiarum actione ac
currimus: nec per mentis ignauiã vel q̃lem
cunq₃ incuria₃ minimã preterimus. Bern.
Felix qui ad ſingula dona gratie redit ad
eum in q̃ eſt plenitudo gratiaꝝ. cui dũ ꝓ ac
ceptis nos ingratos non exhibemus. locu₃
in nobis facimus gratie: vt maiora adhuc
accipere mereamur. omnino enĩ ſola nos
ingratitudo a profectu conuerſationis im-
pedit. dum quodãmodo ãmiſſu₃ reputãs da-
tor qđ ingratꝰ accepit: cauet ſibi de ceto ne tã
to plura ꝑderet q̃nto plura daret ingrato.

Unde tres eſt gratie in hac parte grãm ſub-
trahere· unde cautos nos reddidit dñs Jo.
vi· dicens. Colligite fragmenta ne pereant·
fragmenta enim grãꝝ pereunt ⁊ perdũtur ſi
non colligũtur. Quarto dicendũ eſt de gra
tie fructificatione: hoc eſt de effectibꝫ ſiue vo
luntatibus quas gratia operatur in nobis.
De quibꝫ dicendũ ꝙ Bonauẽtura magnꝰ
doctor ſup· ij· ſentẽtiarũ que· xxvi· effectꝰ gra
tie enumerat ita dicens. Gratie eſt decorã-
dare· reformare· viuificare· aſſimilare· ſur-
ſum leuare· vnire· ſtabilire: quoꝝ executio-
nem qꝛ ſermo in longũ protraheretur eſt occaſio
ne ſumpta i alijs ſermonibꝫ pſequamur lar-
gitore gratie adiuuante ieſu chriſto.

XLVII Sermo de eodem

Ego vox clamã-
tis in deſerto Math· iij· Dicit
Gregorius. Sanctoꝝ mentes
cũ creatoris ſui potentiã intenta ꝯtemplati-
one conſiderant vileſcũt eoꝝ animo virtu-
tes quas hñt: ⁊ tãto fiunt apud ſe humiles
quanto eis illud altũ eſt ꝙ ſup angelos ſonat.
Hinc iohãnes qui in tantã ſanctitatis ſub
limitatem excreuerat: vt a iudeis xp̃s credi
potuiſſet nũcijs ad ſe miſſis ⁊ inquirentibꝫ:
Tu quis es: vt demus reſponſum his qui
miſerunt nos· reſpondit. Ego vox clamãtis
in deſerto: ex eo ſpiritu vocans ſe vocem quo
abraam puluerẽ: quo dauid canẽ mortuũ.
¶ . Expedito ergo vno nomine ſcꝫ iohã
nes in priori ſermone· nunc dicendũ eſt de
ſcd̃o nomine ſcꝫ vox· de quo tria per ordinẽ
dicantur: ſcilicet de iohannis ab hac voce de
nominatione· ſcd̃o de eiuſdem vocis expoſi-
tione· tertio de per vocem pmotione. Hec p
ſequentes per ordinem· primo dicamus de
iohannis ab hac voce denominatione: id eſt
cur iohannes vox nominetur: quod propter
tres cauſas legimus eſſe factũ: ſcꝫ ppter pre-
conij nouitatem· vite humilitatẽ ⁊ officij di
gnitatem. Primo dico iohannes dicitur vox
ppter preconij nouitatem· hec autẽ nouitas
in hoc conſiſtit· qꝛ ipſe primũ predicauit re-
gnum celorum dicens Math· iij. Penitẽ-
tiam agite appropinquat enĩ regnum celoꝝ
quod a prioribus predicatoribꝫ ⁊ prophetis
vſqꝫ ad iohannem non eſt auditũ· hinc ſal-
uator math· xi· dixit. A diebꝫ iohannis bap.
vſqꝫ nunc regnum celorũ vim patitur: ⁊ vio
lenti rapiunt illud· quicumqꝫ enim ſcele-
rati ſi penitentiã egerint regnũ celorũ rapi-
unt violenter. Et quia hec vox ante iohannẽ
audita nõ fuerat· ideo ppter hãc preconij no
uitatem dicitur vox iohannes. Scd̃o iohã-
nes dicitur vox ppter vite humilitatẽ· ſicut
enim nihil leuius voce: ſic ſancti viri quaſi
pro nihilo reputant ſemetipſos· quanto enim
proximiores fiunt diuino lumini: tanto re-
ſpectu eiuſdem luminis viliores ſibi fiunt.
Ex quo fit illud mirabile ꝙ quanto ſunt ſan-
ctiores tanto humiliores· hinc Gregorius.
Sancti viri quo apud deũ altius pficiunt
eo ſubtilius ſe indignos eſſe deprehendunt
quia dum proximi luci fiunt quicquid eos
in ſe latebat inueniunt: ⁊ tanto ſibi foris de
formes appareãt quanto nimis pulcrũ eſt qđ
intus vident. Idem· Sanctoꝝ mentes cũ
creatoris ſui potentiã intenta ꝯtemplatiõe
conſiderant: vileſcunt animo eorũ virtutes
quas habent· ⁊ tanto fiunt apud ſe humiles
quanto eis illud altum eſt quod ſuper ange
los ſonat. Et ideo iohãnes qui tanti eſtima
batur in pplo vt xp̃us crederetur aſſuetus di
uinis contemplationibꝫ nõ ex nomine: non
ex progenie: nõ ex ſacerdotali officio ſed vocẽ
ſe nominat. Ac ſi dicat. Sicut vox fragilis
eſt ⁊ prope nihil· ſicut ego fragilis ſum ⁊ tan-
quam pro nihilo reputandus. Tertio iohãnes
dictus eſt vox ppter officij dignitatem: quã
exponit nobis Gregꝰ· ſic dicens. Scitis fra
tres cariſſimi: quia vnigenitus filius verbũ
pr̃is vocatur· iohãne euangeliſta teſtante q̃ ait
In principio erat verbũ: ⁊ verbũ ⁊c· Et ex
ipſa veſtra locutione cognoſcitis: qꝛ vox pri-
us ſonat vt verbum poſtmodũ poſſit audiri
Ideo iohannes vocẽ ſe eẽ aſſerit· qꝛ verbũ
pcedit dominicũ aduentum: itaqꝫ precurrẽs
vox dicitur: quia p eius miniſteriũ patris
verbum ab hominibꝫ auditur· oſtendit ẽ de-
um precurſor ſuus· ſicut vox oſtendit verbũ
quia ſicut vox excitat auditũ vt verbum re-
cipiatur· ita iohannes excitauit iudeos vt
xp̃m reciperent· officij ergo dignitas in qua
precurſor extitit· hoc requirebat vt ſe vocem

nominaret: vt ſicut vox precedit verbum: ſic
precurſor debuit precedere eũ cuius erat precur
ſor. Et hec breuiter dicta ſufficiant de primo
nomine id eſt de iohãne ab hac vocis deno-
minatione. ¶ Scd̃o dicendũ eſt de
hac vocis, put nrãm edificationẽ reſpicit ex
poſitione· hoc eſt vt exponatur quid dicatur per
nomẽ vocis: ſcḋm qđ p eam noſtra moralitas
informatur. De quo ſciendũ ꝙ hoc modo vox
nihil aliud eſt niſi interna inſpiratio dei, per
quã alloquitur nobis deus monens ⁊ mouẽs
intellectũ noſtrũ quid agere debeamꝰ. Hãc
vocem auſcultauit diligẽter ps· cũ dicebat.
Audiam quid loquatur in me dominꝰ deus:
Hanc vocẽ obaudiũt negligẽter quibus di
cit dñs Math· viij· Quare loq̃lam meam
nõ cognoſcitis. Hanc vocẽ ſiue loq̃lam ap-
tius nobis exponit Gre· di· Sicut auditus
corporis excitatur voce corporali: ita ſenſus mẽtis
excitatur intellectu: qui de interioribꝫ agitur·
qđ adhuc aptius hern· declarat dicẽs. Sũt
quedam verba dei ad nos: noſtre meditatiõnes
de ipſo ⁊ eius potentia· de eiꝰ gloria. itaqꝫ lo
cutio verbi infuſio doni· reſponſio anĩe cum
grãꝝ actione ãmiratio: ⁊ elinguis eſt omnis
ania que has voces nec intelligit nec habet
ſed vt ait Gre· eandem vocẽ melius intelli
gimus ſi ab imis ad ſupiora gradientes· q̃ſi
quibuſdã paſſibꝫ aſcẽdamus. Tertium er-
go membrũ aggrediamur qđ eſt de nr̃a per
vocẽ pmotione. Hec aũt pmotio ſeptẽ gra
dibus q̃ſi ſeptem paſſibꝫ ab imo vſqꝫ ad ſũ
mum ſtatũ pfectionis pficitur· quos ps· in
pſalmo Afferte dño pſequitur ordinate. Pri
ma vox dñi eſt ſuper aquas· ſcd̃a vox dñi in
virtute. tertia vox dñi in magnificentia· quar-
ta vox dñi ꝯfringentis cedros· quinta vox do-
mini intercidẽtis flãmam ignis· ſexta vox do
mini ꝯcutiẽtis deſertũ· ſeptia vox dñi prepa
rantis ceruos. His ſeptẽ vocibꝫ dñi ducimur
ad perfectũ ſtatũ· de quibus vocibꝫ hortatur
nos idem, pphēta dicens. Hodie ſi vocẽ eiꝰ
audieritis nolite obdurare corda veſtra ⁊c.
Prima ẽ vox dñi eſt ſuper aquas· i· ſup pec
cata pñiam infundendo· ſcd̃a in virtute re-
ſiſtendi ꝯtinentiam tribuendo· tertia in ma
gnificentia in magnis opibus adiuuando·
quarta vox dñi ꝯfringẽtis cedros vicia am
putando· quinta intercidentis flãmã ignis
caritatẽ a malis affectibꝫ ſegregando· ſexta
concutientis deſertũ grãm ſubtrahendo· ſe-
ptima preparantis ceruos ad perfectũ ſtatũ
hominẽ perducendo. Reſumendo has dñi
voces. Prima vox dñi intus in ania loquẽ
dꝫ eſt ſup aquas: id ẽ ſup peccata: eo ꝙ gra
tia nullũ inueniet ſine peccato· quippe nec in
fantẽ vnius diei cuꝰ vita eſt ſuper terram.
Hec autem prima vox ſonat illud Eſa· xlvi
Preuaricatores redire ad cor· ppter qđ ad-
didit huic voci: deus maieſtatis intonuit· p
quod timorẽ incutit qui ad pñiã nos indu
cit· quã formã pñie Bern· nobis preſcribit
ſic di· Modus ꝯuerſionis quantũ mihi videtur
hic eſt. ¶ Primũ reuocamur ad nos
⁊ audimus vocẽ dicentis. Preuaricatores
redire ad cor. Idqꝫ tã efficaciter dicitur· vt
vox ipſa reducat nos ⁊ arguens ſtatuet nos
ante faciẽ nrãm· ex cuꝰ vocis efficacia ama-
ra pñia infunditur per quã oĩa peccata côte-
runtur: dicente dño per Jere· Nunquid non
verba mea ſunt q̃ſi malleus ꝯterens petras
Quod aũt per aquã peccata deſignentur idem p-
phēta inſinuat cũ dicit. Saluũ me fac deus
quoniã intrauerunt aque ⁊c. Et aliud. In-
undauerũt aque ſup caput meum: dixi pe-
rij ⁊c. Hanc vocẽ ſuper aquas deꝰ tamdiu
continuat quouſqꝫ peccata p penitentiã de-
leantur. Sed quid pdeſt penitere de culpa
ſi nõ detur grã a ſimilibꝫ abſtinendi. Nam
qui baptizatur a mortuo ⁊ iterũ tangit mor
tuum: quid pdeſt lauatio eiꝰ Eccle· xxxiiij·
Scd̃a ergo vox dñi ſonat in virtute vocãs
hanc virtutẽ gratiã ꝯtinendi de cetero a pec-
catis: vt dicamꝰ illud Cañ· Laui pedes me
os· quõ iterũ inquinabo illos: De hac vir-
tute dicitur Judith. Dedit eis deꝰ celi virtu-
tem reſiſtendi. Item ps· Deus precinxit me
virtute ad bellũ ſcꝫ reſiſtendi: ⁊ ideo ſequitur.
⁊ poſuit immaculatã vitam meã. hinc hern·
de ſubditis ſuis hanc virtutẽ cõmendãs di
cit. Quid mirabilius quam ꝙ is prius vix p bi
duum poterat ꝯtinere a luxuria· a crapula·
ab ebrietate: ceteriſqꝫ ſimilibus vicijs· nunc
ab eis continet tota vita ſua: quod maiꝰ mi
raculum· que maior virtꝰ: quam ꝙ tot iuuenes
tot nobiles vniuerſi deniqꝫ quos hic video

velut in aperto carcere tenentur ſine vincu/
lis ſolo dei amore conſtricti. Verū quia nō ſuf
ficit ſolū declinare a malo niſi adiungatur
ꝛ facere bonum. iuxta illud Eſa. Quieſcite
agere peruerſe. diſcite bene facere. ideo ſequi
tur alia vox. Tertia itaqꝫ vox dei eſt in ma/
gnificentia. per cuius vocis virtutem doce/
mur magna ꝛ fortia operari. nam difficilia
ꝛ fortia opa continuata magnos efficiūt bo
mies apud deum. Qꝫ enim homies ſup vir
tutem magna opera ſemper operentur: non
humane virtutis eſt: ſed eſt ex magnifica vo
ce diuini adiutorij intus in animo adiuuā/
tis: ꝛ fortis in corpore confortantis. Multū
autem magnificat hominem ſi eadem ope/
ra magna ꝛ continuata fiant humiliter: vt
ſic facta deo tanqꝫ nihil ſint penitus puten/
tur. quod hortatur Gregorius dicens. Ma
gnus eſſe vnuſquiſqꝫ ſtudeat. ſed tamē ma
gnum ſe eſſe aliquo modo neſciat: ne dum
ſibi magnitudinem arrogantei tribuit: hāc
inaniter amittat: ne ſicut phariſeus magna
opera ſua ſibi tribuens redigat in nihilum
ſic ꝛ nos ꝛ opera noſtra ꝛ noſipſos in nihi/
lum redigamus. Hoc ergo mirabiliter ma/
gnos nos facit ſi magna humiliter faciam⁹.
Dicit enim Bern. Magna ꝛ rara virtus eſt
vt magna licet operantem: magnum te ne/
ſcias ꝛ manifeſtatam omnibus tuam te ſo/
lum latere ſanctitatem. hoc ego ipſis virtuti
bus mirabilius iudico. Verum quanto for/
tius ſancti homines magna opera faciunt:
tanto callidius hoſtis inſidiatur doloſius:
vt eadem per admixta vicia euacuet ꝛ defor
met. ideo ſequitur iterum alia vox per quā
deus electos ſuos ꝛ dilectos preſeruet miſe/
ricorditer ꝛ defendat. Quarta ergo vox do/
mini ſanctos ſuos vlterius promouens
eſt vox domini confringentis cedros: id eſt
vicia. de quibus ſub nomie cedri dicit Eze/
chie. xxvij. Cedrum de libano tulerunt ſcili/
cet demones: vt facerent tibi malum. Hec
enim vox domini ſupra modum neceſſaria
eſt omni homini volenti proficere. nulla. n.
merita nec virtutes quicquid valent quibꝰ
vicia ſunt permixta. Hinc Leuitici prohibe/
mur cauere vicia inter bona cum dicit. Ne/
leres agrum tuum diuerſo ſemine. Diuer/
ſo enī ſemine ager ſeritur: dū bona opa per/
mixtis vicijs ſeminantur. hinc Gregorius.
Bona opera prodeſſe nequeunt. vbi mala q̄
ſurripiunt non cauentur: ꝛ ſubiūgit. Qꝫ qꝫ
labores meritorum vno vicio percuſſi ceci/
derunt: quanta bona vnius culpe gladio ſūt
perempta. Vñ dēm⁹ magna opari ꝛ bona ſem
per agere ꝛ vicia inſidiantia conatu ſimili p̄
cauere quod eſdre. iij. legimus figuratū ibi
eī ſic dicitur. Vna manu faciebant opus: et
alia tenebant gladium vt ſe ab hoſtibus de
fenſarent. Ad quod opus quia non ſuffici/
mus: tamen cum conando hoc fecerit quod
homo potuerit deus pauperi ſuo ſuccurrit e/
mittens vocem virtutis ſue que hos cedros
viciorum comminuat ꝛ confringat. S
Qꝫ autem per cedros vicia deſignentur. pa
tet ex cedri proprietatibus. Nam cedrus eſt
alta arbor que ſemper in altum ſe erigit: per
quam ſuperbia deſignatur. Itē cedrus de/
lectabilis eſt ſaporis per quem carnis cōcu/
piſcentia accipitur. Item cedrus ſtans inu/
tilis eſt: ſed ſucciſa multum valet. ſic oīa
vicia ſtantia inutilia ſunt: ſed ſucciſa id ē ex/
tincta cōtinent multū fructū. Hinc de hac
cedro dicitur Eſa. Dies domini ſup oēs
cedros libani ſublimes ꝛ erectas. hinc Iu/
dicum. ix. Egrediatur ignis de ramno ꝛ de
uoret cedros libani p̄s. Vidi impium ſup/
exaltatum ꝛ eleuatum ſicut cedros ꝛc. Vex
quia deus per predictas voces deuotā ani
mam vſqꝫ ad ſui preſentiā preparauit. nam
per primam vocem dedit peccati remiſſio/
nem. per ſcdām peccati reluctationem. p ter
tiam bonorū operum multiplicationem. p
quartam viciorum extructionem. ideo per
viam amoris infundent hoiem ſanctū mu/
tans vocē. Quinta ergo eſt vox domini in
tercidentis flāmam ignis: quod taliter con
tingit. deus enim qui vt ait Eſa. ignis con/
ſumens eſt. poſt predicta ad animam veniet
ex cui⁹ preſentia puriſſima flāma diuini ar/
doris ardet in ea. in qua vox diuini virtutis
intercidit id eſt ſeparat ab anima ſic inflam
mata omne feculentum ꝛ omne corpulen/
tum: ita vt in hac flamma nihil ſpiret. nihil
pulſet. nihil viuat. nihil appareat. nihil ſen
tiatur penitus niſi deus. Et hoc eſt quod

prefiguratum legimus Exodi. iij. Apparuit
dominus in flamma ignis. in qua flamma
nihil aliud apparuiſſe legitur niſi de⁹. quia
ſicut flamma materialis omne corpulentū
quod ſe contingit conſumit ꝛ per ſcintillas
euomit ꝛ a ſe reijcit. ſic flamma diuini ardo
ris omne corporeū a ſe proijcit ꝛ penit⁹ alie
nat. ꝛ hoc eſt quod dicit Bern. Quid facit
tam pbata dilectio niſi vt ardentis animū
ab omni penitus praua vendicat amore ad
ſe mirabiliter rapiat ꝛ vehementer afficiat.
faciatqꝫ per ſe contemnere quicquid in con/
temptu eorum apperi non poteſt. Vox ergo
domini intercidit hanc flāmam ignis: dum
de cogitationibus inſtabilitatem. de volun
tate omnem alienā caritatem. de intellectu
omnem fantaſticam ſenſualitatē. de memo
ria omnem feditatem penitus intercidit: ita
vt nihil videant oculi noſtri niſi man. ſicut
Numeri. xi. dicit. Sed quia hic flāma pro/
pter dei ſanctitatem ꝛ noſtram fragilitatē
diu durare non poterit. ſicut dicit Iob. vij
Viſitas eum diluculo ꝛ ſubito probas illū
ideo deus profectum noſtrum deſiderans
ſubiungit aliam vocem: per quā anima ſan/
cta iterum vlterius promouetur. Sexta er/
go domini vox eſt concutientis deſertū per
quā vocem temptatio deſignatur. qꝫ ſic poſ
ſumus declarare. Per deſertum enī cor no/
ſtrum intelligitur. tum propter dei deſertio
nem ꝛ omnis gratie ſubtractionem. tum p/
pter omniū beſtialium motuū progreſſio/
nem. quia proprie beſtie in deſerto cōmorā/
tur. quod deſertum ante concuti dicitur cū
per dei abeuntis cōminationē ꝛ omis gratie
ſubtractionē cor noſtrū vehementer concuti
tur. timētes qꝫ deus offenſus receſſerit. ꝛ no
lit animā amplius viſitare. Qꝫ autem a deo
ſic derelicta dici debeat deſertum. dicit Io/
hel. Quaſi ortus voluptatis terra corā eo
ſcꝫ in eius p̄ñia. ꝛ poſt eū ſcilicet poſt ei⁹ ab/
ſceſſum ſolitudo deſerti. Item Sopho. ij.
Ponet dñs ſpecioſam in ſolitudinem et in
inuium ꝛ quaſi deſertū: ꝛ accubabūt in me
dio eius greges ꝛ oēs beſtie gentiū. i. beſti
ales motus ſubtracta gratia recrudeſcunt.
Qꝫ eciā hoc deſertū ex dei abſentia cōcuti di
catur. oſtendit Bern. dicens. Dico vobis ni
hil eſt qꝫ aīa in tantū formidet: qꝫ ne gra/
tia derelicta neceſſe habeat denuo egredi ad
carnales conſolationes: rurſum carnalium
ſenſuū ſuſtinere tumultū. His itaqꝫ duobꝫ
ſcilicet flāme interciſione ꝛ deſerti concuſſi/
one alternis viciſſitudinibꝫ continuatis hoc
mirabiliter proficit. dum ex dei p̄ñia flam/
ma ardoris ſemp plus ꝛ plus intercidimur.
quouſqꝫ anima in purū ardorē inflāmeſcat
ꝛ totiens deſertum concutitur primū ad flā/
mam id eſt caritatē nutriendam. alterū ad
humilitatem conſeruandam. quouſqꝫ homo
ad perfectū ſtatū feliciter promoueſ voce dei
iterū aliud ſonante. Septima ergo vox dñi
eſt preparantis ceruos. per ceruos perfectos
homines volens intelligi. quod ex cerui pro
prietatibus cognoſcamus euidenter. T
Habet enī ceruus tres ꝓprietates: ſcꝫ in in/
greſſu celeritatem. in viſu limpitudinem ꝛ
petit altitudinem. Sic perfecti currūt velo/
citer: nihil enī de contingentibus obmittūt
ſed quantū. qñ ꝛ ſicut debent fideliter opan/
tur. ꝛ ſunt de quibꝫ dicit. ij. Regū. Aquilis
ſunt velociores ꝛ leonibꝫ fortiores. de quibꝫ
Eſa. Qui ſunt iſti qui vt nubes volant ꝛ qī
columbe ad feneſtras ſuas? Scdō ceru⁹ pe/
tit altitudinem. ſic perfectorū conuerſatio ē
in alto qui in hac peregrinatione cōſtituti ſo/
lo corpore. cogitatione ꝛ auiditate in illa pa
tria eterna conuerſati ſunt. de quorū nume
ro fuit aplus qui dicebat. Noſtra conuerſa
tio in celis eſt. hinc p̄s. Montes excelſi cer/
uis. de his duobꝫ dicit in p̄s. ex perſona per
fectorū. Qui perficit pedes meos tanqꝫ cer
uorum. ꝛ hoc de primo. ſuper excelſa ſtatueſ
me: ꝛ hoc de ſcdō. Tertia ꝓprietas ceruorū
eſt claritas in videndo: per quā illuminata
cognitio. ꝛ ex omni parte circūſpecta cōſide/
ratio deſignatur ꝛc.

XLVIII. Sermo de eodem.

Ecce mitto ange-
lum meū Malach. iij. ꝛ Marh. ij.
Dicit beatus Greg⁹. Non ſine vehementi
āmiratione cōſidero: qꝫ iohānis ꝓphetie ſpū
intra matris vterū repletus ꝛ prius ſanct⁹
qꝫ natus. ille quo inter natos mulierū ma/
ior nemo ſurrexit: qui etiā angelus meruit

appellari: pro puelle ſaltu capite truncatur. et
ille ſanctitatis tante ꝓ uſu turpiū moritur.
niſi ꝙ idcirco ſic eos premit in infimis. quia
videt quō remūererētur in ſūmis: et fortis eos
uſqꝫ ad deſpectiſſima deijcit: quos intꝰ uſqꝫ
ad incomprehenſibilia perducit. Expeditis
ergo in precedentibꝫ duobꝫ nominibꝫ ſcili-
cet iohanne et voce. nunc ordo poſtulat ut de
tertio nomine angelus videlicet quod dn̄s
dederit proſequimur. In verbis ergo propo
ſitis quattuor intelligimus. primo enim no
ſtra deuotio excitatur. ſcdō innocentie auto
ritas declaratur. tertio miſſi dignitas inſinu
atur. quarto hoc totum in noſtrā utilitatem
ordinatur. Primū ibi. ecce. ſcdm ibi. mitto
tertiū ibi. angelum meū. quartū ibi. qui pre
parabit etc. ❡ Eſt autē glorioſus iſte
princeps angelus dictus ꝓpter duo: ſcꝫ pro
pter vite ſanctitatem et officij dignitatem.
Propter vite ſanctitatem: quia in tanta vi
xit abſtinentia et ꝑcitate. in tanta laboris au
ſteritate ut humane conditionis limites ex-
cedens. iam quodāmodo non homo ſed an-
gelus merito diceretur. hinc Math. xi. veri
tas dicit. Venit iohannes neqꝫ manducanſ
neqꝫ bibens. ecce in quanta abſtinētia erat
ut etiam nec manducare nec bibere diceref.
De auſteritate etiam eius dicitur ut ſupra.
Qui mollibus veſtiuntur in domibꝫ regū
ſunt. Scdō dictus eſt angelus ꝓpter officij
dignitatem. hoc eſt ꝓpter hoc: quia tanqꝫ an
gelus et officium gerens angeli: ante faciē
eius mittebatur. Cum em̄ angeli tanqꝫ nun
cij mittantur a dn̄o dicente Gre. Tunc an-
geli dicuntur quādo mittūtur. ideo qui hic
a domino mittitur vicem gerens angeli. me
rito angelus nominaf. hinc iterum Gre. di
cit. Unuſquiſqꝫ ſi in quantū ſufficit a praui
tate proximum reuocat: ſi exhortari ad bene
operandū curat. ſi eternum regnū vel ſuppli
cium erranti denunciat: cū ſic verba ſancte
annunciationis impendit profecto angeluſ
exiſtit. Et ſic patet quomō et qua ratione io-
hannes angelus ſit vocatus. Nunc aūt ſti-
lum ad noſtram edificationem quō et nos
angeli fieri poſſimus conuertamur. Cū em̄
ſm philoſophū transferentes ſm aliquā ſi-
militudinem transferant. ideo ſi in exercitijſ
angelorum eis ſimiles erimus: merito in eo
rum nomine tranſferimur. ut et nos etiam
angeli nominemur. Sciendum ergo ꝙ
angeli triā habent in ſe: ſcꝫ puritatem. ſim-
plicitatem et inconuertibilitatem. Tria ad
deum ſcꝫ contemplationē. laudationē et am
mirationē. Tria ad proximū: hoc eſt inter
ſe: ſcꝫ dilectionē. pacis exhibitionem et infor
mationem. et ſi in his nouem exercitijs ipos
imitabimur angeli erimus et angeli nomi-
mur. Primo ergo angeli ſancti habēt in ſe
puritatem et tantam ut ſe mutuo ꝓſpiciant
et alter alterius voluntatem cognoſcat. hinc
Damaſce. dicit. Angeli ſunt quedā lumina
intellectualia ex primo lumine lumē haben
tia: non lingua nec auribꝫ indigētia ſine ſer
mone volūtates ſuas ſibi mutuo exprimen
tia. In hac ergo puritate āgelos imitamur
quod tunc facimus ſi omne qđ remordet cō
ſcientiam ꝑ profundā penitentiam et piā ex-
ercitia exhaurimus: et non minori diligētia
que exhauſta fuerint ne iterum illabantur
cuſtodimus. Et hoc efficaciter facimꝰ ſi oīa
opera noſtra ſine flagitio. verba ſine menda
tio. cor ſine vicio puriſſime conſeruenf. Se
cunda angelorū ꝓprietas eſt ſimplicitas: ꝑ
quam quocunqꝫ ſe conuertūt totaliter ſe cō
uertunt: eo ꝙ natura ſpūalis tm̄ ſemel ē ver
tibilis: niſi ex vnione alicuius mutabilis. ſi
cut anime et corporis: que qꝫdiu eſt in corpo-
re poteſt mutari: ſeparata vero non. Et iō ſi
cut inuenta fuerit ſic manebit. In hac ergo
ꝓprietate angelos imitamur: quod tunc ve
raciter facimus: ſi omnia interiora et exteri-
ora ſine plica retardante vel detrahente ad
deum conuertimus: ita ut non ſint in nobiſ
ſciſmata: ſed ſemel et eque omnia conentur
ad deum. quod ſi fecerimus cito valde ꝓfici
mus ad profectū. quia ſicut in prouer. dicif
Ubi frater adiuuatur a fratre ibi firma ē ci-
uitas. hinc iterū dicif. In tribꝫ beneplacitū
eſt ſpiritui meo: que ſunt probata corā deo
et hominibꝫ: quoꝝ vnū eſt concordia fratrū
Item in ꝓuer. Simplicitas iuſtoꝝ diriget
eos. et iterū. Ambulans ſimpliciter ſaluus
erit. Ex hac ergo ſimplicitate multū profici
mus ſicut ex eius oppoſito per oīa retarda
mur. hinc Eccle. Ve duplici corde. et iterū

Ve peccatori ingredienti duabuſ vijs. quia
ut ibidem dicif. Unus orans et vnus male
dicens cuiꝰ vocē exaudit deus? Omēs ḡ af-
fectiones interiores et oēs ſenſus exterio-
res in vnū coeant et ſimul omnes ad deū pe
nitus ſe ꝯuertant. Tertia ꝓprietas angeloꝝ
eſt incōuertibilitas. qꝛ a primo feruore cari
tatis q̄ ꝯfirmati ſunt nunqꝫ ceſſantes in per
petuū ꝑſeuerant: ſic et nos in hac ꝓprietate
anglos imitemur ut ſimus incōuertibiles:
nunqꝫ ad peccata redeūteſ nec affectū remit
tentes. Valde em̄ abomiabiles ſunt deo qui
poſt ꝑceptā grām vel ad peccata redeūt vel
deuotiōis affectū remittūt. dicif em̄ .ij. pe. ij.
Qui peccatis rurſum implicata ſuperantur.
facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus
melius em̄ erat illis nō cognouiſſe viā veri
tatis et iuſtitie: qꝫ poſt ꝯgnitionē retrorſum
reuerti. ꝯtingit em̄ eis illud ꝓuer. xxvi. Ca-
nis reuerſus ad vomitū ſuū et ſus lota in vo
lutabro luti. De ſcdō vero ſcꝫ qui remittūt
affectū dicif. Utinā frigidus eſſes aut cali-
dus: ſed qꝛ tepidus es incipiā te euomere
ex ore meo. Simus ḡ incōuertibiles ſic an-
geli dei: ſed ſtemus et ꝑſeueremꝰ tam in af-
fectibꝫ qꝫ in opeꝝ effectibꝫ dicētes cū beato
Job. Iuſticiā meā quā tenere cepi nō dere-
ram donec deficiā: nec recedam ab innocen
tia mea: qđ heu pauci faciūt. quibꝫ in apoc.
iterū dicif. Scio opa tua et laborē et patienti
am et ſuſtinuiſti ꝓpter nomē meū. ſed habeo
ꝯtra te ꝙ caritatē tuā primā dereliquiſti me
mor. eſto ergo vn̄ excideris et age pn̄iam et
prima opa fac. Hanc infidelitatē lugendo
ꝯquerif Bern. di. Non ſine cauſa cū ſint in
nobis eadē cū patribꝫ ꝯuerſionis principia
diſpar valde ꝓfectus inuenif. Ipos em̄ de
die in diē profeciſſe legimꝰ et curſum ꝯſum
maſſe: ſed nūc apud nos magnus eſtimaf.
ſi quis vel ipa ꝯuerſionis principia conſer
uaret: ut nō minus hūilis. timoratꝰ. ſolicitꝰ
nō minus feruens qꝫ in principio videref.
Cauſa aūt huiꝰ peſſime apoſtaſie hec eſt. Q2
cū ꝑ dei miſericordiā a pc̄tis liberamur et re
miſſionē ꝯſequimur pc̄toꝝ et hac alleuiati-
one et exoneratiōe ꝯſcientie q̄ndam letam et
iocūdam deuotionē ꝯcipimus: quā cum in
deorſum in ſpūm ꝯuertere debemuſ: et ex hoc
magis et magis ſeruire deo (iuxta Grego.
Quāto maiora a deo bn̄ficia accipimꝰ: tan
to ad ſeruiendū ei grauius obligamur) tan
dem letam et iocūdam fiduciā non in ſpūm
ſed in exteriorē ineptiam cōmutamꝰ: qđ eſt
iniquitas maxima. A qua cautos nos facit
aplus di. Vos in libertatē vocati eſtis: tan-
tum ne detis eā in occaſionē carnis. de q̄ per
fidia bern. ꝯquerif dicens. Aliqn̄ genus ſer
uorum ſuſcipif in menſa filioꝝ: cum rudis
adhuc et incipiens animꝰ in eū aſſumif affe
ctū qui ꝓ premio ſanctitatiſ reddi ſolet me
ritis ꝑfectorū: in quo proh dolor plurimi
fallūtur: qꝛ cū paſcūtur pane filioꝝ: qui ex
meritis nondū digni ſunt eſſe ſerui: iam ex
hoc ſe filios arbitranf et deficientes vn̄ ꝓfi-
cere debuerūt ex viſitante gratia euaneſcūt
in conſcientijs ſuis: arbitrātes ſe eſſe aliqd
cū nihil ſint: et de bonis dn̄i nō emendātur
ſed indurantf. paſcūtur em̄ a patre deo de ꝓ-
cioſiore ſubſtantia grē ſicut affectent ſe eſſe
filij. ipi vero gratia dei abutentes efficiunf
inimici. dicentes illud manue. Si dominꝰ
voluiſſet nos occidere non accepiſſet ſacrifi-
ciū de manibꝫ noſtris. Imitemur ḡ in hac
ꝓprietate inconuertibilitatis angelos: ut in
grām dei aſſumpti nunqꝫ reuertamur ſꝫ ad
omnē dei grām nobis datam trepidemus:
timentes ne indigne operemur in ea. ❡
Scdō angeli tria hn̄t exercitia in ter ſe: ſcili-
cet dilectionē. pacis exhibitionē et promotio
nem. Hec tria nobis inuicē exhibeamus: ſi
vitā angelicā habere cupimus. Primo er
go diligamus nos inuicē: quia in dilectōe
proximi tota lex pendet et ꝓphete. et hoc ē qđ
ait apls Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū legem
implebit. Nam nō adulterabis. nō occides
nō furaberis. nō falſum teſtimoniū dices.
non ꝯcupiſces rem proximi tui. et ſi quod a-
liud eſt mandatū in hoc verbo inſtauraf. di-
liges proximū tuū ſicut teipm. dilectio enī
proximi malū non opatur. Ipa em̄ eſt q̄ di
lectionem dei probat. Non em̄ deus ſe dili-
gi reputat niſi ꝓpter eum ꝓximis diligatur.
dicif em̄ Job. iiij. Qui nō diligit fratrē ſu
um quē videt. quō deū quē non videt poteſt
diligere? Hec aūt regula dilectiōis proximi
in duobꝫ ꝯſiſtit. que nō ſolū mandata ſunt

per ſcripturam ſed etiam ſcripta in naturam
Et ne quis de ignorantia ſe excuſet· ſciat il/
lud qd̕ ſcribit Math·vij· Omnia queciiq̄
vultis vt faciant vobis hoīes ⁊ vos facite il
lis· hec ē eni lex ⁊ ꝓphete. Item Thobie·iiij·
Quod ab alio odis tibi fieri: vide ne aliqñ
alteri faciaſ illud· hinc Aug⁹· Duo ſunt er/
ga dilectionem ꝓximi obſeruanda· vnū ne
malum inferas· alterū vt bonū impendas·
vt antiqui homines ⁊ patres quib⁹ diuina
precepta nondū fuerant inſtituta: regebant
vitam ſuā: cauentes alijs inferre qd̕ ſibi nol
lent inferri: ⁊ exhibētes alijs qd̕ ſibi cupent
exhiberi. Et qꝛ amor ꝓximi neceſſari⁹ eſt ad
ſalutem· quicquid in nobis agiſ totū fit vt
in amorem ꝓximi inducamur. Hinc Bern·
Solus amor eſt quē a nobis exigit de⁹· cū
aūt beneficijs nos obruit: aut flagellis corri
pit vel conſilijs inſtruit vel mādatis aſtrin/
git ⁊ quicquid diuina lege inducitur vel in/
troducitur: ad ſolū amorē dei ⁊ proximi in/
ducitur· ſolue tributū amoris ⁊ noueris do
mino ſatiſfactū. Scd̕m qd̕ angeli habent
ad inuicem eſt pax: propter quod ⁊ ange/
li pacis vocantur· ſic ⁊ nos pacē ad inuicem
habeamus ſi angelos cupimus imitari· de
qua pace dicit Aug⁹· Tantū eſt bonū pacis
vt in rebus terrenis atq̄ caducis nihil gra/
tius ſoleat audiri. nihil deſiderabilius cōcu
piſci· nihil poſtremo poſſit melius inueniri
ꝓpter quod bellū queritur vt pax habeatur.
Hinc Bern· Sicut debem⁹ corpori ſanita/
tem· cordi puritatē ſic debemuſ pacē ꝓximo
ꝓpter qd̕ deus reſurgens a mortuis quotiēs
diſcipulis apparuit· pacē eis obtulit dicēs
Pax vobis. Eſt aūt triplex pax exterior· in/
terior ⁊ ſuperior. Pax aūt exterior non eſt niſi
temporis tranquillitas quā nullus electoꝝ
vnq̄ habuit dicente dn̄o Mat·x· Ecce ego
mitto vos ſic in medio lu. Sed ⁊ eq̄nimis
ſuſceptio emergentiū in tpe: vt quicquid tri
bulationis ⁊ anguſtie emergit in tpe equa/
nimiter ſuſcipiaſ: tranquillitate animi nul/
latenus violata· de qua hortatur nos apoſt·
Ro·xij· Si fieri poteſt qd̕ ex vobis eſt cum
omnib⁹ hominib⁹ pacem hn̄tes. Pax vero
interior eſt cordis pacati que ex oīm interio
rum tranquilla ꝯcordia in bonum efficitur.

De q̄ dicit ps· Fiat pax in virtute tua. Pax
vero ſuperior eſt pax eternitatis que eſt con/
dia fruendi deo ⁊ nos in deo. Y Terti/
um exercitiū angeloꝝ conſiſtit in eoꝝ mu/
tua promotione. Angelus eñ angelū ꝓmo
uet ipm purgando· illuminādo ⁊ ꝑficiēdo·
ſic ⁊ nos certatim nos ꝓmoueamus ad oīa
genera boni nos mutuo adiuuātes· qꝛ ſicut
ꝓuer·xviij· dicit. Frater qui adiuuaſ a fra/
tre eſt quaſi firma ciuitas. Quartū exerciti
um habent angeli dei ſup ſe ad deū: et hoc
conſiſtit in trib⁹: ſcȝ in contemplatione· lau/
datione ⁊ āmiratione· in quo ſi eos imitabi
mur erimus ⁊ nos de eorū conſortio coram
deo. Primo ergo imitemur eos in contem/
platione: que ex duob⁹ in nobis agiſ ſcilicet
ex diligenti noſtra preparatione: ⁊ diuine gra
tie operatione. De primo monemur· i· Reg·
vij· Preparate corda veſtra dn̄o· qꝛ ſicut di
citur ꝓuer·xvi· Hominis eſt animā prepa
rare. Quō aūt hoc ſit faciendū docet Bern·
dicens. Hominis eſt iugiter preparare cor·
voluntatē expediendo ab affectionib⁹ alie/
nis· rationē ⁊ intellectū a ſolicitudinib⁹· me
moriam a negocioſis ⁊ officioſis. nōnunq̄
etiā a neceſſarijs occupationibus: vt in die
bona domini ⁊ in hora beneplaciti eius cum
audierit vocem ſpūs inſpirantis ꝯtinuo cō
currant ⁊ cooperanſ ſibi in bonū. in quo cū
fecerit hō hoc qd̕ dēt ⁊ poterit: accedit gr̄a ⁊
contemplationē incipit opari. Scd̕o ḡ di/
cendum eſt de diuine gratie opatione. quā
Aug⁹. deſcribit dicens. Poſtq̄ ad ꝯgruam
preparationē ab homine diligenter inſtan/
tatam ꝑuentum fuerit. tunc in mētis exceſ/
ſum ſſ· hoſtem rapit ⁊ fit ſilentiū in celo qua
ſi dimidia hora: ita vt contemplantis ani/
mus nulla alternantiū cogitationū tumul/
tuatione turbetur: nihil omnio inueniens
qd̕ vel per deſideriū petat vel per faſtidium
arguat: vel per odiū accuſat: ſed infra ꝯtem
plationis tranquillitatem totus colligitur
⁊ intromittitur in quendā affectū multū in
uſitatum introrſum. ad neſcio quā dulcedi
nem: que ſi ſemper ſic ſentiretur: ꝑfecto ma
gna felicitas eſſet· nihil ſenſualitas. nihil a/
git imaginatio: ſed omnis inferior vis anie
ꝓprio interim viduatur officio· purior autē

anime pars ⁊ ſuperior vis eius in id intime
quietis ſecretum: ⁊ ſumme trāquillitatis ar
chanum felici iocunditate introduciſ. Vi/
uus eſt eñ ⁊ efficax ſermo dei ⁊ ꝑtingens vſ
q̄ ad diuiſionē anime ⁊ ſpūs: ⁊ ideo nihil
in creaturis hac diuiſione mirabilius cerni
tur: vbi aliquid qd̕ eſſentialiter vnū eſt atq̄
indiuiduū in ſeipm ſcinditur: ⁊ qd̕ ſimplex
in ſe ⁊ ſine partib⁹ conſtat: quaſi quadā par
titione diuiditur: vt qd̕ corpulentum ⁊ fecu
lentum eſt deorſum remanet: ⁊ qd̕ ſpiritua/
le ⁊ ſubtile eſt vſq̄ ad ſpeculationē diuine
glorie ſublimatur: ⁊ in eandem imaginem
transformatur· pars inferior cōponiſ ad ſū/
mam pacem ⁊ tranquillitatē: pars vero ſu/
perior ſublimatur ad gloriā ⁊ iocunditatem
Scd̕o poſt hanc contemplationē ſequiſ de/
uote anime āmiratio: qd̕ ſic cōtingit. Cum
enim anima ab hac contemplatione ſibiipi
remittitur: rediens ſic ad ſeipam de ꝑguſta
tis gratijs: ſaporem quendā in ſe retinet per
quē reaccenſam memoriā ſuauitatis ꝓmiſ/
ſe incipit eructuare volēs redire in ipm: ſed
nō preualens recidit iterū in ſeipam inqui/
rens intimiſſimis cogitationum medullis
quid in contemplatione rapta viderit· quid
guſtauerit· quid ſenſerit· quod licȝ nequaq̄
meminiſſe valeat vt factum fuerat· aliquaſ
tamen ſcintillulas ⁊ primicias licet a longe
cogitat: per quas iterum reaccenſa ⁊ qd̕am
modo inebriata in ſtuporem ⁊ āmirationē
vehementiſſimam trahitur: cogitans quid
deus ſit in ſe ⁊ in nuda veritate quid habe/
at: quid in hac vita peregrinationis velatuſ
vtpote in ſpeculo ⁊ in enigmate tam ſupra
modum maxima ⁊ q̄ exuperant omnem ſen
ſum electis ſuis ⁊ dilectis tribuit· in quam
āmirationē quāto profundi⁹ immerſa fue/
rit tanto deus ampli⁹ exaltatur· iuxta illud
ps· Accedet homo ad cor altum ⁊ exaltabiſ
deus. Et quia nullā deuotione exhaurire po
terit āmirationem: conuertit ſe ad laudatio
nem. Tertium ergo exercitiū hominū deuo
torū ad deū habendū eſt ipa laudatio: lau/
dantes ipm ſup omnib⁹ mirabilib⁹ ſuis in
timo cū affectu: nec ſimpliciter laudant ſed
laudando deū magnificant. Ad quod horta
mur Eccle·xliij· Glorificantes deū q̄ntum/

cunq̄ potueritis ⁊ ſuperualebit adhuc· bene/
dicentes dn̄m exaltate illū q̄ntum poteſtis·
maior eñ eſt omni laude. Quis eñ magni
ficabit eū ſicut eſt ab initio: multa ſunt ab/
ſcondita pauca videmus opa eius. Maio/
rem aūt laudē quā deo poſſumus exhibere
deſcribit nobis Gre· dicens. Ille deum ſm
multitudinē magnitudinis maxime laudat
qui ſe ſuccumbere in eius laudis expletione
ꝯſiderat. Tunc eñ facundius laudes dei lo
quimur: cū ab his obſtupeſcendo obmute/
ſcimus: quia ad narranda magnalia dei de
fectus noſter hoc nō ſupperat: q̄ ſufficiēter
etiam exarat linguā ſuā: vt qui comprehen/
dere nō valet hec ydonee mutus laudet· di/
uina ergo opera que explere laudando non
poſſumus: facūdius deficiēdo laudam⁹ ⁊c̄.

XLIX· Sermo de eodem.

Nter natos mu

lierum nō ſurrexit maior iohanne
bapti· Luce·vij· Beatus bern. hoc verbū ex/
ponens ⁊ exponēdo magnificans dicit. In
hoc verbo infertur qd̕ terra excedit· celū tran
ſit: ipmq̄ verticem angelice dignitatis at/
tingit. Nec opponas mihi iohannē euange
liſtam licet inter ceteros magis dilectū· nec
principem apoſtolorū petrū omnib⁹ apoſto/
lis antelatum: nec vas electionis ad tercij
celi ſecreta tranſlatum: nec apoſtolic⁹ ſplen/
dor occurrere audeat precurſori: quia iā oēs
iſti adoleſcentie metas exceſſerant: cum ei a
veritate prolatū eſt inter natos mulierū ⁊c̄
Z Expeditis ergo p̄miſſis trib⁹ nomini/
bus huius principis glorioſi ſcȝ iohannes
vox angelus· in quibuſ ſūme ꝑfectionis cul/
men cognoſcitur attigiſſe· nunc ad ꝯcluſio/
nem cōmendationis induciſ verbū ꝓpoſitū
ac ſi dicatur. Quis in noīe iohannis ꝑ gra
tiam preuenientē· in noīe vocis ꝑ grām pro
mouentē· in noīe angeli ꝑ grām ꝯſummman
tem· glorioſus iſte princeps eſt mirifice ſub
limatus· ergo ex his omnib⁹ tanq̄ ex premiſ
ſis veritas concludit. qꝛ inter natos mulieꝝ
⁊c̄. In q̄b⁹ verbis duo intelligim⁹. Primo
eñ ponit exceptionē· ſcd̕o iohānis ꝯmenda
tionē· primū ibi· inter natos mulieꝝ· ſcd̕um
ibi· non ſurrexit maior. Primū adhuc diui/

dicitur in duo. primo enim excipit mariam.
ſcdo ieſum xp̄m filiū eiꝰ. primū ibi. inter na
tos. ſcdm ibi mlierū. In eo eī ꝙ dicit natos
in maſculino genere excipit feminā benedi-
ctam. ſed in eo ꝙ dicit mulierū excipit ieſuꝫ
xp̄m: qui nō de muliere corrupta ſuſcepto ſe
mine ſed de virgine ⁊ ſpū ſancti germine eſt
diuinitus generatꝰ. Sequit̄ ſcdm principa
le ſcꝫ nō ſur. ma. io. ba. in quo verbo nomē
maioritatis non ab hac vel illa virtute: ſed
omniū virtutū pleniſſima pfectione ſubli-
miter cōmēdatur. Singuli eñ ſancti in ple-
riſqꝫ locis ſacre ſcripture a ſingulis virtuti-
bus commendantur. teſtante gre. qui dicit.
Quid deuotius petro. quid carius iohāne.
quid ſapientius paulo. quid dulcius andre
a ⁊c. Hic aūt ſanctus a pfectione omnium
collaudatur. in alijs eñ ſanctis nobis ꝓpo-
nitur quō ad regnū celorū veniamꝰ. in iſto
aūt magno ⁊ gl'oſo principe: in eo ꝙ maior
alijs dicit̄: cōmonemur. inſtruimur ⁊ hor-
tamur ꝙ ad hoc nobis laborandum ⁊ effica
citer inſtandū ſit: quō magni ſancti qui per
vite meritū: ⁊ ī celo ꝑ magni premij cumu-
lum fieri valeamus. Quibꝫ autē exercitijs
magni ſancti fieri poſſimus: ex hoc noīe ma
gnum nos elicere oportet. Propter qđ ſciē-
dum ꝙ eſt triplex magnitudo a qua deno-
minatiue hoīes dicunt̄ magni: ſcꝫ corpalis
moralis ⁊ ſpūalis. Primo dico aliqđ ma-
gnum dicit̄ corpaliter: eo ꝙ maiori mole cor
poris eſt diſtentū. ſic ouum maius eſt faba.
mons maior ouo. hac magnitudine hō ma
ior eſt altero homine. Ab hac magnitudine
nullus ſanctus cōmendat̄. q2 frequēter hec
magnitudo impedit in hoībus ſanctitatem
corpus eñ mole carnis diſtentū grauedine
ſua impedit ſpiritū: ne ſua alacritate percur
rat ſicut deſiderat viam dei. ⁊ hoc eſt qđ di-
citur Sap. ix. Corpus qđ corrumpitur ag-
grauat animaꝫ ⁊ terrena inhabitatio depri-
mit ſenſum multa cogitantē. magis aūt cor
pus preualet ſi delicate nutritur. q2 tunc vt
ait bern. Erūt duo contra vnū ſcꝫ corpꝰ ⁊ ſuū
nutrimentum contra ſpūm ⁊ periclitat̄ con
ſcientia. Scđa magnitudo dicitur moralis
quo more hominū illos dicimus magnos.
qui magna poteſtate. dignitate. nobilitate.

diuitijs ditati. honoribus ſublimati. obſe-
quijs ſtipati. ſunt p̄ ceteris hoībus exaltati
ſicut de iob dicit̄. Erat vir ille magnꝰ inter
omnes orientales. ⁊ de dauid. ij. Re. vij. Fe
ci tibi nomen grande: iuxta nomē magnoꝝ
qui ſunt in terra. item. i. paralip. xxix. Ma-
gnificauit dñs ſalomonē. Hec magnitudo
nō ſolū a ſalute impedit ſed ſaluti cōtraria
eſt vt frequenter: vt patuit in ſalomne. de ꝗ
legitur ꝙ ex diuitijs ⁊ delicijs deprauatuꝫ ē
cor eius. Tertio magnitudo dicit̄ ſpiritua-
lis que a ſimilitudine predictaꝝ duaꝝ ſpū-
aliter intellectarū accipit̄: vt magnum dica
mus qui magnū habet ſpūm. Itē magnuꝫ
dicimus qui magnas habet diuitias ſpūa-
les. ſic iohānes inter natos mulierum. di-
ctus eſt: nō a maioritate corpis nec a maiori
bus diuitijs: ſed a maiori ſpū ⁊ virtute.
A Ad hanc tertiā magnitudinē quā ſpū-
alem dicimus ꝓſequendā. ſciendū ꝙ vt di-
cit Augꝰ. Corpus dicimꝰ naturā quālibet:
longitudine. latitudine vl' altitudine. i. pro
fundo. ſpaciū loci occupanteꝫ: que trina di-
menſio quātō diſtenſior ⁊ diffuſior in corpo
re fuerit: tanto corpus dicit̄ eſſe maius. Ab
hac eñ corporali dimenſione ꝑ quā corpus
magnū efficitur: accipiamꝰ ſpūaleꝫ magni
tudinem: vt hoīem aliquē ſm ſpeciem dica
mus magnū. qui p̄dictas dimenſiones ha-
bet in ſpū ſpūaliter intellectas. Qui g̊ ma-
gnus effici deſiderat in ſpiritu has tres di-
menſiones habeat: ſcꝫ longitudinē latitudi
nem ⁊ altitudinem ſpūalem. Sed diceret
aliquis. quō tu ſpiritui has tres dimenſio-
nes tribuis cū ſpiritus nō recipiat q̄ntitatē
Ad qđ reſpondet bern. dicens. Oportet ani
mam creſcere ⁊ dilatari: vt ſit capax dei. naꝫ
⁊ ſi aīa cū ſit ſpūs minime q̄ntitateꝫ corpo
ream recipit: tamen confert ei gratia qđ nega-
tum eſt a natura. Creſcit ergo ⁊ extenditur:
ſed ſpūaliter. ille g̊ homo veraciter magnus
dicitur qui longitudinē longanimitatis. la
titudinem caritatis ⁊ altitudinē. i. ꝓfundū
hūilitatis in ſpū ſpūaliter poſſidet corā deo
Hec tria ꝓſequēter p ordinē primo dicimꝰ
ꝙ hec longitudo conſiſtit in tribꝫ: ſcꝫ in matu
ra inchoatione. ꝑſeueranti continuatione. au-
gmentata deuotiōe. Primo dico longa vi-

ta conſiſtit in matura inchoatione. vt quis
mature incipiat ſuire deo. ſic eñ dicit̄ Tre.
Bonū eſt viro ſi portauerit iugū ab adole-
ſcentia ſua. Item Eccle. xij. Memento crea
toris tui in diebꝫ iuuētutis tue ⁊c. Hanc ꝑ-
tem longitudinis habuit iohānes de ꝗ etiā
cantat eccleſia. Antra deſerti teneris ſub an-
nis ⁊c. Scđo hec longitudo conſiſtit in perſe
ueranti continuatione. q2 q̄ntumcūqꝫ mature
quis incipiat: ſi vſqꝫ in finē non perſeuerat:
nō longam facit vitā ſuā. q2 vbi deſiſtimus
ibi deficit longitudo. hinc veritas Mathei.
xxiiij. Qui ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē hic ſal-
uus erit. Tertiū hanc longitudinē pficiens
eſt augmētata deuotio: vt de die in diē lon-
gitudo noſtre vite in deuotiōe augeatur. qđ
merito fieri debet: q2 vnūqđqꝫ bonū opꝰ ha
bet ſemen boni opis in ſemetipō: ſi tñ ipſuꝫ
bonū opus ita viuaciter ⁊ efficaciter facimꝰ
vt debemus. Si aūt negligenter ip̄a opera
noſtra facimus. hñt iterū ſemen negligētie
in ſeip̄is: has negligentias continuātes quo-
uſqꝫ oīa deficiant opa noſtra. vt qui prius
negligenter opa fecimus: tandem nihil pe-
nitus faciamꝰ. Si aūt primū opus viuaci-
ter facimus. ſcdm plus viuaciter faciamus
q2 primū habuit ſemen viuacis opis in ſe-
quēti. vt ſicut ſemē generat plantā ſic plan
ta generat rurſum ſemen: ⁊ ſi ſic ſucceſſiua
viciſſitudine continue ꝑſeuerant (naꝫ gen.
i. dicit̄. Unūquodqꝫ habet ſementē ſui ge-
neris in ſeip̄o) fit ſemꝑ poſterius opꝰ ex ſe-
mine prioris opis efficacius ⁊ virtuoſiꝰ pri
ore. hinc Bern. Primū aliquid importabi
le videtur ꝓceſſu temporis ſi aſueſcas: non
adeo graue videtur: paulopoſt nec ſentias.
paulopoſt etiā delectabit. ⁊ ſubiungit. Sic
etiam ꝑ contrariū itur in duriciam cordis.
Hanc augmentandā deuotionē pulcre pre
figuratam legimꝰ Exo. xix. Sonitus bucci
ne paulatim creſcebat in maius ⁊ prolixius
tendebatur. De hac longitudine hortamur
Eſa. liiij. vbi dicit̄. Longos fac funiculos tu
os ⁊ clauos tuos conſolida. Et nota ꝙ hec lō-
gitudo extendi debet in eternū. ita videlicet
ꝙ actualis longitudo vſqꝫ ad finē vite ſtrē-
nue ꝑſeueret. voluntaria vero ſiue affectua
lis longitudo in eternū ſe extendat: vt ſi ho

mo in eternum deberet viuere in eternū vel
let ei ſeruire. B Scdm ꝙ hominē ſpi
ritualiter facit magnū eſt latitudo caritatis
conuenienter aūt ꝑ latitudinē caritas deſi-
gnatur ꝓpter tria: ſcꝫ ꝓpter continentiam mā-
datorum. ſufficiētiaꝫ debitoꝝ. opulentiā ho
norum. Primo dico conuenienter caritas ꝑ
latitudinem deſignatur ꝓpter cōtinentiam
mandatorū. Ip̄a enim caritas continet in ſe
omnia que a dño ſunt mandata. hinc Apꝰ.
Ro. xiij. Plenitudo legis eſt caritas: legeꝫ
continens ⁊ ꝓphetas. nam nō adulterabis.
non occides. non furaberis: ⁊ ſi quod eſt ali
ud mandatū in hoc ſolo verbo inſtaurabitur
diliges proximū tuū ſicut teip̄m. hinc Au-
gꝰ. Si non vacat omnes paginas ꝑſcruta-
ri: ⁊ omnia volumina ſmonū euoluere. oīa
ſcripturarū ſecreta penetrare. tene caritateꝫ
in qua continentur omnia. quia vt nemo ex-
cuſationē habeat voluit deus conſummare
⁊ abbreuiare verbū ſuper terram. voluit ⁊ il
lud denudare: vt dum eſſet breue facile ſci-
rent omnes: ⁊ dum eſſet nudū ⁊ apertuꝫ ne
mo ſe poſſet de ignorātia excuſare. hic bern.
Quicquid diuina lege inducitur: ad ſoluꝫ
amorē dei ⁊ proximi induci̇t. Scđo conue-
nienter per latitudinem caritas deſignatur
ꝓpter ſufficientiaꝫ debitorū. Omnia enim
que deo tenemur ⁊ hoībus ꝑ ſolā caritatem
ſoluimus ſufficienter. vñ cum ꝓ pctīs nrīs
teneamur ſatiſfactionē: ꝓmiſſis ſolutioneꝫ
dei bñficijs graꝝ actionē. ꝓximis ſubuētio
nē. his oībꝫ pſoluere poſſumꝰ ꝑ ſolā dei ⁊ ꝓ
ximi caritatem. hinc bern. Solus amor eſt
quē a nobis exigit deꝰ. Cū aūt bñficijs nos
obruit: aut flagellis corripit: aut conſilijs in-
ſtruit. vl' mādatis aſtringit: ſolue tributum
amoris ⁊ deo noueris ſatiſfactū. Nā ꝓ oībꝫ
q̄ tenemur deo ⁊ vñcūqꝫ debitores ſumꝰ ni-
hil ꝓ redemptiōe accipiet q̄ꝫ amorē. Sꝫ di.
aliquis. Quid ergo nobis ꝓdeſt tāta ī nr̄o
victu parcitas. in habitu vilitas. in regula
ac diſciplina auſteritas. Accipe paucis hic
caritatis obſequia placentia ⁊ placantia. ſi
tñ in caritate fiāt. ac vero ſine caritate nihil
proſunt. Tertio recte ꝑ latitudinem caritas
accipitur ꝓpter opulentiam bonorū: ip̄a eñ
omnia bona in ſe cōtinet: adeo vt quicquid

ſit extra illam rõnem boni perdit. vnde Au⸗
guſti. Sicut deus eſt ſummũ bonũ ſimplex
⁊ ꝑfectiſſimũ omnia in ſe continẽs: ſic cari⸗
tas ſumma virtus eſt in ſe continens omne
bonum. Hec eſt enĩ virtus in qua nec opus
minimũ deſpicitur: ⁊ ſine qua nec opus ma
ximũ acceptatur: nõ predicatio etiã ſi liguis
hominũ ⁊ angelorũ aliquis loquatur: nec fi
des etiã ſi montes transferat: nec martiriũ
etiam ſi tradatur corpus vt ardeat. Tertiũ
ꝑ quod magni efficimur cõſiſtit in ꝓfundo
humilitatis: vt ꝑ hoc adiectiuũ ꝓfundũ ſpe
cificetur q̃dam humilitas que a cõmuni et
populari humilitate ſit penit⁹ aliena. Sed
aſſimiletur illi hũilitati q̃ntum poſſibile eſt
que de alto celoꝝ deum ꝓfundauit: nõ ſolũ
ad hominẽ aſſumendũ: ſed ad obprobrium
⁊ abiectionẽ hominũ induendum vt a ſum
mo celi vbi decor eſt omniũ angelorũ. egreſ
ſus in tanta ſe humilitate ꝓfundauit vt di⸗
ceret. Ego ſum vermis ⁊ non homo: obpro
brium hominũ ⁊ abiectio plebis. Sed an⸗
teq̃ ad ꝓfundum hũilitatis veniamus: ne⸗
ceſſe ẽ vt aliq̃d ad ei⁹ intelligẽtiã ꝓloq̃mur
Propter q̃d ſciendũ ꝙ nihil poteſt dici ꝓ⸗
fundum niſi ad aliquod altũ fuerit compa⸗
ratum. ⁊ ideo etiam vnũ ſepe pro altero po⸗
nitur. ſicut dicit̃ altum mare. ⁊ ps. Accedat
homo ad cor altum id eſt ꝓfundum. Quic⸗
quid enĩ profundum eſt ⁊ dicit̃ a profundo
habet ſurſum menſurando aliquã altitudi⸗
nem. Sic illa hũilitas profunda dicit̃ que
in alta vita eſt fundata. Unde peccator cui⁹
tota vita eſt in peccatis ⁊ vicijs profundata
⁊ in imo proſtrata: etiã ſi humilitatẽ habe⸗
re videretur: non tamẽ poteſt dici ꝓfunda.
eo ꝙ vita eius poſita eſt in ymo. Opor⸗
tet enim ꝓfundũ habere aliquã comparõez
ad altum in cuius comparatione humilitatiſ
profunditas cognoſcatur. Unde ſi vite no⸗
ſtre inſerere volumus ꝓfundum humilita⸗
tis. oportet nos primũ plantare in nobis vi
tam magnã. ita vt ⁊ magna vita ⁊ hũilitas
ſimul in vita hominis ꝯiungãtur. que duo
habere monemur Eccleſi. iij. Quanto ma⸗
gnus es humilia te in omnibꝰ: ⁊ coram deo
inuenies gratiã. de quibꝰ duobꝰ dicit Gre⸗
gorius. Magnus eſſe vnuſquiſq̃ ſtudeat:

ſed tñ magnum aliquo modo ſe eſſe neſciat
ne dum ſibi magnitudinẽ arrogãter tribu⸗
at. hanc inaniter dimittat: ſed quelibet aſſint
bona opa: nulla ſunt niſi ex humilitate con
diantur. In cunctis ergo q̃ agitis radicem
boni opis humilitatẽ videlicet retinere. Ut
ergo noſtra humilitas ſit ꝓfunda tribꝰ gra⸗
dibus ꝓfundetur: vt videlicꝫ habeat̃ in ope
ratione. locutione ⁊ cordis ꝓfundatione Et
quia ſermo in longũ ductus eſt horũ trium
membrorũ executionẽ in alijs ſermonibus
predicator poterit inuenire ⁊c̃.

L. Sermo de ſancto petro ⁊ paulo.

Rincipes populo
rum congregati ſunt cum deo a⸗
braaz. pſal. xlvi. ℭ Dicit Gregorius
Ad oſtendendam innocentiã venit abel. ad
inſinuandam mundiciã enoch. ad docendã
longanimitatem opis venit noe. ad manife
ſtandam obedientiã venit abraam. ad de⸗
monſtrandum ꝯiugalis vite teſtimonium
venit yſaac. ad declarandã laboris tolerãti
am venit iacob. ad reddẽdã pro malo retri⸗
butionis gratiã venit ioſeph. ad oſtenden⸗
dam manſuetudinẽ venit moyſes. ad oſten
dam inter flagella patientiaꝫ venit iob. q̃d
totum ideo factum dicimus vt in ſingulis
videremus q̃uid eſſet in quolibet imitandũ
vt quãcunq̃ virtutem ſibi quis habilioreꝫ
cognoſceret eidem ſe pre ceteris applicaret.
In his autẽ glorioſis principibꝰ nec hec vel
illa virtus ꝓponitur imitanda: ſed ſub noĩe
principum ad ꝑfectionẽ vite ſpũalis ꝓuo⸗
camur. In verbis ergo ꝓpoſitis tria poſ⸗
ſumus intelligere. Primo enim cõmendã⸗
tur iſti principes a ſpiritalis vite perfectiõe.
ſcd̃o a celeſtis regni aſſecutione. tertio mo⸗
nemur de noſtre ſpei ⁊ fiducie erectione. pri⸗
mũ ibi. principes populorũ. ſcd̃m ibi. ꝯgre⸗
gati ſunt. tertiũ ibi. cũ deo abraam. Cũ enĩ
abraam interp̃tet̃ pr̃ multarũ gentiũ. ſpera⸗
mus ꝙ nos ad eundem prẽm aliq̃n colligi
debeam⁹. Dicit aũt hem. ꝙ in pleriſq̃ locis
ſacre ſcripture de ſpiritualibus per corpora⸗
lia informamur: ideo quomodo per iſtos
principes prouocati eorum veſtigia ſaltem
tenuiter ſequi debeamus: vt ad qualẽcunq̃

ꝑfectiunculã veniamus: in his que princi⸗
pibus adiacent: ⁊ que more ſecularium prin⸗
cipatũ ꝯſtituunt eſt videndũ. Habent enĩ
principes ſeculares. qui vere principes ſunt
ſublimem gl̃iam. diuitiarũ opulentiã. fortẽ
potentiã. claram proſapiã. hec quattuor con
ſtituunt principatũ ſecularẽ que etiã ſpũali
ter intellecta ſpũalem ꝯſtituũt principatuꝫ
Cupientes ḡ hos glorioſos principes imita
ri. primo gloriã non que mũdi eſt ſed q̃ vere
eſt gloria acquiram⁹: quã triplicem inueni⸗
mus in ſcriptura. Cõſiſtit enĩ hec beata glo⸗
ria in dei cognitione. dei imitatione cõſcien
tie atteſtatiõe. ⁊ qui in his gloriari potuerit
non erit inſipiens. Sumus enĩ naturaliter
honoris ſiue glorie cupidi: q̃d cognoſcens
apl̃us dixit. Qui gloriatur in dño gloriet̃.
ac ſi dicat. Cum ex naturali cupiditate glo⸗
rie homines cõpeſci nõ poſſunt quin gloriã
deſiderent. vniuerſi deſideremus gloriã: nõ
illam que ex hominibꝰ eſt: ſed illã que vera⸗
citer eſt ex deo. Prima ergo gl̃a conſiſtit in
dei cognitiõe: quẽ q̃nto verius cognoſcim⁹
tanto glorioſiores erimus apud deũ. Hinc
Jere. dicit̃. Non gloriet̃ ſapiens in ſapien⸗
tia ſua. nec fortis in fortitudine ſua. nec di⸗
ues in diuitijs ſuis. ſed in hoc gloriet̃ q̃ glo⸗
riatur ſcire ⁊ noſſe me. q: ego ſum dñs qui
facio miſericordiaꝫ ⁊ iudiciũ in terra. hec enĩ
mihi placent ait dñs. Cur autẽ dñs in ſua
cognitione nos iubeat gloriari: cauſa datur
Sap̃. xvi. vbi dicit̃. Noſſe te ꝯſummata iu
ſticia eſt: ⁊ ſcire virtutẽ ⁊ iuſticiã tuaꝫ radix
immortalitatis eſt. Qui enĩ hanc gloriam
habuerit in omni loco in omni tp̃e malũ re
fugit. bonũ non negligit. virtutes diligit ſci
ens oculis domini ſm̃ apl̃m cı̃a nuda eſſe
⁊ aperta. hinc boecius. Magna nobis indi⸗
cta eſt neceſſitas ꝓbitatis: cũ ante ocl̃os agi
mus cuncta cernẽtis. Nec bonũ negligim⁹
q: ſi vere deũ cognoſcimus ſcimus eũ malo
rum punitorẽ. bonorũ remuneratorẽ. virtu⸗
tum amatorem: ⁊ ideo circũſpecti erim⁹ ni⸗
hil omnino de contingentibꝰ obmittentes.
Scd̃a gloria conſiſtit in dei imitatiõe vt ſe
quamur veſtigia: nõ declinãtes ad dextraꝫ
nec ſiniſtram. ad hoc enĩ venit deus in carnẽ
vt in ſeip̃o oſtenderet ꝑ quã viã poſſent ho⸗

mines ad celi gaudia ꝑuenire. ad q̃d horta⸗
tur nos apl̃us Ephe. v. dicens. Eſtote imi⸗
tatores dei ſicut filij cariſſimi. item de vtro⸗
q̃ xiij. Dñm deũ veſtrũ ſequimini. Iteꝫ il⸗
lud. iiij. Re. dicit nobis deus. Sequimini
me oſtendam vobis virũ quem queritis. vo
cans virũ deum ſm̃ deitatem. de quo dicit̃
Zach. vi. Ego vir oriens nomẽ meũ. Iteꝫ
Jere. iij. Ego vir veſter aſſumaꝫ vos. Sed
diceret aliquis illud Eccle. ij. Quis eſt ho⸗
mo vt ſequi poſſit rectorem ſuũ. q̃d nequa⸗
q̃ fieri poteſt in equali imitatione: ſed in q̃⸗
licũq̃ aſſimilatione. ℭ Sunt ḡ tria
in quibꝰ ip̃m tenemur ꝓ noſtris viribꝰ imi
tari ſcꝫ in humili conuerſatione. dura ⁊ aſpe
ra paſſione totali ſuiip̃ius exinanitiõe. De
primo monet nos Math. xi. Diſcite a me
quia mitis ſum ⁊ hũilis corde. Item Luce
xxij. Qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor
⁊ qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator. ⁊ ſequit̃
Nam quis maior eſt: qui recumbit an qui
miniſtrat. nõne qui recũbit? Ego aũt in me
dio veſtrũ ſum ſicut qui miniſtrat. hinc gre.
In ſublimi poſiti ſunt hũiles qui vnd̃ ſe in
omnibus deſpiciũt inde contra omnia ſecu
riores fiunt. Hanc humilẽ conuerſationeꝫ
deſcribit nobis Bern. dicẽs. Cõuerſare ſim
pliciter inter fratres deuotus deo. ſubditus
magiſtro. ſenioribꝰ obediens. minoribꝰ con⸗
temptans. angelis placens. verbo vtilis. cor⸗
de humilis. manſuetus ad om̃es. Secũdo
imitemur deum dura ⁊ aſpera paſſiõe. Ad
hoc enim venit vt merendi materiam nobiſ
oſtenderet in ſeip̃o. Sic enim dicit Petrus
Chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relin⸗
quens exemplum ⁊c̃. Propter q̃d dixit apo
ſtolis ⁊ nobis in illis Luce. xxij. Ego di⸗
ſpono vobis ſicut mihi diſpoſuit pater me⁹
regnũ. ac ſi dicat. Sicut ego in mundum ve
niens nõ niſi ꝑ tribulatiões redeo. ſic ⁊ vo⸗
bis diſpoſui vt nõ niſi ꝑ tribulatiões ſequa
mini me ad regnum. quia ſicut in actibus
ix. dicitur. Per multas tribulationes opor
tet nos introire in regnum dei. Nam vt
ait Apoſtolus. Omnes qui volunt pie vi⸗
uere neceſſe eſt vt perſecutionẽ patiãtur. vñ
Aug⁹. Nequaq̃ ad regnum celorũ ſe ꝑtine
re iudicet: qui hic in area triture non tundit̃

tribulatiōe·nec membra xp̄i ſe indicent·qui
caput ſuum ſpinis coronatū in paſſionibuſ
non ſequūtur. Tertio imitemur xp̄m domi/
num totali noſtra exinanitione: vt ſicut ſe/
ip̄m pro nobis exinaniuit formam ſerui ac/
cipiens·ſic ⁊ nos ei in hoc viciſſitudinem re
pendamus·qđ tunc veraciter agimus ſi in
omnibꝫ que facimus ⁊ patimur: non nobis
nec pro nobis aliquid ſed ꝓpter eū qui oīa
ꝓpter nos fecit: ⁊ nos ſimiliter faciamus.
Quod facere monemur in p̄s· vbi dicitur.
Exinanite exinanite vſq; ad fundamentū
in ea. ac ſi dicat. Exinanite in actionibꝫ ⁊ ex
inanite in paſſionibꝫ vſq; ad fundamentū
intimatū affectionū: vt non ꝓpter vos ſed ꝓ
pter deum oīa faciatis. Hinc iterum p̄s·
Factus ſum tanq̄ vas perditum obliuioni
datus ſum tanq̄ mortuus a corde. qđ tunc
totum veraciter contingit quando in omni
bus que agimus ⁊ patimur noſ ip̄os peni/
tus ignoramus. hinc p̄s· Non nobis domi/
ne non nobis: ſed nomini tuo da gloriam·
Hinc Ap̄s·i·Corin·x·Siue manducatis ſi
ue bibitis vel aliud quid facitis: oīa in glo/
riam dei facite· hec eſt vera gloria de qua me
rito poſſumus gloriari ſi tamē in dn̄o glori
emur· quādo omnia facimus ꝓpter que do/
minus venit in mundū: ⁊ quantū in nobis
eſt facimus omnia ea que dn̄s diſpenſando
fecit ⁊ protulit in hoc mundo. De hac glīa di
citur Eccle·xxiij·Gloria magna ē ſequi do/
minū. Tertia gloria ſpiritualibus principi
bus neceſſaria eſt teſtimoniū bone conſcien
tie. vt ſcientia crebrius requiſita nihil ſibi cō/
ſcia ſit dicens cū apoſtolo· nihil mihi cōſci/
us ſum: qđ non ſit ꝯfeſſione inundatū ſatiſ
factione emendatū. de hac gloria dicit apo/
ſtolus. Gloria noſtra eſt teſtimoniū conſci
entie. Scđm ſecularibꝫ principibꝫ neceſſa/
rium conſiſtit in diuitiarū opulentia qua ſi
caruerint multū eorū dignitatibus erogat·
ſic ſpiritales principes indigēt neceſſario di
uitijs meritorum De his require prima do
minica poſt pentēc· Homo quidā erat ⁊c.
E Tertia dignitas ſecularis principatus
conſiſtit in forti potentia· quam ſi ſpiritualſ
princepſ conſequi deſiderat in triplici ſe debēt
potentia exercere. Primo vt potentiā habe/
at ſuper ſeip̄m· ſcđo ſuper omnē creaturam
tertio vt potentiam habeat apud deū. Pri/
mo dico volens potens fieri omni deuotiōe
ſtudeat vt potenter ſibiip̄i nouerit domina
ri omne malū interius ⁊ exterius a ſe poten
ter repellens ⁊ ad omne bonū ſuis viribus
poſſibile viriliter ſe impellens· qđ ſi quid ic
repſerit potenter in ſe puniat· vel deū puni/
entem humilis ſuſtineat· quod totū in no/
ſtra poſitū eſt poteſtate. De prima potentia
dicit Geñ· Sub te eſt appetitus tuus et tu
dominaberis illius· quod exponens bern· di
cit. In nobis eſt ſi vinci volumus: ⁊ nemo
noſtrum in hoc certamine deijcietur inuitus.
Poteſt enim inimicus excitare temptatio/
nis motum: ſed in nobis eſt ſi voluerimus
dare ꝯſenſū. Hinc prouer·xvi· dicit. Meli/
or eſt patiens viro forti ⁊ qui dn̄atur animo
ſuo expugnatore vrbium. Quod exponens
Bern· dicit. Minor eſt victoria vrbes expu/
gnare: quia extra ſunt que vincuntur· maius
autem eſt qđ per patientiā vincitur· quia ipſe
a ſemetip̄o animus ſuperatur: ⁊ ſemetip̄m ſi
bimetip̄i ſubijcit. De noſtro etiam ſenſu ſic
exponimus· quia expugnator vrbium has ex/
pugnat adiutorio alieno· vincēs aūt ſemet/
ip̄m ex ꝓprijs viribꝫ illud facit. De hac po/
tentia monet nos Bern· dicēs. Habeat ho/
mo ſenſus ſuos exteriores nō duces ſed ſer/
uientes· interiores vero ſobrios ⁊ efficaces·
habeat omnino domū ⁊ familiam cogitatio
num ſuarū ſic ordinatam: vt dicat huic ve/
ni ⁊ veniat: ⁊ alteri vade ⁊ vadat· ſeruo ſuo
fac hoc ⁊ abſq; ꝯtradictione facit. Scđa po/
tentia eſt de omnibꝫ rebus huius mundi·
ſuper que tunc potentes erimus cū omnibꝫ
eis eo modo vtimur quo dn̄s has creauit.
Propter qđ ſciendū ꝙ deus alia creauit ad
noſtrū exercitiū· alia ad nr̄m obſequiū· alia
vero ad meliorū iudiciū. Prima dicunſ ma
la. ſcđa bona· tertia mala ⁊ bona· ſm̄ ꝙ eiſdē
bene vtimur ſiue male. Primum dico deuſ
creauit quedam ad noſtrū exercitium q̄ di/
cimus eſſe mala· quia ad vindictā ⁊ correctiōem
peccatoꝝ ſunt creata· de qbꝫ dr̄ eccle·xxxix. Sūt
ſpūs q̄ ad vindictam creati ſunt: ⁊ in furore
ſuo confirmauerat tormenta ſua: ſcꝫ ignis·
grando· fames ⁊ mors beſtiarū· dentes ſcor/

pij ſerpentes ⁊ romphea vindicans in exter
minium impios. Super que tanto potentiores
erimus. quāto eadē a deo nobis inflicta pa/
tientius toleramus· hinc Aug⁹· Electi potē
ter aduerſa tolerant: ſcientes ꝙ per illud qđ
momentaneum eſt ⁊ leue tribulationis· ſu/
pra modum gratiam ⁊ gloriam mereantur
Scđo deus creauit quedā ad noſtrum obſe
quium que dicimus eſſe bona· per q̄ nobis
vite neceſſaria miniſtrantur· de quibus di/
citur Eccle·xxxix·Bona bonis creata ſūt ab
initio. Que autē ſint illa ſubiungit dicens.
Initium neceſſarie rei vite hominū· aqua
ignis· ferrum· ſal ⁊ lac. panis ⁊ mel· botrus
vue· oleum ⁊ veſtimenta· hec omnia ſanctiſ
in bona. Quibus tunc potenter vtimur qn̄
nobis ex eis ſolum de neceſſarijs ꝓuidemus.
F Tertio ſunt quedā que bona ⁊ mala di
cimus· ſcđm ꝙ bene vel male eis vtimur· ſi/
cut ſunt omnia pulcra· omnia dulcia ⁊ iocū
da· ſenſus noſtros demulcentia que deus cre/
auit ad iudicium meliorum que tunc mala
dicimus: ſi hos diuinitus cupimus ⁊ eligi
mus plus q̄ deum. Nam de his dicit ap⁹·
Ro·i·Cōmutauerunt veritatem dei in mē
dacium ⁊ coluerunt ⁊ ſeruierūt creature po
tius q̄ creatori qui eſt benedictus in ſecula.
De quibus Aug⁹ dicit. Maledicti ſunt do
mine qui nutus tuos diligunt plus q̄ te.
Que tunc bona dicimus quando ex eis cō/
monitī illa relinquimus: ⁊ illa que in deo
ſunt eligimus plus q̄ illa. Clamant enī no
bis omnia. Ipſe fecit nos ⁊ nō ip̄i nos· nec
dubium quī meliora ſibi ſeruauerit q̄ ſint
illa· hinc Bernardus. Integer amator dei
quocunq; ſe conuertit familiarem habet am
monitionē amoris· rebus ip̄is pro ſpeculo
vtitur ⁊ in omni eo quod cernit ſui amato/
ris reſultat memoria· aſpicit cuncta que cō/
didit ⁊ quo condiderit fine: ⁊ in his nō tam
āmirabilis q̄ amabilis occurrit atq; ex ar/
ra dilectionis quā precontulit ſapienter eſti
mat· quanta ſeruauit in dotem. Et ſic in trā
ſitorijs iſtis minimis contemplatur ſapien
ter eterna· ſciens ꝙ ſi in hac terra diſſimili/
tudinis inueniūtur tam pulcra in patria eo
dem inueniunſ infinita meliora. Tertia po/
tentia habebitur apud deū quam in duabꝫ
primis merebimur· per quā in omnibꝫ que
ad ſalutem noſtram pertinent: ſup deū, au/
deo dicere habebimus poteſtatem. An non
potens erat apud deū abraam ad cuius pre
ces nil facere poterāt in zodomis angeli dei
quouſq; loth patruus eius exijt. Si enim
ex perſona dei dixit angelus Geñ·ix· Feſti/
na ⁊ ſaluare in ſegor· quia non potero face/
re quicq̄ donec egrediaris illuc. An non po
tens erat moyſes cui dixit dominus Exodi
xxij· Dimitte me vt iraſcatur furor meus con
tra eos ⁊ deleam eos faciamq; te in gentem
magnam· quod exponens Gregorius dicit
Quid eſt dicere ſeruo dimitte me niſi dep̄/
candi auſum prebere· ac ſi aperte ei diceret.
Penſa quantū apud me valeas ⁊ cognoſce
quia obtinere poteris quicquid pro populo
exoras. An non hieremias potens erat ſup
dominū: cui dominus dixit. Tu noli orare
pro populo hoc: nec aſſumes pro eis laudē
⁊ orationem ⁊ non obſiſtas mihi. Hanc au
tem poteſtatem deus a dilectis ſuis libenter
ſuſtinet: vt in eis ⁊ ex eis occaſionem ſumat
miſerendi· quod euidēter innuitur Ezech·
xxij· vbi dicitur. Queſiui in eis virū qui in
terponeret ſe ſepem ⁊ ſtaret oppoſitus cōtra
me pro terra ne diſſiparem eam ⁊ non inue
ni· ⁊ ibidem improperando dicit. Non aſcē
diſtis ex aduerſo nec oppoſuiſtis vos pro do
mo iſrael· de hac triplici poteſtate dicit ap⁹·
Philipp·iiij Omnia poſſum in eo qui me
confortat G Quarto principes ſecula
res tantam habent pro ſapientia ⁊ ſunt pre
ceteris nobilitate generis ſublimati. Per
quod informamur vt ſi ſpirituales pr̄ncipes
fieri cupimus· oportet nos nobilibus exerci
tijs ab infimis ⁊ vulgaribus exercitijs elon
gari. Sunt autē tria exercitia propter que
nobiles valde efficimur apud deum. Opor
tet enī vt ſimus a terrenis actibꝫ elōgati. vir
tutibꝫ adornati· in deū feliciter tranſmutati
Primo dico qui vitā ſuā nobilitare deſide/
rant oportet vt a terrenis actibꝫ penituſ ſint
elongati· nec habentes cū vulgaribꝫ ⁊ popu
laribus cōmune: ſed ad modū angeloꝝ con
ciuium ſuoꝝ faciem dei licet adhuc a longe
intellectu ⁊ affectu quanto crebrius poterit
ſpeculetur. Cum enim hic ſit exilium ⁊ illic

patriã:merito cogitatione ⁊ auiditate in il/
la eterna patria ↄuerſamur. qđ facere mone
mur Eſa. li. Eleuare eleuare cõſurge hieru/
ſalem. Et notabiliter bis dicit eleuare. ꝓpter
affectum ⁊ operis effectum: vt non ſolum ꝑ
intellectum ⁊ affectũ: ſed etiam per operis ef/
fectum ſemꝑ ibi conuerſari amem⁹ vbi ma
nere in perpetuum nos ſperamus. Per ope/
ris autẽ effectum dixi: vt quicquid cogente
neceſſitate de terrena viſcoſitate facere opor
teat. eadem tamẽ per intentionẽ ſurſum ad
dominũ dirigamus: ita vt nunꝗ̃ propter ſe
ſed ꝓpter deum eadem faciamus. Et hoc eſt
quod ait Apoſtolus Col. iij. Que ſurſum
ſunt querite ſcilicet per operis effectum. que
ſurſum ſunt ſapite per deuotionis affectum
Hinc Bern. Sedulus animus ſemꝑ pre ocu
lis habeat: nõ id quod agit: ſed quod agẽdo
intendit. ⁊ ſubiungit. A deo ⁊ ad deum con/
ditus eſt animus rationalis: vt ad ipſm ſit
conuerſio eius vt ſit ipſe bonum eius. ⁊ ideo
ꝙ̃ propius poteſt accedat ad eum ſimilitu/
dine a quo ſola diſceditur diſſimilitudine.
Hoc enim ſolum eſt id magnũ bonum qđ
magnus animus debet deſiderare. amirari
⁊ ad illud feſtinare. ita vt licet in terris re/
gat corpus ſibi commiſſum: meliori ta/
men parte ſui hoc eſt memoria ⁊ intelligen/
tia ⁊ amore ibi ſemper conuerſari amet. vñ
quicquid habet ſe nouerit accepiſſe: ⁊ ibi in
perpetuum ſe manſurum: ⁊ cum plena dei vi
ſione. plenam ſe ſimilitudinem adepturum
ſperat. Scđm vitam noſtram ſupra mo
dum nobilitans ſunt virtutes. De quibus
quanto plures acquirimus tãto erimus a/
pud deum nobiliores. maxime autem virtu
tes theologice. deinde morales multum nos
nobilitant. hinc Iero. Sũma eſt apud deũ
nobilitas clarum eſſe virtutibus. vñ Sapi
ens. Nobilis eſt ille quem nobilitat ſua vir
tus. Singulariter autem pre ceteris ſunt q̃
dam virtutes ⁊ exercitia que non ſolum ad
principatum nobilitant ſed animas ꝛ̃tuas re/
ginas efficiunt: ⁊ tanꝗ̃ ſponſas copulãt re/
gi deo. quas beatus bernardus enumerat ſic
dicens. Da mihi animã nihil amantem niſi
deum ⁊ quod ꝓpter deum amandum eſt.
cui viuere chriſtus non tm̃ ſit ſed diu fuerat

cui ſtudij ⁊ ocij ſit prouidere deum in cõſpe/
ctu ſuo ſemper: cui ſolicite ambulare cum do/
mino deo ſuo non dico magna. ſed vna vo/
luntas ſit ⁊ facultas non deſit. da inꝗ̃ talẽ
mihi animã ⁊ ego aſſigno huic vocem patri
ſet ⁊ nomen ſponſe. He ſunt virtutes ⁊ exer
citia que precipue nos nobilitant apud deũ
Tertium ſuper omnem modũ maxime nos
nobilitans eſt illud cum per diuinam pre
ſentiam in dominum transformamur. Qđ
tunc feliciter contingit. cum deus iam dicitſ
virtutib⁹ illectus ruit in amplexus: nõ va/
lens ſe vlterius continere. tunc deus tanꝗ̃
fortior trahit poſt ſe animas in diuinum af
fectum eos penitus trãſmutans. iuxta illud
Apoſtoli. i. Corin. vi. Qui adheret deo vnꝰ
cum eo ſpiritus efficitur. Item Iob. xxxiiij
Si direxerit homo cor ſuum ad deum ſpiri
tum illius ⁊ flatum ad ſe trahet: deficiet oĩs
caro ſimul: id eſt carnalitas ⁊ homo in cine/
rem reuertetur. quod eſt dicere. Poſtꝗ̃ de⁹
ex ſui preſentia ſpiritum hominis ad ſe tra/
hit: omnis carnalitas deficit ⁊ homo. i. hũa/
ni affectus in nihilum rediguntur. diuinum
affectum feliciter induentes. quod apertius
Bern. declarat dicens. Cum voluntas eo ꝑ
ficit vt fiat amor: continuo per viam amoris
infundit ſe ſpiritusſanctus ſpũs vite: oĩa
viuificans: ⁊ continuo voluntas fit amor.
memoria vero efficitur ſapiẽtia: cum ſuaui/
ter ſapiunt ei bona domini. intellectus vero
cogitantis efficitur contemplatio amantis.
formans illud in quaſdam ſpirituales vel
diuine ſuauitatis experientias: ⁊ tũc de deo
bene cogitatur ſcđm modum humanũ: ſicꝗ̃
contigit ꝙ potentie anime rationalis q̃ pri/
us dicte ſunt voluntas cogitatio ⁊ memoria
feliciter in deum tranſmutate dicanſ amor
diuinus. contẽplatio. ſapientia deo ſponſo
miſericorditer hoc agẽte q̃ viuit ⁊ regnat ⁊c.

LI. Sermo de eodem.

I fortes terre ve

hementer eleuati ſunt. Dicit Criſ.
In omni laude ſanctorũ nihil glorioſi⁹ de ſan/
ctis dici poterit. ꝙ̃ vt dij a deo ſuo noĩentſ.
necꝗ̃ eĩ hoc nomẽ eis tenaciter ſponi poſſem i
ſi ꝑ imitatõem ſctãm vitã dei hoĩs induiſſẽt

H Expedita ergo prima parte the/
matis dudum propoſiti ſcilicet de principã
dignitate. Nunc reſtat dicendum de ſecun
da parte ſcilicet de eorum ſublimitate. Ut ꝗ̃
predicator qui ſm̃ Apoſtolum ſapientibus
⁊ inſipientib⁹ debitor eſſe debet. magnis ſpi
ritibus habeat aliquid ꝓponere qđ ad ꝓfe/
ctum eos excitet ampliorẽ. ideo verbum ꝓpo
ſitum eſt inductũ: in quo quattuor per ordi
nem ꝓponuntur. Primo enim glorioſi iſti
apoſtoli magnifice cõmendãtur. ſcđo a dijs
gentium ſeparantur. tertio a deo ſpecificãtur
quarto vehementer exaltantur. Primũ ibi
Dij. in quo ſupra modũ cõmendantur. qui
enim nõ homines ſed dij vocantur. videnſ
humanũ ſtatum hominũ: q̃ntumcunꝗ̃ ſan
ctum ſublimiter exceſſiſſe. Scđm ibi. fortes
in quo a dijs gentium diſcernũtur qui non
dij ſed demonia (iuxta pſal. dicentem. quo/
niam omnes dij gentium demonia) verius
nuncupãtur. Illi enim dij nõ fortes ſed de/
biles ſunt valde ⁊ infirmi: qui nulla fortitu
dine ſed ſola doloſitate homines decipiunt
ad peccandũ. Unde nõ viribus vtuntur ſed
fraudibus. hinc Bern. Poteſt inimicus ex/
citare temptationis motũ: ſed in nobis eſt ſi
vinci volumus ⁊ nemo noſtrũ in hoc certa/
mine deijcietur inuitus. Unde in paſſioni/
bus ſanctorũ ſepe legiſ ꝙ̃ potenter ꝑ eos de/
mones ſunt conſternati ⁊ quam ſepe mutire
in eorũ preſentia nõ audebant. Tertium ibi
terre. in q̃ iſti dij ſcilicet apoſtoli a deo vere ſpeci
ficantur. In eo enim qđ dicũtur dij terre a
deo celi qui ſolus naturaliter eſt de⁹ diſtin/
guuntur. vnde Iohan. iij. Qui de terra ẽ
de terra loquitur: ſed qui de celo venit ſuper
omnes eſt. hinc Gre. exponens verbũ apo/
ſtoli dicentis. Qui eſt ſuꝑ oĩa deus bene
dictus in ſecula dicit. Sciendũ ꝙ ſancti ho
mines dij ſunt vocati ſicut dixit deus moyſi
Ponam te in deũ pharaoni. Sed aliud eſt
nuncupatiue ⁊ aliud dici naturaliter deum
Qui ergo dicitſ deus nuncupatiue deus di
citur ſuper oĩa. qui vero intra virginis vte
rum deus eſt incarnat⁹ ſuꝑ omes eſt. Unde
vult dicere ꝙ apoſtolus dicẽdo qui eſt ſuꝑ
omnia de⁹ benedictuſ. ſuꝑ oĩa dixit ad diſ
ferentiã ſanctorũ deorũ qui nõ ſunt ſuꝑ oĩa

ſed inter omnia participatiue dij nuncupã
tur. Quartũ ibi. vehemẽter eleuati ſũt. qui
per paſſionẽ ſuã hodie tranſeũtes in celum:
tanto ſunt in celo glorioſiores: quãto in ter/
ris fuerũt pre ceteris ſanctiores. Hec breui
ter de iſtis glorioſis dijs dicta ſufficiant. nã
mirabilia ⁊ miracula que de⁹ in eis ⁊ cũ eis
mundo exhibuit ſufficienter ꝓbant ꝙ ex me
rito ſanctitatis eorũ ſacra ſcriptura iuſte no/
minat eos deos. ſic enim ex ꝑſona dei de eis
dicitur in p̃s. Ego dixi dij eſtis. vnde cũ na
turalis de⁹ ſcilicet xp̃s ſe dixiſſe deũ: iudei vole/
bant eũ tanꝗ̃ de blaſphemia lapidaſſe. qui
bus ipſe dixit Ioh. x. Nonne in lege ſcriptũ
eſt. Ego dixi dij eſtis? Si illos dixit deos
ad quos ſmo dei factus eſt: ⁊ nõ poteſt ſol/
ui ſcriptura quẽ pater ſanctificauit et miſit
in mundũ: ⁊ vos dicitis: quia blaſphemas: quia
dixi filius dei ſum? Unde Iero. ſuꝑ illo ver
bo mathei. xvi. Quẽ dicunt homĩes eſſe fili
um hoĩs: dicit. Cum interrogaſſet ieſus
diſcipulos quid homines humana ſolũ ſen
tientes de ſe ſentirẽt: ⁊ reſpondiſſent. Alij ie/
remiam ⁊c. Reſpondit ieſus. vos autem qui
non eſtis homines tales de quib⁹ dicit apl's
Cum ſit inter vos zelus ⁊ contentio. nõne ho
mines eſtis: nõne carnales eſtis? ſed q̃ eſtis
dij qui de diuinitate mea intelligitis. quem
me eſſe dicitis? Nunc videamus quibus ex
ercitijs ſaltem fimbriam ſublimium iſtorũ
deorum tenuiter contingamus. vt ex hoc de
huius nomine ſanctitate aliquid conſeq̃mur.
Propter quod ſciendum ꝙ duo de hac ma
teria ſunt dicenda. Primo de huius nomi/
nis ⁊ vite cauſalitate. ſcđo de modo ꝑueniẽ
di qualitate. hoc enim ſancti pro maxima ve
neratione accipiunt vt eos imitemur. I
Primo ergo videndem eſt de huius nomi/
nis ⁊ vite cauſalitate: id eſt propter quam
cauſam poſſumus dij nuncupari. Eſt autẽ
hec cauſa ⁊ nõ alia ſcilicet vnio noſtri ad de/
um. Cum anima noſtra deo nõ ſolum con/
iuncta: ſed quod maius eſt vnita fuerit. tũc
fortis vincat minus fortem: id eſt deus ani/
mam: ⁊ trahit eã in ſue vite ⁊ nominis ſan/
ctitatem. Unde ſicut ipſe deus eſt natura/
liter. ſic talis hõ vnit⁹ ſibi nuncupatiue: ſic
etiã dicatſ deus. Licet eñ inter deũ ⁊ aĩam

maxima ſit diſtantia: cum ſecundum Bern. deus non poſſit eſſe dignior: et anima peccatrix non poſſit eſſe indignior. hec tamen vnio eſt ei poſſibilis: que poſſibilitas ſi in actum tranſeat: nullum ex hoc ſequitur impoſſibile. Ad hoc enim anima creata eſt vt exiens a deo per gratiam creationis ad deum redeat per gratiam vnionis quod figura. natura et ſcriptura poterit edoceri. figura per columbam noe quam ſicut Gen. viij. dicitur. Noe emiſit non vt rediret ſed vt videret ſi ceſſaſſent aque diluuij ſuper faciem terre. que cum non inueniſſet vbi requieſceret pes eius reuerſa eſt ad eum in archam. Sic omnes anime chriſtianorum que per gratiam creationis a deo mittuntur in hunc mundum. ad hoc vtique mittuntur vt in arcam celeſtis regni ad eum redeant qui miſit illas. ſed heu multe tanquam coruus cadaueri mundane dilectionis inſident. Secundo oſtenditur per naturam: quia Bern. ſic declarat di. Rectus et magnus dominus rectum et magnum fecit hominem: vt per rectitudinem deum appeteret omnes affectiones ad ipſum erigendo: et per magnitudinem appetitus caperet eum: quem celi et terra capere non poterant ambigendo. Unde quia deus rectus eſt: de quo dicitur in pſal. Rectus dominus et non eſt iniquitas in eo: et ſimiliter quia magnus eſt. de quo iterum in pſ. Magnus dominus et laudabilis nimis. ideo oportet animam que ad imaginem eius creata eſt rectam et magnam eſſe. ſed rectitudinem in lapſu primorum parentum perdidimus: magnitudinem anime retinemus: quam rectitudinem poſtquam per bona exercitia reparauimus: ex hoc deo ſimiles facti dij vocamur. Tertio hoc idem probatur lucide per ſcripturam: videlicet quod ad hoc vt ad deum redeant ſunt create. Iuxta illud Iob. xiij. Sciens quia a deo exiuit et ad deum vadit: dicit enim Bern. A deo et ad deum conditus eſt animus rationalis: vt ad ipſum ſit conuerſio eius vt ſit ipſe bonum eius. Hic autem ab illo bonus ad imaginem quippe et ſimilitudinem eius conditus eſt: vt quamdiu hic viuitur quam propius poteſt accedat ad deum ſimilitudine: a quo ſola diſcedit diſſimilitudine. vnde ſit hic ſanctus ſicut ille ſanctus eſt in futuro beatus ſicut ille beatus eſt. denique hoc ſolum magnum bonum magnus et bonus animus ſuſcipit: et mittitur et affectat quod ſuper illum eſt: et adherere feſtinat ei ſimilitudine ſua deuota imago. Ipſe enim animus rationalis ad imaginem dei eſt: et per hoc intelligit ſe poſſe et debere adherere ei cuius imago eſt. Ideo et ſi in terris regit corpus ſibi commiſſum meliori tamen parte ſui: hoc eſt memoria. intelligentia et amore ibi ſemper conuerſari amat. Unde quicquid amat ſe nouit accepiſſe: et vbi in perpetuum ſe manſurum: et cum plena dei viſione plenam ſimilitudinem adepturum nouit. Illuc ergo ſpectet. vnde pendet plus cum hominibus commorans vt viuificat eos vigil dei ad querenda et capienda diuina: quam vt animet vita iſta mortali et humana. Sicut enim corpus naturali ſtatu ſuo erigit in celum: eo quod natura et dignitate omnia corpora ſupereminet. ſic ſpiritualis natura ad ea que in ſpiritualibus hoc eſt ad deum et diuina eriget ſemper amat ſemetipſam non ſuperbe ſapiendo ſed pie amando. Hec ergo beata vnio cauſa eſt per quam homines a ſtatu humanitatis .i. carnalitatis tranſeunt in diuinum. ¶ Secundo dicendum eſt de modi perueniendi qualitate: hoc eſt qualiter ad hunc ſtatum diuinum veniamus. et ſunt tria per que hanc gratiam conſequemur ſcilicet per aſſimilationem. dilectionem et perfectionem. In his enim tribus perficitur vita hominis et a ſtatu noſtro recedentes: id eſt a vita humana in diuinum ſtatum feliciter commutamur vt dij nominemur et ſimus. Cupientes ergo hanc beatam denominationem vt dij nominemur conſequi: primo aſſimilemur deo. Sunt autem tria in quibus ſibi homines mutuo aſſimilantur: ſcilicet in faciei diſpoſitione. in ſimili operatione et in morum exhibitione: vt quicunque homines aliquid iſtorum ſimiliter habeant dicantur ſibi ſimiles: et ſic ſibi mutuo aſſimilari. Primo ergo aliqui ſunt ſimiles ad inuicem faciei diſpoſitione. per quem modum communiter dicimus. quod ſimiles iſti ſibi ſunt in facie. per hanc faciem voluntatem accipimus. nec inconuenienter. ſicut enim homo exterior per faciem cognoſcitur: ſic interior per voluntatem. Hinc Gre. Sicut per exteriorem faciem hominibus ſic per interiorem voluntatem deo noti ſumus. Hec ergo voluntas noſtra que de ſui natura nec bona nec mala dicitur. tanto erit melior quanto diuine voluntati conformior. quam cum per conformitatem ceperit eſſe bona habemus in ea omne quod ad ſalutem nos poterit promouere. ſic enim dicit Bern. Bona voluntas eſt origo omnium bonorum et omnium mater virtutum: quam qui habet ſecum: habet quicquid ei ad bene viuendum opus eſt. quia vt ait Gre. Ante dei oculos nunquam eſt vacua manus a munere: ſi arca cordis repleta fuerit bona voluntate. operatur enim bona ſi eſt: ſi vero operari renuit voluntas non eſt. Bona ergo eſt noſtra voluntas cum ex conſilio et propoſito ad dominum ſe conuertit. Melior eſt autem cum conſilium et propoſitum conuertit in opus: vt non ſolum iam velit ſed voluntas per opera iam probatur. Optima autem tunc eſt voluntas cum opere et veritate affectu et effectu diuine voluntati in omnibus et per omnia ſe conformat. hinc Bern. Scio omnem creaturam ab homine velit nolit ſubiectam eſſe oportere creatori ſed a creatura rationali voluntas exigitur: que tunc perfecta iudicabitur: cum omne quod pro certo ſcimus deum velle: id nos omnino velimus et quod certum eſt deum nolle: id nos per omnia execremur. Quod autem incertum eſt vtrum velit aut nolit: nec nos velimus ex toto nec penitus non velimus: talis voluntas non requieſcit. donec perducat hominem ad perfectum: quia cum poterit operatur: cum vero non poterit ſperandum eſt vt eius deſiderium ſtet pro facto. ſecundum illud apoſtoli. ij. Corin. Si voluntas prompta eſt ſecundum id quod habet accepta eſt deo. Secundo homines ſibi mutuo aſſimilantur in ſimili operatione. ſic ſi deo aſſimilari cupimus operemur ſicut ipſe tam in opere quam in affectu. In opere vt que ipſe operatus eſt hoc eſt propter nos: et nos operemur propter eum. Ad quod hortatur nos Iudic. Quod me videritis facere omnes facite. Item exo. Inſpice et fac ſecundum exemplar quod tibi monſtratum eſt in monte. Ideo enim homo factus eſt vt in ſeipſo viuendi regulam nobis daret. Sic enim dicit Gre. Incarnatus dominus in ſemetipſo omne quod prius precepit et inſpirauit oſtendit: vt quod precepto monuit exemplo ſuaderet. hinc Bern. Proderit mihi domini paſſio ſi mea ſequitur imitatio. alioquin requiretur a me ſanguis ille qui effuſus eſt ſuper terram. Nec immunis ero ab illo tam ſingulari ſcelere iudeorum. quod videlicet tante caritati ingratus fuerim. quod ſpiritui gratie contumeliam fecerim: quod conculcauerim filium dei. Ex quo patet quod nec paſſio proderit ſine imitatione: nec imitatio ſufficit ſine paſſione: multi enim antiquorum patrum ſecuti ſunt dominum quorum vnus ſcilicet Iob dixit. Ueſtigia eius ſecutus eſt pes meus etc. non tamen ante paſſionem introire poterat in regnum dei. Tertium quo homines ſibi aſſimilantur conſiſtit in morum exhibitione: vt qui ſimiles ſunt in moribus ipſi ſibi mutuo aſſimilantur per hos mores virtutes accipimus per quas deo tanto amplius aſſimilabimur: quanto plures inſerimus vite noſtre. vnde de hac aſſimilatione virtutum ex perſona dei informat nos Bern. dicens. In vita mea cognoſcere poteris vitam tuam: vt ſicut ego paupertatis obedientie. humilitatis patientie et caritatis indeclinabiles ſemitas tenui. ſic et tu eiſdem veſtigijs incedas: non declinans ad dexteram nec ad ſiniſtram. inter has virtutes tamen maxime caritas nos aſſimilat deo. De his tribus ſimilitudinibus dicit Aug. Appareat ſimilitudo in moribus pro natura. in operibus pro iuſticia. in virtutibus pro gratia: vt moribus pro natura proponetur. iuſticia operibus probetur. gratia virtutibus compleatur: et ſic ſemper domino preſentetur. hinc raguel de thobia. O ſimilis eſt iuuenis iſte conſobrino meo. Quanto ergo in hac aſſimilatione amplius proficimus ex continuis exercitijs promoti: tanto vicinius ad deum accedimus: et tanto verius dij vocamur quouſque tandem iterum beatius vnimur deo. ¶ Secundum ergo quod ad huius denominationis gratiam nos promouet eſt et dicitur dilectio per quam vniti deo induimus nomen eius. Hec autem vnio licet ex omnibus exercitijs prius dictis promoueatur. maxime tamen perficitur ex amore. quod taliter eſt videndum. Omne imperfectum contendit et feſtinat vt ſuo perfectibili ſe coniungat et in eo perficiatur: ſicut ignis qui cum ſuper terram imperfectum eſſe habeat tendit ſurſum ad celum empireum et omnis aqua feſtinat ad mare: vt cum in ſe ſint imperfectibilia in ſuo toto eſſe perfectius conſequantur. Bern. Certum eſt ad ſuam

originē vniuerſa q̄ntum in ſe eſt tendere ⁊ in eam ſemper eſſe ꝑtez dediuiora. Sic eſt per omnia de amore: qui cū in cordibus noſtris imꝑfectum eſſe habeat: ⁊ in corde dei ꝑ omnia ſit perfectus. teſtante Eſa. qui dicit. Uiuit dominus cuius igniculus eſt in ſyon id eſt in anima fideli ⁊ caminus in hieruſalem. hinc eſt ꝙ contendit continue ad deū vt amori eius totaliter immergat: ⁊ ꝑ conſequens perfectū eſſe conſequatur. omnes affectiones anime violētiſſime poſt ſe trahens Nam vbi amor ibi oculus. vbi amor ibi cor ⁊ omnes vires anime amorē ſuū ſequūtur. hinc dioñ. dicit ꝙ violentia amoris amantem tranſponit in amatum: q2 vbi amor ibi omnis tenor interioris hoīs ſe recipit colligit ⁊ ſe transfert: ⁊ ſic deo feliciter vnimur Ex quo fit vt omnia noſtra dei ſint: ⁊ q̄ ſunt dei noſtra. ſicq3 fit vt ſancti hoīes deo vniti ex bonis eius ditentur ⁊ opera eorū: ex eo ꝙ dei nobiſcum ſunt per omnia nobilitentur. vt dicat nobis deus illud Luce. xv. Omnia mea tua ſunt. de hac mira dei gratia dicitur Johan. xvij. Pater ſanctificaui eos in veritate. vt ſicut tu pr̄ in me ⁊ ego in te. ita ſint ⁊ ipſi vnū in nobis. hinc .i. Corin. vij. Qui adheret deo vnus ſpiritꝰ eſt cū eo. Tertiū per quod venitur ad hanc beatam denominationem vt dij nominemur: conſiſtit in vite ꝑfectione: non illa que eſt in conatu perficiendi. de qua in priori ſermone dictū eſt: ſed illa que eſt terminus ꝑueniendi: quā3 paulus obmiſſam in iſto ſermone promiſimus exponendā3: que licet adeo ſit ſublimis vt vix a quodam apprehendi valeat in hac vita: quam ille non mediocris in dijs paulus videlicet non arbitratus eſt ſe apprehendiſſe: que vnioni iam dicte aliquid diuinius ſuperaddit. Tamen quia lex diuina impoſſibile nec precepit nec conſulit. ſuadet autē ꝑfectionem Mathei. v. dicens. Eſtote perfecti ſicut pater veſter perfectꝰ eſt. nullus indignetur. nullus contemnat ſi de hac materia nō de noſtro: quia nihil ſumus: ſed de ſcriptura ſacra aliquid in mediū proferamus.

M Propter qd̄ ſciendū ꝙ thomas in ſecunda ſcd̄e circa finem hanc ꝑtractans materiam dicit. Q2 vnūquodq3 tunc perfectū dicitur inq̄ntum attingit ꝓprium finē. qui eſt vltima rei ꝑfectio. Caritas autē eſt que vnit nos deo qui eſt vltimus finis humane mentis: q2 qui manet in caritate in deo manet ⁊c̄ ⁊ ſubiungit. ꝑfectio chriſtiane vite conſiſtit in caritate. Importat autē perfectio quandā vniuerſalitatem. quia vt tertio phiſicoꝝ dicitur. Perfectū eſt cui nihil deeſt. Eſt itaq3 vt idem ibidem dicit triplex ꝑfectio. vna abſoluta que attenditur ſm̄ totalitatem diligētis ⁊ diligibilis: prout deus tantū diligitur q̄ntum diligibilis eſt: ⁊ hec perfectio nō eſt poſſibilis alicui creature pure. Hinc Bern. Diligam te domine pro modulo meo. q2 et ſi q̄ntum debeo non poſſum. non poſſum tamen vltra q̄3 poſſum. Sed hec ꝑfectio competit ſoli deo qui ſe totū totus diligit in quo bonum integraliter ⁊ eſſentialiter inuenitur Scd̄a perfectio attenditur ſm̄ totalitatē ex parte ſolius diligentis prout affectus diligentis ſm̄ totum poſſe ſuū ſemꝑ actualiter tendit in ipm̄ deum: ⁊ talis ꝑfectio non eſt poſſibilis in via ſed habetur in patria. Tertia perfectio ē que nec attendit ſm̄ totalitatem diligentis nec ſm̄ totalitatem diligibilis q̄ntum ad hoc vt ſemper actu feratur in deum. ſed q̄ntum ad hoc ꝙ excludantur ea que repugnāt motui dilectionis in deū ſicut Augꝰ. dicit in libro. lxxxiij. q̄ſtionū. Q2 venenum caritatis eſt cupiditas. Et talis ꝑfectio poteſt haberi in via ⁊ vita iſta. Et hoc dupliciter. vno modo inq̄ntū ab affectu hominis excluditur omne illud quod contrariatur caritati ſicut eſt mortale peccatū. ſine tali perfectione caritas eſſe non poteſt. vñ talis perfectio ē de neceſſitate ſalutis. Aliō mō poteſt haberi perfectio inq̄ntum ab affectu hominis excluditur: non ſolum id qd̄ eſt caritati contrarium: ſed etiam omne id ꝑ qd̄ impeditur ne affectus mentis totaliter dirigatur in deum (vſq3 huc thomas) ⁊ hec vltima perfectio diuinū nomen ⁊ eſſe hominibus ſanctis promeretur. Quod feliciter tūc contingit quando ſopitis cunctis ſenſibus carnis in diuinū affectum homo abducitur in quo nil ſentitur penitus niſi deus. in tantum vt omnes affectiones interiores ⁊ potentie anime rationalis ſibi in deo abſorbeantur vt in omnibus nihil ſpiret. nihil pulſet. nihil viuat in homine niſi eſſe diuinum In hac beata vita ſtetit vnus eorū paulus ſcilicet cū dixit. Uiuo autem non ego. viuit vero in me xp̄us. ⁊ iterū quibuſdam dixit. Mortui eſtis ⁊ vita veſtra abſcōdita eſt cū chriſto in deo. hinc Bern. Moriatur anima mea morte iuſtorū vt preſentium memoria excedens rerū ſe inferiorū corporeatūq3 nō modo cupiditatibus: ſed ⁊ ſimilitudinibus exuat. In hunc exceſſum petrus venerat cū3 domino tranſfigurato in mōte diceret. Bonum eſt nos hic eſſe: neſciens quid diceret. Et quia in tali exceſſu nihil eſt in homīe qd̄ non ſit diuinū3. ideo in hoc exceſſu. ſicut homo eſſe diuinum induit. ſic ⁊ nomen vt extunc ⁊ in reliquum poſſit veraciter dici deus Nec obſtat ſi gratia receſſerit: que ꝓpter ſui ſublimitatem nō poteſt nec debet longo tempore perdurare. quia q̄3diu ꝯtrariū huic gratie ſc3 mortale homo non induxerit. hoc nomē permanet ei ſemꝑ. Uidemus enim ꝙ nomē homini breuiter imponit. quod tamē in eo q̄3diu vixerit perſeuerat ⁊ momentanea emptio dat ius perpetuum poſſidendi. ⁊ ſubita vulneratio dat homini q̄3diu vixerit cicatricem. Hanc gratiā aperte declarat Bern. dicens. Caro ⁊ ſanguis vas luteum quando huiuſmodi experitur affectū3: vt diuino ebriatus amore: animus oblitus ſui: totus pergit in deū ⁊ adherens deo vnus cum deo ſpiritus fiat. Beatum dixerim ⁊ ſanctū. cui tale aliquid in hac vita mortali raro interdum aut ſemel: ⁊ hoc ipm̄ raptim aut viniꝰ vix momenti ſpacio experiri donatum eſt. ⁊ ſubiungit. Te enī quodāmō nō perdere tanq̄3 non ſis ⁊ omnino nō ſentire temetipſum ⁊ a teipſo exinaniri: celeſtis eſt ꝯuerſationis non humane affectionis. Et hec de huiꝰ gratie declaratione ſufficiant. Q2 autē3 eadem gratia diuinū nomen imponat dñs albertꝰ ſic declarat. Sicut pater homo generat hominem: ⁊ ex ipſa ſua generatione dat ei hoc nomen ꝙ homo vocatur ī veritate ſicut ipſe homo. ita deꝰ pater generat deum. ⁊ hac ipſa ſua generatione dat nato ꝙ deus vocatur: ſicut ipſe eſt deus. ⁊ huius generationis ſemen eſt verbum in intellectu ⁊ gratia in affectu. Vere enim deꝰ eſt qui participatiue deꝰ nuncupatur. Ad hanc perfectionē hortatur nos deus conari deutero. vi. ⁊ math. cū3 dixit. Diligas dominum deum ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima ⁊c̄. De quo Augꝰ. Hec totalitas ſcilicet toto corde: tota anima. tota virtute hoc intendit. ꝙ omnes motus anime ad deum referantur. ⁊ ſic nō impletur in vita niſi forte ad tempꝰ breue a perfectiſſimis viris. ad quam ſaltem conari det nobis deus omnipotens qui viuit ⁊ regnat ⁊c̄.

LII. De eodem

Ecit rex ſalomō

duos cherub. iij. Re. vi. ⁊ paralip. iij. N Dicit Gregꝰ. Quia per oculatā gratiam ad amorem dei temperatam deſuper menſura electi proficiunt: quanto in eis quotidie de dei ſpiritu virtꝰ creſcit. tunc enī in deo plene proficiunt cum a ſeipſis funditus deficiunt. In verbis ergo ꝓpoſitis glorioſi iſti principes non a ſtatu inchoationis ſed a profectu perfectionis nobis ꝓponūtur. Ut conſiderantes ad quantā ſublimitatem ſint promoti: dei miſericordiam āmiremur ⁊ excitati eorū vitam q̄ntum poſſibile fuerit imitemur. Cherub enim plenitudo ſcientie vel plena ſcientia interpretatꝰ. ꝑ quod nomē principes iſti merito deſcribūtur. quia pleni ſancta ſcientia extiterunt Ut ſicut cherub pre ceteris angelis inferioribus. ſic iſti principes pre ceteris: non dico hominibus ſed ⁊ ſanctis pleni ſcientia referuntur. Nā3 petrꝰ de ſua ſcientia cōmendatur a domino. cum diſcipuli requiſiti quem dicerent homines filium hominis. Petrus pre omnibus reſpondit dicēs. Tu es chriſtus filiꝰ dei viui. Reſpondit dñs. Beatus es ſymon bariona quia caro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi: ſed pater meus qui eſt in celis. Paulus autē ſuā ſcientiam commendans ait. Sapientiā loquimur inter perfectos. Plenā3 autem ⁊ ꝑfectam tunc dicimus ſcientiam cum ſciūtur res quelibet cum ſapore. hoc eſt cum res ſciuntur non ſolum ſicut ſunt. ſed etiam ſapiunt ⁊ afficiunt iam ſcientem. Hec eſt enim differentia inter ſecularem ſcientiam ⁊ ſpiritualem. quia ſecularis ſcientia ſolū3 facit

ſcire ſpiritualis autem ſapientia addit ſue ſcientie ⁊ ſaporem: vt non ſolū ſciatur ſed etiam quis afficiatur. vnde Bern. Spūſſanctꝰ nō ſolum docet intellectū vt ſciat ſed etiā mouet affectum: vt ſcitum placeat ⁊ afficiat ſcientem. Et ſm hoc plenitudinē ſcientie hoc modo poſſumus diffinire. Plenitudo ſciētie eſt ſcire omnia cum ſapore. Hec autē omnia in tribus poterunt exhauriri: ſcilicet ſcire ſe. ſcire mundum ⁊ ſcire deum. His tribus ſcitis omnia ſciuntur: nec ſolū hec ſed ex eiſdē tres virtutes ſumme neceſſarie oriuntur. Nam ſcire ſe dat humilitatem. ſcire mundū dat contemptibilitatem. ſcire deū dat caritatem. Scimus autē ꝙ ſine his tribus virtutibus non eſt ſalus. Hec tria ſcibilia iſti glorioſi principes habuerūt. Nam ex primo ſcibili ſeipōs fortiter impenderūt. ex ſcdo mundū contemſerunt. ex tertio deū dilexerunt: ⁊ ei ante omnia ⁊ ſup omnia adheſerunt. Nam de primo dicit Augꝰ. Nulli tantum impenderūt quantum illi qui ſeipōs impenderunt. de ſcdo di. Petrus. Ecce nos reliquimus omnia. Et paulus. Omnia arbitratus ſum vt ſtercora. de tertio dicit dñs per pſalmiſtam de apoſtolis. Innocentes ⁊ recti adheſerunt mihi. Et quia oñes iſte ſcientie cum ſuis ſaporibus in apoſtolis ſunt inuente. ideo merito per nomen cherub qđ plenitudo ſcientie interpretatur ſunt vocati. Nunc ſermonē ad moralitatem ⁊ noſtram edificationē conuertamus. Ut ⁊ nos in via hac qua ambulabant: ⁊ ad plenitudinē ſcientie perueniebant ipōs quantum poſſumus imitemur vel ſaltem eos imitari conemur. quantū enim in via eis aſſimilamur. tantū etiam cum eis in celis gloriamur. Et qꝛ plenitudo ſcientie ſiue plena ſcientia in p̄dictis tribus: ſcilicet ſcire ſe ſcire mundū ſcire deum pleniſſime exhauritur. ideo ad ſciendū eadem tria quantum poſſumus laboremꝰ. qui enim plenam ſcientiam. i. ſapidam ſcientiā de his tribus habuerit: nec bonum negligit ⁊ malum penitus non admittit. ¶

Primo ergo ante omnia ſtudeamus ſcire ⁊ cognoſcere noſmetipſos: eo ꝙ vt ait Bern. Id poſtulat ratio vtilitatis ⁊ ordinis. Ordinis. Quoniam id quod nos ſumus ſcire primum eſt nobis. Utilitatis. Quoniā talis ſcientia nō inflat ſed humiliat. ⁊ ideo nouerís licet omnia miſteria. noueris lata terre. alta celi. profunda maris. ſi te neſcieris: eris ſimilis edificanti ſine fundamento magis ruinam ꝙ ſtructuram faciens. A te ergo tua conſideratio inchoet ne fruſtra extendaris in alia te neglecto. Quid enim ꝓdeſt ſi vniuerſum mundū lucreris te vnum perdens? Et ſi ſapiens es: deeſt tibi ad ſapientiam ſi tibi ſapiens non fueris. Nam vt ait Bern. illud prouerbiorum de celo dicit̄ cecidiſſe. Homo ſcito teipſum. Cupientes ergo ante oñia ſcire noſmetipōs tria a nobis fideliter addiſcamus: ſcilicet naturarū diuerſitatem: earundem contrarietatem: ⁊ his duobus ſupaddamus iuſti iudicij equitatē. Primo dico diſcamus naturarū diuerſitatem ſcilicet corporis ⁊ anime. eo ꝙ corpꝰ ſit de limo. ſpiritus de deo. in altero infra oñia in altero ſuper omnia. Et licet ſic ſint diuerſa. ſunt tamen a deo tam mirabiliter cōglutinata: vt ſimul delectabiliter cōmorentur ⁊ nihilominus tamē ſit bellum continuū inter ea. de quibꝰ dicit Bern. Qualis artifex qualis vnitor rerū. ad cuius nutum ſic conglutinantur limus terre ⁊ ſpūs vite. et ſubiungit. Agnoſce ergo o homo humilitatem in limo. dignitatem in ſpiritu. quia ex parte limi adeo ſumus ignobiles: vt omnes vermes qui procreantur a terra ſint fratres noſtri: vtpote de eadem matre terra videlicꝫ ꝓcreati. Ex parte autem ſpiritus affines ſumus angelis ſanctis dei. Scđo diſcamꝰ horum duorum ad inuicem contrarietatem. Nam ſicut inter ſe ſunt diuerſa. ſic etiam eorū appetibilia ſunt diuerſa. Limus enim appetit preſentia carnalia. delectabilia tranſitoria ⁊ caduca. Spiritus autem qui de deo eſt appetit bona ſpiritualia: vtpote virtutes. opera meritoria ⁊ alia per que dei gratiā poſſumus promereri. De horum contrario appetitu dicit apoſtolus Gal. v. Spiritus concupiſcit aduerſus carnem: ⁊ caro aduerſus ſpiritū. Tertio ſuper hanc bellicoſam contrarietatē habeamus iuſti iudicij equitatē: neutri eorum plus debito fauentes. Corpori enim ſola neceſſaria petenti conſentiamus contra

ſpiritum: ſed ſi ſuperflua petierit contra corpꝰ ſpiritus adiuuetur. quia vt ait Bern. Fiunt duo contra vnum ⁊ periclitatur conſcientia. Omnis enī culpa noſtra in hoc conſiſtit. ſi alteri indebite ⁊ ſine rationis iudicio cōſentimus. Cuicūqꝫ enim cōſenſerimus illud contra alterū preualebit. quia ſicut dicit̄ Gen. Sub te eſt o homo appetitus tuus ⁊ tu dominaberis illius. Et ideo in noſtra plena ē ⁊ libera poteſtate: cui iſtorū duorū voluerimus conſentire. hinc Bern. Docendus eſt rudis homo inter carnē ⁊ ſpiritū qui inuicē iugiter aduerſum ſe cōcupiſcunt: iuſtū rationis ac diſcretionis habere iudiciū: nec alicuius eorū in iudicio accipere ꝑſonam. Greg. ſuper illo verbo. Clamorem exactoris nō audit: ſic inquit. Corpori eſt cū ſumma diligētia reſiſtendū. quia fruſtra ad conflictū ſpūalis exercitij aſſurgitur: niſi prius intra nos hoſtis poſitus gule. ſ. appetitus edometur. qꝛ dum venter non reſtringit̄: omnes ſimul virtutes obruuntur. Incaſſum nanqꝫ contra exteriores in campo bellum geritur: ſi intra vrbis menia ciuis inſidians habet̄. Nōnulli ordinē certaminis ignorantes edomare gulam negligunt: ⁊ ideo dū multa q̄ magne fortitudinis ſunt faciūt. gule tamen dominante vicio ꝑ carnis illecebram oñe qđ fortius egerint perdunt. ¶ Ueruntamen in hoc bello frequēter ſtandū eſt ſpiritui ꝓpter quatuor. Quia ea que ſpūs cōcupiſcit ſunt rationabiliora vtiliora nobiliora ac etiā diuturniora ſiue durabiliora. Primo dico ſtandū eſt ſpiritui. quia cōcupiſcit nobiliora. Spiritus enī cū ſit nobilior corpore petit ⁊ appetit bona. di. enī Bern. Quis non videat quantum corpori preſtet aīa. Nū quid nō truncus eſt inſenſibilis ſi aīa ſeparetur ab animali: ergo pulcritudo corporis. claritas viſus. ſonus vocis. deniqꝫ ſenſus omnis ab aīa eſt. Anima ḡ tanqꝫ nobilior debet dñari. corpus tanqꝫ ignobilius ancillari. qꝛ ad ſeruiendum ſpiritui datū eſt. vnde quando inter impares ſurgit bellum frequēter hoīes hꝰ ſedi adiuuāt meliorē. ſic etiā ſpūs qꝛ nobilior eſt corpore frequentius adiuuetur. Bern. Iuxta ſapientiā filiorū huius ſeculi vbi ſociant̄ in terris ſūmis inferiora: preualent qui potētem habent ⁊ humiliores habus vtunt̄ pro libitu ſuo. ⁊ conculcat fortior debiliorem. Scđo ſtandū eſt aīe. quia petit vtiliora. Corpus enī petit talia ꝓpter q̄ damnamur dicēte aplo ad gal. Manifeſta ſunt opa carnis q̄ ſunt fornicatio. immūdicia ⁊c. vſqꝫ que predico vobis. qm̄ qui talia agunt regnū dei ñ cōſequētur. Aīa autē talia petit ꝑ que glorificamur. de quibꝫ ibidē dicit apl̄us. Fructus autem ſpūs ſunt caritas gaudiū. pax. bonitas ⁊c q̄ ſunt merita vite eterne. Tertio ſtandū eſt anime qꝛ petit rationabiliora. Corpus enī in ſuis appetibilibꝫ ſeruit dyabolo. de quo dicit̄. Maledictꝰ qui fuit indignus ſe. Anima vero in ſuis cōcupiſcentijs fuit deo. Quis autē non videat ꝙ rationabile ſit ⁊ oñi rōne digniſſimū vt domino ſeruiamus. Quarto ſtandū eſt aīe. qꝛ petit diuturniora: qꝛ quicquid impendimꝰ corpori ſtatim tranſit. Nam vſqꝫ ad vomitum iam repletū ꝑ horam modicam euaneſcit. de quo dicit̄ Aggei. Seminaſtis multū ⁊ intuliſtis parū. ⁊ qui mercedes cōgregat miſit eas in ſacculū pertuſum. qđ autē aīe impendimꝰ ꝑmanet in eternū. vñ eccl. Datio dei ꝑmanet iuſtis. Et notādū ꝙ omnis concupiſcibilitas corꝑis ſuſpecta habenda eſt preter hanc ſolā cū neceſſaria concupiſcit. In hoc ſolo caſu ſtandū eſt corpori: ⁊ ī alijs omnibꝫ reſiſtendū: que cum acceperit eſt ad labores impellendū. Qꝛ ſi poſt ſumptam neceſſariorū ocio torpere voluit: debet tanqꝫ aſinus grauiter caſtigari: ſicut dicitur Eccleſi. Seruo peſſimo latera ſanguinare. Hec exercitia circa noſipōs tamdiu continuantes quouſqꝫ corporis appetitus extinctus fuerit ⁊ anime appetitus in bonā conſuetudinem tranſeat in vſum: ⁊ tunc conſecuti ſumꝰ plenam ſcientiam de nobiſipīs. De hac ſapida ſcientia dicit Bern. Ad ea q̄ dei ſūt percipiēda homo ſe accingat. neceſſitatē ſibi faciens contra neceſſitatē: ⁊ conſuetudinē contra conſuetudinem: ⁊ affectū ſibi formās contra affectum: donec plenā mereatur ſcientiā. delectationē contra delectationē: vt delectationibus carnis ⁊ ſeculi: ſaltem tantū delectat eū carere quantum prius delectabat habere. Et hec eſt plena ſcientia qñ intellectus ꝑ ſcientiā

illuminaſ ad ſciendū: ⁊ affectuſ inflāmatur
ad volendū ⁊ delectandū. ¶ Scdō
ſtudeamus ſcire ⁊ cognoſcere mundū iſtū
dicentes in cordibꝫ noſtris. Quid ſibi vo/
lunt iſta tam magna tam pulcra tam mul/
ta tam ſapienter oīa ordinata. De quibꝫ
hoc primo ſciendū ꝙ nō ſunt creata ad poſ/
ſidendū ſed ad ſpeculandū. vnde oībus ele/
ctis diciſ illud deutero. ij. Non dabo vobis
de terra eſau (qđ interpretaſ irſutū) niſi q̄n/
tum poteſt vnius pedis calcare veſtigium.
ꝓpter qđ dicit aplus. Non habemꝰ hic ma/
nentem ciuitatē ſed futuram inquirimus.
Sed ꝙ ſit nobis creatus ad ſpeculandū in
ſinuat iterū aplus. Inuiſibilia dei a creatu/
ra mundi ꝑ ea que facta ſunt intellecta con/
ſpiciūtur. Quid ergo ⁊ quō ſpeculandū ſit
de mundo docet Bern. dicens. Tria in mū/
di opere cogitare debemus: ſcꝫ quid ſit. quō
ſit. ad quid ſit conſtitutus ⁊ in eſſe rerū in/
eſtimabilis potentia cōmendatur: ꝙ tā mul
ta. tam magna. tam pulcra. tam multiplici
ter ſunt data. Sane in modo. id eſt quō ſit
relucet ſapientia ſinglaris: ꝙ hec quidē ſur/
ſum: illa vero deorſum. alia aūt in medio or
dinatiſſime ſūt locata. Si vero ad quid fa/
ctus ſit mediteris. occurrit tam vtilis beni/
gnitas. tam benigna vtilitas que etiā ingra
tiſſimos quoſqꝫ multitudine ⁊ magnitudi
ne beneficiorꝫ poſſit obruere. Potentiſſime
ergo quia ex nihilo omnia: ſapientiſſime: qꝛ
pulcra ⁊ ordinata oīa. benigniſſime. quia
vtilia omnia. Inter iſta nouimus aliquos
ab initio: ⁊ adhuc multos videmꝰ in filijs
hominū qui in bonis inferioribuſ ſenſibilis
mundi huius tota ſenſualitate depreſſi. to/
tos ſe dederunt his que facta ſunt. quo nā
modo ⁊ ad quid facta ſint negligentes. qđ
iſtos niſi carnales dicimus? Item legimuſ
nōnullos q̄ſqꝫ fuiſſe quibꝫ ſummū ſtudiū
fuit atqꝫ vnica ſolicitudo: modū ⁊ ordinē in
ueſtigare factorū a deo ⁊ in modo vtilitatē
rerū perquirere diſſimulauerūt. ſed ⁊ ipſas
magiſtraliter ſapuerūt cibo paruiſſimo vi/
liſſimoqꝫ contenti. ipſi ſe philoſophos voca
uerunt: ſed a nobis curioſi ⁊ vani rectiꝰ ap/
pellantur. Sed vtriſqꝫ ſucceſſerūt homineſ
prudentiores qui nimirū vtraqꝫ ſcꝫ ⁊ que fa
cta ſunt ⁊ quō facta ſunt tranſilientes inten
derunt aciem mētis: vt ⁊ ad quid facta ſint
viderent. qđ in genere inſinuat apls dicenſ
Omnia ꝓpter electos. Quō aūt oīa facta
ſint ꝓpter electos ſciendum ꝙ ſpeculantibꝫ
mundū iſtū tria occurrūt prefigurata in eo
ſcꝫ inferni miſeria. celi gloria ⁊ ī vſu vtriuſqꝫ
peritia. Primo dico ꝙ in mūdo inuenimuſ
prefiguratam inferni miſeriā. Oīa enim
huius mūdi penalia prenuncia ſunt inferna
liū penarū premunitiūqꝫ nos dicentia. Si
hec parua mala que ſolā vmbram verorū
malorū prefigurant: tam penalia ſūt ⁊ ama
ra: qualia iſta ſunt tormenta in quibꝫ ſunt
mala oīa cumulata? qđ exempli cauſa bern.
ponit ſic dicens. Quis cū reducit ad mentē
ꝙ cū in ſūma parte digiti nos attigat ignis
materialis. tota contremiſcit caro ⁊ relictis
omnibꝫ negocijs cū cunctis ſenſibus tota il
luc occurrit anima: ⁊ niſi cito refugiat intol/
lerabiliter affligiſ homo? Quiſ inqꝫ iſta co
gitans niſi cogiſ clamare. heu quis ſuſtine/
re poterit tartareos ignes in quibꝫ nō ſolū
corpora. verū etiā anime cruciabūtur: ⁊ ſin/
gule hominis particule ſuis ardoribꝫ adurē/
tur. Si ergo hee ſimilitudines q̄ ſolū ſunt fi/
gure iehennaliū malorꝫ tam crudeliter affli
gunt: cū tn̄ non niſi particulariter breuiter
⁊ tenuiter crucient. quid facient ſimul oīa
tormenta que ſup modū animā ſimul cum
corpore eternaliter cruciabūt. Que ſint autē
mala que infernalia prefigurant. ecce Eccl.
xxxix. ponūtur vbi diciſ. Sunt ſpūs qui ad
vindictam creati ſunt: ⁊ in furore ſuo cōfir/
mauerūt tormenta ſua: ⁊ in tpe ꝯſummati
onis effundūt virtutem furoris ſui. Ignis.
grando. fames ⁊ mors. beſtiarū dentes. ſcor
pij. ſerpentes ⁊ rhomphea vindicans in ex/
terminium impios. Si he figure ſolo audi
tu ſunt crudeles. quid erunt cum cumulata
omnia iam torquebūt. ℞ Scdō mun
dus iſte ad hoc factus eſt vt in eo celi gloriā
ſpeculemur. oīa enim huius mūdi delecta
bilia. pulcra ⁊ iocunda prenuntia ſunt eorū
que in celo eternaliter poſſidenſ. In quibuſ
hoc cognoſcimus. ſi hec particularia breuia
vana ⁊ prope nulla tante ſunt oblectatiōis
quid erit vbi torrente omniū voluptatum

eternaliter ꝯfruemur? de quibꝫ diciſ in pſ.
Inebriabunſ ab vbertate domus tue ⁊c. de
quibꝫ Eſa. lxvi. diciſ. Delicijs affluētes ab
omnimoda glā dn̄i. De hac materia plura
inuenies in ſmone de oībus ſanctis. Ve/
nite ad nuptias. Tertio videndū eſt de iſto/
rum vſu ⁊ peritia. hoc eſt quid ſit agendum
vt inferni miſeriā caueamꝰ ⁊ ad celi gloriā
ꝑueniamus. De q̄ ſciendum ꝙ qui inferni
miſeriā euadere deſiderat: debet ſe in hac vi
ta in figuris inferni fortiter exercere. quāto
eīn quis in pn̄tibus deriꝰ ſubiacebit: tāto il/
lis in futuro ſecuriꝰ carebit. Qui eīn vt ait
Iob timet pruinā pn̄tis miſerie. irruet ſuꝑ
eum nix calamitatis future. Sic econuerſo
qui ad celi glām deſiderat anhelare. debꝫ in
pn̄ti eius figuras cū omni diligēntia declina
re. ne dicaſ nobis illud Lu. xvi. Fili recorda
re qꝛ recepiſti bona in vita tua. habes qđ tuū
eſt. qꝛ vt ait gre. Vtraqꝫ ſimul ⁊ eq̄liter habe
ri nō pn̄t. qꝛ vtriqꝫ amores in vno corde ſe
nō capiūt. q̄nto ḡ longius ab iſtis recedimꝰ
tanto ſecurius illa poſſidemꝰ. Tertio ſtude
amus gradatim aſcēdendo cognoſcere deū
nā ex eiꝰ cognitiōe ꝑfectionē ꝯſequimur vi/
te ſancte. ſic eīn diciſ ſap. xv. Noſſe te ꝯſum/
mata iuſticia eſt. ꝓpter qđ dn̄s di. Iere. ix.
Nō glorieſ ſapiens in ſapīa ſua. vſqꝫ: ſed in
hoc glorieſ qui gloriaſ ſcire ⁊ noſſe me. Sꝫ
qui ſumus nos vt ꝯgnoſcamꝰ dn̄m quem
nulla ꝯgnoſcere poterit creatura? ſic eīn dici
tur Iob. Abſcondita eſt ſapīa ab ocul' oīm
viuentiū: adeo vt cū iuramēto di. Eſa. xlv.
Vere tu es deꝰ abſconditꝰ. Sed ſi nihil de
deo ſciri poſſit nō monuiſſet nos deꝰ ꝑ Eſa.
di. Vacate ⁊ videte qm̄ ego ſum deꝰ. Quā
ꝯtrouerſiā ſoluit nobis Gre. di. Anīa gra/
tia ſancti ſpūs afflata ꝑ figuras aliq̄s poteſt
aliquid ſcire de deo: ſed ad vim eius eſſentie
nō ꝑtingit. poſſumꝰ ḡ aliquid de deo ſcire et
multum valde penitꝰ nihil ſcire. S
Sūt ḡ tria per q̄ vtcūqꝫ in eiꝰ ſciam ꝑueni/
mus ſcꝫ per dei incarnationē: eiuſdē deuotā
⁊ crebrā meditationē ⁊ per internā aſpirati/
onē. Nā per incarnationē hic dei ſciētia no/
bis ad diſcenda ꝓponiſ. per deuotā eiꝰ ꝯuer
ſationis meditationē ⁊ aliorꝫ beneficiorꝫ cō/
ſiderationē diſciſ. per internā inſpirationē
iam ſcitur. Primo dico hec plena ſcientia ꝑ
incarnationē nobis ꝓponiſ. ſic eīn di. bern.
O deus ideo a ſua ſubtilitate deſcēderat ⁊
groſſius indumētū ſcꝫ hoīem induerat vt eiꝰ
ſcientia ⁊ intentio hoībꝫ innoteſceret. dicēs
illud Iudicū. Qđ me videtis facere oēs fa
cite. Scdō eadē dei ſcientia ꝑ crebrā eiuſdē
ꝯuerſatiōis meditationē ⁊ frequētē benefi/
ciorū eiꝰ ꝯſiderationē. iā paulatim de die in
diē diſciſ: tot lectiōes addiſcēteſ q̄t deuotaſ
affectiones in grāꝝ actiōibꝫ ex ꝓfundo cor/
de euaporamus. Tertio iſta ſcīa tūc ſciſ cū
ex predictis exercitijs deꝰ illectus infūdit ſe
anime ſancte: ꝓpinās ei de ſua dulcedie ali
quid ad guſtandū di. Guſtate ⁊ videte q̄m
ſuauis eſt dn̄s. Ad quē guſtū inebriata di
cit illud ſap. xij. O q̄ꝫ bonus ⁊ ſuauis ē dn̄e
ſpūs tuus in nobis: cuiꝰ dulcedinem cū ex/
perimento didicerit vltra nō habet ſpūm di.
in extaſi illud. iij. Re. x. Nunc ꝓbaui ꝙ me
dia ps mihi nunciata nō fuerat. Maior eſt
eīn ſapīa tua q̄ꝫ rumor quē audiui. Sic hāc
ſcientiā per incarnationē nobis ꝓpoſitā di/
ſcere incipimꝰ per meditationē. in diſcendo
ꝓficimus per grāꝝ actionē. ipſam iā ſcimus
per inſpiratē grē deguſtationē. deꝰ ḡ quia lu
men eſt veniēs ad aīam per ſplendorē illūi/
nat intellectū vt ſciaſ hec ſciētia ꝑ ardorem
inflāmat affectū vt plene habeaſ. de hac ſci/
entia diciſ ſap. Dedit illi ſcientiā ſanctorū
Item dedit mihi deꝰ horꝫ q̄ ſunt verā ſciam.
Item in ꝓuer. Vbi nō eſt ſcīa anīe ibi nō ē
bonū. ⁊ iterꝫ. Vani ſunt oēs hoīes in quibꝫ
non ſubeſt ſcientia dei. Ad quā ⁊c.

LIII. De maria magdalena.

Vnam arcum

meū in nubibꝫ celi ⁊ recordabor
federis mei. gen̄. ix. Dicit beatꝰ
Gregorius. Perpendo petrū. ꝯſidero ma/
theū. aſpicio paulū. intuor mariā. video la/
tronē: ⁊ nihil ī his video niſi an̄ oclos nrōs
poſita ſpei ⁊ pn̄ie exēpla. vnde iterꝫ gre. di.
Nōnunq̄ꝫ ſacra ſcriptura nō ſolū virtutes
ſctōꝝ aſſerit: ſed etiā caſus innoteſcit: vt ⁊
in victoria fortiū quid imitando arripere ⁊
rurſus videamꝰ quid in lapſibꝫ timere debe
amus. Ecce Iob deſcribiſ in temptatione

auctus· dauid proſtratus: vt ⁊ maioris virtus ſpem noſtram foueat ⁊ maioris caſus ad cautelã hũilitatis nos attingat. Inter quos magdalena q̃ vt idẽ di· gre· vniuerſis vicijs plena fuit: in alto celo pfigurata ponitur: vt ẽ eius exẽplo omnibꝫ pctõribꝫ vere pñie forma tribuatur: ⁊ nihilominꝰ deſperãtibus venia ipoꝝ ſpes ⁊ fiducia erigatur. Dicit ergo. Ponam arcũ meũ ⁊c. ac ſi dicat. Ad hoc ponam arcũ meũ in nubibꝫ celi: vt quicunq; pctõr q̃ntũcunq; pfundatus in forma arcꝰ inſtructus: tales formas in ſua pñia induat: ſine omni interuallo de remiſſiõe pctõꝝ miam ↄſeq̃tur· nec ſolũ hoc ſed vt ad ſũme pfectionis apicẽ promoueatur. ¶ In vbis ergo ppoſitis duo poſſumꝰ intelligere. Prio eñ de pñia agẽda informamur. Scdo de remiſſiõis gr̃a ſecuramur. Primũ ibi. ponam arcũ meũ in nu· ce· Scdm ibi· ⁊ recor· fe· mei. Sciendũ autẽ q magdalena cõgrue arcui ↄparatur, pter tres colores in arcu poſitos, pter ruborẽ pallorẽ· viridẽ colorem· qui colores tres virtutes ſignãt q̃s magdalena habuit in hac vita. Ruborẽ ſiue pudorẽ ſignãtem pñiam habuit in retroacceſſione. Pallorem aũt ſignãtem amorẽ habuit in dñi paſſione. Viridẽ vero ſignantẽ ↄtemplationem habuit in vita ſua poſt dñi aſcenſionẽ. Volens ergo hũc arcũ ſanctiſſimũ· i· magdalenam efficaciter imitari· añ oĩa induat ruborem id eſt verecũdiã de cõmiſſis· qḋ tũc ſalubriter ↄtingit: cũ ſol iuſticie xp̃s deꝰ nr̃ p grãm ↄpũctiõis primũ irradiat cor pctõris· qui radius cũ in tenebras pctõꝝ tanq; in nubem aquoſam ⁊ tenebroſam impingit in cõſciẽtia hoĩs ſtatim generat ruborẽ. Sciendũ autem q eſt triplex pudor meritorius· penitentium innocentiũ ⁊ pficientiũ. Pudor penitentiũ eſt: cũ diuino lumĩe irradiati tantam vident in ↄſcientijs ſuis immũdiciã: vt in cordibꝫ ſuis medullitꝰ ↄfundantur: vt p̃ ↄfuſiõe non audeant leuare oculos ſuos dicẽtes cũ publicano. Dñe nõ ſum dignꝰ ego pctõr leuare in celũ oculos meos· de q̃ pudore dicitur in pſ. Tota die verecũdia mea ↄtra me eſt ⁊c· de qua, puer· Eſt ↄfuſio adducẽs gloriã. qḋ exponens hern· di· Bene ↄfuſio penitentiũ ad ducit gl'am: qr de pſtibulo facit pallaciũ de fuo dyaboli filiũ dei. Scds pudor eſt ⁊ dicitur innocentiũ· qui theſaurum puritatis in cõſcientijs retinẽtes ad oĩem nequiciã viſam vel auditã rubore ſuffũduntur· de q̃ hern· Solent virgines que vere virgines ſũt ad oĩes viri affatus eſſe verecũde: timẽtes ſemper ledi virginitatis ſue depoſitũ precioſum ⁊ ſubtrũgit. Neſcio an quicq̃ precioſiꝰ verecũdia in moribꝫ hominũ queat aduerti: q̃ licet ſit omniũ etatum ornatus: in teneriori tñ etate amplius pulcriuſq; niteſcit. Tertius pudor ſiue rubor eſt pficientiũ in vite ſanctitate· qui p penitudinẽ ⁊ ſatiſfactiõis magnitudinẽ a pctis exonerati ociantur circa defectuũ ſuoꝝ conſideratiõem. Expulſis eñ peccatis reliquie denudantur: ⁊ tanto crudelius inſoleſcunt: q̃nto dilgentius repeilunt: qḋ diuina gr̃a diſpenſatiue pmittit fieri, pter duo: ſcꝫ ad cauendã elatiõem: ⁊ ad exercitationem· iõ de primo dicitur Exo· Non eijciam inimicos tuos ãno vno ne terra redigatur in ſolitudinẽ ⁊ creſcant ↄtra te beſtie· i· ſuperbia. De ſcdo dicitur Joſue. H. ſunt gentes q̃s dñs dereliquit vt erudiret in eis hieruſalẽ ⁊ poſtea diſcerent filij eoꝝ certare ⁊ hr̃e conſuetudinem preliandi. vñ Bern· Tu quicũq; es: etiam ſi ſanctus es: ſi te ad lumẽ veritatis intꝰ in aĩa ſine diſſimulatiõe inſpicias. ſine palpatiõe diiudices: nõ dubito quin hũilieris in oculis tuis factus tibi vilior ex hac cognitiõe tui ¶ Scdo q̃litas iris eſt pallor ſignãs caritatem q̃ iuſto ordine ſequitur ad p̃dicta. Cũ eñ deus ad ruborẽ noſtrũ miſtus peccata remittit ſtatim ſubintrat caritas diligens deũ qui tantã miſericordiã prerogauit. Eſt autẽ ſciendum q ex triplici cauſa homines ſolẽt palleſcere: ſcꝫ ex labore· ex amore ⁊ ex languore. Primo ex labore cũ duris laboribꝫ attriti marceſcunt: ⁊ per ↄſequens palleſcunt. Ex amore pallor efficitur. Ouidius. Pallidus omnis amans: color hic eſt aptus amantis Ex languore etiam pallor efficitur: ſicut patet. Si igitur pallor amorem ſignat: conſequens eſt: vt triplex ſit amor vt diximus de pallore. Eſt itaq; triplex amor: ſcilicet amor laboris amoris ⁊ languoris. Primus ergo

gradus amoris eſt in labore· cum eñ primũ incipimus deum diligere: remittimur ad laborem vt per laborem probemur: ſi vere deum diligimus· ſic enim dicit dñs Johan· Si quis diligit me ſermonem meum ſeruabit ⁊c· quod exponens Gre· dicit. Probatio dilectionis exhibitio eſt operis· ⁊ ſubiũgit. Nunq; amor eſt ocioſus: opatur enim magna ſi eſt· ſi vero operari renuuit amor ñ eſt· vñ Johan· in cano· di· Si quis dixerit diligo deum ⁊ mandata eius non cuſtodit mendax eſt. Hunc ergo laborẽ q̃nto attentius· q̃nto diligentius· q̃nto frequẽtius domino exhibemus· tanto etiã diuina citus amor creſcit ⁊ proficit in nobis q̃uſq; amor laboris tranſit in aliũ amorem iterũ meliorem. Qualiter autem ex labore bonoꝝ operũ amor noſter proficiat ⁊ creſcat in nobis oſtenditur in puerbijs vbi dicitur. Ubi ligna defuerint: ibi deficit ignis· ergo p oppoſitũ: vbi ligna bonoꝝ operũ fuerit: ibi naſcitur ignis amoris: ⁊ tãto fortius incaleſcit q̃nto plus appoſitum eſt de lignis. Scdus gradus amoris eſt amor amoris. Hic eſt nobilior affectus amoris ex primo amore laboris promotus: vt ſic pallor fit ex amore· ſic amor iſte dulcis fit ex amore laboris· non q ſtans in iſto amore nõ laboret: ſed q pre amore non ſentit laborem In hoc amore ſtetit iacob patriarcha· de q̃ dicitur geñ. xxix· cum ſeruiuit pro rachel· vij· annis ⁊ videbantur ei dies pauci p̃ amoris magnitudine. Dicit eñ Augꝰ. Que dura ſunt laborantibꝫ leuia ſunt amantibꝫ· quia omnia ſeua ⁊ immania: facilia ⁊ prope nulla facit amor. hinc Bernardus. Solꝰ amor eſt qui nomen difficultatis ignorat· ⁊ ſubiũgit. Opus meum vix eſt vnius hore: ſi plus eſt pre amore nõ ſentio. Merito ergo amor iſte vocatur amor amoris· quia nihil ſentitur in eo niſi amor. Ex hoc enim amore deus vocat iugũ ſuũ ſuaue ⁊ onus ſuum leue. Ex hoc etiam amore andreas iuit gaudens ad crucem tanq; ad epulas inuitatus· ⁊ ſancto ſtephano lapides torrentes illi dulces fuerunt. Verum quia amor iſte ex dei preſentia maxime paſcitur ⁊ nutritur. Ideo illo abeunte anima incipit tedere ⁊ languere: quia quantũ gaudet de pñtia tantũ anguſtatur ⁊ lãguet de abſẽtia· ⁊ iõ trãſit hic ⁊ i gradũ altiorẽ iterum promouetur. Tertius gradus eſt ⁊ dicitur amor languoris· qui amor ideo languere dicitur: cum illa grataſſima dei pſentia ſubtrahitur gemens ⁊ ſuſpirans: ex hoc impatienter multiplicans ⁊ dicẽs illud Canticorum. Reuertere dilecte mi· ⁊ illud Quo abijt dilectus· putas videbo: putas durabo. Illo autem moram faciente mittit legatos: ſicut dicitur in Canti· di· Filie hieruſalem nunciate dilecto quia amore langueo. Illo autem adhuc faciente moram ad quantulumcunq; ſue impatientie temperamentum ruminat ⁊ rememorat priores gratias: dicens affectibus ſuis illud Canticoꝝ Fulcite me floribus: ſtipate me malis: quia amore langueo. Ac ſi dicat affectibus. Reuocate mihi ad memoriam flores gratiarũ ⁊ ſtipate me malis operum bonorum. Hũc languorem diffinit Bernardus dicẽs. Languor amoris nihil aliud eſt q̃ tedium impatientis deſiderij: quo neceſſe eſt affici mẽtem vehementer amantis· illo abeunte quem ſolum ⁊ ſingulariter amat. ¶ Sciendum autem q hic languor ex tribus affectibus contemperatur: ſcilicet ex dolore· pudore et odore: qui affectus confluentes in anima diligentis faciunt hunc languorẽ. Primo dico q iſte languor naſcitur ex dolore· timet enim q ex indignatione receſſerit: et offenſus nolit ei de cetero ſuam preſentiam indulgere· ⁊ hic dolor affligit amantem vehementer· dicit enim Bernardus. Anima que didicit ⁊ accepit a deo intrare ad ſemetipſam ⁊ in intimis dei preſentiã ſuſpirare ⁊ querere faciem eius· talis unq; neſcio an vel ipſam iehennam experiri ad tempus horribiliꝰ penalius ve ducat: q̃ poſt ſpiritalis ſtudij huius ſeculi guſtatam ſuauitatem exire denuo ad illecebras ⁊ moleſtias carnis. Dico ergo vobis nihil eſt qḋ in tantũ formidet· q̃ſquis hoc bñficiũ ſemel accepit: q̃ ne gr̃a derelictꝰ neceſſe habeat egredi ad carnis conſolationes imo deſolationes: rurſumq; carnalium ſenſuũ ſuſtinere tumultꝰ. Scdo hic lãguor ↄtingit ex pudore. Nam ſubtracta gr̃a ⁊ dei

preſentia ex cuius virtute omnia ſerena fue
runt: ⁊ ad votū omnia ꝑuenerūt. Homo mi/
ſer relinquitur ſibi ⁊ vicia pariter ⁊ defectus qui
priꝰ oīa latitabāt ꝓgredi incipiūt ⁊ erit miſe
ria multa nimis. vn̄ Gregꝰ. Cum didicerit
homo deuotus ꝑ pn̄tem grām quid interſit
inter mundū ⁊ immundū: redditur ſibi et re/
mittitur ad mūdandū cor ad viſionē. ad apti
dum animū ad ſimilitudinē. vt ſi aliqn̄ rur
ſum admittatur. ſit purior ad videndū ⁊ ſta/
bilior ad fruendū. q2 vt diximus omnia im
pedientia grām: que tpe gratie latitabant ꝓ
grediūtur. quibꝯ cognitis homo rubore ſuf/
funditur. ꝙ tam vilis ⁊ abominabilis appa/
ret corā deo. vn̄ Bern. Audi ſubtracta gra/
tia q̄rulantē atqꝫ dicentē. Currebaꝫ bene et
ecce lapis offenſionis in via. impegi ⁊ corrui
⁊ dn̄s declinauit in ira a ſeruo ſuo. hinc iſta
ſterilitas anīe mee ⁊ deuotiōis quā patior:
quoniā ita exaruit cor meū coagulatū eſt ſi/
cut lac. factūqꝫ ſicut terra ſine aqua. nec cō/
pungi ad lacrimas queo. quoniā non ſapit
quicq̄ꝫ. legere nō delectat. orare nō libet. me/
ditationes ſolitas nō inuenio. vbi illa ine/
briatio ſpiritꝰ. vbi mētis ſerenitas gaudiuꝫ
⁊ pax in ſpirituſancto? Tertio hic languor
ſurgit ex odore. deus em̄ ſubtrahens ſe anīe
dilecte relinquit poſt ſe ſue virtutis odoreꝫ
qui vrget aīam vt dilecti abſentiā impatiē/
ter ferat. clamās ſine intermiſſione poſt ter/
gum abeūtis. Reuertere reuertere. Naꝫ vt
ait Bern. Subducto ſibi tam dulci ſponſo
interim nihil aliud nō dico deſiderare: ſed
nec cogitare libebit. itaqꝫ reuocatur verbū id ē
ſponſus: ⁊ hoc deſiderio anīe eiꝰ cui aliquo/
tiens indulſerit ſuauitatē ſui. Nūquid deſi
deriuꝫ vox eſt ⁊ valida. ſponſo itaqꝫ abeunte
vna interim ⁊ ꝯtinua vox continuū deſideri
um tanq̄ꝫ ꝯtinuū reuertere donec veniat. qđ
totū agitur ex ſtimulo odoris in anīa derelicti.
de q̄ odore di. Bern. Guſtato aliqualiter q̄ꝫ
dulcis eſt dn̄s: etiā cū q̄ſi derelicta a domi/
no ad ſe redierit. in cordis palato ſaporē re/
tinet. quo fit vt impatiēter ipſm nō quecūqꝫ
ſua deſideret cū languore. Verum cū ex hoc
languore mirabiliter proficiat anīa eo ꝙ ſu
ſpirijs ⁊ inquietudinibꝯ vehemēter exagita/
ta languere nō ceſſat. donec deꝰ eius impati
entia allectus cū maiori familia graꝝ ⁊ ma/
iori cumulo bonoꝝ reuertatur. quos ꝓſecutus q2
multi ſunt ⁊ nobiles ⁊ ꝑ paucis cogniti. io
eoſdeꝫ in ſmonē aliū eos reſeruamus loquē/
tes de his q̄ dn̄s dedit ad docendū. qui ape/
rit os mutoꝝ ⁊ linguas ſtultoꝝ facit diſertas
ad laudem ⁊ gloriam nominis ⁊c.

LIIII. De eodem ſermo ſcd̄us.

Aria magdale
na ſedens ſecus pedes dn̄i au/
diebat verbū illius Lu. x. Dicit
Gregꝰ. Penſemꝰ frēs cariſſimi q̄nte pieta
tis fuerit peccatricē mulierē dn̄m nō ſolum
admittere ſed etiā ei ad tangendū pedes ꝓ/
bere. Conſideremus grām miſericordie dei
⁊ dānemus multitudinē reatꝰ nr̄i. Y

Expeditis ḡ in priori ſmone duobꝯ colori/
bus iridis: rubore videlicet et pallore. nunc
ꝯſequēs eſt: vt de tertio colore videlicꝫ viri
di qđ dn̄s dederit ꝓſeq̄mur. hic autē color
q2 viſuꝫ acuit. ꝯtemplationē ſignat nō quā/
cunqꝫ: ſed eā que ſequitur ex ꝑdictis. In ver/
bis ſ ꝓpoſitis tria intelligimꝰ que ad ꝯtem/
plationē in nobis nutriendā neceſſario re/
quirūtur ſcꝫ mentis ⁊ corpis quietationem
diuine gratie cooꝑationē ⁊ internā oꝑatio/
nem. Primū ibi. maria ſe. ſcd̄m ibi. ſecꝰ pe/
des dn̄i. tertiū ibi. audiebat verbum illius.
Hec ꝑ ordinem ptractantes. primo dicimꝰ
ꝙ in hoc negocio neceſſaria eſt corpis ⁊ ani/
me quietudo. hec enim negocia ſunt de inte/
rioribus. ⁊ ideo neceſſe eſt vt ſi de his aliq̄d
apprehendere cupimꝰ oportet nos ab exteriori
inquietudine eſſe penitꝰ alienos. Qđ ꝑ eze/
chielē efficaciter āmonemur vbi dicitur. In/
gredere ⁊ includere in medio domꝰ tue. Nā
ꝑ hoc ꝙ dicit ingredere indicit nobis corpo/
ris quietationē. ꝑ hoc aūt ꝙ adiūgit: inclu/
dere mētis tangit ſabbatiꝫationē. de q̄ dicitur
Eſa. lxvi. Et erit menſis ex menſe. et ſabba/
tum ex ſabbato. Hinc Bernardus. Impoſ
ſibile eſt hominē animum fidelem figere in
vno qui nō prius alicui loco pſeuerāter affi
xerit corpꝰ ſuū. Studia. n. hec ſilētiū amant
quietē deſiderāt. cordis pacē ab exterioribus
preſſuris ⁊ bonā ꝯſcientiā in omni puritate
cordis ⁊ corporis: nec oportet menteꝫ inten/

tam eſſe forenſibus cauſis: curis de ſecularī
bus nec ventri ⁊ luxurie deditam: nec curio
ſam ſpectādi nec cupidā dn̄andi. ⁊ ideo ſub/
iungit iterū dicens. O anima eſto ſola vt ſo
li omniū te ſerues quē ex omnibꝯ elegiſti. fu
ge publicum. fuge domeſticos. ſecede etiam
ab amicis. an neſcis te habere verecundum
amatorem: qui nequaq̄ꝫ preſentibꝯ ceteris
ſuam tibi velit preſentiā indulgere? Et ideo
magdalena volens huic negocio intendere
ad pedes domini dicitur ſediſſe. Scd̄um huic
negocio neceſſariū eſt diuine gratie coopera
tio: qđ in pedibꝯ dn̄i intelligitur euidenter
ꝑ quos pedes miſericordia dn̄i ⁊ iudicium
accipitur. ſedens enim ad meditandū ⁊ va/
candum bonis dn̄i. non ſecus pedem vnuꝫ
illoruꝫ ſederat. ſed ſecus ambos pedes. q2 al
terum ſine altero non expedit intueri. Vt ḡ
cauta ſemꝑ ꝑmaneat. ambos cogitet. quia
omnis deuotio exufflatur q̄ his duobꝯ pedi
bus ſcꝫ miſericordie ⁊ iuſticie nō incumbit.
Si enim iuſticiā ſine miſericordia attende/
ret: nimis ꝑtimeſceret. ſi vero miſericordiā
ſine iuſticia aſpiceret. nīs inſoleſceret. Am/
bos ergo homo volens ꝓficere conſideret. vt
altera alteraꝫ temperet. q2 miſericordia ſine
iuſticia faceret preſumptionē. iuſticia vero
ſine miſericordia deſperationē. Ad ambos ḡ
pedes domini ſedeamus. nūc illū nunc iſtū
accedentes vt ex preſumptione ⁊ deſperatio
ne contemperatis homo timens ſperet ⁊ ſpe
rans timeat. Naꝫ illa ſcꝫ iuſticia deuote cō/
ſiderata reprimit inſolentiaꝫ. illa ſcꝫ miſeri/
cordia erigit in fiduciā. illa ſcꝫ iuſticia operatur
humilitatem. illa vero erigit puſillanimita
tem. vna docet timorē altera vero amorem.
hinc Bern. Felix mens cui dn̄s ieſus vtrū/
qꝫ infixerit pedem ſcꝫ miſericordie ⁊ iudicij
a duobꝯ ſignis cognoſcite eā que eiuſmodi
eſt. Ipa ſunt timor ⁊ ſpes. Ille iudicij. illa
miſericordie. repn̄tāt imaginē. q2 alteꝝ ſine
altero auſcultari nō expedit. q2 recordatō ſo
lius iudicij in baratrū deſperationis ꝑcipi/
tat: ⁊ mīa ſola peſſimā generat ſecuritatem
Z Sequitur tertiū in ꝓpoſito themate ſcili
cet audiebat verbū illius qđ internaꝫ opa
tionem nobis repſentat. Ipe enim dn̄s ie/
ſus magdalene ſic ſedenti verba tam exteri
us q̄ꝫ interius dulcia ꝓpinabat. Que autē
⁊ q̄lia verba ei dn̄s dixerit: nō intereſt mea
exponere: niſi ꝙ intus ⁊ extra talia ei ſit locu
tus. per que in ſtatū glorioſiſſimū ē promo/
ta. Vt aūt hanc materiā que in manibꝯ eſt
ad precedentia connectamus. Ecce in fine
precedentis ſmonis dictum eſt ꝙ ſubtracta
diuina preſentia relinquitur quidē ſapor gra
tie ipſi anīe: ex cuius odore impatienter lan/
guens. continuo clamore impatientis deſi/
derij poſtulat priorem ſibi gratiaꝫ reddi di.
Reuertere reuertere dilecte mi. de quo lan/
guore dicit Bern. Quanto putas ꝯſternatur
animus ſtupore ſubtracto ſibi tanto ſolacio
Subtractio em̄ dei amate augmentū deſi/
derij eſt: ⁊ qđ ardentius optat caret egrius.
Et hic languor amoris non eſt aliud niſi te
dium impatientis deſiderij: quo neceſſe eſt
affici mentem vehementer amantis eo ab/
eunte vel etiam abſente quem amat. Nullo
igitur humano ſolacio mitigatur ſecreta dolo
ris ſacra amaritudo. qđ dilectus ꝯſiderans
(quippe qui eundem languorem inſpirat vt
occaſionē ex eo habeat redeundi) reuertitur lo/
quiturqꝫ ei verba amatoria. verba ineffabi
lia. verba que nō licent homini loqui. Oc/
caſione ergo hoꝝ verborū tria dicentur ꝑ ordi/
nem ſcꝫ de mutua collocutione dei ⁊ anime
ſcd̄o de liq̄factione. tertio de vniōe. Primū
reſumentes quattuor de eo dicemus. ſcꝫ lin
guarū declarationē. dei locutionē. inter me/
ditationē ⁊ locutionē dei diſtinctionē. q̄rto
locutionis dei diuerſitatē ſiue variationem
A Sciendum ergo ꝙ de lingua ſponſi ⁊
ſponſe dicit Bern. Spiritus eſt deus ⁊ ſpi/
ritꝰ eſt aīa ⁊ hn̄t linguas ſuas. quibꝯ ſe mu
tuo colloquuntur pn̄teſqꝫ iudicāt. lingua ḡ
ſponſi ē fauor dignatōis. lingua vero ſpōſe
eſt feruor deuotionis: ⁊ elinguis eſt omnis
anīa q̄ hāc linguā nō habet: ⁊ nō pōt ei eſſe
ſermocinatio cū verbo. Scd̄o dicendū eſt
de dei locutione dicit Bern. Cum per ſemet
ipſm loquitur nobis deus: ſola nobis vis in
terne aſpirationis aperitur: ⁊ de verbo eius
ſine verbis ⁊ ſillabis cor docetur. quia virtꝰ
eius intima quadam ſubleuatione cogno/
ſcitur. Tertio ne eius allocutionē ſurda au/
re tranſeamus putantes noſtram eſſe cogi/

rationem ſermonū dei·quod quibuſdaꝫ im⸗
properat·deus Joba·viij·dicēſ. Quare lo⸗
quelam meam non cognoſcitis: eo ꝙ ſimili
ma ſunt·ſicut ait Bern·Cogitata noſtre mē
tis a ſermonibꝰ veritatis in nobis loquētis
nec facile quis diſcernit quid intus patiat
cor ſuum·quid ve audiat. Unde cuꝫ ſic ſint
ſimilima: neceſſarium eſt vt differentie aſſi
gnentur. Propter quod ſciendū ꝙ ſmo dei
eſt verus bonus ⁊ ardens·ſed horum oppoſi
ta habent noſtra cogitata. Primo dico ſer⸗
mo dei eſt verus ipſo dicente. Ueri ſunt oēs
ſermones mei. Noſtri autem ſermones qui
ex nobis ſunt omnes ſunt mendaces. Juxta
illud Johan·viij· Qui loquitur mendaci⸗
um de proprio loquitur. Item ſermo domi
ni eſt bonus: noſter vero malus. vnd̄ Bern·
Cum mala verſamus in corde noſtra eſt co
gitatio·ſi vero bona dei ſermo eſt·illa cor no
ſtrum dicit·hec audit·hinc veritas dicit ma
thei·v· De corde exeunt cogitationes male·
homicidia·adulteria ⁊c̄·de verbis autē do⸗
mini bonis dicitur Miche·ij· Nonne verba
mea bona ſunt? Item ſermo dei eſt ardens·
vnde in prouerbijs. Omnis ſermo dei igni
us. vnde Jere·Nunquid verba mea ſunt q̄
ſi ignis ardens ⁊ quaſi malleus conterens?
⁊ iterum. Verba illius quaſi facula arde⸗
bunt·verba autem nr̄a dura ſunt frigida in
ſipida ⁊ terrena·hinc Eſa· De humo viſita
bit eloquium tuum. Quarto dicenduꝫ eſt
de huius locutionis diuerſitate·aliquando
enim in nobis deus loquitur verba ad ſolaꝫ
conſolationē pertinētia: vt eſt illud in Can⸗
ticis. Ecce tu pulcra es amica mea formoſa
mea immaculata mea: que videlicet verba
nihil aliud intendunt niſi conſolationem
⁊ totiens replicata non niſi cumulum deli⸗
ciarum ſonant. Uocat animā amicaꝫ ·quia
ad lucra dei fideliter intendit·vocat eam for⸗
moſam quia celeſti deſiderio flagrat ·vocat
eam immaculatam propter vite puritatem
Aliquando loquitur in nobis verba ad vir
tutes promouentia·vt eſt illud in Canticis
Surge propera amica mea ⁊ veni. Ac ſi di⸗
cat. Surge ab omni imperfectione ⁊ prope
ra feruore ⁊ amore ad ornatum virtutum·⁊
veni ad perfectionem virtutū. Aliquādo lo⸗
quitur quedam verba ad deſiderium ſuper⸗
norum inflammantia. vt eſt illud in Canti
cis. Ueni in ortum meum ſoror mea ſponſa
omnia poma vetera ⁊ noua ſeruaui tibi·per
que verba inflammat eam vt cupiat diſſol⸗
ui ⁊ eſſe cum chriſto. de his modis loquēdi
dicit Bern·Sunt verba domini irrigātia cor
da arida ⁊ tendentia pre amoris magnitu⸗
dine quorum diuerſitas narratio de ciuita⸗
te dei·de pace·de copia ciuitatis· de ciuium
gloria·de decore lucidiſſime manſionis·pel
lens de corde faſtidium: nuncians dilecto
ꝙ poſſeſſio eius ſit. Hee ſunt ergo locutiōes
dei q̄ſ cū ſuis varietatibus·prudens anima
audiat quid loquatur in ea dominus: ⁊ ſm̄
intentionem verborum regat componet ⁊ or
dinet vitam ſuā. Super omnia autē verba
hec loquitur q̄nq̄ꝫ verba non propria: ſed lo
quitur quecunq̄ꝫ loquiť homo·vt quicquid
ille homo etiam corporali voce dixerit: ipſe
imitando loquatur·ad interloquendū dico
Scio hominem in chriſto qui requiſiuit a
me dicens mihi. Sepe loquitur in me deus
⁊ inter alios modos loquendi loquiť verba
mea·vt quicquid ego dixero ipſe dicat eadē
repetens ⁊ de ſuis penitus nihil addens·et
ſubiunxit·homo dei. Rogo inquit ille·quid
ſibi vult illud? ego pro meo ſapere reſpondi
dicens. Non intelligo aliud in hac repetiti⸗
one verborum tuoruꝫ: niſi affectuoſiſſimas
delicias caritatis dei qua nihil indicat ſe ſci
re vel poſſe niſi ꝙ tu velis. Nunc ergo audi
inquio ↄſiliū meū·obſerua os eius·⁊ q̄n re⸗
plicabit verba tua· tu perge ad illa verba q̄
maxime in te cōpleri deſideras. Quo ſi eadē
ipſe repetierit·erit tibi ſpes validiſſima ꝙ ali
q̄n ipſe impleat deſideriū tuū. Nā, vt ait ipſe
p̄ ps. Que ꝓcedūt de labijs meis nō faciaꝫ
irrita·oportet g̃ vt faciat·ſicut locutꝰ eſt dn̄s
deus nr̄. Similiter locutio anime tripliciter
variatur·cum enim lingua anime ſit feruor
deuotionis·oportet vt locutio varieť quēad
modū deuotio variatur. ℬ Eſt aūt tri
plex anime deuotio·ſ·intime dilectiōis·ſtu⸗
pende āmirationis deſiderij feruentiſſime in
flāmatōis. Loquiť g̃ ex īnima dilectōe·cū ex
intuitu bn̄ficioꝝ īflāmata ſurgit ad grāꝝ actōꝫ
Tunc etiā loquiť ex ſtupēda āmiratione cū
ex intuitu diuine maieſtatis ſurgit in lauda
tionem. Tunc etiaꝫ loquitur ex deſiderij in⸗
flāmatione cū ex intuitu promiſſorū ſuper⸗
ſperat ad ꝓmiſſa eadem conſequenda. Tūc
aūt maxime loquiť anima cū ex nimia deuo
tione lingua carnis obmuteſcat: non inueni
ens verba ydonea: per que mētis affectū va
leat explicare·hinc Gre· Tunc facūdiꝰ lau⸗
des dei loquimur cū ab his obſtupeſcendo
obmuteſcimus. Ille ergo deū maxime lau⸗
dat qui ſe in eius laudis expletione cōſide⸗
rat ſuccumbere. Scd̄o dicendū eſt de lique
factione: hoc eſt quomō liqueſcat ad dei col⸗
locutioneꝫ·nam ex diuini colloquij virtute
anima liqueſcit ipſa atteſtāte in Cañ·vbi di⸗
cit. Anima mea liquefacta eſt vt dilectus lo
cutus eſt·liquidum aūt de ſui natura fluit·
quod aūt fluit tranſit ab eo loco in quo fuit
in locū in quo non fuit· de hoc modo lique
ſcendi dicit Bern·Res liqueſcendo molliť
mollituꝫ autem ex igne amplius purgatur
purgatū autē amplius nobilitať ⁊ cōflatur
in maſſam vnitatis quēadmodum diuerſa
metalla igne ſoluta confluunt in vnum·ſic
deus ⁊ anima in ſe diuerſa ex igne caritatis
in vnū confluunt·qd̄ adhuc apertius bern·
oſtendit dicens. Ex virtute verborū mutuo
ſibi colloquentiū corda liqueſcūt·liqueſcen
do deficiunt·deficiendo tranſeunt ·tranſeū⸗
do vniuntur·vnita perficiunť· dum in illaꝫ
vnitatem coeunt quā ſaluator orat ⁊ optat
fidelibus ſuis Joh·xvij·vt ſint inquit vnū
in nobis ſicut ⁊ nos vnū ſumus. Tertio di
cendum eſt de vnione beata dei ⁊ homīs·de
qua iam dictū eſt in ipſa liquefactione. Naꝫ
ex collocutione fit liquefactio·ex liq̄factione
fit vnio: que vicꝫ vnio amantē vnit cū ama
to·de qua dicit bern· Quomō ſtilla aq̄ mul
to infuſa mero deficere a ſe tota videť·dum
⁊ ſaporem vini induit ⁊ colorem·⁊ quō fer⸗
rum ignitū ⁊ candens igni ſimilimū fit·pri
ſtina exuta forma. Sic omnē in ſanctis hu⸗
manam affectionē quodam ineffabili mo⸗
do neceſſe erit a ſemetipſa liqueſcere ⁊ in dei
tranſfundi penitus voluntatē·⁊ hec vnio fi⸗
nis eſt ⁊ brauiū ad quē omniū religioſoruꝫ
feſtinare debet intentio preſtante ieſu xp̄o.

LV· De eodem ſermo tertius.

Aria erat que vn

xit dn̄m vngento Job·xi· ℭ

Beatus Gregꝰ·loquens de magdalena di⸗
cit. Quicquid magdalena iam peccatrix tur
piter ſibi exhibuerat ·hoc iam deo laudabi⸗
liter offerebat. Nos aūt facta huiꝰ femine
nō vicioſe ſed ex vite ſanctitate gl'oſe fideli⸗
ter inquirentes inuenimus eam tria gene⸗
ra vngentoꝝ dn̄o in triplici loco obtuliſſe.
Nam in prima ſua ↄuerſione vngentū deo
obtulit pedibus dn̄i applicatū· de quo vngē
to dicit Luce·vij·Ecce mulier que erat in ci
uitate peccatrix·vt cognouit ꝙ accubuiſſet
ieſus ī domo ſymonis leproſi·attulit alaba⸗
ſtrum vngenti ⁊ ſtans retro ſecꝰ pedes dn̄i
cepit rigare pedes eiꝰ: ⁊ capill' capitis terſit
⁊ oſculabatur pedes eius: et vngento vnge
bat. De ſcd̄o vero vngento dicitur Math·
xxvi· Cuꝫ eſſet ieſus in bethania in domo ſy
monis leproſi·acceſſit ad eū mulier habens
alabaſtrū vngenti precioſi: ⁊ effudit ſup̄ ca⸗
put ipſius recumbentis. Uidentes aūt diſci
puli indignati ſunt dicentes. Ut quid per⸗
ditio hec? Potuit enim ⁊c̄. Sciēs aūt ieſus
ait illis . Quid moleſti eſtis huic mulieri.
Opus enī bonū operata eſt ī me. De tertio
autē vngento dicit Mar·xvi· Maria mag
dalena ⁊ maria iacobi ⁊ ſalome emerūt aro
mata vt vngerent ieſum. Hec tria vngenta
maria magdalena cū ſuis appendicijs ·hoc
eſt cū ſuis deuotionibꝰ obtulit dn̄o·p̄ quoꝝ
virtutē ab imo ſtatu peccatorū ad glorioſuꝫ
ſtatum gratie promouente dn̄o eſt ꝓmota
adeo vt in ſublimitatē glorie ſublimata oī⸗
bus peccatoribꝰ in exemplū ſit poſita·vt qui
eam in imo hoc eſt in via peccatoꝝ ſecutus
eſt·in ipſa etiā forma inueniet p̄ quaꝫ eaꝫ ad
gloriam imiteť·⁊ hec de eius gloria breuiter
tacta ſufficiant. Nunc ſtilū ad nr̄am edifica
tionē ↄuertamus p̄dicta tria vngenta ·imo
magis ipſas deuotiones per vngenta deſi⸗
gnatas noſtro ſtatui applicantes·non enim
ipſa vngenta ſine deuotiōibꝰ ſuis magdale
ne ꝓfuiſſent nec dn̄o placuiſſēt·nec deuotio
ꝓpter vngēta: ſꝫ vngēta ꝓpter deuotōeꝫ dn̄o
placuerunt·ideo ⁊ nos vngenta iſta corpo⸗
ralia relinquamus: ⁊ deuotionem eaꝝ quā⸗

cum datũ fuerit deſuper proſequamur. Be/
atus itaq̧ Bernardus iſta vngenta diffuſe
proſequit̃ ita dicens. Eſt vngentũ contritio
nis: ⁊ eſt vngentũ deuotionis: ⁊ eſt vngen/
tum pietatis ſiue compaſſionis. Primum
eſt pungitiuũ dolorem faciens. ſcd̃m tempe
ratiuũ doloreꝫ leniens. tertiũ ſanatiuũ mor
bum expellens. Primũ ergo vngentũ com
punctionis eſt: quod ſibi conficit aĩa mul/
tis irretita criminibus. ſi cum incipit cogita
re vias ſuas colligat. congerat cõteratq̧ in
mortariolo conſciẽtie multas ac varias ſpe/
cies peccatorꝝ: ⁊ intra eſtuantis pectoris ol/
lam ſimul omnia coquat igne quodã peni/
tentie ⁊ doloris vt poſſit dicere cum prophe/
ta. Concalcauit cor meũ intra me: ⁊ in me/
ditatione mea exardeſcit ignis. Ecce hoc eſt
vngentum quo anima peccatrix ſue conuer
ſionis primordia condire debet ⁊ plagis ſu/
is recentibus adhibere. ps. Sacrificiuꝫ deo
ſpiritus contribulatus. Odiu ergo nõ ha/
bet aliud tanq̃ paup ⁊ inops vnde ſibi me/
lius ⁊ precioſius componat vngentũ: nõ ne
gligat parare interim iſtud licet ſit de vilib
ſpeciebus. vtpote de fedis ⁊ immũdis crimi
nibus peccatorũ. quia cor contritũ ⁊ humili
atum deus nõ deſpicit. Nam de virtute hu/
ius vngenti ſcriptuꝫ legimus. cum fudiſſet
illud ſup pedes domini ꝙ domus repleta ẽ
ex odore vngenti. et reuera domus celeſtis
tanq̃ odorem ſuauitatis recipit hoc vngen
tum. dicente dño. Dico vobis gaudium eſt
angelis dei ſup vno peccatore penitentiam
agente. Tanto ergo minꝰ vile apparebit di/
uinis aſpectibus. q̃nto plus ſibi penitens vi
luerit in recordatione peccatorũ ſuorũ. Nec
eſt omnino ſpernenda nec vilis hñda huiuſ
cemodi vnctio. cuius odor nõ ſolũ homines
prouocat ad correctionẽ ſed etiã angelos in/
uitat ad exultationẽ. huiuſq̧ Bern. De hoc
vngento monemur Exo. xxx. vbi dicit̃. Faci
es ſanctũ vngentũ compoſitũ ſanctificabis
q̧ oĩa ⁊ erunt ſancta. Quomõ autẽ ſit fa
ciendũ ſtatim ſubiungit̃ cum dicit̃. Sũme
tibi aromata ⁊ equalis ponderis erũt oĩa
facieſq̧ thimiama compoſitũ ope vngenta
rij mixtũ diligẽter ⁊ purũ. Cumq̧ in tenuiſ/
ſimũ puluerem vniuerſa contuderis. pones
ex eo coraꝫ teſtimonij tabernaculo. in q̃ loco
apparuero tibi: ⁊ ſanctũ ſanctorũ erit vobis
In quibus verbis docemur quõ ex ſpeciebꝫ
peccatorꝝ noſtrorũ hoc precioſum vngentuꝫ
conficere valeamus: ⁊ erit mira ⁊ artificio/
ſa confectio: ſi ex fedis ⁊ vilib ſpeciebꝫ vn/
gentum ꝯficimus precioſum. Quid eñ vi
lius peccato. de quo dicit̃ ſap. xv. Vilior lu/
to eſt vita eius ſcꝫ peccatoris. Quid precio
ſius illo p quod omnibuſ ſanctis ⁊ angelis
gaudiũ fit in celo? D Ad hanc ḡ ꝯfectõꝫ
ſalubriter faciendã tria requirũtur que in p̃/
dictis verbis intelligũtur. debet eñ iſta con
fectio eſſe generalis. equal' ⁊ affectual'. Ge/
neralis vt de omnib ſpeciebꝫ peccatorꝝ fiat
Cum eñ dei pfecta ſint opera: non poteſt de
us dimidiatã remiſſionẽ peccatorꝝ vt dimit
tat penitenti ea de quib penitet: ⁊ alia de q̃/
bus nõ penitet nõ dimittat. dicit̃ eñ Ezech.
Maledictus qui de ſuo grege offert macu/
loſum: ⁊ hoc intelligit̃ in hoc qd̃ dicit̃. Sũ/
me tibi aromata in plurali. Scd̃o hec confe
ctio debet eſſe equalis: vt affectus penitẽtis
in pondere doloris ſingulis peccatis corre/
ſpondeat. vt de magno peccato magis peni/
at. de minori minus. de hoc dicit̃ in puer. xi.
Equũ pondus voluntas eius. ⁊ iteꝝ deute.
Pro menſura peccati erit modus plagaruꝫ
⁊ hoc tangit̃ in eo ꝙ in predicto verbo Exo.
dicitur. equalis ponderis omnia erũt. Ter/
tio hec ꝯfectio debet eſſe affectualis: vt ex p/
fundo cordis noſtri intima deuotione cogi/
temus quẽ ex peccatis noſtris offendimus.
quia deũ patrẽ noſtrũ. qd̃ in ſe transfigurat
Bern. pter nos dicenſ. Cogitanti mihi qd̃
deũ patreꝫ offenderim: eſt certe qd̃ pudeat.
ipẽ eñ ſe mihi patrẽ exhibuit: ſed ego nõ me
illi viciſſim in filiuꝫ. qua fronte attollo iam
oculos ad vultũ tam pij pr̃is tam malꝰ fili/
us. opiat confuſio faciẽ. pudet tanto pr̃i fuiſ
ſe degenerẽ. ⁊ hec intelligit̃ in eo qd̃ ſup̃ di/
xit. Cũ vniuerſa in tenuiſſimũ puluerẽ ꝯtu
deris erit ſanctũ ſctõꝝ. Scd̃m vngentũ di/
cit̃ deuotiõis: ⁊ eſt qd̃ conficit̃ ex intuitu be/
neficiorꝝ dei. de q̃ iteꝝ di. bern. Eſt vngentũ
tanto p̃cioſiꝰ primo: q̃nto de melioribꝫ ꝯpo
nit̃ ſpẽb. Nã primi vngẽti ſpẽs ñ lõge q̃rũ
tur. nã penes nos abſq̧ difficultate ea repẽ
⁊ de ortis noſtris copiam talium perfacile
tollimus. Quis eñ ad manũ nõ hẽat iniq̃
tates ⁊ pctã ſi nõ diſſimulat? deniq̧ illd̃ pri
mũ apponit̃ pedib. iſtud ꝟo capiti applicat̃
At vero huius ſcd̃i vngẽti aromata nequã/
q̃ terra noſtra profert: ſed procul ⁊ de vlti/
mis finibus preciũ eius. Fit enim vngentũ
iſtud de diuinis collatis humano generi be
neficijs. Felix anima q̃ ipa ſibi ſtudioſe col
ligere: ⁊ ante mentis ſue oculos digna cum
gratiarꝝ actione reducere curat. pfecto cum
fuerit in vaſculo pectoris: piſtillo crebre me
ditationis concuſſa atq̧ ꝯtrita: deinde igne
ſancti deſiderij ſimul oĩa decocta ⁊ deinde
impinguata oleo leticie. erit vnctio longe p̃
cioſior priore. illo atteſtante qui ait. Sacri/
ficiũ laudis honorificabit me. Porro cum
ſcriptura ſolum dicat de primo: q2 nequaq̃
deſpicit̃. liquet iſtud amplius cõmendatuꝫ
qd̃ non ſolũ non deſpicit̃ ſed honorificatur.
Deinde illud pedib apponit̃: illud vero ca
piti. Si eñ chriſti caput ad diuinitatẽ refe
rendum eſt dicente aplo. Caput xp̃i deus.
proculdubio caput chriſti vngit que grati/
as agit. quoniã in referendo grãs deũ tan/
git nõ hominẽ. quoniã vt ait Jaco. Omne
datũ optimũ: ⁊ oĩe donũ perfectũ deſurſuꝫ
eſt a patre luminũ ⁊c̃. En quale vngentum
ꝓpoſui vobis quo ſe caput illud tremenduꝫ
poteſtatib tangi nõ ducit indignum. imo ⁊
honoris inſigni indicat dicens. Sacrificiũ
laudis honorificabit me. Quã ob rem non
eſt paupis ⁊ inopis ſeu puſilli cordis ꝯfite/
re iſtiuſmodi vnctionẽ. quoniã de libertate
ſpũs ⁊ cordis puritate neceſſe eſt ꝙ deſcen/
dat. nihil eñ ita repreſentat ꝓprie in terris
ſtatũ celeſtis habitatiõis: ſicut alacritas lau
dantiuꝫ deum. Quã ob rem ſuadeo vobis
amicis meis. reflectere pedẽ a moleſta ⁊ an
xia recordatione peccatorꝝ ⁊ inuadere in iti/
nera ſerenioris memorie beneficiorũ dei. vt
qui in vobis confundimini in ipſius intuitu
reſpiretis. Et quidẽ neceſſarius dolor p pec
catis eſt: ſed ſi nõ ꝯtinuus ſane interpoletur
recordatiõe letiore beneficiorꝝ dei. miſceamꝰ
abſinthio mel: vt ſalubris amaritudo ſalu/
tem dare poſſit. E Que aũt beneficia
ſint crebriꝰ cogitanda: ſtatim ſubiũgit bern.
di. Verũ q2 beneficia q̃ largiri mortalibus
non ceſſat miſericors dñs. recolere ⁊ intelli/
gere oĩa: omni homini impoſſibile eſt: id
ſaltem qd̃ precipuũ eſt ⁊ maximũ opus vicꝫ
noſtre redemptionis a memoria redempto
rum aliq̃liter non recedat. In quo ope duo
que occurrũt veſtris ſtudijs intimare curã/
ho: que ſunt modus ⁊ fructꝰ. Modꝰ quideꝫ
dei eſt exinanitio: fructus vero noſtri de illo
repletio. Porro fructũ talem expectamꝰ no/
ſtri amoris. q̃lem ipẽ quẽ amamꝰ promiſit.
Menſuram inquit bonã ⁊ ꝯfertam ⁊ coagi/
tatam ⁊ ſupeffluentem dabũt in ſinũ veſtrũ
Meſura iſta vt audio erit ſine mẽſura. Sꝫ
velim ſcire cuius rei futura ſit illa menſura
vel immenſitas que ꝓmittitur. Oculus nõ
vidit abſq̧ te deus q̃ prepaſti diligentibus
te. Dic nobis tu deꝰ q̃ p̃paſ q̃d p̃paſti: q̃d ſit
menſura ſine mẽſura ⁊ fructꝰ nr̃. credimꝰ ſic
ꝓmittis. Replebimur in bonis domus tue
Sed quib queſo bonis vel qualib? Forte
frumento vino ⁊ oleo: ſed hoc vidimꝰ noui/
mus ⁊ faſtidimus. id querimus qd̃ oculus
non vidit nec auris audiuit. deniq̧ illa pri
ora promiſſa ſunt iudeis ſicut ſcriptum eſt.
Dedit illis regiones gentiuꝫ ⁊ labores po/
pulorũ. nobis aũt ꝓmittĩt: qd̃ oculus non
vidit. ⁊ illa menſura prius preſcripta. id er
go q̃rimus quid ſit: qd̃ oculus nõ vidit nec
auris audiuit ⁊c̃. hoc placet. hoc ſapit. hoc de
lectat inquirere qd̃cunq̧ ſit illud. Erunt in
quit oĩes docibiles dei. ⁊ erit deus oĩa in
omnib. ergo vt audio plenitudo ⁊ repletio
q̃ nobis ꝓmittitur a deo nõ erit niſi deꝰ ⁊ de
deo. Quis vero cõprehendat: q̃ magna mul
titudo dulcedinis in breui iſto ſmone com/
prehenſa ſit: erit deus omnia in oĩbus. Ut
de corpore taceam: tria in aĩa intueor. ratio
nem. voluntatẽ ⁊ memoriã. Naꝫ qui replet
in bonis deſideriũ aĩe. ipẽ rationi futurꝰ eſt
plenitudo lucis. ipẽ volũtati multitudo pa/
cis. ipſe quidẽ memorie ꝯtinuatio eternitã/
tis. O veritas. caritas eternitas. O beata ⁊
beatificans trinitas. ad te noſtra miſera tri/
nitas miſerabiliter ſuſpirat. Primum faci/
et veritas deus. ſecundũ caritas deus. terti/
um ſũma pr̃as deꝰ. vt ſit deus oĩa in oĩbus
Ratõe recipiẽte lucẽ inextiguibilẽ. volũtate

pacem importabilem: conſequẽter memo-
ria fonti indeficienti eternaliter inherente.
Primũ filio. ſcd̃m ſpũiſancto. tertiũ patri
ꝓprie aſſignamus. ⁊ hec de redemptionis fru
ctu. ¶ De dei vero exinanitiõe tria pre-
cipua vobis intuẽda cõmendo. Nõ enĩ ſim
plex aut modica illa exinanitio fuit: ſed ſe-
metipſm exinaniuit vſqꝫ ad carnẽ. ad mortẽ
ad crucem. ſimiliter exinaniuit ſe in reb. in
corpore ⁊ in anĩa. In reb qꝛ ex omnibus re
bus celi ⁊ terre nõ habuit vbi caput ſuũ re-
clinaret: ipſo dicẽte math. viij. Vulpes foue
as hñt ⁊ volucres celi nidos. filius autẽ ho
minis nõ habet vbi caput ſuũ reclinet. In
corpe ſe exinaniuit. de q̃ Eſa. i. A planta pe-
dis vſqꝫ ad verticẽ nõ eſt in eo ſanitas. Si-
militer in anĩa ſe exinaniuit: ex anima patri
offerens voluntatẽ dicens mat. xxiij. deo pa
tri in agonia. Abba pater. oĩa tibi poſſibi-
lia ſunt: tranſfer a me calicẽ iſtum. Verũ ta-
men nõ ſicut ego volo: ſed qđ tu vis. Et no-
tandũ ꝙ has tres exinanitiões de noſtro po
ſuimus nõ de verbis bern. Sed dicit aliqs
Non potuit deus repare op⁹ ſuũ abſqꝫ tan
ta difficultate? Valuit ſed maluit cuꝫ iniu-
ria ſui ne peſſimũ atqꝫ odioſiſſimũ viciũ in
gratitudinis occaſionẽ vſ. ꝫ repierur in ho-
mine. Qđ enĩ dicebat homo creat⁹ ⁊ ingra-
tus. Gratis quidẽ creat⁹ ſum: ſed nullo au-
ctoris grauamine vel labore. quid magnum
eſt: cũ q̃liber magna ĩ ibi facilitate donaue
rit. Nam de me ſicut de ceteris dixit et facta
ſunt. Sic bñficium creatiõis attenuãs hu-
mana ĩpietas magnitudis materiã ĩnđ ſu-
mebat. vñ amoris cauſam habere debuerat
ſed obſtructũ eſt os loquentiũ iniq̃. luce enĩ
clarius patet q̃ntũ pro te o hõ diſpendium
ſui fecerit. Sex dieb condidit oĩa ⁊ te in-
ter omnia. At vero p. xxx. annos opatus eſt
ſalutẽ in medio terre. Tertiũ vngentum eſt
qđ ambobus antecellit: ⁊ hoc appellauerim
pietatis: eo ꝙ fiat de neceſſitatib pauperuꝫ
de anxietatib oppreſſoꝝ. de pturbationibuſ
triſtiũ. de culpis delinquentiũ: ⁊ poſtremo
de omnib quorũlibet miſeroꝝ erũnis: etiaꝫ
ſi fuerint inimici. Deſpicabiles videnꝰ ſpe
cies iſte: ſed eſt ſup omnia aromata vngen
tũ qđ ex eis conficiꝰ. Igiꝰ multe miſerie col

lecte atqꝫ oculo pietatis inſpecte: ipe ſũt ſpe-
cies ex quib vngenta optima ↄficiunꝰ. Fe-
lix mens que taliũ collectiõe aromatuꝫ ſeſe
ditare ⁊ impinguare curauit: infundens ea
oleo miſericordie ⁊ ardore decoquẽs carita
tis. Verũ qꝛ ſmonẽ iſtũ de vngentis in lon
gum ꝓtraximus de primo ⁊ ſcđo vngento.
ideo de hoc tertio hec pauca ſufficiãt ne ꝓlixi
tas q̃ mꝰ eſt tedij deuotionẽ extiguat: ſed hiſ
vngentis delibuti curram⁹ in odore vngen-
torum iſtoꝝ viam mandatoꝝ dei.

LVI. De ſancto Iacobo.

Iſte vocatum eſt nomẽ eius iacob. Gen. xxvij
Dixit Gre. Mens nr̃a mutabi
litatis ſue pondere ad aliq̃d ſemp impellit
aliter qꝫ ẽ niſi ĩ ſtatu ſuo arta diſcipline cu-
ſtodia teneaꝰ ſemper in deteriora dilabiꝰ. q̃
enĩ ſtans deſeruit ſtatũ quẽ hr̃e potuit ami
ſit. ¶ Verba ḡ ꝓpoſita ſancto iacob
ↄuenienter pñt applicari: qui cũ interpreta
tur luctator ſiue ſupplantator: eo ꝙ ad iã di
ctam noſtre mẽtis mutabilitatẽ reparandã
⁊ in deo ſtabiliendã fortiter luctabaꝰ: duſqꝫ
tandẽ oĩa q̃ mentẽ ſuã infirmabãt penit⁹
ſupplantauit. i. ſupplantans ↄculcauit: ſtãs
in pleno dominio eoꝝ omniũ quib in pria
creatione viſus eſt dñari Gen. i. Creſcite et
multi. ⁊ replete terrã ⁊ ſubijcite eã: ⁊ domi-
namini piſcib maris ⁊ volatilib celi ⁊ vni
uerſis animantib q̃ mouenꝰ ſuper terram
q̃ ſicut ſtatim homini obedienti oĩa obedi
uiſſent ⁊ ſuiuiſſent. ita cadenti ⁊ inobediẽti
oĩes creature ſunt rebelles. ſicut diciꝰ Ec
cle. Creatura tua tibi factori deſuiens exar
deſcit in tormentũ aduerſus impios. Iuſte
ergo glorioſus iſte princeps dictus eſt iaco-
bus qꝛ luctando ⁊ pugnando verum iacob
patriarcham videlicet viriliter imitabatur
vt quẽ in virtute vite ſequereꝰ etiã in ſimili
tudine nominis imitaretur. Quomõ autẽ
ipſum fuerit imitatus. ſciendum ꝙ antiqu⁹
iacob quatuor locis ⁊ vicibus luctãdo pu-
gnabat: ⁊ pugnando ſupplantauit ſalicꝫ in
vtero matris cum Eſau fratre ſuo. ſecundo
in domo patris iterum cum Eſau. tertio
cum laban cognato. quarto cum angelo.

Primo dico antiquus iacob luctabatur cũ
eſau fratre ſuo in vtero matris. Sic eniꝫ dr̃
gen. xxv. Dedit dñs ↄceptuꝫ Rebecce qui
collidebãtur in vtero eius paruuli et iacob
egrediens de vtero plantam tenuit fratris.
Scđo luctabatur cũ eſau fratre ſuo ĩ domo
patris ſupplantãs eũ ⁊ tollens e⁹ pmogenita
⁊ nihilominus ſurripiẽs eius benedictionẽ
Nam de primo genito dr̃ vt ſupra. Coxerat
iacob pulmentum ad quẽ cuꝫ veniſſet eſau
laſſus de agro ait. Da mihi de coctione hac
ruffa. cui dixit iacob. Vende mihi primoge-
nita tua. ille rñdit. En morior quid mihi ꝓ-
derũt primogenita. dicit iacob. Iura ḡ mi-
hi. Iurauit ⁊ vendidit primogenita. et ſic
accepto lentis edullio ↄmedit ⁊ bibit ⁊ abijt
paruipẽdens ꝙ primogenita vendidiſſet. đ
benedictionis aũt ſurreptione dr̃ iterũ Gen
xxvij. Dixit yſaac ad filiũ ſuum eſau. Venit
germanus tuus fraudulenter ⁊ accepit be-
nedictionẽ tuã. at ille ſubiunxit verbũ ꝓpoſi
tũ. Iuſte vocatũ eſt nomẽ eius iacob ſupplã
tauit enĩ me en altera vice primogenita mea
ante tulit. et nũc ſecundo ſurripuit benedi-
ctionẽ meã. Tercio ſupplantauit laban fugi
endo. ſic enĩ ſcriptũ eſt Gen. xxxi. Surrexit
iacob ⁊ impoſitis liberis ac coniugib ſuis
ſuper camelos abijt. tulitqꝫ omniũ ſubſtan
tiam eius greges ⁊ quicquid in meſopota-
mia acquiſierat pergens ad yſaac patrem ſu
um. Quarto luctabatur cũ angelo Geneſ.
xxxij. vbi dicitur. tulit iacob vxores ſuas du
as ⁊ totidem familias cũ. xi. filijs ⁊ trãſiuit
vadum iabocb. tranſductiſqꝫ oib q̃ ad ſe
pertinebant remanſit ſolus. et ecce vir lu-
ctabatur cũ eo vſqꝫ mane. qui cũ videret ꝙ
eũ ſuperare nõ poſſet tetigit neruũ femoris
eius ⁊ ſtatim emarcuit. dixitqꝫ ad eum. Di-
mitte me aurora enĩ iam aſcendit. Reſpon-
dit. non dimittam te niſi benedixeris mihi.
Ait ergo. qđ nomen eſt tibi. Rñdit Iacob
At ille inquit neq̃qꝫ vltra vocaberis iacob
ſed iſrael. qm̃ ſi contra deũ fortis fuiſti quã-
to magis cõtra homines preualebis. ⁊ ſequi
tur ⁊ benedixit eiã in eodem loco. ¶
Sicut igitur verus iacob bis quatuor mo
dis ſupplantando vicit. ſic nouus noſter ia-
cob totidem modis luctando tam cũ actio

nibus q̃m cũ paſſionibus viriliter vicit. Il
las enĩ actiones ſtrenuiſſime perficiendo.
Iſtas autẽ paſſiones virtuoſiſſime ſuffrẽ-
do. Primo enĩ luctabatur in vtero vincens
interiores affectiones. Secũdo in domo. i.
in corpore ſuperans carnales delectationes
Tercio ſupplãtauit laban qđ interpretatur
candidus ſignans mđm ſuppeditans mun-
danas occupationes. Quarto vicit anglm
id eſt deum cogens eũ addandam ſibi bene
dictionem. ꝙ aũt noſter iacob in vtero vice
rit patet ex hoc ꝙ cum xp̃s ſibi ⁊ iohanni di-
xerit. Poteſtis bibere calicẽ quẽ ego bibitu
rus ſum. dixerunt. poſſumus dantes victaꝫ
voluntatem ad amaritudinem paſſionis ꝙ
etiam corpus vicerit pꝫ ex hoc qꝛ dedit illud
in paſſionem. ꝙ etiã mđm vicerit in hoc co-
gnoſcitur qđ ipe dicit in ſua canonica. Om
ne qđ natũ eſt ex deo vincit mđm. et hec eſt
victoria que vincit mundum fides noſtra.
ꝙ etiam vicerit deum accipiendo ab eo bñ-
dictionem. patet luce. xxiiij. vbi dr̃. Eduxit e
os foras in bethaniam ⁊ eleuatis manibus
ſuis benedixit eis. et factũ eſt dum benedice
ret eis receſſit ab eis ⁊ ferebatur in celũ. Iu-
ſte ergo vocatum eſt nomẽ huius principis
iacobus quia totidem modis ⁊ vicib extiti-
tit ſupplãtator. et ideo meruit taꝫ ipe qꝫ alij
apli in priſtinũ. ſtatũ prime creationis a do
mino collocari. ſtans erectus tam in natura
lib qꝫ in gratuitis coram deo ⁊ hñs dñiũ ſu
per ceteras creaturas. vnde math. x. Dedit
eis. ſ. diſcipulis poteſtatẽ ſpirituũ immũdo
rum ⁊ curare omnẽ languorẽ. nũc tandeꝫ a-
liquando ad noſtram edificationẽ materiã
inflectamus in totideꝫ locis ⁊ luctaminib
nos viriliter exercentes. vt ſi glorioſi huius
principis gloriam cupimus poſſidere ipm
⁊ non pigeat imitari. Primo diſcentes lu-
ctam actionũ. Secundo paſſionũ. Primo
ergo luctemur cũ actionib noſtris in vtero
vincentes interiora nr̃a ⁊ ipſa in ſtatum de-
bitũ ordinantes. qđ trib modis fieri opor-
tebit. Primno enim luctari oportet ad inte-
riorum noſtroꝝ purgationeꝫ. Secundo ad
purgatorum ↄcordationẽ. Tercio ad con-
cordatorum eleuationem que tria multo ſu
dore ⁊ multo indigent labore anteqꝫ ad ſta-

tum priſtinū hoc eſt ad ſtatū creatōis refor
menť. Illa eñ tria hō primo creatus habu
it ſ; poſtq̃ peccauit ſūt oīa deformata. Pri
mo ergo luctemur purgātes interiora nr̃a
ita vt quicquid mordeat cōſcientiā noſtra;
cōtinuo expellať qð ammonere ſapiēs volu
it cū dixit. Expurgate cū paucis que pauca
ſunt. ſ. pn̄ia ⁊ reſiſtēcia. vt ꝑ pn̄iam cōmiſſa
expellanť ⁊ ꝑ reſiſtentiā cōmittēda ꝓhibean
tur. Cū .n. interiora nr̃a in tria principalia
ſ. in intellectū voluntatē ⁊ memoriā reducā
tur. Intellectus purgādus ē a falſis. volun
tas a malis. memoria a fedis. ⁊ tūc interio
ra noſtra optime ſunt purgata. Scđo lucte
mur ad purgatoꝝ cōcordatōnem. ita vi; vt
pio affectu ⁊ equali cōamine oīa velint deū
vt bonū qð intellectus cognouit. voluntas
velit. memoria amplecteť. ⁊ nō ſint ī eis ſciſ
mata qð cū factū fuerit ſupmodū feſtinātet
hō ꝓficit. ꝓpter qð deus dicit in ꝓuer. Tria
ſunt que placēt ſpūi meo q̃ ſunt ꝓbata co
rā deo ⁊ hoībus. quoꝝ vnū eſt cōcordia fra
trū. Nam vt ibidē dr̃. Ubi frater adiuuať
a fratre ibi firma ē ciuitas. Vn̄ monet nos
apl's di. Nō ſint in vobis ſciſmata. Tercio
luctemur ad recōciliatoꝝ ad deū eleuatōe;
Ad hoc eñ homo inter oēs creaturas ſtatu
rā habet erectā ceteris oībus ad terrā curua
tis. vt ꝑ exteriorē erectōem de interiori nos
cōmoneret. vn̄ ꝓpheta. Eleuare eleuare. qð
bis dicit ꝓpter cogitatōe; ⁊ deuotōe;. cui cō
ſonat apl's di. q̃ ſurſum ſūt querite ꝑ cogi
tatōe; q̃ ſurſū ſūt ſapite ꝑ deuotōe;. Se
cundo luctandū eſt in domo hoc eſt cu; cor
pore qð eſt domus aīe. vt illud ſupplante
mus. i. ſub plantis conculcemus qð in tribꝫ
iterum fieri oportebit. ſc; in carnaliū deſide
rioꝝ cohibitione. ſenſuū refrenatione. malo
rū ꝯſuetudinū expulſione. Primo dico luc
tandum eſt in domo corporis noſtri vt car
nalia eius deſideria extinguamus. Nunq̃
enim proficimus q̃diu talibꝫ adimꝫ nō ne
gamus q; vt dr̃ Eccle. Si preſtes aīe tue cō
cupiſcentias eius faciet te gaudiū inimicis
tuis. cui ꝯſonat apl's deſideria carnis nō ꝑ
ficietis. Cur hoc q; vt iterū dicit idem. Si ſe
cundum carnē vixeritis moriemini. Omis
eñ voluptas hab; penā. neceſſitas parit co
ronā vt ait ſapiens. Secundo luctandū eſt
in ſenſuum refrenatōne. vt ab omnibꝫ illici
tis refrenētur. q; vt ait Gre. Non licet intu
eri qð nō licet ꝯcupiſcere. Si eñ eua ſenſuſ
ſuos cuſtodiſſet. pomū vetitū nō ꝯmediſſet.
Si dyna filia iacob ad videndum alienige
nas nō exiſſet. Sychē eam non corrupiſſet.
hinc Bern̄. habeat fidelis homo ſenſus ſuos
exteriores nō duces ſed ſeruientes vt cu; dixe
rit huic vade ⁊ vadat ⁊ alteri veni ⁊ veniat ⁊
ſeruo ſuo fac hoc ⁊ faciat. Tercio luctandu;
eſt in male ꝯſuetudinis extinctione qð etia;
faciendum dyabolus perſuaſit Iob primo
di. Pellem pro pelle ⁊ cūcta que h; hō da
bit pro anima ſua. ac ſi dicat. Qui animā ſu
am ſaluare deſideret antiquam pelle; male
ꝯſuetudīs abiiciat ſūpta bona Bern̄. Accin
gat ſe ſpiritualis homo neceſſitatē ſibi faci
ens ꝯ neceſſitatem ꝯſuetudinē ꝯ cōſuetudi
nē donec plenā mereatur accipere delectatio
nē. Tercio luctandum eſt ꝯ laban. i. cū mū
do tamdiu cū illo concertātes quouſq; ipm
integraliter ꝯtemnamus ⁊ per oīa ſupplā
tem⁹ ⁊ ſupplātatū ꝯſternamus ſ; in ipo vt
in ceteris ꝯſiderantes ſcilicet q; non ſufficit
deficit. inficit. Nam de primo dicit ſaluator
Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mūdū
lucretur. ac ſi dicat nil. ergo nō ſufficit. imo
ſi oēs mūdi diuicie in vnū hominē ꝯfluāt nō
darēt ſufficientiam q̃m promittūt. Cui⁹ ra
tio eſt. Quia aīa cū ad imaginē dei ſit cre
ata ⁊ per ꝯſequēs capax dei nullis rebus ſa
tiari poterit niſi deo. Secundo conſideran
dum eſt ſi mundum vincere volumus q; de
ficit. Si eñ aliquid natiue bonitatis in mū
do eſſet hoc tamen ſubito euaneſceret nec po
teſt aliqualiter permanere. quia vt dicit io
han. Mundus tranſit ⁊ concupiſcentia ei⁹.
Gre. Ecce mundus qui diligitur fugit ⁊ ta
men fugientē inſequimur. labēti inheremꝰ.
et quia labentem retinere non poſſum⁹ cu;
ipſo labimur quam cadentem tenemus. q̃
ſi plene vincere vellemus eſſet per omnia
relinquendus. quod ſuadet Grego. di. nil
maligni ſpiritus in hoc mundo poſſident ꝓ
prium. Nudi ergo cum nudo luctari debe
mus. Nam qui veſtitus cum nudo luctatur
citius ad terram deiicitur quia habet vnde

teneatur. Quid autem ſunt terrena omnia
niſi quedam corporis indumenta. Qui er
go contra dyabolum ad certamē properāt ve
ſtimenta abiiciāt ne ſuccumbant. Tercio vt
mundum vincamus ꝯſideremus quia infi
cit poſt ſe trahens ſuos amatores. cum eni;
ſm̄ iohannem. Omne quod eſt in mundo
concupiſcentia ſit carnis concupiſcētia ocu
lorum aut ſuperbia vite. his tribus infectio
nibus omnes inficit amatores. vt ſint aua
ri. luxurioſi ⁊ ſuperbi ſicut ille. quia vt Ecl.
xiii. dicitur. Qui tetigerit picem inquinabi
tur ab ea ⁊ qui ꝯmunicauerit ſuperbo indu
et ſuperbiam. vnde ps. Commixti ſunt in
ter gentes ⁊ didicerunt opera eorum. et ſui
erunt ſtul. eorum ⁊ factum eſt illis inſcan.
In hoc aut ſolo obmiſſis omnibꝫ aliis mū
dum poſſumus ſupplantare. quia vt ait ia
cobus quarto. Neſcitis quia amicicia hui⁹
mundi inimica eſt deo. Quicunq; ergo vo
luerit eſſe amicus huius ſeculi inimic⁹ dei
conſtituitur. qð cernens Gre. di. Nemo po
teſt in vna eademq; re omnipotenti deo ⁊ eꝰ
hoſtibus gratus exiſtere. Nam deo amicum
ſe denegat qui eius placet inimico. et inimi
cis veritatis aduerſabitur quo eidem verita
ti ſubiugatur de hac lucta di. Bern̄. Veri lu
ctatores ſunt qui aduerſus huius ſeculi lu
ctantur illecebras. Mundum ergo meli⁹ vi
cere ⁊ ſupplantare non poſſumus niſi vt ip
ſum per omnia relinquamus. quod figura
tum legimus in predicto veteri iacob qui fu
giendo non concertando laban auunculu;
ſuum vicit. hoc ante omnia precauentes ne
ſic fugientes furemur ydola laban. id ē mū
di affectiones ⁊ imaginatōes. ipſa ſicut ra
chel ſub ſtraminibus nos ſub religioſis ve
ſtibus abſcondamus. Nam de talibus Ia
cob ſententiam mortis dedit dicens. Apud
quemcunq; deos tuos inueneris. neceť co
ram fratribus noſtris. que ſententia eſt corā
deo ⁊ ſanctis omnibus approbata. Quartū
membrū luctandi vi; cum angelo in ſermo
nem alium reſeruemus. eo ꝙ cum nobilio
rem contineat materia; diffuſius pertracta
tur ad laudem ieſu chriſti. ⁊c.

De eodem Sermo. LVII.

Iacob dilexi eſau
aūt odio habui. malach. primo di.
Ere. Ille qui certat in luctamine aliquādo
ſe ſuperiorem. aliquando vero eum cu; quo
contendit inuenit ſuperiorem. qui enim lu
ctatur nondum eſt victoriam ꝯſecutus. ſed
certat vt eū vincere valeat qui reſiſtit. Ver
ba itaq; propoſita licet de veteri iacob ſecū
dum literalem hyſtoriam dicta ſint ſm̄ mi
ſticū tn̄ ſenſum de nr̃o iacob. et ſm̄ morale;
expoſitionē pn̄t intelligi de quolibet luctato
re. Q aūt veterē iacob dilexerit patet ex eiuſ
dem ꝯbi aſſertione. alias eñ ſignificatio no
minis caderet ab effectu qð in ꝯbis dn̄i fie
ri nō poteſt. Q aūt nr̃m iacobum dilexerit.
triplici ſigno patet. ſc; ex tribulatōis multi
plicitate. ex aplatus dignitate ⁊ ſingulari fa
miliaritate. Nam de primo dr̃. Quē eñ di
ligit dn̄s corripit ⁊ q̃ſi pater in filio ſic ꝯm
placet ſibi. de ſcđo eſt ratio. Qui eñ aliū ad
ſublimē dignitatē ꝓmouet certū eſt ꝙ dili
gat eū. vnde iohan. hoc eſt preceptū meum
vt diligatis inuicē ſicut dilexi vos. de tercio
patet. Deus eñ iacobū pre ceteris familia
rē habuit. q; ipm ⁊ fratrē ſuū iohannē exclu
ſis aliis ſepe ad ſua ſecreta vocauit. Q etia;
quēlibet luctatorē ⁊ in tribulatōe poſitū di
ligat p; Apo. vbi dicitur Ego quos amo ar
guo ⁊ caſtigo. Cum igitur ſint duo pricipia
merēdi. actōnes vi; ⁊ paſſiones. nr̃ iacobus
imitatus ē veterē in paſſionū ſufferētia. Sic
etiā in efficacia actionē in eiſdem locis ⁊ to
nde; vicibꝫ paſſiones in vtero. patiam int⁹
exhibēs ad q̃lbet paſſionē vicens ſe. ne ali
quis motus impatie ſurgeret in corde ſuo.
Unde in act. de eo ⁊ de aliis coapl'is legiť.
Ibāt apl'i gaudentes a ꝯſpectu ꝯcilij. quo
niā digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu ꝯtumelia;
pati. Scđo luctādo ſupplantauit paſſiones
in domo hoc eſt in corpe malū ꝓ malo nūq̃
reddēs ⁊ ideo legitur in vita; ſua ꝙ cū eum
hermogenes perſeqretur. dixit ad philetum
vt bona pro malis ſm̄ ꝙ magiſter nr̃ nos do
cuit reddamus. abſolue eum qui te ligauit.
Tercio vicit paſſiones ⁊ perſecutōes quas a
mūdo ptulit totius mūdi malicia vilipēdēs.
Quarto luctabať cū anglo hoc ē cū ꝯtrunbo

et difficilibꝫ operibꝫ illoꝝ difficultates ſibi
applicãs. ac ſi naturaliter ſit affectus Cū eñ
omne bonū ⁊ omnē ꝟtutē ex preuaricatōne
primoꝝ parentū difficulter operamur. eaſdeꝫ
paſſiones ita vicit vt eadē oīa delectabili/
ter operetur. Et hec de ſupplantatione ſan/
cti iacobi breuiter dicta ſufficiāt. Nunc vidē
dum eſt qualiter nos paſſiones debeamus
vincere vt ⁊ nos eas ſupplantemus. et eoruꝫ
amaritudines ſub pedibus ꝯculcemus tam
diu cū eis luctātes. quouſqꝫ eas cū gaudio
ſuſtineamus. Ad quod nos idem iacobꝫ in/
ducere intendebat cum dicebat. Oīe gau/
dium exiſtimate fratres cū in varias tribu/
lationes incideritis. ¶ De hac ḡ tribu
latione. tria per ordineꝫ ꝓſequemur. primo
de tribulatōis neceſſitate. ſcdo de eius maio
ritate. tercio de luctaminis q̄litate. Primo
ergo dicendum eſt de tribulatōis neceſſita/
te. Oportet enim omnē hominē ad ſtatū ꝑ/
fectionis ꝓmouende tribulationis exerceri.
Nullus eñ vnqꝫ amicus dei effectus ē. ni/
ſi tribulationibꝫ tunderetur. Unde thobie.
xij. dixit angelus. Quia acceptus eras deo.
neceſſe fuit vt tēptatio probaret te Judith.
viij. Omnes qui placuerūt deo per multas
tribulatōes tranſierunt fideles. hinc ꝓuerb.
tercio. Quē diligit deus corripit ⁊ quaſi pa
ter in filio ꝯplacet ſibi. Sūt aūt q̄tuoꝛ cau/
ſe ꝓpter quas tribulatio neceſſaria eſt ſcilicꝫ
ꝓpter opm nroꝝ imperfectōem. dei aſſimila
tionē. ſpiritualis vite edificatōeꝫ ⁊ regni ce
leſtis aſſecutioneꝫ. Primo dico tribulatio
neceſſaria eſt ꝓpter opm noſtroruꝫ imperfe/
ctionē Cum eñ duo ſint principia merendi
ſcꝫ opatio ⁊ tribulatio. et opera noſtra pau/
ca ſint vilia ⁊ breuia vt per ea non poſſimus
ad magnū ſtatū ſanctitatis peruenire opoꝛ/
tet ſuppleri in paſſionibꝫ ꝙ minus eſt in acti
onibꝫ. vnde Eccle. vij. De negligētia expur
ga te cū paucis. qđ eſt dicere. de negligentia
opm expurga te cū paucis tribulatōibꝫ Se
cundo tribulatio eſt neceſſaria ꝓpter dei aſſi
milatōeꝫ. Tantū eñ ei ſimiles erimꝰ in ce/
lo quantū ei aſſimilabimur in terra. Adhoc
eñ induit homineꝫ vt viſibilis factus ſe no
bis ꝓponeret ī exēplū. et qꝛ tota vita ſua ple
na fuit tribulatōibꝫ. oportet nos ei aſſimila/
ri in tribulatōibꝫ. Nam vt ait aplꝯ. Si cō/
patimur ⁊ ꝯregnabimus. vnde ad magnaꝫ
ꝯmēdatōꝫ dr̄ de homine tribulato. Sap. xiiij.
Simili pena ſuus cū dño afflictus eſt. ⁊ po
pularis hō regi ſilia paſſus ē. itē Ed. xxiiij.
Ante faciē hoīs ſilitudo alterius hoīs. Un/
de ꝓ magna laude aploꝝ dr̄ Ezech. i. Siliᵗ
tudo hoīs erat in eis. ſcꝫ aplīs. hinc i iobā.
tercio. Oīs qui hꝫ hāc ſpē̄ ſanctificat ſe ſi/
cut ille ſanctus eſt. vñ bern̄. Prodeſt mihi
dñi paſſio ſi mea ſequit̄ imitatio. alioqui re
quiretur a me ſanguis ille iuſtꝰ qui effuſus
eſt ſup terrā. Tercio tribulatio eſt nc̄cia ꝓfi
cere cupiētibꝫ in ſtatū magnū ꝓpter religio/
ſe vite edificatōeꝫ. Nunqꝫ eñ vita religioſa
in hoīe edificabitur niſi caſtigatio ꝯtinuetur
ꝓpter qđ Leui. xvi. dr̄. Affligetis aīas vras
religione perpetua. Cū eñ ꝯſolatio ſpūalis
ſit fomētū ꝑ qđ vita ſpiritualis nutriat̄ nul
latenus poterit ꝯſolari qui nō fuerit tribula
tus. Sūt eñ ꝯiuga ꝙ omnē tribulatōeꝫ ſe/
quitur ꝯſolatio. vnde thobie. iij. Poſt tēpe/
ſtatē tranquillū facis ⁊ ꝑ lacrimatōꝫ ⁊ fletū
gaudiū ⁊ exultatōeꝫ infundis. hic bern̄. Diſ
ce o homo in ſpirituali exercitio duplex auxi
liū deſuꝑ ſperare. ſcꝫ correptōeꝫ ⁊ ꝯſolatōeꝫ
Altera foꝛis exercet. altera viſitat intus. illa
opatur humilitatē iſta caritatē. Trahimꝰ au
tē in ſpūalem vitā cū tēptationibꝫ ⁊ tribula
tionibꝫ exercemur. cur trimꝰ cū interius ꝯſo/
lationibꝫ ⁊ inſpirationibꝫ viſitamur. Quar
to tribulatio nc̄cia eſt ꝓpter celeſtis regni ad
eptōeꝫ. Nullus eñ ad regnū celoꝝ ⁊ ad illā
abyſſum oīm voluptatū peruenire poterit.
niſi per amaritudinē paſſionū. neqꝫ eñ ille
qui de celo venit ieſus xp̄s ad celū redire vo
luit. niſi per viā amariſſime paſſionis. vnđ
Lu. xxiiij. Nōne oportuit xp̄m pati. et ita in
trare in gloriā ſuā. ꝓpter qđ dixit diſcipulis
⁊ nobis in illis Lu. xxij. Uos eſtis qui per/
manſiſtis mecū in tēptationibꝫ meis ⁊ ego
diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pr̄ meus
regnū. ac ſi dicat. Sicut diſpoſuit pater me/
us. vt veniēs in mūdū nō redeā in celuꝫ niſi
per viā tribulatōis. miſerie paſſionis ⁊ an/
guſtie. ſic ⁊ ego diſpono vobis vt ⁊ vos ſili/
ter veniatis ad regnū per tribulatōes. Hic
Actuū. xiiij. Quoniā ꝑ multas tribulatōes

oportet nos intrare in regnū celoꝝ. Ex his
ergo quatuoꝛ cauſis luce clarius pꝫ q̄ꝫ ne/
ceſſaria ſit tribulatio oībꝫ qui proficere cu
piunt apud deū. ¶ Secundo dicen/
dum eſt de tribulationis augmēto ⁊ maio/
ritate. ꝙ pleruꝗ ꝯtingit vt quanto maioꝛi
gratia homo a dño viſitatur tanto maioꝛi tē
ptatione tribulatur de hoc augmēto duo di
cenda ſunt. Primo de eius maioritate. Se
cundo de eius cauſalitate. Et primo ꝙ hec
maioritas ꝯtingat ⁊ ita fieri debeat tam fi/
gura q̄ꝫ ſcriptura poterit declarari. et per fi/
gurā. dicitur eñ Ezech. j. Cum eleuabātur
ſimul ⁊ rote q̄cunqꝫ ibant ſpiritus illuc eun
te ſpiritu ⁊ rote pariter eleuabātur ſequentes
eum. Quid per ſpiritū niſi ſpiritualis vita
quid per rotā. niſi tribulatio que nos rotat
accipitur. quocūqꝫ ergo vadit vita nr̄a ſpū/
alis ibi etiam vadunt rote tribulationes no
ſtre. Secundo idem per ſcripturā poterit e/
doceri. de quo iterū Ezechi. xlvij. Tranſdu/
xit me dñs per aq̄m vſqꝫ ad talos. rurſum/
qꝫ duxit me per aquas vſqꝫ ad genua. tercio
vſqꝫ ad renes. per quod nobis innuitur q̄n/
to profundius ducimur in gratiaꝫ tanto al/
tius tribulamur. Secundo dicendum eſt
đ eius augmēti cauſalitate. hoc eſt cur hoc ꝯ
tingat ⁊ ob quā cauſam. Sunt aūt tres cau
ſe. quia quāto plus hoīes deuoti in gratia ꝓ
ficiūt tanto ad ſufferendum ſunt fortiores.
ꝟtuoſiores ⁊ indigēt vt ſint cautiores. De
primo ꝙ quāto ſint fortiores ex viſitāte gra
tia tanto dñs plus apponit de tribulatione
vt vndiqꝫ meritū eis cumuletur. qꝛ ꝑua tri/
bulatio cū talibus gratijs nō ſentiretur Si
ergo debet fieri tribulatio oportet vt ꝓpt̄ foꝛ
titudinē maioꝛ fiat. vnde iob. xxviij. Aquaſ
appendit in menſura. Aquas eñ ponere in
menſura eſt tribulatōeꝫ ꝯmenſuratā fortitu
dini ponderare. hinc aplꝯ. i. Corinth. x. Fi/
delis deus qui nō patietur vos tēptari ſup̄
illud quod poteſtis. nec ex eadem fidelitate
permittit nos minus temptari. vnde quāto
maioꝛ eſt fortitudo tanto de tribulationibꝫ
plus apponit. Secundo augmētatur tribu
latio ꝓpter augmentū virtutū. et qꝛ ex viſitā
te gr̄a virtuoſiores ſunt homīes. ergo iteruꝫ
ex hac cauſa plus apponit deus quia illuſtra
tis virtutibus tribulatōnes valde nobiliter
ſufferuntur. et quanto nobilius tribulatōeſ
ſufferuntur tanto amplius merita cumulā
tur. ps. In multitudine virtutis tue menti
entur tibi inimici tui. Item math. xxvi. De
dit vnicuiqꝫ ſcḋm ꝓpriam virtutem. Naꝫ ab
ſente gratia virtutes videntur eſſe extincte
et ideo facilimo impulſu hō caderet in pec/
catū. Tercio augmentantur tribulatōes cū
homines ſunt in gratia vt cautiores reddā/
tur. Nam ex preſentia gratie homo poſſꝫ fa/
ciliter ſuperbire. Ne ergo ſupbiat foꝛis quā
doqꝫ permittitur tribulationibus impulſa/
ri. hinc Gre. Poſtq̄ꝫ deus hominem viſitat
ſubito probat illum. quia accedendo ad coꝛ
da noſtra ad virtutes prouehit ⁊ recedēdo
ꝯcuti tēptationibꝫ permittit. Si eñ poſt vir
tutū munera nulla tēptatione ꝯcutitur a ſe
habere animus ⁊ a ſemetipſo gloriatur Ut
ergo firmitatis dona habeat ⁊ humiliter ſu
am infirmitatē recognoſcat. ꝑ acceſſuꝫ gra/
tie ad alta ſuſtollitur ⁊ per receſſum quid ex
ipſo ſit probatur. Sciendum tamē ꝙ ſancti
homines harū alterationū ⁊ viciſſitudinuꝫ
experientia aſſuefacti. has tēptationes faci/
liter ſufferunt ſcientes ꝙ non ad perditionē
ſed ad emendatōeꝫ taliter alterantur. nō. n.
vt dicitur in thobia. delectatur in perditioni
bus noſtris. ſed poſt ſingulas tēptationes
gratia rediens augmētatur. vnde prouerb.
xij. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei ac
ciderit. dicens. cum ps. Paratū coꝛ meum
deus. paratum coꝛ meum. ac ſi dicat. para/
tum ad tribulatōes ſicut ad ꝯſolationes.
¶ Tercio dicendum eſt de luctaminis
qualitate. hoc eſt qualiter in tribulationibꝫ
luctari debeamus vt virtuoſe eas ⁊ ſcḋm dei
beneplacitum ſupplantemuſ hoc eſt ſub plā
tas eas viriliter ꝯculcemus. De quibꝫ ſciē
dū ꝙ totidem locis ⁊ vicibꝫ cum paſſionibꝫ
luctari oportet ſicut diximus de actione. ſ. in
vtero in domo. cum laban. i. mundo. ⁊ cuꝫ
āgelo Primo paſſiones ſufferimus in vtero
cū de ꝑfidia blaſphemia vel ſuperbi fuimus
nimis grauiter naufragamur. cum quibus
tunc viriliter luctatur ſi nūqꝫ eis in aliquo
conſentimus. vnde Bern̄. Si ſentis ⁊ non
conſentis paſſio eſt quādoqꝫ ſananda. tunc

aũt perfecte vincimus ſi hũiliter ea ſufferi-
mus ⁊ nunꝗ minus in aliquo exercitio fa-
ciamus. Scđo paſſiones ſufferimus in do-
mo hoc eſt in corpe cũ carnalib deſiderijs ⁊
quibuſlibet fedis ⁊ immũdicijs grauiter ca
laphizamur. Quas tũc viriliter ſupplanta-
mus qñ per fortiſſima exercitia corpus ma-
cramus ⁊ macrãdo maceram⁹. quouſq car-
nis immũdicia penitus extinguatur. corp⁹
peccati qđ huiuſmodi prurit⁹ excitat deſtru
atur. oĩa q̄ corpus peccati ad voluptatem
poſtulat per oĩa reſpuẽtes. vt de nobis ve-
raciter dici poſſit. illud Job. iij. Clamorem
exa ctoris nõ audit. qđ fortiſſimo indiget lu
cta mine. qꝛ vt ait yſai. A planta pedis vſq
ad verticẽ nõ eſt in nobis ſanitas. vñ berñ.
Nos ipſi geſtamus laq̄um nrm̃. nobiſcũ vbi
q circũ ferimus inimicũ noſtrũ carnẽ hanc
loquar de peccato genitã ⁊ nutritã. ſed multo
amplius praua ꝯſuetudine viciatã. nihil e-
nim purũ in corpe hoĩs inuenitur. ab intus
manat de corde exit peſtiferũ virus. ac de in-
ceps corpus occupat vniuerſum. quibus ſi
additũ denegamus ⁊ ea per ꝯtraria exerci-
cia ſupplantamus. victores erimus glorioſi
Tercio luctandum eſt cũ laban hoc eſt cum
mũdo qui grauiſſimis acculeis nos affligit.
cordib amatorũ ſuorum tres lanceas ſicut
alter ioab miſerabiliter infigẽs. ſ. cupidi-
tatẽ. vanitatẽ ⁊ voluptatẽ. de quib dic iob.
Omne quod eſt in mũdo ꝯcupiſcẽtia carnis
eſt. i. voluptas. ꝯcupiſcentia oculoꝝ. i. cupi-
ditas aut ſupbia vite. i. vanitas. q̄ tũc paſſi-
ones ſuas nobis ingerũt. quando eis forti-
ter repugnamus. Sic eñ di. berñ. Un̄ tri-
bulatio iſta niſi dum reſiſtitur ꝯtaminatiõi
ꝯcupiſcẽtie repugnatur. Si eñ voluntarie
admittuntur. iam nõ tibi tribulatiõez ingerũt
ſed potius ꝯſolationẽ. Luctamur ergo cum
his vicijs q̄diu eis reſiſtimus. ſed tũc ſup
plantamus qñ iam victa ſunt vt amplius
nõ impugnẽt. que ſi perfecte vĩcere cupim⁹.
oportet vt eoꝝ ꝯtria in nobis ꝯplantem⁹. vt
videt contra cupiditatẽ vel auariciã q̄ mũdꝰ
ingerit paupertatẽ ꝯ voluptatẽ. auſteritatẽ.
contra vanitatẽ ſiue ſupbiã plenã humilita
tẽ induamus. Que tria cũ perfecte vite nr̃e
inſederint. iã mũm perfecte ꝯtemnimus ⁊ la
ban vicim̃ per oĩa ſupplantaſſe. auxiliãte hie
ſu chriſto. LVIII. De eodez ſmo. iij.

Jacob traductis

omnibus que ad ſe pertinebant re-
manſit ſolus. et ecce vir luctabaẛ cũ eo vſq
mane Geñ. xxxij. Dicit Gre. Juſtoꝝ vita q̄
ſi quedam forma nobis ꝓponitur imitanda
viua eñi lectio eſt vita bonoꝝ. vñ nõ imme-
rito. idem iuſti in ſacro eloquio libri noĩanẛ
Apo. xxij. vbi dr̃. Libri apti ſunt coraz eo. qꝛ ĩ
eorum vita legitur vnde debeant remunera
ri. Expeditis ergo in precedentib tribus lu
ctaminibus ſ. in vtero. in domo ⁊ cũ laban
⁊ hoc tam in actionibus q̄ in paſſionibus
nunc in duabus turmis. ſ. actionũ ⁊ paſſio
nũ meritis ditati (vt dicere poſſimus cũ ia-
cob. Jn baculo meo tranſiui iordanẽ ⁊ nũc
cum duabus turmis regredior. quod eſt di
cere Jn baculo meo hoc eſt in baculo crucis
tranſiui nudus iordanem. i. baptiſmũ ⁊ nũc
ex his luctaminib ditatus regredior cũ du-
abus turmis. ſ. meritis vt diximus actionũ
⁊ paſſionũ) ſi redire ad patriã celeſtis cupi-
mus luctamen cum angelo aggredi nos o-
portet. De hoc luctamine duo principaliter
proſequitur. Primo enim dicemus de lu-
ctaminis inſtauratione. Secundo de gratie
ſi vincimus aſſecutõe. Primũ ibi in ꝓpoſi-
to themate iacob traductis omnib ⁊c̃. Se-
cundum infra. Qui cum videret ꝙ euz ſu-
perare non poſſet ⁊c̃. Primũ adhuc in quat
tuor diuiditur. Primo enim dicemus de lu
ctaminis hilaratione. Secundo de viri expo
ſitione. Tercio de luctaminis aggreſſione.
Quarto de luctaminis perſeuerantia ſiue ꝯ
tinuatione. Primũ ibi iacob traductis oĩ
bus que ad ſe pertinebant remanſit ſolus.
ſecundum ibi et ecce vir. tercium ibi. lucta-
batur cum eo. quartum ibi. vſq mane.

O Hec omnia per ordinem proſequen-
tes. primo dicendum eſt quomodo nos de-
beamus ad luctamen preparare. Debemuſ
enim nudi cum nudo angelo aggredi hoc
certamen ⁊ ab omni quod non eſt deus vel
ad deuz ordinatum nos auertere vt ad eum
cum quo luctamine accipimus plena nos
facie ꝯuertamus. et hoc eſt ut diẛ in ꝓpoĩto
themate traductis oĩbus. hoc eſt amotiſ a ſe
oĩb q̄ ad ſe ptinebãt remãſit ſol⁹ nil ſibi de
ſuiſ omnibuſ reſeruatis Et hoc eſt quod ait
apoſtolus. i. Corinthiorum nono. Omnis
qui in agone contendit ab omnibus ſe abſti
net. et illi quidem vt corruptibilem coronaz
accipiant. nos vero incorruptam. vnde gre-
gorius. Nudi cum nudo luctari nos opor-
tet. Nam ſi veſtitus quilibet cum nudo lu-
ctatur citius ad terram deijcitur. quia habz
vnde teneatur. quid aũt ſunt terrena oĩa
niſi quedam corporis indumenta. Qui er-
go contra alium ad certamen properat ve-
ſtimenta abijciat ne ſuccumbat. Secundo
dicatur de viri expoſitione. hoc eſt quis ille
vir fuerit qui cum iacob luctabatur. Et licz
diuerſi diuerſa de hoc aſſerant. iero. glorio-
ſus tamen doctoꝝ dicit. ꝙ ſpiritualis lucta fu
erit. alij autem ꝙ fuerit corporalis. Nos au
tem hanc ambiguitatem ſimpliciter tranſe-
untes dicimus ꝙ cum deo in forma tamen
angeli luctabatur ſequentes egregiũ docto-
rem gregorium qui dicit Quis eſt iſte ange
lus niſi ille qui per ꝓphetam dicitur magni
conſilij angelus. quia eñi greca lingua euã-
gelizare denunciare dicitur. ergo ſemetipm̃
nobis denuncians deus angelus nominaẛ.
vnde idem Grego. exponens hyſtoriã que
in manibus eſt iterum di. Deſignat ḡ ange
lus qui luctabatur cum iacob deum. Jacob
autem qui cum angelo ꝯtendit vniuſcuiuſ
q perfecti viri ⁊ in contemplatione poſiti a-
nimam exprimat quia videlicz anima cũ cõ-
templari deum nititur velut in quodam cer
tamine poſita. modo quaſi ſupat quia intel
ligendo ⁊ ſentiẽdo. et de incircumſcripto lu-
mine aliquid degustat. modo vero ſuccum-
bit. quia ⁊ degustando iterum deficit. Ter-
cio dicendum eſt de luctaminis aggreſſione
de quo licet aliquid dictum ſit. hic tamen ex
preſſius exponamus. Nam de hoc cõgreſſu
dicit Gre. Cum ad parentes ꝓprios iacob
rediret in via angelum inuenit. cum quo in
luctãdo magnũ certamẽ habuit et ſubiũgit
Js enim qui certat in luctamine. aliquãdo
ſe ſuperiorez aliquando vo eũ cũ quo ꝯten
dit ſuperiorẽ inuenit. Eſt enim in cõtẽpla-
tiua vita magnanimitatis ꝯtentio cum ſeſe ꝯ-
templator per ꝯtemplatiõem ad celeſtia eri-
git. cum in rebus ſpiritualibus animũ ten-
dit. cum tranſgredi nititur omne quod cor-
ruptibile videẛ. cum ſeſe anguſtat vt dilatet
Et aliquando quidem vincit ⁊ reluctantes
tenebras ſue cecitatis exuperat. vt de incircũ
ſcripto lumine quodammodo furtim ⁊ te-
nuiter attingat. ſed tamen ad ſemetipſaz ꝓ
tinus reuerberata reuertitur. atq ab ea luce
ad quã reſpirando tranſit ad ſue cecitatis te
nebras ſuſpirando redit. Quaſi ergo vinciẛ
angelus quando intellectu intimo apprehẽ
ditur deus. quaſi etiam vincitur homo qñ
ſubtracta intima luce nolens renitenſq ad
aſſuetas tenebras redit. Quarto videnduz
de luctaminis continuatione quod notatur
in eo cum dicitur vſq mane. Non enim ceſ
ſandum eſt ab hoc ſancto exercitio ꝯtempla
tionis quouſq oriatur nobis in futura vita
ſol iuſticie xp̃s deus noſter. nec hoc intendi-
mus ꝙ in actu ꝯtemplationis aliquis vale
at perſeuerare ⁊ ineternuz aſpectuz ſine me
dio ꝯtinuare. ſed cum ſubtracta gratia con-
templatiũa defecerit. ſe recipiat in actiuã. nõ
intentione ibi manendi ſed ſe reparandi ita
vt ſi interrumpatur ꝯtemplatio. ſemꝑ tañ
ꝯtinuetur ⁊ perſeueret intentio. Quod per
Ezech. pulcre nobis innuitur vbi dicitur.
Jbant ⁊ reuertebantur. ibant in contempla
tiuam vitam. ſed quia noſtre corruptionis
pondere pregrauati. in illa diu ſtare nõ poſ-
ſumus reuertamur iterum in actiuaz. ⁊ hoc
eſt quod ait Bernnardus. ſuper predico ver-
bo di. Cum ab actiua vita ad contemplati-
onem ſurgimus. quia diu mens ſtare in cõ-
templatione non poterit. ſed omne quod de
eternitate per ſpeculum ⁊ in enigmate ꝯſpi-
cit. quaſi furtim hoc et per tranſitum videt
ipſa ſua infirmitate ab imenſitate tante cel-
ſitudinis animus repulſus in ſemetipſo re
labitur ⁊ neceſſe eſt vt ad actiuam vitam re
deat ſeſeq ipſum continue in vſum bone o-
perationis exerceat. vt cũz mens ſurgere ad
contemplanda celeſtia non valet queq bo-
na que poteſt agere non recuſet. ſic q fit vt
ipſis ſuis bonis actibus adiuta ruſum in ꝯ
templationem ſurgat ⁊ amoris paſtum de
pabulo contemplate veritatis accipiat. Jn

qua iterum q̄diu ſe tenere ipſa corruptiõis infirmitas non poteſt. ad bona rurſum opera rediens ſuauitatis dei memoria paſcitur. et foris pijs actibus intus vero ſanctis deſiderijs nutritur. ¶ Sequitur ſecũdum principale. ſcilicet de gratie aſſecutiõe q̄ ex preſcripta luctatione conſequimur que ibi incipit. Qui cum videret q᷑ eum ſuperare non poſſet ꝛc̃. Et hec pars quattuor gratias continet que in verbis propoſitis per ordinem ponuntur ſcilicet in nerui arefactiõe nominis impoſitione. benedictione. diuine penitentie exhibitione. Primum ibi. tetigit neruum femoris eius ꝛ ſtatĩ emarcuit. Secundum ibi nequaq̄ vocaberis vltra iacob ſed iſrael erit nomen tuum. Tercium ibi. et benedixit ei in eodem loco. Quartuꝫ ibi. ortuſq̄ eſt ei ſol poſtq̄ tranſgreſſus eſt phanuel quod interpretatur contemplans deũ vel facies dei. Eſt autem phanuel locus in quo luctabatur. ſic enim dicitur ꝛ vocauit nomẽ loci illius phanuel dicens. Vidi dominuꝫ facie ad faciem ꝛ ſalua facta eſt anima mea. Si ergo has gratias ſpiritualiter intellectũ ſ conſequi cupimus cum angelo magni conſilij id eſt cum deo luctamen congrediamur q̄ ſi vicerimus preſcriptas gratias conſeq̄mur. quod pene eiſdem verbis dicit Greg. ſic loquens Et nos ſi ad parentes proprios id eſt ad ſanctos in celo redire cupimus teneamus in via angelum vt ſuauitate intĩa apprehendamus deum. Prima ergo gratia quam deuoti homines ex hoc luctamine cõſequuntur. ſi tamen ipſi perſeuerando vicerint (vt eis dici valeat. Si contra deum fortis fuiſti quanto magis contra homines preualebis) eſt nerui contractio ꝛ per conſequẽſ eiuſdem nerui arefactio. per quod nobis innuitur q᷑ per huius luctaminis victoriam. omnis in nobis carnalitas ꝛ terrenitas extĩguitur ꝛ marceſſit vt nil talium libeat. ſed ſicut prius talia delectabat hõe ſic modo multo plus delectet carere. et hoc eſt quod dicit Bernnardus. Omnipotẽs deus cum iam per deſiderium ꝛ intellectum cognoſcitur. omnium in nobis voluptatem carnis arefacit. et qui prius quaſi duobus pedibus innitentes ꝛ deum videbamur querere ꝛ ſeculuꝫ tenere. poſt agnitionem ſuauitatis dei vnus in nobis pes tamen remaneat ſanus atq̄ alius claudicat. quia neceſſe eſt vt debilitato amore ſeculi. ſolus in nobis cõualeſcat am dei ai Si ergo tenemus angelum vno claudicemus pede. quia dum creſcit in nobis fortitudo dei amoris intimi infirmatur proculdubio carnis fortitudo. quia omnis qui claudicat vno pede ſoli innititur quẽ ſanũ habet. et cui terrenum deſiderium iam arefactũ fuit in ſolo pede amoris dei tota virtute ſe ſuſtinet ꝛ in ipſo ſtat. quia pedem amoris ſeculi quẽ ponere in terrã conſueuerat iaꝫ a terra ſuſpenſum portat. Ut ergo breuiter dicamus habemus carnis ꝛ ſeculi contemptuꝫ non refrenatum. ſed quaſi nature cõplantatum. non coactum. ſed quaſi in naturam redactum. vt quod prius fuit delectabile modo ſit abominabile et hoc eſt qđ dicit Bern̄. Spiritualis hõ corpe ſuo ſpiritualiter vtẽs affectionem ſuam quam habet animalis per vim coactam. rationalis per vim ſubactam. ſpiritualis nũquã habet illam quaſi naturaliter affectam. et vbi ille ſcilicet animalis habet eaꝫ per modum neceſſitatis ille. ſ. rationalis per modum caritatis. ille ſcilicet ſpiritualis habet eam verſam in mores. Sꝫ diceret aliquis Nũquid tales maiores ſunt paulo qui raptus in tercium celum ꝛ rediens ſuſtinuit ſtimulos carnis. Reſpondeo q᷑ licet paulus ſuſtinuit ſtimulum carnis. hoc tamen diſpenſatiue adeo permiſſum eſt vt poſt tantam gratiam in eo humilitas ſeruaretur. et ideo nõ obſtante illo ſtimulo q̃ntum fuit in eo neruus omnis carnalitatis ꝛ terrenitatis emarcuit. quia anteq̄ʒ eideꝫ ſtimulo conſenſiſſet mille prius mortibus ſuccubuiſſet. An non credis. quia non ſolũ neruus ſed totus ipſe emarcuit cum dicebat ſe mortuum. Viuo autem non ego viuit vero in me chriſtus. vnde dicebat. Jam non operor ego illud ſed quod inhabitat in me peccatum.

LIX De eodem ſmo. IIII

Nequaquaꝫ vltra vocaberis iacob ſed iſrael erit nomẽ tuum. vt ſupra dicit aug⁹. Quiſquis habet caritatem. vt quid illum longe remittimus ꝛ videat deum. conſcientiam ſuam attendat et ibi videt deum. ¶ Expedita ergo vtcunq̄ vna gratia quam homo conſequitur poſt luctamen. ſcilicet nerui arefactione per quem omnium terrenorum ꝛ carnaliuꝫ affectum diximus emarcuiſſe. Nunc ſeruato ordine ſupra poſito dicendum eſt de nominis mutatione. Sic enim dicitur in verbo propoſito. Nequaq̄ vltra vocabis iacob ſed iſrael erit nomen tuum. ac ſi patenter dicat. Nequaq̄ vltra. id eſt in reliquum vocabis iacob. i. luctator cum vicijs ꝛ concupiſcẽtijs ſed iſrael. id eſt vir videns deum. debes de cetero appellari. Quia extinctis vicijs debẽs in reliquum vacare deo ꝛ eius mirabilia cõtemplari. queꝫ ordinem in naturis rerũ legimus prefiguratũ. Nam formica poſtq̄ diu reptando laborauit in terra tandem natura applicat ei alas. Ac ſi dicat ei natura. Neq̄q̄ vlterius reptando laborabis in terra. ſed nobiliorem ſtatum viuendi indues volitando. ſic in propoſito in eo q᷑ iacob qui luctator ſiue ſupplantator dicitur tollitur ꝛ iſrael imponitur iubetur a laborioſis operibus abſtinere ꝛ contemplatio dei que eſt mentis q̇etudo ꝛ amabilis valde dulcedo ei de cetero indicitur. in qua ſuper omnia mundi dilectabilia delectetur. Uerum quia per huiuſmodi nominis impoſitionem iubemur deũ contemplãdo ꝛ ſpeculando in reliquum videre. quomodo illud fieri poſſit ꝛ quomodo deus in hac vita videatur. vel ſi poſſibile ſit videri illud elaborandum eſt. Nam ſacra eloquia ſanctorum in hac materia ſibi videntur plurimũ diſſentire. dicitur eniꝫ Exodi. Non videbit me homo ꝛ viuet. ſic etiã moyſes dixit ad dominũ. Domine ſi inueni gratiam in oculis tuis oſtende teipſm mihi. Et reſpondit dominus. Non potes videre faciem meam. non enim videbit me homo ꝛ viuet. Item iob xxviij. Abſcondita eſt ſapientia ab oculis omniũ viuentium. Item iohãnis. Deum nemo vidit vnq̄. Qui omnes in hoc conſonant q᷑ deus videri non valeat in hac vita. Cuius contrarium multis teſtimonijs edocetur. dicit enĩ Jacob Geñ. vt ſupra. Vidi dominum facie ad faciem ꝛ ſalua facta eſt anima mea. Uidit iob di. Auditu auris audiui te. nunc oculus meus videt te Uidit yſa. vi. di. Uidi dominum ſedentẽ ſuper ſolium excelſum ꝛ plena erat oĩs terra maieſtate eius. Uidit Michea. dicit. Uidi dominum ſedentem ſuper ſolium ſuuꝫ. ꝛ omnem exercitum celi aſſiſtentẽ ei a dextris ꝛ a ſiniſtris Sic patet q᷑ ſunt aliqui qui aſſerunt deum poſſe videri. et aliqui qui affirmant eum nullatenus poſſe videri. quorum controuerſiam vnus ex eis yſa. videlicet diſſoluit. dicens quid ꝛ quomodo videatur Cũ enim diceret. Uidi dominum ſedentem ꝛc̃. ſubiunxit. Et ea que ſub ipſo erant replebãt templum. Quod exponens Gregorius di. Nos templum dei ſumus. in quorum mentibus habitare dignatur. ſed ea que ſub ipſo erant replebant templum quia quicquid de illo modo conſpicitur. hoc non eſt ipſe ſꝫ ſub ipſo eſt. Ea ergo que ſub ipſo erant implet templum. quia cum mens in contemplatione profecerit. non iam quod ipſe eſt. ſed illud quod ſub ipſo eſt contemplatur. quoniam ꝛ ſi angelus apparet infirme tamen mẽtis deſiderio ſatiſfaciat. Unde quecunq̄ eius miſteria ſic raptim conſpicimus iam multum eſt q᷑ ſuper noſmetipſos leuamur vnde ſubiungit. Quid eſt q᷑ patres veteris teſtamenti deum ſe vidiſſe teſtati ſunt. cum tamẽ deum videre non poſſe alij conſtanter affirment. niſi hoc q᷑ patenter datur intelligi. quamdiu hic mortaliter viuitur videri per quaſdam ymagines deus poteſt. ſed per ipſam nature ſue ſpeciem non poteſt vt anima gratia ſpiritusſancti afflata. per figuras q̃ſdam deum videat. ſed ad ipſam vim eius eſſentie non pertingat. Quamdiu ergo in hac mortali carne viuitur nullus ita in contemplationis virtute proficit. vt in ipſo iam incircumſcripti luminis radio mentis oculos infigat. Neq̄ omnipotens deus iam in ſua claritate conſpicitur ſed quiddã ſub illa ſpeculatur. vnde anima refecta proficiat ꝛ poſt ad viſionis eius gloriã pertingat. Quid eſt ergo dicere. Anno quo mortu⁹ eſt oſias Ui. dominũ ſe. ſu. ſo. ex. et eleuatũ ꝛ plena erat oĩs terra maieſtate e⁹. et q̄ ſub ipo erãt replebãt tẽplũ. niſi q̃n mõi elatio p ſuperbũ ꝛ preſum-

ꝓtorem regem. Oſyam deſignatam a deſi/
derio mentis occiditur ⁊ moꝛitur. tunc vi/
demus dn̄m. hec eſt tūc mēs nr̄a dei gloria3
ꝯtēplatur. Q₂ aūt ſuper ſoliū excelſum ele/
uatū ſediſſe dr̄. hūanā creaturā ⁊ animā ra/
tionalem cui per intellectū deus preſidet ſig
nat iuxta illd̄ Sap̄. Aīa iuſti ſedes eſt ſapi
entie. que per dei pn̄tiā ad videndā eiꝰ glo/
riā eleuatur. ſic eñ dicit Gre. humana crea
tura ſolium excelſum ⁊ eleuatū dr̄. q₂ ad ce/
leſtē gloriā eleuata ꝑficit. Q₂ aūt ſubiungi/
tur. Et plena erat omnis terra maieſtate eꝰ
hoc intendit. ꝙ aīa ſic viſitata tanta abun
dantia gratiarū illuſtratur. ꝙ etiā in corpuſ
qd̄ eſt terra redundat. qd̄ etiā ad ſenſum ſe/
pius eſt ꝯceptū. Quid aūt ſit templu3. gre.
iterū inſinuat dicēs. Templū eius hoc ē qd̄
ſolium. quia eternus rex ibi hitat vbi ſedet
Nos ergo templum xp̄i ſumus in quoꝝ mē
tibꝰ hitare dignatur ſed ea que ſub ip̄o erāt
replebant tēplum q₂ quicquid de illo mo/
do ꝯſpicimus adhuc nō eſt ip̄e. Sic iacob
vidit angelum ⁊ vidiſſe ſe deū fatetur. quia
cū miſteria eius ꝯſpicimus iam multu3 eſt
ſuꝑ noſmetip̄os leuamur. R Verū3
q₂ nec yſa. nec grego. explicāt quid ſit illud.
qd̄ ſub ip̄o exiſtēs impleat tēplum. i. anīa3
yſa. n. ſolum dicit ꝙ ea ſub ip̄o ſunt. et gre.
exponēs hoc nil aliud dicit. niſi ꝙ ea que ſub
ip̄o erant eſt quiddā qd̄ nō eſt ip̄e. Ego āt
curioſus exploꝛatoꝛ cupiens ſcire quid ſit il
lud. in diuerſis diuerſa legi ⁊ nō inueni ab
aliquo doctoꝝ moꝛaliter explanatū. Pro/
pter qd̄ o lectoꝛ ſi ñ dedignaꝛ accipe mediū
ſenſum. niſi ⁊ tu inueneris melioꝛē. Deus
vt ait Moyſes ignis ꝯſumēs eſt. deꝰ vt ait
iohan. caritas eſt. Deus ergo ſm̄ ambos ē
ignea caritas. qui cū ad animā venerit. ip̄a3
ex ſui pn̄tia calefacit vt et ip̄a ignea caritate
ardere īcipiat. Illa ḡ inflāmata caritas q̄ ex
dī pn̄tia accidit anīe. meo iudicio ſaluo me
lioꝛi eſt illud. qd̄ yſaias vocat ſub ip̄o eſſe. et
implere templum. et quod Gre. vocat. non
eſſe id qd̄ eſt deus. Caritas ergo que afficit
anima3 ſub illa caritate eſt que eſt deus. nec
etiā eſt deus qd̄ expreſſe declarat bern̄ dicēs
Recte caritas deus ⁊ dei donū eſt. itaq3 cari
tas dat caritatē ſubſtantia accn̄talem. vbi
datē ſignat nomē eſt ſubſtantie vbi donu3
nomē qualitatis. Qd̄ ergo Bern̄ vocat. ca/
ritatē accidentale3. hoc dicit yſaias. eſſe ſub
deo ⁊ implere templum. et gre. quidda3 eſſe
qd̄ nō ſit deus. Itē deus veritas eſt ip̄o dicē
te iohā. Ego ſum via veritas ⁊ vita. qui cū
ad animā venerit ſua veritate illuſtrat anīa3
ad cognitōe3 ⁊ ſapientiā ⁊ talis illuſtratio il
luminās animā. eſt illud qd̄ Eſa. di. eē ſub
deo ⁊ implere tēplū ⁊ gre. quiddam eſſe ꝙ
nō ſit ip̄e. Similiter deus eſt dulcedo iuxta
illud Sap̄. xvi. Subſtantiā tuā ⁊ dulcedi
nē tuā quā in filios habes oſtendebas. hec
aūt dulcedo cum afficit animā ex ſui preſen
tia ad dulcoꝛē. talis dulcoꝛ eſt ſub ip̄o ⁊ non
eſt deus. primū fit a patre. ſm̄ a filio. terciu3
a ſpirituſancto. Quod adhuc per ſimilitu/
dinē poſſumus declarare. Tres virtutes ꝓ
cedunt a ſole. ſc3 vtꝰ calefactiua. illuminati
ua ⁊ fructificatiua. et nil hoꝝ eſt ſol. ſ3 ſunt
ſub ſole. dicimus tñ ꝯmuni modo loquēdi
Video ſolem cu3 videmus ſplendoꝛē in pa
riete. vel ſol vrit me. cum hoc immediate ñ
faciat. ſed ardoꝛ ſolis. Sic fit per omnem
modū cū deus per ſubiectā creaturā apparuit
patribus qui dixerunt ſe vidiſſe deum. cum
tamen creatura media vtpote angelus exte
rioꝛibus ſenſibꝫ ſe obijceret vel aliqua ima
ginatoꝛia ſpecieſ interioꝛibus ſenſibus appa
reret. Nam de primo dicitur Geneſis. cum
iacob luctans cum angelo dixit. Vidi domi
num facie ad faciem ⁊ ſalua facta eſt anima
mea. De ſecunda dicit Bernardus Cum
diuini aliquid raptim ⁊ velut in velocitate
choꝛuſci luminis interfluxerit menti ſpiritu
excedenti ſiue ad temperamentū nimij ſplē/
doꝛis. vel ad doctrine vſum continue neſcio
vnde aſſunt imaginatoꝛie q̄dā reꝝ inferioꝝ
ſimilitudines infuſis diuinitus ſenſibus ꝯ
uenienter accōmodate. quibus adumbratꝰ
ſplendidiſſimus veritatis radius ⁊ ipſi ani
me tolerabilioꝛ fiat. et quibus illum cōmu/
nicare voluerit capacibilioꝛ fiat. nec ſolum
has duas apparitiones. ſed nec puriſſimu3
diuini nominis ſplendoꝛem qui raptim q̄ſi
illuxerit dicimus eſſe deum. Quicquid eni3
ab anima percipitur in eo ꝙ percipitur non
eſt deꝰ. vñ antiqui ſancti q̄ habuerūt ſine ſciā

ſimplicē ſanctitatem crediderunt ⁊ dixerunt
talem gratiā quā raptim in cōtemplatione
ſenſerunt eſſe deum. quod in libro ſn̄iarum
habetur pro articulo ꝯdemnato. S
Tercio ſuo ordine longe ante poſito dicē
dum eſt de benedictionis aſſecutione quam
ſancti homines ex premiſſo luctamine aſſe/
quuntur. ſic eñ dicitur in ꝑmiſſo themate.
Dimitte. n. me inquit Angelus ad Iacob
iam eñ aſcendit auroꝛa. Rñdit nō dimittā
te niſi benedixeris mihi. Sequiꝛ ⁊ bñdixit
ei in eodem loco. Sic angelus magni ꝯſilij
deus poſt luctamē beate ꝯtēplationis bene/
dicit hominē ad omne3 ſanctitatē vite eius
que nunc eſt pariter ⁊ future. Bñdicitur aūt
ad tria. ſ. ad meritoꝝ multiplicatōe3. virtu/
tum vegetationē ⁊ ad ſanctitatis perfectōe3
Primo dico benedicitur hō ad meritorum
multiplicatōe3 q₂ poſt victoriā predictoꝝ lu
ctaminū tā grati erūt dō ⁊ accepti hmōi victo
res. vt omne qd̄ agūt vel etiā patiuntur eis
in meritū ꝯputetur. vt dicatur eis illd̄ Ecl.
Sede comede in gaudio panē ⁊ bibe vinū
in leticia. q₂ deo placent oꝑa tua. ac ſi dicaꝛ
Si ſedere. i. quieſcere comedere ⁊ bibere q̄
ſm̄ corpus delectantur ⁊ placēt. multoma/
gis omnia alia ad magna merita ꝯputātur
Cum eñ homo primū placet tunc per ꝯñs
oīa ſua placent. Nam vt ait Gre Nō abel
placuit ex munere. ſed munꝰ placuit ex abel
de hac bñdictione dicitur Geñ. i. Bñdixit
deus illis ⁊ ait. Creſcite ⁊ multiplicamī ⁊ re
plete terrā. hinc Eccle. xi. Benedictio dei in
mercedem iuſti feſtinat ⁊ in honoꝛe veloci ꝓ
ceſſus illius fructificat. Item ad coꝛī. Qui
adminiſtrat ſemen ſeminanti ⁊ panē ad mā
ducandum preſtabit. multiplicabit ſemen
noſtrū ⁊ augebit incremēta frugū iuſticie ve
ſtre. Secundo benedicuntur hi victores ad
virtutū vegetatōm. cum eñ in ſpirituali ſta
tu nemo poſſit ꝑficere niſi virtutibꝫ nobili/
tetur. ideo hec ſecunda benedictio eſt neceſſa
ria ad ſalutē. ex cuius efficacia virtutibꝫ ve/
getamur. Sic eñ dicit bern̄. Deus virtutū
nequaq3 mētis thalamū ingreditur niſi le/
ctulus ꝯſcientie fuerit virtutibꝫ adoꝛnatus
⁊ ſubiungit. Quātū libet te affliges non da
bit copiā ſui nude anime nō inſidet niſi vir/
tutum veſtibꝫ interiectis. De hac benedicti
one dr̄ in p̄s. Bñdictōnem dabit legiſlatoꝛ
ibunt de virtute in virtutē. bern̄. Hrē ⁊ ſcte
vite locus in aīa eſſe nō poterit niſi medijſ
interiectis veſtibꝫ dño. n. ſeſſuro ſuper aſel/
lum veſtes ſuas diſcipuli ſubſtrauerūt ſignā
tes deū nequaq3 nude anime inſidere. qua3
nō inueniret ⁊ veſtimēta virtutibꝫ ⁊ moꝛibꝫ
apl̄oꝝ. Tercio benedicuntur tales victores
ad plenā ſanctitatis perfectionē q̄ ex meritis
precedentiū bonoꝛum ita copioſa erit ſuffici
ens ⁊ perfecta. vt ex virtute eiuſdem bñdicti
onis oīa que ſunt hoīs ſe diſponēt ⁊ oꝛnēt
ad perfectionē. De hac bñdictione dr̄ Eccl.
xxx. dñi bñdictio quaſi fluuiꝰ inundās. T
Sequitur q̄rtū pncipale longe ante poſitū
ſalicet de diuine penitentie exhibitōne. qd̄
in eo quod ſubiungitur in predicto thema/
te intelligitur cū dr̄. Oꝛtuſq3 eſt ei ſtatī ſol.
Quia poſt predicta quatuoꝛ luctamīa ſi tñ
ſtrennue vicerimus oꝛitur nobis ſol iuſticie
xp̄s deus noſter. nō ꝙ deū prius nō habue/
rimus cum ſine eo penitus nihil poſſumus
ſed ꝙ nobis modo oꝛiatur cū flagrāti ⁊ amo
roſa dilectione luminoſa ꝯgnitione ⁊ q̄ntū
poſſibile eſt in hac vita glōſa fruitōne vt ad
manū hēamus ſemper deū ineffabili dulce/
dine. nūc primū plenū deo obſequiū perſol
uentes iuxta illud Eccle. Cum ꝯſummaue
rit homo tunc incipit ⁊ cū quieuerit tūc ope
rabitur. expectās cū gaudio vocatōe3 ſuā ope
rante ieſu xp̄o.

LX De ſcō petro ad vincula.

Rat petrus dormi
ens inter duos milites Actuum.
duodecimo. Dicit Gregoꝛius. Res geſta
aliq̄d in ſancta eccleſia ſignat gerendū Sic
quippe neceſſe eſt vt audiamus q̄ facta ſunt
quatenus cogitemus que nobis ſunt ex eo/
rum imitatione facienda. Hoc ergo feſtum
qd̄ ad vincula petri dictū eſt. ad hoc inſtitu/
tū credimꝰ. vt ꝑ pe. vīculatōe3 de pctōꝝ vīcl.
ꝯmoueamī ⁊ per eius liberatōe3 quō ⁊ nos
liberari poſſimꝰ inſtruamī. Res ergo geſta
de petri liberatōe breuiter eſt tangēda vt ꝑ
eā q̄dā ſimilitudine ad pctōꝝ liberatōem iu
ſto oꝛdie veſamꝰ. V Illa āt hiſto. tāgit

ccto ſcʒ angeli ingreſſionē. carceris illumina tionē. lateris percuſſionē. petri excitationem eius cincticnē. calciationē. veſtimēti induti onē. et angeli imitatōeʒ. Primū tangitur ī eo ꝙ dicit angelus dñi aſtitit. ſcd̄m ꝛ lumē refulſit in hiſt. car. tercíū ibi. percuſſoq; late re petri. quartū ibi excitauit eū di. ſurge ve locitet. Quintū ibi precinge. ſextum ibi. cal cia te cali. ſeptimū ibi indue te veſti. t. octa uū. et ſeqre me. Sed quid nobis iſta hiſto ria proderit ſi nil in ea qđ edificet inuenitur aut cur tam diligenter ꝛ reuerenter in eccl̄ia annis ſingulis recitatur ꝛ recipitur. niſi eiſ dem ſpūaliter intellectis quiq; peccatores poſſint a ſuoꝝ peccatorum vinculis liberari. Quid eñ per petrū vinculatū ꝛ liberatū ni ſi peccator accipitur. qui cum ab herode id ē dyabolo vel per ꝯſenſus inclinatōeʒ. vel ma li opis perpetrationē. captiuatur duabꝰ ca thenis. i. timore đ amiſſione boni ꝛ amore đ adheſione mali ꝯſtringitur ꝛ ligatur. Qui ſi liberari debet neceſſe eſt hoc fieri ꝑ omnia predicta ſpiritualiter intellecta. Primo er go ad peccatorū liberatōeʒ (q2 per nōſ nequa quam liberari poſſumus) neceſſe habemus angeli ingreſſionē. illius inq; angeli qui ꝑ yſa. vocatus eſt magni ꝯſilij angelus qui eſt deus. Nullus eñ vnq; a peccatis abſoluit. niſi deus cor noſtrū ingrediatur ꝛ digneṫur nos viſitare miſericorditer. Qđ intelligen tes ꝓphete certatim om̄es acclamabant. Vi ſita nos in ſalutari tuo dñe. Scđo poſtq̄m carcerē cordis noſtri ingredif. carcer noſter ad cognoſcenda mala que ꝯmiſimus eiꝰ ꝑ ſentia illuſtratur. Tercio adhuc ꝓpius acce dens latus vbi cor eſt percutit per quod ad penitendum ſurgitur ſine mora. Ex his tri bus ſcilicet ingreſſione. carceris illuminati one ꝛ cordis percuſſione. qui in peccatis de lectabiliter dormiebat euigilare incipit. et ꝓ fundiſſime penitere. Et ſic in iſtorum triuʒ virtute peccata noſtra pleniſſime remittun tur ꝛ hoc quantum ad offenſaʒ dei. ita vt ſi talis morte preoccupatus diſceſſerit in ſſri gerio erit. Sed adhuc opus eſt multo labo re. multo ſudore vt macula cōtracta in aīa deleatur. Dicit eñ albertus ſuper miſſam. Oportet hominē per multa trahi anteq; pec catū penitus deleatur. licet eniʒ de interiori contritione offenſa dei. que ad eternā penaʒ obligabat per om̄ia ſit ſublata adhuc tamē remanet macula que ad penā obligat tꝑalē. et ideo ſequitur in predicta hyſtoria. ſurge velociter. Quarto ergo angelus magni con ſilij qđ eſt deus dicat nobis ſurge velociter per exhibitionē operis ad ſatiſfaciendūʒ. ac ſi dicat. Si poſt cordis ꝯpunctionē ꝛ pecca torum remiſſioneʒ mora viuendi acceſſerit tunc predicta non ſufficiūt niſi adiuncta fu erint que ſequūtur. In verbo ergo reſurre ctionis de ſatiſfactione opis ꝯmonemur.

X Que aūt ꝛ qualia opa ſint facienda vt per ea dño ſatiſfaciamus Sciendūʒ ꝙ tres rerum habitus poſſidet omnis homo. ſ. res corpus ꝛ animā per que poſſumus peccata emendare. Nam de rebus dr̄ thobie quarto Elemoſina ab omni peccato ꝛ a morte libe rat ꝛ facit inuenire miſcdiaʒ ꝛ vitā eternaʒ. hinc Eccle. Ignē ardentē extinguit aq̄ ꝛ ele moſina extinguit peccatū Secundo peccata per corporis exercitia emendamus. vnđ iob xx. Inueni in quo ei propicier ꝯſumpta eſt caro eius ſupplicijs. Itē ps. Vidi hūilitatē meā ꝛ laborē meū. et dimitte om̄ia pc̄ta mea Tercio per exercitia anime peccata oīa emē damus. vñ. j. pe. iiij. dicitur. Caritatē conti nuam hñtes. q2 caritas operit multitudinē peccatoꝝ. Sed ad quid proderit peccatoruʒ ſatiſfactio niſi adiugatur eorundem pecca torum ceſſatio. Quinto ergo in predictis v bis ſubiungitur precinge. quod eſt dicere: Precinge lumbos tuos vt per continentiā caueas ne ſatiſfacienda iterum committan tur. Si enim laui pedes meos per ſatiſfa ctionem. quid prodeſt ſi per cōtinentiā aut ſimilia nō cauebo? Qui enim baptiſatur a mortuo ꝛ iterum tangit eum. quid prode rit lo. io illius. nam vt ait Bernardus. Erit ſine dubio iacenti q̄m recidiuanti deterius. quia ſicut dicit Eccleſia. Qui in vno offen dit multa bona perdit. Si ergo plene ꝛ per fecte volumus liberari. cū petro ꝑcingamꝰ nos in ariū ſtatum. ne iterū dimittamꝰ pec cata alia. Nā ſi in vna parte emēdamꝰ ꝛ in alia ꝑte peccamꝰ. q̄ntū in vno liberamī tm̄ ī altero irretimur. Hinc Eccleſia. Ve ingre dienti duabꝰ vijs. q2 nūq; ꝓueniet q̄ tende bat. q2 vt ibidem dr̄. Vnus edificās ꝛ vnus deſtruens quid prodeſt niſi labor. vnꝰ orans ꝛ vnus maledicēs cuius vocē exaudit deus. Nec ſolum precingamur a peccati ꝯmiſſio ne ſed ab omni carnali delectatione qđ caue re monemur. Oſee. viij. vbi dr̄. Noli leta ri iſrael. noli exultare ſicut populi. ac ſi dicat Noli gaudiū tuū ponere in đlectationibus ſicut faciunt ſeculares ꝛ filij huius mundi. q2 vt ait iob. Lapides excauāt aq̄. qđ eſt di cere. Aque delectōnū excauāt. i. eneruāt. lapi des id eſt fortes homīes. qui videntur duri in laboribꝰ ſicut lapides. hic dicit augꝰ. Si animus noſter habet vnde oblectetur extrī ſecus. ſine delicijs manet intrinſecus q2 non poteſt vtraq; poſſidere. Qualiter aūt ꝛ q̄m diu predicta om̄ia agere debeamus inſtrui mur in ſubiunctis. Y Sexto ergo in ꝑ dictis v bis ſubiungitur. Calcia te caligas tuas. Ac ſi dicatur In om̄ibꝰ predictiſ quo modo quiſq; ſe regere debeat. et ea quādiu acritare exēplaria inſtruant nos ſanctorum quos tanq; exemplaria inſpiciamus. quod nō ex ꝓprio capite accipio. ſed Grego. expo nēs ait. Quid ſunt pedes noſtri niſi opera noſtra. quid vero calciamētū niſi pelles mor tuorū animaliū. calciamenta autem pedes muniūt. Quid vero ſunt mortua animalia ex quorum pellibus noſtri pedes muniūtur niſi antiqui patres. qui nos ad eternam pa triam preceſſerunt. quorum dum exempla conſpicimus noſtrorum operum pedes mu nimus. calciamenta ergo in pedibus habe re eſt mortuorum vitaʒ conſpicere ꝛ noſtra veſtigia a peccati vulnere cuſtodire. hec aūt exemplaria hoc maxime vidētur aſtruere vt vitam ipſoruʒ in nos transferentes vſq; in finem ſtrennue perſeueremus. Cum eniʒ ſe cundum philoſophum vnaqueq; res a fi ne denominatur. nulla vita bona dicitur ni ſi que in bonum finem fideliter perſeueret. Ille autem veraciter perſeuerat. quoruʒ vi ta de die in diem proficiens. per momenta ſingula accipit incremēta. Si enim bona vi ta vſq; in finem ducitur affectu tamen lan guente vel etiam deficiente talis vita licʒ bo na dicatur ex genere operis tamen veraciter non eſt bona. quia quod melius eſt in opere ſcilicet deuotio iā deficit. Sed affectus ꝛ ef fectus in nobis ſtrennue perſeuerēt vt de no bis dici poſſit quod de patriarcha yſaac di citur Geneſis. xxi. Iba t proficiens atq; ſuc creſcens. donec vehementer magnus effectꝰ eſt. Et talis perſeuerantia in paucis perma net. quia circa veſperum vite langueſcere in cipiunt ꝛ tedere. Quod Bern̄. lugens con queritur dicens. Non ſine cauſa cuʒ nobis ſint eadem principia conuerſionis cum pa tribus. diſpar valde conuerſionis profectꝰ inuenitur adeo vt cum ipſos de die in diem profeciſſe. et curſum conſūmaſſe legamus apud nos iaʒ magnus eſtimetur. ſi quis vl' ipſa conuerſionis ſue primordia conſeruaret vt non minus humilis. timoratus. ſolicituſ non minus feruēs in medio q̄ʒ in initio vid̄ retur. quibuſ in Apo. dicitur. habeo aliquid contra te. ꝙ caritatem primam dereliquiſti Sed quid ſi predictis om̄ibus bene pactis homo incidat elationem di. in corde ſuo. il lud' Luce. xiiij. Gratias tibi ago. quia non ſum ſicut ceteri hominum. Erit ſine dubio ſicut ait Gre. totum inſtar ꝯiecti pulueris ventis obnoxium. et ideo ſubiungitur quod valde neceſſariū eſt ad predicta. A Se ptimo ergo predictis annectitur. Indue te veſtimentis tuis. ac ſi dicatur. Ne a bonis a deo tibi datis ſuperbias. conſidera infirmi tatem carnis tue ꝛ memēto quia cinis ꝛ pul uis es. Q aūt per veſtimentum corpus de beat intelligi docet Gre. di. ſuper illo verbo iob. ix. Abominabuntur me veſtimēta mea Quid veſtimenti nomine. niſi hoc terre num corpus exprimitur. cuius infirmitas tanto diligentius cogitanda eſt. quanto a domino ſublimius promouemur. quod be ne faciebat Abraam qui cum a domino ad tātā familiaritatem eſſet aſſumptus vt cuʒ eo tanquam amicus cum amico loqueretur ne ex hoc ſuꝑbiret reuocauit ad memoriam carnis ſue vilitatem dicēſ. Loquar ad do minū meū cū ſim cinis ꝛ puluis. De hac ꝯ ſideratōe monuit nos dñs. Lu. ꝛ iohā. v. cuʒ cuidā ſanato dixit. Tolle lcʒ t. ꝛ va. in do. t. ac ſi diceret. Ne gr̄a curatōis ſuꝑbias tolle lectū infirmitatis tue ꝛ porta in domū cogi

rationis. vbi eandem ante oculos mētis poſitam ſemper valeas meminiſſe. Hinc eſt ꝙ illam fidelem diſpenſationē cū electis ⁊ dilectis ſuis dñs frequēter actitat. vt quanto altius in gratijs ⁊ ꝯtemplationibꝫ ſubleuātur. tanto turpioribꝫ ⁊ vilioribꝫ tēptatōnibꝫ humiliantur. hinc Gre. Sancti viri q̄ ſubleuāte ſpiritu ad ſumma rapiuntur q̄ꝺiu ī hac vita ſunt. ne aliqua elatione ſuperbiant quibuſdam temptationibꝫ deprimuntur ſicq̄ fit certo moderamine vt vnuſquiſq̄ ſanctoꝝ interius ad ſumma rapiatur. ⁊ tamen adhuc tēptetur exterius. ſicq̄ magno ordiſe ꝯgnoſcamus quid in interiori profectu accipimus ⁊ in exteriori defectu quid ſum⁹ ⁊ miro modo agitur vt nec de ꝟtute quiſq̄ extolli debeat. nec de tēptatione deſperet. q2 dum ſpūs ſurſum trahit. et caro detrahit. ſubtiliſſimo interim iudicis moderamine infra ſūma ⁊ ſuper infima in quodam medio aīa liberatur. qꝺ cognoſcentes viri ſpūales q̄nto altius proficiunt. tanto humiliando ſe deijciunt dicente berñ. Perfecti quiq̄ ⁊ ſpirituales cū ad robur ⁊ firmamentū virtutū perueniūt. premūt ſe ſemper ⁊ deijciūt in id qꝺ incipientiū eſt ⁊ inde infra ſe deſcendunt inde ſupra ſe aſcendunt ⁊ humiliando ſe ꝓficiunt. non arbitrantes negligendam ꝯſciētiam voluntarie ſubiectionis. vſuꝫ ſocialis vite ⁊ dulcedine fraterne caritatis. et dulce fit eis cohumiliari ſumme maieſtati. ꝯpauperi filio dei paupi dīne ſapiētie ꝯformari. hoc ſentientibꝫ in ſeipis qꝺ ⁊ in xp̄o ieſu. hic ſurgit in eis illa ſapientia. amor cum timore exultatio cū tremore. His itaq̄ cōpletis. Octauo predictis annectitur ⁊ feliciter concluditur. Sequere me. Ac ſi dicat angelus qui in predictis profectibꝫ vite humane cōcluditur. huic qꝺ reliquū eſt dicitur. Sequere me. i. angelicam vitā tene. Hñt autem angeli tria exercitia ſcꝫ purgare. illumiare. perficere. Sic qui vſq̄ huc perueniūt. hāc angelicā vitam in ſe tranſfigurēt. Dñt. n. peccatores orationibꝫ ⁊ perſuaſionibꝫ purgare bonos iam in melius ꝓficiētes exēplo illūinare ſeipō perficere. hoc ē dñt conari ad hoc vt perfecti fiant. Licet em̄ iam pfecti ſint nūq̄ꝫ tñ dñt ſe ita perfectos iudicare vt perfectiores fieri nō poſſint. ſed ſemper vt in meli⁹ proficiant conari fideliter dicētes cū paulo. nō ꝙ iam apprehenderim aut perfectus ſim ſequar aūt ſi forte apprehendam. hinc leo papa. hoc eſt iuſtoꝝ perfecta iuſticia vt nunq̄ꝫ arbitrentur ſe perfectos. ſed ſemper de his in que peruenerūt ad ea ad que nondum peruenerunt pia auiditate ꝯtēdant. ſic itaq̄ imitemur apl̄m petrū vt cū eo de cathenis ad regnū perueniamus. ſic em̄ dr̄ Eccle. de carcere cathenuſq̄ interduꝫ quis egreditur ad regnū. adiuuāte ieſu xp̄o.

De ſancto dñico ſmo. LXI.

Qui cuſtos ē domini ſui glorificabitur. puerbi.

xxvij. di. Bern. Magna nobis cuſtodia neceſſaria eſt. quia ante oculos agim⁹ iudicis. cuncta cernentis. Ut ergo hoc thema ꝓpoſitum cū noīe huius ſancti. ſ. dñici cōueniat. placuit hoc verbū aſſumere. vt tā rōne noīs q̄m thematis de cuſtodia que oīmi ſtatui omni etati. omni homī nc̄cia eſt. occaſionem loquēdi congruā haberemus. Spūs em̄ ſanctus qui huius ſancti fidelem cuſtodiam cognouit affuturā hoc ei nomē imponi ꝓphetādo diſpoſuit. vt qui ſuam fidelem habereꝫ in ipe cuſtodiā in vite veritate. haberet etiaꝫ ex noīe pietatē. ℬ In verbis ergo ꝓpoſitis duo tanguntur. ſ. ſancta cuſtodia ⁊ ꝛmuneratiōnis gratia. Primū ibi. qui cuſtos ē domini ſui. ſcd̄m ibi. glorificabitur. Ueruꝫ quia nullum genus ſanctitatis repente attingitur. ſed ad illud quaſi quibuſdam gradibus peruenitur. Ideo ſciendū ꝙ glorioſus iſte ſanctus aſcēdēdo ⁊ ꝓficiendo. quīq̄ habuit cuſtodias. Primo enim cuſtodiuit innocentiam. ſecundo preceptorum obediētiam. tercio conſiliorum eminētiā. q̄rto ꝯmiſſos per fidelē diligētiā. q̄nto cuſtodiuit dei amicitiā. ex q̄bꝫ oībꝫ tandē meruit ſublimiſ glificari. Primo ſanct⁹ iſte a puerilibꝫ annis incipiēſ cuſtodiuit oī ſolicitudīe innocētiā cauēs ⁊ longe a ſe faciēſ oīa que ſuā poſſent innocētiam obfuſcare. Innocentiam dico quam in ſacro baptiſmo contulit ei deus. ſiue ergo mundus impulſaret. caro titillaret. dyabolus infeſtaret. viriliter reſtitit dicens ſingulis ⁊ omnibus illud. Iob. xxvij. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. iuſtificationem meam quam tenere cepi non deſeram. Et ſi quis de puluere humane reſperſionis ſine quo vix aut nemo viuere poterit irrepſerit. ſtatim per ſupererogationem ſatiſfactionis hoc modicum qꝺ ꝺliquit penitus exufflauit. Ad quam conſeruandam duo ſunt neceſſaria. ſcilicet principioꝝ repreſſio ⁊ actionū elongatio. De primo Re. i. de dauid dicūt philiſtei. Quomodo poteſt melius placare dñm ſuū q̄ꝫ in capitibꝫ noſtris. de ſecundo Sara dicit thobie Nunq̄ꝫ cū ludentibus miſcui me. nec cum his qui in leuitate ambulant participē me prebui. et ſequitur. Ideo mundam ſeruaui animā meam ab omni concupiſcentia. Secundo cuꝫ tp̄s infantie pertranſiſſet. ⁊ ad annos diſcretionis quo bonū a malo diſcernere potuit perueniſſet. cepit ſolicite cuſtodire mandatoꝝ obedientiam. cauēs prohibita ⁊ operans que precepit deus in vtroq̄ de contingentibus nil obmittēs. ita vt veraciter ꝺ eo dicatur illud Eccleſ. xliiij. non eſt inuentus ſimilis illi qui conſuaret legem excelſi. niaꝫ ſicut ecl. 45. dr̄. Dedit illi dn̄s cor ad precepta ⁊ legē vite ⁊ diſcipline. et iterū. Dedit illi in preceptis altiſſimi poteſtatē. vt fiducialiter gloriari potuerit ⁊ dicere illꝺ iob xxiij. Ueſtigia eius ſecutus eſt pes meus. viam eius cuſtodiui nec declinaui ex ea a mandatis labioruꝫ eius nō receſſi. ⁊ in ſinu meo abſcondi ꝟba oris eius. Uerum q2 obſuatio mandatoꝝ ad perfectionem hominē nō adducit. Iuxta illud apl̄i hebreoꝝ. vij. Nihil ad perfectum adduxit lex. et illud Gal. ij. Non iuſtificabitur homo ex operibus legis. ideo glorioſus iſte cuſtos prioribꝫ nō cōtentus. vlterius ſe extendit. Tercio ergo cuſtodit ꝯſilioꝝ eminentiā. vt nō ſolum p̄cepta perficeret ſed etiam ꝯſilia adimplebat. aduertens ſubtiliter que conſilia deus conſiliari in ſacra ſcriptura ꝓponeret adimplēda Que licet multa ſint. ℭ Tria tamen ꝯſilia ad ſtatum huius ſancti proprie pertinētia aliq̄liter hic tangemus premittētes prīo quid ſit ꝯſiliū ⁊ quō differat a preceptis Eſt aūt ꝯſiliū perſuaſio melioris boni q̄ꝫ precepta ꝯtineāt ad q̄ neceſſario non obligamur. Differunt aūt ꝯſilia a p̄ceptis. q2 ad precepta neceſſario obligamꝰ ad ꝯſilia vero nō. q2 p̄cepta ſunt neceſſitatis. ꝯſilia ꝟo volūtatis Itē lex vetus dat precepta. euāgeliū ꝟo perſuadet. et ſuperaddit ꝯſilia. Sunt aūt tria cōſilia vt prediximus ꝓprie ad religioſos pertinētia. ſcꝫ paupertatis. caſtitatis. et abdicatō ꝓprie voluntatis. q̄ tria ſingulariter diſponūt hominē ad perfectionē vite. In quibus tribꝫ iſte ſanctus ſe ſublimiter impendebat. Nam de primo ꝯſilio paupertatis hortaſ dñs mathei. xix. di. Si vis pfectus eſſe va. ⁊ vēde omnia q̄ ha. ⁊ da pau. et veni ſequere me. Itē Lu. xiiij. Niſi quis renūciauerit omībꝫ que poſſidet. nō pōt eſſe me⁹ diſcipul⁹. De ſcd̄o ꝯſilio caſtitatis ꝓponit iterū dñs mat. xix. di. Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerūt ꝓpt regnū celorū. Itē mat. v. Audiſtis q2 dc̄m eſt antiquis nō mechaberis hoc ē preceptuꝫ ego aūt dico vobis. Qui viderit mulierem ad ꝯcupiſcendam eā iā mechatus ē eam in corde ſuo. hic oſtenditur ꝙ nō ſolum dānabilis eſt ꝯſenſus ad op⁹ mechie. ſed etiā conſenſus in delectatōꝫ. vnde apl̄s. i. Corinth. vij. di. De virginibꝫ p̄ceptū dñi nō habeo. ꝯſiliū aūt do. De tercio ꝯſilio. ſcꝫ obediētia iterū dicit dñs Luce. ix. Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipm̄ hoc eſt ꝓpriaꝫ voluntatē reſignet. Hec tria ꝯſilia ꝓprie ptinent ad religioſos ⁊ denudant hominem ab omībꝫ que habet vel hr̄e poteſt. ſcꝫ a rebus. corpe ⁊ anima. Hec tria poſſidet omīs hō. A rebus denudamur p paupertatē. corp⁹ renunciamus per caſtitatem. animam reſignamus dando ꝓpriam voluntatē. et q2 iſte ſanctus nō ſolū fuit in perfecto ſtatu religionis ſed etiā religioniſ inſtitutor ⁊ cuſtos. idō hec tria ꝯſilia in vita ſua in ſumma perfectione ꝯſuabat ⁊ fideliter cuſtodiebat. Uerū q2 deus cuius gaudiū eſt fortitudo nr̄a. hūc ſuuꝫ cuſtodē in ſua cuſtodia fidelem inueniebat. ideo cōmiſit ſibi theſaurū ſuū q̄ꝫ ꝓprio ſanguine cariorē hūit aīas vicꝫ fidelr̄ cuſtodiendas dicēs ei qꝺ prīo paſtori piter ⁊ cuſtodi dixit petro. ſ. ſi dili. me paſ. oues me. Quarto ḡ cuſtodiuit ꝯmiſſas ſibi aīas per fidelē diligētiā. dignum quippe dñs iudicauit vt

qui domui ſue hoc eſt cuſtodie ꝓprie vite tã
fidelis cuſtos extiterat. non ſub modio ſꝫ ſu/
per candelabꝛũ poneretur vt omnibꝰ qui in
domo dei. i. in eccleſia eſſent luceret. Si eñ
magnum eſt vt quis ſuper homines popula
res. qui quaſi brutis animalibꝰ aſſimilãtur
conſtituatur cuſtos. q̃ꝫ magnũ eſt vt q̃s ſit
tam magnus ꝛ ydoneus. ꝙ cuſtos ſuper ali
os cuſtodes ꝯſtituatur. vt ſicut quedã ſcri/
pta dicta ſunt cantica canticoꝛum eo ꝙ ſua
dignitate ſingulari cuncta alia cantica ante
cellant. ſic dñicus dictus eſt cuſtos cuſtodũ
eo ꝙ virtute ꝛ vite ſanctitate alijs cuſtodi/
bus preferatur. vt merito ei illud Eſa. ii. va
ticinium applicetur cum dicit. Erit in no/
uiſſimis diebus preparatus mons domus
domini in vertice montium ꝛ eleuabitur ſu
per colles ꝛ fluent ad eũ oẽs gentes ꝛ ibunt
populi multi ꝛ dicent. Venite aſcendamꝰ
ad montẽ dñi ꝛ ad domũ dĩ iacob ꝛ docebit
nos vias ſuas ꝛ ambulabimꝰ in ſemitis eiꝰ.
Quid per nouiſſimos dies. niſi tempus de
quo dicitur Luce. xiiij. Miſit ſeruũ ſuũ ſci/
licet dñicum hoꝛa cene. de quo iohã. i. Fili/
oli iam nouiſſima hoꝛa eſt in quo tempoꝛe
preparatus eſt mons. ſcilicet dominicus pꝛo/
pter vite eminentiam. domus domini id eſt
ordinis predicatoꝛum. qui oꝛdo iuſte domꝰ
dñi dicitur. in quo oꝛdine omnia que agun
tur in celis ſuo modo actitantur que ſcꝫ.
Vacare deo. laudare deum. contemplari d
um. ſeruĩ deo. que vt ait bern. cũ fideliter ce
lebꝛantur in cellis audeo dicere angeli dei ſ
mo angeloꝝ dñs cellas amant ꝓ celis ꝛ eq̃
delectantur in cellis vt in celis. iuxta illud
delitie mee ſunt eſſe cum filijs hominũ. Se/
quitur in vertice montium. qꝛ ſanctus dñi/
cus iam in nõs preparatus poſitus eſt ſuper
verticem montiũ. i. ſuper capita prelatoꝛũ
oꝛdinis ſui vt ſit mons montiũ ſicut deus ẽ
deus deoꝛum. ſequitur Et eleuabitur ſuper
colles. i. ſuper ſimplices profeſſoꝛes oꝛdinis
ſui. Qui licet ſint inferioꝛes reſpectu ſuperi
oꝛibꝰ. habẽt tamẽ ꝛ ipſi ad hoc altitudinẽ
reſpectu inferioꝝ ſcꝫ ſimplicium ꝓpter voti
ſicut colles altitudinẽ habent ſuper terram
Sequitur ꝛ fluent ad eum omnes gentes.
quia tota dei eccleſia ad eos tanq̃ ad preci/
pua luminaria ꝯfluit vt ab eis audiant ver/
bum dei. Sequitur ꝛ ibunt populi multi
ꝛ dicent venite ꝛc̃ qꝛ guſtato ab eis ꝟbo vi/
te dicunt. Iuuenes ꝛ ꝟgines ſenes cum iu/
nioꝛibꝰ venite ꝛ aſcendamus per profeſſiõꝫ
ad vitã ꝛ oꝛdinẽ iſtoꝝ. et docebunt nos vias
ſuas. et ambulabimus inſtructi ab eis in ſe/
mitis eius. hoc eſt in arta via ipoꝝ. que re/
cto itinere ducit ad deum. Hunc aũt theſau
rum. ſ. ꝯmiſſas animas tripliciter cuſtodi/
uit. ſcꝫ ꝟbo predicatõis inſtantia oꝛationis.
exemplo edificationis proſequẽs vt pꝛeſes.
Q Uinto dictus eſt iſte ſanctus dñicꝰ
id eſt dñi cuſtos. quia affectuoſe cuſtodiuit
dei amiciciam. qd̃ iuſtum hꝫ oꝛdinẽ ad pre/
dicta. Cum eñ in ſui ipſius ꝛ proximi cuſto
dia inuẽtus ſit fidelis ideo ſibi dei amicitiã
tanq̃ maioꝛ theſaurus cuſtodiendus ꝯmit/
titur. per quã cuſtodiã iterũ ad maioꝛis ſan/
ctitatis gratiã promouetur. qꝛ ex dei amici/
cia pullulat omẽ bonũ. cũ eñ de hac amici/
tia allectus ꝯtinue ſit nobiſcũ erũt omĩa ſua
noſtra ꝛ noſtra ſua. Et ex hac ꝯmunione no
ſtra erũt ſibi acceptabilioꝛa. et ex ſuis parti/
cipatis erimus ditioꝛes. vt ꝯfidenter dicere
poſſimus qd̃ naturalis filius dixit ad patrẽ
Omnia mea tua ſunt ꝛ tua mea ſunt. hanc
enim amiciciam ſanctus dominicus per tri
plicẽ diligentiã cuſtodiuit. Primo quia ca/
uit offenſiones. frequẽtauit viſitatões ape/
ruit deo ſecretas reuelationes. In his enim
tribꝰ inter homines amicicia nutrit. quãdo
enim homines cauẽt ſe mutuo offendere et
incipiunt frequẽter ſe viſitare ꝛ ſecreta ſua
ſibi inuicẽ reuelare. ex his amicicia ꝯſeruat.
ꝛ ꝯſuata augmentatur Sic cuſtos domini
ſanctus dñicus dĩ amicitiam cuſtodiuit ca
uens omniũ dei offenſam. et cũ hoc deũ ſu/
is meditationibꝰ. oꝛationibꝰ intimis cogi/
tationibꝰ frequẽter immo continue viſitans
ſecreta ſua per intimã viꝫ ꝯtẽplationis hoc
eſt medullam intime deuotionis ꝯtẽplãdo
reuelauit. Nam de primo dꝛ prouerb. xvij.
Qui celat delictũ querit amiciciã. Ille eñ
celat a deo delictũ qui nõ facit illud. qd̃ eñ
agitur. deo celari nõ poteſt. de ſecundo Ecc.
xvij. Vie illoꝝ coꝛã illo ſunt ſp̃. de tercio dic̃
Bern. Flagrans amoꝛ diuinitus cũ ſe intra

ſe cohibere non poteſt non attendit quo oꝛ/
dine qua lege verboꝛum ebulliat. interdum
nec verba requirit. interdũ nec voces ſolis
cõtentus ſuſpirijs. De hac amiciacia di. Ec.
xlviij. Beati qui in amicitia tua decoꝛati ſũt
Quare. qꝛ. vt dicitur Sap. viij. In amici/
tia illius delectatio bona eſt. Si ergo cũ bea/
to dominico cupimus celeſtis regni gloꝛiã
poſſidere ſtudeamus eum in ſuis cuſtodijs
fideliter imitari. Nam de eiſdem etiã hoꝛ
tatur nos dñs in ſcriptura. et primo de pꝛĩa
cuſtodia. deute. iiij. vbi dicitur. Cuſtodi te/
ipſum ꝛ animã tuã ſollicite ꝛ iterum in ps̃.
Cuſtodi innocentiam ꝛ vide equitatẽ. De
ſecundo iterum dicitur Deute vt ſupꝛa Cu
ſtodite mandata domini dei veſtri que ego
precipio vobis. De tercio dicitur pꝛouerbi.
Fili mi cuſtodi precepta mea atq̃ conſilia.
De quarto Iere. xxxi. Cuſtodite q̃ſi paſtoꝛ
gregem. de qua malach. Et cuſtodite ſpiri/
tum veſtrum. Ad quã nos perducat.

LXII. De eodem ſmo. II.

Vicunq̃ʒ hono-

rificabit me gloꝛificabo eum. i. Re
gum. ij. E Dicit Gre. Ille deum vera
citer honoꝛat qui interioꝛem ſuum hominẽ
qui ad imaginem dei factus eſt a peregrinis
paſſionibus cuſtodit. et in exterioꝛibus acti
onibus deum hominẽ fideliter imitatur. cui
coniungit Bern. Dignus plane debet gl̃ifi
cari qui deum in vita ſua ſtudet imitãdo ho
noꝛare. Expedita ergo vna particula qua in
precedenti ſmone viſum eſt quanta ſolicitu
dine beatus dñicus deũ in ſuis cuſtodijs ho
noꝛauit. in quibꝰ conſiſtebat eius meritum.
Nunc dicendum eſt in quanta gratitudine
deus ipſum gloꝛificauit in qua ꝯſiſtebat eiꝰ
premium. vtrũq̃ iſtoꝛum in vtroq̃ tãgitur
themate. Nam primũ tangitur in hoc ꝙ in
primo themate dicebatur. Qui cuſtos ẽ do
mini. et in iſto themate cum dicitur. Quicũ
q̃ honoꝛificauit me. Scdm̃ in eo ꝙ diceba/
tur gloꝛificabitur. et in iſto cum dicitur glo/
rificabo eum. Sciendum ergo ꝙ deus glo/
rioſum ſuũ cuſtodem tripliciter gloꝛificauit
ſcꝫ per vite ſanctificationẽ ſobolis ꝓpagatõꝫ
ꝛ vtriuſq̃ eternã gloꝛificationẽ. Primo di/
co gloꝛificauit deus dilectũ ſuum cuſtodem
per vite ſanctificationẽ. ipſum coꝛam deo et
hominibꝰ ſanctificans in hac vita. In q̃ ſta/
tu dedit deus ſancto ſuo triplicẽ gloꝛiã. ſcili/
cet gratioſam ꝯuerſatõem. omniũ petitõm
exauditionẽ. miraculoꝛum choꝛuſcationem
per que tria vite eius ſanctitas ꝯpꝛobatur.
Primo dico dedit ei deus in hac vita gratã
deo ꝛ hominibꝰ ꝯuerſationẽ. vt quocũq̃ ſe
conuerteret gratiã apud deũ ꝛ homines in/
ueniret. vt merito de ſeipſo dicere poſſit illd̃
Sap. viij. Habeo claritatẽ ad turbas ꝛ ho
noꝛẽ apud ſenioꝛes. et in conſpectu potentũ
ammirabilis ꝛ facies pꝛincipũ mirabũtur
me tacentẽ me ſuſtinebũt. loquẽtẽ me reſpi/
ciunt. ſmocinãte me plura. manus ſuas oꝛi
ſuo imponẽt. Ita vt omnes ꝯuerſationẽ eiꝰ
videntes ammirabũtur dicẽtes ꝙ non lon/
ge ſubditur. Non habet amaritudinẽ ꝯuer/
ſatio illius nec tedium ꝯuictus illius. hoc ẽ
eñ initiũ ſanctitatis nullum ſcandalizare.
ſed per ꝯuerſatõnis diſciplinã omnes edifi
care. vnde Bern. Cuiꝰ omnibꝰ grata ꝛ ne
mini onerosa eſt cõuerſatio. huic ſine dubio
de ꝓpꝛia ſalute vniuerſa multitudo ꝯſiderã/
tium atteſtatur. In omni ergo ꝯuerſatione
tua ſi imitari volueris ſolicitus ſis obſerua
re vias tuas. et in conſpectu proximi caueri
bi a peccato ꝛ illi a ſcandalo. Scdm̃ ſignũ
ſue ſanctitatis qd̃ accepit a dño fuit omniũ
petitionũ exauditio. quod aperte legit in le/
genda ſua. Sic enim ibidem dicitur. Fate/
oꝛ tibi prioꝛ ꝙ tamẽ adhuc nulli vnq̃ expo/
ſui. nec tu alteri q̃ʒdiu vixero reuelabis. ꝙ nũ
q̃ aliquid in hac vita a deo petij qd̃ nõ aſſe/
querer iuxta votum. qd̃ reuera ſignũ eſt ma
xime ſanctitatis. Quis enim vnq̃ in hac vi
ta poſitus omnia que a deo petijt impetra/
uit. et qd̃ maius ẽ. quis vnq̃ tã perfecte diſ/
cretionis ſpiritum accepit a dõ. vt nunq̃ ta
lia peteret que dñs nec vellet nec deberet ali
qualiter nõ exaudire. Petijt paulus vas e/
lectõnis a ſe carnis ſtimulũ ammoueri. nec
qd̃ poſtulauit impetrauit. quia licet ad vtili
tatem exauditus fuerit. non tamẽ ad volun/
tatẽ ſed audire meruit tanq̃ non exauditus
Saule ſufficit tibi gratia mea Vnd̃ magis
mirandum eſt de ſpiritu diſcretionis q̃m d

gratia exauditionis. Terciū ſignū ſanctita/
tis fuit choruſcatio miraculorū. que licꝫ nul
lam dent ſanctitatis certitudinem. dant ta/
men probabilem ſimilitudinē. Dicit enim
Gregorius. ꝙ miracula hominem ſanctuꝫ
nō faciūt. ſed oſtendunt. Qui ergo de huius
glorioſi ſancti miraculis aliquid ſcire volue
rit vel dicere percurrat diligēter vite ſue hy
ſtoriā ⁊ videbit q̄m glorioſum fecerit eū de/
us benedictus in ſanctis ſuis ⁊ q̄ꝫ mirabilē
eum fecit mirabilis deus. Tanta ⁊ talia per
eum mirabilia eſt operatus vt veraciter di/
cere poſſimus ammirando. Gloria ⁊ hono/
re coronaſti eum dn̄e ⁊c̄. Sic patet quō d̄s
hunc ſanctū ſuum in vite ſanctitate triplici
hac gloria glorificauit. F Secūdo glo
rificauit deus hunc ſanctū ſuum in filiorūꝫ
ꝓpagatione. Si enī vt ait ſcriptura fili⁹ ſa/
piens eſt gloria p̄ris exaltabimus hūc p̄rēꝫ
qui tot filioꝝ ⁊ tam ſupra modum ſapiēntiſſi
morū pater extitit. vt tam in numero filiorū
q̄ꝫ in ſap̄ia eorū nō ſit ponere terminū neqꝫ
finē. Nam in chriſto ieſu per euangeliū mł/
tos ip̄e genuit Attēdat ergo qui poterit q̄n/
ta gloria dignus ſit pater iſte. qui de tot ſa/
pientiſſimorum filiorū numero gaudet ⁊ le
tatur. Si eniꝫ vt Eccle. dicitur. Melior eſt
vnus filius timens deū q̄ꝫ mille impij. quā
tus eſt hic qui tot milia filioꝝ habet timenti
um. amantiū ⁊ laudantiū deū in eternum.
Nam de hac filioꝝ ꝓpagatiōe d̄r Eccl. xlviij
Iureiurando dedit illi deus gloriā in gente
ſua creſcere illum quaſi cumulum terre ⁊ vt
ſtellas exaltare ſemē eius ⁊ hereditare illos
a mari vſqꝫ ad mare ⁊ a flumine vſqꝫ ad ter
minos terre. Q ſi hoc quantū ad literā di/
ctū eſt de abraā qui ex promiſſione vnicū ac/
cepit filiū ⁊ verum eſt. cur non eque verifi/
cari poterit de patre dominico qui accepit a
dn̄o tot filioꝝ milia. Ut aūt om̄es huius p/
pagationis gloriā videamus Sciendūꝫ ꝙ
glorioſus iſte ſanctus pater tria accepit gn̄a
filioꝝ que vſqꝫ hodie immo vſqꝫ in nouiſſi/
mū die in huius ꝓpagationis germine flo/
rent pariter ⁊ florebunt. Nam filiorū eius
alij ſunt glorioſi ex ſcientie illuſtratione. alij
glorioſiores ex gratioſa verbi dei predicatōe
tercij ſunt glorioſiſſimi ex vite ſanctificatōe.

Primo dico ꝙ filiorū huius patris alij ſūt
glorioſi ex ſcientie illuſtratione. que enī reli/
gio aut q̄ natio humane vite tam glorioſos
in ſciētia filios enutriuit. Ipſi enī ſunt qui
habēt ſcientiā boni ⁊ mali vt ordo veraciter
gloriari poſſit ⁊ dicere illud Sap̄. vij. De⁹
dedit mihi hoꝝ que ſunt veram ſcientiam vt
ſciam diſpoſitionē orbis terrarūꝫ ⁊ virtutes
⁊c̄. vt ille ordo glorioſus veraciter gloriari
poſſit ⁊ dicere illud Ecclesi. i. Ecce magnus
effectus ſum ⁊ preceſſi ſapientia omnes qui
fuerunt ante me ⁊ mens mea ꝯtemplata eſt
multa ſapienter. dediqꝫ cor meū vt ſcirē pru
dentiā erroreſqꝫ atqꝫ ſtulticiā. Tam ſalubri
ter enī profecerunt in ſap̄ia vt in eoꝝ opatio
ne omnes homines ſtulti ⁊ ſimplices repu/
tentur. iuxta illud Sap̄. xiij. Uani ſunt ho/
mines in quibꝫ non ſubeſt ſcientia dn̄i ⁊ de
his que vident bona nō potuerunt intellige
re eum qui eſt. et ideo ordo iſte tanto eſt glo
rioſior quāto id q̄d pre ceteris poſſidet ē glo
rioſius om̄ibꝫ diuitijs huius mundi. iuxta
illud ꝓuer. viij. Melior eſt ſapientia cunctiſ
operibꝫ precioſiſſimis ⁊ omne deſiderabile
non poteſt ei comparari. Ab his ergo filijs tā
ſublimi ſapientia preclaris merito p̄r ip̄oꝝ
ſanctus dominicus eſt ⁊ dicitur glorioſus.
Ipſi eniꝫ ſunt cuſtodes ⁊ vigiles eterne ſpō
ſe xp̄i. ſciētes malignoꝝ occurſus obuiare.
hereſes ꝯfutare. omnes qꝫ prauitates elimi/
nare clauſa reſerare. obſcura illuminare ita
vt ſicut. iiij. Re. v. d̄r. Non ſit ſathan neqꝫ
occurſus malus cui neſciāt obuiare. G
Secūdi filij huius glorioſi p̄ris dn̄ici ſunt
glorioſiores ex glorioſa verbi dei predicatio
ne. per quoꝝ doctrinā eccl̄ia dei proficit ꝯtinu
is incrementis. Qui ſingulari dono gratie
ad predicandum verbū dei inditi facti ſunt.
de quibꝫ di. Sap̄. Spiritu intelligētie iple
uit eos dn̄s ⁊ ip̄i tanq̄ꝫ ymbres miſerūt elo/
quia ſapientie ſue. labia enī eoꝝ ſalutarē diſ
ſeminauerūt ſcientiā. opus ſanctū dignum
benedictione plenū fecerūt ⁊ miſterium ſibi
traditū deuote expleuerunt. vt veraciter di/
cere poſſint illud yſai. lxi. Spiritus dn̄i ſup
me eo ꝙ vnxerit me. ad annunciandūꝫ mā/
ſuetis miſit me vt mederer ꝯtritos corde. et
predicarem captiuis indulgentiā ⁊ claudis

apertionē. et predicerē annū placabilem do/
mino. vt ꝯſolarer omnes lugentes. Nec vl/
tra locū habet illud improperiū. yſai. xxxiij.
Ubi eſt literatus. vbi eſt v̄ba legis ponde/
rans. vbi eſt doctor paruuloꝝ. Naꝫ d̄ bonis
doctoribꝫ m̄d̄s iam plenus eſt. vt iam plu/
res ſint docentes q̄ꝫ forſitan doctrinaꝫ imitā
tes. Ordo ergo predicatorū ⁊ pater dn̄icus
ex hoc actu predicationis mirabiliter glorio
ſi effecti ſunt. Nam inter omnes actus meri
torios nō credo nec iudico meliorē aut nobi
liorē q̄ꝫ illum. quā ap̄l̄s ad alios actus com/
parans iudicat meliorē dicēs. i. Corin. xiiij.
Qui loquitur lingua ſemetip̄m edificat. q̄
ꝓpheſat eccleſiam dei edificat. Uolo autēꝫ
omnes vos loqui linguis magis aūt ꝓpheti
ſare. Nam maior eſt qui ꝓphetat q̄ꝫ qui loq̄
tur lingua ⁊ ſubiungit. Uolo in eccl̄ia quin
qꝫ v̄ba loqui ſenſu meo. vt alios inſtruam.
q̄ꝫ decē milia verboꝝ loqui lingua. Ecce q̄m
infinitū orationi prefert predicatōem. Mi/
ro ergo modo glorioſi ſunt qui predicāt ver
bum dei. ſi tamē digne ⁊ fideliter illud agāt
digne vt quod verbis predicant vita ⁊ mo
ribus nō dehonorēt. vt quod predicauerint fa/
ciendum in ſuis actibꝫ prius agunt. et q̄d p̄
dicauerint dimittendum priores iudicent
non agendum. ne ſi dixerint ⁊ nō fecerint di
catur eis. Medice cura teip̄m. hinc Bern.
Solus ille de deo digne loqui poterit. q̄ ſe/
cundum ꝙ cor dictarit interius. exterius v̄ba
ꝯponit. qui calamū lingue tingit in ſanguine
cordis. quia tūc veneranda eſt doctrina cūꝫ
q̄d lingua loquitur ꝯſcientia dictat. caritas
ſuggerit ſpiritusſanctus ingerit. ita fideliter
vt nihil aliud niſi dei laudem ⁊ proximi bo/
nū querant. qui ſic docuerit ⁊ fecerit hic ma/
gnus eſt in regno celoꝝ math. v. Qui ergo
ſicut dictū eſt predicant coram deo ⁊ homi/
nibꝫ ſunt per omnia glorioſi nec ullūꝫ d̄i ob/
ſequiū glorioſius inuenitur. Bene ergo bea
tus dn̄icus ex his ſuis filijs glorioſis glorio
ſiſſimus predicatur. H Tercij filij hu
ius patris dn̄ici ſunt glorioſiſſimi ⁊ ſapien/
tiſſimi ex vite ſanctificatione. qui ſuper predi
cta ſanctitatis gloriā ſunt adepti ip̄i ſunt. n.
qui fide ſunt illuminati. ſpe eleuati. caritate
inflammati. iuſticia ordinati in perſeueran

tia ꝯfortati. omniū deniqꝫ miſerijs ꝯforma
ti. peccata populi lugentes eoꝝ qꝫ vitioni ſe
opponentes miraculoꝝ ſignis effulgētes. de
quorū virtutibꝫ dicit Gre. Ecce electi di car
nē domāt. ſpiritū roborant. demonibꝫ impe
rant. virtutibꝫ choruſcant. p̄ntia deſpiciunt
eternā patriā vita ac moribꝫ predicāt. de his
tribꝫ ſanctificatōibꝫ poteſt accipi illud Eccle.
xliij Sol tripliciter exurēs mōtes. quōd eſt
dicere. Sol xp̄s deus noſter tripliciter exu/
rit igne ſpiritusſancti montes id eſt predica
tores qui dicti ſunt montes ꝓpter preeminē
tiorem ſtatūꝫ vite. Sed diceret aliquis de
ordine eoꝝ qui abſconditi ſeculo in ſolitudi/
ne deliteſcunt. diff. cile eſt ꝯuerſantes in ſe/
culo talem ⁊ tantam ꝯſequi ſanctitatē. iuxta
illud Eccle. xiij. Qui tetigerit picē inquina
bitur ab ea ſicut ait ap̄l̄s. Mundus tot⁹ in
maligno poſitus eſt Ad quod ego. Quāto
difficilior pugna. tanto glorioſior victoria ⁊
licet ſit difficile nō tamen impoſſibile. ⁊ niſi
poſſent religioſi in ſeculo ꝯuerſantes ſancti/
ficari. non dixiſſet ap̄l̄s ad philip. quibuſ/
dam ꝯuerſantibꝫ in ſeculo. Omnia facite ſi
ne reprehenſione in medio nationis praue ⁊
peruerſe. inter quos lucetis ſicut luminaria
in m̄d̄o. verbum vite continentes. Q ſi hic
mea pro eis nō placet defenſio. audiāt bern̄.
ſuper cantica ſ̄mone interpellante pro eis et
dicente. Si is qui in clauſtro eſt. cum qui
verſatur in populo interdum minus diſcre
te. minus ve circumſpecte agere deprehende
rit. in verbo. cibo. riſu. ita. nō ad iudiciū con
feſtim proſiliat ſed meminerit ſcriptū. Me/
lior eſt iniquitas viri q̄ꝫ benefaciens mulier
Nā q̄ in tua cuſtodia vigilas bn̄ fac̄. ſꝫ qui
iuuat multos melius ⁊ vtilius facit. quod
ſi implere nō valet omnia ſine iniquitate. i.
abſqꝫ inequalitate vite. ſciat ſcriptū. ꝙ cari/
tas operit multitudinē peccatorūꝫ hucuſqꝫ.
Bern̄. Temerarie ergo obiurgat virū de ꝑ/
lio reuertentē mulier nēs in domo. quia vt
Iaco. v. Fratres ſi quis ex vobis errauerit a
veritate ⁊ ꝯuerterit quis eū ſcire debet q̄m
qui conuerti fecerit peccatorēꝫ ab errore vie
ſue. ſaluabit animā eius a morte ⁊ operit mł
titudinē peccatorū. Tercio glorificauit d̄us
cuſtodem ſuum per eternam glorificatōem

diuine fruitionis gloriā tanto ei amplius pre
ceteris cōmunicans. quanto ipſe deū in via
peregrinationis pre ceteris ardentius ada/
mauit. Glorificauit aūt deus ipſū tripli/
citer cumulans ſuper eū premiū ſubſtantia
le. accidentale et generale. Primo dico glori
ficauit eum deus tanto abundantius cōmu
nicans ei premiū ſubſtantiale (qđ eſt diuine
viſionis fruitio in q̄ tota merces ſanctorum
ɔſiſtit) quanto ipſe deum ardentius dilexit ī
via. Cum enī ſcđm doctores premiū reſpō/
det merito. et totius meriti radix ſit caritas.
tanto pre ceteris dedit ei deus đ premio ſub
ſtantiali. quāto in via ad eum ardentiorem
habuit caritatē. Premiū enī eſſentiale q̄ ɔ
ſiſtit in perfecta coniunctione anime ad đm
tanto proximius ɔiunctus eſt đo in patria. q̄n
to per caritatem ipſe coniunxit ſe deo in via.
Quod aūt pater dn̄icus ardentē ad deū ha
buerit caritatem ex hoc patet. q̄ tam ſubli/
mem vitā et tam preclaram ordinē inſtitu
it. et inſtitutū tranſfigurando in ſe opere ad/
impleuit. di. enī Bern. Q̄ opa ſuper eroga
tionis et ɔſiliorum que pre ceteris ardua ſūt
et difficilia indicia ſunt maxime caritatis vn
de cum premiū remetiatur ſm caritatē habi
tam in via. hinc eſt q̄ cum diuerſi diuerſi/
mode diligant diuerſas etiam recipiant p̄/
miationes. licet vnus denarius q̄ ē vita etna et vi
ſio dei omnibus exhibeatur. et hoc eſt q̄ ve/
ritas di. ioh. xiiij. In domo patris mei mā/
ſiones multe ſunt. Qđ exponēs Aug. dicit
In domo patris mei diuerſas premiorum
in vna vita eterna ſignat dignitates. Item
poſtillator in eodem premio increato qđ eſt
diuina viſio. quaſi in vno denario omnibus
ɔmuni manſiones multe ſunt. i. diuerſe p/
ticipationes ſiue fruitiones. quia plus et mi
nus fruuntur eadem beatitudine increata. ē
enī ibi in diſpari claritate par gaudiū et in
pari gaudio diſpar claritas. De hac gloria
viri ſancti dicitur Eccle. Dedit illi deus te/
ſtamentū vite et ſedem glorie ſue. qui enī fe/
cerit et docuerit magnus eſt in regno celorū
Math. v. Qđ quia vtrūq̄ fecit magnus val
de in gloria eſt effectus. Secundo glorifica/
uit deus ſanctū ſuum in premio accidentali
quod eſt aureola. qđ nō eſt aliud niſi decor

quidā proueniens ex ope precellenti et priui
legiato. quod ē predicatio virginitas et mar/
tiriū. que ſicut pre omnibus alijs operibus q̄n
dā hn̄t excellētiā et difficultatē ſic ec̄ p̄ alijs
remūerātur p aureolā qđ ē diminutiuū ab au
rea quod eſt premiū eſſentiale et q̄ ſanctus
dn̄icus egregius extitit predicator faciēs qđ
docuit. Ideo clarificauit eū dn̄s hoc ornatu
qđ aureola nominatur. De his duobus pre
mijs. ſcz aurea et aureola poteſt accipi illud
Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebunt qua/
ſi ſplendor firmamēti quantū ad premium
ſubſtantiale qđ eſt aurea. et qui ad iuſticiā
erudiunt multos quaſi ſtelle in perpetuas
eternitates et hoc quantū ad aureolam. Ter
cio glorificauit deus ſanctū ſuum ſuper p̄di
ctas glorias premio generali dotibus anime
que ſunt tres. ſcz cognitio. dilectio. adheſio.
et glorificabit adhuc poſt iudiciū generale
quattuor dotibus ip̄m corpus. que ſunt clari/
tas. impaſſibilitas. ſubtilitas et agilitas. de
his tribus glorificationibus poteſt ſumi illud
apli. i. Corinh. xv. Alia eſt claritas ſolis. a/
lia lune. alia ſtellarum. deo hoc totū opante

LXIIII. De ſancto Laurētio.

Diſperſit dedit pauperibus p̄s. R Dic
hern. Terrena omnia fuando ammittimus.
largiēdo fuamus. p̄rimoniūq̄ noſtrū rerē/
rum perditur. ſed manet erogatū. Qđ cōſi/
derans beatus Laurentius tanq̄ prudens
mercator omnia que habuit ad dei gloriam
largiter erogauit. ſciens pro ſingulis ſe plus
q̄ centuplum accepturū. In verbis ppoſitis
duas particulas intelligimus. ſcz Laurētij
largam diſtributōem. ſcđo largiorem dei re
munerationē. Primū ibi. diſper. de. paupe.
ſcđm ibi. Juſticia eius manet in ſeculum ſe
culi. Huius aūt ſancti larga diſperſio patz
in quinq̄ Diſperſit enim pauperibus elemo
ſinam per omnium rerum ſuorum erogati/
onem. corpus dedit tortoribus per ignis ad
uſtionem. cecis luminis gratiam per crucis
ſignationem. paſſioni pacientiam. per hyla
rem exhibitionē. deo animā per ſummā di/
lectionem. Diſperſit aūt ſingula hec in ſum
mo. Summum enim in elemoſinarū ero/
gatione eſt omnia erogare et nihil ex omnibus
ɔſeruare. ſummū aūt corporis exerciū eſt
corpus ɔcremare. ignis enī aduſtio corpus
grauiſſime affligit q̄ agit in corpus. Sum/
mū etiam beneficiū proximis exhibuit in eo
q̄ nobiliorē ſenſū viſū vicz per donū lumi
nis reparauit. ſummū etiā paſſioni exhibē/
dum eſt gaudens et tranquilla patientia p/
pter deū. deū etiā nō mediocriter dilexit. qđ ī
eo luce clarius cognoſcitur. q̄ tam gaudens
omnia ſufferebat. nec dubiū quī ſumma p̄/
mia ſuſcepit. qui vt predictū eſt ſumma me
rita hic premiſit. hec de ſancto laurentio bre
uiter tacta ſufficiant. Nunc ſi delectent eius
premia nō pigeat nos eius meritis ɔforma/
ri. quia vt ait Gre. Ad magna premia non
peruenitur niſi per magnos labores. cui ɔſo
nat Bern. Satis delicatus miles eſt. qui ſi
ne victoria vult coronā et ſine labore premiū
requirit. Si ergo cū beato Laurentio cupi/
mus premiari eius nos meritis ɔformemus.
Primo et ante oīa de tpali ſubſtantia lar/
gas elemoſinas pauperibus erogātes. Ut au
tem in ɔſpectu dei grata ſit noſtra elemoſi/
na et accepta triplici debet amminiculo deco
rari. Debet enī eſſe iuſta in acquiſitōne. lar
ga in diſtributōe. affectuoſa in cordis ɔpaſ/
ſione. Primo dico debet eſſe iuſta in acqui/
ſitione. qui enī vt Eccle. dr. offert ſacrificiū
de ſubā pauperū. ſic eſt ac ſi victimet filiū in
ɔſpectu patris. hinc prouer. Honora dn̄m
de tua ſubā et nō aliena. tho. iiij. De tua ſub
ſtantia fac elemoſinā. Itē yſa. Frange eſuri
enti panē tuū. Scđo elemoſina debet fieri
larga erogatōne vt ſm facultatē q̄m poſſide
mus elemoſinā menſuremus. ita vt tantū
demus. vt ex elemoſina data aliq̄ penuriā
patiamur. vt de elemoſina qua pauperē re/
ficimus nos aliqualem indigentiā ſuffera/
mus. hinc Gre. Tunc bonā elemoſinā ero/
gamus. cum ex hoc q̄ pauperi damus nos
defectū habeamus. hinc Tho. iiij. Si mltū
tibi fuerit abundanter tribue. Si vo exigu
um tibi fuerit etiā exiguū libenter imparti/
ri ſtude. Tercio elemoſina debet exhiberi cū
cordis ɔpaſſione. Gratior eſt enī cordis cō/
paſſio q̄ quelibet manus datio di. enī Gre
go. In ipſo miſcđie ope apud eternū iudicē.

deū. plus ſolet animus penſari q̄ factū. Ad
quā nobis excitandam nō ɔſideretur paup
exterior. ſed deus qui petit interior. Ipſe enī
dicit Math. v. Qđ vni ex minimis meis fe
ciſtis mihi feciſtis. Non ergo buccella pāis
debet deo negari a quo regnū celoꝝ petimus
nobis dari. qui ergo nō poteſt cū ſancto lau
rentio oīa pauperibus erogare. ſaltē nō ne/
gligat que poſſidet ɔmunicare. di. enī Ful/
gentius Qui tantā virtutē accepit a domino
vt oīa que in mđo ſunt celeſtis regni amo
re ɔtēnat que habet vendat. et egenis expen
dat qui vero tante virtutis nondum eſt. tñ
operetur in eo bona voluntas q̄ntū ſuppetat
facultas. perfectus poſſideat primū locū im
perfectus ſaltē perueniat ad ſcđm ſit iſte ta/
lis qui ad dexterā iudicandus aſſiſtat. ¶
Scđo demus cum beato Laurētio corpus
tortoribus. qui noſtris tpibus eccleſia in pace
quieſcente. nō vbiq̄ hn̄t. tamē vt ait Gre.
Martires eſſe poſſumus etiā ſi nullo percu
rientiū ferro trucidemur. et iterū. Pax nr̄a
habet martiriū ſuū. quia et ſi carnis colla fer
ro nō ſubdimus. ſpirituali tamē gladio car
nalia deſideria trucidamus Sunt ergo tria
corporis exercitia que noſtris tpibus pro mar
tirio ɔputantur per que ſanguinē nr̄m et ſi
nō fundimus. tamē ɔſumimus ac ſi gladio
effundatur que nobis Eccle. xxxiij. ſub me/
thaphora deſcribūtur. vbi dicitur. Cibaria
et virga et onus aſino. ſic panis et diſciplina
et opus ſuo. Per hec tria ſcz. panē. diſcipli/
nā et opus. tria intelliguntur. per q̄ martiri/
um recōpenſatur. Sunt aūt iſta. ſcz neceſſa
riorū reſtrictio difficiliū opatio et vicioꝝ ca/
ſtigatō. Nā p panē nccitatis rſtrictōē. p o/
pus difficiliū opatōē. p diſplinā viciorum ca
ſtigationē accipimus ɔpetenter. Hec enim
tria martiriū recōpenſant. q̄ per ip̄a corpus
attenuatur maceratur vſq̄ ad ɔſummatio
nē ſanguinis quē martires gladio effuderūt.
Primo ergo corpi nr̄o omnē ſuperfluitatē
denegemus ſola ei neceſſaria miniſtrantes.
Quod faciebat p̄s. Rēnuit ɔſolari anima
mea et apls. Victū et veſtitū hn̄tes his con/
tenti ſumus. hinc bern. Sunt qui in carne
ſua amāt terrenas ɔſolaciūculas. ſiue in v
bo ſiue in ſigno ſiue in facto et ſi hoc interitū/

punt aliquando· nõ penitus tamẽ rumpũt.
inde eſt ꝙ raro affectiones ſuas in deũ diri
gunt ⁊ eoꝝ deuotio ꝯtinua non eſt. ſed hora
ria. et vt verius dicã momẽtanea· Impleri
aũt dei viſitatõibꝫ aĩa nõ poterit q̃ his diſ
tractionibꝫ ſubiacet. ꝓpter qḋ iterũ di. bern̄.
De ꝯdimẽtis obſecro vt ꝯmeſtibiles ſint ci
bi. nõ etiã delectabiles vel etiã ꝯcupiſcibiles
Scḋo vt cor nr̄m a ꝯcupiſcibilibꝫ ſit abſtra
ctũ nos exerceamus in difficiliũ ⁊ arduorũ
operatione· dura ⁊ aſpera ⁊ q̃ maxie obſiſtunt
⁊ repugnãt nobis viriliter aggrediẽtes nec
ꝑmittamus nos vincere q̃ reſiſtunt. qꝛ ſi ſe/
mel victi fuerimus d̓ cetero erimus puſilla
nimiores. hinc dr̄ Judicũ. Magnanimorũ
reperta eſt ꝯtentio. Nam magnanimes ne/
ceſſe eſt eſſe eos qui viriliter vincunt omnia
que obſiſtunt. Itẽ noe. Reuertere ad ſerui/
turẽ q̃ ꝑ ꝯtentõez. Qḋ dn̄s monere volu
it cũ dicebat· Mat. Contendite intrare per
anguſtã portã vocãs bona opa anguſtã por/
tam. que per delitias nr̄as fecimus nobis at
ra. vñ ad hanc bellicoſam ꝯtẽtionẽ hortatur
nos apl̄s. hebre. xij. di. Curram⁹ ad ꝓpoſitũ
nobis certamẽ. aſpiciẽtes in auctorẽ fidei. q
ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ ꝯfuſione
ꝯtẽpta. nõdũ eñi vſq3 ad ſanguinẽ reſtitiſtis
Hec aũt duritia ſiue difficultas ex duplici
cauſa cedit ⁊ moleſcit. ſ. ex fructus ꝯſiderati
one ⁊ laboris aſſuefactione. de p̄mo di. apl̄s
ij. Corinth Id qḋ momẽtaneũ eſt ⁊ leue tri
bulationis ſupra modum in ſublimitatem
pondus gl̄ie operatur in nobis. de ſecũdo di.
bern̄. Primũ aliquid importabile videt̃ ꝓ/
ceſſu tp̄is ſi aſſueſcas ñ adeo graue erit. pau
lopoſt leue ſenties· paulopoſt etiã delectabit
M Tercio predictis duobꝫ exercitijs ſu
peraddamus caſtigatõez. vt ſi corpus noſtꝝ
delitijs aſſuetũ d̓ predictis duobꝫ exercitijs
aliquid ſurripiat. hec tercia caſtigatio reſarci
at. caſtigãs ⁊ emẽdans qḋ in priorbꝫ negle
ctum eſt. Quotiẽs ergo corpus neceſſarijs
nõ ꝯtentũ ſuperflua ſumpſit vel opus dimi
ſerit· calcaribus vrgeatur ⁊ duriſſime pu/
niatur. iuxta illud Eccle. xlij. Seruo peſſio
tortura ſanguiare. hinc Bern̄. Si qḋ aliqñ
intermiſſum fuerit. ſi quid imperfectum ſuo
loco, ſuo mõ, ſuo tpe nõ tranſeat impunitũ

vel etiã i irrecõpenſatum Q. ſi quis dixerit
illud ꝓuer. Vires nõ ſuppetũt. Rñdetur ꝙ
ibidem ſubiungitur. Qui inſpector eſt cor/
dis ipſe intelligit. et obſeruatorẽ anime tue
nihil fallit. qꝛ vt ait Bern̄. Jam vix eſt ali/
quis qui in his que ad deuꝫ ſunt experiri ve
lit quid poſſit. et qḋ promptiſſime poteſt qñ
cunq3 ſm carnẽ vel ſeculum ſiue timor im/
pulerit vel cupiditas traxerit. in tuo ſeruitio
iudicat ſe nõ poſſe. ſed ſi fallimus homines
inſcios nõ nos permittas dñe· vt q̃ volẽtes
fallere te fallamus noſmetipſos. non labora/
mus qꝛ nõ poſſumus vel nos nõ poſſe credi
mus. vel ꝯſuetudine ocij vel deliciarũ nr̄aꝝ
nos nõ poſſe efficimus· In his tribꝫ. ſ. ꝑ de/
lectabiliũ reſtrictionẽ per difficiliũ operatõez
et per de neglectis caſtigationẽ corꝑis marti
riũ ſufficienter recõpenſamus. Tercio cum
beato laurẽtio demus proximis luminis gra/
tiã· vt qui in predictis exercitijs ſoli deo inte
rius viximus. nunc per bona exempla exteri/
us proximis luceamus. qḋ monere ſtuduit
dñs Math· v. di. Luceat lux vr̄a coram ho
minibꝫ vt videntes bona opa vr̄a glorificẽt
deũ vr̄ꝫ qui in celis eſt. nõ vt nos laudemur
ſed vt deus glorificetur· Nam ne nos laudẽ
mur. iubemur opa noſtra occultare. vt aũt
deus glorificetur iubemur ea manifeſtare.
hinc di. Gre. Sic nr̄m opus ſit in publico.
quatenus intentio maneat in occulto. vt de
bono ope noſtro proximis ꝑbeamus exẽpluꝫ
⁊ tñ per intentionẽ q̃ ſoli dẽo placere cupim⁹
ſemper optemus ſecretũ· N Hoc aũt
lumẽ boni exempli proximis nr̄is eſt tripli/
citer exhibendum vt ait Bern̄· ſcꝫ habitu· a/
ctione ⁊ ſmone. Habitu ne ſit notabilis. a/
ctione ne ſit reprehenſibilis· et ſmone ne ſit
ꝯtemptibilis. De primo di. Aug⁹. Habit⁹
noſter mores honeſtos perhibeat. diſciplinã
redoleat. maturitatẽ oſtendat nõ vt homini
bus placeamus· ſed ne ei ſcandalum ꝑbea/
mus. de ſcḋo di. Gre· Expedit vt actiões no
ſtras caute ⁊ prouide diſponamus. de tercio
Aug⁹. Sermo noſter nõ ſit inanis. ſed aut
ſuadeat· aut moneat. aut ꝯſoletur. aut edifi
cet. vel ꝙ minimũ eſt nõ ſcandaliſet. hoc ta/
men boni exempli multo nobilius eſt ⁊ pro/
ximis vtilius. q̃m ſi nõ ſcandaliſet· Hoc ta

per ſignum crucis cecos illuminaremus. qꝛ
primũ lumẽ ſanctum facit hominẽ ſed non
iſtud. nam ſicut veritas ait. math· dicent in
iudicio. Domine in nomine tuo ꝓphetaui/
mus ⁊ ſigna multa fecim⁹. Quibꝫ dicet do/
minus. Amẽ dico vobis neſcio vos. Diſce
dite a me operarij iniquitatis. Verũ qꝛ pau/
ci in his que dicta ſunt deo exhibent totum
poſſe· Ideo deus ſalutem noſtram ſitiẽs ſu/
plet ꝙ minus facimus tribulationes immit/
tendo. quas ſi virtuoſe ſufferimus adhuc e/
rimus glorioſi· Quarto ergo cũ btõ Laurẽ/
tio paſſioni demus patientiaꝫ. Ita vt quic/
quid tribulationis turbatõis· flagellatõnis
a deo vel hominibꝫ occurrerit nõ ſolum pati
enter. ſed gaudenter ꝓpter dñm ſufferamus
nec contra deum murmurãtes. nec malum
hominibꝫ ꝓ malo procurantes· ſed dicam⁹
cũ Judith. nõ vlciſcamur nos ꝓ his q̃ pati
mur. ſed reputãtes peccatis noſtris hec ipſa
minora eſſe ſupplicia flagellam dñi q̃ ſerui
qui corripimur ad emendationẽ. nõ ad ꝑ/
ditionẽ noſtrã eueniſſe credamus Sũt aũt
tres cauſe ꝓpter q̃s nõ ſolum tribulationes
ſunt patienter ſufferende. ſed ſummo deſide
rio affectãde· ſcꝫ dei p̄ñtia· liberatõis gratia
premiorum gloria. que tria tanguntur ſucci
cte in vno verſiculo cum dicitur. Cum ipſo
ſum in tribulatione. ecce primũ. eripiã eum
ecce ſcḋm. et glorificabo eũ. ecce terciũ. Pri/
mo nihil melius. ſcḋo nihil iocundius· ter/
cio nihil vtilius. Q Quinto ⁊ vltio
demus deo cũ beato laurentio animã per ſũ
mã dilectionẽ. deũ vt dignũ eſt ſumma di/
lectione diligẽtes. Summũ aũt adijcimus
ad drãm infinite ⁊ mediocris dilectionis.
Summã aũt dilectionẽ illam dicim⁹. que
per tres drãs ab alijs dilectionibꝫ inferiori/
bus ſeparatur. illam vicꝫ q̃ pugnat inſuꝑabi/
liter. guſtat inſatiabiliter. heret inſeparabili
ter. Primo ergo dico illam dilectionẽ me/
rito dicimus ſummã q̃ pugnat inſuꝑabili/
ter. nulli vnq̃ cedens q̃ntumcunq3 tumultu
anti aduerſitati. in qua ſtetit apl̄s· cũ omni
bus aduerſitatibꝫ enũeratis ſubiunxit. Sꝫ
in his omnibꝫ ſuꝑamus ꝓpter eũ qui dile/
xit nos· In illa eñ vita ꝯtẽnitur ⁊ mors de/
ſideratur. de qua di. Bern̄. Ex illa dilectõe

erũit illa fideliũ intrepida ꝯſtantia cordis
q̃ ſupplicia ꝯtẽnentes ⁊ mortẽ calcãtes. gau
dentes per medias mortis fauces ad patriã
feſtinabant. Scḋo illa dilectio guſtat inſati
abiliter. Ipſa eñi dilectio miniſtrat aĩe il/
lum cibum qui de ſe di. Qui edunt me ad/
huc eſuriẽt. quo guſtato moriuntur omnibꝫ
q̃ ſunt mũdi. Iſta eñ dilectio (vt ait Bern̄)
forti quadam violentia nõ aſſenſorijs gra/
dibꝫ· ſed inopinatis raptibꝫ vel exceſſiue
rapit animã ad ſublimia celeſtiũ ſecretorũ.
vbi ſorbillatur ⁊ guſtatur diuinũ bonum,
Tercio iſta dilectio dr̄ ideo ſumma qꝛ heret
inſeꝑabiliter· nihil vnq̃ admittẽs per qḋ ſe
parari poſſit a caritate dei. In q̃ ſtetit apl̄s
cum dicebat. Cert⁹ ſum ꝙ neq3 mors ⁊c. vſ
q3 nõ poterit nos ſeparare a caritate q̃ eſt in
xp̄o ieſu. Vnde iſta dilectio ideo inſeꝑabili
ter herere dr̄ qꝛ in vita permanet in ſanctifi/
catõem· in tranſitu in viaticũ ⁊ defenſioneꝫ
in iudicio in redemptõez ſiue defenſionẽ. in
patria in eternã ſanctificatõez. hoc totũ operã
te in nobis ⁊c.

LXIIII. De eodem·

Laurentius bonũ

opus operatus eſt. verba ſunt eccle beati lau/
rẽtij gl̄iam ꝑconizantis. P Di. bern̄
Cũ ſponſa q̃ eſt eccia ꝟba in ſcripturis diui
nis vel alterat vel altnat. fortior eſt illa ꝯpoſi
tio q̃3 poſitio prima verborũ. Si eñ cuiuſli/
bet ſancti ꝟba in ſacra ſcriptura poſita vt pote
yſa. Jere. pauli vl̓ iohã. autẽtica accipiũtur
cur nõ magis ꝟba eccle ex illis omibꝫ tanq̃
ex mẽbris ꝯgregata ꝟba tanq̃ autẽtica reci
pentur. In ꝟbis g̃ ꝓpoſitis ſcã eccia q̃ ẽ ſpõ
ſa xp̄i ſanctũ laurentiũ ꝯmẽdat ab opibꝫ ſu
is bonis. Que ãt ⁊ q̃liter eius opa bona fu/
erint i ſmone apparuit ꝑcedẽti· Nã ex bonis
eius opibꝫ bonã gl̄iam ⁊ imarceſcibilẽ ẽ ad/
eptus. Quẽ ſi ꝓpter adeptã e⁹ gl̄iam ⁊ bona
opa volumus honorare. ſtudeam⁹ quõ ipm
in bonis ſuis opibꝫ imitemũ. vt ſi cupim⁹ ei⁹
honorẽ nõ refugiam⁹ laborẽ. Ad hoc eñ olim
fideliũ xp̄ianoꝝ dꝫ eſſe intẽtio ordinata fina
liter vt in bonis opibꝫ ſanctos quoq3 vita ad
hoc nobis ꝓponiſ imitemr̃. vt ſic ipi deũ (d̓ q̃
Geñ. i. dr̄. Vidit d̓s cũcta q̃ fecerat ⁊ erant

valde bona)ꝑ viribꝫ imitati ſunt. ſic nos q̄
ſummū exēplar ſequi nō poſſumus. ſaltim
tanq̄ꝫ minora exēplaria imitem̄. Ut ergo opa
nr̄a bona faciamus ip̄a dēmus quibuſdam
amminiculis tanq̄ꝫ ornamētis deo placenti
bus adornare. Dn̄t em̄ opa nr̄a ꝓcedere ex
operantis bonitate. pmpta voluntate. intēcio
nis ſinceritate opis difficultate. ſtudioſa vi
uacitate. feruēti caritate. et operantiū multi
plicitate. hec ornamēta opa nr̄a faciūt bona ⁊
erunt grata ⁊ accepta. nō ſolum tanq̄ꝫ bona
ſed tanq̄ꝫ optima apud deū. Primo dico ꝙ
opa nr̄a erūt bona ex operantis bonitate. hinc
veritas Lu. vi. Bonus hō de theſauro cor/
dis ſui pfert bonū. idē Non eſt arbor bona q̄
facit fructus malos. ac ſi dicat̄. Nullū opuſ
bonū fieri poteſt. niſi de hoīe bono. et tn̄ erit
opus bonū q̄ntū faciēs extat bonus. Ut̄n ſic
bona planta facit bonū ſemen ⁊ rurſum illō
bonū ſemen facit iterū bonā plantā ſi ſemīa/
tū fuerit. ſic bonus homo facit bonū opus ⁊
⁊ illud bonū opus rurſus facit hominē me/
liorē. vn̄ Aug⁹. Nihil eſt bonū niſi ex re bo
no. Itē Gre. Non placuit abel ex munere.
ſed mun⁹ ex abel. In q̄ntū ergo boni ſum⁹
corā deo. in tantū bona erūt nr̄a opa apō de/
um. Q Scōo opa nr̄a dn̄t ꝓcedere ex
pmpta voluntate. Quāto em̄ pmptior ⁊ be
niuolentior tanto erunt opa meliora. ex hac
pmpta voluntate offerebat pplꝰs deo dona/
ria. i. paralip. xxix. cū diceret dauid. Dn̄e de
us patrū nr̄oꝝ cuſtodi hāc voluntatē cordis
eoꝝ. et ſemper in tui veneratōem mēs iſta ꝑ
maneat. Quia vt ait aplꝰs. ij. Corinth. viij.
Si voluntas pmpta eſt ſm illud q̄ō hꝫ acce
pta eſt deo. qō aūt nō eſt voluntariū. non eſt
gratū dn̄o nec acceptū. Unō exo. xxxv. Dis
volūtarius ⁊ pnus aīo offerat dn̄o. q̄ꝛ a no
lentibꝫ nihil oīno acceptat̄. q̄ꝛ vt ait aplꝰs. ij
Corinth. ix. Unuſquiſq̄ꝫ ꝓut deſtinauit in
corde ſuo offerat. nō ex triſticia aut ex neceſ/
ſitate. hylarē em̄ datorē diligit deus. Nō eī
ↄſidat ds quid offerat̄. ſꝫ ex q̄nto. ſ. affectu.
Di. em̄ Gre. Cor ⁊ nō ſubſtāciā penſat de⁹.
nec ↄſiderat q̄ntū in eius ſacrificio. ſed ex q̄n
to offeratur. Ualuit nāq̄ꝫ petro ⁊ andree re/
gnū celoꝝ relīcte zachee dimidiū ſubē ſue va
luit vidue duo minuta. valuit alteri calicē

aque frigide. Regnū itaq̄ꝫ dei tm̄ valet q̄ntū
habes. valet etiā bonā voluntatē. nam ante
dei oculos nū q̄ꝫ vacua eſt manus a munere
ſi arca cordis repleta eſt bona voluntate. q̄ꝛ
vt ait Bern̄. Bona voluntas in animo ē ori
go omniū bonoꝝ ⁊ oīm mater virtutū. q̄m
qui habet ſecum. hꝫ quicquid ei ad bene vi
uendi opus eſt. ideo cuſtos aīe ſue valdō dꝫ
eſſe ſolicitus circa cuſtodiāꝫ voluntatis ſue.
vt prudenter intelligat ⁊ diſcernat quid ſit.
qō in totū vult. et ꝓpter qō vult. quicquid
aliud vult. qō aūt in totū vult ↄſiderandū
eſt ei quid illud ſit qō ſic vult. deinde q̄ntū
velit ⁊ quō velit. vtrū vſq̄ꝫ ad ↄtemptū ſui/
ip̄ius ⁊ omniū que ſunt vel eſſe pn̄t. et hec ñ
tantū ex iudicio ratōnis ſed etiam ex affectu
mētis vt iā voluntas plus q̄ꝫ voluntas ſit vꝫ
amor ſit. q̄ꝛ magna voluntas amor eſt. ſꝫ ne
magna voluntas oberret. recta indiget intē
tione que in debitū finē dirigat voluntatem
Tercio ergo opa nr̄a fieri dn̄t in recta inten
tionis ſinceritate. Eſt aūt recta ⁊ ſincera in/
tentio. vt ſingula nr̄a opa nō ad placenduꝫ
hominibꝫ. ſed ad placendum ſoli deo fidelr
faciamus. Et q̄ꝛ deuſ nobiliſſimus eſt finis
ideo cuicunq̄ꝫ opi noſtro talis finis per rcāꝫ
intentionē ponitur. erit nobile ſup̄ modum
ſic em̄ vulgariter dr̄. Si finis bonus totum
bonū. hic bern̄. Intēde ī deū ꝓpꝛ dm̄. hoc ē
vtrāq̄ꝫ faciē hr̄e pulcerrimā. i. actionē ⁊ intē
tionē. hinc veritas di. Si oculus tuus ſim
plex fuerit totū corpus tuū lucidum erit. qō
exponēs Aug⁹. di. Oculum hūc accipere de
bemus ip̄am intentionem q̄ facimus quic/
quid facimus. q̄ ſi mōa fuerit recta et illud
aſpiciat qō aſpiciendum eſt. omnia opa nr̄a
q̄ ſm eā operamur neceſſe eſt eſſe bona. Un̄
nouimus oīa opera noſtra tūc eſſe munda ⁊
placere in ↄſpectu dei ſi fiant ſimplici corde.
id eſt intentione ſuperna. q̄ omnia opera nr̄a
totū corpus appellant̄ q̄ꝛ aplꝰs membra nr̄a
dicit quedam opera. q̄ improbat ⁊ mortifi/
canda precipit di. Mortificate membra ve/
ſtra que ſunt ſuper terrā. fornicatōem. imū/
diciā. auariciā. Non ḡ quid quiſq̄ꝫ faciat. ſꝫ
quo animo ⁊ qua intentione faciat ↄſiderā
dum eſt. R Uerū q̄ꝛ nec voluntas nec
intentio approbatur ſi circa leuia ⁊ ꝓpe nīlā

exercitantur. Quarto opera noſtra operari dō
bemus cū difficultate. hoc eſt dn̄t eſſe ardua
⁊ difficilia. vt ex arduis ⁊ difficilibꝫ volun/
tas ⁊ intentio ↄgnoſcatur ſerioſa. Ad hanc
difficultatē conati ſunt oēs qui deo vnq̄ꝫ
placere cupiebant ↄſiderantes ꝙ dura ⁊ a/
ſpera ⁊ valde difficilia in dn̄o ieſu chriſto ꝑ
ceſſerunt. qui omnibꝫ ſuis electis ⁊ dilectis
di. Lu. Ego diſpono vobis ſic̄ diſpoſuit mi
hi pater meus regnū. ac ſi diceꝫ. Sicut diſ
poſuit mihi pater meus vt veniēs de celo in
hunc mōm nō niſi per dura ⁊ aſpera reuer/
tar illuc. Sic ⁊ ego diſpono vobis vt ſequa
mini veſtigia mea. Cui ↄſonat qō dr̄ in acti
bus. per multas tribulatōes oportet nos in/
troire in regnum. Qui em̄ (vt ait aplꝰs) ſunt
xp̄i carnē ſuam crucifixerunt cū vicijs ⁊ con
cupiſcentijs. Ad hec laborioſa ⁊ glorioſa ex/
ercitia hortatur nos dn̄s yſa. xxxv. di. Cōfor
tate manus diſſolutas ⁊ genua dbilia robo
rate. Qō ſi nos nō caſtigabimus deus vtiq̄ꝫ
caſtigat nos. ſi tamē ſumus de numero e/
lectoꝝ ⁊ inter filios dei ↄputari di. illud yſa
ie. Ego maius pondus apponā. Nulli ergo
electorū hic parcitur. iuxta illud aplī He. xij
Flagellat omnē filiū quē recipit. qui aūt di.
omneꝫ nihil excipit niſi eos quibus percipi
tur vt cruciētur in eternū. de quibꝫ dr̄ ꝑ yſa.
Miſerere impio. qō exponēſ Bern̄ di. Hāc
miſcōiam ego volo pater miſcōiarū. volo vt
iraſcaris mihi pater ſed ea ira qua corrigis
deuiū nō qua excludis deuia. ſic ergo electi ⁊
reprobi habent ſua diſtincta tempora ad ca
ſtigandum. di. Gre. Ideo deus hic quibuſ
dam parcit vt eos imperpetuū cruciat. ⁊ iō
hic ferit quoſdam nō parcendo vt in eternū
parcat. qō per ſile oñditur ſubiungēs. De/
ſperatis egris quicquid popoſcerint medici
dari precipiunt. et eis qui deuenī ad ſalutē
pn̄t quicquid appetūt dari contradicit. Eli/
gat ergo quiſq̄ꝫ qō voluerit. q̄ꝛ impoſſibile ē
quin altero iſtoꝝ. ſ. vel in pn̄ti vel in futuro
omnis homo duris ⁊ aſperis cōteratur. qui
ergo futuris malis ſe ſubducere deſiderat.
mala preſentia ſufferat patienter. ſi autem
mala preſentia declinare deſiderat. futura
mala expectat certius omni certo.
Quinto opera noſtra facienda ſunt ſtudio
ſa viuacitate. hoc eſt vt cum magna diligen

tia ⁊ ſummo conamine noſtra opera faciā/
mus. nam fidelis diligentia iuncta operibꝫ
plus q̄m ip̄a appreciatur. propter quod. ij.
paralip. xix. dicitur. Cum diligentia oīa
facite. ſcientes ꝙ in oculis dei placet diligē/
tia plus q̄m opus. Hec autem diligētia nō
eſt aliud niſi intenta deuotio ⁊ deuota atten
tio. Et hoc facimus quando mentem noſtrā
infigimus in id qō tunc agimus omnē eua
gationem mentis ↄſtringentes. de hac dili/
gentia ⁊ diligenti deuotione di. Bern̄. Am/
monendus eſt ſpiritualis homo quanta po
teſt puritate cordis intendere in eum cui ſa/
crificium offert ſeip̄m attendere qui offert ī
telligere quid offert ⁊ in his infigere mentē
quouſq̄ꝫ proijciat ex his lacrimas deuotōis
et tunc currit deuotio ſine labore. ſine ſudo/
re via ſua. Hec diligentia multum grata et
accepta eſt ipſi deo. ſicut eius oppoſitū mul/
tum diſplicet ipſi deo qō eſt tepiditas ⁊ ne/
gligentia. Unde qō anima in corpore. hoc ē
deuotio in opere. Quantumcunq̄ꝫ eniꝫ ali/
quid ſit de genere boni. ſi bene hoc eſt diligē
ter non agitur perdit quodammodo bonuꝫ
ſuum. vnde ad hanc deuotam diligentiam
monere voluit nos dominus Deute. cū di/
cebat. Iuſte quod iuſtum eſt exequaris. Iu
ſtum enim ē quodlibet bonū opus quod ra
tionem habet boni. quod tūc iuſte agimus
quando illud debito conamine domino ex/
hibemus. Hanc attentam deuotionem cō/
mendat apoſtolus. i. Corinth. xiiij. cum di.
In eccleſia volo quinq̄ꝫ verba loqui in ſen/
ſu meo q̄m decem milia verboruꝫ ſine intel/
lectu. ac ſi dicat. Breuis oratio cum ſenſu ad
hibito plus placet ⁊ placeat quam longa ſi
ne intellectu. vt ſi placere cupimus opera
noſtra deo offeramus ea cum libaminibus
ſicut mandatum eſt in lege captiuantes (vt
conſulit Apoſtolus ſecunde Chorinthiorū
decimo) omnem intellectum in obſequium
chriſti. quia vt dicitur Sapientie. Spiri/
tus ſanctus auffert ſe a cogitationibus que
ſunt ſine intellectu. quod exponit Bernar
dus dicens. Licet nulla cogitatio ſit ſine
intellectu. ille tamen dicuntur ſine intelle/
ctu eſſe que non habent vtilem intellectum
et ſunt vane et ocioſe cogitationes. que eti/
am preter eam intentionem fiunt. Ubi et ſi

repellere a ſe ſpiritū ſanctū nō eſt in vero co-gitantis. fit tamen ex culpa negligentie. vt ſpiritus diſcipline merito ſe auferat a cogi-tationibus indiſciplinatis. ¶ Sexto er-go opa noſtra facere debemus ex ſincera ca-ritate ſine q̄ nullum opus q̄ntūcunq̄ʒ de ge-nere boni aliqualiter acceptatur. qḋ expreſſe apl's inſinuat. i. Corinth. xiij. di. Si linguis hominū loquar ⁊ angelorū. caritatē aūt non habuero factus ſum tanq̄ʒ es ſonās ac cym-balum tinniēs ⁊c. In quibus verbis ꝑponit q̄tuor nobiliora exercicia que fieri pn̄t. pro-bans per locū a maiori. vt ſi hec tam nobi-lia tam ſuꝑma exercitia ſine caritatē nō va-leant. multo minus mediata ⁊ minora exer-citia valent. Quā autoritatē apli. bern̄. ex-ponēs ſic di. Caritas eſt bonū in qua nec o-pus minimū deſpicitur ſine qua nec maxi-mū acceptatur. nō predicatō ⁊ ſi linguis an-gelorū fiat. nō fides etiā ſi mōtes tranſferat. nō elemoſina etiā ſi omnes facultates in ci-bos pauperū diſtribuat. nō corpis afflictio. etiā ſi tradatur corpus vt ardeat. non miſſa-rum ſolennia q̄ ante reconciliationē fratris muneris prohibetur. Eſt enī fortis vt mors dilectio. que nihil aliud ſinit amātem cogi-tare niſi qḋ amat. qua enī parte ſibi eſſe poſ-ſit illius obliuio. qui ꝑter illos radios incir-cumſcripti luminis. preter illos riuos incor-rupte dulcedinis. quibus ineffabiliter aīaʒ influit ⁊ replet deus ⁊ amāti ſe prebere non ceſſat nihil ſentit. Integrum quippe amator dei quocūq̄ʒ ſe vertit familiarē habet ammo-nitōeʒ amoris rebus ipſis pro ſpeculo vtitur ⁊ in omni qḋ cernit ſui amatoris reſultat me-moria. Aſpicit cuncta quo ꝯdidit fine. et in his omībus nō tam ammirabilis q̄ʒ amabil' occurrit. atq̄ʒ ex arra dilectōnis quā pat⁹ tu-lit ſapienter eſtimat q̄nta reſeruauit in dotem caſtus columbinus q̄ʒ oculus amor eſt. qui in rebus humano vſui ꝯceſſis nulla libidine figitur ſed in tranſitorijs cōtēplatur eterna. Septimo opa noſtra opari debemus opā-tiū multiplicitate. hoc eſt vt omīa mēbra cor-poris ⁊ omes affectus anime mutuo ſe adiu-uēt ⁊ certatiʒ ꝯueniāt in obſequiū xp̄i. q̄ ſic̄ dr̄ in ꝓuer. xviij. Ubi frater adiuuatur a fra-tre. ibi firma eſt ciuitas. q̄ ſi fideliter ſe ad-iuuent cito proficiet bonum opus. Talis co-adiuuatio multum placet deo ſicut dr̄ Eccl. In tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo. q̄ ſunt probata corā deo ⁊ hominibus. quorum vnū eſt concordia fratrū. Si aūt hi fratres diſſentire incipiūt. omē bonū quod agitur nihil valet. ſic enī dicitur Eccle. xxxiiij. Un⁹ edificans ⁊ vnus deſtruēs. quid prodeſt ni-ſi labor. vnus orans ⁊ vnus maledicēs. cu-ius vocē exaudit deus. taliter agēs homo nō proficit. Si enī lingua orauerit. manus aūt ſpoliauerit. aut manus elemoſinā erogaue-rit ⁊ lingua blaſphemauerit quid proficiet. certe nil prohibet paulus. i. Corinth. i. Fra-tres nō ſint in vobis ſciſmata. Sic itaq̄ʒ om-nia concorditer facimus adiuuante ieſu xp̄o

LXV. De aſſumptōe vginis glo'oſe.

Dauid et omnis iſ-

rael deducebant arcā federis domi-ni in iubilo. para. xv ¶ Dicit Hiero. Nulli dubiū quī totū ad laudē ⁊ gloriaʒ fi-lij pertineat. quicquid digne genitrici ſue ex-hibitū fuerit. vt ergo in vna eademq̄ʒ reue-rentie exhibitione. et filium glorificemus. et matrē honoremus dignū duximus aliq̄d dicere. qḋ laudem matris ⁊ filij gloriā redo-leat. vt apud filiū meritū ⁊ apud matrē in-tercessionis grām ꝯſequamur. Propter qḋ ſciendum q̄ glorioſa vgo ⁊ mater dei ꝑpter infinitas eius prerogatiuās ⁊ excellentias que nec paucis verbis. nec figuris exprimi poterunt. multis eſt nominibus deſignata. et enigmatibus figurata. Nam propter vi-te eius ſublimitatem celum. propter grati-arum fertilitateʒ terra. propter humilitatis profunditatem mare eſt appellata. Sic ⁊ in hoc loco propter reuerentiam quam patres antiqui veteri arce exhibebant. arca eſt voca-ta. In verbis ergo propoſitis quatuor intel-ligimus. ſcilicet aſſumentis dignationem. modi ſumendi venerationem. aſſumpte per-ſone ſublimationem. omnium iſtorum ſpi-ritualem exultationem. Primum ibi dauid ⁊ omīs iſrael. ſcḋm ibi. deducebant. tercium ibi. arcam domini. quartum ibi. in iubilo. Uerum quia hec feſtiuitas ad perſonam aſſumptam. id eſt ad vginē glo'oſaʒ q̄ nobis noīe arce ꝑponitur ſolū pertinet. ideo obmiſ-ſis alijs duo dicātur de ea. ſcʒ de arce ad ma-riā ꝯparatione. ſcḋo de nr̄a ad arcā exercitatōe ¶ Dicitur aūt beata virgo arca ꝑpter q̄t-tuor ſimilitudines. ſcʒ ꝑpter celeſtis panis ꝯ-tinētia. ꝓpiciationis clemētiā. pre ceteris ex-cellentiā. obſequiorū reuerentiā. Primo di-co q̄ per arcā btā virgo ꝯuenienter accipitur ꝑpter celeſtis panis ꝯtinētiā. q̄ ſicut vetus arca celeſtē panē. māna viʒ in ſe continebat ſic btā vgo eū qui de ſeipſo di. Joh. vi. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. in ſe gerebat. Scḋo dicta eſt arca ꝑpter ꝓpiciati-onis clementiā. q̄ ſicut arca ſemper ꝯiuncta fuit ꝓpiciatorio dn̄o iubēte Exo. Pones ꝓ-piciatoriū ſuper arcam. ſic ꝓpiciatio ⁊ miſeri-cordia ſꝑ cōiuncta eſt virgini glorioſe. hinc Bern̄. Sileat miſcḋiam ⁊ laudem tuā vgo beata. qui te in ſuis neceſſitatibus inuocatam ſibi nō ſenſerit ꝓfuiſſe. et ſubiungit. Nos er-go ſeruuli tui ceteris in virtutibus tibi ꝯgau-demus. Sed in miſcḋia tua potius nobiſip-ſis. laudamus virginitatē. hūilitatē miram̄ ſed miſcḋia tua miſeris ſapit dulcius. hāc amplectimur carius. hāc crebrius īuocam⁹ Tercio btā virgo ꝑpter excellentiā arca dici-tur. q̄ ſicut antiquitus inter omīa vaſa ſan-ctuarij arca fuit excellentiſſimū atq̄ʒ digniſ-ſimū. ſic arca nr̄a glorioſa virgo inter omes puras creaturas digniſſima eſt. et hʒ in om-nibus principatū. hinc ex perſona eius dr̄ Ec-cle. xxiiij. Ego in altiſſimis habito glorioſa ſcʒ dignitate ⁊ excellentia. hinc Bern̄. Et ſi multa facta ſunt in creaturis. nihil tn̄ tam magnificū tam excellens fecerūt opus digi-ti dei. Quarto glorioſa virgo dicta eſt arca ꝑpter obſequiorū reuerentiā precipue. quia dauid ⁊ vniuerſus iſrael tria obſequia arce veteri exhibebant. q̄ etiā in hodierna feſtiui-tate deus cū omī militia celeſtis exercitus re-uerent' cum arca nr̄a exercebat. Primo eniʒ antiqui pr̄es arcā ſuā gaudenter deduxerūt. reuerēter introduxerūt. decenter locauerunt ſic̄. i. paralip. xv. exprimit' euidēter. ſic eadēʒ triplex reuerētia regine nr̄e eſt hodie exhibi-ta glo'oſe. Per dauid eī. qui manufortis dr̄. deus intelligit'. per iſrael aūt oīs exercit⁹ cele-ſtis militie accipit'. qui hodie glo'oſam arcaʒ nr̄am deduxe it. introduxerit. ⁊ glo'oſiſſime lo-cauerit. ¶ Hec tria per ordinē ꝓſequen-tes. de primo dr̄. ij. Re. vi. Dauid ⁊ vniuer-ſus iſrael ḋducebāt arcā ḋ domo obededom in ciuitatē dauid. Hec aūt vniuerſitas filio-rū iſrael qui deducebant arcā in ſeptem tur-mas erat partita. Sic enī ſubiungitur in p̄-dictis vbis vbi dr̄. erāt aūt cū dauid ſepteʒ chori. Sic noſter dauid ihūs xp̄s ⁊ vniuer-ſus iſrael. i. vniuerſus exercitus celeſtis fa-milie deducebant arcā nr̄am glo'oſam videli-cet vginē mariā de domo obedḋō. qḋ ſerui-tus interp̄tatur ſignās ecciam militantem. Erat etiā noſter dauid ſeptē turmiſ ſiue cho-ris ſtipatus viʒ anglis. pr̄iarchis. ꝓphetis. aplis. martiribus. ꝯfeſſoribus. ⁊ vginibus. cum his ſeptē choris hodierna die deducebat ar-cā iſtā dauid nr̄. Hec deductio ꝯueniēter le-gitur Heſter. i. vbi dr̄. Precepit rex aſſuer⁹ vij. eunuchis qui in ꝯſpectu eius miſtrabāt vt introducerēt reginā corā rege. poſito ſuꝑ capite eius dyademate vt oſtderet cūctis po-pulis ⁊ principibus illius pulcritudineʒ. per q̄s eunuchos p̄dicta vij. genera ſcōrū poſſūt ꝯueniēter intelligi. Qui bn̄ eunuchi voca-tur. q̄ ſicut Lu. xx. dr̄. in reſurrectōne nec nu-bēt nec nubēntur. Scḋo antiqui pr̄es arcam deductā reuerēter introduxerūt. ſic eī dr̄. i. pa-ralip̄. xv. Poſt hec ſalomō ꝯgregauit omes maiores natu filiorū iſrael ⁊ cūctos pr̄icipes tribuū ⁊ capita fāilia⁊ ḋ filijs iſrl' ī irlʒ vt ad-ducerēt arcā federis dn̄i de ciui. dḋ q̄ eſt ſy-lo. venerūt itaq̄ʒ ad regē iſrl' in die ſolēni mēſ vij. Cūq̄ʒ veniſſent cūcti ſeniores iſrl'. porta-uerūt leuite arcā ⁊ intulerūt eā ⁊ omnem paru-ram. Per hunc regem Salomoneʒ qui pa-cificus interpretatur. deus pater qui in ſua diuinitate ſemper quietus exiſtens. diſpo-nit omnia ſuauiter. qui cum omni exercitu celeſtis militie noſtram arcam reuerenter introduxit. ¶ Nec enim vacat a miſterio q̄ eandem arcam Dauid dicitur duxiſſe. et Salomon introduxiſſe. q̄ ihūs xp̄s per da-uid qui manu fortis dr̄. eſt ḋſignatus. eo q̄ in paſſione mortis forti manu ad redimen-dū genus humanū pugnauit. occurrēs ma-tri eā glorioſe deduxit. Sed deus pater per ſalomonē deſignatus. cuius ꝓprium eſt da-

re regnũ. ipſam glorioſius introduxit. Q: aũt ad patrẽ pertineat dare regnũ. aperte teſtat᷒ filiꝰ Mat. xx. vbi filijs zebedei ſtulte petentibꝰ dixit. Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicẽ quē ego bibiturus ſum? Qui reſponderũt. Poſſumus. Et r̃ndit. Calicē quidem meũ bibetis. ſedere aũt ad dexterã meã vel ad ſiniſtrã nõ eſt meũ dare vobis. ſed quibꝰ paratũ eſt a patre meo. Cui ↄcordat illud Jaco. i. cum di. Omne datũ optimũ ⁊ omne donũ perfectũ deſurſum eſt deſcendens a patre luminũ. Unde quia ſupdictũ eſt ꝙ intulerũt arcã ⁊ omnẽ paratam Z Propter quod ſciendũ ꝙ glorioſa regina hodie in regnũ celoꝝ eſt introducta cũ quadruplici apparatu. ſcʒ cũ comitatus multitudine. diuitiarum magnitudine. decoris pulcritudine. deliciarum teneritate. His q̃ttuor apparatibus glorioſa regina thalamũ ſponſi ſui eſt introducta. De comitatus autem multitudine ſatis ſuperius eſt expreſſũ. Secundo introducitur cum diuitiarũ magnitudine. non cũ talibus diuitijs que dantur hominibus in malum ſuum quas veritas vocat fallaces diuitias. ſed cum diuitijs que vere diuitie ſunt. Quarum tria ſunt genera. ſcilicet diuine meritorum. virtutum ⁊ gratiarum. quas theſaurizauit glorioſa virgo ſuper omnem puram creaturam. quia quaſlibet habuit in ſummo prout poterant in via apprehendi. de quarum copia figuratiue dicitur. iij. Regum decimo. Nõ ſunt allata vltra aromata tam multa q̃m ea que dedit regina ſabba regi ſalomoni. Hinc de his diuitijs dicitur Prouerbiorum tredecimo. Multe filie congregauerunt diuitias. tu vero ſupergreſſa es vniuerſas. Tercio glorioſa virgo eſt hodie cum decoris pulcritudine preſentata. Sic enim regine mũdi cũ veſtium decore ⁊ ornatus pulcritudine ſuis ſponſis preſentantur. Eſt autem noſtra regina cum ſeptemplici veſtimentorum ornatu celo hodie preſentata. A Ipſa enim ſicut pie creditur cum corpore ⁊ aĩa eſt aſſumpta. Habuit ergo ex corpore quattuor genera veſtimentorum. ſcilicet claritatem. impaſſibilitatem. ſubtilitatem ⁊ agilitatem. que ſunt quattuor dotes corporis. q̃s poſt generalem reſurrectionem corpora ſanctorum conſequũtur. Ex parte vero anime habet cognitionem. dilectionem. fruitionē in quibus ſeptem ornatibus tanq̃ regalibꝰ veſtibus eſt preſentata. De his enim veſtibus dicitur Ruth. Induere cultioribus veſtibus. De quo adhuc dicit ps. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato. quãtum ad veſtium pulcritudinem. circundata varietate quantum ad veſtium multitudinem. Quarto glorioſa virgo eſt hodie introducta cum deliciarum teneritate. De quibꝰ ex perſona celeſtium ſpirituum ammirãdo dicitur in Canti. Que eſt iſta que aſcendit de deſerto delitijs affluens innixa ſuper dilectum ſuum. Quis eniʒ has delitias eſtimare ſufficiat. quas in primo aſpectu filij quē non in enigmate vt in via. ſed facie ad faciẽ contemplatur anima ſua ſuſcepit. que licet teneriſſime diligeret filiũ. vidit tamen ſe victam in amando. de his dicit Bernardus. Quanta eſt hec aut vnde ei aſcendenti de deſerto tanta affluentia deliciarum. neq̃ eniʒ inueniuntur pares delitie in angelis quos i ciuitate dñi letificat fluminis impetus deliciarum. qui potãtur a vultu glorie voluptatis dei. hanc introductionem glorioſam virginis beate prefiguratam legimus. iij. Re. decimo in regina Sabba de qua dicitur Et ingreſſa ieruſalem cũ comitatu multo ⁊ diuitijs camelis portantibus aromata. et aurum infinitum nimis ⁊ gemmas precioſas. venit ad regem ſalomonem. In quibus verbis predicta quattuor. ſcilicet comitatꝰ magnitudo. diuitiarum multitudo. decoris pulcritudo. deliciarum teneritudo deſignantur. Tercio ſalomon ⁊ vniuerſus iſrael arcam veterem honorifice deductã. glorioſe introductam inter duo cherubin reuerẽtiſſime locauerunt. Sic ſalomon noſter cum omni exercitu celorum glorioſam noſtram arcã inter duo cherubin. id eſt inter diuinam ⁊ creatam naturam reuerentiſſime locauerunt. vt ſit ſub ſolo deo ⁊ filio eius ⁊ ſuper omnē angelorum ⁊ hominum creaturam. et hoc ẽ qđ dicitur. iij. Re. ij. Poſitus eſt thronus matri ſalomonis q̃ ſedet ad dexteram eius dixitq̃ ei Rex. Pete mater mi. neq̃ enim

probas eſt vt auertã faciẽ tuã. Ex quibꝰ vobis liquet. ꝙ noſtre regine thronus immediate poſitus eſt ſub deo. nõ eñ probas eſt credere ꝙ ieſus xp̃s ſue matri minorem reuerentiã exhibuerit. q̃ ſalomon ſue matri. Q: etiam ſuper omnes creaturas ſit locata oſtenditur heſter. iiij. vbi dicitur. Poſuit ſolium eius ſuper omnes principes quos habebat. B Eſt aũt noſtra regina in hoc medio. ſcʒ inter deum ⁊ creaturas collocata. ꝓpter tria. ſcʒ ꝓpter deum. ꝓpter ipſam. ꝓpter nos. Primo ꝓpter deum. i. filium eius. vt in exhibitione tante dignitatis eius. filio reuerentia exhiberetur. hinc Bern. Decuit deũ q̃ de honore parentũ edidit preceptũ. primum honorare matrẽ. vt fieret quod ſcriptũ eſt Cepit ihũs facere ⁊ docere. idcirco ipſe filius debitam reuerentiã matri exhibens ipſam preferre debuit vniuerſis. Scđo locari debuit in hoc medio ꝓpter ſeipſã. vt q̃ i hac via ⁊ vita ſup omnes viatores in meritis. virtutibꝰ ⁊ gratijs excreuit ſuper ſe ſolum filium hñs. merito in celo debuit collocari. Tercio hoc medium poſſidet propter nos. eo ꝙ in celo inter nos ⁊ deũ habeat officiũ mediatricis. ꝓpter quod in eius laudibꝰ ſepe vocatur hominis ⁊ dei mediatrix. hinc Bern. Securũ habes acceſſum o homo ad deũ vbi ante patrẽ filium. ante filiũ matrẽ habes. filius oſtendit patri vulnera. mater oſtendit filio pectus et vbera. nec vlla poteſt eſſe repulſa vbi tot caritatis concurrũt inſignia. bern. Maria mirabili proprietate medium appellatur. ad illam enim ſicut ad medium. ſicut ad negotium ſeculorum reſpiciunt. et qui habitãt in celo. et qui habitant in inferno. ⁊ qui nos p̃ceſſerunt. qui nos ſumus ⁊ qui nos ſequuntur ⁊ nati natorum ⁊ qui naſcuntur ab illis Illi qui ſunt in celo vt reſarciantur Illi qui ſunt in inferno vt eripiantur. et qui nos preceſſerunt vt fideles inueniantur. et qui nos ſumus ⁊ qui nos ſequuntur vt glorificẽtur Itẽ aduocatã premiſit peregrinatio noſtra que tanq̃ iudicis mater ⁊ mr̃ miſeric̃die ſupliciter ⁊ efficaciter ſalutis noſtre negocia pertractabit. Ipſa eſt enim mediatrix nr̃a. ipſa eſt per q̃m ſuſcepimus m̃iam tuã deus Cur aũt nobis ipſa ſit poſita mediatrix. bern. iterum oñdit di. Deus in oĩbꝰ ⁊ per oĩa ꝓuidens nobis miſeris. trepidationem noſtrã ſolatur. fidem excitat. ſpem roborat. diffidentiam abigit. puſillanimitatem erigit. Ad patrẽ verebaris accedere o peccator ſolo auditu territus ad filiũ fugias ieſum. q̃ dedit tibi mediatorẽ. Quid nõ apud talẽ patrem talis filius obtineat. exauditur vtiq̃ pro reuerentia ſua. Pater enim diligit filium. et omnia dedit in manꝰ eius. An vero trepidas ad ipm̃ accedere. frater tuus eſt. ⁊ caro tua per oĩa temptatus abſq̃ peccato vt hoc ñc os ſit ex oſſibꝰ noſtris ⁊ caro de carne nr̃a. et didicit ex his que paſſus eſt miſc̃diam. hũc tibi Maria fratrẽ dedit Sed forſitan ⁊ in ipſo maieſtatẽ vereris diuinã. ꝙ licet factꝰ ſit homo. manſit tamẽ deus aduocatũ vis hr̃e et ad ipm̃ ⁊ ad mariã recurrere. pura ſiquidem humanitas in maria eſt. nõ modo pura ab omni ↄtaminatione peccati. ſed ⁊ pura ſingularitate nature. cui ſola gratia eſt cõmendata. vtpote matri miſericordie ad q̃m nihil pertinet de rigore iuſticie. Nec dubiũ dixerim exaudiatur ⁊ ipſa pro reuerẽtia ſua Exaudiet vtiq̃ matrem filius. ⁊ exaudiet filium pater. Filioli hec eſt peccatorum ſcala hec mea maxima fiducia. hec tota ratio ſpei mee. Quid enim? Poteſt ne filius aut repellere aut ſuſtinere repulſum aut non audire aut non audiri. Neutrum plane. C Quarta cauſa predictis poteſt adijci. ꝙ idcirco in medio ſit locata vt luceat omnibus qui in domo ſunt. Sic enim ait filius. mat. quinto. Neq̃ accendunt lucernam et ponũt eam ſub modio. ſed ſuper candelabrum. vt luceat omnibus qui in domo ſunt Bernardus. Uirgo glorioſa celos aſcendit ſupernorum ciuium gaudia copioſe (ſine dubio) cumulauit augmentis. hic Bernardus. Marie preſentia totus illuſtratur orbis adeo vt et ipſa celeſtis patria clarius rutilet virginee lampadis irradiata fulgore vt in ſingulis celeſtibus ſpiritibus ſuper proprium ſplendorem luceat in eternum. Quod taliter eſt videre. Chorus patriarcharum rutilat per virtutem fidei. chorus prophetarum per virtutem ſpei. Chorus apoſtolorum per virtutem caritatis. Deinde autem chorus

martirū per virtutē ꝯſtantie. chorus ꝯfeſſorū per virtutē abſtinētie. chorus virginū per virtutē caſtitatis. q̄ ꝓcipue celi gaudia meruerūt. Sola aūt virgo cū plenitudine oīm iſtarū virtutū venit̄ ſingulorū virtutē illuſtrat ⁊ irradiat. Ac ſi vni lumini mille lumina ſuperaddas. hinc Bern̄. Merito virgo de te plenitudo gratie predicatur. q2 nō defuit tibi fides patriarcharū ſpes ꝓphetarū. caritas apl̄oꝝ. ꝯſtantia martirū. ſobrietas confeſſorū. caſtitas virginū. fecunditas ꝯiugatorū. puritas angeloꝝ. plenitudo deitatis. ⁊ ideo fides patriarcharū ex fide marie. ſpes ꝓphetarū ex ſpe Marie. et ſic de ſingulis clarius eluceſcit. Sc̄do de nr̄a ad arcā exercitatione eſt dicendū. De qua ſciendū. ꝙ antiqui patres tria exercitia ad arcā ſuā habuerūt. Cū eni dn̄m offenderāt ad arcā fugerūt. cū deū placauerūt hoc corā arca fecerūt. et cum bellum inierūt arcā ſecū portauerūt. ſic ⁊ nos faciamus. cū deū offendimus. ad arcā fugiamus. ſic eni mandatū eſt arce noſtre. yſai. Abſconde fugientes. vagos ne perdas. Si vero penitere volumus ⁊ dn̄m placare hoc corā noſtra arca faciamus ſupplicantes. vt nos reconciliet deo. Si vero bella tēptatōis ſuſtinem⁹ in nobis corde ⁊ mente arcā nobiſcum portemus. hinc Bern̄. Si inſurgunt tēptatōm mor⁹ reſpice ſtellā voca Mariā.

LXVI. De eodem ſmo. II

Que eſt iſta que a

ſcēdit de deſerto delitijs affluēs innixa ſuper dilectū ſuū Cant. viij di. Bern̄. Qui facit q̄d nēo facit mirant̄ homines. ergo cū glorioſa v̄go in tam ſublimi dignitate in mūdū venerit per mūdū tranſierit. de mūdo aſſumpta fuerit. ꝙ nūq̄ aliqua pura attingebat creatura. ideo angelici ſpiritus eius prerogatiuas ſingulares ꝯſiderātes ex affectu ammirationis queſierunt dicentes. Que eſt iſta que aſcendit ⁊c̄. Fecerūt autem de ea triplicē queſtionē. eo ꝙ ei⁹ mirabiles dignitates vna interrogatione non poterant explicari. quarum prima eſt. Que eſt iſta que progreditur quaſi aurora. Secūda que eſt iſta que aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi. Tercia que eſt iſta que aſcendit de deſerto delitijs affluens. Prima querit de eius ingreſſu in mundum. ſecūda querit de eius progreſſu per mundū. tercia querit de eius egreſſu de mundo. Prima q̄rit de natiuitatis eius mirabiliſſima ſanctificatione. ſecunda querit de vite eius ſanctiſſima conuerſatione. tercia querit de eius feliciſſima aſſumptione. Et hec triplex interrogatio patet per tres illas ſcʒ prepoſitiones. pro. per. de. Nam per prepoſitionē pro notatur progreſſus in mundum. per prepoſitionem vero per. notatur tranſgreſſus per mūdum. ſed per prepoſitionē de. notatur egreſſus de mundo. Et ſciendum ꝙ he tres interrogationes celeſtiū ſpiritiū non procedūt ex dubitatione ſed potius ex ammiratione. Omiſſis ergo primis duabus interrogationibus vt pote ad hoc feſtum minus pertinentibus. de tercia interrogatione que ꝓprie ad glorioſe virginis aſſumptionem pertinꝫ q̄d dominus dedit proſequamur. In cuius verbi expoſitione ne imperitia ꝫ ꝓprij ſenſus ſequar adducenda eſt beati Bern̄. expoſitio ſic dicēns. Celeſtis curie principes in conſideratione tante nouitatis non ſine admiratione clamant. Que eſt iſta que aſcendit de deſerto ⁊c̄. vt ſupra. ac ſi manifeſtius dicant. Quanta eſt hec aut vnde ei aſcendenti de deſerto tanta affluentia delitiarum. Neq̄ eī inueniuntur pares delitie in nobis quos in ciuitate domini letificat fluminis impetus. qui vultu glorie potamur in torrente voluptatis inebriamur. Que eſt iſta que de ſub ſole vbi nihil eſt niſi labor ⁊ dolor ⁊ afflictio ſpiritus aſcendit. tantis delitijs affluēs ⁊ ſuperefflueus. Quorum ammirationi reſpōdet Bernnardus ſic di. Qui mirātur de terra d̄ſtra mar̄ ā aſcendere delitijs affluentē. mirentur potius pauperem chriſtum de celeſtis regni delitijs deſcendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videt̄ dei filium paulominus ab angelis minorari. q̄ dei matrem ſuper angelos exaltari. Amplius mirentur dei filium de celeſtis regni delitijs deſcendiſſe in paupertatem. q̄ mariam de paupertate aſcendiſſe in celeſtium diuitiarū voluptatē. ❡ Que autem ſint delicie cū q̄bꝫ glioſa v̄go d̄r aſcendiſſe. teſtatur Bern̄.

expones ita di. Quid delicias dixerim. niſi plenitudinē gratie. virtutū abundantiam. prerogatiuā glorie ſingularis. In quibꝫ verbis beata virgo de triplici genere delitiarū ꝯmendatur. ſcilicet de gratiarum plenitudine. virtutum multitudine. glorie magnitudine. Quod videtur Jero. innuere. cū di. virgo beata plena fuit gratie. plena virtutū plena deo. Licet ergo de his tribꝫ generibus delitiarū tāta fuerit abundantia in Maria vt nulla lingua etiā angelica eos valeat explicare. de his tamen aliquid dicemus ne eius laudem in ſilentio negligere videamur. et primo de eius gratijs. ſc̄do de eius virtutibus. ſaltem ſummis labijs attingamus obmutētes gloriā de qua nihil dignū poterit explicari. Licet ergo Maria plena fuerit omni genere gratiarum ꝯmendatur tamen beata v̄go a quatuor gratijs quas breuiter ꝑcurramus. Fuit eni ab omi peccato puriſſima in continua contemplatione deuotiſſima. v̄go ⁊ mater incorruptiſſima ⁊ omniū gratiarū pleniſſima. Primo dico fuit ab omi peccato puriſſima. quia nec originalis nec actualis minus aūt mortalis culpe macula reſperſa extitit aliquādo. Unde ad laudem eius puritatis d̄r Cant. Tota pulcra es amica mea et macula non eſt in te. ſ. alicuius pulueris peccatoꝝ. q̄d nulli vnq̄ ſanctoꝝ a mūdi origine eſt donatū. ꝓpter quod in ſcriptura a tribus rebꝫ mundiſſimis ꝓpter eius puritatē ꝯmendatur. ſcʒ ſole. luna. ⁊ aurora. Sol eſt clariſſimū diei. luna ſplendidiſſimū noctis aurora vero lucidiſſimū vtriuſq̄. hinc d̄ ea in cant. vi. d̄r. Que eſt iſta que progreditur q̄ſi aurora. pulcra vt luna electa vt ſol. hinc aug⁹. Ubi de peccato agitur. marie nullam fieri volo mentionē. vnde aug⁹ di. Decuit reginā virginē. al' regiam v̄ginū ſingularis priuilegio ſanctitatis abſq̄ omi peccato ducere vitā. vt dū peccati mortiſq̄ pateret peremptorē. vite ⁊ iuſticie omibꝫ obtineret largitorē. Idem puto ꝙ copioſior gratia in ipſam mariam deſcenderit ſanctificationis. q̄ nō ſolum eius ortum ſanctificauerit. ſed et vitā deinceps ab omni peccato immunē cuſtodierit. Eſt ergo intentio omniū iſtorū doctorū. ꝙ beata virgo immunis fuerit ab omi genere peccatoꝝ. q̄d ⁊ angelus inſinuatē eū cauit di. ei in ſalutatōne Aue. i. ſine ve. cū. n. ve. i. pena contra peccatū ꝓprie ordinetur. merito ſine ve eſſe debuit. que peccati puluerem nō ꝯtraxit. Tanto ergo in eius corpore ⁊ mente puritas reſplenduit. vt etiam impoſſibile eſſet eam licitis actibus matrimonij applicari. quia ſplendor diuinus ab eius mente ⁊ corpore tam virtuoſe reſplenduit vt cum ipſa eſſet pulcerrima mulierum. null⁹ vnq̄ q̄ntumcunq̄ lubricus eam poſſet concupiſcere aliquando. alias enim ſine peccato n̄ poterat permanſiſſe. ſi eius pulcritudo q̄mq̄ hominē ad ſui ꝯcupiſcentiā inclinaſſet. ❡ Secunda gratia fuit hec ꝙ in cōtinua ꝯtemplatione fuit deuotiſſima. Aſſerūt enim precones eius deuoti. ꝙ ipſa in illo deuotionis affectu fuerit ꝯtinue ad quā aliq̄ maximi ſancti raptim ⁊ ad momentū temporis rariſſime admittuntur. De qua deuotione precipua dicit Bern̄. Caro ⁊ ſanguis vas luteū q̄nto talem ⁊ tantū capiunt affectū vt diuino ebriatus amore animus oblit⁹ ſui. factuſq̄ ſibi tanq̄ vas perditū. tot⁹ pergat in deum. et adherēs deo. vnus cū eo ſpiritus efficitur ſanctū dixerim ⁊ beatū cui tale aliquid in hac vita raro interdum aut ſemel. et hoc ip̄m raptim atq̄ vnius vix momenti ſpacio experiri donatū eſt. Te eni ꝑdere quodammodo tanq̄ non ſis ⁊ omnino nō ſentire teipſum. et a teipſo exinaniri atq̄ pene anullari celeſtis eſt ꝯuerſatōis non humāe affectionis. et ſubiungit. ſic affici deificari ē. quia totum quod ſentitur diuinum eſt. cui de humana affectione nihil penitus eſt admixtum. In hoc ergo precipuo deuotiōis affectu beata virgo (ſicut pie creditur) fuiſſe ꝯtinue predicatur. cui gratie tam maxime accedit alia gratia nō minus maxima. ꝙ ex tali ſublimiſſima deuotione non fuerit mente alienata nec corpe debilitata. cum tamē aliq̄ ſancti ex eadem deuotione raptim eis facta debilitari ⁊ in extaſim rapti legant̄. vt pꝫ in illis tribus precipuis apl̄is qui ad tranſfiguratōem dn̄i in mōte corā eis factā in extaſim rapti fuerūt. ſic eīn legit̄ mat. xvij. Aſſūpſit 17
ihūs pe. ia. ⁊ io. ⁊ duxit eos in mōtē excelſū ⁊ tranſfiguratus ē añ eos ⁊c̄. vſq̄. non eniꝫ

ſciebat petrus quid diceret. Sed quomodo
fiet iſtud. q tenera puella ⁊ delicata virgo
tam excellentiſſimas ſuper omnes viatores
gratias ferre potuerit ſine extaſi ⁊ mentis ali
enatione. cū ad guttulas longe inferioris de
uotionis robuſti viri tanq̄ȝ cera liqueſcant.
Ad qd reſpōdet nō ego ſed angelus di. ma
rie. Spiritusſanctus ſupueniet in te ⁊c. qd
exponēs bern̄. di. Quid eſt virtus altiſſimi
obumbra. ti. et tmdet. Qui poteſt capere ca
piat. quis eniȝ accepta forsitan illa que hec
ſola in ſe feliciſſime meruit experiri mēte ca
pere ratione diſcernere poſſit. qualiter ſplen
dor ille inacceſſibilis virgineis ſe viſceribꝫ i
fuderit. et vt illa qd inacceſſibile eſt accede
re ⁊ ſufferre potuiſſet. de porciuncula eiuſdeȝ
corporis cui ſe cum matre ꝯtēpauit reliqueque
maſſe vmbraculum fecerit. vnde q ſola per
ſe trinitas in ſola ⁊ cū ſola virgine voluit o
perari. ſoli noſſe cui ſoli datum eſt experiri. ⁊
ſic dei virtus ⁊ dei ſapientia xp̄s in ſuo ſecre
tiſſimo ꝯſilio obumbrādo te ꝯteget ⁊ occul
tabit quatenus tibi tm̄ notus habeantur ⁊c.
ac ſi angelus tmdeat ad v̄ginē. Quid a me
requiris qd in te mox expertes ſcies ⁊ felici
ter ſcies. Sed illo doctore quo ⁊ deo aucto
re. qd totū induximus vt oſtenderemus q̄
virtute ſine corporis debilitate ⁊ mētis alie
natione tantā gratiā potuerit ꝯſuare. qꝛ q̄ d
dix duorōȝ. dedit ⁊ mētis ⁊ corpis ꝯſuatione
G Tercia gratia qua eminebat virgo ſcā
hec eſt. q mater virgo fuit incorruptiſſima.
qd nulli vnq̄ȝ donatū vel ꝯceſſum exiſtit cre
ature. Unde in laude eius ſancta canit eccle
ſia. Genuit puerpera regē cui nomē eternū
et gaudiū matris hn̄s cū virginitatis pudo
re. nec primam ſimilem viſa eſt. nec hr̄e ſe
quentē. hinc Bern̄. Si laudare voluero vir
ginitatem multe virgines offerunt regi licȝ
poſt eam Si humilitatem predicauero in
ueniuntur ⁊ alij licet pauci qui docente filio
eius facti ſunt humiles. Si magnificare vo
luero miſericordie eius viſcera. inueniūtur
⁊ aliqui viri miſericordie. quoruȝ iuſticie ob
liuionem non acceperunt. Sed vnū eſt in
quo nec primā ſimilem viſa eſt. nec habere
ſequentem. ſcilicet gaudiū matris cū virgi
nitatis honore. Q ſi adijcias Cuius mater
eſt que iam lingua etiā angelica poterit di
gnis extollere laudibus virgineȝ matrē nō
cuiuſcunq̄ȝ matrē. ſed dei. Duplex nouitas.
duplex miraculum. ſtupor ⁊ ammirabilis. ne
q̄ȝ enī dei filiū decuit alia mater q̄ȝ virgo nec
virginē alius filius q̄ȝ deus. hinc aug⁹. O
quis tribuit tante ammiratōis affectuȝ. O
quis cor noſtrū dilatet ⁊ amplificet in affe
ctū. vt tanti ſtuporis capiat magnitudinem
vt in ipſa exclamatione ammiratōis lingua
obmuteſcat. cor marceſcat. vt nec exprimere
valeat quod ſentit. nec dericere tante nouita
tis archanū. quanto eīn profundius digni
tas hec rimatur. tanto ſublimius exaltatur
Hec ē eīn gratia ſingularis ⁊ oīm grāᷓrum
excellentiſſima virginē eſſe corpe ⁊ mēte et
ꝓpoſito inuiolatā. et cū hoc eſſe matrē nō cui⁹
cunq̄ȝ de populo ſed matrē dei. H
Quarta gratia virginis beate hec eſt q ip̄a
fuit omniū grāᷓruȝ pleniſſima. hinc eſt q ex
eius perſona dicitur Eccle. xxiiij In me gra
tia omnis vie ⁊ veritatis. in me omnis ſpes vi
te ⁊ virtutis. vt nō ſolum ſibi plena eſſet in
omni genere gratiarū. ſed ⁊ haberet vn̄ tri
buat omnibus eaȝ inuocantibꝫ. ꝓpter quod
in predicto verbo ſtatim ſubiungit. Tranſi
te ad me omnes qui ꝯcupiſcitis me ⁊ a ge
nerationibꝫ meis adimplemini hinc Bern̄.
Cur in eā iam dudum plenā gratia ſpirit⁹
ſanctus ſuperuenire dicitur. niſi quia ſibi iā
dudum plena nobis fieret ſuperplena ⁊ ideo
facile moueri poterit vt effluat. Unde ratio
exigit vt vnumquodq̄ȝ vas plenū tantuȝ de
ſua plenitudine effluat. q̄ntū hoc magnū fu
erit qd immittitur. Et cum deus cuius ma
gnitudinis non eſt finis poſt plenitudinem
gratie qua iam dudum plena extitit ſuis vi
ſceribꝫ ſe infudit. Ipſa tantū gratie neceſſe
eſt vt effluat quantū ip̄e magnus eſt q̄ȝ ſuſce
pit deum. cum eternus ſit ⁊ immenſus ne
ceſſe eſt vt in gloria fluat ⁊ effluat in eternū.
hinc iterū Bern̄. di. Uere plena eſt gratia
quia de plenitudine eius accipiunt vniuer
ſi. captiuus redemptionē. triſtis ꝯſolatōem
peccator veniā. iuſtus gratiā. angelus leticiam.
filius hūane carnis ſubſtantiaȝ. deniq̄ȝ
tota trinitas gloriā. nec mediocris hec gratia
Marie. qua non ſolum ſibi eſt plena. ſed

nobis omnibꝫ ſuppleta. nobiſcū eīn hn̄ agi
tur ſi cuiuſcūq̄ȝ grē porciunculā ꝯſequemur
ſic enī ait ap⁹. Unicuiq̄ȝ noſtr̄ꝝ data eſt grā
ſm menſurā donatōis xp̄i. non ſic marie da
ta eſt porcio grāᷓꝝ: ſed ꝯſecuta eſt oēm grām
⁊ hoc in ſūmo. Jero. Ceteris per pceſ marie
vero ſe ſimul tota infudit grē plenitudo. Ce
lebrantes ḡ ei⁹ aſſumptōem clamem⁹ in ce
lū ⁊ miſerebit̄ noſtri di. Uirgo dei genitrix
ſubueni clamantibꝫ ad te iugiter. Reuertere
reuertere ſūamitis reuertere reuertere. Pri
mo dico reuertere ꝓpter naturā. Nūquid qꝛ
ita deificata es: iō noſtre hūanitatis oblita
es: nequaq̄ȝ dn̄a. Scis in q̄ diſcrimie nos
reliqͥſtis: vbi iacent miſeri tui. Tui enī ſunt
nec decet tanā miſiam tante miſerie obliuiſci.
qꝛ ⁊ ſi te ſubtrahit glīa: ſed reuocat natura.
Scdo reuertere ꝓpter potentiā. qꝛ fecit tibi
magna qui potens eſt. ⁊ data ē tibi oīs po
teſtas in celo ⁊ in terra. Quō enī illa pītās
tue pītāti poterit obuiare. q̄ de carne tua car
nis ſue ſuſcepit originē. Moueat te ḡ natu
ra. moueat potētia: qꝛ q̄nto potētior eſt tan
to miſericordior eſſe debeſ. pītāti tue cedit ad
glīam iniurias nō vlciſci cū poſſes. Reuer
tere tertio ꝓpter amorē. ſcio dn̄a qꝛ benigniſ
ſima es ⁊ amas nos amore ſuīnabili. q̄s in
te ⁊ per te filius tu⁹ ſūma caritate dilexit. q̄s
ſcit q̄ttiens refringis iraȝ iudicis cū iuſticie
virtus a pīītia deitatis egredit̄. Reuertere
q̄rto per ſingularitatē: qꝛ ſola es q̄ pre oībuſ
potes preſtante ieſu chriſto.

LXVII De eadem ſermo tertius.

Cit omnis po

pulus qui habitat infra portas
vrbis hieruſalē: mulierē te eſſe
virtutis Ruth. iij. J Dicit bern. Ue
hemēter nobis dilectiſſimi vir vn⁹ ⁊ muli
er vna nocuerūt: ſed (grās deo) p vnū nihil
ominus virū ⁊ mulierē vnā oīa reſtaurant̄
Nec ſine magno feruore grāᷓꝝ. Neq̄ȝ eniȝ ſi
cut delictū ita ⁊ donū: ſed excedit damni eſti
mationē hn̄ficij magnitudo. Sic nimirum
prudentiſſim⁹ ⁊ clemētiſſim⁹ artifex. qd q̄ſ
ſatum fuerat nō ꝯfregit ſed refecit: vt vide
licet nobis nouū adam formaret ⁊ ex veteri
eua tranſfunderet in mariaȝ. Quia ſic eua
ex inobediētia fuit in oīe viciuȝ ꝑditis. ſic
noua eua in oīm virtutū abūdantia eſt for
mata. Expedito ḡ vno ſmone q̄liter glīoſa
virgo aſſumpta fuerit cū delicijs oīm grāᷓꝝ
nunc ſuato ordine dicendū eſt quō nihilo
minus aſſumpta fuerit in abūdantia oīm
virtutū. qd rōe ⁊ autoritatibꝫ oīdi poterit
euidēter. Ratiōe. qꝛ ſi ei virt⁹ aliq̄ defuiſſet
ex hoc ip̄a nō habuiſſet plenitudinē omniū
grāᷓꝝ. q̄ntū. n. ei defuiſſet in virtutibꝫ: tantū
minus in gratijs habuiſſet. Silr̄ hoc idem
ſacre ſcripture autoritatibꝫ pbat̄. de ea nāq̄ȝ
dicit̄ Eccl. l. q ip̄a eſt vas auri ſolidū omni
lapidē pcioſo. p oēs lapides oēs virtutes vo
lens intelligi. Q aūt addit̄ pcioſo hoc inſi
nuare voluit q eaſdeȝ oēs virtutes nō viri
liter nō mediocriter habuit: ſed in ſūmo. de
quo ⁊ ip̄a gloriat̄ Eccle. xxiiij. di. Ego in al
tiſſimis habito, ac ſi dicat. Quicq̄d in gra
tijs ⁊ virtutibꝫ actiōibꝫ ⁊ deuotiōibꝫ eſt al
tiſſimū in his eſt mea ꝯuerſatio. hinc etiaȝ
ip̄a ſub methaphora dicit̄ padiſus. de q̄ di
cit̄ Gen̄. ij. Plantauerat aūt dn̄s de⁹ para
diſum voluptatis a principio. qꝛ ſicut in pa
radiſo omne lignū pulcꝝ viſu: ⁊ ad veſcendū
ſuaue plantatū fuerat. ſic in maria oēs vir
tutes in ſupma pulcritudine ſūt plantate.
hinc bern. exponēs illud puer. ix. Sapiētia
edificauit ſibi domū. excidit colūnas ſepteȝ
di. Sapiā diuina ad nos veniēs de ſinu pa
tris edificauit ſibi domū ip̄am. ſ. mariā in q̄
ſeptē colūnas excidit. Quid ē in ea ſeptē co
lūnas excidere niſi ſibi dignū habitaculum
virtutibꝫ ⁊ opibꝫ preparare. qꝛ (vt ait Greg)
p ſeptenariū numerū vniuerſitas deſignat̄.
His ḡ pmiſſis in quibꝫ oſ̄dim⁹ q oēs vtu
tes habuerit: ⁊ hoc in ſūmo. nūc ad expoſiti
onē thematis veniam⁹: in q̄ premittit̄. Scit
oīs pplſ qui habitat infra portas vrbis mu
lierē te eſſe virtutis. ac ſi dicat̄. Scit oīs po
pulus qui p fidei deuotiōem habitat infra
portas vrbis. ſ. eccleſie. K Sciam⁹ aūt
hoc tripliciter ſcȝ p dei electionē. p ſcripture
cōmendationē: ⁊ p hn̄ficioꝝ exhibitionem
Primo dico ſcim⁹ eā eſſe mulierē virtutis
p dei electionē. Que enī inter oēs mulieres
eligit̄ mr̄ dei: neceſſe eſt vt oīm virtutū abū
dantiā poſſideat in ſupmo. vn̄ ſup illo ver

bo pſ. Elegit dñs ſyon: elegit eã in habitati
onem ſibi. di. Aug⁹. Elegit dñs ſyon. i. ma/
riã in alto omniũ virtutũ gradu poſitam: vt
per carnis habitatõem in ea habitaret quã
cũ nullatenus inhabitaret niſi in ſupremo
oẽs virtutes ⁊ grãs poſſideret. Scđo ſcitur
eſſe mulier virtutis ex ſctõꝝ pmẽdatiõe. di-
cẽte bern. Licet de virgine glõſa oẽs loqui
geſtiant quicqd tñ de indicibili dicif: eo ipſo
quo dicif min⁹ gratũ ſit ⁊ minus placeat et
minus acceptet neceſſe eſt. Tertio ſcif mu/
lier eſſe virtutis ex bñficioꝝ exhibitiõe: que
vt de oĩbꝫ taceam⁹. hoc glorioſiſſimũ mun⁹
nobis dedit deũ piter ⁊ redemptorẽ. hic eſt
ꝙ ipſa gloriaf eccl. xxiiij. Ego feci vt oriref lu
men indeficiẽs. ⁊ iterũ. Videte ꝙ nõ ſolum
mihi laboraui: ſed oĩbꝫ exquirẽtibꝫ veritatẽ
L Viſo ꝙ oẽs virtutes habuerit. omiſ
ſis omnibꝫ aliis ſolũ de tribꝫ ei⁹ virtutibuſ
diſſeramus. ſ. hũilitate. mĩa ⁊ caritate. Pri
mã habuit ſibi. ſcđaꝫ nobis. terciã deo. Pri
mo dico habuit hũilitatẽ. de q̃ gloriatur in
cantico ſuo di. Quia reſpexit hũilitatẽ ancil
le ſue: q̃ fundamẽtũ eſt omniũ virtutũ. qui
eñ vt ait gre. virtutes ceteras ſine hũilitate
ↄgregat ſic eſt ac ſi in ventũ puluerẽ portat
hinc bern. Audeo dicere ꝙ nec marie caſti/
tas placuiſſet ſi ei⁹ hũilitas ñ extitiſſet. Cuꝫ
aũt in ore duoꝝ vel triũ ſtet omne verbũ. iõ
beata virgo ſue hũilitatis teſtimoniũ cõpro
bat tribꝫ ſignis. ſ. cogitatiõe. locutiõe. ⁊ opa
tione. qđ eſt di. Glorioſa virgo ſuã hũilita/
tem his tribꝫ teſtibꝫ. ſ. cogitatiõe. locutione
⁊ ope cõpbauit. Q aũt in corde hũilitatem
habuerit ex ipſius verbis ↄgnoſcim⁹ que de
cordis ſui hũilitate deũ teſtẽ trãxit. Naꝫ cũ
tanta ei gloria vt eſſet mr̃ dei per angelũ nũ
ciabaf: cũ p elizabeth mater dñi ſalutabaf.
ipſa humilitatẽ in corde retinens angelo re/
ſpondit. Ecce ancilla dñi. ad elizabeth autẽ
dicebat. Reſpexit hũilitatẽ ancille ſue. Ac ſi
diceret. Grãm quaꝫ mihi a dño nunciatis
nõ mihi pueñit ex vite ſanctitate. nec meri
toꝝ q̃ntitate vel corpis caſtitate ſed ex cordiſ
hũilitate quã in corde habeo teſte veritate.
Nã ſ cut dicif. iij. Re. Tu de⁹ ſol⁹ noſti cor
da hoĩm. ⁊ illud. videt hõ in facie. de⁹ aũt in
tuetur cor. Quã hũilitatẽ ↄmẽdat bern. di.

Non magna virt⁹ hominẽ eſſe hũileꝫ in ab
iectiõe: ſed magna omnino ⁊ rara virt⁹ hu/
militas honorata. Scđm teſtiõm ei⁹ appa/
ruit in locutiõe. in eo ꝙ tã ſublimis. tam ſan
cta. tam ad oẽm veritatẽ illũiata. tã raro vi/
ſa eſt pf. ſermonẽ: ſed in taciturnitatiſ ſilẽ
tio ſemp hũilitas ſe abſcondit. vñ đ bern. de
eius taciturnitate di. M In omni tex
tu q̃tuor euãgelioꝝ (ſi bñ meminim⁹) ma/
riam nõ niſi q̃ter legim⁹ ꝓtuliſſe ſermoneꝫ
Primo q̃dem ad angelũ: ſed cũ iam ſemel
atqꝫ iteꝝ allocut⁹ eã fuiſſet: cũ di. Ecce ancil
la dñi: fiat mihi ſm verbũ tuũ. Scđo ad eli
zabeth cũ vox ſalutatõis ei⁹ iohãnẽ exultare
fecit in vtero. nã illa magnificante mariã at
qꝫ dicẽte. Vñ mihi hoc ꝙ mater dñi mei ve
nit ad me? Ecce vt audita eſt vox ſalutatõis
in auribꝫ meis. exultauit ĩ gaudio infans in
vtero meo. ipſa magis dñm magnificare cu
piens dixit. Magnificat anima mea dñm.
Terciũ verbũ locuta eſt ad filiũ cum iã eſſet
annoꝝ xij. Quãdo aſcẽdentes ad diẽ feſtũ
hieruſalẽ redeuntes ei⁹ ipſm pdiderũt ⁊ poſt tri
duum q̃ſierũt dicẽtes ad filiũ. Fili qd feci/
ſti nobis ſic: ego ⁊ pr̃ tuus dolẽtes q̃rebam⁹
te. Quarto locuta eſt in nuptijs ad filiuꝫ et
miniſtros dicẽs ad filium. vinũ nõ hñt: ad
miniſtros vero dixit. qđcunqꝫ dixerit facite.
Et hec q̃tuor ei⁹ verba tãte virtutis fuerunt
⁊ efficacie vt ad ſingl'a hec ſingl'ariter ꝓlata
ſunt miracula ſubſecuta. Naꝫ ad primũ ei⁹
verbum q̃ dedit fidẽ dictis ſiue legatõi arch
angeli di. Ecce ancilla dñi ⁊c. verus deus ⁊
hõ in ei⁹ vtero ſe recepit. Ad ſcđm vero ver
bum qđ ad elizabeth eſt locuta. infans ĩ vte
ro mrĩs exultauit. Ad terciũ vero verbũ. qđ
ad filiũ dixit Fili qd feciſti nobis ſic. de⁹ obe
diuit homini cui obedit omnis creatura. ſic
eñ dicif in euange. ⁊ erat ſubdit⁹ illis. Ad
q̃rtũ vero verbũ aq̃ in vinuꝫ in nuptijs eſt
mutata. Vñ licet de virgine glorioſa mul/
ta geſta legamus. vicꝫ ꝙ paſtores venerãt
⁊ inuenerũt mariã ⁊ infantẽ poſitũ ĩ pſepio
Itẽqꝫ magi introeũtes ĩ domũ inuenerunt
mariã ⁊ pueꝝ. Itẽ ꝙ inducẽs pueꝝ ĩ tẽplũ
mr̃a audiuit a ſymone: ⁊ marie ꝓꝑ heu ĩllã
miſerabilẽ: ꝙ ei⁹ aĩam deberet gladius per/
tranſire. In omnibꝫ tñ his geſtis verbum

non legif dixiſſe. ſed ſcriptũ legimus. Ma/
ria aũt ↄſuabat oĩa verba hec cõferens in
corde ſuo. hinc bern. In oĩbus q̃ de ipſo in/
carnatõis myſterio legimus: nõ inuenimuſ
mariã (licet p oĩbus creaturis hocipſꝫ incar
natõis myſteriũ ↄgnoſceret) verbũ modicũ
ꝓtuliſſe. vñ ſubiungit. Ve nobis qui ſpũm
hẽmus in naribꝫ. qui iuxta illud comicum
pleni rimaꝝ effluimus. vñ q̃tiens maria au
diuit filiũ: nõ modo turbis loquentẽ in pa/
rabolis: ſed ⁊ diſcipul' ſeorſũ regni dei my/
ſteria reuelantẽ. miracula facientẽ. vidit de
um in cruce pendentẽ. vidit expirantẽ. vidit
⁊ reſurgentẽ. vidit ⁊ aſcendentẽ. ſed in oĩbꝫ
his q̃tiens verecundiſſime virginis. q̃tiens
pudiciſſime turturis nihil auditũ eſt. nõ di
xit fili. mea intereſt q̃ certa ſum de myſterio
incarnatõis ediſſere ⁊ ſecreta tue natiuitatiſ
reuelare. Terciũ teſtiõm ei⁹ hũilitatis eſt o/
peratio. nã in oĩ ſtatu vie ⁊ vite eius q̃ pſe
tit ⁊ cõpleuit pfectõem tante ſue ſublimita
tis. nõ legif nec inuenif feciſſe aliqđ mira/
culũ: cũ tñ apli in infinitũ inferiores legan
cecos illuminaſſe. claudos ſanaſſe. mortuoſ
ſuſcitaſſe: ⁊ alia miracula multiplicaſſe. hec
aũt ſub hũilitatis pallio ſe abſcondit. adeo
vt nulli hoĩm imo nec apl'is talis innoteſce
ret q̃lis fuit. Vñ ſepe p heſter q̃ abſconſa in
terpraf pfigurata eſt: q̃ ex ſua pſona di. Tu
ſcis ꝙ abhominer ſignũ ſupbie gl'e mee qđ
eſt ſup caput meũ in diebꝫ oſtentatõis mee
⁊ teſtor illud q̃ſi pannũ mẽſtruate. N
Scđa virtus glõſe virginis eſt mĩa quam
vtiqꝫ ꝓpter nos qui miſeri ſumus eſt copio/
ſiſſime ↄſecuta. Angelus eñ ea nõ indiguit
ſed ⁊ dyabolo ꝓdeſſe nõ potuit. g̃ ſolũ nobiſ
eius mĩa pfuit. alias eñ talis ⁊ tãte mĩe ſue
dno latõ caderet ab effectu: ſi nõ hẽret in qui
bus eandẽ miam exerceret. hinc bern. Nos
ſimli tui ceteris in virtutibꝫ ↄgaudemus ti
bi. ſed in mĩa potius nobiſipſis: laudamus
virginitatẽ. hũilitatẽ miramur: ſed mĩa tua
nobis miſeris ſapuit dulcius. hãc amplecti
mur carius. recordamur ſepi⁹: crebri⁹ inuo/
camus Sunt aũt tres cauſe ex quibuſ mĩa
effluit ⁊ ſupeffluit virgo ſancta. ſ. ex natura
lis clementie affectõe. diuine nature cuꝫ ea
ↄiũctiõe ⁊ pctõꝝ recõmendatõe. Primo er

go virgo glorioſa tantã habuit miam ꝓpter
naturalẽ ⁊ ingenitã ei⁹ dulcedineꝫ: q̃ ſe a q̃/
cunqꝫ miſeria nõ poterat cõtinere quin pia
cõpaſſione oĩm miſerijs affectuoſiſſime cõ/
pateref. De q̃ ↄpaſſiõe di. bern. Maria du
plici aduita ãmiculo. ſ. grã ⁊ natura. Na/
tura. n. tanto ſupabũdabat ⁊ effluebat liq̃re
mĩe: vt nulli vnqꝫ ſe inuocanti deeſſe poſſit
q: teſte anglõ añ conceptõem filij dei plena
fuit grã. iõ poſt ↄceptõem oportuit eã efflue
re: ⁊ iõ facile mouere potuit ad liq̃rẽ mĩe ef/
fundendũ. hinc iteꝝ bern. Sileat miaꝫ tuã
virgo beata qui eã in ſuis neceſſitatibus in
uocatã ſibi ſenſiat defuiſſe. iđ quiſqs ẽs qui
te intelligis in hoc ſeculo magis ꝓfundare
⁊ inter ꝓcellas ⁊ tempeſtates fluctuare: ne
auertas oculos a fulgore ſideris hui⁹. ſ. ma
ris ſtelle: ſi nõ vis obrui ꝓcellis: ſi ſurgãt vẽ
ti temptationũ: ſi incurras ſcrupulos tribu
lationũ. reſpice ſtellã. voca mariã. ſi iactaris
ſupbie vndis: ſi ambitõnis: ſi emulationis
reſpice ſtellã voca mariã. ſi iracũdia aut aua
ricia aut carnis illecebre nauiculã mẽtis cõ
cuſſerit. reſpice ſtellã voca mariã. Si crimi/
nũ immanitate turbat⁹. ↄſcie feditate cõfu/
ſus. iudicij horrore pterrit⁹ baratro incipi/
as abſorberi triſtitie. deſparõiſ abyſſo mer/
gi. reſpice ſtellã voca mariã. O Scđa
cauſa tã ſupeffluẽtis mĩe virginis glõſe eſt
ↄiunctiõ ſiue vnio diuine mĩe. Ex eo eñ ꝙ
deus qui nõ ſolum eſt miſericors: ſꝫ eterna
mĩa ſe carni ſue inuoluit ⁊ vniuit. ex hac cõ
iunctõe imo vnione beata virgo tã copioſiſſi
ma mĩa eſt affecta. hinc ẽ ꝙ ꝓpter eandẽ vni
onẽ a fidelibꝫ mr̃ mĩe ẽ vocata. ꝓpter qđ di.
bern. Nõne qui pomũ habuerit in manũ di/
midia die p reliquã ptẽ diei manus ſuabit
odorẽ. Eterna g̃ mĩa q: . ix . mẽſibꝫ in vtero
ei⁹ req̃euit. iõ necẽ eſt vt in ei⁹ mente mĩa re
doleat in eternũ. hinc iteruꝫ di. bern. Quis
mĩe tue bñdicta longitudinẽ. latitudinẽ ſub
limitatẽ ⁊ ꝓfundũ valeat inueſtigare. Naꝫ
lõgitudo ei⁹ vſqꝫ ad diẽ nouiſſimũ ſubueit
vniuerſis. latitudo vero tua replet orbẽ ter/
rarũ. ſublimitas tua ſupne ciuitatis fecit re
ſtitutõneꝫ ſiue reſtauratõem ⁊ ꝓfundũ tuũ
ſedentibꝫ in tenebris ⁊ in vmbra mortis ob
tinuit redẽptõem. Tercia cã ꝓpter quaꝫ mĩa

effluxit in eternum eſt preclara recõmendatio quã fecit filius ei pendens in cruce: cũ oſtendens ei iohãnẽ dixit. mulier ecce filius tuus ad diſcipulũ autẽ. ecce mater tua. Johãnes enĩ gratia dei interpretatur. Quid ergo p iohãnẽ niſi peccator per penitẽtiam in gratiam dei recept⁹ intelligitur. talẽ ergo iohannẽ ſiue talẽ peccatorẽ filius in cruce matri recõmendat. In q recõmendatiõe vt ſentiũt doctores tam profundiſſimã miſeriam eius immerſit in viſceribus. vt nulla vnq̃ tã immaniſſima culpa inueniri poſſit q̃ locũ gratie nõ inueniat apud eã. vñ bern. Quid tibi negabitur cũ negatum nõ eſt theophilũ de ipſis perditiõis faucibus reuocare infelicẽ animã totũ illud qđ in te factũ eſt: precio caractere denegante: de luto miſerie ſubleuaſti. Licet .n. prius ſepe fuerit fili⁹ apud matrẽ: vt ei poſſet alias recõmendare peccatorẽ: tñ hoc ad illũ locũ. ad illud tpus. ad illam horã voluit reſeruare: vt eadẽ recõmendatio profundi⁹ eius viſceribus immergeretur. ac ſi di. Attende mater qđ p peccatoribus patiar: ne tantus me⁹ labor et dolor fruſtretur tibi eos habeas recõmiſſos: vt cum iuſticie virtus ad puniendũ peccatorem a deitate egredi. tu te opponere. tibi nõ iuſticia ſed miſericordia eſt cõmiſſa. Tertia virt⁹ eſt caritas: quã propter huius ſermonis prolixitatẽ in aliis perſtractabimus illuminante ieſu chriſto.

LXVIII. De eodem quarto.

Signũ magnum apparuit in celo: mulier amicta ſole et luna ſub pedibus eius: et in capite eius corona ſtellarũ .xij. apoc. xij. Dicit bern. Si verũ preciũ de raritate penſem⁹: nihil his rarius poterit inueniri: eo q mulier ſole veſtitur luna ab ea conculcatur et ſtellis .xij. coronatur. quorũ verborũ ſenſus tanto diligentius intueri⁹ inquiratur: quanto nobis in eiſdẽ verbis exterior ſignificatiõis conuenientia denegatur. ¶ In verbis ergo propoſitis ad cõmendationẽ glorioſe virginis tria poſſum⁹ cõſiderare. ſ. vite eius ſanctitatẽ: q̃ ſolis noĩe declaratur. oĩs defectus immunitatẽ. quę lune noĩe ſignificatur: ſtat⁹ ſui ſingularitatẽ qui in ſtell. xij. inſinuatur. Primum ibi. mulier amicta ſole. Scđm ibi. et luna ſub pedibus eius. tertiũ ibi. in ca. ei⁹ co. ſtel. xij. Incipientibus ergo nobis ab inferioribus primo dicam⁹ de lune ſuppeditatione. ſcđo de ſolis deſcriptiõe. tertio de ſtellarũ coronatione. De primo ergo ſciendũ q p lune ſuppeditatiõem omniũ defectuũ humano generi adiacentiũ immunitas ſiue ſuppeditatio deſignatur. Per lunã nanq̃ q̃ nũc creſcit: nũc decreſcit. nũc plena. nũc ſemiplena. nunc minus plena videtur: defect⁹ noſtri quibus nũc variamur de bono in malũ de malo in peius deſignantur. Vanes enĩ lunã deſignans idẽ eſt q defect⁹. p lune ergo ſuppeditationẽ omniũ defectuũ deſignam⁹ conculcationẽ: in q mirifice beata virgo eſt cõmẽdata: q oẽs defect⁹ humano generi ex preuaricatione parentũ primorũ adherẽtes ſub pedibus conculcauit. Cũ enĩ peccatũ nõ habuit: caruit etiã defectibus prouenientibus ex peccato: quia vbi cã nõ fuerit: deficit et effect⁹. hinc bern. Defectus oĩs ſub maria eſt. et quicq̃d fragilitatis ſeu corruptiõis eſt: excellentiſſima quadam ſublimitate oĩa excedit. vt merito ſub pedibus ei⁹ luna eſſe dicatur. alias enĩ nihil magnũ dixiſſe videbimur quã ſuper oẽs celeſtes ſpũs cherubin et ſeraphin ãbigim⁹ exaltatã. Qui autẽ ſint defectus humano generi adiacentes: et a beata virgine viriliter conculcati. inſinuat bern. di. Quis nõ vere humiliabitur in cognitione defectuũ ſuorũ: cũ ſe percepit oneratum peccatis moleq̃ hui⁹ corporis grauatũ: terrenis intricatũ curis. carnaliũ deſideriorũ infectũ fece curuũ cecũ infirmũ implicitum mille erroribus. expoſitũ mille periculis. mille timoribus trepidũ. mille difficultatibus arctũ. mille ſuſpicionibus obnoxiũ. mille neceſſitatibus erũnoſum. procliuẽ ad vicia. inualidum ad virtutes. Verũ quia impoſſibile eſt de his millenariis p oẽs defect⁹ narrare. de his aliquos extrahamus: vt in eiſdẽ videam⁹ quõ beata virgo oẽs defectus cõculcauit. ¶ Sunt autẽ nouẽ defectus quibus retardamur a quibus omnibus immunis extitit virgo ſancta. quorũ primus cõſiſtit in peccati feditate. ſcđus in boni difficultate. terti⁹ in mali pronitate. quartus in cordis inſtabilitate. quint⁹ in ignorãtie cecitate. ſext⁹ in diffidẽtie puſillanimitate. ſeptim⁹ in timoris et amoris inordinabilitate. octau⁹ in corporis infirmitate nonus in multiplici neceſſitate. Primus ergo defectus eſt ipſum peccatũ cum membris ſua diuiſione: ſcz originali. veniali et mortali: q oĩes ſancti in hac via et vita ſunt grauati et retardati. a q defectu quia beata virgo in vtero matris ſanctificata et purgata fuit. iõ hunc primũ defectum ſub pedibus conculcauit. Peccatũ autẽ idcirco defectũ dicim⁹. quia oẽs defectus tanq̃ aq̃ fluũt ab ipſo et tanq̃ a radice iuſto ordine deriuantur. Scđus defectus cõſiſtit in boni difficultate a primo tanq̃ riu⁹ a fonte ſcaturiens. p quẽ defectũ difficulter bonũ facimus. et ea q facim⁹ ex tedio et nauſea ſepe fiunt. ex q̃ difficultate bona nr̃a ſunt pauca: tedioſa: defectuoſa: tepida et multis vilitatibus ſunt permixta: et iõ bonum raro facimus vt oportet: et ſi facimus nõ tñ diu. ſi tñ aliq̃diu: nõ tñ ea tanta viuacitate facimus vt fructũ debitũ cõſeq̃mur. Beata autẽ virgo quia peccato caruit: per cõſequẽs caruit hoc defectu. vñ in operando bonũ nullã habuit reſiſtentiam. ſed quñ voluit q̃diu voluit iuit in actus meritorios ſine tedio. Et licet ſm corpus propter ei⁹ grauedinẽ laſſaretur. nunq̃ tñ tedio l' aliis defectibus mẽtis impediebatur vñ cõtinue bonũ feruẽter operabatur. Tertius defectus cõſiſtit ĩ mali pronitate: ex q difficulter malo reſiſtimus vt oportet: ſed etiã in reſiſtendo nõ euadimus q̃leſcũq̃ maculas peccatorũ. hinc gene. viij. Senſus et cogitatio humani cordis in malũ proni ſunt ab adoleſcentia ſua. Et quia beata virgo caruit hoc defectu: iõ operibus meritoriis potuit frequẽtius vacare et puri⁹ immorari. ℟ Quartus defect⁹ conſiſtit in cordis inſtabilitate a q̃ plene oĩe qđ agimus inficitur et q̃ſi penitus anullatur. cor .n. noſtrum inſtabile eſt et lubricũ vt in bono raro vel nunq̃ illud poſſit ſtabiliri: ſed cũ mult' tum fecerim⁹ nob: ſcũ bene agitur ſi ipſum omni conatu et labore adhibito ad momentũ in deo valeamus firmiter ſtabilire. vñ etiam maximi ſancti hãc cordis inquietudinẽ ſunt cõqueſti. hinc Job. Cogitatiões mee diſſipate ſunt etc. et pſ. Circũdederũt me ſicut apes etc. hinc in prouer. Impius facit op⁹ inſtabile. quia vt ait apl's .i. Corin. iiij. multis malis enumeratis. Inſtabiles facti ſum⁹. Quod autẽ hic defectus ex peccato nobis eueniat apte innuit Tre. i. Peccatũ peccauit hieruſalẽ propterea inſtabilis facta eſt: oẽs qui glorificabant eam ſpreuerũt eã. quia viderũt ignominiã ei⁹ Et quia beata virgo peccatũ nõ habuit: iõ et p cõſequẽs caruit hoc defectu: ſed potẽter et inceſſanter ſine recalcitratiõe cor ſuũ apud deũ habuit qđ maximã gratiã reputabat Apl's. cũ ad hebre. xiij. di. Optimũ eſt gratia ſtabilire cor. potens .n. erat virgo ſancta cor ſuũ cõuertere ad patrem placandã maieſtatẽ et diuinitatẽ: vel ad rememorandũ miſteriũ incarnationis: vel ad beneficia a deo ſibi exhibita recogitãda: vt de ea veracius dicere poſſumus Oĩa q̃cũq̃ voluit fecit in celo et in terra. et quia potuit qđ voluit, certũ eſt autẽ q ſemp bonũ voluit: iõ inceſſanter merita cumulauit. Quintus defectus cõſiſtit in ignorãtie cecitate fluẽs et ſcaturiẽs ex peccato. p quẽ defectũ in bonis operibus plurimũ retardamur. Sepe enim ignoramus qđ agere debeamus et tñ voluntas promptiſſima inuenitur. hinc .ij. para. xx. di. Cũ ignoremus qđ agere debeamus. hoc ſolũ habemus reſidui vt oculos nr̃os dirigamus ad te. Itẽ apl's Ro. viij. di. Quid oremus ſicut oportet neſcim⁹: ſz ipſe ſpũs poſtulat p nobis gemitibus inenarrabilibus. hic bern. Impedimentũ grauiſſimũ et periculoſiſſimũ eſt ignorãtia nr̃a. in miſeriis .n. incertum omnino hemus qđ agere debeamus: ita nec qđ oremus ſicut oportet penitus ignoram⁹. Beata autẽ virgo p deificum lumen illũiata nullã paſſa eſt ignorantiã profectũ ſuum impedientẽ: ſz plenã habuit ſciam et noticiã oĩm q̃ fuerunt ei ad ſtatum vie et vite neccia. ſiue illa preterita pñtia eẽnt vel futura: et q̃ in alios ſctos ſunt particulariter diſtributa. hec virgo ſancta ſil' oĩa poſſidebat. vbi gratia. Aliq̃ hebant ſpũm prophetie predicẽdi ſiue prophetandi preterita ſicut moyſes qui librũ gen. texerit prophetãdo. Aliq̃ prophetabãt pñtia ſicut iohãnes baptiſta qui digito dñm mõſtrauit di. ecce agnus dei. Aliq̃ vero futura ſicut Eſa. Iere. etc. Nullus tñ eorũ legitur habuiſſe ſciam preteritorũ pñtiũ et futurorum. Certũ eſt autẽ q nullus ex legiſlatoribus q̃ntũcunq̃ illũiatus hẽre potuit qđ ipſa nõ habuit: ſed qđ ſinguli hebant excellẽter i ſingul' hoc beata virgo totũ ſil' habuit adhuc excellẽtius ſup oẽs. Quod .n. neſcire potuit q̃

intra ſe habuit oīa ſcientie· aut qd ignoraret potuit in q̄ plenitudo diuinitatis corporaliter habitabat. iō beata virgo huius noticie oppoſitionē ſcȝ ignorantiā ſub pedibꝫ cōculcauit. S Sextus defectꝰ retardās nos miſeros ꝯſiſtit in diffidentie puſillanimitate. cuius oppoſitū ſcȝ ꝯfidentie deuotos homines ꝓmouet ſup̄ modū· q̄ntūcunqȝ enī a deo ſperare poſſumꝰ tantus ſine dubio acceptum dño ꝓmittente deute. xi. Omnis enī locus quem calcauerit pes veſter veſter erit. qd̓ exponens bern. di. Qua tenꝰ pedē fiducie porrexeritis ea tenus poſſidebitis. Beata ergo virgo licet eē humillima: maria tñ ꝯfidēntia eius mentē ad dñm erigebat: nec talis magnanimitas humilitatē impedit. Dicit enī bern. Hoc agit in cordibꝫ electorꝫ diuina gr̄a. vt nec eos hūilitas puſillanimes faciat. nec magnanimitas arrogātes. vñ pie creditur vt cū in eſa. legeret deū a virgine naſciturū. deſiderabat vt ipſa foret cui eadē eēt gratia reſeruata: ⁊ iō hꝰ ⁊ ītē virginitatis vicȝ ꝯſuāde ipſa extitit inſtitutrix. Sed diceret aliquis. Ex q̄ ſcriptura oñdis ꝙ ipſa deſiderium habuerit vt eſſet mater dei. Rñdeo ex eo ꝙ ipſa eſt eandē miam ꝯſecuta: quā ſine dubio nō accepit niſi vehemēs deſideriū eandē grām p̄ceſſiſſet di. bern. Oportet vt ardor deſiderij preueniet faciē eius ad oēm aīaꝫ ad quaꝫ ipſe eſt venturꝰ: vt ſic locū preparet dño. Et ſi quis ad hoc inſtiterit oīno intelligendū de aduētu ſpūali: nolo ꝯtentiōibꝫ deſinire. ſȝ hoc dixerim ſine iudicio meliorꝫ. ꝙ ſicut in iudicio futuro añ faciē venientis precedit ignis qui in cōſpectu eiꝰ exardeſcit. ſic añ aduentū incarnatiōis eius ignis deſiderij debuit precedere: flagrās in corde virginis: vt ſic locū dño prepararet. Sūt autē duo neceſſaria ad hoc vt in corde hoīs magna fiducia erigatur: ſcȝ puritas ⁊ caritas. Naꝫ de puritate dicit bern. O quid audet cor mundū ⁊ ꝯſcia pura. De caritate vero di. gre. Qui plus diligit plus p̄ſumit. q̄ duo q̄ntū in hoīe fuerint fortiora: tanto fiduciā erigūt fortiorē. q̄ cum in corde beate virginis maria fuerint iō ꝯcluditur ipſam maximā fiduciā habuiſſe: ⁊ per oppoſitū oēm puſillanimitatis diffidentiaꝫ pedibꝫ ꝯculcaſſe. Septimꝰ defectꝰ cōſiſtit in timoris ⁊ amoris inordinabilitate. q̄ tūc inordinari dicunt̄ qñ creatura plus timet̄ ⁊ diligit̄ q̄ȝ creator. qd̓ eſt iniquitas maxima. Cum. n. deus ſit ſummū bonū: ſumme et ſup̄ oibus eſt amādus ⁊ oīa diligibilia ſunt in ipm tanq̄ȝ in finē vltimū ordināda. Res. n. ꝓpter corpꝰ. corpus ꝓpter aīam. aīa ꝓpter deum. deꝰ ꝓpter ſeipm eſt iuſto ordine diligēdus. quē ordinē gloriat̄ ſe habere ſponſa in Can. cū dicebat. Ordinauit in me caritatē. Et ſi q̄libet ſponſa timēdi ⁊ diligēdi ſeruat iuſtū ordinē. nō erit dubiū: quin beata virgo ſup̄ oēm ſponſam grauiſſima ordinatū timorē ⁊ amorē habuerit. ⁊ p̄ ꝯñs eiꝰ oppoſitum pedibꝫ ꝯculcauerit. T Octauꝰ defectus retardās nos ⁊ ꝓhibens ⁊ impediēs a ꝓfectu cōſiſtit in corporis infirmitate. Multi enī ſunt bone volūtatis vt libēter quibuſcunqȝ laboribꝫ ſe ſubmitterēt: ſed exequi nō valent infirmitate corporis ꝓhibente. ſed corporis infirmitas ex peccato infligit̄: qd̓ plane innuit̄ in euāgelio Lu. xi. vbi dicit̄. Ecce vidi hoīem in lecto portantē qui erat paraliticus: ⁊ nō inuenientes q̄ pte illum inferrent aſcēderunt ſup̄ tectū ⁊ per tegulas ſubmiſerunt illū añ ieſum: q̄rū fideꝫ vt vidit ieſus dixit. hō dimittunt̄ tibi peccata tua. ac ſi dicat. q2 ex peccatis infirmitas hec eſt inflicta: iō dimiſſis peccatis ſanitas tibi reſtituetur. Vñ q2 beata virgo nullū pctm habuit: iō etiā nullā infirmitatē legit̄ habuiſſe. ꝓpter qd̓ ⁊ hūc defectū ꝯculcauit. Nonus defectꝰ nos impediens a ꝓfectu ꝯſiſtit in multiplici neceſſitate. Cui cū ſatiſfacere cupimꝰ frequēter manū extendimꝰ ad ſup̄fluitateꝫ ad q̄s ꝯſequēdas multis diſtractiōibꝫ occupamur. hinc bern. Magnū impedimentū ⁊ occupatio grauis eſt ipſa nccitas huiꝰ miſeri corporis. qd̓ dū mō cibū. mō ſomnū. modo ve. ſtem ceteraqȝ ſiīa q̄rit ⁊ deſiderat. haud dubiū quin frequēter nos impediat ab exercitiō ſpūali. Beata aūt virgo q2 ſola nccia req̄rebat: ipſa ſe breuiter expediuit: ⁊ hec ipſa occupatio q2 ad ſola nccia fuit reſtricta. iō hec ipſa occupatio ad nobiliſſimū ei meritū ſteterit: ⁊ iō hunc defectum in q̄ntum ꝓfectū eiꝰ impediebat beata virgo ſub pedibꝫ eius cōculcauit. Cum igit̄ omnes defectus hūanogeneri inherentes in his nouē defectibꝫ includant̄: quibꝫ beata virgo vt viſum eſt caruit q2 peccatū nō habuit. iō ꝯueniēter concludit̄ ꝙ ipſa ſit illa beata mulier ſub cuius pedibus erat luna.

LXIX De eodem ſermo. v.

Signum magnum

apparuit in celo. mulier amicta ſole ⁊c. Dicit gre. Quotiens ſacra eloquia talia verba nobis ꝓferunt in quibꝫ exterior ſignificatio nō ponit̄ eſſe vera. hoc ſpūſſanctꝰ nobis innuit vt interiꝰ ſenſum myſticū requiramus. Quia verba litere dū collecta ſibi ꝯuenire nequūt. aliud in ſe qd̓ queratur oſtēdunt. ac ſi q̄buſdā vocibꝫ ipſa verba dicant. Dum nr̄am aſpicitis ſup̄ficieꝫ deſtrui: hoc in vobis q̄rite qd̓ ordinatū ſibiqȝ cōgruens apud vos interiꝰ valeat inueniri. Expedito ergo vno ſermone vtcūqȝ nr̄e virginis glām de volente: in q̄ oñdimꝰ quō luna ſub pedibꝫ eius ꝯculcat̄. Nūc ſuato ordine dōm eſt per ſolē q̄liter veſtiat̄. Cū igit̄ in verbis ꝓpoſitis nequaq̄ȝ poſſit ſenſus exterior eē verꝰ: neceſſe eſt vt interiꝰ ad ſenſuꝫ myſticū recurramꝰ. nō enī mulier amicta ſole eſſe poterit: ſed ꝓprietatibꝫ ſolis ſpūaliter intellectis glorioſe hec mulier eſt veſtita. V Habet autē ſol. vij. ꝓprietates q̄bus glorioſa hec mulier feliciter ē veſtita. Primo ſol hꝫ mirā luminoſitatē. maximā caliditatē. ad oīa ꝯmūitateꝫ ꝯtinuā mobilitatē. operat̄ in liquidis ſiccitatem. in ſiccis liquiditateꝫ. in eclipſi videtur hēre anxietatē. his. vij. ꝓprietatibꝫ ſpūaliter intellectis nr̄a dña eſt veſtita. Primo ergo noſtra dña eſt veſtita ſolis illūioſitate induēs ſe illo lūie tanq̄ȝ veſtimēto. de q̄ dr̄ Eſa. lx. Surge illūiare hieruſalē: q2 venit lumē tuum qd̓ eſt xp̄s dñs: qui tanq̄ȝ lumē in teſta p̄ mariā ad nos venit. Nā de ſeipo di. iohā. viij. Ego ſum lux mūdi. ⁊ iterꝫ. Cū diu ī mūdo ſum: lux ſum mūdi. hoc ergo lumē qd̓ deꝰ eſt cū in eiꝰ vtero nouē mēſibꝫ requieuit mēteꝫ eius ⁊ aīaꝫ ita irradiabat: vt in corpe eius verbis ⁊ opibꝫ nō niſi qd̓ dñi fuerat reſplēdebat: adeo vt in oībꝫ eiꝰ moribꝫ q̄ſi quidaꝫ diuinitatis radiꝰ de ea ꝓcedere videret̄. propter qd̓ etiā nullus vnq̄ȝ malꝰ conceptus de ea haberi poterat nec affectꝰ. Nec mirum ꝙ gloſam hāc reginā deo veſtitā dicere p̄ſumimꝰ: cū ⁊ hoc ipſa veritas dicat de his fieri q̄s longe minoris meriti ſcimꝰ eſſe. ſic. n. dicit̄ lu. xxiiij. Uos aūt ſedete in ciuitate quo adusqȝ induamini virtute ex alto: ⁊ Apoſt. Ro. xiij. Induimini dñm ieſum xp̄m. hinc bern. Iure maria ſole ꝑhibet̄ amicta q̄ profundiſſimā diuīe ſa pīe vltra q̄ȝ credi valeat penetrauit abyſſum: vt q̄ntū ſine ꝑſonali vnione creature ꝯditio patitur luci illi inacceſſibili videat̄ immerſa. illo nimirū igne q̄ cherubin ⁊ ſeraphin celeſtes ſpūs accēdunt̄. Longe aūt maria meruit nō tanq̄ȝ ſummatim tangi ſed opiri vndiqȝ ⁊ circūfundi ⁊ tanq̄ȝ ipo igne ꝯcludi. cādidiſſimꝰ ſane ſed nō calidiſſimus eiꝰ amictꝰ cuiꝰ oīa tā irradiata noſcunt̄: vt nihil in ea: nō dico tenebroſum ſed nec ſubobſcurū ſaltē ⁊ minꝰ luciduꝫ: ſed ne tepidū quidē aliquid ⁊ nō feruētiſſimuꝫ liceat ſuſpicari. Nā in te manet deꝰ beata virgo ⁊ tu in eo ⁊ veſtis eū ⁊ veſtiris ab eo. veſtis eū carnis ſubſtātia: ⁊ veſtit ille te ſue maieſtatis glā. veſtis nube ſolē: ⁊ ſole ipſa veſtiris. Et ſic pꝫ quō beata virgo ꝓprietate ſolis ⁊ lune ſit veſtita: adeo vt diuīo lumīe tā efficaciter irradiata p̄ diuinā ſapiam oīm que ſub ſole poſſidebat. X Scđa ꝓprietas ſolis eſt caliditas: q̄ tam magna eſt vt etiaꝫ caleſcere faciat totū mundū. Per quā ꝓprietatem eiꝰ maxima deſignat̄ caritas: p̄ quā ipſa calet ⁊ feruet ad oēm hoīem in hoc mūdo ex cuiꝰ caritatis feruore ipſa clamat Eccl. xxiiij. Trāſite ad me oēs q̄ ꝯcupiſcitis me: ⁊ a generatiōibus meis adimplemini. de cuiꝰ caritate di. hiero. Queſo ſi q̄ ſunt in vobis viſcera pietatis ꝯſiderate. q̄ cruciabat̄ amore q̄ ve deſiderio eſtuabat virgo ſancta. duꝫ reuoluerat aīo quicq̄d audierat: viderat ⁊ cognouerat. puto quicquid cordis eſt: quicq̄d mētis. quicquid virtutis hūane ſi totū adhibeas nō ſufficis cogitare q̄nto indeſinenter cremabat̄ ardore pij amoris: q2 ardens deſideriorū affectibꝫ erat tanto validius q̄nto diuinis illuſtrabat̄ intus viſitationibus quā totaꝫ incanduerat diuinus amor et ardor ꝯtinuus ⁊ ebrietas ꝓfuſi amoris. Euidentiſſima aūt declaratio ꝙ ad deū ⁊ proxi-

Quid mētis credim⁹ bt̄e virginē: cū vide/
ret ſpecioſū fōr̄ p̄ filijs hoīm: tā crudeliter oc
ciſū. vt ſm ꝓphetā nō eſſet in eo neqȝ ſpecieſ
neqȝ decor. Hi ſunt quiqȝ dolores quibus
eclipticauit ſol ille glo̾ſus beata virgo. qbuſ
omniū ſcōꝝ paſſiōes q̄s in ſuis corpibus
pertulerūt nō potuerūt adeq̄ri. qui dolores(
vt pie credit̄) ita ſunt priuilegiati vt q̄cūqȝ
hoīes: quibuſcūqȝ anxietatibꝫ ⁊ dolorib꜄ op
preſſi fuerint: ſi btām virginē deuote pulſa/
uerint: ⁊ de eiſdē doloribꝫ eā cōmonitā ha/
buerint: exaudiant̄ ⁊ eripiant̄ a q̄cunqȝ tri/
bulatione clamauerint. Dicamus ḡ clamā/
tes in celū. Uirgo ſancta ſubueni nobis mi
ſeris: ⁊ ꝓpter dolores tuos nos eripe a dolo/
ribꝫ pn̄ibꝫ ⁊ protege ab eternis ⁊c̄.

LXX. De eodem ſmo vi.

Signū magnum

apparuit ī celo ⁊c̄. Dicit bern. De
gloria virginis glo̾ſe nec ſi l̄e deuotio pani:
nec tn̄ aliud dignū ſterilis ꝯcipe cogitatio:
aut inaudita pōt locutio parturire. Expedi/
tis ḡ in ſuperioribꝫ ſmonibꝫ duobꝫ mēbris
ꝓpoſiti thematis. ſ. de lune ſuppeditatōe ⁊ ſo
lis induitiōe. nūc ſuato ordine dicēdm̄ eſt de
ſtellaꝝ coronatiōe. ¶ De qbus ſtelliſ
hoc eſt neceſſario p̄mittendū: q̄ .xij. p̄rogati
uas ſignāt quibꝫ glo̾ſa virgo eſt p̄ creaturis
oībus coronata. Dicit̄ em̄ priuilegiū q̄ſi pri/
uata lectio vel priuata lex. ⁊ iō p hās .xij. ſtel
laſ .xij. priuilegia. i. priuate glorie ſignificant̄
q̄ priuata lege ⁊ ſinglari gloria virgini ſunt
donata. De quibꝫ bern. Dignū plane ſtel/
lis coronare caput qḋ ⁊ ipſis clari⁹ micās or
nat eas poti⁹ q̄ȝ ornet̄ ab eis. quid mihi co/
ronent ſydera q̄m ſol veſtit? Per has ḡ .xij.
ſtellas ſubſcripta .xij. priuilegia deſignātur.
Primo q̄ figuris eſt p̄ſignata. in vtero ma
terno ſanctificata. ab anglo ſalutata. virtu/
te altiſſimi obūbrata. diuino ꝯceptu fecunda
ta. in ꝯceptu nō grauata. dolore parturienti
um nō ſauciata. in partu inuiolata. virgo ⁊
mater dei dedicata. oībus gratijs dotata. oī
bus virtutibꝫ adornata. in celo ſup oēs ex/
altata. Prima ḡ ſtella ſiue priuilegiū beate
virginis eſt: q̄ ab initio mūdi mltis ſignis
⁊ ꝓdigijs eſt figurata. Nā per vellus gedeo
nis: tēmplū ſalomōis. portā ezech. rubum
moyſi. virgā aaron. arcā federis. tabulas le
gis: ⁊ adhuc p alia infinita ſigna et ꝓdigia
eſt premōſtrata. hinc bern. Qḋ de⁹ p̄t ocul/
te in corde ſuo p predeſtinatiōem an̄ tp̄a de
virgine tenuit: hoc moyſi in rubo ⁊ igne. aa
ron in virga ⁊ flore. gedeoni ī vellere ⁊ rore.
ezechieli in porta clauſa: in tp̄e eſt monſtra
tū. Hinc ex pſona eius dicit̄ ꝓuer. viij. Ab
eterno ordinata ſum ⁊ ex antiq̄s: anteq̄ȝ ter
ra fieret. ¶ Scdm̄ priuilegiū eſt q̄
in vtero mr̄no ſanctificata ē anteq̄ȝ nata: q̄
ſanctificatio ꝯtulit ei triplicē grām. ſ. origina
lis peccati expiatōem. gr̄e infuſionē ⁊ totam
fomitis reſtrictiōem vt nō poſſet eā trahere
in peccatū ſed potēs erat nō peccare. quod in
alijs ſanctificatis in vtero nō eſt factū. q̄ ſal
tem venial ter peccauerūt. Un̄ iere. in vtero
ſanctificat⁹ in peccādo ſe alijs ꝯnūerat cum
dicebat. Ue nobis q̄ȝ peccauim⁹. ſil'r ⁊ ioh.
bap. cognouit ſe peccaſſe cū faſſus eſt ſe ba/
ptiſmate indigere di. mat. i. ieſu xp̄o Ego de
beo a te baptiſari ⁊ tu venis ad me. Licȝ igi
tur alij ſint in vtero ſanctificati nō tn̄ ad tā/
tam fomitis reſtrictiōem vt poſſent nō pecca
re ⁊ peccata oīo vitare qḋ ſoli virgini ē do/
natū. ⁊ iō ei ꝓ priuilegio deputatū. Sed fo/
mes adhuc in ea māſit ſm eēntiam. licet per
ſubſequētes ſanctificatōes totaliter ſit ſub/
latus. De hac ſctificatiōe poteſt ſumi illud
Eſaie. vi. Semen ſanctum erit illud quod
ſteterit in ea. ſ. mr̄e eius. Et ſciendū q̄ am/
pliorē ſanctificatiōem accepit beata virgo in
vtero mr̄is: q̄ȝ renati in fonte baptiſmatis
hoc excepto: q̄ illa ſanctificatio ſicut renatiſ
n̄ apruit regnū dei. hinc bern. Regina v̄go
verū honoꝝ titulis cumulata: q̄ ꝓculdubio
ſancta fuit anteq̄ȝ nata. Q̄r ⁊ ampliorē ſan/
ctificationē accepit q̄ȝ alij in vtero ſanctifi/
cati. ſtatim ſubiūgit di. Ego puto q̄ copioſi
or ſanctificatōis bn̄dictio q̄m in alijs ſan/
ctis in vtero ſctificatis in eā deſcēderit: que
non ſolū ipſius ortus ſanctificationē: ſed ⁊
vitā ei⁹ ab oī pc̄to deīceps immunē faceret.
qḋ nlli alteri ī natis mlieꝝ credit̄ eē datū.
¶ Tertiū priuilegiū tāq̄ȝ tertiā ſtellā ac/
cepit btā v̄go ī āgli ſalutatiōe. c⁹ tn̄ priuile/
gij ſingularis p̄rogatiua nō tā ꝯſiſtit in an/

gelo ſalutāte q̄ȝ in virtute verbi nouā ⁊ pri⁹
inauditā ſalutatōem ꝯtinētes: qḋ eſt aue. i.
ſine ve: qḋ nulli hoīm a mundi exordio pote
rat veraciter applicari: nec p totā veteris ſcri
pture ſeriē per eadē verba: queniq̄ȝ legimus
ſalutatū. Cum. n. ve. i. pena ſolū ſit ordina/
tum ꝯtra peccatū: eo q̄ exigente dei iuſticia
nullū peccatū manet impunitū teſtante iob
x. Luet oīa q̄ fecit. iō hec ſalutatio illi ſoli
dari debuit q̄ ſola ſine peccato fuit. Et q̄r vt
ait ap⁹. Ro. iij. Oēs peccauerunt ⁊ egent
gr̄a dei: iō nullus his verbis poterat ſaluta/
ri. Un̄ cum moyſes legē daret de mulieri/
bus mūdandis dixit Le. xij. Mulier ſi ſuſce
pto ſemīe pepit maſculū immūda ē ſeptē
dieb꜄. In quibꝫ verbis excepit mrē dn̄i in
eo q̄ di. ſi ſuſcepto ſemīe. glo. a viri ꝯmixtio
ne. q̄ cū maria ſic nō ſuſcepit. iō ab hac lege
libera fuit et abſoluta. Spūs. n. ſcūs puriſ
ſimum ſanguinē formauit (vt religioſa fide
veraciter dicere poſſum⁹) ieſum de ſpūſcto
ꝯceptum: ⁊ natū de virgine glo̾ſa. Et q̄r ſic
ſola in ꝯcipiēdo peccatū n̄ habuit. iō ſola p
aue. i. ſine ve debuit ſalutari. hinc eſt. q̄ licet
multos in veteri teſtamēto legam⁹ ab ange
lis ſalutatos. hoc tn̄ alijs v̄bis factū legim⁹
ſicut Iudic. vi angl's ad gedeonē dixit. Do
minus tecū viroꝝ fortiſſime. Itē tho. v. In
greſſus. ſ. angl's ſalutauit eū ⁊ dixit. Gaudi
um tibi ſit: deo hoc diſponēte vt iſta. ſ. verba
beate virgini ſpecialiter ſuarentur. ¶
Quartū priuilegiū accepit beata v̄go ī ſpūſ
ſancti obūbratōe. cum. n. de⁹ ſit ſplendor lu
cem inhabitās inacceſſibilē: nulla eū ſic ca/
pere poterat hūana creatura. Cū. n. a facie
eius ſicut ait Iere. mōtes defluerēt: ſi nuda
facie veniret ad virginē. deflueret ſicut cera
quippe cui⁹ facies ſic dicit̄ apoc. i. ſicut ſol lu
cet in virtute ſua. ⁊ ideo nc̄e habuit vt ſpūſ
ſanct⁹ ei vmbraculū faceret occultās deitatē
in voluto carnis: vt deū in hoīe ꝯtectū poſ/
ſet ſuſtinere. Sicut. n. ab eſtu ſolis nos defē
dere cupiētes: ⁊ rē corporeā ⁊ opacā int̄ nos
⁊ ſolē erigim⁹ vt a furore eius defendamur
ſic inter ſplendorē diuinitatis ⁊ mariā illa
nobiliſſima portiūcula delicatiſſimi ſangui
nis ſui factū eſt corp⁹ xp̄i: ⁊ tāq̄ȝ mediū vm/
braculum interuenit. hinc bern. ſup illo ver
bo. Uirtus altiſſimi obūbrabit tibi di. q̄ po
teſt cape capiat. Quis et accepta fortaſſe q̄
hec ſola meruit feliciſſime experiri intellectu
cape. rōe diſcernere poſſit q̄liter ſplendor il
le inacceſſibilis virgineis ſeſe viſceribus in
fuderit: ⁊ vt illa qḋ inacceſſibile eſt accede/
re ad ſe ferre potuiſſet de portiuncula eiuſdē
corpis ſui cui ſe cū mr̄e cōtemprauit reliqūe
maſſe obumbraculū fecit. vn̄ virt⁹ altiſſimi
obumbrabit. tantū eſt dicere. Illū modū q̄
de ſpūſancto ꝯcipies virtus altiſſimi. ſ. ſpūſ
ſancti in altiſſima virtutis opatōis ſue ⁊ in
ſuo ſecretiſſimo ꝯſilio obūbrando conteget
⁊ occultabit. vel ita exponit̄. Uirt⁹ al. ob. ⁊c̄:
id eſt accipiet hūanitatē in te q̄tenus ſibi tn̄
notus hēatur ⁊c̄. ac ſi dicat angl's. Quid a
me requiris qḋ in te mox experieris. Hec aūt
obūbratio beate v̄gini merito ꝓ priuilegio
cōputat̄. q̄r licet nos in gratijs ſpiritalibꝫ ob
umbremur. nō tn̄ ſic illa. Ipſa. n. a ſpūſcto
eſt obumbrata. nos autē cū aliqḋ lumē gr̄e
nobis illuxerit: nō a ſpūſcto ſed a nr̄is miſe
rijs obumbramur di. Eſa. lix. Iniquitates
nr̄e diuiſerūt inter nos ⁊ deū: ⁊ peccata nr̄a
abſcōderunt faciē ei⁹ a nobis. hinc bern. In
ter graue viſitatōem ⁊ tēptatōis ꝓbationē
in ſcola virtutū mirabiliter hō ꝓficit: ⁊ tali
tandē exercitio mundato oculo interiori ſta
tim lux aderit. cui firmiter inherere cupiens
ſed corpe preſſus nō p̄ualet: ⁊ iō ad ſeipſum
nolēs dolenſqȝ reſilit ⁊ heu improba plebs
miſeriaꝝ nr̄aꝝ plebe redeunte redire cogim̄
in tenebras cecitatis noſtre. ſicqȝ fit vt nobiſ
obūbrent pc̄a noſtra ne ſplēdor diuīe lucis
appareat. diu aūt obumbratio ꝑmaneat v̄
ginis ſancte. ¶ Quintū priuilegium
accepit bt̄a virgo in eo q̄ diuino ꝯceptu fe/
cundata verꝫ deū ⁊ hoīem parturiuit. vt mr̄
dei veraciter ⁊ feliciter noīetur. Un̄ ſi lia be
atā ſe iudicabat ex eo q̄ famula ei⁹ ſibi filiū
parturiuit di. geñ. xxx. hoc ꝓ beatitudīe mea
beatā quippe me dicēt oēs mulieres. Et viſi vi
cini ⁊ cognati Elizabeth audientes: q̄r ma/
gnificauit deus m̄iam ſuam cum illa ꝯgra/
tulabant̄ ei eo q̄ in ſenectute ſua filiū genu
iſſet. quibꝫ affectibꝫ ꝯgratulandū ē nr̄e v̄gi
ni q̄ n̄ ſolū ſibi ſȝ oībꝫ nobiſ: n̄ ꝓpuꝝ hoīeȝ ſȝ
veꝝ deū ī hoīe parturiuit? Un̄ cū elizabeth

ipſam ſup̄ hac ineffabili gratia ꝯmēdaret et
deuoto preconio magnificaret di· lu· i· Bñdi/
cta tu inter mulieres ꝛ bñdict⁹ fruct⁹ ventris
tui. ſubiūgens· vñ mihi hoc ꝙ mr̄ dñi veniat
ad me· beata q̄ credidiſti: qm̄ perficientᷣ ea q̄
dicta ſunt tibi a dño. Audiēs aūt virgo ſan
cta q꞉ magnificaretᷣ ꝓpter grām quā accepit
ipſa ne ingrata fieret retorſit grāas in datorē
ſoēs flumina grāꝝ recto ordine debere redire
in mare vñ fluūt· ſic· n. Eccle· i· dꝛ. Ad mare
vñ exeūt flūia reuertūtᷣ vt iterꝝ fluāt. qḋ ex/
ponens bern· di· Fluens aq̄ ſi ſteterit putre
ſcit· ſic plane decreſcit grāꝝ decurſus vbi re/
curſus nō fuerit· ꝛ iō beata virgo apiens os
ſuū dixit. Magnificat aīa mea dñm ꝛc̄. ac
ſi dicat. Tu magnificas me ꝓ gratijs q̄s ac
cepi: ſed magis magnificandus eſt qui grās
ipſas dedit. Sexta ſtella tanq̄ʒ ſextū priuile/
gium accepit virgo ſancta in eo ꝙ in conce
ptu nō eſt grauata. Oēs· n· mulieres que
vnq̄ʒ ꝯceperūt grauabantᷣ in pondere quod
portabant· maria autem non ſolum nō gra
uabatur: ſed magis alleuiabatur: eo ꝙ (vt
ait auguſtinus) portabat eū a q̄ portabatur.
hinc bern· Iure illud moleſtiſſimū tediuʒ q̄
reliq̄ oēs grauide mulieres laborare noſcū/
tur ſola nō ſenſit q̄ ſola ſine libidinoſa volu/
ptate ꝯcepit· vñ ꝛ in ipſo ſue ꝯceptōis initio
qñ potiſſimū cetere miſerabili⁹ affliguntur·
maria tota alacritate in mōtana cū feſtinā/
tione ꝯſcēdit· ſic· n· dꝛ lu· i· Exurgens maria
in diebꝰ illis abijt in mōtana cū feſtinatōe
vt eliʒabeth miſtraret: portās ꝑcioſiſſimū il
lud depoſitū. portās onus leue· portans a q̄
portabatᷣ· ipſe eīn q̄ portabatᷣ huiu voluntatis
ſue portat orbē. ꝛ iō ex illo glōſo onere gra/
uari nō debuit· q꞉ culpā ñ habuit in ꝯceptu

H Septimā ſtellā tanq̄ʒ ſeptimū priui
legiū accepit virgo in eo ꝙ nō eſt ꝯmūi do/
lore parturientiū ſauciata· nā ex illa maledi
ctiōe q̄ ꝓpter primā ꝑuaricatōem maledixit
de/ Eue prime mr̄i di· geñ· iij· Multiplica/
bo erūnas tuas ꝛ conceptus tuos in dolore
pies filios tuos ꝛ ſub viri ptāte eris et ipſe
dñabitᷣ tui· oēs mulieres hereditaria ſuc/
ceſſiōe legi prime mr̄is ſubiacebūt: vt mul/
tiplicatis erūnis filios ſuos pariant cū dolore
Maria autē q꞉ in vtero mr̄is ab originali

peccato p̄ ſpūmſanctū mūdata extitit eidē
maledictioni ñ debuit ſubiacere: ꝛ iō a com
muni legi parturientiū merito debuit eē libe/
ra ꝛ exēpta. hinc bern· O lucidū eſt ꝙ i par
tu noua exultatōe nouā edidit ꝓlē: q̄ ſola in
ter mulieres a ꝯmūi maledicto ꝛ dolore p/
turientiuʒ extitit aliena. hinc eſt ꝙ p̄ aue qḋ
eſt ꝯtriū nomini eue ab anglo ſalutatᷣ: eo ꝙ
ſine oñi ve p̄ legē ꝯtrā ſuū filiū deberet par/
turire. Octauū priuilegiū ſiue octauā ſtel/
lam accepit virgo ſancta in eo ꝙ in ꝑtu per
manſit inuiolata. Sicut· n· radi⁹ ſolaris trā
ſit rē perſpicuā ſine eiuſdē rei leſiōe· ſic ſol iu
ſticie xp̄s de⁹ nr̄ naſcēdo trāſijt p̄ eā virgini
tatis ſigillo integro permanente· ꝛ ex hoc re
ſultat hoc glōſiſſimū priuilegiuʒ· qḋ in lau
dem ei⁹ canit eccīa freq̄ntans hoc eulōgiuʒ
Genuit puerpa regē cui nomē eternū vſq̄ʒ
nec primā ſilem viſa ē nec hr̄e ſequētē: ꝛ ſic
dicitᷣ mr̄ ꝛ virgo incorrupta. vñ aug⁹· Fili⁹
tuus o bñdicta fecūditatē tibi tribuit ꝛ virgi
nitatis glām ñ abſtulit· ꝛ ex hoc reſultat hoc
mirabile cōmertiū ꝙ virgo ꝛ mr̄ diceris in
corrupta. hinc bern· Ecce ſi in ea laudauero
virginitatē. multe filie offerentᷣ poſt eam· ſi
hūilitatē ꝑdicauero inueniuntur ꝛ alij licet
pauci· ſi magnificare voluero eius mr̄am in
ueniūtᷣ ꝛ alij viri mr̄e· vnū eſt in q̄ nec pri/
mā ſilem viſa ē nec habere ſequētēʒ· ſ. gaudi
um mr̄is hñs cū virginitatis honore· q꞉ vt
ait aug⁹· Phas ñ erat vt p̄ ei⁹ aduentū vio
laretᷣ integritas q̄ venerat reparare corrupta.
Hec mirāda ꝛ priuilegiata dignitas preſi/
gnata ē Ezech· xlij· Porta hec clauſa ē ꝛ vir
nō trāſibit per eā: ſed ſolus dñs ingredietur
ꝛ egredietᷣ p̄ eā. qḋ exponens gre· di· Quid
ē porta clauſa: niſi ꝙ maria extititᷣ incorru/
pta· quid eſt ꝛ vir non tranſibit per eam ni/
ſi virgo permanſit· quid eſt ſolus dominus
ingredietur ꝛ egredietur per eam: niſi filius
dei de ſpiritu ſancto concept⁹· qui naſcendo
egreſſus eſt per eam porta virginei pudoris
clauſa permanente· quia maria virgo ē an/
te partū· virgo in partu ꝛ virgo poſt partū.

I Nonum priuilegium conſecuta
eſt v̄go ſancta· ꝙ mater eſt ñ cuiuſq̄ʒ ſed dei
vt hāc digniſſimā prerogatiuaʒ pre ceteris
omnibꝰ ām̄irandam habeat vt filiū ſuū cū

deo patre ꝯōem fideliter dicatᷣ hr̄e: vt ieſus
xp̄s dei ꝛ v̄ginis fili⁹ religioſa fide veriſſime
poſſit dici· hinc bern· enūerans multis ꝑro/
gatiuis ſubiūgit. O ſi adijcias: cui⁹ mr̄ eſt:
q̄ iam poterit lingua etiam ſi angeloꝝ ſit di
gnis extollere virginē mr̄ēm dico: nō cuiuſ
cūq̄ʒ ſed dei. ꝛ ſubiūgit· hec ē g̃ virginis nr̄e
ſingularis ꝛ excellens ꝑrogatiua: ꝙ filium
vnū eundēq̄ʒ cū deo patre meruit hr̄e ꝯmu
nē: nec deū alia mater: nec virginē mr̄ēʒ de/
cuit alius fili⁹· q꞉ vt ait damaſ· Ipſa vocatᷣ
theotocos. qḋ ſonat mater dei. Decimū pri/
uilegiū ꝯſecuta eſt virgo ſcā ꝙ omnibꝰ gra
tijs eſt dotata· hoc· n· nulla alia pura creatu/
ra eſt aliq̄ñ cōſecuta. Nā vt ait ap⁹· diuiſio/
nes grāꝝ ſunt. ꝛ iterꝝ. Unicuiq̄ʒ dr̄ꝝ data
eſt gr̄a ſm̄ menſurā donatōis xp̄i· marie au/
tē nō ſm̄ menſurā data ē gratia ſʒ oēʒ grām
pleniſſime eſt cōſecuta. hinc ex ꝑſona ei⁹ dꝛ
Eccle· xxiiij· In me oīs gr̄a vie ꝛ veritatis
ac ſi dicat In me eſt oīs gratia vie. i· h⁹ vi/
te· omni homini. oñi ſtatui· oñi etati ꝯueni
ens. hinc hiero· Ceteris p̄ ꝑtes. marie vero
tota ſe infudit gr̄e plenitudo· qḋ pulcre datᷣ
intelligi geñ. i. vbi dꝛ. Congregentᷣ aque q̄
ſub celo ſunt in locū vnū. ꝛ ſequitᷣ. Congre/
gatōeſq̄ʒ aq̄rū appellauit maria. ac ſi dicat.
Locus in q̄ oēſ grāꝝ aq̄ ꝯgregantᷣ appellabi
tur maria. Undecimū priuigiū ꝯſiſtit in eo
ꝙ eſt oībus virtutibꝰ adornata· q̄s ñ tenui
ter nec mediocriter ſed perfectiſſime poſſide
bat. qḋ autoritatibꝰ ꝛ rōibus poterit cōpro/
bari. Et primo autoritatibꝰ· dꝛ· n· eccl· xxiiij.
ex ꝑſona eius. In me oīs ſpes vite ꝛ vir/
tutis. Uñ ei poſſumus dicere illud Ruth.
Scit oīs ꝑple qui habitat infra portas vr
bis te eſſe mulierē virtutis. Ratiōibꝰ idem
oñditᷣ: q꞉ de⁹ virtutū qui nullū locū inhabi
tat niſi ſit virtutibꝰ reſperſus ad momentū
ei nunq̄ʒ defuit. Qui g̃ hr̄t euʒ in q̄ eſt oīs
virtus· hr̄t vtiq̄ʒ ꝛ p̄ ꝯñs virtutes. hic bern·
Xp̄s aūt marie repleuit mentē q̄ʒ ventrem: ꝛ
cū receſſit ab vtero ab aīo nō receſſit. Cuʒ
ergo tota diuinitas in ea corꝑaliter habita
ret· ꝯñs eſt vt oportuerit eā eſſe oībꝰ virtuti
bus adornatā. Duodecimū priuilegiū ē· ꝙ
in celo ſup̄ oēs eſt exaltata. qḋ apte canit ec
cleſia. Exaltata eſt ſcā dei genitrix ꝛc̄· de hoc

require in alijs ſmonibꝰ ꝛc̄.

LXXI· De eodem ſermo octau⁹.

Intrauit ieſus in qōdam caſtellū lu· x· R
Dicit bern· Qḋ dñs ac ſaluā/
tor nr̄ ſemel ꝛ in vno loco viſibiliter tunc tē
poris dignat⁹ ē opari. hoc etiā nūc vbiq̄ʒ ter
rarū in cordibꝰ electoꝝ opatur inuiſibiliter.
Ecce in euāgelio loq̄nte audiuim⁹ ꝙ in qō/
dā caſtellū intrauit ieſus ꝛ mlr̄ q̄dam mar
tha nōīe excepit eū ꝛc̄. Quid eſt aūt hoc ca/
ſtellū niſi cor hūanū. Sed q꞉ de⁹ manēs in
carne ñ frequentauit domū marthe ꝓpter li
gna ꝛ lapideſ ex q̄bꝰ extitit fabricata: ſʒ ꝓpter
familiā quā diligebat q̄ ibi extitit ꝯgregata
ſcʒ ꝓpter laʒarꝝ ꝛ marthā ꝛ mariā· ſic dꝛ ioh·
xi. Diligebat aūt ieſus marthā ꝛ ſororē ei⁹
mariā ꝛ laʒarꝝ. Sic ꝛ caſtella cordiū nr̄oꝝuʒ
nō viſitat dñs nec freq̄ntat niſi eadeʒ famlia
ſpūaliter intellecta in nobis fuerit ꝯgrega/
ta. hinc bern· Intrat domū nr̄ām ſaluator ꝛ
freq̄nter viſitat eā quā laʒar⁹ penitēs primo
mūdat· martha fideli diſpēſatōe ornat· ma/
ria replet interne dedita ꝯtēplationi· ita vtq̄ʒ
vt laʒar⁹ hūilitᷣ ſentiat de ſeipſo. martha mi
ſericorditer de ꝓxio· maria ſublimiter de deo
Hēt igitᷣ laʒar⁹ formā penitētie ſignās inci
pientē. martha formā bñ diſpēſātis ſignās
ꝑficientē· maria vero formaʒ ꝯtēplantis: ſi/
gnans ꝑfectōem attingentē. Qui g̃ domuʒ
in corde ſuo deo preparare deſiderat quā dñs
virtutū viſitet freq̄nter ꝛ inhabitet libenter
iſtaꝝ triū ꝑſonaꝝ laʒari vtq̄ʒ marthe ꝛ ma/
rie in ſe officia transfiguret. Inq̄cūq̄ʒ. n. do/
mo materiali vt in clauſtro: ſiue ſpūaliter in
corde hec tria officia bñ ordinata fuerint· il/
lam de⁹ viſitat libenter ꝛ inhabitat freq̄nter
dicit· n· bern· de vtraq̄ʒ domo. Conſiderem⁹
frēs queādmodū in hac nr̄a domo tria hec
diſtribuerit ordinatio caritatis· laʒaro peni
tentiā· marthe āminiſtratōem· marie ꝯtem/
platōem· hēt hec ſil' q̄cūq̄ʒ ꝑfecta eſt anima
magis tñ videntᷣ hec ſingla ad ſinglos perti
nere: vt alij recogitēt ānos ſuos in amaritu
dine aīe ſue tanq̄ʒ vulnerati dormiētes cū la
ʒaro i ſepulcris· alij dediti ſūt ſcē āmiſtrati
oni· alij v̄o vacēt ſcē ꝯtēplatōi. Et q꞉ oīus

clauſtralis in his tribꝫ ſtatibꝫ eſt incluſus:
ideo hos ſtatꝰ tranſcurrētes de ſingulis aliqd
diſſeramꝰ. Qz aūt oēs clauſtrales in his tri
bus ſtatibꝫ ſint incluſi: ꝑte inſinuat bern.
ſic di. Quibꝫ nulla credita ē diſpenſatio ad
miniſtratio nulla ē cōmiſſa. his omīo ſedendū
eſt aut ſecꝰ pedes dn̄i cū maria: aut cū laza
ro intra ſepta ſepulcri. quā ſniam iteꝝ repli
cat licet ſub alijs verbis ita di. Iteꝝ dico ne
quis de ignorātia ſe excuſet. oportet te frater
ad quē fabricāda ſeu erigenda inter vndas
noe arca nil ſpectat: aut viꝝ eſſe deſideriorū
vt daniel erat: aut cū beato iob virū dolorū
⁊ ſcientē infirmitatē. L. Habet autem
hos tres ſtatꝰ ſimul q̄cunqꝫ ꝑfecta eſt aīa.
Ad quā ꝑfectōem quicūqꝫ venire deſiderat
primo ſtatū lazari trāſeat: qui in vera conſi
ſtit pn̄ia. q̄ peracta marthe officium fideliter
faciat: vt tandē in his duobꝫ fidelꝭ inuentꝰ
ꝯtēplationē trāſeat. qui ḡ vltimū hr̄e deſide
rat. i. ꝯtemplatōez. primuz. ſ. pn̄iam lazari
nō refutet. Primꝰ ḡ ſtatꝰ eſt nouicioꝝ ſiue
incipientium. ne aūt de nouicijs dubitātes
hos ſolū reputemꝰ nouicios: qui primū an
nū nōdū in ordine ꝯpleuerūt. iō bern. deſcri
bit eos nobis ⁊ notificat ita di. Si. lx. ānis
in ordine ſtetiſti ⁊ nō ꝓfeciſti: nouiciū te re
puto. Sūt aūt tria ſigna in quibꝫ cognoſci
mus nos nō ꝓfeciſſe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nouicios ad
huc eſſe. ſ. ſi nōdum ſuꝑ peccatis acceꝑimꝰ
ꝯſolationē: ſi nōdū inchoauimus nouā deuo
tionē: ſi remiſſimꝰ feruorē ⁊ affectōem. de i.
di. bern. Cū diu ſuꝑ nr̄is peccatis in ſeclo cō
miſſis remiſſionē nō accipimꝰ; in primo cō
uerſionis gradu ſtamus. de. ij. idem iterum
dicit. Suadeo vobis amicis meis reflecte
re pedē a moleſta ⁊ anxia recordatōe viarū
vrāꝝ ⁊ euadere ꝑ itinera planiora noue de
uotionis ⁊ ſerenioris mēorie bn̄ficioꝝ dei
vt qui ī nobis ꝯfundimur in ipiꝰ intuitu re
ſpiremꝰ. de. iij. dicit apoc. ij. Habeo aduer
ſum te pauca: qꝛ caritatē tuā primā reliq̄ſti
Qui ḡ hec tria ſigna ī ſe inuenerit adhuc ſe
nouiciū reputet. Quid aūt talibꝫ ſit facien
dum in ꝑdicto vbo apoc. docemur cū ibidē
ſubiūgit. Memor eſto vn̄ excideris et age
pn̄iam ⁊ prima opa fac. qd̄ eſt dicere. Qui
ex ꝑdictis tribꝫ ſignis nouiciū adhuc ſe re
putet. Quantūcunqꝫ diu in ordine ſteterit
agat pn̄iaz ⁊ prima opa faciat. i. q̄ facere de
buit cū nouici⁹ cellā intrauit. qd̄ ſi non fe
cerimus accipimꝰ qd̄ ſequit. Si in autē. ve
nio tibi cito ⁊ mouebo candelabrū tuū de lo
co ſuo niſi pn̄iam egeris. Quicūqꝫ ergo ex
ꝑdictis nouiciū ſe reputet: feſtinus ad peni
tentiā ꝓperet: quā qui ꝑagere deſiderat: for
mā in ſe lazari tranſfiguret. quā formaz no
bis bern. diſtribuit di. Lazarus ſignās peni
tentē debet eſſe incluſus. ornatus ⁊ ligatus.
Sic enī lazarus iacuit in ſepulcro. ꝑ q̄ tria
vera ⁊ ſufficiens pn̄ia eſt agēda. M
Cupiens ḡ verus penitens inueniri. ꝑrimo
ingrediat̄ ſeipm̄ tanq̄ꝫ in ſepulcruz ⁊ intra
ſemetipm̄ claudat. ibiqꝫ ab oībꝫ occupatio
nibꝫ exterioribꝫ ſtatuat ſe añ ſe iudicium in
corde ſuo faciens. ibiqꝫ recogitet ānos ſuos
in amaritudīe aīe ſue di. ſibi illd̄ ione. i. Qd̄
eſt opus tuū q̄ terra tua vel ex q̄ ꝑplo es tu:
Qd̄ ⁊ bern. facere nos hortat̄ di. Aſcendat
homo tribunal mētis ſue vt audiat cauſam
ꝑterite vite ſue. ſedeat rō iudicans. ſtet accu
ſatrix ꝯſcīa. teſtis ſit mēoria. timor carnifex:
vt nihil peniꝰ dimittat̄ impunitū. Hec fa
cere monemur Eſa. xxvi. Popule meus in
tra cubicula tua ⁊ claude ſuper te oſtia tua:
qꝛ q̄nto ſecretius ingredimur ⁊ ſilētius in
cludimur: tanto abominatiōes pctōꝝ nrōꝝ
clarius cognoſcemus. Sic ḡ dicit̄ Ezech. i.
Abominatōes tue in medio tui: ⁊ iteꝝ. In
greſſus vidi: ⁊ ecce ſimilitudo omniū repti
liū ⁊ abominatio aīalium ⁊ vniuerſa ydola
depicta in pariete in circūitu ꝑ totū. Quis
enī ad manū nō habeat q̄ntūcunqꝫ innocēs
iniquitatē ⁊ peccata: ſi tn̄ inuenta ſine diſſi
mulatiōe eſtimet in numero. pondere ⁊ mē
ſura. Qz ſi adiectū ſit quē in his offēderit niſi
ſit durior adamāte ſcindit̄ ad pn̄iam. cogi
tans ꝙ tā mltis ⁊ grauibꝫ tā piū offenderit
bn̄factorē. Scdō dꝫ eſſe ligatus cuz lazaro
interius ⁊ exterius funibꝫ diſcipline ⁊ obe
dientie: ne tanq̄ꝫ canis reuerſus ad vomitū
⁊ ſus lotꝰ in volutabro luti: ne exhibeat mē
bra ſua arma iniquitati ad peccandū: conti
nēs ſe tam in ſenſibꝫ exterioribꝫ q̄ꝫ in oībus
mēbris corporis. ne aliqd̄ facere ꝑſumat qd̄
iteꝝ penitere opteat ⁊ lugere. hec. n. ē vera pn̄ia

vt ſic cōmiſſa defleamꝰ ne iteꝝ deflenda cō
mittamus. Nec ſufficit ſolum exterioribus
nos ligari: ſed interiores ſenſus ⁊ motus il
licitos ꝑ omnia refrenare. ne ꝑ imaginatio
nes de prius cōmiſſis delectatiōes iteꝝ hau
riamus. De hac ligatura dr̄ Eccle. Uincu
lū illiꝰ eſt ligatura ſalutaris. qꝛ ſic. ꝓuer. vi.
dicit̄. Nō apoſtata eſt vir inutilꝭ. nō ſolū aūt
inutilis ad opandū bonū: ſed etiaꝫ inutilꝭ qꝛ
malū augmētat. Tertio nouiciꝰ incluſus et
ligatus dꝫ eſſe ornatꝰ cū lazaro grauedine
culpabilis ꝯſcie: nunq̄ꝫ ꝓmittēs ſibi remiſ
ſionē criminū vana ſpe ſibi blandiēs. donec
dn̄s miſertus ſui dicat ei in ſpū. lazare veni
foras infundēs ei remiſſiōez oīm pctōꝝ. vn̄
Eccl. v. De ꝓpiciatu pctōꝝ noli eſſe ſine me
tu: ⁊ ne dicas miſeratio dei magna ē. multi
tudinis pctōꝝ meoꝝ miſerebitur. N
Scdūs ſtatus ē officialiū ſiue ꝓficientiū de
ſignatus ꝑ ſtatū marthe: ⁊ prꝫ ordo. Nemo
enī digne gerit curā alioꝝ q̄ prius non geſſit
curā ſui. hinc bern. A te tua ꝯſideratio inchō
et: ne fruſtra extēdaris in alia te neglecto. ſi
ſapiēs es deeſt tibi ad ſapientiā ſi tibi ñ fue
ris ſapiēs. Sapiens. n. primū ſibi ſapiens
eſt ⁊ bibet de fonte putei ſui primus ipe. In
acquiſitiōe. n. ſalutis nemo tibi germanior
vnico matris tue. Audiāt ḡ officiales mar
the officiū exequētes. q̄ cautela oporteat eos
officiū exequi: ſi dei grām ⁊ regnū celoꝝ cu
piunt ꝓmereri. Sūt aūt in omni diſpēſatio
ne meritoria duo nccīa: vtvīqꝫ diſpēſator ſit
fidelis ⁊ prudēs. hec enī duo req̄rit dn̄s lu.
xvi. cū di. Quis putas eſt fidelis diſpēſator
⁊ prudēs quē ꝯſtituit dn̄s ſuꝑ familiā ſuā:
Hec aūt fidelitas dꝫ tripliciter exerceri: ſcꝫ
ad deū ad ꝓximū ⁊ ad ſeipm̄. Primo dico
debet eē fidelis deo: vt in omni diſpenſatiōe
officij ſui per purā intentionē q̄rat glām dei
qd̄ facere monemꝰ. ij. paral. xix. Uidete quid
faciatis ⁊ cū diligētia cuncta facite. ⁊ hoc eſt
qd̄ di. lu. x. Martha mar. ſol. es. vſqꝫ vnū ē
neceſſariū. ac ſi dicat. Licet ſolicita ſis ⁊ cir
ca plurima occuperis: neceſſariū tn̄ eſt vt hec
oīa in vnū. ſ. deū ordinent̄: vt licet in ſe ſint
diuerſa: in vnum tn̄ per intentionē redacta
vni deo omnia tribuant̄. bern. Omnis crea
tura ⁊ maxīe rōnalis dꝫ ſuū principiū imi
tari: ⁊ qꝛ deus vnꝰ eſt di. moyſe Audi iſrael
deus tuꝰ vnꝰ eſt. debemus ⁊ nos quiqꝫ eſſe
vnus ſibi per imitatōem virtutis ⁊ vnū cū
ꝓximis ꝑ vinculū dilectōis. Scdō diſpēſa
tor debet eſſe fidelis ꝓximo: vt oīa que ei rōe
officij debent̄ fideliter exhibeat: cauēs in oī
bus in quibꝫ poterit eoꝝ murmurationem
Siue ḡ ſint debita victualiū: ſiue debita ſpi
ritualiū ſiue ⁊ debita mercenarioꝝ pleniſſi
me ſubito miniſtrent: vt valeat ei dici illud
dañ. Fideli diſpenſatori. Gre. Nullaz cām
ſuſpitionis reꝑire poterāt ei eo ꝙ fidelꝭ eſſet
⁊ omnis culpa ⁊ ſuſpitio ñ inueniret̄ in eo.
Tertio ſit fidelis ſibiipi. Tante. n. caritatis
circa nos eſt deꝰ nr̄: vt nec ſibi nec ꝓximo no
ſtro aliqd̄ velit ſuiciū qd̄ cū noſtro damno
oporteat exhiberi: nequaq̄ꝫ ḡ vult noſtra ſer
uicia q̄ cū noſtro dāno ⁊ periculo exhibent̄.
hinc eccl. xix. dicit̄. Cōfirma verbū. i. ſis qd̄
vocaris ⁊ fideliter age ⁊ in omni tp̄e inueni
es qd̄ neceſſariū eſt. Hec ḡ fidelitas vtraqꝫ
in hoc ꝯſiſtit ſi in omni diſpenſatiōe noſtra
purā ⁊ illeſam ꝯſciam ſeruamus. ita vt de oī
bus rebꝫ nihil nr̄is vtilitatibꝫ arrabamus
de q̄ Bern. Reuera fidelis es famulus: ſi de
omnibꝫ bonis dn̄i tui nil tuis manibꝫ adhe
rere ꝯtingat. Qui ḡ his tribꝫ modis vt di
ctū eſt fidelis repertꝰ fuerit. reuera magnꝰ
vocabit̄ in regno dei. merito etiā ei dicetur.
Euge ſerue bone ⁊ fidelis ⁊c̄. de tali. n. diſpē
ſatore dicit̄ Neemie. ix. Inueniſti cor eiꝰ fi
dele corā te. ⁊ ſequit̄. ⁊ percuſſiſti cū eo fedꝰ
vt dares ei terrā chananei. ethei. euei ⁊c̄. de
hoc diſpenſatore dr̄ ꝓuer. xxviij. Uir fidelis
multū laudabit̄. Eſt. n. dignꝰ oīni laude qꝛ
inueniunt̄ pauciſſimi ſic fideles. hic ꝓuer.
ij. dicit̄. Multi miſericordes vocant̄. virum
aūt fidelē quis inueniet: q̄ſi dicat nēo. hinc
Lu. xij. Quis putas eſt fidelis ſeruus ⁊ diſpē
ſator. Quis. n. eſt ſignū raritatis ⁊ paucita
tis. Talis enim ſtatus eſt altiſſimus: ⁊ q̄n
to altior tanto rarior: ⁊ quanto rarior tanto
merces copioſior. Talibus enim dicit̄ Ma
thei. xxv. Euge ſerue bone ⁊ fidelis ⁊c̄. vſqꝫ
ſupra multa te conſtituam. Alijs enim ſim
pliciter bonis dat̄ merces multa nimis. fide
les autē diſpenſatores: ſic hic ꝑfecti ſūt ſic ⁊
hi ꝑficiūt̄ hoīꝭ dn̄i. dn̄o hoc ꝓmittēte cū di.

ſup̄ multa te ↄſtituā. Sed heu tales pauci inueniuntur: ⁊ hoc eſt qđ ↄqͥrit̄ dn̄s Eſai. i. Om̄es diligūt munera ſequūtur retributi/ ones ⁊ ideo nō ſolū priuant̄ merito magno fideliū diſpenſatoꝝ ſed etiaꝫ regno celoꝛum dn̄o expreſſe hoc dicēte lu. xvi. Si in alieno fideles nō fuiſtis quod veſtrum eſt quis da bit vobis. nihil de terra nīm eſt niſi q̄ntū ſo li neceſſitati ſufficit. Regnū aūt celoꝝ nīm eſt. dn̄o dicente Math. xv. Venite bn̄dicti ⁊c. Si ergo fideles nō ſumus in alieno. tol letur a nobis qđ noſtrū eſſe debuerat regnū dei. ¶ Scđo bon⁹ diſpenſatoꝛ nō ſo/ lū debet eſſe fidelis ſed ⁊ prudens. Eſt autem prudentia virtus ꝑ quā diuina preferimus ꝫ terrenis: ꝑ quā vt ait ſeneca dignitatē rebuſ nō ex opinione ſed ex eaꝝ natura ↄſtituim⁹ vt qđ in diſpenſatiōe fidelitas nō poſſit: ſci amus ꝑ prudentiā diſpenſare. hec aūt pru/ dentia in trib⁹ ↄſiſtit. Primo vt bonū malo melius bono. optimū melioꝛi in om̄i diſpen ſatione ſua preeligat. hoc em̄ faciens prefert eternitatē tꝑi. celū terre. ſpūalia corꝑalibus deū reb⁹. cōmutans oīa traſitoꝛia in eterna Scđm in q̄ ↄſiſtit prudentia: hoc eſt vt ſi p̄ latus eſt ſciat lucrari aīas. Huic enī lucro nullū opus nulla diſpenſatio prefert̄ in hoc mūdo ſed om̄ia q̄ pn̄t fieri antecellit. Lucrū em̄ qđ in animab⁹ acquirit̄ eſt infinitū. eo ꝙ ipa anima ſit bonū qđdā infinitū. iuxta il lud ꝓuer. Infinitus theſaurus eſt hominis Quā prudentiā ſanct⁹ benedictus prudenſ diſpenſatoꝛ nos docet in regula. monēs aīi omnia ne diſſimulans aut ꝑuipendens ſa/ lutem aīaꝝ ⁊ in doctrina ſua imitans apl̄m qui di. Argue obſecra. i. miſcens tꝑibus tꝑa ⁊ terroꝛib⁹ blandimēta. Tertio vt cū om̄ia reſeruantur in futurū incerta: ⁊ neſciat homo vtrū amoꝛe dignus ſit an odio. ſicut dicitur Eccle. ix. om̄ia opa ſua in hūilitate ſepeliat dicens. Seruus inutilis ego ſuꝫ. qđ debui nō feci. nihil om̄o hoī ſibi tribuens. quā pru dentiā docet nos veritas Lu. xvij. Cū feceri tis oīa q̄ vobis p̄cepta ſunt dicite ſui inuti/ les ſumus. ¶ Tertius ſtatus eſt clau ſtraliū ſiue ↄtemplantiū in pſona magdale ne p̄figuratus. Ad quē ſtatū cōtemplatiōis q̄druplici exercitio ꝑuenit̄. ſ. ocio. ſilētio. au

dītu ⁊ deſiderio: q̄ legimus de maria. Naꝫ de eius ocio ⁊ auditu dicit̄ Lu. x. vt ſup̄. Ma ria aūt ſedebat ſecus pedes dn̄i ⁊ audiebat verbū illius. De tertio. ſ. ſilentio di. Bern. Vide ꝓ quantus magdalene q̄ in om̄i cau/ ſa deū habet aduocatū. indignat̄ ſiquidem phariſeus. ↄqueritur ſoꝛoꝛ. murmurant di/ ſcipuli ⁊ vbiq3 maria tacet ⁊ ꝓ ea loquitur xp̄s. Quartū aūt ſcꝫ deſideriū innuit̄ Io. xi. vbi ieſu veniēti in caſtellū dicit̄ occurriſſe Sic em̄ dicit̄. Maria cū veniſſet vbi erat ie ſus videns eū cecidit ad pedes ei⁹ ⁊ dixit ei Dn̄e ſi hic fuiſſes frater me⁹ nō fuiſſꝫ moꝛ tuus. ꝑ quē occurſum ei⁹ deſideriū intelligi mus cōpetenter. Sic deuoti clauſtrales cu pientes rach. elis āplexib⁹ ⁊ fungi officio mag dalene ꝑ qđ ad nobilē ſtatū valeant ꝑueni/ re ↄtēplatōis. p̄dictis q̄ttuoꝛ ſe habilitēt: vt diſcant deo vacare. tacere. audire ⁊ deſidera re. Tūc em̄ deo veraciter vacam⁹ cū coꝛde no ſtro omni tꝑe: etiā q̄cunq3 ſtrepitu vel labo/ re imminēte deo ↄtinue adheremus. qđ fa/ cere monemur deutero. cū de. Caue diligen ter ne obliuiſcaris dn̄i dei tui Tho. iiij. Om̄i bus dieb⁹ vite tue in mēte habeto deū. Tūc em̄ deo veraciter vacam⁹: ſi coꝛ noſtrū in de um affigimus ⁊ nulla occaſione illud ab eo retrahim⁹ aliq̄n. Scđm habilitās nos ad ↄtemplationē eſt taciturnitas ⁊ ſilentiū: vt ſiue a ſupioꝛib⁹ corripiamur: ſiue ab eq̄lib⁹ ↄtēnamur: ſiue ab inferioꝛib⁹ ſubſānamur ſemꝑ clipeū patiētie p̄ferētes: ſilentium coꝛ dis ⁊ oꝛis teneam⁹: vt teſte ↄſcia poſſimus dicere cū iob. Nōne ſilui. nōne diſſimulaui nōne quieui: ⁊ venit ſuꝑ me īdignatio. Ter tio cū maria audiam⁹ verbū dei ⁊ oīa q̄ au/ dimus ꝓ virib⁹ exeq̄mur di. cū p̄s. Audiaꝫ quid loquat̄ ⁊c. ex quoꝝ verboꝝ virtute ali/ q̄n liq̄ſcentes ⁊ a nobis penit⁹ recedētes flu imus in deū. iuxta illud. Aīa mea liq̄facta ē ⁊c. ⁊ taliter liq̄ſcere ē deo occurrere. Quar/ to ſicut maria cū vehemēti deſiderio dn̄o oc curramus. delicata eſt enī diuina cōſolatio vt nulli ſe tribuat niſi cū vehementi deſide/ rio affectet̄. hinc bern. Opoꝛtet vt ardoꝛ deſi derij p̄ueniat oēm aīam ad quā ip̄e eſt ven/ turus: qui oēm ↄſumet rubiginē vicioꝝ: et ſic locū preꝑet dn̄o. ⁊ tunc ſcit aīa. q̄m iuxta

eſt dn̄s cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam: ⁊ dicit cū ꝓpheta. de excelſo miſit ignē in oſ/ ſibus meis. Tali anſe ita ſuſpiranti freq̄n/ ter imo ſine intermiſſione oꝛanti ⁊ affligēti ſe pre deſiderio occurrit ieſus xp̄s

LXXII. De eodem ſermo ix.

Go in altiſſimiſ

habito Eccle. xxiiij. Dicit Bern. Maria omnibus ſe exoꝛabilē oī/ bus clementiſſimā p̄bet. oīm deniq3 neceſſi tates ampliſſimo quodaꝫ miſeretur affectu q̄ppe q̄ in om̄i genere bonoꝛuꝫ in altiſſimis habitat in quibus poteſt ⁊ habꝫ oīa que ſūt bona. Vt aūt videamuſ in quib⁹ altiſſimis habitat ꝟgo ſacra ¶ . Sciēdū ꝙ ſūt. vij. genera bonoꝝ in q̄ꝝ altiſſimiſ hītabat Fuit enī puriſſima generoſiſſima ī meritis ditiſſi ma. in patiendo ꝓfundiſſima. in ↄſolatiōe a bundantiſſima. virtuoſiſſima in ↄtemplati/ one altiſſima: ⁊ hec oīa habuit in altiſſimis. Primo dico habuit altiſſimū gradū puri/ tatis. Cū em̄ in omnib⁹ hominibus plus ⁊ ⁊ minus puritas habeat̄. illa ſup̄ma eſt ⁊ al tiſſima vbi nulla vnq̄3 aſperſio q̄ntūcunq3 minimi pulueris ē cōtracta q̄3 beata virgo habuit q̄ ī vtero fuit mūdata: ⁊ vſq3 in finē vite in ſup̄mo ꝑfectionis mūdiſſime conſer uata. Et iō ſoli ↄꝑatur in q̄ nunq̄3 vlla ma cula fuit viſa. hinc Aug⁹. Ea puritate nite/ bat virgo: qua ſub deo maioꝛ nequit intelli gi. que longe angeloꝝ tranſit puritatē. Naꝫ deus qui vt ait iob iiij. in angelis ſuis repe rit prauitatē. in ea nil inueniens prauitatis de ea di. i Cañ. Tota pulcra es. Bern. Ma ria in puritate tranſcendit anglo3 ⁊ celeſteꝫ oēm ſuꝑgredit̄ creaturā. Q̄ nō ſolū ꝓbatur autoꝛitate ſed ⁊ rōis virtute. Quāto em̄ q̄li bet creatura ↄiunctioꝛē deo: tanto etiā opoꝛ/ tet eſſe puriorē. ſed ip̄a ſuꝑ om̄es creaturas fuit deo ↄiunctioꝛ: ergo ⁊ purioꝛ. Scđo ſte/ tit ī altiſſimo grāꝝ. quicquid em̄ altiſſimū ē in gratijs hoc totū habuit virgo ſancta. altiſ ſimū aūt in gratia eſt oēm habere grām: nō pluraliter nec diminutē. ſed ita ſublimit̄ vt eo modo nulla pura creatura eēt gratiā ↄſe/ cuta. Vn̄ de hoc altiſſimo ipſa gloꝛiat̄ eccl. di. In me oīs gratia vite et vie. ac ſi dicat.

Oīs gratia mihi et omnib⁹ hoīb⁹ ad p̄ſētē vitā ꝑiter ⁊ futurā nēcia. a deo m̄ miſericoꝛ/ diter eſt infuſa. Vt g̃ breuiter q̄ dicta ſūt re plicentur. altiſſimū in gratijs eſt om̄ꝫ grām hr̄e. nō tā ſibi ſoli ſed omni hoī inuocāti eaꝫ ⁊ hoc totū in altiſſimo. q̄ vnq̄3 pura creat̄a ē grāꝫ ↄſecuta. In hoc g̃ altiſſimo tria con/ fluūt. ſ. om̄ꝫ omni. ſumū. Omnē. ſ. hr̄e grāꝫ omni indigēti ⁊ req̄rēti. ⁊ hoc totū inſinua/ tur Ecci. xv. Videte q̄m non ſoluꝫ mihi la/ boꝛaui ſed oīb⁹ exq̄rentib⁹ veritatē. ℞ Tercio ſtetit in altiſſimo meritoꝝ eo ꝙ tam multa tā magna. tā ſublima merita nēo vn q̄3 ↄpoꝛtauit. Primo dico ꝙ nēo tā multa merita acq̄ſiuit q̄ ip̄a ↄtinue merebat̄. ita vt momentū tꝑis ei nunq̄3 ſine merito ꝑtran/ ſiret. Nam ⁊ ſi ocio aliq̄n vacaſſet. hoc ip̄m adhuc tam virtuoſe. tam ex rōnabili cauſa facit: vt ei nō inmerito ad ſup̄mū meritum cōputaret̄ Scđo nemo tam magna merita cōpoꝛtauit. eo ꝙ ip̄a ſua opa immediate in ip̄m deū quem in vtero poꝛtauit lactauit in gremio fouebat. exercebat. Nam ſi verū eſt. imo q̄ verū eſt. ꝙ ſi quis ꝓphetam recipiat. mercedem ꝓphete accipiet: ⁊ qui recipit iu/ ſtum. iuſti mercedē accipit. q̄3 magnā merce dem accepit q̄ deū nō in hoſpiciū dom⁹: ſed in hoſpicium coꝛpoꝛis ⁊ coꝛdis recepit. Et ſi mercedem accepit qui dat pauꝑi indumen tum. quid accipit q̄ dat deo carnis indumē tum. Et ſi mercedē accipit qui dat pauperi ꝓpter deū alimentuꝫ. quid accipit q̄ dat ipſi deo de liquoꝛe coꝛdis. i. de vberib⁹ nutrimē/ tum. Tertio ei⁹ merita nō ſolū erant multa nec ſolū magna ſed etiaꝫ ſublima. q̄ ſimul ⁊ actiuā ⁊ ↄtemplatiuā vitā ſublimiter exer cebat qđ nulli vnq̄3 eſt ↄceſſum. Alijs enim vita actiua. alijs vero contēplatiua eſt data alijs aūt qđ adhuc plus eſt vtraq3 vita eſt data. ſed alternis vicib⁹. vt aplīs. qui nunc ↄtemplationib⁹: nūc vero actionib⁹ intēde/ bant. ſed beate virgini ſimul ⁊ ſemel vtraq3 eſt donatū. vt vicꝫ infans foꝛis ab ea alerct̄ ⁊ intus deitas ↄtēplaret̄. vn̄ ip̄a ſublimib⁹ ſuis meritis feliciter gloꝛiat̄ Eccle. di. Ego feci vt oꝛiretur lumē indeficiens ⁊ q̄ſi nebu lam contexi totā terrā. ⁊ hoc eſt lumē quod de ſe di. Iob. viij. Ego ſum lux mūdi quod

lucet in terra ⁊ i celo electis dei ⁊ dilectis: et
per qđ lumē gratia ſup vniuerſaȝ terrā ſpar
gitur ſicut ſup terram nebula ſe diffundit.
Quarto beata virgo fuit in patiendo ꝓfun-
diſſima. Doloroſius eī ⁊ profundius ipſa
paſſionibus filij ſup oēs viatores qui vnq̄ȝ
paſſi ſunt patiebat̄. Alij enim in corpe pati-
ebant̄ qui tn̄ paſſionē ſuis viribꝰ cōmenſu-
ratam ſolū pertulerūt quibꝰ ſi quid fuit ſu-
peradditū in patiēdo ſuccubuerūt moriēdo
q2 nō potuerūt plus pati q̄ȝ potuerūt. Ipſa
vero patiebat̄ in aīa q̄ eſt immortal̄ in quā
q̄ntūcunq̄ȝ doloris acerbitas cumulabatur
nō tn̄ ſuccūbere potuit neq̄ȝ mori. vn̄ bern.
Tuā pertrāſiuit aīaȝ vis doloris: vt te plꝰ
q̄ȝ martirē predicemꝰ. in q̄ ſenſum paſſiōis
excelſerat affectus cōpaſſionis. S Hec
aūt vis doloris immenſi ex triplici cauſa in
aīa virginis cumulabat̄ ſ. ex materna de-
mentia. patiētis filij innocētia ⁊ crucifigen
tiū crudeli vehementia. Primo dico dolor
paſſionis fuit immēſus ex materna demen
tia. Si n. omnis mr̄ diligit natū ex cuiꝰ vi
ſceribus na
... lectione cōpatit̄ quicquid doloris accidit na
to ſuo. quō non illa mater q̄ plena pietatis
erat cuiꝰ viſcera ñ ñ dulcedinē ſdolebāt ſup
oēm modū ꝯdolebat: Scđo dolor eiꝰ mul
tus erat nimis ex filij patientis innocentia:
quē ſciebat nō ſolū nullū vnq̄ȝ commiſiſſe
peccatū: ſed ſuis crucifixoribꝰ bona mīta ob
tuliſſe. Pena. n. q̄ ex culpa iuſligit̄ patientiꝰ
ſuſtinet̄ Tertio vis doloris eiꝰ cumulabat̄
ex crucifigentiū crudeli vehementia. ſciebat
aūt beata virgo q̄ eoꝝ crudelitas ſuo tēpore
crudelē valde a deo vindictā exciperet. vt ſi-
cut paſſio filij multis extitit in eternā ſalua
tionē: ſic multis fieret in ruinā ⁊ eternā dā-
nationē. ſicut audiebat in ſymeonit̄ ꝓphetia
di. Poſitus eſt in ruinā ⁊ in reſurrectioneȝ
multoꝝ ⁊ in ſignū cui ꝯtradicet̄. Quito ſte
tit in altiſſimo ꝯſolatiōis: vt q̄ tam ꝓfunde
ſup oēs hoīes debuit turbari. merito etiā ſu
per oēs debuit ꝯſolari. T Hoc aūt al-
tiſſimū conſiſtit in tribꝰ ſ. in ꝯſolatiōis no-
bilitate. cōtinuitate ⁊ generalitate. Primo
dico hec ſupmitas ꝯſolatiōis cōſtabat ex cō
ſolationis nobilitate. Multis enim modis
⁊ multipliciter fiūt cōſolatiōes. Alij eñ cō-
ſolantur ex peccatoꝝ remiſſione. alij ex aliq-
rum bñficioꝝ collatione. alij ex q̄licūq̄ȝ dul
ci affectione. alij ex ſpūſſanct̄ inebriatione.
ipa beata virgo ex diuine ſpeculatiōis cōſo-
labatur illuſtratione ⁊ ex diuine eſſentie (ſi
pbas eſt dicere) viſiōe. Quicquid enim in
ter legiſlatores vnq̄ȝ alicui accidit. hoc aplīs
us ⁊ nobilius ꝯtingebat virgini glōſe. Si
ergo moyſes ⁊ paulus ad hoc arcbanū pro-
mouente gr̄a trahebant̄. cur hoc noſtre virgi
ni non amplius eueniret. Scđo hoc altiſſi-
mū habuit ex tpis cōtinuitate. Sic. n. aſſe-
runt precones eiꝰ. q̄ ſemper ⁊ q̄ſi continue
fuit in exceſſu. vt qđ alij i raptu ⁊ q̄ſi ad mo
mentū habuerūt. ipa cōtinue fruebat̄. Ter
tiū fuit ex generalitate. quippe ⁊ intus et ex-
tra in ſenſibꝰ ⁊ affectibꝰ in corpe ⁊ aīa con
ſolabat̄. Nam foras in aſpectu filij. intꝰ in
aſpectu deitatis. foras in hoīe filij. intꝰ in deo
dulcibꝰ cōſolationibꝰ fouebat̄. An nō meri
to conſolabat̄ foras quotiens illā glorioſaȝ
teſtam (hūanitatem dico filij ſui in q̄ pleni-
tudo diuinitatis habitabat) reſpiciebat con
trectabat lactabat ⁊c̄. Si eñ alie mrēs q̄ in
peccatis ꝯcipiūt. in dolore pariūt ⁊ i multis
laboribꝰ ⁊ immūdicijs nutriūt ⁊ peccatores
fiunt. adhuc delectant̄ ⁊ ꝯſolant̄ in eoꝝ in-
tuitu. quō non merito talis mater talem fi-
lium quē ex ſpiritu ſancto cōcepit. ſine dolo-
re parturijt. ſine grauedine geſtauit: etiā in
omni mūdicia ⁊ ſanctitate aluit ⁊ nutriuit
conſolabat̄. ſicq̄ȝ factū eſt vt foras per ſuum
hoīem exteriorē in hoīe filij paſceret̄: ⁊ nihil
ominus in ſuo interiori in filij ſui interiori
hoc eſt in diuinitate dulciter paſceret̄: vt ſie
ret ei qđ iohan. x. dicit̄. vt egrediens ⁊ ingre
diens paſcua inueniret. U Sexto ſte-
tit in altiſſimo virtutū. Hoc aūt iteꝝ tripli-
citer ꝯtingebat. ſcȝ in altitudine. in latitudi-
ne ⁊ in pulcritudine. Primo dico ſtetit i al-
titudine virtutū. q2 non poſſedit eas medio
criter nec tenuiter nec diminute ſed in ſupre
mo vigore: ⁊ ſicut virtus nobiliſſime pote-
rit poſſideri: ſic virtutē habuit virgo ſancta
Scđo poſſedit virtutes in latitudine hoc ē
ſm omnē ambitū virtutū. verbi gratia hu-
militas hec virtus aliq̄ñ habet̄ in corde. ali-
q̄ñ tm̄ in ore. aliq̄ñ in ope. aliq̄ñ aūt diſſen
dit ſe ad omnia iſta tria. Sic beata virgo ſm
latitudinē virtutes oēs habuit. exercēs eas
in oībꝰ in quibꝰ virtutes poterant exerceri.
Et hoc ē de q̄ gloriat̄ virgo ſancta. eccl. xxiiij
Ego q̄ſi terebinthus extendi ramos meos.
illa. n. arbor p̄ceteris arboribꝰ diffundit ra-
mos ſuos. Tercio ſtetit in altiſſimo virtu-
tū ſm pulcritudinē. Nā in alijſ hoībꝰ habitꝰ
virtutū cōquirit̄ ex impugnatiōe vicioꝝ. Ue-
rus eñ vt dr̄ tenet mediū vicioꝝ. ipa virtu-
tes habuit ſine admixtiōe cōtrarij. q2 caruit
fomite peccati vn̄ vicia radicaliter oriuntur
⁊ ideo virtutes puriſſime habuit ſine impul
ſu vicioꝝ. hinc eſt etiā q̄ ipa virgo virtutes
ſuas delectabiliter exercebat. Sic eñ dicit
phūs virtus h3 ſe ad modū nature. vn̄ ſicut
ignis naturaliter inclinat̄ ad actū calefacien
di. Sic hō virtuoſus ad agere virtuoſe. vir
tutes eñ cū acquirūt̄ ⁊ trahunt̄ in habitum
optime cū natura ꝯueniūt ⁊ delectabiliter
ſedēt. in aīa poſſeſſoris. Uirtus eñ vt dicit
bernardus naturalis ē. Septimo glorioſa
virgo nūc ⁊ ineternū ſtat in altiſſimo glori
ficatiōis. Necimerito debent eñ p̄mia meri
tis correſpondere vt q̄ in altiſſimis merito-
rum ſtetit in via. ſtet etiā in altiſſimis p̄mio
rum. Et q2 nulla ligua de hac eius glīa quic
q̄ȝ valet exprimere. ex quadā tñ quaſi circū-
locutiōe de hoc altiſſimo aliquid depigamuſ
X Habuit eniȝ in via tria ſingulariter
mirabilia ⁊ mirabiliter ſingularia. q̄ oñdūt
eā in patria ſingulariter mirabiles ⁊ mira-
biliter ſingulares glorias ſup omēs creatu-
ras poſſidere. Hec tria fuerunt virginea ma
ternitas: diuina filiatio: ſpūalis paſſio. que
mirabilia ita ei ſingulariter euenerūt. vt in
his nec primā ſilem viſa eſt nec hr̄e ſequētē
Et his tribꝰ mirabilibꝰ ſingularibꝰ. mirabi
liter ſingulares ⁊ ſingulariter mirabiles glo.
rie in patria correſpondent Hinc hec. merito
beata virgo p ſolem figuratur. quia ſicut ſol
ſolus orbem illuminat. ſic hec ſola ſolidiori
lumine ⁊ hoīes ⁊ angelos in celeſti patria il
luſtrat ideo vt inacceſſibili luce ꝑlucens ſic
vtroꝝq̄ȝ ſpūum habeat dignitatem vt in cō
paratione virginis nec poſſint nec debeant
apparere. vt ſicut illuceſcente ſole nec luna
lucere nec ſidera appere videntur. ſic maria
ad celum veniente ſydera celeſtium ſpūum
quaſi non ſint nec lucere nec appere viden-
tur. Si ergo glorioſam dñam noſtram vo-
lumus magnifice honorare ipſaȝ ſtudeamꝰ
pro pronitatis noſtro modulo pro viribus
imitari. ſic eñ ipſa hortatur nos di. Tranſi
te ad me omnes qui concupiſcitis me ⁊ a ge
nerationibꝰ meis implemi. ac ſi dicat Qui
mihi placere cupiunt ad me tranſeant id eſt
imitentur me ⁊ a generationibus meis id ē
bonis meis hic enumeratis implemini. qđ
ſi facere decreuerimꝰ ſtudeamus vitam no
ſtram predictis ſeptem bonis adornare non
vt eadem intanta altitudine quod nobis ē
impoſſibile conſequamur. ſed vt fimbriam
eorundē id eſt infima eorum adipiſcamur.
vt ſaltim infimum puritatis gratie merito-
rum paſſionum conſolationum virtutuȝ ⁊
tandem glorie habeamus quod et cetera

LXXIIII

De ſancto bernado.

Quaſi ſtella ma

tutina i medio nebule ⁊ q̄ſi lūa
plena in diebus ſuis lucet. ⁊ q̄-
ſi ſol refulgens ſic ille refulſit in templo dei
Eccle. l. di greg. Quibuſdā gradibꝰ ad alti
ora incremēta virtutū ꝑuenimꝰ nēo ei repēte
fit ſummꝰ. ſȝ i bōa conuerſatiōe vilia delerēt̄
a minis q̄ſq̄ȝ inchoat vt ad magna perueni
at. Y In verbis ergo propoſitis licet
ſimeon onie filius ſacerdotis magnus quā
tum ad litteralem intelligentiam cōmende
tur. nil tamen refert ſi ea ad beatiſſimi pris
noſtri bern. cōmendationem acōmodantes
vitā eius glorioſam p ipſa ſpiritualiter in-
tellecta declaramus. Si eniȝ in p̄dictis ver-
bis magnus ille ſacerdos veraciter cōmen-
datur. quanto magis venerabilis pater no-
ſter q̄ vita ⁊ doctrina glōſus valde effectus
eſt in eiſdē verbis poterit ꝯmēdari. marie q2
p tria illa lūia ſ. ſtellā lunā. ſolē. triplex ſta-
tus vite ſue ſ. p̄ncipiū mediū ⁊ finis ꝓpꝛijſ-
ſime ⁊ cōuenientiſſime declarat̄. ita vt ſingu-
la lūia ad ſtatꝰ ſinglōs referamꝰ. Stellā ad
principiū cōuerſiōis. lunā ad mediū ꝓgreſ
ſiōis. ſolē ad ſtatū ꝑfectiōis ꝓprie cōparantes
vt ſic per hec tria lūia tota vita venerabilis

patris noſtri a primordio ↄuerſionis inchoāta ⁊ vſq ad finē pfectōis cōſūmata pleniſ
ſime cōmēdet ꝑ ꝓprietates luminū ſtatus
ſinglos exponētes. Primo ergo a pmo luīe
ſtella vicȝ inchoātes dicimus ꝙ ſtella tres
bȝ ꝓprietates ꝗꝝ virtutē beat⁹ pr̄ nr̄ conuer
ſiōis ſue pmordio dedicauit Eſt em̄ ſtella er
rātiū directiua· diſcordātiū recōcialitiua· fe
cūdantiū germinatiua. Compaꝛ ḡ principiū
cōuerſiōis pr̄is nr̄i bern̄· ſtelle ꝓpter errātiū
directōȝ Ut ſicut ſtella nocte itinerātes vel
etiā in mari nauigātes ne a via recta deuiēt
⁊ oberrent· regit ⁊ gubernat· ſic pr̄ nr̄ in pri/
mordio ↄuerſionis ſue ſenſuſ ſuoſ exterioreſ
ex corrupta natura vagos ⁊ erroneos a va/
nis cohibuit ⁊ eos ad dn̄m dirigebat· legiſ
em̄ numeri· xv· dn̄ȝ pcipientē Nō ſequaris
oclos ꝑ res varias fornicātes ꝑ oclos omes
ſenſus volens intelligi q̄ vt· i· re· dr̄) huc atȝ
illuc vaganſ incerti· ⁊ qđ in ſcriptura lege/
bat hoc ope efficaciter adimplebat ⁊ qđ ope
faciebat hoc poſtea alios docebat dicēs Pri
ma virtus eſt hītus corpis vt hō vno modo
ſe habeat ⁊ nil ſit qđ poſſit offendere intuen
tes Et quod fecit poſtea docuit dicēs· bēat
homo dei ſenſus ſuos exteriores non duces
ſed ſuientes vt dicat huic veni ⁊ veniat ⁊ al/
teri vade ⁊ vadat· ⁊ alij fac hoc ⁊ abſq ↄdi/
ctōe faciat· Z Sc̄do pr̄ nr̄ bern̄· aſſilaſ ſtelle
ꝓpter diſcordātiū reconciliatōȝ· vt ſicut ſtel
la ꝑ efficaciā virtutis ſue elemēta diſcordā/
tia vt ſe cōpatianſ reconciliat. ſic ipſe corpuſ
⁊ animā q̄ vt ait ap⁹ aduerſū ſe mutuo con/
cupiſcunt· ſtuduit in bonū efficaciter cōcor/
dare· corpus tanq mancipiū ſpiritui ſub/
ſternendo. nec ſolū hoc de corpe ⁊ aīa fecit ſȝ
etiā affectōes interiores qui frequēter diſſē
tiunt concordauit vt qđ ratio bonū iudica/
uerat· voluntas voluerit ⁊ memoria āplecte
retur. qđ per oīa in hoīe placet deo Nam de
corporis ⁊ ſpiritu cōſenſu dicit Ecc. xxv· In
trib⁹ beneplacitū ē ſpūi meo q̄ ſunt probata
corā deo ⁊ hoīb⁹· quoꝝ vnū eſt vir ⁊ mulier
bn̄ cōſentientes· qđ de corpe ⁊ ſpū intelligi
tur De quib⁹ ſ· corpe ⁊ ſpū di· veritas mat·
xviij. Si duo cōſenſerint omne qđ. petierit
fiet eis a patre meo· hīc ap⁹ i. Coꝝ· i. Ob/
ſecro vos prēs ꝑ nomē dn̄i nr̄i ieſu xp̄i· vt id
ipſum dicatis oēs. ⁊ nō ſint in vobis ſciſma
ta· q2 vt dr̄ Ecc· Unus orans ⁊ vnus male/
dicēs cui⁹ vocē exaudit dn̄s· hinc bern̄· qđ
fecit docuit dicens· docendus ē noui⁹ hō int
carnē ⁊ ſpm̄ (qui inuicē iugiter aduerſū ſe cō
cupiſcūt) iuſtū rōis ⁊ diſcretōis hr̄e iudiciū
nec alic⁹ accipe pſonā· docēduſq ē ſpūs cor
pus ſuū habere ſicut egꝝ cōmēdatū· cui etiā
multū volenti inutilia ſunt negāda· Utilia
vero etiā nolēti vltro ingerenda. ſic de eo age
re ſicut de nō ſuo. ſed eius aq̄ empti ſumus
pcio magno· nec dubium quin prius fecerit
quod docebat. A Tercio principiū vi
te pr̄is noſtri· aſſilaſ ſtelle ꝓpter germinātiū
fecunditatē. q2 ſicut virtus cōſtellatōem in/
fundit radicib⁹ ⁊ plantis vt germinēt ⁊ fecū
dent· ſic corpore ⁊ aīa recōciliatis: ſenſibuſ ⁊
affectib⁹ in vnū coadunatis cepit pater ſa/
crius virtutes ⁊ opa meritoria efficaciſſime
germinare· Nā ante talē ſenſuū in deū ordi
natōem ⁊ affectuū recōciliatōem. ſi quid fa
cimus de genere boni nō tn̄ erit meritorium
apud deū· fecūdatō ⁊ germinatō ſolū ſurgit
poſtq ſenſus ⁊ affectus ad deū fuerint ordi
nati· q2 ex his bn̄ ad deuȝ ordinatis deus al/
lectus ad aīam veniet ex cui⁹ pn̄tia tota vita
hoīs germinet in ſalutē· vt de hui⁹modi
dicere poſſimus illud. i· Re· xxiiij. Non ē qc
q ex eo qđ non germinet ⁊ illud ps. Foliuȝ
eius non defluet. ⁊ oīa quecūq faciet ꝓſpa
bunſ ⁊ ſic pȝ quō pater noſter bern· ꝓpter pri
cipia cōuerſionis ſtelle cōpaſ. Et ſciendum
ꝙ nō ſtelle ſimpliciter ſed ſtelle matutine in
medio nebule lucētis aſſilatur· q̄ duo cōuer
ſionē patris noſtri non mediocriter recōmē
dāt· Nā matutine additur ꝓpter maturā cō
uerſionē· nobile vero ꝓpter prauorum ↄuer
ſatōeȝ hoc eſt· q2 mature inhoauit ⁊ in medio
natōis praue ⁊ peruerſe cōuerſiōȝ ſuā ſancte
⁊ munde cōſeruauit· Nā de pzio dr̄ Trenoꝝ
iij. Bonū eſt viro ſi portauerit iugū ab ado
leſcentia ſua. De ſc̄do dicit greg· Nō valde
laudabile eſt bonum eſſe cum bonis· ſed bo/
num eſſe cū malis. ſicut em̄ grauioris culpe
eſt inter bonos bonum non eſſe. ſic immenſi
preconij eſt bonum inter malos eſſe B
Sequitur ſecundum principale ſcilicet qua
ſi luna plena in diebus ſuis lucȝ: In quib⁹

verbis venerabilis pr̄ ber· a medio ſtatu vi/
te ſue mirifice cōmēdaſ· Deſcribiſ aūt a lūa
nō q̄licūq· nō corniculata nec diminuta· ſȝ
ſpica ⁊ rotūda· q̄ſi a lūa plena ⁊ perfecta·
ꝓpter tres eius ꝓprietates ſcȝ ꝓpter copioſaȝ
illuminationē· virtuoſam opatōem· fructu/
oſam conuerſatōȝ. Primo dico cōpaſ lūe ple
ne ꝓpter copioſam illūiatōȝ. q2 oēs noctis te
nebras illūiat. lucens a noctis principio vſ
q in finē· qđ in nulla alia forma facit· vnde
ſemiplena in creſcendo primā partē noctis
⁊ iteꝝ ſemiplena in decreſcendo vltimā pteȝ
noctis illuminat· ſed plena totā· Sic pr̄ nr̄
ri copioſum lumē gratie accepit a ſole deo
vt vite ſue omes tenebras ꝓpulſaret nullas
in eo tenebras derelinqns· Sūt aūt tenebre
peccatoꝝ· ignorantie bonoꝝ ⁊ defectuū no/
ſtroꝝ. Nam de primis tenebris dr̄ in ps· Ti
mor ⁊ tremor veniūt ſuper me ⁊ cōphende/
rūt me tenebre· de ſecundis tenebris ignorā
tie idem di. Deus me⁹ illūia tenebras me/
as· idē. Neſciunt neq intelligūt q̄ in tebras
ābulant· De tercijs di· iob· ix. In calle meo
tenebras poſuit ⁊ iteꝝ. xvij· In tenebris ſtra
ui lectulum meū· Has oēs tenebras lumē
gratie in vita beati viri pleniſſime diſſipa/
uit ⁊ eorum contraria infundebat. Expulit
em̄ tenebras peccatoꝝ infundens purā inno
centiā tenebras ignorantie bonorum docens
dei ſciam. tenebras defectuū noſtroꝝ dans
irreprehenſibilem ↄſciam· Naȝ de ſua inno
centia iteꝝ ip̄e di. Quod ip̄e deus mihi nō
imputare decreuit ſic eſt q̄ſi nō fuerit· de· iij·
ſcȝ dei ſciā ip̄e fateſ ꝙ inter quercꝰ ⁊ fagos
orando· meditando ⁊ contēplando didicerit
vnde ↄfeſſus eſt ꝙ ſibi meditanti ⁊ orāti to
ta ſacra ſcriptura expoſita ē Et tercio hoc pȝ
ꝙ ita nullū habuit defectum ſe retardantē
ꝙ ex nimio feruore qui mod ⁊ vires exceſſit
datus eſt in obedientiā malachie Ep̄i q̄ eū
per frenū obedientie a tali ⁊ a tanto impetu
cohiberet. C Sc̄do cōpaſ venerabilis pr̄
noſter lune plene ꝓpter virtuoſā operatiōeȝ
Nā vt di· aſtronōi ꝙ luna plēa ꝑ oculta na
ture ſpiramina augmētat ⁊ multiplicat oīa
humida· ex q̄ fit ꝙ medulle ī oſſib⁹ ⁊ cerebrū
in capitibus humano tres in cordibus ſan/
guis inuenis. aqua in mari cum fontibus ⁊
fluminib⁹ in plenilunio augmentanſ· et in
minutione ſiue decreſcentia lūe ſiliſ minuūſ
Sic cū deus diuina ſua gratia hominē vi/
ſitat ex plenitudine viſitantis gratie omnia
interiora hominis conſolatione ⁊ gratia re/
plebuntur· cum vero ſubtracta fuerint oīa
exiccantur Q aūt patri noſtro bern· hec vi/
ciſſitudo frequenter acciderit· in multis ſcri
ptis ip̄e teſtaſ di· ſuper cantica. Reuertere
viuum ⁊ eff. cax eſt verbum· mox vt int⁹ ve/
nit expgefecit dormitantem aīam meam. ce
pit euellere· deſtruere. edificare. plātare· ari/
da rigare· tenebroſa illumiare. clauſa reſare
frigida inflāmare. ita vt ex redūdantia gra/
rū benediceret anima mea dn̄ȝ ⁊ hoc ex pleī
lunio ⁊ ſequiſ ſtatim. Uerum hec oīa poſt
q acceſſerit verbū quodā illicito languore
torpentia iacere incipiunt· ac ſi a cacub⁹ bul
lienti ſubtraxeris ignem ⁊ hoc ſignū abſceſ/
ſionis eius. ac ſi dicat· hoc ſignū eſt diminu/
tōis lune· Et quia venerabilis pater frequē/
tius fuit in gratie viſitatione q in eius ſub
tractione. ideo plenilunio in propoſito the/
mate comparatur· hinc iterum di. Currebā
bene· ecce plenilunium ⁊ ſtatim ſequitur. ec
ce lapis offenſiōis in via quid aliud niſi lu
na eſt diminuta· hanc mutabilitatem decla
rat grego. di. Poſtq deus hominē viſitat·
ſubito hominem probat. quia accedēdo cor
da ad virtutes prouehit ⁊ recedendo cōcu/
ti temptatione permittit· Tercio pater iſte
venerabilis lune comparatur propter oppoſi/
tam ſtationem· Luna enim cum plena fue/
rit ſtat oppoſita contra ſolem ⁊ ideo etiaȝ to
ta a ſole illuminaſ· Sic pater noſter in me
dio ſtatu ſuo plena facie ad dn̄m ſe conuer/
tit ⁊ idcirco totus etiam meruit a domino il
luminari· quā ↄuerſioneȝ plenaȝ pauci do
mino exhibent· ſed quaſi oēs claudicamuſ
nec petrus adhuc ad plenum conuerſus ex/
titit cum ei dn̄s dixerat mat· Et tu aliquan
do conuerſus confirma fratres tuos· vn̄ ſin/
gulis nobis dicit deus illud· Eſa· Si con/
uerteris iſrael ↄuertere. Quod exponit ber·
di. hoc eſt pfecte ↄuerſiōis culmē apphēde
Nam plena ⁊ pfecta cōuerſio tanti eſtimaſ·
vt in ea humane vite pfectō ſtatuaſ· qđ aūt
perfectam conuerſionem dicimus quando

homo·totus ex omni quod eſt quod poteſt.
q̄ȯ ſcit ad dominum ſe conuertit·hoc eſt quā
do omnem cogitationem·intentionem·di
lectionem·operationem.deuotionem.affe-
ctionem;conuertimus ad deum ⁊ toto cona
mine auertimus hic a mundo· vnde pater
noſter qui hanc cōuerſionem plenā in ſe ha
buit ipſam declarat ſic dicens ꝙ facta eorū
q̄ retro ſunt obliuio ⁊ perfactā in anteriora ex
tentio.ipſa eſt hominis iuſti in hac vita per
fectio ⁊ ſic patet ex quibus cāis pater noſter
bern̄.plene lune aſſimilatur ⁊ cōparat̄.
D Sequitur tercium principale ſcilicet
quaſi ſol refulgens In quo verbo venerabil̄
pater noſter non a principio nō a medio ſȝ
a fine ɔſūmatiōis ⁊ a plena perfectione vite
ſue cōuenientiſſime cōmendatur.Compat̄
aūt ſole ꝓpter tres proprietates· habet enim
ſol illuminare·oculta manifeſtare ⁊ genera
re.de primo di.plato in thimeo·Ingemina
uit deus rerum conditor lucem clariſſimam
quā ſolē vocamus·cuius ſplendore celū ſu
perius ⁊ omnia inferius illuſtrant̄· de ſcd̄o
dicitur in naturis rerū·ꝙ ſol habet virtutē
diſcretiuam.Nam colores ⁊ rerum ſpecies
⁊ figure que in tenebris ſunt ignote·per pre
ſentiam ſolaris luminis cognoſcūtur ⁊ abin
uicem diſcernuntur.de tercio di.phūs hō
generat hominē ⁊ ſol·nil enī naſcitur ⁊ gene
ratur niſi ꝑ virtutē ſolis adiuuetur·Sic ve
nerabilis pater omnē hominem ad ſereni
entē illuminauit ⁊ edificauit ꝑ ſanctiſſime
vite conuerſationem.oculta manifeſtauit
per librorū compilationem·in quibus ocul
ta ſpiritualiū bonorum ⁊ ſpū ſſancti.quā in
ocultis agit diſpenſationē pre omnibus do
ctoribus denudauit·de quibus ocultis ipſe
di·beatus q̄ in oculto percipit venas ſuſur-
rij eius.Multos etiā generauit per ꝑdicati
onē·nam in chriſto ieſu per euangelium mł
tos ipſe genuit· Et ſic patet ordo.quia in ꝑ
mo ſtatu per conuerſionem ſtelle in medio
ſtatu per imitationem lune perfectus iā in
ſe factus in vltimo ſtatu·ſoli aſſimilatus ad
edificandum proximū ſe conuertit.per ieſū
xp̄m dn̄m noſtrum.

LXXIIII

De eodem ſermo ſecundus

Mne precioſuȝ
vidit oculus eius ⁊ ꝓfunda flu
uiorū ſcrutatus eſt ⁊ abſcondita ꝓduxit in lu
cē.iob·xxviij.di·greg. In ſacra ſcriptura vi
dere digere d̄r ſicut in euangelio ſcriptū eſt
cū eēs ſub ficu vidi te·i·poſitū te ſub vmbra
legis elegi·ſilr̄ ꝑcioſum idē eſt quod pfectū·
nil enī in hūanis rebus ꝑcioſius ē perfectōe
per oculū aūt vt ait bern̄.intellectus accipit̄
ſic enim di·Oculus meus intelligētia mea
Eſt itaq; ſenſus beati bern̄.intelligentia ele
git omnem perfectionem E In quib
verbis cū ſequentibus a triplici prerogati-
ua ſublimiter ⁊ mirifice cōmendatur ſcilȝ
a vite operoſa perfectione·ſacre ſcripture per
ſenſus miſticos ſtudioſa elucidatione·fideli
⁊ fructuoſa predicatione· Iſta tria ſunt no-
biliora bona.que homo ſanctus conſequi po
terit in hac vita·primum ꝓpter ſe·ſecundum
ꝓpter deum·tercium ꝓpter proximū eſt mi-
ſericorditer conſecutus·primū ibi.omne pre
cioſum vidit oculus eius.ſecundum ibi pro
funda fluuiorum ſcrutatus eſt·tercium ibi·
abſcondita produxit in lucem. Q autem in
hoc themate predicta tria preconia congrue
deſignentur ꝑ autoritates ſacre ſcripture lu
cide declaratur· Et primo de·i·dr̄· Iere.xv·
Si ſeperaueris precioſum a vili·quaſi os
meum eris quod exponit greg·di·Vilis eſt
mundus preſens·anima precioſa·qui ergo
precioſum·i·aīam a vili id eſt a mundo per
fecte ⁊ plene ſeperat·ille ꝑ omnia eſt perfect⁹
⁊ talis erit deo familiaris· ſicut nos dn̄i nr̄o
familiares ſumus quia ſemper ei delectabi-
lia miniſtramus· de·ij·iterum di·grego·qd
hec flumīa niſi antiquorum patrū dicta nū
cupantur·⁊ ſubiungit.Quis enim penſare
ſufficiat q̄ vehemens fluuius dum legē cō-
derē ex pectore ⁊ ore moyſi erupit·q̄ vehēens
fluui⁹ ex ore dauid defluxit.q̄nta ex ſalōonis
ore ⁊ omnium prophetarū flumina manarūt
hec ergo flumina ⁊ maxime ſalomonis can-
tica canticorū· quam profunde ſcrutatus eſt
venerabilis pater ber.cum per miſticos ſen
ſus tam glorioſas ſnīas a deformi litera ex-
hauſit·Vnde gre.de ſe ⁊ alijs ſacre ſcriptu
re expoſitoribus di·Nos qui veniente dn̄o

in fluminibus ſcripturarū interna ⁊ ſpūalia
q̄rimus quid aliud agimus niſi quia eorū
profunda rimamur de.iij·di·greg. Abſcondi-
ta in lucem producimus dum ſenſus miſti
cos ſubtili intellectu abſconditos predican
do populo annūciam⁹·Et hec de laude glo-
rioſi patris noſtri bernardi·breuiter ta-
cta ſufficiant Quippe qui laude noſtra non
indiget eo ꝙ pene ipm̄ per om̄ē vitam ſuā
ſignis ⁊ miraculis deus laudauit ⁊ laudan
do mirifice cōmēdauit ⁊ ideo pfecte a ſūmo
laudatore deo magnifice eſt laudatus.tacea
mus interim laudare eū.quia vt ait amb·
Perfecte laudi aliqd addidiſſe decerpſiſſe
eſt·Verum quia ſupracta laus glorioſi prīſ
eſt filius ſapiens vt ait ſalon·Nos ad lau-
dem ſuā ipē ſtudeamus imitari quod ꝓ ma
xima laude accipit pater noſter· Dicit enī
aug·Q nulla laus ⁊ nullus honor deo ⁊ ſā
ctis eius maior ⁊ gracior poterit exhiberi q̄
ſi patres imitemur ipſorum veſtigijs fideli
ter adherentes.Verum quia paucorum eſt
predicare verbū dei.adhuc pauciſſimorum
ſcripturam exponendo elucidare·iō hec duo
mēbra ſcilȝ ſcḋm ⁊ terciū intermittētes ad ꝑ
fectionem feramur que in primo membro ē
propoſita ſermonē qui in manibus eſt exor-
dientes .qualiter glorioſum patrem noſtrū
bern̄.⁊ ſi non in plena perfectione ſaltim in
pfectōis ſtudio ⁊ conamine imitemur· hoc
enī requirit votum noſtrum vt per gratiam
adiuti conemur perficere vitam noſtrā·nā
qui ab hoc conatu deficeret veniret ɔtra con
tra votum F Propter quod ſciēdū.ꝙ d̄
pfectione religioſorū loquētes tria ꝑ ordinē
ꝓſeq̄mur.ſ·de voti integratōe.interiori ꝑpa
ratōe ⁊ de ipſa pfectōe·De primo adhuc di-
cant̄ duo·ſ·de voti integratōe·ſcḋo de dei re
muneratōe De primo ſciendū ꝙ ſcḋm tres re
rum habitus tria deſignauimus ꝓpter deū
ſȝ res corpus ⁊ aīam.Res ꝑ voluntariam
paupꝑtatē·corpus· ꝑ mundā caſtitatē.aīam
reſignādo ꝑ obedientiā ꝓpriam ⁊ voluntatē
hec enī tria ſunt impedientia ſtudiū pfctōis
⁊ iō ſunt abijcienda ne nos impediāt a pfe
ctā Propter qȯ videndum eſt quō ſingula
hec abijciant̄.⁊ primo ante alia de rerū plēa
ab[illegible]e·ſtudētes nuda paupꝑtatē inherere

vite noſtre Hec aūt paupꝑtas vt plena ⁊ in
ſuo genere ſit pfecta in̄ trib9 cōſiſtit ſȝ in oīȝ
rerū plena denudatōe.vſus abdicatōe ⁊ ihu
militatis ꝓfūda ⁊ cōtemptibili cordis ⁊ cor
poris hūiliatōe·hec enī ſequit̄ ad paupꝑtatē
verā Mundus enī omnē hoīeȝ contēnit q̄
ſe contēnit ⁊ hec tria faciūt hoīem perfectum
in genere paupꝑtatis de qua d̄r mat.Si vis
pfectus eē vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ ſeq̄-
re me·Scḋo ſtudeamus plene ⁊ pfecte reli
gnare corpus noſtrū hoc enī ꝓmiſimus per
votū caſtitatis·quod tūc in ſuo genere ad ꝑ
fectū ſtatū ducim⁹ ſi in oib9 ſpūi corp⁹ ſub
iectū nil vnq̄ ꝓpter ſe agere ꝑmittat̄ ſed to-
tū dei obſequijs tanq̄ vere ſuū duplici iure
ſȝ emptione ⁊ voti ꝓmiſſione mancipet nā
de ēptione di·ap⁹ Empti enī eſtis ꝑcio ma-
gno·ſ·ꝑcioſo ſanguine agni imaculati.⁊ iō
ſubiungit Glorificate ⁊ portate deū in corꝑe
vr̄o.D· voti aūt ꝓmiſſione d̄r de vtro.Cū
voueris votum dn̄o deo tuo. non tardabis
reddere q̄ requiret illud a te dn̄s deus tu⁹
ſi nolueris polliceri abſq; peccato eris.Qd̄
autem ſemel egreſſum eſt de ore tuo ⁊c.⁊ q̄
corpus ad hoc creatum eſt vt anime ſiue ſpi
ritui famuletur·ideo qñ ad hoc ventū eſt tūc
in ſuo genere eſt perfectū G Ad qȯ faci
endū corpus nr̄m eſt triplici exercitio aſſue-
faciendū.ſ.omnium malorum fortiſſima re
luctatione difficilium ⁊ arduorum ſtrēnua
operatione· omnium ſenſuum ⁊ mēbrorum
vnanimi coadunatione· De primo ·Eccle.
Seruo maliuolo tortura ⁊ compedes Itē
ber·Docendus eſt nou⁹ homo ſic habere cor
pus ſuum ſicut egrum cōmendatum ·cui cē
multum volenti inutilia ſunt neganda·vti-
lia vero etiam nolenti vltro ingerenda· De
ij·d̄r ecc̄.Quodcunq; poteſt manus tua fa-
cere inſtanter operare ⁊ iterum In omnib9
operibus tuis precellens eſto.De·iij·ꝓuer·
In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo .q̄
ſunt probata coram deo ⁊ hominibus inter
que eſt concordia fratrū·de quo ber·Habeat
deuotus hō familiam ſenſuum ⁊ mēbrorū
taliter ordinatam ⁊ diſciplinatā.vt cū dixe-
rit huic veni ⁊ veniat·⁊ ſeruo ſuo fac hoc et
abſq; ɔdictōe faciat. Hec tria tamdiu agen
tes quouſq; ex aſſuefactōe ⁊ grē ſubuentōe

contra ſenſum ſuū incipiat eiꝫ delectari q̄c
quid delectat ſpiritum. quia vt dicit Bern̄.
Exordinata natura per peccatum ſi ad deuꝫ
perfecte fuerit conuerſa cito recuperat quod
cumq̄ꝫ perdidit auerſa. Tercio reſignemus
animam deo noſtram voluntatem offeren-
do ⁊ eius voluntatem ⁊ ſui vicarij faciendo.
nam in hoc ꝙ noſtram voluntatem reſigna
mus ⁊ dei voluntatem facimus. animā cuꝰ
eſt voluntas dicimur reſignaſſe. D
Hoc autem ſi perfecte agiṫ triplici indiget
cuſtodia vt videlicet eam nunq̄ꝫ reſumamꝰ
nunq̄ꝫ remittamus. nunq̄ꝫ ſcindamus. Nā
de primo arguit bern̄. eos qui in delectabilibꝫ
reaſſumunt ꝓpriam voluntatem dicens. Ut
quid vos rurſum de nobis intromittitis. q
ſemel matura deliberatione preuia volunta
tem veſtram dediſtis nobis regendam. hoc
enim facientes mentimur deo quod ꝓmiſi-
mus non ſoluentes. de quo act. v. dꝛ. Nō es
mentitus hominibꝫ ſed deo. de quo Ecc. xij
Abhominatio eſt deo labia mēdacia. hinc ꝓuer.
xxv. Nubes ⁊ ventus ⁊ pluuie. non ſequen-
tes vir glorioſus ꝓmiſſa nō ſoluens Scđo
non ſolum ꝓmiſſum noſtrū non eſt reſumē
dū ſed nec aliq̄ñ remittendū ſiue minuēdū
ſicut eñ dicit Ecc̄. xxxv. Non minuas p̄mi-
tias manus tue. primitias volens intelligi
primum feruorem in quo reſignamus deo
noſtram voluntatem ⁊ promittimus ſuam
ſequi. ne dicatur nobis illud aggei primo.
Reſpexiſtis ad amplius ⁊ ecce factū eſt miꝰ
ſed magis deuocio noſtra de die in diē debꝫ
proficere. vt veraciter dicatur nobis illud.
gen̄. xxvi. Ibat proficiens atq̄ꝫ ſuccreſcens
donec vehementer magnus effectus eſt. qui
aūt hoc non fecerint illis dꝛ in apoc̄. Habeo
aduerſum te ꝙ caritatē p̄mū dereliquiſti. i.
p̄mū feruorē. Tercio voluntatē nr̄am nunq̄ꝫ
reſcindamus ante finē vite ſed conſtanter ꝑ
ſeueremus vſq̄ꝫ in finem. hoc eñ mandatū
eſt in lege vbi omne animal iuſſum eſt cuꝫ
cauda offerri. nam ſicut dꝛ mat. Qui perſe-
uerauerit vſq̄ꝫ in finē hic ſaluꝰ erit. I Et
ſciendū ꝙ hec dei voluntas q̄ꝫ promiſimus
faciendā noſtra reſignata. dꝫ eſſe in princi-
pio laborioſa. in medio deuota ſiue affectuo
ſa. in fine delicioſa. Nā de. i. di. bern̄. Nouꝰ
homo qui non habet rationem. dīcentē affe
ctū trahentem. diſcretionem moderantē
quadam vi vtatur in ſemetipſum ſicut figu
lus inſigmentum neceſſitatē ſibi faciens ꝯ
neceſſitatem ⁊ affectum ſibi formans ꝯtra
affectum. donec mereatur plenam accipere
delectationem contra delectationem. Secū
do debet in medio eſſe affectuoſa ſiue deuo-
ta. vt incipiat ei dulceſcere opus dei. Nā in
hoc medio occurrit ei gratia q̄ coniuncta bo
ne voluntati facit onus dei leue. de quo ſal-
uator luc̄. Tollite iugum meum ſuper vos
quia iugum meum ſuaue eſt. ⁊ onus meum
leue. ⁊ hoc eſt qđ dicit bern̄. Primo aliquid
importabile eſt proceſſu tēporis non adeo gra
ue paulopꝰ leue ſenties. paulopꝰ etiam de
lectabit. Tercio in fine voluntas erit delicio
ſa. quia in amorem cōmutata fruitur bonis
dei. ſic eñ di. bern̄. Magna voluntas ad de-
um amor eſt adheſio ē fruitio eſt. coniunctō
⁊ caritas eſt. Hec voluntas in principio vo
catur amor. in medio dilectio quaſi duorū
ligatio. in fine caritas .i. cara vnitas. Nūc
licet a longe poſt voti integrationem dicen-
dū eſt de dei remuneratione. de qua ſciendū
ꝙ ſecundū integratōnem predictorum triū
hīnuū ſcilicet rerum corporis ⁊ anime. tripli
cem remunerationē a deo accipimus. Naꝫ
pro rerum relictione accipimus centuplica
tionē. pro corporis relictione accipimus in iu
dicio iudiciariam aſſeſſionē. pro voluntatiſ
ſiue anime relictione accipimus eternaꝫ glo
rificationeꝫ. vnde de primo cū diceret petrꝰ.
Ecce relinquimus omnia. quid ḡ erit nobiſ.
Rn̄dit dn̄s Amen dico vobis ꝙ vos q̄ reli
quiſtis omnia ⁊c̄ centuplū accipietis. de. ij.
iterū dē Uos qui ſecuti eſtis me. ſ. relinquen
do corpus ſedebitis ſuper ſedes. xij. iudican
tes xij. tribꝫ iſrael. de quibus ſic glorioſe cuꝫ
xp̄s aſſidentibꝫ ⁊ iudicantibus dicitur a re
probis in die iudicij Sap̄. v. Nos in ſenſa
ti vitam illorum eſtimabamus inſaniā ⁊ fi
nem illorum ſine honore ⁊c̄. de tercio dꝛ in
p̄dicta auctate ſcilicet centuplum accipietis
⁊ vitam eternam poſſidebitis K Se
cundo dēm de interiori ꝑparatione. de q̄ tria
ꝑcurrant. debemus eñ ꝯſciam ditare. intelli
gentiā ſubtiliare. reminiſcentiā eleuare. Cō
ſciam eñ ditamus ſi intimā puritatē meri
torum copioſitatem. vir. tutum claritatē q̄n
tum poſſumus cōportamuſ. nam de. i. dicit
Eccle. xiij. Bona ſubſtantia cui nō eſt pecca-
tum in conſciā. de ſcđo dicitur prouer. x.
Manus fortium diuitias parat Eccle. iiij.
Melior eſt pauper ſufficientis ſibi condulcolabiſ
⁊ in ea inueniens theſaurū. ſcilicet meritorū
de tercio eccle. xliij. Sunt hoīes diuites in
virtute De omnibꝫ aūt his diuitijs dicitur
theſaurus deſiderabilis requieſcit in taber-
naculo viri iuſti. Scđo debemus intelligen-
tiam ſubtiliare. ꝙ iterū contingit tripliciter.
ſi viam dn̄i in nobis obſeruamus. familiā
gubernamus. ipſam irreꝑhenſibilem conſer
uamus. Primo dico intelligentiam ſubtili
amus ſi omnes vias dn̄i venientis ad aīas
noſtras obſeruamus. hoc eñ multū ꝓmo
uet ⁊ adiuuat nos ad deuꝫ. qđ fatebatur ꝓphe
ta ſubtiliter di Audiā quid loq̄t in me dn̄s
deus. hinc ꝓuer. viij. Beatus q̄ audierit me
qui vigilat ad fores meas quotidie. ⁊ obſer
uat ad poſtes hoſtij mei. quia qui inuenerit
me inueniet vitam hinc ber. Quando dn̄s
veniat. aut q̄ñ vadat id plane periculoſiſſime
ignoratur. cū eñ hec circa nos diſpenſatione
ſancti ſpiritus viciſſitudineſ vigilātiſſime ñ
obſeruantur. fit vt nec abſentem deſideres.
nec p̄ntem glorifices. nempe qui ad hoc rece
dit vt auidius queratur quo nā mō ſi abeē
neſcitur requirit ⁊ qui dignanter ad hoc re
dit vt conſolet qualiter digne pro ſua maie
ſtate ſuſcipiſ ſi nec ad eē ſentitur. Secundo
intelligentia noſtra tanq̄ꝫ prouida matrōa
dꝫ familiam ſuā gubernare inſolētes ⁊ gar
rulas famulas cōpeſcēdo. Q tūc prouide a
gitur ſi intellectuſ noſter fantaſmata carna
lium ⁊ etiam tēpalium que ſpm̄ impediunt
ſub cenſura diſtrictiſſime diſciplīe cohibeat
nam ſicut dꝛ ſap̄. ſpūs diſcipline fugiet fi-
ctuꝫ ⁊ auferet ſe a cogitationibꝫ q̄ ſunt ſine in
tellectu. hinc greg. Multam nimis familiā
poſſidemus. cū cogitatōes multas ſub mē
tis dn̄atione reſtringimus. ne ſue multitudi
ne aīm ſupent. ne peruerſo ordine diſcretōiſ
noſtre principatū calcēt L Et hīc cogi-
tatōm noīe turba multa familie ſignaſ. ſci-
mus eñ ꝙ abſente dn̄a ancillarū lingue ꝑ
ſtrepitum ſilentium deſerūt deputata opus
officia negligunt. totumq̄ꝫ ſibimet ordineꝫ
viuendi confundunt. At ſi repente domina
veniat. mox perſtrepentes linguas retinent
officium vniuſcuiuſq̄ꝫ operis repetunt. ſicq̄ꝫ
ad opus propriū ac ſi ñ receſſerint reuertū-
tur ſic igitur ſi a domo mentis ad momen-
tum ratio diſcedat quaſi abſente dn̄a cogi-
tatōm clamor ſe velut garrula ancillarum
turbā multiplicat. Ut autem ad mentē rō
redierit. mox ſe confuſio tumultuoſa cōpe-
ſcit ⁊ quaſi ancille ad iniunctum opus ſe ta
cite reprimunt. dum cogitationes protinuſ
ſe ad vtilitatem ſubdunt. Tercio debemus
intelligentiam irreprehenſibilem conſeruare
vt cum iob dicere valeamus. Nō reprehen
dit me cor meum in vita mea. ⁊ cum apl̄o
nil mihi conſciuſ ſum vt ſiue ingrediamur
ſiue egrediamur. de contingentibus nil ne-
gligamus ⁊ de prohibitis nil faciamꝰ. hec
tria figurata legimus thob. x. vbi parentes
docuerunt Saram domum ordinare fami
liam gubernare. ſeipſam irreprehenſilem ex
hibere. Tercio debemus reminiſcentiaꝫ ele-
uare quod contingit cum peccatis ⁊ vicijs
leuigati ad modum pluuie ipſa contempla
tio eleuat nos ad deum. in qua tria conflu-
unt ſcilicet anime noſtre ſurſum eleuatō. di
condeſcenſio celeſtium honorum deguſtatō
que tria Exo. xix. figuraliter proponuntur.
vbi dicitur. Deſcendit dominus ſuper mō-
tem ſyna in ipſo montis vertice et vocauit
moyſen in cacumen ⁊ ſequitur. locutus eſt
dominus ad eum. Nam cum di. deſcendit
dominus tangit dei deſcenſionem. cum ve-
ro ſubiungit ⁊ vocauit moyſen in cacumen
tangit anime aſcenſionem. cum vero addiṫ
⁊ locutus eſt dominus ad eum tangit diui-
norum deguſtationem. que tria tangit gre.
exponens predictum verbum. Exo. cum di
cit. In legis datione dicitur quia moyſes
aſcendit ⁊ dominus deſcendit in montē. qđ
per montem niſi contēplatio accipiṫ in quē
nos aſcendimus vt ad ea que vltra infirmi
tatem noſtram ſunt videndo ſubleuemur.
ſed in hunc dominus deſcendit. quia nobis

multem proficientibus partim nobis de ſe aliquid aperit noſtris ſenſibus. hec itaq̃ de interiori preparatione dicta perfectum. faciunt interiorē hoīem. de q̃ perfectōe dicit̃ Exo. xxxix. Perfectū eſt oīe opus taberna culi ⁊ iterū iij. Re. ix. Perfectū eſt templum

M Sequitur terciū principale. ſ. de ipſa pfectione. ad quā oēs alie pticulares pfecti ones ordinant̃. ⁊ hec eſt triplex. Eſt eñ pfe ctio actionis. paſſiōis. deuotōis ſiue affecti onis vel etiam dilectōis. In his. n. trib. ſ. actōe paſſione interna deuotione. oīe exer citium hoīs continet̃. Hec p ordinē percur rentes. Primo dicimus q pfectio actionis in tribus conſiſtit. videlicet in bonoꝝ opum que facta ſunt obliuione. anterioris extēſiōe. in continua intentōis auida operatiōe. Hec tria faciunt opera noſtra pfecta. Primo di co q priorum bonorum obliuio adiuuat o pera noſtra vt fiant pfecta ⁊ hoc contingit. cū quantūcunq̃ multa bona facimus. ipſa poſt tergum pijcimus ⁊ tanq̃ oblita nil ea penitus curamus. quod facere mouemur gen. xi. Obliuioni cuncta tradatur retro abūdā tia. de vtroq̃ Ne dixeris in corde tuo ꝓpter iuſticias meas dñs dedit mihi hāc terrā poſ ſidendam. quod etiā veritas monuit in euā gelio. Cū feceritis omnia que mandata ſūt vobis. di. ſer. inuti. ſum⁹. Scōm adiuuans ad pfectionē opum noſtroꝝ cōſiſtit in ante riorū extenſiōe. vtriq̃ auido conatu ad agē da extēdam̄ tanq̃ prius nil boni fecerim⁹. de quo dr. Ecc. ix. Quodcūq̃ pōt man⁹ tua fa cere inſtanter opare Et iteꝝ Ec. xxxi. In oī ope tuo eſto velox. Tercium faciens opa nr̄a pfecta ꝯſiſtit incōtinua ⁊ auida opatōis in tentōe. vt cum laſſari ⁊ fatigari deficimus ī ope affectu tñ conandi nunq̃ deficiam⁹ ſꝫ p nimio deſiderio ⁊ indeficienti conatu nec ea que fecimus vel que iā facimus penitus nil curamus ſed ſp velimus plus q̃ poſſu mus opere adimplere. ne incurram⁹ illud ī ꝓperiū iere. Nec iuxta vires conat⁹ ē facere de his trib ſil' ſūpti ſ di. ap⁹. philip. iij. Nō q iā appҏhenderi aut pfca⁹ ſim. ⁊ ſubiungit Unū aūt neceſſariū ē. q̄ retro ſūt oblit⁹ ad ea q̄ priora ſūt me extēdens. qđ exponit Bern̄. di. In ꝟbis apli manifeſte declarat̃ q pfe cta eoꝝ q̄ retro ſūt obliuio ⁊ pfecta in antei ora extenſio. ipa eſt hoīs iuſti in hac vita per fectio.

N Scdo dicim⁹ q ē pfectio paſ ſionis. Cum eū multi ſm diuerſitatē affe ctōm diuerſimode ſuas paſſiones patiant̃. inter illas tñ ē aliq̃ ſufferentia tā nobilis ⁊ tā ſācta vt in genere paſſionū locū obtineat pfectōis Que vicꝫ paſſiōes vt pfectōis teꝛ minū attingāt ſūt trib̄ modis decorāde vt ſcꝫ ſufferamus innocēter ꝯſtāter gaudenter. Primo dico noſtre paſſiones ſufferant̃ ino center. vt quicquid nobis a deo vel ab hoīe inflictum fuerit. cum culpam non inueniat quam purget gratiam augeat in afflicto. ſicͭ beato iob eueniſſe legimus. in quo cum cul pa non eſſet que corrigeretur omnis ei⁹ ſub ſtantia ſibi extitit duplicata. De tali paſſio ne dr iob. ix. Non de penis innocentium de rideat. Quod exponens grego. di. Si riſuꝫ dei beatus iob eius leticiam appellat. tunc tanto ſuauius de penis innocentium domi nus dicitur letari quanto nos videt am plius innocentes. Nam quaſi quoddam ei ex pena noſtra gaudium facimus cuꝫ pena culpam non inuenit quam caſtigat. ſed ex ea gratia ⁊ meritum cumulatur. Nam pēa que in nobis peccatoribus culpam percutit innocentibus gratiam auget. hinc petr⁹. hec eſt gratia ſi propter conſcientiam dei ſuſti net quis triſticias patiens iniuſte. Que. n. eſt gloria ſi peccantes colaphizati ſuffertis. ſed ſi benefacientes patienter ſuſtinetis hec eſt gratia apud deum. Secundo paſſiones ſufferantur gaudenter quod nobis erit faci le ſi attendimus cumulum meritorum quē nobis inſinuat dñs mat. v. di. Beati eritis cum vos oderīt homines vſq̃ gaudete ⁊ ex ultate ecce enim merces veſtra multa eſt in celis. cui conſonat Iaco. di. Omne gau dium exiſtimate fratres cum in temptatōes varias incideritis ⁊c. Tercio ſufferende ſūt conſtanter quod facile nobis erit ſi ⁊ paſſio nis breuitatem ⁊ fructus eternitatem perſpi cimus. Nā de primo dixit angelus ad thob. quinto Fortis omnino eſto in proximo ē vt a deo cureris. de eternitate autem premij. dicitur Eccleſia. triceſimoprimo. Et erit illi gloria eterna. de utroq̃ autem ſimul. di. ap⁹

Cor. Id quod eſt momentaneuꝫ in preſen ti ⁊ leue tribulationis ſupmodū in ſublimi tate eternum glorie pondus operat̃ in nobiſ

O Sequitur videre de tercia pfectōe que eſt deuotionis. De qua ſciendū q tres particulares deuotiones ad eius confluunt perfectioneꝫ. conſiſtit eñ ex caritatiſ in flāma tione. corporalium ⁊ ſenſibilium extinctione vocalium oratōm defectione. hec per ordinē proſequentes. Primo dicimus q ad pfecti onem deuotōis neceſſario requiritur magne caritatis inflāmatio. quod contingit cum vo caliter orantes vel mentaliter meditantes ex ſpiritusſancti gratia tm̄ pficimus ⁊ in ho na dñi tm̄ ꝓcedim⁹. quouſq̃ deuotio diuis ſtillicidijs irrorata ⁊ q amplius eſt inebria ta neſciat quid loquatur. quod pulcre figu ratum legimus. i. Re. v. de. Anna legim⁹ q orans tm̄ labia eius mouebantur. eſtima batq̃ eam hely temulentā dicēſ ad eā Quo uſq̃ ebria es. digere paulisꝑ vinū q̄ mades. de qua deuotione di. bern̄. Flagrās amor p̄ ſeruens diuinus. cum ſe intra ſe cohibere non preualet. non attendit quo ordine qua lege verborum ebulliatur ⁊c. Scdo ad perfectōꝫ deuotionis faciens eſt illud. cum iam dicta deuotio intm̄ vlterius ꝓficit quouſq̃ oīa corporalia ſenſibilia ⁊ omniū imaginabiliū fantaſmata ab oculis cordis penitus euane ſcunt. nil omnino ſentiens niſi deum. de hac deuotione dicit aug. Ad hoc dꝫ conari oīſ qui tendit ad perfectionem. vt non ſolum ꝯ cupiſcentiis minuantur ſed etiam ſenſibilia extin guantur. ⁊ ſubiungit. Quid eſt eñ perfectō boni niſi conſūptō mali. de hac deuotōe di. bern̄. Reꝝ cupiditatib nō teneri humane virtutis eſt. corpm vero ſilitudinib ſpeculā do non inuolui angelice puritatis eſt hic di. Anthonius in collationib patꝝ. Nō eſt per fecta oratio in qua ſi monachus hocipſum quod orat intelligit. Tercium faciens ad de uotionis perfectionem conſiſtit in orationis ſiue locutōis oīmoda defectōe vt in diuinis ⁊ in bonis dñi tam profunde homo dei ſit ab ſorptus q penit⁹ nil loquatur. ⁊ hoc eſt qđ ī tendit dñs Mat. quendam exhortans q̄ vi tam actiuam in quinq̃ talentis bene diſpen ſauit cum dixit Euge ſerue bone ⁊c. vſq̃ in tra in gaudiū do. tu. Ac ſi diceret. q hū diſpē ſaſti exteriora. nunc ordo poſtulat vt ad inte riora te conferas gaudia domini contemplā do. De hac obmuteſcente deuotione. dicit Gregorius tunc facundius deo loquimur cum in eius laude obſtupeſcendo obmute ſcimus. Ad quam deuotionem.

LXXV.

De ſancto barthomeo. P

Facta eſt conten tio inter diſcipulos ⁊c. Lu. xxij. di. grego. In nobiſmetipſis nō nunq̃ debemus transformare quod legim⁹ vt cum poſt auditum ſe animus excitat ad operandum qđ audierit vita concurrat Ec ce in verbis euangelij audiuimus diſcipu los de maioritate nō mediocriter contendiſ ſe. ex quibus vnus erat glorioſus iſte prin ceps Barthomeus apoſtolus qui virtuoſa contentione de mundo carne dyabolo glori oſiſſime triumphauit. ⁊ ideo ad ſingularem eius gloriam euangelium de contentione le gitur in ei⁹ feſto Ex qbus ꝟbiſ ⁊ factis ⁊ nos inſtruimur vt ⁊ nos quō magni fieri poſſu mus efficaciter contendamus. nam ſecun dum diuerſitatem ſtatus debet etiam in no bis diuerſitas affectionū trāſformari Pec catores enim ad hoc niti ⁊ laborare debent. vt infernum effugiant. boni vt ad regnum perueniant. ſed valde boni vt de magnis ſā ctis in celo fiant. Unde autem diſcipuloꝝ contentio ortum habuerit vel de qua maio ritate. vtrum ſeculari vel ſpirituali conten derint. Utruꝫ ambitio dignitatis. vel amore humilitatis qua ſe inuicem honore preueni re voluerint di. Beda non eſſe cognitū. nec eſt neſſarium ſcire. quia non eſt de neceſſita te ſalutis. Sed ex hac euangelica lectōne ꝯ moniti contendamus ⁊ nos quibus exerci tijs magni in celo fieri valeamus hoc enim diſcipuli domini (de carnali vita permiſſiō ne ſpiritusſancti in ſpiritualem tranſlati) toto conamine intendebant vt videlicet hic per vite meritum ⁊ illic in gloria magni fi erent apud deum. Si enim vt ait iob. iij. paruus ⁊ magnus ibi ſint. quis non niſi mentis inops ibi magnus fieri non appetat

vbi ſe ſperat imperpetuum permanſurū3 Licet
enim in vinea domini ſabaoth omnes labo
ratores vnum in premio accipiant denari-
um.ſunt tamen ibi vt ait iob paruus ⁊ ma
gnus ·quia vt ait gregorius· Licet vna cun-
ctis ſit beatitudo leticie non tamen vna eſt
ſublimitas vite· quibus ergo meritis ma-
gni poſſumus fieri apud deum . Ut cum
multe ſint manſiones in domo dei vt ait ve
ritas ad ſublimiores manſiones ſuffragan-
tibus meritis veniamus . Q
Sciendum ꝙ ſunt quinq3 per que magni fie
ri poſſum⁹ apud deū·ſ·ꝑ timorē amorē con-
tenſōis laborē hūilitatis decorē ⁊ opantem
doctorem. Per iſta quinq3 magni efficimur
apud deū.ſi tñ in eiſdem nos exercitabimuſ
vt ōꝫ. Primo dico magni erimus ex diuino
timore.q3 ſi veraciter habuerimus magna
bona nobis inde ꝓuenīunt· q̄ hīa magnos
nos faciunt corā deo·vn̄ iudith·xvi·dicitur
Qui timent te magni erunt apud te ꝑ oīa
id ē ꝑ oīne tps hic in merito ⁊ in premio ⁊ in
futuro· Qui·n·timet deū oīa timēt eū3 vn̄
Ecc.nil melius q̄3 timor dei·eſt·n·cuſtos ꝓ
ſeruās hoīem ab oīni malo hinc thob.hēbiſ
multa bona ſi timueris deū. Facit·n· timor
dn̄i maximos fructus in hoīe qui acquiſiti
merito faciūt magnū. Facit·n.inter ceteroſ
tres fructus q̄ nos veraciter magnos faciūt
Timor em̄ dn̄i interficit criminalia·deſpicit
tpalia·abijcit carnalia·qui·n·veraciter timet
deū expellit peccata ꝑ pn̄iam·deſpicit tpalia
ꝑ diſplicentiā.nō admittit carnalia ꝑ reſiſtē
tiā de primo dr ecc· Timor dn̄i expellit pctm̄
c·ij.iob Timor dn̄i odit malū c·uj·idē q̄ ti
mēt dn̄m cuſtodiūt mandata que iubēt cat
carnalia nō admitti De his tribus ſiſt intel
lectis iteꝫ ecc·dr· Timor dn̄i eſt ſcie religio-
ſitas·ſcia em̄ religionis ſcit iſta tria ſ3 pc̄ta
tpalia·carnalia a ſe facere aliena·hinc bern̄·
Quid plura ↄnexa ſunt timor ⁊ religio·nec
alteꝝ pōt ſine altero remanere ⁊ ſubiungit
ꝑ timorē·n·vniuerſa deſerimus ecce primū
mū do renūciam⁹ecce fm noſmetipſos abne
gamus.ecce tercīu·hec tria oſ̄dit ſe reliqſſe
iob.xxi·di. Sp q̄ſi tumētes fluctus ſup me
timui deū·qd̄ exponens greg·di. Fluct⁹ cū
tumentes deſup iminent ⁊ cū eā q̄3 deferunt
morē nulla eſt nauigantibo cura rez tpalia
um.nulla carnis delectatio ad mentē reducī
tur·⁊ illa que ex naui ꝓiciūt ꝑ quibꝰ longa
nauigia ſumpſerūt· cūcta ergo in deſpectum
mētis deueniūt amore viuēdi· Nā in eo ꝙ di
cit cūcta ex naui ꝓijciūt tangit expulſionem
peccatoꝝ. in eo ꝙ di· nulla reꝝ tpalium tan
git deſpectū tpalium bonoꝝ·in eo aūt ꝙ ad
dit.nulla carnis delectatio.tangit̄ reſiſtētia
carnalium vicioꝝ · R · Scd̄3 ꝙ nos ma
gnos efficit eſt amor diuinus.Cū em̄ vt oēs
aſſerunt caritas ſit virtus maxima cōſequēſ
eſt vt qui eā poſſidet magnus ſit neceſſe eſt.
Sunt aūt tria in amore diuino ꝓpter q̄ hn̄tes
eū magni fiunt.ſ.ꝓpter dei magnitudinē·vir
tutū pulcritudinē·fructuū multitudinem.
Primo dico ꝙ amor in ſe deū continet·qui
cū adeo magnus ſit vt fm ꝓs·eius magni-
tudinis non ſit finis· ideo qui per amorem
magnū deū poſſidet.neceſſe erit magn⁹.hic
eſt ꝙ deus mādauit ſe diligi in ſi nitū.q2 eiꝰ
magnitudo termino ⁊ fine caret· Qui g̃ ma
gnum deū in aīa ſua ꝑ inhītantē amorē poſ
ſidet.ex magno ſuo hoſpite erit veraciter ipſe
magnus· Scd̄o magni erimus ꝑ virtutum
pulcritudinē·di·n.aug· ꝙ caritas mater eſt
⁊ cuſtos omniū virtutū.q2 ſicut deus eſt ſū-
mū bonū oīa in ſe bona cōtinens.ſic caritas
eſt virtus oēs in ſe veraciter continēs vir-
tutes.ānexe ſunt em̄ virtutes q2 nec vna ſi-
ne altera pōt eſſe virtus.ſed vnaq̄q3 ex alte
ra ſumit vires. Un̄ greg· Una q̄q3 virtus
tanto minor eſt·q̄3to deſunt cetere.q2 diſiun
cte perfecte nequaquam· eſſe poterunt qui
g̃ in amore dei quē poſſidet omnē virtutē ſiſ
b3·ꝓcerto merito reputabitur eſſe magnus
Tercio magni erimus ꝑ inhītantē amoreꝫ·
ꝑ fructuū multitudinē Nā ꝑ deū q̄3 in amo
re poſſidemus participam⁹ merita xp̄i oīm
ſanctoꝝ·⁊ merita eccleſie vniuerſalis ⁊ om
nia que ſunt tam bona quam mala noſtra ⁊
aliena cooperantur nobis in bonum vt ex o
mnibus his tribus fructum veraciter parti
cipemus ⁊ quia magnus deus in caritate
noſtra opera nobiſcum operatur· Ideo
neceſſe eſt noſtra opera eē magna ⁊ per con
ſequens magnos fieri noſmetipſos. Hinc
greg. Caritas ocioſa eſſe non poterit.operatī
eīn magna ſi eſt.ſi vero operari renuit amor
non eſt Sic p3 quomodo per dei magnitu-
dinē virtutū pulcritudinem multorum mīt
titudinē magni erimus apud deum· S
Tercio magni erimus per humilitatis nito
rem.q̄nto enī in oculis noſtris erimus hu-
miliores tanto coram deo ſumus maiores.
hinc.i·Re·xv·dr ad Saul. Nōne cū eſſes ꝑ
uulus in oculis tuis caput in tribubꝰ iſrael
factus es·q2 vt veritas ait Mat.omnis qui
ſe humiliat exaltabit̄ Itē. Qui voluerit eē
maior fiat ſicut iunior·ſ·ꝑ humilitatē ⁊ q̄ ꝓ
ceſſor ſicut miniſtrator Itē in eodē·xx· Qui
cūq3 voluerit inter vos maior fieri·ſit vr̄ mi
ſter. Item luce·ix· Qui minor eſt inter vos
oēs hic maior eſt· Quid autem ſit in hu
militate ꝓpter quod habentes eā tam magni
eſtimēt̄ .dico ꝙ humilitas meret̄ gratiā3 q̄
miro mō magnificat hn̄tes eā· ꝓpter qd̄ dr
Eſa· Ad quē reſpiciā niſi ad hūilē ⁊ quietū
⁊ tremētē ſermōes meoſ iac.iiij· De⁹ ſupbiſ
reſiſtit·hūilibꝰ aūt dat gratiā Et q2 hūiliraſ
facit hoīeꝫ deo gratū·q̄ aūt ē gratus magn⁹
eſt in oculis eius cui eſt gratus. iō hortatur
Ecc·vij·humilia valde ſpm̄ tuum·q2 vt ait
bern.inſipiens ē ⁊ inſanus quicūq3 in aliis
vite meritis·quicūq3 in alta religione ſine ī
ſapiā·niſi in ſola hūilitate ↄfidit q̄ cū ita ne
ceſſaria ſit·iō q̄uō ad ipā3 ꝑueniat̄ eſt vidē-
dū· T · Sciēdū g̃ ꝙ ad ipā3 tribꝰ gradibꝰ ſi
ue exercitijs aſcēdemus ſit·n·quis hūilis in
ſuipſius ad meliorē cōpatiōe . humilior in
ſuorum defectuū conſideratōe hūilim⁹ ī dei
cōtēplatōe Primo dico erimus humileſ cū
nos ſp ad meliores cōpam⁹·q̄ꝫ vitā cum cō
ſpicimus q̄ longe eſt a nobis hūiliamur ex
hoc in oculis noſtris·hinc numeri·xiij.dicit̄
Uidimus gygantes q̄ꝫ cōpatōe q̄ſi locuſte
videbamur. Bern· Elige tibi meo conſilio
hoīem cui⁹ vite exēplar ſic corde tuo inſedit
vt q̄tiens ei⁹ recordatus fueriſ.ad reuerētiā
cogitan aſſurgas ⁊ teipm̄ ordines ⁊ ↄponas
ac ſi pn̄s ſit greg· In cūctis q̄ agitis fratres
mei radicē boni opis hūilitatē tenere·nec q̄
bus iam ſupiores.ſed quibꝰ inferiores eſtis
aſpicite.vt dum melioris exempla vobis ꝓ
ponitis ad maiora ſp aſcēdere valeatis· Se
cūdo erimus hūiliores ad maloꝝ ꝓprioꝝ cō
ſideratōem·cū em̄ mala noſtra ⁊ defect⁹ ſint
infinita vt q̄uis nos verum⁹ mala innume
rabilia videam⁹.merito clamabimus in ce
lū dicentes· Circūdederūt me mala q̄ꝫ non
eſt numerus. Hāc cautelā hūit paulus qui
cū innumera bona hūiſſ3 auertit ſe ab eis ⁊
intuitus eſt mala ſua vt ſe in hūilitate cōſer
uaret di. Ego ſum mīm⁹ aploꝝ.q̄ nō ſu3 di
gnus vocari ap⁹.qm̄ pſecutus ſū ecciam dei
⁊ iteꝝ·q2 blaſphem⁹ fui ⁊c̄·hinc greg. Cum
bona fratres agitis· ſp ad memoriā mala re
uocate vt dū caute culpa reſpicit̄ nūq̄3 incau
te de bono ope ſupbiam⁹· magnus eſſe vn⁹
quiſq3 ſtudeat· ſed tñ magnū aliq̄ mō ſe eſſe
neſciat ne dū magnitudinē ſibi arrogant tri
buat hanc inaniter amittat· Tercio erimus
humilimi cum iterum in altiorem ſtatū ſan
ctitatis promoti bona dn̄i cōtemplamur.in
cuius comparatione omne bonu3 creature fa
uille ⁊ cineri comparatur·ex quo ſit vt quāto
ſanctiores dei magnalia contemplantur·tā
to erunt humiliores.quod pulcre nobis per
ezech.deſcribitur vbi dicitur· Cum audirēt
animalia vocem de firmamēto dimittebāt
alas ſuas Quod exponens greg·di· Sācti
viri quo altiꝰs apud deum proficiūt.eo ſub
tilius ſe indignos deprehendunt·quia dum
proximi luci fiunt· quecunq3 eos latebat in
ſe inueniunt.⁊ tanto ſibi foras deformes ap
parent·quanto minus pulcrū eſt quod int⁹
vident·quia dum tactu veri lūis illuſtrant̄
oſtenduntur ſibi dum agnoſcunt quid eſt iu
ſticia inde erudiuntur vt videāt quid ſit cul
pa·idem. Sanctorum mentes cum creato-
ris ſui potentiam intenta contemplatōe cō
ſiderant· ſūmittunt alas.quia vileſcunt eoꝝ
animo virtutes quas habent ⁊ tanto fiunt
apud ſe humiles·quanto eis illud altum eſt
quod ſuperius vident U Quarto ma
gni erimus per contentionis laborē Eſt aūt
laborioſa contentio nil aliud q̄3 auida deuo-
tio·qua cogente cōtendimus ab his que fe-
cimus in ea que non dum fecimus toto cor
dis deſiderio peruenire tam auide non du3
habitis inhyantes vt ea que fecimus pre ni
mio deſiderio faciendorum·ac ſi non ſint fa
cta penit⁹ n̄ curam⁹ De hac deuotōe dr iud·
v. Magnanimoꝝ repta eſt ↄtentio q2 val

de magnanimes ſunt. q̄ pꝛemittuo deſiderio
hñdoꝛum iam habita nihil curant. quam
deuotionem optat nobis bern̄·di. Utinam
fratres ſic eſſent⁹ cupidi gratie ſp̄ualis quē
ad modū ſeclares pecunie tp̄alis. Hec aūt
deuotio mihi exercitijs obtinet· vt viꝫ hēa/
mus in affectu auiditatē. in ope difficultatē
cū augmēto pſeuerādi cōtinuitatē· de q̄ hoꝛ
tat nos leo papa di. Qꝛ nēo vim tā pfectus
tā ſanct⁹ ē· vt pfectioꝛ ſanctioꝛq; eē nō poſſit
oēs ſil' ſine dĩa graduū ſine diſcretōe me
ritoꝝ ab his in q̄ puenim⁹ in ea q̄ nō dū ap
phendim⁹ pia auiditate curram⁹. de·ij·di·
greg. Si locus delectat celſitudis· prius ex/
terreat via laboꝛis· ⁊ ſi delectat mentē magni
tudo p̄mioꝝ, nō deterreat certamen laboꝛis
qꝛ ad magna p̄mia quis puenire nō pōt niſi
p magnos laboꝛes· de·iij·di·bn̄. Nō ſine cā
(cū ſint nobis cū patribꝫ eadē cōuerſiōis prin
cipia) diſpar valde pfect⁹ inuenit. adeo vt
cū ipſos de die in diem pfeciſſe ⁊ curſū con
ſūmaſſe legam⁹ apud nos magn⁹ eſtimet:
ſi quis vel ipſa cōuerſiōis primoꝛdia cōſua
ret qd nō fecerūt patres veteres. Nā de yſaac
dr Jhat pficiēs ⁊ ſuccreſcens donec magn⁹
vehementer effectus ē qd ſi ſilr fecerimus eri
mus magni valde qꝛ non ſolū grati accepti
ſumus deo ab his ⁊ ex his q̄ iā habem⁹. ſed
q̄ hr̄e cupimus· ſi tñ q̄ꝫtū poſſumus ad hec
conamur vñ aug· Nō quid ſis ſed quid eē
deſideras attendit de⁹· ſi tñ q̄ꝫtū potes ſata/
gis vt quod eſſe non dū cepiſti eē merearis
Quinto magni ſunt doctoꝛes verbi dei pit
⁊ factoꝛes q̄ verbo ⁊ exēplo edificāt audito/
res de qbꝫ di· ſ̄titas mat·v· Qui docuerit ⁊
fecerit hic magnus ē in regno celoꝝ· ⁊ quia
hoc mēbꝛū paucos .i· ſolos doctoꝛes reſpicit
iō illud relinquimus indiſcuſſū. LXXVI

De eodem ſermo ſecundus·

Vos eſtis qui per

manſiſtis mecū in tēptatōibꝫ me
is vt ſup· di: greg. Quod valde
in doloꝛe īpoꝛtabile oñdit ex pꝛuida cōſi/
deratōe remuneratōis leuigat· graue nāq;
quod ſuſtinet eſtimat ſed leue hoc p p̄mij
cōſideratōꝫ penſat. ds itaq; ſciens aplos ⁊ ī
aplis omnes electos multa paſſuros· ipſos
obijciens eis remuneratōis p̄miū cōſolatur
di. Vbū ꝓpoſitū. Uos eſtis ⁊c. ✠ In q̄
bꝫ verbis tria inquiram⁹ ⁊ inquirēdo ꝓpo/
namus. ſ. Ltalē intelligentiā. tēptatōis pma
nentiā. remuneratōis ſufficientiā. Primū
ibi. vos eſtis ⁊c. ſcdm ibi in tēptatōibꝫ meis
tertiū ibi: ⁊ ego diſpono vobis ⁊c. Primo
ḡ inquiramus qd ſit dicere Uos eſtis q̄ per/
manſiſtis mecū Si eñ cōſiderem⁹ tp̄s in quo
ds hec verba dixerit adhuc modicum diſci
puli paſſi erāt. ſed ſub alis pij mgr̄i ab omi
preſſura ⁊ tribulatōis grauamie tenebant· ita
vt ex phariſeis calūniātibꝫ q nō ſicut iob· di/
ſcipuli ieiunarent. benign⁹ mgr eis tacētibꝫ
excuſauit eos di· mat·ix. Nō pnt filij ſponſi
lugere q̄diu cū eis ē ſponſus vel etiā in tm̄
nihil penit⁹ patiebant vt cū diceret eis luce
·xxij· Qñ miſi vos ſine pera ⁊ ſine ſacculo.
nūqd aliqd defuit vobis? rñderēt nō. Sed
eſto q aliqd paſſi ſint. tūc debuit dicere vos
pmāſiſtis in tēptatōibꝫ vr̄is nō meis· Ad
qd ſciendū q ſiue dicat hoc de⁹ de ſuis tribu
latiōibꝫ ſiue diſcipuloꝝ paſſiōibꝫ. miſeri/
coꝛditer dr Uos eſtis q̄ pmāſiſtis ⁊c. Nā ab
eo tp̄e q̄ collegit eos in diſcipulos multa ob
pꝓbꝛia· multa vitupa· cōtēptus ⁊ humiliati/
ones ptulit dñs ita vt multi ex iudeis q̄s
ſilr in diſcipulos elegerat abijſſent retroꝛſū
ſicut cū de manducatiōe coꝛpoꝛis ⁊ ſanguis
di· ioh·vi· dixerūt multi durus ē hic ſermo
quis poterit eum audire. ⁊ ſequit non longe
poſt· ex hoc multi diſcipuloꝝ eius abierūt re
troꝛ· ⁊ iā cū illo nō ambulabāt· dixit ergo ad
xij· Nūquid ⁊ vos vultis abire? rñdit petr⁹
p̄ oībꝫ Ad quē ibimus verba vite eterne
habes· ⁊ nos credimus ⁊ cognouimus· quia
tu es chꝛiſtus filius dei viui· ideo nūc recte
dicitur· Uos eſtis qui pmāſiſtis mecum
⁊c· Q ſi obijciat· q non permanſerūt· quia
dicitur mat·xxvi· q relicto eo omnes fugi
erunt· Ad quod dicendū q quia redierunt
nō reputatur eis p receſſu· hic in ij· Re· dici
tur Omnes reges iſrael preter dauid Eze
chiam ⁊ Joſiā peccauerūt non q illi nō pec
caſſent· ſed q nō in peccato pmāſiſſent· hic
dicitur ezechiel· iij· Si impius egerit peni/
tentiam omnium iniquitatum eius non re
coꝛdaboꝛ amplius Bern̄· Q ipſe mihi ad

imputare decreuit· ſic ē ac ſi nō fuerit· ſic pꝫ
quō cū xp̄o apoſtoli in ſuis temptationibꝫ
pmanſerūt. y Si vero xp̄s predictū
verbū dixit de paſſionibꝫ diſcipuloꝝ: nō mi
nus veraciter dixit meis· nā ſic ſe habet xp̄s
ad oēs electos ſuos: ſicut caput ſiue coꝛpus
ad mēbꝛa· ſi ḡ manus vel pes vl' aliqd aliud
membꝛū infirmat vel etiā vulnerat· nō dici
tur pes me⁹ vel manus infirmat: ſed cōſue/
to vſu loqndi dicim⁹. Ego infirm⁹ ſum vel
vulnerat⁹ ſum. Sic quicquid membꝛa xp̄i
patiunt· xp̄s ſe veraciter dicit pati. hinc ma
thei·xxvi· xp̄s di· Qd vni ex minimis meis
feciſtis mihi feciſtis: ſiue illud ſit bonū ſiue
malū. Propter qd ſaulo pſequēti electos
ſiue mēbꝛa xp̄i dixit Actuū·ix· Saule ſaule
quid me perſeqris· nō dixit meos ſꝫ me ip̄m
hinc Gre·di· Deus quotidie patit oīne qd
a reprobis ei⁹ electi lacerant: ⁊ q̄uis h⁹ coꝛ/
poꝛis qd nos ſumus iā dudū caput ſe ſuper
oīa liberꝝ in celū extulerit· reproboꝝ tamen
vulnera adhuc p ſuum qd deoꝛſum retinet
coꝛpus ſentit. Juſte ḡ dicit· Uos eſtis qui
pmanſiſtis mecū in tēptationibꝫ meis: q̄s
licet vos in ꝓpꝛio veſtro coꝛpe ſuffertis: ad
ſalutis tñ vr̄e cumulū dico meos. Sed tūc
amplius pgitur ⁊ dicitur q dicere debuit.
Uos eſtis q̄ pmanebitis mecū ⁊ ſi pmāſi/
ſtis· vt futuras paſſiōes eoꝝ· q̄s nullus ad/
huc illo in tp̄e quo loquebatur iſta pertulit
per verbum futuri tempoꝛis deſignaret. Ad
qd dicēdū q remūerator de⁹ nō a pꝛincipio
nec a medio actiōis ſed a fine ꝯſummatōis
electos ⁊ dilectos ſuos remunerat: ⁊ iō de/
buit a verbo p̄teriti tp̄is dnoiare q̄s voluit a
futura paſſione remunerare. Deus eñ qui
nouit futura ſicut preterita· electos ſuos ab
eterno intuet· nō ſicut incipiūt ei fuire ſed ſi
cut perficiūt qd inceperūt· hinc eſt q de pau
lo dixit Actu·ix· Uas electiōis eſt mihi iſte
nō dixit erit· cū adhuc actualiter hoc non eſ
ſet· hinc Aug⁹· Nō quid ſis ſed quid eſſe de/
ſideras attendit de⁹· ſi tñ tu q̄ntum potes ſa
tagis: vt eſſe merearis qd nondum es· hinc
gre· A dño ſepe qd futurū eſt p p̄teritū de
ſcribitur qꝛ quicquid foꝛis futurū eſt in ope
re· intus iam factū eſt in predeſtinatōe· que
qꝛ certo qd futurū eſt nouit: nō tam facienda
inſinuat q̄ꝫ facta iā narrat· ⁊ qꝛ beatus bar/
tholomeus aplus multas paſſiōes ſufferēs
in omnibꝫ inuictus pmanſit· qꝛ ſicut in paſ
ſione ſua legit: ſuſtibꝫ pꝛimū eſt ceſus· dein
de excoꝛiatus· deinde decollatus· iō hoc euā
gelium de tēptatiōis permanſione debuit
de eo pre ceteris in eccleſia recitari· ſic patet
hui⁹ ꝓpoſiti thematis intelligētia. Z
Scdo dicendū eſt de tēptatiōis permanen
tia. Et qꝛ nullus electoꝝ ſine tēptatione vi/
cturus eſt ſup terrā· iō quō in ea vſq; in finē
permaneat fideliter eſt diſcendū. Sciendū
ḡ q vt in ea viriliter perſiſtam⁹· ſcuto veri/
tatis ſum⁹ vndiq; muniendi· ſic eñ ait p̄s·
Scuto circūdabit te veritas ei⁹· qd exponēs
Bern·di· Quia vndiq; circūdati ſum⁹ tem
ptationibꝫ: vt merito tota vita nr̄a tempta
tio appellet· neceſſe eſt ſcuto dñi circundari·
vt ſit nobis a dextris ⁊ ſiniſtris: ante ⁊ retro
Scutū aūt dñi eſt veritas eius· ſi ḡ grauis
temptatio irruat ſup nos· q̄ etiā ſubruere et
ſubuertere iam minet: ⁊ que totā domū mē
tis ꝯcutere videat· tunc ſcutū veritatis retro
nos· hoc eſt ad paſſionē dñi ptendam⁹· qd
tam in figura q̄ꝫ ſcriptura facere edocemur
In figura ſicut Nume· legit. Q filij iſrael
a ſerpentibꝫ leſi: iuſſi ſunt ſerpentē eneū in
palo ſuſpenſum intueri· ⁊ ſic liberabant· ſic
qui grauibꝫ tēptationibꝫ moꝛdet· xp̄m ī pa
lo crucis ſuſpenſum reſpiciat ⁊ ꝯtinuo libe/
rabitur· dicit enim Gre· Quicquid ꝓpinat
tp̄alis aduerſitas· facile erit ſi cōſideremus
quid p nobis hr̄erit in cruce qui nos inui/
tat ad regnū. Bern· Quid dirū vel durū ti/
bi eſſe poterit cū recoꝛdat⁹ fueris· quid p te
ſuſtinuit auctoꝛ mundi. Nōne ſi ꝯferrent in
me oēs vite filioꝝ adaꝫ: ⁊ oēs dies ſeculi et
laboꝛes omniū hoīm qui fuerūt ſunt ⁊ erūt
nihil eſſet ad coꝛpis illi⁹ cōpationē. Scdo
ſcutū veritatis exhibeam⁹ ante nos ꝯſiderā/
tes moꝛtis periculū: ⁊ dei diſtrictū iudiciū
quo oīa peccata q̄ p temptatiōes ⁊ tribula/
tiones hic nō diluim⁹ ſtrictiſſime ī numero
pondere ⁊ mēſura iudicant· teſtante Eſa·q̄
di· Ponā iudiciū meū in nūero pondere ⁊
mēſura· hoc ſcutū añ nos exhibendū hoꝛtat
nos ſapiēs di. Memoꝛare nouiſſima tua· ⁊ hoc
ē moꝛtis hoꝛroꝛē· iudicij tremēdi diſcrimē ⁊ ī

eternuȝ nõ peccabis. Tertio tribulati ſcutũ
veritatis infra nos: hoc eſt ad infernũ ꝑten
dãmus cogitãtes melius eſſe hic modicum
caſtigari q̃ in inferno eternaliter cruciari.
melius eſt enim in foro miſericordie leui fla
gello purgari: ꝑ quo in inferno oporteret in
perpetuũ malleari. Qui enĩ vt ait iob timet
pruinã tenuis tribulationis. irruet ſuꝑ eum
nix eterne dãnationis. Gaudenter ergo ſuffera/
mus pñtes temptationes: q2 ipe ſunt certuȝ
ſignũ eterne euaſionis. q2 vt dicit Nau. pro
pheta. non conſurget duplex tribulatio: ſed
iſtis ſuſceptis dicit nobis de9 illud quod ſe
quit̃. Afflixi te ⁊ nõ affligam te vltra: ⁊ nũc
conteram virgaȝ de dorſo tuo. Propter qđ
dicit bern. nullũ teſtimoniũ credibili9. nul/
lum certius euaſionis eterne calamitatis q̃
ꝙ ait ps. Corripiet me iuſtus in miſericor/
dia. cũ enim vt ait Job. Luet homo omĩa q̃
fecit. in infinituȝ melius eſt hic in foro mĩe
luere breuiter ⁊ tenuiter q̃ in foro dure iu/
ſticie eternaliter ⁊ grauiter. A Quar/
to caſtigati ſcutũ veritatis ſurſum ſuꝑ nos
ad celi gaudia erigamus: eſtimantes ⁊ de/
uote ruminãtes dei fruitionẽ. ſanctoꝝ ⁊ an/
geloꝝ aſſociationẽ. perpetuaȝ manſionem.
eternã glorificationẽ. infinitaȝ omniũ bono
ꝝ inebriationẽ. ad quaȝ nemo vnq̃ ꝑuenit
nec ꝑuenire poterit. niſi qui tribulationibus
vſq̃ ad minutiſſimũ puluerem pleniſſime
purgatur. q2 vt ſapiens dicit nil intrat in il/
lam inquinatũ: ⁊ nemo ingredit̃ in regnuȝ
celoꝝ niſi tribulat9 fuerit in hac vita. iuxta
illud Actu. xiiij. Per multas tribulationes
oportet nos introire in regnũ dei. Et ſi oĩa
pateremur q̃ vnq̃ paſſi ſũt ſancti martires
ab initio mũdi vſq̃ in finẽ eius. non ſunt ta
men vt ait apl's condigne paſſiões h9 tpis
ad futurã glãm q̃ reuelabit̃ in nobis. Adde
qđ ex q̃libet minutiſſimo paſſo infinitã glo/
riam ꝓmeremur. iuxta illud apl'i. ij. Corin.
Id qđ eſt momẽtaneũ in pñti ⁊ leue tribu
lationis noſtre ſuꝑ modũ in ſublimitatem
eternũ pondus gl'e opatur in nobis. Quis
ergo ſcutũ veritatis exhibens ad hec q̃tuor lo/
ca addit amplius di. impatienter illud ps.
Quoniã ꝓpter te mortificamĩ tota die. eſti/
mati ſumus ſicut oues occiſionis. cũ ꝓ vno

iſtoꝝ poſſemus libenter ꝑ multa milia ãno
rũ grauiſſime tribulari. Hec ↄſiderãtes ac/
cingamus ſicut vir lũbos nroſ ⁊ ↄſtãter di/
camus. Quoniã ego in flagella parat9 ſum
q2 vt ait illa iudith. Omĩes q̃ deo vnq̃ pla/
cuerũt ꝑ multas tribulatiões tranſierunt fi
deles. His itaq̃ taliter cõſideratis: ſi ſane
mentis ſumus nõ ſolũ patienter ſed etiã li/
benter imo gaudẽter cũ ſuis tribulationib9
ꝑmanemus. B Tertio dñm eſt de re/
munerationis ſufficiẽtia q̃ tangit̃ in hoc ꝙ in
ꝑdicto themate ſubiũgit̃ cũ dicit̃. ⁊ ego di/
ſpono vobis ⁊c̃. In q̃bus verbis ꝑmanenti
bus cũ eo in ſuis tẽptationib9 ꝓmittit de9 tri
plex bonũ. ſ. intimiſſimã ſue dilectionis exhi/
bitionẽ. oĩm bonoꝝ abundãtiſſimã ꝓpoſiti/
onẽ. voluptuoſiſſimã oĩm delectabiliũ frui/
tionẽ. Primũ ibi. ego. ſcđm ibi. diſpono. ter
tium ibi. vt edatis ⁊ bibatis ⁊c̃. Primo di/
co ꝓmittit intimiſſimã ſue dilectionis exhi/
bitionẽ Quid enĩ iocũdius. quid delectabi
lius. quid mirabilius: q̃ ꝙ ipe paterfamili
as ex nimia ſua dilectiõe ibi fuit ad mẽſam
ſuis electis ⁊ dilectis q̃s ad tã nobile ⁊ ple/
nũ omni felicitate ↄuiuiũ inuitauit. Quis
nõ omni ſtupore admirãduȝ duceret: ſi rex
prepotens mẽdicos inuitaret ad prandiũ et
illis cõſedentib9 ipe miniſtraret. in q̃ facto
omni gaudio ꝑfflueni9 videntes ꝙ tãti nos
eſtimat vt in hac ſua dilectione ſe effundat
ad tam indebitã erga nos dignatõeȝ vt no/
bis ↄuiuã. tibus ipe q̃ſi fuire videat̃: ⁊ hoc
eſt ꝙ ꝓmittit veritas Lu. xij. Amen dico vo
bis ꝙ precinget ſe ⁊ faciet illos diſcũbere ⁊c̃
qđ exponens gre. di. Precinget ſe. i. ad retri
butionẽ preparat. faciet illos diſcũbere. i. in
eterna quiete refoueri. diſcũbere quippe no/
ſtruȝ in regno quieſcere eſt. Scđo ſic mini/
ſtrans exhibet nobis omniũ bonoꝝ copioſiſ
ſimam ꝓpoſitionẽ qđ intelligit̃ in hoc ṽbo
diſpõne. Diſponere enĩ idẽ eſt qđ diuerſa po
nere. Ibi enĩ ꝓponit̃ nobis ferculum de pro
prijs meritis cõpoſitũ. Scđum ferculũ de
meritis ſanctoꝝ participatũ. Tertiũ ferculũ
de meritis xp̃i ſuꝑerogatũ. diceteq̃ nobis de
us ex pleno affectu dulcedis ſue illud Can.
v. Comedite ⁊ bibite ⁊ inebriamini amici
cariſſimi. qđ exponens bern. di. Comedim9

in celo premia de proprijs meritis ꝓuenien
tia. bibimus bona de humanitate chriſti in
nos̃ tranſeuntia. ſed inebriamur. i. ab oĩ quod
ſumus alienamur per bona diuinitatis vn/
diq̃ in nobis cõfluẽtia. Tercio ex bonis iã
dictis diſpoſitis: ⁊ nobis ꝓpoſitis habem9
voluptuoſam omnium delectabilium frui/
cionem. que ſupereffluẽs voluptas. ex hoc
maxime prouenit ꝙ omnibus bonis dñi
in toto quod ſumus vndiq̃ et in omni par
te perfruemur. Si. n. vt ait ſcriptura deus
erit omnia in omnibus. deus cum omnib9
bonis ſuis erit in omni quod nos ſum9 hoc
totum agẽte in nobis deo qui. LXXVII
De ſancto Auguſtino.

Homoquidam

peregre ꝓficiſcens. Mat. xxv. di.
bern. Dignum valde eſt vt quibus a conſti
tutiõe mundi preparatum eſt regnum ipſi
et ſe in regnum non negligant preparare. quo
modo autem hoc facere debeamus docet
nos dñs in ꝑabola hic expreſſa. Nam vt ait
grego. Ipſe eſt homo qui peregre ꝓfectus
eſt tradens ſingulis nobis bona ſua. vt ꝑ/
eadem bona tꝑalia lucremur et mereamur
eterna. vt qđ gratis datur9 erat laboribus la/
boribus mercamur. Dedit enim vni. v. ta/
lẽta alij duo. tercio vnũ vt veniẽs in tꝑe ſuo
ſciat qua fidelitate vn9quiſq̃ negociat9 ẽẽt
C Per hec. v. talẽta v. dõa intelligim9 q̃
ſi ad lucrum ponimus vt dẽmus alia. v. ta
lenta in infinitũ meliora lucrabimur ipõ tñ
qui dona ꝓcontulit adiuuante. Sunt autẽ
hec talenta noſipſi. nr̃ proximus tꝑs m dẽs
deus q̃ ſi ad lucra ponimus vt oȝ in infini/
tum merebimur meliora. Tunc aũt ſingul'
talentis bene vtimur ⁊ per conſequẽs bonũ
lucrum acquirimus. cũ ſingulis vtimur ad
talem vſuȝ ꝓpter quẽ ipſa nobis a dño ſunt
donata Deus aũt dedit nobis noſmetipſoſ
ad ſãctificandũ. ꝓximũ ad exercitãdũ. tꝑus
ad lucrandũ. mundum ad ſpeculandũ. deũ
ad amandum Primo ergo videam9 ad q̃d
⁊ propter quid deus nobis dederit noſipoſ
hoc aũt fecit vt ꝑ eum creati per vite ſanctita
tem ad ipſum redeamus ⁊ apud eum eter
naliter maneamus. quod tam figura quam

ſcriptura probare poſſumus euidenter. Et
primo figura ſcilicet per columbam noe quã
ideo de archa emiſit vt ad eum reuerteret. ſic
ſic deus emiſit nos de archa cordis ſui. in q̃
ab eterno fuimus predeſtinati. vt in hac vi/
ta per eius gratiam atq̃ noſtrum meritum
ſãctificati rediremus ad eum ⁊ cum eo eter/
naliter viueremus. Hoc etiam oſtenditur ꝑ
ſcripturam di. ap9 ad Ro. quos predeſtina
uit hos ⁊ vocauit. quos autem vocauit hos
⁊ iuſtificauit ſcilicet per dei gratiam ⁊ homis
meritum quos. aũt iuſtificauit hos ⁊ magni
ficauit per gloriam. idem. Non enim voca/
uit nos deus in immundiciam ſed in ſãctifica
tionem. vnde ſic nos preuenit deus in creã/
do ſic etiam preuenit nos in ſãctificãdo. hic
bern. A deo ⁊ ad deum conditus eſt aĩmus
rationalis vt ad ipſum ſit conuerſio eius.
Quamdiu ergo hic viuitur eq̃ propinq̃ pot
accedat ad eum ſimilitudie a quo ſola diſce
ditur diſſimilitudine vt ſit hic ſanctus ſicut
ille ſanctus eſt. ⁊ in futuro beatus ſicut ille
beatus eſt. Et quia de9 ⁊ omnis familia ei9
pariterq̃ manſio celeſtis omnia ſancta ſũt
oportet nos qui ad eandem manſionem per
petuo poſſidendam vocati ſumus ſimiliter
eſſe ſanctos. ꝓpter quod hortatur nos deus
numeri. xi. Sancti eſtote quoniã ego ſan/
ctus ſum. Dedit ergo deus nobis noſmet/
ipſos ⁊ poſuit nos in hanc vitam vt ſanctifi
cemur vt hic ſanctificati peruenıamus ad ꝑ
petuam ſanctitatem. D Sed ne cau/
ſaremur de hui9 ſanctificationis difficulta/
te. preuenit nos ſanctificans nos primũ ſuis
laboribus ⁊ expenſis in baptiſmo quẽ ↄſe/
crauit in ſpiritu ſancto cum ſanctis verbis ⁊
cum ſua paſſione pariter ⁊ eius morte. nam
ꝙ ex ſpiritu ſancto conſecratus ſit patet per
columbam. que deſcendit in baptiſmo ſuper
chriſtum ꝙ etiã ex ſanctis verbis baptiſmus
conſecratur patet per inuocationem ſancte
trinitatis. ꝙ etiam ex paſſione ⁊ merito xp̃i
conſtet patet per apoſtolum dicentẽ Quot
quot enim baptiſati ſumus in morte ipſius
baptiſati ſumus. conſepulti enim ſumus et
ſic ſanctificati ſumus ſine nobis in baptiſ/
mo per deũ nr̃m nil amplius a nobis petẽs
niſi vt eandẽ ſanctificatõȝ in nobis ſeruemus

nec amplius a nobis aliud requiritur. Et
ſi hanc ſanctificationē in nobis fedauimꝰ ꝑ
peccata. neceſſe eſt vt ex proprijs ſumpti/
bus aliud baptiſma conſecremus. non ꝙ ex
ſolo noſtro conſecrare aliquē videamur ſed
ꝙ noſtrum ſuo ſuperadditum nos poſſit ite
rum ſanctificare. Oportet enim ad inſtar ⁊
ſimilitudinem prioris baptiſmatis baptiſ/
ma aliud inſtaurare ſcilicet ex ſpiritu contri
tionis. verbis confeſſionis ⁊ ſupplicationis
⁊ proprijs paſſionibus ⁊ laboribus. que con
iuncta prioribus nos ſanctificant merito Et
hoc eſt quod dicit apoſtolus. Voluntarie no
bis peccantibus iam non relinquitur nobiſ
hoſtia pro peccato Chriſtus enim reſurgēs
a mortuis iam nō moritur. Quod exponēs
Bern. di. Quomodo voluntarie peccanti
iam non relinquitur hoſtia pro peccato. niſi
quia non illi denuo crucifigitur chriſtus nō
cōplantatur iterū ſimilitudini mortis eius
per baptiſmum ſed propria ab eo lacrimarū
vnda exigitur. ꝓpriam baiolare crucē. ꝓ
pria membra mortificare nō ꝙ propria cui
ꝗ ſatiſfactio ſufficiat. ſed noſtra addita pri/
ori valeat. quia niſi compatiamur ñ conre/
gnabimus. E Secundum talen/
tum quod ad lucrandū contulit nobis de
us. eſt noſter proximus. vt cum in deo ime/
diate nos exercere non poſſumus. exercemꝰ
nos in proximo propter deum Nam quic/
quid de genere virtutum ⁊ beneficiorum il/
lis impendimus bonorum ⁊ malorum. deꝰ
reputat ſibi factū. dicens ſingulis ⁊ oībꝫ no
bis illꝰ mat. Quod vni ex minimis meis feci
ſtis mihi feciſtis. hinc eſt ꝙ ſauli perſequen
ti electos ſuos dixit. Saule ſaule quid me
perſequeris. qui ergo deo placere deſiderat
exerceat ſe in bono erga proximum ⁊ ſuffe/
rat mala proximi. ⁊ deo nouerit per omnia
ſatiſfactum. Nam qui diligit proximum bo
na omnia operatur. ⁊ mala omnia deteſtat.
quia de primo dicit apoſtolus ad Ro. Qui
diligit proximum legem impleuit. Nā nō
adulterabis non occides. ⁊ ſi quod ē aliud man
datum in hoc verbo inſtauratur. De ſcdo
idem dicit. Dilectio proximi malum non o
peratur ⁊ ideo mandatum de dilectione dei
⁊ proximi tam in veteri ꝗ in noua lege ſan/
ctiſſime eſt mandatum. Nunꝗ enim deus
ſe reputat diligi nec amorem noſtrum reci/
pit niſi propter eum proximum diligamus
hinc bern. Solue tributum amoris ⁊ deo
noueris ſatiſfactum. Plenitudo enim legiſ
eſt caritas. legem continens ⁊ prophetas
F Propter quod ſciendū ꝙ ad diligendum
proximum deus dedit nobis triplicem men
ſuram. vt videlicet diligamus eum ſicut di
lexit nos deus ⁊ ſicut diligimus noſmetip/
ſos. ⁊ ſicut alterutrum ſe diligunt membra
noſtra. Deus autem dilectionem ſuam er/
ga nos probauit triplici argumento cum te
ne tantū nos dilexerit vt ꝓ nobis daret res
corpus ⁊ animam. Nam de. i. ⁊ iij. dicitur.
Iere. Reliqui domum meam dimiſi here/
ditatem meam. ecce primū ⁊ ſequitur. De
di dilectam animam meam in manus ini
micorum. ecce tercium. de. ij. aſ dicitur Eſa.
Corpus meum dedi percutientibus ⁊ genas
meas vellentibus. faciem meam non auerti
ab increpantibus ⁊ conſpuentibus in me.
Sic ⁊ nos debemus res corpus ⁊ animam
pro fratribus ponere. dicente domino ioh.
hoc eſt preceptum meum vt diligatis inui/
cem ſicut dilexi vos. Grego. Hoc debemus
exhibere proximis quod indignis nobis cō/
ſpicimus exhiberi. Secunda menſura qua
debemus proximum diligere ſumꝰ noſmet
ipſi. dicente mat. Dilige proximum tuum ſi
cut teipſum. hec autem dilectio erit trimem
bris. Sic enim diligimus noſmetipſos. vt
omne bonum nobis cupiamus. nullum ma
lum nobis fieri velimus. vt magnum bonū
nobis plus ꝗ proximo paruum deſidera/
mus. Sic proximo omne bonum velimus
nullum malum velimus ⁊ maius bonum
proximi plus ꝗ in nobis paruum cupiamꝰ
de. i. dicitur mat. vij. Quodcunqꝫ vultis vt
faciant vobis homines. hoc facite ill. De. ij.
thob. iiij. Quod tibi non vis fieri alteri ne
facies. de tercio vero dicit bernar. Si non
magis ad maiora dei lucra gaudeo que per
aliū fieri comperio ꝗ ad mea parua. pꝫ
me caritatis ordinē non habere. Et ſi dixe/
rit quis. difficile eſt quēꝗ plus gaudere de
alieno magno bono ꝗ proprio paruo. Ad/
uertes ſaltem ex hoc excellentiā ſponſe que

gloriatur di. ordinauit in me ſponſus cari/
tatem Tercia menſura qua debemus primū
diligere ſunt membra noſtra Nam mem/
bra ita ſe mutuo diligunt vt vnum pro reli
quo ſe exponat ſic ⁊ nos ⁊c. G Terciū
talentum eſt ipſum tempus quod dedit no
bis deus ad lucrandū. quod ita proprie no
ſtrum eſt vt ſi illud perderemus. perderemuſ
⁊ noſmetipſos. vnde Sen. dicit. Omnia q
ſunt aliena a nobis ſunt. ſolum tempus no
ſtrum eſt. ⁊ ideo dicit augu. Omne tempꝰ
tibi impenſum a te requiretur qualiter ſit ex
penſum. Verum quia conſulit ſapiens vt tē
pus obſeruemus cū dicit fili obſerua tpus
Sciendum ꝙ eſt triplex tps ſcilicet preteri/
tum preſens ⁊ futurum. que ſunt cum ma/
gna ſolicitudine ſeruanda. Nam preteritū
cum dolore preſens cum labore. futurum cū
timore eſt ſolicite obſeruandum. Primum
tempus ſcilicet preteritum obſeruandum eſt
cum dolore reputantes ꝙ ſine fructu tranſi
erit di. illud ezech. Recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine anime mee. et
illud iob. vij. Menſes vacuos enūeraui mi
hi quod exponit greg. di. tempus vacuū trāſ
ire eſt tempus ſine merito expendiſſe. Secū
dum tempus preſens obſeruandum eſt cū
labore. vt cum preteritum perdidimus ſal/
tem prūs tpe ad expendendū vtiliter viriliſ
accingamus quod ſapiens āmonet Eccle.
Quodcunqꝫ poteſt manus tua inſtanter o/
pare quia nec opus nec ratio nec ſapientia
erit apud inferos quo tu properas. Terciū
tempus futurum eſt obſeruandum cum ti/
more. Neſcimus enim quod nobis in illo
eueniat. quod ſapiens āmonet Ecc. fili me
morare nouiſſima tua ⁊ in eternum non pec
cabis Quod exponens bernardus dic. hec
ſunt mors. iudicium. gehenna. ⁊ ſubiungit.
quid horribilius morte. quid terribilius iu/
dicio. nam gehenna nihil pōt itollerabilius
eſſe vel cogitari. De his tribus temporibus
dicitur Ecc. Eſt tempus flendi eſt tempus
lapides colligendi ⁊ eſt tempus prouiden/
di. Primum eſt preteritum. cuius perditio
merito eſt deflēda. ſecundum eſt preſens tē/
pus in quo lapides meritorum ſunt colligē
di. tercium eſt futurum quod eſt cum omni
ſolicitudine prouidendum. de quo dicitur
deutro. Vtinam ſaperent ⁊ intelligerent ac
nouiſſima prouiderent H Quartum
talentū eſt iſte mundus quem dedit nobis
deus ad ſpeculandum. In quo tria conſide
rare debemus. que ipſum mundum reddūt
per omnia contemnendum ſcilicet eius de/
fectionem. infectionem. deceptionem. De. i.
di. ioh. Mundus tranſit ⁊ concupiſcentia
eius. quod exponit greg. di. Ecce mundus q
diligitur fugit. vbiqꝫ mors. vbiqꝫ deſolatio
vbiqꝫ luctus. vndiqꝫ percutimur. vndiqꝫ a/
maritudinibus replemur ⁊ tamen ceca men/
te eius amaritudines amamus. fugientem
ſequimur. labenti inheremus. ⁊ quia laben
tem retinere non poſſumus cum ipſo labi/
mur quē cadentem tenemus. De ſecundo
ſcilicet eius infectione patet ad ſenſum quo
modo eius amatores inficiunt vicijs ⁊ pec/
catis inuoluuntur qui videlicet mundus de
ſcribitur. ſap. xiiij. cum dicitur Alius alium
per inuidiam occidit. aut adulterans contri
ſtat ⁊ omnia commixta ſunt ⁊ ſequitur San
guis homicidium. furtum fictio. corruptio
infidelitas. turbatio ⁊ periurium tumultus
bonorum dei imemoratio. animarum inqui
natio natiuitatis immutatio. nuptiarū in
cōſtantia inordinatio mechie ⁊ pudicicie ex
quorum omniū conſideratione merito vile
ſcit nobis mundus. vt ſimus de numero eo
rum de quibus dicit apoſtolus. ꝙ ſunt qui/
dam qui vtuntur hoc mundo tanꝗ non v/
tantur. De tercio ſcilicꝫ eius deceptione pꝫ
ad ſenſum. quia ſuos decipit amatores pro
mittit enim ſufficientiā quā nulli vnꝗ ho/
minū perſoluebat. quis enim vnꝗ de his q
mundus dat ſatis habuit Et eſt ratio quia
anima ad imaginem dei creata nullis vnꝗ
de ho ſatiare poterit niſi deo quia cera impſ/
ſa ſigillo nulli vnꝗ alio ſigillo applicari po
terit niſi primo. Quintum talentum a do/
mino nobis datum eſt ipſe deus. ſine quo
talento omnia priora talenta lucro vacua re
manerent ipſo di. ioh. xv. Sine me nil po/
teſtis Quicquid enim ſine adiutore deo fa
cimus etiam ſi ſit de genere boni. non tamē
in operibus meritorijs computatur. quia va
lor meritorum non ab operante homine ſed

a cooperante deo eſtimatur. vñ de⁹ ſalutē
noſtram deſiderans q̃ſ ſine eo nullatenus
poſſum⁹ opari· di. nob. ij. Re. iij. Fac mecū
amicicias et erit manus mea tecum· quod
etiam ſapiens conſiderans rogat deum· vt
ſecum dignetur operari dicens Sapientie
nono· Da mihi domine ſedium tuarum aſ
ſiſtricem ſapientiam vt mecum ſit ꝛ mecū
laboret. I Dat autem deus ſe nobis
tripliciter ſcilicet per incarnationem ad vi/
tam noſtram inſtruendā· per corporis ſui ci/
bationem ad inſtructam vitam confortan/
dam· per inſpirationem ſancti ſpiritus ad i
ſtructam ꝛ confortatam vitam ſanctifican/
dam· In quibus tribus totum bonum ho
minis vſq; ad perfectam ſanctificationem
perficitur ꝛ completur. Qr ſi hoc glorioſum
talentum ad copioſum lucrum ponere cupi
mus· debemus deo mino incarnato occurrere
per imitationem· deo in cibo per deſiderij in
flammationē. deo in ſpiritu per congru/
entem preparationē· Primo dico debem⁹
deo incarnato occurrere per imitationem· vt
ſequamur amara eius que pertulit in carne
ipſo domino hoc iubente Luce nono· Qui
vult venire poſt me abneget ſemetipſum et
tollat crucem ſuam ꝛ ſequatur me hinc au
guſtinus· Illi claritate dei potientur· q̃ hoc
redemptoris ſui veſtigia imitantur· Et qui
dem dominum ieſum legimus doluiſſe· fle
uiſſe obprobria ꝛ cōtumelias pertuliſſe· ſpu
ta flagella· crucem ſuſtinuiſſe ꝛ nunq̃ legi/
mus riſiſſe ꝛ in preſenti tempore proſperatū
fuiſſe· hinc ſpe gaudent omnes electi cum ce
perint mundi aduerſitatibus fagitari vel nl
lis eius proſperitatibus proſperari. ſcientes
proculdubio. nullam aliam viam ſupereē
per quā poſſint celos penetrare· Secūdo de
bemus deo in cibo nobis dato occurrere per
deſiderij inflammationem· vt ſicut deus in
magno deſiderio hunc cibum dedit di· iob.
xxij. Deſiderio deſideraui hoc paſca mandu
care vobiſcum. ſic nos in magno deſiderio
ipſum accipiamus. ꝛ tunc hoc talentum ad
bonum lucrum ponimus. Tercio debemus
deo in ſpiritu ſancto nobis dato occurrere p
diligentē preparationem· omnia a nobis cū
diligentia expellētes que huic dignationi ſie
gratie aduerſantur· ad hoc monemur Amoſ
iiij· Prepara te in occurſum domini dei tui·
Item paralip. vbi dicitur· Preparate cor/
da veſtra domino· q̃ ſi his modis domino
occurrimus hoc talentum ad lucrum poni/
mus· K Nunc per currendum eſt bre
uiter qd̓ ꝛ quantum fidelis ſeruus lucretur
his talentis. quod in eodem euangelio legi
mus euidenter· ſic enim dicitur· Acceſſit aūt
qui· v· talenta acceperat ꝛ lucratus eſt alia
quinq;· Nam per talentū primū q̃ nõ ipſi
ſumus. hoc eſt per corpus noſtrum defectuo
ſum criminoſum vicioſum tenebroſum lu/
cramur aliud corpus vel aliud eſſe lumino
ſum· virtuoſum· glorioſum cum in futura
vita glorificabimur apud deum· cum corp⁹
noſtrum quatuor dotibus veſtigetur· ꝛ aīa
ſimiliter ſuis dotibus clarificatur· Tunc cor
pus glorioſum per corpus ignominioſū tā
q̃ talentum ex talento ſumus feliciter lucra
ti· quando reformatur corpus humilitatis
noſtre configuratum corpori claritatis ſue·
Secundo per ſecundum talentum quod ē
noſter proximus· lucramur alios proximos
qui ſe nobis in infinitum exhibent iocun/
diores· Nā p cōmāſionem proximorum q̃s
in hac vita duros aduerſarios ꝛ perſecuto/
res ſuſtinemus· in celo diligimus vt noſ ip
ſos de ipſorum gloria tanq̃ de propria con
gaudentes· que videlicet gaudia de proxi/
mis concepta totiens multiplicantur quo
electi ſunt in celo· de quo bernardus. Reue/
ra videre non poſſum quomodo ineffabile
gaudium circunquaq; non habeat· quē tot
cōmoda felicitatis circundant. Gaudebis
enim de bonis tuis nimium· ſed ſi haberes
aliquē quē ſicut teipſum amares. de bono
etiam illius ſicut de tuo gauderes. Cumu/
letur ergo gaudium noſtrum totiens quot
ſunt angeli ꝛ homines in celo· Tercio p ter/
cium talentum quod eſt tempus lucramur
non tempus ſed eternitatem interminabilē
quia depūcto huius temporis mercamī vi
tam que nobis permanet in eternum ꝛ ſic
per punctum huius temporis meremur e/
ternitatem· Quarto per quartum ta/
lentum quod eſt mundus mercamur celū
omni iocūditate ꝛ ſuauitate eternaliter ſup
plenū· Quinto per quintū talētū qd̓ eſt de
us qui ſe dat nobis in hac vita obumbratū
velatum ꝛ per ſpeculum in enigmate merca
mur deum nuda veritate reuelatum vt eū
contemplemur facie ad faciem ſine medio
in eternum quod et cetera·

LXXVIII

De natiuitate marie virginis·

Paraui lucernā

chriſto meo ps· cxxxi· Cum tan/
ta reuerentia etiam tam mira/
bili dignitate glorioſa virgo progreſſa ē in
hunc mundum· vt nunc per lucernam. nūc
per arcam· nunc vero per ſtellam· nunc p au
roram· nunc per paradiſum eius natiuitas
cōmendetur· L In verbis propoſitis
ex perſona dei patris prolatis tria conſide/
randa occurrunt· Primo enī conſideram⁹
huius natiuitatis diligentiſſimam prepa/
rationem. nate virginis glorioſiſſimam cō/
mendationem· noſtre vtilitatis fructuoſiſſi
mam inſinuationem. Primum ibi· para/
ui· ſecundum ibi lucernam· terciū ibi chriſto
meo· Parauit autem deus pater hanc lucer
nam triplici apparatu ſcilicet in corde in ore
in opere· In corde ipſam ab eterno predeſti
nādo. in ore glorioſa dicta de ipſa faticinādo
in opere multiphariē multiſq; modis eam
patribus prefigurando. de· i· dicitur· puer·
viij ex perſona virginis. Dñs poſſedit me
ab inicio viarum ſuarum anteq̃ quicq̃ fa/
ceret a principio Ab eterno ordinata ſum ꝛ
ex antiquis anteq̃ terra fieret· nondum erāt
abyſſi et ego iam concepta erā· De ſecūdo
dicitur illud Geñ. iij. Ponam inimicicias
inter te ꝛ mulierem ꝛ inter ſemen tuum et
ſemen illius. quod exponens bern̄· di. Si
dubites de virgine eſſe dictū· audi quod ſe/
quitur· Ipſa conteret caput tuum· ꝛ ſubiū/
git cui hec ſuata eſt victoria. niſi marie que
nunq̃ ſuggeſtioni alicui cōſenſit· qd̓ de nul
la alia verificari poterit quoq̃ modo· vnde
ſalomon legens hanc ſcripturam āmirādo
dixit· puer· xxxi· Mulierem fortem quis in/
ueniet· Quod exponens bern̄· di. Quā ali/
am putas Salomon requirebat cum dice/
bat· Mulierem fortem quis inueniat· No/
uerat quippē vir ſapiens huius ſexus infir
mitatem. fragile corpus. lubricam mentem
Quia tamen deum legerat promiſiſſe ꝛ ita
q̃ videbāt congruere. vt qui vicerat per fe/
minam vinceretur per ipſam vehementer ā/
mirans ait. Mulierem fortem quis inueni
at. ac ſi dicat Si ita de muliere pendet oīm
noſtrum ſalus· fortis neceſſaria eſt. vt precui
detur que ad tantum opus poſſit eſſe ydo
nea. Sed ne putetur dixiſſe deſperando ſub
iunxit propherando. Procul ꝛ de vltimis fini
bus precium eius. hoc eſt. non vile non par
uum non mediocre. non de terra· nec de infi
mis celis eſt precium huius mulieris for/
tis. ſed a ſummo celo egreſſio eius· De hoc
apparatu adhuc dicitur hieremie· Crea/
uit dñs nomen ſuper terram femina circun
dabit virū· Quod exponens ber· di. Que
eſt hec femina quis vir· Virum dixerim ie/
ſum non ſolum cum diceretur iam vir po/
tens opere ꝛ ſermone· ſed etiam cum adhuc
teuera infantis dei mater membra blando
fouere t in gremio· vel portet in vtero· Vir
ergo erat ieſus. nec dum natus ſed ſapiētia
non etate· non vigore corporis. non maturita
te ſenſuum· non corpulentia membrorū Ne
q; enim minus habuit ſapientiam· vel poti
us non minus fuit ſapiens ieſus conceptus
q̃ natus paruus q̃ magnus. ſiue ergo latēs
in vtero. ſiue vagiens in preſepio. ſiue iam
grandiuſculus· interrogans doctores in tem/
plo: ſiue iam perfecte etatis docens in popu/
lo. eque profecto plenus fuit ſpiritu ſancto·
Nec fuit hora in quacunq; etate ſua· qua de
illa plenitudine aliquid ei minueretur vel ei
dem aliquid adijceretur· Conſtat ergo quia
ieſus ſp̄ virilem aīm habuit· ꝛ ſi ſemper in
corpore vir non apparuit. cur deniq; dubito
virum fuiſſe in vtero quē vbiq; deum fuiſſe
non ambigo. M Tercio pparauit de⁹
hanc lucernam ope multiphariē multiſq;
modis patribus eam prefigurando· Ipſa
nanq; moyſi in rubo. Aaron in virga· gede/
oni in vellere· ezechieli in porta clauſa eſt p
oñſa· hinc bern̄. Quid rubus ille quondā
moſaycus pretendebat flammas quidem e
mittens· ſed non ardens niſi mariā parien/
tem ſed dolorem non ſentientē. Quid rogo

virga aaron florida nec hūectata. niſi ipſaȝ
cõcipientem q̃uis virum non cognoſcen
tem. Quid illud ſignificat Gedeonis vell⁹
quod de carne tonſum ȝ ſine vulnere carniſ
in area ponitur ⁊ nunc quidem lana nunc
quidem area rore perfunditur. niſi carnē aſ
ſumptam de carne virginis ⁊ abſq̃ detrimē
to virginitatis. Quid per clauſam portam
que non aperietur ⁊ vir non tranſiet per eaȝ
niſi clauſus vter⁹ accipitur. De his tribus
apparibus ſimul iunctis di. bern. O miran
daȝ ⁊ oī honore digniſſimā virginē. nec nouiſ
inuentam. nec fortuitu ſed a ſeclo a deo pa
tri electam ecce primum. A ꝓphetis promiſ
ſam ecce ſecundum. patribus prefiguratā
ecce tercium ⁊ ſubiungit. Unus ergo fuit
ſpiritus in omnibus his licet diuerſis mo
dis ſignis ⁊ tēporibus eandē rē diuerſi non di
uerſo ſpiritu ⁊ preuiderunt ⁊ predixerunt.
Quod enim moysi monſtratum eſt in ru
bo ⁊ igne. aaron in virga ⁊ flore. gedeoni in
vellere ⁊ rore. hoc aperte preuidit Salomon
in muliere forti ⁊ eius precio. apertius iere.
precinit de femina ⁊ viro Apertiſſime tandē
Gabriel exhibuit. Quod ergo deus pater
occulte in corde predeſtinando ab eterno te
nuit. hoc patribus in figuris innotuit. ꝓphe
tas edocuit hoc gabriel in euidenti exhibuit

N Sequitur ſecundum principale.
ſcilicet lucerna. per q̃ñ nate virginis intelli
mus glorioſiſſimam cōmendationem. Sȝ
ne ſermo currat in equiuoco. ideo ſciendum
ꝙ lucerna quinq̃ modis accipitur. Eſt em̄
lucerna verbum predicatōnis. lumen deuo
tionis. exemplar edificationis. ſpecialis grā
diuine dignationis. plena ⁊ perfecta conſu
matio oīs ſanctificationis. De prima dicit̄
in ps. Lucerna pedibus meis ⁊c̄. de ſecūda
idem. Quō tu illuminas lucernam id eſt
internam deuotionem. de qua adhuc dicit̄
Exo Ardeat lucerna ſemper in tabernacu
lo tuo id eſt deuotio ſit ſemper in corde tuo
De tercia dicitur luc. xij. Sint lumbi veſtri
precincti ⁊ lucerne ardentes. quod eſt dice
re Sitis in verbis continentes ⁊ cū hoc p
ximos bono exemplo edificantes. Itē mat.
v. Neq̃ accendunt lucernam ⁊ ponunt eaȝ
ſub modio. de quarta dicitur iob. xxix. Quiſ

mihi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos
quando ſplendebat lucerna ei⁹ ſuper caput
meum ⁊c̄. itē. ij. re. xxi. Non egredieris in p̄
lium ne extinguas lucernam iſrael. de vlti
ma dicit̄ pn̄s auctoritas. Paraui lucnā. i.
vas perfectiſſimum omnis ſanctificatōnis
quod eſt maria. que conuenienter dicta eſt
lucerna propter ſimilitudines ⁊ proprieta
tes vtrobiq̃ repertas. Omnia enim que in
lucerna ſunt in beata virgine glorioſiſſime ī
ueniūtur O Hēt aūt lucerna quinq̃ ꝓ
prietates eſt enim luminis contentiua. pu
ritatis perfectiua. vie directiua. leuis in vi
contrectiua. ſecundum applicatos colores
variatiua. que proprietates confluunt ⁊ cō
ueniunt in maria. Pri. mo ergo beata virgo
dicitur lucerna. quia eſt luminis contentiua
Sicut enim lucerna lumen in ſe continet
ſic beata virgo illud lumen in ſe habuit qđ
de ſemetipſo di. ioh. viij. Ego ſum lux mun
di. Eſt autem triplex lumen. ſcilicet natura
lis intelligentie. infuſe ſcientie. diuine potē
tie. de. i. dicitur in ps. Lumen oculorum me
orum ⁊ illud iob. xij. Adhuc modicum lum̄
in vobis eſt ſcilicet intelligentie. de ſecundo
dicitur ſap. vij. Diligite lumen ſapientie. de
tercio dicitur Eſa. x. Erit lumen iſrael qua
ſi in igne Idem. lx. Surge illuminare iẖr̄m
quia venit lumen tuum. hec tria lumina ha
buit in ſe virgo beata ⁊ ideo congrue dicta
eſt lucerna Habuit enim in ſe in ſummo lu
men naturalis intelligentie. ſpiritus enim
ſanctus contemperauit eaȝ ex nobiliſſimo ſā
guīe. propter quod etiam nobiliſſima natu
ralia habuit. per que omnem intelligentiā
⁊ ſubtilitatem. quā vnq̃ hō conſecutus eſt
habuit in ſeipſa. Super hoc lumen habuit
lumen infuſe ſcientie per quod plenam ⁊ ꝑ
fectam ſcientiam habuit omnium bonorū
omnium verorum omnium vtilium ⁊ ne
ceſſariorum. Si enim de quolibet ſancto ve
raciter dicitur Sap. x. dedit illi ſcientiā ſan
ctorū ī infinitum verius de ipſa poteſt dici
ꝙ dedit ei deus ſcientiam omnium ſanctorū
vt in deo glari veraciter poſſit ⁊ dicere illud
Sap vij. Ipſe dedit mihi horum que ſunt
veram ſciam vt ſciam diſpoſitionem orbis
terrarum naturas animalium ⁊c̄ vſq̃ ⁊ q̄

cunq̃ ſunt abſcōſa ⁊ improuiſa didici Omīȝ
enim artifex docuit me ſcilicet ſapientiam
vt dicere poſſit illud prouer. iij. Non didici
ſapientiam ⁊ tamen noui ſapientiam oīm
ſanctorum Tercio ſup̄ hec duo lumina hūit
lumen diuini pn̄tie alias potentie. quod tā
ſpiritualiter q̃ corporaliter in ea habitat

P Et ſciendum ꝙ hec beata lucerna hec
tria lumina habuit in ſupremo. qđ per ſin
gula ſic videt̄. Quia ſicut excellens ſenſibi
le corrumpit ſenſum. ita excellens intelligi
bile inſtruit ⁊ promouet intellectum ⁊ quia
excellentiſſimum intelligibile habuit. ideo
lumen ſumme intelligentie habebat. Se
cundo in ſup̄mo habuit lumen ſcientie. hec
aūt ſupremitas in hoc conſiſtit cum quis cū
ſcientia modum etiam habet ſciendi. Scīa
enim ſine modo ſciendi non ſolum non eſt
vtilis. ſed etiā inflatio. ſup̄ma ḡ ſcientia tūc
attingitur quando cum ſcientia habetur ſu
premus vſus ſciendi Et quia beata virgo ꝑ
nobiliſſima exercitia quālibet ſuam ſcientiā
in finem debitum ordinauit ideo ſuam ſciē
tiam habuit in ſupremo. hinc bern. Deus
nō ꝓbat mlt̄a ſciētē. ſi modū neſcierit. Nā
fructum ſciētie ⁊ vtilitatem in modo ſcien
di conſtituit ap⁹ cum di. Qui ſe putat ali
quid ſcire ⁊ nondum ſcit qnō oportet eū ſci
re ⁊c̄. ⁊ hunc modum ſciendi bern. loycā vo
cat ſcilicet vt ſciat quo ordine quo ſtudio q̄
fine quid noſcere oporteat. Quo ordine vt
prius qđ maturius ad ſalutē. Quo ſtudio
vt illud ardentius qđ vehementius ad amo
rem. quo fine vt non ad inanē gloriā ſed tm̄
ad edificationem tuam ⁊ proximi ⁊ dei glo
riam ampliandam Et quia cum hoc modo
ſciendi beata virgo ſcientiaȝ ſciuit ideo ip̄aȝ
habuit in ſupremo. Tercio lumen diuine
pn̄tie habuit ſimiliter in ſupremo. quia nō
ſolum generaliter vt in multis nec ſpēaliter
vt in paucis. ſed ſingulariter in ea habitabat
plenitudo diuinitatis corꝑaliter in qua nec
primā ſilem viſa eſt nec hr̄e ſequentem: Et
ſic patet q̃ conuenienter ex hac prima ꝓprie
tate beata virgo dicta ſit lucerna ⁊ q̃ excellē
ter hoc triplex lumen in ſe abſcondebat.

Q Secūdo lucerna eſt puritatis perſpe
ctiua. quod non minus proprie conuenit vi
rgini beate. in qua puritas ⁊ mundicia caſti
tatis ⁊ oīs peccati īmunitas ſuper oēs hoīeſ
in ea excellebat. hinc aug⁹. Ea puritate nite
bat virgo beata qua ſub deo maior nequit
intelligi Tante em̄ puritatis mente ⁊ corꝑe
fuit virgo beata. vt diuinum lumen de ea ir
radians oīm intuentium eam mentes ca
ſtās faceret ⁊ pudicas. Ut aūt ſupremā pu
ritatem conſequeret̄ ter fuit depurata. Pri
mo in vtero materno ab originali peccato q̄
purgatio tm̄ reſtringit fomitē vt potēs eēt
non peccare reliquit tñ in ea fomitē, m eēn
tiam. Secunda puritas acceſſit ei in filij cō
ceptione. ⁊ hec totaliter extinxit fomitē. vt q̄
prius poterat non peccare in reliquū nō poſ
ſet peccare. Tercia puritas acceſſit virgini ī
filij ſui felici cohabitatione. per quam mēte
⁊ corꝑe tam diuina extitit. vt oēs reliquie
⁊ diſpoſitiones peccati ab ea penitus tollerē
tur. Tercio lucerna eſt vie directiua. lucer
na enim in quibuſlibet tenebris viam oſ̄dit
Sic virgo beata ē lucerna que errantes ī h⁹
mundi tenebris ad celeſtē patriā directa via
dirigit ⁊ perducit. Cū em̄ oīm vitam ⁊ exē
pla in ſe ꝓferat di. bern. Non defuit tibi fi
des patriarcharū: ſpes ꝓphetarū caritas aplō
rum conſtantia martirum. ſobrietas confeſ
ſorum caſtitas virginum. fecunditas coniu
gatorum: ideo omnis etas oīs ſtatus. oīs
ꝯdicio. oīm hoīm normam viuendi ꝑiter
⁊ perueniendi in ea poterunt inuenire vt ſin
gulis poſſit dicere illud iudi. xv. Quod me
videris facere oēs facite. hinc eſt ꝙ ber. vo
cat eam viam per quā itur ad celum di. Re
gina virgo maria ipſa eſt via ꝑ quā ſalua
tor ad nos aduenit. tenentes ergo viam ſtu
deamus ⁊ nos ad ip̄m ꝑ eam aſcendere q̄
per eam ad nos deſcendit. per eam venire in
gloriam ⁊ gratiam ipſius qui ꝑ eam in no
ſtram miſeriam venit Per te ergo acceſſum
habemus ad filium o benedicta inuentrix
gratie dei genitrix maria mater ſalutis vt ꝑ
te nos ſuſcipiat qui per te datus eſt nobis.
Propter quod etiam dicta eſt maris ſtella
perquā naute in mari dirigunt vias ſuas.

R Quarto lucerna eſt lenis in tactu. ſic
virgo beata lenis eſt ⁊ benigna oībus q̄ ſuis
orationibus ⁊ fiducia tangunt eam. de cuius

lenitate ber. di. Quid ad mariã trepidat accedere humana fragilitas. nil auſterũ in ea nil terribile. Sed tota ſuauis omnibus of-ferens lac ⁊ lanam. Reuolue diligentius euangelice hyſtorie ſeriẽ. ⁊ ſi quid forte increpatorium. ſi quid duriſi quod deniqꝫ ſignũ vel tenuis indignationis occurrerit in maria. de cetero ſuſpectã hẽas ⁊ accedere vereatis. Nõ ſi verũ eſt imo qr verum eſt plena magis eſt oĩs pietatis ⁊ gratie. plena mã-ſuetudinis ⁊ miẽ age gratias ei. qui talẽ tibi mediatricem benigniſſima miſeratione pꝛouidit in qua nihil poſſit eẽ ſuſpectum. Qñ-to lucerna eſt ſecundum applicatos colores variatiua. ſic beata virgo oĩm hominum miſerijs neceſſitatibus ⁊ indigentijs per compaſſionis affectum miſericorditer ſe conformat ⁊ aptat. vt in infinitum verius dicere poſſit qꝫ paulus. Quis infirmaẜ ⁊ ego nõ infirmor ⁊c. hinc berñ. Maria omnib9 miẽ ſinum aperit. de plenitudine eius accipiunt vniuerſi captiuus redemptionem: eger curationem. triſtis conſolationem. peccator veniam iuſtus gratiam ⁊c. deniqꝫ omnib9 oĩa eſt facta vt omnibus ſubueniat ⁊ ſuccurrat

S Sequitur tercium principale ſcilꝫ chriſto meo. per quod noſtra vtilitas deſignatur. Ad hoc enim deus pater hanc lucernam chriſto filio ſuo preparauit vt per hoĩem ſumptum ex ea noſtrum negocium agereẜ Sumus autem vtilitatem triplicem conſecuti ſcilicet informationem: redemptionem celi apertionem. Nam informationem accipimus ex eius conuerſatione. redemptionẽ ex eius paſſione. celi aptionem ex ei9 reſurrectione. Nam de primo ſcilicet eius imitatione hortatur nos luc. ix. Qui vult venire p9 me ⁊c. hinc berñ. Tua mihi proderit paſſio ſi acceſſerit imitatio vt ſequar veſtigia eius alioquin requiretur a me ſanguis ille iuſtus qui effuſus eſt ſuper terram nec immunis ero ab illo tam ĩmani ſcelere iudeorum. ꝙ videlicet tante caritati ingratus fuerim. ꝙ ſpiritui gratie contumeliã fecerĩ. ꝙ filiũ dei conculcauerim. vnde ex perſona chriſti dicit nobis berñ. In vita mea poteris cognoſcere vitã tuam. vt ſicut ego paupertatis hũilitatis caritatis obediẽ paciẽ indeclinabileſ ſemitas tenui. ſic ⁊ tu eiſdem veſtigijs incedas non declines ad dextram vel ad ſiniſtrã de ſcdo videlicet redẽptione dr Eſa. xliiij. Reuertere ad mẽ qm̃ redemi te. prius enim nullus poterat venire ad deum nec auertere ſe a culpa. Qũo aũt redemerit nos inſinuatur apoc. v. vbi dr. Redemiſti nos deo in ſanguine tuo. Tercio noſtra vtilitas ex hoc xp̃o hec eſt. qr apuit nobis celum in cuius ſignum cum chriſtus aſcendiſſet baptiſatus de iordane. apti ſunt celi ſuper eũ ſicut mat. iij. mar. x. lu. iij. dr vt per hoc daretur intelligi ꝙ per eius aduentum eccleſie quã ſibi per baptiſmum deſponſauit de cetero celum eẽt apertum. hinc apoc. iiij. iob. teſtatur celuꝫ ſe vidiſſe aptũ per hoc inſinuans ꝙ liberuꝫ introitum habeamus ad quem. LXXIX

De eodem ſermo ſecundus.

Ecit beſeleel ar-

cã de lignis ſethim Exo. xxxvij. di. ap9. i. Cor. x. Omnia in figura cõtingebant illis. ſup quod di. augu. Oĩa qua veterib9 patribus promiſſa ſunt ſingulariter nobis in quoſ fines ſclorum deuenerunt exhibita ſunt realiter. tm̃ diſtantia ab inuicem quãtum lux a tenebris ſplendor ab umbra. veritas a figura. Expedita ergo vna ſimilitudine per quã gl'oſa virgo lucerne eſt cõpata. nũc ponẽda ẽ alia ſimilitudo p quã eam arce cõgrua conuenientia cõpamus.

T In verbis ergo ꝓpoſitis tria nobis cõſideranda occurrũt. vicꝫ operantis diligentia. operate dei reuerentia. vtriuſqꝫ erga noſ clementia. primuꝫ ibi. beſeleel. ſcm̃ ibi arcã tercium ibi de lignis ſethim. hec tria per ordinem ꝓſequentes. Primo dicimus ꝙ per Beſeleel qui vmbraculum diuũ vel vmbra dei interpretatur deus pater cuius vmbraꝫ ille genit ſignatur. cuius diligentia in operando intelligiẜ in hoc verbo preteriti tpĩs quod eſt fecit. in quo plane innuitur. ꝙ cũ hoc verbũ fecit longe ante virginis natiuitatem ꝓpoſitum fuerat in ſcriptura ante facta eſt qꝫ nata. ⁊ ideo huic verbo omnia que in priori ſermone de hoc verbo paui ſunt expoſita poſſunt ratõne ſili applicari. Ut ergo huius factoris diligentiam plenius cognoſcamus

Sciendum ꝙ deus fecit more boni edificatoris. qui cum vult mirabile ⁊ inconſuetuꝫ ⁊ inauditum opus producere. cui non ſit ſimile viſum cognitum vel auditum. Prio ſuũ op9 ſub debita forma ⁊ ãntitate in mẽte concipit. conceptum verbis quibus poterit hominibus explicat dicens. ſic ⁊ ſic intendo opus illud producere. ſed cuꝫ opus fieri debeat mirabile verba per que conceptum mẽtis exprimit homines non intelligũt. ideo artifex recurrit ad aliud genus inſinuandi. ⁊ opus conceptum depingit in puluere. oñdens per tractus lineatuꝫ qualiter opus ſuum velit producere Sic deus artifex cũ mirabile opus (cui ſicut dicitur. iij. Re. x. nõ ſit tale opus in vniuerſis regnis) intenderꝫ producere in arca iſta glorioſa. primo ipſaꝫ concepit in mente ſua ipſam ab eterno predeſtinando. ſecundo ab eterno conceptam verbis expoſuit dictis propheticis inſinuando. Sed quia ex talibus verbis eius reuerentiam nulluſ ſufficienter intelligere potuit. ideo in figuris quaſi in linearum tractibus ipſam edocuit antiquis patribus eã prefigurando. non ꝙ de9 in concipiendo cõſilio vel moroſis cogitatiõibus indigeret. q omnia quecunqꝫ voluit fecit in celo ⁊ in terra. ſed ſi faceret hoc quod artifex cum raruꝫ ⁊ inconſuetum opus intendit producere ex hoc eius diligentiam ⁊ operis intelligentiam cognoſceremus S Secundum quod conſiderandum occurrit eſt operate rei id eſt marie reuerentia que nomine arce datur nobis intelligi. Nec incongrue eius reuerentia per arcam denotatur. ſicut enim antiqui patres inter omnia vaſa ſanctuarij nihil tam excellens. nihil tam magnificum tam reuerendum habebant ſicut arcaꝫ ſic inter vaſa pure creature nihil tam excellens taꝫ magnificũ inueniri poterit ſicut arca noſtra. hinc ber. Et ſi multa facta ſunt in creaturis. nihil tñ tam excellens tã magnificũ fecerunt opa digitoꝝ dei vnde oĩem vſum quẽ antiqui patres habebant ad arcã ſuam (ad quã cõfugerunt cũ dñm offenderunt. coram ea orauerunt. gratias ĩpetrauerunt. ad auxiliandũ ſecum ad preliuꝫ adduxerunt) habere debemus ad noſtram arcam virginem gl'oſam. Tempore ceſſi offenſionis debemus ad eam confugere. tẽpore orationis gratiam ab ea querere tpe tribulatõis auxiliũ ab ea petere. Naꝫ de. i. di. yſa Abſconde fugientes ⁊ vagos ne prodas habitabunt eñ apud te ꝓfugi mei. De ſecũdo di. berñ. nihil nos deus hr̃e voluit quod p manus marie non tranſiret. de. iij. di. berñ. O quiſquis te ĩtelligis ĩ hoc ſcli ꝓfluuio int procellas ⁊ tempeſtates fluctuare. ne auertas oculos a fulgore ſyderis. ſ. maris ſtella ſi nõ vis obrui ꝓcella. ſi inſurgunt venti tẽptationum. ſi incurras ſcrupulos tribulationum. reſpice ſtellam voca mariam.

X Sciendum autem ꝙ cum in veteri teſtamento triplicem arcam legamus ſcilicet arcam ſaluationis per noe edificatam. arcã exemplificationis in monte demonſtratam arcam ſanctificationis per beſeleel fabricatam. per has tres veteres arcas ſunt nobis tres noue in tempore gratie pfigurate. Naꝫ per arcam moyſi vterus virginalis per arcam noe anima ſpiritualis per arcaꝫ in mõte in exemplar prefiguratam cibus ſacramẽtalis deſignatur. Et licet in ſcriptura de hac tercia expreſſe non legatur tamen quia tabernaculum in monte moyſi fuit oſtenſuꝫ ſicut Exo. xxv. dicẜ Facias mihi ſanctuarium ⁊ habitabo in medio eorum iuxta omnem ſimilitudinem tabernaculi quod oſtendam tibi. ideo oportuit eſſe vt ea que erant in tabernaculo facienda ſimiliter oſtẽderentur. Uterus ergo virginalis. anima ſpũalis. cibus ſacramentalis conuenienter arce dicuntur. quia omnia tria veraciter continent in ſe deum. que tria ideo propo-nimus. quia in hac ſolennitate locũ habẽt. Nam de arca virginis ꝓpter hodiernã eius ſolennitatem. de arca anime propter dominice diei feſtiuitatem. de arca vero corporis dñi ꝓpter religioſos. quĩ hodie cõicati ſunt eſt p̃dicandũ. Incipiẽtes ĝ ab arca virginali Y Sciẽdũ ꝙ ipſa rõabiliter arca dr ꝓpter q̃tuor ex cõtinẽtia q̃s vetus arca in ſe cõtinebat. Habebat eñ in ſe panem celeſtem tabulas legis virgam aaron ⁊ deutronomium. que quatuor ſpũaliter intellecta ⁊ in infinitum verius accepta noſtra arca in ſe-

continet glorioſe· Continebat enim in ſe
glorioſum illum panē qui de ſe dicebat ioh
vi· Ego ſum panis viuus qui de celo deſcē
di· Secundo continebat in ſe tabulam vi/
uendi· quia ſicut in tabulis moyſi lex viuen
di omnium filiorū iſrael erat ſcripta Et ſic
in exemplari eius vita tanq̄ȝ in tabula beata
virgo dedit omni homini· omni ſtatui ꝛ om̄i
etate normam ꝛ regulam viuendi· ita vt me
rito eius vita exemplaris per tabulas legis
deſignetur· Q autem oīm vita in ea fuerit
oſtendit bern̄· di· Non defuit tibi fides pa/
triarcharū ꝛc̄. Tercio vetus arca virgam aa/
ron in ſe habuit· que arida florem ꝓtulit· ſic
beata virgo arida ab omni ſuco carnalis vo
luptatis ꝛ virilis admixtionis· protulit flo
rem illuȝ qui de ſe di· cañ· ij· Ego flos cam
pi· ita vt virgo concipiens· virgo pariens
virgo poſt partum perpetuo permanens·
Quarto vetus arca in ſe habuit deuteron̄.
Sic enim iuſſus eſt moyſes vt poneret de/
utro. in arcam in teſtimonium ſempiternuȝ
pactionis filiorum iſrael cum dño . Quid
per deutro· qđ ſcđa lex interpretatur accipit
niſi ꝙ beata virgo noſtra arca ſcđam legem
id eſt ſecundam vitam diuinitatis in ſe te/
nuit vt ſicut filius eius naturaliter eſt deus
ſic ipſa ex ꝯſiti· ꝛ ſi non naturaliter· gratuito
tñ dea poterat nuncupari· hinc bern̄. Iure
maria ſole· qui deus eſt perhibetur amicta· q̄
profundiſſima diuine ſapientie vltra quā
credi valeat penetrauit abyſſum vt quantū
ſine perſonali vnione creature condicio pa/
titur· luci illi inacceſſibili videatur immer/
ſa nec velut ſūmatim cingi ſed operiri vndiq̄ȝ
ꝛ circumfundi ꝛ tanq̄ȝ ipſo igne diuino cō/
cludi ꝛ hec de prima arca quā beataȝ virginē
diximus que propter ſimilem rerū continē
tiam ſortita eſt nomē arce breuiter tacta ſuf
ficiant· ❧ Secunda arca quā ꝓponi/
mus eſt anima ſpiritualis· que tunc veraci
ter nomen arce ſortitur cum per vite ſancti/
tatem continet in ſe deum· Si vero deo va
cua fuerit perdit nomē arce pariter ꝛ digni
tatem· Talis autem anima ſpiritualis per
arcam noe conuenienter ex cauſa duplici de
ſignatur Primo quia ſic arca noe inter vn
darū fluctibus iactabatur ꝛ ſepe periclitabat

ſic anima ſpiritualis inter vndas temptatōm
ſepe īpugnatur ꝛ vſq̄ȝ in periculum impul/
ſatur. Secunda ſimilitudo hec eſt· vt ſicut ī
arca omnia erant animantia congregata· ſi
cut enim dicitur. Geneſis. vij. De omni/
bus animantibus mundis ꝛ immundis et
ex omni quod mouetur ſuper terram ingreſ
ſa ſunt ad noe in arcam· ſic etiam teſte greg
Omnis creature aliquid habȝ homo Quo
modo autem anima ſpiritualis conſtrui de
beat vt arca dei fiat docemur Geneſis· vi·
vbi dicitur in perſona noe omnibus nobis
Facias tibi arcam de lignis leuigatis id eſt
de operibus bene politis ꝛ planatis· Tunc
enim ꝛ noſtra opera bene polita ſunt ꝛ pla/
nata. cum ea diuine volūtatis regulis cōfor
mamus· ꝛ quanto melius hoc facimus. tan
to verius ꝛ perfectius ſunt planata. Sunt
autem inter multa duo in quibus nos vult
ſibi deus quantum nobis poſſibile eſt con/
formari· vt videlicet noſtra corporalia ſup
ſua corporalia· noſtra ſpiritualia ſup ſua ſpi
ritualia menſuremus· Cum enim ipſe ſit de
us ꝛ homo ex parte ſui hominis ꝓponit no
bis paupertatem humilitatem aſperitatem
dicens oībus nobis illud luce· ix. Qui vult
venire poſt me abneget ſemetipſum ꝛ tollat
crucem ſuam ꝛ ſequatur me· vt ſic ego pau
pertatis humilitatis aſperitatis indeclina/
biles vias tenui· ſic ꝛ vos eiſdem veſtigiis in
cedatis non declinantes ad dexteram nec ſi/
niſtram Secundo ex parte ſue diuinitatis
proponit ſua ſpiritualia volens vt eiſdem
ſpiritum noſtrum conformemus· Sua au
tem ſpiritualia in eius conſiſtunt volunta/
te· quam nobis proponit in triplici deuotōiſ
dña imitanda ❧ Eſt enim eius volū/
tas vt dona eius fideliter conſeruemus· eq̄
pendere omnia menſuremus. nos ſanctifi/
cemus· Primo em̄ dico eſt eius voluntas
vt dona eius fideliter ꝯſeruem⁹ vt quicq̄d
nobis tam in naturalibus quā in gratuitis
dederit fideliter conſeruemus · Quod tunc
competenter facimus. ſi omnia eius dona
recognoſcamus. de cognitis debitas gratias
referamus· ad lucrum omnia ponamus. ne
dicat nobis qđ dictū ē ei qui talētū ſibi cre
ditum poſuit in ſudarium. ſerue nequaȝ ꝛc̄·

Nullū em̄ inq̄ȝ donū dedit nobis deus vt ad
ꝓpriam voluntatem vel voluptateȝ expende
remus. ſed vt ad lucrum omnia poneremꝰ·
ꝛ hoc eſt quod dicitur ioh. vi· Hec eſt volū/
tas patris mei. vt omne quod dedit mihi n̄
pdā ꝛc̄. Secundo voluntas eius eſt vt eq̄
pondere oīa menſuremus. ❧ Equuȝ
aūt pondus tripliciter eſt habendum ſcilicȝ
inter nos ꝛ deum· inter nos ꝛ proximum et
inter noſmetipſos. Primo inter nos ꝛ deuȝ
vt q̄ȝ deus omnia eē voluit propter ſemet
ipſum· ſic ꝛ nos omnia que facimus propt
ipſum faciamus quod hortatur apꝰ. i· Cor
x. Omnia in gloriam dei facite· Secundo
equum pondus habeamus inter nos ꝛ pro
ximum vt in malis nos iudicemus vt pro/
ximum· ꝛ in bonis proximum vt nos . quod
raro facimus priuato amore hoc impedien
te· hinc greg· Scimus ꝙ vehementer clau/
dit oculum cordis priuatus amor. ex quo fit
vt malum quod agimus minus graue iu/
dicemus· ꝛ ſi agatur a proximo nimis nobis
deteſtabile videatur· Sed quare hoc Quia
nec nos ſicut ꝓximum nec ꝓximū ſicut nos
cōſpicimus. hoc dñs corrigere ſtuduit cuȝ
Leuit· xix. p̄cepit Q iuſtus dȝ eſſe modiꝰ
equꝰ q̄ȝ ſextarius· ꝛ in deutro· xxv. Non ha/
bebis in ſacculo tuo diuerſa pondera· nec e/
rit in domo tua modius maior ꝛ modiꝰ mi/
nor. qꝛ ſicut dr̄ puer. xx· Pondus ꝛ pondus
menſura ꝛ mēſura. vtrūq̄ȝ abominatō eſt apđ
deum· ꝛ ideo hanc inequalitatē dñs tollere
voluit cum dixit. Diliges proximum tuum
ſicut teipſum· Tercio equum pondus habe
amus inter noſmetipſos· vt cum viles ſimꝰ
hoc ipſum per omnia iudicemus adeo vt q̄n
tum in nobis eſt velimus omnes homines
idem iudiciū de nobis hēre quod teſte ꝯſcīa
hēmus de nobiſipſis · alioquin conuincimur
diligere minus veritatē. cū ex priuato amo
re vitā hoīes foris cupimus ignorare quod
intus ſumus· quod q̄ȝ graue culpā hēat oñ
dit bern̄. di· Tu te depciaris in ſecreto cor/
dis tui apud temetipſum trutina veritatis
ponderatus ꝛ foris alterius p̄cij mentiens
maiori pondere vendis te nobis q̄ȝ ab ipſa
veritate accepiſti. time deū ꝛ noli hanc peſſi
mā rem facere· vt quē humiliat veritas extol/

lat voluntas· hoc eſt em̄ reſiſtere veritati hoc
pugnare eſt ꝯ deum· De hac dñi volunta/
te dr̄ ꝓuer· x. Equū pondus voluntas eius.
Tercia dei voluntas eſt nr̄a ſanctificatō cui
noſtrā voluntatem dēmus p oīa ꝯformare
affectu ꝛ effectu fideliter hoc volētes· Quō
aūt ſanctificari valeamus docet nos bern̄.
di· Sc̄m facit affectio ſancta ꝛ ipſa gemina
ſcȝ timor dñi ſanctus ꝛ amor ſanctꝰ his du
obus deuotionibus affecti ſancti erimus co
ram deo· Ad quod hortatur nos dñs leuit·
xi. ꝛ . xx· di. Sancti eſtote quia ego ſanctus
ſum· quia ſicut idem dicit· Solos ſanctos
applicabit ſibi; nec ad regnum aliquis pue
nire poterit niſi ſanctus; ſancti autem non
erimus niſi p inhabitantē ſpūm eius in no/
bis qui naturaliter ſanctus eſt; ſimus arca
dei; De hac dei voluntate dr̄. i· theſ· iiij. hec
eſt volūtas dei ſanctificatio vr̄a ❧ Ter
cia arca eſt cibus ſacramentalis; qui iō arca
dicit; quia ſub ſpēbus ſacralibus veriſſime
in ſe continet deum· de qua etiā hodie aliq̄d
eſt dicendū quia in hac ſolennitate cōmuni/
cant religioſi· Hec ergo arca cum debita re/
uerentia in arcam anime noſtre hodie tranſ
lata vt ſit arca in arca· duo operatur in no/
bis Unum in corpore; ſecundum in anima
Nam in corpore carnales affectiones in no
bis debilitat ꝛ compeſcit· ꝛ ex huius arce pre
ſentia caput erigere non permittuntur; de
quibus in perſona philiſtinorū dicit· i· Re·
iiij· Ut cognouerunt ꝙ arca federis domini
veniſſet in caſtra timuerunt philiſtijm di/
centes Uenit deus in caſtra ꝛ ingemiuerūt
dicentes· Ue nobis· qs nos ſeruabit de ma
nu deorum ſublimium iſtorum· Secundū
effectum operatur in anima; quia cuȝ arca
iſta in eam venerit inediaȝ; que ex longa ab
ſtinētia hꝰ cibi retrahitur depellit ꝛ in bo/
no eam roborat ꝛ confortat· Nam ſubſtanti
alis effectus ꝛ proprie proprꝰ huius cibi ē
reſtauratio deperditi in ſpirituali vita. De
his duobus effectibus dicitur Eccleſiaſtici
xx. Eſt datum quod non eſt vtile ꝛ eſt datū
cuius retributio duplex Datum em̄ huius
mundi non eſt vtile· ſed datum quod dedit
nobis in dono corporis ſui eſt vtile in dupli
cem reſtaurationē· qꝛ pficit ſpūaleȝ reſtau/

rationem ⁊ hoc quantum ad aīam ⁊ in car
nalium affectōm cōpreſſionē quantū ad cor
pus·hinc ben̄. Duo factum corporis dn̄i o/
peratur in nobis vt videlicet ⁊ ſenſum mi/
nuat ⁊ hoc quantū ad corpus ⁊ ſ grauioribꝫ
peccatis tollat oīno conſenſum ⁊ hoc quan/
tum ad aīam. Et quia plura hic habenſ· de
arca· ideo placuit hic aliqua inſerere que ha
bentur geneſis·vi. vbi ſic dicitur Videnſ au
tem deus ꝙ multa malicia hominū eſſet in
terra ⁊ cuncta cogitatio cordis intenta eſſet
ad malum omni tpe·penituit eum ꝙ hoīez
feciſſet in terra· Et precauens in futurū·et
tactus dolore cordis intrinſecꝰ deleto inq̄t
hoīez quē creaui a facie terre: ab homīe vſqꝫ
ad aīantia: a reptili vſqꝫ ad volucres celi,
Penitet eīn me feciſſe eos. Noe vero inue/
nit grām corā dn̄o. Corrupta eſt aūt terra
coram dn̄o ⁊ repleta eſt iniquitate· Cunqꝫ
vidiſſꝫ deus terram eē corruptam: oīs quip
pe caro corruperat viam ſuam ſup terrā di
xit ad noe. Finis vniuerſe carnis venit corā
me. Repleta eſt terra iniquitate a facie eorū
⁊ ego diſperdam eos cū terra· Fac tibi arcā
de lignis leuigatis· Manſiunculas in arca
facies ⁊ bitumie linies intrinſecus ⁊ extrin
ſecus ⁊ ſic facies eā· Trecētorꝫ cubitorꝫ erit
longitudo arce: quinq̄ginta cubitorꝫ latitu/
do ⁊ triginta cubitorꝫ altitudo illius· Fene
ſtrā in arca facies ⁊ in cubito cōſūmabis ſū
mitatē eius· Oſtiū aūt arce pones in latere
deorſum· Cenacula ⁊ triſtega facies in ea.
Ecce ego adducā aq̄s diluuij ſup terrā vt ī
terficiā oēꝫ carnē in q̄ ſpūſ vite eſt ſubter ce
lū ⁊ vniuerſa q̄ in terra ſunt ꝯſūmenſ. Po
nāqꝫ fedus meū tecum ⁊ ingredieris arcaꝫ
tu ⁊ filij tui· vxor tua ⁊ vxores filiorꝫ tuorꝫ te
cū. ⁊ ex cūctis aīantibꝫ vniuerſe carnis bina
induces in arcā· vt viuāt tecū maſculini ſe/
xus ⁊ feminini. De volucribꝫ iuxta genꝰ ſu
um. ⁊ de iumentis in genere ſuo· ⁊ ex oī re/
ptibili terre ſm genus ſuum· bina de oībꝫ
ingredientur tecū vt poſſint viuere. Tolles
igitur tecum ex oībꝫ eſcis que mandi ꝑnt·
⁊ comportabis apud te· ⁊ erunt tam tibi q̄ꝫ
illis in eſcam· Fecit igitur noe omnia que ꝑ
ceperat illi deus ⁊ ſeptimo ca· ſubiungitur·
Dixit dominus ad eum· Ingredere tu et
omnis domus tua in arcam· Te enim vidi
iuſtum coram me in generatiōe hac. Ex oi/
bus animantibꝫ mundis tolles ſeptēa. ma
ſculū ⁊ feminam: de aīantibus vero immū/
dis duo ⁊ duo maſculum ⁊ feminam. ſed ⁊
de volatilibus celi ſeptena ⁊ ſeptēa. maſcu/
lum ⁊ feminam. vt ſaluetur ſemen ſuper fa/
ciē vniuerſe terre Adhuc eīn ⁊ poſt dies ſe/
ptem ego pluam ſup terrā quadraginta die
bus ⁊ quadraginta noctibus. ⁊ deleto oēm
ſubſtanciam quā feci de ſuperficie terre· Fe
cit ergo noe oīa que mandauerat ei dn̄s E/
ratqꝫ ſexcentorꝫ annorum: qn̄ diluuie aque
inundauerūt ſup terrā. Et ingreſſuſ eſt noe
⁊ filij eius. vxor eius ⁊ vxores filiorꝫ eiꝰ cū eo
ī arcaꝫ: ꝑpter aq̄s diluuij· De aīantibꝫ q̄qꝫ
mūdis ⁊ inmūdis ⁊ de volucribꝫ ⁊ ex oī qd̄
moueſ ſup terrā duo ⁊ duo ingreſſi ſunt ad
noe ī arcā maſculꝰ ⁊ femīa: ſicū ꝓcepat dn̄ſ noe
Plura de arca habes ibidem· Sequiſ ter/
tiuꝫ principale ſcilicet de lignis ſethim in q̄
vtrumqꝫ ſcilicet factoris ⁊ facte arce demen
tiam diximus deſignari· ⁊ quia ſermonem
in longum protraximus· ideo huius mem/
bri executionem dimittimus. eo ꝙ ſententie
eiuſdem membri in alijs ſermonibus habe
antur· **LXXX·**

De eodem ſermo tercius·

Orietur ſtella ex

iacob ⁊ conſurget virga ex iſrael
⁊ percutiet duces moab ⁊ erit y
dumea poſſeſſio eius. Numeri·xxiiij· Expe/
ditis ſermonibus in quibus beata virgo du
abus ſimilitudinibus videlicet lucerne ⁊ ar
ce eſt comparata. Nunc tercium ſermonem
in quo eam ſtelle comparabimus proſeq̄m
D In verbis ergo propoſitis beata vir
go a dignitate triplici cōmendaſ· Primo q̄n
tū ad ingreſſum eiꝰ glo̾ſum· ſc̄do q̄ntū ad ꝓ
greſſum eiꝰ virtuoſū. tercio q̄ntū ad egreſſū
eius glo̾ſū. ꝓmū ibi. orieſ ſtella ex iacob· ſm
ibi ⁊ ꝯſurget v̾ga iſr̄l· terciū ibi ⁊ erit ydu/
mea poſſeſſio eius· Cōpaſ ei ſtelle in ingreſ
ſu ꝑpter originis claritatē. virge in ꝓgreſ
ſu ꝑpſ vētris fecūditatem. poſſeſſioni ydu/
mee propter aſſumptionis ſublimitatē. In
greſſus ergo gratioſus reſpicit gratiam ſan
ctificantem· progreſſus eius virtuoſus re/
ſpicit gratiam fecundantem· Egreſſus eius
glorioſus reſpicit gratiam glorificantē: hec
triplex gratia conuenienter tangitur in ſa/
lutatione angelica· Cum enim dicit gratia
plena· tangit gratioſum ingreſſum quan/
tum ad gratiam preuenientem ⁊ ſanctifican
tem· cum autem ſubiungitur· Dominus te
cum· tangit virtuoſum progreſſum quantū
ad gratiam concomitantem ⁊ fecundanteꝫ·
cum vero ſub infertur· benedicta tu in muli
eribus. tangit glorioſum egreſſum quantū
ad gratiam glorificantem ⁊ fecundantem.
De hac triplici deſcriptione dicitur ꝓuer.
xxi. Ecce deſcripſi eaꝫ tripliciter ſcilicet quā
tum ad ingreſſum progreſſum ⁊ egreſſum.
Omiſſis itaqꝫ ſecundo ⁊ tercio· de primo
ſcꝫ eius ingreſſu qui proprie ad hanc feſtiui
tatem pertinet eſt dicendum. Et hoc adhuc
in tria diuiditur ſecundum ꝙ glorioſa vir/
go tripliciter cōmendatur. primo a congrui
tate temporis· ſecundo a claritate originis.
tercio a nobilitate propaginis. primum ibi
orietur· ſecundum ibi ſtella. tercium ibi ex
iacob. E Sciendum ergo ꝙ glorioſa
virgo ſtelle conuenientiſſime comparatur
propter eius proprietates que beate virgini
videntur proprie conuenire. Sunt eniꝫ ſtel
le ſecundum ſubſtantiā puriſſime· ſecundū
formam luciſſime· ſecundum ſitum altiſ/
ſime. ſecundum motum velociſſime. ſecun/
dum quantitatem maxime. ſecundum vi/
ſum paruiſſime· ⁊ ſecundum effectum vir/
tuoſiſſime ſiue efficaciſſime que oīa videē
tur glorioſe virgini poſſe conuenientiſſime
adaptari. hec ergo proſequentes per ordinē
primo dicimus ꝙ ſicut ſtelle ſecunduꝫ ſub
ſtantiam ſunt puriſſime. Sic beata virgo
in ortu ſue natiuitatis ab omni peccato origi
nali veniali per ſpiritum ſanctum fuit mun/
diſſime· deputata· Propter quod ſciendū
ꝙ in ſacra ſcriptura de triplici legimus ex pi
atione ſiue ſanctificatione ſcilicet generali
ſpeciali ⁊ ſingulari. Prima eſt cōmunis et
fit per ſacrā eccleſie ⁊ hec tollit culpam ori/
ginalem. infundit gratiam ⁊ debilitat fomi
tem· relinquit tamen pronitatem ad peccā/
dum tam venialiter quam mortaliter. quod
heu in maxima multitudine hominum pro/
cedente tempore experimur ⁊ hec eſt ſanctifi
catio baptiſmalis ⁊ eſt omnium renatorꝫ
⁊ ideo dicitur generalis. Secunda vero ſpe
cialis dicitur que fit per gratiam ſancti ſpiri
tus ſpecialem. que ſicut prima tollit culpaꝫ
originalem. infundit gratiam· mitigat fomi
tem in tantum vt non permittat ſiue impel/
lat ad peccandum mortaliter· relinquit ta/
men pronitatem ad peccandum venialiter.
⁊ talis ſanctificatio fuit Iere· ⁊ Iohannis
baptiſte. de quibus dicitur Ieremie primo
Prius quā te formarem in vtero noui te. ⁊
antequā exires de ventre ſanctificaui te· Ter
cia dicitur ſingularis que fit per gratiam
ſancti ſpiritus· que ſuppoſitis actibus pre/
dictis tollit pronitatem ad peccandum taꝫ
venialiter quā mortaliter· ⁊ hec facta eſt bea
te virgini· nec in hac ei cōmunicat alienus·
Secundo ſtelle ſecundum formam ſunt lu
cidiſſime. ſic beata virgo ſecundum omnem
formam viuendi ſplendebat F
Splendebat autem tripliciter ſcilicꝫ ſupra ſe
ad deum per diuiniſſimam contemplatio/
nem intra ſe ſibiipſi per limpidiſſimam co/
gnitōnem ⁊ extra ſe ad proximum per diſci
plinatiſſimam conuerſationem· Primo di
co lucebat ſupra ſe ad deum per diuiniſſimaꝫ
contemplationem· diuinam eſſentiam ſup
omnes viatores quantum humane creatu/
re poſſibile fuit lucidius contemplando· vt
veracius dicere poſſit· In omni populo ⁊ ī
omni gente primatum habui ⁊ omnium ex
cellentium corda virtute calcaui· ſicut dici
tur Ecc̄· xxiiij. ⁊ iterꝫ. In plenitudine ſancto
rum detentio mea· ac ſi dicat· Quicquid oēſ
ſancti contemplando attingebāt· in oīm il/
lorum plenitudine contēplando demoraba
tur· vnde ſi de moyſe ⁊ paulo dici poterit ꝙ
deum contemplantes in diua viderunt eſſē/
tia. multo verius ⁊ diuius hoc dici poterit
de matre dei ⁊ virgine glorioſa maxime cū
ſicut iam dictū eſt primatum tenuit ſuper
oēs Sc̄do lucebat intra ſe ꝑ limpidiſſimā
cognitōnē· Cognoſcebat eīn omnia p̄terita
preſentia ⁊ futura que ipſam ad ſalutem po
terant promouere· vt veraciter poſſit dicere
illud. Eccle· ſecundo. In ſapientia dei luxit

anima mea. ꝑ quã ſapientiam vt ibidē de. xxiiij Gyrum celi circuiuit ſola. ⁊ profunda abyſſi penetrauit ⁊ in fluctibus maris ambulauit. ⁊ in omni terra ſtetit. non pedum deambulatione ſed mentis cognitione vt de ea veraciter dici poſſit illud ſapientie nono. Ipſa ſcit omnia et intelligit.

Tercio lucebat extra ſe per diſciplinatiſſimam conuerſationem. vt etiã in hac parte luceret oībus qui in domo dei ſunt. Si enim veraciter dicebat paulus de quibuſdam pauperibus philip. ij. ꝙ in medio nationis praue ⁊ peruerſe lucerent ſicut luminaria in mūdo. quis explicabit qualiter hoc glorioſum lumen luxerit in hac vita de qua dicitur. ſap. viij. nullam habuit amaritudinem conuerſatio illius. intantum enim eius conuerſatio placuit vt cum ſepe legamus dominum a iudeis reprehenſum. vt eſt illud Mat. xi. homo vorax ⁊ potator vini eſt. glorioſe virginis viſam in nullo legimus reprehenſam vt merito de ea dici poſſit illud iudith. Diſciplina tua in omnibus prouincijs predicatur.

G Tercio ſtelle ſecundum ſitum ſunt altiſſime Cum enim ſecundum aſtronomos licet non omnes minima ſtella ſit octies maior ſole que tamen nobis maior apparet. oportet ꝙ remotiſſime ſint a nobis. vt propter diſtantiam tam parue videantur. Sic beata virgo in altiſſima vita ſtetit. vt ſolum filiū dei ⁊ hominem habuit ſupra ſe ⁊ infra ſe omnem penitus creaturam Stetit autem in triplici altitudine ſcilicet in altiſſimo gratiarum virtutum ⁊ deuotionis. Altiſſimum aūt in gratijs eſt habere omnem gratiã quã gloriatur ſe habere Eccle. xxiiij. In me omnis gratia. hinc bern. Non decuit mariã cõmunes hr̃e grãs nec paucas que ſūmū geſtabat in vtero. ſed quicquid ſūmum. quicquid altiſſimum fuit in gratia. hoc totum abundantiſſime poſſidebat. Secundo ſtetit in altiſſimo virtutum. Altiſſimum autem ī virtutibus ſunt omnes virtutes ſine ſtimulatione contrarij ſcilicet vicij perfectiſſime poſſidere. Non enim ſic agitur in nobis miſeris ſed quicquid virtutis conſequimur hoc proficit ex impugnatione viciorum ſicut enim cõmuniter dicitur. virtus medium tenet viciorum. vnde Eunucho qui ſic eſt a natura nõ attribuitur virtus caſtitatis. eo ꝙ de contrario vicio ſcilicet incontinentia nõ impugnatur. vnde ad cõmendationē ſponſe in canticis dicitur. Sicut lilium inter ſpinas. vnde ſicut roſa creſcit inter ſpinas ſic virtus creſcit in medio viciorum. Beata autem virgo ſic virtutes ſuas poſſidebat. vt tamen de contrarijs vicijs nihil ſentiret. ⁊ hoc eſt poſſidere virtutes in ſupremo. Tercio ſtetit in altiſſimo deuotionis. Aſſerunt enim eius deuoti ꝙ ſine intermiſſione in tali extaſi fuerit. ad quam raptim ⁊ velut ad momentum ſancti maximi admittuntur. de quo dicitur Apoc. ſeptimo. Factum eſt ſilentium in celo quaſi dimidia hora. quam deuotionem deſcribit nobis bernardus dicēs. Caro ⁊ ſanguis vas luteum quando huiuſmodi experitur affectum vt diuino inebriatus amore animus oblitus ſui factuſqꝫ ſibi tanqꝫ vas perditum totus pergat in deum ⁊ adherens deo. vnus cū eo ſpiritus fiat. beatum dixerim et ſanctum. cui tale aliquid in hac mortali vita raro interdum aut ſemel. et hoc ipſum raptim atqꝫ vnius vix momenti ſpacio experiri donatum eſt te enim perdere quodammodo tanqꝫ non ſis ⁊ omnino non ſentire teipſum ⁊ a temetipſo exinaniri atqꝫ penitus annullari celeſtis eſt cõuerſatio nenon humane affectionis ⁊ ſiquidem e mortalibus quiſpiam ad id interdum raptim admittitur. ſubito inuidet ſeculum neqꝫ. ſollicitat carnis neceſſitas ⁊ quod violentius eſt fraterna reuocat caritas. heu redire in ſe recidiuari in ſua cõpellit miſerabiliter exclamare illud Iere. trenorum. i. Vide domine ⁊ cõſidera. quoniã facta ſum vilis. In hac altitudine deuotionis beata virgo ſteuiſſe creditur inceſſanter. De quibus altitudinibus ipſa gloriatur Eccleſiaſtici viceſimoquarto dicens. Ego in altiſſimis habito. H

Quarto modo ſtelle habent motum velociſſimum. Sic beata virgo in profectu velociſſimo ſemper fuit. vt de ea veraciter dici poſſit illud prouerbiorum. ij. Vidiſti hominem velocem in operibus ſuis. hec autem velocitas in triplici diligentia exercetur. ſcilicet in operum continuatione. omnium interiorum ⁊ exteriorum aggregatione. contemplationis ⁊ actionis ſimul operatione Primo ergo beata virgo tanqꝫ ſtella velociter currebat. quia ſuam deuotionem continue ſine intermiſſione exercebat vt momentum temporis ei vacuum non tranſiret. Or ſi quis dixerit. quomodo ſemper dei opera agere poterat ꝙ cum homo eſſet. cibo ſomno quiete ⁊ alijs neceſſitatibus indigebat. atque quamdiu hoc fecit dei opera non agebat. Reſpondeo ꝙ hec omnia tam virtuoſe agebat. vt omnia ei ad meritum prouenirent. Si enim nos peccatores ⁊ viles vermiculi. qui infinitis obſtaculis retardamur hoc facere poſſemus. multo verius beata virgo hoc facere potuit que nullum habuit obſtaculum in agendo. Et niſi poſſemus non hortaremur ad hoc Exo. quinto vbi dicitur. Implete opus veſtrum quotidie. quod tunc facimus ſi nullum tempus nobis trāſeat ſine fructu. hinc pſ. Querite faciem eius ſemper Propter quod ſunt multa genera meritorum. vt in vno attediati ſtatim ad alterum conuertamur. hic hen. Nulla vnqꝫ ſeruum dei inueniat non dico dies ſed nec hora. niſi vel in exercitij labore vel proficiendi ſtudio vel in experientie dulcedine vel fruendi gaudio ſe exerceat. Itē ecc. ix. Quodcunqꝫ poteſt manus tua facere inſtanter operare. quia nec opus nec ratio nec ſapientia nec ſcientia eſt apud inferos quo tu properas I Secundo hec velocitas conſiſtit in oīm interiorum ⁊ exteriorum congregatione. vt cum bonū opus agimus oculos linguam ⁊ manus cum omnibus exterioribus ⁊ interioribus ſenſibus ad dominum dirigamus. quia tunc velociter proficimus cum omnia noſtra in vnum aggregata cum ſumma diligentia ⁊ omni conamine certatim nos adiuuant operari. Hinc prouer. xviij. Frater qui adiuuatur a fratre quaſi ciuitas firma. Talis enim coadunatio in nobis ſumme placet deo ſicut eius contrarium ſibi diſplicet. nam de placentia dicitur Eccle. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo: quorum vnum eſt concordia fratrum. De diſplicentia vero ſui contrarij dicitur prouer. vi. Sex ſūt que odit deus ⁊ ſeptimū deteſtatur anima eius ⁊ illud ſeptimum eſt inter fratres ſeminare diſcordiam quod inter omnia cetera deteſtatur. Tercio velocitas cõſiſtit in contemplationis ⁊ actionis ſimul operatione. Sunt enim quatuor genera ſanctorum quidā enim actiuam vitam ducentes vt martha. alij tantū contemplatiuam habentes vt magdalena. Alij vero vtramqꝫ vitam ſed diuerſis temporibus exhibentes vt apoſtoli. qui pro tempore ⁊ loco nunc actiui nunc cõtemplatiui extiterunt De quibus dicit apoſtolus ij. Cor. v. Siue mente excedimus ecce contemplatiua. ſiue ſobrij ſumus ecce actiua. Quarta vero vita eſt vtramqꝫ vitam ſimul ⁊ ſemel habere. que ſola fuit in virgine glorioſa. de . i. dicitur . i. Thi. iij. Qui bene miniſtrauerit bonum gradum ſibi acquirit. cui adiungit bern. Qui autē bene vacauerit meliorem ſibi acquirit. Optimum autē conſequitur qui perfectus eſt in vtroqꝫ. cui nos adijcimus qui vtrūqꝫ ſimul fecerit. quod in ſola virgine ē credimus ⁊ ſcimus veraciter plus qꝫ perfectus eſt ⁊ aliquid amplius qꝫ perfectū habet. Ex his omnibus patet quomodo beata virgo in velocitate proprietatem habuit ſtelle. quā ſi pro noſtra poſſibilitate ſequi ſciuerimus ⁊ nos veloces in cumulo meritorum velociter congregando. Quod ⁊ facere hortamur. Eccle. xxxi. vbi dicitur. In omnibus operibus tuis eſto velox. K

Quinto ſtelle ſunt maxime quantitatis. minima enim ſtellarum vt dicit aſtronomi eſt maior octies tota terra. In qua proprietate beata virgo ſtelle ſimilis ē. nõ corpore ſꝫ virtute. Per hanc enim magnitudinem eius prās poterit deſignari. Eſt autem magna in poteſtate ſuper omnes puras creaturas. Eſt autem potens tripliciter ſcilicet contra deum. contra homines. contra demones. Contra deum ad quem poteſt omnia que vult ⁊ deſiderat coram eo. de quo Re. xix. Omne quod petieris a me impetrabis ⁊ illud Re. Pete a me mater quod vis ñ enim phas eſt vt auertam faciem meam. hinc bern. Quomodo illa poteſtas tue poteſtati poterit obuiare. que de carne tua carnis ſue ſumpſit originem. Quis ſcit quotiens aſtringit iram iudicis. Secundo potens eſt contra homines. vt omni homini quantumcunqꝫ perdito ſi tñ fidelis eſt ſuccurrerit

gratiam impetrat apud deũ. hec Bern. Vita ſunt in ea ſpiritu vniuerſis vt de plenitudine eius oẽs accipiant. &c. Tercio potens eſt contra demones. quicquid eñ deſperatum exigente deo iuſticia relinquitur demonibus. pre eius poteſtate eſt erebatus liberatum. propter quod ipſi demones ex eius poteſtate territi non audent eam proprio nomine appellare ſed frequentius eam magnam appellant hinc Bern. Quid tibi negari poterit. cui non eſt negatum Theophilum de inferni faucibus euocare. De omnibus prãtibꝫ di. ec Bern. Data eſt tibi omnis poteſtas in celo et in terra. vt omnia quecunqꝫ volueris valeas impetrare. L Sexta ꝓprietas ſtellarum eſt ꝙ ſunt ſm viſũ hoim puiſſime. que ꝓprietas beate virgini cõpetit que per virtutem ſue humilitatis ſe minimam iudicabat. in hac ergo paruitate eius humilitas deſignatur. de qua Bern. Audeo dicere ꝙ nec marie virginitas ſine humilitate placuiſſet. Propter quod cum per gabrielem dei filius ex ea incarnandus nunciaretur. oĩm virtutum oblitꝰ de ſola humilitate gl'abat dicens. Quia reſpexit humilitatem ancille ſue. de qua iterum Bern. Que eſt hec tã ſublimis humilitas que cedere non nouit oblatis honoribꝫ Non enĩ magnũ eſt eẽ humilem in abiectione ſed magna et rara ẽ virtus humilitas honorata. Septima proprietas ſtellarum eſt ꝙ in ſuis effectibus ſunt efficaciſſime Sunt enim diſcordantium ꝯciliatiue. errantium directiue. germinantiũ fecundatiue. que omnia in virgine glorioſa efficaciſſime inueniuntur. Ipſa eſt eñ dei et peccatorum inter ſe diſcordantium reconciliatiua. ſecularium hoĩm errantium a deo directiua. propter quod et ſtella maris dicitur eo ꝙ nautas in mari errantes dirigit ad portũ ſalutis Eſt etiam germinantium fecundatiua. quia quicquid de bonis operibus ꝑficimꝰ per eius gratiã et interceſſionẽ in debitũ fructũ germinat apud deũ LXXXI

De eodem ſermo quartus.

Ego mater pulchre dilectionis timoris et agnitiõis et ſancte ſpei. ecc. xxiiij.

Sciendum ꝙ ſicut vnus eſt dei patris filiꝰ naturalis ſcilicet ieſus chriſtus et multi filii adoptiui. ſic vnus eſt filius marie natural' ſcilicet ieſus xp̃s ſm hominẽ. et multi adoptiui ſicut oẽs electi. propter quod idem virginis filius dicitur primogenitus. Mat. i. vbi dicitur. Peperit filium ſuum primogenitum eo ꝙ ipſe primo ex ea genitus dedit ei multos filios adoptiuos. vt ſm apl'm ad Ro. viij. ipſe ſit primogenitus in multis fratribus. hinc eſt etiã illud ꝙ apl'os et oẽs electos in pſalmis fratres nominat dicens per ꝓphetam Nunciabo nomen tuũ fratribus meis. et illud Mat. xxiij. Nunciate fratribus meis. hos ergo filios adoptiuos naturalis filius ieſus xp̃s. ſub noĩe ioh. matri dedit in filios cum in cruce pendens dixit Mulier ecce filius tuus Itẽqꝫ ipſam nobis dedit in matrẽ cum nobis dixit per diſcipulum Ecce mater tua Nam ſub nomine ioh. que gratia dei interpretatur. omnes filii adoptiui. qui ex gratia dei adoptantur in filios deſignantur. Quod enim neceſſe fuit vt iohannem matri. et matrem iohãni. quorum fidem et vitam nouit ad inuicem recõmendaret Sed in eo loco et tpe hoc facere voluit vt eandẽ ei recõmendatõis ei impreſſiue inculcaret. ac ſi diceret. Vide mater quid pro peccatoribus patiar. et quotiens exigente iuſticia ipſum dãnari oportet tu mee recõmendationis et pe paſſionis tibi facte non immemor ipſe & mihi ſuſcipias et p eis interpella. in quo viſcera benigniſſime matris dei circa nos relucẽt. ꝙ tam multipliciter querit occaſionẽ miſerendi et hec recõmẽdatio noſtre matri tam profundiſſime eſt immerſa. vt etiã ipſa ſe offerat omnibus inuocantibus beniuolã et benignã. et licet quãtum in ea eſt oĩbus deſiderat miam exhibere hoc tñ requirit ordinatio veritatis vt et nos ad gratiã eius percipiendam ſtudeamus habiles et diſpoſiti inueniri. quia licet vt diximus omnibus gratiam offerat ipſam tamẽ ſoli habiles conſequũt. Qualiter autem ad eius gratiã conſequendã nos habilitare debeamus ipſa nobis inſinuat in verbis ꝓpoſitis cum dicit Ego mater pulcre &c. ac ſi dicat. qui per pulcram dilectionẽ. timorẽ. cognitionem ſanctã ſpem diligẽter ſe diſpoſuerit illius ego mater ero maternũ eiſdem affectũ ꝑ ꝑtibus illis exhibendo. Dicit ergo. Ego mater pulchre dilectiõis &c. i. pulchrã dilectionem. timorẽ. cognitionẽ. ſpem ſanctã habentiũ. eo ꝙ accidẽtia nõ ſunt niſi in ſubiecto Primi ergo quorũ vult eſſe mater ſunt qui pulchrã habent dilectiõem. Quid ſit autem pulchra dilectio. ¶ Sciendum ꝙ aliquid dicit' pulchrũ tripliciter. ſcꝫ ex puritate. ordinabilitate. et nobilitate. Ex puritate pulchra dicunt' vitrum. vinũ. aqua. quãdo pura videnſ. Similiter ex ordinabilitate aliq̃ pulchra dicunt'. quãdo partes vel membra ꝓportionabiliter ſunt adinuicẽ ordinata. vt homo vel equꝰ pulcher dicit' quãdo partes eius vel membra ſcꝫ os. naſus. oculi bonam habent adinuicẽ ꝓportiõem. Similr aliqua dicũtur pulchra nobilitate. vt illa imago q̃ ex auro eſt pulchrior eſt illa q̃ de vili ſcemate eſt formata. Hec ergo tria pulchra cõuenire debent in pulchra dilectiõe. vt illa dilectio dicit' pulchra que ex puro ſubiecto cum mediato affectu in nobile obiectũ ordinatur Ex puro quidẽ ſubiecto: ſcilicet ex pura anima que ꝓpter ſui dilectiõem etiã cauet peccatorem omniũ mortaliũ peccatorum. qꝛ ſic Leuit. dicit'. Si maculã habuerit nõ erit acceptum dño. Et apl'us. Modicũ fermentũ totam maſſam corrũpit. qd eſt dicere. Si anima maculã et modicũ fermentũ mortalium peccatorum habuerit: eius dilectio nõ erit grata. Secundo dilectio pulchra dicit' ex ordinato affectu. hoc eſt cũ ad ſua diligibilia inſtum ſeruat ordinem diligendi. De qua illa gloriat' in Cantic. ij. Ordinauit in me charitatem. Hic eſt autẽ debitus ordo diligendi cum oĩa diligibilia ordinant' in deum: vt omnia ꝓpter deũ diligant'. Diligit' enim pater. mater. ſoror. amici. aurum. diuitie. honores. corpus. et anima. deus. in quibꝰ omnibus neceſſe eſt vt amor ordinet': qui tunc bñ ordinat' cum deus principalr et ex cõſeq̃nti. i. ꝓpter deum omnia alia diligunt'. De q̃ ordine dicit Bern. Ordinat deus in rebꝰ diligendis charitatem: vt ſciamus quid priꝰ: quid poſterius: quid minus: quid magis: quid ꝓpter ſe: qd ꝓpter aliud diligat'. Sũt enim temporalia diligẽda ꝓpter corpus. corpꝰ vero ꝓpter animã. Valet enim anime corpus ſanũ ad penitentiã. infirmũ ad cumulationem meritorũ. mortuũ ad requiem. reſuſcitatum ad cõſummationem. Et idcirco propter animã corpꝰ eſt merito diligendum. Anima vero diligatur ꝓpter deũ ad cuiꝰ imaginẽ facta eſt. Deus vero diligatur ꝓpter ſe. quia nihil dignius. nihil vtilius poteſt diligi. Nihil dignius qꝛ ipſe prior dilexit nos. qꝛ et in meritis ſemetipſm dedit nobis. Nihil etiam vtilius. quia ex huiꝰ amoris virtute omnia nobis cooperant' in bonũ. oĩa dico bona et mala et aliena. Item inter amorẽ dei et ꝓximi talis debet cadere ordinatio. vt charitate affectuali preponat' deus ꝓximo: vt pluſq̃ ꝓximus diligat'. charitate vero actuali deo ꝓximus preponat'. Hinc Bern. Cum duplex ſit charitas: affectualis et actualis. actualis inferiora prefert ſuperioribꝫ. affectualiſ vero prefert ſuꝑiora inferioribꝫ. verbi gratia. In bene affecta aĩa non dubiũ quin dilectioni hominũ dei dilectio preponat': et in ipſis hominibꝫ ꝑfectiores infirmioribꝫ: celũ terre: eternitas tempori: aĩa carni. Attamẽ in bene ordinata actiõe ſemꝑ ordo oppoſitus inuenitur. Nam circa curã ꝓximi plus vrgemur et in infirmioribꝫ fratribus diligẽtius aſſiſtimus: et paci terre pluſqꝫ celi glorie ipã neceſſitate inſiſtimus: et lãguoribus corporis poſtpoſita cura anime pene cõtinue inſeruimus. Orantem hominẽ deo loqui quis dubitat. quotiẽs tamẽ in charitate abducimur et euellimur ꝓpter eos qui nr̃a indigent opera vel loquela. quotiẽs pro aminiſtrãdis terrenis iuſtiſſime ſuꝑſedemꝰ celebrãdis miſſarum ſolẽniis ordo prepoſterus. ſed neceſſitas nõ habet legem. O Tercio dilectio pulchra dicit' ꝓpter materie nobilitatem: vt ſuꝑ oſtendimꝰ. Sic illa dilectio pulchra dicitur que de pulchriori ſiue nobiliori obiecto habet'. vnde amor boni hoĩs melior eſt q̃ꝫ mali: celi pluſqꝫ terre. Dilectio aũt ad obiectũ qd eſt deus ordinata pulcherrima eſt. maxime cum diligit' deus ꝓpter deum. Taliter eñ diligentiũ ſcꝫ ex puro ſubiecto ordinato affectu: nobili obiecto eſt pulchra dilectio. quã qui habuerũt merent' glorioſam virginem ſibi habere matrẽ. Secũdo glorioſa

virgo meretur eſſe mater hõnium timorẽ pul-
chrum. Addit aũt pulcꝛ ad dñiam ſedi timo-
ris. ꝑ quẽ coacti malũ ↄmittimus ⁊ bonum
aggredi nõ audemus. Nã de primo dr Mat.
x. Nolite timere eos q̃ occidũt corpus ⁊ am-
plius nõ habẽt quid addant. ſed timete eũ
qui põt aĩam ⁊ corpus mittere in gehennã
de. ij. dr iob. vi. Qui timet pruinã irruet ſu-
per eũ nix. Qui eñ timet pruinã modice pe-
nitentie ⁊ laboris irruet ſup eũ nix ꝓfũdiſ-
ſime amaritudinis eterne dãnatõis. Si er-
go virginẽ mariã matrẽ habere cupimus
expellamus ſcdũ timorẽ et pulcꝛ in cor nr̃m
introducamus ¶ Dicitur aũt timor dñi
pulcer ex pulcro obiecto qđ eſt deus efficiẽs
in nobis tria bona. ſ. puritatẽ bonitatẽ diui-
ni bñplaciti voluntatẽ. Quõ aũt hunc pul-
crum timorẽ in cor noſtꝝ introducere debe-
amus vt hec tria opetur in nobis docet nos
Sapiens. Eccl. vij. cum di. Fili memorare
nouiſſima tua ⁊ in eternũ nõ peccabis glo-
timore ꝓhibente. Que autẽ ſint nouiſſima
noſtra memoranda. declarat berñ. exponẽs
ꝓdictũ verbum ſic dicẽs. O hõ nouiſſima
tua ſunt mors iudiciũ gehẽna. Quid eniꝫ
horribilius morte. q̃d terribilius iudicio. q̃d
intolerabilius gehenna. Nã gehenna nihil
põt ĩtolerabilius cogitari. Quid metuit ſi q̃s
ad iſta nõ trepidat nõ expaueſcit non timore
ↄcutitur. Time ergo ꝙ ĩ morte ſepandus es
ab omnibꝫ bonis huius corporis et mũdi. Time
ꝙ in terribili iudicio ei pñtandus es in cuius
manus horrendũ eſt incidere. illo te exami-
nãte quẽ nihil latet. q̃ de ſe dicit. hie. xx. Ego
ſum teſtis ⁊ iudex. Time ꝙ in gehenna cru-
ciatibus eternis ⁊ imenſis exponendus es.
Qui hec tria cogitauerit ſicut ſũt timorem
cordi ſuo introducet niſi ſit durior adaman-
te. Primo ḡ timor ille ſic dixim⁹ introducit⁹
pulcer dr. quia ingrediens in nobis opatur
puritatem. qꝛ ſtatim vt intus venit expellit
peccatũ. quo expulſo relinquitur puritas. hic
Eccl. i. Timor dñi expellit peccatũ. naꝫ qui
ſine timore eſt. nõ poterit iuſtificari. Scdo
expulſo peccato et plantata puritate. timor
opatur bonitatẽ. hoc eſt ſtimulat nos vt bona
faciamus. ſic enim dr. Eccl. xv. Qui timẽt
dñm cuſtodiũt mandata illius. ⁊ iterũ qui

timet deuꝫ nihil negligit. Tercio timor dñi
incitat nos. vt dñi faciamus ꝑ oĩa volunta-
tem. hinc Eccl. ij. Qui timet deũ inquirũt
que bñplacita ſũt illi. Itẽ ps. Bñplacitũ
eſt dño ſup timentes eũ. ⁊ ideo ex his tribꝫ
effectibꝫ q̃s opatur in nobis. pulcꝛ dicim⁹
hũc timorẽ. ¶ Tercio glorioſa virgo
dignatur eſſe mater agnitionis. i. habentium
agnitionẽ. Eſt aũt triplex agnitio ſũme no-
bis neceſſaria. quã qui hab uerit maternum
affectuꝫ virginis ꝓmeretur. Prima eſt vt dei
reuerentiã. ſcđa vt noſtram inſufficientiam
tercia vt matris dementiã cognoſcamus.
Quas ido neceſſarias dicim⁹. qꝛ ex eis tres
virtutes nobis neceſſarie oriũtur. Nã ex pri-
ma ↄgnitione dilectõem. ex ſcđa hũilitateꝫ
ex tercia ſpem ſiue fiduciam veraciter conſe-
quimur. Primo dico ꝙ ex ↄgnitione diui-
ne reuerentie dilectõem ↄſeq̄mur. qꝛ quãto
deum ↄgſcimus. tanto neceſſe eſt vt eũ dili-
gamus. Ipſe. n. tam ineffabilis eſt bonitas
tam inexplicabilis dulcedo. vt nemo poſſit
eum odire. ſed quantũ ↄgnoſcitur tantũ di-
ligitur. hinc ꝑ Iere. ix. dñs di. Non gloriet
ſapiens in ſapĩa ſua. nec fortis in fortitudĩe
ſua. nec diues in diuitijs ſuis glorietur. ſed in
hoc glorietur qui gloriatur. ſcire et noſſe me.
Quare? Quia vt ait berñ. nemo abſq̃ co-
gnitione ſaluabitur. ⁊ ſubiũgit. Qꝛ ſi ignoras
deũ. poterit ne eẽ ſpes ſalutis. Neq̃q̃. Nec
eñ poteris aut amare quẽ neſcias aut habere
quẽ nõ amaueris. qꝛ ſicut ex dei ↄgnitiõe di-
lectõnem ſic ex dei ignorantia oriri dicimus
deſperationem. quod ſic declarat Berñ. Ali-
quis reuerſus in ſe ⁊ diſplicens ſibi in omi-
bus malis que fecit cogitans q̃ reſipiſcere
ab omni vita mala. ſi ignorat q̃ bon⁹ ſit de-
us. q̃ ſuauis ⁊ mitis. quã multus ad igno-
ſcendum. nunquid ſua carnalis cogitatõ ar-
guet eum. ⁊ dicet. quid facis. et vitam iſtaꝫ
vis ꝑdere ⁊ futuram. Peccata tua maxima
ſunt. nequaq̃ ſufficis ſatiſfacere. ⁊ ſic deſpe-
ratus reſilit miſer. ignorans q̃ facile omni-
potens bonitas omnia iſta diſſolueret. que
omnia idcirco induximus. vt oſtenderem⁹
ꝙ ſicut ex dei ignorantia ſequitur deſpera-
tio. ſic ex eius oppoſito. ſ. ↄgnitõne ſequitur
dilectio. Secũda cognitio de nobiſipſis eſt

habendo qui a quanto verius nos ipſos cogno-
ſcimus ⁊ quãto lucidius introſuꝫ ingredi-
mur tanto amplius mala nr̃a ex quibus hu-
miliemur videmus. Hinc Boeti⁹. Nemo
enim ↄpoſite felicitatis eſt qui non in aliqua
parte cuꝫ ſui ſtat⁹ qualitate rixetur. Et hoc eſt
qđ innuit Ezechiel. viij. vbi ſepe repetit. Et
ad hoc cõuerſus videbis abomĩatões maio-
res. qꝛ quãto verius cõuertimur: tanto plu-
ra mala noſtra videmus Nec eſt aliquis tã
ſanctus qui ab hac lege excludatur: Dicit eñ
Berñ. Tu quicũq̃ es et ſi ſanctus es: ſi te ad
lumẽ veritatis intus in anima ſine diſſimu-
latõe inſpicias: nõ dubito quin hũilietis in
oculis tuis. Sicut ergo ex cognitõe dei dile-
ctio: ſic ex cognitõe noſtra hũilitas generatur.
Tercio ex cognitõe matris virginis clemen-
tie ſpes nobis orit ⁊ fiducia. vt qui nr̃e iuſti-
cie fiduciã non habemus: nec ꝓpter dei reue-
rentiam tanq̃ peccatores faciẽ leuare aude-
mus ad virginẽ cõfugientes: de eius clemẽ-
tia ſperemus. Qui ergo ꝓpter dei reuerenti-
am ⁊ ſuoꝝ bonoꝝ inſufficientiã nõ audẽt le-
uare faciẽ eius offenſam dñi erubeſcentes.
Si tñ q̃ tales ad matreꝫ virginẽ ↄfugerint
de eius clemẽtia ſperãtes: ipſos in gratiã re-
cipiet: ⁊ per materna beneficia eos diuiſe gra-
tie reconciliabit. ⁊ hec eſt pulchra agnitio cu-
ius beata virgo deſignatur eſſe mater. ℞
Quarto beata virgo dignatur eſſe mater ſan-
cte ſpei. i. habentiũ ſanctã ſpem. Cum auteꝫ
dicit ſanctã: innuit ſpes alias inutiles et non
ſanctas. Propter qđ ſciendũ ꝙ ſunt tria q̃
ſpem noſtrã ſanctificant de virgine glorioſa.
vt videlicꝫ ꝓpter eã a peccatis ceſſem⁹. ſpem
noſtrã ſolũ in ipſam ⁊ filiuꝫ eius ordinem⁹.
ipſam bonis quibꝫ poſſum⁹ honorem⁹. Pri-
mo dico a peccatis ceſſemus. qꝛ fruſtra ſpe-
rat qui peccando eum ꝓuocat in quo ſperat
Hinc Sapi. v. Spes impij quaſi lanugo
que a vento diſpergitur. Item Iob. xj. Ocu-
li impij deficient ⁊ effugiuꝫ peribit ab eis. ⁊
ſpes eoꝝ abomĩatio eſt anime. Hinc Io. iij.
Omnis qui habet ſpem in deo ſanctificat ſe
ſicut ille ſanctus eſt. Secũdo ſpem noſtraꝫ
ſolũ in matrẽ virgineꝫ ordinem⁹. nec de no-
ſtris: nec de alienis viribꝫ ꝓſumẽtes: ne ma-
ledictõeꝫ Hiere. incurram⁹. vbi dicitur. Ma-

ledictus qui ponit carnẽ brachiũ ſuuꝫ: Ter-
cio in virginẽ matrẽ ſpeꝫ noſtrã ponamus
ipſam in omnibꝫ ⁊ pre omĩbus honorantes.
qꝛ tunc fiducialiter ſperam⁹ ſi ſpem noſtrã ꝑ
exhibitionẽ opis cõprobamus. ⁊ hoc eſt qđ
ait ps. Spera in dño ⁊ fac bonitatẽ. Et hec
eſt veraciter ſpes ſancta cui⁹ ſe glorioſa vir-
go aſſerit eſſe matrẽ.

LXXXII. De eodem ſermo. v.

Omo quidaꝫ de-

ſcendebat ab hierlm in hiericho:
⁊ incidit ĩ latrones. Luc. x. ¶
Sap. ix. dicitur. Difficile eſtimam⁹ que in
terris ſunt: ⁊ que in ꝓſpectu ſunt inuenim⁹
cum labore. que aũt in celis quis inueſtiga-
bit? ac ſi dicatur. Si difficile intelligim⁹ ali-
quid d̃ terrenis que ſenſibus ſubiacẽt: quid
intelligere poſſumus de celeſtibꝫ ⁊ diuinis:
hinc eſt ꝙ glorioſus ille archipđicator Ieſus
chriſtus: quotiẽs loqui voluit de celeſtibus
⁊ diuinis: aſſumpſit corpalia loquẽs in pa-
rabolis. vt ꝑ viſibiliũ rerũ ſimilitudines pe-
detẽtim. i. paulatim nos duceret in celeſtia
⁊ diuina: dicẽs: Simile eſt regnũ celoꝝ de-
cem virginibꝫ. vel theſau. abſcõ. vel ſage. miſ-
ſe in mari. Qđ exponẽs Greg. di. Regnũ
celoꝝ ideo terrenis rebus ſile dicitur. vt ex his
que anim⁹ nouit ſurgat ad incognita: quate-
nus exemplo viſibiliũ ſe ad inuiſibilia ra-
piat. ⁊ ꝑ ea que vſu didicit quaſi cõfricatus
incaleſcat. vt ꝑ hoc qđ ſcit notuꝫ diligere di-
ſcat ⁊ incognita amare. Ex his ergo omni-
bus inſtructus placuit verbũ ꝓpoſitũ addu-
cere: vt per res corporales que ſonãt mariui-
tatẽ glorioſe virginis depingam⁹. In qui-
bus verbis tria intelligimus. ſcilicꝫ glorio-
ſe virginis ſingularitatẽ. deſcenſiõis quali-
tatem. noſtraꝫ vtilitatem. Primũ ibi. Ho-
mo quidam. Secundũ ibi. deſcendebat ab
hierlm in hiericho. Terciuꝫ ibi. ⁊ incidit in
latrones. Hec per ordinem ꝓſequẽtes: pri-
mo dicimus ꝙ in primo membro intelligi-
mus glorioſe virginis ſingularitateꝫ. Licet
enim hoc nomẽ homo ſm grãmaticos ſit no-
men appellatiuũ appellans pro omnibꝫ. per
hoc tamen nomẽ quidam additũ ei ab hac
generalitate reſtringitur vt non ſtet ꝓ omnibꝫ

ſicut prius. ſed pro vno intelligatur licz adhuc fiet indefinite. Unde dicūt hic logici ꝙ ꝓpoſitio indefinita equipollet particulari.

¶ Sunt autem tria propter que glorioſa hec virgo ab omnibus hominibꝫ deſtringitur: diuiditur: ⁊ etiam ſeparatur: in quibus nec primam ſimilem viſa eſt. nec habere ſequentem. ſcilicet propter gratiarū plenitudinem. virtutum pulchritudinem. meritorum multitudinē. que tria hec virgo et mater ita ſingulariter habuit vt ea nemo vnq̄ habuit nec habebit. Primo ergo dicamus de gratiarum plenitudine. Nam de ea veraciter dicitur per angelum ꝙ plena fuerit gratiarū: dicens. Aue gratia plena. Que videlicz verba cum ſint ab angelo ꝓlata: oportuit eſſe vera. quia verba angeli non poſſunt cadere ab effectu. Notabiliter autem angelus Mariam ante conceptiōem dixit plenam eſſe gratia. quia in conceptiōe filij dei ⁊ in reliquum fuit gratia ſuperplena. Fuit enim ſibi plena. nobis autem ſuperplena. De prima dicitur Eccle. xxiiij. In me omnis gratia vite ⁊ veritatis. De ſecūda dicit ibidē. Uidete quoniam non ſolum mihi laboraui: ſed omnibꝫ exquirentibus veritatem. Et ideo ſubiūgit ibidem. Tranſite ad me omnes qui cōcupiſcitis me: ⁊ a generatiōibus meis implemini. vt videlicet de ſuperplenitudine eius om̄es accipiant. De prima adhuc dicit Hieroni. Ceteris per partes Marie vero ſe tota ſimul infudit plenitudo diuinitatis. De ſecunda dicit Bernard. Maria ſinum aperit vniuerſis: vt de plenitudine eius omnes accipiāt. captiuus redemptiōem. eger conſolatiōem. peccator veniam. iuſtus gratiam. angelus leticiam. filius carnis ſubſtantiam. tota trinitas gloriam. De prima dicit Bernard. Merito de te virgo beata plenitudo gratie predicatur. quia non defuit tibi fides patriarcharum. ſpes ꝓphetarum. charitas apoſtolorum. cōſtantia martyrū. ſobrietas confeſſorū. caſtitas virginum. puritas angelorū. De ſecūda iterum Bern. Maria quia ſuperplena gratia in conceptiōe filij facta eſt: facilime potuit moueri vt ex ea liquor gratie effundatur. De vtroq̄ autem ſimul idem dicit. Ad quid Maria ante cōceptiōem plena gratia ab angelo nunciatur niſi quia dudum ſibi plena nobis fieret ſuperplena. Si enim vaſi extoto iam pleno aliqđ corpus immittitur: quantum illud magnum eſt quod immittitur: tantū eſt neceſſe effluere de ſuperpleno. Et quia in eam iam dudū plenam deus eternus dei filius in conceptiōe in vterum eius immittitur. ideo neceſſe eſt vt ſupeffluat in eternum. Et ſic patet quomō beata virgo ex plenitudine gratiarum a cōmuni ſtatu omnium hominū ſeparatur. Nam de om̄ibus nobis dicit apoſtolus. Ephe. iiij. Unicuiq̄ noſtrum data eſt gratia ſm menſuram donatiōis chriſti. Ipſa autem non vnam: ſed omnes gratias poſſidebat. ¶ Secūdo Maria ſingularis homo dicitur ꝓpter virtutū plenitudinē. quia omnes virtutes habebat ſine impulſu contrarij vitij. Noſtre em̄ virtutes ſi quas poſſidemus ſede dicūtur veraciter. quia cum impugnatione cōtrarij vitij acquirūtur. Unde eunucho vel qui ſic eſt a natura frigidus non attribuitur virtus caſtitatis. quia de contrario vitio non impugnatur. ſed illis virtus caſtitatis attribuitur. quo cum impugnantur reſiſtunt tamē vitio. et ſic plantant in corpore caſtitatem. ꝓpter quod pro magna laude dicit deus ſponſe ſue in Cantic. Sicut lilium inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. Quid per lilium niſi caſtitas: quid per ſpinas niſi vitia impugnātia deſignātur. Sicut igitur roſa inter ſpinas: ſic caſtitas inter vitia creſcit. Unde philoſophꝰ. ij. Ethic. dicit ꝙ virtus tenet mediū vitiorum. Et ideo noſtre virtutes quia iuxta eas vitia ſunt dicuntur ſede. Glorioſe autem virginis virtutes dicūtur habere pulchritudinē. quia nullis vnq̄ vitijs fuerunt impugnate. quia fomes peccati de quo vitia trahūt radicem in vtero matris virginis fuit debilitatus vt non poſſet Mariam trahere in peccatū: vt potenter poſſet non peccare. Sed in conceptione filij dei ita fuit extinctus ⁊ mortificatꝰ vt non poſſet peccare. ⁊ ideo eius virtutes nulla vitia impugnabāt vt de ea proprie dici poſſit illud Cantic. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non eſt in te. Sic etiā patet quomō ſingularis fuit ⁊ diuiſa ab om̄ibꝫ hominibꝫ in virtutum pulchritudine. ¶ Tercio ſingularis fuit beata virgo ꝓpter meritorum multitudinem. eo ꝙ ipſa ſuper om̄es puras creaturas merita cumulauit. Erant autē eius merita nobilia. magna. multa. Nobilia propter imediatiōem. magna propter duplatā operationē. multa propter continuatiōem. Primo dico merita virginis erant nobilia ꝓpter imediationem. Nam opera miſericordie que nos iubemur pauperibus exhibere: ipſa imediate in deum ipm̄ non in paupes qui ſunt mēbra eius exercebat. Ipſa em̄ deum lacte ſuo pauit ⁊ potauit. hoſpicio vteri ſui hoſpitauit ⁊ veſtiuit: dans ei corpus tanq̄ veſtimentū de carne ſua. ⁊ cetera opa miſericordie ſine medio in ipm̄ dn̄m exercebat. Secundo fuerūt merita eius magna ꝓpter duplatam opatiōem. quia ſimul ⁊ ſemel actionem ⁊ contemplatiōem feliciter exercebat. Nam in eo ꝙ nutriuit Ieſum neceſſitates corporis miniſtrādo: in hocipo intendit deo eius diuinitatem ſublimiter cōtemplando. Tercio merita eius fuerūt multa ꝓpter continuationē. quia ſine omni ceſſatiōe erat vel in exercitij labore: vel ꝓficiendi ſtudio: vel in experiētie dulcedine: vel fruendi gaudio. Ex his ergo tribus: ſcilicz gratiarum plenitudine. virtutū pulchritudine. meritorum multitudine beata virgo quidā homo merito nominatur. ¶ Sequitur ſecundū principale. ſcilicet deſcendebat ab hierlm in hiericho. In quibus verbis deſcenſiōis qualitas deſignatur. Hoc autem verbū deſcendebat ſignans motum tria nobis importat. ſcz terminum a quo. terminū ad quem. ⁊ ipm̄ motum deſcenſionis. q̄ tria in verbis huius mēbri tanguntur. Nam terminꝰ a quo per nomen hieruſalem. terminus ad quē per nomē hiericho. motus vero quo ab vno termino in aliū tranſitur per verbū deſcendebat importatur. Hec tria breuiter percurrentes: dicimus ꝙ beata virgo deſcēdebat ab hieruſalē tempore quo ab eterno a trinitate extitit ꝓordinata vt homo fieret. Erat enim in corde dei ab eterno ꝓordinata: ipſa teſtante Prouer. iij. Dominus poſſedit me initio viarū ſuarum anteq̄ quicq̄ faceret a principio. ab eterno ordinata ſum. nondū erāt abyſſi et ego iam cōcepta eram ⁊c. Ab hinc ergo deſcēdebat tempore ꝓſinito vt mater dei eligeretur. Deſcendit autem in hiericho: hoc eſt in hūc mūdum. Dicit em̄ Beda ꝙ hiericho figurā habet mundi. Interpretatur enim luna: que mutabilis eſt ſicut mundus. Et hec de duobus terminis: ſcilicz a quo ⁊ ad quem breuiter tacta ſufficiāt.

¶ De tercio autem ſcz motu deſcenſiōis ſciendū ꝙ beata virgo tribus deſcēdit gradibus. ſcilicz per natiuitatē mundiſſime puritatis. per ꝓfundum mūdiſſime humilitatis. per affectū dulciſſime benignitatis. Primo dico deſcendit in hunc mundū per natiuitatem mūdiſſime puritatis. Nunq̄ enim pura creatura in tanta mūdicia ⁊ ſanctitate nata eſt in hunc mundū ſicut ipſa. Nam in vtero matris cōcepta ſanctificata eſt per ſingularem gratiā: que originale peccatum ſubmouit ⁊ reſtrinxit fomitē vt non eam impelleret ad peccandū vt ita non potē eſſet non peccare nec venialiter: nec mortaliter. qđ nullo vnq̄ puro homini eſt collatum. Licet enim Hieremias ⁊ Iohānes baptiſta in vtero eſſent ſanctificati: poterāt tam̄ peccare venialiter vt fecerūt. Secundo deſcendit per ꝓfundiſſimā humilitatē. ita vt cū pre ratione ſacta pre om̄ibus hominibꝫ coram deo humilis appareret. De qua eius hūilitate ī aliqs eius ſermōibus inuenies multa ſcripta. Tercio deſcendit per affectū miſericordiſſime benignitatis: tantū ſupeffluēs viſceribus pietatis vt omniū hominū miſerias faceret eſſe ſuas. Si enim Paulus in infinitū inferior tanta miſericordia effluebat. vt ſe omniū hominū miſerijs conformaret: dicens. Corint. xj. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor? quis ſcandalizatur ⁊ ego non vror? Quanto magis glorioſa virgo que ipām miſericordiam que deus eſt nouē menſibus geſtabat in vtero: ſuper omnē creaturā miſericordia effluebat. Propter qđ dicit Bernard. Sileat miſericordiā tuam virgo benedicta qui eā in ſuis neceſſitatibꝫ inuocatam nō ſenſerit ꝓfuiſſe. De qua tamē eius miſericordia ī mēbro qđ ſtatim ſubiūgitur diffuſius diſſeremus. Sequitur tercium principale. ſcilicz ⁊ incidit in latrones: hoc eſt cōuerſatiōem habuit inter peccatores. Quis enim crudelior latro q̄ qui ꝑ monſtra peccata non corpus,

ſed animā3 occidit. que poſtq̄ cōmiſſa fue/
runt accuſante ꝯſciētia latitant in ſpelūca la/
tronū: cōſtringēte reatu vt non audeant le/
uare faciē ſuam ante deum. In illoꝝ mani
bus incidit mater dei: vt omnes peccatores
ſingulare ius ad ea3 habentes cōfugiāt tan/
q̄ ad eoꝝ auxiliatricē: defenſatricem: ⁊ adiu
tricem. que licet omniū angeloꝝ ⁊ hominū
ſit dn̄a ⁊ regina. ſingulariter tamē eſt mater
⁊ domina omniū peccatoꝝ. ⁊ hoc habet ex ſpe/
ciali cōmiſſo dilecti filij. q̄ dicit ei illud yſa.
xvj. Abſconde fugiētes: et vagos ne ꝓdas.
A Sunt autem tres cauſe ꝓpter quas
glorioſa mater iureiurādo tenet: obligatur:
et ſtringit̄ nobis peccatoribus miſericordiā
⁊ gratiā exhibere: vt nullo modo valeat cō/
tinere a nobis miſericordiā ⁊ ſi vellet. ſed iu
ſto dei iudicio cōuincitur oportere gratiā no
bis dare. ⁊ hoc cōtingit propter gratie inuen
tione3. maternā affectiōem. filij recōmenda
tionem. Primo dico cōuincitur gratia3 no/
bis exhibere ꝓpter ipſius gratie inuentionē.
Humanū enim genus in lapſu primoꝝ pa
rentū gratiā perdidit quā ab angelo teſtāte
ipa inuenit. Sic enim ait Luc. j. Inueniſti
gratiā apud dn̄m. Juſtum eſt autē tam in
iudicio eccleſiaſtico q̄ ciuili: vt qui rem alte
rius īuenit ei reſtituat cuius erat. Et ſic per
iuſtam ſententiā cogit̄ Maria nobis pecca/
toribus qui gratia3 perdidim⁹ reſtituere no
lit velit. Secūdo cogitur nobis peccatorib⁹
miſereri ꝓpter maternū affectu3. Nam ex eo
q̄ eius filius dignat̄ eſſe ⁊ dici frater noſter
iuxta illud p̄s. Nunciabo nomen tuū fratri/
bus meis. Ex hoc iuſta ratōe noſtra cogitur
eſſe mater. Scim⁹ autē q̄ omnis mater di
ligit filios ſuos. vn̄ ſicut Jeſus chriſtus ſm̄
diuinitatē naturalis eſt dei filius: ⁊ omnes
electi filij adoptiui. ſic a ſimili Jeſus chriſt⁹
ſm̄ humanitatem eſt naturalis filius virgi
nis matris: ⁊ nos eius filij ex materna affe
ctione. Hinc eſt q̄ Luc. j. dicit̄. Peperit fili
um ſuū primogenitū. Qui primogenit⁹ ei⁹
filius iuſto ordine dicit̄ reſpectu noſtri qui
prius filij eius ſumus. Ex hac ergo mater/
na affectōe cogitur habere curā noſtri. q2 ſci/
mus q̄ omnis mater animaliū. volucrū. ſer
pentū. ⁊ quātumcūq̄ venenoſam ⁊ morſe/
ram habeant virtutē. diligit tamen: immo co
gitur diligere fetum ſuū. Q2 ſi tam fortis eſt
natura vt omnis creatura ex virtute mater/
na cogatur velle bonū filijs ſuis multo ma/
gis diuin⁹ affectus in matre dei cogit̄ nos
amare. quia fili⁹ dei qui in miſericordia ve/
nit in vterū eius: immo qui miſericordia dici
citur ⁊ eſt: ipſa facit ei⁹ viſcera in eternū mi/
ſericordiam redolere. Hinc Bern̄. Qui po
mu3 in manu habuerit per dimidiu3 diem:
per reliquā partem diei manus redolet odo
rem. ſic a ſimili quia miſericordia que deus
eſt in eius viſceribus nouem menſib⁹ requi
euit. ideo eius viſcera odorant miſericordi/
am in eternū. B Tercio cogitur nobis
misereri ex filij recōmendatiōe. Ad hoc eni3
elegit deus filius Marie tempus et locum
aptiſſimū quo nos recōmendaret matri. hoc
eſt tempus ⁊ locū paſſionis quo dixit. Mu
lier ecce filius tuus. vt ex loco ⁊ tempe ipa3
recōmendatōem ei profundius inculcaret.
Nam nomie Johānis qui interp̄tatur gra
tia: omnes peccatores cōuerſi ad dn̄m intel
ligunt̄: quos in illo loco ⁊ tempore matri re
cōmendare voluit. vt cum ira dei iuſto eius
iudicio egrederet̄ ad puniendū ⁊ damnan/
dum peccatores: ipſa memor loci temporis
⁊ paſſiōis pro nobis affectuoſius interpella
ret. ac ſi in illa recōmendatiōe filius ei dice/
ret illud yſa. xvj. Abſcōde fugiētes ⁊ vagos
ne ꝓdas. ac ſi dicat. Uide mater oculis cor/
dis ⁊ corporis: quid: quātum: qualia ꝓ pec/
catoribus patior. ⁊ eos tibi habeas cōmēda
tos. quia lic3 multa magna valde ſit miſeri
cordia matris dn̄i ſup peccatores. maior ta
men eſt miſericordia filij: vtpote qui eſt ipa
miſericordia habens miſericordiā eſſentiali/
ter in infinitū affectuoſius cupiens nos ſal
uari q̄ damnari. ⁊ ideo matrem ſue paſſio/
ni intereſſe voluit: vt per ſuam interceſſiōe3
cui non eſt vas aliquid denegari occaſionē
habeat miſerendi. Sic enim dicit̄. iij. Reg.
ij. Poſitus eſt thron⁹ matri regis que ſedet
ad dextera3 eius. dixitq̄ rex ei. Pete mater
mi neq̄ eñ phas eſt vt auertam facie3 me/
am ⁊c̄. Ex predictis ergo tribus. ſcilic3 gra/
tie inuentione. materna dilectione. filij recō
mendatōe cogitur nobis peccatorib⁹ miſe/

ricordia3 ⁊ gratias exhibere ita ſane ſi per pe/
nitentiam ⁊ cōuerſione3 nomen Johannis
induim⁹: vt per illa ſimus iam in gratia cō
ſtituti. Neminē enim filius pendens in cru
ce recōmendauit matri niſi Johannē. inſi/
nuās per hoc vt eos peccatores qui pertina/
ci malicia in peccatis perſeuerāt: matri nul/
latenus intendit recōmendare. ſed ſolū eos
qui mutata voluntate per penitentiā ⁊ con/
uerſionem iam in gratia3 ſunt recepti prote
git ⁊ defendit ⁊ maternu3 eius affectum. vt
ab ira furoris domi in tempore malo defen/
dantur: expandit ſup illos.

LXXXIIII De exaltatōe ſancte crucis.

Exaltaui lignum

humile. Ezechielis. xvij. Dicit
Bern̄. Quādo de bonis domi/
ni aliquid perdim⁹ duplici diſpēdio ſubia/
cemus. quia ⁊ ipſum bonū perdimus: ⁊ ad
peccatu3 ingratitudinis obligamur. Ideo
iubet nos domin⁹ Johā. vij. colligere frag/
menta ne pereāt. Et quia longe ante: hoc eſt
in feſto inuentiōis ſancte crucis triplicē cru
cem ꝓpoſuimus. nec totu3 quod ꝓpoſitū exti
tit pertractauim⁹. ideo reliquias eiuſdē ma
terie ibi dimiſſas recolligamus: ⁊ collectas
put poſſumus ꝓſequamur. Sciendū ergo
q̄ in feſto ſancte crucis inuentiōis inter alia
ibi poſita triplice3 crucem ꝓpoſuimus. qua/
rum duas vt ita dixerim ibi ꝓſecuti ſuim⁹.
nūc reſtat vt de tercia: hoc eſt de cruce domi/
ni ſermonē qui in manibus eſt ordinemus.
C Eſt itaq̄ ſciendū q̄ eſt duplex crux
vna corporalis ſiue materialis. alia ſpiritu/
alis. Corporale3 crucem domini illam dici/
mus que dulciſſimū corpus Jeſu chriſti in
paſſione ſuſtinuit. de qua cruce ſolēnizat ec/
cleſia illud. O crux aue ſpes vnica ⁊c̄. Spi/
ritualem crucem dicim⁹ in qua ſancti ⁊ qui
q̄ perfecti confixi dominū imitātur. de qua
hortatur nos dominus Math. xvj. dicens.
Qui vult venire poſt me abneget ſemeti/
pſu3 ⁊ tollat crucem ſuā. De qua apoſtolus
Galat. ij. Chriſto confixus ſum cruci. De
hac ergo duplici cruce dicit̄ verbum ꝓpoſi/
tum: ſcilicet Exaltaui lignum humile. quia
vtraq̄ prius habuit humiliatiōem ⁊ poſtea
exaltationē. Primo ergo prima3 crucem ꝓ/
ſequentes: dicimus q̄ vetus lex pronūciat
crucem humiliatā: vocans eam maledictā.
dicēs Deutro. xxj. Maledict⁹ a deo qui pen/
det in ligno. Sed noua lex ex perſona eccle/
ſie dicit eam exaltatam: vocans eam benedi
ctam Sapieñ. xiiij. Benedictum lignu3 per
quod fit iuſticia. Unde Grego. volēs oſtē/
dere venerande crucis a veteri lege maledi/
ctiōem ⁊ a noua lege benedictione3: colligit
pene omnia verba in vtraq̄ lege de cruce di
cta: ſic dicēs. Scim⁹ quia ſcriptura ſacra li/
gnu3 crucis per legem nobis pronūciat: cu3
dicit maledictus a deo qui pendet in ligno.
per ꝓphetas quoq̄ denūciat cum dicitur do
minus regnauit a ligno. per euangeliu3 do
lignu3 ſancte crucis aperte oſtendit̄ vbi ipſa
paſſio domi declaratur. per apoſtolu3 etiam
hec eadem crux verbis ⁊ operibus tenet̄ cu3
dicit. mihi abſit gloriari niſi in cruce ⁊c̄. Et
ſubiungit Grego. Lignum ergo crucis qd̄
predicat lex hoc etiam ꝓphete. ⁊ quod denū/
ciant ꝓphete hoc exhibet euangeliu3. ⁊ quod
exhibet euangeliu3 hoc predicāt apoſtoli per
vniuerſum mundu3. Patet ergo luce clari
us q̄ crux que per vetus teſtamentū humi/
liata ⁊ abominata extitit per maledictiōem: ꝑ
nouū teſtamentum eſt exaltata: glorificata:
magnificata. et hoc per benedictiōem. Et ſic
patet crucis humilitas et eius ſublimitas.
D Nūc dicendū reſtat quibus medijs
venerāda crux noſtra ſit ⁊ dicat̄ exaltata. Et
ſunt quinq̄ cauſe propter quas merito dici
tur exaltata. Primo propter contactū mem
broꝝ chriſti ⁊ ſanguinis eius cōſperſione3.
Hinc eſt q̄ in laudem crucis canit eccleſia.
Arbor decora ⁊ fulgida ornata regis purpu/
ra. Secundo exaltata eſt fidelium veneratio/
tione. quia que prius fuit ignominioſa: nūc
veneratione fideliū eſt glorioſa. ⁊ que prius
fuit dedecoris ⁊ horroris: nunc in frontibus
regum eſt decoris ⁊ honoris. Unde ſicut pri
us omnes pendētes in cruce erant maledicti
adeo vt etiam Paulus glorioſum dominū
noſtrum Jeſu3 chriſtū non veretur ſit dice/
re maledictū. Sic eni3 apoſtol⁹ ait Galat.
iij. Chriſt⁹ redemit nos de maledicto legis

factus pro nobis maledictū. Sic modo om
nes extra crucem domini .i. cruce nō ſignati:
ſunt maledicti. Tercio exaltata eſt miraculo
rum exhibitiōe: ſicut legit a petre tam in cru/
cis inuentiōe: ꝙ nunc in eius exaltatiōe. vt
ipſa crux dicere poſſit illud ps. Exaltabor in
gentibus ⁊ exaltabor in terra. Quarto exal/
tata eſt in predicatiōe. Hinc yſa. xiij. Sup
montem caliginoſum leuate ſignū exalta/
te vocem. Quinto exaltata eſt corporaliū ⁊
ſpiritualiū hoſtium deuictiōe. Hinc Criſoſ.
Dyabolus timet enſem in quo letale vulnꝰ
accepit. Et hec de veneranda cruce in qua ſal
uator mūdi ⁊ ſalus noſtra pepēdit breuiter
dicta ſufficiant. Nunc ſermo currat ad ex/
planādam crucē ſpiritualem: in qua perfe/
cti quiqꝫ cum dilecto ſuo Jeſu chriſto pen/
dent feliciter. in qua ipſū qui pro nobis cru
cifixus eſt inquantum ab homine fieri poterit
perfectiſſime imitātur. Nam hi qui medio/
criter deum imitantur pendent in cruce boni
latronis. de quibus prius .i. in feſto inuenti
onis dictū eſt. Nūc de his q̄ in ſupmo ſtatu
pfectiōis ipm imitant pēdēt etiā cū eo in ſu
prema cruce: de quibꝰ nūc exigēte ordine eſt
dicendum. vt bone voluntatis homines qui
in cruce boni latronis deum dudum imitan
tur habeāt in quo amplꝰ pficiāt ⁊ ſe exer/
ceant propter deum. vt ſi delectet perfectorū
premiū. paſſiones etiam non refugiant per
fectorum. Quia vt ait Grego. quāto perfe/
ctiores ſunt homines: tanto inueniūt quod
durius portāt. Et eſt cauſa. quia parua paſ/
ſio perfectos homines non mouet. Vt ergo
paſſio eorum mordeat: neceſſe eſt vt in pro/
ficientibus pficiat. ⁊ in magnis homini/
bus etiam paſſio fiat magna. qd in Ezechi/
ele legimus figuratū: vbi dicitur. Cum ele/
uarentur animalia: eleuabātur pariter ⁊ rote.
⁊ cum ſtantibus ſtabant. Quid per anima/
lia niſi pfecti. quid per rotas niſi tribulatio.
Quanto ergo animalia .i. perfecti eleuātur
ad perfectionem vite: tanto etiam rote .i. tri/
bulationes eleuātur ſequētes ſtatum homi
nis quātumcūqꝫ profecerit. Verum quia
dicit Auguſtinꝰ. ꝙ ſpiritualia imitātur cor/
poralia quātum liceat. E Ideo ſcien/
dū ꝙ hec crux ſpiritualis in qua pendēt per
fecti ex quattuor conſtat cornibus: quemad/
modum crux domini corporalis. Pars enī
inferior conſtat ex omniū terrenorum elon
gatione. pars ſcdo dextra ex arduorum opera
tione. pars autem ſiniſtra ex diuerſorū tri
bulatione ſiue perpeſſione. ſuperior vero pars
ex diuinorum contemplatiōe. Primo dico
ꝙ inferior pars huius crucis conſtat ex ter/
renorum elongatione. vt videlicet tam ope/
ris effectum ꝙ mentis affectum ⁊ illū ma/
xime a terrenis occupationibus eleuemus.
Qui enim cruci affigit ambo pedes p quos
affectꝰ ⁊ effectꝰ accipit a terra lōgiꝰ ſiue altꝰ
eleuātur. ſic neceſſe eſt fieri vt qui cum chri/
ſto in ſuam crucem configere ſe cupiunt: ni/
hil contingant de terrenis negocijs ex affectu.
quod monemur facere per prophetam yſa.
lj. vbi dicitur. Eleuare: eleuare. Quod bis
dicitur propter affectum ⁊ operis effectum.
Hinc dominus per Hieremiā. xv. dicit. Si
ſeparaueris precioſum a vili quaſi os meum
eris. Quid per precioſū niſi anima de qua
dicitur Sapien. vij. Infinitus theſaurꝰ eſt
hominibꝰ. qui theſaurus eſt anima. Quid
per vile niſi queqꝫ terrena accipimꝰ. de qua
terra dicit Auguſtinꝰ. Nil vilius terra dici
tur: eo ꝙ tam vilitate ꝙ veritate inferior eſt
omnibus elementis. Si ergo hoc precioſū
.i. animam affectu ⁊ effectu a terra eleuaue/
rimus: vt nil occupationis: nil conſolatio/
nis: niſi inquantū requirit noſtra neceſſi/
tas vel obedientie iuſſerit auctoritas habea/
mus vel ab ea recipiamꝰ: erimus quaſi os
dei. vt ita familiaris nobis fiat freqūter nos
viſitans ſicut nos familiares ſumus ori no
ſtro. Q. ſi vt diximus propter noſtram ne/
ceſſitatem aut precipientis auctoritatem ali/
ud cum terra agendū eſt: meliore parte no/
ſtra: hoc eſt memoria intellectu et voluntate
charitate ſemper cum domino cōuerſemur:
et eadem terrena in dominū per fidelem in/
tentionē ordinemꝰ. ita vt non illa propter
lucrū vel propter delectatiōē: ſed pure pro/
pter deum faciamus. ſic enim dicit Grego.
Ea que neceſſaria ſunt ſic nobis ſeruiant ex
terius: quatenus a ſuperne dilectionis ſtu/
dio animū non inflectant: ne luctū nobis
interne peregrinatiōis temperent: ea que in

exilio poſita ſubſidium prebent et quaſi feli/
ces nos tranſitorijs eſſe gaudeamꝰ. Hec tā
diu agentes quouſqꝫ adiuti p gratiā oīa veni
ant in contemptū. F Et notandū ꝙ
in hac terrenorū alienatione ſiue abſtracti/
one duplex paſſio nos cruciat. vna in prin/
cipio: alia in fine. Paſſio enim principij eſt
conatus abſtrahendi. miro enim modo cru/
ciat animalem hominē ⁊ nouiter incipien/
tem vt a conſuetis ſe abſtrahat. Dicit enī
Bernard. Cum inceperis triſticia implebit
cor tuum. ſcilicet preſentibus vti tanqꝫ non
vtaris. Et ſcdm apoſtolum. qui vtunt hoc
mundo ſint tanqꝫ non vtātur. hoc miro mo/
do cruciat hominem animalem. Secunda
ſcdo paſſio nos crucians tunc nos afficit cū
ſudore hominis conātis ⁊ auxilio gratie ad/
iuuantis omnia veniūt in contemptū ⁊ ni/
hil libeat in hoc mundo. ꝙ cum ad hoc ven/
tum fuerit: tunc penalia ſunt omnia q̄ ſunt
mundi. vt ſicut in principio cruciabat homi
nem alienatio: ſic nunc cruciat hominem ad
eadem inclinatio. In hoc cruciatu ſtetit apo
ſtolus cum dicebat. Mihi mundus crucifi/
xus ē ⁊ ego mūdo. Qd exponēs Bernard.
dicit. Omnia que mundus amat crux mi/
hi ſunt. ⁊ que mundus reputat crucem illis
affixus ſum. Secundum cornu huius cru/
cis dextrum ſcilicet conſiſtit in difficilium et
arduorum operatiōe. vt ſemper exercitemus
nos in his que ſunt maxime nobis contra/
ria difficilia ⁊ penalia. Talibus enim labo/
rioſis ⁊ duris operibus exhaurimꝰ ſangui/
nem noſtrū ⁊ offerimus eum deo: ſicut ipſe
chriſtus pro nobis ſanguinem ſuū fudit. Et
hoc eſt qd monebat deus Exo. dicens. Ab/
ominatiōes egyptiorum imolabitis mihi.
Dura enim ⁊ aſpera abominabilia ſunt his
qui in egypto ſecularis vite cōuerſantur. eo
ꝙ tales ea que ſcdm carnem dulcia ſunt et de
lectabilia pſequātur. dura ſcdo et aſpera abo/
minātur. De his dicitur. iij. Regū. xij. Ef/
fudit ſanguinem belli in pace. Sanguinē
enim in bello fundere eſt gladio perſecuto/
ris martyriū ſuſtinere. Sanguinem autē
belli in pace fundere eſt corporali afflictione
ſanguinem attenuare. Hinc Bernard. Ve
re martyrij genus eſt in quotidiana corporis
afflictione. Illa nimirū que ceduntur mē/
bra ferro horrore quidē mitius: ſed diutur
nitate moleſtius. Sicut enim infirmis ⁊ pu
ſillis corde neceſſe eſt vt que ſemel p chriſto
ponere non ſufficiunt: ſaltim mitiori ſed di/
uturniori martyrio ſanguinē fundant. De
his duris ⁊ aſperis laboribus monuit domi
nus cum dicebat Luc. xiij. Contendite in/
trare per anguſtam portam. Valde enī an
guſta eſt via illa: ⁊ fortiſſima indiget contē/
tione in arduis ſemper operibus laborare.
G Tercium cornu crucis ſcilicet ſiniſtrū
conſiſtit in aduerſorū perpeſſione. Qui enī
volunt configi cum chriſto in cruce: ſua ſta/
tim aderit aduerſa amariſſima. iuxta illud
yſa. lix. Qui receſſit a malo pde patuit. Et
illud Eccle. ij. Fili accedens ad ſeruitutem
dei ſta in timore ⁊ prepara animā tuam ad
temptatiōem. Quod neceſſe eſt fieri. Quis
enī vnqꝫ cruci affixus habuit requiē? Hinc
ij. Thimot. iij. dicitur. Omnes qui pie vi/
uere volunt in chriſto: neceſſe eſt vt perſecu/
tionem patiantur. Quia ſcdm apoſtolum.
ſi compatimur: ⁊ cōregnabimus. Q. ſi dixe
rit quis. Libenter me cruci chriſti affigerē:
ſed non eſt qui cruciet: ⁊ non eſt qui me cru/
cifigat. Ad quod ego. Ne timeas nec ſollici
teris. fidelis enim eſt deus. qui ſi te volun/
tarium inuenerit: non te ſinet ſine temptati
one: ſed puidebit ſibi de victima fili mi. Ar
mabit enim cōtra te omnem creaturam. q2
celum ⁊ terra ⁊ omnia que inꝰ eis ſunt cōiu/
rabunt aduerſus te. imo quod mirabiliꝰ eſt
teipſum cōtra teipſum puocabit. Sic enim
promittit nobis deus Leuiti. xxvj. Dabo vo
bis deſuper celum ferreum ⁊ terram eneam.
vt malum vndiqꝫ cinctus clames in celum:
dicēs illud Hiere. xv. Ve mihi mater mea
quid me genuiſti virū rixe: omnes maledi/
cunt mihi. vt fiat quod veritas ait Luc. xix.
Venient dies ⁊ circumdabunt te: ⁊ coangu/
ſtabunt te vndiqꝫ. et ad terram proſternent
te. Q. ſi deus (quia benignus eſt) hanc cru/
cifixionem voluerit clementius in te exerce/
re. perfice tu et age pro temetipſo. et atroci/
oribus verberibꝰ vigilijs et diſciplinis cru/
cia temetipſū. Dignū quippe eſt vt qui cōfi
git ſe xp̄o duris ſuis vulneribꝰ ſe cōformet.

M Sunt autē tria quibꝰ noſtris tempori-
bus cōcrucifigimur Jeſu chriſto. ſcilicet vel
per rerum ſubtractiōem in tenuiſſima paup-
tate. vel per corpalem afflictiōem in duriſſi-
ma infirmitate. vel per ſpiritualem tribulati-
onem cordis ⁊ anime ꝓfundiſſima anxieta-
te. In his enim tribus verſantur omnes re-
ligioſorum paſſiones. quia non habemus ali-
ud in quibus affligamur: niſi res corpus et
animā. ⁊ ideo in eiſdem tribus omnis tribu-
latio eſt incluſa. In quibꝰ ſi nobabiliter pa-
ti volumus: cōformemus nos domino. vt ſi-
cut ipſe ſuam paſſionē pertulit: ſic et nos ſi-
mili modo patiamur. Pertulit autē domi-
nus ſuam paſſionē vt de omnibus pauca ſu-
mamus tripliciter. ſcilicꝫ innocēter. ſilēter.
amanter. Nam de ſua innocentia inimicus
eius pylatus teſtimoniū protulit: dic. Ego
nullam cauſam mortis inuenio in homine
iſto. yſa. liij. Propter ſcelus populi mei per-
cuſſi euꝫ: eo ꝙ iniquitatē non fecerit: nec do-
lus inuētus ſit in ore eius. De ſecundo ſci-
licꝫ ſilentio dicit yſa. liij. Oblatꝰ eſt quia ipſe
voluit ⁊ non apuit os ſuuꝫ. ſicut ouis ad oc
ciſionem ducet. ⁊ quaſi agnus coram tondē
te obmuteſcet: ⁊ non aperuit os ſuū. De ter-
cio ſcilicꝫ amore certum ſignuꝫ eſt. quia pro
crucifixoribꝰ patrem orauit. Unde yſa. vt ſu-
pra. Ipſe peccata multorū tulit: ⁊ pro tranſ-
greſſoribus rogauit. Nam in paſſione poſi-
tus dixit. Pater ignoſce illis quia neſciunt
quid faciūt. Et doctores ſcribūt ꝙ ex virtu-
te huius oratōis multi de crucifixoribꝰ ſunt
cōuerſi I Qui ergo i hac audacia ſan
cta ꝯfigere ſe cupit domīo: debet ⁊ ipē domi-
no cōformari. vt ſuas crucifixiōes eiſdeꝫ tri-
bus modis: ſcilicꝫ innocēter. ſilenter. aman
ter ſufferat ſicut ipē. Et primo innocēter ſuf
feramus. quia ſi pro culpa ſufferimus delet
quidē culpam: ſed meritū forſitan non au-
getur. De tali pena innocentiū deus ridere
dicitur in Job: vbi dicit. De penis innocen-
tum ridet. quia ſupra modū deus gaudet ⁊
letatur cum innocēter ſufferimus: ⁊ cuꝫ hoc
etiaꝫ patiēter. Unde Petrus. Hec eſt gra-
tia ſi propter cōſcientiā dei ſuſtinet quis tri-
ſticias patiens iniuſte. que eſt enim gratia ſi
peccantes colaphizati ſuffertis. qꝺ ſi benefa-
cientes patiēter ſuſtinetis: hec eſt gratia apud
deum. Secūdo ſilenter ſufferamus. vt quic-
quid nobis de opprobrijs. ꝯtumelijs. humi-
liatōibus. de penis vel quibuſlibet malis ir-
rogatum fuerit: tanqȝ munꝰ a deo tacita cō-
ſcientia amplectamur: niſi pro ſcādalo tollē-
do breuiter dicere velimus. Non ſum mihi
cōſcius talis mali. De reliquo quicqd con-
tra nos agatur taceamꝰ. ⁊ hoc eſt qꝺ ad ma-
ximaꝫ martyrū gloriam cantat eccleſia. Ce-
dimur gladijs: in ore bidentiuꝫ nō murmur
reſonat ⁊c. Tercio amanter ſufferamus. vt
quia deus qui cum malediceretur: vt ait Pe-
trus non maledicebat. cum pateretur non cō-
minabatur. Sic ⁊ nos noſtris maledictori-
bus odiuꝫ non feramus: ſed diligamus eos.
vt ꝓmotores noſtros ⁊ benefactores. cōſide-
rantes ꝙ coronas nobis fabricant ⁊ ad ſalu-
tem noſtram nos ꝓmouent ſupra modū. ad
qꝺ maxime nos adiuuat ſi ꝯſideramꝰ ꝙ ipſi
mala nobis non inferunt. ſed deus qui dili-
git nos vt pater: per eos tanqȝ per inſtrumē-
tuꝫ nos exerceat. nec poſſent facere quicqȝ ſi
deus non iuberet. Qꝺ. ij. Reg. xvj. apte in-
nuitur. cum Semei fugientem Dauid ma-
lediceret. mittens cōtra euꝫ lapides atqȝ di-
cens exprobrādo. Uir belial: vir ſanguinuꝫ
nunc inueniūt te mala. Quod audiēs fili-
us Saruie dixit. Nuꝫ canis iſte moriturus
maledicit domīo noſtro regi? Cui dixit Da-
uid. Dimitte euꝫ. dominꝰ enim iuſſit vt ma-
lediceret Dauid. Quis ergo iuſte indigna-
bitur ei quem miſit deus: vel quis indigna-
bitur gladio cum quo quis exiuit vulnera-
tus? Unde cuꝫ per quippiā aliud opprobrij
maledicti cōtumelie vel cuiuſlibet iniurie ei
qui ſe cuꝫ domīo cupit nobiliter crucifigi ir-
rogatuꝫ fuerit: debet ei qui facit iniuriā cha-
ritatiue occurrere: amplexans eum atqȝ di-
cens. Benedictus tu a domīo qui offers mi-
hi gratiam dei mei. Qꝺ in forma paſſionis
domī docemur. qui expanſis manibus volu-
it crucifigi: vt ſi quiſpiaꝫ de crucifixoribꝰ vel-
let gratiam: ſtatim amplexans eum exupe-
ret vt dilectum. Q ſi grunniūt homines ad
hec verba: ſaltim ex hoc cognoſcāt quia nihil
ſumus.

LXXXIIII. De eadem ſermo. ij.

Ignū habet ſpē

Job. xiiij. K Dicit Greg.
Uita cōtemplatiua difficilē val-
de habet acceſſum licet eius guſtus dulciſſi-
mus ſentiatur. Ideo ne quis ex proprie infir-
mitatis conſideratōe vel difficultatis attēdi-
atiōe diffidens pro ipa deſinet laborare: in-
ductum eſt verbū ꝓpoſituꝫ. vt qꝺ ex nobis ē
impoſſibile in virtute ſancte crucis viriliter
aggrediamur. Quartuꝫ enim cornu crucis
qꝺ ſupra caput eſt conſiſtit in diuinorū con-
templatōe. que videlicet cōtemplatio vt ait
Greg. valde amabilis eſt dulcedo. habet ta-
men quaſdā amaritudines ānexas que me-
rito pro martyrio cōputantur. Unde cum iaꝫ
pro cōtemplatōe apprehēdenda laboratur ha-
bet amaritudinē. cum vero apprehenſa guſta-
tur ineffabilem habet dulcedinē. Iteꝫ in ac-
ceſſu fruitionis miram affert gratiaꝫ: ſed in
receſſu ſubtractōis amaram valde miſeriā.
Quātam enim rapti in contemplatōem ha-
bemus leticiā: tantam in eius ſubtractōe ha-
bemus meſticiā. Et hoc eſt qꝺ dicit Grego.
ſuper Job. Celum ⁊ infernus ſimul coarta-
bitur. quia vnam ⁊ eandeꝫ mentē ⁊ ſubleua-
tio cōtemplatiōis illumīat et importunitas
temptatiōis obſcurat: vt ⁊ cōtemplādo gu-
ſtet qꝺ conſoletur: et temptādo mordeat qꝺ
erubeſcat. In vnū ergo celum ⁊ infernꝰ co-
artabitur: cum mens que iaꝫ lucem patrie
ſupne ꝯſiderat: etiā de carnis bello tenebras
occulte temptatōis portat. lux enī de celo ori-
tur. infernus autem tenebris poſſidetur. L
Sciendū autem ꝙ in ſublimi cōtempla-
tione licet ipſa ſit dulciſſima tres penalita-
tes tanqȝ tres cruciatus coeūt. ſcilicet in a-
cedendo. in poſſidendo. in recedēdo. in qui-
bus omībꝰ caro multū atteritur: licet ſpiritus
intus delectabiliter ꝯſoletur. Nam in accedē-
do ꝯtemplatores habent defatigatōis labo-
rem in poſſidēdo ſeu fruēdo temptatōis pu-
dorem. in recedēdo de ſubtractōe languorē.
Primo dico ꝙ contemplatōis gratiam cu-
pientes i acceſſu eius duris laboribus exer-
centur, quia torpentibus ocio tanta gratia nul-
latenus exhibetur. Unde Jacob ſeruiens
Laban pro Rachel filia eius dicit Geñ. xxi
Die noctuqȝ eſtu vrebar ⁊ gelu. fugiebatqȝ
ſomnus ab oculis meis. Qꝺ exponit Gre-
go. dicens. Juſte Jacob cupiēs Rachel po-
titi amplexibus: aſſerit ſe die noctuqȝ deſu-
dare. quia qui contemplatōis dulcedinem
deſiderat: neceſſe eſt vt laborioſo ſtudio hāc
inquirat. Nā vt ait Job. xxviij. Non inue-
nitur in terra ſuauiter viuentiuꝫ. Quod iterū
rum exponēs Grego. dicit. Quiſquis hu-
ius vite voluptatibus paſcitur: ab interne ſa-
pientie intellectu qꝺ eſt cōtemplatio ſepara-
tur. Unde de huius indefeſſi laboris ſtudio
dicit Bernard. Cum vigilijs ⁊ obſecratio-
nibus ⁊ multo imbre lachrymarū queſitus
affuerit: ſubito cum teneri putatur elabitur. et
rurſum lachrimāti ⁊ inſectanti occurrēs cō-
prehendi patitur: ſed minime retineri. duꝫ
ſubito iterū quaſi e manibus auolat et ſi in-
ſtiterit: fletibus ⁊ precibus deuota anima de-
nuo reuertitur: ſed rurſum mox diſparebit.
Sic patet quātus labor ⁊ penalitas requiri-
tur in accedendo. Secundo in fruendo con-
templatores ſancti habent temptatiōis do-
lorem ſiue pudorem. Quāto enim ſublimi-
us deum ⁊ eius bona cōtemplātur: tanto ſe-
pe inferius acris temptationū aculeis cruci-
antur. qꝺ ex dyaboli malignitate ⁊ ex dei be-
nignitate fieri permittitur dyabolus: vt deijci-
at deus vt proficiat. Naꝫ de dyaboli nequi-
cia dicit Grego. Callidus hoſtis quos luce
contemplatiōis eniteſcere conſpicit: eorum
mentes illicitis deſiderijs inflāmare cōten-
dit. vt pleruncqȝ plus ſe vrgeri temptationi-
bus ſentiant ꝙ tunc cum lucis interne radi-
ces non habebant. Quod Exo. lucide figu-
ratur cum filijs iſrahel volentibus egredi de
Pharaōis dicōe. ipſe Pharao paleas ſub-
traxerat. ⁊ tamen eiuſdem menſure opera re-
quirebat. qꝺ deus ex ſua pietate in nobis fie-
ri permittit: vt omniuꝫ virtutum cuſtos hu-
militas nutriatur. Unde iterum Gregoriꝰ.
dicit. M Sciendū ꝙ plerunqȝ qui
plus in contemplatiōem rapitur: contingit
vt ampliꝰ in tēptatōe fatigetur: ne de his ad q̄
rapta ē mens extollatur: qr enꝰ tēptatio aggra-
uet ne ꝯtēplatio inflet. ⁊ vt ꝯtēplatio eleuet

ne temptatio demergat. Si enim ſic ꝯtem-
platio tolleret vt temptatio penitus deeſſet
in ſuperbiā animus caderet. ⁊ ſi ſic tempta-
tio p̄meret vt cōtemplatio non leuaret: ple-
ne in culpam laberetur. ſed m.ra diſpenſa-
tione agitur vt in quodam medio anima li-
beretur. vt neq̄ȝ in bonis ſuperbiat: neq̄ȝ in
malis cadat. Si enim poſt virtutum mu-
nera nulla temptatione mens concutitur: a
ſe animus et ex ſeipſo habere gloriatur. Ut
ergo ⁊ firmitatis dona habeat ⁊ infirmitatē
ſuam humiliter cognoſcat: ⁊ in ſublimibus
anima cōſpiciat: ⁊ in infimis carnalia ſentit.
Tercia penalitas cōtemplatōis conſiſtit in
gratie ſubtractōne. Nam aſſueti dulcedine
cōtemplatōis mirabiliter cruciātur in eiuſ-
dem gratie ſubtractōe. De qua ſubtractōne
iterum dicit Grego. Cum mens ſanctoꝝ
in cōtemplatione ad diuina ſurſuȝ rapitur:
ſtatim hāc importunis caro temptatōibus
impugnat. . portis aliq̄ȝdiu celeſtibus ob-
iectis aculeis illicite imaginat. ōis reuerbe-
rantur. Naȝ ſtimulus carnis repente hanc
ſauciat quā extra carnem ſancta cōtempla-
tio rapiebat. Hinc Bernarđ. Anima que ſe-
mel accepit a dn̄o intrare ad ſemetip̄aȝ ⁊ in
intimis ſuis dei p̄ſentiā ſuſpirare: neſcio an
dei ip̄am gehennā expiri ad tempus horribi-
lius penaliꝰue ducat: q̄ȝ poſt ſpiritualis ſtu-
dij huius guſtatam ſuauitatem exire denuo
ad illecebras ⁊ moleſtias carnis. Et ſubiun-
git. Dico enim vobis: nihil eſt q̄đ intantuȝ
formidet quiſquis hoc beneficiuȝ ſemel acce-
pit. quā ne gratia derelictus neceſſe habeat
egredi denuo ad carnis conſolatōes: imo de-
ſolationes. Sed ne quis ex his penalitatibus
territus cōt. mplatiōis gratiam (in quo no-
biliſſimus ſtatus religioſorum cōſiſtit) mi-
nus deſideret: minus curet. ¶ Sci-
enduȝ ꝙ p̄dicte tres penalitates tribus dul-
ciſſimis deuotōnibus permiſcētur: ex quibꝫ
ita abſorbentur vt penitus nō ſentiant. De-
autē deuotōes conſiſtūt in feruentiſſimi de-
ſiderij ardore. in ſuauiſſime delectatōis dul-
core. i prius guſtate gratie relicto odore. ita
vt prima deuctio prime penalitati. ſecunda
ſecūde. et tercia tercie miſceat. Primo dico
ꝙ prima deuotio ſcilicȝ ardor feruentiſſimi

deſiderij permixtus prime penalitati ſcilicȝ fa-
tigatōni laboris. ipſum attenuat ⁊ penitus
extinguat vt nihil penitus ſentiatur: imo dele-
ctabiliter fatigat. ſicut catulus cum feram
inſequit pre deſiderio feram apprehendi nec
laborem reputat: neq̄ȝ ſentit fatigatōem vt
delectabiliter currat vſq̄ȝ ad mortem. ſic pre
nimio deſiderio apprehendēdi deum quē ſu-
pra nos ſpeculādo ſpectamus ſeu guſtamꝰ:
vſq̄ȝ ad mortē delectabiliter fatigamꝰ. Hinc
Bernarđ. Oportet vt ardor deſiderij p̄ueni-
at faciem eius ad omnē animaȝ ad quā de-
us eſt venturus. Secunda deuotio eſt ſua-
uiſſima delectatio dulcoris abſorbēs ⁊ extin-
guens totaliter omnē penalitatem temptati-
onis: vt vix eius titillatio ſentiat. De hac
deuotiōe dicit Bern̄. Conſolatio nō eſt ali-
ud q̄ȝ ſuauiſſima delectatio boni ⁊ guſtus ſa-
pientie licet exiguꝰ. quibus interim benignꝰ
dominꝰ afflictam refrigerat animā. Tercia
deuotio conſiſtit in prius guſtate gratie reli-
cto odore. vt licet ex gratie ſubtractiōe cruci-
etur. ex relicto tamē odore amplius conſole-
tur. ex quo odore anima illecta pre nimio de-
ſiderio languere incipit. cōtinuo clamore re-
uocans gratiaȝ quā amiſit. De quo Bern̄.
Subducto anime taȝ dulci ſponſo interim
aliud non dico deſiderare. nec cogitare liber
clamans affectuoſo deſiderio: reuertere: re-
uertere. Et ſubiungit. Uerbo itaq̄ȝ abeunte
vna iterū ⁊ cōtinua vox anime cōtinuū eius
deſiderium tanq̄ȝ continuū reuertere donec
iterum veniat. Licet itaq̄ȝ anima de dei ab-
ſentia cruciet: de odoris tamen relicti p̄ſen-
tia in infinitum amplius cōſolatur vt miro
modo cōtraria coeant: vt dulcis ſit penali-
tas ⁊ penalis delectabilitas. Et hoc eſt q̄đ di-
cit Iob. Reuerſus mirabiliter me crucias.
Q̄đ exponens Grego. dicēs. Omnipotēs
dominꝰ vnde mentem noſtraȝ viſitans ad
amorem ſuuȝ ſublimiter erigit: inde hanc ꝑ
lachrymas ſuauius affligit. vnde nequaq̄ȝ
ſe penaliter: ſed mirabiliter aſſerit cruciarī.
Quia dum per fletum intus ad ſumma ra-
pitur: penam ſuam libens gaudenſq̄ȝ mira-
tur. vt dulciter cruciet ⁊ penaliter ꝯſolet. Et
ſic patȝ quō ꝯtemplatio quedaȝ ſit cruciatio:
que tamē quodā mirabili modo in infinitū

amplius cōſolet q̄ȝ penaliter cruciet. Poſt
hanc beatā ⁊ glorioſam cum dn̄o crucifixio-
nem: cum ip̄o etiam cōmorimur. vt ſicē poſt
crucis mulctatōem ⁊ crucifixiōem chriſtꝰ mo-
riebatur. ſic ⁊ nos poſt predictas crucifixio-
nes cum dn̄o moriamur. quia vt ait aplꝰs.
Si cōmorimur: et cōregnabimus. Nunq̄ȝ
enim vita noſtra ad plenam perfectiōem ſur-
git niſi cum domino moriamur. quia nec gra-
num plenum fructuȝ afferre poterit: niſi ta-
cum in ſemine moriatur. Uerū cum ſm̄ phi-
loſophū. mors nihil aliđ ſit niſi delectabiliū
abinuicē ſeparatio. ¶ Sciendum ꝙ
qui deo ⁊ cum deo mori deſiderat oporȝ eū
a tribus delectabilibus funditus ſeparari.
ſcilicet ab omībus mundi ꝯcupiſcentijs. ab
omnibus carnis deſiderijs. ⁊ ab omībꝫ cor-
dis vitijs. ita vt iſta tria in nobis taȝ effica-
citer ſint extincta: vt ita parum ſicut in mor-
tuo homīe ſentiātur. vt nihil ex omnibꝫ que
mundi: carnis. cordis ſunt nō ſolū non libe-
at: ſed penitus non titillet ad luxuriā cōmo-
uere. Nam q̄ȝdiu iſte affectōes in nobis ſen-
tiuntur ⁊ ſi potenter per reſiſtentiaȝ vincun-
tur: adhuc tamē mortua non dicūtur: ſꝫ iaȝ
mortificātur. Cum aūt iam amplius nō ſen-
tiuntur: tunc primū ad plenū mortua dicū-
tur. Et hoc eſt ꝙ ait Auguſ. Hoc eſt totum
opus noſtꝝ ⁊ tota vita noſtra: affectōes pec-
catoꝝ mūdi. et carnis caſtigare. refrenare.
mortificare. Et ſubiungit. Quādo ergo ali-
quid delectabat ⁊ nō ei conſentiebaꝝ: morti-
ficabatur. cuȝ autē iam non delectat mortu-
um eſt ⁊ feliciter mortificatū. De hac glori-
oſa morte dicit p̄s. Precioſa in cōſpectu do-
mini mors ſanctoꝝ eius. Quia nunq̄ȝ mor-
ti xp̄i recōpenſamus: niſi taliter moriamur.
vt ſicut ip̄e pro nobis mortuus eſt: ſic ⁊ nos
ꝓpter ip̄m ſimiliter moriamur. Ip̄a eſt eñ
illa mors de qua dicit in Apoc̄. Beati mor-
tui qui in dn̄o moriūtur. Deinde poſt pre-
dicta omnia chriſtus in cruce mortuus lan-
cea in corde vulneratꝰ. de quo nobiliſſimꝰ: in-
timiſſimus: ⁊ delicatiſſimus ſanguis largi-
ter emanauit. in quo iteruȝ expedit vt domi-
num imitemur: vt ſicut cōcrucifixi ⁊ ꝯmor-
tui ſumus cum chriſto ſimiliter cōuulnere-
mur. Poſtq̄ȝ igitur malis omībus mortui

ſumꝰ: vulneramur in corde noſtro magno
vulnere maxime charitatis. Maximā autē
charitateȝ dixi. quia nō eſt illa charitas ge-
neralis vel etiam popularis: ſed eſt quedaȝ
charitas ſingularis que paucoꝝ eſt: imo ſo-
lūmodo perfectiſſimoꝝ. Pro quia ſi decreue-
rimus laborare videamus primo q̄đ in trāſ-
fixione cordis Ieſu factum ſit. vt ſm̄ hoc no-
ſtri cordis tranſfixionē valeamus licet tenu-
iter inſtaurare. ¶ Sciendum ergo ꝙ
in vulneratiōe cordis Ieſu tria cognoſcimꝰ
accidiſſe. ſcilicȝ cordis apertiōem. ſanguinis
effuxionem. aque emanatiōem. que tria eti-
am in nobis accidūt. ſi tamē ad hoc vita no-
ſtra ꝓfecerit vt in corde per fortiſſimā illam
charitatē ſpūaliter vulneremur. q̄đ vulnus
accepiſſe ſe gloriat ſponſa in Cantic̄. v. cum
dicit. Uulnerata charitate ego ſum. De q̄
Grego. Mala eſt ſalus cordis q̄đ dolorem
huiꝰ vulneris neſcit. cum aūt ſentire huius
vulneris amoreȝ ceperit: fit anima ſalubri-
or ex vulnere que prius egrotabat ex ſalute.
Hinc Bern̄. Hoc vulnus abſq̄ȝ ira infligit
⁊ abſq̄ȝ dolore lenitur. q̄ ſagitta reſiliēs ī au-
torem etiam ip̄m deū vulnerat: ip̄o dicente
in Can̄. Uulneraſti cor meū ſoror mea ſpō-
ſa. Hoc ḡ vulnus cuȝ accipimꝰ ꝑ duo ꝓbat
in nobis cordis apertōeȝ. Primo ꝑ deuotōis
nr̄e q̄ de corde exit q̄ſi ꝯtinuā euaporatōem.
Secūdo ꝑ vberrimū imbrē ⁊ bonoꝝ dn̄i q̄ſi
ꝯtinuā infuſionē. Primo dico ꝙ hoc vulnꝰ
cordi nr̄o infixū ꝓbat cordis apertōem in eo ꝙ
q̄ſi ꝯtinue tanq̄ȝ flāma de ore fornacis ꝓſili-
ens nr̄a deuotio ſurſum ad deū euaporat vt
ex eo frequētius vehemēs ⁊ ineffabilis ardor
ebulliat. De q̄ imbre in nos defluente dicit
Bern̄. Si ſenſero mihi aperire ſenſum vt in-
telligā ſcripturā aut ſmonē ſapiē q̄ſi ebulli-
re ex intimis: aut infuſo lumīe deſuꝑ reuela-
ri miſteria. aut certe expādi mihi q̄ſi q̄ddaȝ
largiſſimū celi gremiū et vberiores deſurſū
influere meditationū imbres: nō ābigo ſpō-
ſuȝ adeſſe. Uerbi ſiquidē hę copie ſunt et de
plenitudine eiꝰ iſta accipimꝰ q̄ nullis verbis
aīa poterit explicare: ſꝫ q̄buſdā exalatōibus ⁊
euaporatōibꝫ eructuat. De q̄ dic̄ Ber. Fla-
grans amor p̄ſtim diuinꝰ cum ſe intra ſe co-
hibere non poterit. non attendit quo ordine

qua lege verboꝝ ebulliat. interdū nec vllas
voces requirit: ſolis cōtentus ſuſpirijs q̄ in-
ceſſanter de profundiſſimis affectibus vdio
aſcendūt. que videlicet ſuſpiria ipſa deuotio
ſic interrūpere interdum nitit̄: volens effun
dere ſe per verba ſed non ꝓualens. loquitur
quidē aliquid ex affectu nō ex intellectu. nō
ꝯſiderat quid qualiter eloquat̄. ſed quicq̄d
in buccas venerit vrgēte amore nō enūciat
ſed eructuat. Secūdo probat̄ cordis apertio
ꝑ vbertimoꝝ imbriū bonoꝝ dn̄i quaſi con
tinuam infuſionē. Cum eniꝫ cor deuotoꝝ
ad bona dn̄i ſuſcipienda paratuꝫ eſt ⁊ aper-
tuꝫ. nec eſt in eo aliquid qd̄ dei gratias pro-
hibeat vel retardet. tūc pius ⁊ benignus do-
minus: largus ⁊ miſericors nō ceſſat infun
dere imbres gratiarū. nunc īmittens ſapiē-
tiam diuinoꝝ. nunc noticiam ſecretoꝝ. ali-
quādo guſtum ⁊ experiētiam eternoꝝ. ali-
quādo ꝯo reuelatōes miſterioꝝ. aliquādo
ſecurum facit ⁊ certificat de eternalū bono-
rum fruitiōe. ⁊ adhuc infinitis modis qui-
bus conſolat̄ deus electos ſuos pariter ⁊ di
lectos. Et ſic ꝓbauimꝰ per deuotōis noſtre
ſurſum ad deuꝫ exaltationē. ⁊ gratiaꝝ domi-
ni deſluentiū in nos infuſionem. cordis eui
dentiſſimā apertionē. Si enim cor eſſet ſtri
ctum ⁊ clauſum: nec noſtra ſurſuꝫ poteſt de
uotio aſcendere: nec dei bona deſcēdere ī nos
poſſent. q̄ viciſſitudo noſtre deuotōis aſcen
dentis ⁊ dei gratie deſcendentis pulchre in
ſcala Jacob ꝓfigurata legitur. in qua aſcen
dentes ⁊ deſcendētes angeli ꝓhibent̄. Q
Secundo in trāſfixione cordis Jeſu legi
mus ſanguinē effluxiſſe. ſanguinē inq̄ꝫ no-
biliſſimū. delicatiſſimū. et intimiſſimū. q̄ in
terrā vbertime deſluebat. q̄ in corde Jeſu ꝓ-
pter nimiaꝫ charitatem qua dilexit nos ſepe
efferbuit ſicut olla. per quē ſanguinē nobiliſ
ſimuꝫ et delicatiſſimū quedam nobiliſſime
deſignātur virtutes: que ex corde deuotoꝝ
cum taliter vt dictū eſt trāſfixi fuerint: efflu
unt. Et ſic ille ſanguis chriſti ex intimo: ſic
ille virtutes ex intima vi humane virtutis:
⁊ quaſi medulle aliaruꝫ virtutū in noſtros
ꝓximos deriuātur. quas Grego. enumerat
ita: dicens. In mūdo viuere ſine mūdo. ali-
ena non appetere. propria non tenere. laudē
deſpicere. opprobria amare. gloriaꝫ fugere.
deſpectum deſiderare. adulantes deſpicere.
deſpicientes honorare. mala nocentiū ex cor
de dimittere. ⁊ erga eos dilectōis gratiam
in corde īmobilem retinere: hec difficiliores
inter virtutes ceteras reputantur. Tercio in
trāſfixione cordis Jeſu aquam cuꝫ ſangui-
ne legimus emanaſſe. Et quia vita huma-
na ex corrupta natura trāſire non poterit ſi-
ne qualicūq̄ꝫ puluere peccatoꝝ: iuxta illud
Eccle. Non eſt homo iuſtus in terra qui fa-
ciat bonuꝫ et non peccet. Ideo idem puluis
peccatorum per aquā deſignatus ī ſingulis
deuotiōibus cum ſanguine virtutuꝫ effluit:
vt tandeꝫ plene ⁊ perfecte eminentia infunda
mur pleni deo. vt ſic ex cūi noſtro deo adhe-
reamꝰ: ⁊ toti ſimus pleni deo. Et hoc eſt qd̄
dicit Auguſ. Cuꝫ inheſero tibi ex omni me
nuſq̄ꝫ erit mihi labor ⁊ dolor. ⁊ viua erit vi-
ta mea tota plena te. Sed dicunt puſillani-
mes. Quid nobis ⁊ ꝯbis iſtis: quis ad iſta
poteſt attigere? Dico ꝙ ſaltim ex hoc cogno
ſcimꝰ qꝛ vere viles et miſeri ſumus. Si eñi
deus iubet nos dicere ꝙ inutiles ſumus et
cum fecerimus omnia: quāto magis veraci
ter dicere poſſumus ꝙ nihil ſumus. quia ni
hil facimꝰ. Hinc Bernard. Propterea de-
us mandata ſua voluit cuſtodiri nimis: vt
videntes imperfectiōem noſtram: ⁊ nō poſ
ſe nos facere qd̄ debemus: ſaltem ex hoc hu-
miliaremur. ⁊ ſic humiliati ad miſericordi-
am cōfugiamꝰ. ⁊ iuſtificabit nos gratis Je-
ſus chriſtus.

LXXXV De ſancto Matheo.

Equere me. Ma
thei. ix. K Dicit Gregoriꝰ
Per hec verba dominus omnes
ad eternitateꝫ vocat: qui duobus modis ve-
niunt. ſcilicet mala deſerendo: ⁊ bona facien
do. Ex quorum verboꝝ virtute beatus ma
theus miſericorditer inſpiratus: ſtatim reli
ctis omnibus dominū eſt ſecutus. qui cum
dominuꝫ pfectiſſime ſequeretur: non ſolum
ꝑtā auaricie q̄ ibi habet ſūt ei idula: ſꝫ ad
ſubli miſſimū ſtatū eccl'ie. ſ. ad apiceꝫ aplice
⁊ euāgelice dignitatis ē mirifice ſublimatꝰ
Unde eius euangeliū pre ceteris euangeli-
ſtis in eccleſia crebrius recitat̄. vt per hoc de
tur nobis intelligi ꝙ nullus peccatoꝝ quā-
tumcūq̄ꝫ profundatus debeat de venia ſi ta-
men pfecte cōuerſus fuerit deſperare. Unde
cum ſint tria genera peccatoꝝ. ſcilicet ſuper
bia. auaricia. luxuria. que quaſi totuꝫ mun-
dum poſt ſe trahūt: tres ſancti ſunt nobis in
eccleſia ſublimati. ſcilicꝫ paulus. mathe9. et
dauid. qui in ꝓdicta peccata pre ceteris ho-
minibus ꝓfundiꝰ ſunt ꝓſtrati. qui ſicut pre
ceteris peccauerūt: ſic etiaꝫ eoꝝ doctrina pre
alijs nobis in eccleſia recitat̄. vt per hoc no-
bis detur intelligi ꝙ nulla peccata pepedi-
unt eos qui perfecte poſt lapſuꝫ ad dn̄m cō-
uertūtur. Unde pre alijs oratōibus pſalmi
dauid frequēciꝰ ruminant̄. euāgelia mathei
crebrius recitant̄. epiſtole pauli quaſi conti
nue decantātur. qd̄ totum ideo factū eſt: vt
tanto efficaciꝰ nos peccatores de venia pre-
ſumamus: quāto pre ceteris hominibꝫ ma-
gnos peccatores videmꝰ in eccleſia ſublima
tos. Et hec breuiter dicta de ſc̄o matheo ſuf
ficiant. Nūc verba ꝓpoſita ad noſtraꝫ infor-
mationeꝫ adiuuāte dn̄o inflectamus. Que
enim ſemel locutꝰ eſt dn̄s ad mathēū ꝑ cor-
poralē allocutōeꝫ nobis loquit̄ quotidie per
internā aſpiratōem: dicēs ſingulis ⁊ oībus
nobis. Sequere me. Hinc Job. xxxiij. Se-
mel loquit̄ deus: ⁊ ſecūdo idipſm nō repetit.
qꝛ qd̄ ſemel vno vl' paucis loquit̄ in ſcriptu
ra: hoc nō repetit vt nobis loquat̄ corpalr ſi
cut illis. Un̄ Grego. exponens ꝓdictū ver-
bum Job. di. Deus ſinguloꝝ cordibꝫ pri-
uatis vocibꝫ corpalibꝫ nō loquit̄: ſꝫ tale elo-
quiū ꝯſtruit in ſcriptura ꝑ qd̄ cūctoꝝ āmo-
nitōibꝫ ſatiſfaciat. Hinc Math. xiij. veritas
di. Qd̄ vobis. ſ. aplis dico: oībꝫ dico. Su-
per qd̄ Augꝰ. di. Non ſolū illis dixit quibꝫ
tūc loquebat̄: ſꝫ etiā illis qui fuerunt poſt il
los ante nos. ⁊ etiā ad noſipos ⁊ qui erunt
poſt nos vſq̄ꝫ ad nouiſſimū eius aduentū.
Dicit ergo ſingulis nobis. Seq̄re me. Nō
corporis paſſibꝫ: ſed mētis affectibꝫ. S
In q̄ verbo tria implicat̄ ſcꝫ ꝙ qd̄libet ver-
buꝫ motū ſignās tria importat. ſ. terminuꝫ
a quo recedamꝰ. mediū ꝑ quē bonū faciamꝰ.
terminū ad quē tandem veniamꝰ. Primū
ibi Sequere. qꝛ importat terminū a quo.
Secundū iteruꝫ ibi ſequere. qꝛ ſignat mo
tum ꝑ quē bonū faciamꝰ. Terciū ibi me. ſi-
gnās terminū cui feliciter inhereamus. Eſt
itaq̄ꝫ ſenſus ꝓdicti verbi. ſ. Sequere me: vt
a malo recedans. ⁊ bonum qd̄ me feciſſe co-
gnoſcitis faciatis vt tandē ad me puenientes
mihi feliciter adhereatis. Qd̄ ſi decreuerī-
mus faciendū a malo tripliciter recedamꝰ. ſci-
licet a mūdi diuitijs. a carnis delicijs. et ab
omnibꝫ iniuſticijs. Cur hoc? qꝛ diues in re-
gnū dei difficulter veniet. vacās delicijs deo
diſplicet. iniuſtuꝫ ꝯo odit. Nā de primo di
cit Mat. Diues difficile intrabit in regnū
celoꝝ. De ſecundo dicit aplꝰs. Qui in car
ne ſūt deo placere nō poſſunt. De tercio ꝓs.
Iniquos odio habui. Si ergo deū cupimꝰ
efficaciter ſequi: primo a mūdi diuitijs lon-
gius recedamꝰ. nō ꝙ diuitie ſiut peccata: ſꝫ
ſūt veraciter occaſio peccati. ⁊ impediūt om
nino ſequi dominū cupiētes. Hinc apoſto-
lus ad Thimot. Qui volunt diuites fieri
incidūt in temptatōem. ⁊ in laqueū dyaboli
⁊ in deſideria multa que mergunt homines
in interitū ⁊ in perdiciōem. Sed dicunt di-
uites. cōceſſis vtimur. aliena non querimꝰ.
⁊ ſi digna miſericordie retributōe opera nō
agimꝰ: nulla tamen puerſa perpetramꝰ. Ad
qd̄ reſpōdet Greg. dicēs. Hoc idcirco diui
tes ſentiūt: qꝛ aurē cordis a verbis celeſtibꝫ
claudūt. neq̄ꝫ eñi diues qui quotidie epula-
batur ſplēdide rapuiſſe aliena: ſed infructu
oſe ꝓprijs vſus fuiſſe ꝓhibet̄. ⁊ tamē ea poſt
hanc vitam vltrix gehenna ſuſcepit. non qꝛ
aliquid illicitū cōqueſiuit: ſed qꝛ imoderata
vſu totū ſe licitis dedit. ꝓpter qd̄ dicit̄ Luc.
vj. Ue vobis diuitibus qui habetis hic con
ſolationem veſtram. Nullam aliaꝫ cauſam
ponens: niſi quia hic habent conſolatōeꝫ ſu
am. Quia (ſicut in Act. dicit̄) per multas
tribulationes opoꝫ nos introire in regnū
dei. Ipſi autem non ſolum non tribulātur:
ſed tota die conſolātur. Unde Eccl. xiij. Di
ues locutus eſt ſuperba ⁊ iuſtificauerūt il-
luꝫ. paup locutꝰ eſt ⁊ dicūt. quis ē hic. Un̄
Job. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in pun
cto ad inferna deſcendūt. T Secun-
do volentes ſequi dominuꝫ a carnis delicijs

longe ſiant. ſpe. qꝛ in carnis delicijs vel nū / q̄ʒ poſuit pedem ſuū. vñ eoꝝ via diuertit du / cit ad infernū iuxta aplm Ro. Si ſm car / nem vixeritis morieminī .ſ. morte eterne dā / nationis. hmōi.n. vt ait apl' deo nō ſeruiūt ſed ſuo ventri. nam ipſoꝝ deus venter eſt et glīa in ꝯfuſione. tales.n. ſteriles ſūt ꝛ nunq̄ʒ aliqd faciūt ad ſalutē. cum ei dō nō placeāt (vt ait aplus. Qui in carne ſunt. deo place re nō pñt) nec ꝑ ꝯſequēs ipſoꝝ opa placent deo. qꝛ ab eo qui diſplicet nihil placet. et iō hortamur Ezechiel. xiiij. Conuertimini ꝛ re cedite ab ydolis veſtris. qđ enim quiſq; co lit hoc deus eius eſt. Hec ergo relinq̄re nos oportet ſi volum' deū ſequi. Tercio volētes ſequi dñm longe ab oībus iniuſticijs re cedim'. qꝛ vt de Deutro. xxv. Longe a ver ſatur deo oīs iniuſticia. Unde Sapien. j. Iniuſticia mortis ē acquiſitio. Hinc Ec cle. xvij. Reuertere ad dñm ꝛ auertere ab i iuſticia tua. ꝛ nimis odito execratōem ꝛ co gnoſce iuſticias ꝛ iudicia dei. Ulꝫ qꝛ vt ait Bern. Iuſticia eſt virtus reddēs vnicuiq; qđ ſuū eſt. ergo ꝑ oppoſitū ſcire poſſum' qđ ſit iniuſticia. Ipſa eñ eſt viciū per qđ nulli reddit qđ ſuū eſt. Unde cum ꝓximū nō di ligimus vt noſipoſ: vel ei nō impēdim' qđ nobis impēdi cupim': vel etiam: malū ei fa cimus qđ nobis nolumus exhiberi: in oībus illis iniuſticiā exercem'. Ab hac ergo lō ge recedere nos oportet ſi cupimus deum ſe qui. ab hac ergo iniuſticia ꝓhibere nos volu it dñs cum in lege mādauit. qꝛ iuſtus debet eſſe modius equuſq; ſextari'. qꝛ vt ait Sa lomon. Pondus ꝛ pondus: mēſura ꝛ men ſura vtriq; abominatio eſt apud dñm. Qđ exponēs Grego. dicēs. Scimus qꝛ falſi ne gociatores duplici pondere ꝛ mēſura vtan tur. Nam pondus aliud habent ad qđ pen ſant ſibi: ꝛ aliud ad qđ ꝓximo. Preparāt er go ad dandū pondera leuiora. ad accipien dum ſibi pondera grauiora. Oīs ergo ho mo qui aliter pēſat ea que ꝓximi: ꝛ aliter ea que ſunt ſua: pond' ꝛ pondus habet. vtrūq; aūt abominabile eſt apud deū. qꝛ ſi ſic ꝓximū vt ſe diligeret: hunc in bonis vt ſe haberet ꝛ etiam iudicaret. ꝛ ſi ſic ſe vt ꝓximū aſpiceret ſe in malis ſicut ꝓximū iudicaret. Cuius cō

trariū agimus inceſſanter. qꝛ plerūq; ꝯtin git vt ꝛ noſtra grauia leuiter ꝛ ꝓximoꝝ le uia mala grauiter iudicem'. Hoc ergo ineq̄ le pondus iniuſticia eſt. a qua nos recedere oportet ſi volum' deū ſequi. ¶ Secū do dicendū eſt de motu ſequēdi ꝑ quā mo ueamus. Deus aūt noſter pre ceteris tria in ſe habuit ꝑ que ſequi dñm nos oportet. ſcili cet paupertatē. aſperitatē. ꝛ in omnibꝫ equi tatem. que recta fronte ſunt oppoſita ꝑdicto rum. Nam paupertas diuitijs. aſperitas de licijs. equitas iniuſticijs ꝯtrariat. Si ergo de um ſequi volumus vt hortat' induamur eius paupertatē. Nā vt ipſa veritas ait. Niſi quis renūciauerit omnibꝫ q̄ poſſidet: nō poteſt eſ ſe meus diſcipul'. Luc. xij. Ad hanc pauper tatem dñs iuuenē cupiebat inuitare quēdā: cum diceret Mat. xix. Si vis ꝑfect' eſſe va de ꝛ vende oīa q̄ habes ꝛ veni ſequere me. Qđ reuera nobis deberet facile perſuaderi. maxime cū in hoc videmus dñm ꝓceſſiſſe. Unde Bern. Magna abuſio fratres vt diu nes velit eſſe vilis vermiculus ꝓpter quē deus maieſtatis voluit eſſe paup. Secūdo induamus vite eius aſperitatē: portātes ſi gnata ſudoris ꝛ laboris in corpe nřo. vt dice re poſſumus cū aplo. Suppleo ea que de ſunt paſſionibus chriſti in corpe meo. Unđ Auguſ. enumeratis multis eius aſperitatibꝫ tandem ſubiūgit. Hec chriſti paſſiōes xpia no ſunt imitāde: nō delicie cōquirende. Sꝫ lamētabiliter conqueritur Bern. di. Heu dñe omnes volūt te ſequi: ſed pauci ſequi ſcien tes. qꝛ ſi excepti fuerim' a caſtigatōe flagel loꝝ: excepti erim' a numero filioꝝ. Tercio ſequamur dñm ꝑ vite equitatē: omnibus hominibꝫ equū pondus tenētes. ꝛ poſtpona mus priuatū amorē qui pene in omnibꝫ no bis viciat hanc virtutē. Unde Greg. Sci mus qꝛ vehemēter claudit oculū ratōis pri uatus amor. Ex quo fit vt hāc equitatē pau ciſſimi vt dignū eſt veraciter cōſeruēt. quia forſitan neſciūt quid ſit equū. Unde ſi non vacat omnes paginas ꝑſcrutari. omnia vo lumina ſermonū euoluere. oīa ſecreta ſcri pturaꝝ penetrare ad inquirendā ꝛ faciendā equitatem: ſaltim intueamus noſmetipſos et legamus naturalē ſcripturā ſcriptā in tabulis

cordis noſtri vbi legimus. quod tibi nō vis fieri: alij ne feceris: ꝛ quid tibi vis exhiberi alteri exhibeas: per q̄ duo mandata plene ꝛ perfecte noſtris ꝓximis exhibebimus equi tatem. Nam per huius legis naturalis ob ſeruationem antiqui patres dño placuerūt cum tñ adhuc nec legis nec gratie ſcriptura eſſet hoībus cōmendata. Nam de noe dicit Erat noe iuſtus ꝛ ꝑfectus in generatōe ſua ꝛ ad abraham dicit. Ambula coram me et eſto perfectus. ¶ Sequitur terciū prīn cipale ſcꝫ me. in quo nobis innuitur termi nus ſiue finis. per quē dño feliciter inherea mus. quod iuſte ſequitur ad predicta. quia poſtq̄ʒ a malis receſſimus ꝛ quod bonū eſt facimus dñm inuenimus. quo inuento ad herebimus ei dicentes. Mihi adherere deo bonum eſt ponere in dño meo ſpē meā. me rito ergo vt ait bern. cunctis renūciat affecti bus alijs anima curanſ huic ſoli incumbit dicens ex omni cordis effectu illud Canti. Inueni quē diligit anima mea. qꝛ vt dicit Ecc. Qui inueniet illum inueniet theſau rum talem videlicet theſaurum in quo oīs vere diuitie. oēs vere delitie: vere iuſtitie ꝛ om ne quod viri boni rōem ſortit' copioſiſſime inueniuntur. nec ſine merito. cum eñ ꝓpter de um vanas diuitias vanas delitias ꝛ oēs iniuſtitias dimittimus. inuenimus theſau rum deū ſcꝫ. in quo predicta omnia veracit' inuenimus vñ augu. ſuper illo verbo. Ecce nos relinquimus omnia dic Petrus ꝛ ſui ſequaces reliquerunt omnia vana. ꝛ accepe runt omnia vera. inuenimus enim in deo di uitias meritoꝝ. diuitias gratiarum. diui tias virtutum ꝛ omnia vera bona vt dicere poſſit nobis illud deus gen. xxx. Modicum hūiſti anteq̄ʒ venirem ad te. nunc diues ef fectus es benedixitq; tibi deus ad introitū meum. de his diuitijs di gre. Quid nobis cum diuitijs huius mūdi que nec bone nec noſtre ſunt. ſed vere diuitie ſunt que in deo i ueniuntur ꝛ cum deo poſſidentur. Simili ter in deo inueniuntur delitie huius mūdi illis delitijs meliores. ſi enim in creatura poterit aliquis delitiari. quō in deo non de litiamur a quo eſt omne bonum ꝛ omne dul ce fluit. vñ ipſe dicit. Eccle. ij. Quis delitijs

affluet vt ego. quaſi diceꝫ nemo. hinc iob. xxij. Si reuerſus fueris ad omnipotentem edificaberis. ꝛ longe facies iniquitatem a ta bernaculo tuo. ꝛ ſequit' Tunc ſuper omnipo tentem delitijs affluens. de quibus di. ber. Sic eſt aduentus ſponſi benedictiones di uitie, ſalutis cum eo ꝛ vniuerſa que de ipſo ſunt affluunt delitijs redundantia iocundit' ꝛ ſalutaribus ſactis. inuenimus etiā in deo oēm equitatem. quia in eius pñtia non poſ ſumus facere non equum preſtāte ieſu xpo

LXXXVI. De eodem.

Urgens ſecu

tus eſt eum idem vt ſup. Y

Dicit mgr̄ in ſcolaſtica hyſto. qꝙ in veteri lege nunq̄ʒ offerebatur hoſtia ſi ne libamentis ſuis. Libamen aūt ſiue liba mentum erat ſimila oleo ꝯſpſa ꝛ vinū que duo cum hoſtia offerebantur. ꝛ vnicuiq; ho ſtie ꝓprium libamen erat determinatū. Dici tur aūt libamen eo qꝙ libeat quia additum hoſtie gratificabat eam ꝛ acceptam fecit eā dño vt grata eſſet hoſtia cum libamine que ſine illo nullaten' fuit grata. quod intelli gens beatus matheus omnia ſua obſequia cum aliquibus additamentis per que grati ora fecit deo ſua obſequia dño ſuo offere bat. Offerebat aūt tria deo obſequia cū ſuis libamentis per que in tam magnū principē coram dño eſt promotus. Obtulit eñ deo obedientiā cū velocitate: conuiuium cū lar gitate. totam vitam ſuam cum humilitate ꝛ ex his tribus magnus valde factꝰ coram dño eſt effectus. vt non ſolum in apicē apo ſtolice dignitatis. verum etiam in ſcriptorē euāgelice veritatis ſit ſublimat' vt nō ſolū aplꝰ ſed euangeliſta in eccleſia noiet'. Pri mum obſequium tangit' in eo. qꝙ di. Sur gens ſecutus eſt eū. quia ſtatim vt dixit de us. ſequere me ſine mora ſequebatur eum in quo tangitur obediendi velocitas. Scdꝫ ibi ꝛ factū eſt diſcumbente eo in domo. in q̄ tangitur conuiuij largitas. nam de hoc dic lu. v. ꝛ fecit ei leue conuiuiū magnum in do mo ſua. Tercium ſcꝫ vite humilitas tangi tur in eo qꝙ di. Ecce multi publicani ꝛ pecca tores venientes diſcumbebant cum ieſu cō

numerans ſe illis innuēs ſe ſimilr publica-num ⁊ ſic ſūmatim in iſto euangelio tanguntur ꝑdicta tria per que beatus matheus eſt mirifice ſublimatus. ⁊ hec de beato matheo breuiter tacta ſufficiant. quia gloria qua in celo ⁊ in terra hōratur ⁊ magnifice veneratur probat eum predicta tria deo fideliter ⁊ perfectiſſime obtuliſſe. Nūc predicta verba ad noſtrā edificationem nobis inſinuant. vt ſi eius gloria cupim⁹ eſſe participes. predicta tria cum ſuis libaminibus dño offeramus Non enim eſt acceptor perſonarꝫ deus ſed q̇cunqꝫ ſine tergiuerſatōne deo exhibet quod ipſi exhibuerunt eadem gloria ſublimatur vñ Cri. Qui ſanctorꝫ merita religioſa caritate mirantur eorum mores ſanctos atqꝫ iuſticiam imitentur. quia quē delectat alicui⁹ ſancti meritum delectare dꝫ par circa cultum dei obſequiū. vt qui ſanctorꝫ merita admiratur mirabilis ipſe vite ſanctitate reddatur poſſumus eñi eſſe ſicut ipſi ſunt ſi facimus quod fecerunt. Z Primo ergo offerimus deo ſacrificium obedientie. que omni homini eſt neceſſaria ad ſalutē. qꝛ ſicut ꝑ inobedientiam de ꝑadiſo cecidimus vniuerſi. ſic econtrario redire per obedientiam nos oportet. Hinc eſt ꝙ tam triunphās quā militans eccleſia ſm ſub ⁊ ſupra eſt per obediētiam ordinata vt palam detur intelligi ꝙ nl'lus niſi per obedientiam erit ſaluus. Mandat aūt nobis deus tripliciter obedientiam ſcꝫ per ſcripturā librorꝫ. per ora prelatorūꝫ. ꝑ inſpirationem internorūꝫ. de primo dr deu. viij. Omne mandatum quod ego ꝑcipio tibi caue diligenter vt facias Mat. xix. Si vis vitā ingredi ſerua mandata. Iob xiiij. Si diligitis me mandata mea ſeruate. Secundo de mandato prelatorꝫ di. dñs. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos ſpernit me ſpernit. Itm̄ deutero. Facies quecunqꝫ dixerint qui preſunt loco quē elegit dñs. ſequerisqꝫ ſententiam eorꝫ nec declinabis ad dexteram nec ad ſiniſtram. Qui aūt ſupbierit nolens obedire ſacerdotis imperio qui eo tempore miniſtrat dño deo ſuo. moriatr hō ille. De tercio per yſa. dr. Ego ſum qui loquor iuſticias. ac ſi dicat. Quādo interi⁹ in corde ad memoriam reuocatis precepta dñi. nō vra eſt cogitatio ſed mea eſt allocutio precipiens interius vt preceptorꝫ opa impleatis Hinc bern. Cum mala verſamus in corde noſtra eſt cogitatio. cum vero bona: dei ſermo ē. illa ſcꝫ mala cor noſtrum dicit. hec aūt bona cor noſtrum audit. vñ greg. Cum per ſemetipſum deus interius loquitur ſola nobis vis interne aſpirationis aperitur. ⁊ de verbo eius ſine literis atqꝫ ſillabis cor docetur. qꝛ virtus eius intima quadam ſubleuatione cognoſcitur. quocunqꝫ ergo iſtorꝫ triūꝫ modorum precipiat nobis deus ſꝑ eſt ei ⁊ in omnibus ⁊ per omnia obediendum. Nam de hac obedientia dr. i. Re. xv. Nunqd vult de⁹ holocauſta aut victimas ⁊ nō potius vt obediatur voci dñi: melior eſt enim obedientia q̄ꝫ victima. ⁊ auſcultare magis q̄ꝫ offerre adipem arietum. qm̄ quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare ⁊ quaſi ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere. vñ bern. Nec ſtudiūꝫ bone actionis. nec ocium ſancte contemplatiōis. nec lacrime penitentis accepta eſſe poterunt illi qui tantam hñt obedientiam vt vitam q̄ꝫ ipſam perdere maluerit. Ut aūt ex hoc ſacrificio noſtre obedientie ſuauiſſimum odorē dño offeramus cum tribus eam libaminibus exhibeamus. A Debemus enīꝫ obedire velociter ſimpliciter efficaciter. Primo dico obedire debemus velociter vt ſtatī audito precepto ſine omni mora velociter obediamus ſicut matheus qui ſtatim vt audiuit. ſequere me. ſine mora ſecutus eſt dñꝫ non petiuit inducias ad ſeruandā pecuniaꝫ vel ſuis dñis pñtandam ſicut ille qui vocatus a dño petiuit inducias vt ſepeliret patrem ſuum nec obnuit. ſed ſine omī medio dñm ſequebatur. ⁊ ideo hec velox obedientia multo erit gratior q̄ꝫ moroſa ſicut hi de quibus in regula noſtra dicit pater benedictus. qui mox vt ſeis aliquid a maiore ipatū fuerit ac ſi diuinit⁹ impatū ſit moram pati neſciunt in faciendo. de quibus dicitur in pſ. Populus quē cognoui ⁊c vſqꝫ. in auditu auris obediuit mihi Secundo debemus obedire ſimpliciter hoc eſt non diſcutere vel diiudicare ad quod precipiatur. ſed tantum ſimpliciter obedire non curantes ad quid ꝑcipiatur vl' quid intendatur. dummodo de

note impleatur quod precipitur a maiore hinc bern. Impfecti cordis ⁊ infirme prorſus voluntatis indicium eſt precepta ſeniorū ſtudioſius diſcutere. heſitare ad ſingula que iniungūtur exigere de quibuſlibet rōeꝫ ⁊ male ſuſpicari de omni precepto cuius cā latuerit. nec vnqꝫ obedire libenter. niſi cum audire contigerit quod forte libuerit. non attendentes ꝙ quidam iuuenis ad preceptū ſenioris ſui ad aridum palum terre infixūꝫ per circulum anni aquam ſingulis diebus infudit. ex cuius obedientie virtute frondes protulit contra naturam ſicut in vitaſpatrum legitur euidenter. Tercio obedire debemus efficaciter hoc eſt cum effectu operis fideliter ⁊ diligenter perficere quod mandatur ⁊ quantum in nobis eſt ſemper ad hoc niti vt aliquis fructus ex iniuncto opere ꝑueniat imperanti vel ad minus vt ad imperantis voluntatem quod iniugitur expleatur de hac efficacia obediendi dicit bernar. Perfectus obediens parat aures auditui oculos viſui. linguam voci manus operi: pedes itineri. ⁊ ſic totum ſe colligit vt ex toto mandatum impleat imperantis. De hac efficacia obediendi dicit Gregorius. Sicut bene obſequentes famuli dominorum ſuorꝫ vultibus ſemper intenti ſunt vt ea que precepeꝛint feſtine audiant ⁊ audita implere cōtendant. ſic iuſtorum mentes per intentionem ſuam omnipotenti deo aſſiſtunt. atqꝫ in ſcriptura eius quaſi os eius intuentur vt quia per eam dominus loquitur omē quod vult tanto a voluntate eius non diſcrepent. quanto eam in eius eloquio agnoſcunt. vnde fit vt eius verba non per eorum aures ſuperuacue tranſeant. ſed hec in cordibus ſuis figant. Secundo beatus matheus obtulit ſacrificium conuiuij cum libamine largitatis ſic ⁊ nos domino conuiuium cum ſuis libaminibus offerimus. Primo ergo dicamus de conuiuio quaſi ſacrificio principale. Secundo dicamus de libaminibus cum quibus conuiuij ſacrificiū offeratur. Sciendū ergo ꝙ triplex eſt conuiuium ſcilicet corporale verbale. ſpirituale. Corporale conuiuium domino offerimus. quando pauperes propter deūꝫ cibo corporali recreamus. Cōuiuium verbale deo offerimus quando verbo dei proximum edificamus. Conuiuium ſpirituale deo offerimus quando per meditationes internas deuotiones ⁊ contemplationes deo in cordibus noſtris conuiuium preparamus. De primo conuiuio dicitur Lu. xiiij. Cum facis conuiuium voca pauperes debiles et claudos et cecos et beatus eris quia non habent retribuere tibi Item pſ. Beatus qui intelligit et cetera. De ſecundo conuiuio dicit Auguſtinus. Refectio eſt que ſaginat animaꝫ. que inpinguat viſcera cum de diuinis ſcripturis cibum eloquij ꝑximis miniſtram⁹ Gregorius Melius eſt de diuinis eloquijs reficere animam ſemper victuram. quā cibo corporali reficere carnem iterum morituram idem. Cibus mentis eſt ſermo dei ⁊ quaſi cibus acceptus ſtomacho langueſcenti reijcitur. quando ſmo audimus in ventre memorie non tenet. Scimus aūt ꝙ ſi quis alimenta non retinet de huius vita deſperatur. De tercio dicitur. Apoc. Ego ſto ad hoſtiū ⁊ pulſo. ſi quis aperuerit michi ianuam intrabo ⁊ cenabo cū illo ⁊ ipſe mecum. Hinc bernardus. Cibus eius penitentia mea. cibus eius ſalus mea: cibus eius ego ipſe. hec autem tria ſacrificia conuiuiorum ſua queqꝫ debent habere libamina. Sunt autem tria vt ſupra dictum eſt libamina ſcilicet oleum. panis ſimila et vinum. offeratur ergo conuiuium pauperū cū oleo miſericordie et cōpaſſionis. Conuiuium proximorum cum ſimila operationis cum enim panis ſit proprium confortare corpus ſimilam offert qui quod docet confortat exemplo operationis. Conuiuium vero interne inſpirationis (quo cum deo ⁊ ipſe nobiſcum reficimur) offeratur cum vino inebriationis. ſicut enim vinum inebriat ⁊ mētes alienat. ſic illud internum conuiuium quo cum deo ⁊ in deo epulamur mentes noſtras alienat inebriat ⁊ tranſmutat in deūꝫ ⁊ hec tria conuiuia cum ſuis libaminibus fiant in abundantia largitatis. C Tercio offeramus deo vitam noſtram cum libamine humilitatis ſicut beatus matheus deo totam in humilitate obtulit vitam ſuā Eſt autem triplex vita ſcilicet actiua: con-

templatiua ⁊ afflictiua. Actiua vita ſecūdū
bedam eſt primo quidem ab omni hoc ſecu-
lo īmaculatum ſeipſum cuſtodire. mentē
manuum linguam et cetera mēbra corporis
ab omni inquinamento culpe continere de-
inde exteriorē hominem iuſtis inſiſtere la-
boribus ac diuinis perpetuo ſe ſubiugare ſ-
uicijs. deinde etiam proximis in neceſſitati-
bus iuxta vires ſuccurrere ac operibus mi-
ſericordie fideliter inſiſtere. Uita aūt contē-
platiua vt idem Beda ait eſt cum quis lon-
go bone actionis exercicio edoctus ⁊ diuine
orationis dulcedine inſtructus crebra lacri-
marum compunctione aſſuefactus a cun-
ctis mundi negocijs vacare ⁊ in ſola dei di-
lectione oculum mentis infigere didicerit
gaudiumq̧ perpetue beatitudinis quod in
futura percepturus eſt vita etiam in preſen-
ti ceperit ardenter deſiderare ⁊ deſiderando
pregustare. vita vero afflictiua eſt tribulatō
vel ꝓpter peccatorum purgationem vel boni
promotionem a deo nobis inflicta. D
Huic triplici vite ſunt tria libamina adiun-
genda. vt predicta triplex vita per tria liba-
mina offeratur. Uita enim actiua per fide-
litatem. Uita vero contemplatiua per hu-
militatem. vita autem afflictiua per hylari-
tatem tanq̧ domino offerantur. Primo di-
co vita actiua debet fideliter diſpenſari vt in
ea nihil intendatur. nihil queratur niſi dei
gloria ⁊ vtilitas proximorum de quo bern̄.
Reuera fidelis es famulus ſi de omni gra-
tia tranſeunte ex te nihil tuis manibus ad-
herere contingat. Secundo vita contem-
platiua debet humiliter ociari. vt quantūli-
bet in ea proficiamus non tamen de nobis
niſi humiliter ſentiamus. oportet namq̧ vt
ait bern̄. Humiliter ſentire de ſe nitentē ad
altiora. ne dum ſupra ſe attollitur cadat ni-
ſi in ſe firmiter per veram humilitatem fue-
rit ſolidatus quia niſi humilitatis merito
maxima minime obtinentur. Tercia vita af-
flictiua debet inter ſe ⁊ deum' hylariter ſuf-
ferri. quod faciebat paulus cum dicebat.
Superabundo gaudio in omni tribulatōe
quod etiam nobis conſulit Jacobus dicēſ.
Omne gaudium exiſtimate fratres cum in
varias incid eritis temptationes. Et quia

omnis vita meritoriā ⁊ deo accepta in hac
triplici differentia eſt incluſa. vt non ſit vi-
ta aliqua preter illas. ideo vnuſquiſq̧ dili-
genter conſideret in qua conſiſtat coraz deo
⁊ illam cum ſuis proprijs libaminibus of-
ferat. ⁊ ſic erit grata domīo ⁊ accepta. quod
ſub alijs verbis in lege precipitur cū deute.
xvi. dicitur. Juſte quod iuſtum eſt exequa-
ris. Nam in eo quod dicit iuſtuȝ: tangit ob
ſequium. in ea aūt ꝙ dicit iuſte tangit liba-
men quia eius valor ⁊ acceptabilitas conſi-
ſtit in libamine. ⁊ hoc eſt ꝙ alijs verbis dici-
tur ꝙ plus meremur aduerbijs quā nomi-
nibus cui conſonat Gregorius dicēſ Cor ⁊
non ſubſtantiam penſat deus. nec perpendit
quantum in eius ſacrificio ſed ex quanto of-
feratur. Ac ſi dicat. Non conſiderat deus
quid offeratur ſed cum quali libamine pre-
ſentetur. hec ergo ſunt ſacrificia que cum ſu-
is libaminibus oblata ſuauiſſimum odo-
rem ſicut in lege dicitur dabunt deo. Un-
de numeri. xxviij. enumeratis holocauſtis
ſubiungitur. ⁊ erit in odorem ſuauiſſimum
domino qui ſurget de holocauſtis ⁊ de obla-
tionibus ſingulorum multo magis de his
que hic dicta ſunt que ſunt veritas predicato-
rum ſurgit odor ſuauiſſimus domino. Qđ
nobis.

LXXXVII.

De ſancto mihabel.

Abeto formaȝ

noſtram Philippen. tercio.
E Cum ſecundum Gre-
gorium ruina angelorum per beatos homi-
nes debeat reſtaurari dignum eſt ⁊ conſo-
num rationi vt qui ad eorum conſortia ſūt
vocati. ipſoruȝ mores ⁊ virtutes diſcāt quā
tum poſſibile eſt in regione diſſimilitudi-
nis imitari. propter quod verbum propoſi-
tum ex perſona angelorum nobis proponi-
tur. ac ſi dicere videantur. Si iuxta vocati-
onem veſtram ſocietatem noſtram perueni-
re cupitis. diſcite iaȝ in terris quomodo no-
biſcum in celis viuere debeatis. Propter
quod ſciendum ꝙ angeli dei quatuor habē
exercicia formam ſui ſtatus in celo exprim-

tia ſcilicet inter ſe. infra ſe. extra ſe. ſupra ſe.
Si ergo ad ipſorum exhortationem per for-
mam eorum vitam noſtram veſtire cupim⁹
ipſos in hac forma quadruplici imitemur.
Habent autem angeli ſancti intra ſe tria bo-
na ſcilicet puritatem: ſimplicitatem: incon-
uertibilitatē que tria anteomnia acquiram⁹
Nam de ipſorum puritate dicit Damaſce.
Angeli ſunt quedam lumina tranſparentia
ex primo lumine lumen habentia. nec lin-
gua nec auribus indigentia: ſine ſermone vo-
luntates ſuas ſibi mutuo exprimentia. De
ſecundo dicit auguſti. Angelus quia ſpiri-
tus eſt ſimplex ē ⁊ tanto ſimplicior quanto
ab omni corpulenta materia remotior De
his duobus dicit dyoniſius. Eſſentia an-
gelorum eſt ſimplex ⁊ pura Tercium patet
ex ſecundo. Quod enim ſimplex ē quocūq̧
ſe conuertit totaliter ſe conuertit. Unde au
guſtinus dicit. ꝙ natura ſpiritualis tantuȝ
ſemel vertibilis eſt niſi ex vnione vnius cū
alio. ſicut patet in anima que quamdiu eſt
in corpore poteſt mutari ⁊ conuerti de bono
in malum ⁊ econuerſo. ſoluta vero non. Si
ergo volumus angelos imitari induendo
formam ipſorum oportet nos predicta tria
in nobis hoc eſt in vita noſtra plantare.
Primo ergo plantemus in nobis purita-
tem ad quā duo ſunt neceſſaria ſcilicet pe-
nitentia ⁊ reſiſtentia. Penitentia ꝑ quam
commiſſa exhauriamus Reſiſtentia ꝑ quā
cōmittenda caueamus. Nam de primo di-
citur Leui. xvi. In hac die ab omnibus pec-
catis veſtris mundabimini ſcilicet per peni-
tentiam. Notabiliter autem di. in hac die
qua peccaſtis. quia nulla mora nobis conce-
ditur in peccatis Hinc prouerbioꝝ ſecūdo.
Non ſapiens exhauriet illud ſcilicet pecca-
tum quia vt ait Apoſtolus. modicum fer-
mentum totam maſſam corrumpit. De ſe-
cunda ſcilicet reſiſtentia. iiij. Re. iij. dicit.
Cunctos fontes aquarum obturabitis ſcȝ
per reſiſtentiam. ſenſus noſtros fontes vo-
cans per quos tanquam per fontes ſordes
malarum affectionum in ſentinā conſcien-
tie noſtre fluunt. F Secundo plante-
mus in nobis ſimplicitateȝ vt etiam in hoc
ſcis angelis conformemur quam tunc con-

ſequimur ſi omnes ſenſus noſtros exterio-
res. omnes affectiones interiores. et omne
quod ſumus ſine plica retardante ad domi-
num conuertamus vt omnia que per qua-
lemcunq̧ noticiam ſenſuum vel affectionū
nobis obijciuntur ſimplici intuitu diſcerna-
mus ⁊ in bonum accipiamus vnde auguſ.
Anima ſimplex obtractare non nouit. neſci-
ens inuidere ſuo contentus aliena non que-
rit ⁊ ſi egeat diues tamen ſibi videtur. ⁊ iō
omnis anima ſimplex benedicta eſt. Tercio
plantemus cum angelis in nobis inconuer-
tibilitatem hoc eſt vt nunquam ad momen-
tum propter alicuius rei appetitum a domi-
no auertamur. ſed continuo ⁊ ſine omni me-
dio ſemper domino adhereamus ⁊ nunquā
peccatum mortale per quod auertimur cō-
mittamus De qua adheſione dicit Augu-
ſtinus. A deo non auertimur ſi eius man-
data non reſpuimus ipſum non obliuiſca-
mur nec voluptatibus indulgemus idem.
Qui adheret domino renunciet mundo po-
ſteriora obliuiſcitur. ad priora ſe extendit vt
perueniat ad brauium quod eſt inſigne vi-
ctorie. et hi ſunt de quibus dicitur ꝙ dies
pleni inuenientur in eis qui nunquam ad
momentum a domino receſſerunt G
Secundo angeli ſancti tria inferioribus
exhibent ſcilicet compaſſionem exhortatio-
nem. promotionem Nam de primo dicitur
Eſa. Angeli pacis amare flebunt. de ſecun-
do dicit bernardus. Angelus in omni loco
ſedulus pediſſequus anime non ceſſat ſoli-
citare eam ⁊ aſſiduis ſuggeſtionibus com-
monere. De tercio iterum bernar. Diſcur-
runt angeli medij inter nos ⁊ deum fideliſſi-
me portantes noſtros gemitus ad deum et
illius nobis gratiam deuotiſſime reportan-
tes. Nos igitur cupientes angelos imitari
predicta tria ſcilicet compaſſionem. exhor-
tationem. promotionem. cordis. oris ⁊ ope-
ris noſtris inferioribus exhibeamus. Infe-
riores autem noſtros dicimus non conditi-
one nature' ſed qui minus habentes noſtro
indigent auxilio vel fauore. Primo ergo no-
ſtris inferioribus exhibeamus cordis com-
paſſionem omnes eorum moleſtias pau-
pertates ⁊ miſerias tanquam proprias con

templatiua ⁊ afflictiua. Actiua vita ſecūdū
bedam eſt primo quidem ab omni hoc ſecu
lo īmaculatum ſeipſum cuſtodire. mentē
manuum linguam et cetera mēbra corporis
ab omni inquinamento culpe continere de
inde exteriorē hominem iuſtis inſiſtere la
boribus ac diuinis perpetuo ſe ſubiugare ſ
uicijs. deinde etiam proximis in neceſſitati
bus iuxta vires ſuccurrere ac operibus mi
ſericordie fideliter inſiſtere. Vita aūt contē
platiua vt idem Beda ait eſt cum quis lon
go bone actionis exercicio edoctus ⁊ diuine
orationis dulcedine inſtructus crebra lacri
marum compunctione aſſuefactus a cun
ctis mundi negocijs vacare ⁊ in ſola dei di
lectione oculum mentis infigere didicerit
gaudiumqꝫ perpetue beatitudinis quod in
futura percepturus eſt vita etiam in preſen
ti ceperit ardenter deſiderare ⁊ deſiderando
pregustare. vita vero afflictiua eſt tribulatō
vel ꝓpter peccatorum purgationem vel boni
promotionem a deo nobis inflicta. D
Huic triplici vite ſunt tria libamina adiun
genda. vt predicta triplex vita per tria liba
mina offeratur. Vita enim actiua per fide
litatem. Vita vero contemplatiua per hu
militatem. vita autem afflictiua per hylari
tatem tanqꝫ domino offerantur. Primo di
co vita actiua debet fideliter diſpenſari vt in
ea nihil intendatur. nihil queratur niſi dei
gloria ⁊ vtilitas proximorum de quo berñ.
Reuera fidelis es famulus ſi de omni gra
tia tranſeunte ex te nihil tuis manibus ad
herere contingat. Secundo vita contem
platiua debet humiliter ociari. vt quantūli
bet in ea proficiamus non tamen de nobis
niſi humiliter ſentiamus. oportet nanqꝫ vt
ait berñ. Humiliter ſentire de ſe nitentē ad
altiora. ne dum ſupra ſe attollitur cadat ni
ſi in ſe firmiter per veram humilitatem fue
rit ſolidatus quia niſi hūmilitatis merito
maxima minime obtinentur. Tercia vita af
flictiua debet inter ſe ⁊ deum' hylariter ſuf
ferri. quod faciebat paulus cum dicebat.
Superabundo gaudio in omni tribulatōe
quod etiam nobis conſulit Jacobus dicēſ.
Omne gaudium exiſtimate fratres cum in
varias incid eritis temptationes. Et quia
omnis vita meritoriā ⁊ deo accepta in hac
triplici differentia eſt incluſa. vt non ſit vi
ta aliqua preter illas. ideo vnuſquiſqꝫ dili
genter conſideret in qua conſiſtat corā deo
⁊ illam cum ſuis proprijs libaminibus of
ferat. ⁊ ſic erit grata domiō ⁊ accepta. quod
ſub alijs verbis in lege precipitur cū deute.
xvi. dicitur. Juſte quod iuſtum eſt exequa
ris. Nam in eo quod dicit iuſtū: tangit ob
ſequium. in eo aūt ꝙ dicit iuſte tangit liba
men quia eius valor ⁊ acceptabilitas conſi
ſtit in libamine. ⁊ hoc eſt ꝙ alijs verbis dici
tur ꝙ plus meremur aduerbijs quā nomi
nibus cui conſonat Gregorius dicēſ Cor ⁊
non ſubſtantiam penſat deus. nec perpendit
quantum in eius ſacrificio ſed ex quanto of
feratur. Ac ſi dicat. Non conſiderat deus
quid offeratur ſed cum quali libamine pre
ſentetur. hec ergo ſunt ſacrificia que cum ſu
is libaminibus oblata ſuauiſſimum odo
rem ſicut in lege dicitur dabunt deo. Un
de numeri. xxviij. enumeratis holocauſtis
ſubiungitur. ⁊ erit in odorem ſuauiſſimum
domino qui ſurget de holocauſtis ⁊ de obla
tionibus ſingulorum multo magis de his
que hic dicta ſunt que ſunt veritas predicato
rum ſurgit odor ſuauiſſimus domino. Quod
nobis.

LXXXVII.

De ſancto mihahel.

Abeto formaʒ

noſtram Philippen. tercio.
E Cum ſecundum Gre
gorium ruina angelorum per beatos homi
nes debeat reſtaurari dignum eſt ⁊ conſo
nūm rationi vt qui ad eorum conſortia ſūt
vocati. ipſorū mores ⁊ virtutes diſcāt quā
tum poſſibile eſt in regione diſſimilitudi
nis imitari. propter quod verbum propoſi
tum ex perſona angelorum nobis proponi
tur. ac ſi dicere videantur. Si iuxta vocati
onem veſtram ſocietatem noſtram perueni
re cupitis. diſcite iaꝫ in terris quomodo no
biſcum in celis viuere debeatis. Propter
quod ſciendum ꝙ angeli dei quatuor habē
exercicia formam ſui ſtatus in celo exprim

tia ſcilicet inter ſe. infra ſe. extra ſe. ſupra ſe.
Si ergo ad ipſorum exhortationem per for
mam eorum vitam noſtram veſtire cupim⁹
ipſos in hac forma quadruplici imitemur.
Habent autem angeli ſancti intra ſe tria bo
na ſcilicet puritatem: ſimplicitatem: incon
uertibilitatē que tria ante omnia acquiram⁹
Nam de ipſorum puritate dicit Damaſce.
Angeli ſunt quedam lumina tranſperentia
ex primo lumine lumen habentia. nec lin
gua nec auribus indigentia: ſine ſermone vo
luntates ſuas ſibi mutuo exprimentia. De
ſecundo dicit auguſti. Angelus quia ſpiri
tus eſt ſimplex ē ⁊ tanto ſimplicior quanto
ab omni corpulenta materia remotior De
his duobus dicit dyonſius. Eſſentia an
gelorum eſt ſimplex ⁊ pura Tercium patet
ex ſecundo. Quod enim ſimplex ē quocūqꝫ
ſe conuertit totaliter ſe conuertit. Unde au
guſtinus dicit. ꝙ natura ſpiritualis tantuꝫ
ſemel vertibilis eſt niſi ex vnione vnius cū
alio. ſicut patet in anima que quamdiu eſt
in corpore poteſt mutari ⁊ conuerti de bono
in malum ⁊ econuerſo. ſoluta vero non. Si
ergo volumus angelos imitari induendo
formam ipſorum oportet nos predicta tria
in nobis hoc eſt in vita noſtra plantare.
Primo ergo plantemus in nobis purita
tem ad quā duo ſunt neceſſaria ſcilicet pe
nitentia ⁊ reſiſtentia. Penitentia ꝑ quam
commiſſa exhauriamus Reſiſtentia ꝑ quā
cōmittenda caueamus. Nam de primo di
citur Leui. xvi. In hac die ab omnibus pec
catis veſtris mundabimini ſcilicet per peni
tentiam. Notabiliter autem di. in hac die
qua peccaſtis. quia nulla mora nobis conce
ditur in peccatis Hinc prouerbioꝝ ſecūdo.
Non ſapiens exhauriet illud ſcilicet pecca
tum quia vt ait Apoſtolus. modicum fer
mentum totam maſſam corrumpit. De ſe
cunda ſcilicet reſiſtentia. iiij. Re. iij. dicit.
Cunctos fontes aquarum obturabitis ſcꝫ
per reſiſtentiam. ſenſus noſtros fontes vo
cans per quos tanquam per fontes ſordes
malarum affectionum in ſentinā conſcien
tie noſtre fluunt. F Secundo plante
mus in nobis ſimplicitatē vt etiam in hoc.
ſcis angelis conformemur quam tunc con
ſequimur ſi omnes ſenſus noſtros exterio
res. omnes affectiones interiores. et omne
quod ſumus ſine plica retardante ad domi
num conuertamus vt omnia que per qua
lemcunqꝫ noticiam ſenſuum vel affectionū
nobis obijciuntur ſimplici intuitu diſcerna
mus ⁊ in bonum accipiamus vnde auguſ.
Anima ſimplex obtractare non nouit. neſci
ens inuidere ſuo contentus aliena non que
rit ⁊ ſi egeat diues tamen ſibi videtur. ⁊ idō
omnis anima ſimplex benedicta eſt. Tercio
plantemus cum angelis in nobis inconuer
tibilitatem hoc eſt vt nunquam ad momen
tum propter alicuius rei appetitum a domi
no auertamur. ſed continuo ⁊ ſine omni me
dio ſemper domino adhereamus ⁊ nunquā
peccatum mortale per quod auertimur cō
mittamus De qua adheſione dicit Augu
ſtinus. A deo non auertimur ſi eius man
data non reſpuimus ipſum non obliuiſca
mur nec voluptatibus indulgemus idem.
Qui adheret domino renunciet mundo po
ſteriora obliuiſcitur. ad priora ſe extendit vt
perueniat ad brauium quod eſt inſigne vi
ctorie. et hi ſunt de quibus dicitur ꝙ dies
pleni inuenientur in eis qui nunquam ad
momentum a domino receſſerunt G
Secundo angeli ſancti tria inferioribus
exhibent ſcilicet compaſſionem exhortatio
nem. promotionem Nam de primo dicitur
Eſa. Angeli pacis amare flebunt. de ſecun
do dicit bernardus. Angelus in omni loco
ſedulus pediſſequus anime non ceſſat ſoli
citare eam ⁊ aſſiduis ſuggeſtionibus com
monere. De tercio iterum bernar. Diſcur
runt angeli medij inter nos ⁊ deum fideliſſi
me portantes noſtros gemitus ad deum et
illius nobis gratiam deuotiſſime reportan
tes. Nos igitur cupientes angelos imitari
predicta tria ſcilicet compaſſionem. exhor
tationem. promotionem. cordis. oris ⁊ ope
ris noſtris inferioribus exhibeamus. Inte
riores autem noſtros dicimus non conditi
one nature' ſed qui minus habentes noſtro
indigent auxilio vel fauore. Primo ergo no
ſtris inferioribus exhibeamus cordis com
paſſionem omnes eorum moleſtias pau
pertates ⁊ miſerias tanquam proprijs con

dolentes hoc debitum exhibuit pauperibus
iob cum dicebat. Compatiebat anima mea
pauperi. Nec minus apoſtolus qui dicebat
Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor. quis
ſcandalizatur ⁊ ego non vror. Et iterū Fra
tres quotidie morior pro gloria veſtra ⁊ iterū
Lugebam multos ex his qui ante peccaue
runt ⁊ non egerunt penitentiā ſuper impu
diciciis quas geſſerunt. Hunc affectum cō
paſſionis prefert bern. aliis deuotionū gene
ribus di. Multe miſerie collecte atqꝫ oculo
pietatis inſpecte. ipſe ſunt ſpecies ex quibꝰ
vngenta optima componuntur. dicunt aūt
ideo optima. quia omniū paſſionū merita
faciūt ſua. nec īmerito quia ſepe cōtingit vt
compaſſio compatientē plus torqueat quā
paſſio patientem. Verū quia cordis com
paſſio ſi in opus poſt erit non procedit mi
nus habere conuincitur. ideo poſt illam cō
paſſionem ſequatur oris exhortatio. vt eis
quibus compatimur exhortationis verba fi
deliter exhibeamus. H Secundo
ergo his qui vel ignorantia vel ſimplicitate
inferiores nobis ſunt. exhortationis benefi
cium vt in melius proficiant impendamus
exhortantes ſingulos vt pro qualitate ſtatꝰ
ſui in melius proficiant peccatores vt reſipi
ſcant. bonos vt proficiant. tribulatos vt vi
riliter ſufferant imitantes thobiam de quo
dicitur Thobie. i. Pergebat thobias per o
mnes qui erant in captiuitate ⁊ monita ſa
lutis eis dabat. vt de vobis dici valeat illꝰ
ii Mach. xv. Singulos armauit non clipei
vel haſte munitione. ſed ſermonibus opti
mis ⁊ exhortatione Grego. vnuſquiſqꝫ no
ſtrum ſi inquantum ſufficit a prauitate pro
ximum reuocat ſi exhortari ad bene viuen
dum curat. ſi eternum regnum vel ſuppli
cium erranti denunciat cum verba ſancte de
nunciationis impendit profecto angelus exi
ſtit. Verum quia dicit iohan. Filioli mei
non diligamus verbo nec lingua tantum ſꝫ
opere ⁊ veritate. ideo vt de contingentibus
nihil penitus obmittamus de verbis ad o
pera procedamus. Tercio ergo noſtris infe
rioribus impendamus operis exhibitionē
adiuuantes eos conſilio ⁊ auxilio ⁊ in om
nibus quibus poſſumus eos promouere.

Nunc eis victualia miniſtrantes a periculis
munientes. a tyrannorum poteſtatibus de
fenſantes apud deum pro eis intercedētes
⁊ in omnibus quibus poſſumus miſericor
diter adiuuantes. ante omnia opera miſeri
cordie ſecundum ſingulorum indigentiam
miſericorditer eis exhibentes. q̄ ſunt paſcere
eſurientem. potare ſitientem veſtire algentē
hoſpitare peregrinantem. viſitare langueſcē
tem conſolari in carcere exiſtentem. ſepelire
morientem. que tanguntur Eſa. lviii. vbi
dicitur Frange eſuri. pa. tu. apertius autem
Mat. xxv. breuiter autem tanguntur in hoc
verſu Viſito poto cibo redimo tego colligo
condo. Viſito languentem. poto ſitientem
cibo eſurientem. redimo in carcere iacentem
tego algentem. colligo exulantē. condo mo
rientem. I Tercio angeli ſancti
tria exercicia mutuo ſibi exhibent inter ſe.
Viuunt enim inter ſe ordinaliter ſocialiter
⁊ humiliter Primo dico viuūt inter ſe ordinali
ter quia vnuſquiſqꝫ in ſuo ordine ⁊ officio
perpetuo perſeuerat ab illo ad momentum
temporis non recedentes. vnde Dyoni. ait.
Non eſt probas vt quis operari preſumat qꝺ
ad ſuum ordinem vel officium non ſpectat.
Secundo viuunt ſocialiter hoc eſt amicabi
liter ⁊ pacifice ita vt qui preeſt non ſuper
biat ⁊ qui ſubeſt non inuideat. Tercio vi
uunt humiliter. quia inferiores obediunt
ſuperioribus ſine rancore ⁊ ſuperiores preci
piunt inferioribus ſine faſtu ſed in amore.
Si ergo cupimus in eorum conſorcio depu
tari in predictis tribus ipſos deuotiſſime
imitemur. Primo ergo ſtudeamus viuere
ordinaliter ſummo conamine ad hoc labo
rantes vt in eum ſtatum ⁊ ordinem quo cre
ati fuimus reuertamur. ſic autem creati fui
mus vt mediū ſtatum tenentes omni crea
ture dominemur. omnia ſub pedibus concul
cantes ⁊ ſolum deum ſupra nos veneremur
nam de primo dicitur in ps Omnia ſubie
ciſti ſub pe. ⁊c. de. ii. Mat. iiii. Dominū de
um tuum adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. ordini
noſtro tam ſolicite adherentes vt nullum d
proximis noſtris in ſuo ordine perturbemꝰ
ſed perſonam res honorem ⁊ famam ⁊ om
nia que eius ſunt nunquā in offenſam eius

contingamus ne maledictionem domini in
curramus deutero. xxvii. vbi dicitur Male
dictus qui transfert terminos proximi ſui.
Item tunc etiam ordinaliter viuimus. ſi
vnuſquiſqꝫ ſtatum ⁊ ordinem in quo voca
tus eſt ſeruat ⁊ cuſtodiat fideliter non decli
nans ad dextram nec ſiniſtram vt qui in ma
trimonio vocatus eſt. cuſtodiat legem ma
trimonii. ⁊ qui in religione viuit cuſtodiat
regulam voti ſui ⁊ ſic de reliquis. que fideli
ter conſeruata cauent omni proximo ab of
fenſa. vnde. i. Cor. vii. Vnuſquiſqꝫ in quo
vocatus eſt in eo permaneat apud deum.
Secundo ſtudeamus viuere ſocialiter. vt
omni proximo nos exhibeamus ad obſequē
dum in caritate ⁊ fide non ficta conforman
tes nos in bono ſtudiis ſingulorum. non vt
eis placeamus ſed vt eos in bonum traha
mus. ⁊ vt cum eis pacem habeamus. Nam
de primo di. apoſtolus. i. Cor. ix. Cum liber
eſſem ex omnibus omniū me ſeruum feci: vt
omnes lucrifacerē. ⁊ factus ſum iudeis iu
deus ⁊ his qui ſub lege ſunt tanquam ſub
lege eſſē. omibus omnia factus ſū vt omēs
facerem ſaluos. de ſecundo autem di. bern.
Sunt plurima que angelis ſanctis in nobis
placent ⁊ que in nobis inuenire delectant.
vt eſt ſobrietas caſtitas creber gemitus et
orationes cum lacrimis. attamen ſuper om
nia hec vnitatem ⁊ pacem a nobis exigunt
angeli pacis vt nihil eque offendit ⁊ ad in
dignationem prouocat angelos quomodo
faciunt diſſenſiones ⁊ ſcandala. K
Tercio ſicut angeli humiliter incedamus
inferiores nobis preferentes. equales vene
rantes ſuperioribus humiliter obedientes
omnibus nos poſtponentes. de his tribus
ſcilicet ordinaliter ſocialiter humiliter dicit
bern. Arbitror qꝺ qui in congregatione es
bene viuis ſi ordinaliter ſocialiter humiliter
viuis. Ordinaliter vt in omni conuerſati
one ſtudeas ſolicite obſeruare vias tuas ī ꝯ
ſpectu dei ⁊ proximi. tibi cauens a peccato ⁊
proximo a ſcandalo. Socialiter vt ſtudeas
amari ⁊ amare portare infirmitates omniū
a nemine portari. omnibus te exhiberi affa
bilem ⁊ tractabilem ⁊ obſequioſum ⁊ vir
tuoſum ad omnes vt oculi omnium ſint in

te. demonſtrantes te digito ⁊ dicentes hic
eſt fratrum amator ⁊ populi iſrael. Humi
liter vt cum fecerimus omnia ſpiritum va
nitatis exufflare ſtudeamus. dicentes nos
iuxta conſilium domini ſeruos inutiles. qꝺ
debuimus fecimus nil addentes. hoc enim
gratum eſt valde domino. ⁊ ſicut grati ſic ra
ri dicente bern. Magna ⁊ rara virtus eſt.
vt magna licet operantem magnum te neſci
as ⁊ manifeſtam omnibus tuam te ſolum
latere ſanctitatem. hoc ego ipſis virtutibus
mirabilius iudico. et ideo talis humilitas
que cum magnis operibus conſeruatur mi
rabiliter placet deo ⁊ facilime impetrat cu
mulum graciarum dicit enim bern. In ve
ritate compi nil eque efficax ad gratiam ꝓ
merendam conſeruandam ⁊ recuperandā
quā ſi omni tempore inueniaris non altum
ſapere ſed timere. vnde iero. Nihil ē quod
nos ita deo ⁊ hominibus gratum faciat qꝫ
ſi vite merito magni ⁊ humilitate ſimus
infimi. quia vt ait grego. perditur omne qꝺ
agitur ſi non humilitate cuſtoditur Quar
tum vero membrum angelorum ſcilicet de
exercicio quod ſupra ſe habent. quia ſermo
in longū ductus eſt. in ſermonem alium re
ſeruemus loquentes tunc quod deus dede
rit.

LXXXVIII

De eodem ſermo ſecundus.

Angeli eorum

ſemper vident faciem patris.
Mat. xviii. L Dicit ber.
Angelorum eſt triplex funiculus quo de ex
celſo celorum habitaculo ad conſolandos
viſitandos ⁊ adiuuandos nos attrahitur ſu
pereminens caritas angelorum ſcilicet pro
pter deum. propter ſeipſos ꝓpter nos Pro
pter deum cuius tanta erga nos miē viſce
ra ipſi vt dignum eſt imitantur cupientes
impleri eius quem ipſi ſupra ſe vident de no
bis deſiderium ⁊ voluntatem. Propter nos
in quibus propriam ſolicitudinem miſerā
tur. Propter ſeipſos quorū ordines inſtau
randos ex nobis tanto deſiderio preſtolan
tur. que cum ita ſint penſare quanta nobis
ſolicitudine opus ſit. vt dignos nos eorum
preſentia exhibeamus. In verbis ergo pro

poſitis predicte quatuor conſideratōnes q̄
in priori ſermone poſite ſunt tãguntur. Pri
mo enim ea que in ſeipſis habent tanguntᷣ.
ſecundo ea in quibus ſibi mutuo obſequun-
tur. tercio ea in quibus ad nos inferiores di
ſponuntur. quarto quomodo ſupra ſe ad de
um rapiuntur. Primum ibi angeli. ſecundũ
iterũ ibi angeli. ſecũdũ ꝙ plãlis eſt numeri
tercium ibi eorum ſcilicet hoĩm quĩ nos ſu
mus. quartum ibi ſemper vident faciẽ pris
Expeditis ergo in priori ſermone de tribus
conſiderationibus ſcilicet in ſe inter ſe ⁊ ad
inferiores. Nunc dicendum reſtat de quar-
ta conſideratione. ſm q̄ꝫ ſupra ſe ad dñm re
feruntur. M Sunt aũt tria que ſup̄
ſe ad deum exercent ſcꝫ contẽplationem di-
lectionem ⁊ laudationem. que deo exhibent
inceſſanter. Primo dico ꝙ angeli dei deum
ſine medio facie ad faciem contemplantur
quod in themate propoſito euidenter innuitᷣ
cum dicitur. angeli eorum ſcilicet hoĩm ſẽp
vi. fa. p. Illud enim videre non eſt aliud ni
ſi facie ad faciem contemplari. in qua contẽ
platõe vident quõ ⁊ in quibus dĩ debeãt exe
qui voluntatem. nec minus contemplãtur
deum cum in miſterium noſtrũ mittuntur
qꝛ vt ait gre. quocunq̄ꝫ mittuntur intra deũ
currere perhibentur. Secundo ad deũ hñt
feruentem dilectionem. qꝛ quanto deũ lim-
pidius cognoſcunt tanto ãplius ip̄m amãt
dicit enim auguſti. ꝙ dilectio ex cognitione
ortum trahit. talis enim ⁊ tanta dulcedo eſt
deus ꝙ non põt non diligi. ⁊ ideo tanto ſin-
cerius deum diligũt angeli dei. quanto am
plius hũc cognoſcunt. Tercio angeli dei de
um laudant inceſſanter. De q̄ laude dicitᷣ
Eſa. vi. Clamant angeli ſanctꝰ ſanctꝰ ſãctꝰ
dñs deus exercituum. plena eſt maieſtate
eius omnis terra. hinc eſt ꝙ etiã ſponſa xp̄i
eccleſia huius laudis cupida optat deũ cuꝫ
angelis collaudare dicens. Maieſtatem tu
am laudant angeli. adorant dñationes tre
munt ptãtes. celi celorũq̄ꝫ virtutes ac beata
ſeraphin ſocia exultatione concelebrant. cũ
quibus ⁊ noſtras voces vt admitti iubeas
deprecamur ſupplici confeſſione dicentes ſã
ctus ſanctus ſanctꝰ ⁊c̃. Si ergo cupimus
in angelorum conſortio deputari. ſtudeamꝰ

in his que ſup̄ ſe deo exhibẽt imitari. Pri
mo diſcamus deum cum angelis contẽpla
ri. quod ſi tam clare fieri non poterit (q̄ppe
quia in huius peregrinationis exilio videmuſ
per ſpeculum ⁊ in enigmate ipſi aũt facie ad
faciem) ipſos tñ qualitercunq̄ꝫ poſſumus ⁊
prout in via eſt poſſibile imitemur N
Propter quod ſciendum ꝙ delectabilis vi
ſio ſurgit ex triplici apparatu. ſcilicet ex oculo
rum ſanitate. medij claritate. obiecti amabi
litate. Primum fit per cordis mundiciam.
ſm per adiuuantẽ graciam. terciũ per admi-
rationis flagranciam. Primum ergo fit per
oculorum ſanitatem Propter ꝙ ſciendum
ꝙ ſm bern̄. duos oculos hꝫ anima. vnũ q̄ ĩ
telligit ſm quo diligit. hoc eſt intellectum ⁊
affectum qui duo alijs nominibus dici pñt
cognitio ⁊ deuotio. Videtᷣ ergo a cõtẽplato
ribus deus oculo vtroq̄ꝫ. ſed ab altero vul-
neratur qꝛ vbi intelectus caligat. affectus
penetrat. ⁊ vbi ille repellitur iſte admittitur
quippe perſcrutari prohibemur dei archãa intel
lectu dicẽte eccl. Altiora te ne queſieris ⁊ ma
iora te ne ſcrutatus fueris. ⁊ apꝰ iubet n̄ plꝰ
ſape q̄ꝫ õꝫ. oculo aũt deuotõis ſeu dilectõiſ
iubemur accedere. p̄s. Vacate ⁊ videte qm̄
ego ſum deus. itẽ. Accedite ad eum ⁊ illũia
mini. Sed etiã amare plus q̄ꝫ poſſumus iu
bemur dicente bern̄. Modus diligendi deũ
eſt ſine modo. Hi ergo duo oculi ſanandi
ſunt. ſi cum eis deum volumus contempla
ri. qui tunc ad familiaritatem redeunt ſi per
deuota exercicia intellectus illuminatᷣ ⁊ affe
ctus inflãmatur. Sic em̄ primis parentibꝫ
dati ſunt vt intellectus illuminatus cogno-
ſceret deũ. ⁊ affectus inflãmatus cognitum
amaret. Sed intellectus cecus factus ẽ per
pctm̄ ⁊ affectus fedus. a quibus cum ſanan
tur erunt inſtrumenta nobilia ad dñm con
templandum. Intellectus ſanatus lucidã
hꝫ intelligentiam de deo ⁊ de his que ad de
um ſunt. vt eſt intellellectus ſacre ſcripture
⁊ rationes fidei ⁊ opera dei intelligere ⁊c̃. Af-
fectus aũt inflãmatus deſiderat dei benepla
citũ ⁊ oĩa que eius ſunt. vñ cum hi duo oculi
ad talem ſanitatem perueniunt deum facili
ter contemplantur. Secundũ ad contẽpla
tionem adiuuans conſiſtit in medij clarita-

te. hoc aũt medium eſt gratia adiuuans tra
hens ⁊ promouens contẽplantem. hĩc gre.
Dum nos gratia ſuperni reſpectuſ illuminat
cuncta etiam mentis noſtre nobis abſcõſa
manifeſtat. Ad hoc enim ſancti ſpiritus gr̃a
terreni menti infunditur vt ad intellectum
ſui conditoris erigatur. hinc bern̄. Sic nos
ſpiritus ſancti gratia erigit quadam fiducia
ita deum inclinat ad nos ſua miſericordia.
hoc ergo medium q̄ꝺ eſt gratia quanto eſt
clarius tanto nos efficacius ad deum trahit
Tercium adiuuans ad delectabilem contẽ
plationem conſiſtit in obiecti amabilitate.
Si enim id quod contemplandum ẽ eſſet
odioſum. cito viſus auerteret ſe ab eo. ⁊ qꝛ
nihil eſt adeo amabile ſicut deus. ideo obie
ctum diuinum ad contẽplationem maxime
cooperatur. illud enim obiectum quod eſt de
us contẽplanti propter ſuam amabilitatꝫ
delectabilem dat ſaporem. qui ſapor contẽ-
plantem violenter rapit in admirationem
etiam in quacunq̄ꝫ facie dñm contemplemᷣ
Habet enim deus faciẽ humanitatis ⁊ faci
em diuinitatis ⁊ vtraq̄ꝫ facies vt ait illa he
ſter. plena eſt gratiarum propter quod deꝰ
vnicuiq̄ꝫ contemplanti ipſum exhibet faciẽ
ſuam in eo ſapore prout ſcit maxime compe
tere contemplanti. hinc bern̄. Videtur a q̄li
bet amante deus prout amat ab alio quidẽ
ſic. ab alio vero ſic pro varietate affectuum
quibus feruntur in deum. Alij em̄ ad diui-
tatis archana feruentius inhyant. Alij aũt
humilitatis ⁊ humanitatis miſteria ſecreti
us admirantur contemplantes altiſſimum
conſilium dei ſuper ſalute humani generis
totum tamen tutum eſt quod oculus intue
tur amoris. qui ſolus nunc videt ad meri-
tum quandoq̄ꝫ viſurus ad premium. hoc p̄
dictis adijcientes vt ſicut angeli deum ſem
per contemplantur etiam cum ad exteriora
mittuntur. ſic ⁊ nos a contemplatione nun
quam taliter recedamus. etiam cũ ad exteri
ora agenda in actiua vita nos recipimus.
ſed tunc per inferiorem partem. i. per cogitati
onem dominum contemplemur. Sic enim
di. bern̄. Serius animus ad omnem ſe tem
porat laborem. nec in eo diſſoluitur. ſed per
eum magis in ſemetipſum colligitur. qui

ſemper pre oculis habet. nõ tñ id quod agit
ſed quo agendo intendit. hinc deuteron̄. vi.
Caue ne vnq̄ꝫ obliuiſcaris domini dei tui.
O Secunduꝫ exercitium quod ſupra
ſe ad deum habent angeli dei conſiſtit in di
lectione qua ſemper in deo diuino igne fer-
uent ⁊ feruendo ardent. in cuius amore ⁊ a-
moris feruore deo in nobis qui inferiores
ſumus delectabiliter obſequuntur. Sic et
nos imitemur angelos feruentiſſime deum
diligentes. vt non ſimus contenti illa dile-
ctione que prohibet nos peccare. nec illa que
iubet bona operari. ſed inhyamus ad illam
que in cordibus noſtris feruens ⁊ ebuliens
omne impuriꝫ euomat ⁊ in deum nos trãſ
ferat. ita vt omne quod non eſt deus non
ſolum ſit nobis abominabile. ſed penitus
alienum. ſic enim dicitur Eſa. In igne zeli
mei deuorabitur omnis terra id eſt terreni
tas. ⁊ ſolum relinquitur flamma dei. Item
iob. xxxix. Feruens ſorbet terram. quia in ta
li caritate nihil relinquitur quod ſit carne-
um vel terrenum ſed omne quod ſentitur ẽ
diuinum. non ergo ad quamcunq̄ꝫ ſed tan-
tum ad angelorum caritatem tenemur. per
quam non ſolum adherent deo. ſed ⁊ fruun
tur. Ipſa eſt enim de qua dicit Bernardꝰ.
Magna caritas ad deuꝫ ẽ adheſio ⁊ fruitõ
quia vnus cum deo ſpiritus efficiamur quaꝫ
qui habet non ſolum vult ꝙ deus vult ſꝫ in
affectu perfectus eſt. vt non poſſit velle ni-
ſi quod deus vult. quod eſt et proprie pro-
prium angelorum. Nec mirum ſi in hoc af-
fectu ſimiles ſumus angelis. quia etiam ſi-
miles ſumus deo. nec ſolum hoc ſed quid-
dam amplius quod non audeo dicere ſed
auſus eſt ſcribere qui dicebat Bernardus.
quicquid eſt patris ⁊ filij in ſũma illa vnita
te ſic eſt vnitas. ſuauitas. bonũ. oſculũ. ãple
xꝰ. ⁊ ſi q̄ꝺ ẽ cõe ãborũ. hoc hoĩ ſuo mõ fit ad de
um q̄ꝺ ꝯſubſtãciali filio ẽ ad prẽm ⁊ pri ad
filiũ in qua beata conſcia ⁊ ſi meretur fieri
homo dei non deus. ſed tñ quod deus eſt. qꝛ
quod deus ex natura hoc hõ ex gratia fit.
P Ad hanc ergo angelorum caritatem.
ſi quis conari deſiderat in tribus viriliter ex
ercebit. ſcilicet in oĩm delectabilium ſubtra
ctione. bonorũ operum multiplicatione. diui

voluntatis conformatione. hec enim tria ca/
bunt in angelo⁊ caritate. Prio dico q̄ vt
omnia nobis delectabilia ſubtrabam⁹. vñ
greg. Si quodlibet quod ſm carnem dele/
ctat abſcindimus mox in deo quod delectat
inuenimus. nihil ergo delectet nos in infi/
mis. qui ſummã delectationem cupimuſ in
celis. ſi ergo bonum diligitur mens in bo/
nis melioribus id eſt in celeſtibus delecteſ.
Itē bern. Juſtũ eſt vt quos preſentia nõ de
lectant. preſto ſit eis memoria futuro⁊ Uñ
de his qui non proficiunt apud deum cãm
ponit di. Amant enim in carne ſua terrenaſ
conſolatiunculas. ſiue in verbo ſiue in ſigno
ſiue in facto. ⁊ ſi hec interrumpunt aliquan
do non tñ penitus rumpunt inde eſt ꝙ raro
affectiones ſuas erigunt in deum huius rei
cãm deſignat greg. di. Anima ſine delectati/
one eſſe non poterit. aut eñ delectabitur in
infimis ⁊ caret ſupremis. aut in ſummis et
contemnit infima. Secundum conſiſtit in
diuine voluntatis cõformatione. ſic eñ an/
geli diligunt vt ſemper velint quod de⁹. ſic
⁊ nos tam in ꝓſperis quã in aduerſis ex ple
no affectu ſp̄ velimus quod deus. quod fi/
lius dei nobis proponit in ſeipſo qui etiã in
paſſione ſua voluntatem ſuam ſcindere no/
luit a patre dicēs poſt oratõ3. Ueꝝtñ non
mea volũtas fiat ſed tua. ꝓpter quod p̄s di.
Doce me facere volũtatē tuã. q2 deus meuſ
es tu. ſi eñ deo hic in volito cõformam̃. in ce
lo ſibi in glorificatione aſſilamur. Terciũ cõ
ſiſtit in bono⁊ op̄m multiplicatione. quorũ
cumulũ quãto maiorē facimus. tãto ignis
caritatis craſſius et violentius inardeſcit.
Impoſſibile eſt eñ vt op̄a que in caritate fi
unt. caritatē etiã non augmentēt. ſicͭ granũ
ſemis germiat herbã ⁊ eadē herba idē granũ
i ſpē reuiuificat cũ augmēto qd̄ gen̄. i. dr̄ Ee
ce dedi vobis om̄3 herbã afferentē ſemē ſup̄
terrã. que h3 in ſemetipſa ſementē ſui gene/
ris. qd̄ exponeus ber. di. Cũ deſideria bona
concipimus ſemen in terrã mittimus. cum
vero opera recta producimus herba ſumus
cum aũt ad p̄fectum boni operis creſcimus
ad ſpicam p̄uenimus. cum aũt in p̄fectiõe
eiuſdem operis ſolidamur. iam plenũ fru/
mentum in ſpica ꝓferimus. R Terci

um quod hñt angeli ſupra ſe ad deum con
ſiſtit in alacri laudatione. ſemp̄ eñ ⁊ ſine in
termiſſione deu3 laudant ſicut ſupra lucide
eſt oſtenſum. ſic et nos deum continue col/
laudemus quam laudem tunc veraciter of/
ferimus ſi omnia que agimus in laudem do
mini ordinamus quod apoſtoluſ monet di
cens. Omnia que facitis ſiue in verbo ſiue
in facto. omnia in laudem domini faciatis.
Hic per p̄s. dicit dominus. Sacrificiũ lau
dis honorificauit me. Uerum quia laus an
gelorum veraciter eſt mentalis ⁊ ſpiritualiſ
ideo tunc in laudando deum maxime ange
los imitamur. quãdo pre nimio affectu lau
dis obmuteſcimus non inuenientes verba
que affectui ſufficiant vel que valeant in ali
quo reſpondere. taliſ enim laus eſt maxima
⁊ laudi angelorum maxime correſpondet.
Unde grego. ſuper illo verbo p̄s. Laudate
dominum ſm multitudinem magnitudiniſ
eius di. Diuine magnitudinis facta nũc ve
rius explenius. cu3 hic nos explere nõ poſſe
cognoſcimus tunc facundius loquimur cũ
ab his obſtupeſcendo obmuteſcimus. Ille
ergo deum ſm multitudinē magnitudinis
maxie laudat. qui ſe ſuccumbere in eius lau
dis expletõe cõſidat. in his g̊ tribus. ſ. contē
platõe dilectõe laudatõe. ſi angeloſ imitabi
mur ad eo⁊ vtiqꝫ ꝯſortium veniemus nos
illuc ꝑducente ieſu xp̄o. LXXXIX

De eodem ſermo tercius.

Runt quaſi an

geli dei in celis. Mat. xxij. Di.
gre. q2 ſupna ciuitas ex angelis
⁊ hoib3 ꝯſiſtit. debemus ⁊ nos aliqd ex illis
diſtinctõib3 ſupno⁊ ciuiũ ad vſũ nr̄e ꝯuer/
ſatõis trahere. noſipſoſqꝫ ad incremēta vir
tutũ bonis ſtudijs inflãmare. vt ⁊ ipſi hoiēs
q̃ ad celeſtē patriã redeũt ex eis agmib3 ali
q̃d illuc reuertēteſ imitentur. Diſtincte nãqꝫ
conuerſationes hominum ſingulo⁊ agmi/
num ordinibus congruunt ⁊ in eorum ſor/
tem p̄ conuerſationis ſimilitudinē deputãt
Cũ g̊ verbũ tã ꝑpoſiti theãtis qꝫ ſnĩa greg.
hoc promittat i munere. vt homines licet vi
les vermiculi vtpote de terra cum vermib3
procreati in angelorum debeant conſorti/

um deputari. ita ſane vt ſecundum ꝙ plus
vel minus habent in meritis ſupra vel infra
ad meritorum comparationem cum angelis
collocentur. ideo cum ſumma diligentia la
borandum eſt ⁊ laborando conandum. qui
quibus ad quos perueniant. hoc eſt qui ho/
mines. quibus exercicijs ad quos angelos
ſint venturi. cum enim premia meritis cor/
reſpondeant (iuxta illud mat. vij. eadem mē
ſura qua menſi fueritis remetietur vobis. ⁊
iuxta illud Apo. Nolite errare deus non ir
ridetur. Que enim ſeminauerit homo hec
⁊ metet) certum eſt ⁊ indubitata veritas fi/
dei chriſtiane tenet. vt infimi in meritis cũ
infimis in celo. mediocres cum medijs. ⁊ ſu
premi cum ſupremis angelis ordinentur.
hec ergo per ordinem proſequentes R
Primo videamus qui ad infimum or/
dinem hoc eſt ad angelos collocentur. ⁊ ſũt
qui cum infimis ⁊ minimis meritis tranſe
unt de hac vita. Illi autem habent minima
merita qui ex ſe nihil habentes ſolum in chri
ſti meritis aſſumuntur. non ꝙ in ſe ſint mi
nima ſed quia de ſuo nihil penitus addide
runt. quorum duo ſunt genera ſcilicet par/
uulorum in baptiſmate decedentium. ⁊ pec
catorum per finalem penitentiam conuer/
tentium qui cum nihil de ſuo penitus poſu
erunt. ad infimum ordinem hoc eſt ad an/
gelos aſſumuntur. Ipſi enim ſunt qui mi/
nima nunciant hoc eſt nunciant a deo mini
ma ſe habere. de his di. greg. Sunt pleriqꝫ
qui parua capiunt. ſed tamen hec eadem p̄
ua pie annunciare non deſiſtunt Iſti itaqꝫ
ad angelorum numerum currunt qui in ba
ptiſmali innocentia ⁊ in finali penitentia ſo
lum decedunt. vt ex neceſſitatis articulo pre
pediti nec confeſſionem nec ſatiſfactionem
aliquam addiderunt. hi quia infimi ſunt
in meritis ad locum infimum hoc eſt ad an
gelos deputantur Non enim negamus eiſ
veniam quantumcunqꝫ ſero peniteant di.
augu. Nulla penitentia poteſt eſſe nimis ſe
ra dũmodo ſit vera. ⁊ ideo ex tali penitentia
concedimus eis apertionem regni. ſed quia
nudi ſunt proprijs meritis exigente iuſticia
in locis infimis collocantur. Secũdo ſunt
nonnulli qui ſuper predictam cordis contri

tionem addunt fideliſſimam oris confeſſio
nem puriſſime ſe de omnibus cõmiſſis ac/
cuſantes. et ipſam confeſſionem cum debi/
tis circumſtantijs in ſacerdotis audientiã
fideliter proponentes ⁊ nihil ex omnib3 cõ
tingentibus obmittentes. Talis enim con
feſſio ſtatim vt ab ore progreditur. om̄ im
petrat veniam peccatorum di. greg. Confeſ
ſionem noſtram et puro corde deſiderat de⁹
⁊ cuncta que deliquimus relaxat deus. Iſti
ergo inter archangelorum numerum depu
tantur Cum enim primi ex ſola cordis con/
tritione inter angelos aſſumuntur. merito
iſti qui plus ponunt ſuperaddentes confeſ/
ſionem altius id eſt in archangelorum or/
dinem aſſumuntur. Sed diceret aliquis.
Cum angelorum nomen officij ſit non na/
ture. vt tunc primum ſecundum gre. ange/
li dicantur quando mittuntur. qua ratione
iſta duo genera hominum angeliſ ⁊ archan
gelis aſſociantur cum nihil videntur homi/
nibus nunciare. Ad quod dicendum. ꝙ l3
hominibus nihil nuncient deo tamen p̄ cor
dis contritionem ⁊ eius vicario per fidele3
confeſſionem nunciant pacem. ⁊ quia arch
angelorum ſecundum greg. propriũ eſt ma
gna nunciare. iſti ſecũdi merito inter eos col
locantur quia magna nunciant. quia reue/
ra maxima eſt ⁊ maxima nunciant qui feda
ſua denunciant confeſſori di. enim gregori⁹
ꝙ in pleriſqꝫ verecundis hominibus maio
ris eſt certaminis feda confitendo detegere
quã eadem non cõmittere. Tercio ſecundũ
gregor. ſunt virtutes. qui ideo ſic dicuntur
quia per eos ſigna ⁊ miracula fiunt. Ad ho
rum ergo ſocietatem illi homines merito aſ
ſumuntur qui ſtrennue ⁊ viriliter predictiſ
duobus videlicet contritioni ⁊ confeſſioni
ſatiſfactõ3 adiungunt debitã ⁊ condignã qd̄
lu. iij. baptiſta mõuit di. Facite dignos pnĩe
fruct⁹ qd̄ exponēs greg. di. p̄ hoc ꝙ di. facite
dignoſ pnĩe fruct⁹ vnuſcui⁹qꝫ ꝯſciã ꝯuenit
vt tãto maiora q̃rat bono⁊ op̄m lucͬ p̄ pnĩa3.
quanto grauiora ſibi intulit dãna p̄ culpam
tam viriliter ſatiſfacientes vt cõmiſſis ma/
lis in numero in pondere ⁊ menſura reme/
diamur Nam de numero dicitur iob. Luet
omnia que fecit. de pondere vero diciſ Ex

iij·Equalis ponderis erunt omnia. de men
ſura autem dicitur deuterõ·Pro menſu
ra peccati erit modus plagarum. et quia ta
lis ſatiſfactio hic deſcripta maximam habȝ
difficultatem ⁊ virili indiget fortitudine·
ideo qui taliter ſatiſfaciunt ⁊ tam viriliter
ſe exercent .merito virtutibus apponuntur
Non enim accipitur hic virtus prout ē ha
bitus mentis ſed pro virili animoſitate· et
ideo qui ſtrennue viriliter ⁊ efficaciter ſatiſ
faciunt virtuoſi ſunt id eſt animoſi·⁊ idcirco
virtutibus ſociantur. nam ipſe virtutes an
gelice non ex habitu mentis ſed ex perfecta
completione agendorum ſuorum taliter ſũt
vocati· Et notandum φ iſti tres ordines in
vnam ierarchiam id eſt in infimam coeunt
quia ⁊ homines qui in has tres ordines ve
niunt vnam completam penitentiam perfi
ciunt ⁊ perfectam· S Quarto loco et
ordine ſecundum greg· ponuntur poteſtateſ
ad quos illi aſſumuntur·qui poſt predicta
exercicia contritionis·confeſſionis ⁊ ſatiſfa
ctõnis. per que peccata omnia ſunt deleta in
artiſſimis ſe conſtringunt induentes vitaȝ
aſperam ⁊ auſteram ⁊ per for iſſimam reſi
ſtentiam carni mundo ⁊ dyabolo ne iteruȝ
illabantur penitenda· fortiter ſe opponunt·
dicentes illud cant· v. Laui pedes meos q̃
modo iterum inquinabo eos· exui tunicaȝ
meam quomodo reinduar illa. omnem er
go carnis conſolationem mundi delectatio
nem dyaboli perſuaſionem fortiter refugi
unt ⁊ eorum oppoſita ſcilicet penalitatē pau
pertatem ⁊ humilitatem potenter aſſumunt
merito ad poteſtatum ordinem aſſumunt·
niſi enim malis fortiſſime reſiſteremus. ci
to nos predicta tria per impugnationē tra
herent ad peccata dicente domino deutero·
Si volueritis interficere habitatores terre
qui remanſerint. erunt vobis quaſi claui in
oculis ⁊ lancee in lateribus· Adhuc enim
poſt peccatorum remiſſionem permittuntur
in nobis reliquie eorũ ſcilicet vicia vt in eis
exerceamur dicente dño iudicũ. Non dele
bo hoſtes tuos anno vno vt in ipſis experi
ar iſrael vtrum cuſtodiunt mandata mea·
He ſunt gentes quas dominus dereliquit
vt erudiret in eis iſrleȝ · ⁊ poſtea diſcerent ſi

liij eorum certate cũȝ hoſtibus·⁊ ideo niſi eiſ
dem reliquijs fortiſſime reſiſtamus erũt no
uiſſima peiora prioribus ⁊ hoc eſt quod hor
tatur nos dominus mat. Contendite intra
re per anguſtam portam: arta enim eſt via
que ducit ad vitam. hinc ap° eph· v. Uide
te quomodo caute ambuletis· Cur hoc? q2
vt ait ber· tres hoſtes habemus precipuos
precipitium ſuadentes· carnem mundum
⁊ dyabolum ex quibus duo ſi aliquando in
termittunt nunq̃ȝ tamen penitus dimittũt
tercius autem dyabolus vicȝ ita inexorabili
aduerſum nos odio cõiurauit· vt nunq̃ȝ ab
eo inducias ad vnius ictum oculi extorque
re valeamus ⁊ ſubiungit· Proinde vigilā
dum ⁊ ſomnus ab oculis auferendus eſt·
quia latrones frequenter obſident iter nr̃m
toxicatis miſſilibus formidandi nullum ꝑ
ſus intemperatum trãſientes. T His
ergo tribus hoſtibus eſt tripliciter reſiſten
dum ſecundum φ nos diuerſimode aggre
diuntur ſcilicet per abſtinentiam· patientiã
diligentiã· Primo dico φ caro impugnat
per concupiſcentias ⁊ carnalia deſideria. ſp
enim appetit voluptari. ociari · delectari in
craſſari impiguari. cui per omniũ iſtorum
abſtinentiam potenter ⁊ viriliter reſiſtam°·
nihil ex omnibus his admittentes niſi qđ
ad ſeruiēdum deo ad victum ſunt ei neceſ
ria ⁊ veſtitum· tenentes corpus vt ait berñ·
ſicut egrum cõmendatum cui multum vo
lenti inutilia ſunt neganda. vtilia vero nolē
ti ingerenda· ſic de eo agere ſicut de nõ ſuo
ſed eius a quo precio magno empti ſumus
Secundo impugnat nos mundus. tribu
lationes turbationes ⁊ multiplices miſias
ſuper nos cumulando. nunc mala nobis in
ferens ab amicis· nunc ab inimicis· nunc a
ſuperioribus· nunc ab inferiobus: nũc ab eq̃
libus, nunc vero a falſis fratribus a quibus
omnibus multipliciter tribulamur· que ſi
potenter vicere cupimus· ip̃a ſunt ꝑ paciaȝ
ſufferenda· nulli vnquaȝ malum pro malo·
retribuentes quod monet apoſtolus ad ephe
ſios· vi· Obſecro vos vt digne ambuletis
vocatione qua vocati eſtis cum patiētia ſup
portantes inuicem in caritate ſolicite ſerua
re vnitatem ſpiritus in vinculo pacis· Ter

cio impugnat nos dyabolus bona que faci
mus quantum preualet viciando. Verſuti
enim aduerſarius cum videt priorum hoſti
um impugnationes viriliter euaſiſſe· tanto
acrius nos impugnat quanto ſcit poſt illos
nullum alium ſupereſſe· videns enim φ ꝑ
priores hoſtes ad mala non trahimur bona
ad que conamur nititur impedire· φ greg·
expreſſe declarat dicens. Antiquus hoſtis
bona noſtra tribus modis inſequitur ſcilicȝ
in principio viciando intententionē· vel in
medio per negligentem actionem· vel in fi
ne per inanis glorie illaqueationem· quo
cum omnium laqueos per diligentiam eua
demus. Si igitur ſuper terram adeo poten
tes erimus· vt carni per abſtinentiam· mun
do per patiam bonis noſtris operibus per
diligentiam occurrimus· exigentibus no
ſtris meritis ad poteſtatum ordinem aſſu
memur. V Quinto ſuper priores
ordines ſunt principatus ad quos aſſumē
tur qui per priora exercicia a malis elongati
et bonis exercicijs emendati extunc in al
tum ſe contrahunt conuerſationem ſuam
cum deo habentes ⁊ a populari ſtatu lon
ge recedentes diſcunt ſe nobiliter exercere
vt ex nobilibus actibus nobilitate aliquan
do duce gratia in principes promoueantur
Licet autem multa confluant ex quibꝫ prin
cipatus principum ſublimetur . Sunt ta
men duo bona que principaliter ⁊ pre cete
ris omnibus hos adornant ſcilicet virtuoſi
tas ⁊ generoſitas vt videlicet ſint virtuoſi
⁊ generoſi· Uirtuoſi in morum claritate· ge
neroſi in ſublimi nobilitate· In his etiam
duobus oportet nos ſpiritualem principem
adornare· cum ergo ſpirituales homines ex
predictis exercicijs multa habeant commu
nia cum nobilibus principibus. vtpote φ
ſunt a ſcelis mundati per penitentiam· a vi
cijs preſeruati per reſiſtentiam· a populari
ſtatu elongati per patientiam· diuicijs dita
ti per bonorum operum diligentiam· Nunc
ſupereſt vt per virtutum flagrantiam fiant
clarificati et per nobilem proſapiam ſint in
principes ſublimati· Ut ergo altius id eſt
ad principes promoueamur . primo exqui
rende ſunt nobis virtutes vnde creſcamus .

inter quas prima ⁊ precipua eſt caritaſ qua
habita omnes haben tur ⁊ qua non habita
nulle poſſidentur· Unde grego. Sicut mul
ti arboris rami ex vna radice prodeunt Sic
multe virtutes ex vna caritate generantur·
nec habet aliquid viriditatis ramus boni o
peris. ſi non manſerit in radice caritatis Ex
hac ergo caritate omnes virtutes generan
tur ⁊ generate in ea omnes conſeruantur·
licet enim omnes virtutes ex effectu operis
diuerſis vocabulis nominentur. omnes ta
mē ĩ radice caritatis nomine nuncupantur·
quam quanto nobilius poſſidemus tanto
clarius elucemus. ⁊ quanto ſumus feruen
tiores. tanto ſumus apud deum glorioſio
res. vnde Auguſtinus· Summa apud de
um nobilitas eſt clarum eſſe virtuti bꝫ· Se
cunda virtus ad principatum nos promo
uens eſt clara ⁊ nobilis proſapia· hanc au
tem nobilitatem ex dei conſequimur viſita
tione · cum enim viſitati diuina intus pre
ſentia illuſtramur abeſſe noſtro ignobili re
cedimus ⁊ deo ſummo principi iam vnimr̃
vniti autem deo non ipſe tranſit in nos ſed
nos in ipſum· ⁊ quia ipſe ē princeps regum
terre. ideo ei vniti erimus principes ſicut ip
ſe. nam vt ait bernar. principum filios prin
cipes ⁊ regum reges quiſ eſſe neſciat. multo
magis vnitus principi deo debet princeps
merito appellari. Jam vt ait apoſtolus· qui
adheret deo vnus ſpiritus eſt cum eo· ſuper
quod auguſti· Anima adherens deo deficit
ab eo quod eſt anima ⁊ fit vnus ſpiritus cũ
deo· ⁊ iterum dicit Cum inheſero tibi ex om
ni me nuſq̃ȝ erit mihi dolor ⁊ labor ſed vi
ua erit vita mea tota plena te· de his princi
pibus di· grego. Sunt nõnulli qui acceptiſ
virtutibus etiam electorum hominum me
rita tranſcendunt· cunq̃ȝ ⁊ bonis meliores
ſunt electis fratribus principantur· quo er
go iſti ſortem ſuam niſi inter principatuuȝ
numeros accipiunt· X Sexto ſurſum
numerando ponuntur dominationes· qui
bus illi ſociantur qui victis hoſtibus ⁊ exti
ctis bonis ⁊ malis per oĩa dominanſ· cũ enĩ
in priori ſtatu ſunt virtutibꝫ roborati vt bo
num poſſint· viſitatione illuminati vt quod
poſſunt bonum delectabiliter proſequanſ·

et quibus adiuti tam magnifice ſe exercent vt rectore indigeant. Prohibente inardeſcunt enim in amore dei in quo ſeſe in magnis exercent operibus cunctaqꝫ difficilia ſancti certaminis apperũt acceptis contumelijs gaudent. flagrãt deſiderio ſubtractis gratijs nõ torpeſcunt ſed forti conatu hec eadem agũt ſine gratia que alijs vicibus cum gratia operantur. hec ⁊ ſimilia tam ſtrenue exercentes vt bona in habitũ tranſeant ⁊ vitia euertentur. que ⁊ ſi interdum caput erexerint exufflantur ⁊ minime curantur. ex quo fit vt cum in his perſeuerauerint bonis ⁊ malis intus ⁊ exterius feliciter dominentur. bonis dico vt ad manum ea cum voluerint habeant. malis autem vt ea ſine rebellione amoueant. vt de exterioribus ⁊ interioribus dici de eis valeat illud ioſeph Gene. Ipſe dominatur in tota terra egipti. mundum cuꝫ ſuis honoribus cum ſuis diuitijs ⁊ alijs appendicijs ſub pedibus conculcantes. de quibus adhuc dicit bern. Habent ſenſus ſuos exteriores non duces ſed ſeruientes. interiores ſobrios ⁊ efficaces habent etiam omnino domum ⁊ familiam cogitationum ſuaꝝ ſic ordinatam. vt dicant huic vade ⁊ vadit. alij veni ⁊ venit. ⁊ ſeruo ſuo ſcilicet corpori. Fac hoc ⁊ abſqꝫ contradictione facit. tales ergo ⁊ taliter viuentes. greg. ordinat ad dominationes dicens Sunt nonnulli qui ſic in ſemetipſis cunctis vicijs dominantur vt ipſo iure mundicie dij inter homines vocentur. quo ergo iſti quorum comparatione ceteri homines (vt ita dixerim) ſerui ſunt. niſi inter numeros dominationum currunt. ad quoꝝ conſortium et cetera.

XC

De eodem ſermo quartus.

Si vicerit dabo

ei ſedere mecuꝫ in throno meo apo iij. Y Dicit gͥſi. Illi angeli in quib⁹ ẽ ſingulariter rectitudo diuini iudicij throni nũcupantur. a throno dñi eo ꝙ deus in eis ſedeat ⁊ iudicia ſua diſcernat. ⁊ cuncta ſubiecta per illos diſponat. Expeditis ergo in prioribus vtcunqꝫ exercicijs quibus ad ſingulos ordines de quib⁹ dictum ẽ perueniam⁹ Nunc dominus ſalutem noſtram deſiderans proponit nobis thronos. tanquam ordinem iterum altiorem ad quem poſt predicta conandum ⁊ ſuſpirandum nos allicit in verbo propoſito dicens. qui vicerit ⁊c. ac ſi dicat. Qui vicerit priora dabo ei id eſt propono ei vt alterius iterum perueniat vt in ordine thronorum mecum habeat manſionem. ad quem qui conatur et peruenire deſiderat. oportet eum vitam ſuam iterum altius inſtaurare ⁊ veſtire thronorum virtutibus vitam ſuam. vt ſicut illi pre ceteris inferioribus habent perſpicatiam cognitionis in iudicando quod iuſtum ⁊ equum eſt. ſic ⁊ nos ad imitationem eorum diſcamus in iudicando iuſtum iudicium exercere Et probo. quia in predictis didicimus vitaꝫ noſtram perficere ad perfectionem abſolutam nunc perfecti in nobis facti debemus alia iudicare teſtante apoſtolo qui ait prime Coꝛ ij. Spiritualis diiudicat omnia. vnde quãdiu ſumus imperfecti dicitur nobis illud. Eccleſiaſtici. Miſerere anime tue placens deo. poſtquã autem perfecimus vitam noſtram dicitur nobis illud Eccleſiaſtici. xxix Recupera proximum tuum ſecundum virtutem tuam. Si ergo cupimus ad thronorum conſortium peruenire. omnia ad regulam iuſticie per cognitionis perſpicatiam iudicemus. Z Hec autem omnia triplici differentia continentur. iudicantes enim demus deo equitatem. nobis vilitatẽ proximo pietatem. contra hec enim tria ſcꝫ deum nos ⁊ proximum omne iudicium inſtauratur. Primo dico in iudicando cauſam dei. demus ei in omnibus que patimũ equitatem. dicentes non ſolum voce oris ſꝫ omni cordis affectu illud ps. Iuſtus es domine ⁊ rectum iudicium tuum. ſubiungentes illud Geneſ. xlij. Merito hec patimur quia peccauimus in fratrem noſtrum ſcꝫ ieſum chriſtum. quem non imitamur imperium eius portantes vt iubemur. hanc conſiderationem habebant omnes antiqui patres de iudicio dei. quorum vnus ſcilicet daniel dixit Tibi domine iuſticia nobis aũt cõfuſio faciei Hinc greg. Deus qui benigne condidit hominem neqꝫ iniuſte cruciari permittit

nec ſinit neglecte perire quod eſt. qui etiam hoc qd non fuit benigne curauit. vt eſſet Sit ergo ſemp noſtra conſideratio ꝙ nihil iniuſte patimur. quia ſi deo auctore ſumus qui nihil fuimus deo regnante nõ affligimũ iniuſte qui ſumus. Secundo iudicem⁹ noſmetipſos. attribuentes nobis in omnibꝫ vilitatem. ⁊ luce diei iudicantes nos indignos ſicut abraham loquens ad dñm dixit. loqr ad dñm meum cum ſim cinis ⁊ puluis; ps Miſer factus ſum ⁊c vſqꝫ tota die cõtriſtatus ingrediebar. Ierẽ. ij. Eſd. viij. peccata noſtra multiplicata ſunt ſuper capita noſtra ⁊ iniquitates noſtre exaltate ſunt vſqꝫ ad celum. Ad hoc iudicium nos trahere cupiebat dñs cum Mat. dicebat. Cũ feceritis omnia q̃ pcepta ſunt vobis. dicite ſerui inutiles ſumus. quod debuimus facere non fecimus hinc bern. Diligit deus animã que in conſpectu eius ſine diſſimulatione diiudicat ſemet ipſam. idqꝫ iudicium non niſi propter nos a nobis exigit. quia ſi noſmetipſos diiudicaremus nõ vtiqꝫ iudicabimur. Tercio iudicemus oẽm proximum in deuota pietate oĩa proximoꝝ facta pie ⁊ caritatiue interpretantes ⁊ in bonam partẽ diiudicantes. in q̃ ſeruabimus nature ⁊ ſcripture mandatum quod de proximo nobis precipitur obſeruã dñ. ſ. quod tibi non vis fieri alteri ne facias q: ſi proxim vt nos diligim⁹. hunc in bonis ſicut nos iudicari cupimus iudicamus. vñ in lege precipitur. Equalis ponderis erunt oĩa vt viꝫ in bonis iudicemus proximum ſicut nos. ⁊ in malis iudicemus nos ſicut proximum iudicamus Si ergo ſeruabim⁹ iuſtum iudicium inter nos ⁊ deum inter nos ⁊ nos. ⁊ inter nos ⁊ proximũ regulã diui iudicij p noſtra poſſibilitate obſeruãtes merebimur ſedere in thronis cum dño de quo legitur. Deus qui ſedes ſup thronos ⁊ iudicas equitatem. Item eſt aliud iudicium q̃ merebimur ad thronorum conſortia ſublimari. ſi ſcꝫ p ſpm̃ veritatis tanto ſumus veritatis luie illuſtrati vt profunda queqꝫ vel ex defectu vel profectu hoibus prouenientia ſcimus per diſcretionis ſpiritum ſapienter diſcutere ⁊ veraciter diiudicare. quod proprie ad rectores eccleſie pertinet quoꝝ iudicio ſtatur ⁊ per omnia conſentitur vnde eiſdem rectoribus precipit. Leuit. x. vbi dr ꝙ debeãt hre ſciam diſcernẽdi inter ſanctũ ⁊ phanã inter pollutũ ⁊ mũdũ. nam vt ait ap⁹ .i. coꝛ ij. Spiritus omnia ſcrutat etiã profunda dei de his ergo qui ad ordinẽ thronoꝝ veniunt di. greg. Sunt nõnulli qui dum ſe vigilanti cura diiudicant dum ſe ſollicita intentiõe diſcutiunt. hoc in munere accipiunt vt iudicare recte alios poſſint. quoꝝ profecto mentibus dũ diuina cõtemplatio preſto eſt in his velut in throno ſuo dñs preſidens alioꝝ facta per eos examinat ⁊ cuncta mirabiliter de ſua ſede diſpenſat Quid ergo iſti niſi throni ſui conditoris ſũt. vel quo niſi ad supernoꝝ ſedium numerũ aſcribuntur per quos dum ſancta eccleſia regit plerꝗ de quibuſdã ſuis infirmis actibus alij iudicantur A Sequitur octauus ordo ſ. cherubin ſurſum aſcendendo qui plenitudo ſcientie interpretatur in quẽ a thronis illi homines promouẽtur qui per gratiam promouentem ⁊ per affectum intime deuotionis conantẽ. ad plenã ⁊ perfectam ſciam promouentur. plenã aũt ⁊ perfectam illam ſcientiam dicimus quãdo omnia exercitia ad deũ pertinentia ſcim⁹ ad faciendũ ⁊ cũ hoc afficimur ad volendũ ⁊ ad ſupremum dei beneplacitum exercẽdũ verbi gratia. Si contingat eſſe in delitijs ĩ diuitijs in paupertate in humilitate in actione in tribulatione in obedientia in patientia. hec omnia ad perfectam dei voluntatem ⁊ ad ſupremum eius beneplacituꝫ faciam⁹ Hanc ſcientiam paulus gloriatur ſe habuiſſe ad Ephe. iiij. ſcribens cum dixit. Ego didici in quibus debeam ſufficiens eſſe. ſcio enim humiliari. ſcio abundare vbiqꝫ in omnibus inſtitutus ſum. ſcio ſatiari ⁊ eſurire ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. omnia eniꝫ poſſum in eo qui me confortat. Notabiliter autem hec duo ſimul coniungo ſcilicet ſcire ⁊ velle facere ⁊ afficere quia multi multa ſciunt ad que tamen facienda non afficiuntur ⁊ idcirco talis ſcientia non eſt plena. de quibus iterum dicit Apoſtolus. i. Corin. viij. Qui ſe putat aliquid ſcire ⁊ nondum ſcit quomodo oporteat eum ſcire. Ac ſi dicat illius vana ⁊ inutilis eſt ſcientia. In his ḡ

duobus plena ⁊ pfecta conſtat ſcientia neu
trum aũt ſine altero. qꝛ ſcientia inflat ſine
affectu. affectus vero ſine ſcientia precipitat
Hinc bern. Quo zelus vehementior pro⸗
fuſior ꝙ caritas. eo vigilantiori opus eſt ſci
entia que celum reprimat. ſpm̃ regat ordinet ca⸗
ritatem. B Ut aũt hanc plenitudinẽ
ſcientie ſm̃ omnẽ ambitum deſcribamus.
ſciendum ꝙ ex triplici bono conficitur ſcꝫ ex
affectione: electione: operatione. Primo di
co ꝙ conſtat ex affectione ſpirituali ſcilicet
qñ ſingula nobis ſapiant ſicut ſunt. Tunc
eñ dicitur ſapientia. i. ſapida ſcientia quod
contingit cum peccata nobis ſapiunt tanꝙ
peſſima mala. Tẽpalia vero tanꝙ vana ca⸗
duca ⁊ ꝓpe nulla. deus vero ⁊ eius bona tan
ꝙ optima. de his dicit ber. Inueniſti plane
ſapientiam ſi peccata tanꝙ peſſima mala ꝯ
fleas. ſi huius vite deſiderabilia ꝑuipẽdas
ſi eternam vitam toto deſiderio concupiſcas
Secunda pars huius plene ſcientie cõſtat
in electione. vt ſecundum iudicium ſaporis
elegimus quod ſapor optimum iudicauit
cuꝫ contemptu cõtrarij: verbi gratia qꝛ ſapi
entia iudicat aĩam corpi. eternitatẽ tpi. deũ
qui eſt bonũ optimum bonis tranſitorijs pͥ⸗
ferendum. ſtatim ad iudiciũ ſapiẽ bona ma
lis preferamus pariter ⁊ eligamus. eorum
contraria tanꝙ abhoĩabilia reſpuentes bern.
In bene affecta mente non dubiũ quin di⸗
lectioni hoĩm dei dilectio preponatur ⁊ in
hominibꝰ ipſis perfectiores infirmioribus
celum terre. eternitas tpi. aĩa carni iuſto or
dine preferatur. Tercium conſtat in opera⸗
tione vt videlicet manꝰ applicemus ad opa
laborantes ⁊ operantes omni diligentia et
conatu vt que bene ſapiunt ⁊ que ex iudicio
veritatis tanꝙ optima ſunt electa ex dei mi
ſericordia ⁊ noſtris meritis conſequamur.
Nam ad conſequendum ea que affectꝰ ſa⸗
poris optima iudicauerit. vel q̃ electo appro
bauerit. non ſufficiũt priora duo ſcꝫ affectio
⁊ electo. niſi eiſdem operatio adiungatur.
C Sequitur nonus ordo videlicet Se
raphin. qui vt ait yſid ardentes ⁊ incenden
tes interpretantur. Illi ḡ homines ad hũc
ordinem aſſumuntur. qui ex merito ſcitatis
in diuino amore vehementer ardẽt. ⁊ ex igni
tis verbis ſuis tanꝙ ex ſcintillis alios ſiĉ
accendunt. Hunc aũt ardorem ſupmi ange
li ſcꝫ ſeraphin ex cã triplici ſunt conſecuti. ſ.
ex immediatione approximatione nobiliori
diſpenſatione. Primo dico ex immediatiõe
quia inter eos ⁊ deum nulli angeli interme
dij ſunt locati. ⁊ ideo flamma diuini amo⸗
ris ĩmediate tangit eos. Secundo ſeraphĩ
pre omnibus alijs deo ſunt proximiores. ſci
mus aũt quanto aliquid igni eſt proximuꝫ
tanto vehementius inardeſcit. ⁊ quanto ali
quid quod capax eſt lucis proximum eſt luci
tanto lucidius ⁊ clarius eniteſcit. Tercio pͥ⸗
omnibus ardent ex nobiliori diſpoſitiõe. qꝛ
diuino igni tã ex naturali ꝙ gratuita diſpo
ſitione ſunt conformiores. ⁊ ideo ex diuino
igne ſunt ardentiores. qui ergo tanta deuo
tione flagrat vt ad ordinem ſeraphin poſt
hanc vitam cupiat collocari. oportet imo ne
ceſſarium eſt ei in hac vita diuino igne in⸗
flammari. vt in deo totus ignitus ad edifi⸗
cationem proximi verba ignea tanꝙ ſcintil
las proferat. ex quibus ⁊ ipſi accenſi in deo
ardeant ſicut hi qui verba diuini ignis ſcꝫ
ieſu xp̄i audientes dixerunt. Lu. xxiiij. Non
ne cor noſtrum ardens erat in nobis dũ lo
queretur ⁊c. D Ad quẽ ardorem con
ſequendum oportet nos p̄dicta tria vite no
ſtre inſerere vt vidꝫ ꝑ immediationem pro
ximationem diſpoſitionem dño inhereamꝰ
Primo ergo dño ĩmediate adherẽmus. ſi
omnia que ſugillant conſcientiam taꝫ de vi
cijs ꝙ de peccatis de medio tollimus. qui⸗
bus ſublatis deo ĩmediate cõiungimur. qꝛ
nihil nos preter ſolum peccatũ a deo diui⸗
dit. Hinc yſa. Iniquitates noſtre diuiſerũt
inter nos ⁊ deum. hinc Gre. Anima q̃ pec⸗
cat a deo ſe diuidit. ꝙ ſi peccatum tollitur ĩ⸗
mediate deo adheret. eo ꝙ deus vicinior ſit
anime ꝙ ipſa ſit ſibiipſi. Secundo coniun
gamus nos deo quanto proximiꝰ poſſumꝰ
quod per intimam cõtemplationem ⁊ ꝑ vi
intime deuotiõis fieri potuit quã quanto al
tius in deum erigimus tanto ei vicinius ꝯ
iungemur. hinc bern. Accedite ad eum ⁊ il⸗
luminamini ⁊c. Itẽ leuit. x. Sanctificabor
in his qui appropinquant mihi ⁊ apꝰ. Ap⸗
propinquate deo ⁊ appropinquabit vobis.

Tercio ardebimꝰ in deo ex nobiliori diſpo⸗
ſitiõe. ſicut patet in materia ignis. quãto eñ
ligna ſunt aridiora ⁊ ad cõburendũ diſpoſi
tiora: tanto ignis flãmaꝫ tribuit lucidioreꝫ.
Sic ligna diuini ignis bona ſunt opa ⁊ vir
tutes. q̃ quãto ſunt plura ⁊ aridiora ab om⸗
ni ſucco carnalitatis deo exhibita: tãto ad ar⸗
doreꝫ diuini ignis eruntꝰ diſpoſitiores. quia
ſicut dicit Sapiẽs. vbi nõ ſunt ligna ibi de⸗
ficit ignis. De q̃ ardore dic̃ veritas. Igneꝫ
veni mittere in terrã. ⁊ quid volo: niſi vt ar⸗
deat? Quã nobis ⁊c.

XCI. De ſancto Dyoniſio ⁊ ſocijs eiꝰ.

Reddet deus mer
cedem laborꝫ ſanctoruꝫ ſuorꝫ. ⁊ de⸗
ducet illos ĩ via mirabili. Sapi.
x. Dicit Grego. Si delectat mentẽ magni⸗
tudo premiorꝫ non deterreat certamẽ laborꝫ.
quia ad magna p̄mia ꝑuenire non poteſt ni
ſi per magnos labores. Si ergo delectat lo⸗
cus celſitudinis: prius exerceat viã laboris.
qꝛ vt ait Bern. Satis delicatꝰ eſt miles qui
cupit victoriam ſine pugna. E In ver
bis ergo ꝓpoſitis tria per ordinem ſunt dicẽ
da. ſcꝫ de redditiõis aptitudine. laboris mul
titudine. mercedis magnitudĩe. Primo di
co dicendũ eſt de huiꝰ dictiõis reddet aptitu
dine: hoc eſt ſi apte dicaẽ regnũ reddi. Dici
tur enim reddo q̃ſi redo. i. iterum do. Pro⸗
pter qd̃ ſciendum ꝙ regnũ celorꝫ eſt tripli
ter datũ. ſcꝫ in prima creatiõe. in redemptio
ne. in fideliũ ⁊ electorꝫ auolatiõe. Primo di
co datũ eſt nobis. i. electis regnũ celoruꝫ in
prima creatiõe. ad hoc eniꝫ cõditi fuerũt pri⸗
mi parentes: vt per eos ⁊ omnẽ ſuam poſte⸗
ritatem deus angelorũ ruinã reſtauraret. vt
ſm̃ Augꝰ. tot homĩes aſſumerent ad lapſuꝫ
reparandũ q̃t angeli ceciderũt. ſed ſm̃ Gre⸗
go. tot aſcenderẽt quot remanſerũt. nec plu
res naſcerent: niſi quot eſſent aſſumẽdi. di⸗
cit enim Grego. Si primi parentes in ſua
innocẽtia ꝑſtitiſſent nullus reproborꝫ natus
fuiſſet. Ex his ergo luce clariꝰ pateꝫ ꝙ ad hoc
cõditi fuimus vt celũ deberemꝰ in perpetu⸗
um poſſidere. Hinc Mat. xxv. dicit̃. Veni⸗
te benedicti patris mei ⁊c̃. viꝗꝫ: qd̃ vobis pa
ratũ eſt ab origine mũdi. Hoc ergo regnuꝫ
a deo nobis in prima creatiõe datum: in la
pſu primorũ parentũ perdidimꝰ omnes: vt
infra multa milia annorꝫ nullus vſꝙ ad il
lud potuerit ꝑuenire. Unde Bern. Quia in
Adaꝫ omnes peccauerũt. ideo etiã in eo dã
nationis ſententiã omnes acceperũt. Deus
itaꝙ miſertus noſtri vt ait Bern. dixit pro⸗
pter me creaturas ſuas ꝑdidit. Pater eniꝫ
duas tantũ nobiles creaturas fecerat ratio
nis participes: capaces beatitudinis. ange⸗
lum videlicꝫ ⁊ hominẽ. ⁊ ꝓpter me perdidit
angelos multos ⁊ homĩes vniuerſos. No⸗
ui tamẽ ait filius in affectuꝫ malitie trãſijſſe
angelos. ⁊ ex hoc nullã eis patere viaꝫ rede⸗
undi. quoniã noui ſupbiaꝫ M. Ioab ꝙ ſuper⸗
bus eſt valde. ⁊ ſupbia eius remediũ penitẽ
tie non admittit. ac per hoc nec venie: ac per
hoc nec ꝑuenire ad notíciã humilitatis mee
in illa ſcꝫ ſupbia poſtea creaturaꝫ infecerat.
innuẽs ex hoc redimendũ adhuc hominem
quippe queꝫ aliena ſupplantauit malicia. et
ideo ei etiam ꝓdeſſe poterit aliena charitas
Venit ergo deus ⁊ ꝑ mortẽ ſuam regnũ ce⸗
lorꝫ in prima creatiõe datum nobis ⁊ ſtatim
poſt lapſuꝫ ꝑditũ: nobis reddidit. vt quicũ⸗
ꝙ per baptiſmũ in morte eius baptiſati ſunt
⁊ nulla peccata actualia addiderũt: in virtu
te eiuſdẽ paſſionis ſi moriant: ſtatim auolãt
⁊ apertũ inueniãt regnũ celorꝫ. Dignũ quip
pe iudicauit dei clemẽntia: vt qui per aliorũ
culpam regnũ ꝑdidimꝰ: per aliorũ etiam la
bores nobis redderet̃. Unde Bern. Iuſtuꝫ
eſt vt queꝫ aliena culpa ligauit: aliena iuſti⸗
cia ſoluat. qꝙdiu ergo renati in baptiſmo et
participes facti paſſiõis chriſti actualia non
apponamꝰ. ſi ſic decedimus: accipimꝰ donũ
dei: hoc eſt regnũ celoruꝫ qd̃ gratuito nobis
dedit: ꝑueniens nos ſua inclita bonitate. qd̃
ſi imemores gratie dei dorſum deo vertimꝰ:
euntes ĩ prauitate cordis noſtri poſt huius
mundi vanitatem ⁊ carnis voluptatẽ: adul
ti iam facti peccata peccatis cumulantes: ex
hoc ipõ regnũ celorꝫ iam bis nobis datũ ite⸗
rum perdimus. nec vltra nobis gratis om⸗
nino reddit̃ ſicut prius. ſed exigẽte dei iuſti⸗
cia quia ſponte ⁊ voluntarie perdidimꝰ nul⸗
lo cogente ⁊ violenter impellente: oportet vt
illud noſtris laboribꝰ acquiramꝰ ⁊ rehabea⸗

mus.non ꝙ nr̃a ſatiſfactio ſufficiat. Quid
enim eſſet vniuerſa noſtra iuſticia: ſi niſi cõ
patiamur omnino nõ ꝯregnabimus. ⁊ tunc
qḋ in nobis minus eſt ipſe ſupplet. modicũ
tamẽ illud qḋcunqꝫ eſt non patiṫ deſeruari.
Q ſi hoc noſtruꝫ ponimus ipſe tercio nobis
regnũ reddet: addẽs de ſuis laboribꝫ qḋ mi
nus inuenerit de noſtro. qḋ iterũ ac iterũ ac
iterũ fluit de viſceribus ſue pietatis. niſi eñ
noſtra bona miſceret ſuis: in nr̃a iuſticia uõ
eſſet vox neqꝫ ſenſus. Q autem regnũ celo/
ruꝫ ex prauis noſtris actibus perditũ ex no/
ſtris laboribus oporteat reacquiri: aperte di
cit aplũs. Voluntarie nobis peccantibꝫ poſt
agnitã gratiaꝫ: iam nõ relinquiṫ hoſtia pro
peccato. chriſtus reſurgẽs ex mortuis iaꝫ nõ
moriṫ: mors illi vltra nõ dñabitur. Qḋ ex/
ponens Berñ. dicit. Quõ voluntarie pec/
cantibus iam nõ relinquiṫ hoſtia pro pecca/
to: niſi quia nõ illi denuo crucifigiṫ chriſt⁹.
nec cõplantaṫ iteruꝫ ſimilitudini mortis ei⁹
per baptiſmũ. Sꝫ quid: q̱ oportet nos om
nia facere in nobis q̄ fecit chriſt⁹ in ſe vt re/
acquirat nobis regnũ. que fuerũt tria. ſcilicꝫ
q̱ crucẽ portauit. corpus mortificauit. ⁊ in
hoꝝ duoꝝ virtute baptiſmũ nobis cõſecra
uit. ⁊ hec eadem tria oportet nos traſſigura/
re ⁊ in nos ſi volum⁹ regnuꝫ recuperare. Et
hoc eſt qḋ dicit Berñ. Propria iaꝫ ab eo vn
da lachrymarũ exigiṫ. propriã baiulare cru
cem. ꝓpria mortificare mẽbra. Et hoc eſt qḋ
dicit Auguſ. Qui creauit te ſine te: non iu/
ſtificabit te ſine te. Cui ſimile eſt illud. Qui
bis dedit tibi regnũ celoꝝ ſine te: non dabit
tibi tercio ſine te. Ex his ergo luce clari⁹ pa/
tet q̄ꝫ apte ⁊ conuenienter dixerit reddet ⁊ non
dabit. ¶ Secũdo dicendũ eſt de labo/
ris diuerſitate. de qua tria dicenṫ. ſcilicet de
eius neceſſitate. ſecundo de eius diuerſitate.
tercio de boni laboris vtilitate. Primo ergo
videndum eſt de laboris ineuitabilis neceſ/
ſitate. oportet eniꝫ hominẽ ſiue velit ſiue no/
lit ineuitabiliter laborare. quã neceſſitatẽ ex
maledicto incurrim⁹ homini a deo propter
preuaricatõem primoꝝ parentũ inflicto. ſi/
cut Geñ. iij. diciṫ. Maledicta terra in ope/
re tuo. in labore comedes ex ea cũctis diebꝫ
vite tue. in ſudore vultus tui veſceris pane

tuo donec reuertaris in terrã de qua ſumpt⁹
es. q̱ puluis es ⁊ ĩ puluerẽ reuerteris. Quã
neceſſitatẽ Job. v. cõſiderans dixit. Sicut
auis ad volatũ naſcitur: ſic homo ad laborẽ.
Hinc Berñ. Laborẽ noſtrũ aliq̄ꝫdiu differ/
re poſſumus ſed non auferre. Unde de qui
buſdã torpentibꝫ dicit pſ. In labore homi/
num nõ ſunt: ⁊ cum hominibus non flagella/
buntur. Et ſequiṫ. Ideo tenuit eos ſuꝑbia
Propter qḋ ſciendũ ꝙ tria genera laboꝝ
ſunt nobis ꝓpoſita. eligat homo queꝫ volue/
rit. quia vnũ ex his tribus oporꝫ eum elige
re velit nolit. ſcilicꝫ temꝑalis: penalis: infer
nalis. Prim⁹ eſt breuis ⁊ leuis tres fructus
afferens. Secundus longior ⁊ grauior faci
ens vnũ fructum. Tercius longiſſimus: gra
uiſſimus: ⁊ inutiliſſimus. Primus dico la/
bor eſt breuis ⁊ leuis vtiliſſimus. ⁊ eſt labor
in p̄ſenti queꝫ ſufferimus ꝓpter deum. De
q̄ dr̃ Eccľ. Modicũ laboraui: ⁊ inueni mibi
multam requiẽ. Qui tres fructus confert.
quia opera meritoria conferũt tria bona ſm
triplicem radicẽ quam habent. ſcilicꝫ penali
tatem cuius gratia tollũt peccata. virtuali/
tatẽ cui⁹ gratia auget virtutẽ. charitatẽ pro/
pter quã augetur premiũ in celo. Secund⁹
labor diciṫ penalis. ⁊ eſt ille quẽ in purgato/
rio ſuſtinem⁹. qui longior ⁊ grauior eſt prio
re vnuꝫ conferens tantũ fructũ: ſcilicet pur/
gationem peccatoꝝ. in quo nihil penit⁹ me
remur: in eo ꝙ poſiti ſumus extra ſtatũ me/
rendi. ⁊ licet modicum fructũ ⁊ vnuꝫ ſolum
cõferat: acerbiſſime tamẽ punit. De quo Ec
cle. iiij. Plena vtraqꝫ manus cum labore ⁊
afflictiõe. Item Prouer. v. Non ſint labo/
res tui in domo aliena. que dom⁹ eſt purga/
torij. De quo dicit Auguſti. Ignis purga/
torij ⁊ ſi eternus nõ eſt miro tamen mõ gra
uis eſt. excellit enim omnẽ penam quam vn
q̄ꝫ paſſus eſt aliquis in hac vita. et hoc pro/
pter duplicem penam. ſcilicet damni ⁊ ſen/
ſus. Terci⁹ labor eſt infernalis grauiſſim⁹ ⁊
inutiliſſimus. De quo labore dicitur in pſ.
Laborabit in eternuꝫ ⁊ viuet adhuc in finẽ.
Quibus dicere poſſumus illud Exo. xiiij.
Stulto labore cõſumeris. quia nihil prode
rit in eternum. De his tribus laboribus no
bis ꝓpoſitis diciṫ Eccľ. xv. Appoſui tibi ignẽ

⁊ aquam: ad qḋ volueris porrige manũ tu/
am. Ideꝫ. Ante hominẽ mors ⁊ vita: bonũ
⁊ maluꝫ. Q ſicut credo ſi omnes cupimus
ſecundũ ⁊ terciuꝫ euadere: primũ hoc eſt pre
ſentẽ laborem viriliter aggrediamur. ꝑ quẽ
lucrari poſſum⁹ infinita. Nam in labore vt
ait Auguſ. non deeſt refectio laborantibus et
nihilominus poſt laborem mercedem accipi/
mus copioſuꝫ. iuxta illud. Sapieñ. iij. Bo/
noruꝫ laborũ glorioſus eſt fructus. Qui au/
tem ſint illi fructus dicetur in tercio mẽbro
vbi agitur de mercede.

XCII. De eiſdem ſermo. ij.

Venite ad me om

nes q̄ laboratis et onerati eſtis ⁊c.
⁊ ego reficiã vos. Mat. xj. ¶
Preſenteꝫ ergo laborem aggredi cupientes
quinqꝫ cõſiderare debemus. que cõſiderata
omnẽ laborẽ preſentẽ alleuiant: attenuant:
⁊ cõmendat. ſcilicꝫ laboris facilitatem. tem/
poris breuitatem. refectiõis ſaturitatem. re/
tributiõis imenſitatẽ. ⁊ dei voluntatẽ. Pri/
mo dico conſideranda eſt laboris facilitas.
quia nunq̄ꝫ ex omni qḋ ſumus ⁊ vndiqꝫ la/
boramus. ad qḋ accedit ꝙ per laborẽ p̄ntẽ ci
to ad charitateꝫ veniem⁹. quia oĩa etiã gra/
uia facit leuia ⁊ q̄dãmodo nõ ſentire. Hinc
Jud. diciṫ. Surgite aſcendam⁹ nullus erit
labor. quia deus per charitateꝫ nobis cõiun/
ctus labores noſtros portat. ꝓpter quod eti/
am iugum vocaṫ. Et hoc eſt qḋ Sapiẽs pe
tit: dicens. Emitte domĩe ſedium tuarũ aſſi
ſtricem ſapientiã: vt mecum ſit ⁊ mecuꝫ la/
boret: vt ſciam quid acceptũ ſit coram te om
ni tempore. Hinc Mat. xj. veritas dič. Tol
lite iugum meuꝫ ſuper vos. iugum eniꝫ me
um ſuaue eſt: ⁊ onus meũ leue. Unde Au/
guſ. Omnia ſeua ⁊ imania facilia ⁊ ꝓpe nul
la facit amor. Berñ. Labor meus vix eſt vni
us momenti. ſi plus eſt pre amore non ſen/
tio. Secundo cõſideretur laboris breuitas.
Non enim diu viuim⁹: ⁊ in eodeꝫ qḋ viui/
mus iubemur propter diſcretiõem ſepe nos
a labore temꝑare. Hinc apoſtol⁹. Tempus
breue eſt. Et in Apocal. ammodo iam dicit
ſpiritus vt requieſcãt a laboribꝫ ſuis. Pro/
pter qḋ diciṫ Eccli. xviij. Numerus dieruꝫ

hominũ vt multũ centũ anni: ⁊ quaſi gut/
te aque ad mare deputati⁹ eſt. Sic exigui an
ni in die eui ꝙ ſi ſine ceſſatione omni tem/
pore qḋ viuimus laborandũ eſſet: quid eſſꝫ
reſpectu eternitatis. Tercio cõſideranda eſt
laboris ſaturitas. Non enim benign⁹ domi
nus ſinit nos duris laboribus cõteri: ſed ſu
is conſolatiõibus crebro reficit laborantes.
Hinc Eccli. vj. In opere ipſius exiguũ labo
rabis: ⁊ cito edes de generationibus illius.
Hinc Mat. xj. Venite ad me oĩes qui la/
boratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiaꝫ vos. di
gnus eſt eniꝫ operari⁹ mercede ſua. Quar/
to conſideranda eſt retributiõis imenſitas.
Nam pro labore modico datur nobis retri
butio durans ⁊ ꝑmanens in eternuꝫ. Hinc
Sapieñ. iij. Bonoꝝ laborum glorioſus eſt
fructus. Nam vt diciṫ Job. xxij. Pro terra
dabit nobis ſilicem. ⁊ pro ſilice torrẽtes au/
reos. qḋ eſt dicere. Pro terra. i. ꝓ molli ope
re dabit nobis ſilicem. i. meritũ ſemper du/
rans. ⁊ pro ſilice. i. opere meritorio dabit no
bis torrẽtes aureos. i. p̄mia glorioſa. Hinc
apoſtol⁹. Id quod momentaneũ eſt et leue
tribulationis ſupra moduꝫ eternũ pondus
glorie operatur in nobis. Quinto cõſiderã/
da eſt dei voluntas. que vult vt in hoc breui
tp̄e lucremur qḋ in eternũ expediat. cui me/
rito eſt obtemperandũ: etiam ſi ex hoc nihil
aliud cõſequamur niſi his cauſis ⁊ ratiõibꝫ
victi decernim⁹ in p̄ſenti tempore in dei vel/
le ſeruitio operare. tũc ſũmo opere informã/
di ſumus in quibus nos oporteat laborare
vt dei miſericordiaꝫ cõſequamur. ¶
Sunt autem quinqꝫ in quibus expedit la/
borare. ſcilicꝫ in aliorum laborũ inutiliũ ex/
occupatione. in cordis contritiõe. in manda/
torum executiõe. in tribulationũ patiẽti por
tatione. in conatu cõtemplatiõis. Primo di
co laborandũ eſt in laborũ inutiliuꝫ exoccu/
patiõe: refugientes omnino inutiles labores:
quoꝝ multa ſunt genera. Alij enim labo/
rant mundo vt ditentur. alij carni vt delectẽ/
tur. alij dyabolo vt vicijs inflenṫ. et omnes
iſti labores ꝑtrahunt ad infernuꝫ. Primus
ergo labor mundi vitandus eſt: quia inuti/
lis eſt. Unde Eccli. j. Quid habet homo de
vniuerſo labore ſuo q̄ laborabat ſup terraꝫ:

Item Mat. Quid ꝓdeſt homini ſi vniuerſum mundū lucretur? Nec ſolum hic nō ꝓderūt: ſed pertrahūt ad infernum. Hiere. Labores populorū ⁊ gentium in igne erūt ⁊ diſperibunt. Secūdus labor carnis eſt ſimiliter cōtemnendus. quia facit hominem vicioſum. Unde ex perſona talium dicit Eccle. iiij. Cui laboro ⁊ fraudo animā meam bonis. Maledictus eſt eniȝ qui ſeruit indignis ſe. ⁊ hoc eſt corpus qḋ indignius eſt anima. De quo dicitur Aggei. Qui mercedem cōgregat miſit in ſacculū pertuſum. Tercio labor dyaboli eſt penitus execrandus. qui eniȝ conformat ei hic in vicijs: conformat ei poſtea in ſupplicijs. Labor autem dyaboli verſatur in ſuperbia: inuidia: inimicicia: ⁊ ſimilibus vicijs ſpiritualibus. omnes iſti labores execrandi ſunt ⁊ penitus fugiendi. quia non ſinūt hominē quieſcere: ⁊ tamē pertrahunt ad infernuȝ. Qui ergo expedite laborare in dei ſeruitio deſiderat: omnino excutiat ſe de illis. Secundo laborandū eſt in cordis cōtritione a peccatis omnibus ſe emundans. De quo per ꝑs. dicit. Laboraui in gemitu meo. Et ſuper omnia que ad negociationem peccatorum faciunt penitētie laboribus duris et aſperis aggrediamur. Tercio laborāduȝ eſt in mandatoruȝ execucione: laborantes cum omni conatu ⁊ diligentia. vt que mādat dominus operibus impleamus. Et licet pauci ſint qui ſcire velint quid mādauit deus. ipſorum tamē impletio meretur vitam eternā: ⁊ eoruȝ trāſgreſſio edificat ad gehennā. Naȝ de primo dicit Math. Si vis vitam ingredi ſerua mandata. De ſecundo Eſdre. vij. Omnis qui non fecerit legem dei diligenter: iudiciuȝ erit de eo in mortem. De quibus duobus Auguſ. Sicut vitaȝ preſtat obſeruatio mandatoruȝ: ſic ecōuerſo generat preuaricatio morteȝ. Quarto laborandū eſt in tribulationū patienti portatiōe. Hanc eniȝ legem ſtatuit ſibi deus: vt bene laborantibus ⁊ fideliter ſeruiētibus exhibeat tribulatiōes. tum propter hoc vt cumulus meritoruȝ ex paſſione creſcat ſicut ex actione. tuȝ propter hoc vt humilitas ꝯſeruetur iudicātes nos ſeruos inutiles: qui propter negligentias caſtigamur. In his ergo laborandū eſt vt ipſe ſiue a deo ſiue ab homine inferātur: patientiſſime ſufferātur. Nam de his duabus ſcilicet actione ⁊ paſſione dicit Bern. Vita ſanctorum in duobus principaliter cōſiſtit. ſcilicȝ in bonorum actiōe et paſſione aduerſoruȝ. et tanq̄ turris que vndiq̄ cōſtruitur erigit ſe in altum. Quinto laboranduȝ eſt in cōtemplatione. Anima enim ex ꝑmiſſis omnibus purgata conatur ⁊ nititur vt celeſtia cōtempletur. in quo tamen maximus labor eſſe creditur: ut homo quaſi cōtra iactum fluminis conetur: et erigit ſe ad deum. Unde Bern. Talis modus cogitandi de deo multi eſt laboris: multi ſudoris. ⁊ niſi erigatur per gratiam: relabitur ad yma. ⁊ in cinerem ſuū reuertetur. ¶ Tercio dicendū eſt de mercedis magnitudine. quā vt breuiter inſinuemus: quia ſermo in longum ductus eſt. merces omniuȝ predicatorū eſt ipſe deus. quo nihil melius: nihil dignius: nihil vtilius poterit dare q̄ȝ deus. in quo dātur omnia que ſunt bona. De hac mercede dicitur Geneſ. xv. Ego protector tuus ſum: ⁊ merces tua magna nimis. In quibus verbis inſinuat nobis duplicem donationē ſui. Dat eniȝ ſe in preſenti ad conſolatiōem: ⁊ in futuro ad eternam glorificatiōem. Primo merces tangitur in eo ꝙ dicitur magna. Secūdo in eo ꝙ ſubiungit nimis. de quibus expreſſius dicit Bern. Notandum ſicut in regno beatitudinis preſentem ſe exhibet dominus electis ſuis ad glorificatiōem. ita etiam ſe eiſdem exhibebit in via peregrinatiōis ad iuſtificationem. vt a quo glorificandi ſunt per ſpem: ab ipſo prius iuſtificentur per fidem. quod ſub alijs verbis dicit apoſtolus Roma. vj. Serui facti deo habebitis fructū in ſanctificatiōem. finē vero vitam eternā. Ad quam ⁊c.

XCIII. De ſancto Luca.

Honora medicū propter neceſſitatē Eccl. xxxviij. Dicit Auguſti. Qui ſentit vulnera medicum expoſcit. ¶ In verbis ergo ꝓpoſitis tria poſſumus intelligere. Primo exhortatiōem. ſecundo exhortatiōis ſpecificationem. tercio infirmitatis inſinuationem. Primum ibi Honora. ſecūdū ibi: medicum. terciū ibi: propter neceſſitatē. Eſt itaq̄ ſanctus Lucas qui medicus extitit tripliciter honorādus. Primo per ſupplicationem. doctrine ſue ſuſceptiōem. vite imitationem. In his enim tribus ſanctus iſte ſe reputat honorari. Primo ergo honoremus iſtum medicum oratiōibus. vigilijs. miſſarū ſolēnijs. ⁊ alijs quibuſcūq̄ generibus boni. ſupplicantes enim vt apud deuȝ ſummū medicum noſtroruȝ vulnera peccatorū ſuis interceſſiōibus priſtini reſtituat ſanitati. Secūdo honoremus eum doctrinaȝ ſue medicine vel medicinā ſue doctrine taȝ in actibus apoſtoloꝝ q̄ȝ in euāgelijs cum reuerentia fideliter ſuſcipiendo ſue doctrine plenā fidem exhibentes. Tercio honoremus iſtum medicuȝ vitam ſuam exemplareȝ ſtrenue imitando. Naȝ vita eius ſicut Sapien. viij. dicit. Sobrietatem ⁊ ſapientiā docet: iuſticiam ⁊ virtutē. quibus vtilius nihil eſt in vita hominis. Quod facere monemur Deutro. xvij. Accipias exemplar a ſacerdotibus. vt dicere poſſimus illud Prouerbi. xxiiij. Exemplo didici diſciplinaȝ. His ergo tribus modis ſanctū Lucā fideliter honoremus. Sequitur ſecunduȝ ſcȝ medicum: in quo verbo cōmendatur ſanctus iſte ab officij dignitate. Fuit enim medicus corporalis ⁊ ſpiritualis. vt corporali medicina ſanaret corpora: ſpirituali autem medicina animas a vicijs ⁊ peccatis. propter qḋ in ſcriptura cōſueto nomine medicus eſt vocatus. De quo dicit Col. iiij. Salutat nos Lucas medicus. Sequitur terciū: ſcȝ propter neceſſitatē. Cum enim propter peccatorum ⁊ vicioꝝ multitudinē caput leuare non audeamus ad dominū: neceſſarios habemus ſanctos vt eorū meritis ⁊ precibus interuenientibus pro nobis ad dominū intercedāt. Et hoc eſt qḋ dicit Job. v. Ad aliqueȝ ſanctorū cōuertere. vt cuȝ indigni ſimus apud dominū: exaudiri ipſos patronos noſtros ꝓ noſtris exceſſibus ſentiamus. Et hec de eius memoria breuiter tacta ſufficiāt. Uerum quia tam iſte medicus q̄ȝ eius medicina principaliter ſunt a deo: iuxta illud Eccli. xxxviij. A deo eſt omnis medela. Ideo ad ſummuȝ medicum deū ad curandas noſtras miſerias recurramus: ante oculos ſue miſericordie peccatoꝝ noſtroꝝ vulnera expandētes. Ipſe eſt enim verus medicus qui ex ſe ⁊ per ſe ſanat om̄es infirmitates noſtras: reſpectu cuius omnes alij medici dicere poſſunt illud Yſa. iij. Non ſum medicus: et in domo mea nō eſt panis. quia per ſe ⁊ ex ſe alij nihil poſſunt. ſed quicq̄d omnes ſanitatis ⁊ curatiōis hominibus infirmis cōtulerūt: hoc totū a deo medico acceperūt. ¶ Huius ergo medici qui deus eſt occaſiōe duo breuiter perſtringantur. ſcilicȝ de humani generis infirmitate: et de dei medicinali ſanitate. hoc eſt quomō nos infirmamur: ⁊ quomō nos a deo ſanamur. Sciendū ergo ꝙ humanū genus in primo parente ſanuȝ creatum eſt: ita vt nullam vicioſam prauitatē haberet in ſeipſo. ſed poſtq̄ corruit in peccatū: ſtatim ſenſit aliam legeȝ in membris ſuis repugnantē legi mentis ſue. Et quia omnes in illo primo parente fuimus radicaliter. ideo in om̄es nos traſfunditur hoc peccatū. Licet eniȝ in quolibet renato peccatū curetur per baptiſmuȝ originale: nihilominus tamen qui curatus eſt traſmittit illud iterum in prolē. ſicut iudeus circumciſus generat filiuȝ incircūciſum. ⁊ nudum granū ſeminatū procreat granuȝ cum palea. Et cauſa huius eſt. quia homo generat filiū non ſcḋm ꝙ curatus eſt in mente: ſed ſcḋm ꝙ eſt corruptus in carne. Illud ergo originale peccatuȝ habet multa nomina: ⁊ hoc ex multiplici cauſa ſcḋm ꝙ comparatur ad diuerſa. Si eniȝ comparatur ad animā vocatur infirmitas. quia reddit animaȝ infirmā ⁊ impotenteȝ ad reſiſtendū motibus carnis. Uocatur etiam feditas. quia maculat animaȝ. Uocatur etiaȝ pronitas ꝓpter continuā inclinationem appetitus ad malum. Uocatur etiam corruptio. quia ducit ad nihiluȝ. i. ad peccatum. Si vero comparatur ad corpus vocatur lex carnis: eo ꝙ lege diuina carni ſit inflictū. Iteȝ vocatur lex membroꝝ. quia mouet membra ad cōcupiſcentiam. Uocatur etiam fomes. quia fouet peccatū in carne. Uocatur etiam ſtimulus carnis. quia ſtimulat carnem ad primos motus ⁊ animū ad conſenſum. Item comparatur ad primū hominē a quo contrahitur: ⁊ ſic vocatur peccatum orig.

ginale. Si vo ad totum hominē comparetur vocatur corpus peccati. eo ꝙ ad oīa mēbra ⁊ organa corporis ſe diffundit yſa. j. A planta pedis vſq ad verticem non eſt in eo ſanitas. vt ſicut corpus naturale habet oculos: aures: os: manus ⁊ pedes ⁊ cetera mēbra ſua. ſic corpus peccati omnia illa habet. Nam in ſingulis membris et organis corporis naturalis ſunt etiam membra ⁊ organa corporis peccati. vt ſint oculi ī oculis aures in auribus ⁊c. De hoc corpore peccati dicitur Roma. vj. Ut deſtruatur corpus peccati. Quod videlicꝫ corpus deſcribit̃ Prouerbi. iij. vbi dicitur. Sex ſunt que odit domin⁹: ⁊ ſeptimū deteſtat̃ anima eius. Oculos ſublimes. linguā mendacem. manus effundētes ſanguinē innoxiū. cor machināſ cogitatiōes peſſimas. pedes veloces ad currendum in malum. teſtē fallacem. ⁊ eū qui ſeminat inter fratres diſcordias: hec cum deſtruūtur: deſtruitur corpus peccati. Iſta eñ inſunt omnibus nobis licet in magnis ſanctis per fortiſſima exercitia adeo debilitētur vt raro audeant caput erigere: nunꝙ tamē penitus extinguūtur. Nam de his dicit̃ Iudi. iij. He ſunt gentes quas domin⁹ dereliquit vt erudiret in eis hieruſalē: ⁊ diſcerent filij eorum certare cum hoſtibus ⁊ habere cōſuetudinē preliādi. Unde Bernard⁹. Quātumlibet manens in corpore ꝓfeceris erras ſi putas vicia mortua ⁊ non magis cōpreſſa velis nolis intra fines tuos habitat iebuzeus. ſubiugari poteſt: exterminari non poteſt. Et neceſſario. non eñ virtus creſceret ſi iſta nihil penitus impugnarent. quia mediū viciorū tenet virtus. Unde vtilis eſt eoꝝ impugnatio: ſi tamen non fiat eorū expugnatio vt nos vincant: qꝺ ne fiat. Ideo magni ſancti validis clamoribus ex perſona totius humani generis interpellabāt vt eos ab huiuſmodi febribꝫ domin⁹ liberaret. Hinc ꝓs. Miſerere mei domīe quoniā infirm⁹ ſū: ſana me quoniā cōturbata ſunt oſſa mea. Hic Hieremias licet in vtero ſanctificat⁹ dixit. Sana me domīe ⁊ ſanabor. Quorū clamoribus domin⁹ miſert⁹: dicit Oſee. xiiij. Sanabo contritiones eorum. diligā eam ſpontanee. Sanat autem dupliciter ſm duplicē ſtatū viuendi. ſcilicꝫ in ꝑſenti: ⁊ in patria. hic ad vtilitatē: in patria ad plenam ⁊ perfectam ſanitatē. Primo dico ꝙ deus ſummus medicus ſanat hic ad vtilitatem. quia penitus nō extinguit: ſed ita ſanat vt homo infirmitatē ſentiat ſed non deijciat. ⁊ ꝑ hoc qꝺ ſentitur homo humiliet̃. ⁊ per hoc qꝺ nō expugnat coronet̃. vt ꝑ hoc qꝺ ſentitur ſim⁹ humiliores ⁊ cautiores. ⁊ per hoc qꝺ impugnat ⁊ non expugnat ſimus in meritis ditiores. infinita enim merita nobis deperirent ſi nihil nos penit⁹ impugnaret. Hinc Prouer. xx. Liuor vulneris abſterget mala. Sicut enim per liuorem memores ſumus vulnerum: ſic etiam per infirmitatem meminimus nos peccaſſe. Hinc etiam dicitur ꝙ Lazaro ſuſcitato in facie pallor relinquitur vt per pallorem meminiſſet a domino ſe a mortuis ſuſcitatū. M Sunt autem tres medicine per quas deus ſanat homīes in preſenti. ſcilicꝫ per ſacramēta. documēta. cordis ſui incitamēta. Primo dico ſanat dominus per medicinam ſacramentoꝝ. ⁊ maxime per ſacramentū corporis chriſti: qꝺ proprie eſt ⁊ dicit̃ medicina. De quo dicit̃ Eccleſi. xxxviij. Altiſſimus de terra creauit medicinam. qꝺ proprie de corpore domini dicitur qꝺ ex pane qui ꝺ terra naſcitur altiſſimo dñi conſilio eſt cōfectū. Unde Aug⁹. Medicina eſt celeſte ⁊ venerabile ſacramentum. Hinc Bernard⁹. Duo ſacramentū corporis domini operatur in nobis. vt videlicet ſenſum muniat: et etiam in grauioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Et ſubiūgit. Si quis veſtrū non tā crebros vt ſolebat nec tam acerbos ſuſtinet iracūdie motus inuidie luxurie ac ceterarum: gratias agat corpori ⁊ ſanguini dñi noſtri Ieſu chriſti. quoniam virtus ſacramēti operatur in eo. Unde domin⁹ Albertus exponens hoc verbum Eccli. xliij. medicina omniū in feſtinatione nebule: dicit. Q₂ forma panis infra quā corpus dñi continetur nebula vocatur. que medicina eſt ꝓſeruans ab omni infirmitate. Et ſubiungit. Hic cibus ſanus eſt ex operatione. quia operatur ſanitatē in homine ipſum in cōmunione ſumentē deuote. Secundo ſanat nos deus medicus per medicinā documentoꝝ. Omnia enī que mandauit dominus. ⁊ que ꝑdicauit quid aliud ſunt ꝙ medicamina animarum? Unde Sapieñ. xvj. dicitur. Neqꝫ herba: neqꝫ malagma ſanat illos: ſed tuus domīe ſermo qui ſanat oīa. Hinc Auguſti. O medicinā omnibus conſolentem. omnia tumētia cōprimentē. oīa tabeſcentia reficientē. omnia ſupflua reſecātem. omnia neceſſaria cuſtodientē. omnia perdita reparantē. omnia deprauata corrigētem. Unde bene addidit ille ſermonē domini eſſe medicinā qui dicebat Mat. viij Tātum dic verbo ⁊ ſanabitur puer me⁹. N

Tercio ſanat deus medic⁹ per cordis ſui incitamēta: hoc eſt per cordis affectiōes que ſunt virtutes: vt eſt ei⁹ pietas. benignitas. miſericordia. ⁊ charitas. que cor ſuū exuberare faciunt ad omnē gratiam exhibendā. vt quātumcūqꝫ faciliter cor eius noſtris precibus pulſetur: oleum ſue gratie noſtris vulneribus infundat̃. Unde de eius miſericordia ꝙ ipſa ſanat dicitur Sapieñ. xvj. Miſericordia tua adueniēs ſanabit eos. De oībus autem ſubditur ibidē infra. Subſtantiā tuā ⁊ dulcedinē tuā quā in filios habes oſtēdebas: ſcilicꝫ ſanando infirmitates noſtras: vocans dei affectiōes ſiue eius virtutes ſubſtantiā ſuam. eo ꝙ non inſunt accidētaliter ſicut nobis: ſed inſunt ei eſſentialiter quia non ſunt aliud niſi deus. His ergo tribus ſanat deus medic⁹ in hac vita peregrinatiōis noſtre infirmitates diſpēſatiue: ūde eis in nobis aliquid licꝫ tenuiter derelinquēs vt humiliores cautiores nobiſipīs cognitiores ꝑmaneamus. Dicit autē dominus Albertus ꝙ deus ſanat quadruplr̃. ſcilicet ab infirmitate ꝓſeruando. cauſā infirmitatis expellendo. ſanitatem perditā reparando. ſanitatē reparatam cōſeruando. hec quatuor per diuinam gratiā deus operatur in nobis. quia per gratiā ab infirmitate preſeruamur. vel infirmi iam facti per gratiam ſanamur: ⁊ iam ſani facti per gratiam cōſeruamur. Ultimo ſanat deus medicus in patria ad plenam ⁊ perfectā ſanitatem: vt ibi ſanati in perpetuū nunꝙ aliquid de infirmitatibus vel quibuſlibet moleſtijs ſentiam⁹. Et hoc eſt qꝺ promittit nobis deus ꝑ yſa. lix. vbi dicitur. Longe effugabūtur qui abſorbebant te. Hinc Apocal̃. xxj. dicit̃. Abſterget deus omnē lachrymā ab oculis ſanctorum. ⁊ mors non erit vltra: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ vllus dolor erit vltra ꝙ prima abierunt. Ad quā nos ꝑducat.

XCIIII. Symonis ⁊ Iude.

Symon frater veſter ſcio quia vir eſt cōſilij: ipſum audite. j. Macha. ij. Dicit Bern̄. Nec ſtudium actionis bone: nec ocium contemplatiōis ſancte: nec lachryma penitentie accepta eſſe potuerunt illi: qui tanti habuit obedientiam vt vitam ipām ꝙ obedientiā ꝑdere maluit. vnde ex his ꝙ paſſus eſt chriſtus diſcimus quāta nos qui puri homines ſumus oporteat pro obediētia perpeti ꝓ qua ⁊ is qui deus eſt non dubitauit mori. Uerba ergo ꝓpoſita licet venerabis pater Matarbias ſuis contribulibus de Symone filio ſuo dixerit. nos tamē verba predicta per ſenſum miſticū altius intelligentes ex ꝑſona chriſti ad celum aſcendentis ipſa accipimus. Nec īmerito Matarbias enim interpretatur donatus: ſignās chriſtū qui ſuper omnia dona eſt datum optimū deſcendens a patre luminū: vt ait Iacobus. qui aſcendens in celum. poſt tergū de Symōe apoſtolo dixit oībus nobis verbum ꝓpoſitū. Symon frater veſter ſcio quia vir ꝯſilij eſt ipſum audite. ac ſi dicat. Quia meam corporalem ꝑſentiam habere non poteſtis: audite veſtrū fratrem tanꝙ meipm qui meis ꝯſilijs eſt imbut⁹. O Uolētes ꝫ glorioſi huius principis audire cōſiliū ſciendū ꝙ in virtute ſui nominis Symō docet nos obedientiā. non qualēcunqꝫ: ſed debitis appendicijs ⁊ circumſtātijs adornatam. Nam in ſuo nomīe qꝺ eſt Symon hortat̃ nos ad obedientiam. Symon enim obediens dicitur. In eo autem qꝺ dicitur vir conſilij: inſinuat nobis ꝙ eadem obedientia non deberet eſſe nuda: ſed bonis circumſtātijs eſſe veſtita. Dicit enim Bernard⁹. Obediētia ſimplex nō ſufficit ſi ſuis ſtipata comitibus nō aderit. Et ſubiūgit. Ut ergo obedientia plena ſit atqꝫ perfecta neceſſe eſt ipſam eſſe pu-

ram voluntariã.humilem.patienteʒ.fide-
lem.deuotam.diuine dilectiõis fortitudine
roboratã. He ſeptem conditiões in ſeptẽ
pſonis pfigurate ſunt. que vno eodemq̃ no-
mine ſicut ex diuinis colligim⁹ verbis .i. no-
mine Symonis ſunt figurate. Legimus ſi-
quidẽ de ſymone mago. de ſymone cyreneo.
de ſymone leproſo. d ſymone machabeo. de
ſymone petro. de ſymõe chananeo qui ĩ ma-
nibus eſt. de ſymone onye filio. Iſti ſeptem
illa ſeptem que pdixim⁹ pfigurant. nõ om-
nes omnia: ſed aliqui aliq̃. quedã remotiue.
quedã poſitiue. Iſta p ordinem pſequentes
primo dicimus q̃ obediẽtia ad hoc vt ſit ef-
ficax debet eſſe pura. vt ſolus deus ſit in cau-
ſa qui eſt cauſa cauſaliſſima. quicq̃d eniʒ ex-
tra deum agit̃ nihil valet. Sunt eñi aliqui
qui oculũ cõſideratiõis extra deũ ad queſtũ
rei temporalis inflectũt qui ſolius ambitiõis
cauſa platoꝝ mandatis obediunt. iſti ſymo-
nem magũ induũt. de quo dicit̃ Actu. viij.
Cum vidiſſet ſymon q: p impoſitiõem ma-
nus apoſtoloꝝ daret̃ ſpũſſanctus: obtulit eiſ
pecuniã: dicens. Date mihi hanc poteſtatẽ
vt cuicũq̃ impoſuero manus accipiat ſpiri-
tumſanctũ. Petrus dixit ad euʒ. Pecunia
tua tecuʒ ſit in perditionẽ: quoniaʒ donũ dei
exiſtimas pecunia poſſidere. nõ eſt tibi pars
neq̃ ſors in ſermõe iſto. cor eñi tuum nõ eſt
rectũ coram deo. Unde Mat. vj. dicit̃. Si
oculus tuus ſimplex fuerit: totũ cor tuũ luci-
dum erit. oculũ intentionẽ vocans. Qd ex-
ponens iterũ Bern. dic̃. Sunt quoꝝ nõ eſt
ſimplex ocul⁹ ⁊ receperũt mercedẽ ſuã. Se-
cundo obediẽtia ad hoc vt ſit efficax debet eſ-
ſe voluntaria. vt in difficilib⁹ pmpte ⁊ hylari-
ter imperantib⁹ obediam⁹ non tanq̃ homini-
bus: ſed ſicut deo placere p oĩa cupiẽtes. co-
acta enim obediẽtia nõ hʒ meritũ apud de-
um. Hinc. j. Paral. viij. dicit̃. Scito deũ ⁊
ſeruias ei corde pfecto ⁊ aĩo volũtario. Qd
etiã Petrus aplus hortat̃: dicens. Proui-
dentes bona nõ coacte: ſed ſpontanee ſm de-
um. neq̃ turpis lucri grã: ſed voluntarie. vt
teſtimoniũ Pauli. ij. Coꝝ. vj. nobis poſſit
veraciter adaptari dic̃. Teſtimoniũ illis p-
hibeo q̃ ſup̃ virtutẽ volũtarij fuerũt. P
Sed notandũ q̃ nõ oĩs obedientia de-
bet eſſe ſimplr̃ volũtaria. Cum eniʒ aliquid
de pſperis ⁊ delectabilib⁹ pcipit̃: vt cum ali-
cui epatuʒ vel abbatiã vt accipiat pcipiatur
talis obediẽtia non debet eſſe ſimpliciter vo-
luntaria: ſed ſm quid: hoc eſt ſm aliquid .i.
ſm voluntateʒ dei. Quod Gregorius pul-
chre nobis inſinuat: ita dic̃. Obedientia ſi
de ſuo aliquãdo aliquid nõ habeat nulla eſt.
aliquãdo auteʒ ſi de ſuo aliquid habeat mi-
nima eſt. verbi gratia. Cum hui⁹ mundi ſuc-
ceſſus pcipit̃ cum locus ſuperior impat̃ is
qui ad percipiẽda hec obedit: obedientia ſi-
bi virtutem euacuat ſi ad hec etiam ex pro-
prio deſiderio anhelat. non eñi in hac deo ipſe
obedit: ſed ſuo deſiderio obedit. Rurſuʒ cũ
mundi deſpectus pcipitur: cuʒ opprobria cõ-
tumelie vel etiaʒ damna quelibet iubentur
niſi hec ⁊ ex ſemetipõ animus appetat obe-
diencie ſibi merituʒ minuit. quia ad ea que
in hac vita deſpecta ſunt inuitus nolẽſq̃ de-
ſcendit. Debet ergo obedientia in aduerſis
de ſuo aliquid habere. ⁊ ruſuʒ in pſperis d
ſuo aliquid nõ habere. quaten⁹ in aduerſis
tanto glorioſior ſit: quãto diuino ordini eti-
am ex deſiderio iungit̃. ⁊ in proſperis tanto
ſit verior: quãto in preſenti ipã quam diui-
nitus pcipit gloriã funditus ex mente ſepa-
ratur. Si ergo obedientie palmaʒ apprehen-
dere veraciter nitimur: proſperis huius ſecu-
li ex ſola iuſſione inuiti: aduerſis auteʒ ex de-
uotione militemus. Et ſic patet quomõ de-
beat eſſe voluntaria. Sed heu platoꝝ man-
datis multi obediunt: ſed inuiti ⁊ ſemp cũ
murmure. qui non ſolum nõ acquirũt meri-
tum: ſed penaʒ murmurantiũ incurrũt. Hi
tales induũt ſymonem cyreneuʒ. qui inuit⁹
cruceʒ dñi portauit: ⁊ cãdeʒ in angaria baiu-
lauit. Q Tercio obediẽtia deo grata de-
bet eſſe hũilis. quã illi exoluũt qui preteritoꝝ
ſuoꝝ maloꝝ memores ⁊ p hoc humiles: eo
diuinis mandatis hũiliter obediunt. quo p
obedientie bonuʒ ad deum ſe poſſe redire cõ-
fidunt. Recogitãt eniʒ q̃ ſuperbiẽdo de pa-
radiſo eiecti ſumus. ⁊ ideo ſperant ſe p obe-
dientiam humilẽ reuerſuros. Propter qd
nobis magnis peccatoribus conſulit̃ Eccli.
vij. Humilia valde ſpiritum tuũ: quoniam
vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Et ideo

tanto amplius ⁊ pfundius ſe hũiliãt: quã-
to ſe peccando contra deum meminerũt exe-
riſſe. Iſti ergo ſymonem leproſum induũt:
qui cum deum inuitauit leproſus nõ erat: ſ;
quia fuerat ſolo nomĩe leproſus vocatus. ſic
iſti nomen ſibi retinent peccatoꝝ qui etiam
de pdiciato peccato neſciũt eſſe ſecuri. que ſa-
licet humilitas quãto fuerit pfundior: tãto
eſt deo acceptior. De hac humilitate iteruʒ
dicit Bern. Homo homini propter deuʒ ſe
ſubijciens cõmittit ei bonam voluntateʒ ſu-
am in deo formandaʒ in ſenſu ⁊ ſpiritu hu-
mili. Qd etiam perfecti faciunt ipſo Bern.
dicẽte. Perfecti quiq̃ ⁊ ſpirituales cum ad
robur ⁊ firmamentũ pueniũt virtutum: per
obedientie ⁊ ſubiectiõis virtutem pmunt ſe
ſemper: ac deijciũt in id qd incipientiũ eſt. ⁊
vnde infra ſe deſcendũt. inde aſcendunt ſup̃
ſe ⁊ humiliãdo ſe proficiũt. Quarto obediẽ-
tia noſtra debet eſſe patiẽs. que videlicʒ pa-
tientia ſemper in omni obediẽtia licet ſit ne-
ceſſaria. in his tamẽ eſt in quibus null⁹ fru-
ctus: nulla vtilitas cognoſcit̃. frequẽti⁹ eni-
mus impatientes murmurãtes ⁊ dicentes.
vtquid iubemur hoc facere: que vtilitas in
hoc facto: non attendẽtes q̃ ſi nulla eſt vti-
litas in executiõis effectu. eſt tamen vtilitas
in obediẽtis affectu. Und Bern. Sunt ali-
qui qui in his que vident̃ licita obediũt: ſed
ſi quicq̃ minus licitũ: minus vtile a priore
videat̃ iniunctũ: licite cõtradicere poſſe cre-
dunt. nõ aduertẽtes obedientiã Abrahe vel
Iohãnis heremite. qui lignũ aridũ rigauit
⁊ ſiccũ animare voluit. vl' certe Mucij abba-
tis. qui pter obedientiã filiuʒ ſuũ in flumẽ
iactare voluit. vel illius qui filium ſuũ in cli-
banũ ardentẽ pter obediẽtiã miſit. In qui-
bus omnib⁹ non ſolum nulla vtilitas viſa
eſt: ſed etiam crudelitas ⁊ res illicita videbi-
tur. in quo non dicim⁹ q̃ in omni illicito ſit
generaliter obediendũ. quia nunq̃ ĩ his in
quibus led. tur cõſcientia obedire tenemur.
Unde Bern. pfectam obedientiã diffiniẽs
dicit. Perfecta obediẽtia ſit maxime in inci-
piente indiſcreta. hoc eſt nõ diſcernere quic-
quid pcipiat̃: ſed ad hoc tantũ initi vt fide-
liter fiat qd a maiore pcipiat̃. In his ergo
que taliter vt dictũ eſt illicita vident̃ .i. incõ-
ueniẽtia obediendũ eſt. ⁊ hoc agentes indu-
imus ſymonẽ machabeũ. Sed nõ in talib⁹
illicitis que fieri oporteat cum peccato. Uñ
cuʒ duplex ſit illicitũ: ſcʒ qd inutile eſt ⁊ in-
cõueniens. in illo obedire expedit: ſed nõ in
illo qd facim⁹ cũ peccato: dicẽte Bern. Im-
pfecti cordis ⁊ infirme pſus voluntatis in-
diciũ eſt ſtatuta ſenioꝝ ſtudioſius diſcutere
habere ad ſingula que iniũgunt̃ ⁊ exigere d
quibuſlibet rationẽ male etiam ſuſpicari de
omni pcepto cuius cauſa latuerit. R
Quinto obedientia noſtra ſit fidelis. vt in
his que facim⁹ p obedientiã veram fideʒ te-
neam⁹. non quãcunq̃ fidem loquor: ſed eaʒ
que eſt affectuoſa ⁊ omniũ virtutũ emulato-
ria. quia quãtumcũq̃ magna ſit obediẽtia:
nulla tñ eſt ſi nõ ſit ſup̃ fidei petrã fundata.
De hac eñi fide dicit Aug⁹. Nõ eſt alia iu-
ſticia hominis in hac vita: niſi ex fide viue-
re que per dilectionẽ operat̃. De qua etiam
dicit Greg. Sic ſup fundamẽtũ fabrica ſic
ſup̃ fidẽ opa cõſtruũtur. Uera aũt fides eſt
que in hoc qd verbis dicit morib⁹ nõ contradi-
cit. Fidei ergo veritatẽ in noſtre vite cõſide-
ratiõe debem⁹ cognoſcere. Tunc eñi vere fi-
deles ſum⁹ ſi qd verbis pmittim⁹ opib⁹ ad-
implem⁹. que videlicʒ in noſtris pfectib⁹ re-
cipit incrementũ. Fideleʒ ergo fidẽ nr̃e obe-
diẽtie tanq̃ fundamẽtũ ſubſternẽtes ſymo-
nem petrũ induim⁹. qui pter fidei firmita-
tem dict⁹ eſt a dño petr⁹. Sexto obedientia
nr̃a debet eſſe deuota: vt ĩ deuotiõe feruẽtes
cũ affectu deuotiſſime qd pcipit̃ impleam⁹.
ſemp pre oculis habẽtes. nõ tñ id qd agim⁹
ſ; quo agẽdo intẽdim⁹. ⁊ ſic iduim⁹ ſymonẽ
chananeũ q̃ interptat̃ zelator. chanaan eniʒ
zel⁹ dicit̃. inde chanane⁹ q̃ſi zelator. zel⁹ eñi
ſerioſus feruor dicit̃. quẽ zelũ illi hñt qui in
ſerioſo feruore ea q̃ pcepta ſunt firmiter exe-
quũtur. hos tyrones qui ſerioſo zelo feruẽt
monet Bern. di. Nõ vos terreat hũane fra-
gilitatis defect⁹: ſi qñ ſarcina mandatoꝝ vi-
res nr̃as excedere videat̃. ⁊ ſcitote q: q̃ cõfi-
dũt in dño mutabũt fortitudinẽ. nõ ẽ eñi ĩ
nobis: ſ; ĩ deo dʒ eẽ fortitudo nr̃a ⁊ ĩ ei⁹ obe-
dire fortitudĩe. Cui igit̃ alicui frĩ aliq̃d gra-
ue pcipit̃: dicat vnl' frat̃ ĩ corde ſuo. Fortitu-
do mea de⁹ me⁹ ⁊ dñs me⁹. ⁊ iõ hũano defcũ

aggrediatur qđ diuina fortitudo perficiet. ſicut
de quibuſdā in matre noſtrā regula dicitur.
mox vt aliquid a maiore precipitur ac ſi diui/
nitus imperet moram pati neſciunt in faci/
endo. ⁊ ſic imitatores iſtiꝰ principis eximus
qui res corpus ⁊ animam in obedientia po/
ſuit propter deū. Hic inſerendū ʒ eſt ſi quid
de eius vita vel paſſione volumus enarra/
re. ¶ Septimo obedientiā noſtram
diuine dilectiōis fortitudine roboremꝰ: per
quam toti ⁊ ex toto accenſi ⁊ fortitudine ro/
borati noſtrā obedientiā ad formā ⁊ exēpluʒ
obediētie dñi diſponemus. Deus auteʒ ſu/
am obedientiā flore triplici adornauit. Obe
diuit enim patri liberaliter. totaliter. dulci/
ter. Liberaliter quia in omni ſua obedientia
nihil vnꝗ̄ ꝓpter ſe fecit nec qđ ſibi foret vti
le ſed qđ nobis. Totaliter etiaʒ obediuit. q̄a
omne qđ eſt ipſe: ⁊ qđ habuit pro nobis pa/
tri in ſua obediētia offerebat: nihil omnino
ex omnibus ſibi ſeruans. Dulciter obediuit
vt in paſſione crudeliſſime mortis. nec con/
tra patrem: nec cōtra tortores: nec cōtra eos
pro quibus pertulit murmuraret. Sic etiā
bonus obediens ſuam obedientiā deo exhibe
at ad quadraturā ⁊ lineaʒ obedientie dei no
ſtri. Sic eniʒ monet ⁊ hortatur Iud. vij. Qđ
me videtis facere omnes facite. exemplū em̄
dedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis. Ut ita faci/
entes induamꝰ ſeptimū Symonē. i. Onye
filium: qui vis mea dominꝰ interpretatur.
quia talis ⁊ tanta obedientia nō per vim no
ſtram que nulla eſt: ſed per vim domini ad/
impletur ⁊c̄.

XCV · De eodem. Sermo. ij.

Iudas fortis vi

ribus a iuuentute ſua ſit nobis
princeps: vt ſup̄. Dicit Auguſ.
Cōfitemur ſiue deuʒ laudantes ſiue ſemet/
ipſos accuſantes: pia eſt vtraꝗ̄ confeſſio. ſi/
ue cum reprehendis te quia non es ſine pecca/
to: ſiue cum illum laudas qui nō poteſt ha/
bere peccatum. Que verba optime congru/
unt themati ꝓpoſito. Iudas enim cōfitens
ſiue laudator interpretatur. ¶ In qui/
bus verbis inſtruimur de duplici confeſſio/
ne facienda. Prima debet fieri de nobis. ſe/
cunda de deo. Prima eſt proprie cōfitentis
propria mala. ſecūda laudantis dei benefi/
cia. Debet autem vtraꝗ̄ eſſe fortis. qđ do/
cemur ī eo ꝙ Iudas fortis viribus dicitur
a iuuētute ſua. vt in eo qđ dicitur Iudas mo
neamur de confeſſiōe. in eo autem qđ fortis
dicitur monemur de confeſſiōis bone cōditio/
ne. vt ſicut in priori ſermōe Symon monu/
it de obediētia: conſiliuʒ ꝓbo monuit de appē
dicia ſiue de appendicijs: ſic in iſto ſermone
Iudas monet de confeſſiōe. fortis viribꝰ de
bonarū conditionū inſinuatiōe. Si em̄ con
feſſio nuda fuerit nihil placet. Huius ergo
verbi occaſione duo dicemus per ordinem.
Primo de confeſſiōe ꝓut ſignat peccatoruʒ
accuſatiōem. ſecundo de ꝯfeſſione ꝓut ſignat
dei laudatiōem. Primo eniʒ ſunt mala no/
ſtra extirpanda. ſecūdo virtus dei laudāda.
Primo cōfitendo peccata purgemus vt po/
ſtea deum laudemꝰ. quia vt dicitur Eccli. xv.
Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoruʒ. Ut
ergo cōfeſſio de peccatis noſtris faciēda deo
poſſit eſſe grata ⁊ accepta: adeo vt ꝑ eaʒ ſta/
tim remiſſiōem peccatoꝝ a domīo conſequa
mur: quiꝗ̄ debet habere circūſtantias ipſam
confeſſionem per omnia ſanctificantes. De
bet enim eſſe integra. volūtaria. diſcreta. ex/
cogitata. et amara. que quinꝗ̄ intelligūtur
in hac dictiōe iudea. ita videlicʒ vt quelibet
illarum literarū dictiōem integraʒ repreſen
tet. que ſi omnia cōueniunt noſtrā confeſſio
nem ſanctificant. ſicut dicitur in pſ. Facta
eſt iudea ſanctificatio eius. ac ſi dicatur. Iu
dea. i. circumſtantie per has literas deſigna
te eſt ſanctificatio confeſſionis. i. ſanctificat
confeſſiōem. Primo ergo vt noſtra confeſ/
ſio ſanctificet. i. ſanctos nos efficiat debʒ eſſe
integra: vt oīa cōmiſſa ſine exceptiōe: ſine di/
minutiōe fideliter exponamꝰ. hoc facere mo/
nemur in pſ. Effundite corā illo corda vrā.
Glo. effundite. i. totū extra fūdite. Tren. ij.
Effunde ſicut aquā cor tuū. Aug. Caueas ne
verecūdia ductꝰ diuidas ꝯfeſſiōeʒ. Quare?
Quia deꝰ ſūme bonꝰ ⁊ ſūme ꝑfectꝰ non pōt
opus facere imꝑfectū. aut em̄ totū hoīeʒ ſa/
nat: aut nihil. Uñ verſus. Larga dei pietas
veniā non dimidiabit. Aut nihil aut totuʒ
propiciando dabit. Et ratio huius eſt. quia
ſi omnia dimitteret vno retento: ex hoc ſolo
adhuc eſſet auerſus a deo. ⁊ hec prima cōdi/
tio ſignata eſt per primā literā i in hac dicti
one iudea. ¶ Secundo confeſſio no/
ſtra debet eſſe voluntaria: vt ex propria deuo
tione motus confiteatur ſeipſum ſincere ⁊ vo/
lūtarie accuſans vt nō ſit ſicut cōfeſſio achor
qui coactus eſt qđ fecerat ꝯfiteri. Unde pſ.
Ex voluntate mea confitebor ei. Hinc Eccl.
xvij. Confiteberis viuens viuus et ſanus.
Qui enim viuus ⁊ ſanus cōfitetur. volun/
tarie vtiꝗ̄ cōfitetur. Nihil enim eſt domino
gratum qđ coactum dño exhibetur. ⁊ hec cir
cumſtātia confeſſionis in litera v que eſt ſe/
cundum in hac dictiōe iudea denotatur. Ter/
tio ꝯfeſſio noſtra debet eſſe diſcreta vt diſtin
cte ⁊ ſeparatim peccata ſingula cōfiteātur. De
qua diſcretiōe dicit pſ. Lauabo ꝑ ſingulas
noctes lec. me. lachry. me. ſtra. meū rigabo.
ac ſi dicat. Lectuʒ cōſcientie mee lauabo per
ſingulas noctes. i. per ſingulas tenebras pec
catorū. Unde Tren. iij. Diuiſiones aqua/
ruʒ deduxit oculus meꝰ. Qđ exponēs Gre/
go. dicit. Diuiſas ex oculis lachrymas du/
cimus: quādo peccatis ſingulis penitēdo et
cōfitendo diſparitas lachrymas deo damꝰ
Et hec circumſtātia in litera d intelligitur. que
in tertio loco huius dictiōis iudea ordineʒ
ſuum tenet. Quarto cōfeſſio noſtra debet eſ
ſe excogitata ſiue p̄meditata. vt non quicq̄d
in buccam venerit euomamus: ſed cuʒ ma/
gna p̄meditatiōe que cōfitenda ſunt p̄conci
piātur. Et hoc facere monemur Eccli. xxij.
cum dicitur. Precurre prior in domū tuam
⁊ illic aduocare: ⁊ illic lude: ⁊ illic age conce/
ptiones tuas. Qđ ⁊ fecit Ezechias cum di
cebat. Recogitabo tibi omēs ānos meos in
amaritudine anime mee. Hinc Hiere. viij.
Auſcultaui: nemo qđ bonuʒ eſt loquitur. nul/
lus eſt qui agat penitētiā ſuper peccato ſuo:
dicens quid feci. Iteʒ yſa. lviij. Non eſt qui
recogitet in corde ſuo. Sʒ vt ait Bernarđ.
ſunt qui quaſi fabulam cōfitendo narrant
peccatorū ſuorum hyſtoriam ⁊ egritudines
anime ſue ſine cōfuſiōe enumerāt. Et hec cir
cumſtantia in quarta litera huius dictionis
iudea ſcilicet e collocatur. ¶ Quinto cō/
feſſio noſtra debet eſſe amara: vt tanꝗ̄ reus
diſtricto dei iudicio ſe repñtet cōfeſſori ſuo
tanꝗ̄ deo ſuper omnibus confuſiōibus ſu/
is amariſſime ſe accuſans. qđ faciebat Iob
x. dicens. Loquar in amaritudine anime mee.
dicam deo: noli me condemnare. Ezechiel.
xxj. In amaritudine ingemiſcēs. Iteʒ Hie/
re. lv. Statue tibi ſpeculam. pone tibi ama/
ritudinem. dirige cor tuuʒ in viam directaʒ
in qua ambulaſti. Ad quam amaritudineʒ
facilime ꝑuenimus: ſi damna que ex pecca/
tis incurrimus: et maxime dei offenſam iu/
ſto pondere eſtimamus. Si ergo has quin
ꝗ̄ circumſtātias per quiꝗ̄ literas huius di
ctionis iudea deſignatas in noſtram cōfeſſi/
onem aſſumimꝰ: erit vtiꝗ̄ iudea ſanctifica/
tio noſtra. Induamꝰ ergo cōfeſſionem iſtaʒ
cū ſuis appēdicijs: cōfitentes dño et dicētes
illud. ij. Paral. xxxvij. Tu domīe ſcđm bonita/
tem tuam ꝓmiſiſti penitentiā remiſſiōis pec
catorum. ⁊ tu domīe iuſtorū non poſuiſti pe
nitentiam iuſtis Abraham yſaac ⁊ Iacob:
his qui tibi non peccauerūt: quoniā peccaui
ſuper numerum arene maris. multiplicate
ſunt iniquitates mee: ſtatuens abominatio
nes ⁊ multiplicās offenſiones. et nūc flecto
genua cordis mei: precās a te bonitatem tu/
am domine. Peccaui domine: peccaui. et
iniquitates meas cognoſco. Peto rogās te
domīe remitte mihi: ne ſimul perdas me cū
iniquitatibus meis. Si ſic cuʒ hac iudea ex
ꝓfundo cordis cōfitebimur domīo: omniuʒ
iniquitatū noſtrarum non recordabitur am
pliꝰ. ⁊ erit iſta iudea ſanctificatio noſtra. q2
benignus ⁊ miſericors eſt. et placabilis ſuꝑ
malicia ⁊ miſertus noſtri: dicet nobis illud
Hiere. xlv. Iam placatus ſum ſuper malo
quod feci vobis. Et ſubiūgens illud. ij. Re.
xxiiij. Sufficit nunc: contine manum tuaʒ.
ſcilicet a cōfeſſione peccatoruʒ. Item Pro/
uerbio. xxvij. Sufficiat tibi lac caprarum.
Quid ꝑ capras niſi peccata. quid per lac ni
ſi cōfeſſio. que de peccatis tanꝗ̄ lac de capris
extrahitur. Ac ſi dicat. Sufficiat tibi con/
feſſio peccatorum. In quorum verboruʒ vir
tute infunditur nobis plena et perfecta re/
miſſio omnium peccatorum. quibus dimiſ/
ſis anima que ocioſa eſſe non poteſt ſentiēs
conſcientiaʒ ſerenatam ſtatim ꝯuertit ſe ad

confeſſioneꝫ laudis referens gratias largito
ri. ſic enim iubemur in pſ. Immola deo ſa/
crificium laudis. Et illud. Sacrificiuꝫ lau/
dis honorificabit me. y Secundo er
go dicendū eſt de ſecunda confeſſiōe: ſcilicet
laudis. Hec autem cōfeſſio laudis diuerſifi
catur ſm diuerſitatem eorū pro quibus lau
des dn̄o cōfitemur. Sunt autem quinqꝫ
genera laudis: Cōfitemur enim dn̄o lau/
des ex creaturarū ſpeculatione. ex beneficio/
rum cōſideratione. ex eorū que pro nobis in
ſemetipſo fecit deus eſtimatiōe. noſtre glori/
ficationis meditatiōe. et ex dei āmiratione:
Primo dico laudes cōfitemur ex creatura/
rum ſpeculatiōe. cum deuota mente ſpecula
mur creaturas iſtas corporales magnitudi
nem: pulchritudineꝫ: multitudinē earū ad/
mirantes: neceſſe eſt ex earū intuitu earū ar
tificem collaudare. ſicut cum videmus mi/
rabilem imagineꝫ bene ornatam ⁊ decenter
parataꝫ laudamus artificem qui hanc fece/
rat: iuxta illud Eccli. ix. In manu artificum
opera laudant. Quorū ſpeculatiōem docet
Bernardꝰ. dicens. Tria in magno opere hu/
iuſmodi cōſiderare debemus. videlicꝫ quid
ſit. quomō ſit. ad quid ſit conſtitutuꝫ. Et in
eſſe quidē rerum ineffabilis potētia cōmen/
datur ꝙ tam magna: taꝫ multa: tam multi/
pliciter: tam pulchra: tā magnifice ſunt cre/
ata. In medio autē ſapientia ſingularis re/
lucet ꝙ hec ſurſum: illa deorſuꝫ: alia au/
tem in medio ordinatiſſime ſunt locata. Si
vero ad quid factus ſit mediteris: occurrit tā
vtilis benignitas: tam benigna vtilitas: que
etiam ingratiſſimos quoſqꝫ poteſt obrue/
re. potētiſſime ergo ex nihilo omnia: ſapien/
tiſſime pulchra: benigniſſime vtilia ſunt cre
ata. Quis ergo hec conſiderās ſe poteſt a cō
feſſione laudis cōtinere: laudantes dominū
⁊ dicentes. Bene omnia fecit. Secūdo lau
des dn̄o cōfitemꝰ dn̄o ex beneficioruꝫ cōſide/
ratione. Cum eniꝫ cōſideramus quāta nos
miſericordia preuenerit. qꝫ benigne expectaue
rit qꝫ dulciter mala noſtra indulſerit. qꝫ cre
bris viſitatiōibus pmouerit. quātas ingra/
titudines diſſimulauerit. quātas occaſiones be
ne agendi miniſtrauerit. quis ſe i horuꝫ cōſi
deratione continere valeat a confeſſiōe lau/

dis ⁊ a gratiarū actiōe. Nempe vt ait Bern̄.
Qui ex iſtorū intuitu non mouetur ⁊ non exci
tatur: non modo dormit ſed mortuꝰ eſt. Idē
Bern̄. Felix anima que beneficia dei ſibi col
ligere ⁊ ante mentis oculos digna cum gra
tiarū actione reducere curat. nō dubiū quin
excitet ad laudandū beneficiorū cōſideratio.
Et iterum. Sic onerat me beneficijs ⁊ miſe
ratiōibꝰ ſuis deus obruit: vt aliqd onus ſen
tire non poſſim niſi dona ſua. De hac cōfeſ/
ſione dicitur in pſ. Confitebitur tibi cum bene
feceris ei. ac ſi dicatur. Cū quis beneficia in/
tuetur: facile eſt laudare eum qui contulit il
la. Tercio cōfitemur laudes deo ex eorū que
in ſe exhibuit nobis eſtimatiōne. Cum enim
eius beneficia altius intuentes: eſtimamus
quid quāta ⁊ qualia in ſe ⁊ pſe exhibuit no/
bis deus: merito non capimus nos prelet
cia. conſiderātes tam ineſtimabilem: ineffa/
bilem cumuluꝫ gratiarum. Deus enim de/
dit ſeipſum nobis tripliciter. in incarnatio/
ne ad redemptiōem. in cibo ad redemptoris
confortatiōem. in ſpiritu ſancto ad ſanctifica
tionem. ex quorum eſtimatiōe affectus ho/
minuꝫ ita dilatatur: magnificatur: ⁊ inflam/
matur: vt in deuotione laudis prorumpat ho
mo in affectum inexplicabilē: dicens deo il/
lud. ij. Reg. vij. Magnificetur nomen tuum
deus vſqꝫ in ſempiternuꝫ. Quia ſicut Sa/
pien̄. ix. dicitur. Magnificaſti populū tuuꝫ et
honoraſti. Et ſic inſaniens homo in affectu
cōuertit ſe ad omneꝫ hominem: dicēs. Ma
gnificate dominū mecum: ⁊ exaltemus no/
men eiꝰ in idipſm. ac ſi dicat. Sic ipſe ſe par
uum ⁊ humileꝫ propter nos fecit: ſic nos ex
hoc ipſo faciamus eum magnū. vt quāto mi/
norem ſe pro nobis fecit: tanto maiorē ipſm
in affectu noſtro faciamꝰ. Unde Bernardꝰ.
Quanto pro me paruuꝫ ſe fecit: tanto mihi
maior eſt. ⁊ quāto pro me vilior: tanto mihi
charior. De hac cōfeſſione dicitur in pſ. Cō/
fitebor tibi in ſeculum quia feciſti. Et illud.
Cōfitemini dn̄o qm̄ bonꝰ. Niſi em̄ abyſſus
infinite bonitatis ſue fideliſſimū cor ſuū coe
giſſet: nunqꝫ ſe totū ⁊ taliter ⁊ totiēs exina/
niſſet. z Quarto cōfiteamur laudes
dn̄o ex glorificatiōis noſtre meditatione.
Suſpenſi eniꝫ per meditatiōem illuminati

eternā glorificationē quā pricipes erimꝰ diui
ne nature ⁊ qualiter imergimur in abyſſuꝫ glo
rie dei: qui cuꝫ ſit eternus in eternū erimus
glorioſi. hec ⁊ ſimilia ſi adiuti per gratiā me
ditabimur: merito deū ex pfundo corde lau
dabimus: ⁊ laudando cōfitemur ei laudes:
dicētes. Cōfitebor tibi dn̄e deus meꝰ i toto
corde meo. Quare? quia glorificabo nomē
tuuꝫ in eternum. ac ſi dicatur. Propter hoc ti/
bi laudes cōfitemur ꝙ ad hoc nos creaſti vt
in familiā tuam deputati: te debeamus lau/
dare in eternum. Nos enim ſumus illi de
quibus dicit dominꝰ per yſa. xliij. Populū
iſtum queꝫ mihi formaui laudem meā nar
rabit. De hac glīa nr̄a dicit Ber. Ibi cumu
lus felicitatis. ibi ſupereminens gloria. ibi ſu
pereffluēs beatitudo. Quinto ↄfiteamur do
mino laudes ex ipſius dei cōtemplatiōe. Et
quia ad veruꝫ ſue eſſentie in hac vita nemo
ↄtemplando proficit: dicente dn̄o ad Moy
ſen. Non videbit me homo ⁊ viuet. ideo eiꝰ
bonitatem. pietatem. benignitatē. charitatē.
humilitateꝫ. ſublimitateꝫ āmiremur. ⁊ am/
mirando cōtemplemur quouſqꝫ in deuꝫ ſu
ſpenſi ad maieſtatem ſtupeamꝰ. ad charita/
tem ferueamus. ad eternitateꝫ ſuſtineamꝰ.
ad abyſſum iudiciorū paueamus. ⁊ reuerſi
ad noſmetipſos in ebrietate ſpiritꝰ dicamus
Confitebor tibi quia mirabiliter magnifica
tus es. Et iterum. Laudate eum ſm multi/
tudinem magnitudinis eius. Quia ſingu/
lorum iam dictorū magnitudines ſunt infi
nite. Et quia eadē omnia in ſingulari nume
ro ponūtur: ex hoc innuitur ꝙ vnuꝫ oīa ſunt
in deo. qd ex hoc innuitur quia magnitudo po
nitur in ſingulari. Laudemꝰ ergo deum ſm
magnitudineꝫ charitatis: bonitatis: pieta/
tis. que in deo ſunt oīa infinita. Un̄ Gre/
go. predictū verbuꝫ expoſuit: dicēs. Ille de
um ſm multitudinem magnitudinis maxi/
me laudat: qui ſe ſuccūbere in eiꝰ laudis ex/
pletione cōſiderat. De hac confeſſione dicit
Bernardꝰ. Prima ⁊ maxima contemplatio
eſt admiratio maieſtatis. et hoc requirit cor
purgatum: vt a vicijs liberum atqꝫ exorna/
tum peccatis facile ad ſuperna leuet. interdū
qꝫ p aliquas morulas ſtupore ⁊ extaſi ſuſpē
ſum teneat admirantem. Prima confeſſio

vocatur laudatio. ſecunda gratiarū actio. ter
cia magnificatio. quarta admiratio. quinta
ſuperexaltatio ſiue ſupglorificatio. De quibꝰ
vltimis duobus dicitur Daniel. iij. Bene
dictus es in templo ſancto glorie tue: et ſu/
perlaudabilis ⁊ ſupglorioſus i ſecula. Tūc
auteꝫ maxime hec ſuperexaltatio in cordibus
noſtris generatur: quādo ipſa deuotio intā
tum proficit vt vires noſtras ⁊ poſſe noſtrū
violenti quodam affectu trāſgrediatur. non
manens infra terminos ſuos: ſed plus lau/
dare volumus qꝫ poſſumus diſcurrentes et
verba querentes per que affectum noſtrum
iam dilatatuꝫ ⁊ magnificatum valeamꝰ ex/
primere. ⁊ cuꝫ non valeamus verba equiua
lentia affectui inuenire deficimus in loquē
do. Et hoc eſt qd dicitur Eccli. xliij. Glori/
ficantes dominū quātumcūqꝫ potentis ſu/
peruallebit adhuc ⁊ āmirabilis magnificen/
tia eius benedicentes dominū. exaltate illuꝫ
quātum poteſtis. maior eſt enim omni lau/
de. Et ſubiungit. Ne laboretis. non eniꝫ cō
prehendetis. Quis videbit eum et enarra/
bit: ⁊ quis magnificabit euꝫ ſicut eſt ab ini/
tio? Multa abſcōdita ſunt maiora his pau
ca vidimus. hoc ergo deus pro maxima lau/
de accipit cū diſcurrētibus nobis nulla ver/
ba inuenimus qui affectū noſtrum exprime
re valeāt deficimus obmuteſcendo. In hoc
affectu fuit ſponſa in Cantic. cum dicebat.
Dilectꝰ meus mihi ⁊ ego illi. In quo trun
cato ſermone multuꝫ dicere voluit ⁊ minus
dixit. De hac laudis confeſſione dicit Gre
go. Diuine laudis facta tunc verius exple/
mus: cum hoc nos explere non poſſe cogno/
ſcimus. tunc facundius laudes eius loqni/
mur: cuꝫ ab his obſtupeſcēdo obmuteſcimꝰ
Quam laudem nos doceat ſapiētia patris
Jeſus chriſtus.

XCVI De omnibus ſanctis.

Emores eſtote

quō ſalui facti ſūt pr̄es noſtri. j.
Mach. iiij. Dicit Auguſ. Si/
cut deus in celeſti gloria electis ſuis ⁊ dile/
ctis prebet et exhibet ſe ſpeculum eternaliter
perfruendi: ſic in vita ſanctorū quos pmiſit

dat nobis ſpē.ulp₃ ꝑueniendi. A In ꝟbis ergo ꝓpoſitis tria poſſum⁹ intelligere. ſcilicet ſpiritusſancti exhortatōem·exhortationis informationē·noſtre fiducie erectionē. Primū ibi Memores eſtote.in quo ad memoriā habendā de ſanctis exhortamur. Secundū ibi: quomō ſalui ſunt.in quo ꝑ exempla ſanctoꝝ informamur. Terciū ibi: patres noſtri.in quo et nos de ſanctitate fiduciam̄. Cum enim dicaꝶ ꝙ patres noſtri de quoꝝ carne et ſanguine ꝓcreati ſumus ſalui facti ſunt fiducia noſtra erigiꝶ. vt et nos ſperem⁹ nos poſſe ſaluari· Sciendū ergo ꝙ omniu₃ ſanctoꝝ ſub vna celebratōe veneranda ſolēnitas nobis ꝓponitur propter duo.ſc₃ ꝓpter electionem ⁊ imitatione₃. Primo dico ſanctorū memoria nobis ꝓponitur ꝓpter electionem.vt videlic₃ deuote intuentes ⁊ diligēter inquirētes ſinguloꝝ vias: ⁊ vitas eligamus ex omnibꝫ quē vel quos valeam⁹ facilius imitari: cuius vel quoꝝ vie ⁊ vite ſumus magis diſpoſiti· Dicit enim Grego. ꝙ lic₃ omnes ſancti ad vnū finem ſc₃ beatitudinē tenderint: diuerſis tamē vijs ⁊ exercitijs eādem ſunt beatitudinē cōſecuti. Nā vt idem dicit. Patriarche per viam fidei. ꝓphete ꝟo per viam ſpei.apoſtoli charitatis. martyres cōſtantie· cōfeſſores ſobrietatis.virgines ꝑ caſtitatis viam ad celorū regna principaliter ꝑuenerūt. Principaliter aūt dico.quia licet omnes hę virtutes omnes ſancti habuerunt: ſic tamen generaliter ſunt oīm: vt ſingule ſint ꝓprie ſinguloꝝ. Nos ergo cupiētes eos ſequi ad gloriā hec ſancta exemplaria deuote intuētes diligenter cōſiderem⁹ cui virtute vie ⁊ vite nos poſſim⁹ facilius adaptare. ⁊ cui ex omnibꝫ nos habiliores inueneri mus: eandē pre ceteris imitemur· Si enim oēs homies ad omniū virtutū ⁊ gratiaꝝ exercitia eq̄liter ſe haberent: deus qui mediator eſt omniū ſpirituū non prohiberet aliquos ab aliquibus exercitijs ad que exercenda alios exhortaꝶ. Unde cū in vna ꝑte ſcriptura dicat. vacate ⁊ videte quoniā ego ſu₃ deus. Si hoc ad omnes diceret: non in alio loco diceret in Prouer.xxv. Qui ſcrutator eſt maieſtatis opprimeꝶ a gloria. Itē₃ Eccl. iij. Maiora te ne queſieris· In quibus euidenter innuiꝶ ꝙ ſimplicioribus ſimpliciora et ſubtilioribus ſubtiliora: debilioribus remiſſiora ſiue faciliora: fortiorib⁹ fortiora ſꝫm qualitatē ſingulorū ſunt ꝓponenda ⁊ ꝓpoſita imitanda. Q₃ autē ſinguli ꝓportionata ſibi debeant ꝓportionabiliter coaptari: docem̄ Eccl.iij. Fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed que ꝑcepit tibi deus illa cogita ſemꝑ. Non eni₃ neceſſariū eſt tibi ea que abſcōdita ſunt videre oculis tuis. Qꝺ euidēter nobis ſaluator innuit: qui verba ⁊ exēpla populo miniſtrans: nūc ad cāpeſtria: nunc ꝟo ad montium cacumīa aſcēdit. vt pro diuerſitate hominū diuerſitatē gratie in predicādo populo miniſtraret. Quā diuerſitatē apoſtol' etiam innuit Hebre.v. cu₃ quibuſdā infirmis dicit. Facti eſtis quibus lacte opus ſit nō ſolido cibo. Et ſubiūgit. Perfectorū aute₃ eſt ſolidus cibus. Hinc Grego. in cura paſtorali dicit. Non vna eademq₃ exhortatio omnibus cōgruit. quia nec cunctos par moru₃ qualitas aſtringit· ſepe nanq₃ alijs officiūt que alijs ꝓſunt. quia ⁊ pleꝛꝗ₃ herbe que hec animalia nutriūt alia occidūt. ⁊ medicamētum qꝺ alteri vires minuit: alteri vires iungit. ⁊ panis qui vitas fortium roborat: paruulos necat· Hec ergo diuerſitas que ſeruare conſuliꝶ in diuerſitate moru₃: ſeruetur etia₃ in exemplis ſanctoru₃. vt parui parua: maiores maiora: maximi maxima exemplaria mentis ſue oculis anteponāt. Hec ergo eſt prima cauſa propter quā omnes ſancti ſub vna veneratiōe nobis ad memoria₃ reuocātur: vt ex omnibꝫ eorum ſtatibus eligamus cui exemplari nos poſſimus cōpetentius coaptari B Secundo omniū ſanctoru₃ veneranda ſolēnitas nobis ꝓponitur ad eorum imitatiōem. vt quem ex oībus elegerimus in ipo electo diſcamus quibus eum paſſibus ⁊ exercitijs ſequi debeamus: vt eis ꝯnumerari ⁊ nos ſancti fieri valeam⁹. quia et nos ad hoc vocati ſum⁹ vt ſanctificemur· dicēte apoſtolo.j. Theſſal.iiij. Non eni₃ deus nos vocauit in īmundicia₃: ſed in ſanctificationē. Quō aūt ſanctificari debeam⁹: docemur in hoc nomīe qꝺ eſt ſanctu₃: qꝺ quinq₃ ſignat per que omnia trāſire nos oportet ſi ad magnam ſanctitatis vitam cupimus ꝑuenire q̄ ſunt iſta. initiū. mundū. firmu₃. ſanguineū. ⁊ igneum. Quoꝝ primu₃ ponit apoſtol⁹· tria ſequentia Dyoniſ. de diuinis nominibus· quintū ponit yſaias: vt patebit in ſequētibus. Per prima₃ ſanctificatiōem ſancti ſunt homīes bone volūtatis: ſolu₃ ad hoc habentes ꝓpoſitu₃ cōuertendi. per ſecūdam ſignificationem ſcilicet mundu₃ ſancte ſunt virgines· per tercia₃ ſcilicet firmū confeſſores. per quarta₃ ſcilicet ſanguineū martyres. per quintā ſcilicet igneū apoſtoli. que licet omnia ſint omniū: ſunt tamen ſingula ſingulorū cum quadā excellentia· Uer⁹ tamen ſanctificamur ſi de die in diem per gratiam dei ꝓmoti virtutem omniū iſtoru₃ in vnius hominis vita perficim⁹ ⁊ implemus. vt per prima₃ ſanctificatiōnē bonam vitam inchoemus. per ſecundam inchoatā mundemus. per terciā mundatā bonis operibus exercitemus. per quartam tanq₃ inutiles ſerui tribulatiōes portemus. per quintā vitam noſtrā in charitate cōſūmam⁹. Primā ergo ſanctificationē cōſequamur per boni ꝓpoſiti inchoationē. ſecundā per penitentiā ⁊ contritionem. terciā per bonorū operum exercitationem. quartā per tribulatione₃· quinta₃ per dilectionē. Cupientes ergo ſanctificari primo ingrediamur boni ꝓpoſiti inchoatōnem in animo noſtro firmiter ſtatuentes. vt relictis vicijs ⁊ peccatis velimus domino de cetero cum omni diligētia adherere. Qꝺ cu₃ veraciter animū hominis poſſederit: ſtatim ex hoc initio ſumus ſancti. Unū apoſtol⁹ Ro. viij. Scimus quonia₃ diligētibus deu₃ ⁊c̄. vſq₃: his qui ſꝫm ꝓpoſitum vocati ſunt ſancti· Qꝺ exponēs Bern̄. dicit. In verbo apoſtoli non te terreat nomē ſanctitatis: quoniam non ſꝫm meritū: ſed ſꝫm ꝓpoſitū. non ſꝫm affectionem: ſed ſꝫm intentionē ſanctos vocat. illam eni₃ quam putas ſanctitatem nec Paulus incorruptibilis manēs adhuc corpore arbitrabatur ſe cōpꝛhendiſſe. C Sed diceres. quid eſt ergo ſꝫm ꝓpoſitu₃ eſſe ſanctū. Audi tu: ſi ꝓpoſueris in corde tuo declinare a malo ⁊ facere qꝺ bonum eſt. tenere qꝺ cepiſti ⁊ proficere ſemper in melius: et ſi quid aliquādo minus recte feceris vt eſt humana fragilitas: nō in eo ꝑſiſtere ſed emendare pro viribus: eris ſine dubio ſanctus et tu. Sed tibi adhuc clamare ſit neceſſe. cuſtodi animā meam quoniā ſanctus ſum. Et talibus ſanctis ſꝫm ꝓpoſitu₃ vt ait apoſtolus: omnia cooperātur in bonu₃. an non peccatū qꝺ humiliat: qꝺ timoratū facit: qꝺ cautū cooperatur in bonu₃ ⁊ Si ergo hoc nomen ſanctitatis veraciter cordibus noſtris inſederit non differimus ꝓpoſitu₃: ſed ſine mora conuertimur in opera. ⁊ ſic ſꝫm nomen aggredimur ſanctitatis. Secundo notandu₃ ꝙ ſꝫm nomen ſanctitatis aggredimur ſi bonū propoſitu₃ applicamus ad opa exhauſtientes et mundātes cōſcientiā a cōmiſſis. qꝺ cum facimus ſꝫm nomē ꝓut mundū ſignat ſanctu₃ induim⁹. vt non ſolū ſancti ſimus ſꝫm propoſitū. ſ₃ ſꝫm ꝙ ſanctū mūdicia₃ ſignat ſum⁹ ſancti· D Ad verā aūt ⁊ ꝑfectam mūdiciam in nobis faciendā ſepte₃ exercitia requirunt. Oportet em̄ in vera penitētia concurrere cordis cōpunctionē. oris cōfeſſionē. operis ſatiſfactōem· volūtatis ſuſpenſionē. ablatoꝝ reſtitutiōem. offenſarū remiſſionē. omniū iſtoꝝ cōtinuationē. quia ſi de omnibus his vnū defuerit: penitētia non eſt vera. Sane hoc dixerim ſi tpis oportunitas hoc admittit· ſi ꝟo tempus nō aderit prima particula ſufficit ad ſalutem. Unū pleriq₃ omiſſis multis his ꝑiculis hū ſe penituiſſe eſtimant: quoꝝ tamē penitētia min⁹ habet. nec per ea₃ quātū ſufficit ſūt mūdati. De quibꝫ dicitur Prouer.xxx. Hec eſt generatio que ſibi mūda videꝶ nec tamē lota eſt a ſordibus ſuis. Q₃ autē hec ſeptem plenā in nobis mūdiciam ꝑficiant: dicit Leuiti.xiiij. Aſpergaꝶ qui mundādus eſt ſepties· Qꝺ etiā figuratum legim⁹ iiij· Reg.v. vbi Helizeus dixit ad Naaman leproſu₃. Uade ⁊ lauare ſepties in iordane ⁊ recipiet ſanitatē caro tua atq₃ mundaberis. qꝺ ſpūaliter mūdandis dicitur. De his ſeptē adhuc dicit Eccl. Da ſeptem ꝑtes. Q₃ aūt ꝑ mūdiciā ad ſanctitatē ꝑueniamus: oſtēdit aplus· ij. Corin. vij. cū dicit. Mūdem⁹ nos ab omi inquinamēto carnis ⁊ ſpiritus perficiētes ſanctificatōe₃ in timore dei. Tercio ſanctū idem eſt qꝺ firmū. qꝺ ad ſanctitatē in nobis ꝑficiēdā neceſſario ſequitur ad predicta. quia poſtq₃ per primam

ſanctitatem facti ſumus ſancti bonū in ĩcipiē
do. per ſecundā ſanctitatem facti ſumus a pec
cato nos mūdādo. per terciū ſcʒ firmuʒ nos
amplius ſanctificem⁹ malo reſiſtēdo: ne itē
rum illabamur. E Hec autem firmi/
tas triplicitez exercet̃ ſcilʒ in malorum re/
ſiſtentia. bonorū efficientia. aduerſorum to/
lerantia. Qui enī malo reſiſtit viriliter: bo/
na operat̃ fideliter: tribulatiões ſuſtinet bu/
militer. fortiſſimus eſt et firmiſſimus coraʒ
deo. Primo ergo ſi ſancti fieri cupim⁹ cum
predictis: ſcʒ initio ⁊ mundo: ſumus etiā fir
mi. vt quotiēs vicia ſiue carnalia ſiue ſpiri/
tualia impugnauerīt eis viriliter reſiſtam⁹
nullū additū pbētes: ſ reluctādo ſingul̃ nō
verbo ⁊ lingua: ſed opere et veritate dicam⁹
illud Eccli. xxxiiij. Qui baptizat̃ a mortuo
⁊ iterum tangit mortuū quid pdeſt lotio il
lius? Et illud Cantic. v. Laui pedes meos
quomō iterū inquinabo eos? Or ſi dixerit il
lud Mach. Quomō poterimus tam mul/
tis ⁊ tam fortib⁹ reſiſtere tam pauci? Quia
vt dicit Bern. Nihil in homine purū pote
rit inueniri ab intus manat de corde exit pe
ſtiferū vir⁹: ac deinceps corpus occupat vni
uerſum. ⁊ inimici noſtri mille nocendi arti/
bus corda hominū temptare nō ceſſant. Et
reſpondet Bern. Or licet vndiqʒ viciorʒ in/
citamentis perefluamus. verūtamen in no
bis eſt ſi vinci volumus ⁊ nemo noſtrum in
hoc certamine deijcit̃ inuit⁹. qđ in principio
omnis ſcripture: ſcʒ Gen. iiij. innuit̃. vbi di
citur. Sub te erit appetitus tuus: ⁊ tu dña/
beris illius. Poteſt quidem inimicus exci/
tare temptatiōis motum: ſed in te eſt ſi volu
eris dare cōſenſuʒ. Secūdo firmi ſim⁹ bo/
na agendo fideliter. ad qđ faciendū hoc ſo/
lum nos monet ⁊ excitat ꝙ temp⁹ nobis in/
dultū tranſeat. opera autē ſiue bona ſiue ma
la que facimus pmanent in eternū. Et ideo
monem̄ Eccl. ix. Qđcūqʒ poteſt man⁹ tua
facere inſtāter opare. qꝛ nec opus. nec ratio.
nec ſapiētia. nec ſciencia erūt apud inferos
quo tu pperas. Ac ſi dicat̃ illud Iohan. ix.
Uenit nox in qua nemo pōt opari. Cur au/
tem monemur tam ſollicite opari: innuitur
Prouerbi. xiiij. quia in omni ope bono erit
abūdantia. Cui cōſonat illud Sapiē. iiij.
Bonorʒ laborʒ glorioſus eſt fructus. Hi au/
tem fructus cōſiſtunt in peccatorʒ ſatiſfacti/
one. gratie augmētatiōe. boni aſſuefactione.
virtutū plantatiōe. meriti ⁊ premij cumula/
tione. debiti ſolutiōe. dei placatione. ⁊ adhuc
multa alia que omnia in nobis in vno bono
ope pmouent̃. Tercio firmi ſimus patiēdo
mala humiliter. reputātes cū Iudith in pec
catis noſtris hecipſa minora eſſe ſupplicia fla
gella domini: quaſi ſerui qui corripimur ad
emendationē non ad perditiōem miſericor/
diam obtinuiſſe credamus. ad quā ſufferen/
tiam multū nos excitare deberet verbū apo/
ſtoli. ij. Corint. Id qđ momentaneū eſt ⁊ le
ue tribulatiōis noſtre: ſupra modū in ſubli/
mitatem eterne glorie pondus operat̃ in no
bis. Hoc autem membrʒ breuiter tranſim⁹
qꝛ in ſequēti membro de tribulatiōe ſufferen
da diffuſius differem⁹. F Quarto ſan
ctum eſt id qđ ſanguineū ſignās tribulatio
nes per quas iterum poſſum⁹ amplius ſan
ctificari. et eſt cōueniens ſimilitudo. qꝛ ſicut
ſanguineū eſt color ſanguine⁹ ⁊ nō ſanguis
ſic tribulatio licet ſanguinem non effundat
pro martyrio tamē effundēte ſanguineʒ cō/
putatur. Hinc per yſa. xxxviij. dicit̃. In pa/
ce amaritudo mea amariſſima. Ac ſi dicat.
Tempus pacis quo pſecutoris gladius nō
ſeuit per tribulationū amaritudinē amariſ
ſimū eſt electis. Hinc. iij. Reg. ij. dicit̃. Ef/
fudit ſanguinē belli in pace. Qđ de quolibet
electo poterit vere dici. qđ adhuc euidēnius
inſinuat Bern. dicēs. Uere martyrij gen⁹
⁊ effuſio quedā ſanguinis eſt in quotidiana
corporis afflictiōe. illo nimirū quo ceduntur mē
bra ferro horrore quideʒ mitius: ſed diutur/
nitate moleſtius. Sic quippe infirmis ⁊ pu
ſillis corde plus pruidit dñs. vt quem ſemel
pro chriſto ſanguinē effundere nō ſufficiāt:
ſaltim minori: ſ diuturniori martyrio fun/
dant. Uerū quia tribulatiōes ex multis cau
ſis multipliciter variātur. ⁊ ex hoc ſufferen/
tiuʒ merita vel augmentātur ſm plus ⁊ mi
nus: vel etiam attenuant̃. ideo de hac varie
tate aliquid qđ prius non diximus diſſerat̃
⁊ cauſas tribulationū per quas ſingule res
veriſſime cognoſcuntur videamus. G
In quibus ſicut in ceteris rebus q̄tuor cauſe

ſcilicet efficiens materialis formalis finalis
poterunt inueniri: ⁊ ſm has cās tribulatiōes
plus ⁊ minus conferunt tribulatis. Si ergo
tribulationes conſideramus ſm cās efficiē
tes. tunc magna conquirimus merita ſi ab
his qui nos oderunt inferuntur. maiora ſi ab
his qui amici credebantur. maxima ſi a deo
inſligantur: quia cum pena quam a deo ſuſ
ferimus etiam timor de dei offenſa nos cru
ciat vehementer. De primo di. Ber. inimi/
corum vulnera quia inimici ſciuntur minus
offendunt vulneratos ⁊ iacula que preſciū
tur minus ledunt. De ſecundo tanqʒ de ma
ioribus tribulationibus di. dñs diſcipulis
luc. xxi. Trademini a parentibus ⁊ fratribus
⁊ cognatis ⁊ amicis. ⁊ ex vobis morte afficī
ent. quod exponens gre. di. Minora mala
ingerunt que ab extraneis ingeruntur. pl⁹
vero in nobis illa tormenta ſeuiunt que ab
his patimur. de quorum mentibus preſu/
mebamus. quia cum dāno corporis mala
nos cruciant amiſſe caritatis. De ambobus
vero dicit dñs per ps. Si inimicus meus
maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem vtiqʒ ⁊ hoc
de primo. ⁊ ſequitur Tu vero homo vnani
mis ⁊ hoc de ſecundo. de tercio aūt dicit̃. i.
Re. ij. Si vir peccauerit in virum placari
pōt ei deus. Si aūt in dominum peccauerit
quis orabit pro eo. ⁊ idcirco tribulatio a dō
inflicta quia dei offenſam inſinuat maxime
nos affligit. Si vero tribulatio conſideret̃
ſecundum cām materialem vt eſt in ſubie/
cto: tunc magna eſt que in rebus. maior que
in corpore. maxima que in ſpiritu ſuſtinet̃.
Si vero tribulationes conſiderentur ſcđm
cauſam formalem. tunc magne ſunt que pa
tienter. maiores que libenter. maxime q̄ gau
denter propter dominum ſufferuntur ⁊ ſecū
dum hoc ipſa merita etiam diſtinguuntur
Si vero tribulationes conſiderantur ſecū/
dum cauſam finalem tunc magne ſunt que
pro peccatorum ſatiſfactione. maiores que
pro premiorū cumulatione maxime que in re
compenſationem paſſionis domini ſufferā/
tur. Pro ſatiſfactione enim tribulationem
ſufferimus quando omnia que patimur in
ſatiſfactioneʒ peccatorum que cōmiſimus
ordinamus cupientes magis hic tempora/
liter affligi quā grauius in futuro. maxime
cum ſciamus ꝙ quantum in delicijs fuim⁹
tantum a nobis exigitur de tormentis ⁊ pro
menſura peccati erit etiam modus plagarū
Pro premiorum vero cumulatione tribula
tionem ſufferimus hoc conſiderantes ꝙ per
multas tribulationes oportet nos introire
in regnum dei. ⁊ illud apoſtoli. Id qđ mo
mentaneum eſt ⁊ leue ⁊c. Tercio vero in re
compenſaʒ ſufferimus tribulatiōes cum cō
ſiderantes cumulum paſſionis deo in recō
penſationem cupimus ſimilia rependere. ne
improperetur nobis illud. i. Re. xxij. Non
eſt qui vicem meam doleat. Quinto ſcđm
idem eſt quod igneum ſignans caritatem p
quam efficaciſſime ſanctificamur teſtante
Eſa. x. vbi dicitur. Erit ſanctus eius in flā/
ma. Ac ſi dicat. Qui ſanctificari debet deo
hoc fieri oportet in flamma caritatis. Om/
nia enim prius habita nō ſanctificarent ho
minem ſi caritas non adeſſet. de qua quia
multa dicta ſunt. vt euitetur prolixitas ſuf/
ficiat hoc dixiſſe XCVII

De eiſdem ſermo ſecundus

Congregate illi

ſanctos eius ps. Deus ſalutē
noſtram deſiderans in huius v
bi exhortatione hoc a nobis exigit ⁊ requirit
vt ſanctis omnibus quorum hodie feſtiui/
tas agitur nos per vitam ſanctam connu/
merare ⁊ congregare ſtudeamus ⁊ hoc maxi
me placet deo ⁊ in nobis deſiderat ad imple
ri di. enim Bern. Currite fratres quia non
ſolum ſancti ⁊ angeli ſed ipſorum creator
dominus cum omnis celeſtis curie frequē/
tia nos deſiderat ⁊ expectat. Nam ſi omnes
ſanctos ſub vnam letaniam congregarem⁹
⁊ nos per vitam reprobam disiungeremus
talis congregatio domino nō placeret Nos
ergo ſanctos eius conuenienter congrega/
bimus ſi ſancti erimus ſicut ipſi. H
Sunt autem ſex que in veteri teſtamento
nobis preoſtenſa ſunt per que quelibet res
diuino cultui adaptande ſanctificabantur.
ſcilicet per aque expiationem. vngenti com
poſitionem. olei vnctionem. ſanguinis aſp
ſionem. ignis concremationem. verborum

prolationem. per iſta ſex res antiquitus ſan
cti ficabantur ⁊ ſignant talia per que ⁊ nos
poſſumus ſanctificari. Primum ergo per quod
facta eſt ſanctificatio. eſt aqua expiationis. pro
pter quod numeri. xix. dicitur aqua expiati
onis ſanctificat ⁊ iterum ibidem. Qui aqua
expiationis non eſt aſperſus immundus eſt
Per hanc aquam profunda penitentia cuius ve
ritatem atteſtantur lacrime deſignatur que
lacrime tunc veraciter nos ſanctificant. cum
ex intima compunctione cordis vberrim eas
fundimus coram deo. Cum enim per ſingu
los fletus ſingula peccata obluimus. Deus
placatus ad animam ſic mundatam reuerti
tur per cuius penitentiam ſumus ſancti. De hiis
lacrimis duo dicantur ſcilicet de earum di
uerſitate ⁊ vtilitate. Diuerſitatem autem tan
git iere. Tre. iij. Diuiſiones aquarum dedu
xerunt oculi mei. quod exponens Greg. di.
Diuerſas quippe aquas ex oculis deducimus
quando ſingulis peccatis diſpertitas lacrimas
damus vel quando ſingulis dampnis que ex peccatis
incurrimus fletus ſingulos imprimur. Ex
peccatis nanque anima noſtra moritur. bona
noſtra perdimus. regnum celorum amitti-
mus. deum offendimus. ⁊ ideo pro ſingulis
hiis malis exhortamur lacrimas fundere in
ſcriptura. Nam de morte anime plorando
dicitur Je. vi. Luctum vnigeniti fac tibi plan
ctum amarum. quia anima ex peccatis mor
tua que plus eſt nobis quam vnigenitus ex la
crimis reuiuiſcit. Item bona perdita reſti-
tuit lacrima. ⁊ ideo monemur Eccleſi. viij.
flere cum dicitur Quaſi dira paſſus incipe plo-
rare. Item regnum celorum lacrime reſtituunt
⁊ ideo dicitur nobis Eſa. xx. Plorans nequaquam
plorabis quod reuera intelligi oportet de regni
celorum reſtitutione in quod cum introducimur
nequaquam plorabimus quia ſicut in apo. dicitur. xxi.
Abſterget deus omnem lacrimam ⁊c. Item ex
peccato deum offendimus quem per lacrimas
ſui gratia placare poſſumus ⁊ quia eius of
fenſa maximum malum eſt quod incurrimus
et inter omnia damna grauiſſimum ideo
ad hoc malum recuperandum maxime plora-
re iubemur. Tre. ij. cum dicitur. Deduc quaſi tor
rentem lacrimas per diem ⁊ noctem. nec des
requiem tibi nec taceat pupilla oculi tui. quia

ut ibidem dicitur. magna eſt velut mare contritio
tua. immo ſuper celum ⁊ terram mare ⁊ omnia
que in eis ſunt. ⁊ hec est contritio magna val
de vbi deum offenſum perdimus qui tamen per
lacrimas noſtras inebriatus facilime vin-
citur ⁊ omnem offenſam remittens placatus
reuertitur. hinc eſt quod quibuſdam ploranti-
bus improperat Eſa. xliij. cum di. Adipe vi
ctimarum tuarum non inebriaſti me. adipem vi
ctimarum vocans ipſas lacrimas que deum
cogunt ⁊ vincunt ad omnem offenſam ⁊ in
iuriam remittendam. ⁊ hoc eſt quod ait au
gu. O fortis lacrima vincis inuincibilem
ligas omnipotentem. Omnia enim alia af
fectum habent ſupplicantis ſola vero lacrima
virtutem cogentis. Secundo di. eſt de la-
crimarum vtilitate. I Sunt autem tres
effectus lacrimarum vt de multis pauca ſu
mamus. Primo enim impetrant remiſſio-
nem peccatorum. ſecundo omnium petitionum
exauditionem. tercio merentur conſolationem
de primo dicitur. iere. iij. In fletu venient et
in miſericordia reducam eos gloſa: in fletu venient pro
peccatis ſupplicando ⁊ in miſericordia reducam eos
eadem peccata miſericorditer ignoſcendo ⁊
hoc eſt quod ait Judith. iiij. Indulgentiam
eius profuſis lacrimis poſtulemus Secun
do effectus lacrimarum omnium petitionum ex
auditio eſt. tante enim ſunt virtutis ⁊ effica
cie vt deus ſe continere non valeat ſed omnia
ſaluti neceſſaria que in lacrimis ⁊ per lacri-
mas poſtulantur concedit. hinc Tho. vij.
Non dubito quin deus preces ⁊ lacrimas
meas in conſpectu ſuo admiſerit. Item iiij.
Re. xxiiij. Pro eo quod perteritum eſt cor tuum ⁊
fleuiſti coram me ego exaudiui te ⁊ pſalmus. Ex-
audiuit dominus vocem fletus mei. Tercio la-
crime merentur conſolationem. hinc Tho.
iij. dicitur Poſt lamentationem ⁊ fletum
gaudium ⁊ exultationem infundis. Item
Mat. v. Beati qui lugent quoniam ipſi conſola
buntur. Secundo res ſanctificabantur per
vngentum Sic enim dicitur Exo. iij. Facies
ſanctum vngentum compoſitum ſanctificabiſque
omnia ⁊ erunt ſancta. per hoc vngentum no
ua deuotio que poſt lacrimarum contritio
nem infunditur deſignatur. quod ſic contingit.
Cum enim deus per lacrimas victus pecca

ta dimittit ſtatim ſpiritum ſanctus conuertit
ſpiritum noſtrum ad aliud genus deuotionis
in qua ſuperſperat ſe veniam peccatorum con
ſecuturum ⁊ hoc eſt ſignum remiſſionis pec
catorum. cuius remiſſionis tale accipimus
argumentum. quia nequaquam vt nudiuſter-
tius peccata poſſumus deplorare. et quia gratia
dei ocioſa eſſe non poterit conuertit deuotio
nem hominis in graciarum actionem vt pro hiis
⁊ aliis beneficiis gratias agat deo di. ex ma
xima admiratione illud Re. vij. Quis ego
ſum domine aut que domus patris mei. vt pre
ſtares mihi talia. ⁊ hec deuotio graciarum acti
onis vngentum dicitur hic intentum De
quo dicitur Cant. in odore vngentorum tu
orum currimus ⁊ iterum. Odor vngentorum
tuorum ſuper omnia aromata. quia hec deuo-
tio ceteras antecellit. De quo di. bern. Vn
gentum eſt de diuinis collatum humano generi
beneficiis ⁊ ſubiungit. Felix qui ipſa ſtudio-
ſe colligere ⁊ ante mentis ſue oculos digna
cum graciarum actione reducere curat. profecto
cum fuerint in vaſculo pectoris crebra me-
ditatione contuſa. deinde igne ſancti deſiderii
ſil' decocta ⁊ demum ſpinguata oleo leticie. erit
vnctio longe precioſior priore Tercio res di
uino cultui aptande ſanctificabantur olei
vnctione. Sic enim dicitur Exo. iiij. Oleo
vnctionis oleo conſecrabis. ſignans quia
⁊ nos qui celeſti tabernaculo ſumus eterna
liter adaptandi poſt predicta debemus ⁊ nos
oleo leticie conſecrari. per oleum enim ſpirituale
gaudium deſignatur ſicut dicitur Eſa. lxi. Da
bo tibi coronam pro cinere ⁊ oleum gau-
dii pro luctu ⁊ in pſalmo. Vnxit te deus oleo leti
cie. K De oleo ſpiritualis gaudii eſt ſci-
endum quod ad gaudium eius guſtandum tria
dulciſſima confluunt ſcilicet dei preſentia ple-
na eius amicicia. celeſtis gaudii influentia
⁊ idcirco gaudium ex hiis tribus ineffabile ani
me generatur. de quo dicitur Eccle. xxx. Non
eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium Item
prouer. xxi. theſaurus deſiderabilis eſt oleum
in tabernaculo iuſti ⁊ homo imprudens diſ
ſipabit illud. Quod autem dei preſentia miram ſuper
modum faciat in anima delectationem di-
citur. ij. Macha. xv. Preſentia dei ſunt ma
gnifice delectari. Cum enim deus ſumma

ſit delectatio vbicunque preſens fuerit ex ſui
preſentia odorem ſue delectationis per to-
tam domum anime ſpargit. Hinc Johan.
Odor tuus domine excitauit in me concu-
piſcentias eternas. Verum quia deus lux
eſt ipſo teſtante Jhan. viij. Ego ſum lux mun
di. de qua Auguſti. Deus qui lux eſt illu-
minat pias mentes. vt ea que diuina dicun
tur vel oſtenduntur intelligant. ideo non ſo
lum delectationem dat anime per ſui pre-
ſentiam ſed cum hoc in lumine ſuo dat co-
gnoſcere ei plenam ſui ⁊ perfectam amici-
ciam. de qua dicitur Sap. viij. In amici-
cia illius eſt delectatio bona de qua amici-
cia dicit Auguſti. Sic mihi videtur cum mi-
ſerationes eius ⁊ amicitias circa me atten
do vt ſi das eſt dicere quodammodo nihil
agit deus niſi vt mee ſaluti prouideat et
quaſi omnium oblitus ſit ⁊ mihi ſoli vacare ve
lit. cui conſonat Bernar. Vnum dico ſpiri
tualibus mirum quidem ſed verum. ani-
mam deum videntem haud ſecus videre
quam ſi ſola videatur ab eo. Tercia delectatio in
celeſtis gaudii conſiſtit influentia. Ibi enim
guſtat celeſtium bonorum quaſi quaſdam
guttulas. de quo guſtu dicitur Exo. Guſtus
eius quaſi ſimilia cum melle. de quo dicitur
Sapientie. xvi. Bene diſpoſuiſti populum
tuum cui dediſti concupiſcentiam delecta-
menti tui nouum ſaporem et hiis guſtatis
deſipit omnis caro. hoc eſt guſtatis hiis bo-
nis omnia terrena ⁊ carnalia de cetero non
curantur. ⁊ hoc eſt quod dominus leui. xxvi.
dicit. Superuenientibus nouis vetera pro
iicietis ⁊ donec noua naſcantur vetera ede
tis. quia neceſſe eſt quamdiu de ſpiritu nil
guſtamus terrena nobis per indulgentiam
concedantur. guſtatis autem ſpiritualibus
carnalia contemnantur. Hinc grego. Dul-
ce eſt eſſe in humanis rebus ſed ei qui ad-
huc de celeſtibus gaudiis non guſtauit. quia
quanto minus eterna intelligit tanto dele-
ctabilius in temporalibus requieſcit at ſi quis
iam cordis ore guſtauit que ſit illa dulcedo
celeſtium premiorum quanto illud dulce ſit
quod intus videt tanto in amaritudinem
vertitur omne quod foris ſuſtinet L
Ex hiis tribus dulciſſimis delectationibus

ſimul iunctis vna ſurgit ineffabilis ⁊ ſuper
dulciſſima delectatio. ꝑ quã anima inebria
ta iubilat ⁊ exultat ·i· extra ſe ſaltat ⁊ bene ex
tra ſe ſaltatio ibi erit. quia nihil in ſenſibus
humane miſerie ibi remanebit. Item bene
extra ſaltatio erit exprimens in motu corpo
ris quod voce non poterit explicare ⁊ hoc ꝓ
prie vocamus iubilum· de quo ps· Beatus
populus qui ſcit iubilationem Notabiliter
autem dicit ſcit: non qui loquitur· non qui
audit ſed qui ſcit per experientiam. quia ſci
ri quidem per intellectum iubilatio poteſt
ſed dictu exprimi non poteſt. Quem iubilũ
deſcribit Gregorius dicens· Iubilum dici
mus quando ineffabile gaudium mente cõ
cipitur quod nec abſcondi poſſit nec ſermo
nibus aperiri· ⁊ tamen quibuſdam motibꝰ
proditur quamuis nullis proprietatibꝰ ex
primatur· ſentitur quippe ibi quod vltra ſen
ſum eſt· ⁊ cum vix ad hoc contemplandum
ſufficiat conſciencia ſentientis. quomodo
ad hoc exprimendum ſufficiet lingua dicen
tis? Eſt etiam ſciendum ꝙ hee tres dele
ctationes que in ſpirituali gaudio confluunt
iuſte per oleum deſignantur propter tres ꝓ
prietates in oleo repertas. Habet enim oleũ
odoris fortitudinem· nitoris pulcritudinẽ
vnctuoſitatis pinguedinem· per primũ odo
rat dei preſentiam· per ſecundum cogno
ſcit dei amiciciam. per terciũ guſtat celeſtium
bonorum influentiam· Quarto ſanctifica
tio ĩ veteri teſtamẽto per ſanguinẽ continge
bat· vnde leuit· dicitur· Intingat ſacerdos
digitum in ſanguinem ⁊ aſpergat contra al
tare ⁊ erit ſanctũ. per hunc ſanguinem mar
tirium quo in primitiua eccleſia ſe dño ſan
ctificabant poteſt intelligi competenter· Ve
rum quia in pace iam viuit eccleſia · vt per
effuſionem ſanguinis iam pauci ſanctificen
tur· ideo querẽda ſunt alia exerciciorꝫ genera
que coram deo pro martirio computentur.

M Propter quod ſciendum ꝙ ſunt
tres radices merende· ſ· res corpus ⁊ aĩa ⁊
quod in ſingulis iſtis difficilimum eſt ⁊ ſu
premũ illud ꝓ martirio computatur· Diffi
cilimum aũt qđ de rebus dño poſſumus ex
hibere· ẽ oĩm bonorꝫ plẽa ⁊ ĩtegra denudatõ ⁊
ideo qui in hoc victor extiterit ⁊ oĩs diuiti
as mundi ꝑfecte reliquerit induens ſe tenu
iſſima paupertate talis paupertas marti
rio equipollet· in cuius ſignum Mathei. v·
deus pauperibus ⁊ martiribus idem ꝓmiũ
ſcʒ regnum celorum pollicetur· dans ꝑ hoc
intelligi vt ſicut amborꝫ vnũ eſt premiuʒ ſic
amborum martirium equipollet· hinc bern·
Vere martirij genus eſt voluntaria pauper
tas· quid enĩ mirabilius aut quod martiriũ
grauius· quã inter epulas eſurire inter ve
ſtes precioſas algere· paupertati ꝓmi· Se
cundum exercitium in corpore ⁊ de corpore
exhibetur. difficilimũ aũt corporis obſequiũ
martirio iterum equipollet ⁊ hoc conſiſtit in
quotidiana corporis afflictione vt ꝑ dura
⁊ aſꝑa exercicia ſanguinẽ extrahamꝰ đ corpe
quẽ ſeł ꝑ vulnera gladij extrahere deberemꝰ
ſicut de quodam dicitur. iiij. Re· Effudit
ſanguinem belli in pace Hoc martirio ma
ctabat ſe quotidie ps· cum dicebat Quĩ ꝓ
pter te mortificamur tota dei. ⁊ apꝰ· quoti
die morior ꝓpter gloriã veſtraʒ fratres. hinc
greg· Habet pax noſtra martirium ſuum qꝛ
⁊ ſi carnis colla ferro non ſubdamus. ſpũa
li tñ gladio carnalia deſideria trucidamus
nemini enĩ iã di· deuſ pro me morere· ſed tũ
in te carnalia deſideria occide · Hinc bern.
Pius dñs infirmis ⁊ puſillis corde proui
dit· vt quem ſemel ponere ꝓ chriſto nõ ſuf
ficiunt ſaltim mitiori ⁊ diuturniori marti
rio ſanguinem fundant· Tercium exerciciũ
deo de anima exhibemus. cuius difficilimũ
iterum martirio equipollet · Difficilimum
autem exerciciũ anime eſt dilectio inimico
rum ⁊ circa odientes ⁊ perſequentes affici ex
affectu. qđ ſaluator ammonuit di. Diligite
inimicos veſtros benefacite his qui vos ode
runt ⁊ orate ꝓ perſequentibus ⁊ calũnian
tibus vos· Verum quia in ore trium teſtiũ
ſtat omne verbũ· ideo in predictis verbis ſal
uator poſuit tres teſtes· ſcʒ cor: os· ⁊ opus ·
Cor vt eos amemus. linguã vt pro eis ore
mus· opus vt eis auxilia exhibeamus· vt cũ
ſit difficile inimicum diligere· eius diffi
cultas his tribus teſtimonijs cõprobetur·

N Quintum quod in veteri teſtamẽ
to nos ſanctificabat erat ignis. ſic enĩ dicĩ
numeri· Quod poteſt tranſire ꝑ flammas
igne purgabitur· Per hoc ignẽ intelligimꝰ
caritatem ſine qua omnis ſanctificatio priꝰ
habita nihil valet que conuenienter ignis
dicitur· quia ab igne deo denominaĩ· ſic. n.
deutero· dicitur Deus ignis cõſumens eſt
⁊ ideo flãma ex prĩtia huiuſ diuini ignis in
animam tranſiens ignis ſilr nominaĩ· de
hoc igne dicitur Leui· Ignis in altari meo
ſemper ardebit ⁊ iterum. Ignis iſte debet
eſſe perpetuus ſignans caritatem que in al
tari cordis noſtri hic debet incipere · ⁊ ineter
num nunquam extingui· De hoc igne qui
caritas eſt tria maxima bona nobis proue
niunt quibus maiora non ſunt in celo ⁊ in
terra Per eam enim habemus vitam qua
nihil magis diligitur ſuper terrã· hinc ber·
Vita cordis amor eſt ⁊ id circo oĩno impoſſi
bile eſt vt ſine amore ſit cor quod viuere cu
pit · Secundo per amorem omnia que ſũt
nobis proueniunt ad ſaluteʒ ⁊ hoc eſt quod
ait apl's· Scimus qm̃ diligentibus deum
omnia cooperantur in bonuʒ Tercio ꝑ amo
rem deum qui eſt oĩm beatorum theſaurus
habemus . qui per fidem que per dilectionẽ
operatur habitat in cordibus noſtris. Sex
tum ad ſanctificationem faciens tam in ve
teri teſtamento q̃ʒ in nouo ſunt verba· vnde
ad ſenſum videmus ꝙ omnia ad cultum di
uinum neceſſaria verbis ⁊ benedictionibus
conſecrantur. Sunt aũt duo genera verbo
rum. ſ. verba dei ⁊ noſtra. per verba dei intel
liguntur benedictiones· per verba vero nr̃a
orationes· de quibus benedictionibus dicĩ
deutero· xxiij· Si audieris vocem domini
dei tui vt facias atqꝫ cuſtodias mãdata que
ego precipio tibi hodie· venient ſuper te vni
uerſe benedictiones iſte ⁊c̃. de verbis vero
noſtris ſcʒ orationibuſ etiã alijs ſermonibꝰ
copioſa materia inuenitur· XCVIII·

De eodem ſermo tercius.

Loria hec eſt

omnibus ſanctis eius ps. Di·
bern· Non parum fructuoſa in
uenitur memoria ſanctorꝫ oĩm quorum ho
die gaudia celebramus que languorem te
porem· errorem depellit· languorem cũ eorꝫ
interceſſione noſtra infirmitas adiuueĩ · te
porem cum ex conſideratione beatitudinis
eorum noſtra negligẽtia excitetur Errorem
cum de eorum exemplis noſtra ignorantia
informetur· ⁊ quia tantum fructum ex eis ꝯ
ſequimur expedit ne ingratitudinem incur
ramus vt ex omni corde viceuerſa eius lau
dem ⁊ gloriam referamus ⁊ hoc eſt qđ mo
nemur in verbis propoſitis cuʒ dicitur Glo
ria hec eſt omnibus ſanctis eius. ac ſi dicaĩ
quia in ſingulis feſtis nos ſingulis ſanctis
gloriam exhibemus· ideo gloria quã in hoc
feſto colimus · non vni non paucis non mł
tis ſed debetur omnibus ſanctis dei. O
Eſt aũt triplex gloria ad quam exhibendam
debemus nos omni deuotione qua poſſu
mus exercere. ſ· ãmirationis: venerationis.
imitationis· Prima debetur deo · ſecunda
ſanctis. tercia nobis · Prima eſt mentalis
ſecunda vocalis· tercia realis. Prima ergo
gloria ſcʒ ãmirationis in hoc feſto ante oĩa
dño eſt offerẽda. qm̃ in oĩm primordijſ nos
nominare laudare glorificare condecet eum
qui cunctos condidit ſanctos . per queʒ oĩa
facta ſunt per quem cuncta ſubſiſtunt ele
menta· cui tunc ſuam gloriam exoluimus
cum eum in ſanctis ſuis laudamus· laudã
do ãmiramur eius potentiam ſapientiam
clementiam . qua potuit ſciuit voluit tam vi
les vermiculos de ſtercore ⁊ puluere ꝓ crea
tos in tam excellentem gloriam ſublimare.
dicentes intimo ãmirationis affectu illud
Ro· ij. Non eſt ſanctus vt eſt dñs ⁊ nõ eſt
fortis ſicut deus noſter qui ſuſcitat de pul
uere egenum ⁊ de ſtercore erigit pauperem
vt ſedeat cum principibus ſcꝫ cum angeli
cis ſpiritibus ⁊ ſolium glorie teneat· Quã
gloriam tunc deo veriſſime exoluimus cum
in ãmiratione eius laudis deficimus. cum
affectus ãmirationis preualens non inue
nit verba congrua per que poſſit exprimere
quod miratur dicentes illud. Eccleſi. xliij·
Multa dicimus ⁊ deficimus verbis. conſũ
matio aũt ſermonum ipẽ eſt in omnibꝰ glo
riantes ad quid valebimꝰ· ipſe enim omꝑs
eſt ſuper omnia opera eius· terribilis domi
nus ⁊ magnus vehementer· ⁊ mirabilis po
tentia ipſius· ad talem gloriam deo exhiben
dam hortamur ibidem cũ ſtatim ſubiũgiĩ·

Glorificantes deum quantumcunq̄ poteſtis ⁊ ſupervalebit adhuc ⁊ ammirabilis magnificencia eius benedicentes ei exaltate illū quātum poteſtis. maior eſt enim omni laude et ſequitur. Ne laboreris non eñ comprehenderis Quis eñ magnificabit eum ſicut eſt ab initio multa abſcondita ſunt maiora hiſ paucа eñ vidimus opm eius. Que mirabilia intuens iob. di. Qui facit magna ⁊ inſcrutabilia ⁊ mirabilia quorum non eſt numerus. quod exponens gre. di. Diuine fortitudinis facta tunc verius explemuſ cū hec nos explere non poſſe cognoſcimus. tunc facundius loquimur cum ab his obſtupeſcendo obmuteſcimus. Ille ergo deum ſm multitudinem magnitudinis maxime laudat. q̄ ſe ſuccumbere in eius laudis expletōe cognoſcit. ¶ Secunda glīa eſt ⁊ dr̄ glīa venerationis. quā vt ſcis omnibus quorū hodie feſtum colimus exhibemus. quā tunc veraciter exoluimus ſi ymnis pſalmis ⁊ canticis ⁊ profundis ſuſpirijs. internis ſuſurrijs affectuoſis orationibus. deuotis laudibus omnes ſanctos cum omni vigilantia honoramus cupientes ſingulos ⁊ omnes laudare amplius q̄ poſſumus tanto affectuoſiuſ hec agentes quanto plures ſunt quos veneramur. di. illud iob. xix. Miſeremini mei miſeremini mei ſaltē vos aīci mei. nec oīo dubitemus quin per eorum interceſſiones grām conſequamur. Si eñ vt ait greg. impoſſibile eſt multorum preces non exaudiri. in infinitum impoſſibilius eſt preces ſanctorum oīū non audiri. ⁊ ſi moyſes in terra adhuc poſitus vbi modicum eſt caritatis. peṙijt deleri de libro viuentium niſi culpa pplo ſibi cōmiſſo tolleretur. ⁊ ſi paulus optabat anathema eſſe pro fratribus in infinitum nūc miſericordiores facti pro nobis efficaciter intercedunt. quippe qui in eternam dei miſericordiam ſunt immerſi. De hac veneratione hortatur nos augu. di. Hinc reſonent pſalmi ꝯcrepent lectiones ⁊ alternantibus vocibus carmina miſceantur. Tercia gloria deo ⁊ ſāctis eius hodie exhibenda eſt. que etiā vocatur glīa imitationis. nec maiorem gloriam ⁊ ſāctis gratiorē poſſumus exhibere q̄ vt induentes vitam ipſorum ſequamur fideliter eorū veſtigia imitantes. quod ex perſona oīm paulus monuit Heb. vi. cū di. Cupimus vnūquēq̄ veſtrum eandem oſtēdere ſolicitudinē ad expletionem ſpei vſq̄ in finem. vt non ſegnes efficiamini verum imitatores eorū qui fide ⁊ paciēa hereditabunt promiſſiones Item ad thes. iij. Ipſi ſcitis fratres quō voſ oporteat imitari nos. neq̄ eñ gratis panē manducauimus. ſed in labore ⁊ fatigatione nocte ⁊ die operantes vt noſmetipſi formam daremus vobis ad imitandum nos ſic in pſona oīm ⁊ pro omnibuſ qui in celo ſunt clamat apꝰ ad nos de celo. inſinuans nobis ꝙ pro magna gloria accipiant ſi imitabimur eoſ ¶ Sed quō ſinguli nos omnes imitabimur cum non vna via ad regnū peruenerint. Ad quod dōm ꝙ omnes imitabim̄ ſi re ⁊ nomine ſancti erimus ſicut ipſi. Duplici aūt deuotione ſancti erimus teſtante hern. qui di. Sanctum facit affectio ſancta ⁊ ipſa gemina deuotio ſcʒ timor dn̄i ſanctuſ ⁊ amor ſanctus. Per primam deuotionem ad ſanctitatem iniciamur. per ſecundā conſūmamur. vnde de timore dicitur Eccle. iij. Qui timent dn̄m ſanctificabunt animas ſuas. Qui enim ſine timore eſt non poterit iuſtificari De hoc ergo timore tria dicuntur per ordinem ſcʒ de eius acquiſitione. acquiſiti timoris promotione, pmoti timoris ſanctificatione. De primo ſciendum ꝙ timorem gratuitum per nos ⁊ a nobis acquirere non poſſumus cum ſit primum de ſeptis donis ſpiritusſācti ſed habilitare nos poſſumꝰ vt hoc donum nobis a dn̄o infunda. ut qō facilimum eſſet ſi aptos oculos haberemus vt ſingula dāna ⁊ pericula videremus. quocūq̄ enim conſiderationis noſtre oculos vertimus timoris materiam inuenimus Si eñ ſupra nos oculos attollimus inuenimꝰ ibi iuſtum iudicem deum qui nullum vnq̄ diſſimulauit puluerem peccatorum. ex quo intuitu ſanctus iob. deū timuit di. ix. Verebar oia opera mea ſciens ꝙ non parceret delinquenti. quod exponens greg. di. Delinquēti neq̄ q̄ parcit deus quia delictū ſine vltione nō deſerit. hinc iere. x. Quis non timebit te o rex iſrael. Si vero poſt tergum reſpicimus videmus turbam magnam q̄ dinumerare nemo poterit ex omnibus peccatis ⁊ negligentijs que ſub celo ſunt. que ex commiſſione mali ⁊ obmiſſione boni commiſimus inceſſanter quorum nullum vnquam remānet impunitum. Hinc iob. xx. Vtet omnia que fecit. Item Eccleſia. xij. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium pro omni errato ſiue bonum ſiue malum ſit. Si autem ante nos conſiderationem reflectimus videmus mortem periculoſam ⁊ ſententiam formidoloſam. de quibus Eccleſia. vij. Fili memorare nouiſſima. t. ⁊ in et. nō eccetera de quo bernardus Mortis horrorem. iudicij tremendum valde diſcrimen ab oculis cordis elongari nullatenus patiaris Si vero infra reſpexeris videbis infernum profundis faucibus hyantem atq̄ ardentem. Aſſer aſſer infige verubus male bullientibus immenſe caldaribus. Si vero circumſpexeris videbis te a dextris ⁊ a ſiniſtris poſitum in mille periculis. de quibus dicit bernardꝰ Cogita peregrinationis tue miſeriam vite humane pericula propriam fragilitatem. procliuem te ad vicia inualidum ad virtutes. Si vero interius te conſpexeris inuenies te ebreutum defectibus infinitis clamās in celum cum apoſtolo Ro. vij. Infelix ego homo quis me liberabit de carcere mortis huius. His ſi nos humiliauerimus infundet deus timoris gratiam ſine mora. et ſic patet primum membrum. ℞ Secūdo dicendum eſt de acquiſiti timoris promotione. De quo ſciendū ꝙ timor iſte paſſu triplici promouetur. Primo enim ex dei gratia ⁊ noſtra humilitate ingreditur progreditur egreditur. Ingreſſum ergo ſi promouere volumus eo adiuuante omnia mala que inuenit expellamus hoc enim eſt primum opus timoris cum ingreditur. ſic eñ dicitur Eccle. i. Timor domini expellit peccatum. ⁊ auguſtinus. Timor domini eſt fuga mali ⁊ ſic timor ingreſſus promouetur ſi per eum peccatum expellamus. Secundo timor progreditur per profectum. quem tūc promouemus ſi bonum operamur ⁊ operata multiplicamus. hinc Eccle. Qui timet deum faciet bona ⁊ iterum. Qui timet deū nihil negligit. Tercio timor egreditur qui tunc promouetur ſi loco eiuſdem egredientis caritas introducatur. hinc iterum Eccl. Timor domini preparat corda. Preparat autem corda caritati ſubſequenti. hinc bern. Sicut ſeta primum ingreditur. poſt ſe filum inducit. ſic timor primum corda ingreditur vt poſt ſe trahat caritatem. ſic patet quomodo timor ingrediens promouetur p mali expulſionem. progrediens per boni operationem. egrediens per caritatis introductionem. ¶ Tercio dicendum eſt de timoris fructificatione ſiue vtilitate. De quo ſciendum ꝙ tres fructus optimos ex eius habitu conſequimur ſcilicet vite religioſe edificationem. diuinam conſolatōeʒ gratie conſeruationem. Primo dico timor edificat in nobis vitam religioſam. Hinc Eccle. Timor domini eſt ſcientie religioſitas. ⁊ ideo conſulitur accedentibus ad religionem timor domini. cum dicitur. Fili accedens ad ſeruitutem dei. ſta in timore. hic bernardus. Sine hac gratia gratiarum prima qui totius religionis exordium eſt nullum bonum pullulare poterit vel manere. Omne enim virtutum edificium vergit in precipitium ſi huius gratie amiſerit fundamentum. quid plura. connexa ſunt timor ⁊ religio. nec alterum poteſt ſine altero retinanere. per timorem enim mundo renunciamus noſmetipſos abnegamus. crucem noſtram poſt dominum portamus. Secundꝰ fructus eſt diuina conſolatio. hinc Eccleſia. Timor domini delectabit cor ⁊ dabit leticiam ⁊ gaudium in longitudine dierum. hic Eſa. lxvi. Ad quem reſpiciam niſi ad pauperculum ⁊ contritum ſpiritu ⁊ trementem ſermones meos. Tercius fructus timoris eſt gratie conſeruatio. Eſt enim quaſi quoddam recluſorium ⁊ vas ſolidum in quo grēſi que date fuerint conſeruantur. hinc iterum Eccle. Timenti deum non occurrent mala ſed in temptatione illum deus conſeruabit. hinc bern. In veritate didici nihil tam efficax eſſe ad gratiam promerendam conſeruandam ⁊ recuperandam. q̄ ſi inueniaris omni tempore non altum ſapere ſed timere Time ergo cum arriſerit gratia. time cum abierit. time cum denuo reuertetur. time cū

tepueſcit.ne non digne opꝛetis ex ea.ſʒ mul
to amplius timendum cum ſubtracta fue/
rit quaſi moꝛ caſurus. contremiſce deo vt
ſentis tibi iterato.ꝙ ſi reciprocata redierit
multo amplius timendum ne contingat re
cidiuum pati.ne tanto deterius nobis con/
tingat quanto crebrius gratia eſt donata
S. Secunda deuotio nos ſanctificans
eſt ſanctus amoꝛ.ſine quo penitus nihil eſt
ſanctum.hinc auguſtinus.nihil nos ita ad
ſanctificationem perficit ſicut ſanctuſ amoꝛ
De hoc amoꝛe ſimiliter tria dicantur ſcilʒ
quomodo acquiratur pꝛomoueatur ⁊ perfi
ciatur. Acquiritur autem ex dono dei non no
ſtris conatibus nec ſubtilitatibus quia cuʒ
inter dona dei ſit nobiliſſimuʒ nec pꝛece nec
pꝛecio comparari poterit ſed ſolum a deo do
nari qui dat illud cui vult.quando vult quo
modo vult. ⁊ hoc eſt quod ait apoſtolꝰ Ro.
v.Caritas dei diffuſa eſt in coꝛdibꝰ noſtris
a quo autem infundatur ſtatim ſubiungit
cum dicitur.per ſpiritumſanctum qui datꝰ
eſt nobis.non ergo noſtris laboꝛibus acqui
ritur ſed per ſpiritumſanctum infunditur.
Hinc bernardꝰ di.Amoꝛem dei in homine
genitum ex gratia dei.vnde ſicut pꝛimo ho/
mini inſpirauit ſpiraculum vite dans ei in
hoc vitam coꝛpoꝛalem ⁊ ſic factus eſt homo
in animam viuentem.ſic ad iuſtificandum
ſiue viuificandum hominem ſpūalem in/
ſpirat ei amoꝛem.dicit enim bern̄. O vita
hominis eſt amoꝛ dei. Hinc iterum bernar.
Amoꝛ dei vel amoꝛ deus ſpirituſſanctus ho
mini ſe infundens afficit eum ſibi ⁊ amans
ſemetipſum de homine deus vnum ſecū ef/
ficit ⁊ ſpiritum eius ⁊ amoꝛem eius. Unde
ſicut coꝛpus non habet vnde viuat niſi de
ſpiritu.ſic affectus hominis qui amoꝛ dicitꝰ
non viuit.hoc eſt non amat deum niſi de ſpi
ritu ſancto.Secundo dicendum eſt quomō
amoꝛ infuſus pꝛomoueatur.cum enim infu
ſus (tanq̄ȝ infans nouiter natus) tenerrimꝰ
ſit facilime extinguitur niſi pijs exercitijs ⁊
bonis actibus tanq̄ȝ cibis nutriatur.quod
quomodo fieri debeat oſtendit ber.cum di.
Amoꝛem dei in homine ex gratia genitum.
lectio lactat.meditatio paſcit.oꝛatio confoꝛ
tat ⁊ illuminat. Amoꝛ ergo nouiter infuſus
tanq̄ȝ adhuc tenellus lectione lactatur.Sic
enim dicebat apoſtolus nouiter regenera/
tis cum lectionem ep̄le eis ſcribens dixit iꝰ
Coꝛ.iij. Tanq̄ȝ paruulis in chꝛiſto lac vo
bis potum dedi non eſcam.nondum enim
poteratis intelligere ſed nec nūc quidem po
teſtis. T Quomodo aūt ſit intelligē
dum vt amoꝛem nouiter infuſum lactemuſ
docet bern̄.ponens triplicem regulam. Pꝛi
mo enim docet certe lectioni inſiſtendū eſſe
Secundo de lecta lectione aliquid me/mo/
rie cōmendandum. Tercio timoꝛ ē dn̄i ſup/
ponendum. Pꝛimo dico certis hoꝛis certe
lectioni vacandum eſt. Foꝛtuita enīʒ lectio
⁊ varia ⁊ quaſi caſu repta non edificat. ſed
reddit aīm inſtabilem. Scd̄o de lectione q̄
tidiana aliquid quotidie in ventrē mēoꝛie
eſt dimittendum.quod rurſum reuocatum
crebꝛiꝰ ruminetꝰ vt fideliter digeratur ⁊ qd̄
etiam pꝛopoſito conueniat. Tercio in omni
bus ſcripturis inicium legenti dʒ eſſe timoꝛ
dn̄i.vt in eo pꝛimum ſolidetur intentio le/
gentis Intentōni enim lectio deſeruit.ſi enī
vere deum querit qui legit.oīa que legit co/
opantur ei in bonū ⁊ captiuat ſenſum legē
tis ⁊ in ſeruitutē redigit oēʒ intellectum in
obſequium xp̄i. Scd̄o amoꝛ lactatus lectōe
paſci debet meditatione. Sic enī agitur cū
puulis.qui cum pꝛimo naſcunt lacte nutri
untur.qui in ꝓuecta etate pane tanq̄ȝ ſolidi
oꝛe cibo veſcuntur.ſic amoꝛ nouiter infuſuſ
lectione tanq̄ȝ lacte potatur.qui robuſtioꝛ fa
ctus meditatione tanq̄ȝ ſolidioꝛe cibo nutri
atur V O ſi dixeris quid ſit meditā/
dum.dico ꝙ infinita de hoc occurrit nobis
materia Debemuſ.n.meditari mala q̄ com
miſimus.bona q̄ accepimꝰ ⁊ pꝛecipue deū
quāto viciniꝰ poſſumus cōtinuo meditemꝰ
Sic enī dr̄ deutero. Caue diligenter ne vn
q̄ȝ obliuiſcaris dn̄i dei tui. Similiter medi
temur pꝛecepta dei vt faciamꝰ.pꝛohibita vt
caueamus. Silr̄ dn̄i paſſionē ⁊ omnē car/
nis ſue diſpenſatōeʒ a nr̄a memoꝛia recede
re nullatenꝰ patiamur De his ⁊ ſilibꝰ medi
tatōibus hoꝛtatꝰ nos deus di. deuteron̄.vi.
Erunt verba q̄ ego pꝛecipio tibi in coꝛde tuo
⁊ meditaberis ſedēs in domo tua ⁊ ambulāſ
in itinere.doꝛmiens atq̄ȝ cōſurgens ſcribenſ
ea in limine ⁊ oſtijs domus tue. ſic enī de bea
to viro dr̄ in p̄s. Qui in lege dn̄i meditatꝰ
die ac nocte. Sic etiā quod in lectione legi/
mus ꝑ fidelē meditatōʒ poſtea ruminandū
eſt.vt ſimus munda aīalia dei noſtri Tercō
amoꝛ per lectionē lactatus meditatōne cibatus.
deuotoris eſt oꝛationibus confoꝛtandus
⁊ illuminandus.quod quāto crebꝛius agi/
mus tanto in nobis foꝛtioꝛ erit amoꝛ.quod
in nobis ꝑficiat dn̄s q̄ eſt benedictus in ſcl̄a.

·XCIX· De eodem ſermo quartus.

Eati qui habi
tant in domo tua dn̄e.in ſcl̄a ſe
culoꝝ laudabūt te p̄s. Di.boe/
tius.iij.li.de cōſo.ꝓſa.ij. Omnis moꝛtaliuʒ
cura quā multipliciū ſtudioꝝ laboꝛ exercet.
diuerſo quidem calle ꝓcedit ſed ad vnū tn̄
beatitudinis finem nititꝰ ꝑuenire. Id aūt ē
bonum quo quis adepto.nihil vlteriꝰ deſide
rare queat Ad quod cū oīs hō tam natu/
raliter quā gratuite ꝑuenire deſiderat.ido
in huius diei euangelica lectione dn̄s ſalu/
tem noſtram deſiderans ſcalā nobis erexit
in qua duce gratia ad beatitudinem poſſu/
mus peruenire. X Eſt aūt ſciendū ꝙ
triplex eſt beatitudo largo ſumpto noīe.a q̄
denoīatiue hoīes dicuntur beati. Sunt aūt
beati qui ad regnum celoꝛum ſunt vocati.
beatioꝛeſ qui re ⁊ noīe a beatitudine ſunt de
noīati.beatiſſimi qui in celeſti regno iā ſunt
locati. De pꝛimis dr̄ apoc.xix. Beati qui ad
cenam nuptiarum agni ſunt vocati.de ſcd̄iſ
dr̄ ma t.v.Beati pauperes ſpiritu ⁊c̄.de ter
cijs dr̄ verbum ꝓpoſitum.ſ.beati q̄ hītant in
do.t.⁊c̄.pꝛimā ⁊ vltimā relinquentes de ſe/
cunda beatitudine qd̄ dominꝰ dederit ꝓſe/
quentes. Deus itaq̄ȝ ſalutem noſtram deſi
derans ſublimioꝛem viam nobis pꝛoponit
per quam ad maximā vite ſanctitatē in hoc
tempoꝛe ⁊ maximum pꝛemium quod datu
rus eſt deus in patria poſſumus peruenire.
cuius doctrine excellentia in foꝛma ꝓpoſite
lectōnis euidentiſſime declaratur.in q̄ ſic dr̄
Uidens ieſus turbas aſcendit in montē ⁊c̄
In quibus vt diximus huius vie ſublimi/
tas declaratur. Nā in turbe relictōe.montiſ
aſcenſione.ſaluatoꝛis ſeſſione.diſcipuloꝝ ac
ceſſione.oꝛis apꝛtione innuitꝰ ꝙ ſup̄ moduʒ
doctrinā maximā ⁊ dignitatē excellentiſſimā
erat docturus.quam per modū ſcale octo
gradibus inſcriis ꝓponit ita di. Beati pau/
peres ſpū cuius beatitudīs cām ſubiungit
cū di. Qm̄ ipoꝝ eſt regnū celoꝝ de his pau
ꝑibꝰ dr̄ ꝓuer.x. Melioꝛ ē pauꝑ ſufficiens ſi
bi q̄ȝ glo/ſus indigens pane.de q̄ ibidem dr̄
xiij. Eſt quaſi diues cum tn̄ nihil hēat.⁊ ē
quaſi pauꝑ cū in multis ſit diuitijs.de qua
pauꝑtate di.ber. Quid tā abſconditū.ocultū
tā inauditū ⁊ difficile ad credendū.q̄ȝ pau
ꝑtatē eē btā3 cū pene oēs pauꝑes ab oībus
infelices reputentꝰ. Attn̄ veritas loquitur q̄
nec falli nec fallere pōt.ſapīa loquitꝰ q̄ oīm
que ſunt in celo ⁊ in terra iuſtā hʒ cōſidatōʒ
eſtimatiōeʒ.⁊ ꝓponderatōʒ ip̄a eſt q̄ dicit. Be
ati pauꝑes ſpū. Sic vos inſenſati filij adā.
diuitias querētis.diuitias deſiderātis vſq̄ȝ
adhuc cū iam beatitudo pauꝑum diuitꝰ ſit
cōmendata.ꝑdicata ſit in mundo ⁊ credita
ſit hoībꝰ. Querat eos paganus.qui ſine dō
viuit.q̄rat iudeꝰ qui terrenas poſſeſſioneſ ac
cepit pꝛo munere. Sed q̄ fronte magis aut
q̄ mente xp̄ianus diuitias q̄rat.poſtq̄ȝ xp̄s
eterna veritas.dei ſapīa. beatos pauperes
pꝛedicauit Quouſq̄ȝ ḡ filij alieni vanitatē
loquetꝰ os veſtrum ⁊ vt beatū dicatis ꝓplm
cui hec ſunt.cū filius dei aperiens os ſuum
locutus ſit veritatē.beatos eſſe pauperes.⁊
ve diuitibus. Y Uera aūt pauꝑtas in
tribꝰ conſiſtit.ſ.in ꝓfunda hūilitate deſpecta
contēptibilitate ⁊ reꝝ deſerabilitate.ꝑ qbꝰ
tꝛe pauꝑes tria maxīa bona recipiēt.q̄ deus
dare poterit in celo ⁊ ī terra.in p̄nti ꝙ̄e inm
dicio ⁊ in celo. Nā ex ꝓfunda hūilitate dat
eis deus optimū qd̄ in hac vita dare poterit
ſcʒ grāʒ.ſic enī di.ia.iiij. Deꝰ ſupbis reſiſtit
hūilibꝰ aūt dat grāʒ.ꝑ ſcd̄o.i.dſpecta ꝯtēp
tibilitate dat dn̄s optimū qd̄ dare poterit in
iudicō.ſ.iudiciariā ꝑtātē vt aſſeſſores cū xp̄o
iudicēt totū mūdʒ.vt ſic ipi viles ⁊ abiecti ſūt
ab hoībꝰ iudicati.ſic ipi ſublimiū colla ꝓpa
virtute calcabūt.q̄ ſic ꝯculcati dicētꝰ in iuditō
illud Sap̄.v. Hi ſūt q̄s aliq̄n hūimꝰ in de
riſum ⁊ in ſimilitudinem impꝛoperij. nos
inſenſati eſtimabamꝰ vitam illoꝝʒ inſaniā
⁊ finem illoꝛum ſine honoꝛe.ecce quomodo

computati ſunt inter filios dei ⁊ inter ſanctos ſors illorum eſt cui conſonat illud yſa. lx. vultu in terra demiſſo adorabunt te ⁊ puluerem pedum tuorum lingent. Pro tercio ſcilicet rerum defectibilitate dat deus optimum quod eſt in regno. Optimum autem eſt non quelibet porcio regni ſed totum regnum. propter quod dicitur in preſenti. beati pauperes ſpiritu ⁊c. Hoc etiam predictis eſt adijciendū ꝙ hec paupertas nō ſolum debet eſſe in rerum delictione ſed etiā in fruitionis abdicatione ſunt enim multi qui volunt eſſe humiles ſine deſpectu. pauperes ſine defectu De qua paupertate dicit beatus auguſtinus in ſermone. xiiij. qui incipit Ut nobis per literas ⁊c. Licet me in cathedra epiſcopali videatis paupertatem tamen mihi coram ſponſam habere congratulor. quia ipa eſt chriſti ſponſa. ſanctoꝝ poſſeſſio. beatorum vita. fidelium ſecuritas. decorum ornamentum. monachoꝝ vita. nobilium pulcritudo. diuitum magnificentia. hec eſt illa ſancta paupertas quā qui tenet ⁊ amat. nulla indigētia laborare poteſt. ipa enim eſt ſperantibus in ſe theſauruſ in paupertate. ſolacium in ſolitudine. gloria in abiectione. honor in contemptu. vmbraculuꝫ in omni protectione. Tunc vere pauperes eritis. tunc vere beati. tunc benigni. tunc obedientes. tunc veraces. tunc nō ficti. tunc ab omni malo ignari. ſi corde ⁊ opere pauperes inueniamini. Eſtote ergo pauperes. qm̄ exaudiuit pauperes. dominus ⁊ depreca hꝫ ⁊c. Et iterum auguſtinus in alio ſermone qui incipit O ſi et cetera. ⁊ eſt ſermo ſecundus vbi dicit. O beata paupertas. vbiqꝫ pacis plena. vbiqꝫ ſecura. vbiqꝫ illeſa. vbiqꝫ cunctorum amica. nam qui te amat veram pacē amat. ⁊ qui te non amat tranquillitatem penitus ignorat Z Secundo beati dicūtur mites. cum dicitur beati mites. huiꝰ beatitudinis cauſa ſtatim ſubiungitur cum infertur. qm̄ ipi poſſidebunt terram quā terrā Bern̄. de corpore noſtro exponit ſic di. Hāc terram ego corpus noſtrum intelligo quod vult poſſidere anima. ſi regnare deſiderat ſupra membra ſua. neceſſe eſt vt ſit ipa minis ⁊ ſuperiori ſuo ſubiecta. quoniā tale inuenit ſuum inferius. quale ſe exhibuit ſuo ſuperiori. armatur enim creatura adulciſcendum creatoris ſui iniuriam. ⁊ ideo nouerit anima que rebelle inuenit corpus ſuum. ſe minuſqꝫ debuerit ſuperioribus poteſtatibus eſſe ſubiectam. manſueſcat ergo ⁊ miteſcat ⁊ humilietur ſub potenti manu altiſſimi ad omnem corporis ⁊ ſpiritus moleſtiam pie ⁊ benigne ⁊ cum omni manſuetudine ſine omni impaciencia ⁊ murmure ſufferendaꝫ quod ſi fecerimus continuo corpus noſtrū inueniemus obediens ⁊ ſubiectum. Ueritas enim eſt que promittit. Beati mites qꝛ tiiam ipi. poſ. t. Hec autem beatitudo neceſſe ſequitur ad premiſſa. quia vt ait Bernardus. Pauperibus delinquentibus omnia propter deum. prima ſolet occurre temptatio de moleſtijs ⁊ afflictōe carnis Quid autem paupertas proderit ſi pauper propter deum factus in murmurationem ⁊ impaciētiam propter penuriam defectuum deuenerit factus exaſperans ⁊ impatiens diſcipulus. ⁊ ideo conuenientiſſime poſt regni ꝓmiſſionem quod pro paupertate promittitꝰ ad regnum datur ſuper corpus noſtrum in arram ⁊ in viaticum. vt ſecundum promiſſionem ſcripture promiſſionem habeamus vite eius que nunc eſt pariter ⁊ future. vt d exhibitione preſentium certa ſit ⁊ firma expectatio futurorum. ne in mititate impatiētes facti. primam promiſſionem ſcilicet regnum celorum perdamus. A De hac ergo beatitudine tria breuiter percurramuſ Primo dicamus de eius deſcriptione. ſecūdo de eius exercitatione. tercio de eius nobilitate. In his enim tribus totam virtutem huius beatitudinis cognoſcemus deſcribitur autē ſic. Manſuetudo ſiue mititas. eſt animi tranquillitas. que nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur domeſtici animi tranquillitas Item alia deſcriptio Manſuetudo eſt dulcedo animi. que nulla amaritudine vincitur Hinc mitis dicitur queꝫ nulla aſperitas afficit ſed amaritudinem vt dulcedinem equanimiter portat. Unde mititas eſt ſignum plene ſanitatis corporis et anime. et ideo dicitur terram corporis ſui potenter vt dominus poſſidere.

quia malum vt bonum. amarum vt dulce ſuſcipit indifferenter. Secundo dicendum eſt de eius exercitatione que iam tacta eſt in parte. Hec autem mititas in tribus exercitijs continetur Omnia enim aduerſa aut a deo. vel a proximo. vel ab aduerſario ſuſtinemus. Qui ergo hanc beatitudinem conſequi deſiderant. neceſſe eſt vt aduerſa que a deo. ſine murmuratione. que a proximo. ſine mali retributione. que ab aduerſario. ſine cōſenſus indinatione ſufferantur. ita vt nulla furoris accenſione turbentur. nec morōda impatientia agitentur ſed in animi bonitate iugiter perſeuerent. Tercio dicēdū ē de eiꝰ nobilitate cuiꝰ nobilitas ex hoc pꝫ. qꝛ eiꝰ magiſteriū deꝰ ſibi ꝑ ceteris tantum hꝫ ſua uit. di. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ hūil corde. Secūdo quia mites ſingulariter placent deo. hinc Eccle. i. dicitur. Beneplacituꝫ eſt deo fides ⁊ manſuetudo. vnde quia moiſes fuit māſuetiſſimuſ. ideo ſingulariter meruit pre ceteris prephetis ⁊ patribus domini familiaritatem. hinc numeri. xij. dominꝰ ad aaron ⁊ ad mariam dixit. Si quis fuerit inter vos propheta domini in viſione apparebo ei vel per ſomnium loquor ad ipm. at nō talis ſeruus meus Moyſes qui in omni domo mea fideliſſimus eſt. ore enim ad os loquor ei palā ⁊ non per enigmata ⁊ figuras deum vidꝫ. Cuius gratie aliam cauſam nō legimus niſi quia ibidem dicitur Erat moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes qui morabantur in terra. B Sequitur tercia beatitudo ſcꝫ beati qui lugent qm̄ ipi conſolabuntur. que neceſſario ſequitur ad predicta. vt cum pene impoſſibile ſit quin moleſtia paupertati impacia mititati interduꝫ aliquid ſurripiat per deuotionem luctus ne predicte due beatitudines euacuentur abluatur Uerum quia in precedentibus de virtute ⁊ efficatia luctus dcꝫ eſt. ideo hanc particulam obmittentes de conſolatione que ꝓmittitur luctui aliquid breuiter differamuſ ſcꝫ de conſolationis diuerſitate. ſecuritate ⁊ veritate. Diuerſitas autem conſolationis que luctui promittitur. ex diuerſitate trahitꝰ luctus. Alij enim lugent ex contritione. alij ex compaſſione. alij ex deuotione. ⁊ ſecundū hanc diuerſitatem etiā conſolatio variatur Lugentes aūt ex contritione conſolantur ꝑ ſpem venie ⁊ remiſſionem. Lugentes vero ex compaſſione conſolantur per ſpem de dei miſeratione. Lugentes vero ex deuotione ꝯſolantur de interna dei dilectione. de luctu qui fit ex contritione dicit beatus auguſtinꝰ in ſer. x. qui incipit. Scitote fratres. Accipite inquit fratres compunctionem que ſanitas eſt animarum remiſſio peccatorum. ſacrificiuꝫ ſpirituale. quod deo ſumme placet Et infra in eodem. O compunctio qꝫ ſancta ⁊ mirabilis predicaris. tu ſpirituale lauacrum. tu es flagellum dei per quod deus mitigatur. tu ſtimulus per quem deus ad hominem inclinatur. tu ligamentum per quod deus fortiter aſtringitur Et iterum in eodeꝫ O lacrima mentem purgans. intentionem fecundans. conſcientiam irrigans. animas ſanctificans que motus illicitos extinguit paradiſum aperit. infernum claudit. mundum deſpicere in cunctis facit. O felix lacrima que carnalem cogitationem extinguiſ peccatorum morbos expellis ⁊ virus culpe euomis. Secundo dicendum eſt de conſolationis ſecuritate que trahitur multipliciter ex ſcriptura. Hinc eſt quod dicitur Thob. Hoc procerto habet omnis qui colit te. qꝛ ſi vita eius in probatione fuerit coronabitꝰ ſi in tribulatione fuerit liberabitur. quia pꝰ tempeſtatem tranquillum facis ⁊ poſt lacrimationem ⁊ fletum. gaudium ⁊ exultationem infundis. Hinc apoſtolus Benedictꝰ deus. vſqꝫ qui conſolatur nos in omni tribulatōne noſtra. Tercio dicendum eſt de cōſolationis veritate. Uera autem conſolatio conſiſtit in diuine preſentie fruitione. nam de omni creaturarum conſolatione di. iob. Conſolatores oneroſi omnes vos eſtis. ſuper quo gregorius. Uera conſolatio eſt. que de creatore non de creatura concipitur. ad quam conſolationem veram a falſis diſcernendaꝫ dicit dominus per prophetam. Ecce ego ipſe conſolabor vos. de qua dicit bernardus. Quid eſt conſolatio: gratia deuotionis ⁊ ſuauiſſima delectatio boni ⁊ guſtꝰ ſapientie licet exiguus. quibus interim benignus dominus afflictam refrigerat aiam

computati ſunt inter filios dei ⁊ inter ſan/
ctos ſors illorum eſt cui conſonat illud yſa.
dix. vultu in terra demiſſo adorabunt te ⁊
puluerem pedem tuorum lingent. Pro ter/
cio ſcilicet rerum defectibilitate dat deus
optimum quod eſt in regno. Optimum
autem eſt non quelibet porcio regni ſed to/
tum regnum. propter quod dicitur in pre/
ſenti. beati pauperes ſpiritu ⁊c. Hoc etiam
predictis eſt adiciendū ꝙ hec paupertas nō
ſolum debet eſſe in rerum relictione ſed etiā
in fruitionis abdicatione ſunt enim multi
qui volunt eſſe humiles ſine deſpectu. pau
peres ſine defectu De qua paupertate dicit be
atus auguſtinus in ſermone. xxiij. qui inci/
pit Ut nobis per literas ⁊c. Licet me in ca/
thedra epiſcopali videatis paupertate. n ta
men mihi coram ſponſam habere congratu
lor. quia ipa eſt chriſti ſponſa. ſanctoruꝫ poſ
ſeſſio. beatorum vita. fidelium ſecuritas. de
ricorum ornamentum. monachoꝝ vita. no
bilium pulcritudo. diuitum magnificentia.
hec eſt illa ſancta paupertas quā qui tenet
⁊ amat. nulla indigēcia laborare poteſt. ipa
enim eſt ſperantibus in ſe theſaurus in pau
pertate. ſolacium in ſolitudine. gloria in ab/
iectione. honor in contemptu. vmbraculuꝫ
in omni protectione. Tunc vere pauperes
eritis. tunc vere beati. tunc benigni. tunc obe
dientes. tunc veraces. tunc nō ficti. tunc ab
omni malo ignari. ſi corde ⁊ opere pauperes
inueniamini. Eſtote ergo pauperes. qm̄ ex
audiuit pauperes. dominus ⁊ depreca ⁊c.
Et iterum auguſtinus in alio ſermone qui
incipit O ſi et cetera. ⁊ eſt ſermo ſecundus
vbi dicit. O beata paupertas. vbiq; pacis
plena. vbiq; ſecura. vbiq; illeſa. vbiq; cun/
ctorum amica. nam qui te amat veram pacē
amat. ⁊ qui te non amat tranquillitatem pe
nitus ignorat Z Secundo beati dicū
tur mites. cum dicitur beati mites. huiꝰ be/
atitudinis cauſa ſtatim ſubiungitur cum in
fertur. qm̄ ipi poſſidebunt terram quā terrā
Bern̄. de corpore noſtro exponit ſic di. Hāc
terram ego corpus noſtrum intelligo quod
vult poſſidere anima. ſi regnare deſiderat
ſupra membra ſua. neceſſe eſt vt ſit ipa mi/
tis ⁊ ſuperiori ſuo ſubiecta. quoniā tale inue
nit ſuum inferius. quale ſe exhibuit ſuo ſu/
periori. armatur enim creatura adulaſcen
dum creatoris ſui iniuriam. ⁊ ideo nouerit
anima que rebelle inuenit corpus ſuum. ſe
minus q; debuerit ſuperioribus poteſtatibus
eſſe ſubiectam. manſueſcat ergo ⁊ miteſcat
⁊ humilietur ſub potenti manu altiſſimi ad
omnem corporis ⁊ ſpiritus moleſtiam pie
⁊ benigne ⁊ cum omni manſuetudine ſine
omni impacientia ⁊ murmure ſufferendaꝫ
quod ſi fecerimus continuo corpus noſtrū
inueniemus obediens ⁊ ſubiectum. Veri/
tas enim eſt que promittit. Beati mites q̄/
niam ipi poſ. t. Hec autem beatitudo ne/
ceſſe ſequitur ad premiſſa. quia vt ait Ber/
nardus. Pauperibus relinquentibus om/
nia propter deum. prima ſolet occurre tem/
ptatio de moleſtijs ⁊ afflictōe carnis Quid
autem paupertas proderit ſi pauper propt̄
deum factus in murmurationem ⁊ impaci
enciam propter penuriam defectuum deue/
nerit factus exaſperans ⁊ impatiens diſci/
pulus. ⁊ ideo conuenientiſſime poſt regni ꝓ
miſſionem quod pro paupertate promittit
ad regnum datur ſuper corpus noſtrum in
arram ⁊ in viaticum. vt ſecundum promiſ
ſionem ſcripture promiſſionem habeamus
vite eius que nunc eſt pariter ⁊ future. vt ō
exhibitione preſentium certa ſit ⁊ firma ex/
pectatio futurorum. ne in mititate impaciē
tes facti. primam promiſſionem ſcilicet re/
gnum celorum perdamus. A De hac
ergo beatitudine tria breuiter percurramus
Primo dicamus de eius deſcriptione. ſecū
do de eius exercitatione. tercio de eius nobi
litate. In his enim tribus totam virtutem
huius beatitudinis cognoſcemus deſcribi/
tur autē ſic. Manſuetudo ſiue mititas. eſt
animi tranquillitas. que nulla incurrentiū
rerum tribulatione agitatur domeſtici ani/
mi tranquillitas Item alia deſcriptio Mā
ſuetudo eſt dulcedo animi. que nulla ama/
ritudine vincitur Hinc mitis dicitur queꝫ
nulla aſperitas afficit ſed amaritudinem vt
dulcedinem equanimiter portat. Unde
mititas eſt ſignum plene ſanitatis cor/
poris et anime. et ideo dicitur terram cor/
poris ſui potenter vt dominus poſſidere.

quia malum vt bonum. amarum vt dulce
ſuſcipit indifferenter. Secundo dicendum
eſt de eius exercitatione que iam tacta eſt
in parte. Hec autem mititas in tribus exer
cicijs continetur Omnia enim aduerſa aut
a deo. vel a proximo. vel ab aduerſario ſuſti
nemus. Qui ergo hanc beatitudinem con/
ſequi deſiderant. neceſſe eſt vt aduerſa que
a deo. ſine murmuratione. que a proximo.
ſine mali retributione. que ab aduerſario.
ſine cōſenſus inclinatione ſufferantur. ita vt
nulla furoris accenſione turbentur. nec mor
daci impaciencia agitentur ſed in animi bo
nitate iugiter perſeuerent. Tercio dicēdū ē
de eiꝰ nobilitate cuiꝰ nobilitas ex hoc pꝫ. qꝛ
eiꝰ magiſteriū deꝰ ſibi p̄ ceteris retinuit ſua
uit. di. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ hūil
corde. Secūdo quia mites ſingulariter pla
cent deo. hinc Eccle. i. dicitur. Beneplacituꝫ
eſt deo fides ⁊ manſuetudo. vnde quia moi
ſes fuit māſuetiſſimus. ideo ſingulariter me
ruit pre ceteris prephetis ⁊ patribus domi/
ni familiaritatem. hinc numeri. xij. dominꝰ
ad aaron ⁊ ad mariam dixit. Si quis fuerit
inter vos propheta domini in viſione ape/
ho ei vel per ſomnium loquor ad ipm. at nō
talis ſeruus meus Moyſes qui in omni do
mo mea fideliſſimus eſt. ore enim ad os lo/
quor ei palā. ⁊ non per enigmata ⁊ figuras
deum vidꝫ. Cuius gratie aliam cauſam nō
legimus niſi quia ibidem dicitur Erat mo
yſes vir mitiſſimus ſuper omnes qui mo/
rabantur in terra. B Sequitur ter/
cia beatitudo ſcꝫ beati qui lugent qm̄ ipi con
ſolabuntur. que neceſſario ſequitur ad pre/
dicta. vt cum pene impoſſibile ſit quin mo/
leſtia paupertati impacia mititati interduꝫ
aliquid ſurripiat per deuotionem luctus ne
predicte due beatitudines euacuentur ablu
atur Uerum quia in precedentibus de vir/
tute ⁊ efficacia luctus dcꝫ eſt. ideo hanc par
ticulam obmittentes de conſolatione que ꝓ
mittitur luctui aliquid breuiter diſſeramus
ſcꝫ de conſolationis diuerſitate. ſecuritate ⁊
veritate. Diuerſitas autem conſolationis
que luctui promittitur. ex diuerſitate trahit̄
luctus. Alij enim lugent ex contritione. alij
ex compaſſione. alij ex deuotione. ⁊ ſecundū
hanc diuerſitatem etiā conſolatio variatur
Lugentes aūt ex contritione conſolantur ꝑ
ſpem venie ⁊ remiſſionem. Lugentes vero
ex compaſſione conſolantur per ſpem de dei
miſeratione. Lugentes vero ex deuotione ꝯ
ſolantur de interna dei dilectione. de luctu
qui fit ex contritione dicit beatus auguſtinꝰ
in ſer. x. qui incipit. Scitote fratres. Accipi
te inquit fratres compunctionem que ſani/
tas eſt animarum remiſſio peccatorum. ſa/
crificiuꝫ ſpirituale. quod deo ſumme placet
Et infra in eodem. O compunctio q; ſan/
cta ⁊ mirabilis predicaris. tu ſpirituale la/
uacrum. tu es flagellum dei per quod deus
mutat̄. tu ſtimulus per quem deus ad ho/
minem inclinatur. tu ligamentum per quod
deus fortiter aſtringitur Et iterum in eodeꝫ
O lacrima mentem purgans. intentionem
fecundans. conſcientiam irrigans. animas
ſanctificans que motus illicitos extinguit
paradiſum aperit. infernum claudit. mun/
dum deſpicere in cunctis facit. O felix la/
crima que carnalem cogitationem extinguiſ
peccatorum morbos expellis ⁊ virus culpe
euomis. Secundo dicendum eſt de conſola
tionis ſecuritate que trahitur multipliciter
ex ſcriptura. Hinc eſt quod dicitur Thob.
Hoc procerto habet omnis qui colit te. qꝛ
ſi vita eius in probatione fuerit coronabit̄
ſi in tribulatione fuerit liberabitur. quia pꝰ
tempeſtatem tranquillum facis ⁊ poſt lacri
mationem ⁊ fletum. gaudium ⁊ exultatio/
nem infundis. Hinc apoſtolus Benedictꝰ
deus. vſq; qui conſolatur nos in omni tri/
bulatōne noſtra. Tercio dicendum eſt de cō
ſolationis veritate. Uera autem conſolatio
conſiſtit in diuine preſentie fruitione. nam
de omni creaturarum conſolatione di. iob.
Conſolatores oneroſi omnes vos eſtis. ſu/
per quo gregorius. Uera conſolatio eſt. que
de creatore non de creatura concipitur. ad
quam conſolationem veram a falſis diſcer/
nendaꝫ dicit dominus per prophetam. Ec/
ce ego ipſe conſolabor vos. de qua dicit ber
nardus. Quid eſt conſolatio? gratia deuo/
tionis ⁊ ſuauiſſima delectatio boni ⁊ guſtꝰ
ſapientie licet exiguus. quibus interim be/
nignus dominus afflictam refrigerat aīam

animā.ſed guſtus ille nihil aliud ē q̄ȝ irrita
mentum deſiderij ⁊ incentiuum amoris·
¶ Sed quia luctus ⁊ eius conſolatio
non bonis opibus fulciatur facilime euane
ſcit ideo dominus quartam beatitudinē ſub
iungit di· Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſti
ciam qm̄ ipi ſaturabuntur· Uerum cum ſe
cundum Aug. Juſticia eſt virtus generaliſ
complectens omnes virtutes ⁊ omnem ſta
tum hoīs rectificans ꝓpter quod nullus eaȝ
pfecte ad plenum poterit operari di· Eſa· O
mnes iuſticie noſtre ſunt tanq̄ȝ pannuſ mē
ſtruate.ideo deus condeſcendens nobis hāc
beatitudinem non poſuit in opatione· ſȝ in
eius eſurie ⁊ affectione· vt cum parꝫ de iuſti
cia facere valeamus.ſaltim qui iuſticiam d
ſiderat ſit beatus De hac ergo beatitudine
duo breuiter perſtringantur ſcȝ de eſurie iu
ſticie ⁊ de ſaturatione. Eſt aūt eius eſuries
vehemens deſiderium opandi iuſticiā Ue
hemens autem dixerim vt pre nimia eſurie
omnia que poſſumus faciamus· ⁊ adhuc p̄
nimio deſiderio amplius operandi. omnia
que facimus pro nihilo reputemus· ⁊ ex ta
li eſurie deus iudicat nos beatos Hanc eſu
riem monuit dominus cum dicebat. Cum
feceritis omnia que precepta ſunt vobis· di
cite ſerui inutiles ſumus Sequitur qm̄ ipi
ſaturabuntur Saturamur aūt de omnibuſ
bonis que daturus ē nobis dominus ſi oīm
iuſticiam opere implemus· Nam ꝓpter ſolā
eſuriem iuſticie hic deſcriptā datur nobis
omne p̄mium quod daretur nobis ſi omnē
iuſticiam pfectiſſime faceremus· Nec hēm⁹
vnde cauſemur· ſed vnde tota deuotione in
gratiaꝝactione verſemur. quia ſi facimus
quod poſſumus ⁊ quod non poſſumus ſolū
modo eſurimus· benignus deus reputat o
mnia nos feciſſe.⁊ remunerat nos ac ſi oīa
opere impleſſemus· Quod cum rarum vi
deatur ideo difficulter creditur· neceſſe eſt
vt fortiſſimis auctibus hoc ꝓbemus. dicit
enim deutero. Omnē locū quem calcauerit
pes vr· vr erit. vocans pedem affectū deſide
rij· qui ſcȝ affectus ad quecunq̄ȝ bona dei ſe
extendit illa ſine dubio dantur nobis· hinc
ꝓuer· x· Deſiderium ſuū iuſtis dabitur.qd
aptius ibidem. xi· dr· Deſideriū iuſtoꝝ om

ne bonum· Juſti aūt ſunt que de iuſticia qd
pñt faciunt ⁊ reſiduum eſuriunt vt dictū ē
hinc aug. Nō quid ſit ſed quid eē deſiderat
attendit ds.ſi tū tu quantū potes ſatagis vt
quod nō es eē merearis· hinc gre· Bona vo
ta quotiens effectū pcipiunt multiplicātur
ac ſi dicat Deſideria noſtra in eo q̄ multi
plicantur dāt nobis euidens ſignum q̄ ea
q̄ deſideramus ſint nobis data. hinc berñ.
Sunt multi q̄ tota vita ſua tendunt ſȝ nū
q̄ȝ ꝑtendunt quibuſ tñ ſi pie perſeuerauerit
ſtatim vt de corpe exeūt reddit quod in hac
vita eis diſpenſatorie eſt negatum· illuc per
ducente eos ſola gratia quo prius tendebāt
ipi cum gratia. ⁊ qr talibꝫ videtur q̄ parum
proficiant de iuſticia. ideo deus dirigit ad
miāȝ di· Beati miſericordes qm̄ ipi mi
ſericordiam conſequentur. ac ſi dicat. quia
ꝓpter imperfectionem iuſticie deuotis hoī
bus mīa videtur eē neceſſaria quā q̄ conſeq
deſiderant debent ſuis proximis miſericor
diam exhibere· ipſa enim dei mīa p noſtraȝ
mīam impetrata tollit a nobis omnē miſiā
quam contraximus vndecunq̄ȝ Qualē aūt
mīam ⁊ cui proximo exhibere debeam⁹· ha
bes ſufficienter in alijs ſmonibꝫ· De ſcda
illarum beatitudinum· require in ſermo
nibus de tpe ſcȝ Eſtote miſericordes· liij. ⁊
miſericor ſuper turbam· lxi· ¶ Sequi
tur ſexta beatitudo· Beati mundo corde qm̄
ipi deum videbunt Cum enim p̄priores be
atitudines ab omni impuritate purgamur
quid ex hac puritate p̄mij conſequamur in
hac ſexta beatitudine nobis innuit cum dr
Quoniā ipi deuȝ videbūt· Duo ergo bre
uiter hic tanguntur ſcȝ de cordis mundicia
⁊ dei viſione Sed quis gloriatur mundūȝ
ſe habere cor· cum ille mundiſſimus pre cete
ris iohannes dicat Si dixerimus quia pec
catum non habemus. noſipſos ſeducimus
⁊ veritas in nobis non eſt· Sed condeſcen
dit nobis dei benignitas ⁊ tali mūdicia quā
noſtris exercitijſ conſequi poſſumus eſt con
tentus· Jlle tamen (vt ait Criſ·) habet mū
dum cor qui vtriuſq̄ȝ hominis motibus mi
tigatis paſſiones non reprimit ſed ignorat
⁊ qui naturali curſu bonorum opm cōmuni
tus crucifixus eſt mundo ⁊ cui crucifixuſ eſt

mundus ad quā mundiciā adiuuante gr̄a.
vtcunq̄ȝ poſſumus peruenire· de qua augu·
ſer· xi. qui incipit· ad ſpūale gaudium· O
felix conſciē puritas que vermē interiorem
excludis· que a carcere doloris liberas ratōȝ
que ab omni īmundiria purgas mentē. O
mens ſancta. padiſus deliciarum varijſq̄ȝ v
tutum floribus preparata· celeſti gratia irriga
ta· hec eſt padiſus in qua plantat lignū cele
ſtis ſapiē hec eſt thalamus dei· palatiū xp̄i
habitaculū ſpiritusſancti.hec thronus ſalo
monis lctūs ſponſi celeſtiſ q̄ ipa ꝯſcīa opti
me delectatur ⁊ requieſcit cum ſponſo ⁊c̄.
Eſt aūt triplex mundicia cordis· ſ· innocen
tie. pnie. atteſtantis conſcientie. Prima eſt
eoꝝ qui ab infantia ſe a criminibus morta
lium peccatoꝝ cuſtodierunt· de qua di iob·
Donec deficiam non recedā ab innocentia
mea iuſtificationem meā quā cepi tenere nō
deſeram· neq̄ȝ reprehendit me cor meum
in omni vita mea· Jtem thob· iij dixit. Si
ta· Tu ſcis dñe q̄ mundam ſeruaui animā
meam ab omni concupiſcentia· nunq̄ȝ cum
ludentibus me miſcui. neq̄ȝ cum his qui in
leuitate ambulant pticipeȝ me prebui. Se
cunda cordis mundicia eſt penitentiū qui
⁊ ſi peccauerint per fortiſſimam tamen peni
tentiā peccata eadem abſterſerunt· quod pȝ
per ſcripturam ⁊ figuram per figuram in fi
lio prodigo qui reuerſus ad patrem indut⁹
fuit ſtola prima per ſcripturam idem patȝ.
Unde yſa· i· Si fuerint peccata veſtra vt coc
cinum quaſi nix dealbabuntur ⁊c̄.hinc mag
dalene penitenti dr· dimittuntur tibi pecca
ta multa· Tercia miſericordia eſt eoꝝ qui
ſuper remiſſionem peccatorum ſuorum ſpi
ritusſancti teſtimoniū intus in cōſcīa acce
perunt· quoꝝ vnus fuit ap⁹· qui licet diceret
ſe blaſphemū ⁊ perſecutorem eccleſie ⁊ p̄ci
puum peccatorem· intus tñ in cōſcīa a ſpiri
tuſancto ſecurat⁹ dixit· nihil mihi ꝯſcius ſū
¶ Sequitur ſecundum membrum·
Qm̄ ipi deū videbunt· Eſt aūt triplex dei
viſio quibus miſericordes pre ceteris limpi
dius vident deū. ſ. corpalis ſpūalis ⁊ eterna
lis· Prima dei viſio eſt. cū rōcinando p cre
aturas im⁹ in creatorem· cognoſcētes in cre
aturis certiſſime creatorē. Nā in creaturaꝝ

magnitudine dei potentiā m. in earꝫ multi
tudine dei ſapientiam· in ea ꝑ vero pulcritu
dine dei bonitatem ⁊ clementiam cognoſci
mus euidenter. hinc Sap̄· xiij· dr· Secun
dum magnitudinē ſpēi creature cognoſcibi
liter poterit earum creator videri· quorum ſi
ſpē delectati ſunt ſcȝ hoīes. ſciant quāto his
dñator earum ſpecioſior eſt· ſpeciei eñi gene
rator hec omnia conſtituit· quorum ſi virtu
tem ⁊ opera mirati ſunt intelligant ab ipſis
qm̄ qui hec conſtituit fortior ē illis Cui ſnīe
conſonat aplūs Ro· i· Jnuiſibilia dei a crea
tura mundi· per ea que facta ſunt intellecta
conſpiciuntur· Secundo miſericordes deū
vident ſpūaliter quod contingit cum deus
qui ſpiritus eſt viſitans animam per ſuam
pñtiam ſentitur ⁊ intelligitur dicit eñi ber.
Oculus meus intelligentia mea. Uidere
ergo deum dicimur cum eius preſentiā in
anima noſtra per intellectum vtcunq̄ȝ perci
pimus ⁊ ſentimus· cum enim ſecundū ioh·
Deum nemo vidit vnq̄ȝ. ipm ergo videre
dicimur cum ipſum cognoſcimus iam pñtē
ſicut in cōmuni modo loquendi cum aliq̄ȝ
rem geſtam narramus dicimus. vides hoc
id eſt intelligis hoc. Sed obijcis cum de
us vbiq̄ȝ ſit· quō quaſi ſingulari modo ei⁹
preſentia ſentitur: ad quod reſpondet berñ.
di. Dicam deum ſponſuȝ anime prout vult
venire ad animam. ⁊ iterum dimittere eaȝ
tantum vt ſenſu anime non verbi motu iſta
fieri ſentiamus verbi gratia· Cum ſentit gra
tiam agnoſcit preſentiam· cum non abſenti
a conquiritur· Sic in propoſito videre ac
cipimus pro ſentire ad quam viſionem hor
tatur nos dominus cum dicit· Uacate ⁊ vi
dete ⁊c̄. ⁊ iterum. Guſtate ⁊ videte ⁊c̄. Ter
cia viſio eſt ⁊ dicitur eternalis qua nuda ve
ritate facie ad faciem deum videbimus ine
ternum· de qua iob. Uidebis faciem eius
in iubilo ⁊c̄· ⁊ iterꝫ· Jn carne mea videbo dñ
ſaluatorē. hinc ber· Uiſio fuſa ſtat qr forma
ſtat q̄ nūc vī· nec vllā capit ex eo q̄d ē fuit vel
erit mutatōȝ. et iō ñ erit ibi trāſmutatio nec
viciſſitudinis obumbratio· de his tribus·
viſionibus dic̄· bernardus· Omnis forma
varietas atq̄ȝ innumeroſitas ſpecierum in
rebus conditis q̄d niſi quidā radij deitatis

Conſtantes quidem quia vere ſit ⁊ q̄ ſunt
non tamen diffinientes quid ſit itaq; de ipſo
vides ſed non ip̄m. cum aūt de eo quā non
vides cetera vides ſcis indubitanter exiſte/
re quē oportet inquirere vt inquirentem nō
fraudet gratia ⁊ negligentē nō excuſet igno
rantia. Uerum hoc genus videndi cōmune
eſt ecce prima viſio. ſequitur in predicta au
ctoritate. ſed eſt diuina inſpectio eo differen
tior a priori quo interior. cum per ſemetip̄m
dignatur inuiſere deus animam querentē
ſe. neq; anima ſancta ſpiritualiter affecta p̄i
ter ⁊ dilecta contenta erit priore viſione. ni
ſi ſpeciali prerogatiua intimis illum affecti
bus atq; ip̄is medullis cordis celitus illa/
pſum ſuſcipiat habeatq; preſto quē deſide/
rat non figuratum ſed infuſum. non apparē
tem ſed afficientem. nec dubium quin eo io
cundiore. n quo intus non foris preſentio/
rem. ecce ſecunda viſio. ſequitur. non tñ ad
huc illum dixerim apparere ſicuti eſt quāuis
non omno aliud hoc modo exhibeat q; quod
eſt. ſed tunc facie ad faciem ſicuti eſt. non in
ſpeculo ⁊ in enigmate ſicut modo. ſed nuda
veritate tantum diſtans a prioribus quātū
veritas a fide. eternitas a ſpe. hec de trina vi
ſione ſufficiant. F Uerum q̄ modicor
des ⁊ tali modo deū videntes in ſeipſis ſūt
per oīa quietati. dñt ⁊ proximos pacificare
quippe quos tenentur diligere vt ſeipſos.
ideo ſequitur ſeptima beatitudo Beati pacifi
ci qm̄ filij dei vocabuntur Sunt aūt tria ge
nera hoīm. Alij pacē iam hn̄tium. ⁊ dicun
tur iam pacientes. Alij pacem iā retinentiū
vel recipientiū ⁊ dicuntur pacati. Alij autē
pacem facientium ⁊ dicuntur pacifici. Hi ḡ
qui pace non indigent. quippe qui eam qui
ete poſſidēt ⁊ pfecte. addāt paci proximorū.
vt inter deum ⁊ hoīes. hoīes ⁊ hoīes pacē
faciant tanq; fideliſſimus mediator. qd̄ q̄ fi
deliter fecerit ex hoc ipſo merebitur dici ⁊ eē
filius dei. imitans eū qui de celo venit ad
terram vt ea que in celis ⁊ in terris ſunt pa
cificaret. de q̄ di. ap̄ col. i. Placuit deo p eū
ſc; filiū reconciliare oīa in ipſo pacificans p
ſanguinē crucis eius ſiue q̄ in terris ſiue q̄
in celis Uerum q̄ pene oēs ſancti in ſe iā
per gratiam dei ſanctificati contenti ſunt p
prīa ſalute ⁊ pauci ſunt qui p veritate ⁊ iu/
ſticia opponere ſe audeant. ideo ad plenam
⁊ pfectam conſūmatōz oīs ſanctitatis ſeqr
viij. beatitudo cum concluditur de vltia de
Beati qui pſecutionem paciunt ppter iuſti
ciam ⁊c̄ quā beatitudinē ſi conſequi volu/
mus. neceſſe eſt vt nec fratri adulatione pro
ximoz. amore aicoz. timore maiorum p de
fenſione iuſticie nr̄e vel aliene vſq; ad mor
tem decertemus. corpus ⁊ aiam ſi neceſſe
fuerit exponentes. Poſt hec ſubiungit ber.
di. His omnibus expletis adhereamus dño
⁊ vnus ſp̄us cum eo efficimur hic dicitū pi/
mus nubes ⁊ tranſit oīno. hic reuelata facie
gloriam dei ſpeculamur hic dulcedo ſpirit⁹
cordis ſuauitas. iubilatio mentis ⁊c̄. Ad q̄
nos pducat ſp̄us veritatis qui eſt largitor
talium gratiarum. G

De eodem ſermo quintus.

Enite ad nupti

as Mat. xxij. di. ber. Feſtinem⁹ ob
ſecro fratres feſtinemus venire ad nuptias
quia non ſolum multitudo celeſtis curie ſ;
⁊ oīm eorum dominus ⁊ creator nos expe/
ctat. certatim omnes acclamentes Uenite
ad nuptias. O ſi cognoſceremus quantū
aduentum noſtrum deſiderant. q; libenter
bona de nobis audiunt ciues celi. diſcurrūt
medij angeli dei inter nos ⁊ deum noſtros
gemitus pn̄tantes. ⁊ eius nobis miſericor/
diam reportantes q̄ ſi oculi eīm ſunt ſic ſup
nos q̄ noſtri abierunt aut quare ip̄i ſoli re/
ceſſerunt a nobis. vt ſoli nos diſſilemus in
ſpicere vitā noſtram fratres. ⁊ ſi non time/
mus deceptorios angelos. ſaltim āmiſtra/
torios veneramur dicunt eñ vtriq; O ſi p
tranſeant ad nos ſ; intentōe diſſili. Nā de
mal' dr̄. Me expectauerūt pctōres vt pderēt
me. de bonis vero. me expectāt iuſti donec re
tribuas mihi. Inter hos expectatores oſſi/
tate delectat. Expectat eñ nos oīs celi mili
cia. non ſolum ppter nos. ſed ppter ſeipſos.
ſ; eñ pfici deſiderent. nō tñ pficient ſine no
bis. ſed oēs expectabunt q;diu ſuper terrā
eſt numerus electorum. omnibus acclamā
tibus vt in apoc. dr̄ Uindica ſanguinē nrm̄
non vindicte cupidi ſed perfici deſiderātes
⁊ acceperunt diuinū reſponſum. Adhuc ſu/
ſtinete modicum tp̄s donec impleatur nu/
merus fratrū veſtroz. Licet eñ inebriet eos
deus vultu ſuo diligens eos ineffabili cari
tate. ſed diligit ⁊ nos ⁊ pauperum ſuoz nō
obliuiſcetur in finem. G In verbis ḡ
propoſitis tria nobis conſideranda occur/
runt ſcilicet terminus a quo recedam⁹. mo
tus per quē tranſeamus. terminus ad quē
perueniamus. Primum ibi. venite. ſecun/
dum ibi. ad. tercium ibi nuptias. per primū
innuitur nobis vita ſecularis ſiue termina
lis a qua reuocamur. per ſecundum vita ſpi
ritualis per quam tranſeamus. per tercium
vita eternalis ad quam inuitamur. Primo ḡ
dicitur venite ſcilicet a vita ſeculari ſiue cri/
minali ⁊ hoc propter tria quia talis vita eſt
laborioſa infructuoſa ⁊ periculoſa. Per ſe/
cundam vitam eſt tranſeundum. ⁊ hoc iterū
per tria. quia vita religioſa debet eſſe opero/
ſa. penoſa ⁊ virtuoſa. Ad terciam vitam eſt
properandum. quia ibi eſt quies delicioſa
leticia copioſa. ⁊ dignitas glorioſa. Hec per
ordinem proſequentes primo dicamus q̄ d
vita ſeculari eſt recedendum quia eſt labori
oſa. Omnes enim huic mundo ſeruientes
in ſudore ⁊ labore ſeruiūt ei. quia hoc in ma
ledictione prime preuaricationis accepimus
omnes vbi gen̄. iij. dicitur. In ſudore vult⁹
t. veſ. pa. t. propter quod dicitur iob. Sicut
auis ad volatum ſic homo naſcitur ad labo
rem. hinc Eccle. i. Uidi cūcta que fiunt ſub
ſole. ⁊ ecce vniuerſa vanitas ⁊ afflictio ſp̄us
Sed ne putetur hoc dictum ſolum de pau/
peribus. ſubiungit etiam laborem eſſe in di
uitijs dicens Edificaui mihi domos ⁊ plā/
taui mihi vineas. coaceruaui mihi argen/
tum ⁊ aurum ⁊ ſubſtantias regum ac pro/
vinciarum. ⁊ ſupergreſſus ſum omnes qui
fuerunt ante me. ⁊ omnia que deſideraue/
runt oculi mei non negaui eiſ. nec prohibui
cor meum quin omni voluptate frueretur.
Cūq; conuertiſſem me ad vniuerſa opa q̄
fecerunt manus mee. vidi in oīb; vanitatē
⁊ afflictionem aī. hinc ber. Nemo ex oīb;
filijs ade ſine labore viuit. eſt qui declinat
aliquos ſed incidit proculdubio in grauio/
res. ⁊ ideo velint nolint hoīes o; eos labori/
bus ſubiacere. ⁊ ideo laborandum eſt vt ali
qn̄ requieſcant a laboribus ſuis. H
Secundo recedendum eſt a vita ſeculari q̄
eſt infructuoſa. de ipſa enim dicitur ſap̄. iiij
Fructus illius inutiles ⁊ acerbi ad mandu
candum ⁊ ad nihil apti. hinc mat. Quid p
deſt homini ſi vniuerſum mundum lucret
anime vero ſue detrimentum faciat. Tercio
recedendum eſt de vita ſeculari q̄ eſt dāno
ſa. q̄ per eam perdimus corpus ⁊ animam
in eternum. Qui enim vt ait iac. voluerit eē
amicus huius ſeculi inimicus dei conſtitui
tur. inimicos aūt eius vt ait p̄s. percuſſit in
poſteriora. opprobrium ſempiternum dedit
illis hic hier. Peccata noſtra diuiſerunt in
ter nos ⁊ deum. qui autē a deo diuidit ſepe
litur neceſſario in inferno. de hac diuiſione
di. gre. Anima que peccat a deo ſe diuidit. q̄
ſi peccata continuauerit a deo longe recedit.
ſi vero poſt peccatum eā pſp̄itas ſequitur ⁊
nulla diſciplina nulla increpatiōe reuocat
in diuiſione quā inter ſe ⁊ deum fecit etiā li/
bellum repudij accipit. vt iam velut aliena
derelicta faciat mala que vult. vnde neceſſe
eſt vt peccantes quoſq; nunc conſideremus
amplius miſeros. quanto eos conſpicimus
in ſua culpa ſine flagello derelictos. Qui
eñ a deo auertit ⁊ pſp̄at. tanto pditioni fit
primus quanto zelo diſciplie inuenit alie/
nus. iō eñ deus quibuſdā hic pcit vt eos i/
ppetuū feriat. iō aūt hic quoſdā ferit non p
cēdo vt in eternū parcat. Scdo relicta vita
ſclari trāſeundū ē p vitā ſp̄ualē. q̄ d; eē tri/
plex. ſ. opoſa pēoſa ⁊ virtuoſa. Primo d; eē op/
oſa. vt vbiq; ſp operi aliq̄d eor ppter q̄ ve/
nim⁹ ad vitā religioſā ad quod faciendū fre
quenter ſtimulabat ſe ber. di. Bernarde ad
quid veniſti. propter quod idē di. Non ea
die bonus cellita ſe vixiſſe debet eſtimare. in
qua nihil egiſſe ſe recolit propter quod ad
cellam venimus ⁊ ſubiugit. Que ris quid a
gas in quo te ocupes. Primum extra quoti
dianum orationum ſacrificium vel lectio/
nis ſtudium quotidiane diſcuſſioni emen
dationi compaſſioni pars diei neganda nō
eſt. deinde operandum eſt manibus quod
iniungitur. J Q; ſi opera noſtra ad
ſupremum cumulum meritorium cupim⁹

promouere·dꝫ tribus ām ſalis exerceri. de
bent eñ continuari: multiplicari: nobilitari
Pꝛiā de pꝛimo monem̄ Eccle·xi·mane ſeia ſe
men tuum·⁊ veſpere non ceſſet manus tua·
quia erit merces operi tuo·cui conſonat apꝰ
Gal·iiij.bonum emulamini in bono ſemꝑ.
bet. Nequaq̄ꝫ ſufficit ſemel ⁊ ſecundo opari
quod bonum eſt niſi inceſſāter addas noua
pꝛioꝛibus. alioquī marcet flos pꝛimi opis
atq̄ꝫ ex eo omnis virtus ⁊ vigoꝛ in bꝛeui ex
terminatur ſi non aliꝭs atq̄ꝫ aliꝭs ſuperiectꝭ
pietatis operibus ꝯtinue reparetur hec aūt
continuatio licet difficilis videatur facilis
ēē per intentionem pōt ꝓlongari in omnia
opera· Secundo debent opera noſtra multi
plicari·quod tunc ſufficienter agimus ſi eadē
opera ad omnes ſenſus exteriores omnes
affectus interioꝛes·ad omnia coꝛpoꝛis mē/
bꝛa diffundimus vt in omnibus nr̄is ope/
ribus adiuuent·⁊ concurrant hinc ꝓuer.dr̄
Ubi frater adiuuat fratrem ibi firma eſt ci
uitas·⁊ iterum. In tribus beneplacitum ē
ſpiritui meo.quoꝛum vnum eſt concoꝛdia
fratrum· Talia enim opera ſupꝛa modum
diuites nos efficiunt quia totiens multipli
cantur quot in talibus operibus concurrūt
adiutoꝛes Tercio opera noſtra dn̄t nobilita
ri. Hanc aūt nobilitatem multa efficiunt·
quanto enim firmioꝛem attentionem·fide/
lioꝛem intentionem·feruentioꝛem deuotōꝫ
puritoꝛem dilectionem operibus noſtris ap
ponimus·tanto erunt nobilioꝛa. que oīa
qualia ⁊ quanta fuerint in fine denudabit
de quo dicitur Sap̄. Laudabunt eum in
poꝛtis opera eius· Secūdo vita ſpūalis dꝫ
eſſe penoſa quod reuera omnibus pꝛomitti
tur qui ad ſeruiendum deo ſe ꝑperant ⁊ at/
tingunt. Sic enī nobis pꝛomittitur in ſcri
ptura. flagellat deus omnē filium quem re
cipit pꝛopter quod pꝛemonemur Eccl.ij· Fi
li accedens ad ſeruitutem dei ſta in timoꝛe.
⁊ pꝛepa animā tuā ad temptatōeſ· Quare?
quia vt in Act·dicitur· Omnes qui pie vo
lunt viuere neceſſe eſt vt perſecutionem pa
tiantur·tale enim teſtamentum xp̄us moꝛi
ens reliquit diſcipulis di·Ego diſpono vo/
bis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnū.
Ac ſi dicat. Sicut ego de celis veniens. nō

niſi per tribulationes ⁊ afflictiones redeo ſi
cut ſcriptum eſt·oꝫ filiū hominiſ multa pati
⁊ repꝛobari ab hominibus ⁊ ſic intrare in
gloꝛiam ſuam. ſic ⁊ vos non niſi per tribula
tiones ⁊ afflictiones introire poteritis in re
gnum dei· Quod quia ſi neceſſe eſt fieri con
ſuluit nobis dn̄s vt noſtras tribulationes
⁊ ſuis tribulationibus quantum poſſibile
eſt conformemus di·illud Jud· Quod me
videtis facere omnes facite· Et apꝰ· Eſtote
imitatoꝛes dei ſicut filij cariſſimi ⁊ iteꝝ ad
Heb·xij. Per patientiam curramus ad pꝛo
poſitum nobis certamen aſpicientes in au/
ctoꝛem fidei ⁊ conſūmatoꝛem ieſum·qui ꝓ/
poſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſi
one contempta vt poſſit nobis veraciter ap/
plicari illud Sap̄·xiiij· Simili pena ſeruꝰ
cum domino afflictus eſt ⁊ popularis hō cū
rege ſimilia paſſus eſt. Tunc enim penalita
tes noſtre nobiliſſime ſunt cuꝫ penis ſimili/
bus cum dn̄o nos feſtimus. Quod etiā mo
nuit veritas mat·x·cum dixit Non eſt diſci
pulus ſuper magr̄m nec ſeruus ſuper dn̄m
ſuum. ſufficit diſcipulo ſi ſit ſicut mgr̄ eius
⁊ ſeruo ſi ſit ſicut dn̄s eius R Tunc aūt
ipſum competenter imitamur ſi generaliter
innocenter gaudenter· noſtras ſufferimus
paſſiones· Generaliter vt ſi in rebus coꝛpe
⁊ ſpiritu patimur ſicut ipſe·naꝫ de penuria
rerum ipſe de ſe dicit Uulpes foueas habēt
⁊c̄. vſq̄ꝫ filius aūt hominis non habet vbi
caput ſuum reclinet. de pena vero coꝛpoꝛis
ſui di·per Eſa· Coꝛpus meum dedi percu/
tientibus ⁊ genas meas vellentibus ⁊ in p̄s
Supꝛa doꝛſum meum fabꝛicauerunt pecca
toꝛes· de anima vero dicitur per Jer· Dedi
dilectam animam meam in manus inimi/
coꝛum·⁊ iterum. Doloꝛ meus ſuper dolo/
rem·coꝛ meum in me merens. Si ergo in
rebus penuriam in coꝛpoꝛe miſeriam in ſpi
ritu turbulentiaꝫ ſufferimus·dominum ge
neraliter imitamur Secundo dominus paſ
ſus eſt innocenter.ipſo di.iohā. Uenit pꝛinceps
mundi huius ⁊ in me non habet quicquam
cuius innocentie teſtis fuit pilatus dicens
Ego nullam cauſam moꝛtis inuenio in ho
mine iſto. ſic ⁊ nos tam caute ⁊ ſolicite pec/
cata omnia caueamus· vt quicquid patim̄

pati videamus teſte conſcientia innocenter:
Tunc enim noſtre paſſiōes ad maximū ſta/
tent meritum: cum non ad peccati purgatio
nem ſed ad meriti cumulatiōeꝫ pateremur.
Naꝫ de peccati purgatione dic̄ Pet. Que
eſt gratia ſi peccantes colaphizati ſuffertis?
De ſecunda aūt flagella nōe ſtatim ſubiun/
git. Sed ſi bene facientes patienter ſuſtine/
tis: hec eſt gratia apud deum· Nam de tali/
bus paſſiōibus dicit apoſtolꝰ.ij. Coꝛin. Id
qd̄ ē momētaneū ⁊ leue tribulatōis ſup̄ mo
dum in ſublimitatē eternū gloꝛie pondꝰ ope
ratur in nobis. Tercio dominꝰ paſſus eſt gaudē
ter: ipſo dicente Johā· Deſiderio deſidera/
ui māducare hoc paſca antequā̄ patiar· Sic
⁊ nos non ſolum patiēter: nec ſolū libenter:
ſed ⁊ gaudēter ea que patimur ſuſteramus.
hoc fideliter agētes vt ſemꝑ aliquid dilecti/
onis ⁊ beneficij ſingularis illis exhibeamꝰ a
quibꝰ ſufferimꝰ noſtras paſſiones. De his
duobus exercitijs: ſcꝫ operoſo ⁊ penoſo dicit
Bern̄· Electoꝝ eſt bona facere ⁊ mala perpe/
ti. Tūc eñ ſupꝛa modū pꝛoficimus cū am/
bo iſta in nobis recipiunt incrementū. So/
let eñ hoc facere dei benignitas circa electos
vt cum fecerint oīa tanq̄ꝫ ſerui inutiles fla
gellent. L Tercio vita ſpiritualis de/
bet eſſe virtuoſa: hoc ē plena virtutibꝫ. qd̄ ne
ceſſario ſequit̄ ad ꝑdicta. Nullum enim bo
num ſine virtutibꝫ deo poterit eſſe gratum:
dicente Bern̄. Quātūlibet te affliges: quā/
tumlibet te crucies: nō ſui copiam tibi tribu
et qui dn̄s virtutum dicit̄: niſi fueris virtu/
tibus adoꝛnatus. Obmiſſis autē omnibus
alijs tres virtutes ſpecialiter ad vitam reli/
gioſam ꝑtinentes bꝛeuiter ꝑcurramus. ſcili
cet caſtitatem. humilitatē. charitatem. Ca/
ſtitatem aūt hic accipimꝰ non ſoluꝫ ꝓ abſti/
nentia omniū voluptuoſoꝝ: ſed omniū ſuꝑ
fluoꝝ. Nunq̄ꝫ enim religioſus guſtabit dei
delitias: niſi abſtineat a ſuꝑfluis ⁊ terrenis.
Propter qd̄ dicit̄ religioſis Oſee. Noli le/
tari iſrahel: noli exultare ſic̄ populi. In qui/
bus verbis religioſus ꝓhibet̄ a leticia ſecu/
lari. Cur hoc? qꝛ dic̄ Augꝰ. Si animꝰ hꝫ vñ
oblectet̄ extrinſecus: ſine delitijs manet in/
trinſecus. Cur autem hoc ſit oſtendit Bern̄.
dicens. Anima ſine delectatiōe eſſe nō pote/

rit. aut enim delectabit̄ in infimis ⁊ caret ſu
pꝛemis. aut in ſuꝑmis et infima cōtemnit.
Secunda virtus eſt hūilitas. que licet om/
ni homini ſit neceſſaria ad ſalutem: ſumme
tamē neceſſaria eſt religioſis. ꝓpter qd̄ refoꝛ
mati ſumꝰ ab alijs hominibꝫ habitu et ton/
ſura vt ipſam faciliter acquiramꝰ. Hinc de/
us monet ſpecialr̄ apl̄os tanq̄ꝫ religioſos:
dicens. Diſcite a me qꝛ mitis ſum ⁊ humi/
lis coꝛde· Eſt enim hec virtus ſumme neceſ
ſaria ⁊ ꝓpꝛijſſima vitꝰ religioſoꝝ. alias eñ
virtutes et gratias meret̄ humilitas: iuxta
illud. Deus ſuꝑbis reſiſtit: humilibꝫ autē
dat gratiā. Datā cōſeruat. qꝛ iuxta yſa. Nō
requieſcit ſpiritus: niſi ſuper humilē ⁊ quie/
tum. Seruatas ꝑficit ⁊ conſūmat: iuxta il/
lud Apl̄i. Uirtꝰ in infirmitate perficit̄. Ter
cia virtus eſt charitas. ſine qua nō ſolū pꝛe
dicte virtutes: ſed nullū bonū penitus pla/
cet deo. Nam iuxta apl̄m. Non fides placet
etiam ſi montes quis tranſferat: nec ſciencia
etiam ſi lingua quis loquat̄ angeloꝝ. non
martyriū etiam ſi tradiderit coꝛpꝰ ſuū quis
ita vt ardeat. nec elemoſyna etiam ſi dederit
quis omnem ſubſtantiā ſuam in vſus pau/
peruꝫ. Q ſi alquis de his virtutibꝫ aliquid
amplius loqui cupiat: q̄rat in locis ſuis vbi
diffuſiꝰ hec ꝑtractātur. M Tercio ad
vitam eternā feſtinandū eſt ⁊ hoc ꝓpter tria
Quia ibi eſt quies delitioſa. leticioſa copio/
ſa. dignitas gloꝛioſa. que tria totā beatitudi
nem in ſe claudūt. Pꝛimo ergo feſtinandū
eſt ad celeſtem patriā qꝛ ibi eſt quies delitio
ſa·in quo duo tangūtur·ſcilicꝫ quies ⁊ deli/
tie: que duo copioſiſſime in patria poſſidē/
tur. Nam de quiete dicit̄ Pꝛouerbi.iij· Si
doꝛmieris ſcilicꝫ moꝛte coꝛꝑali non timebis
quieſcas ⁊ ſuauis erit ſomnus tuus. Et ſub
iungit huiꝰ quietis cauſam: dicens. Domi
nus erit in latere tuo. ⁊ cuſtodiet pedem tu/
um ne capiaris. De hac dicit̄ yſa. xxxij. Si/
lentiū ⁊ ſecuritas in eternū erit. ⁊ ſedebit po
pulus meus in pulchꝛitudine pacis ⁊ in ta
bernaculis fiducie ⁊ in requie opulenta. Et
bene dicit̄ opulenta. qꝛ nihil erit a dextris et
a ſiniſtris retro ⁊ ante: intus ⁊ extra qd̄ nos
aliq̄liter inquietet: ita vt cuꝫ ꝑuenerimꝰ gra
tulabūdi: dicamus illud Eccli. Modicum

laborauit ⁊ inueni mihi multam requiez. Et
ſubiūgentes illud ps. Hec requies mea i ſe
culum ſeculi hic ⁊c. De delitijs quas habi/
turi ſum⁹ dicit̄ yſa. lxvj. Gaudete qui luge/
batis. quia replebimini ab vberibus conſo/
lationis eius: et delitijs affluatis ab omni/
moda gloria eius. Harū autem delitiaꝝ ſu
peffluens copia ex duabus cauſis ſuper nos
cumulat̄. ſcilicet quia ab om̄ibus in nos flu
unt: ⁊ i nos totos. Primo dico ab om̄ibus
in nos fluūt. ſcilicet a deo patre: filio: ſpiritu
ſancto. a beata virgine. a ſingulis angelis at
q̄ſanctis. ⁊ ab omni que tunc pmanet crea
tura. Hinc eſt ꝙ eadem ſupeffluens abun/
dantia deliciarū dicit̄ torrens. q2 ſic̄ ex mul/
tis riuulis cōfluentibus tandez torrens eru
berat: ſic delitie ex deo ⁊ ex omnibꝫ creaturis
in animam confluētes ſupeffluentez torrē/
tem faciunt omniū deliciarū. Et hoc eſt qđ
dicitur in ps. Inebriabūtur ab vbertate do
mus tue: ⁊ tor. vo. ⁊c. Secunda cauſa ꝓpter
quaz celeſtes delitie in tanta redūdantia poſ
ſidentur hec eſt. quia de omnibus cōfluit in
nos totos. alioquin quomō deus erit om̄ia
in om̄ibus vt ait apoſtol⁹. ſi in homīe ꝑ ho/
mine aliquid remanebit: Si ergo deus erit
omnia in om̄ibus: neceſſe eſt vt totus tran/
ſeat in deum. ita vt de homīe nulla porciun/
cula remaneat extra deum. Et hoc eſt qđ de
clarat Bernarđ. in vna ſententia ſatis pul/
chra: dicēs. In illa futura vita ineſtimabi/
lis ⁊ ineffabil' delectatio inebriabit electos.
⁊ in ſuper effluenti dulcedine totos abſorbe
bit. Et exponens ſeipm ſtatim ſubiūgit. Di
xi totos oculos. aures. os. lingua. dentes.
guttur. manus. pectus. cor. iecur. pulmo. oſ/
ſa. medulle. imo extra ipa ⁊ cūcta ſingillatim
ſingulaq̄ membra eoꝛuz mirabili delectati/
onis ⁊ dulcedinis ſenſu replebūtur. Et hoc
eſt qđ promittit̄ nobis Deutro. vbi dicitur.
Rerum omniū abundantia perfrueris. qui
autem dicit omniū: nihil ex omnibus vide/
tur excipere. Et ideo dicit yſa. Tūc videbis
⁊ afflues ⁊ miraberis ⁊ dilatabit̄ cor tuum:
quādo conuerſa fuerit ad te multitudo ma/
ris: ſcilicet omniū gratiarū. ¶ Secū
do feſtinandū eſt ad eternam patriam: quia
ibi eſt leticia copioſa. Gaudebimus eniz de

bonō ꝓprio: de bonis ſinguloꝝ ⁊ omniū tan
q̄ noſtro. ſuper omnia autem de viſione dei
ineffabili leticia abſoꝛbemur. đ qua ps. Ad/
implebis me leticia cū vultu tuo. Hinc yſa.
lxv. Gaudebitis ⁊ exultabitis vſq̄ in ſempi
ternū. Gaudebunt eniz ſupra ſe de dei viſio
ne. infra ſe de inferni euaſiōe. intra ſe de cor/
poris ⁊ anime glorificatiōe. extra ſe de ange/
lorum ⁊ hominū aſſociatiōe. retro ſe de mi/
rabili puentione. ante ſe de perpetua ſecura/
tione. circa ſe de omni bonoꝛuz ſtabili pman
ſione. De quoꝛū omniū cumulata leticia di
cit Bernarđ. Reuera videre nō poſſuz quo
modo ineffabile gaudiū circūquaq̄ non ha
beat quem tot comoda felicitatis circūdant
ſine fine. Gaudebis eniz de bonis tuis mul
tum nimis. ſed ſi haberes aliquē quez ſicut
teipm penitus amares: de cuius bono ſicut
de tuo gauderes. illumq̄ nō minore q̄ te fe/
licitate per omnia vultum videres. nōne in
gaudio eius gaudiū duplicatuz haberes. ſi
ꝟo duos vel tres vel plures tibi pares in a/
more poſſideres ⁊ eos ea felicitate ꝯſpicuos
cerneres: nōne pro eorū numero in te multi
plicaret̄ gaudij tui magnitudo. Poteſt ne ḡ
illius gaudij modus a quoq̄ homine pene/
trari: cū vltra mille milia ⁊ decies milia cen
tena milia innumerabiles ſint ⁊ om̄es beati
tudine eadem pfruātur. nec vllus eorum ſit
qui non tantū de bono alterius gaudeat q̄n
tum de ſuo: qđ tamē ego ſaluis reuerēdi pa
tris noſtri Bernardi verbis eſtimo itelligē/
dum. nō intenſiōe gaudij ſed i numero gau
dioꝝ. que omnia adhuc reſpectu eius quē
ſupra ſe vident deum minus habent. Cum
enim vident ſupra ſe: eum a quo omnia ha
bent in tam ineſtimabili gloria fulgentez. et
in eadem gloria om̄es eos pluſq̄ ipſi ſe mu
tuo ⁊ q̄ deum diligant in infinitū amantē.
gaudent đ eius gloria ſuper omnia gaudia
prius dicta. in cuius felici viſione ꝯſiſtit vi
ta eterna: dicente filio Job. xiiij. Hec eſt vi/
ta eterna vt cognoſcant te verum deū ⁊ quē
miſiſti Jeſum chriſtum. cuius viſione vt a/
bundātius pfruamur videbimus eū tripli/
pliciter. ſcilicz in omnibꝫ creaturis. in nobiſ
metipis. ⁊ ꝙ his om̄ibus ineffabiliter iocū/
dius eſt atq̄ beatius nuda facie in ſemetipo

videbimus trinitatem: gloriā eius ſine vllo
enygmate mundo cordis oculo cōtemplan
tes. ¶ Tercio feſtinanduz eſt ad eter/
nam vitam. quia ibi poſſidet̄ dignitas glori
oſa. hec autē dignitas maxime in hoc cōſiſtit
quia ſinguli ſanctoꝛuz tranſeūt ibi in digni/
tatem regalē vt ſint ſponſe ⁊ regine. non cu/
iuſcūq̄ de plebe: ſed regis dei qui ſe ſinglis
ibi exhibet ac ſi nullum habeat ibi amplı⁹ di
ligendū: ita videlicet vt ipſe rex ſolam ſuaz
reginam diligat: ⁊ omnis reliqua multitu/
do ad eoꝛuz nuptias ⁊ obſequiū ſit collecta.
Uereoꝛ ego ſi hoc non dicat dñs per ꝓphe
tam yſa. lx. Leua in circūitu oculos tuos: et
vide omnes iſti cōgregati ſunt venerunt ti/
bi. ac ſi dicat. Omnes cōgregati ſunt ad ho
noꝛem tuū: obſequiū ⁊ decorē. Unde ſicut
ſponſus ⁊ ſponſa terreſtris omnes quos in
nuptijs ſuis cōgregatos viderint veniſſe: nō
dubitant propter eos. ſic ſingule ſponſe eſti
mant in celo de om̄ibus cōgregatis. Qz au/
tem deus ſingulis ſe exhibeat tanq̄ ſponſuz
⁊ ſinglas habeat tanq̄ ſpōſas: oñdit Bern̄.
dicēs. Spōſus noſter domin⁹ chriſtus ſpō/
ſa ꝟo eius noſipi ſum⁹. ⁊ omnes ſimul vna
ſponſa que eſt eccleſia. ⁊ anime ſinguloꝛum
quaſi ſingule ſponſe que ſe mutuo cum tan/
to deliciarū affectu alterutrū intuent̄ ac ſi ſo
li videant ⁊ videantur. Qđ aperte oſtendit
Bern̄. dicēs. Audite mirum: ſed verum. ani
ma deum videns non ſecus videt q̄ ſola vi
deatur. Ex his omnibus cōcludit Aug⁹. ꝙ
merces ſanctoꝛū tam magna eſt ꝙ non po/
teſt mēſurari. tā multa ꝙ nō poteſt numera/
ri. tam copioſa ꝙ non poteſt terminari. tam
precioſa ꝙ non poteſt eſtimari. Ad que gau/
dia ⁊c.

CL. In die animarum.

Mortuo nō pro-

hibeas grām. Eccli. vij. ¶
Dicit Bern̄. Trine deſcenſiones
locoꝛū ſunt quas pro diuerſitate meritoꝛuz
anime ſoꝛtiūtur. Ad celū ſtatim auolāt qui
domicilio corpis vſi ſunt tanq̄ carcere qui
defectiuā ſubſtantiā virtuſq̄ hominis purā
ſeruauerūt. Ecōtra qui fecerūt vſq̄ ad moꝛ
tem que digna ſunt moꝛte locis gehennali/

bus ſine miſericoꝛdia deputātur. Qui vero
inter vtrūq̄ ſunt. i. qui moꝛtalia cōmiſerūt.
ſed circa moꝛtem penituerūt penitentiā non
explētes: indigni vt ſtatim gaudeāt. nec di/
gni vt ſemp ardeāt purgatoꝛiū ſoꝛtiūtur. in
quo flagellant̄ vt excocti tranſferant̄ ad re/
gnuz. Pro his qui in celo ſunt nec eſt oran/
dum: ſed eos non ꝓ eis orare debem⁹. Pro
his ꝟo qui in inferno ſunt: ſuſpendēde ſunt
preces. quippe quibus clauſa eſt miſericoꝛ/
die ianua ⁊ tot⁹ ſpes ſtercluſa ſalutis. Pro
illis autez vigilandū eſt in oꝛatiōibus: ſub/
ueniendū elemoſynis: ac ſacrificio hoſtie ſa
lutaris qui locis purgabilibus emundātur
vt benignus pater penam eoꝝ in ſatiſfactio
nem: ſatiſfactiōem in glorificatiōem cito cō
uertat. Et quāto maioꝛ eſt neceſſitas indigē
tis: tāto gratioſi⁹ eſt opus miſericoꝛdie ſub/
uenientis. Et quia nemo pauperioꝛ his qui
in purgatoꝛio detinentur. ideo qui illis ſub/
uenit bñficia exhibet grata valde. Qui em̄
nihil om̄ino habet vnde neceſſitati ſue cōſu/
lat pauper eſt. Qui autez cum hac pauper/
tate detinet̄ in carcere vt non poſſit puenire
ad eos qui ſue paupꝛtate ſubueniāt pauperi
oꝛ eſt. Qui autē cum his duobus tanta in/
ualitudine conſtringit̄ vt nec manuz ad os
poꝛrigere valeat: pauperrim⁹ eſt. ⁊ tales ſūt
homines qui pro ſuis exceſſibus in purga/
toꝛio detinentur. Et ideo deus miſericoꝛdia
motus hoꝛtat̄ nos in verbis ꝓpoſitis vt eiſ/
dem paupꝛibus miſericoꝛditer ſubueniam⁹.
Nec dubiū quin gratiſſimū in eiſdem obſe
quium deo exhibeamus. quippe quia amici
dei ſunt q̄s ab eterno dilexit ⁊ diliget in eter
num. ⁊ ideo grata eſt ei noſtra ſubuētio quā
talibus exhibem⁹. In verbis ergo ꝓpoſitis
tria poſſumus intelligere. ſcilicet moꝛtuoꝛū
diuerſitatem. ſubuenientiū habilitatē. ſub/
uentionū acceptabilitatem. Primuz ibi A
moꝛtuo. Secundū ibi: non ꝓhibeas. Terci
um ibi. gratiam. Hec per oꝛdinez pſequen/
tes primo dicimus ꝙ in hoc nomīe moꝛtuo
tangitur diuerſitas moꝛtuoꝝ. Cum eniz nō
dicatur a moꝛtuis i plurali: ſed a moꝛtuo in
ſingulari: innuit̄ ex hoc ꝙ non omnibꝫ moꝛ/
tuis ſubueniendu ꝫ eſt: ſed vni tantū generꝫ
moꝛtuoꝝ. ¶ Propter qđ ſciendū ꝙ

ſm Auguſtinū tria ſunt genera mortuorū.
ſcʒ valde boni. valde mali. mediocriter boni
⁊ mali. qđ exponit ꝑ ſingula ita dicēs. Val
de mali ſunt qui ex ꝑfidia cordis oris ⁊ ope-
ris dicūt deo illud Job. Recede a nobis: ſci
entiaʒ tuarū viarū nolumus. In quibꝰ ver
bis tangit tria genera valde maloꝝ mortuo-
rum. Nam in hoc ꝙ dicit ꝑfidia cordis: tan
git omnes hereticos qui ſola perfidia cordis
a dn̄o recedētes chriſtianis hominibꝰ ne de-
prehendātur ore ⁊ opere ſe cōformāt. Cū au
tem ſubiūgit ꝑfidia oris: tangit omnes qui
publice ſunt infideles: vt ſunt iudei. ſarace-
ni. pagani. ⁊ omnes natōes que apto ore cō
tradicunt fidei chriſtiane. Cum aūt conclu
dit ꝑfidia operis: tāgit malos chriſtianoſ
qui corde ⁊ ore ꝯſentiūt fidei: ſed malis ope
ribus cōtradicūt: quos omnes infideles de
us reputat eo ꝙ fidei cordis ⁊ oris teſtimo-
nium operis non adiūgunt. ⁊ ſunt de quibꝰ
dicit aplꝰs. Confitent̄ ſe noſſe deum. factis
autem negāt. Item Jaco. Quid ꝓdeſt ſi fi-
dem quis dicat ſe habere: opera autē non ha
beat. nūquid fides poterit ſaluare eū? Et ſub
iungit. Tu credis quoniā vnus eſt deus: be
nefacis. ⁊ demōes credūt ⁊ cōtremiſcūt. Si
cut ergo corpus ſine ſpiritu mortuū eſt: ſic fi
des ſine operibus mortua eſt. Hinc Johan.
Qui dicit ſe noſſe deū ⁊ mandata eius non
ſeruat mēdax eſt. ⁊ per cōſequens peribit. qꝛ
perdet deus omnes qui loquūtur mendaci-
um. Et hoc eſt qđ dicit Grego. Vera fides
eſt que in hoc qđ verbis dicit moribꝰ nō con
tradicit. Qđ cum ita ſit fidei noſtre verita-
tem in vite noſtre conſideratōe debemus co
gnoſcere. Tūc enī vere fideles ſumus ſi qđ
verbis ꝓmittimus: operibus adimplemus
In die enim baptiſmatis omnibꝰ pompis
antiqui hoſtis renūciare ꝓmiſimus. ſi ergo
hoc ꝓmiſſuʒ ſoluimus: fideles apud deū ve-
raciter reputamur. Iſta ergo tria genera mor
tuorū dicunt et ſunt valde mali. qꝛ ſtatim
vt de corꝑe exeunt: in eodeʒ puncto ad infer
na deſcendūt: nunꝙ̄ inde exituri donec red-
dant vſqʒ ad nouiſſimū quadrantē. vocans
nouiſſimū quadrantē minimuʒ veniale qđ
nunꝙ̄ per penam diluitur. dicente Grego.
Qui de magnis malis debitores ſunt ſup-
plicijs traditi: etiam nouiſſimū quadrantem
ſoluere cogunt̄. quia quos magna premūt:
etiā mala minima in gehenna affligūt. Vn-
de hoc aduerbiū donec ſumitur hic pro infi-
nito ſonans eternitatē. vnde ſenſus eſt. Nō
exibunt inde donec reddāt nouiſſimū q̄drā-
teʒ: hoc eſt qꝛ nō poſſunt: ergo nunꝙ̄ exibūt.
Et eſt cauſa. qꝛ corpus ⁊ anima ſimul pecca-
uerunt: anima cōſenſuʒ dante ⁊ corꝑe opus
perficiente: et idcirco deberent ſimul ſatiſ-
facere. ſed mortuo peccatore corpus in terra
cōſumitur: anima in inferno ſepelit̄. nec vn-
ꝙ̄ ſimul cōueniūt vſqʒ ad diē nouiſſimuʒ. q̄
dies ꝓfixus eſt ad ſententiā ꝓmulgandā nō
ad emendā faciendā. Et ideo de talibꝰ mor-
tuis non eſt verbum ꝓpoſituʒ. nec pro talibꝰ
eſt orandum. quia nulla eis proſunt ſuffra-
gia: ſed magis nocent. dn̄o cōminante ꝑ ꝓ-
phetam. Ego maledicā maledictiōibus ve-
ſtris ℟ Vnde ſi beata virgo cū omni-
bus ſanctis vſqʒ ad nouiſſimū diem ꝓ vna
damnata anima dn̄o ſupplicarent: ipſe eam
nullatenus exaudiret. ⁊ hoc ꝓpter duas cau
ſas. Primo qꝛ ſunt extra ſtatum ⁊ terminū
miſericordie ⁊ grē: vt nulla gratia poſſit per-
tingere ad eoſdē: dn̄o dicente per ꝓphetam.
Iſti vocabunt̄ termini impietatis: ⁊ popu-
lus cui iratꝰ eſt dn̄s in eternū. Hinc Mat.
Magnū chaos ⁊c. Secūda cauſa eſt. quia
deus qui eſt eterna veritas fortiſſimū iura-
mentum ꝓſtitit vt nunꝙ̄ miſericordiā con-
ſequantur. quia licet ſit om̄ipotens: nullate-
nus tamē poteſt venire contra ſuū iuramen
tum. Hoc autem iuramentū tam in veteri
teſtamēto q̄ʒ in nouo eſt firmatū. Nā in ve-
teri dicit̄ per Hiere. Viuit dominus ſi ſtete
rit Moyſes ⁊ Samuel corā me: non eſt ani
ma mea ad populuʒ iſtum. eijce eos a facie
mea egrediātur. Dicit ergo om̄ibus electis
in celo ⁊ in terra illud Hiere. Noli orare ꝓ
populo iſto in bonū. quia nō exaudiā te. Itē
in nouo teſtamento dicit̄ Mat. Amen amē
dico vobis non recedet inde. Sʒ diceret ali
quis. que ſunt peccata pro quibus peccato-
res tam grauiter damnabūtur. Reſpondeo
ꝙ aplꝰs enumerat ea euidēter: dic. Mani-
feſta ſunt opera carnis: que ſunt fornicatio.
immundicia. inimicicie. cōtentiones. ire. rixe.
diſſenſiones. inuidie. homicidia. ebrietates.
comeſſatōes. ⁊ his ſimilia que ꝓdico vobis.
quoniā qui talia agunt: regnū dei non cōſe-
quētur. Si autem non cōſequētur ergo nō
damnabūtur: qꝛ non eſt dare mediuʒ. Cui
cōſonat Johan. in Apocal. dicēs. Timidis
⁊ incredulis: ⁊ execratis ⁊ homicidis ⁊ for-
nicatoribus. veneficis ⁊ ydolatris ⁊ omni-
bus mēdacibus: pars illoꝝ erit in ſtagno ar
denti igne ⁊ ſulphure. qđ eſt mors ſecunda.
Hec peccata adhuc Auguſ. euidentiꝰ expri-
mit: dicens. Quāuis apoſtoli multa capita
lia enumerauerint: nos tamē ne deſperatio-
nem facere videamur: breuiter dicamꝰ que
ſunt illa. Sacrilegiū. homicidiū. adulteriū.
falſum teſtimoniū. furtum. rapina. ſuꝑbia.
inuidia. auaricia. ⁊ ſi longo temꝑe teneatur
iracundia: ⁊ ebrietas ſi ſit aſſidua: in eoruʒ
numero computātur. Et ſubiūgit. Quicū-
qʒ ergo aliqua de iſtis peccatis in ſe domina-
ri cognouerit: niſi ſe digne emendauerit. ⁊ ſi
habuit ſpaciuʒ longo tempore penitentiam
egerit. ⁊ largas elemoſynas erogauerit. et a
peccatis eiſdem abſtinuerit: trāſitorio igne
purgari non poterit. ſed eterna illa flāma ſi
ne vllo remedio cruciabit̄. ⁊ ideo pro talibꝰ
mortuis non eſt orandum. quia nullo modo
poterunt liberari. dicēte ꝓs. Pones eos vt
clibanuʒ ignis in tempore vultus tui. i. q̄ʒdiu
vultꝰ dei durabit. Hinc eſt qđ de eiſdē mor
tuis dicit̄. Mors peccatorū peſſima. S
Eſt enim mala ꝓpter temporaliū relictio
nem. peior propter perpetuaʒ damnatōem.
peſſima propter diuine faciei eternā ſeparatio-
nem. Primo dico mors peccatorū eſt mala
propter temporaliū relictiōem. Cum enim
peccator moriēs relinquat omnia dilecta ꝓ-
pter quoꝝ adheſionē fruitionē ⁊ cōſolationē
deum perdidit et regnū celoꝝ noluit: merito
talis relictio facit mortē malam. Vnde di-
ues ille euāgelicus moriens ita fundiꝰ per-
didit omnia temꝑalia: vt in inferno ſepultꝰ
de omnibus relictis guttam aque nō potuit
impetrare. Secūda mors peccatoꝝ eſt peior
propter perpetuā damnatiōem. quia dam-
nati acerbiſſima pena luent om̄ia ſimul. nec
tamen in perpetuū a minimo expiantur. hoc
eſt qđ dicit̄ Hiere. Ecce ego inducaʒ ſuper
eos mala de quibus exire non poterunt. et
clamabūt ad me ⁊ non exaudiam eos. Ter-
cia mors peccatoꝝ eſt peſſima propter diuine
faciei eternam ſeparatiōem. hoc enim ſuper
omnia mala peſſimū eſt: dicente Criſo. Nō
puto ita acerba eſſe gehēne ſupplicia vt ſunt
illa quibus torquet̄ is qui arcetur a conſpe-
ctu chriſti. hic (crede mihi) penis omnibus
grauius eſt. hoc eſt ſoluʒ qđ ſuperat gehennā.
Secundi mortui ſunt ⁊ dicūtur valde boni:
qui ſtatuʒ puritatis tenētes nullis ſunt hu-
ius mūdi ſordibꝰ inquinati. vel ſi ſunt inqui
nati per fortiſſimā penitentiā ⁊ ſatiſfactiōeʒ
pleniſſime ſunt purgati. quorū anime ſtatiʒ
vt de corpore exeūt ſine medio euolāt ad re-
gna celorū. Sed qui ſunt hi ⁊ laudabimus
eos. T Sunt tamē taliū quattuor ge-
nera hominū. ſcilicet innocētes. penitentes.
patientes. ⁊ cōtemplātes. que nobis in ſcri-
ptura per quadruplicē celi apertionē ſunt lu
cide declarata: quod de ſingulis per ordineʒ
videamus. Nam de prima apertiōe dicitur
Mat. iij. Ecce celi aperti ſunt ſuper eum: ſci
licet Jeſuʒ. ⁊ vox de celis audita eſt. Hic eſt
filius meus dilectꝰ. In q̄ celi apertiōe innui
tur ꝙ omnes in puritate baptiſmatis dece-
dentes celum habent ſibi apertū. Secundo
vere penitētibus celuʒ eſt apertum. qđ in ſe-
cunda apertiōe innuit. Sic enim dicitur in
Act. x. Aſcendit Petrus in ſuperiora domus
vt oraret ⁊c. ⁊ cecidit ſuper eum mentis ex-
ceſſus. ⁊ vidit celū apertū. ⁊ deſcēdēs vas qđ-
dā velut lintheū magnū q̄tuor initijs ſūmit
ti de celo ī terrā in q̄ erāt oīa quadrupedia et
ſerpentia terre ⁊ volatilia celi. ⁊ facta eſt vox
ad eum. Surge Petre occide et manduca.
Ait autē Petrꝰ. Abſit dn̄e quia nunꝙ̄ mā-
ducaui omne cōmune ⁊ imundū. Et vox ite
rum ad euʒ. Qđ deus purificauit tu ne im-
mundū dixeris. Per qđ innuit̄ ꝙ om̄es ve-
re penitentes qui per fortiſſimā contritionē
omne imundū qđ in lintheo cōſcientie inue
nerūt mactant ⁊ occidūt. ipſi ſunt quibꝰ ſta
tim vt de corꝑe exeūt celū ſine dubio eſt aꝑ-
tum. Tercio martyriū patiētibus celum eſt
apertum. qđ iterū in Act. vij. legit̄. vbi Ste
phanus in paſſione poſitꝰ: ait. Video celos
apertos. Per qđ innuit ꝙ celuʒ martyribꝰ

eſt apertum. Uerū quia vt ait Grego. In
pace iam viuit eccleſia vt nemo iam marty
rium patiat. Deus ſaluti noſtre inuigilās:
ꝓuidit quedā exercitia que martyrio equi/
pollēt. require ſup ſermōe. ix. de ſancto Ste
phano. Quarto celum apertū legimus in
Apocal. vbi Iohānes in pathmos inſulam
relegatꝰ dixit. Ecce ego Iohānes vidi oſti/
um apertū in celo. Per qd innuit q ab om
nibus mūdi actibus elongati: ⁊ diuine con
templatiōis ocio dediti: ad celū ſtatim va
dunt. nec pro his mortuis eſt orandū: ſed
magis nos eoꝝ interceſſiōibus indigemus.
De his enī mortuis dicit. Precioſa in cō/
ſpectu dn̄i mors ſanctoꝝ eius. i. plena p̄cio.
Habent enim preciū de mundi liberatiōe.
inferni euaſione. regni celoꝝ eterna poſſeſſi
one. Et ſunt de quibus dicit apoſtolꝰ. qui ſu
per fundamentū qd eſt chriſtus ſuperedifi/
cant auꝝ argentum ⁊ lapides p̄cioſos. Qd
exponit Augꝰ. dicēs. Fratres. ſunt homīes
omnino cōtemptores huius ſeculi: quibꝰ nō
eſt notū quicqd fluit temporaliter. non hērēt
dilectiōe aliqua terrenis rebus. ſancti. caſti.
iuſti. cōtinentes. ⁊ forſſe oīa ſua vendentes
⁊ pauperibus erogātes. aut poſſidētes tanq̄
non poſſidētes. ⁊ vtentes hoc mundo tanq̄
non vtentes. ipſi ſunt pro certo qui ſup fun
damentū ſcʒ chriſtum ſupedificant aurū et
argentū ⁊ lapides p̄cioſos. aurū ſcʒ amato/
rie dilectiōis. argentū edificatorie locutiōis.
lapides p̄cioſos meritorie operatiōis. U
Tercij mortui ſūt mediocriter boni ⁊ me
diocriter mali. ⁊ ſunt qui capitalia crimina
non cōmiſerūt. vel ſi cōmiſerūt p penitentiā
⁊ ſatiſfactiōem licet inſufficientē in venialia
cōmutauerūt ⁊ multa venialia addiderunt.
hi tales quia nō habēt capitalia: euadūt in/
fernū. ſed quia habent venialia nō ſtatim trā
ſeunt ad celū: ſed in loco mediocri hoc eſt in
purgatorio detinent tā diu quouſq̄ predi/
cta venialia per ignē purgatorij cōſummun
tur: vel p ſuffragia ſanctoꝝ redimunt. Un/
de Augꝰ. Qui crimina capitalia non admit/
tunt: ſed ad minuta perpetrāda faciles ſunt
⁊ ad redimendū negligētes: ad vitā eternā
ſine dubio venturi ſunt. ſed prius aut in hoc
ſeculo p dei iuſticiā amariſſime ſunt torquē
di aut per multas elemoſynas et orationes
liberandi. aut certe illo igne de quo dicit apo
ſtolus. ſic quaſi p ignē longo tempe cruciant
di. Que ſunt autē illa venialia Auguſ. enu
merat: dicens. Quotiēs aliquis in cibo vel
potu plus accipit q̄ neceſſe ſit. quotiens fla
gello dei impatiēs fuerit. quotiens plus lo/
quit q̄ oportet. plus tacet q̄ expedit. quoti/
ens excepto deſiderio filioꝝ vxorē cognoue
rit. quotiēs malas cogitatiōnes ſine cōſenſu
admiſerit. quotiēs in diuino ſeruitio negli/
gēs fuerit. quotiēs terrena dilexerit citra de
um tamē. hec ⁊ ſimilia ad minuta peccata p
tinere non dubiū eſt. Ex quibꝰ peccatis licʒ
aīa nō damnet: tn̄ velut quibuſdā puſtulis
⁊ quaſi horrenda ſcabie deformat anima vt
cum his ad amplexus dei in celo nullatenꝰ
admittat. ⁊ ideo quicqd de his minutis cō/
tinuis oratiōibꝰ. elemoſynaꝝ largitiōibꝰ. mi
ſericordie opibꝰ. miſſaꝝ ꝯparatiōibꝰ. ieiunijs.
indulgētijs eoꝝ qui in nos peccauerūt aſſi/
due redemptū nō fuerit: aut hic multis tri/
bulatiōibꝰ expiat: vel illic in purgatorio de/
purat. hoc ipm tn̄ anima patit plus ⁊ minꝰ.
Quā diuerſitatē aplus inſinuat ad Corin.
vocans eadē minuta ligna fenū ſtipulā. nō
q ſint talia: ſed quia cruciāt plus ⁊ minus.
X Sequit ſecundū principale: ſcʒ non
ꝓhibeas. in q monemur vt ad ſuffragia eiꝰ
exhibenda nos habilitemus. Ipſoꝝ autem
ſuffragia tripliciter ꝓhibemus. ſcʒ ſi in pec/
catis mortalibus viuimꝰ. ſi ab eis cōpaſſio
nis oculos auertimus. ſi nihil ꝓ eis facimꝰ.
Primo ergo ſi gratiā eoꝝ ꝓhibēre nolumꝰ
ad intercedendū ꝓ eis: faciamꝰ nos ydone/
os p peccatoꝝ emendatiōem: ne nobis ꝓ eis
in peccatis orantibus dicat deus illud Luc.
Medice cura teipm̄. Dicit enī Gre. Cū in
dignus ad intercedendū mittit: irati animꝰ
ad deteriora ꝓuocat. faciāt tn̄ bona que poſ/
ſunt. qꝛ non in faciētiū: ſed patientiū chari/
tate a dn̄o forſitan acceptant. Secūdo grāʒ
eoꝝ ꝓhibemus ſi oculos cordis ab eoꝝ miſe
rijs auertamꝰ. Faciamꝰ ergo huiꝰ oppoſitū
⁊ quicqd ad eoꝝ cōpaſſionem nos ꝓuocare
poſſit exerceamus. cogitātes quātū nos vel
lemus iuuari ſi in ſimili eſſemꝰ miſeria con
ſtituti. Imo ſi digitū haberemꝰ in igne queʒ
per nos retrahere nō poſſemꝰ: q̄ valido cla/
more omēs noſtros amicos inuocaremꝰ. qd
ergo nobis fieri cupimus: alijs ſimilr facia
mus. Dicit enim Greg. Ea fidelitate qua
nūc defunctis ſuccurrimꝰ: nobis ſimilr ſuc/
curretur. Tercio eoꝝ gratiā ꝓhibemus ſi ni/
hil ꝓ eis facimꝰ. q ſi ſubuenire eis cupimꝰ:
omnia q pro nobiſipſis facimus eis impar/
tiamur. nec ex hoc minus habebimꝰ: ſed om
nia opa nrā duplicant. Nam ſi ipa nrā opa
pie eis cōmunicauerimꝰ: ipſis ꝓderūt. ſed ſi
delitas noſtra nobis copioſius a deo recom
penſat. Sūt enī amici dei qs ab eterno dile/
xit. ⁊ ideo quicqd ꝓ amicis dei facimꝰ: deus
copioſiſſime nobis reddet. Y Sequit
terciū principale. ſ. gratiā. in quo tangit ſuf/
fragioꝝ acceptabilitas. Et licet multa ſint
genera gratiarū quibꝰ mortuis poſſumꝰ ſub
uenire: omnes tn̄ illas ſm triplicē habitū re
rum in triplicē grām colligamus. habemus
enim res. corpus. ⁊ animā. Ex rebꝰ ḡ ſubue
niamus elemoſynarū largitiōe. ex corpe aūt
quarūlibet penalitatū excruciatiōe. ex aīa au/
tem interna ꝯpaſſiōe. Nā de prima gratia
dicit. Sicut aqua extinguit ignē: ſic elemo/
ſyna peccatū. De ſecūda gratia dat regula
in theologia q pena pene reſolutoria eſt. De
tercia ex pſona defunctoꝝ dicitur Job. Mi/
ſeremini mei ⁊c.

CII. De eodem ſermo. ij.

Emor eſto iudi/

cij mei. ſic enim fiet ⁊ tuū. Eccli
xxxiij. Z Dicit Augꝰ. Sic
ptinet ad diuinā iuſticiā bonos ꝓpter venia/
lia in purgatorio cruciari. ita ptinet ad boni
tatem ⁊ miſericordiā dei eoſdē p ſuffragia li
berari. Et qꝛ hi qui in purgatorio detinent
amici dei ſunt quos ab eterno dilexit ⁊ dili/
get in eternū. ideo ad eoꝝ ſubuentiōem deus
tripliciter nos hortat. ſcʒ p ſcripturā creatu/
ram. ⁊ figurā. Primo p ſcripturā nos horta
tur: dicēs ſingulis ⁊ omībꝰ nobis illd Eſo.
Mittite ptes eis qui nō preparauerūt ſibi.
quippe qui in nullo poſſunt pſonaliter ſe iu/
uare. ⁊ ideo ſup omnes huiꝰ mūdi paupes
pauperimi iudicantur. Hinc Prouer. xxiiij.
Erue eos qui ducunt ad mortem: ⁊ qui tra
huntur ad interitū liberare ne ceſſes. Secū/
do hortamur p creaturā. Uidemus enī ad
ſenſū q tam aīalia q̄ volucres ſuis mortu/
is quodāmodo cōpatiūtur. Tercio idē ptʒ
p naturā. Unūquodq̄ enim membꝝ infir/
miori cōpatitur. ⁊ quātum poteſt ſubuenit
in neceſſitatibꝰ ꝯſtitutis. Sic oculus ſubue
nit pedibus. pedes toto corpi. ⁊ manꝰ pro ce/
teris partibꝰ corpis ictibus ⁊ vulneribus ſe
exponit. In verbis ergo ꝓpoſitis duo poſſu/
mus intelligere. Primo enim hortant nos
defuncti ad ſuoꝝ cōpaſſionē. Secūdo ꝓmu
niunt nos ad noſtram de futuris cautionē.
Primū ibi. Memor eſto iudicij mei. Se/
cūdū ibi. ſic enī fi. ⁊ t. ac ſi ſinguli defuncti ad
ſingulos nos poſt tergū clamare videātur.
Memor eſto iudicij mei vt mihi ſubueni/
as. ⁊ memor eſto tui vt idem iudiciū ſubter
fugias. A Sciendū ergo q ſup nos
ſingulos deꝰ triplex iudiciū exercebit. Pri
mum exercet ſup corpus ſolū. ſecundū ſup
aīam ſolā. terciū ſup corpꝰ ⁊ aīam ſimul. Pri
mū exercet deus in corpis extinctiōe. ſecun/
dum in anime exalatiōe. terciū in generali re
ſurrectiōe. Primū iudiciū exercet deus ſup
corpus in ipſius extinctione. Cum enim per
corpus deū offenderimꝰ in dilectoꝝ adheſi/
one. delectabiliū fruitiōe. in carnaliū ⁊ turpi/
um imaginatiōe. ideo deus iuſtus iudex qui
dedecus culpe non ſinit inultū ſine decore iu
ſticie punit corpꝰ in his in quibꝰ deliquit p
cōtraria p̄dictoꝝ. vt cū p corpꝰ deū offende/
rimus i dilectoꝝ adheſione: punimur iuſto
dei iudicio in morte in eorūdē oīm ſeparatiōe.
ibi enī ab amicis. a diuitijs. ab honoribꝰ. et
ab omnibus qbꝰ hic inordinate cōtra deū
adheſimus ſeparamur. Et hoc eſt qd deus cō/
minatur nobis Ezechiel. xxiiij. Ecce ego tol
lo a te omne deſiderabile oculoꝝ tuoꝝ. Et
hoc eſt qd dicit p̄s. Deſideriū peccatoꝝ pe/
ribit. Hinc eſt q ille diues in euangelio de
omnibꝰ bonis hic relictis guttā aque nō po
terat impetrare. Et hoc eſt qd dicit p̄s. Dor
mierūt ſomnū ſuū ⁊c. Hinc Bern. In mor
te nō magnū aliqd nec puū: imo nihil oīno
de omībꝰ bonis huiꝰ ſeculi ſecū delaturꝰ eſt.
hoc time ergo o homo q in morte ſeparandus

es ab omnibus bonis huius corporis. et ꝙ tam dulce corporis ⁊ anime cōmerciū amariſſimo ſecandū eſt diuorcio. Secundū iudiciū exercet deus in corpe ꝓpter delectabilium ſruitionē. q꞉ ſm menſuram delectabiliū: totum corpus penalitates ⁊ amaritudines ſuſtinebit. quia quāto aliquid delicatius eſt ſuturū: tanto impatiētius ⁊ grauius ſuſtinet amara. Dicit Boecius li. ij. pſa. ij. in de cōſolat. philoſ. Niſi ad nutum cuncta ſuppetāt: omnis aduerſitatis inſolentia minima quiſꝗ ꝓſternitur. adeo ꝑexigua ſunt que fortiſſimis ſummā beatitudinis detrahunt. Et ideo corpus qđ hic delectabili᷒ fruebatur ꝑ mortis amaritudinē amariſſime cruciatur. nihil de cetero guſtans de omībꝫ delectabilibꝫ que reliquit. Hinc Sapi. dicit. Sicut morit᷑ homo: ſic moriūtur ⁊ illa delectabilia. q꞉ corpore moriente ſecū omnia moriuntur. Hoc ergo iudiciū in hoc maxime ꝯſiſtit: vt quāto corpus delicati᷒ hic nutritur: tāto mortis amaritudinē graui᷒ ſuſtinebit. Hinc in Apocal. dicit᷑. Quātum glorificauit ſe ⁊ in delitijs fuit: tantum date ei de tormentis. Tanto eñ erit mors amarior: quāto vita fuit delicatior. adeo eniʒ mors eſt amara vt ſolū nomē mortis oīa viuentia abhorreſcāt. Hinc Eccli. xlj. dicit᷑. O mors ꝗ amara eſt memoria tua homi pacem habenti in ſubſtātijs ſuis. Q: ſi mortis memoria eſt amara: quis cogitare poterit ꝗ amariſſima ſit mors ipſa? Hinc accidit illud miſerabile ꝙ ſaluator ex ſola mortis imaginatōe ⁊ memoria quā in ꝓximo voluit ſuſtinere ſanguinē ſudauit: vt habet᷑ Luc. xxij. Fact᷒ Jeſus in agonia, prolixius orabat. ⁊ factus eſt ſudor eius tanꝗ gutte ſanguinis decurrentis in terrā. Terciū iudiciū exercet deus ſuꝑ corpus ꝓpter turpiū ⁊ carnaliū imaginationem ꝑmittens nos laruales facies demonū grauiter inquietari: qđ iuſto dei iudicio agitur. tum q꞉ eoꝝ ꝑſuaſionibꝫ ſepe ꝯſenſimus. tū q꞉ turpia ſepe ⁊ carnalia fantaſmata admiſimus. vt ſicut ꝑ demones peccauim᷒ eoꝝ perſuaſionibꝫ ꝯſentiendo: ſic etiam ꝑ demones torquemur. vt fiat qđ ſcriptū eſt Sapiē. xj. Per q̄ quis peccat: ꝑ hec ⁊ torquet᷑. Et hoc cōminat᷑ dñs per yſa. xxxiij. Occurrent eis

demonia onocētauri. ⁊ piloſus clamabit alter ad alterū. Sed qđ clamabūt: hoc inſinuat nobis Bern. dicēs. Clamāt demones aſſer aſſer. infige verubꝫ. impone male bulliētibus caldaribꝫ. De hoc triplici iudicio qđ ſuꝑ corpus agitur dic Bern. Quis pudor erit o anima mea: cuʒ dimiſſis omnibꝫ quorum ꝑſentia tibi tam iocūda: tam grat᷒ aſpectus: tāʒ familiaris cohabitatio: ecce primū iudiciū. duriſſima acerbitate mulctat: ecce ſecundū. ſola egredieris in incognitā regionē: occurſantia tibi catervatim teterrima illa monſtra videbis. Quis tibi in die tante neceſſitatis occurret? Quis tuebitur te a rugiētibus preparatis ad eſcam: quis cōſolabitur: quis deducet? ecce terciuʒ iudicium corporis. ¶ Secundū iudiciū inſtaurat de᷒ cōtra animā poſtꝗ eſt a corpore exalata. qđ iuſto dei iudicio agitur: eo ꝙ nullū peccatū ꝯmittit᷑ ad qđ ipſa anima prius voluntatē non dederit et cōſenſuʒ: dicente Aug. Peccatū adeo voluntariū eſt ꝙ ſi nō ſit voluntariū: non ſit peccatū. Hinc dicebat illa virgo. Si virginitatē mihi abſtuleris: duplicabis mihi coronaʒ. ⁊ ideo merito anima diſtrictiſſime iudicat᷑. Hoc autem iudiciuʒ contra animā triplici examine inſtaurat᷑. ſcilicet in numero. pōdere: ⁊ mēſura. Sic eniʒ ait domin᷒ yſa. xxviij. Ponam iudicium in pondere ⁊ iuſticiā in menſura. Item Sap. xj. Omnia in numero mēſura ⁊ pondere diſpoſuiſti. Primo ergo aīa dei iudicio ꝑſentata iudicat᷑ in numero. quia omnia peccata cogitatiōis. locutionis. operatiōis. vel cuiuſcunꝗ alterius cōmiſſionis diſtrictiſſime numerātur. Nec eſt peccatū licet minutiſſimū qđ numerū hunc euadat. nec ſolum peccata ſed ⁊ bona opera numerātur. vt malis pena bonis autem ꝑmia tribuātur. Sic enim dicitur Eccli. vij. Cūcta que fiunt adducet deus ad iudicium. Item Hiere. xxxiij. Adhuc tranſibunt greges per manuʒ numerantis. Cui cōſonat apoſtolus. ij. Corinth. v. Omnes nos māifeſtari oportʒ añ tribunal xpi vt referat vnuſquiſꝗ, put geſſit: ſiue bonū ſiue malū. Verū q꞉ plena cognitio operꝝ noſtrorū ex ſolo numero haberi non poterit. ne digna retributio bonis ⁊ malis noſtris ex ſolo

numero poteſt haberi. ideo non ſoluʒ in numero: ſed etiā in pondere iudicamur. Hinc Bern. Qđ ſine numero eſt quō numerabo? quomō ſatiſſaciam cum cogar reddere vſꝗ ad nouiſſimū quadrantē? ¶ Secundum ergo iudiciū contra animā in pondere inſtaurat᷑. Ponderant᷑ enim bona que fecimus ſi digna ſint retributōe eterna. mala q̄ cōmiſimus ſi digna ſint gehenna. ſi beneficiis dei gratiarū actiōibus ſufficiēter reſpondimus. ſi dona eius ad lucrū debitū poſuim᷒. ſi ꝓximos vt nos dileximus. ſi tempus bene expendimus. ⁊ ſm hoc pōdus digna nobis retributio reponderat᷑. Qđ bene ī veteri lege nobis īnuit᷑: vbi oīa ponderare iubent᷑ q̄ ad ſanctuariū ꝑtinebant. Hinc Exo. xxj. dicit᷑. Equalis ponderis erunt oīa. Itē Prouer. xj. Equū pondus volūtas eius. Hoc eñ pōdus ad iuſtū retributōis meritū ſumme eſt neceſſariū. Nam inter bona ⁊ bona: mala et mala nō parua eſt diſtātia. Aliud eñ opus eſt leuius: aliud graui᷒: cui oportet leuius ⁊ graui᷒ premiū remetiri. Illis eniʒ malis q̄ tam grauia ſunt vt dimergāt ad inferna: iuſta retributiōe damnatio correſpondet. leuibus āo malis pena leuior ſcʒ purgatoriū deputat᷑. Similiter bona illa q̄ cuʒ magna grauitate conaminis et laboris dño exhibentur grauius ⁊ celeſtis regni premiū cōſequant᷑. illa que leuiter ⁊ ſine diligētia fiūt: ꝑmia accipiant leuiora. Sic omnia peccata nr̄a pōderant᷑ que venialia: q̄ mortalia: que ex infirmitate: q̄ ex ignorātia vel malicia ſint ꝯmiſſa. vt recipiat vnuſquiſꝗ ſm apl̄m, put geſſit in corpore: ſiue bonū ſiue maluʒ. De qua diſtricta retributiōe dicit᷑ Leuit. Sicut fecit: ſic fiet ei. ⁊ qualē intulerit maculā: talē ſuſtinere cogetur. Ibi etiā ponderat᷑ ſi equuʒ pondus ꝓximis ſeruauerim᷒ quos eque vt nos tenemur diligere. ſicut in lege ꝑcipitur vbi dicit᷑. Iuſtus ſit modius equuſꝗ ſextarius. ſi videlicʒ eos iudicauim᷒ ſicut nos volumus iudicari. ⁊ in malis nos iudicam᷒ ſicut illos. qđ raro ſeruatur ad regulā. Dicit enim Grego. Fit plerūꝗ vt ⁊ noſtra grauia leuiter: ꝓximoꝝ leuia grauiter iudicemus. Qđ ꝗ graue ſit apđ deū oſtendit᷑ in Prouerbi. vbi dicit᷑. Pondus ⁊ pondus: mēſura ⁊ menſura: vtrūꝗ abominatio eſt apud deum. Ponderat᷑ etiam ſi peccatis noſtris iuſtum pondus ſatiſfactōis exolum᷒. qđ ſi nō fecimus: dicit nobis deus illud Paralip. Ego maius pondus apponā. ¶ Tercio examinat᷑ anima in iudicio per mēſurā. Ibi enim oīa noſtra tam bona ꝗ mala non ſolū numerātur: nō ſolū ponderant: ſed etiam menſurātur q̄nto tempore peccauim᷒. ſi peccata ſint continuata: vel vſꝗ in cōſuetudinem ꝓlongata. vel ſi ex ſurreptiōe vel deliberatione ſint cōmiſſa. vtrū tam longa vt ꝑtingere valeāt ad infernū. Similiter bona noſtra menſurātur: vtrū eis remetiri debeat regnū dei. ſicꝗ cōtingit vt nobis pro bonis et malis equa menſura iuſte retributiōis omnibus remetiat᷑. De hac mēſura dicitur. ij. Reg. Menſus eſt Dauid duos funiculos. vnuʒ ad occidendū: ⁊ aliuʒ ad viuificandū. Quid ꝑ Dauid q̄ manu fortis niſi deus quid ꝑ funiculos niſi iuſta retributio boni ⁊ mali accipitur. ꝑ quā alij ad occidendū: alij ad viuificandū ꝑ iuſtā retributiōis regulaʒ menſūtur. De hac menſura dicit᷑ Zacha. ij. Leuaui oculos meos ⁊ ecce vir: et in manu eius funiculus mēſure. ⁊ dixi. Quo tu vadis? Et dixit ad me. Vt metiar hierlm quāta ſit longitudo ⁊ latitudo eius. Vnđ Luc. vj. Ea mēſura qua meſi fueritis remetietur vobis. De hac triplici examīe dicit Danie. Mane thetel phares. Et hec eſt interꝑtatio eius. Mane numerauit deus regnum ⁊ hoc ꝗtum ad numerū. thetel. i. appenſus es ī ſtatera ꝗtum ad pondus. phares inuentus es minus habens: ſcʒ per menſurā. O quanta ibi ad lucem ꝓdeunt q̄ hic nunꝗ fuerūt ad memoriaʒ reuocata. o q̄nta ibi apparēt peccata que hic opa meritoria ſperabant᷑. Qđ conſiderās Iob ait. Verebar omnia opera mea. Qđ exponēs Greg. dicit. Que aperte egerim video: ſed quid in his latēter ꝑtulerim ignoro. q꞉ nr̄a iuſticia ad diuīe iuſticie examē deducta iniuſticia eſt. nulli eñ ſua iuſticia ſufficit. ¶ Terciū iudiciū inſtaurat de᷒ iudex iuſt᷒ ꝯ corp᷒ ⁊ aīaʒ ſm merita ⁊ debita in ſecundo iudicio īuenta diffinitiuā ſniam ꝓmulgādo. qđ ꝯtigit cū angel᷒ tubis ſonantibus in extremo iudicio mortui ſuſci

tantur: ⁊ ante tribunal iudicis congregabūtur
tūc due dant̄ ſententie. vna pro electis: ⁊ al/
tera pro reprobis. Prima erit iſta. Venite
benedicti. Secūda Ite maledicti. Per pri
mam ſententiā electis ineffabilis gloria. per
ſecundā reprobis intermiſabilis miſeria ad/
iudicatur. Eſt autem electoꝝ gloria ineffabi
lis propter tria. ſcilicet propter omniū bono/
rum generalem influentiā. totalem ſufficiē/
tiam. eternam pmanentiaꝫ. Primo dico p/
pter omniū bonoꝝ generalem influentiaꝫ:
quia dei patris: dei filij: dei ſpūſſancti: om/
nium angelorū ⁊ omniū ſanctoruꝫ gloria in
nos fluit. Hinc p yſa. lxij. dicit̄. Delitijs af
fluens ab omnimoda gloria dei. Secūdo erit
gloria ineffabilis propter totalē ſufficientiā
quia gloria que ab omībꝫ fluit: in nos totos
fluit vt non ſit dare punctū in corpore ⁊ ani
ma qđ non hac gloria repleat̄. Hinc iterum
yſa. lxiiij. dicitur. Deſerta tua ⁊ ſolitudines
tue ⁊ terra ruine tue anguſta erūt pre habi/
tatoribus. ⁊ dicēt in auribus tuis. anguſta/
tus eſt locus: fac ſpacium vt inhabitē. Ter/
cio erit ineffabilis propter eternam pmanen/
tiam. quia lux perpetua lucebit ſanctis ſuis.
Sic ecōuerſo reprobis erit ineffabilis miſe
ria propter predicta tria ſcilicet propter gene/
ralem omniū maloꝝ influentiā. totalē ſuffe
rentiam. ⁊ eternā pmanentiam. Primo di
co eoꝝ miſeria erit ineffabilis propter omniuꝫ
maloꝝ influentiā Omne enīꝫ malum influ
it ſuper eos. Qđ Deutro. xxviij. dñs cōmi/
natur cum dic̄. Vniuerſos langucres ⁊ pla
gas que nō ſunt ſcripte in volumīe legis in/
ducet dñs ſuper te. Secundo reproboꝝ mi/
ſeria erit ineffabilis propter totalē ſufferen/
tiaꝫ. quia in toto corpore ⁊ in omnibꝫ mem/
bris pariter ⁊ in anima hāc miſeriā ſuſtine/
bunt. Tercio erit ineffabilis propter eternā p/
manentiā. Vnde yſa. Ignis eorū non extin
guetur. nec vermis eoruꝫ morietur. F
Sequit̄ terciū principale. ſcilicet ſic enīꝫ fiet ex
tuū. In quo pmunimur ne ad taꝫ diſtrictū
iudiciū niſi optime muniti veniam⁹. Pro/
pter qđ ſciendū ꝙ ſunt tria genera exercitio/
rum. que huic diſtrictōi miſericorditer nos
ſubducunt. ſcilicet ſi noſmetipſos in hac vita di
ſtricte iudicamus: ſi offenſas remittamus:

⁊ ſi iudiciū primorū reddimus. Paꝫ de pri/
mo dic̄ aplūs. Si noſmetipſos diiudicabim⁹
non vtiqꝫ iudicamur. Bern. Nihil aliud a
nobis exigit deus. tātuꝫ dicam⁹ iniquitates
noſtras ⁊ iuſtificabit nos gratis vt gr̄a cō/
mendet̄. Diligit enim deus aīam q̄ ſine in/
termiſſiōe diiudicat ſemetipſam. ideoqꝫ iudici
um nō niſi propter nos a nobis exigit. quia ſi
nosipſos iudicamus nō iudicabimur. Sed
non facile quis credat iudicio ſuo. nec ſuffi/
cit vt quis ſe iudicet ſola lingua dicēs. Ego
me peccatorem iudico. me peccatoreꝫ eſſe co/
gnoſco. Sed ad verum iudiciū requirit̄ tri
plex teſtis: teſtante dño. In ore duoruꝫ vel
trium teſtiuꝫ ſtet omne verbū. ſcilicet teſtis cor/
dis pfunde contritiōis. teſtis oris fidelis cō
feſſionis. teſtis operis cōmenſurate ſatiſfa/
ctionis. ⁊ hoc iudiciū a nobis exigit deus: in
eo ꝙ dicit Iohan. vij. Nolite ſm faciē iudi
care: ſed iuſtū iudiciū iudicate Q. ſi vnus il
loꝝ teſtiū defuerit: dicit nobis de⁹ illud Sa
pieñ. vj. Nō recte iudicaſtis. Secūdū qđ
huic diſtricto iudicio nos ſubducit eſt iniu/
riaruꝫ ſiue offenſionū remiſſio. per qđ ſupra
moduꝫ dominū placamus. Vnde Luc̄. vj.
Dimittite ⁊ dimittemini. Item Mat. Si
dimiſeritis hominibꝫ peccata eoꝝ: dimittet
⁊ vobis celeſtis pater delicta veſtra. qđ ſi nō
dimiſeritis: nec pater celeſtis dimittet vobis
peccata veſtra. Eccli. Relinq̄ primo tuo no
centi te ⁊ tunc depcanti tibi peccata ſoluent̄.
Terciū eſt vt primū noſtrū de malis nō iu/
dicemus. Hinc dñs. Nolite iudicare vt nō
iudicemini. in quo enim iudicio iudicaueri/
tis: iudicabimini. Si ergo hec tria exercitia
tanqꝫ tres nuncios pmittim⁹: pacem nobis
impetrāt vt miſericorditer iudicemur. Pre
ſtante domīo ⁊c̄.

CIIII. De ſancto Martino. ſmo. j.

Culis ac mani/

bus in celū ſemp intēt⁹. Verba
ſunt eccleſie beatū Martinū de
vite ſanctitate ꝯmēdātis: dicēte Greg. Sā
ctoꝝ exēpla aīos audiētiū accendūt vt vide
ant q̄ ab eis fortia facta ſunt ⁊ valde ſibi īdi
gnant̄ pariter ⁊ humiliant̄ ꝙ talia nō imitan
tur. G Verba ergo propoſita maximā

ſanctitatem glorioſi huius principis nobis
inſinuāt, propter quam nobis vermiculis vili
bus merito indignamur. que ideo deuotio/
ni audientiū pponim⁹: vt p hoc vtrūqꝫ cone
mur erigere caput: ⁊ reptando tenuiter imi
tari. Ad qđ faciendum verba propoſita primo
exponamus: vt cognito intellectu verborum
ſciamus quomō ipſum imitemur. Sancta
ergo eccleſia cōmendat ſanctum Martinuꝫ
ꝙ oculis ac manibus ſemp fuerit intentus
in celum. Per oculos autem deuotiōem et
intentionē accipimus. per manuꝫ autē ope/
rationem. Nam de oculo deuotiōis dicitur
in Cantic̄. Vulneraſti cor meū ſoror mea in
vno oculoꝝ tuorum. hoc eſt in oculo deuoti
onis. De oculo vo intentiōis dicitur Mat.
⁊ Luc̄. Si oculus tuus ſimplex fuerit: totū
corpus lucidum erit. quia ab intentiōe om/
nia opa nr̄a tenebroſa vl' etiā luminoſa iudi
dicantur. Quicqđ enim agant homīes intē
tio iudicat omnes. ꝙ etiam per manū ope/
ratio deſignetur: dicēte Grego. Quid per
manū niſi operatio deſignatur. Eſt ergo ſen
ſus propoſiti thematis. Beatus Martin⁹ to/
ta deuotōe in celo verſabatur: ⁊ cum hoc per
intentioneꝫ omnia ſua opera in celuꝫ ſimili
ter ordinabat: vt nihil vnqꝫ propter ſe: propter
homines: propter mundū faceret: ſed oīa
propter deuꝫ. Sic breuiter patꝫ quomō iſte
ſanctus oculis ac manibus ſemp fuerit in/
tentus in celū. Cui ſimile eſt illud qđ de ce/
teris cōfeſſoribꝫ dicit̄. Iſte ſanct⁹ digne ver
titur in memoriam hoīm ⁊c̄. vſqꝫ cogitatiōe
⁊ auiditate in illa eterna patria cōuerſatus.
Qđ enim hic dicitur oculis ac manibꝫ: hoc
illis dicitur cogitatiōe ⁊ auiditate. Expoſi/
tis ergo pdictis verbis nunc ponenduꝫ eſt
quomō ipſum imitari debeamus: vt ſi glo/
ria eius participes eſſe cupim⁹ viaꝫ per quā
venitur ad gloriam non recuſem⁹: vt ⁊ nos
poſſimus gloriari in domīo: dicentes. Ocu
li mei ſemper ad dominū ⁊c̄. Verum qꝛ ne/
mo repente fit ſummus: nec ſine quibuſdā
medijs oculos noſtros ſemper in celo tene/
re poſſumus. ideo oculi noſtri in inferioribꝫ
iſtis acuendi ⁊ aſſuefaciēdi ſunt: vt tandem
aliquādo ipſos tanqꝫ quibuſdam gradibus
(duce gratia) ad deum ſemper erigere valea

mus. H Primo ergo oculos noſtros
cum manibus. i. deuotiōem noſtram ⁊ intē/
tionem ⁊ omnē operatiōem retro nos diriga
mus. ſecundo ante nos pſpiciamus. tercio
infra nos videamus. quarto intra nos inſpi
ciamus. quinto a dextris ⁊ ſiniſtris circūſpi
ciamus. ſexto ad celum oculos erigam⁹. ſe/
primo oculos ipſi deo quātum poſſum⁹ infi
gamus. Hec pſequentes per ordinē primo
oculos noſtros poſt tergum ſuper mala que
cōmiſimus reflectam⁹ deuotiōem profunde
penitentie cum intentiōe ⁊ operatione in ſa/
tiſfactionis ſacrificiū offerentes. Cito enīꝫ
proficimus ſi exercitijs noſtris rectum ordi
nem imponam⁹. qđ facere monemur Leui
ti. Iuſte qđ iuſtuꝫ eſt exequaris. taliter hec
agentes vt ante omnia per oculū deuotiōis
peniteamus: cōſiderātes intimo dolore que
qualia ⁊ quāta ſint cōmiſſa. ⁊ tunc per ocu/
lum intentiōis omnia noſtra opera in ſatiſ/
factionem taliū iuſto ordine dirigamus: ita
vt ſi fieri poterit ſingulis peccatis ſingulas
deuotiones penitētie tribuamus. Qđ facie
bat Hieremias cum peccata populi deplo/
rabat: dicens. Diuiſiones aquarum dedu/
xit oculus me⁹. Quod exponēs Grego. di/
cit. Diuiſas quippe ex oculis lachrymas de/
ducimus: cuꝫ ſingulis peccatis diſpartitas
lachrymas damus. Hunc reſpectū iuſte fi/
guratuꝫ legimus Exo. xiiij. vbi dicit̄. Egre/
diētes filij iſrahel de egypto leuauerūt ocu/
los ſuos et viderunt egyptios poſt ſe et ti/
muerūt valde. clamaueruntqꝫ in celuꝫ. Per
egyptios enim qui tenebre interpretātur ſi/
gnant̄ peccata. que cum tot ⁊ tanta videm⁹
nos inſequi: merito timemus ⁊ clamamus
ad dominū. Hunc ergo reſpectū tam diu cō
tinuemus: quouſqꝫ domin⁹ miſertus noſtri
dicat nobis illud yſa. Ego deleui vt nubes
iniq̄tates tuas: ⁊ quaſi nebula peccata tua.
Sed quid pdeſt remiſſio peccatoruꝫ: niſi de
tur nobis gratia cōtinendi? Secundo ergo
oculos cum manibus ante nos in dei iudi/
cium dirigamus: cogitātes qꝫ diſtricte pro
peccatis ſingulis ⁊ maxime poſt remiſſionē
iteratis a deo iudice iudicamū. q̄ in numero
pōdere ⁊ mēſura oīa exoluere nos oportꝫ Ec
cl. xij. De oī errato adducꝫ te de⁹ ad iudiciū.

Q si apertis oculis videremus: peccata cū summa diligentia caueremus. Quis enim nisi mētis inops a iudeo mutuaret obulum, vt in breui pro eo redderet marcā auri: aut quis pro delectatiōe momētanea penam longissimaꝫ ꝛ cum hoc grauissimaꝫ sustineret? Hinc Sapiens. Minimū pro magno placeat tibi. ac si dicat. Minima pena in desistēdo placeat tibi pro magno. i. plusq̄ magnā pena in luendo. Cum ergo vicijs ꝛ iam dimissis peccatis iterū impugnamur: ꝯsensus nostros fortiter teneamus: dirigentes oculos cum manibus ante nos ad dei iudiciuꝫ atq̄ dicentes illud Apl'i. Horrenduꝫ est incidere in manus dei viuentis. Q si postea daretur iterū gratia penitendi: multo tamē facilius cauetur peccatuꝫ q̄ emendet̄. oportet enim hominē per multa trahi anteq̄ peccatū penitus destruat̄. Propterea Ambros. dicit. Facili⁹ inueni eos qui innocentiā seruauerunt q̄ qui dignam penitentiā egerūt. Tanta enim mala incurrimus ex peccato ꝙ raro vnq̄ ad plenū emendātur. Quod figuratum legim⁹ in veteri testamēto. quia licet templū domini post primā destructiōem fuisset sepius reparatū: nunq̄ tamē fuit ad decorem pristinū reformatū. Veruꝫ quia post peccatorū emēdationē ꝛ post eorūdem cessationem iam inter amicos dei incipim⁹ cōputari: ideo necesse est vt in signuꝫ eiusdem amicicie īcipiam⁹ a dn̄o tanq̄ filij charissimi flagellari. Sic eñ angelus dixit ad Thobiam. xij. Quia acceptus eras a domino: necesse fuit vt temptatio ꝓbaret te. Et de Abraham dicit̄ Judith. viij. Abraham per multas tribulatiōes ꝓbatus: amicus dei factus est. Et ideo vt hic dn̄i flagella virtuose ꝛ cū patientia sufferamus: necesse est vt oculos iterū alibi inflectam⁹. ¶ Tercio ergo oculos cuꝫ manibus infra nos in infernū cū multa sollicitudine dirigamus. vt si amara videātur flagella dn̄i: cogitem⁹ melius est vt hic castigem̄ q̄ in inferno eternaliter dāpnemur. dicentesq̄ in singulis flagellis illō Judith. viij. Omnes qui temptatiōes non susceperūt cū timore domi exterminati sunt. Non ergo vlciscamur nos pro his que patimur: sed reputātes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagella dn̄i: quasi serui domini qui corripimur: ad emendationē non ad perditiōem: misericordiam euenisse credamus. Qui enim vt ait Job. vj. timet pruinā irruet super eum nix. Cum ergo flagellamur a domino: dirigamus oculos cum manibus infra nos ad penas inferni: dicentes cum gaudio. Melius est hic purgari q̄ illic eternaliter cruciari. Ipsa enim flagella certum dant indiciū ꝙ inferni supplicia euadem⁹. Quia vt ait ꝓpheta. non cōsurget duplex tribulatio. Dicetq̄ nobis deus. Afflixi te ꝛ non affligam te vltra. Hostis autem noster dyabolus videns nos per peccatoruꝫ remissionem et per eorum cessationem pariterq̄ per domini flagellatōnem non soluꝫ erutos a sua potestate: sed longe ab eo alienatos: acrius incipit nobis insistere: instaurans contra nos om̄ia huius mūdi delectabilia. per que tanq̄ per machinas fortissime nos impugnat: imittens nobis tales ꝛ similes intoxicatas īmissiones. quid facis ꝛ presentem vitam vis perdere ꝛ futurā? Quarto ergo oculis ac manibus totum hunc mūdum cum suis appendicijs cōspiciam⁹: caute estimātes quid omnia que mūdi sunt habita proficiāt: quid nō habita noceant. ꝛ inuenim⁹ ꝙ habita nocent plurimuꝫ. quia dei amiciciā perdim⁹: ꝛ per cōsequens omne bonum: dic̄. Jaco. iiij. Qui vult amic⁹ esse huius seculi inimicus dei cōstituit̄. Inimicos autem eius deus percutit in posteriora ꝛ opprobrium sempiternuꝫ dabit eis. vt ait ps. Spreta autem ꝓpter deum multum proficiunt. q: p eis nobis omne bonū cōmutat̄: domino ꝓmittente Mat. xix. Omnis qui reliquerit fratrem ꝛ sororeꝫ: patrē ꝛ matrē: domos aut agros ꝓpter nomen meū: centu. acci. ꝛ vitā etern. possi. Quod exponens Augusti. dicit. O felix cōmutatio. petr⁹ reliquit omnia vana ꝛ accepit om̄ia bona. Nam de his vanis dicit Salomon Eccl'i. j. Vidi cūcta sub sole ꝛ ecce vniuersa vanitas. Q autem pro his acceperit om̄ia bona facile ostendit̄. quia accepit deuꝫ in quo est veraciter omne bonum. Quam cōmutationeꝫ si vt vere est luculenter perspiciam⁹: facile cōtemnim⁹ vniuersa saltim iudicio ratōis. Et licꝫ homo ex hac consideratiōe luce clarius videat om̄ia que mundi sunt penitus cōtemnenda tanq̄ vilia: inutilia: ꝛ om̄ino ꝑniciosa. interior tn̄ affectio difficilime abstrahit̄ ab eisdeꝫ. ideo oculi cum manib⁹. i. deuotio: intentio: ꝛ omnis nostra opatio intra nos est dirigēda. vt interior noster homo ab hac viscosa ꝛ luculēta materia abstrahat̄. ¶ Quinto ergo oculi cū manib⁹ intra nos dirigant̄: diligēter cōsiderantes vbi interiora nostra iaceāt vbi sordeāt. ꝛ inuenimus ꝙ etiam peccatis expulsis adhuc reliquiarū viscositas multū heret. Dicit eniꝫ Bern. Huiusmodi pestes vicioꝝ vsq̄ in vltima sollicitudine solitariū persequūtur. ꝛ nisi ꝑtinaci studio expugnata fuerint leniri possunt: sed vinci vix possunt. ꝛ quōcūq̄ cōponat se animus heret ꝛ in quauis solitudine secretuꝫ et silentiū cordis esse non patit̄. cui quo maiorē cōtingit inesse cōsuetudinis vsuꝫ: eo nequior ꝛ rebellior inuenitur. Ergo homo introrsuꝫ ingrediēs ꝑotētias anime ex male ꝯsuetudinis vsu deprauatas: ꝛ ad hec terrena apperēda pessime incuruatas erigat ꝛ corrigat. Nam ratōem q̄ data est homini vt deū cognoscat inuenit cecam. voluntatē que data est homī vt cognitum amaret inuenit incuruatā. memoriaꝫ q̄ data est homī vt in cognito ꝛ amato dulciter requiesceret īuenit instabilē et inquietā. Erigat ergo homo rationē ad deū vt eū semper cogitet. corrigat voluntateꝫ vt solū deuꝫ cognitū amet. cōpescat memoriā a vagis vt in deo discat tandē aliqñ stabiliri. Vnde potentie taliter vt dictū est repare: cito recuperant p modo amoris quē habēt ad deū que cūq̄ auerse a dn̄o perdiderūt. Verū q: difficilime vt dictū est a terrenis he potētie auellunt̄: nisi ostendat̄ eis aliqd meli⁹ quo se cōuertant ꝛ cui ꝓmouēte gratia inhereant: idcirco iterū erigendi sunt oculi cū manib⁹ ad diuina. q: vt dicit Bern. Justū est vt quos p̄sentia nō delectāt p̄sto sit eis memoria futuroꝝ. ꝛ qui de rerū affluētia despiciūt consolari: recordatio illos delectet eternitatis. qa nequaq̄ sine amore anime eē poterunt. Dicit eñ Greg. Anima sine delectatōe esse non poterit. aut enim delectabit̄ in infimis ꝛ caret supmis. aut in summis ꝛ infima tūc cōtemnit. ¶ Sexto ergo erigam⁹ oculos cum manib⁹ ad supna: cōuersatōem nostrā habentes in celo ꝛ hereditatē nostrā a longe salutātes. quod facere monemur Gen. iij. vbi dicit̄. Leua oculos tuos in directū ad orientem ꝛ occidentē. ad aquilonē ꝛ meridiē. omnem terrā quā cōspicis tibi dabo. quod re uera solūmodo cogitatuꝫ posset corda durissima inflāmare ꝙ nos viles vermiculi tam gloriosam hereditatē in eternū in omniū bonorū abundātia possidendā aliqñ possidemus. ꝛ ideo ꝓpter hanc copiā omniū bonorū in hac ꝑegrinatiōe solo corpore cōstituti: sola cogitatione ꝛ auiditate deberemus in illa eterna patria cōtinue ꝯuersari. Et hoc hortat̄ apostolus Colos. iij. dicens. Que sursum sunt querite. vbi christus est in dextra dei sedens que sursum sunt sapite: nō que sunt sup terram. Hinc Bern. Circuite ꝛ vos dilectissime anime sedes supnas ꝛ multas que in domo patris sunt mansiōes humiliter prosternentes corda vestra ante thronū dei ꝛ agni: supplicantes p̄celsis ordinibus angeloꝝ. patriarcharū cuneos. numerū ꝓphetarū. senatum apostolicū salutātes. suspicientes coronas martyrū. choros virginū admirantes ꝛ quātum p̄ualet infirmitas cordis erigentes auditū. Septimo magni sancti adhuc altius erigunt visum suū: cōtemplationē suam quātum humane fragilitati possibile est in ip̄m deum dirigentes. Ad quod faciendū et si interduꝫ admittitur: rarissime tn̄ fit illud: ꝛ hoc ip̄m q̄si ad punctū accidit viris sanctissimis ꝛ ꝑfectis. nec tn̄ adhuc in ipsuꝫ deū hoc est in ip̄am vim diuine essentie ꝑtingūt: dicente Job. Sapiētia diuina abscondita est ab oculis omniū viuentiū. Cui cōsonat illō j. Johā. iiij. Deū nemo vidit vnq̄. Quanq̄ tamē veteris testamēti patres referāt deū crebrius se vidisse. Dicit eniꝫ Jacob Gen. xxxij. Vidi dn̄m facie ad faciē. Itē Job vlt. Auditu auris audiui te: nunc autē ocul⁹ meus videt te. Vidit ysa. qui ait. c. vj. Vidi dominū sedentē sup soliū excelsuꝫ. Quā ꝯtrouersiā p distinctiōeꝫ Greg. determinat: ita dicit. Quid est ꝙ patres veteris testamenti deū se vidisse testati sunt. cū tn̄ dicat Johā. deū nemo vidit vnq̄. nisi hoc ꝙ pateret dat̄

intelligi. q2 q̄diu hic mortaliter viuiſ: vide/
ri per quaſdā imagines deus poteſt. ſed per
ip̄az nature ſue ſpeciē nō poteſt. vt aīa p gra
tiam ſpūſſancti afflata: p figuras quaſdā de
um videat. ſed ad ip̄az vim ei⁹ eſſentie nō p/
tingat. Hinc Bern̄. Quicq̄d de dei viſioue
fidelib⁹ hic impartiſ: ſpeculū eſt ⁊ enygma.
tantū diſtās a futura vita quātuʒ a veritate
fides: tēpus ab eternitate. ⁊ hoc ip̄m breui/
ter ⁊ raptim. Vn̄ bene Job. xvj. inſinuat: di
cens. Ad deū ſtillat ocul⁹ meus. Nam noīe
ſtille modicitatē ⁊ raritatē hui⁹ cōtemplati/
onis inſinuat. Quid ḡ agendū ſit in hui⁹ cō
templatōis difficultate: docet Bern̄. dicēs.
Hi qui ſoli deo vacāt ↄſiderāt quid ſit deus
in mūdo: quid in homīb: quid in angelis:
quid in ſeip̄o: quid in reprobis. Eſt eñ mū
di rector ⁊ gubernator. hoīm benefactor ⁊ li/
berator. angeloꝝ ſapor ⁊ decor. in ſeip̄o prin/
cipiū ⁊ finis. ī reprobis terror ⁊ horror. Eſt
ḡ in creaturis mirabilis. in hominib amā/
bilis. in angelis deſiderabilis. in ſeip̄o incō/
prehēſibilis. in reprobis intolerabilis. Si
ergo his ſeptē ↄſideratōib oculis deuotōis
⁊ intentōis cū manib opatōem intēti fide/
liter fuerimus: vitā noſtrā ducimus ad pfe/
ctum. Hec ergo circūſpectio p̄figurata legi/
tur Ezechi. vbi dicitſ de ſanctis animalib. q
erāt plena oculis ante ⁊ retro. Vn̄ exponēs
Greg. di. Corpa ſanctoꝝ aīaliū idcirco ple/
na oculis deſcribunſ: q2 ſanctoꝝ actio ab om
ni pte circūſpecta eſt bona deſiderabilr̄ pui/
dens: mala ſolerter cauēs. Caute ergo inui/
gilant vt ſe vndiq3 aſpiciāt. vbiq3 cuſtodiāt
aut ne mala, ppterea ip̄a appetāt: aut hec ea/
dem ſub ſpecie bonoꝝ agāt: aut ſeuitia virtu
tes mentianſ. De his ſeptē circūſpectiōib
adhuc dicitſ Zacha. vij. Septē oculi erāt ſu
per lapidem vnū.

CIIII. De eodem ſermo. ij.

Artinus. Dicit

Greg. Martyres eſſe poſſum⁹
etiā ſi nullo pcutientiū ferro tru
cidamur. Qd̄ nō ſolū huius autoritatis in/
ſinuatōe: ſ; ⁊ glorioſi iſtius ↄfeſſoris nomīs
interp̄tatōe cognoſcim⁹ euidēter. Dicitſ eñ
Martinus q̄ſi martyr vnus. q2 cuʒ cōfeſſor
fuerit ⁊ tñ martyr dicitſ: quid aliud nobis in/
nuitur niſi q ſine effuſiōe ſanguinis meri/
tum martyrij cōſequi poſſum⁹ apud deum:
Vñ eccleſia de iſto ↄfeſſore cātat. O ſanctiſ
ſima aīa: quā ⁊ ſi gladius pſecutoris nō ab
ſtulit: tñ palmā martyrij nō amiſit. M
Quibus aūt exercitijs hoc poſſit fieri: ſciē
dum q tres habit⁹ reꝝ poſſidet oīs homo. ſ.
res. corpꝰ. ⁊ animā. quoꝝ tria ſup̄ma exer/
citia vero martyrio equipollēt. Sūt eñ iſto
rum ſup̄ma exercitia tā difficilia: tā ardua:
tam ſup̄ modū laborioſa. vt ſanguinē quem
martyres effuderūt gladio: macie ſqualore
⁊ inedia attenuēt ⁊ ↄſumēt. Hec p ordinē
ↄſequēter: primo dico q ſup̄mū exercitiū
qd̄ per res ⁊ in rebus deo poſſumus exhibe/
re: cōſiſtit in plena omniū reꝝ ⁊ pfectiſſima
renūciatiōe. vt videlicet ꝓmpta voluntate ⁊
opis veritate oīa bona tꝑalia plene et pfecte
⁊ ītegre relinquam⁹: nudi nudū xp̄m fideli/
ter imitātes. vt cū atteſtatōe cōſcientie dice
re poſſim⁹ cū aplo. Ecce nos relinquim⁹ oīa
⁊ ſecuti ſumus te. vere paupꝑtati cū affectu et
effectu nos totaliter īmergentes. Hanc aūt
paupꝑtatē trib appēdicijs veraciter pſolue
mus. ſ. in pfunda cordis hūilitate. deſpecta
⁊ abominabili cōtemptibilitate. dura ⁊ aſpe
ra penalitate. De primo ſcʒ humilitate mo
net nos dñs Eccl. vij. Hūilia valde ſpm̄ tu
um. q2 de hūilitate tanq3 de radice pullulat
omne bonū. Omnes eñ qui vnq3 deo pla/
cuerūt ſūt eius grāz p hūilitatē ↄſecuti quā
ipſe de⁹ qui omniū ſanctoꝝ ſuoꝝ decor eſt et
gloria: in ſeip̄o diſcipulis ſuis ⁊ in illis ꝓpo
ſuit nobis: dicēs. Diſcite a me q2 mitis ſum
⁊ hūilis corde. Quod exponens Bern̄. dic.
Sublimis eſt deus ſed nō ita tibi ꝓponitur
ſed eius hūilitas in imitatōis nobis ꝓponi/
tur exemplū. Si eñ ſeip̄m nobis in ſua ſub
limitate ꝓponeret: quis eū taliter poſſet imi
tari? Sʒ nihil nobis facilius q3 ſequi ip̄m
in hūilitate. maxime cū omnia noſtra q̄ tāʒ
in affectib q3 in defectib ⁊ etiā in effectibus
habemus: ad hūilitatis nobis virtutē peni/
tus obſequanſ. Seq̄mur ergo deū in humi
litate quē nec in ſanctitate nec in charitate ſe
qui poſſumus. ſeq̄mur eū in his in quib fa
cilime poſſumus. i. in ſuis hūilibus: queʒ in

ſuis ſublimibus ſequi non poſſum⁹. hoc eñ
eſt ſibi placidiſſimū et nobis facilimū. Hic
Bern̄. Inſan⁹ eſt ⁊ inſipiēs quicūq3 in ali/
is vite meritis q3 in ſola humilitate cōfidit.
Secundo vera paupꝑtas non ſoluʒ conſiſtit
in pfunda humilitate: ſed etiam in contem/
ptibilitate. Omnes enim pauperes non ſo/
lum ab extraneis verū etiam ab amicis con
temnūtur. Sic eñ dicitſ in Prouerbi. xiiij.
Etiā ꝓximo ſuo pauper odioſus erit. Ideʒ
xix. Diuitie addūt amicos plurimos. a pau
pere autem hi quos habet ſeparātur. vt ve/
raciter dici poſſit. Factus ſum tanq3 vas p/
ditum: quoniā audiui vituperatiōem mul/
torum cōmorantiū in circuitu. Hinc Eccli.
xiij. Paup locutus eſt ⁊ dicūt: quis eſt hic?
Tercio vera paupertas cōſiſtit in penalitate
Multas enī penas pauperes ſuſtinent taʒ
in victus tenuitate: q3 etiam in nuditate et
in cordis anxietate: per quas penas ſanguis
quem alij martyres effundūt gladio in pau
peribus ſqualore ⁊ inedia euaneſcit. Predi
cta ergo tria: ſalicʒ humilitas: cōtemptibili
tas: ⁊ penalitas pauperes chriſti caſtigant ⁊
efficiūt: vt merito eoꝝ vita martyrij compē
ſetſ. M Et quia p̄dicta voluntarie per/
peſſa ſupra modū ardua ſunt ⁊ difficilia ni/
miuʒ valde: ideo tribus p̄cioſiſſimis remu/
nerat eos deus. Nam propter humilitateʒ
in p̄ſenti per gratiaʒ ſanctificamur. propter
cōtemptibilitatem vo aſſeſſores in iudicio
ſublimamur. propter penalitatē aūt in celo
eternalr̄ glorificamur. O aūt ꝓpter hūilita/
tem in p̄ſenti per gratiaꝝ collatōem ſanctifi
cemur: dicit domin⁹ per yſa. Ad queʒ reſpi/
ciam: ſcilicet cōferendo gratiam: niſi ad hu/
milē ⁊ trementē ſermones meos. Hinc Ja
co. iiij. Deus ſuperbis reſiſtit. humilib au
tem dat gratiā. Secundo ꝓpter cōtemptibi
litatē aſſeſſores in iudicio ſublimamur. vn/
de damnati in inferno videntes eos in iudi
cio in tanta dignitate ſublimatos: dicunt il/
lud Sapien̄. v. Hi ſunt quos aliq̄n habui
mus in deriſum ⁊ in ſimilitudinē imprope/
rij. nos inſenſati vitam illoꝝ eſtimamamus
inſaniam. ⁊ fineʒ illoꝝ ſine honore. ecce quo
modo cōputati ſunt inter filios dei. et inter
ſanctos ſors illoꝝ eſt. Hinc. j. Reg. ij. dici/
tur. Suſcitans de puluere egenū ⁊ de ſterco
re erigens pauperē: vt ſedeat cum principi/
bus ⁊ ſolium glorie teneat. Hinc Luc. dici/
tur. Vos qui reliquiſtis oīa ⁊ ſecuti eſtis
me: ſedebitis ſup ſedes duodecim iudican/
tes duodecī tribus iſrahel. Tercio propter
penalitatē eternaliter glorificamur. quod p
yſa. ꝓmittit nobis deus: dicēs. Pro eo q fu
iſti derelicta et odio habita: nec fuit qui ꝓ te
tranſiret: ponam te in ſuperbiā ſeculoꝝ: gau
dium in generatiōem ⁊ generationē. Hinc
Mat. Amen dico vobis q vos qui reliqui/
ſtis omnia ⁊c̄. vſq3: ⁊ vitam eternā poſſi. O
autem talis paupꝑtas pro martyrio cōpute/
tur expreſſe inſinuat nobis deus Mat. vbi
idem premiū ſcilicet regnū celoꝝ martyrib
⁊ pauperibus ꝓmittit: dicens. Beati paupe
res ſpiritu: quoniā ipſorum eſt regnuʒ celo/
rum. Et iterū. Beati qui pſecutionē patiun
tur ⁊c̄. Vn̄ exponens Bern̄. dicit. Quid ſi/
bi vult q eadem ꝓmiſſio facta eſt paupꝑi/
bus ⁊ martyrib: niſi quia vere martyrij ge/
nus eſt volūtaria paupertas? Quid eñ mi
rabilius eſt aut qd̄ martyriū grauius q3 in/
ter epulas eſurire. inter veſtes p̄cioſas alge
re. paupꝑtate p̄mi inter diuitias quas offert
mundus. oſtērat malignus: quas noſter de
ſiderat appetitus? Idem. Nōne velut inter
duas menſas poſiti epulātes hincinde ſpe/
ctamus ieiuni ſic ſumus: oñino ſic ſumus?
Vnde ergo ſic poſitis riſus? vnde ioc⁹? vn/
de leuitas? an forte non cognoſcimus men/
ſas: non cōſideramus fercula: delitias non
videm⁹? Ecce hincinde ſunt quos video de
litioſe viuentes in oīmibus bonis ſenſibili/
bus hui⁹ mundi. Inde cōtemplor alios qui
bus diſpoſuit chriſt⁹ regnū patris: vt edant
⁊ bibāt ſup menſaʒ ei⁹ ī regno patris. Vtro
biq3 video ſimiles mei hoīes et fratres me/
os. ⁊ heu me ad neutruʒ licet extendere ma/
num. ab vtraq3 menſa ꝓhibeor. ab hac qui/
dem profeſſiōis. ab illa quideʒ corporis vin
culo. vt nec ad inferiorē audeam: nec ad ſu/
periorem accedere queaʒ. Sicq3 patet q3 ve
ridica ratiōe ⁊ rationabili veritate volunta/
ria paupꝑtas pro martyrio computetſ. O
Secundus vero habitus eſt corpus. de
quo iterū deo martyriū offerim⁹ ſi eius diſ/

ficilia dñō exhibemus. Eius autem diffici-
lima conſiſtūt in eiuſdem corporis afflictio-
ne: vt videlicꝫ talis ac tanta ſit corporis affli
ctio ꝙ corpus attenuet. faciem pallore exter-
minet. quotidiana afflictiōe ſacra cordis ſan
guinem fundat. Hoc autem martyriuꝫ tri-
plici exercitio domino exhibetur. ſcilicet omni
um conſolationū abdicatiōe. penali affficti-
one. arduorū aggreſſione. Primo dico qui
corporali exercitio martyriū recōpenſare de-
ſiderat: longe a ſe faciat omne qđ delectat. et
omne qđ ſcđm ſeculum vel carnem deſiderat:
per omnia cauet ⁊ declinet. Et hoc eſt qđ hor-
tatur nos apoſtolꝰ Roma. xiij. dicens. Nō
in comeſſationibus ⁊ ebrietatibus. non in cu-
bilibus ⁊ pudicitijs. non in cōtentiōe ⁊ emu
latione: ſed induimini dominū Jeſum chri
ſtum. Glo. i. ↄuerſationē domini noſtri Je-
ſu chriſti: qui omnē voluptatem ⁊ carnis de
lectationem penitus declinauit. Et ſequitur
in predicta autoritate apoſtoli. Et carnis cu
ram ne feceritis in deſiderijs. Grego. Ecce
nulli noſtrū in hoc tempe dicit dominꝰ: pro
me morere. ſed illicita tantūmodo vite deſi
deria occide. Hinc Bern. Impone cōcupi-
ſcentie frenuꝫ. ⁊ propter deuꝫ reſpue qđ de-
lectat. omniaqꝫ blandimēta que occulta vo-
luptate animū trahunt reijce vt venenuꝫ. ⁊
hoc ad martyriuꝫ ſpirituale confert multuꝫ
valde. Secundū per quod martyriū recom-
penſatur cōſiſtit in penali afflictiōe. vt vide-
licet ſemper aliquid in nobis habeamus qđ
mordeat. qđ afficiat. quod pugnat. qđ dolo
rem ſenſui noſtro ingerat. vt qđ acuto dolo-
re ⁊ acerba paſſione non cruciet: ſaltem diu
turnitate moleſtet. vt ſimus de numero eo-
rum de quibꝫ dicit apoſtolꝰ Hebre. xj. Sā-
cti ludibria ⁊ verbera experti ſunt. inſuper et
vincula ⁊ car-la. ſunt ſec. ſunt: temp. ſunt: in
occi. gla. mor. ſunt. Notabilius autēꝫ eis q̄
iā dicta ſunt q̄ in occiſiōe gladij mortui ſūt
⁊ alijs generibus tormentorū ſanguinē effu
derunt. ſubiūgit eos qui corporali afflictio-
ne effuſioneꝫ ſanguinis recompēſabant: di
cens. Circuierunt in melotis in pellibus ca-
prinis. egentes. anguſtiati. afflicti. quibꝫ di
gnus non erat mūdus. in ſolitudinibus er-
rantes ⁊ in ſpeluncis et in cauernis terre. et

bi omnes teſtimōio fidei probati ſunt: ac ſi
dicat. Hi omnes ſicut ⁊ primi premiū ſum-
martyrij conſecuti. qđ ⁊ ipſe apoſtolꝰ manifi
gurauit in ſe. j. Corint. iiij. dic. Uſqꝫ in hāc
horam eſurimus. ſitimus. nudi ſumus. cola
phis cedimur. ⁊ inſtabiles ſumus. ⁊ labora-
mus manibus noſtris operātes. perſecutio
neꝫ patimur ⁊ ſuſtinemꝰ. blaſphemamur ⁊
obſecramus tanqꝫ purgamēta huius mun
di: facti ſumꝰ omniū peripſima vſqꝫ adhuc.
Ex quibus animati ⁊ nos ſuper ↄmunē cur
ſum ſtatus noſtri qui deſunt perſecutores q̄
ſanguinem fundnut ſingulares dolores qui
nos conterāt afficiant ⁊ crucient ſinguli ſin-
gulariter aſſumamus. Q̄ ſi puſillanimita-
te noſtra prepediti vitam noſtram hoc mar-
tyrio non ſignauimus quin ſtatu cōtenti vt
nos aliquo predictorū dolorum voluntarie
affligemus: ſalteꝫ eos dolores quibus nos
dominus affligit niſi reprobi ſimus nullate
nus recuſemus. ſed cum omni gratiarū acti
one ea que de ſingulari dei gratia ꝓueniunt
nobis ſuſcipiamus. Omnes eniꝫ chriſti cō
feſſores quātumcūqꝫ ſancti: quātumqꝫ dile
cti ſuper comunē ſanctitatis ſue ſtatum ſin-
guli ſingulariter ſunt afflicti. Nec mirū. q̄n
to enim amplius diligūtur: tanto crebrius
⁊ durius affligūtur. Unde Judith. Omēs
qui deo placuerūt per multas tribulatiōnes
fideles tranſierūt. Item Prouerbi. Queꝫ
enim diligit dominꝰ corripit: et quaſi pater
in filio cōplacet ſibi. Et cur hoc eſt. quia pur
gat puluerem ⁊ auget gloriā in futuro. Nā
de primo dicit Grego. Quod flagellū gra-
no: qđ fornax auro: quod lima ferro: hoc fa-
cit tribulatio viro iuſto. De ſecūdo dic̄ apo-
ſtolus Corinꝭ. Jd qđ eſt momentaneū ⁊ le
ue tribulationis: ſupra modū in ſublimita-
tem eternuꝫ pondus glorie operatꝭ in nobis
Hinc eſt qđ de ſancto Gregorio legitꝭ. Len
tis quidem ſed iugibus eſtuabat febribꝫ po
dagre: necnon ſincopis pulſabatur incōmo
dis. Item Bernardꝰ de ſeipſo dicit. Jnfir-
mitas mea pauſandū mihi indicit ſicut ſepe
facit. Sed quid ego: In flagella paratꝰ ſuꝫ
ſciens me adhuc longe recipere in patria me
ritis. Uapulem plane: vapulē vt male ope
ratus: ſi forte verbera in merita computentꝭ.

¶ Terciū quod cōfeſſoribus ſanctis
accedit ad corporalem afflictiōem cōſiſtit in
difficilium ⁊ arduoruꝫ opatiōe. vt non mol
lia. non leuia que domino ſolent nauſeā pro-
uocare: ſed fortia aggrediātur. quam formā
veriſſime in vitaſpatrū inuenimꝰ expreſſaꝫ.
qui triduano vel quatriduano ieiunio ſe af-
fecerunt. ⁊ in oratiōibus frequēter pnocta-
bant. qđ tamen p̄cipue de ſaluatore legimꝰ
qui operabatꝭ vt gygas ad currendū viaꝫ ſu
am. qui omnia que agebat fecit ⁊ ꝑfecit in ſu-
premo. Unde ſepe de eo legitur ꝙ erat pno
ctans in oratiōe. De hoc exercitio monemur
Joſue: vbi dicitꝭ. Ad montana cōſcendite.
per mōtana ardua ⁊ difficilia volens intelli
gi. De quo ſaluator Mat. Cōtendite intra
re per anguſtā portam. Fortiſſima auteꝫ in-
diget contentiōne qui in arduis exercitijs et
difficilibus ſemper deſiderat cōuerſari: que
ſcilicet cōuerſatio adeo eſt anguſta ꝙ pauci
in ea ambulāt ſicut debent. Hec difficultas
ꝑfigurata legitur. j. Regū. xiiij. vbi dicitur
Aſcendit Jonathas reptans manibus ⁊ pe
dibus. Neceſſe eſt eniꝫ vt omī conatu ⁊ om
nium membrorū certamīe hec difficilia ope
ra pagantꝭ. De hoc genere martyrij corpalis
exercitij dicit Bern. Eſt martyrij genus ⁊ ef
fuſio quedā ſanguinis in quotidiana corpo
ris afflictione. ſic quippe infirmis et puſillis
corde neceſſe eſt vt quē ſemel pro chriſto po-
nere nō ſu: t. ciūt: mitiori ſ; diuturniori mar
tyrio ſanguinē fundant. qđ quātum minus
habet de acuta paſſione: tantum plus habet
de continuatiōe. ⁊ ſic longitudine recuperatꝭ
amaritudo. Hinc Greg. Habet pax noſtra
martyriuꝫ ſuum. quia ⁊ ſi carnis colla ferro
non ſubdimus: ſpirituali tamen gladio car-
nalia deſideria mēte trucidamꝰ. Itē Bern.
Genus martyrij eſt ſpiritu facta carnis mor
tificare. illo nimirum quo membra cedūtur
ferro: horrore mitius ſed diuturnitate mole
ſtius. ¶ Tercio veruꝫ habitus eſt de
anima: de qua iterū martyriuꝫ deo offerimꝰ
ſi eius difficiliora domino exhibemus. Eius
autem difficilima conſiſtūt in tribus. ſcilicꝫ
in inimicorū dilatione. cōtumeliarum pati-
enti perpeſſiōe. ⁊ ſubtracte gratie dilatione.
Primo dico ab aīa noſtra martyriū deo of

ferimus ſi eos qui nos perſequūtur diligi-
mus propter deuꝫ. Diligere autem inimicū
q̄ntum ad affectū eſt neceſſitatis: ⁊ cadit ſub
p̄cepto. q̄ntum autem ad operis effectuꝫ eſt
conſiliū. quia inimicis velle bonū gratiaꝫ et
gloriam eſt neceſſitatis. exhibere auteꝫ illi ſi
gna amicicie eſt cōſilij et perfectiōis. Unde
cum Mat. v. diceret dominꝰ. diligite inimi
cos veſtros: p̄cepit affectū cordis. Cum au-
teꝫ ſubiūgit. benefacite his qui oderūt vos:
cōſuluit effectuꝫ. Hec tamē beneficia ſiue ſi-
gna dilectiōis etiam inimicis in cōmuni ex
hibenda ſunt de neceſſitate. puta cū aliquiſ
orat pro omnibus fidelibus. vel cum quis
alicui cōmunitati impendit aliqđ benefici-
um: in talibus beneficijs nō eſt excludēdus
inimicus. qui ſi excluderetꝭ hoc fieret ex liuo-
re vindicte qđ eſſet vtiqꝫ cōtra charitatem ⁊
ↄ p̄ceptuꝫ domi. qui p̄cipit Leuiti. xix. Non
queres vltionē inimicorꝫ: nec ſis memor in-
iurie ciuiū tuorum. Sed ſunt alia beneficia
que quis exhibet particulariter. ⁊ talia exhi-
bere inimicis nō eſt de neceſſitate ſalutis: ni-
ſi in articulo neceſſitatis: ſcđm illud Prouer
bi. xxj. Si eſurierit inimicus tuus ciba illū.
ſi ſitit potum da illi. Hanc ſententiaꝫ ponit
Thomas in ſcđa ſcđe. q. xxv. Sed q̄tuꝫ eſt
de ꝓpoſito qui p̄ter articulū neceſſitatis cor-
dis affectū ⁊ operis effectū: quotiens oppor-
tunitas ſe obtulerit exhibet inimicis: tam in
communi q̄ꝫ in particulari. hoc ipſum pro
martyrio computatur. Et ad hoc hortatur
apoſtolus. j. Teſſalꝭ. vj. Uidete ne quis ma
lum pro malo reddat. hoc enim difficilimū
eſt ⁊ omni amarꝰ paſſiōe. Secundū mar-
tyrium deo ab anima exhibitū cōſiſtit in cō-
tumeliarū patienti perpeſſiōe. vt videlicꝫ ta
cita cōſcientia ſine cordis ⁊ oris murmura-
tione cōtumelias ⁊ opprobria ſine cauſa a ꝓ
ximis ſufferamus: opponētes ſemper clipeū
patiēcie ⁊ verba dulcia reddētes. Ad qđ hor
tatur apoſtolꝰ Romo. xij. dicens. Noli vin-
ci a malo: ſed vince in bono maluꝫ. Hoc eniꝫ
faciens carbones ignis cōgeres ſuper caput
eius. Hoc exemplū habemus a domino: qui
ſe cōuiciantes in bono ſemper vicit: pro cō-
tumelijs et opprobrijs verba dulciſſima re-
ſpondēdo Luc. Uach qui deſtruis templū

conſiſtit in abſtinētia maloꝝ. ſobrietas ⁊o
in moderata fruitione bonoꝝ. De his duo
partibus ſobrietatis dicit Criſo. Mēns ſo/
bria paſſiones omnes cohibet. ſenſus guber
nat. ſermonē regit. ⁊ tuȝ hominē ſub regula
diſcipline cōponit. ✠ Secūdo in ani/
ma habeamus ſapiētiā ⁊ puritatē: que duo
ſumme ſunt neceſſaria ad ſalutem. Nam de
ſapientia dicit Ambro. Sicut ſole mundus
ſic ſplendore ſapiētie indiget animus. Pri/
mo in anima noſtra habeam⁹ ſapientiā. nō
huius mūdi que tumultuoſa eſt. nec illaȝ q̄
carnis eſt que eſt impudica. naȝ que eſt mū
di: ſtulticia eſt apud deum. que autē carnis
inimica eſt deo. ſed eam quaȝ diffinit Jaco.
dicens. Que deſurſum eſt ſapiētia primum
quidē pudica eſt cōtra impudicā que carnis
eſt. deinde pacifica contra tumultuoſaȝ que
mundi eſt. illa enim ſapientia facit vere ſapi
entes. Talem enī ſapientiaȝ diffinit nobis
Bern̄. dicens. Sapientia que deſurſum eſt
ipā eſt per quam nobis ſingula ſapiunt, put
ſunt. Et ſubiūgit. Inueniſti plane ſapienti
am ſi p̄terite vite peccata defleas: ſi p̄ſentia
paruipēdas: ſi futuram vitam toto deſide/
rio cōcupiſcis. ⁊ hoc eſt ſapere ſingula prout
ſunt. nec ſolum ſicut ſunt in intellectu: ſed ſi
cut ſapiūt in affectu. Hac ſapiētia ſi aīa no
ſtra illuſtrata fuerit: nequaq̄ꝫ admittim⁹ q̄c/
q̄ꝫ mali. nec hoc cōtenti: ſed nequaq̄ꝫ negligi
mus que ſunt bona. Mala autē non admit/
tere: bona ⁊o non negligere eſt ſuprema ſa/
pientia: imo ſup̄ma felicitas hui⁹ vite. Naȝ
de hac ſapientia dicit̄ Prouerbi. viij. Meli/
or eſt ſapientia cūctis operibus p̄cioſiſſimis
⁊ omne deſiderabile non poteſt huic compa
rari. Secūdo in anima noſtra habeam⁹ pu/
ritatem. Ipſa enim puritas cōſequēs eſt ad
ſapientiā. quia vt dicit̄ Sapien̄. Nihil in/
trat in illam inquinatū. Vera enim ſapien/
tia nullā penitus impuritatē admittit. Hāc
autem puritatē ſi in nobis plantare cupim⁹.
duo ſunt neceſſaria. vt videlicet peccatuȝ cū
ſumma diligentia caueamus. ⁊ ſi quid irre
pſerit ſtatim exhauriamus. Nam de primo
monemur Deutro. ix. Cauete ne forte deci/
piatur cor veſtrū. nec recedatis a dn̄o: ſcꝫ per
culpā peccati. ſeruiatiſq̄ꝫ dijs alienis q̄ ſunt

vicia ⁊ peccata. Item Thobie. Caue ne vn
q̄ꝫ peccato cōſentias. Iteȝ Job. Caue ne de
clines ad iniquitatē. Y Qd̄ ſi cauere
cupimus: ſciendū q̄ tres ſunt riui per quos
omnis impuritas in ꝯſcientiā tanq̄ꝫ in ſenti
nam confluūt. ſcꝫ cogitatiōes. locutōes. ope
ratiōes. ⁊ hi riui ſunt cū ſumma diligentia
obturādi. qd̄ facere monemur. iiij. Reg. iij.
vbi dicit̄. Cūctos fontes obturabitis. ſi qd̄
autē irrepſerit p qualēcunq̄ꝫ negligentiā nō
ſinit̄ introrſuȝ nullaten⁹ demorari. Et hoc fa
cere monemur Leuit̄. xvj. In hac die ab oī/
bus peccatis veſtris corā dn̄o mundamini.
Glo. in hac. ſ. die qua peccauim⁹. Itē Pro
uerbi. xx. Homo ſapiēs exhauriet illud: ſcꝫ
peccatū. Hec duo tam diu agētes et agēdo
cōtinuantes quouſq̄ꝫ remiſſionē nobis ꝯſci
entia atteſtet̄. vel qd̄ maius eſt p ſpm̄ ſanctū
remiſſio inſpiret̄. nec aliq̄liter demus nobis
vanā ⁊ seductoriā ſpeȝ ſup indulgētia pecca
toꝝ quouſq̄ꝫ alterū iſtoꝝ teſtimonioꝝ nobis
detur. Q aūt hec duo teſtimōia dari ꝯſue/
uerūt: patꝫ lucide in ſcriptura. De p̄mo enī
dicit Jobā. Si ꝯſciēna nr̄a non rep̄hende/
rit nos: fiduciā habem⁹ ad deū. ſ. de remiſſi/
one peccatoꝝ. De ſecūdo Bern̄. Cuȝ ad hoc
ventū fuerit: ſpūſſanct⁹ euidentiſſime nobis
inſpirat remiſſionē peccatoꝝ: dic̄ in cordib⁹
nr̄is. dimiſſa ſunt tibi peccata. Hoc aūt teſti
moniū dei certi⁹ eſt q̄ꝫ primū. ſ. ꝯſcientie iu/
xta ſententiā ſaluatoris dicētis. Si teſtimo
niū ab hominib⁹ accipitis: teſtimoniū dei ma
ius eſt. Nā teſtimoniū ꝯſciētie dat quidem
ſpem ⁊ fiduciā. nullā aūt certitudinē: dicen/
te apoſtolo. Nihil mihi ꝯſcius ſum: ſ; nō in
hoc iuſtificat⁹ ſuȝ. qui enī iudicat me dn̄s eſt
Ac ſi dicat. Licꝫ ꝯſciētia atteſtet̄ mihi remiſ
ſionē peccatoꝝ: nullā tn̄ mihi ex hoc, p̄mitto
certitudinē. Quare? Quia ſol⁹ deus hꝫ me
veraciter iudicare. pōt enī deus videre pecca
ta mea q̄ ego nō video. Teſtimoniū aūt dei
qui veritas eſt dat certā noticiā: dn̄o dicēte.
Spūſſanct⁹ docebit vos omnē veritatē. Si
g̊ docet oēȝ veritatē docet etiā illā. Hic Ber.
Spūſſanct⁹ certiſſima ſigna imprimit cor/
dib⁹ nr̄is q̄ remiſſionē peccatoꝝ ſim⁹ fiduci/
aliter ꝯſecuti. Z Tercio habeam⁹ ī ope
ꝯſtantiā ⁊ cōtinuitatē. Hec enī duo oīb⁹ no

ſtris op̄ib⁹ dant virtutē efficaciā ⁊ valoreȝ.
q̄ ſine his oīa op̄a vacua ſunt meriti ⁊ vir/
tutis. Nam de ꝯſtātia dicit Greg. Qd̄ aīa
eſt in corpe: granū in palea: hoc eſt ꝯſtantia
in ope. De ꝯtinuitate ⁊o dicit̄. Qui p̄ſeue
rauerit vſq̄ꝫ in fineȝ hic ſalu⁹ erit. Hec duo
breuiter p̄currētes ſciendū ē q̄ triplex eſt cō
ſtantia. ſ. deuotōis. opatiōis. ⁊ tribulatōis.
in quib⁹ veriſſime virtus ꝯſtātie dinoſcit̄. q̄
in ſingulis iſtis tribus mutat nomē. Nam
ꝯſtātia vt eſt deuotōis vocat̄ ꝯfidētia. prout
aūt eſt opatōis dicit̄ magnificentia q̄ſi ma/
gna faciēs. cuȝ ⁊o eſt tribulatōis vocat̄ pati
entia vel tolerātia. Eſt itaq̄ꝫ ꝯſtātia deuotio
nis cū deuoti hoīes magnā fiduciā in deum
habētes audēt magna petere: ⁊ petita fiduci
aliter ſine heſitatōe ſperare. ⁊ tales q̄ntum/
cūq̄ꝫ audere poſſunt: tantū erūt ſine dubio
accepturi: iuxta p̄miſſuȝ dn̄i. Quēcunq̄ꝫ lo/
cum calcauerit pes veſter. veſter erit. Qd̄ ex
ponit Ber. dicēs. Qua ten⁹ pedē fiducie p/
tenderis ea ten⁹ poſſidebis. ⁊ hec magnanimi
tas deuotōis a ſanctis doctorib⁹ cōmendat̄.
Hinc Bern̄. Sunt qui aſcendentes ad cor
altū: de maiori ſpūs alacritate ⁊ puritate cō
ſcientie magnanimiores facti ꝯſueuerūt au
dere magna. ⁊ hi, p fidei magnitudie digni
inueniūtur qui inducunt̄ in omnē plenitu/
dinē gratiaꝝ: dn̄o p̄mittente. Eadē mēſura
q̄ menſi fueritis ⁊c̄. Magna ergo fides ma/
gna meret̄. tales ergo magna audēt q̄ ma/
gni ſunt. ⁊ que audēt obtinēt. Secūda cōſtā
tia eſt opatiōis p quā audacter audem⁹ ag/
gredi difficilia ardua ⁊ laborioſa op̄a exerce
re. De hac cōſtantia op̄is dicit̄ Prouerbi.
Cogitatōes robuſti ſemp ī abūdantia ſunt.
piger aūt in egeſtate eſt ſemp. manus autē
fortiū diuitias parāt. Tūc ergo ꝯſtātiā opa
tionis cōſequimur: ſi in dei op̄ib⁹ aſuefacti
grauia ⁊ laborioſa aggredi nō p̄timeſcimus
De quib⁹ dicit̄ Hiere. ix. Ingreſſi ſunt ar/
dua ⁊ aſcēdunt rupes. Hinc Job. xxxix. In
arduis ponat nidū ſuuȝ. Qd̄ eſt dicere. In
arduis. ſ. op̄ib⁹ ponat nidū cōuerſatōis ſue
Sic ⁊ nos opemur ardua ⁊ difficilia imitā
tes, p modulo noſtro dn̄m. cui⁹ omnia op̄a
erāt difficilia ⁊ p̄fecta. Hinc hortat̄ nos do/
min⁹ yſa. xxxv. Cōfortate manus diſſolutas.

⁊ genua debilia roborate. Tercia ꝯſtantia cō
ſiſtit in impterrita ſufferētia tribulationuȝ.
cum patiēter imo libenter ⁊ intrepide ſuffe/
rimus quaſcūq̄ꝫ tribulatiōes. ſiue ſint paſſi
ones innate quas ex corruptiōe nature ſuffe
rimus: per quas tanq̄ꝫ per machinas demo
nes nos impugnāt. ſiue ſint paſſiones illa/
te quib⁹ dn̄s miſericorditer nos affligit. ſi/
ue etiā ſint paſſiones affectate: hoc eſt volū/
tarie aſſumpte. In quibus oīb⁹ ſi deo pla
cere cupimus: debem⁹ imp̄territi ſtare ⁊ in/
cōcuſſi. Secundo habeam⁹ in opere non ſo/
lum cōſtantiam: ſed etiam cōtinuitatem. vt
ſicut fortia opera facimus per cōſtantiaȝ: ſic
eadem fortia ſint multa per ꝯtinuitatē. Qd̄
Eccli. monemur. vbi dicit̄. Quodcūq̄ꝫ po/
teſt manus tua facere inſtanter operare. q̄a
nec ſapiētia: nec ſcientia: erūt apud inferos
quo tu p̄peras. Item Eccli. iiij. Mane ſemi
na ſemen tuuȝ: ⁊ veſpere non ceſſet manus
tua. quia erit merces operi tuo. Hinc Ber.
Nulla vnq̄ꝫ ſeruū dei inueniat. non dico di
es ſed nec hora: niſi vel exercitij labore vel p/
ficiendi ſtudio. vel in experientie dulcedine.
vel fruendi gaudio. Ad qd̄ p̄ducat nos ⁊c̄.

CVI. De ſancta Cecilia.

Cecilia famula tua domie q̄ſi apis tibi argumē/
toſa deſeruit. Dicit Sapiens.
Breuis in volatilibus apis: ⁊ initium dul
coris habet fructus eius Eccli. xj. In verbis
p̄poſitis primo cōmendat eccleſia iſtaȝ vir/
ginem comparās eam api propter ſolertiaȝ
operandi. Habet autē apis vt in libro de na
turis dicitur multas proprietates in opera/
tione mellis ſui. quibus informamur vt ſi
mel ſpūſſancti in alueolo cordis noſtri com
portare cupimus: iſtam apeculā imitemur.
Naȝ et iſta virgo ſancta Cecilia imitata eſt
eam: et ex hoc mel ſcilicet ſpiritū ſanctuȝ (de
quo dicit̄ Eccl̄. xxiiij. Spiritus meus ſuper
mel dulcis) in ſui cordis alueolo ꝯportauit:
⁊ per conſequēs nūc eſt tranſlata ad gaudia
celi. vbi ſicut Job. xx. dicit̄. Riuulis flumīs
torrentis mellis ⁊ butiri perpetuo ſociatur.
A Sūt aūt octo p̄prietates apū quib⁹

in confectiõe mellis quaſi naturaliter ſe exer
cent. Primũ enĩ opus eaꝝ ↄſiſtit in alueoli
purgatione. ſecundũ in circumlinitiõe. terci
um in apum per mediũ diuiſione. quartuz
in mellis comportatiõe. quintũ in cibi partiti
one. ſextum in laboris cõtinuatiõe. ſeptimũ
in ſumme pacis obſeruatiõe. octauuz in vi
gilantiſſima mellis cõſeruatiõe. Hec per or
dinem proſequẽtes primo dicimus ꝙ cum
homo in prima creatõis dignitate a dñio ſu
per omnez eſſet creaturam cõſtitutus: vt le
ges ⁊ regulas viuẽdi ⁊ agendi daret omni
bus creaturis. a qua dignitate quia volens
cecidit vt nũc inter beſtias computet: dicen
te pſ. Homo cum in honore ⁊c. Ideo in hu
militatẽ noſtri iubemur nũc ſapientiaz a cre
aturis minimis diſcere ex primo caſu ſtulti
⁊ fatui nimis facti. Sic enim dicit Prouer
bi. vj. Uade ad formicaz o piger ⁊ conſide
ra vias eius. ⁊ diſce ab ea ſapientiam. Sic
a ſimili diſcamus de ſtudio ⁊ labore apum:
quomõ ⁊ nos noſtrũ laborem ⁊ ſtudium de
beam⁹ ordinare. Primuz ergo opus apum
conſiſtit in alueoli purgatiõe. ſic ⁊ nos ante
omnia alueoluz cõſcientie noſtre purgem⁹
nihil in ea penitus relinquẽtes qd̓ conſcien
tiam vulneret ⁊ inquinet ⁊ ſugillet. Qd̓ fa
cere monemur Eccli. vij. De negligẽtia ex
purga te cum paucis. que ſunt contritio. cõ
feſſio. ſatiſfactio. que tria ſi ſufficienter fiant
purgant omnẽ maculam peccatoꝝ: non ceſ
ſantes ab illa purgatiõe donec ſpiritusſan
ctus teſtimoniũ perhibeat ſpiritui noſtro ꝙ
omnia peccata noſtra ſint penit⁹ dimiſſa.

B Secundũ exercitiũ apum eſt circum
linitio. Liniũt enim alueolũ amaro ſuco: ne
animalia volẽtia veſci melle acceſſum habe
ant: ſed ſtatim vt ſenſerint amaritudinẽ illi
co reſiliãt ⁊ ad guſtũ mellis non pertingant.
in quo informamur ꝙ qui melleaz dulcedi
nem ſpiritusſancti in alueolo cordis ſui cõ
portare deſiderat: foris ſe circumliniat ama
ritudine cõtemptibilis habitus: oſtendens
⁊ exhibens ſe omnibꝰ hominibus deſpicabi
lem abhominabilẽ ⁊ deſpectuz: ne quicq̃ lau
dis vel humani feruoris ſibi aliquid ſurripi
at qd̓ mel interioris dulcedinis corrũpat. ſi
cut illud in Cantic. Fuco nigri coloris circũ
liniebat ſe exterius: ne aliquid interiorẽ pul
chritudinez obfuſcaret: dic. Nigra ſum ſed
formoſa. Sic apoſtolus interiorem decorez
amaro ſuco ↄtemptibilis habitus circulini
ebat cum dicebat. j. Corint. iiij. Uos fortes:
nos infirmi. vos nobiles: nos ignobiles. vſ
q̃ in hanc horã eſurimus. ſitimus. nudi ſu
mus. colaphis cedimur ⁊ inſtabiles ſum⁹:
tanq̃ purgamẽta huius mundi facti ſum⁹
oim peripſima. vſq̃ adhuc. qui m̃ de melle
interioris dulcedinis ſue dic. Scio hominẽ
in chriſto raptum huiuſmodi in tercium ce
lum: ⁊ audiuit archana que licet homini lo
qui. Sed quid dicimus de hominibꝰ: cuz il
le glorioſus ⁊ ſpecioſus forma pre filijs ho
minũ in quo habitabat plenitudo diuinita
tis. de cuius plenitudine vt ait Iohan. om
nes accepimus gratiaz pro gratia: tanto ſu
co amaritudinis ſe circũliniebat: vt ſm yſa.
non eſſet ei ſpecies neq̃ decor. Sic eniz dic.
Ecce vidimus eum quaſi leproſum percuſſ
ſum a deo ⁊ humiliatũ. Ipſe autem vulne
ratus eſt propter iniquitates noſtras. attri
tus eſt propter ſcelera noſtra. Hanc formã
omnes ſancti deo placere cupientes imitati
ſunt. caſtigantes ⁊ deformantes ſe exterius:
vt interiorez dulcedinẽ comportarẽt vel cõ
portataz cõſeruarent. Sic enim dicit Bern.
Omnis cura ſanctoꝝ ſpreto ornatu cultu
q̃ ſuperfluo exterioris hominis qui certe cor
rumpitur: omni ſe diligentia prebet ⁊ occu
pat excolendo et decorando interiori illi qui
ad imaginez dei eſt ⁊ renouatur de die in di
em. Certi enim ſunt deo non poſſe eſſe quic
q̃ acceptiꝰ imagine ſua: ſi proprio fuerit re
ſtituta decori. Qui ergo taliter vt dictuz eſt
ſe non muniũt facillime euaneſcunt: dicente
Grego. Depredari deſiderat qui theſauruz
publice in via portat. qd̓ heu de multis expe
rimento cognoſcit: qui poſt primam deuoti
onis dulcedinem redeunt ad conſueta. ⁊ cu
pientes placere hominibus: deo incipiũt di
ſplicere. quibus dicit dominꝰ illud Apocal.
Habeo aduerſum te ꝙ charitatem primaz
dereliquiſti. C Tercia apum propre
tas hec eſt: vt per mediuz ſe diuidentes vna
pars mellis materiaz importat: ⁊ alia pars
importatã materiã intus ordinat ⁊ ↄponit.

Sic ſancta apis homo deuotus cum ex dua
bus cõſtet naturis: ſcz corpore ⁊ aĩa p medi
um ſe diuidat: ⁊ per corpus corpalia: p ſpm̃
ſpiritualia cum ſumma diligẽtia operetur.
Naz de corporalibus ſimul ⁊ ſpiritualibus
dicit pſ. Holocauſta medullata offeram ti
bi cum incenſu arietum: boues cum hircis.
Nã in eo qd̓ dicit holocauſta medullata tã
git ſpiritualia que ſunt interiora. in eo autez
qd̓ ſubiũgit boues cum hircis tangit corpo
ralia que ſunt exteriora. De eiſdem autez di
uiſim monet nos apoſtolꝰ cum dicit. Obſe
cro vos per miſericordiaz dei: vt exhibeatis
corpora veſtra hoſtiam ſanctã ⁊c. vbi tangit
corporalia. Cum autez dicit. Exerce te ad pi
etatem: tangit ſpiritualia. Si ergo volum⁹
vt iubemur apeculaz imitari: per corpus bo
na opera corporalia comportem⁹: et eadez p
puram ⁊ ſinceram deuotiõem. rectam inten
tionem. ardentem dilectiõnem in dominuz
ordinemus. ⁊ in ipo mel diuine dulcedinis
practicem⁹. Quicqd enim de bonis noſtris
operibus deo nõ attribuimus: non erit me
ritorium apud deuz. ſed ipa noſtra opera vi
gorem ⁊ valorem a deo accipiũt quem poni
mus fundamentũ. Ipſa enim opera noſtra
ex hoc fundamento deo erunt meritoria vite
eterne: que ſine eo fauillas ⁊ cinerez non va
lerent. Non enim eſtimãtur apud deuz vt a
nobis: ſed vt eius cui attribuimus ⁊ cui ea
demus per affectum ⁊ inde fiũt grациora ac
ceptibiliora ⁊ precioſiora. Et ſic patet quomõ
nos debeam⁹ per mediuz diuidere ⁊ in vtra
q̃ parte fideliter laborare. Quarta apuz p
prietas conſiſtit in florum comportatiõe. Cõ
portant eniz mella ſua de diuerſis generibꝰ
florum: meliores ſucos de ſingulis colligen
tes. Sic ⁊ nos debemus facere ſi mel ſpiritꝰ
ſancti efficaciter in nobis cõquirere cupim⁹
de ſingulis ſanctis vel religioſis hominibus
quod melius in eis inuenim⁹ comportare.
non enim omnibus omnia dantur: ſed vni
datur qd̓ alteri denegatur: dicente Grego.
Mira diſpenſatiõe deus in electis ſuis do
na diſpẽſat: vt vni det quod alteri denegat.
⁊ vni maius quod alteri minus tribuat. vt
dum ille illum habere conſpicit qd̓ ipſe non
habet. dona dei viciſſim alter in altero mire
tur: ⁊ per conſequẽs humilietur. Hoc enim
agitur in cordibus hominũ quod in regiõi
bus terrarum. quia vna regio abundat fru
mento carens vino. alia vo abũdat vino ca
rens frumento. alia autem vtrunq̃ habens
caret nemoribus. quod totuz deus ideo fieri
voluit. vt cum vna regio alterius indigeret
cõmercio: ex hoc mutua in eis dilectio ⁊ pa
cis tranquillitas nutriret. Hinc Ber. virtutes
hominũ ⁊ mores eoꝝ conſiderãs: ait. Ali
um intueor ſingularis abſtinentie. aliuz ad
mirande patientie. aliuz ſumme humilita
tis. alium feruẽtiſſime charitatis. aliuz mul
te manſuetudinis. alium magne miſericor
die ⁊ pietatis. aliuz in cõtemplatiõe frequẽ
ter excedere. hunc orationuz inſtantia celos
penetrare. de quibꝰ omnibus tanq̃ apis qd̓
melius in eis inuenimus: in cordis noſtri
alueoluz comportemus. D Quinta
apum proprietas hec eſt ꝙ ſcdm̃ eſtimationez
cibi comportati comedũt plus et minus. vt
ſi multuz habuerint plus comedant. ſi mi
nus habuerint: minus. Sic ⁊ nos per emiſ
ſionem voti non paruz dico: ſed nihil peni
tus propriuz habemus. Ideo cõſiderantes
noſtram inopiam: parum de bonis ſeculi in
vſus noſtros aſſumamus: omnez ſuperflui
tatem diligẽtiſſime pcauentes. Quicquid
enim de ſuperfluo in vſus noſtros accipimus
erit noxiũ ac ſi peccata comedamus. quia ſo
la erit neceſſitas victualium ſine culpa. Un
de Oſee dicitur nobis ex perſona dei. Pec
cata populi mei comedent. Quod exponẽs
Grego. dicit. Penſemus cuius damnatio
nis ſit ſine labore mercedem laboris percipe
re. ecce ex oblatione fideliuz viuim⁹: ſed nũ
q̃ pro animabus fideliuz vt oportet labora
mus. illa in noſtro ſtipẽdio ſumimus que p
redimendis peccatis ſuis fideles obtulerũt
nec tamen cõtra peccata eadem vel oratiõis
vel predicatiõis ſtudio vt dignuz eſt inſuda
mus. Propter qd̓ cautos nos facit apoſtolꝰ
dicens. Uictum ⁊ veſtituz habentes his cõ
tẽti ſimꝰ q̃ ſola nobis neceſſitas idulget. Se
xtum exercitiuz apum cõſiſtit in laboruz con
tinuatiõe. Tempore enim eſtatis cõtinue la
borant in opere ſuo. vacantes autem ⁊ ocio
torpentes corripiunt grauiter ⁊ caſtigant. ſic

⁊ nos tempe accepto dum licet laborare opeꝛemur qđ bonuꝫ eſt. veniet enim tempus in quo nihil penitus poſſumus opari. Unde Salomon amonet nos: dicēs. Quodcūqꝫ poteſt manus tua facere inſtāter operare. qꝛ nec opus: nec ratio: nec ſapientia: nec ſcientia eſt apđ inferos quo tu ꝑperas. Hinc Eccle. xi. Mane ſemina ſemen tuuꝫ: ⁊ veſpere ne ceſſet manus tua quia erit merces operi tuo. Item dñs in euāgelio. Operamini dū dies eſt. quia venit nox in qua nemo poteſt operari. Cur autem eſt operandū? Nūquid vt ditemur? Non. ſed vt ait apoſtolꝰ: vt habeat vnde tribuat neceſſitatē patiēti: hoc eſt tibi ipſi ſi patiaris neceſſitatē ſi laboribꝰ non intendas. Quid autem laborandū ſit: docet nos Bern. dicēs. Queris quid agas ī quo te occupes. primū extra quotidianū ſacrificium: vel oratōis vel lectiōis ſtudiū. quotidiane cōſcientie diſcuſſioni: emendatiōi: compoſitiōi pars diei negāda nō eſt. deinde operandum eſt manibus qđ iniūgitur: non potius ꝙ animū delectādo ad horam detineat qꝫ ꝙ ſpiritualibꝰ ſtudijs delectationē cōſeruet in quo remittaſ animus ad horam non vt reſoluaſ. Serius enim animꝰ ad omneꝫ ſe laborē compat. nec in eo diſſoluitur: ſed ꝑ eum magis in ſemetipm colligitur qui ſem per pre oculis habere debet. nō tam id quod agit: ſed quo agendo intendit. ¶ Secūdū exercitiū apum cōſiſtit in vigilantiſſima mellis cōſeruatione. Quicūqꝫ enim ſibi quicqꝫ ſurripere nititur: corpus ⁊ vitaꝫ in defenſione mellis exponit. Sic deuotus homo mel ſpūſſancti in corde ſuo congeſtū omni diligēria cuſtodiat. vt ſi mūdus: caro: demones. vel quibus proximus hominū aggrediendo quicqꝫ ſurripere nitiſ: per qđ ſpiritusſancti gratia vel extinguiſ vel minui poteſt: vitam ⁊ corpus in defenſionē exponat: vt patientiā ſeruare valeat ⁊ trāquillitatem animi ñ amittat. ne ſi vulnerata fuerit mellis dulcedinē amittamus. Hinc Eccli. x. dicitur. Si ſpiritus poteſtatē habentis aſcenderit ſuper te: locum tuū ne dimiſeris. ac ſi dicaſ. Si impugnatio quātumcūqꝫ fortis te impugnauerit: non cedas. nec da locum impugnatiōi. Hinc Bern. Nec cedendum nec recedendū eſt: etiam ſi grauis temptationum feruor vtriuſqꝫ hominis ſtatuꝫ vehemēter cōcuſſerit: eligamus potius ardere qꝫ cedere. Octauū exercitiū apuꝫ cōſiſtit in ſumme pacis cōſeruatiōe. Nulla enim alia quacūqꝫ ex cauſa turbat vl̃ moleſtat indebite vl̃ aliqualiter inquietat. ſic ⁊ nos ſtudeamꝰ habere pacem cum omībus hominibꝰ: nulla ex cauſa aliquē ꝑturbātes. Et hoc monet apoſtolus: dicēs. Quātuꝫ in nobis eſt cum omnibus hominibꝰ pacem habētes. Quia vt ait ꝑpheta. Bonū ⁊ iocundū eſt fratres habitare in vnū. Maxime autē ſtudeamus pacem habere cum cōſcientia noſtra et cuꝫ deo ꝙ pax ſūme nobis neceſſaria eſt ad ſalutē. qꝛ cum deo paceꝫ habuerimꝰ: neceſſe eſt vt nobis omnia ſeruēt paceꝫ. quia ſicut dicit Sapien. v. Armabit creaturam ad vltionē inimicoruꝫ. ⁊ pugnabit cum eo orbis terraꝝ cōtra inſenſatos. Hic Job. Quis reſtitit ei ⁊ pacem habuit? quaſi diceret nemo. Et ideo iterū dicit. Acquieſce ei ⁊ habeto pacem cuꝫ eo. ⁊ habebis fructus optimos. qui fructus ſunt peccatoꝝ remiſſio. gratiaꝝ collatio. virtutum adeptio. Ad quā nos ꝑducat ⁊c̄.

CVII. De dedicatiōe eccleſie.

Non eſt arbor bona que facit fructus malos: neqꝫ arbor mala faciēs fructum bonū.

Luc. vi. Dicit Bern. Quotienſcunqꝫ inſenſibilium rerū ſpecies in ſacra pagina ad medium deducūtur: hoc non cōtingit vt ille res curenſ: ſed vt per eas homines informētur. Neqꝫ eñ vt ait apl̃s. de bobus cura eſt deo: minꝰ autē de arboribus. In verbis ergo ꝓpoſitis quatuor nobis per ordinem ꝓponūtur. Primo eñ bone arbores ꝓponunſ. ſecundo boni eaꝝ fructꝰ ſubſequūtur. tercio male arbores tanguntſ. quarto mali fructꝰ ſubiūgunſ. Primū ibi. Nō eſt arbor bona. ſecundū ibi que facit fructus malos. terciuꝫ ibi: neqꝫ arbor mala. quartū ibi: faciēs fructus bonos. quod cōiunctim intelligendū eſt: hoc eſt qꝫ diu arbor eſt bona non poteſt facere malos fructus. et qꝫdiu eſt mala non poteſt facere bonos. Nos autem ordinem hic propoſitū relinquētes: ⁊ ſenſum de ſenſu: et ſententiaꝫ de ſententia extrahentes: dicimus ꝙ ſenſus ꝓdictoꝝ talis eſt. ꝙ mala arbor facit fructus malos inqꝫtum mala. ⁊ arbor bona facit fructus bonos. ¶ Et ſm hunc ſenſum quatuor ꝑ ordinē ꝓſequamur. Primo quid per malos arbores intelligatur. ſecūdo quis malos fructus cōſequaſ. tercio quid per bonos arbores accipiatur. quarto bonus eius fructus ſubiūgatur. Et quia in dedicationibus eccleſiaruꝫ multi boni ⁊ mali confluūt: ideo dicenduꝫ eſt qui boni ⁊ mali ſint: ⁊ qui fructus hos ⁊ illos cōſequātur. Primo ergo dicimus ꝙ per arbores homīes deſignātur: teſtante Beda. qui dicit. Deus arbores homines: fructuſqꝫ eorum opera voluit deſignare. Hinc Fulgentiꝰ. Arbores ſumus fratres chariſſimi in agro dñico ꝯſtituti. deus autem noſter eſt agricola. ille nos ꝯpluit. ille nos colit. Undequidā ſapiens homineꝫ ſic voluit diffiniri. Homo eſt arbor trāſuerſa. quia arbores comaꝫ ſuam que ſunt radices mergunt deorſum in terraꝫ. ramos autē tanqꝫ crura ⁊ brachia ſurſum erigunt. Ecōtra hoīes comam ſurſum et crucra deorſum mergūt. ad inſinuandū ꝙ in celis habere debeant manſiōem. Et ſic patꝫ primū membrū ſcilicꝫ ꝙ per arbores homīes intelligantſ. cui cōſeqns eſt vt ꝑ arbores hoīes itelligantſ. per malos arbores mali homīes: ⁊ per bonas boni accipiātur. Qui videlicet mali homines. intantū mali ſunt inquātum per vitam reprobam elongāt ſe a bono optimo qđ eſt deus. Licet enim nemo bonus ſit niſi deus: vt ait veritas Luc. xviij. qđ verum eſt eſſentialiter. participatiue tamē boni dicūtur homines inqꝫtuꝫ ei qui bonus eſt eſſentialiter ſe ꝯiungūt. Nūc videndū eſt qui fructus eos qui per ſummi boni elongatiōeꝫ malos ſe efficiunt cōſequātur. ⁊ ſunt quinqꝫ. Primus enim eorum fructus malus cōſiſtit in dei et omniū creaturaruꝫ inimicicia ⁊ offenſione. ſecundus in dei ⁊ anime ſeparatōe. tercius ī ineuitabili pene obligatōe. quartus in dei et omniū que ſunt malediciōe. quintꝰ in eterna damnatiōe. Hos fructus tanqꝫ male arbores de ſe germinant miſeri peccatores. De quibus dicit Grego. Eant nūc miſeri ⁊ delectationū ſuarū deſideria cōpleant que ſeni ſunt in ſua damnatōe. quia morteꝫ male viuendo amauerūt. tranſitorio auteꝫ verbere affliganſ electi vt eos a ꝑuitate flagella corrigat quos paterna pietas ad hereditatem ſeruat. Hos fructus per ordinem ꝓſequamur vt miſeri videāt que mala eos maneāt ⁊ quibꝰ penis addicuntur. ¶ Primus ergo fructus peccatoꝝ conſiſtit in dei ⁊ omniuꝫ creaturarū inimicicia ⁊ offenſione. Deus eniꝫ merito offendiſ cum propter reꝫ viliſſimaꝫ cōtemnitur: ⁊ turpiſſima res eligitur ⁊ diligitur pluſqꝫ ipſe. Hinc Deutro. vij. Ne offendas dominū quia abominatio eſt dñi dei tui. De inimicicia auteꝫ di. yſa. lxiij. In dilectiōe ſua ipſe redemit eos. ⁊ portauit eos cunctis diebus ſeculi: ipſi ad iracūdiam ꝓuocauerūt eum. ⁊ afflixerunt ſpiritū ſanctum eius. ⁊ cōuerſus eſt eis in inimicū. yſa. Defeci ferre non ſuſtinens vera. Et licꝫ deus in ſemetipſo ſemper quietus offenſionibus non turbetur nec doloribus cruciet. miro tamen modo ex peccatis noſtris intantuꝫ offendiſ: vt oñia que ex crudeliſſimis offenſis homines crucian facere cōſueuerūt: ipſe deus dicaſ facere in ſcriptura. Homīes autem ſupra modū offenſi cōſueuerunt clamare. eiulare. cōploſas manus in altum leuare. querelas grauiſſimas pronūciare. ad irā maximā inflāmari. viribꝰ deſtitui vel exinaniri. que omnia deū ex peccatis noſtris offenſum facere legimꝰ in ſcriptura. Nam de primo dicitſ in pſ. Laboraui clamans: rauce facte ſunt fau. mee. Item yſa. xlij. Vociferabitur dñs ⁊ clamabit ſup inimicos ſuos. vſqꝫ vt parturiens loquar. Secūdo hoīes in magnis offenſis cōſueuerūt eiulare. ſic et deus ex peccatis nr̃is offenſus eiulare dicitſ Michee. j. Plāgā ⁊ vllulabo: vadā ſpoliatꝰ ⁊ nudus. Hinc ē ꝙ in paſſiōe cū clamore valido ploraſſe dr̄. non tñ ex pena quā libēs ſuſtinuit. ſꝫ cū eſſꝫ paſſio eiꝰ copioſiſſima ꝙ tā paucis ꝓfuit ad ſalutē. Uñ Hebr̄. v. Jeſus cū clamore valido ⁊ lachrymis ſpm̄ offerēs exauditus ē ꝓ ſua reuerētia. Tercio hoīes grauiter offenſi in ſuo dolore comploſas manꝰ ꝯſueſcūt in altum leuare. ſic Ezechie. xxij. de deo legitur: vbi dicitur. Quia mei oblita es dicit dominꝰ. ecce cōploſi manus meas ſup

auaricia tua quam feciſti: et ſuper ſanguinē qui effuſus eſt in medio tui. Quarto dicitur deus querelas grauiſſimas ꝓnunciare: ſicut homines grauiter offenſi. ſicut dicitur Job. xix. Uſqꝫ quo affligitis animā meaꝫ et atteritis me ⁊ nō erubeſcitis opprimētes me? ecce clamabo vim patiens et nemo exaudit. Hinc Malach. iij. Si affligit homo deuꝫ ſuū: ⁊ vos cōfigitis me ⁊ dixiſtis. in quo cōfigimus te? Et rñdit. Uos maledicti eſtis et vos me cōfigitis ⁊ fraudatis gens tota die. Quinto deus dicit̄ ſicut homies offenſi ad iram maximā inflāmari: adeo vt in pleriſqꝫ ſcripture locis furire dicatur. Hinc yſa. xxx. Ardens eſt furor eius ⁊ grauis ad portāduꝫ ⁊ labia eius plena indignatiōe. ⁊ lingua ei9 quaſi ignis deuorans. ⁊ ſpiritus eius velut torrens inundās. Licet eundē furorē in preſenti tempe expectans penitentiā totaꝫ non dicat̄ effundere ſed ſtillare: ⁊ adhuc eadem ſtilla miſericordia eſt ꝑmixta. De qua ſtilla dicit̄. ij. Paral. xxxiiij. Stillabit furor meus ſup locū iſtum ⁊ non extinguet̄. Q2 etiaꝫ eius furor ſit miſericordia ꝑmixtus: dicitur Abacuc. iij. Cuꝫ iratus fueris miſericordie recordaberis. Et ps. Deus repuliſti nos deſtruxi. nos ira. es ⁊ miſertus es nobis. Itē Thobie. iij. Cum iratus fueris miſericordiam facies. Q2 ſi he ſtille furoris ſui taꝫ intolerabiles nūc videtur quō ſuſtinebit̄ totus furor: dicente Job. xxvj. Cum vix paruam ſtillā ſermonū eius audiamus quis poterit tonitruū magnitudinis eius intueri? Sexto homies nimiū turbati qñqꝫ deficiūt: ⁊ deſtituti viribus quaſi exanimes fiūt. Sic dominus dicit p yſa. Deſeci ferre non ſuſtinens.

H. Sed diceret aliquis. cur taꝫ grauiter deus offendit̄ peccantis. Rñdet Berñ. ꝙ tam grauiter peccata noſtra accipit deus ꝓpter tria. ſcꝫ ꝓpter ſui cōfuſioneꝫ. ⁊ maximaꝫ dāni illationē. ⁊ oīm opeꝝ ſuoꝝ fruſtratōeꝫ. Ex his enim tribꝰ cōſueuerūt homīes ꝓfunde turbari. aut q̄ confuſio maior deo poterit exhiberi q̄ꝫ ꝙ fedaꝫ rem peccatū videlicꝫ eligimus ⁊ diligimus pluſq̄ꝫ eum. qđ improperat nobis yſa xl. Cui aſſimilaſtis me ⁊ adequaſtis: dicit dñs. Secunda cauſa ꝓfunde offenſe eſt maximi damni illatio. ſcꝫ perditio anime quā charioꝛē omnibus mundi diuitijs īmo corpore ſuo habuit. quia omniuꝫ bonoꝝ ſuoꝝ que in celo ⁊ ī terra poſſidet theſaurus dei dicitur anima rationalis. Hinc Berñ. talē facit ſyllogiſmū. Dñe, vbi eſt theſaurus tuus ibi eſt ⁊ cor tuuꝫ. ſed cor tuū eſt in nobis: ergo nos theſaurus tuus ſumus. Ex his ergo cauſis deus tam grauiter offenditur ex peccato. Q2 ſi q̄s n. ſane mētis has cauſas reputat eſſe paruas. audiat qđ dicit̄ yſa. vij. Nūquid parū eſt vobis moleſtos eſſe hominibꝰ. q2 moleſti eſtis ⁊ deo meo. ac ſi dicat. Si reputatis magnum ꝙ moleſti eſtis hominibus: quātomagis reputandū eſt ſi moleſti eſtis deo? Deo ergo taꝫ grauiter offenſo omnis creatura compatit̄ ⁊ penaꝫ expetit. ⁊ vlciſci deſiderat creatorē. Hinc Sapien. xvj. Creatura tibi factori deſeruiēs exardeſcit in tormentū ⁊ aduerſus iniuſtos. Idē. v. Armabit creaturam ad vltiōem inimicorū. Hinc eſt ꝙ cuꝫ omnis creatura creata ſit ad nobis ſeruiendū: eadē iaꝫ nos ꝑſequitur ad creatoris ſui iniuriā vlciſcenduꝫ. Non enim ſolum dominus querelis peccata odiuit: ſed opere duriſſimis percuſſionibus ab initio puniuit. vt pꝫ in angelis apoſtatis. in primis parentibꝰ. in diluuio. in dathan ⁊ abyron. in centūoctoginta milibꝰ regis aſſyriorum obſidentibus ſedechiam in hieruſaleꝫ. Tercia cauſa eſt omniū operum ſuorū fruſtratio. tam eorum que ſm diuinitatem: tam eorum que ſm humanitatē operatus eſt. De quibus duobus operuꝫ generibus fruſtratis dicitur per yſa. Fruſtra laboraui: ſcilicet in primo opere. et vane fortitudinem meaꝫ cōſumpſi: quārum ad ſecundum. I Secūdus fructus cōſiſtit in ipſius anime a deo ſeparatōne. Cum enim ſui gratia in ſacramēto baptiſmatis dignetur ſibi aīas diſpenſare: ipſo dicente Oſee. Deſpōſabo te mihi ī fide. nunq̄ꝫ recedit ab anima donec ipſa anima per liberuꝫ arbitrium inclinans ſe ad peccandum prima receſſit. Sic enim dicit dominus Apocal. j. Ego ſum primus ⁊ nouiſſimus. Primus amorem inchoādo: ⁊ nouiſſimus amorem ſcandendo. Quomodo autē anima ex eo ꝙ cōſenſit in peccatum deum derelinquat taliter eſt videndū. Dicit em̄ Thomas ꝙ in q̄libet peccato mortali duo ſunt. ſcilicet auerſio ab incōmutabili bono qđ ē de9. ⁊ ꝯuerſio ad cōmutabile bonū qđ ē creatura. q̄ duo tātaꝫ hñt cōtrarietatē adinuiceꝫ: vt nullatenus ſe cōpatiantur: dicente dño. Nemo poteſt duobus dñis ſeruire. Et ideo cum volūtarie p liberum arbitriū homo ſe inclinet ad bonum cōmutabile: cōtemnēs bonū incōmutabile deū videlicet peccat mortaliter. ⁊ ſic anima deum derelinquit. que cum derelinquit euꝫ qui in ſe omne bonū continet: derelinquit p cōſequens omne bonū. Qđ quātum maluꝫ in ſe cōtineat dñs inſinuat Hiere. ij. dicēs. Scito ⁊ vide quia malū ⁊ amarū eſt dereliquiſſe dñm deum tuū ⁊ nō eſſe timoreꝫ mei apud te. Que duo ponuntur abſolute ſine ſubſtantiuo determiato ad hoc vel illud. vt per hoc detur intelligi ꝙ illud maluꝫ ad omnia mala: ⁊ illud amaꝝ ad omnia amara ſe extendit. De quo malo adhuc aptius dicitur. iij. Reguꝫ. Quia dereliquerunt dominum deum ſuum: et coluerunt ⁊ adorauerunt deos alienos. idcirco induxit ſuper eos dñs omne malū. Item Deutro. xxxj. Congregabo ſup eos mala. De ſecundo ſꝫ de ſcilicet amaro qđ omne amarū in ſe continet dicit̄ yſa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. ac ſi dicat. In bono cōmutabili cōtempto vero bono q̄ſiui pacem: et ecce inueni amaritudinē amariſſimā. Itē Deut. xxxij. Fel draconū vinum eoruꝫ. ⁊ venenum aſpidum inſanabile. Hinc Job. xx. Cū dulce fuerit in ore eius malum abſcondit illud ſub lingua ſua. ⁊ panis eius in vtero illi9 cōuertet̄ in fel aſpidū intrinſecus. K Ut autē hec mala que ex dei deliction eueniunt peccatori ī ſummā redigant̄: ſciendū ꝙ tria mala hic confluūt. ſcꝫ quia nulla bona eorū acceptantur. nulla mala diſſimulant̄. bonis omnibꝰ ſpoliātur. De primo yſa. j. Ne offeratis vltra ſacrificiū fruſtra incenſuꝫ: abominatio ē mihi. De ſecūdo Joſue. xxiiij. Nec ignoſcat deus ſceleribus veſtris. De ambobus dicit Berñ. Deus iuſto ſed occulto ſuo iudicio reproboꝝ non diluit mala: nec accepTat bona. De tercio Treñ. Manum ſuaꝫ miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia ei9. In hac tamē diuiſione dei ⁊ anime alij plus et minus: propius ⁊ longius recedūt a domino. qđ expreſſe inſinuat Grego. dicens. Anima que peccat a deo ſe diuidit. que ſi peccata continuauerit a deo longe recedit. iuxta illud. Longe a peccatoribus ſalus. Sed ſi eā poſt peccatū ꝓſperitas ſequit̄ ⁊ nulla diſciplina: nulla increpatio reuocat in diuiſione quā inter ſe ⁊ deum fecit: etiam libelluꝫ repudij accipit vt ad virum queꝫ dereliquit redire non valeat ⁊ faciat mala que vult. diceſꝫ deus ei illud Ezechie. xvj. Receſſit zelus meus a te. iam non iraſcar tibi. Tercius fructus male arboris conſiſtit in ineuitabili pene obligatiōe. Nunq̄ꝫ eniꝫ dedecus culpe dimittitur ſine decore iuſticie. Et hoc eſt qđ dicit Job. ix. Uerebar omnia que fecit. Idem. ix. Uerebar oīa opera mea: ſciens ꝙ nō parceres delinquēti. Qđ exponēs Grego. dic. Delinquēti deus nequaq̄ꝫ parcit. quia delictum ſine vltione non deſerit. aut enim ipſe homo hoc penitēs in ſe punit. aut hoc deus vindicans homineꝫ percutit. Nequaq̄ꝫ igitur peccato parcit̄. quia nullatenus ſine vindicta laxatur. Sic Dauid ſicut. ij. Reg. xij. legitur poſt confeſſiōem audire meruit. Dominus tranſtulit peccatum tuum. ⁊ multis poſt cruciatibus afflictus: reatuꝫ culpe queꝫ perpetrauerat abſoluit. Sic nos ſalutis vnda a culpa primi parētis abſoluimur. ſ3 tamen reatum eius de culpe diluentes adhuc carnaliter obim9. Sicqꝫ patet ꝙ delicta noſtra ſiue per nos: ſiue p ſemetipm̄ deus puniat etiā cū relaxat. L Sꝫ dicit igrat9. Quid ergo nobis proderit dei miſericordia ſi ſic omnia puniūtur. ſic enim videtur ocioſa ⁊ penitentibus nihil conferre? Cuius contrarium tota die nobis predicat̄ in ambone. Sic enim dicitur Ezechiel. Quacunqꝫ hora peccator ingemuerit: omniū peccatorum ſuorū non recordabor amplius. Audi ſtulte. In omni peccato mortali duo ſunt. ſcꝫ auerſio a bono ꝯmutabili qđ eſt de9. ⁊ ꝯuerſio ad bonum cōmutabile qđ eſt quelibet creatura. Et q2 bonuꝫ qđ cōtemnit̄ eſt eternū. ideo p illa auerſiōe ⁊ illi9 boni offenſiōe debet̄ contēptori pena eterna. Quia ſꝫ nō ſolū deuꝫ ꝯtēpſit: ſ3 bono ꝯmutabili nequiter adheſit

qđ videlicet bonū eſt tempale: debet ei pena tempalis. Cum ergo dicit Quacūqꝫ hora pec⁊ cator ingemuerit ⁊c. ⁊ quicqd de ſilibꝫ dicit. intelligendū eſt ꝙ ex hoc gemitu de⁹ miſeri⁊ cordia mot⁹ dimittat offenſā ſiue ꝯtēptum in ſe ꝯmiſſū: qđ ad penā etnā obligabat. ma culā aūt in aīa derelictā p eo ꝙ bono ꝯmuta bili adheſit: debet pena trāſitoria ⁊ ꝯmēſura ta peccatis illis videlicꝫ q̄ in bono ꝯmutabi li ſunt ꝯmiſſa. Qđ p ſimile oñdi poterit eui denter. Alicui⁹ honeſti filius ... ſilent .o no cens egredit domū ſuā nolens nequiter age re. occurrāt alij ⁊ vulnerāt ſic egreſſum. ex q̄ accidit vt ⁊ vulnera ſufferat ⁊ patris offen⁊ ſā incurrat. Ueniūt amici p filio apud pa trem interpellātes ⁊ irā patris placātes: fili⁊ um grē patris reformāt. Et licet pris cōmo tio ſit pacata: nihilomin⁹ tñ fili⁹ adhuc ſen tit i ſe ipō vulnera. ad q̄ꝝ ſanatōꝫ ſectōes ad⁊ uſtiōes ⁊ alia medicinalia ferra ſciſiōes ⁊ ſi⁊ milia requirunt. Hinc Eccl. iiij. De ppici⁊ atu peccatoꝝ noli eſſe ſine metu. nec adijcias peccatū ſup peccatū. ⁊ ne dicas: miſatio dei magna eſt. mlītitudinis peccatoꝝ meoꝝ mi⁊ ſerebit. qꝛ nunqꝫ peccatū dimittit ſine pena ꝯmenſurata: iuxta illud Deutro. xv. Pro menſura peccati erit modus plagarū. Item Apocal. xviij. Quātū in delicijs fuit: tantuꝫ date ei de tormētis. Sꝫ adhuc vlteri⁹ i cor⁊ de ſuo pgit inſipiēs: ⁊ dicat. Poſtqꝫ peniten do ⁊ cōfitēdo ſatiſfactionē ad arbitriū cōfeſ⁊ ſoris nobis impoſitā ſoluendo deo ſatiſfaci⁊ mus. credimus ⁊ ſperam⁹ ꝙ oīa noſtra pec⁊ cata nobis a deo penit⁹ ſint indulta. Ad hoc ego rñdeo ꝙ ſi nos cōfeſſores adeo eſſemus intelligibiles vt corda penitentiū penetrare poſſemus: ⁊ peccata veſtra ſingula et oīa in numero: pondere ⁊ menſura ſicut coraꝫ deo ſunt cōmiſſa ſcirem⁹ modo debito eſtimare. ⁊ cū hoc vos eſſetis tam flexibiles vt omneꝫ ſatiſfactioneꝫ vobis impoſitā fideli velletis deuotione ⁊ libenti animo ſuſtinere: ſpes eſ⁊ ſet ꝙ pa cta tali penitētia peccata oīa tolle rentur. ſed ppter tempis breuitatē. peccatoꝝ multiplicitatē. veſtramqꝫ puſillanimitateꝫ nō audemus imponere qđ cognoſcim⁹ im⁊ ponendū. hec omnia cōſiderantes qualēcun qꝫ ſatiſfactionē quā ex certa ſcientia ſcimus

nullatenus peccato correſpōdere vobis iniū ignis. hoc intēdentes vt qđ nos minꝰ ini⁊ ponimus: deus qui eſt iuſt⁹ ponderator ple⁊ nam habens noticiā omniū peccatoꝝ ſupple at vel hic caſtigādo: vel in purgatorio puni⁊ endo. quouſqꝫ ſibi d peccans eſſe voluerit ſa tiſfactū. M Quartus fructus pecca⁊ toꝝ tanqꝫ fructus maloꝝ arboꝝ conſiſtit in dei maledictiōe. Cum enī ipſi peccatores et omnia eoꝝ opa abominabilia ſint apud deū nec aliqđ eoꝝ a dño acceptet: dicēte dño p yſa. Holocauſta veſtra ⁊ ſacrificia non acci piam. manus enī veſtre ſanguie plene ſunt. Ideo ipſi cum omnibꝫ eoꝝ operibꝫ male⁊ dictiōibus dñi ſubiacebunt. Hinc. j. Reg. xxvj. ex pſona dei dr. Maledicti ſunt in ꝯſpe ctu dei q̄ eiecerūt me hodie. Itē Thobi. xiij. Maledicti erūt q̄ ꝯtēpſerit te. Ad intelligē⁊ dū aūt q̄d hec maledictio ꝯferat vel q̄ tēdat: ſciēdū ꝙ tres maledictiōes ſup eos ꝯſtant: in quibꝫ omnia maledictionū genera indu duntur. Sunt enim maledicti in operatis: participatis: ſperatis. Primo dico ſunt ma ledicti in operatis. i. in omnibus eoꝝ operi⁊ bus que ex ſe ⁊ p ſe operātur etiam ſi ſint de genere bonoꝝ: vt nequaqꝫ eis ad meritoriꝫ fructificatiōem: peccatorū remiſſionē. regni celorum introductionē ⁊ virtutum acquiſiti onem proficiāt vllo modo. Hinc ex perſona dei dicitur Job. v. Uidi ſtultum firma radi ce: ⁊ maledixi pulchritudini eius. Item Ec cle. xxj. Cum maledicit impius diabolū: ma ledicit ipſe animaꝫ ſuam. ac ſi dicat. Cuꝫ im pius facit aliqđ opus quod ex ſe eſſet virtuo ſum ⁊ meritoriū: in quibus dicit dyabolus maledici: in hoc ipſo maledicit animā ſuam que ſe dyabolo ꝯſociauit. Et hoc eſt qđ aper tius dicitur Malach. ij. Si volueritis au⁊ dire ⁊ ſi nolueritis ponere ſuper cor vt detis gloriam nomini meo: ait domin⁹ exercituū. mittam in vos egeſtatē: ⁊ maledicā benedi⁊ ctionibus veſtris. Secundo maledicunt in operibus participātis. Homo enim qui eſt in ſtatu merēdi participat dei omniūqꝫ ſan ctoꝝ ac vniuerſalis eccleſie merita: dicente dño Johā. iiij. Alij laborauerunt ⁊ vos labo res eoꝝ introiſtis. His omnibꝫ ex dei ma⁊ ledictiōe ſunt excluſi. Hinc Deut. xxviij. dr.

Si audire nolueritis apprehendēt vos oēs iſte maledictiones. maledictus eris in ciui⁊ tate. maledictus in agro. maledictum horre um tuum. maledicte reliquie tue. maledict⁹ fructus ventris tui. Tercio maledicūtur in bonis ſperatis qđ eſt regnum celorum vt il lud nullatenus ꝯſequant deū. vt ſupra dr. Maledictus eris egrediens ⁊ ingrediēs. ac ſi dicat. Maledicta erit aīa cū a corpe egre⁊ dit ⁊ maledicta erit cum ingredit. hoc eſt cū ingredi deſiderat regnum dei. Maledicit ergo non vt ingrediatur. ſed vt cupiens ingredi excludat. dño aūt maledicēte maledicit etiā eis omnis creatura vt tales dicere poſſint illud iere. xv. Ue mihi mater mea vt q̄d me genuiſti. virū rixe. virum diſcordie in vni⁊ uerſa terra vſqꝫ oēs maledicūt mihi N Quintus fructus peccatoꝝ ē eterna dā natio qđ in verbo primo ppoſito euidenter innuit cum dr. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidet ⁊ in ignē mittetur. Hic eſt ꝙ reprobis dicit in iudicio. Ite ma ledicti in ignem eternū. Qꝛ ſi aliquis ex oī⁊ bus his pmotus. deſiderat hec mala peſſi⁊ ma declinare. ecce dei pietas vſqꝫ ad mini⁊ mum nobis condeſcendens de celo clamat quid facere debeamus di. nobis illud Ecc. xxix. Minimuꝫ pro magno placeat tibi. hoc eſt minima ſatiſfactio p maximis iſtis malꝭ Hec aūt minima in hoc conſiſtunt. vt com⁊ miſſa peniteamus ſilia in poſterum caueam⁹ deum ⁊ pximum diligam⁹ q̄ non dicuntur mīma virtutis vigore. ſed ex paruo labore quid enī facilius eſt qꝫ dolere de tā pfundis dānis q̄ incurrimus ex peccatis dolet homo de cui⁹libet rei āmiſſione ⁊ non pōt dolere d corporis ⁊ aīe pditione An non facile eſt vt peccata caueamus q̄ multū habent laboris ⁊ fatigationis di. iere. ix. Ut inique agerent laborauerūt An non facile erit vt deum di ligamus q̄ nobis tam infinita beneficia cō tulit ⁊ adhuc maiora conferenda pmiſſis fortiſſimis ſe conſtrinxit cum quibus bñfi cijs facilime diligat Si ergo hec tria fecerim⁹ recōciliabit in in regnū deus diceretqꝫ nobis illud. iere. ij. Jam placatus ſum ſup malo qđ cogitaui vt facerem tibi Hec enī tria ſūt certiſſima ſigna ⁊ euidentiſſima teſtimonia

remiſſionis peccatoꝝ. De quibus dr Johā. Tria ſunt que teſtimoniū dāt in terra aquā ſanguis ſpūs. p aquā peccatoꝝ cōtritōeꝫ per ſanguinē eorundē reſiſtentiam ⁊ ceſſatiōeꝫ p ſpm dilectionem volens intelligi. hic hꝫ. A ſanguine aqua ⁊ ſpū teſtimoniū habere eſt. ſi contines a peccatis. ſi dignos penitētie agis fructus ſi facis opa vite. ſ. p dilectōeꝫ.

CVIII. De eodem ſermo ſecundus

Jcut maluſ in

ter ligna ſiluarꝫ. ſic dilectus meus inter filios Cant. ij.

O Di hec. Homines ſicut arbores vidū quidā. hec ita qꝫ arbor ſiue ad auſtrum ſiue ad aquilonē ceciderit ibi erit. Auſtri calor ⁊ leuitas in ſacra ſcriptura bonam habere ſi gnificationem ſolet. ſed ab aquilone pande tur omne malū. hec ergo arbor excidit in mor⁊ te. ⁊ quocunqꝫ ceciderit ibi erit. qꝛ ibi iudi⁊ cabit te deus vbi te inuenerit ⁊ ibi eris imu tabiliter ⁊ irretractabiliter. Uideat ergo hō ar bor quo caſura ſit anteqꝫ cadat. qꝛ poſtqꝫ ceciderit non adijciet vt reſurgat Si auteꝫ ſcire volueris q̄ parte caſura ſit. ramos eius attende. nam vbi maior copia ramorum ⁊ ponderoſior eſt inde caſuram non dubites ſi tñ tunc fuerit exciſa. Rami vero eius nrā ſunt deſideria. quibus ad auſtrum extendi⁊ mur ſi ſpūalia fuerint. ſi carnalia ad aqui⁊ lonem Eccle. xi. Si ceciderit lignū ad au⁊ ſtrum aut ad aquilonē ⁊c. di hec. Cur ob⁊ miſſis nobilioribus arboribus mediocritas huius arboris adducta eſt in mediū ad for⁊ mandum preconiū niſi qꝛ eius virtutes ex uſu pre ceteris cognoſcimus ⁊ vt ex ei⁹ ppri etatibus electoꝝ dei ⁊ dilectoꝝ dignitates ⁊ gratie explicentur. Licet enī ... multis no bilioribus arboribus cōmendari. vt eſt illđ ps. Juſtus vt palma flo. ⁊c. ⁊ illud Eccle. Sicut oliua pullulans ⁊ ſicut cypreſſus ⁊c. Has tñ arbores p inſtanti expoſitione non aſſumim⁹. ne ignotū p ignotius exponam⁹ ſed cognitā arborem adduximus. vt p eius noticiam ad electorū noticiam facilius ve⁊ niamus. Expedita ergo vna arbore mala cū fru ctibus ſuis malis. p quam reprobos dixim⁹ deſignari nunc de electis dei ſub noīe bone

P

arboris ⁊ eius fructibꝰ qđ dñs dederit proſe
quamur. De q̃ arbore dr in libro de plantis
ꝙ malus eſt arbor pomifera: ligno ſolida:
cortice rugoſa: frondiū deſitate ymbroſa:
florum varietate decora: fructuum ſuauita
te iocunda: viſui ⁊ guſtui granoſa. in diuer
ſis medicinis efficax ⁊ virtuoſa. duplicē hñs
naturā ſcꝫ ex rudi trunco ⁊ ſurculo ſupdu
cto. ¶ Ex quibus omnibus arborem
iſtam ſub ſeptem eius ꝓprietatibus expone
mus. Eſt eñ malus arbor radice profunda
ta in ſtipite ſolidata. in cortice deformata.
ſurculo tranſplantata. ramis dilatata. fo
lijs denſata. floribus decorata. ⁊ fructibus
onuſtata. p quas ꝓprietates electi dei ⁊ di
lecti explicantur. ⁊ nihilominus qui in ſortē
eoꝝ deſiderant venire informantur. Hec p
ordinem ꝓſequentes. primo dicamus ꝙ ele
cti dei congrua ſimilitudine malo comparantur
ꝓpter radicis profunditatē. Nota ꝙ radix
hꝫ tria eſt eñ occulta. arbori dat vitam ⁊ ar
borem portat. ſic radix predeſtinationis eſt
occulta Eccle. ix. Neſcit hō vtrū amore vel
odio dignus ſit. Secundo radix dat vitā
arbori Ezech. Tranſiens p te vidi te viſqꝫ et
dixi tibi viue. Tercio arborem portat. apls.
Non tu portas radicē ſed radix te. Sic eñ
malus in ꝓfundū mergit radicē ſuam. ſic
radix electoꝝ que eſt diuina predeſtinatio in ꝓ
fundo eternitatis eſt immerſa. ⁊ hoc eſt qđ
iere. xj. electis dr. In caritate ꝑpetua dilexi
te. ideo attraxi te miſerans. cui conſonat apꝰ
Ephe. i. Qui elegit nos ante mundi cōſti
tutionem vt eſſemus ſancti ⁊ immaculati
in caritate. Cur aūt hoc fecit ſubiungit cām
dicens. Qui p̄deſtinauit nos in adoptiōeꝫ
filiorum ſm ꝓpoſitum voluntatis ſue. ac ſi
dicat. Non eſt dare aliam huius ineffabil
grē cām niſi ꝓpoſitū voluntatis ſue. ac ſi di
cat. Hoc eſt qꝛ volui. hinc ps. Saluum me
fecit qm̄ voluit me. ⁊ iterꝫ. Non enīꝫ gladio
ſuo ⁊c̄ viſqꝫ. qm̄ complacuiſti in eis. Quod
adhuc aptius Ezech. xvi. dr. Tranſiens p
te vidi te conculcatā in ſanguine tuo ⁊ dixi
cū eſſes in ſanguine tuo viue dixi inqꝫ tibi
in ſanguine tuo viue ⁊ multiplicatam qua
ſi germen agri dedi te ⁊ multiplicata es et
grandis effecta ⁊ ingreſſa es ⁊ peruenisti ad

mundū muliebrem. vbera tua intumuerūt
⁊ pilus tuus germinauit. ⁊ eras nuda ⁊ cō
fuſione plena Et tranſiui p te ⁊ vidi te ⁊ ec
ce tps tuum tps amantium ⁊ expandi ami
ctum meum ſup te qđ totum de p̄deſtinati
one accipit. nam vt ait greg. videre idem ē
quod eligere. ꝙ aūt dicit viue. non aliud ſo
nat. niſi qꝛ diligo te. in amore eñ dei datur
nobis vita. In hac dilectiōe qua miſericordit
preuenti ſumus dulciter ludit augꝰ. di. aīe
ſue. Certe audiſti ab initio viſqꝫ ad hāc diē
qꝫ multe generatiōnes hoīm tranſierunt qui
omnes ſine cognitione dei in interitū ſem
piternum dilapſe ſunt. oībꝰ illis amator tu
us pretulit te. ⁊ quare putes prelata es illis
oībꝰ. nunquid fortior. nunquid ſapientior.
nunquid nobilior. nunquid ditior illis fui
ſti. Nequaqꝫ qꝛ nihil adhuc extitiſti. ⁊ tñ tu
ſola pre omnibꝰ illis aſſumpta es. ⁊ quare
hoc in te factum ſit nullā preter gratuitam
ſaluatoris tui caritatem cām aliā poteris in
uenire. vnde ſicut radix arbori miniſtrat fo
mentum vite p ſuccū quē ſurſum mittit. ſic
radix diuine predeſtinationis occulte nobis ⁊
ſecrete. tñ ſibi manifeſte eligit ⁊ fouet ⁊ nu
trit arbores electorum fluens in eos eſſe gra
tuitum qđ radicitus trahunt a preueniente
⁊ eterna dei caritate. hinc apls Ro. xj. Nō
tu radicem portas ſed radix te. quod apertius
di. dñs ioh. Non vos me ele. ſꝫ ego ele. vos
hec eſt illa caritas de qua dr Ephe. In cari
tate radicati. ¶ Secundo per malū
conuenienter electi deſignant ꝓpter ſtipitis
duritam ſoliditatem qꝛ ſicut Malus in ſtipi
te ſuo hꝫ duriciā ⁊ fortitudinē. vt ſit difficil
ad ſecandum ſic electi fortes ſunt. nec facile
cedunt malo. Hinc paralip. xvi. Dñs da
bit fortitudinem. his qui pfecto corde cre
dunt in eū. Hec aūt fortitudo triplici gene
re exercetur ſcꝫ in peccatoꝝ reſiſtentia. aduer
ſorum ſufferentia. in bonorum opum effici
entia ex quibus tribus fit vna fortitudo ſu
pra modum maxima ad quā exercendā mo
nemur. iudi. vi. cum dr Diſce in quo ſit for
titudo maxima. Qui eñ vicijs ⁊ peccatis ī
pugnantibus non ſupat. temptationibus
non laſſatur. difficilibus ⁊ arduis operibꝰ
non fatigatur. merito fortiſſimus predicat

De primo dicitur Sap. x. Certamen forte
dedit illi vt vinceret ⁊ illud apli. Fortes facti
ſunt in bello de ſecundo pōt ſumi illud. Re
emie. Gaudiū dñi eſt fortitudo noſtra gau
det enim dñs cū nullis aduerſitatibus frā
gimur. nec vllis temptationibus ſupamur.
De tercio dicitur yſa. Qui ſperant in dño
mutabunt fortitudinē aſſument pennas vt
aquile currunt ⁊ non laborabunt. laborabūt
⁊ non deficient. hinc de eiſdem dr prouer.
xiiij. Ubi apparent plures ſegetes ibi ma
nifeſta eſt fortitudo bouis quia vt ibidem
dr Manus fortiū diuitias opatur. qui ergo
in his tribus viriliter agit. videlicet in ma
lorum reluctatione. aduerſoꝝ tribulatione.
arduorum opatione. merito fortiſſimus iu
dicatur ⁊ arbori malo in ſtipite aſſilat. Ter
cio dilecti dei ⁊ electi malo aſſilantur in cor
ticis deformitate. quid per corticem niſi ele
ctorum exterior conuerſatio deſignatur. in
qua quanto digniores ⁊ ſanctiores ſunt in
terius. tanto deformiores ⁊ contēptibilio
res apparent exterius. que duo conuenien
ter prefigurata legimus in tabernaculo dñi
qđ interius fuit auro puriſſimo decoratum
exterius vero caprinis pellibus deformatū
cui conſonat ſponſa xpi in Cant. cum dicit.
Nigra ſum ſed formoſa. nigra ſcilicet exteri
ori deformitate. ſed formoſa ſpūali ꝑnoſita
te. de quibus electis adhuc di. iob. xij. Lam
pas contempta apud cogitationes diuitū
Cum enim dicit lampas inſinuat claritatē
interiorem. cum aūt addit contempta. oñ
dit exteriorem contemptibilitatē Hec duo
paulus de ſe loquitur. i. Coꝝ. iiij. cum dicat
Uos nobiles. nos aūt ignobiles viſqꝫ in hāc
horam eſurimus ⁊ ſitimus. nudi ſumus et
colaphis cedimur ⁊ inſtabiles ſumus viſqꝫ
tanqꝫ purgamenta facti ſumus huius mū
di ⁊ oīm ꝑipſima viſqꝫ adhuc. ⁊ hoc de exte
riori deformitate. ceterum de interiori clari
tate non longe poſt ſubiungit. Rogo vos
imitatores mei eſtote ſicut ego xp̄i. quod to
tum exponens ber. di. Qui deformis ē pau
lus ſpecioſior eſt omni ornatu extrinſeco oī
etiam cultu regio non compabit ei quanta
libet pulcritudo carnis ita ne paulū de pre
ſentia corporis eſtimamus ⁊ tanqꝫ deformē

contēnimꝰ quia cernimꝰ hominē aſflictū fa
me ⁊ ſiti in frigore ⁊ nuditate nonne ipſe eſt
qui rapitur in paradiſum. qui vnū alterū
qꝫ perambulans viſqꝫ ad tertiū ſui puritate
penetrauit celum Quē ⁊ ſi deforme inha
bitantē corpuſculū. pulcritudo tamen cele
ſtis. angelica ſublimitas et claritas di
uina non repulit ¶ Sed que cauſa ē
ꝙ electi dei tam deſpicabiles foris apparēt
⁊ deformes cum intrinſecus ſint tam decori
Cui queſtioni reſpondet ſponſa in Can. di.
Quia decolorauit me ſol. i. xp̄s deus noſter
Cū enim omnem diligentiam ad interio
rem ſuum hoīem qui ad ſimilitudinem dei
factus eſt reformādū intus trahent ideo ne
ceſſe eſt vt negligant exteriorem quia vt ait
iob. Nemo eſt qui valeat vtrumqꝫ ⁊ manū
poſſit mittere in ambobus ſcilicet ad inten
dendum vtriqꝫ cultui ⁊ ideo interius occu
pati manent exterius deformes. Qꝛ autem
interius continue occupentur oſtendit berñ
dicens. Omnis cura ſanctorum ſpreto or
natu cultuqꝫ exterioris hominis. omni ſe
diligentia prebet ⁊ occupat ad excolendū
⁊ occupandum interiorem hominem q̇ ad
imaginem dei factus eſt. Certi enim ſunt
deo nihil poſſe eſſe acceptius imagine ſua ſi
proprio fuerit reſtituta decori. ⁊ ideo toti in
terius occupati toti exterius negliguntur
Nemo enim vt ait dominus poteſt duobꝰ
dominis ſeruire. Sed quid de hominibus
dicamus cum hanc deformitatem ille in ſe
ſuſcepit. qui ſolus ſpecioſus forma pre fi
lijs hominum dictus eſt. De cuius defor
mitate di. Eſa. liij. Non eſt ei ſpecies neqꝫ
decor ſed vidimus eum deſpectum ⁊ nouiſ
ſimum virorum virum dolorum ⁊ ſcientē
infirmitatem ⁊ nos reputauimꝰ eum quaſi
leproſum ⁊ percuſſum a deo ⁊ humiliatum
De eius autem decore non longe poſt ſub
iungitur. Generationem eius quis enarra
bit. De quibus ambobus di. ber. O nouiſ
ſimum ⁊ altiſſimum. o humilem ⁊ ſublimē
opprobrium hominum ⁊ gloriā angelo
rum. nemo illi ſublimior. nemo humilior.
¶ Quarto malus ſurculo tranſplanta
tur cuius virtute ſtipitis ignobilitas in no
bilitatem ſurculi tranſmutatur. ⁊ ecce tres

miſa ꝙ paruus magnum·infirmus fortem: ram efficaciter ſuperat. Non enim truncꝰ ſurculum·ſed ſurculus truncum ſuperat et ſic vincit infirmior fortiorem quam quidē proprietatem propriiſſime in ſe continent. cum enim ſecundum ſtipitem prime propaginis ſecundum quam vt ait apoſtolus Ephe.ij·cum eramus natura eramus filij ire ſine valde ignobiles·deus noſter tanquam nobilis ſurculus ſe tranſmutat in nos cuius virtute abeſſe noſtro ignobili in eſſe ſuum nobile diuinum tranſmutamur vt· apoſtolo·vt ſupra·Cum eſſemus mortui peccatis conuiuificabit nos deus in chriſto·cuiꝰ gratia ſaluati ſumus.hinc iere·xvij·dicitur Beatus vir qui confidit in domino vſq3.⁊ erit tanquam lignum quod tranſplantatum ē ſuper riuos aquarum·⁊ merito beatus qꝛ ex hac tranſplantatione homines dicuntur dij vt·ps.Ego dixi dij eſtis et cetera.Quinto malus ramorum multitudine dilatatur ſic electi dei ramis virtutum neceſſario dilatantur de quibus dicitur Ezechi·xxxvi· Montes iſrael ramos veſtros germinate·hoc eſt virtutum germina multiplicate·Videmus autem ꝙ in malo quidem rami ſurſum eriguntur·alij a latere protenduntur·alij intra ſe inflectuntur·ſic per omnem modum eſt in electis. Nam rami virtutum alij ſurſum ad deum eriguntur vt virtutes theologice ſcilicet fides ſpes ⁊ caritas. alij a latere ad proximos extenduntur vt eſt pax miſericordia congratulatiō ⁊ compaſſio ⁊ ſi que ſunt ſimilia·alij intra ſe flectuntur quorū vſus ⁊ exercitia ſolum intra nos actitantur ſicut ſunt cardinales virtutes·ſcilicet temperantia·prudentia·fortitudo·iuſticia·ſimiliter caſtitas humilitas ⁊ ſi que ſunt ſimiles Sicut igitur in arboribus rami diſponuntur ſic virtutes in nobis ordinantur. nam quedam ſurſum ad deū eleuantur. alie ad proximos deriuantur·alie vero intra ſe incuruantur·Sexto malus habet multitudinem foliorum·per que folia opera meritoria deſignantur vt videlicet malus qui electos ſignat tot habeat folia quot electus quilibet opera meritoria ex ſe gignit· Hinc ad cōmendationem cuiuſlibet electi dicitur illud ps·Folium eius non defluet et cetera; acſi dicat. Folium meritorie cogitationis locutionis operationis a quolibet electo factum non in perpetuum euaneſcit. Hinc prouerbiorum xj·Iuſti quaſi virens foliū germinabunt. de quibus folijs dicitur Ezechielis.xlvij·Daniel quarto Apoc.xxij· Erunt folia eius cuiuſlibet electi in medicinam efficaciſſimā. Efficaciſſima enim medicina infirmis animabus maxime congruens ſunt folia bonorum operū. De qua medicina dicitur Eccleſiaſtici decimooctauo. ante languorem adhibe medicinā·acſi dicat. Antequam infirmeris bona opera multiplica; hinc de beato viro dicit Iere·xvi. Erit folium eius ſcilicet cuiuſlibet electi viride· que folia bonorum operum tanto erūt viridiora q̄nto opa nobiliora ⁊ tāto medicina erit efficatior quanto operatio bonorum operum multiplicior ¶ Vt ergo ex his folijs medicinam noſtris animabus efficaciſſimam exhibere valeamus tribus appendicijs noſtra opera faciamus vt videlicet operemur frequenter ſapienter diligenter· Primo operemū frequēt bonū bono continuātes· nunc bona opera miſericordie exercēdo·nūc corpora dei ſeruitio proſternenda·nunc ſpiritum interiorē in ſpiritualibus affectionibus inflammando· taliter hec continuantes vt nunquam ad momentum inueniamur ocioſi quod facere monemur· Eccleſi. vbi dicitur. Quodcunq3 pōt manus tua inſtanter operare·quia nec opus nec ratio erūt apud inferos quo tu properas. Hinc Eccleſiaſtici quadrageſimo·Mane ſemina ſemen tuū ⁊ veſpere non ceſſet manꝰ tua qꝛ merces erit operi tuo·acſi dicat·Quia ſingulis momentis mercari poſſumus talem fructum qui non deficit in eternum. hinc aiias dicitur·Non te pretereat particula dici Item bernardus·Nullam vnquam inueniat ſeruum dei non dico dies ſed nec hora niſi vel exercitij labore vel proficiendi ſtudio vel experientie dulcedine vel fruendi gaudio·Secundo operemur ſapienter ſummo ſtudio hoc agentes ne malum bonis miſceamus vt bonis meliora preferamus optima melioribus anteponamus· Nā de primo

dicitur in leuitico Non ſeres agrum tuum diuerſo ſemine·quia vt ait apoſtolus Modicum fermenti totam maſſam corrumpit ſic de reliquis duobus membris ſtudioſiſſime faciamus. Tertio operemur diligenter quod tunc facimus ſi diligenti conamine ⁊ ſummo ſtudio noſtra opera faciamus Nā ſtudium ⁊ diligentia tam in bonis q̄3 in malis plus mouet deum et plus eſtimatur q̄3 ipſa opera ſine illo. Nam de ſtudio et diligentia malorum operum ſepe legitur in prophetis·Viſitabo vos ſuper ſtudijs adinuentionum veſtrarum·⁊ iterum. Viſitabo vos in indignatiōe ꝓpter maliciā ſtudiorū veſtrorū per quod expreſſe innuitur ꝙ plus deus exaſperatur ex ſtudijs malorum· q̄3 ex operibus ipſis malis·hinc Grego. Citius delicta puniendo abſoluuntur que ex ſola precipitatiōne committuntur. q̄3 que ex ſtudio ⁊ diligētia aggrauantur. ſic etiam econuerſo ſtudium ⁊ diligentia bonorum plus placet ⁊ placat deum q̄3 opera ipſa bona. hinc dicitur in ps·Deus glorificatur in conſilio ſanctorum·quod conſilium non eſt aliud niſi ſtudium ⁊ diligentia prenotata·de hoc ſtudio ãmonere nos voluit dominus cum in deu. diceret Iuſte quod iuſtū eſt exequaris. Iuſte enim iuſtum exequimur quando cum fide ⁊ diligentia facimus opus bonum. hāc diligentiam approbat apoſtolus cum dicit Malo quinq3 verba loqui ſenſu meo q̄3 decem milia ſine intellectu. Hinc quidam ſapiens dicit·Non remuneramur nominibus ſed aduerbijs id eſt non de bono facto ſed ſi bonum bene facimus meritum reportamus· ¶ Septimo malus ſuo tempore floribus decoratur·qui flores ſecundū duplicem ſenſum duplex conferunt hominibus delectamentum·nam viſui dant iocunditatem olfactui vero ſuauitatem· Per hos flores interna deuotio deſignatur de q̄bus floribus dicit illa in Can·Hyems trāſijt imber abijt ⁊ receſſit flores apparuerunt vocans ibi flores internam deuotionem ⁊ ſpiritualem conſolationem ·qui poſt hyemem peccatorum ⁊ imbrem lacrimarum incipiunt apparere de quibus gloriatur iterum ſponſa in Canti· Lectulus noſter floridus eſt id eſt internis deuotionibus adornatus de quibus floribus dicit bernardus·Gaudet celeſtis ſponſus talibus anime adornamentis ⁊ cordis thalamum libenter frequēterq3 ingreditur quod iſtiuſmodi reſperſū floribus inuenitur·vbi ſue videlicet paſſionis gratiam·aut reſurrectionis gloriam ſedula inſpicit deuotione verſari·ibi profecto adeſt ſedulus adeſt libens· Hi ergo flores iocundant viſum ⁊ afficiunt olfactum quod contingit cum diuina aſpiratio tangit mentem hominis intellectum qui per viſum accipitur illuminando·⁊ affectum qui per olfactum accipitur inflammando. Hi ergo flores dicunt iocūdare viſum·cum illuminant intellectum ⁊ ſuauiter afficiunt olfactum cum inflammant affectum quā duplicem gratiam optabat nobis moyſes deutero·cum dicebat· Vtinam ſaperent et intelligerent ac nouiſſima prouiderent. vtinam videlicz ſaperent vt per illuminationē affectus ⁊ intelligerent per illuminationem intellectus·quas duas gratias quia ſunt de genere fructuum in ſequenti ſermone cum de fructibus tractabimus latius exponemꝰ preſtante deo·

CIX·

De eodem ſermo tercius.

Non eſt arbor bona que facit fructus malos. Luce·vi· ¶ Di grego· Cum in cordibus electorum dura ⁊ aſpera predicantur cautum eſt vt conſolatoria ſubiungantur ne per dura ⁊ aſpera territi dicant· Durus eſt hic ſermo quis po. eum au· ideo per ſubiunctam conſolationem ſolidentur. vt auditis conſolationibus ad agendum viriliter animentur·Sic filij iſrael per exploratores terre ſancti territi dixerunt·Nequaquā ad hunc populum valemus aſcendere·quia fortior nobis eſt· quibus comparati quaſi locuſte videmur. quos vt exploratores animarent·oſtenderunt eis fructus terre dicētes Venimus ad terram ad quam miſiſtis nos·que reuera fluit lacte ⁊ melle vt ex his fructibus patet· Ex quibus animati dixerunt·Aſcendamus ⁊ poſſideamus terrā

quoniam potentius obtinere eam. Plurime
ex pꝫ. Sic dñs cum diſcipulos ſuos locutꝰ
ſet dicens. Ecce aſcendimꝰ hieroſolimam.
⁊ filius hominis tradetur. ſtatim ſubiunxit
conſolacōẽ dicens Et tercia die reſurget.
Similiter cum terruit diſcipulos dicens.
Trademini a parentibus ⁊ amicis. qui mor
te ex vobis afficient. ſtatim conſolacōẽ adiũ
xit dicens. Sed ⁊ capillus capitis veſtri nõ
peribit. ſic apl'us cum de ſe ⁊ diſcipulis ſuis
dura ⁊ aſpera predixiſſet dicens Quĩ ꝓpter
te mortificamur tota die. eſtimati ſumꝰ ⁊c.
ſtatim ſubiunxit conſolationem dicẽs. Sꝫ
in omnibus his ſupauimus propter eum
qui dilexit nos. ſic qui ex via arta quam pre
miſimus tenentur. fructus de quibus nũc
dicemus contemplentur. vt ſi ſecundũ gre.
delectet quod mulcet. bibant prius qd dolꝫ
qꝛ per poculum amaritudinis puenitur ad
gaudium ſalutis. Sciendum tñ ꝙ nõ oẽs
electi per preſcriptam viam veniunt ad glo
rioſos fructus. de quibꝫ ſeruato ordine nũc
dicemus. Electorum nanqꝫ alij rapiuntur
vt pati. alij cõpelluntur vt pauperes ⁊ caſti
gati alij. vero per viam hic deſcriptam perfi
ciuntur. nam de primis dr̃ Sap. Raptꝰ eſt
ne malicia mutaret intellectum illius aut
ne fictio deciperet animam illius. de ſecun
dis vero ibidem dicitur. In paucis vexati
in multis bene diſponentur De tercijs qui
preſcriptam viam ambulant non declinan
tes ad dexteram nec ad ſiniſtram dicit. Iu
ſtorum ſemita quaſi lux ſplendens creſcit ⁊
proficit vſqꝫ ad perfectum diem. De quoꝝ
fructibus dr̃. Bonoꝝ laborum glorioſus eſt
fructus. Expedita ergo in precedenti ſermo
ne de electorum qualitate. nunc dicendũ eſt
de fructuum vbertate. vt ex cognitione fru
ctuum prouocati per viam que ducit ad fru
ctus feruentius inhyemus. y Scien
dum ergo ꝙ duodecim fructus pullulant
ex predictis arboribus electorum. quoꝝ in
hac vita ſex tanqꝫ primitias pregustamꝰ
ſex vero in futura vita tanqꝫ demeſſe iã ma
tura carpimus ⁊ metemus in eternum qd
pulcerrime prefiguratũ legimus in vna ele
ctiſſima arbore Apoca. xxij. vbi dr̃ Oſtendit
mihi angelus fluuiũ aque viue ſplendidũ

tanqꝫ criſtallum procedentem a ſede dei et
agni ⁊ ex vtraqꝫ pte fluminis lignũ vite af
ferens xij. fructus. Quid ꝑ fluuiũ aque vi
ue. niſi pñcis eccleſie ſtabilitas deſignatur
quid ꝑ lignũ vite niſi quilibet electus acci
pitur qui ex vtraqꝫ pte fluminis continuet
xij. fructibus affert. vt vicꝫ ex vna pte ſcilꝫ
pñtis tpis ſex fructꝰ ⁊ ex alia parte ſcꝫ futuri
tpis ſex fructus afferat. quibus veſcimur
apud deum. primi ergo ſex fructꝰ quos ele
cti dei ⁊ dilecti percipiunt in hac vita conſi
ſtunt in dei cõmanſione. defenſione. remu
neratione. viſitatione. cooperatione. ſpũali.
conſolatione. Quos ꝑ ordinem proſequẽ
tes dicimus ꝙ primꝰ fructꝰ electoꝝ conſiſtit
in dei cũ eis continua manſione. nunqꝫ ad
momentum ſeparans ſe ab eis Quod expſ
ſe eiſdem electis promittitur in ſcriptura.
Sic enim dicitur. Geñ. Noli timere quia
ego tecum ſum. Unde cum electis ſuis apo
ſtolis ꝓdiceret ꝙ ab eis eſſet corꝑaliter re
ceſſurus dicens Expedit vobis vt ego vadã
⁊ illud. modicum ⁊ iam non videbitis me
vehementiſſime ſunt turbati. iõ ſtatim ſub
intulit conſolationẽ di. Math. xxviij. Ecce
ego vobiſcum ſum vſqꝫ ad cõſũmationem
ſeculi. ac ſi diceret. turbationẽ eoꝝ ſuſtinere
non valens. Nolite turbari qꝛ licet corpore
vos relinqꝫ diuinitate tñ vobiſcum ſum in
eternum. Uñ a tpe baptiſmatis ꝑ cuius ſa
cramentum incorꝑat ſibi electos vſqꝫ in et
num manet cum eis. niſi ꝑ peccatum morta
le ab eorũ cordibus expellatur. Z Sꝫ
nunqd deus (ſine cuius nutu non cadit fo
lium ſuꝑ terrã) duci leuitate vt pro delicijs
habeat eſſe cum filijs hoim ſine cã Neqꝫ
ſed ꝓfectum quẽ exinde electi accipiunt deli
tias ſuas vocat iuxta illud. Gaudium dñi
eſt fortitudo noſtra. Ad hoc enim ſuã cõmã
ſionem electis exhibet vt vitam ſui homĩs
id eſt xp̄i in eis tranſplantet ꝑficiet ⁊ tranſ
figuret ſicut dudũ diximus de ſurculo ⁊ de
malo qui ex virtute ſui ignobilitatem ſtipi
tis in ſe mutauit multo magis deus q̄ ma
ior eſt ⁊ fortior nobis ignobilitatem noſtre
malicie vincere poterit ⁊ in eſſe ſuum nobi
le tranſplantare. Et qꝛ vita hominis xp̄iſti
in tria diuiditur ſcilicet in operationem paſ

ſionem ⁊ reſurrectionem ideo deus manẽs
cum electis vitam eoꝝ in hec tria tranſplan
tat. ita videlicet vt ex virtute ſue operatiõis
det eis operari efficaciter. ex virtute ſue paſſi
onis det eis pati virtualiter. ex virtute ſue re
ſurrectiõis det eis affici ſpiritualiter. hec tria
tamdiu continuans quouſqꝫ hoie conante
⁊ gratia adiuuante in electis ꝑficit vitã ſuã
in tantam eos ſui ſilitudinẽ ꝑtrahens quã
ta poſſibilis eſt creature. Hec eſt eñ oĩs cu
ra ſanctoꝝ ⁊ conatus eoꝝ vt ad eum redeãt
ſilitudine a quo ſola receſſerunt diſſilitudie
ſic qꝫ operans in nobis facit nos opari. pati
ens in nobis facit nos pati. reſurgens in no
bis facit nos diuinitus afflari. vt ex eo effi
caciter opantes fiducialiter dicere poſſimus
quod naturalis filiꝰ dixit. Pater in me ma
nens ipſe facit opa. Nam de eiſdem opibꝫ
dr̃ ꝑ yſa. Oĩa opa noſtra in nobis oparus
es dñe. ipſe eñ di. Sine me nihil poteſtis
facere. qd eñ ſine deo facimus reputat̃ pe
nitus pro non facto ꝙ etiã paſſiões noſtras
ipſe patit̃ in nobis innuitur in p̄s vbi dicit̃
Cum ip̄o ſum in tribulatiõe. expreſſius tñ
in act. aploꝝ vbi ad ſaulũ dixiſſe legit̃. Sau
le ſaule quid me ꝑſequeris. electoꝝ ꝑſecuti
ones veraciter vocans ſuas. vnde gre. Deꝰ
quotidie patit̃ oẽ quod a reprobis eiꝰ ele
cti lacerant̃ ⁊ qꝫuis corꝑis ſui qd eſt eccl'ia
caput iam ſe liberꝝ ſuꝑ ethera liberauerit. de
proboꝝ tñ vulnera adhuc ꝑ ſuum qd deor
ſum retinet corpus ſentit. ſi eñ caput nr̃m
tormenta noſtra non tangerent. neqꝫ affli
ctis mẽbris ꝑſecutori ſuo de celo clamaret.
Saule ſaule quid me ꝑſequeris. Qꝛ etiam
reſurgat in nobis euidenter innuit̃ in p̄s.
vbi dicitur Exurrexi ⁊ adhuc tecũ ſum. ac
ſi dicat. Ad quẽlibet electum. exurrexi ſemel
ꝓ oĩbꝫ ⁊ in virtute eiꝰdẽ reſurrectiõis adhuc
tecũ ſum reſurgens quotidie in tua deuoti
one ⁊ quorũlibet electoꝝ. hinc berñ. Sunt
quibus reſurrexit dñs cum quibꝫ pia dul
cedine adhuc cõmorat̃ in terris qui in de
uotione ſua ſunt tota die. flent in oratõibꝫ
ſuſpirant in meditatõibꝫ. ⁊ oĩa iocũda ⁊ fe
ſtiua ſunt eis. vt ꝑ oẽs dies illos cõtinuũ
all'a dicat̃. ⁊ ſic pꝫ qũo deus opat̃ in nobis
⁊ nobiſcũ opat̃ patit̃ ⁊ reſurgit. Ex quibus

nobiſcum inꝰ. iſta reſultat vtilitas. ꝙ ex cõ
mãſione dei predicta nr̃a tria ſcꝫ opatio paſ
ſio. ⁊ reſurrectio fiant faciliora. deo accepta
biliora ⁊ in ſe nobiliora. Qꝛ aũt ſint facilio
ra ex hoc pꝫ. ꝙ vnũ qdlibet opus facilius a
duobus ꝑficit̃ qꝫ ab vno. ſic eñ dr̃ in Eccl.
Melius duos eſt eſſe ſil' qꝫ vnũ. hinc veritas
in euangelio. oĩa ſeruicia dei vocat iugũ di.
Mat. Tollite iugũ meũ ſuꝑ vos. eo ꝙ ip̄e
ſit nobis in oĩbꝫ dei opibus cõiugatus Qꝛ
etiã ſint deo acceptibiliora ex hoc pꝫ. qꝛ non
accipiunt̃ vt ab hoie opante. ſed vt a deo co
opante ⁊ ideo nullatenus pñt eſſe nõ acce
pta. qꝛ deo non pñt ſua ipſius opa diſplice
re. ⁊ ideo opa nr̃a q̄ ex ſe nõ eſſent digna lu
ce diei. ex deo coopante ſunt meritoria vite
eterne. Qꝛ etiã in ſeipſis ſint nobiliora patꝫ
ex predictis. opa eñ q̄ deus opatur ⁊ q̄ deo
ſunt accepta oportet eſſe nobilia in ſeipſis.
hinc eſt ꝙ de oĩbꝫ predictis tribus ex ꝑſona
dei ſingulis electis di. ber. In vita mea co
gnoſcere poteris vitã tuam. vt ſicut ego añ
paſſionem meã nobiliſſime operabar. in paſ
ſione amariſſime ⁊ virtuoſiſſime patiebar.
poſt paſſionẽ glioſiſſime reſurgebã. ita tu in
eiſdẽ veſtigijs incedas non declinãs ad dex
tram nec ad ſiniſtram. qd ſi facimus erit vi
ta noſtra quantũ pbas eſt ſilima vite xp̄i.
Et notandũ ꝙ ex hoc primo fructu ſcꝫ cõmã
ſionis dei oẽs ſequentes fructus pullulãt
teſtãte dño qui di. Qui manet in me ⁊ ego
in eo hic fert fructũ multũ. Quod conſide
rans ſapiens. rogabat ex corde. hanc dei cõ
manſionẽ poſtulans cũ dicebat. Da mihi
dñe ſediũ tuaꝝ aſſiſtricẽ ſapiam. vt mecum
ſit ⁊ mecũ laboret vt ſciaꝫ quid acceptum ſit
coram te omni tpe Huius fructus vtilita
tem conſiderans Augu. ſic ait. Ubi queſo
bñ poterit eſſe ſine illo. aut vbi male poterit
eſſe cum illo. Cui ſil'r dicit ber. Dñe da mi
hi ſꝑ tribulari vt mecũ ſis et mecũ labores
qꝛ melius eſt tecũ tribulari qꝫ in huius mũ
di vanitatibus ſine te infatuari Hinc de an
thonio legit̃. ꝙ cũ duris ſuſtibus eſſet ceſus
dixit. Dñe vbi eras. qui rñdit Tecũ eram.
A Secundus fructus quẽ electi dei
⁊ dilecti recipient conſiſtit in oĩm malorum
defenſiõe. vt nulla vnqꝫ creatura nec in celo

nec in terra (manu dñi eos ab oībꝰ ꝑtegen
te) nocere eis valeat. Unde quantū mundꝰ
ſeuiat dyabolus impediat caro inſaniat ma
lus odiat. hec oīa fiunt ad eoꝝ exercitatiōez
nullatenus aūt ad eoꝝ ꝑditionem. Uñ in
primis die conuerſionis dicit electis ſuis de
us illud deute. Sciens hodie ꝙ deus tuus
ipſe tranſibit añ te ignis deuorans ⁊ ꝯſumēſ
qui conterat ⁊ diſperdat hoſtes tuos añ faci
em tuā. velociter eñ precipit oī creature il
lud ps. Nolite tangere xpos meos. Hanc
fidelem cuſtodiā apl'us conſiderans dixit.
Certus ſum ꝙ neqꝫ mors. neqꝫ vita. neqꝫ
angeli. neqꝫ principatus. neqꝫ ptātes. neqꝫ
altitudo. neqꝫ ꝓfundū. neqꝫ vlla creatura
alia poterit nos ſeparare a caritate dī q̄ eſt in
xp̄o ieſu. quā ſniāꝫ apl'i. Ber. oībꝫ declarat appli
cat dī. Certi ſumus ⁊ nos cum aplō ꝙ neqꝫ
mors neqꝫ vita ⁊c. ⁊ ſubiungit. Sed atten
de quanta enumerauit. minime tñ adijciēs
nec noſipſi. Nimirum. hec eſt libertas qua
nos xp̄s liberauit vt nulla penitus creatura
auellere nos ab eo aut violēter auertere poſ
ſit. Uerum quia multe defenſiones negligē
ter ⁊ inſufficienter exhibentur. ideo deus tri
bus verbis tanqꝫ tribus ſignis ſalicꝫ pupil
la ſinu ⁊ ab oībus malis. probat ſuam de
fenſionem eſſe diligentiſſimā ſecuriſſimam
⁊ efficaciſſimā. Quod eñ defenditur vt pu
pilla diligentiſſime. qđ vero in ſinu ſecuriſ
ſime quod ab omni malo efficaciſſime cu
ſtoditur. Nam de primo dicitur deuteronō.
Cuſtodit te dominus vt pupillaꝫ oculi quā
cuſtodiam ſibi dauid petijt exhiberi cum di
xit. Cuſtodi me domine vt pupillam oculi
De ſecunda vero cuſtodia dicitur iteꝝ deu.
Portauit te dominus quomodo nutrix ſo
let portare infantulum in ſinu ſuo. hinc O
ſee dicitur. Ego quaſi nutricius portabam
eos in brachijs meis ⁊ neſcierunt ꝙ curarē
eos iob. x. Nemo rapiet eos de manu mea
quia nemo poteſt eos rapere đ manu patriſ
mei. Quod etiam eiuſ defenſio ſit efficaciſſima
oſtendit ps dicens. Dominus cuſtodit te
ab omni malo. adeo vt quiqꝫ electi poſſint
in domino fiducialiter gloriari dicētes Mi
ſericordia eius preueniet me ⁊ miſericordia
eius ſubſequetur me ⁊ miſericordia eiuſ cir
cundabit me quam fidelem cuſtodiam co
gnouit moyſes. cui cum diceret dominus.
Uade ⁊ introduc populum iſtum in terrā
promiſſionis pro qua iuraui patribus eoꝝ.
Facies enim mea precedet te ⁊ ait moyſes.
Si non ipſe precedes ne ducas nos de loco
iſto. B Huic autem gratie debemus
deuotōe triplici reſpondere vt ð eius defen
ſione fiducialiter preſumentes extra deum
penitus nihil timeamus. omnem ſpem no
ſtram in ipſum ponamus. ⁊ omnem ſolici
tudinem in ipſum proijciamus. De primo
hortatur nos yſa. xliij. dī. Noli timere quia
redemi te ⁊ vocaui te nomine tuo. ſeruꝰ me
us es tu. cum tranſieris aquas tecum ero ⁊
flumina non operient te. ⁊ cum ambulaue
ris in ignem non combureris ⁊ flamma nō
ardebit in te. hinc eſt ꝙ cum petrus videns
ieſum in littore dixiſſet. Domine ſi tu es iu
be me venire ad te ſuper aquas. cui cum re
ſpondiſſet dominus. Ueni. cepit petrus ni
hil timens ſuper aquas ambulare cum au
tem vidiſſet ventum validum timuit ⁊ ideo
timens ſtatim mergitur qui nullatenꝰ mer
ſus fuiſſet ſi non prius diffidens timuiſſet.
de ſecundo dicitur eccle. Reſpicite filij ho
minum ⁊ ſcitote quia nullus ſperauit in do
mino ⁊ confuſus eſt. permanſit in manda
tis eius ⁊ derelictus eſt. hinc iob. Recorda
re obſecro quis vnquaꝫ innocens perijt. aut
qñ recti deleti ſunt. cui conſonat ps. Iunior
fui etenim ⁊c. hinc bern. Quantumcunqꝫ
ſperare poteris tantum es ſine dubio acce
pturus ⁊ qua tenus pedem fiducie porrexeriſ
ea tenus poſſidebis. de tercio dicitur in ps.
Iacta cogitatum tuum et cetera. Iteꝫ mat.
Nolite ſoliciti eſſe dicentes quid man. ⁊c.
hinc diſcipulis dixit. quando miſi vos ſine
ſacculo ⁊ ſine pera. nunquid aliquid defu
it vobis. Rñderūt non. C Tercius
fructus bonorum conſiſtit in omnium bo
norum copioſiſſima remuneratione. ⁊ oīm
malorum benigniſſima diſſimulatione. ſup
condignum bonum remunerans largiter ⁊
diſſimulanſ mala miſericorditer. De bono
rum aūt remuneratione tria dicantur ſ. ꝑ
de bonoꝝ copioſa remuneratione. ſcđo de re
muneratōis dilatatōe. tercio de alioꝝ bonoꝝ

participatione. De primo ſcilicet bonoꝝ re
muneratione. hic ſciendum eſt. ꝙ electos ſu
os deus de bonis ſuis que faciunt tam copi
oſe remunerat vt pro tenuiſſima bona cogi
tatione minutiſſima verbi prolatione. leuiſſi
ma operatione. det meritū ſemper durans ⁊
hoc eſt quod đ iob. xxij. Dabit pro terra ſili
cem. quid per terrā q̄ mollis eſt niſi opa que
per terram corporiſ noſtri fiunt accipiūt. qđ
per ſilicem durum niſi merita ſemper dura
bilia intelliguntur. Datur ergo nobis ſilex
pro terra cum pro quolibet ope molli meri
tum in eternum durans cōmutatur. ⁊ hoc ē
quod alijs verbis lu. xxi. veritas nobis pro
mittit dicens. Sed ⁊ capillus capitis ve
ſtri non pibit. quid per caput niſi mens ſe
cundum grego. accipitur. quid per capilluꝫ
qui de capite fluit niſi cogitatio ab eadē mē
te fluens intelligitur. Capillus ergo capi
tis non peribit. quia quelibet minima bona
cogitatio de mente fluens nunqꝫ imperpe
tuum euaneſcit. ſed accipit premium ſemp
manens. hinc eſt ꝙ cuilibet electorum dicat
deus illud Cant. Ueni dilecte mi. quia om
nia poma noua ⁊ vetera ſeruaui tibi. id eſt
omnia opera vndecunqꝫ acquiſita ſeruaui
tibi fideliter in cumulum meritorum perpe
tuo permanſurum. Secundo dicenduꝫ eſt
de remunerationis dilatatione. De quo ſci
endum ꝙ in quolibet bono opere tres ſunt
radices merendi. ſcilicet penalitas. virtuali
tas ⁊ caritas. His tribus radicibus corre
ſpondet triplex remuneratō. Nam radici pe
nalitatis reſpondet peccatorum remiſſio. ra
dici vero virtualitatis reſpondet virtutum
augmentatio. radici vero caritatis reſpondꝫ
celeſtis regni premiatio. De primo taliſ da
tur regula in theologia Quod pena pene reſolu
toria eſt. ⁊ quia bona opera ſine qualicūqꝫ
penalitate fieri non poſſunt ideo eoꝝ penali
tas tollit penam quā meruimus ex peccato
de ſecundo accipitur illud lu. Omni haben
ti dabitur ⁊ abundabit. qꝛ q̄libet opus vir
tuoſum augmentū virtutis tanqꝫ ſemē ſui
generis ꝓmeretur. de tercio notū eſt. ꝙ tā no
bilis eſt caritas ꝙ ſola ei celeſtia corrñdēt.
Sicqꝫ pꝫ q̄ño diuina remuneratio ex ꝓpria
largitate adeo dilatatur. quod in vnoqꝫ
ope meritorio meretur peccatoꝝ remiſſionē
virtutum augmentationem ⁊ ſublimiorem
glorificationem ⁊ hoc ſm ꝙ vnaqueqꝫ ra
dix merendiſ plus ⁊ minus. Nam ſi vnuꝫ ⁊
idem opus plus habet de radice penalitatiſ
q̄ꝫ de alijs duabus radicibus. ſecundū hoc
etiam meretur plus de remiſſione peccato
rum ⁊ ſic de alijſ intelligatur. D Tercio
dicendū eſt de alioꝝ bonoꝝ participatione
Fidelis enim deus non contentus eſt re
munerare nos de proprijs bonis que faci
mus ſed ſua ⁊ ſanctorum ſuoꝝ bona opera
nobis cōicat vt remuneratōis maiorem cu
mulum conſequamur. Quomodo aūt ſua
⁊ ſanctorum ſuorum bona nobis cōicet ta
liter eſt videndum. Deus enim omnia bo
na tam ſua q̄ꝫ militantis ⁊ etiam triumphā
tis eccleſie in ſe continens veniet ad animaſ
electorum ⁊ omnia predicta bona ſibi in cor
pora affert ſecū. ⁊ ſic dans ſeipſum dat oīa
ſua ſecum vt opere ⁊ effectu dicere poſſit cui
libet electo. ad quem venit illud euangeliū
Fili tu ſemper mecum es ⁊ omnia mea tua
ſunt. hinc apoſtolus. Proprio filio ſuo nō
pepercit deus. ſed pro nobis omnibus tradi
dit illum. ⁊ ſubiungit. Quomodo non om
nia etiam nobis cum illo donauit. ſuper qđ
dominus Albertus dicit. Deus manens
cum hominibus facit diuinorum ⁊ humano
rum veriſſimā ꝯmunionē. nec ſolum ſua et
ſuorum bona opera noſtra ſunt. ſed celum ⁊
terra ⁊ omnia que deus habet tam corporalia
q̄ꝫ ſpiritualia temporalia ⁊ eternalia pñtia
⁊ futura in deo ⁊ cum deo veraciter poſſidē
mus. qđ apte inſinuat apoſto. i. Coꝝ. iij. dī.
Omnia veſtra ſunt ſiue mundus ſiue vita
ſiue mors ſiue pñtia ſiue futura. omnia ve
ſtra ſunt. vos autem chriſti. chriſtus autem
dei. Hinc bernardus. ſuper illo verbo iob.
xij. Cū exaltatus fuero ⁊c. dī. Ego arbitror
illum ſermonem quem dixit vnigenitus
ſcilicet cum exaltatus fuero omnia trabam
ad meipſum et cetera. cunctis eius fratri
bus poſſe eſſe cōmunē ⁊ ſubiungit. Ego ſi
exaltatꝰ fuero a terra audacter dico. oīa tra
ham ad meipſum et omnia ſeruiunt mihi
nec temerarie vſurpo mihi vocem fratris
mei cuiꝰ me induo ſimilitudine qđ ſi ita eſt

imo quia ita eſt non patent diuites ſecꝫli
fratres chriſti ſolum poſſidere celeſtia cum
audiunt Beati pauperes ſpiritu. ſed poſſi-
dent ⁊ terrena iuxta illud apli. Tanq̄ʒ nihil
hn̄tes ⁊ oīa poſſidentes ⁊ nō mēdicātes vt
miſeri. ſed vt dn̄i poſſidentes. qꝛ fideli tot⁹
mundus diuitiaꝝ eſt totus plane. qꝛ tā pro
ſpera quā aduerſa eque oīa ſeruiūt ei. cū em̄
oīa ꝓpter electos ſint creata tūc idē mōs pri
mū totus nobis ſeruit cū nos dei ſeruitio fi
deliter ⁊ integraliter applicamus qđ cum fe
cerimus. tūc fiducialiter poſſumus illud di
cere luc. x. omnia michi tradita ſunt a patre
meo. E Scđm membrū hui⁹ tercij
fructus conſiſtit in oīm maloꝝ diſſilatōe nō
em̄ reſpicit eos deus in peccatiſ que breuiter
ſunt facturi. ſʒ ſicſūt corā eo in ꝑpetuū ꝑmā
ſuri. Unde licet dauid grauiſſima peccata
cōmitteret. de eo tn̄ dixit deus. Elegi mihi
virū ſm̄ cor meum. ſciens ꝙ lʒ peccaret in
peccato tn̄ non ꝑſeueraret. ſic paulus vocat
vas electōis etiā tpe ꝑſecutōis. qꝛ qđ breui
ter ꝑpetrauit poſtea fortiſſime emendauit.
hic de electis dr̄ yſa. liiij. Montes cōmoue
bunt ⁊ colles contremiſcent. mīa aūt mea
non recedet a te ⁊ fedus pacis mee nō mo-
uebit ⁊ ps. Ineternū ſeruabo illi miſcđiaʒ
meā ⁊ illud Miſcđiā meā nō diſpergaʒ ab
eo neq̄ʒ in veritate mea. qꝛ ⁊ ſi delinquent
in tpe nō tn̄ ꝑmanent in delicto. Nam ſi ce-
ciderint nō collident qꝛ deus ſupponit ma-
num ſuam. hic de eiſdem electis dicit dn̄s
illud Ezech. Expandi amictū meuʒ ſuꝑ te
vt non videā ignominiā tuā. amictū carita
temſuā vocans ⁊ hoc eſt qđ. i. ioh. iij. dicit.
Oīs qui natus eſt ex deo nō facit peccatum
qm̄ ſemē ipſius in eo manet. vocāt hic ſemē
qđ ibi amictū Ex hac intentione dr̄ etiā the
ma in principio ꝓpoſitū. ſ. non eſt arbor bōa
De his duobus mēbris. ſ. bonoꝝ remune-
ratōe ⁊ maloꝝ diſſilatōe di. her. Stat ꝓpoſi
tū dei ſtat ſnīa pacis ſupra in eternitate ſuper
timētes eum. ipſoꝝ ⁊ diſſilans mala ⁊ remu
nerās bona vt miro mō nō ſolū bōa ſʒ ⁊ ma
la eis coopent in bonū vt ſubiungit. hic ad
uerti electos quaſi nunq̄ʒ peccaſſe. Nā ⁊ ſi
deliquiſſe vident in tpe nō apparent in eter
nitate. qꝛ caritas operit multitudinē pctōꝝ

Sed dicit aliq̄s illud aplī Ro. ix. Quid
adhuc querit. Uoluntati eius quis reſiſtit.
rn̄det nō ego ſed apls. O homo tu q̄s es q̄
rn̄deas deo. nunq̄d dicit figmentū ei qui ſe
finxit q̄d me feciſti ſic. an non hʒ ptātem lu
tifigulus ex eadē maſſa facere aliud quideʒ
vas in honorē aliud aūt in cōtumeliā. hinc
Exo. Miſebor cui miſebor ⁊ miſicordiā pre
ſtabo cui miſebor. hinc apls vt ſuꝑ. ḡ cuius
vult miſeretur ⁊ quē vult indurat. Tu ḡ vt
ait ap⁹ fide ſta ⁊ age qđ bonū eſt ⁊ ſpera fi-
ducialiter eē te vnū de numero electoꝝ F
Quart⁹ fructus bonaꝝ arboꝝ cōſiſtit in oīm
q̄ ſunt in bonū cooperatōe. hic fruct⁹ priori
fructui non modicū ſuperaddit. Multo em̄
plus eſt mali in bonū cooperatio q̄ʒ eiuſdeʒ
mali ſola diſſilatio. Electis ḡ dei ſuper pre-
dictos fructus addit etiā iſte. vt oīa q̄ ſunt
cooperent eis in bonū. vt miro mō nō ſoluʒ
bona ſed ⁊ mala nec ſolū ꝓpria ſed etiā aliēa
eis cooperentur in bonum. Sic em̄ hō inſti
gante dyabolo ex bono ſcit elicere malum vt
cum ſplendet virtutibus incipit ſuperbire.
ſic deus multo virtuoſius ex malo electorū
nouit elicere bonum ⁊ ſimpliciter malū cō
uertere ſcit in bonū verbi grā. Nunq̄d non
mala electoꝝ cooperant eis in bonū. cum ex
eiſdem malis cōmiſſis timidiores humilio
res cautiores circumſpectiores verecundio
res in dilectione feruentiores corā deo appa
rebunt. que omnia probari poterūt per ſcri-
pturam. ⁊ hoc eſt qđ ait apoſtolus. Scim⁹
qm̄ diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum An non filius qui luxurioſe viuē
do ſubſtantiā ſuam cum meretricibus de-
uorauit ⁊ reuerſus ad patrem tā benigniſſi-
me eſt ſuſceptus patriſq̄ʒ ſtola prima ⁊ anu
lo cū ſimphoia eſt honoratus. non plus pa-
trem diligere debuit q̄ʒ diſciplinatus fili⁹
qui nunq̄ʒ fuit a patre taliter honorat⁹ ipo
filio dicente. Ecce tot annis ſeruiui tibi et
nunq̄ʒ mandatum tuum preteriui ⁊ nun-
quam dediſti michi hedum vt epularer cū
amicis meis. Hinc paulus conſiderans ꝙ
peccata que Corint. ad memoriam reuoca-
uerit cooperabantur in bonum dixit. Ecce
hoc ipſum ꝙ contriſtaui vos quantā in vo-
bis operabatur ſollicitudinem ſed defenſioʒ

ſed emulatoʒ ſed vindictā per quē peccata q̄
cōmiſerant non ſolū Cor. non nocuerāt ſed
in bonum eis veraciter ꝓuenerunt. G
Quintus fructus electoꝝ arboꝝ conſiſtit in
dilectione ſingulari. Hec aūt ſingularis di
lectio cognoſci poterit tribus ſignis. ſcꝫ in
arra deſponſationis. in reſpectu diuine intu
itionis. ⁊ affectu intime dilectionis Primo
dico ſingularis dilectio quam ſingulariter
ſingulis electis exhibet eſt arra deſponſatōis
que arra non eſt aliud niſi donū gratie vni-
cuiq̄ʒ ſingulariter collatū. de quo di. aplus
Unicuiq̄ʒ veſtrum data eſt gratia ſecundū
menſurā donatōnis xp̄i ⁊ iterꝝ. Unuſquiſq̄ʒ
habet donum a deo. vnus ſic alius vero ſic.
de quibꝫ donis di. gre. Mira diſpenſatione
deus in electis ſuis dona diſpenſat. vt illi
det quod iſti denegat. ⁊ ꝙ alteri maius alte
ri minus tribuat. vt dū illum ille quod ipe
non hʒ habere conſpicit. dona dei viciſſim
alter in altero miretur ⁊ ex hac āmiratione
hūiliſetur. hoc em̄ agitur in cordibꝫ hoīm qđ
in regionibꝫ terraꝝ. Scđm ſignū ſingula-
ris dilectōis ꝯſiſtit ī reſpectu dīne intuitōis
ſic em̄ increando vultus ſingulorum diſtin
xit ab inuicem. vt nullus diſpoſitōem alte-
rius habere videatur. ſic etiā reſpectus dīne
intuitōis in ſingulis alteratur. licet ideʒ per
maneat in ſeipſo. quia ſic indiſſimilis ſibi
indiſſilr̄ manens diſſilā opat. ſic etiā indiſ
ſilis manens indiſſilr̄ diſſiles reſpectus hʒ
ad electos. ⁊ hoc eſt quod dr̄ Heſter. Facies
tua plena gratiaꝝ. qꝛ ſinguli electoꝝ in aſpe
ctu faciei dei inueniunt qđ ſtatui ſuo ꝯgru-
at Nā peccatori exhibet faciem ſuā vt iratā
penitenti at vt clementē. ſatiſfacienti vero
vt adiuuantē. diligenti aūt vt amātē. ⁊ ſic
de ſingulis percurratur Singulis em̄ intu
entibus deū exhibet aſpectū faciei ſue ſcđm
ſtatū ſuū ⁊ ſicut ꝯgruit ſue deuotōi ⁊ hoc ē
qđ dicit lu. vi. Eadem menſura q̄ menſi fu
eritis remetiet vobis. quod exponens bern̄.
di. Ex eo ꝙ aīa ſe diligere ⁊ vehementer di
ligere ſentit. etiā diligi vehementer non am
bigit at de ſua ſingulari intentione ſolicitu
dine cura ⁊ opa cui inceſſanter ⁊ ardenter
inuigilat queādmodum placet deo cum hec
omnia indubitanter in ipo agnoſcit. ⁊ ſub-

iungit. Ergo qualem te parauerīs deo talis dꝫ
vt appeat tibi deus. hinc ē ꝙ ex hoc mutuo
aſpectu dei ⁊ hoīm hec contingit mirabile.
vt ſingulis faciē ei⁹ contēplantibus aſpcū
ſuum exhibeat ac ſi ſe ab oībus auertiſſet ⁊
ſolum eum qui ſe aſpicit intuatur ⁊ hoc eſt
ꝙ di. augu. Sic mihi videtur cū ei⁹ miſera-
tiones circa me attendo. qđ ſi pbas eſt dice
re quodāmodo nihil aliud agit deus niſi vt
ſaluti mee prouideat ⁊ quaſi omniū oblit⁹
mihi ſoli vacet Inde manet illud frequēs
verbum prophetarū Uiuit domin⁹ in cui⁹
conſpectu ſto. Tercium ſignū ſingularis di
lectionis eſt interna deuotio que interdum
in tanto ymbre celeſtium donorum exuberat
vt nulli videatur ſilis exhiberi. hinc ſponſa
in Can. inebriata hoc amore di. Dilectus
meus mihi ⁊ ego illi. ac ſi dicat. Ipſe michi
ſolus eſt in affectu ⁊ ego ſola ſibi. H
Sextus fructus conſiſtit in ſpirituali con-
ſolatione: Sicut autē fructus mali pomi
ſcililicet tres ſenſus corporis reficit. ſcilicet
viſum per coloris fragrantiam. olfactum p
odoris ſui violentiā: guſtum per dulcoris
experientiam. ſic fructus deus tota trini-
tas veniens ad animam. eoſdem tres ſen-
ſus ſpiritualiter acceptos ſcilicet intelle-
ctum voluntatem ⁊ memoriam diuinitus
afficit. Nam filius illuminat intellectum
tanquam color viſum. pater vero inflam-
mat affectum tanquam ſapor olfactum ſpi
ritusſanctus facit ſentire memoriam dei pre
ſentiam ſicut guſtus ſentit dulcorem. De
aduentu filij dicit bernardus. Si ſenſero
michi apperiri ſenſum vt intelligam ſcri-
pturas aut infuſo lumine deſuper reuela-
re miſteria. non ambigo ſponſum ad-
eſſe id eſt filium nam de plenitudine eius
iſta accipimus. Quid eſt autem patrem ve
nire ad animam niſi afficere ad amorem ſa
pientie patris quippe diligere eſt ⁊ ideo pa
tris aduentus ex infuſa dilectione probatur
Si ergo dignetur venire ad me in caritate
in hoc cognoſcam ꝙ non ſit ſolus filius il-
luminans intellectum. ſed venit etiam pa-
ter ſuus cum eo inflammans affectum. ſic
ſpiritusſanctus qui ſuper mel dulcis eſt fa-
cit memoriam ſentire dulcedinem ſuam. vt

ſimirando dicere oporteat qui eiuſ ſermodiē cum pſ. Quam magna multitudo dulce. t. do. ⁊c. hec conſolatio conuenienter deſcribitur Ezech. xlvij. vbi de quadam arbore beatum hoiem deſignante dr. fructus eius non deficiet. ſed per ſingulos menſes afferet primitiua quia aque eiꝰ de ſanctuario egredientur. per hec primitiua ſpiritualis conſolatio accipitur. que bene ſic dicitur. quia ſicut primitiue ſunt preanticipati fructus. ſic talis conſolatio eſt immaturus fructus celeſtium gaudiorum. ⁊ hoc eſt quod ſubiūgit Aque enim eius id eſt gratia conſolationis de ſanctuario id eſt de regno celorum egrediētur cui ſimile dicit. pſ De torrente voluptatis tue potabis eos. quem fructum per ſingulos menſes carpimus. cum interpolatis temporibus talibꝰ conſolatōibꝰ hic refouemur ⁊ hoc eſt quod dicitur Eccleſiaſti. vi. In opere dei exiguum laborabis ⁊ cito edes de generatōibꝰ illius Cur autem talibus primiciis nutriamur ſtatim ſubiungit. quoniam aſpera eſt nimium ſapientia indoctis. ⁊ nō ꝑmanebit in illa excors. ⁊ quaſi lapidis virtus probatio erit in illis ⁊ ideo non in multis eſt manifeſta ⁊c. CX

De eodem ſermo quartus.

Dificate mihi

domū ⁊ erit acceptabilis micbi Aggei. i. I Dicit aug. Quotiens altaris vel templi feſtiuitatem colimus. ſi diligenter ⁊ fideliter attendimus iuſte ⁊ ſancte viuimus. quicquid in templis manufactis agitur totum in nobis ſpirituali edificatione adimpletur. Nam vt ait grego. in pleriſqꝫ corporalibus inſtruimur. quid in ſpiritualibus ſit agendum. In verbis ergo propoſitis duo intelligimus ſcilicet de cuiuſdam domus edificande exhortatione. ſecundo de eiuſdem domus edificate gratificatione. primum ibi. Edificate mihi domum. ſecundū ibi. ⁊ erit acceptabilis mihi. Uerum quia multiplex eſt domus dei iuxta morem principum terre qui multas habent domos. idō ne ſermo currat in equiuoco diſtinguenda eſt domus dei vt ſciamus de qua domo edificanda nos dominus hortatur. Propter quod ſciendum ꝙ deus qui habēt in femore ſuo ſcriptum rex regum ⁊ dominus dominantium. ſeptem habet domos ſcꝫ eternalem virginalem ſingularem myſterialeꝫ ſacramentalem materialem ⁊ ſpiritualem Nam de prima domo ſcilicet eternali di. baruc. 3 O iſrael qꝫ magna eſt domus dei ⁊ ingens locus poſſeſſionis eius Item iohann. xiiij. In domo patris mei manſiones multe ſūt De ſecunda domō ſcilicet virginali dicitur in laude virginis. Domus pudici pectoris tem. de ⁊c. De tercia domo ſcilicet ſingulari que eſt homo chriſtus ſecundum hominem dicitur prouer. ex perſona diuine ſapiētie Intraui in domum meam. quod vtiqꝫ factum eſt quando ingrediens in vterū virginis dominus eſt incarnatus. que domus ideo ſingularis ſiue etiam perſonalis dicit̄ quia non habuit ſimilem neqꝫ parem. De quarta domo. ſ. myſteriali q̄ eſt eccleſia militans dicitur Sap. ix. Sapia edificauit ſibi domū. excidit colūnas ſeptem q̄ ſunt ſeptem ſcta ſup̱ que fundata eſt eccleſia. De quinta domo. ſ. ſacramentali que eſt ſacrm corporis dn̄i dicitur in pſ. Zelus domꝰ tue cōmedit me. qđ eſt dicere. Amor comeſtibilem me fecit. De ſexta domo. ſ. materiali q̄ eſt q̄libet eccleſia dicitur in pſ. Domum tuam dn̄e decet ſanctitudo in longitudine dierū. De ſeptia ſpūali vīꝫ dr iterum in pſ. Dn̄e dilexi decorem domus tuo. hec ſepteꝫ loca oīa dicunt̄ veraciter ⁊ ſunt domus dei. qꝛ in eis hītat deus De his ſeptē domibus dr lu. xix. Domus mea domꝰ oratōis vocabit̄. qꝛ in his oīs qui petit accipit ⁊ qui q̄rit inuenit ⁊ pulſanti apiet̄. iuxta promiſſum dn̄i ieſu xpi. Q: aūt ſingule iſte domus dei ſint ⁊ dicant̄ veraciter domꝰ oratōis pꝫ per ſingula tranſcurrenti Nā in oībꝰ deus ⁊ dominus adoratur. K In prima domo eternali deus ab inhabitantibus ſctīs tripliciter adoratur. ſcilicet ab affectu laudationis gratiarumactionis glorificationiſ Nam de primo ⁊ ſcđo dicit Eſa. Gratiarū actio ⁊ vox laudis audietur in ea ſcilicet domo eternali. De tercio pro glorificatione corporum dicitur Apoca. Audiui vocem ocioꝝum clamantium ⁊ dicentium. Uindica domine ſanguinem meum. quod vt ait bernardus. non faciunt cupidi vindicte. ſꝫ vt eorum corpora de quorum ſudore ⁊ labore tantam gloriam ſunt conſecuti eiſdē gaudijs perfruantur. vt quod nunc eſt ſimplū ex adiunctis corporibus fiat duplum propter quod eiſdem ſanctis ⁊ eorum clamoribus reſpondet deus dicens. Adhuc ſuſtinete modicum tempus. donec impleatur numerus fratrum veſtrorum date ſunt eis ſingule ſtole. hoc eſt ſolius anime gaudium. nec conſūmabuntur ſancti quantumcunqꝫ dilecti deo quouſqꝫ ⁊ nos ibidem fuerimuſ congregati. Primam orationem laudis ef fundunt ſancti ex leta dei viſione ſecundam ex periculorum euaſione. terciam ex corporū refectione. Primam dico orationem laudis fundunt ex leta dei viſione. Uidentes enim deum facie ad faciem tot ⁊ tanta vident mirabilia ⁊ mirabilium innouationes vt in laudem dei toti totaliter ſe effundant. Secundo poſt tergum vident ſe tot pericula euaſiſſe infinitas laqueos trāſijſſe de fortiſſimis hoſtibus mundo carne demonibus triumphaſſe ⁊ hec omnia non propria virtute. ſed dei virtute viciſſe in gratiarum actione toti totaliter ſe effundunt. Tercio orāt deum vt eorum corpora aſſumantur videntes in ſpeculo veritatis ꝙ tantam gloriam de labore ⁊ ſudore corporum ſunt adepti et ideo ex omni affectu effundunt ſe in oratōe vt ad eandem gloriam perfruendam ipſorum corpora aſſumantur vt quod nunc eſt ſimplum in reliquum fiat duplum. L

Secunda domus eſt vterus virginalis que ſimiliter domus orationis vocabitur. qꝛ vſqꝫ in finem ſeculi pro ſalute hominum interpellat. Ad hoc enim eſt inſtituta vt cum rigor iuſticie a maieſtate egreditur volens damnare homines. ipſa in plena poteſtate poſita rigoroſe opponat iram dei ſuiſ orationibus in clementiam commutando Sunt autem tria que ad hoc faciendū glorioſam dominam noſtram obligant debitricem. ſcilicet gratie inuentio. materna affectio. filij recommendatio. que tria tanqꝫ fortiſſimi claui ipſam cogant pro nobis miſeris exorare. Primum cogens vt eam oporteat pro nobis filium exorare eſt gratie inuentio. Nam gratiam in qua conditi fuimus per preuaricationem primorum parentum perdidimus omnes. quam maria teſte angelo inuenit. Eſt autem in iure tā eccleſiaſtico qꝫ ciuili dignum ⁊ conueniens vt qui rem alterius inuenit reſtituat ei. Secunda cauſa cogens virginem matrem. eſt materna affectio que eſt ⁊ dicitur mater noſtra. cum enim ſui gratia filius eius dominus noſter ieſus digneturr nos vocare fratres dicens in pſ. Nunciabo nomen tuum fratribus meis ⁊ Mat. nunciate fratribus meis ex hac affinitate fratris noſtri mater eius conuincitur eſſe mater noſtra. vt ſecundum apoſtolum ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. hinc de filio naturali dicitur. Peperit filium ſcilicet primogenitū Scimus autem ꝙ omnis mater naturali inclinatione filios diligit ⁊ deſiderat eis bonum. Tercia cauſa fortiſſime cogens ad adorandum pro nobis eſt filij recommendatio. qui loco ⁊ tempore paſſionis in nomine iohannis qui gratia interpretatur nos ei recommendat dicens. Mulier ecce filius tuus. ac ſi dicat. Uide mater quid pro peccatoribus patiar ⁊ habe tibi eos miſericorditer recommiſſos. ne tanta amaritudo paſſionis mee in eis fruſtretur hec recōmendatio in ſuis viſceribus ita eſt profundata. vt pro nobis omni tempore intercedat. vnde quod iam dudum dictum eſt per Eſa. Abſconde fugientes vagos ne prodas. hoc dictum eſt in cruce Mulier ecce filius tuus.

M Tercia domus eſt ⁊ dicitur ſingularis. que eſt homo chriſtus ieſus que ideo ſingularis dicitur. quia non habet ſimileꝫ neqꝫ parem. que iuſta ratione domus orationis dicitur. quia pro nobis continue patrem interpellat cuius omnis vita quā habuit ſuper terram nihil aliud fuit qꝫ oratio pro electis. Obmiſſis autem orationbus quibus in montibꝰ pernoctauit. qua in agone anxius ſanguinē ſudauit. q̄ in cruce poſitus p̱ perſecutoribus exorauit. de ſola iſta oratione quam iohā. xvij. orauit ad patrem cum per paſſionem volens tranſire ex hoc mundo orauit dicens Pater venit hora. cla

rifica filium tuum vt filius tuus clarificet
te. In quibus verbis cum ſequentibus qua
tuor maxima bona ⁊ optima dona pro no/
bis orauit ad patrem. ſcilicet ab omnibus
malis defenſionem preſentis vite ſanctifi/
cationem. vnionis perfectionem. eterne vi/
te glorificationem. Primo dico orauit pro
nobis apud patrem omnium maloꝝ defen
ſionem cum dicebat. Non rogo vt tollas
eos de mundo ſed vt ſerues eos a malo.
Secundo orauit nobis pñtis vite ſanctifi/
cationem cum dicebat. pater ſanctifica eos
in veritate. ⁊ ſequitur Et ego pro eis ſancti/
fico memetipſum ſcꝫ ꝑ ſufferentiam paſſiōis
vt ſint ⁊ ipſi ſanctificati in veritate ſcꝫ ꝑ me
rita paſſionis mee. Tercio orauit ꝓ nobis
vnionis perfectiōm cum dicebat Pater ſer
ua eos in noīe tuo quos dediſti mihi vt ſint
vnum ſicut nos vnū ſumus. ⁊ ſequit Non
pro his rogo tm̄ ſed ⁊ pro eis qui credituri
ſūt ꝑ verbū eoꝝ in me vt omnes vnum ſint
ſicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt ⁊ ipſi vnū
ſint in nobis ſic ⁊ nos vnū ſum⁹. Ego in eis
vt tu in me vt ſint conſūmati in vnū. Quar
to orauit nobis eterne vite glorificationem
cum dicebat. Pater clarifica filiū tuum vt
filius tuus clarificet te. vt omē quod dedi/
ſti ei det eis vitam eternam. Et quid dedit
filio pater? ſcꝫ incarnari laborioſe conuerſa
ri. in cruce turbari. morte multari. ⁊ hec dāt
nobis vitam eternam. nec his orationibus
contentus. ſed ⁊ orauit ꝓ nobis in celo di.
ioh. Filioli nec peccemus. quod ſi peccaueri
mus aduocatum habemus in celo apud pa
trem ieſum xp̄m iuſtū. qui etiā interpellat ꝓ
nobis ⁊ ipſe ē propiciator ꝓ peccatis noſtris
De his duabus orationibus matris ⁊ filij
dicit bern. Securum hēs acceſſum ad de/
um o homo vbi mater oſtendit filio pectus
⁊ vbera. filius patri corpus ⁊ vulnera. nec
vlla poteſt eſſe repulſa vbi tot concurrūt ca
ritatis inſignia. N Quarta domus
dei eſt ⁊ dicitur ſacramentalis que ē eccleſia
militans que pro filijs ſuis tam bonis q̄ꝫ di
ſcolis ſupplicans inceſſanter orat. Orat au
tem tripliciter ſcꝫ pro peccatoribus vt con/
uertantur. pro bonis vt in melius promoue
antur. ⁊ vt mala aduerſantia auferant De

prima oratione dicitur in ps̄ Conuerte nos
deus ſalutaris noſter ⁊c̄. de ſecunda ibidē
dicitur Benefac domine bonis ⁊c̄. De ter/
cia iterum clamat eccleſia Amoue a me pla
gas tuas quia a fortitudine manus tue ego
defeci increpationibus quia iniquitate cor
ripuiſti hominem. Et quia eccleſia ſponſa
eſt chriſti. deſponſata ei vt dicitur Oſee in
fide ſeptem ſacramentis ſanctificata gratis
ficata pariter ⁊ ornata. ideo ipſa pro ſua re
uerentia exauditur. Quinta domus dei eſt
corpus chriſti. vbi vere deus ſub ſpeciebus
ſacramentalibus tanquam in domo vict
ime ſue paſſionis pro nobis miſeris quoti
die immolatur ⁊ mactatur. de qua domo dici
tur in ps̄. Zelus id eſt amor domus tue co/
medit me. hoc eſt commeſtibilem me fecit.
de qua ymolatione dicit Gregorius Sin/
gulariter ad abſolutionem peccatorum no
ſtrorum oblata cum lacrimis ſacri altaris
hoſtia ſuffragatur. quia his qui in ſe ſurgēſ
a mortuis iam non moritur adhuc hoc per
hanc in ſuo miſterio pro nobis patitur Nā
quotiens ei ſue paſſionis hoſtiam offeri/
mus totiens nobis ad abſolutionem noſtrā
paſſionem illius repetamus. Hec ergo do
mus dei tripliciter ꝓ nobis orat ſcilicet pro
his qui ſunt in eccleſia. vt ſanctificentur. ꝓ
his vero q̄ ſūt in purgatorio vt liberentur. ꝓ
ſaluatis vero in celo gratiarum actiones ex
hibentur In cuius figura ſacroſancta ho/
ſtia ſupra calicem in tres partes diuiditur
quarum vna pars mittitur inferius hoc eſt
in calicem ad ſuffragandum his qui ſunt
in purgatorio. due vero partes tenentur ſu/
perius pro his qui ſunt in eccleſia ⁊ in celo.
O Sexta domus dei dicitur materi
alis ex lignis ⁊ lapidibus fabricata. cuius
hodie dedicationem in hoc loco colimus.
Que ſimiliter domus orationis vocatur. q2
populus ad hoc in ea congregatur vt ſimul
orantes facilius impetrent quicquid ibi/
dem rite ⁊ rationabiliter fuerit a deo poſtu
larum. quia impoſſibile ſecundum Grego
rium eſt multorum preces non exaudiri.
Quia deus tam in veteri quā in nouo teſta
mēto ꝓmiſit veriſſime vt qcq̄d in domibus
nomini ſuo dedicatis poſtulatum fuerit. hoc

ſine omni ambiguo exaudiatur vnde ter/
cij Reg. quarto. dicitur q᷑ cum ſalomon cō
pleſſet edificare domum dei. orauit ad domi
num di. Si peccauerit hō in ꝓximum ſuū
ſi fugerit ppl's tuus inimicos ſuos. ſi clau/
ſum fuerit celum. ſi aborta fuerit fames in
terra aut peſtilentia aut corruptus aer. ⁊ in/
ſtra. Si quis cognouerit plagam cordis
ſui ⁊ expandit ad deum manus ſuas in hac
domo tu exaudias in celo ⁊ repropitiaberis
vt des vnicuiqꝫ ſecundum omnes vias ſi/
cut videris cor eius. quia tu ſolus noſti ho/
minum corda ⁊ in ſtra. Apparuit dñs Salo
moni ⁊ dixit Exaudiui oratione quā depre/
catus es coram me. Sanctificaui enī mihi
domū hanc quā edificaſti. vt ponerē ibi no/
men meum in ſempiternū ⁊ erūt oculi mei
⁊ cor meū ibi omnibus diebus. Sic in no
uo teſtamēto hec exauditōis gr̄a firmiſſime
eſt promiſſa lu. xi. vbi dr̄ Ego dico vobis.
Petite ⁊ accipietis. ac ſi dicat. Ego qui ſū
veritas in ꝓmittendo. caritas in deſideran/
do. plena ptās in ſoluendo. petite ⁊ accipie/
tis. querite ⁊ inuenietis. pulſate ⁊ ap. vobiſ
⁊ ſubiungit. Omnis qui petit accipit ⁊ qui
querit inuenit ⁊ pulſanti aperietur P
In quibus verbis tria nobis inſinuat que
orationes noſtras faciunt efficaces ſcꝫ affe/
ctionem orationem. ⁊ operatio. ienn vt ſit ſen
ſus. Omnis qui petit ꝑ cordis affectionem
qui querit ꝑ oris ſupplicatōꝫ. qui pulſat per
corporis operationem ſine omni ambiguo ex
audit Septima domus dei eſt aīa rationa
lis q̄ ſilr̄ domus dei dicit. quia aplūs dicit
xp̄m habitare ꝑ fidem in cordibus noſtris
que merito domus orationis vocabit q2 for
tiſſimas orationes fundit ad dñm. Veruꝫ
q2 omnes alie domus huiuſqꝫ dicte ꝓpter
ſolam hanc domum ſunt conſtructe dicente
apoſtolo. Omnia propter electos ⁊c̄ quod
per inductionem de ſingulis domibus patꝫ
ſubtiliter intuenti. ideo obmiſſis omnibus
alijs domibus ſolum de hac domo que eſt
aīa rationalis quomodo ſit edificanda vt
fiat domus dei in ſequentibus ſermonibus
eſt dicendum adiuuante ieſu chriſto ⁊c̄.

CXL.

De eodem ſermo quintus.

Dificate michi
domuꝫ ⁊ erit acceptabiliſ mihi
vt ſupra. Habita in precedenti
bus de domus diſtinctiōe pariterqꝫ domus
hic intente electione. Nunc videndum eſt d̄
electe domus edificatione. Nam de illa do/
mo veraciter hortatur nos dominus edifi/
canda. eo q᷑ priores domus dudū ſunt edifi
cate nec earum edificatio in noſtra reſidet
poteſtate. quippe quas ſolus deus propter
nos miſeros edificauit. ſed anteqꝫ edificare
incipiamus mouenda eſt queſtio hec ⁊ ſol/
uenda Q Cur dominus tam ab
ſolute nos moueat edificare cum ps̄. dicat
Niſi dominus edificauerit domum et cete
ra. quod enim fruſtra agitur. cur vt edifice/
mus tam libere precipitur? Ad quod dicen
dum. q᷑ in quolibet bono opere duo oportet
concurrere. ſcilicet dei gratiam ⁊ liberum ar
bitrium. hoc eſt hominem operantem ⁊ de
um cooperantem. ⁊ ideo eadem bona ope/
ra nunc aliquando a deo cooperāte. aliquā
do ab homine operante fieri nunciantur.
Hinc eſt q᷑ per apoſtolum dicitur. Deus
reddet vnicuiqꝫ ſecundum opera ſua. cum
per eundem dicatur. Deus qui operatur in
nobis ⁊ velle ⁊ perficere per bonam volun/
tatem. Hinc eſt q᷑ alias dicitur. Appropin/
quate domino ⁊ appropinquabit vobis. cū
alias dicatur. Nemo venit ad me niſi pa/
ter meus traxerit eum Item quid eſt q᷑ per
ezechielem dicitur. Facite vobis cor nouuꝫ
⁊ ſpiritum nouum. cum ibidem dicatur.
Dabo vobis cor nouum ⁊ ſpiritum nouuꝫ
niſi q᷑ in omnibus iſtis ⁊ ſimilibus dei gra/
tia ⁊ libertas arbitrij declaratur. que ambo
in quolibet bono opere conueniunt ⁊ con/
currunt. Nunc ad edificium domus anime
accedamus. ⁊ quia ſecundum auguſtinum
vt ſupra patuit. Quicquid in templis ma
nufactis agitur totum in nobis ſpirituali/
ter adimpletur. R Scimus aūt q᷑
domus materialis. primo edificatur. ſecū
do purgat̄. tercio ꝯſecrat̄. quarto adornat̄.
quinto in ea celebratur. ſexto deus in tēplo
pñtat̄. Ideo ab edificatōe dom⁹ inchoātes.
primo dicimus q᷑ ad perfectam domus mate

teriālis ꝯſūmatōꝫ tria pricipaliter requirū
tur ſcꝫ fundamentū ſupedificiū atqꝫ tectū
q̄ tria ſpūaliter intellecta ad ꝑfectōꝫ domꝰ
ſpūalis requirunſ·que tria ſunt fides ſpes
ꝛ caritas· Qꝫ aūt ꝑ fundamentū iuſta ſigni
ficatione fides intelligatur pꝫ ꝑ aplm̄ q̄ cū
ꝑdicaſſet fidē xp̄ianā dixit vt ſapiens archi
tector· fundamentū poſui ꝛ iterū Fundamē
tū aliud nemo pōt ponere preter illud qđ
poſitū eſt qđ eſt xp̄s ieſus .i. fideſ de ieſu xp̄o
Juſta aūt ſilitudine ꝑ fundamentū fides
accipitur ꝓpter triplicem rōꝫ. Primo ſicut
fundamentū eſt primū ſic ꝛ fides eſt primū
in omni genere meritoꝝ. qꝛ vt ait aplś· im
poſſibile eſt ſine fide placere deo Secundo
ꝙ ſicut fundamentū portat ꝛ non portaſ ſic
fides. Tercio ſicut fundamentū in edificio
non videtur. ſic fides eſt de his que non vi
denſ di. aplś heb· xi· Fides ē ſꝑandaꝝ rerū
ſubſtātia argumentū non apparentum·

S De hac fide tria dicāſ ſcꝫ deiꝰ veritate
qualitate ꝛ quantitate· De primo ſciendū
ꝙ veritas fidei conſtat in duodecim articlis
quos. xij· apli volentes ire in diſperſionē in
uocato ſanctoſpiritu cōꝑtauerunt· quorum
primus petrus primū lapidem ponendo di
xit Credo in deum patrē omnipotentē ꝛc·
Poſtea andreas dixit· ꝛ in ieſum xp̄m filiū
eius vnicum dn̄m noſtrū ꝛ hic tacuit. Ter
tius iacobus ſubiunxit Qui conceptus eſt
de ſpūſancto natus ex maria virgine Quar
tus iohānes dixit· Paſſus ſub pon. pỳ· cru.
mor· ꝛ ſepul. Quintus philippus ſuū lapi
dem poſuit di· Deſcendit ad infer· ter· di· re.
Sextus bartholomeꝰ addidit Aſcendit ad
ce. ſe. ad dex. d· pa· oīpo. Septimꝰ thomas
ſubdit di· Jnde ven· eſt iudi. vi· ꝛ mor· O
ctauus matheꝰ adiecit dicēs. Credo in ſpm̄
ſc̄tum· Nonus iacobus minoꝛ ſubiunxit·
Sanctam ecde· ſanctoꝝ cōmu· Decimus
ſymon addidit Re· pec· Undecimus iudas
appoſuit· Car· reſur· Duodecimꝰ mathias
concluſit ꝛ vitam eter. amen· Jn quib oī
bus ſubintelligendū eſt a ſingulis credo Et
notandū ꝙ in ſingulis iſtis ſimbolis hec cō
iunctio ꝛ coniungit prioꝛes ſymboloſ ſequē
tibus· ac ſi dicant ſinguli. Credo prioꝛes ar
ticulos ꝛ meum articulum his annecto Et

ſciendum ꝙ veritas vere fidei in his articu
lis plene conſtat· nec minuendū eſt aliquid
nec addendum· niſi ea q̄ in his intelliguntſ
vel etiā conſequunſ. Hinc Exo· de. Diues
non addat nec pauper minuat· ꝛ apꝰ. Licet
nos aut angelus de celo euangelizet aliud
preter illud qđ euangelizanius anathema·
ſit· hinc in apoc· de. Conteſtoꝛ hodie omī au
dienti verba libri huius Si quis appoſue
rit· apponat ſuꝑ illum deus plagas ſcriptaſ
in libro hoc· ꝛ ſi quis diminuerit auferat de
us ꝑtem eius de libro vite. Hi. xij. articuli
deſignati ſunt ꝑ. xij. lapides quos xij. tribu
iſrl' de profundo iordanis ad litus portaue
runt ꝛ ſuper eis deo ſua ſacrificia obtulerūt
per qđ innuiſ ꝙ ꝑ. xij. apoſtolos de profun
do diuinitatis hi duodecī articuli ad litus
id eſt ad notitiā iordanis. i· xp̄ianitatis ſūt
portati· T Secundo dicendū eſt de fi
dei qualitate· i· qualis eſſe debeat quā pau
cis verbis deſcribit nobis aplś di· Neqꝫ cir
cūciſio valet neqꝫ prepuciū. ſed fides q̄ ꝑ di
lectionem opatur. Jn quibus verbis duo
tangit ſcꝫ oparionem ꝛ dilectionem· Nā fi
des ſine oparione moꝛtua eſt· ſine dilectiōe
ficta· Hinc iacobus Sicut corpus ſine ſpū
mortuum eſt ſic fides ſine opibus mortua
eſt· de ſecundo di· aplś. Si habuero fidem
ita vt montes tranſferam· caritatem aūt nō
hēam nihil ſū· Sicut igiſ vitā hoīs ꝓbāt
motꝰ ꝛ caloꝛ ita motꝰ opatōis ꝛ caloꝛ dile
ctōis fidei ꝓbāt vitā Tercō dōm de fidei q̄n
titate hoc eſt q̄ꝫ magna eſſe debeat· dꝫ autē
eſſe tanta· vt de corde in os· de oꝛe in opera
ſe extendat· quod inſinuare videſ greg· di·
De integritate fidei lingua menſ manus re
quiratur· vt in oꝛe duoꝝ vel trium teſtium
ſtet omne verbum Jn primo deficiunt here
tici. in ſecundo iudei. in tercio mali xp̄iani·

U Secundum ad integritatem ma
terialis domus faciens eſt ſupedificium. eo
ꝙ ex ſolo fundamento quantūcūqꝫ bono
nullatenus conſtat domus· ſic ad integran
dam domum ſpūalem ſuper fundamentū
fidei ſuperedificium eſt ponendum. qđ non
eſt aliud niſi fortiſſima ſpes ad dominū eri
genda· Nam ſi quis tantam habeat fidē vt
etiam montes tranſferat· ſi ſpē nō adiūxerit

non ſaluatur. Hinc Jaco· ij· Tu credis q̄ni
am vnus eſt deus: bene facis: ꝛ demōes cre
dunt ꝛ contremiſcunt: ſed quia ſpem nō ha
bent ideo non ſaluantur. Juſte autē per ſu
peredificiuꝫ ſpes intelligitur. quia ſicut edi
ficium ſupra erigitur· ſic ſpes ſurſum erigit
nos ad deum: ꝛ quia ſine ſpe nemo ſaluabi
tur· ideo de ſpe ad deum fiducialiter haben
da monemur crebrius in ſcriptura· hinc Ec
cle· dicitur. Reſpicite filij hominum ꝛ ſcito
te quia nullus ſperauit in domino ꝛ ꝯfuſus
eſt· permanſit in mandatis eius ꝛ derelicꝰ
eſt· ꝛ iterum monet nos dominus per Eſai
ā· Qui habebit fiduciam mei hereditabit
montem ſanctum meum: ꝛ iterum Math·
Habete fiduciam ego ſum· ac ſi dicat. Non
ſum vnus de plebe: qui vel mentiar in pro
mittendo: vel ſim impotens in ſoluendo:
vel impius in volēdo: ſed ſum veritas infal
libilis· omnipotētia irrefragabilis· caritas
inattingibilis. Uerum quia non oīs ſpes
veniet in conſpectu dei· diſtinguendū eſt de
ſpe vt ſciamus que noſtra ſpes obtineat qđ
ſperatur. Propter quod ſciendum ꝙ eſt tri
plex ſpes: ſcilicet maledicta· preſumptuoſa
ꝛ ſancta· quere dominica· xx· ſermone. Con
fide fili. Tercium faciens ad integritatē do
mus materialis eſt tectum· ſine cuius com
plemento nullatenus conſtat domus· per
quod tectum caritas intelligitur que in ſa
cra ſcriptura operire dicitur peccata ſicut te
ctum· vnde prouer· Uniuerſa delicta operit
caritas. Jtem per Ezech· dicitur. Expandi
amictum meum ſuper te ꝛ operui ignomi
niam tuam· quod de caritate opoꝛtet intelli
gi: que abſcondit omne malū ab oculis ma
ieſtatis. Unde ſicut auruꝫ ſuperductū omī
metallo nobilitat illud· ſic caritas alijs ope
ribus ſuperducta omnia nobilitat ꝛ gratifi
cat apud deum· hinc in Apoca· diciſ. Sua
deo tibi emere aurum vt locuples fias. Ue
rum quia ſm̄ Bern· Magna res eſt amoꝛ
ſed ſunt in ea gradus in quib proficimus
plus ꝛ minus. Propter quod ſciendum ꝙ
ſunt tres gradus in quibus diuerſi diuerſi
mode proficiunt. Sunt enim qui deum di
ligunt pre omnibus· in omnib· excluſis oī
bus. Primo pre omnibus deum diligunt

qui cum deo terrena diligunt pre omnibus
tamen deum: qui ſic bona temporalia dili
gunt vt non ammittant eterna· hac carita
te non eſt inferioꝛ cuꝫ ſalute· de q̄ dicit bern·
ad omnes homines. Scđm indulgentiam
ſint omnia veſtra vobis ſalua: ſi tamen vr̄a
hoc eſt iuſtis laboribus ꝛ fidelib exercitijs
acquiſita· hoc tamen ſaluo: ne in eiſdeꝫ ꝛ ꝑ
eiſdem dominū offendatis: ne hoc plus q̄ꝫ
deum diligatis: ſed amoꝛem dei his omni
bus preferatis Quod tunc facimus ſi in re
rum acquiſitione fruitione ꝛ diſpenſatione
in dominum non peccamus. ſic ergo nobis
que ſuppetunt exterius ſeruiant: quatenus
a ſuperne dilectionis ſtudio animum nō in
flectant. Scđo ſunt alij proficientes in ca
ritate ꝛ deum in omnibus diligūt: vt quic
quid de terrenis rebus contrectant· hoc ſolū
faciunt propter deum. Unde in laboꝛe ma
nuum cibo ꝛ potu ꝛ quicquid opis occurrit
intendunt placere deo: ſcientes ꝛ pre oculis
habentes ꝙ ad hec omnia terrena data ſunt
vt in eis domino placeamus· ꝛ ideo ſumma
ſtudent diligentia vt ea in finem debitū oꝛ
dinant quod eſt deus. Hinc aplus. Quod
cūqꝫ facitis ſiue in verbo ſiue in facto ad lau
dem dei facite: non quaſi hominibus placē
tes ſꝫ deo qui probat coꝛda· hinc bern· Sūt
qui ſemper pre oculiſ habent nō tam quod
agunt ſed quo agendo intendunt· cuꝫ enim
omnia terrena creata ſint ad alliciienduꝫ di
ligantur vt arra. Naꝫ ſm̄ Augꝰ· ad hoc dat
ſponſus arram vt in arra ſua ipē ametur.
Plus eſt enim quod adhuc dare diſpoſu
it· hoc eſt ſeipm̄. Tu ergo ne plus debito di
ligas arram: ne prodas eum qui tibi contu
lit arram. Y Tercio ſunt alij qui ſpre
tis omnibus ne fiant eis in muſcipulaꝫ: ſo
lum deum diligunt ꝛ omnia cum apoſtolo
vt ſtercoꝛa arbitrantur. nihil aliud cogitan
tes· nihil intendentes nihil cupientes ex oī
bus niſi deum· flent pre deſiderio· ſuſpirant
in meditationibus: ꝛ nihil pulſat in eis ni
ſi deus dicens cum pſalmiſta. Quid enim
eſt mihi in celo ꝛ a te quid volo ſuper terraꝫ
defecit caro mea ꝛ coꝛ meum deus coꝛ· mei
ꝛ pars mea deus in eternum. Hac delica
tiſſima ꝛ omni laude digniſſima caritate

abundabant patres noſtri: cuius nos miſeri ⁊ indigni minutiſſimam fimbriā vtināʒ poſſemus attingere. Ipſi ſunt de quibus dicitur Numeri. Vidimus quoſdaʒ de genere gyganteo in quorum comparatione quaſi locuſte videbamur: quia bona dei que ipſi in maximo poſſidebant nos in minimo non habem⁹. Eya domine qui in tua pietate q̄ris in nobis occaſioneʒ miſerendi: vt pater no tuo affectui ſatiſfacias: huiꝰ tepide ⁊ negligentie conuerſationis iacturam ſuppleat ⁊ reſarciat humilitas confeſſionis noſtre: vt qui non laboramus: quia non poſſe nobis videmur conſuetudine ocij ⁊ negligentiarū noſtrarum vinci vel potius infecti: ſaltem in ſudore lacrimarum ⁊ rubore vultus noſtri accuſemus noſmetipſos: vt qui in gratiam hominis vmbram ⁊ perſonale quoddam figmentum perfectionis apud homines exterius induimus: interius apud te domine cōſcientie noſtre inſpectorem cognoſcētes paupertatem: non recedamus a veritate ⁊ veritas liberabit nos. De hac ſancta paupertate dicit augꝰ. Paupertatē mihi ſponſam habere congratulor: quia ipſa eſt chriſti ſponſa. ſctōꝝ poſſeſſio. hꝛōꝝ vita. fideliū ſecuritas. clericorū ornamentū: monachoꝝ vita. nobiliū pulcritudo. diuitū magnificentia. ſolaciū in ſolitudine. glīa in abiectiōe. honor in contemptu. vmbraculū in omni ꝓtectione ⁊c.

CXII. De eodem ſermo vi.

Mundate domū

domini. ij. Paralip. xxix. Z.

Dicit Criſoſtomus ſuper illo verbo mathei. Penitentiam agite. Penitētia cor mundat. ſenſum illuminat. animas ſanctificat. ad ſuſcipiendum deum interiora preparat. naturalia reparat. gratuita recuperat. deo reconciliat. anglos letificat. merita multiplicat. demones fugat. carneʒ domat. ſpiritum roborat. celum impetrat. Habita ergo in prioribus domus diſtinctione diſtinctaqʒ domus hic intente edificatione: nunc ſeruato ordine ⁊ ſm augꝰ. ſententiam in primo ſermone propoſitam: dicendū eſt de edificate domus mundatione: cui conuenienter deſeruit verbum propoſitum. In q̄ duo intelligimus: ſcilicet dei exhortationem: ſcdo exhortationis ſpecificationem. Primū ibi. mundate. ſcdum ibi. domum dei. Occaſione huius mundationis tria per ordineʒ proſequamur. Primo de peccatorum offenſione. ſcdo de pene obligatione. tercio de peccatorum mundatione. De primo ſciendū ꝙ beatus Gregorius exponens verbum hieremie dicētis. Peccata noſtra diuiſerunt inter nos ⁊ deum dicit. Anima que peccauerit a deo ſe diuidit. Si autem peccata continuauerit a deo longe recedit: ſed ſi eandem continuitatem proſperitas ſequitur ⁊ nulla diſciplina. nulla diſcretionis increpatio. ad cor reuocat in diuiſione quantum inter ſe ⁊ deum fecit: etiam libellum repudij accipit. vt iam velut aliena derelicta faciat mala que vult. ⁊ ſubiungit. Unde neceſſe eſt vt peccantes quoſqʒ tanto conſideremus amplius miſeros: quanto eos conſpicimus in ſua culpa amplius ſine flagello derelictos. quia deſperatis egris medici quid popoſcerint dari precipiunt: ⁊ eis qui ad ſaluteʒ reduci poſſunt que appetunt dare cōtradicūt. ex qua repudiatiōe dei ⁊ anime ſequit̄ omne malum. que cuʒ nemo proſequi poſſit eo ꝙ de infinitis nō eſt dare ſcientiam: aliqua tñ mala ex his proſeq̄mur. A. Propter qꝺ ſciendum ꝙ ſepteʒ mala incurrimus ex peccatis que in ſe continent omne malum. ſcilicet omnium bonorum priuationem. meritorie vite mortificationem. omnium bonoruʒ operum fruſtrationem. vniuerſalis eccleſie ſeparationem. regni celeſtis excluſioneʒ. dei ⁊ omnium ſanctorum offenſionem ⁊ pene obligationem. Hec proſequentes per ordinem primo dicimus ꝙ cum peccatum committimus: omnia bona que vnqʒ fecimꝰ euaneſcunt. hinc Numeri dicitur. Dies priores irriti fiant: quoniam polluta eſt ſanctificatio eius. iteʒ Ezechi. Si auerterit ſe iuſtꝰ a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniquitatem: nūquid viuet? omnes iuſticie eius quas fecit non erunt in memoria. Secūdo ex peccato commiſſo incurrimus meritorie vite mortificationeʒ. de quo dicitur Ezechie. xviij. Anima q̄ peccauerit ipſa morief̄. Itē iaco. i. Peccatū cū cōſūmatū fuerit generat mortem. immo qꝺ deterius eſt generat plus q̄ᵹ mortē: quia taleſ moriunt̄ bonis ⁊ viuūt malis: qꝺ pulcre figuratum legimus Lu. x. in eo qui incidit in latrones: quē ſpoliatum gratuitis ⁊ vulneratum naturalibꝫ ſemiuiuū reliquerunt. Hinc augꝰ. Vera mors eſt quā homies nō timent: ⁊ hec eſt ſeparatio anie a deo que eſt beata vita animarū: De qua hiero. O mitius me priuares o amara mors vite vſu: qʒ fructu. nam vita ſine fructu grauior eſt qʒ mors. Tercio ex peccato incurrimus bonoꝝ operum fruſtrationē. quid mirum. nihil. n. facere poteſt mortuus qꝺ iuuat: nihil omnino. hinc Eſa. i. dicitur. Cū extenderitis manus veſtras auertā oculos meos: ⁊ cū multiplicaueritis orationes veſtras non exaudiam vos. manus enim veſtre ſanguine plene ſunt. ⁊ ſequitur. Non ergo offeratis vltra ſacrificium fruſtra: incenſum abominatio eſt mihi. ſabbata ⁊ ſolennitates veſtras odiuit anima mea: facta ſunt mihi moleſta. Hinc hiere. Fruſtra multiplicabis medicinas. ſanitas nō erit tibi. Quarto ex peccato incurrimus vniuerſalis eccleſie ſeparationeʒ. Sumus enī tanqʒ membrū aridum qꝺ abſciſū a corpore nullam recipit influentiaʒ. de his figuratū legimus Leui. xiij. Omni tempore leproſus ⁊ immūdus habitabit extra caſtra. Item Nume. v. precipit̄ filijs iſrael vt ejiciant de caſtris omnē leproſum. Unde tales dicere poterūt illꝺ iere. xv. Ve mihi mater mea vt quid me genuiſti virū rixe viruʒ diſcordie. nec feneraui neqʒ fenerauit mihi aliquis: omes maledicūt mihi. Quinto ex peccato incurrimus regni celorū excluſionē. Hinc de talibꝫ Ma. b. dicit̄. Auferetur a vobis regnum dei ⁊ dabit̄ genti facienti fructū. Hinc apl's. i. Corin. vi. An neſcitis quia iniqui regnū dei non poſſidebunt? Iteʒ Eſa. xxxv. Mala beſtia non aſcendet. Nam peccator iuſto noie beſtia dicit̄: quia ſm ps. homo cū in honore eſſet non intellexit cōparatus ⁊c. Sexto ex peccato incurrimꝰ inferni dānationem. De quibꝫ dicit̄ in ps. Erubeſcāt impij ⁊ deducant̄ in infernū. de quibus dicit Iob. xx. Ducūt in bonis dies ſuos ⁊ in puncto deſcendūt in infernū. item Ezech. xxxij. Deſcendūt cū armis ſuis. hoc eſt cū opibus ſuis quibꝫ contra dñm pugnauerunt. Septimo ex peccato incurrimus dei ⁊ oīm ſanctorum offenſionē: quod inter omnia mala peſſimum iudicat̄: quia offenſo creatore omīs creatura peccatoribꝫ indignatur ⁊ nitit̄ vlciſci iniuriam creatoris. Sic enim dicitur Eccle. Creatura tibi factori deſeruiens excandeſcit in tormentū aduerſus impium. ⁊ iterū. Armabit creaturam in vltionē inimicorum quod ad ſenſum euidentiſſime iam videtur ꝓpter quod mandatur nobis in lege vbi dicitur. Ne offendas dñm deum tuū quoniā abominatio eſt illi. B. Sequit̄ ſcdm principale ſcʒ de pene obligatione q̄ neceſſario ſequitur poſt peccatū di. iob. Luet omnia que fecit: nec tamē ꝯſumet. ⁊ in Eccle. De omni errato deducet te dñs in iudiciū. hinc Iob dicitur. Verebar omnia opa mea ſciens ꝙ non parceres delinquenti. quod exponens Gregꝰ. dicit. Delinquēti nequaqʒ deus parcit: quia delictum ſine vltione nō diſſimulat̄. aut enī hic homo penitens in ſe punit. aut deus hic in homine vindicans punit. Nequaqʒ ergo peccato parcitur: quia nullatenus ſine vltione relaxatur. Et quia vt viſum eſt peccatum cōmiſſum ineuitabiliter ad penam nos obligat: ideo videndum eſt que pene nos obligant ad emendam. q̄ ſunt quattuor quas in ſacra ſcriptura lucide reperimus. Aut enim peccata cōmiſſa diluimꝰ per penitentiam ⁊ contritionem: vel per dei flagellationem: vel per purgatorij expiationem: vel etiam per eternam damnationem que quattuor licet ſub dubijs verbis Eſdre vij. nobis proponuntur vbi dicitur. Omnis qui non fecerit legem dei diligit iudiciū. erit de eo ſiue in mortem ſiue in iudiciuʒ ſiue in exilium ſiue in condemnationeʒ ſubſtantie vel certe in carcerem. inter que quattuor potiſſimum atqʒ leuiſſimum eſt carcerem idē penitentiam ſuſtinere. C. Sequit̄ tercium principale ſcilicet dicere de peccatorū mundatione ſiue emendatione que eſt ꝑ penitentiam facienda. Uerum quia ſm auguſtinum. Penitentia eſt medicina: que ſi fortem habet efficaciam influit in omnes partes vbi latet morbus peccās. ſic vera ⁊ fortis penitentia debet ſe diffundere ad omnia loca

Seqʳ de 3° priti.

vbi morbus peccatoꝝ latet. Sunt autē tria
loca in quibꝰ peccauimus: ſcʒ in corde pecca
tis conſentiendo· in ore male ⁊ pfide loquē
do· in opere turpiter agendo. Ad hec tria lo/
ca eſt etiā penitentia extendenda· que in cor/
de eſt incipienda: eo ꝙ peccatū omne in cor
de principaliter habet ortum· que videlicet
penitentia cū in corde incipit vocatur cōtri/
tio· ſi vero vſqʒ ad os pceſſerit vocatur con/
feſſio· ſi vero vſqʒ ad opa peruenit eſt ⁊ di/
citur ſatiſfactio. Si ergo volumus efficaci/
ter penitere. Primo habeamus in corde cō/
tritionē· de qua dicit̄ per Michēā. Dole ſa
tage virgo ſyon quaſi parturiens. Itē hie/
re. Luctum vnigeniti fac tibi planctū ama/
rum. Scđo penitentia vſqʒ ad oris ɔfeſſio/
nem ſe extendat: ⁊ tunc dicitur accuſatio vel
confeſſio. De qua dicit̄ Iohan· i· Si confi
teamur peccata noſtra: fidelis eſt deus ⁊ iu
ſtus vt remittat nobis peccata noſtra. Ter/
cio penitentia vſqʒ ad ſatiſfactionem operū
protendatur: ⁊ quia in opibꝰ multipliciter
peccamus: ideo neceſſe eſt vt emēdatio mul
tifarie ſubſequatur· hinc etiā eſt ꝙ in collati
onibus patrū multa ponunt̄ exercitia qui/
bus peccata poſſumꝰ abolere ⁊ ad puritatis
gratiā puenire. Primo p eaʒ que dicta eſt
contritiō· de qua dicit petrus. Penitemini
inquit ⁊ cōuertimini vt deleant̄ peccata ve/
ſtra. Scđo p confeſſionē· ſicut dicit̄ in ps·
Diri ɔfitebor aduer· me iniuſti· m· dc· ⁊ tu
⁊c· ⁊ iterū alibi. Narra iniquitates tuas vt
iuſtificeris. Tercio p laboris exercitationeʒ
vt in ps. Uidi humilitatē meā ⁊ labo· me·
⁊ di· om̄ia pec· mea· ⁊ aplꝰs: Obſecro vos
p miſericordiam dei vt exhibeatis corpa ve
ſtra hoſtiam ſanctā deo placentē. Quarto p
elemoſinarū largitionē· de qua Thobi· iiij·
Elemoſina ab omni peccato ⁊ a morte libe/
rat Eccle· iij· Sicut aqua extinguit ignem
ita elemoſina extinguit peccatū· hinc Luce.
Date elemoſinā ⁊ om̄ia munda ſunt vobis
D · Quinto purgamur p orationē· de q̄
dicitur Eccle. Ora dominū ⁊ curabit te· et
ps. Ego clamaui quoniā exaudiſti me deꝰ.
Item in euāgelio dicit veritas. Amen amē
dico vobis· quicquid orantes petitis ⁊c. Se
xto peccata nobis dimittunt̄ ppter dilectio/
nem· de q̄ dicit petrus. Caritas opit multi/
tudinem peccatoꝝ. Septimo indulgētia de
let peccata· de q̄ dicit̄ Mat· Dimittite ⁊ di/
mittemini· ⁊ iterum. Si dimiſeritis homi/
nibus peccata eoꝝ: dimittet vobis dn̄s deli
cta veſtra. Poſt enumerationē iſtorū ⁊ ad/
huc alioꝝ multoꝝ ſubiungitur in collatio/
nibus patrū. Uidetis q̄ntos aditus miſeri
cordie patefecerit clemētia ſaluatoris: vt ne
mo ſalutem cupiens deſperatiōe frangatur
cum videat ſe tantis ad vitam remediis in
uitari. Quiſquis ad indulgentiā ſuoꝝ cri/
minū deſiderat peruenire: predictis ſemet/
ipſm aptare ſtudeat inſtrumentis. Si ḡ ad
plenum cupimus aream ɔſcientie nr̄e mun
dare ⁊ ſcobare· ex predictis omnibus et ad/
huc aliis multis ſcobam faciamus quēad/
modum ex multis virgulis ſimul collectis
vna ſcoba conſtringitur· de qua dicit pſal.
Exercitabar ⁊ ſcobebam ſpiritum meum· p
quam ſcobam emendari poſſumꝰ ſm apo/
ſtolum ab omni inquinamento carnis ⁊ ſpi
ritus: perficientes ſanctificationem noſtraʒ
in timore domini· preſtante ⁊c.

·CXIII· De eodem ſer· vij·

Domum tuam domine decet ſanctitudo in lon
gitudine dierum· ps· xcij· E
Sanctus propheta dauid tam ex diuine p̄/
ſentie experientia q̄ʒ ſacre ſcripture intelligē
tia ſecretorum dei conſcius: nouit deum ha
bere pro deliciis eſſe cū filiis hominū. vt di/
citur in puer· Itemqʒ nouit deuʒ eſſentiali
ter ſanctū deſiderare vt in nobis habeat mā
ſionem· āmirando ⁊ optando dixit verbū p
poſitū· domū tuā dn̄e ⁊c. ac ſi dicat. Quia
tu deus magnus et ſanctus dulcedine tue
dilectionis dignaris habitare in nobis· de/
cet omnino domū tuam: id eſt animas no/
ſtras eſſe ſanctas· quod ipe dominꝰ mone/
re oſtendit dicens Exo· Sancti eſtote quo/
niam ego ſanctꝰ ſum· quia ſicut Sap· i· di/
citur. In maliuolam animaʒ non introibit
ſapientia nec habitat ī corde ſubdito pecca/
to: ſed ſicut ibidem· vij· dicit̄· transfert ſe in
animas ſanctas: ⁊ ideo ſi deum in anima/

bus noſtris habere cupimus: neceſſe eſt vt
per deuota exercitia nos ſanctificemꝰ. Que
ſint auteʒ exercitia que nos ſanctificant per
conſecrationem pontificum edocemur. Ex/
pedito primo ſermone de domus diſtinctio
ne· diſtincte domꝰ edificatione· edificate do
mus emūdatione· nunc dicendū eſt de do/
mus conſecratione ſiue ſanctificatione quā
ſi ſanctificare cupimus: neceſſe eſt vt ponti/
fices imitemur· quia ſicut pontifices mate/
rialem domuʒ materialibus exercitiis ſan/
ctificant· ſic nos ſpiritualem domum ſpiri
tualibus deuotionibus conſecremus. Qui
bus autē exercitiis domus dei que ſunt ani/
me noſtre ſint conſecrande· docet nos bern·
dicens. Si eccleſia materialis per manus
pontificum dedicata eſt domino: ppter nos
ſine dubio factum eſt: vt ⁊ nos deſiderātes
corda noſtra domino dedicare ita faciamus
idem in nobis ſpiritualiter impleri neceſſe
eſt que in parietibus viſibiliter preceſſerūt
Idem. Et ſi vultis ſcire· hec vtiqʒ ſūt aſper
ſio· inſcriptio. crucis erectio· illuminatio· in
unctio ⁊ benedictio. Hec vt ait Bern· in vi
ſibili domo faciunt pontifices· hec etiam ea/
dem chriſtus aſſiſtens pontifex futuroꝝ bo/
norum inuiſibiliter opatur in nobis. Uo/
lentes igitur cor noſtrum domino dedicare
aſpergamur ymbre lacrimaruʒ ſudore peni/
tentie: que videlicet lacrime tāte ſunt virtu/
tis vt de proſtibulo dyaboli dedicent domū
domini. De his lacrimis dicit Eſa· Plo/
rans nequaq̄ʒ plorabis. Augꝰ. O fortis la/
crima vincis inuincibilem· ligas omnipotē
tem· ppter quod omnia alia affectū habent
ſupplicantis. lacrima vero virtutem cogen/
tis· vnde dn̄s per Eſa· pphetam. Non me in
ebriaſti adipe lacrimarum tuarū. Uerū cū
ſint diuerſa lacrimarum genera ſm diuerſi
tatem deuotionis ⁊ ſtatuum ſanctitatis ſm
ꝙ innuit hiere· dicens. Diuiſiones aquarū
deduxit oculus meus. quod verbum Gre·
exponens dicit. Diuiſas quippe ex oculis a/
quas deducimus quando peccatis ſinguliſ
diſpertitas lacrimas damus· vel quādo ſin
gulis deuotionibus ſingulos fletus impar
timur. ¶ Sciendum ergo ꝙ om̄ibus
diuerſitatibus conſideratis ſex inuenimus
genera lacrimarum. Sunt enim lacrime cō
punctionis· deuotionis· compaſſionis· pro/
prie miſerie conſiderationis· amoris ſiue di
lectionis vehementiſſime· deſiderij accenſi/
onis. Sed quia de his ſpeciebus lacrimarū
longum eſſet proſequi: de primis tribus tm̄
pro dedicatione cordis noſtri proſequamur
Prime ergo lacrime dicuntur cōpunctiōis
que tunc non immerito profluunt ⁊ prouocā/
tur· cū ſm bern· aſcendit homo ad tribunal
mentis ſue: vt audiat cauſam preterite vite
ſue. Aſſit timor carnifex· teſtis cōſcientia· ac/
cuſatrix memoria: ⁊ ſic reuoluat ⁊ recogitet
annos ſuos in amaritudine anime ſue· quis
ſic faciens non cogatur prorumpere in lacri
mas di· illud. Heu mihi domine quia pec/
caui nimis in vita mea. Scđe lacrime ſunt
deuotionis que tunc profluunt: quando ho
mo in deuotione ſua incipit reuoluere ⁊ re/
cogitare beneficia que ei contulit deꝰ. oritur
quedaʒ dulcis deuotio ⁊ fiducia de venia et
amicicia conſecuta· ex quibus gaudiuʒ ſpi/
rituale concipitur· ⁊ ex hoc concepto gaudio
dulces lacrime profluunt. Eſt autem deuo
tio ſm beatum Augꝰ· in libro de ſpū· pius af
fectus ⁊ humilis in deum. humilis ex cōſci
entia infirmitatis ppriē· pius ex conſiderati
onē diuinē clementie· vnde Bern· Felix ani
ma que omnia beneficia vel ſaltem p̄cipua
ſtudioſe colligere ⁊ ante oculos mentis di/
gna cum gratiarum actione reducere curat
pfecto cum fuerint in vaſculo cordis piſtil/
lo crebre meditationis contuſa atqʒ cōtrita
deinde igne ſancte deſiderij ſimul decocta ⁊
demū impinguata oleo leticie erit vnctio lō
ge precioſior ⁊ aſperſio excellentior priore.
Et ſciendum ꝙ primi fletus ſpecies nō lon
ge q̄runt̄· nā penes nos abſqʒ labore reperi/
mus ac de cellulis nr̄is copia taliū perfacile
tollimus. Quis enim nō ad manū habeat
iniquitates ⁊ pctā ſi nō diſſimulat. ſcđi vero
fletus ſpecies terra noſtra nequaq̄ʒ profert:
ſed procul ⁊ de vltimis finibus eam nobis
conquirimus· tertie vero lacrime ſunt com/
paſſionis que ambas priores antecellunt.
he autē lacrime fiunt de neceſſitatibꝰ paupe
rum· anxietatibus oppreſſorum· culpis de/
linquentium ⁊ poſtremo de omnibus quo/

tumlibet miserorum erumnis. vnde Bern.
Multe miserie collecte atq; oculis pietatis
inspecte. ipe sunt species de quibus vngenta
optima componuntur. vngenta lacrimas vo
cans. Hec tria genera lacrimarum domin⁹
transfiguravit in se relinquens nobis exem/
plum vt & nos ita faciamus. Primo enim
fleuit lacrimas in passione proprium dolorem
& puncturas amarissimas sentiens. Scdo
lacrimas deuocionis fudit super lazarū. cū
enim revolueret memorie vniformē volun
tatem inter se & patrem dicens. Gratias ti/
bi ago pater. quia semper me audis. cū his
verbis fudit lacrimas deuotiōis. Tercio fle
uit lacrimas compassionis cum super ciui/
tatem fleuit dicens. Si cognouisses & tu

G Scdm ad dedicationē templi
necessarium est inscriptio. Hec autem inscri
ptio nihil aliud est nisi quorundā frequēs
& continua memoria. que ita infixa impres/
sa & inscripta debent esse cordi vt eorū nūq;
obliuiscamur. Sunt autem tria que inscri
bere debemus cordibus nostris. Primū est
deus. Illius inscriptio ita radicitus & me/
dullitus debet esse impressa cordib⁹ nostris
Vt eius nūq; obliuisci valeamus. vñ deute
ro. Caue diligenter ne aliquando obliuisca
ris domini dei tui. ps. Adhereat ligua mea
faucibus meis &c. Eccle. Gratiā fideiusso
ris tui ne obliuiscaris. dedit enim pro te ani
mam suam. Nam ex tali memoria omnes
cogitationes & opera hominis sanctificantur
& nobilitantur. vnde Can. Pone me sicut
signaculum super cor tuum. Thobi. Audi fili mi
verba oris mei & ea in corde tuo quasi fūda/
menta construe: omnibus diebus vite tue
in mente habeto deū. Aug⁹. Quid salubri/
us quid honestius quid dulcius q; omnia ho/
ra eius meminisse qui nulla hora obliuiscit
nostri & sine quo nulla hora viuere possum⁹
Debemus autē deum inscribere cordi no/
stro dupliciter: scilicet q̄ntum ad diuinitatē
& humanitatem. prima facit ammirationē.
scda imitationem. de prima dicit Ap⁹. O
altitudo. de scda petrus. Christ⁹ passus est
pro nobis vobis relinquens exemplum. q̄n
tum ad diuinitatem: quia fm Bern. nihil
capit deum nisi imago eius fm humanita/
tem ad imitandum eum. Unde Bern. Ad
imaginem humanitatis dei oportet nos cō/
formari si ad imaginem diuinitatis eius vo
lumus reformari. Scdm qd cordi nostro
inscribere debemus sunt dei precepta & ma/
xime illa sine quibus nō est salus. vnde qui
in matrimonio est constitutus scribat in cor
de suo precepta matrimonij: & talia obseq̄a
que oportet eum exhibere domino de matri
monio. similiter qui in religiōe est faciat: &
sic de reliquis. vnde deutero. Audi israel p̄/
cepta domini & ea i corde tuo q̄si in libro scri
be. ibidem. Uerba que precipio tibi erūt in
corde tuo & narrabis ea filijs tuis & medita
beris ea sedens in domo tua: & ambulās in
itinere dormiensq; atq; consurgens: & liga/
bis ea quasi signum & mouebunt inter ocu
los tuos. scribesq; ea in limine & ostijs do/
mus tue. hiere. Dabo legem meam in visce
ribus eorum & in cordibus eorum scribam.
Prouer. Fili ne obliuiscaris legis mee. Ec
cle. Altiora te ne q̄sieris & maiora te ne scru
tatus fueris: sed que precipit tibi deus illa
cogita semper. Tercium quod scribere debe/
mus in corde nostro est offensa contra dñm
deum nostrum quem nostris criminib⁹ of/
fendimus. vnde deutero. Memento & noli
obliuiscaris quomodo ad iracundiam pro/
uocaueris dominū deum tuum. hec enī nec
sine dolore & pudore de cordib⁹ nostris non
debet aliqualiter recedere. donec ipse de⁹ mi/
sertus nostri hanc scripturam deleat. nam
& hoc ipe pollicitus est per prophetā dicēs.
Ego enim delebo vt nubes iniquitates tu/
as. propter me. id est ego ipe sum qui deleo ini/
quitates tuas. Hec triplex inscriptio cordis
nostri prefigurata est in scriptione ecclesiā
que fit in triplici genere literarum. sunt enī
hebr. vce grece & latine. H Tercium
qd in dedicatiōe ecclesiā agit est circūqua/
q; in parietib⁹ crucis infixio. sic & nos in de
dicatiōe cordis nři cru. e erigam⁹ cū continua
deuotiōe memorādo. Hec aūt crucis erectio
licet ad oīa bona impetrāda & oīa mala am
mouēda sūmū sit antidotū fm bern. dicētē.
Passio tua domine vltimum refugiū. sin
gulare remedium Ualet tamen ad quinq;
precipue scilicet ad sui compassionē. sui imi

tationem. temptationum repressionem. ad
tribulationum dulcorationem & dei attra/
ctionem. De primo Bernardus. Respice o
homo oculo mentali pro te patientem & sal/
tem compatere qui pro te passus est. De se
cundo dicit Petrus. Christ⁹ passus est p
nobis vobis relinquens exemplū vt sequa
mini vestigia eius. De tertia figura preces/
sit de serpente eneo: quam qui respexit sana/
tus est a morsu serpentis. De quarto simili
ter figura precessit Exodi vbi legitur. q cū
in Marath populus aquā pre amaritudi
ne bibere non posset per tactum ligni. quod
similiter fuit amarū: aque verse sunt in dul
cedinem. Eccle. Nonne a ligno indulcorate
sunt aque. Quīto q magis presentis est ne
gocij dicit Bernard⁹. Gaudet celestis spon
sus thalamumq; cordis libenter ingreditur
vbi passionis sue ignominiam & resurrectio
nis gloriam sedula videt cogitatione versa/
ri. ibi adest sedulus. adest libens. Hanc cru/
cis erectionem fecerat sponsa christi que di
cebat. Fasciculus mirre dilectus meus mi/
hi. Bernardus. Et ego ab ineunte mea eta/
te hunc fasciculum mirre de omnibus ama/
ritudinibus domini nostri &c. Idem. Scit
quicunq; habet sensum quantum christia/
ne pietati expediat saltem aliqua hora diei
passionis ipius ac redempcionis attentius
recolligere beneficia ad fruendum suauiter
in consciencia. J Quartum est lumi
num accensio que ad dedicationem ecclesi/
arum necessario affiguntur. sic etiam in de/
dicatione cordis nostri post predicta domi/
nus accendit lumen & illuminare dignatur
corda & corpora nostra. Hec illuminatio ni/
hil aliud est nisi caritas dei que diffundit
in cordibus nostris per spiritum sanctū qui
datus est nobis. In lumine autem tria sūt
scilicet ardor. splendor & nitor. Sed est dif/
ferentia inter splendorem & nitorem. Nam
splendor est in fontali principio lumis splē
dens in seipso. sed nitor est in exteriorib⁹ trās
parens in extrinsecis rebus opacis. Simi/
liter in lumine spiritali scilicet in charitate
tria predicta sūt scilicet ardor splendor & ni/
tor. Per ardorem caritatis fruitionem. per
splendorem spiritualium bonorum cogniti
onem. per nitorem proximorum edificatiō/
nem accipimus. De primo amore sc; frui/
tione dicit Bern. O dulcis affectio: eo sua/
uior quo totum diuinum est quod sentitur
& uerum. Uerus amor cum venerit omnes
in se traducit affectus & captiuat. Gregori⁹
Cum mens nostra in dei dulcedinis amo/
re accenditur. omne desideriū presentis vi
te leuigatur. De scdo scribit Bern. dicens.
In lumine caritatis duplex est cognitio: sci/
licet dei & mei. De dei cognitiōe caritas ma
gis ac magis incenditur. impossibile enī est
deum cognoscere & non amare. de cognitio/
ne autē mei humilitas procreat. Est itaq;
cognitio tam necessaria ad salutem q; neces
saria est dilectio & hūilitas sine quib⁹ nul/
latenus erit salus. De tercio monet dñs di
cens. Luceat lux vestra coram ominib⁹ ho/
minib⁹. vt videant opera vestra bona & glo/
rificent patrem vestrū qui in celis est.
K Quinto ad dedicationem necessaria
est vnctio: per quam sanctificantur altaria.
per quam vnctionem significatur sancti spi/
ritus infusio. dicit enī Bern. q spūssanctus
per viam amoris infunditur deuote anime.
Sunt autem hec verba eius. Cum volun/
tas hominis eo proficit vt amor fiat: conti/
nuo per viam amoris infūdit se spiritussan
ctus: spiritus vite adiuuans seu in oratione
seu in meditatione infirmitatem cogitantis
& continuo memoria efficitur sapientia cū
suauiter sapiunt ei bona domini. intellect⁹
vero fit contemplatio. Est autem triplex ef/
fectus vnctionis. Unguūtur enim mulieres
vt pulcre fiant. vnde dañ. Afferte mihi ole
um & smigmata vt lauer. Scdo vnguntur
reges & episcopi vt in dignitatibus preficiā
tur. vnde in libris Regum sepe dicitur. Ac/
cipe cornu tuum plenum oleo &c. Tercio vt
homines ad gaudium & exultationem affici
antur. vñ ps. Unxit te deus deus tuus oleo
leticie. per quod significatur q per aduen/
tum spiritussancti homines a peccatis mū/
dant Scdo nobilitant. q2 anie xpo despon
santur: vt sicut xps rex est & dñs: sic anie ta/
lium regine sint. Tercio gaudio ineffabili
letificantur super omne gaudiū hui⁹ mūdi
Gre. Gustato spiritu desipit omnis caro.

Sexto ad dedicationem neceſſariū eſt bene
dictio: que benedictiō nō incongrue ſequitur
ad predicta. Qui enī vitā ſuā taliter cōple
uit vt in antehabitis eſt expreſſum: non im
merito benedictus eſt a domino. Qualiter
autē ⁊ in quibus ⁊ quomodo ſit benedictus
innuitur in Deutero. xxviij. vbi dicitur. Si
audieris vocem dn̄i dei tui vt facias atqꝫ cu
ſtodias mandata que ego precipio tibi ho/
die. faciet te dn̄s deus tuus excelſiorē cun/
ctis gentibꝫ que verſantur in terra. venient/
qꝫ ſup̄ te vniuerſe benedictiōes iſte. Prima
benedictus tu in ciuitate. Scd̄a. benedict⁹ in
agro. tertia. benedictus fructus ventris tui
quarta. benedictus fructus terre tue. quinta
fructus iumentorū tuorū ſit benedictus. ſe/
xta bn̄dicta horrea tua. ſeptima. bn̄dicte re/
liquie tue. octaua benedictus eris ingredi/
ens ⁊ egrediens. nona. inimicos tuos q̄ cō/
ſurgunt aduerſum te corruere in conſpectu
tuo. decima. benedicetqꝫ te in terra tua quā
acceperis. ſuſcitabitqꝫ te dn̄s ſibi in popu/
lum ſanctum ſicut iurauit tibi. videbuntqꝫ
omnes terrarum populi qꝫ nomen domini
inuocatum ſit ſuper te. abūdare faciat te do/
minus omnibus bonis. benedicetqꝫ cunctis
operibus manuum tuarum. feneraberis gen
tibus multis ⁊ ip̄e a nullo fenus accipies.
Conſtituet te dn̄s deus tuus in caput ⁊ nō
in caudum ⁊ eris ſemp̄ ſupra ⁊ non ſubter.
quas benedictiones nobis largiri dignetur
ieſus chriſtus dn̄s noſter: cuiꝫ cum patre et
ſancto ſpiritu ſit laus. honor ⁊ gloria p̄ in/
finita ſeculorum ſecula. Amen.

Sermones Socci de ſanctis floſculis
melliflui doctoris ſancti Bernardi pre cete/
ris vtcunqꝫ exornati. A ſagaci viro Johan/
ni de Grüningen: in inclita Argentineñ. ci
uitate diligenter elaborati. anno a chriſti na
tiuitate. 1484. ydus menſis aprilis Expli/
ciunt feliciter.

Tabula ſequens continet ſingulos titu/
los omniū ſermonū ſupra poſitorū cum ſub
iuncta materia in ip̄is generaliter contenta
Apponitur etiā qn̄qꝫ litera vel plures vt ma
teria occurrens facilius inueniatur.

Sermo primus de ſancto Andrea.

Venite poſt me.

In iſto ſermone vt dn̄m ſequi
poſſimus. primo a malis reuo/
camur, ſcꝫ recedere a pctīs. a carnis volupta
te ⁊ a mundi vanitate: ⁊ hoc p̄ tria iſtis oppo
ſita. Scd̄o ad bonū hortamur p̄ ea q̄ nobis
dn̄s ꝓpoſuit in ſeip̄o. ſ. p̄ corp̄alem op̄atio/
nē. penalē tribulationē ⁊ virtualē exercita/
tionē: q̄ nobis exhibuit in ſua ꝯuerſatione.
paſſione ⁊ in virtutū exhibitione: hec circa
literam. C. Sermo. ij. ad idem.
Venite ⁊ videte. Duo tangunt̄. Primo do
mini vocatio ad q̄tuor. ſ. ad ſui noticiā. di/
ſciplinatus grām. familiaritatis amiciciā
⁊ ad apl̄at⁹ excellentiā. ſic nos ſpūaliter vo/
camur. poſt lrām. G. Scd̄o ponit̄ vocatio/
nis remuneratio circa quālibet p̄iculā. naꝫ
circa primaꝫ ponit̄ triplex dei cognitio. circa
ſcd̄am q̄tuor vtiliſſima q̄ docuit nos ſalua/
tor ⁊ magiſter nr̄. circa tertiā ponitur mutua
viſitatio dei ad hoīem ⁊ ecōuerſo. circa q̄rtū
triplex dei nunciatio circa finem.
Sermo. iij. de ſancto Nicolao.
Ecce ſacerdos. Tria genera rex̄ demōſtrant̄
per hoc aduerbiū ecce. M. Sanctus iſte de
monſtratur. cōmendat̄ ⁊ ꝓbat̄. habet tripli
cem magnitudinē. N. Pre ceteris tria pla/
cent deo. O. Sermo. iiij. ad idem.
In tpe ira. fa. eſt recon. De reconciliatione
tria dicunt̄. Tres vtilitates reconciliantiū
circa lrām. S. ⁊ plura ibidem vtilia.
Sermo. v. de ſancto Thoma
Domine neſcim⁹ ⁊c. Thomas q̄tuor ver
ba loquit̄ in ſcriptura q̄tuor ꝓfundas cōti
nentia ſententias. Tria genera hoīm odit de/
us. circa lrām. V. De triplici via ibidē. et
de tribus q̄ deus hic habuit. Y.
Sermo. vi. ad idem.
Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cū xp̄o. Duo fa
cit aplūs. nā hortat̄ nos vt dn̄m ſeq̄mur eū/
tem ad paſſionē: ⁊ vt cū ip̄o moriamur. De
via paſſionis in q̄ dn̄s ſex ptulit in quibus
ip̄m ſeq̄ poſſum⁹. Ser. vij. ad idē terti⁹.
Niſi videro ⁊c. Ut valeam⁹ ad magna de/
ſideranda deuotionē excitare q̄tuor ſunt in
nobis acquirenda. ſ. ꝯſcīe puritas. feruēs ca
ritas. bonoꝝ opeꝝ multiplicitas ⁊ mutua dei
⁊ hoīs familiaritas. Totidem in deo ſūt no
tanda. ſ. veritas ꝑmittētis. facilitas om̄ipo/
tentis. caritas volentis ⁊ dignitas largiētis
que faciūt nos audacē: poſt lrām. D. Ual/
de inauditū miraculū de ſcō thoma. F.
Sermo. viij. de natiuitate xp̄i.
Ortus eſt ſol. Magna diſcretio ſit in ſacro
eloquio. Verbū ꝓpoſitū in ſcriptura q̄dru
pliciter cū tot effectibꝫ inuenit̄. que ſpūali/
ter intelligunt̄. H. Ex ꝯtemplatiōe tres di/
gnitates ꝯſequimur. circa lrām. J.
Sermo. ix. de ſancto Stephano.
Video celos ⁊c. Celū q̄tuor modis inueni
tur fuiſſe apertū, in quibꝫ q̄tuor genera ho
minū intelligimus quibꝫ celū ſtatim vt euo
lant aperit̄: ⁊ ſunt pure innocētes. p̄fecte pe/
nitentes. dura ⁊ aſpera patiētes ⁊ ſublimia
ꝯtemplantes. Martiriū pacis tpe tribꝫ ex/
ercitijs deo exhibetur. M. Cōtemplationē
tribus paſſibus attingemus in fine.
Sermo. x. ad idem.
Ecce relinquet̄ vo. do. ve. deſerta. hic dicitur
quibꝫ demeritis ad infernuꝫ demergimur.
Octo ſunt genera hoīm q̄ ſtatim poſt mor/
tem in infernū demergunt̄. circa lrām. O.
Sermo. xi. de ſancto Johāne euāgeliſta
Amantiſſim⁹ dn̄i ⁊c. Exaltauit de⁹ hūc ſan
ctum tripliciter. Primo in vite ſanctitate:
⁊ hoc in q̄tuor eminentibꝫ gratijs. Scd̄o ī
ſpecialis prerogatiue claritate: in tribꝫ inſi/
gnijs. Tertio in glōſe mortis ſingularitate
ꝓpter tres cauſas. X. Ser. xij. ad idem.
Qui vicerit. Bern. Nemo viuit abſqꝫ tem
ptatione. Tria dicuntur. Primo de mō im
pugnandi: qui fit a ſeptē. Scd̄o de mō vin
cendi: qui fit ꝯtra ſeptē: circa lrām. Z. Ter/
tio de cumulo premiorū. ſunt autem ſeptē
premia. A. Sermo. xiij. de innocētibꝫ.
Niſi conuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut par
uuli ⁊c. Ut p̄ virtutis infantia laborem⁹ pro
mittitur triplex premiū. qđ ꝯſequimur per

ſeptem exercitia puerorum ſimilitudinarie. Lachrime tres proprietates ·E· Triplex ſimplicitas ·D· ⁊ plura alia.

Sermo ·xiiij· de ſancto Silueſtro.

Homo quidam peregre proficiſcens ꝛc. Homo iſte eſt redemptor noſter: qui nobis hic quinqꝫ inſinuat· ſcꝫ bonorum ſuorum diſtributionē. Suorum negociationē· rationē· remunerationē ⁊ male vtētis dampnationē· de quibus per ordinē. Sermo ·xv· de ſancta Agnete.

Deſpondi vos vni viro ꝛc. Tria ſunt que matrimonium carnale conſtituūt ⁊ ſpūaliter intellecta perficiūt matrimonium ſpūale: cū differentia tamen ſcꝫ deſponſatio ſubarratio ⁊ conſummatio. Error que de ſponſo creatore relicto: adheremus creaturis ex tribus prouenit. R.

Sermo ·xvi· de ſancto fabiano ⁊ ſebaſti·

Juſti autem in per·vi· Juſticia quid ſit· ad cuius perfectionē attingendā ſeptē gradibus peruenitur· ſcꝫ fidei aſſertione ꝛc· de quibus per ordinē. Triplex fides ficta mortua ⁊ vera ·y· Tria conſideranda in ſpe· Triplex confeſſio. Opera in triplici genere. Tribus de cauſis mādata dei fideliter proſequantur. Tria bona ex elemoſina eueniūt. Omnia patent per ordinē literarum. Ser·xvij· de ſancto Vincencio

Si quis vult ve· poſt me ꝛc· Quō voluntarie peccanti nō relinquitur hoſtia pro peccato· Jn his verbis quatuor notantur: ſcꝫ humani arbitrij libertas· diuini exempli nobilitas· proprij meriti ſublimitas ⁊ eterni premij ſecuritas· ⁊ plura ibidem.

Sermo ·xviij· Jn cōuerſione ſancti pauli.

Jmitatores mei eſtote. Nota Criſto· de ſancto paulo: quē in quatuor ſequi debemus ſcꝫ in perfecta conuerſatione· corporali exercitatione· virtutum acquiſitiōe ⁊ in ſublimi contemplatione· de quibus vide per ordinē in literis alijs inſertis. Sermo ·xix· ad idem.

Caſtigo corpus meū ꝛc. Corporale exercitium in triplici differentia exercetur: ſcꝫ in bonorum operatione que triplicē debent habere decorem· Secūdo in malorum reluctatiōe que etiam in triplici differentia exercetur ·y· Tertio in aduerſorum perpeſſione· que paſſiōes itē in triplici differentia continent· Ser·xx· ad idem.

Flecto genua mea ꝛc. Jmitemur paulum in charitate ⁊ hoc per tres gradus ſcꝫ in corde puro· conſcientia bona ⁊ fide non ficta· D·

Sermo ·xxi· ad idem ſermo quartus.

Obſeruare eos qui ꝛc· Dicitur de pauli humilitatis imitatione· que humilitas tres habet partes: que ex tribus conſurgūt. H· Jtem de pauli benignitate quā tripliciter exercuit· L·

Sermo ·xxij· ad idem.

Adhuc excellentiorē ꝛc· Hic dicitur de quarto membro in primo ſermōe propoſito ſcꝫ de contemplatione ⁊ precipue de eius initio que tres partes continet. Eius deſcriptionē vide circa literam O· ⁊ plura ibidem.

Sermo ·xxiij· ad idem ſermo ·vi·

Emulamini cariſmata meliora. Hic dicitur de medio contemplatiōis: in quo deus tria operatur. Jtem de contemplatiōis fine circa literam ·A·

Ser ·xxiiij· de purificatiōe virginis marie.

Poſtquā cōpleti ſunt ꝛc. Hic intelligimus tria de virgine ⁊ eius filio facta ſcꝫ virginis purgationē· luminū delationē· dei in tēplo preſentationē que per triplicē reuerentiā eccleſie hodie denotantur· ⁊ ex triplici noie huius feſti. plura vide hic vtilia. Ser·xxv· ad idem

Venite ambulemus. Tria nobis ſunt neceſſaria ad apprehenſionem luminis diuini ſcꝫ ſecularium alienatio· bonorum operum multiplicatio ⁊ diuini luminis infuſio. De diuino lumine tria dicuntur· M.

Sermo ·xxvi· ad idem ſermo ·iij·

Adorna thalamū ꝛc. Nota dicta Bern· de auctoritate eccleſie: quibus cōſonat Aug· di· Euāgelio nō crederem niſi me autoritas eccleſie cōmoneret· hic dicitur de dei in tēplo cordis noſtri preſentatione: multis adiectis.

Sermo ·xxvij· ad idem quartus.

Suſcepimus deus ꝛc. Jn verbis iſtis tria intelligimus ſcꝫ doni nobilitatem ꝛc· Deus ſeptem nobis miſericordias diſtribuit tanquā ſeptem panes.

Sermo ·xxviij· de beata Agatha.

Gratia ſuper gratiam mulier ſancta. Hec ſancta virgo a triplici gratia cōmendatur ſcilicꝫ a virginitate· paſſionis acerbitate ⁊ vite ſanctitate. Sex exercitia faciūt nos ſanctos ſcꝫ cordis mundicia ꝛc. Ser·xxix· ad idem.

Virgo cogitat que dei ſunt. Agitur de tribus exercitijs que nos exterius ſanctificant ſcꝫ ſtatus excellens· actus cōpetens ⁊ finis congruens. Ser·xxx· de cathedra ſancti pe·

Exaltent eū in eccleſia ꝛc. Sanctus petrus quinqꝫ modis legitur exaltatus: tribus ſuper terrā ⁊ duobus in gloria. Quibus exercitijs nos exaltari valeamus· N·

Sermo ·xxxi· de ſancto Mathia·

Cecidit ſors ſuper mathiam. Duo dicuntur ſcꝫ de ſortem contemnentibus ⁊ de in ſortē conſentientibus. De ſorte plura ibidē. Nouem ſunt genera hoīm que vocati venire renuūt. J

Sermo ·xxxij· ad idem.

Cecidit ſors ꝛc· Tres cuſtodes cordis ſcilicet audientia ꝛc· Deus habitās in nobis quinqꝫ paſſibus nos promouet· de quibus per ordinē. Ser·xxxiij· de ſancto Gregorio.

Negociamini dū venio. Vt mercari valeamus quod nobis in eternū proſit ſeptem ſunt facienda. Primo curramus ad nūdinas in dorſum ꝛc· V. Ser·xxxiiij· ad idem.

Accipite diſciplinā ꝛc. Agitur de huius ſancti exhortatiōe: ⁊ de eius fructificatiōe. Diſciplina eſt quadruplex· E. Diſcipline vtilitas quadruplex· L·

Sermo ·xxxv· de ſancto Benedicto.

Quicunqꝫ hanc regulā ꝛc· Duplex proponitur hic regula· doctrinalis ſcꝫ ⁊ exēplaris hec diſtributio quicunqꝫ tria implicat. Cur pauci ſaluantur quintuplex ratio· P· De voto plura poſt literam· R·

Ser·xxxvi· De anūciatiōe virginis glo·

Jn ſole poſuit taber· ſuum. Hec glorioſa feſtiuitas ſub methaphora ſolis triplicitur cōmendatur Solis ſeptē proprietates marie conueniūt per totum. Sermo ·xxxvij· ad idem.

Dies boni nuncij eſt. Quatuor hic intelligūtur: ſcꝫ huius diei feſtiuitas· hyſtorie veritas ꝛc. Homo in exordio ſuo quatuor virtutibus fuit amictus: que ſunt pax veritas miſericordia ⁊ iuſticia· ex quibus ſibi inuicem occurrentibus: tandem ſententia elicitur vt filius in diuinis debuit incarnari· de quo vide que pulcra ibidem ſubiuncta.

Sermo ·xxxviij· ad idem.

Aue maria gratia plena. Jn iſtis verbis cū ſubiunctis ſex dulciſſime ſententie exprimuntur: ex quibus preconia laudis marie accipiuntur. Ser·xxxix· ad idem.

Dominus tecū. Expeditis ſuper tribus particulis ſalutatiōis· hic quod reliquū eſt ſubiūgitur. Deus trinitas tota fuit cum maria triplici ex cauſa.

Sermo ·xl· ad idem quintus.

Miſſus eſt gabriel. Quatuor hic intelligūtur ad dei incarnationem conuenientia: ſcilicꝫ angeli legatio ꝛc· que legatio oſtēdit eam deo aptiſſimā· hoībus fructuoſiſſimam ⁊ ſibiipſi ſanctiſſimā· de quibus ibidem.

Sermo ·xli· de ſancto Ambroſio.

Videte ⁊ vigilate ꝛc· Sapientia dei patris ſummā humane perfectionis incluſit in his tribus verbis ſcꝫ videte vigilate ⁊ orate: et plura habentur ibidem valde pulcra.

Sermo ·xlij· de ſancto Marco.

Similis factus eſt ꝛc· Marcus aſſimilatur leoni· de quo tria dicuntur: habet deniqꝫ leo ſex proprietates· S· que moraliter expoūtur.

Ser·xliij· de Philippo ⁊ iacobo.

Hi ſunt viri miſericordie. Principes noſtri a duplici virtute commendantur· a virili ſtrenuitate ⁊ a clementi pietate. Jpſi deniqꝫ cum ceteris diuerſis nominibus appellantur ꝛc· plura ibidem. Ser·xliiij· ad idem.

Scitis fratres quō vos ꝛc· Duo intelliguntur: ſcꝫ imitatiōis exhortatio· vite eius deſcriptio. Jpſos imitemur in quinqꝫ· cuſtodientes nos a triplici malorum genere.

Sermo ·xlv· de inuentiōe ſancte crucis.

Benedictū eſt lignū ꝛc. Tria dicuntur: ſcꝫ de huius ligni benedictiōe· diſtinctione ⁊ iuſticie exhibitione. Benedictio ex triplici cauſa exoptata eſt· E· Triplex lignū· F· Triplex crux ꝛc·

Sermo ·xlvi· de ſancto Johāne baptiſta

Johannes eſt nomē eius. Sanctus iſte multis appellatur noībus· quare: De gratia tria dicuntur: ſcꝫ de eius deſcriptiōe. diuiſione ⁊ noſtra ad eam diſpoſitiōe· Ad humilitatem tribus gradibus peruenitur· N·

Sermo ·xlvij· ad idem.

Ego vox clamantis ꝛc. De ſecūdo noīe ſcꝫ vox hic tria dicuntur; ſcꝫ de eius denominatione· expoſitione ⁊ promotione· Cedri proprietates· S· Cerui proprietates tres· T·

Sermo ·xlviij· ad idem tertius.

Ecce ego mitto angelum meum. Jn his

verbis quatuor tangūtur. Johannes dici
tur angelus, ꝓpter duo. Angeli hñt in ſe tria
Ad deū tria. a ꝗ proximū ꝫ id eſt inter ſe tria.
poſt litām. V. Ser. xlix. ad idem.
Inter natos mulierū ⁊c. Duo facit. pri
mo ponit exceptionē. ſcdo iohānis cōmēda
tionē ꝯclu ſiue ex predictis. Triplex magni
tudo: poſt litām. Z. Latitudo caritatis. S.
Sermo. l. de ſancto petro ⁊ paulo.
Principes populoꝝ cōgregati ſunt. Agi
tur de iſtius principis cōmendatione a ſpi
ritualis vite pfectione. a celeſtis regni affe
cutione. de noſtre ſpei erectione. Quatuor
cōpetunt principibꝫ ſecularibꝫ: de quibꝫ per
ordinem. Chriſtū ſequi tenemur in tribus.
P. Tria exercitia faciunt nos valde nobi
les. G. Sermo. li. ad idem.
Dij fortes terre. Quatuor ꝓponunt̄. nā
iſti principes magnifice cōmendant̄. a dijs
gentiū ſepantur. a deo ſpecificant̄ ⁊ vehemē
ter exaltant̄. Quare dicamur dij: ⁊ quomō
ad hoc poſſimus puenire. J. Triplex perfe
ctio. M. Ser. lij. ad idem tertius
Fecit rex ſalomon ⁊c. Principes iſti glo
rioſi ꝓponunt̄ nobis ſm ꝓlectū pfectionis:
vt ipſos imitemur. Differentia inter ſcienti
am ſecularē ⁊ ſpūalem. Plenitudo ſcientie
quid ſit ⁊ vn̄ hauriatur ſcꝫ vt quis ſciat ſe
mundū ⁊ deū. A nobis tria diſcamus. O.
In mundi ope cogitemus tria. P. In dei
cognitionē deuenimus per tria in fine.
Sermo. liij. de maria magdalena.
Ponā arcū meū ⁊c. Duo agunt̄ ſcꝫ de
pñia agenda ⁊ de remiſſionis gratia. Tres
colores arcus vel iris: ſignant tres virtutes
de quibꝫ ibidem. Ser. liiij. ad idē.
Maria magdalena. De tertio colore iri
dis dicit̄ ſcꝫ de viridi colore. Tria dicuntur
que ꝯtemplationē nutriūt. Triplex amic de
uoto. B. Ser. lv. ad idem tertius.
Maria erat ⁊c. Hec ſancta mulier tria
vngenta dn̄o obtulit in triplici loco. Ex ſpe
ciebus peccatoꝝ fit vngentū: ad cui⁹ ꝯfectio
nem tria requirūtur. D.
Sermo. lvi. de ſancto Jacobo.
Juſte vocatū eſt nomen ei⁹ iacob. Anti
quus iacob q̄tuor locis ⁊ vicibꝫ pugnauit
triumphando quē noſter iacobꝫ eſt ſecutus
⁊ quō ipſm imitare debem⁹: vide p⁹ litāꝫ. H.
Sermo. lvij. ad idem.
Jacob dilexi. Hec verba de ſancto iaco
bo pñt intelligi queꝫ dn̄s dilexit vt patet ex
triplici ſigno: ſcꝫ ex tribulationis multipli
tate ⁊c. De tribulatiōe tria dicunt̄. L. Cuꝫ
paſſionibus qualiter ſit luctandū. N.
Sermo. lviij. ad idem.
Jacob luctatus ⁊c. De luctamine cum
angelo duo dicunt̄: ſcꝫ de eius inſtauratiōe
⁊ gratie aſſecutiōe. de quolibet q̄tuor dicū
tur vt patet. Ser. lix. ad idem q̄rtus.
Nequaq̄ vltra vocabitur iacob. Dicitur de
nois mutatiōe: ⁊ q̄liter deū videre poſſum⁹
vbi ſcripture diſſentire vident̄. vide ibideꝫ
plura vtilia. Item de benedictionis aſſecu
tioneꝫ circa literam. S.
Sermo. lx. de ſancto petro ad vincula.
Erat petrus dormiēs ⁊c. Hiſtoria hic tā
git octo quibus ſpūaliter intellectis quiꝗ
peccatores a vinculis pñt liberari. Tres dentꝫ
habitus poſſidet omnis homo. X.
Sermo. lxi. de ſancto Dominico.
Qui cuſtos eſt dn̄i ⁊c. Duo tanguntur
ſcꝫ ſancta cuſtodia quam iſte ſanct⁹ habuit
quintupliciter. ⁊ remunerationis gratia: de
qua in ſequēti. Dominic⁹ dicit̄ quaſi domi
ni cuſtos. D. Ser. lxij. ad idem.
Quicunq̄ honorificabit me ⁊c. Hic di
citur q̄nta gratitudine de⁹ hunc ſanctū glo
rificauit quo ad eius premiū. Iſte ſanctus
pater tria genera filioꝝ accepit. F.
Sermo. lxiij. de ſancto laurencio.
Diſperſit dedit pauperibus. Tangit lau
rencij largam diſtributionem: que pſtitit ex
quinq̄ ⁊ largiorē dei remunerationeꝫ. Ut
elemoſina ſit accepta tripliciter decoretur.
Tria corporis exercitia que p martirio cōpu
tantur. L. Ser. lxiiij. ad idem.
Laurencius bonū opus operatus eſt. Cō
mendatur hic ſanct⁹ iſte ab operibus ſuis bo
nis: vt aūt ipm imitari poſſim⁹ opa noſtra
debent ſeptē habere ornamēta. de quibꝫ ibi
dem pulcre dicitur.
Ser. lxv. de Aſſumptione virginis.
Dauid ⁊ omis iſrael ⁊c. Beata virgo mlt
tis noibus deſignat̄. hic q̄tuor notantur: ſcꝫ
aſſumentis dignatio: modi ſumendi ꝓpe
ratio. aſſumpte pſone veneratio ⁊ oīm iſtoꝝ
ſpūalis exultatio. Maria dicit̄ arca ꝓpter
q̄tuor. X. Sermo. lxvi. ad idem.
Que eſt iſta. Angelici ſpūs mouent tri
plicē q̄ſtionē. Virgo bñdicta de triplici ge
nere deliciaꝝ cōmēdat̄. Ser. lxvij. ad idē.
Scit oīs pplꝰ mulierem te eſſe virtutis.
Maria aſſumit̄ in abūdantia oīm virtutū
Scim⁹ eā eſſe mulierē virtutis p ſcriptu
re cōmendationē. p bñficioꝝ exhibitioneꝫ ⁊
p dei electioneꝫ. De ei⁹ virtutibꝫ plura hic
dicunt̄. Ser. lxviij. ad idem.
Signū magnum apparuit in celo. Tria
ꝯſiderant̄ ſcꝫ virginis ſanctitas: oīs defect⁹
immunitas ⁊ ſtat⁹ ſingularitas. Nouē ſūt
defectus qui nos retardant. Q.
Sermo. lxix. ad idem.
Signū magnū ⁊c. Virgo glo̾ſa veſtit̄ p ſo
lem qui ſeptē habet ꝓprietates. Pertulit vir
go benedicta quinq̄ dolores maxios. A.
Sermo. lxx ad idem.
Signū magnū. Stelle. xij. quibꝫ virgo
coronat̄. xij. ei⁹ prerogatiuas ſignāt. de quibꝫ
p ordinē. Sermo. lxxi. de eodem.
Intrauit ieſus in quōdam caſtellū. laza
rus hēt formā penitētis ſignās incipienteꝫ.
martha formā bn̄ diſpenſantis notans ꝓfi
cientē. maria formā ꝯtēplantis ſignās pfe
ctionē attingentē. hos tres ſtat⁹ hēt omnis
clauſtralis ⁊ anima perfecta.
Sermo. lxxij. ad idem nonus.
Ego in altiſſimis habito. Septeꝫ ſunt
genera honoꝝ in q̄ꝝ altiſſimis habitat vir
go ſupbenedicta In vita deniq̄ habuit tria
mirabiliter ſingularia. X.
Sermo. lxxiij. de ſancto Bern.
Quaſi ſtella ⁊c. Per tria lumiaſcꝫ ſtel
lam lunā ⁊ ſolē triplex ſtatus ſancti bern. de
claratur. Ser. lxxiiij. ad idem.
Omne precioſuꝫ vidit oculus ei⁹. Sctūs
bern. a triplici prerogatiua mirifice cōmenda
tur: ſcꝫ a vite opoſa pfectiōe ⁊c. De pfectio
ne religioſoꝝ tria dicuntur. F.
Sermo. lxxv. de ſancto Bartholomeo.
Facta eſt ꝯtentio ⁊c. Omnes ſancti ꝯten
debant quibꝫ exercitijs poſſent fieri magni.
quō fieri habet p quēq̄. ſ. p timorē amorē ⁊c
Sermo. lxxvi. ad idem.
Vos eſtis qui pmāſiſtis ⁊c. Tria ꝓponunt̄
ſcꝫ literalis intelligētia: temptationis perma
nentia ⁊ remunerationis ſufficientia ⁊c.
Sermo. lxxvij. de ſancto Auguſtino.
Homo quidā pegre pficiſcens. Quinq̄
talenta ſunt noſipi. nt̄ primus. xp̄s. mūdus
⁊ de⁹. Triplex mēſura diligendi primū. F.
Ser. lxxviij. de Natiuitate virgis marie
Paraui lucernā ⁊c. Tria notant̄. ſ. hui⁹
natiuitatis diligētiſſima preparatio. nate vir
ginis cōmendatio ⁊ nr̄e vtilitatis fructuoſa
cōmendatio. Lucerne quinq̄ ꝓprietates. q
bus virgo cōpat̄. O. Ser. lxxix. ad ideꝫ.
Fecit beſeleel arcā. Hic virgo glo̾ſa cōpa
tur arce. vbi tria occurrūt. ſ. opantis diligē
tia ⁊c. Triplicē arcā legimus. X. Equū pon
dus triplex. B. Ser. lxxx. ad idem.
Orient̄ ſtella ⁊c. Hic cōpat̄ maria ſtelle
ꝓpter ei⁹ ꝓprietates. Et a triplici dignitate
cōmendat̄. ſ. q̄ ad ingreſſū ⁊c. Virgo maria
ſplendebat tripliciter. F. Ser. lxxxi. ad idē
Ego mater pul. di. ⁊c. Filij dei pr̄is ⁊ ma
rie duplices. ſ. naturales ⁊ adoptiui. Pul
crū dicit̄ tripliciter. N Triplex agnitio. Q
Ser. lxxxij. ad idem quintus.
Homo quidā deſcendebat ⁊c. Tria no
tantur. ſ. virginis ſingularitas. deſcenſiōis
q̄litas ⁊ nr̄a vtilitas. Ex tribꝫ cauſis maria
tenetur nobis miſericordiam exhibere. A.
Ser. lxxxiij. de Exaltatiōe ſancte crucis.
Exaltaui lignum hūile. Duplex eſt crux
ſcꝫ corpalis ⁊ ſpūalis. Quinq̄ cauſe quare
crux ſancta eſt exaltata. Crux pfectoꝝ habet
quatuor cornua. E. Ser. lxxxiiij. ad idē
Lignū hēt ſpem. De q̄rto cornu qō cōſi
ſtit in diuinorū ꝯtemplatiōe. Mori cū deo
quid ſit. O. Ser. lxxxv. de ſcto matheo.
Sequere me. Tres ſancti nobis ꝓponūtur
ꝓpter tria capitalia pcta. ſ. paulus ꝓpter ſu
pbiam. mathe⁹ ꝓpter auariciā. dauid ꝓpter
luxuriā. Sermo. lxxxvi. ad idem.
Surgens ſecut⁹ eſt eū. Hoſtia tria iſte
ſanct⁹ offerebat cū ſuis libaminibꝫ: ſic ⁊ nos
faciamus. Triplex via. E.
Sermo. lxxxvij. de ſancto michaele.
Habeto formā noſtrā. Angeli hn̄t q̄tuor ex
ercitia in quibꝫ ipos imitari debem⁹ ſcꝫ in
ter ſe. infra ſe. extra ſe ⁊ ſup ſe. quōlibet tripli

citer exercitatur. Ser. lxxviij. ad idem.
Angli eo⁊ ⁊c̄. Hic dicit̄ de q̄rto exercitio q̄d hn̄t ſup ſe: quod eſt triplex. Delectabil' viſio ex tribus conſurgit. H.
Sermo. lxxix. ad idem.
Erunt q̄ſi angeli dei. Ad quos ordines quicq̃ hoim̄ ſalté ſaluandoꝝ ſint locandi.
Sermo. xc. de eodem quart⁹.
Qui vicerit ⁊c̄. Quid agendū ſit vt q̄s ꝑuenire poſſit ad aliquē triū ſuperiorū ordinem. De iudicio ꝑfecta ſcientia ⁊ ⁊ de diuio ardore ibidem.
Ser. xci. de ſancto dyoniſio ⁊ ſocijs ei⁹.
Reddet de⁹ mercedem la. ſanctoꝝ. Agit' de redditionis aptitudine. laboris multitudine ⁊ de mercedis magnitudine ⁊c̄.
Sermo. xcij. de eiſdem.
Uenite ad me oẽs qui laboratis ⁊ o. ⁊c̄. Quincq̃ alleuiant oēm laborem. ſc̄ laboris facilitas. tpis breuitas ⁊c̄. In quincq̃ expedit laborare. M.
Sermo. xciij. de ſancto Luca.
Honora medicū ⁊c̄. Lucas medicus tripliciter eſt honorandus. Agit' etiā de humani generis infirmitate: ⁊ de dei medicinali ſanitate. L. Ser. xciiij. Symonis ⁊ iude
Symon frater vr̄ ⁊c̄. Symon hortatur nos ad obedientiam debitis circumſtantijs adornatam. Perfecte obedientie ſeptem conditiones. Sermo. xcv. ad idem.
Judas fortis viribꝫ. De duplici confeſſione: q̄z iudas ꝯfitens dicit'. Confeſſio habere debet quincq̃ circumſtantias ⁊c̄.
Sermo. xcvi. de omnibꝫ ſanctis.
Memores eſtote ⁊c. Hec feſtiuitas ꝓpter duo peragit'. Sanctū quincq̃ ſignat q̄ nos habere oportet ad ſanctitatem. Septē exercitia perfecte mun .. icie. O.
Sermo. xcvij. de eiſdem.
Congregate illi ſanctos. Sex ſunt q̄bus quelibet res ſanctificat' in veteri ⁊ in nouo teſtamento. Effectus lacrimaꝝ tres. J.
Sermo. xcviij. ad idem.
Gloria hec eſt ⁊c. Triplex eſt gloria. prima deo. ſcd̄a ſanctis. tercia debet' nobis. prima eſt mētal'. ſcd̄a vocalis. tercia realis. De timore plura. Q. De amore. S.
Sermo. xcix. ad idem.

Beati qui habitant ī domo tua. Triplex eſt beatitudo ⁊c. vera paupertas in tribꝫ conſiſtit. De octo beatitudinibꝫ plura ibidem ſalutifera. Sermo. C. ad idem quint⁹.
Uenite ad nuptias. Tria ſunt ꝯſideranda: ſc̄ terminus a quo recedamus. mor⁹ ꝑ quem tranſeamus ⁊ terminus ad quē ꝑueniam⁹. Opera nr̄a quō debeant exerceri. J.
Sermo. ci. In die animarū.
A mortuo nō prohibeas gratiā. Triplex locus aīaꝝ. In verbis iſtis tria intelliguntur: ſc̄ mortuorū diuerſitas ⁊c. Damnati nunq̃ ſaluantur ꝓpter duo. R. Suffragia mortuorū tripliciter ꝓhibentur. X.
Sermo. cij. ad idem.
Memor eſto iudicij mei. Tripliciter hortamur ad ſubueniendū in purgatorio detentis. Triplex iudiciū exercebit de⁹ ſup nos. A
Sermo. ciij. de ſancto martino.
Oculis ac manibꝫ in celū ſemꝑ intent⁹. Hec verba inſinuant maximā ſanctitatem huius ſancti. Septem oculis noſtris attente inſpicere debemus. H.
Sermo. ciiij. ad idem.
Martinus. Tres habitus poſſidet omnis homo: ſc̄ res aīaꝫ ⁊ corpus: quoꝝ tria ſupꝛema exercitia martirio cōparant'. Martirium anīe in tribus conſiſtit. Q.
Sermo. cv. de ſancta katherina.
Hec eſt virgo ſapiens ⁊c. Hec virgo a triplici prerogatiua commendat': ſc̄ a carnis corruptione ⁊c. quā ſimiliter in tribꝫ imitari debemus. Triplex eſt conſtantia. Z.
Sermo. cvi. de ſancta Cecilia.
Cecilia famula tua ⁊c. Hec virgo cōꝑatur api: cui⁹ octo ſunt ꝓprietates: q̄ hic pulcre declarantur multis alijs inſertis.
Sermo. cvij. de dedicatione eccleſie.
Non eſt arbor bona que fac. fruc. malos. Quatuor dicunt': ſc̄ quid malus arbor ſignificet. qui eius fructus cōſequātur. quid bonus arbor denotet: ⁊ de eius fructibꝫ ſubiungitur. Item quomō mali noſcantur ꝑ ſuos fructus quorū ſunt quincq̃. G.
Sermo. cviij ad idem.
Sicut malus inter ligna ⁊c. Agitur de electis ſub cōꝑatione arboris bone que ſub ſeptem proprietatibus exponitur. Opera

noſtra quomodo ſint perficienda. T.
Sermo. cix. ad idem.
Non eſt arbor bona que ⁊c̄. Duodecim fructus pullulant ex arboribus electorū ſex in hac vita ⁊ ſex in patria. de quibꝫ ꝑ ordinē
Sermo. cx. ad idem quartus.
Edificate mihi domum ⁊c̄. Deus ſeptē habet domos ſc̄ eternalem virginalem ⁊c̄. De quibꝫ vide per totum.
Sermo. cxi. ad idem.
Edificate mihi domuꝫ ⁊c̄. Agit' de electe domus edificatione. Ad naturalis dom⁹ edificationem ſex concurrunt que ad domū ſpiritualem aptant'. Tres gradus diligēdi deum. X. Ser. cxij. ad idem. vi.
Mundate domū domini. Tria dicuntur ſc̄ de peccatorū offenſione. de pene obligatione ⁊ de peccatorū mundatione. Septē mala incurrimus ex peccatis. A. Tria ſunt loca in quibus peccauimus. E.
Ser. cxiij. ad idem vltimus.
Domum tuam domine ⁊c̄. Dicit' de domus ſanctificatione. Quibus exercitijs domus dei id eſt anime noſtre ſanctificentur docet Bern. ⁊ ſunt ſex. de quibꝫ ꝑ ordinē.

Explicit tabula generalis.